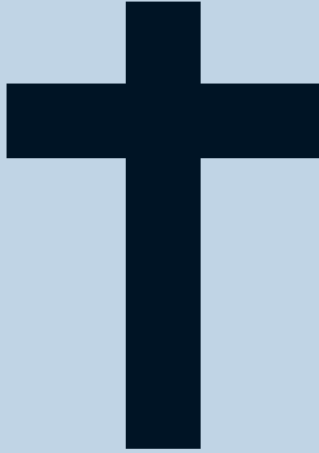

KILE JWUMPE SEMEŊI
JWUMPE NINTANMPE

New Testament in Senoufo, Supyire Farakala; spp

KILE JWUMPE SEMENI JWUMPE NINTANMPE

New Testament in Senoufo, Supyire Farakala; spp

copyright © 2008 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Supyire Sénoufo (Sénoufo, Supyire)

Translation by: Wycliffe Bible Translators

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2008, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Senoufo, Supyire

© 2008, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-03-17

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 25 Nov 2022 from source files dated 29 Jan 2022

9c94658e-b59d-5cd7-bd2e-4e0770667d41

Contents

MACWO	1
MARIKA	57
LUKA	92
YUHANA	153
KAPYIIN ^{KII}	194
ƆRƆMU SHIINBII	249
1 KƆrɛnti Shiinbii	273
2 KƆRɛNTI SHIINBII	298
GALATI SHIINBII	313
EFESE SHIINBII	322
FILIFI SHIINBII	330
KƆLƆSI SHIINBII	336
1 TESALONIKI SHIINBII	342
2 TESALONIKI SHIINBII	348
1 TIMƆTI	351
2 TIMƆTI	359
TITI	364
FILEMƆ	367
EBURU SHIINBII	369
YAKUBA	388
1 PIYɛRI	395
2 PIYɛRI	402
1 YUHANA	406
2 YUHANA	412
3 YUHANA	414
ZHUDE	416
KACYEEN ^{KII}	418

Macwo Jwumpe Nintanmpe Jwun¹kanni Mpe yii à yaa yii cè mà jwo yii jyè sémen²i fun³ᵃ jwumpe e ke

Yesu cyelempyan⁴i Macwo pi maha u pyi Levi ke, uru u à nge sémen⁵i séme, múnalwǎore shwofoo u mpyi u wi. Nka mà jwo u pyi Yesu cyelempya ke, u à múnalwǎore shwoshwo báaran⁶i yaha. Yesu karenjwooni kántugo ninyin⁷i na, Macwo à Yesu kapyiin⁸kii séme, si li cyêe sùpyan⁹i shin¹⁰i u jye Yesu ke, si li cyêe mú na Shwofoon¹¹i kyaa Kile mpyi a jwo na u sí n-pa ke, uru u jye Yesu.

Yee ninyahagii fun¹²i Yahutuubii mpyi na Kile Nijcwǎn¹³ᵃn¹⁴i pi Shwofoon¹⁵i mpan¹⁶i sigili. Kile túnntunpil¹⁷'à jwo uru Shwofoon¹⁸i mpan¹⁹i kyaa na. Macwo sémen²⁰'à li cyêe na pyan²¹i u à si Betilehemu kànhe e, ná u mege jye Yesu ke, uru u jye uru Shwofoon²²i. Karigii cyi à li cyêe na Yesu u jye uru Shwofoon²³i ke, Macwo sémen²⁴'à cyire puni kyaa jwo. Jwumpe Kile túnntunpil²⁵'à jwo fo tèem²⁶oni i ke, Macwo à nuru puru pà kurugo maa li cyêe na nde Yesu mpyi na mpyi ke, Kile túnntunpil²⁷'à jwo lire kyaa na mà jwo u pa ke.

Macwo mú à li cyêe na Yesu u jye Yahutuubii saan²⁸i ngemu u à Kile Saanre jwǎ cù n²⁹ᵃjke na ke. Mpii pi à taha u fye e ke, pyin³⁰kanni na Kile Saanre sùpyan³¹'à yaa u pyi ke, u maha pire kálali lire na. Ti jye saanre sannte fiige mē. Kile Saanre sùpyan³²'à yaa u Kile kyaa táan uy'á u tòro wyéren³³i na, nde u la jye sùpyire sannte t'a mpyi ur'á ke, u raa lire pyi t'á (7.12) u u u zàmpeen³⁴bii kyaa táan uy'á mú (6.44).

Nye sùpyir³⁵'à Yesu bò, nka Kile à u nē. Lire kántugo Yesu à uye cyêe u cyelempyiibii na, maa pi pyi na pi a Jwumpe Nintanmpe yu n³⁶ᵃjke supyishin³⁷i pun'á.

Mà jwo Yesu u si ke, Kile mpyi a jwo na u mege sí n-pyi: «Emanuweli». Kuru mege jwǎhe ku jye: «Kile na jye ná wuu e» (1.23). Yesu cye kurugo, Kile à pa sùpyire shwǎhǎl'e. Mpe jwumpe p'à tég'a sémen³⁸i n³⁹ᵃjᵃ kuu na: «Mii na jye ná yii e can⁴⁰ᵃa maha can⁴¹ᵃa fo si sà nǎ d⁴²ᵃjyeni tèekwooni na» (28.20).

Yesu Kirisita à fwor⁴³o mpiimu i ke, pire mēyi
(Luka 3.23-38)

¹ Jye Yesu Kirisita à fwor⁴⁴o mpiimu i ke, pire mēyi yi jye nje: Yesu à fwor⁴⁵o saan⁴⁶i Dawuda e, Dawuda s'à fwor⁴⁷o Ibirayima túluge e.

² Jye Ibirayima à Ishaka si,
ka Ishaka si Yakuba si,
ka Yakuba si Zhuda ná u s⁴⁸ᵃjpeebii si,

³ Ka Zhuda si Pērezi ná Zera si. (Pire nun⁴⁹i mege mpyi Tamari.)

Ka Pērezi si Esir⁵⁰on si,
ka Esir⁵¹on si Aramu si,
⁴ ka Aramu si Aminadabu si,
ka Aminadabu si Nash⁵²oni si,
ka Nash⁵³oni si Salamani si,

⁵ ka Salamani si Bwazi si. (Uru nun⁵⁴i mege mpyi Arahabu.)

Ka Bwazi si Obēdi si. (Uru nun⁵⁵i mege mpyi Uruti.)
Ka Obēdi si Zhese si,

6 ka Zhese si saanji Dawuda si.

Ka saanji Dawuda si Solomani si. (Uru nunji u mpyi Uri cwonji.)

7 Ka Solomani si Oroboyamu si,

ka Oroboyamu si Abiya si,

ka Abiya si Azafu si.

8 Ka Azafu si Zhozafati si,

ka Zhozafati si Zhoramu si,

ka Zhoramu si Oziyasi si.

9 Ka Oziyasi si Zhoyatamu si,

ka Zhoyatamu si Akazi si,

ka Akazi si Ezekiyasi si,

10 ka Ezekiyasi si Manase si,

ka Manase si Amōni si,

ka Amōni si Zhoziyasi si,

11 ka Zhoziyasi si Zhekoniya ná u sijnɛebii si. (Lire tēni i Babilōn shiinbil'à Izirayeli shiinbii kul'a kàre piye yyére.)

12 Nye pi à pi cye yaha Babilōn i, ka pi i núr'a pa ke,

ka Zhekoniya si Salatiyeli si,

ka Salatiyeli si Zorobabeli si,

ka Zorobabeli si Abiyudi si,

13 ka Abiyudi si Eliyakimu si,

ka Eliyakimu si Azori si,

ka Azori si Sadōki si,

14 ka Sadōki si Akimu si,

ka Akimu si Eliyudi si,

ka Eliyudi si Eliyazari si,

15 ka Eliyazari si Matan si,

ka Matan si Yakuba si,

16 ka Yakuba si Yusufu si.

Nye Yusufu cwonji mege mpyi Mariyama. Uru u à Yesu si, ngemu pi maha yiri Kile Nijnɔwɔnrɔnji ke.

17 Mà lwó Ibirayima tēni na mà pa nɔ saanji Dawuda wuuni na, tulyeye ke ná sicyɛr'à tōro. Mà lwó saanji Dawuda tēni na fo mà sà nɔ tēni i Babilōn shiinbil'à Izirayeli shiinbii kul'a kàre piye yyére ke, ka tulyeye ke ná sicyɛere si ntōro mú. Mà lwó Izirayeli shiinbii tēecūni na Babilōn shiinbil'à, mà sà nɔ Kile Nijnɔwɔnrɔnji tēesini na, ka tulyeye ke ná sicyɛere si ntōro mú.

Yesu ziji kani

(Luka 2.1-7)

18 Nye Yesu Kirisita sijnkanni l'à pyi nde: Mariyama u nyɛ u nunji ke, uru na mpyi Yusufu tàcwo. Nka mà jwo Yusufu u u lèŋɛ ke, u yacere wu u mpyi Kile Munaani sífente cye kurugo. 19 U tãnrɔnji Yusufu mpyi a tíi, u la nyɛ a mpyi si Mariyama mege kèɛge mɛ. U la mpyi si u nãmbage fyilinne ŋwɔhɔre e.

20 Mà u yaha ná tire sɔnrɔre e, ka Kafoonji Kile mèlɛkɛni wà si uye cyêe u na nɔɔge k'e, maa jwo: «Dawuda tұлуге shinji Yusufu, ma hà raa fyáge si ma tàcwonji Mariyama lèŋɛ mɛ, naha na yɛ yaceni li nyɛ u á ke, Kile Munaani sífente cye kurugo u à li ta. 21 U sí n-pa si pũnambile, maa li mege le Yesu*, naha na yɛ uru u sí n-pa u shiinbii kapegigii yàfa pi na, si pi

* 1:21 Yesu mege nɔwɔhe ku nyɛ: «Kafoonji Kile u nyɛ Shwofoonji.»

shwə.»²² Ncyii karigii pun'à pyi bà li si mpyi Kafoonji Kile à u túnntunŋi tun ná jwumpe mpemu i ke, puru si fúnŋə mə. U mpyi a jwo:²³ «Yii lógo, pùcepyinɔcambaala sí n-pa laa lwó si pùnambile si, uru pyàŋi məge sí n-le Emanuwɛli†» kuru məge ɲwəhe ku ɲye: «Kile ɲye ná wuu e.»

²⁴ Nye Yusufu à pa ɲè ke, maa li pyi bà Kafoonji Kile mɛ̀lɛkɛŋi mpyi a yi jwo mə, maa Mariyama lɛ̀ŋɛ mà pyi u cwo. ²⁵ Nka u ɲye a sínni ná Mariyama i mə, fo mà sà nɔ u tɛetigeni na. U à tige pùnambile, ka Yusufu si li məge le Yesu.

2

Ŋcèfeebii pìl'à sà fworɔ Yesu na, maa u pɛ̀e

¹ Nye Yesu à si Zhude kùluni i, Bɛtilɛhɛmu kànhɛ e. L'à pyi Saanŋi Erɔdi tɛ̀ni i. Ka ɲcèfeebii pìi si yîri canŋafyinmpe e mà pa Zheruzalɛmu kànhɛ e, ² maa yîbe: «Yahutuubii saanŋi u à si numɛ ke, taa u ɲye ke? Wuu à u woni ɲya mà wuu yaha canŋafyinmpe e. Lire e wuu à pa mpa u pɛ̀e.» ³ Saanŋi Erɔdi à puru jwumpe lógo ke, ka lire kani si u ná Zheruzalɛmu shiinbii puni funŋə wwɔŋə sèl'e. ⁴ Ka u u Kile sáragawwuubii ɲùŋufɛebii ná Kile Saliyaŋi cyelentiibii puni bínni maa pi yîbe na Kile Nɲɔwɔnɔŋi kyaa l'à jwo ke, taa ur'à yaa u si ke? ⁵ Ka pire si u pyi: «U à yaa u si Bɛtilɛhɛmu kànhɛ e, Zhude kùluni i. Yire Kile túnntunŋi'à sɛ̀mɛ na

⁶ «Bɛtilɛhɛmu u ɲye Zhude kùluni kànhɛ kà ke, kuru bà ku ɲye Zhude kùluni kànyi puni nimbileni mà dɛ!

Naha kurugo ye ɲùŋufoonji wà sí n-pa fworɔ k'e,

ŋgemu u sí n-pyi mii sùpyire, Izirayeli shiinbii ɲùŋə na ke*.»

⁷ Nye ka Erɔdi si ɲcèfeebii ɲwɔh'a yyere, maa pi yîbe na tɛ̀ni ndire e won'à fworɔ ye. ⁸ Nye lire kàntugo ka u u pi yaha a kàre Bɛtilɛhɛmu kànhɛ e, pi sà yîbe pyàŋi kyaa na sèl'e, pi aha u ɲya, pi i mpa yi jwo ur'à, uru sí n-sà u pɛ̀e mú. ⁹ U à puru jwo ke, ka ɲcèfeebii si ɲkàre. Pi mpyi a fyànha a woni ndemu ɲya canŋafyinmpe e ke, lire ninuun'à fworɔ pi yyaha na, maa pi yyaha cú. Cyage e pyàŋi mpyi ke, l'à nɔ wani ke, maa yyere kuru cyage ɲɲyi na. ¹⁰ Ncèfeebil'à li ɲya l'à yyere ke, ka pi funŋyi si sàa táan. ¹¹ Ka pi i jyè bage e, mà pyàŋi ná u nuŋi Mariyama ɲya, maa niŋkure sín maa pyàŋi pɛ̀e. Lire kàntugo maa pi yaayi ɲwɔ múgo, maa sɛ̀ɛn† ná wusuna‡ ná miri§ kan pyàŋ'á. ¹² Lire kàntugo ka Kile si yi jwo pi á ɲɔɔge k'e, na pi àha núru ɲkàre Erɔdi yyere mə. Nye ka pi i kuni labɛɛ lwó a kàre pi kɪni i.

Yesu sifeebil'à fɛ̀ a kàre ná u e Misira kɪni i

¹³ Nye ɲcèfeebii karenkwooni kàntugo, Kafoonji Kile mɛ̀lɛkɛŋi wà à uye cyêe Yusufu na ɲɔɔge k'e, maa u pyi: «Yîri, maa pyàŋi ná u nuŋi lwó, maa fɪ maa si Misira kɪni i, maa ntɛ̀ɛn wani fo mii aha mu pyi ma núru ma a ma tɛ̀ni ndemu i ke, ɲaha na ye Erɔdi na pyàŋi caa raa bùu.» ¹⁴ Nye ka Yusufu si yîri numpilage e, maa pyàŋi ná u nuŋi lwó mà kàre Misira kɪni i. ¹⁵ U à kwôro wani fo saanŋi Erɔdi à pa ɲkwú. Lire pyiŋkanni na, nde Kafoonji Kile mpyi a jwo u túnntunŋi cye kurugo ke, lir'à fúnŋə. U mpyi a jwo: «Mii à na Jyaŋi yyer'a yige Misira kɪni i*.»

† 1:23 Ezayi 7.14 * 2:6 Mishe 5.1 † 2:11 Sɛ̀ɛnŋi: uru na ɲye yaaga ɲkemu pi mpyi maha ɲkan saanŋ'á ke. ‡ 2:11 Wusunajŋi: uru na ɲye yaaga ɲkemu pi mpyi maha ɲkan Kile á ke. § 2:11 Miri: Uru na ɲye yaaga ɲkemu pi mpyi maha ntɛ̀g'a bunji bégele si u tò ke. * 2:15 Oze 11.1

¹⁶ Nye saanji Erōdi à pa li kàanmucya mà li nya na j̄cèfeebil' à uru j̄wəhə yaha ke, ka u lùuni si ȳiri sèe sèl'e. Maa jwo na p̄nampyire ti nye Betilehemu kànhè ná ku kw̄umpe kànyi na, ná pi sàha ntōro yyee shuunni na m̄e, na pi pire puni b̄ò, naha na ye mà tàanna ná j̄cèfeebii jwumpe e, uru pyàni mpyi a yaa u ta cyire yyeezii shuunni j̄wəhəntaan p̄nampyire e.

¹⁷ Nde Kile t̄unntunji Zheremi mpyi a jwo ke, lir' à f̄unn̄ə, u mpyi a jwo:

¹⁸ «M̄ejwul' à fworo Arama kànhè e, myahigil' à sú maa yam̄eni sú sèl'e. Araseli u nye na u pȳlibii yam̄eni súu, u la nye wà si uru f̄ənn̄ə m̄e, naha na ye u pȳlibil' à wíl' a f̄ô†.»

¹⁹ Nye saanji Erōdi à pa nk̄w̄u ke, ka Kafoonji Kile m̄èl̄ek̄enji wà si uye cyèe Yusufu na n̄əəge k'e, mà u yaha Misira k̄ini i. ²⁰ U à jwo Yusufu á: «Ȳiri ma a pyàni ná u nuñi lw̄ó ma a n̄uru ma a si Izirayeli k̄ini i, naha na ye mpii pi mpyi na pyàni caa raa b̄uu ke, pire saha nye m̄e.» ²¹ Nye ka Yusufu si ȳiri maa pyàni ná u nuñi lw̄ó a n̄ur' a k̄are Izirayeli k̄ini i.

²² Nka Yusufu à pa lógo na Arikilasi à t̄en j̄n̄ufente na Zhude k̄uluni i u tuñi Erōdi kw̄nk̄wooni k̄antugo ke, ka lire si u pyi u u fyáge takarege e wani. Nye ka Kile si n̄ur' a jwo ná u e n̄əəge k'e. Ka u u ȳiri wani mà k̄are Galile k̄uluni i, ²³ maa sà nt̄en kànhè kà na, kuru m̄ege nye Nazareti. Lire pyin̄kanni na, Kile t̄unntunmpii jwump' à f̄unn̄ə. Pi mpyi a jwo: «U sí raa yiri Nazareti shinji.»

3

Yuhana Batizelipyiñi na kuni b̄égeli Yesu yyaha na (Marika 1.1-8; Luka 3.1-20; Yuhana 1.19-28)

¹ Nye yyee niñyahagil' à tòro ke, ka Yuhana Batizelipyiñi si uye cyèe Zhude k̄uluni síwage e maa Kile jwumpe yu. ² U mpyi maha n̄ko: «Kile Saanre t̄en' à byanhara, yii yii toron̄kanni k̄éenn̄e.» ³ Yuhana kyaa Kile t̄unntunji Ezayi mpyi a jwo, t̄eni i u à jwo na:

«S̄ùpya m̄ejwuu na fwore síwage e f̄anha na “Yii kuni yaa Kafoonji m̄e na, yii kumpyere nintiire yaa u á*.”»

⁴ Nye Yuhana v̄aanntin̄ke mpyi a yaa ná j̄wəh̄əni shire e, u mpyi a uye p̄wə ná seepw̄əge e. U j̄ȳiñi mpyi kamp̄een̄ȳi ná tuwyiyi s̄eere. ⁵ Zheruzal̄emu kànhè shiin̄bii ná Zhude k̄uluni kànyi san̄ȳi shiin̄bii puni ná Zhurud̄en ban̄i taan shiin̄bii puni mpyi maha fwore na si u yyé. ⁶ Maa nt̄en li taan na pire kapyiñkii nye a tíi m̄e, Yuhana sí i pi batizeli Zhurud̄en ban̄i lw̄əhe e.

⁷ Farizh̄een̄bii ná Sadusībii niñyahara mpyi na ma si mpa piye batize u yyé. Yuhana à pire nya pi i ma ke, maa jwo: «Yii m̄acw̄ən fiige s̄ùpyībii, jofoo u à yii pyi na batizeliñi kanni sí n-jà yii shw̄ə Kile l̄uyirini nimpani na ye? ⁸ Yii a katiigii pyi, lire sí li cyèe na yii z̄ompil' à k̄éenn̄e. ⁹ Yii àha nk̄w̄ə raa s̄ənn̄i na li tegeni li nye yii tulyage ku nye Ibirayima mà d̄e! Naha na ye mii sí yi jwo yii á, Kile sí n-jà n̄je kafaayi k̄éenn̄e n-pyi Ibirayima j̄ampyire†.

† 2:18 Zheremi 31.15 * 3:3 Ezayi 40.3 † 3:9 Yahutuubii mpyi na s̄ənn̄i na Kile sí pire shw̄ə, mà lire j̄n̄ke pyi pir' à fworo Ibirayima e. Yuhana 8.33, 37, 39: yii yire cyeyi k̄ala.

10 Yii li cè na kaciig'à cé'l'a yaha cire ndìre taan. Cige maha cige ku nyε ku nyε na yasεε njcεnne seni mε, kuru sí n-kwòn n-wà nage e. 11 Mii wi ke, mii na yii batizeli lwøhe e si li cyêe na yii toronkann'à kêennε, nka wà sí n-pa mii kântugo, uru tayyéreg'à fânha tò mii woge na. Ali mà u tanhanyi mεere sánha, mii njñk'à cyéε lire mpyinj i. Uru u sí n-pa raa yii batizeli ná Kile Munaani ná nage e. 12 U ntanhe nyε u cye e, u u u sùmarji nimbwónji fwu. U sí u sùmapyanji le bwùnni i, si sìmwòhñke súugo nafugombaage e.»

*Yuhana à Kile Jyanji Yesu batize
(Marika 1.9-11; Luka 3.21-22)*

13 Nyε ka Yesu si yíri Galile kùluni i, mà kàre Yuhana yyéε Zhurudén banji njwøge na, si sà uye kan u batize. 14 Nka Yuhana la mpyi si njcyé maa u pyi: «Mu u à yaa mu u mii batize, ka mu u nùr'a pa mii á la?» 15 Ka Yesu si u pyi: «Bà mii à yi jwo mε, jεε wuu u yi pyi amuni numε, jaha na ye lire cye kurugo wuu sí Kile jwumpe kuni jaara si nò li tεgeni na.» Nyε ka Yuhana si jεε maa u batize. 16 Yesu à batize a kwò ke, maa ntíl'a fworò lwøhe e. Lire tèenuuni i, ka njnyinj si múgo. Ka u u Kile Munaani nya li i ntíri mpánmpòrøgò fiige, mà pa ntéen u na, 17 ka mejwuu si fworò njnyinj i na: «Nge u nyε mii Jyanji, u kan'à waha mii na sèl'e, u kapyiinkil'à táan mii á mú.»

4

*Sitaanninj na ncaa si Yesu sòn u kapii pyi
(Marika 1.12-13; Luka 4.1-13)*

1 Lire kântugo ka Kile Munaani si Yesu yyaha cù mà kàre síwage e, bà Sitaanninj si mpyi si u sòn ngíi kampyi u sí jεε kapii pyi mε. 2 Ka u u súnji le a ta canmpyaa beeshuunni ná numpiliyi beeshuunni, ka katege si nta a u ta. 3 Sitaanninj u maha zònnji pyi ke, ka uru si file u na maa jwo: «Ná Kile Jyanji sí u nyε mu, yi jwo nje kafaay'á na yi kêenn' a pyi bwúuru.» 4 Ka Yesu si u pyi: «Y'à séme Kile Jwumpe Semεnji i na “Yalyire kanni bà ti nyε na sùpyanji njwø caa mε, nka jwumpe puni pu nyε na fwore Kile njwøge e ke*.”»

5 Nyε lire kântugo ka Sitaanninj si njkàre ná Yesu i Kile kànhe njncwónrøge Zheruzalému i, maa sà dùgo ná u e Kilejaarebage njncyage e, 6 maa jwo: «Ná Kile Jyanji sí u nyε mu, kwòn a cwo njñke na, jaha na ye y'à séme Kile Jwumpe Semεnji i na “Kile sí u mèlεkεεbii pyi pi mu cwòhò ná pi cyeyi i, bà li si mpyi kafaaga kà njkwò mu tøge kà bànni mε†.”»

7 Ka Yesu si u pyi: «Y'à séme Kile Jwumpe Semεnji i mú na “Ma hà raa ma Kafoonji Kile njwø cwòre mε‡.”»

8 Lire kântugo ka Sitaanninj si njkàre ná Yesu i nanjke kà nintònnntòngò njñ'i, maa djnyεnji kirigii puni nàfuunji cyêe u na, 9 maa jwo: «Mu aha jεn'a njnkure sín mii á maa mii pèe, mii sí njcyii kirigii njñufente puni kan mu á.» 10 Nyε ka Yesu si jwo «Sitaanna wà we, yíri na taan! Y'à séme Kile Jwumpe Semεnji i na “Ta ma njnkure sínni ma Kafoonji Kile á, ma a uru kanni père§.”»

11 Nyε lir'à pyi ke, ka Sitaanninj si láha Yesu na, ka Kile mèlεkεεbii pìi si file u na, yaayi kyaa li mpyi u na ke, maa yire kan u á.

* 4:4 Duterenomu 8.3 † 4:6 Zaburu 91.11, 12 ‡ 4:7 Duterenomu 6.16 § 4:10 Duterenomu 6.13

Bɛɛnmɛ nimbwom'à fworo

¹² Nye Yesu à pa lógo na pi à Yuhana Batizelipyinji cù a le kàsunj i ke, ka u u núr'a kàre Galile kùluni i. ¹³ Nka u nye a sà ntèen Nazareti kànhe e me, maa nkàr'a sà ntèen Kapere namu kànhe e. Kuru kànhe na nye banji jwóge na, Zabulon ná Nefitali taare e. ¹⁴ Nye lire pyinjanni na, ka Kile túnntunji Ezayi jwumpe si fúnjo. U mpyi a jwo:

¹⁵ «Zabulon tùluge taare ná Nefitali tùluge taare, ti nye Galile kùluni i, banji jwóge na, Zhuruden banji canjacwumpe e ke, Yahutuubii ná supyishinji sanji shiinbii, pi à tèn t'e ke,

¹⁶ pire mpyi numpini i, bɛɛnmɛ nimbwom'à fworo pi á, pi mpyi a tèn kùluni i, kwùji numpini i, bɛɛnmɛ nimbwom'à fworo pi á*.»

¹⁷ Mà lwó lire tèn na, ka Yesu si li jwó cù na Kile jwumpe yu, maa yi yu sùpyir'á na: «Kile Saanre tèn'à byanhara, yii yii toronjanni kèenye.»

Yesu à fyacumii sicyere yyer'a pyi u cyelempyii

(Marika 1.16-20; Luka 5.1-11)

¹⁸ Canjka mà Yesu yaha u u jaare Galile banji jwóge na, u à sɛnɛ shuunni nya, Simo pi maha mpyi Pyeri ke, ná Andire. Pi mpyi na cwòdo wàa banji i. Fyacyaa pi mpyi pi pi. ¹⁹ Ka Yesu si pi pyi: «Yii taha na fye e. Bà yii na fyaabii caa me, mii sí yii taanna, yii raa sùpyire caa t'a ma mii á.» ²⁰ Ka pi i ntíl'a pi cwòobii yaha, maa ntaha Yesu fye e.

²¹ Nye pi à ta naha vili yyaha na sahanji ke, ka Yesu si núr'a sɛnɛ shuunni nya, pire pi mpyi Zebede jyaabii Yakuba ná Yuhana. Pi ná pi tunji Zebedi mpyi a tèn bakwóge funjke e, na pi cwòobii takegyi yaa. Ka Yesu si pi yyere, ²² ka pi i ntíl'a kàntugo wà bakwóge ná pi tunji na, maa ntaha u fye e.

(Luka 6.17-19)

²³ Yesu à Galile kùluni puni jaara, u mpyi maha sùpyire kálali Kile Jwumpe kálambayi i, maa Jwumpe Nintanmpe yu pi á mà yyaha tíi ná Kile Saanre e. U mpyi maha yampii puni ná cwòhómafeebii puni cùunji pi shwòhòl'e. ²⁴ Lire e u mege mpyi a fworo Siri kini puni i. Pi mpyi maha si ná yampii shinji puni i u yyere: cifwure feebii ná jínacyaanbii ná kirikirisannji feebii ná supyimuruji. Yesu mpyi maha pire puni cùunji. ²⁵ Supyikurunjo nimbwòho mpyi maha ntaha u fye e, tire sùpyire na mpyi Galile shiin ná Dekapoli kùluni shiin ná Zheruzalemu kànhe ná Zhude kùluni sanni shiin ná Zhuruden banji kàmpanjke sanjke shiin.

5*Joofo wuu l'à jwó ye?*

(Luka 6.20-23)

¹ Nye Yesu à kuru supyikurunjke nya ke, maa dùg'a tèn nanjke kà na. Ka u cyelempyibii si file u na. ² Ka u u jwumpe lwó maa sùpyire kálali na:

³ «Mpii pi à pi fànanjcyere cè Kile kàmpanjke na ke, pire wuun'à jwó, jaha na ye Kile Saanre nye pire woro.

⁴ Mpii pi nye na myahii súu ke, pire wuun'à jwó, jaha na ye Kile sí n-pa pi fòonjo.

* 4:16 Ezayi 8.23–9.1

- ⁵ Mpii pi nyε nùmpinjεfee ke, pire wuun'à jwɔ,
 jaha na ye jìŋke jwɔmεeni Kile à lwó ke, kuru sí n-kan pi á kɔɔgɔ.
- ⁶ Ntiŋji lage nyε mpiimu na bà jjiŋji ná lwɔhe lage maha mpyi wà na mε,
 pire wuun'à jwɔ,
 jaha na ye pi sí n-pa n-tin.
- ⁷ Mpii pi nyε na jùŋaara taa sùpyire sannte na ke, pire wuun'à jwɔ,
 jaha na ye Kile sí n-pa jùŋaara ta pi na.
- ⁸ Mpii pi nyε ná zòvvinre e ke, pire wuun'à jwɔ,
 jaha na ye pi sí n-pa Kile nya.
- ⁹ Mpii pi nyε na sisure leni sùpyire shwɔhɔl'e ke, pire wuun'à jwɔ,
 jaha na ye Kile sí n-pa raa pi yiri uru pyilibii.
- ¹⁰ Mpii sùpyire nyε na ŋkyérege pi Kile jwɔmεεcuni kurugo ke, pire wuun'à
 jwɔ,
 jaha na ye Kile Saanre nyε pire woro.
- ¹¹ Sùpyire na yii mpiimu cyere, marii yii kyérege,
 marii kafinare ná jwumpimpe shiŋji puni yu yii na,
 mii mege kurugo ke,
 yii wuun'à jwɔ.
- ¹² Lire ká mpyi, yii a yógore, yii i mpyi funntange e,
 jaha na ye Kile à sàra nimbwo bégel'a yaha yii mεε na nìnyinji na.
 Kile tùnntunmpii pi à tòro yii yyaha na ke,
 amuni pi à pire kyérege.

*Yesu wuubii nyε suumɔ ná bèenme fiige
 (Marika 9.50; Luka 14.34-35)*

¹³ Yii pi nyε diŋyeni suumpe. Nyε suumpe tìpoompe ká fworɔ p'e, jaha
 ku sí n-jà pu pyi pu tán sahanji ye? Pu saha sì n-jà yafyin jwɔ mε, pu sí
 n-wà cyíŋji na, sùpyire s'a pu tánhani.

¹⁴ Yii pi nyε diŋyeni bèenmpe. Kànhe k'à tēen jaŋa juŋ'i ke, kuru sì n-jà
 ŋwɔhɔ mε. ¹⁵ Wà nyε na fùkina mīni si u le jcyígile cere jwɔh'i mε. Nka u
 maha dùrugo yaage kà juŋ'i, bà u bèenmpe si mpyi s'a nɔni bage shiinbii
 puni na mε. ¹⁶ Lire pyinŋkani na, yii bèenmp'a yaa p'a jī sùpyire puni nyii
 na, pi raa yii kacennkii jaa, s'a yii Tuŋji nìnyi wuŋji pēre.

Yesu à jwo Musa Saliyanji kyaa na

¹⁷ Yii àha raa sɔnŋi na mii à pa mpa Kile tùnntunŋiMusaSaliyanji ná Kile
 tùnntunmpii sanmpii jwumpe fylinne mε. Mii nyε a pa mpa pu fylinne mε,
 ŋka mii à pa mpa pu fùŋŋɔ. ¹⁸ Sèenji na mii sí yi jwo yii á, fo mà sà nìnyinji
 ná jìŋke kwɔ, Saliyanji sémenji gyanrampe pà, lire nyε mε u sémbilini là
 sì n-sii n-pínni mε, fo mà sà nɔ karigii puni tēgeni na. ¹⁹ Lire e ke shin
 maha shin kà ŋge Saliyanji tabilere nìŋkin kēεge, maa sùpyire sannte leni
 lire kumpiini i ke, urufoo u sí n-pyi Kile Saanre shiinbii puni nimbileni.
 Nka shinŋi u nyε na uru Saliyanji kurigii jaare marii sùpyire sannte taanni
 u na ke, urufoo sí n-pyi shinbwo Kile Saanre e. ²⁰ Mii sí yi jwo yii á,
 yii aha mpyi yii nyε na Kile Saliyanji kurigii jaare mà tòro Kile Saliyanji
 cyelentiibii ná Farizhεenbii na mε, yii sì n-jà n-ŋyè Kile Saanre e mε.

Yesu à pi sɔnŋɔ luyirini kyaa na

²¹ Yii à yi lógo na y'à jwo yii tulyey'á na “Ma hà sùpya bò mε. Shin maha
 shin u à sùpya bò ke, urufoo sí n-yíbe lire na*.” ²² Mii wi ke, mii sí yi
 jwo yii á, shin maha shin u à u lùu yírige u shinŋε taan ke, urufoo sí

* 5:21 Ekizodi 20.13

n-yíbe lire na. Ngemu ká u shinjɛɛ pyi “Sɪŋɔŋɔ!” ke, yukyaala kurunke sí urufoo yíbe. Ngemu ká u shinjɛɛɲi pyi “Sicyerefoo!” ke, urufol'à yaa u wà nafugombaage e.

²³ Lire e ke mu aha a si sárage wwû Kile á, ka li i ntíge mu funj'i na mu shinjɛɛɲi wà à mu la wwû, ²⁴ tɪl'a sárage yaayi yaha sárayi tawwuge taan ma a núr'a sà jwo a bê ná urufol'e, ma a nta a pa ma sárage wwû.

²⁵ Wà ha mu yyere fànhe e, ka yii i wá na ñkèege wani, mu à yaa mu u jwumabɛɛ cya fwɔfwɔ ná urufol'e kuni na, bà u si mpyi u àha ma le yukyaanɲi cye e, uru si ma le u báarapyɲi cye e, pi i ma le kàsɔɲi i mɛ. ²⁶ Sèenɲi na mii sí yi jwo mu á, mu aha mpyi mu jye a lire pyi mɛ, mu sì n-sii n-fworo wani ná mu jye a urufoo fwooni tò feefee mà ye!

Yesu à jwo jacwɔɔre ná cýahani kyaa na

²⁷ Yii à yi lógo na y'à jwo “Ma hà zínni ná wabɛɛ cwo e mɛ†.” ²⁸ Mii wi ke, mii sí yi jwo yii á, shin maha shin u à ceewe wí fo ká tasinnage wuuni si sà ntíge urufoo funj'i ke, urufol'à jacwɔɔ pyi a kwɔ ná u e u zòmbilini na. ²⁹ Mu kàniɲe nyibilini ká a si mu pyi mu u kapii pyi, li wwûl'a wà tatɔnge e. Naha na ye mu u mpɔɔn ma cyeeere cyage kà niŋkin i, lire sí n-pwɔɔ mu á pi mu cyeeere puni wà nafugombaage e. ³⁰ Mu kàniɲe cyege ká a si mu pyi mu u kapii pyi, ku kwɔn a wà tatɔnge e. Naha na ye mu u mpɔɔn ma cyeeere cyage kà niŋkin i, lire sí n-pwɔɔ, mu cyeeere puni ti ñkwɔ a sà jye nafugombaage e.

³¹ Y'à jwo mú na “Ngemu ká u cwɔɲi nàmbage kwɔ ke, urufol'à yaa u cýaha séme kan u á‡.” ³² Nka mii sí yi jwo yii á, shin maha shin u à u cwɔɲi nàmbage kwɔ, mà li ta jacwɔɔ jùɲɔ taan bà u à ku kwɔ mɛ, li maha mpyi mu à jwo urufol'à kuni kan u á, u a jacwɔɔre pyi. Shin maha shin u à cýahawa lèɲe ke, urufoo mú à jacwɔɔ pyi.

Yesu à pi sɔɲɔ kàage kyaa na

³³ Yii mú à yi lógo na y'à jwo yii tulyey'á na “Ma hà raa ñkàre tawage e mɛ, ñka mu aha jwɔfaaga fáa Kafoɲi Kile á, mu à yaa mu u ku wwû.” ³⁴ Nka mii sí yi jwo yii á, yii jye a yaa yii a ñkàre punɔ punɔ mɛ. Yii àha raa ñkàre niŋyiɲi na mɛ, naha na ye uru u jye Kile fànhe tatɛenge. ³⁵ Yii àha raa ñkàre niŋke na mú mɛ, naha na ye kuru ku jye u tooyi tatahage. Yii àha ñkwɔ ñkàa Zheruzalemu kànhe na mɛ, naha na ye kuru ku jye “Saanbwɔhe kànhe.” ³⁶ Yii àha raa ñkàre yii jùnyi na mɛ, naha na ye yii wà sì n-jà u jùnjunke kà niŋkin kèenɲe mpyi nivyinge, lire jye mɛ ñingwɔhɔ mɛ. ³⁷ Kani ndemu ká mpyi “Ɔn” kyaa ke, yii jwo “Ɔn” ndemu sí ká mpyi “Ɔnhɔ” wuu ke, yii jwo “Ɔnhɔ” kàaga baa. Mpemu ká ntaha puru na ke, pur'à fworo Sitaanniɲi i.

Yesu à jwo na wuu àha raa ñkooɲgwuure pyi mɛ

(Luka 6.29-30)

³⁸ Yii à yi lógo na y'à jwo “Wà ha wà jnyii jya, urufoo wuuni mú à yaa li jya, wà ha wà ñkyàan wwû, urufoo wuuni mú à yaa li wwû§.” ³⁹ Nka mii sí yi jwo yii á, wà ha kawaa pyi yii na, yii àha li ñkooɲi wwû u na mɛ. Wà ha kantawaa bwɔn mu mùmpenge k'e, ku sanɲke kèenɲe urufol'á*. ⁴⁰ Wà la ká mpyi si mu yyere fànhe yyére si mu vànntinmbileni shwɔ mu na, ma

† 5:27 Ekizodi 20.14 ‡ 5:31 Duterɛnɔmu 24.1 § 5:38 Ekizodi 21.24; Levitiki 24.20; Duterɛnɔmu 19.21 * 5:39 Yahutuubil'á, mà kantawaa bwɔn sùpya e, lire mpyi mu à jwo mu à urufoo cyahala sèe sèl'e.

vàanntinmbwøhe kan u á mú†. ⁴¹ Wà ha tuguro kárama a tège mu juŋ'i mà sà yaha culumetiri ninjin na†, ti tugo mà sà yaha culumetirii shuunni na, ná urufol'e. ⁴² Wà ha mu jáare, urufoo kan. Wà ha mu cyeyaaga jáare si là pyi ná k'e si núru mpa ku kan mu á, ma hà jcyé mε.

Yesu à jwo na wuu wuu zàmpeenbii kyaa táan wuy'á

(Luka 6.27-28, 32-36)

⁴³ Yii à yi lógo na y'à jwo “Mu kyal'à táan ŋgemu á ke, na ma uru kyaa táan may'á, mu kyal'à pεn ŋgemu á ke, maa uru kyaa pεn may'á.” ⁴⁴ Nka mii sí yi jwo yii á, yii yii zàmpeenbii kyaa táan yiy'á, yii raa Kile jáare yii kyérefeebil'á. ⁴⁵ Lire e yii sí n-pyi yii Tuŋi niŋyi wuŋi pyii. Naha na ye uru u maha canŋanyiini pyi li i fwore shinpiibii ná shincεmpil'á, maa zànhe kaan shintiibii ná shintiimbaabil'á. ⁴⁶ Yii kyal'à táan mpiimu á ke, yii aha pire kanni kyaa táan yiy'á, sàraŋi ŋgire yii sí n-ta lire e Kile yyére ye? Múnalwøore shwofeebii mú jye na lire pyi mà? ⁴⁷ Yii aha a yii cɛnmpyiibii kanni shéere, lire jye kakyanhala kyaa la? Kilecembaabii mú jye na lire pyi mà? ⁴⁸ Lire e ke yii pyi tígire cyaga baa, yii Tuŋi niŋyi wuŋi fiige.

6

Yesu à jwo fòŋfoebii tεgeŋkanni kyaa na

¹ Yii a yiye kàanmucaa, yii àha raa kacεnŋkii pyi sùpyire niŋjyage na mε. Lire baare e yii sí sàra ta yii Tuŋi niŋyi wuŋ'á mε.

² Lire e mu aha a si bùjye pyi fòŋfoonji wà na, mpii pi à fyinme tò wwomø na ke, ma hà li pyi pire fiige mε. Pi maha tùnmpe pyi maa piye cyére Kile Jwumpe kàlambayi ná kànhe kanŋwøø tatεenyi i, bà sùpyire si mpyi s'a pi metange yiri mε. Nka sèenji na mii sí yi jwo yii á, pir'à pi sàraŋi ta a kwò. ³ Nka mu aha si bùjye pyi wà na, mu kàmene cyege jye a yaa ku mu kàniŋe cyege kapyiini cε mε, ⁴ bà mu bùjyεŋi si mpyi sí ŋwøhø mε. L'aha mpyi amuni, mu Tuŋi u jye na kanŋwøhigii jaa ke, uru sí mu sàra.

Yesu à pi taanna Kileŋarege pyiŋkanni na

(Luka 11.2-4)

⁵ Yii aha a si raa Kile jáare, mpii pi à fyinme tò wwomø na ke, yii àha raa li pyi pire fiige mε. Na yyérelì Kile Jwumpe kàlambayi ná kuŋgarigil'e maa Kile jáare, bà sùpyire si mpyi s'a pi jaa mε, lire l'à táan pi á. Nka sèenji na mii sí yi jwo yii á, pir'à pi sàraŋi ta a kwò. ⁶ Mu wi ke, mu aha a si raa Kile jáare, jyé ma bage funŋke e maa ku tò, maa ma Tuŋi Kile jáare kuru taŋwøhøge e. Lire ká mpyi, mu Tuŋi u jye taŋwøhøge e, maa karigii niŋwøhigii puni jaa ke, uru sí mu sàra. ⁷ Mu aha a Kile jáare, ma hà raa núruli jwumpe kurugo, bà Kilecembaabii maha li pyi mε. Naha na ye pi maha sònji na pire jwuŋyahampe pu sí Kile yaha u pire jarege shwo. ⁸ Lire e yii àha mpyi pi fiige mε. Yii li cε na yaage ŋkemu kyaa ku jye yii na ke, mà jwo yii pi ku jáare ke, yii Tuŋi Kile maha ku cε. ⁹ Lire e ke yii aha a Kile jáare, yii jwo “Wuu Tuŋi u jye niŋyini na ke, mu mege ku táan.

† 5:40 Yahutuubii yyére, vāanntinŋke pi mpyi maha le a taha ŋwøhø woge na ke, kuru pi mpyi maha ntég'a piye tò numpilage e. Lire kurugo canŋke kanni i pi mpyi maha jà a kuru niŋyi vāanntinŋke kan wà á, ŋka numpilage e bà mε (Ekizodi 22.26; Duterεnømu 24.13). † 5:41 Kuni mpyi a kan Ōrømu sòrolashiibil'á pi pi yaayi tugure tège sùpya juŋ'i pi i u pyi u culumetiri ninjin ná taaga naara ná t'e.

10 Ma pyi saanwa sùpyire puni jùhò na.

Mu nyii wuuni li pyi jùhke na,
bà li nyé na mpyi nìnyìni na mε.

11 Wuu nìnjaa njyìni kan wuu á.

12 Wuu kapegigii yàfa wuu na,
bà wuu maha wuu shinjεεbii wogigii yàfani pi na mε.

13 Ma hà yaaga yaha ku wuu yyaha kέεnne kapegil'á mε,
maa wuu shwò Sitaanni ni na.

[Naha na ye mu u nyé fànhe ná síni ná pèentefoo,
fo tèekwombaa.

Amiina.]”

14 Yii li cè na sùpyir'à kapegigii jcyiimu pyi yii na ke, yii aha cyire yàfa ti na, yii Tunji nìnyì wunji mú sí yii wogigii yàfa yii na. 15 Nka yii aha mpyi yii nyé na jεεg'a sùpyire kapegigii yàfa ti na mε, yii Tunji mú sí yii wogigii yàfa yii na mε.

Yesu à jwo súnhi kyaa na

16 Yii aha súnhi le, mpìi pi à fyìnme tò wwomò na ke, yii àha yyahayi tanha pire fiige mε, pire maha li pyi sùpyire si jicè na pi à súnhi le. Nka sèenji na mii sí yi jwo yii á, pir'à pi sàranji ta a kwò. 17 Mu wi ke, mu aha súnhi le, ma yyahe jyé, maa látikolo le ma jùhke e, 18 bà sùpyire si mpyi t'aha njkwò mu súnleni cè mε, fo mu Tunji u nyé tanjwòhoyi i ke, uru kanni. Lire ká mpyi, mu Tunji u nyé na kanjwòhigii jaa ke, uru sí mu sàra.

Nàfuunji sèe wunji kani ná karigii cyi nyé cyi nyé a yaa cyi sùpyanji funhò pen mε

(Luka 12.22-34)

19 Yii àha raa nàfuunji caa raa bégeli yiye mεε na jùhke na mε. Ntòonhi ná zúnhi maha u kέεge, nàjkaabii maha bayi fùruge marii u lwúu. 20 Nka yii nàfuu tabegege nìjcenne yaa yiye mεε na nìnyìni na. Wani ntòonhi ná zúnhi nyé na nàfuu kέεge mε, nàjkaabii mú nyé na u lwúu mε. 21 Naha na ye cyage e sùpyanji nàfuunji nyé ke, wani u sònhòre maha mpyi.

22 Sùpyanji jyiigii cyi nyé u bèenmpe. Ngemu u nyii cyi à jwò ke, urufoo puni maha mpyi bèenmpe e mú. 23 Ngemu wogigii sí cyi à kέεge ke, urufoo puni mú maha mpyi numpini i. Mu aha jwo na mu na nyé bèenmpe e, mà li ta numpini i mu nyé, tahala maha ntaha lire numpini na!

24 Yii li cè na báarapyini sì n-sii n-jà raa báare jùnjufee shuunn'á mε. Lire ká mpyi, u sí jùnjufoonji wà kyaa táan uy'á, si u sanhi kyaa pen uy'á. U mú sí n-kúu wà na, si kàntugo wà u sanhi na. Nyé amuni li nyé, nàfuunji lag'a tateenge fò yii mpiimu na ke, yii si n-jà n-pyi Kile báarapyii mε.

25 Lire e mii sí yi jwo yii á, yalyire yii sí raa lyî, ná vāanhi yii sí raa leni ke, yire tanjanni kà yii funhò pen mε. Tá sùpyanji múnaani tayyérege nyé a fànha tò yalyire na, ka u cyeere tayyérege mú si fànha tò vāanhi na mε?

26 Yii sanjcyεenre wí ke! Ti nyé na jεεmε núru mε, ti nyé na sùma kwúun mε, ti nyé na sùma bégeli bwúunni i mε. Nka yii Tunji u nyé nìnyìni na ke, uru na ti jwò caa. Tá yii nyé a pwòró sanjcyεenre na sèl'e mε? 27 Funmpeenre sí n-jà yii joofo pyi u já a nimbilere bâra u shìni canmpyaagii na ye?

28 Naha na yii à vāanhi nindeyi kani tég'a yiye funhò pen ye? Yafwòhòfwòhoyi yi maha fyìn sige e maa yafyεenre nisinante yaa ke, yii sònhò yire kyaa na ke! Yi nyé na báara pyi mε, yi mú nyé na kòonò pìnni mε. 29 Nka saanhi Solomani ná u nàfuufente puni i, u vāanndenke kà lemε nyé a já a jwò mà njke yafwòhòfwòhoge kà nìnkini yafyεenre kwò mε.

30 Yafwəhəfwəhəyi yi nyε sige e nijjaa, ná nùmpañja yi sí n-le nage e ke, Kile ká yire lemε pyi p'à jwə amuni, yii nyε a li cè na nàkaana baa Kile sí vāanya kan yii á mà? Yii dāniyan' à cyéε de! 31 Nyε yii àha funnyi pən s'a ŋko "Naha wuu sí n-lyí yε? Naha wuu sí n-bya yε? Taa wuu sí vāanya ta n-le ke?" mε. 32 Kilecembaabii pi maha funnyi pən ná yire yaayi kani i tērigii puni i. Yii sí pi ke, yaaga maha yaaga kyaa li nyε yii na ke, yii Tunji Kile à yire puni cè. 33 Mà jwo yii a yire yaayi caa ke, yii yacyage nɪɪcyiig' à yaa ku pyi Kile Saanre ná ntūñi. Lire ká mpyi, Kile sí yire yaayi sanñyi puni kan yii á. 34 Yii àha karigii nimpaanñkii tēge yiye funñə pən mε, jaha na yε nùmpañke sí raa sōññi kuye na. Canña maha canña ná ku kawaagii cyi nyε.

7

*Yii àha raa pi sanmpii cēεge mε
(Luka 6.37-38, 41-42)*

1 Yii àha raa pi sanmpii cēεge mε, lire ká mpyi Kile mú sí yii cēεge mε. 2 Naha na yε bà yii na sùpyire sannte cēεge mε, amuni Kile mú sí yii cēεge. Cūñkanni na yii nyε na sùpyire sannte cwôre ke, amuni Kile mú sí yii cū. 3 Naha na mu nyε na nyēsenni jaa ma cìmpworonji nyiini i, mà li ta bàññani u nyε mu wuuni i ke, mu nyε na uru jaa mà yε? 4 Mà tàanna ná lire e, di mu sí n-jà n-jwo ma cìmpworon' á na u yyére ma a nyēsenni wwū u nyiini i, mà li ta bàññani nyε mu wuuni i yε? 5 Mu u à fyɪnmε tò wwomə na ke, fyānha a bàññani wwū ma nyiini i, lire ká mpyi, mu sí raa jaa raa jcwūu nyēsenni tawwuge e ma cìmpworonji nyiini i.

6 Yaayi yi nyε Kile wuyo ke, yii àha raa yire kaan pwuunbil' á mε, lire baare e pi sí n-jà n-yíri yii kurugo si yii sulugo. Yii àha raa yii kōññi lonğara wuñi cyáan caabii taan mε, lire baare e pi sí raa u tánhani.

*Kile maha u pyiibii jareyi shuu
(Luka 11.9-13)*

7 Yii a Kile jáare, u sí yii kan, yii a jcaa, yii sí n-ta, yii a bàrage kúuli, ku sí múgo yii á.

8 Yii li cè na shin maha shin u nyε na jáare ke, uru maha ntaa.

Shin maha shin u nyε na jcaa ke, uru maha jaa.

Shin maha shin ká bàrage kúu ke, ku sí múgo urufol' á.

9 Jofoo u nyε yii shwəhə' e, ŋgemu u sí jεε kafaaga kan u pyañ' á, mà li ta bwúuru u à jáare u à yε? 10 Lire nyε mε, mà wwò kan u á mà li ta fya u à jáare yε? 11 Nyε yii sùpyiibii pi à pi ke, cyage e yii maha já a yacenyε kan yii pyiibil' á ke, yii nyε a cè a jwo na yii Tunji u nyε nɪɪyini na ke, ur' á bégel' a tòro yii taan si yacenyε kan u jáarafeebil' á mà?

12 Lire e yaaga maha yaaga yii la nyε sùpyire sannte s'a mpyi yii á ke, yii lire pyi pi á mú. Yire Kile tūntunñi Musa Saliyanji ná Kile tūntunmpii sanmpii sémebil' à jwo.

*Kurigii shuunnini kani
(Luka 13.24)*

13 Yii jyè tajyiñwəge nimbileni i. Naha kurugo yε kuni li maha kakyaare nɔ sùpyanji na ke, lire tajyiñwəg' à pēe, lire kùn' à pēe, lire e shinnyahara nyε na jaare. 14 Nka kuni li maha shiñi niñkwombaanji kaan ke, lire tajyiñwəg' à cyéε, li jarama à pən, li jaarafeebii nyε a nyaha mε.

*Cige maha jicè ku yasere e
(Luka 6.43-44; 13.25-27)*

¹⁵ Kafiniviniibii pi maha piye pyi Kile tūntunmii fiige ke, yii a yiye kàanmucaa pire na. Pi aha a ma yii á, pi maha piye pyi mpàa fiige, mà li ta pi funjy'a à pi sige yaayi fiige. ¹⁶ Yii sí pi cè pi kapyiinkii cye kurugo. Wà sí n-jà ɛezen cige yasere kwòn nguro cige na la? Lire jye me, mà fizhiye cige yasere kwòn nguro cige na la? ¹⁷ Lire pyiinkanni na, ciceɲke yasere'à jwɔ, cipege woore s'à pi. ¹⁸ Ciceɲɛ si n-jà raa yasere nimpere seni me. Cipege mú si n-jà raa yasere niɲcenne seni me. ¹⁹ Cige maha cige ku jye ku jye na yasere niɲcenne seni me, ku sí n-kwòn n-wà nage e. ²⁰ Lire e ke yii sí pi cè pi kapyiinkil'e, bà cige maha jicè ku yasere e me.

²¹ Mpii puni pi jye na mii pyi “Kafoonji, Kafoonji” ke, pire puni si n-jiye Kile Saanre e me, mii Tuɲi niɲyi wuɲi jyii wuuni pyifeebii kanni pi jye jyifeebii. ²² Kuru canɲke ká nɔ, shinɲyahara sí n-pa mii pyi “Kafoonji, Kafoonji, wuu mpyi na Kile tūnture yu mu mege na, marii jɲabii kòre na yige mu mege na, marii kabwòhii niɲyahagii pyi mu mege na mà?” ²³ Lire tēni i, mii sí yi jwo tire sùpyir'a “Mii jye a sàa yii cè mà jya me. Yii yiri na taan, yii kapimpyiibii!”

*Yákilifoonji ná funjɔ baa shinji kani
(Luka 6.47-49)*

²⁴ Shin maha shin ká mii jwumpe lógo, maa pu kurigii jaare ke, urufoo sí n-jà n-tàanna ná yákilifoonji w'e ngemu u à u bage faanra kafaafoge ɲuɲ'i ke. ²⁵ Kuru bage faanraɲkwoni kántugo, zànbwòh'à cwo, ka dùyi si jɲi na fwu na fwore, ka kafɛɛge si wá na fwu sèe sèl'e na kuru bage ɲɔɲi, ɲka ku jye a cwo me, ɲaha na ye ku nintaani na jye kafaafogo ɲuɲ'i.

²⁶ ɲka shin maha shin ká mii jwumpe lógo, maa mpyi u jye na pu kurigii jaare me, urufoo na jye mu à jwo funjɔ baa shin, ngemu u à u bage faanra nticyɛɲji ɲuɲ'i ke. ²⁷ Kuru bage faanraɲkwoni kántugo, zànbwòh'à cwo, ka dùyi si jɲi na fwu na fwore, ka kafɛɛge si wá na fwu sèe sèl'e na kuru bage ɲɔɲi, ka ku puni si mpi a wu.»

²⁸ Yesu à puru jwumpe jwo a kwò ke, ka u kàlaɲi pyiinkanni si sùpyire kàkyaanhala. ²⁹ Naha na ye u mpyi na pi kálali ná Kile sífente e. U kàlaɲi pyiinkanni ná Kile Saliyaɲi cyelentiibii wuɲi pyiinkanni mpyi niɲkin me.

8

*Yesu à tògofoo cùuɲɔ
(Marika 1.40-45; Luka 5.12-16)*

¹ Yesu à tíge ɲaɲke na ke, ka shinɲyahara si ntaha u fye e. ² Ka tògofoonji wà si file u na maa niɲkure sín u fere e maa jwo: «Kafoonji, mu aha jee, mu sí n-jà mii tòge láha mii na si mii fíniɲɛ.» ³ Nyɛ ka Yesu si u cyɛge sàha maa bwòn u na maa jwo: «Mii à jee, tòge ku láha ma na!» Ka tòge si ntí'l'a láha u na. ⁴ Ka Yesu si u pyi: «Cú ma jwɔge na, ma hà yaaga jwo sùpya á me, ɲka ta si, maa sà maye cyêe sáragawwuɲi na u u ma kàanmucya, sárage kyaa Kile tūntunɲiMusa à jwo tògofeebii kyaa na ke, maa kuru wwù. Lire li sí li cyêe na mu à cùuɲɔ*.»

*Yesu à sòrolashiibii ɲuɲufoonji wà báarapyi cùuɲɔ
(Luka 7.1-10; Yuhana 4.43-54)*

* 8:4 Tògofoonji ká ɲcùuɲɔ, sáragawwuɲi mpyi maha yaa u u cyeeere kàanmucya sèl'e si jicè kampyi u à cùuɲɔ, u u nta a uye cyêe sùpyire na.

⁵ Mâ Yesu yaha u u jyè Kapere namu kânhe e, Jromu sòrolashiibii yyaha yyére shinñi wà à file u na maa u jáare na: ⁶ «Kafoonji, mii báarapyinji nizinninji na wá bage e. U à múrunjo, maa njkyaali sèl'e.» ⁷ Ka Yesu si u pyi: «Mii u sà u cùunjo la†?» ⁸ Ka sòrolashiibii yyaha yyére shinñi si jwo: «Kafoonji, mii jùnk'á cyére mu u jyè mii pyenge e. Mu aha jwunkanja ninjin jwo, kuru sí mii báarapyinji cùunjo. ⁹ Mii wi ke, sòrolashiibii pii na jyè mii jùno na, mii sí jyè pii jùno na. Mii aha wà pyi “Ta si” u maha nkàre. Mii aha wabere pyi “Ta ma” u maha mpa. Mii aha na bilinji pyi “Nde pyi” u maha lire pyi.»

¹⁰ Yesu à yire lógo ke, ka li i u kàkyanhala. Mpii pi mpyi u fye e ke, ka u u jwo pir'á: «Sèenji na mii sí yi jwo yii á, mii sàha ntél'a sùpya nya ná nge dáníyanji fiige e Izirayeli shiinbii shwòhòl'e me! ¹¹ Mii sí yi jwo yii á, shinnyahara sí raa yíri canñafworompe ná canñajyimpe e, si mpa lyí ná Ibirayima ná Ishaka ná Yakuba e Kile Saanre e. ¹² Nka Izirayeli shiinbii me na Kile Saanre à bégele ke, pire pii sí n-wà cyínnji na numpini i. Wani pi sí raa myahigii súu s'a njyànhiigii kùru.»

¹³ Nye Yesu à puru jwo ke, maa sòrolashiibii yyaha yyére shinñi pyi: «Ta si pyenge. Ná mu à dá mii na, nde mu à cya ke, lire li pyi.» Ka u báarapyinji si ntíl'a cùunjo lire tèenuuni i.

*Yesu à Pyeri nafecwoni cùunjo
(Marika 1.29-34; Luka 4.38-41)*

¹⁴ Nye Yesu à kàre Pyeri pyenge mà sà Pyeri nafecwoni ta tasinnage e cifwuro cye e. ¹⁵ Ka Yesu si bwòn u cyege na, ka cifwure si láha u na. Ka u u yíri, maa njyi kan Yesu á.

¹⁶ Yákonk'á nò ke, ka pi i wá na ma ná jínacyaanbii ninnyahamil'e Yesu á. Ka u u jínabii kòr'a yige pi e ná u jwójwumpe e, maa yampii puni cùunjo. ¹⁷ Nye lire pyinñanni na, ka Kile túnntunji Ezayi jwumpe si fúnno, u mpyi a jwo: «U à jyè wuu ná wuu cwòhòmppe shwòhòl'e, maa wuu yampe láha wuu na†.»

*Mpii la ku jyè si ntaha Yesu fye e ke
(Luka 9.57-62)*

¹⁸ Nye shinnyahara mpyi a pa Yesu kwùulo, lire kurugo ka u u u cyelempyiibii pyi pi bani jyiile ná ur'e. ¹⁹ Ka Kile Saliyanji cyelentuñi wà si file u na maa u pyi: «Cyelentuñi, mii sí n-taha mu fye e ma tasheyi puni i.» ²⁰ Ka Yesu si u pyi: «Wyigii na jyè sigepwuunbil'á, shèere mú sí jyè sanjcyenr'á. Nka tashwóngo jyè Supyanji Jyanji á me.» ²¹ Ka u cyelempyanji wabere si u pyi: «Kafoonji, yyére, mii aha na tunji tò, mii sí n-ta n-pa n-taha mu fye e.» ²² Ka Yesu si u pyi: «Taha mii fye e, maa kwùubii yaha pi a piye tùni.»

*Yesu à kafeebwòhe yyéene bani nunji
(Marika 4.35-41; Luka 8.22-25)*

²³ Nye Yesu à jyè bakwòoge e, ka u cyelempyiibii si jyè u fye e. ²⁴ Ka kafeebwòho si yíri na fwu bani nunji, fo lwòhe na nko si bakwòoge tò. Lir'á Yesu ta u u njwúuni. ²⁵ Ka pi i file u na, maa u jè maa jwo: «Kafoonji, yíri maa wuu shwò, lire baare e wuu sí n-kwòro lwòhe e.» ²⁶ Ka u u pi pyi: «Naha na yii na fyáge ye? Naha na yii dáníyan'á cyére ye?» Maa yír'a yyére maa fánha

† **8:7** Mâ tâanna ná Yahutuubii Kile kuni i, shinñi u jyè u jyè pi Kile kuni i me, Yahutu jyè a mpyi a yaa u jyè uru pyenge e me. U aha lire pyi, u mpyi maha jwòhò Kile yyahe taan. † **8:17** Ezayi 53.4

cyán kafεεge ná banj lwǎhe na. Ka yi puni si yyére siu! ²⁷ Ka pi puni si wá na nkyáali u na, maa jwo: «Naha supyifiwe u nyε nge nanj, fo ka kafεεge ná lwǎhe si ntéen u wuuni taan ye?»

Yesu à jínacyaan shuunni cùuŋo
(Marika 5.1-20; Luka 8.26-39)

²⁸ Nyε ka Yesu si banj jyiil'a sà nǎ Gadara shiinbii kùluni i. Ka jínacyaan shuunni si fworó fanjyi iS mà u jùŋo bē. Pi mpyi a pi sèe sèl'e, fo wà sàha mpyi na jà a tòro kuru kuuge e mε. ²⁹ Ka pi i wá na yu fànha na: «Kile Jyanj, naha mu nyε na jcaa wuu á ye? Mu à pa mpa kawaa pyi wuu na mà ta tēni sàha nǎ mà?»

³⁰ Nyε lir'à caakurumbwǎhǎ ta ku u lyí pi byanhampe e. ³¹ Ka jínabii si Yesu jáare sèl'e na: «Mu aha wuu kǎr'a yige mpíi sùpyiibil'e, ma a wuu yaha wuu sà jyé mpíi caabil'e.» ³² Ka u u pi pyi: «Yii a sì.» Ka pi i fworó pire nambaabii shuunni i, maa sà jyé pire caabil'e, ka caakuruŋke puni si sùrug'a yíri nanke numpenge na, mà cwo cwo banj i mà kwú. ³³ Ka cáanahabii si fē a kǎre kǎnhe e, jcyii cyi à pyi ke, maa sà cyire yyaha jwo, mà cye cyán jínacyaanbii wogigii na. ³⁴ Ka kǎnhe shiinbii puni si ntíl'a fwor'a kǎre Yesu jùŋo tabenj i. Pi à sà u jya ke, maa u jáare sèl'e na u fworó pire kùluni i.

9

Yesu à supyimurunǎ cùuŋo maa ku kapegigii yàfa ku na
(Marika 2.1-12; Luka 5.17-26)

¹ Nyε ka Yesu si jyé bakwǎoge e, maa banj jyiil'a kǎre u yabilinǎ kǎnhe e. ² Ka pi i mpa u á ná yanj w'e u yasinninǎke e, u mpyi a múruŋo. Yesu à pi jya pi à dá uru na ke, maa jwo supyimurunǎk'á: «Na jya, màban le maye e! Mu kapegigil'à yàfa mu na.»

³ Nyε Kile Saliyanj cyelentiibii pi mpyi wani ke, ka pire pìi si wá na sǎnǎj piye funǎ'i na Yesu na Kile mεge kēεge. ⁴ Ka Yesu si ntíl'a pi sǎnǎjre cē, maa jwo pi á: «Naha na yii nyε ná nte sǎnǎjpeere shinǎ i ye? ⁵ Mà jwo “Mu kapegigil'à yàfa mu na” ná “Yíri, ma a jáare” yii nyii na, cyire kapyaaǎgii mú shuunni i, ndire jwumǎ p'à táan ye? ⁶ Nka yii pi li cē na síjǎ na nyε Supyanj Jyanj á naha jinǎke na, u wà kapegii yàfa u na.» Lire e u à jwo supyimurunǎk'á: «Yíri, maa ma yasinninǎke lwó, maa sì pyεngε.» ⁷ Ka u u ntíl'a yír'a kǎre pyεngε. ⁸ Sùpyir'à lire jya ke, ka pi i fyá maa Kile pēe, uru nǎgemu u à nǎge síjǎ fiiginǎ kan sùpyir'à ke.

Yesu à lyí ná mεpεngε shiinbil'e
(Marika 2.13-17; Luka 5.27-32)

⁹ Yesu à yíri wani ke, u à sà múnalwǎore shwofoonǎ wà jya u à tēen u báaraǎj tapyige e, u mεge mpyi Macwo. Ka Yesu si u pyi: «Yír'a taha na fye e.» Ka u u yír'a taha u fye e.

¹⁰ Nyε lire kǎntugo ka Yesu ná u cyelempyiibii si sà ntéen na lyí Macwo bage e ná mεpεngε shiinbii nijyahamil'e mu à jwo múnalwǎore shwofeebii ná piiberii. ¹¹ Farizhεenbii píl'à lire jya ke, maa Yesu cyelempyiibii pyi: «Naha na yii cyelentuǎj na lyí ná múnalwǎore shwofeebii ná mεpεngε shiinbii piiberil'e ye?» ¹² Yesu à yire lógo ke, maa jwo: «Mpíi pi à cùuŋo ke, wempyinǎ kyaa nyε pire na mε, mpíi pi na yà ke, pire na u kani nyε. ¹³ Kile

Š 8:28 Yahutuubii maha pi fanjyi wwú kafaayi junǎ'i. Pi maha ku jwǎge yal'a yaa fo maha tateenǎjǎ yaa mú.

à jwo u Jwumpe Semeni i “Yii a jùñaara taa yii shinjɛebii na, lir'à táan mii á mà tòro sáragawwuuni na*.” Nye yii sônɔ puru jwumpe jwɔhe na. Naha na ye mpíi pi nye na piye sônɔ na pir'à tíi ke, mii nye a pa njɔke na pire tayyerege e me. Nka mpíi pi à li cè na pire nye a tíi me, pire tayyerege e mii à pa.»

Jwumpe Nintanmpe fành'à nyaha Yahutuubii làdaabii woge na
(Marika 2.18-22; Luka 5.33-39)

¹⁴ Lire kântugo Yuhana Batizelipyinji cyelempyiibil'à pa Yesu yíbe na jaha na pire ná Farizheenbii maha súnɔ leni, Yesu cyelempyiibii sí nye na u leni mà ye? ¹⁵ Ka Yesu si pi pyi: «Cipoonji ceveebii sí n-jà yyaha tanha, mà pi yaha ná cipoonji i cikwɔnre na la? Nka tɛni là na ma, cipoonji sí n-pa n-yige pi shwɔhɔl'e. Lire tɛni i pi sí n-ta raa súnɔ leni.

¹⁶ Wà nye na vâanvɔnɔ taha na vâanjyega tacwɔngɔ jwooli me. Lire ká mpyi, vâanvɔnɔke maha vâanjyega kɛge, tacwɔng'a si nâara a pɛe.

¹⁷ Wà mú sí nye na sinmpurugo leni seeye boolyegil'e† me. Lire baare e p'aha mpa ntanha, pu maha pu yalenke jya, maa wu, yalenk'a si nkɛge. Pí maha sinmpuruge leni seeyi boofɔnkil'e, yire mú shuunniŋi y'à bɛ.»

Yesu à ceenji wà cùɔɔ, maa Zharusi pworonji buwunji jɛ
(Marika 5.21-43; Luka 8.40-56)

¹⁸ Nye mà Yesu yaha puru jwumpe na, Yahutuubii jùɔfoonji wà à pa ninjɔre sín u taan maa jwo: «Yesu! Mii pworonj'a kwú nume. Maye sanŋa yaha, maa mpa ma cyeyi taha u na, u sí jɛ.» ¹⁹ Ka Yesu ná u cyelempyiibii si yíri na nkɛge ná u e.

²⁰ Mà pi ninjkaribii yaha, ceenji wà à file Yesu na maa bwɔn u vâanntinɔke zhwɔɔre na. Lùwulinjkwombaayi mpyi uru ceenji na yye ke ná shuunni funɔ'i. ²¹ U mpyi na yu uye funɔ'i: «Mii aha bú já a bwɔn u vâanjyi na, mii sí n-cùɔɔ.» ²² Ka Yesu si yyaha kɛɛnɔ'a wíl'a u nya, maa jwo u á: «Na pwoɔ, ma hà raa fyáge me, jaha na ye mu dányanj'a mu cùɔɔ.» Ka ceenji si ntíl'a cùɔɔ.

²³ Yesu à sà nɔ uru jùɔfoonji pyenge e, maa kwùge tɔmpirigii wylfeebii ná supyinyahare nya ti i nyàha na wùruge tiye e ke, maa jwo pi á: ²⁴ «Yii caala a yíri naha, pùceebilini nye a kwú me, lí na njwúuni.» Ka pi i wá na jcyàhali u na. ²⁵ Sùpyir'a fwor'a kwɔ pyenge e ke, ka Yesu si jyɛ bage e, maa pyàŋi buwunji cù cyege na, ka u u yíri. ²⁶ Ka lire kani si jcaala lire kùluni puni i.

Yesu à fyinmii shuunni ná búbu cùɔɔ

²⁷ Yesu à fwoɔ wani na nkɛge ke, ka fyinmii shuunni si ntaha u fye e maa wá na yu fánha na: «Dawuda Tuluge Shinji, jùñaara ta wuu na!» ²⁸ U à sà jyɛ pyenge e ke, ka pire fyinmpii si file u na. Ka u u pi pyi: «Yii à dá na mii sí n-jà yii cùɔɔ la?» Ka pi i jwo: «ɔɔn, mu sí n-jà, káfoonji.» ²⁹ Ka u u bwɔn pi nyiigii na maa jwo: «Li sí n-pyi yii á mà tàanna ná yii dányanji i.» ³⁰ Ka pi i ntíi na naa. Ka u u yi jwo a waha pi á na pi a piye káanmucaa, pi àha wá yaha u li cè me. ³¹ Nka pi à yíri wani ke, pi à kàr'a sà a lire kani yu lire kùluni puni i.

³² Nye pir'à yíri Yesu taan ke, ka pi si mpa ná búbu e. Jínanji wà u mpyi u e. ³³ Yesu à jínanji kòr'a yige ke, ka búbuŋi si ntíi na yu. Supyinyahare ti

* 9:13 Oze 6.6 † 9:17 Seeyi boni na nye boro, Yahutuubii maha ndemu jwooli ná yatɔɔre seeyi i maa lwohe, lire nye me nùjirimpe, lire nye me ɛɛɛɛɛɛ sinmpe leni l'e ke.

mpyi wani ke, ka lire si tire kàkyanhala, ka ti i wá na ηko: «Wuu sàha ηkwò a nde kani fiige nya Izirayeli kàni i me!»³⁴ Nka Farizheεnbil'à jwo na jínabii nùñufooñi fànhe cye kurugo, Yesu nye na jínabii kòre na yige pifeebil'e.

Sùmakòg'à pèe, ηka sùmakwònbil'à cyére

³⁵ Nye Yesu mpyi na ñaare na màre kànbwoyi ná kànpyeere puni na. U mpyi na sùpyire kálali Kile Jwumpe kàlbayai í, maa Jwumpe Nintanmpe yu mà yyaha tí ná Kile Saanre e, maa yampii puni ná cwòhómòfeebii puni cùñji. ³⁶ U à supyiñyahare nya ke, ka pi nùñaare si u ta sèl'e, ñaha na ye ti mpyi a kànha maa ñcwònrò, mu à jwo mpàa pi nye piye nùñò kurugo. ³⁷ Ka Yesu si jwo u cyelempyiibil'á: «Sùmakòg'à pèe, ηka sùmakwònbil'à cyére. ³⁸ Lire e ke yii keεge foo ñáare, u u pii bàra sùmakwònbii na.»

10

Yesu à u cyelempyiibii yyer'a tun

(Marika 3.13-19; Luka 6.12-16)

¹ Lire kàntugo ka Yesu si u cyelempyiibii ke ná shuunniñi yyere, maa fànhe kan pi á, pi jà pi a jínabii kòre pi a yige pifeebil'e, pi raa yampii puni ná cwòhómòfeebii puni cùñji. ² Tùntunmpii ke ná shuunniñi meyi yi nye ñje: ñiñcyiñji u nye Simò pi maha mpyi Pyeri ke, ná u sìnεñji Andire ná Zebede jyaabii Yakuba ná u còññi Yuhana ³ ná Filipi ná Baritelemi ná Tomasi ná Macwo ηge u mpyi na múnalwòore shuu ke, ná Alife jyanji Yakuba ná Taadi* ⁴ ná Simò pi maha mpyi Zeloti† ke, ná Zhudasi Isikariyoti ηge u sí n-pa Yesu le cye e ke.

(Marika 6.7-13; Luka 9.1-6)

⁵ Pire shiin ke ná shuunniñi Yesu à yeε maa nta a pi tun. U à jwo pi á: «Yii àha ñyè Samari shiinbii kànyi ná supyishinji sanñi wuy'e me, ⁶ ηka yii a si Izirayeli shiinbii yyéε, pire mpiimu pi nye mu à jwo mpàpinniyi ke. ⁷ Mà yii ñiñkaribii yaha, yii a Jwumpe Nintanmpe yu sùpyir'á na Kile Saanre tèn'à byanhara. ⁸ Yii raa yampii cùñji, yii raa kwùubii ñèni, yii raa tògofeebii cùñji, yii raa jínabii kòre yii a yige sùpyire e. Yii à ti ta mana, yii a ti kaan mana. ⁹ Yii àha sεεn, lire nye me wyéε, lire nye me wyéεpya lwó si nde yii dufaabil'e me. ¹⁰ Yii àha kùshebòrii lwó me, yii àha vaañntinye shònwuyo lwó me, yii àha tanhanji yabεε lwó mbàra yii tooyi wuyi na me, yii àha kàbii lwó me. Yii li cè na báarapyiñ'à yaa u a ñkaan u a lýi.

¹¹ Yii aha jyè kànbwòh'e, lire nye me kànbilere e, yii sùpya cya ηgemu u sí ñεε yii sunmbage na ke. Yii aha uru sùpya ta, yii i ηkwòro wani fo yii sà nò yii tèekani na. ¹² Yii aha jyè pyεngε maha pyεng'e ke, yii pi shéere “Kile u yyeñiñke kan yii á.” ¹³ Kuru pyεnge shiin ká yii fwùñi shwò, pi sí kuru yyeñiñke ta. Nka pi aha mpyi pi nye a yii fwùñi shwò me, pi sí kuru yyeñiñke ta me.

¹⁴ Yii aha ñkàre cyage k'e, ka pi i yii sunmbage cyé, maa mpyi pi nye a ñen'a yii jwumpe lógo me, yii ñivworobii kuru kànhe e, yii yii tooyi bambanji kwòro kwòr'a wu wani‡. ¹⁵ Sèñji na mii sí yi jwo yii á, canñke Kile sí sùpyire puni sàra si ntàanna ná ti kapyiñkil'e ke, nde li sí yire

* **10:3** Taadi, kuru ku nye u meεge shònwoge. Meεge ñiñcyiige ku nye Zhudasi (Luka 6.16). † **10:4** Zeloti: kuru meεge ñwòhe ku nye: «kàni kyal'à táan ηgemu á sèl'e ke». ‡ **10:14** Mà tooyi bambanji kwòro kwòr'a wu kànha na: lire ñwòhe ku nye, wuu nàzhan à fwooro yii karigil'e, yii ñùñò tuguro ti. Yii Marika 6.11 ná Luka 9.5 wfi.

kànyi sùpyire ta ke, lire sí n-waha mà tòro Sòdamu kànhe ná Gòməri kànhe shiinbii wuuni na.»

(Marika 13.9-13; Luka 21.12-17)

¹⁶ Ka Yesu si núr'a jwo: «Yii lógo! Mii sí yii tun, ŋka yii sí n-pyi sùpyire shwòhòl'e mu à jwo mpàa pi jye sige yaaya shwòhòl'e. Yii a yiye kàanmucaa bà wwòo jye me, yii pyi tateennugo sùpyii mpánmpòròyò § fiige. ¹⁷ Yii a yiye kàanmucaa sùpyire na, jaha na ye pi sí n-kwò n-pa raa yii yiri yukyaabii yyére, s'a yii bwùun ná kàsərigil'e pi Kile Jwumpe kàlambayi i. ¹⁸ Pi mú sí n-kwò raa yii cwòre raa si fànhafeebii ná saanbii yyére, mà li jùŋke pyi na yii na jye mii cyelempyii. Lire cye kurugo yii sí mii kyaa jwo Yahutuubil'á, sí mii kyaa jwo supyishinji sanj'á mú. ¹⁹ Ŋka tēni i pi sí n-pa raa yii leni cye e ke, jwumpe yii sí n-jwo, ná pyinƙanni na yii sí pu jwo ke, yii àha lire tēge yiye funjò pēn me. Jwumpe yii à yaa yi jwo ke, lire tēni yabilinji i, puru sí n-tige yii funj'i. ²⁰ Yii li cè na yii yabilimpil'e bà puru jwumpe sí n-fworo me, yii Tunji u jye Kile ke, uru Munaani li sí raa yu yii cye kurugo.

²¹ Pii sí n-pa raa pi cìnm̄pyiibii kaan pi a bùu, tiibii p̄i sí n-pa raa pi pyiibii kaan pi a bùu, pyiibii p̄i mú sí n-pa n-ȳri pi sifeebii kurugo si pi kan pi bò.

²² Yii kyaa sí n-pēn sùpyire pun'á mii mege kurugo. Ŋka ŋgemu ká jà a uye waha maa ntēn Kile kuni i fo mà sà nò tēgeni na ke, urufoo sí n-shwò. ²³ Pi aha yii kyérege kànhe k'e, yii fē a fworo kur'e, yii raa si kabər'e. Sēn̄ji na mii sí yi jwo yii á, mà jwo yii pi Izirayeli shiinbii kànyi puni jaara a kwò ke, Supyanji Jyanji sí nuru n-pa.

²⁴ Cyelempyanji si n-jà n-pēe n-tòro u cyelentunji na me, biliwe mú jye a pēe u kàfoonji na me. ²⁵ Li tēgeni li jye cyelempyanji u pa mpyi cyelentunji fiige, bilinji mú sí mpa mpyi u kàfoonji fiige. Ná pi à jà a pyengefoo tàanna ná jínabii jùŋufoonji Belizebuli i, mp̄ii pi jye pyengefoo shiinbii ke, pire wuuni si n-tòro mà?

(Luka 12.2-9)

²⁶ Lire kurugo yii àha raa fyáge pi na me. Yii li cè, kyaa maha kyaa l'à ŋwòhò ke, cyire puni sí n-pa raa jaa. Kyaa maha kyaa li jye numpini i ke, lire là mú si n-kwòro j̄cēmbaa me. ²⁷ Mii aha jwumpe mpemu jwo yii á numpini i ke, yii a puru yu canjke e. Mpe mii à jwo yii á katilwòhòre e ke, yii dùgo yii a puru jáare katan̄nyi j̄n̄j'i. ²⁸ Mp̄ii pi maha jà a sùpyanji cyeere bò, ná pi si n-jà u munaani bò me, yii àha raa fyáge pire na me. Kilenji u maha jà a sùpyanji munaani ná u cyeere shi bò nafugombaage e ke, uru na yii à yaa yii a fyáge.

²⁹ Tá z̄iziine shuunni maha mpére daashi ninjkin kanna me? Ŋka lire z̄iziini là ninjkin si n-kwú yii Tunji Kile pàama me. ³⁰ Yii pi ke, ali j̄n̄j̄joore ti jye yii j̄n̄j̄yi i ke, Kile à tire puni p̄erege cè. ³¹ Lire kurugo yii àha nuru kyaa tēge yii yiye funjò pēn me! Yii shin maha shin kan'à waha Kile na mà tòro tire z̄iziine n̄j̄yahara na.

³² Shin maha shin ká yyére li na sùpyire j̄yii na na uru na jye mii wu ke, mii Tunji u jye n̄j̄yinji na ke, mii mú sí n-yyére li na uru j̄yii na na urufoo na jye mii wu. ³³ Ŋka ŋgemu ká mii cyé sùpyire j̄yii na ke, mii Tunji u jye n̄j̄yinji na ke, mii mú sí urufoo cyé uru j̄yii na.

(Luka 12.51-53; 14.26-27)

³⁴ Yii àha raa s̄n̄n̄ji na mii à pa si mpa jwumabenjke le sùpyire ná tiye shwòhòl'e j̄n̄jke na mà de! Mii jye a pa ná yyejinjke e me, ná kàshige e mii

à pa. ³⁵ Naha kurugo ye mii à pa mpa “jyafoonji ná tufoonji láha piye na, si pworofoonji ná nufoonji láha piye na, si napworonji láha nacwonji na. ³⁶ Pii u zàmpenmii sí n-pa n-pyi pi pyenge shiinbii yabilimpíi*.” ³⁷ Shinji u à u tunji, lire nye me u nunji kyaa táan uy'á mà tòro mii na ke, urufoo nye a yaa ná mii cyelempyigire e me. Shinji u à u jyanji, lire nye me u pworonji kyaa táan uy'á mà tòro mii na ke, urufoo nye a yaa ná mii cyelempyigire e me. ³⁸ Shinji la ku nye si mpyi mii cyelempya ke, urufoo u taha mii fye e, pi méé mpyi na sí urufoo hò kworokworocige na. Lire baare e urufoo nye a yaa ná mii cyelempyigire e me. ³⁹ Ngemu la ká mpyi si u nijjaanji yaa jwò ke, urufoo nùmpañke sí n-kèege, ñka ñgemu ká kántugo wá u nijjaan'á mii kurugo ke, urufoo sí nùmpañja ta.

(Marika 9.41)

⁴⁰ Shin maha shin ká yii cùmu leme jwò ke, urufoo mú à mii cùmu leme jwò, ñgemu sí ká mii cùmu leme jwò ke, urufoo mú à mii tunvoonji cùmu leme jwò. ⁴¹ Ngemu ká Kile túnntunji wà cùmu leme jwò, mà lire jùñke pyi na u na Kile túnnture yu ke, tònñji Kile sí n-pa n-kan Kile túnntumpil'á ke, uru tònñji Kile sí n-kan urufol'á. Sùpyire ti nye na fyáge Kile na ke, wà ha tire tà cùmu leme jwò, mà lire jùñke pyi na ti na fyáge Kile na, Kile sí urufoo sára tire fiige. ⁴² Ngemu ká lùññe fùññcwokwuñyaga kan ñge nàñkocyaanji wà á, mà lire jùñke pyi na u na nye mii cyelempya ke, sèenji na mii sí yi jwo yii á, urufoo sí n-sii lire tònñji ta.»

11

¹ Nye Yesu à kwò yire yerèyi ñkanji na u cyelempyiibii ke ná shuunnin'á ke, maa ñkàr'a sà a sùpyire kálali, maa Jwumpe Nintanmpe yu pi á pi kànyí na.

Yuhana Batizelipyinji à túnntunmii tun Yesu á

(Luka 7.18-35)

² Nye mà Yuhana Batizelipyinji yaha kàsunji i, u mpyi a Kile Nijñcwòññji kapyiinji kyaa lógo. Ka u u u cyelempyiibii pìi tun Yesu á ³ pi sà yibe na: «Ñge kyaa l'á jwo na u sí n-pa ke, mu u nye u wi laa, wuu a wabere sigili?»

⁴ Ka Yesu si pi pyi: «Yii à ndemu lógo maa ndemu nya ke, yii a si, yii i sà lire yyaha jwo Yuhana á na ⁵ “Fyinmpii naha na jaa, tonkegyifeebii sí i jaare, tògofeebii na jçùñji, jùñcunnibii sí i nùru, kwùubii sí i jèni, Jwumpe Nintanmpe sí i yu fòññfeebil'á. ⁶ Nye mii kapyiinji ká mpyi cyi nye a ñgemu pyi u à cye láha mii na me, urufoo wuun'á jwò.”»

⁷ Nye Yuhana cyelempyiibil'á kàre ke, ka Yesu si wá na Yuhana kyaa yu sùpyir'á, u à jwo: «Canñke yii ná ñkàre síwage e ke, taha nyege yii mpyi a kàr'a sà wíi kafeege sí i ku nyàha la? ⁸ Naha yii sí mpyi a kàr'a sà wíi ye? Vàansinayafoo la? Yii li cè na mpii pi maha v àansinayi leni ke, pire maha mpyi saanbii bayi i. ⁹ Lire sannii i ke, jaha yii mpyi a sà wíi ye? Kile túnntunñ la? Mii sí yi jwo yii á, u bá à fànha tò Kile túnntunñ na. ¹⁰ Naha kurugo ye Kile Jwumpe Semèñji à jwo ñgemu kyaa na na “Wíi, mii sí na túnntunñ tun

u sà mu kuni yaa mu yyaha na*” ke,

uru túnntunñ u nye Yuhana. ¹¹ Sèenji na mii sí yi jwo yii á, sùpya sàha ñkwò a si ñgemu u à fànha tò Yuhana Batizelipyinji na me, lire ná li wuuni mú i, Kile Saanre shiinbii puni nimbilen'á fànha tò Yuhana na.

* 10:36 Mishe 7.6 * 11:10 Malaki 3.1

¹² Mâ Iwó Yuhana Batizelipyiñi Kile jwumpe téejwuuni na, mà pa nɔ nume na, mpíi la ku nyɛ sí jyè Kile Saanre e ke, shinpiibii na pire kyéere, pi s'à piye waha si jyè t'e. ¹³ Kile túnntunñi MusaSaliyanj ná Kile túnntunmpii sanmpil'à jwo Kile Saanre kyaa na, fo mà pa nɔ Yuhana tɛni na. ¹⁴ Kampyi yii sí n-jà n-dá pu na, Elinj mpañi shɛɛnre Kile Jwumpe Semɛñi a jwo ke, yii li cè uru u nyɛ Yuhana. ¹⁵ Ngemu la ká mpyi si kariii yyaha cè ke, urufoo u u niñgyigigii cyán sèl'e.

¹⁶ Ná ñaha shi i mii sí nte sùpyire shinj tãanna ye? Ti na nyɛ mu à jwo nãnkopyire, ntemu ti nyɛ na bãhare kãfuge na ke, tà na bãhare maa ñko ti shɛɛfeebil'á ¹⁷ “Wuu à tiinmpini wyi yii á, yii nyɛ a ñen'a kwôhɔ mɛ. Wuu à jáhampe myahigii cêe yii á, yii nyɛ a ñen'a mɛɛ sú mɛ.” ¹⁸ Yii li cè, Yuhana à pa ke, u mpyi na ñjyitɔɔn wu lyí mɛ, u mú mpyi na sinmɛ byii mɛ, ka pi i jwo na jina u nyɛ u e. ¹⁹ Nyɛ Supyanj Jyanj à pa, maa lyí maa byii, ka pi i jwo na u sɔnɔre nyɛ a taha yaage kabere na mɛ, fo ñjyñi ná sinmbyaani kanni, maa núr'a pyi mɛpɛnge shiinbii cevoo mu à jwo múnalwɔore shwofeebii.

Ñka yákilifente Kile maha ñkaan ke, tire ká mpyi wà á, li maha ñcè urufoo kapyiñkil'e.»

*Yesu à kãnyi yà faha
(Luka 10.13-15)*

²⁰ Nyɛ kãnyi na Yesu à tòro maa kakyanhala kariii ñnyahagii pyi, ka yire kãnyi shiin si mpyi pi nyɛ a ñen'a pi toronkanni kɛɛnɛ mɛ, ka Yesu si wá na yire shiinbii fare. ²¹ U à jwo: «Yii Korazen kãnhe shiinbii, yii wuun'à kɛɛge! Yii Betisayida kãnhe shiinbii, yii wuun'à kɛɛge! Naha na ye kakyanhala karigii cyi à pyi wani yii yyére ke, kampyi Tiri kãnhe ná Sidɔn kãnhe e†, cyire mpyi a pyi, nume mpyi na sí pi ta pi à pi toronkanni kɛɛnɛ maa láha kapegigii na fo tɛemɔni i, maa cafubɔrigii le mà pyi pi vãanñyi, maa cwɔɔnre wu piye na. ²² Lire kurugo mii sí yi jwo yii á, canñke Kile sí sùpyire puni sãra si ntãanna ná ti kapyiñkil'e ke, nde li sí n-pyi yii na ke, lire sí n-waha mà tòro Tiri ná Sidɔn kãnyi wuuni na.

²³ Yii Kapɛrenamu kãnhe shiinbii pi ke, yii na sɔnɔni na yii sí n-kàre Kile yyére ñnyñi na bɛ? Lire mpyi nyɛ mɛ, yii sí n-sii n-tírige fo ññke ñwɔhɔ shiinbii cyage e. Naha kurugo ye kakyanhala karigii cyi à pyi wani yii yyére ke, kampyi Sɔdɔmu kãnhe e cyire mpyi a pyi, ku shiinbii mpyi na sí n-yyére pi kapegigii na. Ku mú mpyi na sí n-pyi wani fo mà sà nɔ ññjaa na. ²⁴ Lire kurugo mii sí yi jwo yii á, canñke Kile sí sùpyire puni sãra si ntãanna ná ti kapyiñkil'e ke, nde li sí yii Kapɛrenamu kãnhe shiinbii ta ke, lire sí n-waha n-tòro Sɔdɔmu kãnhe shiinbii wuuni na.»

*Yesu u maha taññke kan sùpyañ'á
(Luka 10.21-22)*

²⁵ Nyɛ Yesu à kwò puru na ke, maa jwo: «Tufoonj Kile, ñnyñi ná ññke Kafoonj, mii fwù nyɛ mu na, ñaha na ye kani mu à ñwɔhɔ yákilifeebii ná kaceempii na ke, mu à lire cyêe nãnkopyire na. ²⁶ Sèe wi, Tufoonj, mu à lire pyi mà tãanna ná ma ñyii wuuni i.»

²⁷ Lire kãntugo maa jwo sùpyir'á: «Mii Tunj à karigii puni le mii cye e. Sùpya nyɛ a Jyafoonj cè Tufoonj baare e mɛ. Sùpya mú nyɛ a Tufoonj cè Jyafoonj baare e mɛ, fo Jyafoonj la ká mpyi si u cyêe ngemu na ke.

† 11:21 Tiri ná Sidɔn na mpyi kãnbwoyo shuunni ñjemu y'à cè ná kapegigii mpyiñi i ke (Ezayi 23.1-18; Ezekiyeli 26; Zhouweli 3.4-8; Amosi 1.9-10).

²⁸ Yii a ma mii yyére, yii pi à kànha maa ntugo ke, mii sí taṅṅṅ kan yii á. ²⁹ Yii a báaraṅi pyi mii á, yii i na yaha s'a yii kéenṅi. Lire ká mpyi, yii sí taṅṅṅ ta, nahá na ye mii nyé nùmpinṅefoo, mii karigii mú sí nyé a waha mé. ³⁰ Mii báaraṅi pyim'à táan, tugure mii sí n-téḡe yii juṅ'i ke, tir'à faha.»

12

Nje Yesu à jwo canṅṅke kyaa na ke

(Marika 2.23-28; Luka 6.1-5)

¹ Nyé canṅka, Yesu ná u cyelempyiibii mpyi na ntùuli sùma kooyi y'e, kuru canṅke na mpyi canṅṅṅ. Cyelempyiibii katege wuubii pi mpyi, ka pi i sùmaṅcahayi yà kwòn na mínage na ṅkùru*. ² Farizheenbii pil'à lire nya ke, maa Yesu pyi: «Wíi, mu cyelempyiibii na canṅṅke kafuunnkii pyi†!»

³ Ka u u pi pyi: «Nde Saanṅi Dawuda à pyi ke, yii nyé a lire kâla mà? Canṅka mà u ná u fyèṅwòhòshiinbii katege wuubii yaha, ⁴ u à jyè Kile bage e, maa sárage bwúuruṅi wà lwó a kyà, maa wà kan u fyèṅwòhòshiinbil'á. Mà li ta sáragawwuubii kanni pi mpyi a yaa pi jà a uru bwúuruṅi kyà.

⁵ Taha yii nyé a li kâla Kile Jwumpe Semṅi i na sáragawwuubii ká báara pyi Kileṅaarebage e canṅṅke e, lire nyé na ntòre kapegigil'e mé? ⁶ Mii sí yi jwo yii á, wà na nyé naha ṅgemu u à pèe Kileṅaarebage na ke. ⁷ Jwumpe Kile à jwo na yii aha a nùṅaara taa yiye na, na lir'à táan ur'á mà tòro sáragawwuuni na‡ ke, kampyi yii mpyi a puru ṅwòhe cè, sùpyire ti nte yii à ti cèḡe mà li ta ti nyé a yaaga pyi mé, yii mpyi na si nyé lire pyi mé. ⁸ Supyaṅi Jyaṅi ká kyaa maha kyaa jwo mà yyaha tíi ná canṅṅke e ke, li si n-jà n-tòro lire na mé.»

Yesu à cyenkwugofoo cùṅṅ canṅṅke e

(Marika 3.1-6; Luka 6.6-11)

⁹ Lire kàntugo Yesu à yíri wani, maa ṅkàre kuru cyage shiin Kile Jwumpe kàlambage e. ¹⁰ Lir'à nàṅi wà ta wani ná cyenkwuge e. Ka pi i Yesu pyi: «Mà sùpya cùṅṅ canṅṅke e, tá lir'à yaa ná mpyi i§?» Kaṅṅṅ pi mpyi na ṅcaa ná kuru yibige e, si nta tìgire cyán Yesu na. ¹¹ Ka Yesu si pi pyi: «Jofoo u nyé yii shwòhòl'e, ná mpà ninṅin na nyé u á, ka uru mpàṅi si ṅcwo wyige e mà bè ná canṅṅke e, urufoo sí nyé u yaha wwùmbaa ye? ¹² Yii nyé a li cè na sùpyaṅi tayyégè'á pèe mpàṅi woge na sèè sèl'e mà? Yii li cè, mà tàanna ná Kile Saliyaṅi i, kacènni mpyin'á à ṅwò canṅṅke e.» ¹³ Nyé u à kwò puru na ke, maa jwo cyenkwugefol'á: «Ma cyéḡe sànhana.» U à ku sànhana ke, ka ku u ṅcùṅṅ ku sanṅke fiḡe.

¹⁴ Nyé Farizheenbii pi mpyi wani ke, ka pire si fwor'a kàr'a sà piye taanna Yesu bonṅkanni na.

Kile báaraṅiṅi ninṅwònrṅi u nyé Yesu

¹⁵ Yesu à pa yire cè ke, maa yíri kuru cyage e, u ninṅkareṅi, shinṅyahara mpyi a taha u fye e, ka u u yampii puni cùṅṅ. ¹⁶ Maa yi jwo a waha pi á

* **12:1** Kile Jwumpe Semṅi à li cyéè na wà katege wu ká a ntùuli kérege e, na u sí n-jà sùmaṅi wà kwòn ná cyéḡe e, si jiyí wani kérege e (Duterèṅmu 23.25). † **12:2** Mà tàanna ná Farizheenbii sòṅṅṅkanni i, mu aha sùma kwòn ná cyéḡe e, mu à báara pyi. Lire e pi à Yesu cyelempyiibii cèḡe na pi à báara pyi canṅṅke (Ekizodi 34.21). ‡ **12:7** Oze 6.6 § **12:10** Farizheenbii u sòṅṅṅkanni i, shinṅi u nyé na múnaa tawwuyoo caa ke, uru kanni wà si n-jà n-téḡe canṅṅke.

na pi àha sùpya yaha u yi cè me. ¹⁷ Lire pyinƙanni na, Kile tũntunƙi Ezayi jwump'à fũnƙo, u mpyi a jwo: ¹⁸ «Kile à jwo:

“Mii báarapyiƙi u nyɛ nge, mii à u cwɔɔnrɔ.

U kan'à waha mii na sɛl'e, u kapyiƙil'à táan mii á mú.

Mii sí na Munaani pyi li tɛɛn u e,

u sí raa supyishiƙi sannɔ leni kuni nintiini i.

¹⁹ U sì raa jwumɔ dirili ná wà e me, u sì raa sêre wà na me.

Wà sì u jwuɔyahama lógo sùpyire tabinniƙi i me.

²⁰ Ali kanƙyaange, u sì ku kebe me,

fũkinaƙi u nyɛ na tafuguyo caa ke, u sì uru fũgo me.

U sí n-kwɔro pur'e,

fo si ntiniƙi kuni le sùpyire puni taan.

²¹ Supyishiƙi puni sí n-pa pi sɔnɔre taha u na*.”»

Pyinƙanni na Yesu maha jínabii kòre ke

(Marika 3.22-30; Luka 11.14-23)

²² Nyɛ lire kàntugo, ka pi i mpa ná jínacyanƙi w'e Yesu á. Uru nàƙi mpyi na ƙaa me, maa mpyi búbu. Ka Yesu si u cùuƙo u à jà na yu maa ƙaa. ²³ Ka li i sùpyire puni bilibili fo pi na piye yíbili maa ƙo: «Taha Dawuda Tuluge Shin bà u nyɛ nge nàƙi me?» ²⁴ Nyɛ Farizhɛɛnbil'à yire lógo ke, ka pi i jwo: «Nge nàƙi nyɛ a sii na jínabii kòre na yige pifeebil'e ná fànhe kabɛr'e, jínabii jũɔfoonƙi Belizebuli woge kàntugo na me!»

²⁵ Ná Yesu sí mpyi a pi funzɔnɔre cè, ka u u jwo pi á: «Kire maha kire li nyɛ na liye tũni ke, lire maha mpa jya. Kànhe ƙkemu, lire nyɛ me pyenge ƙkemu shiin ká yiri piye kurugo ke, kuru maha mpa jya mú. ²⁶ Sitaanninƙi ká a u báarapyiibii kòre, u na uye tũni. Lire ká mpyi, u saanre sì n-kwɔ mà?

²⁷ Yii aha jwo na mii na jínabii kòre na yige pifeebil'e ná jínabii jũɔfoonƙi Belizebuli fànhe e, lire sannɔ i ke, yii shiinbii pi nyɛ na pi kòre ke, ná joofo u fànhe e pire maha pi kòre ye? Yii shiinbii yabilimpii pi sí jwumpe pyi pu cwo yii jũɔ'i. ²⁸ Nka yii li cè na mii na jínabii kòre na yige pifeebil'e ná Kile Munaani fànhe e, lir'à li cyèe na Kile Saanre à nɔ yii na mà kwɔ. ²⁹ Wà sì n-jà n-nyɛ fànhanyahagafoo bage e, si u yaayi lwɔ, ná u nyɛ a bage foo pwɔ a cyán maa nta a jyè mà ye. Urufoo ká jà a u pwɔ a cyán, lire e u maha jà a bage yaayi pyi u jɛɛmpe.

Sùpyanƙi sí n-yibe u jwɔjwumpe kurugo

³⁰ Shinƙi u nyɛ u nyɛ ná mii i me, urufoo nyɛ mii zàmpɛn, nge mu u nyɛ u nyɛ na mii tère na sùpyire wàa tiye na me, urufoo na ti jũɔ kyáŋge.

³¹ Lire kurugo mii sí yi jwo yii á: kapegigii shinƙi puni ná Kile mekɛɛge jwumpe puni sí n-jà yàfa sùpyire na. Nka nge mu ká Kile Munaani mege kège ke, lire sì n-sii yàfa urufoo na me. ³² Wà ha jwumpime jwo Supyanƙi Jyanƙi na, lire sí yàfa urufoo na. Nka nge mu ká jwumpime jwo Kile Munaani na ke, lire kapiini sì yàfa urufoo na nge tiini i me, li mú sì yàfa urufoo na tiini nimpanƙi i me.

(Luka 6.43-45)

³³ Cige ká jwɔ, ku maha yasɛɛ niƙɛɛne pyi. Cige ká mpyi ku nyɛ a jwɔ me, ku nyɛ na yasɛɛ niƙɛɛne pyi me. Cige shinƙi maha jɔcè ku yasɛɛre cye kurugo. ³⁴ Yii màcwɔn fiige sùpyiibii! Mà pege yaha yii funƙ'i, yii sì n-sii n-jà jwuɔɛnme jwo me. Sùpyanƙi zòmbilin'à jí ndemu na ke, lire u jwɔge maha yu. ³⁵ Nge mu u zò u à jwɔ ke, uru maha jwuɔɛnme pyi.

* 12:21 Ezayi 42.1-4

Ngemu u nyε ná zòm̄pi i ke, uru maha jwumpimpe yu. ³⁶ Mii sí yi jwo yii á, canŋke Kile sí sùpyire puni sàra si ntàanna ná ti kapyiŋkil'e ke, jwumò maha jwumò sùpyir'á jwo, ná pu nyε laaga baa ke, Kile sí ti yíbe puru puni na. ³⁷ Shin maha shin jwòjwumò kurugo, Kile sí n-jwo na u à tíi, lire nyε mε u à cêεge.»

Yesu tayyéreg'á fànha tò Zhonasi woge na, ŋka sùpyire nyε a u jwòm̄eni cù mε

Marika 8.11-12; Luka 11.29-32

³⁸ Nyε ka Kile Saliyaŋi cyelentiibii p̄i ná Farizhεn̄bii p̄i si jwumpe lwó maa jwo: «Cyelentuŋi, wuu la naha maa kani là pyi a cyêe wuu na, ndemu li sí li cyêe na mu à fworò Kile e ke.» ³⁹ Ka Yesu si pi pyi: «Mpii pi à pi, maa kàntugo wà Kile na ke, pire maha ŋca si kakyanhala kani là nya tapyige e. Ŋka nde l'á pyi Kile tūntunŋi Zhonasi na ke, lire baare e kakyanhala kyaa saha si n-pyi n-cyêe pi na mε. ⁴⁰ Yii li cè, bà Zhonasi a canmpyaa taanre ná numpiliyi taanre pyi fyabwòhe funŋke e mε, amuni Supyaŋi Jyaŋi mú sí canmpyaa taanre ná numpiliyi taanre pyi fanŋke e. ⁴¹ Canŋke Kile sí sùpyire puni sàra si ntàanna ná ti kapyiŋkil'e ke, Ninive kànhe shiŋbii sí n-pa n-yíri n-yyére si pire kapimpyiibii cêεge, naha na ye Zhonasi à sà Kile jwumpe jwo Ninive shiŋbil'á ke, pi à pi toroŋkanni kêenŋe. Mà li ta wà na nyε naha, ŋgemu u tayyérege k'á fànha tò Zhonasi woge na ke, pire kapimpyiibii sí nyε a ŋen'a pi toroŋkanni kêenŋe mε.

⁴² Kuru canŋke, saancwoŋi u mpyi Sheba k̄ni jùŋjò na ke, uru mú sí n-pa n-yíri n-yyére si pire kapimpyiibii cêεge, naha na ye uru saancwoŋi mpyi a yíri diŋyeŋi jùŋke kà na, mà sà saanŋi Solomani yákilifente jwumpe lógo. Mà li ta wà na nyε naha, ŋgemu u yákili u à p̄e Solomani wuŋi na ke, pi sí nyε a ŋen'a lógo uru jwò na mε.

(Luka 11.24-26)

⁴³ Jína ká fworò sùpya e, u maha sà jaara síwage yyaha kurugo maa tateŋge cya. U aha mpyi u nyε a kà ta mε, ⁴⁴ u maha jwo “Mii sí núru raa wà na tayirige e.” Nyε u aha núr'a pa urufoo ta bawaga fiige, ŋkemu k'á pwó, maa ku funŋke bégel'a jwò ke, ⁴⁵ u maha núr'a kàr'a sà jínahii baashuunni lwó a bàra uye na, mpii pi à pi mà tòro u yabiliŋi na ke, maha mpa jyé urufol'e. Lire ká mpyi, urufoo pyiŋkanni nivònn'a si nàar'a pi mà tòro niŋjyeeni na. Amuni pire kapimpyiibii wuuni mú sí n-pyi.»

Mpii pi nyε Yesu nuŋi ná Yesu c̄inmpyiibii ke

(Marika 3.31-35; Luka 8.19-21)

⁴⁶ Mà Yesu yaha puru jwumpe na ná sùpyire e, u nuŋi ná u c̄inmpyiibil'á pa yyére cyiŋŋi na, maa ŋca si jwo ná u e. [⁴⁷ Ka wà si Yesu yyere maa jwo: «Mu nuŋi ná mu c̄inmpyiibii naha cyiŋŋi na, pi naha na mu kyaa pyi.»] ⁴⁸ Ka Yesu si urufoo pyi: «Mpire pi nyε mii nuŋi ná mii c̄inmpyiibii ye?» ⁴⁹ U à puru jwo ke, maa cyεge sàha u cyelempyiibii kàmpañke na, maa jwo: «Mii nuŋi ná mii c̄inmpyiibii pi nyε mpii. ⁵⁰ Yii li cè na mii Tuŋi u nyε n̄nyinŋi na ke, ŋge u nyε na uru jyi wuuni pyi ke, uru u nyε mii c̄inmpworoŋi ná mii nuŋi.»

13

Nεenugun̄i bàtaage

(Marika 4.1-20; Luka 8.4-15)

¹ Kuru canŋke yabiliŋi i, Yesu à fworò bage e maa ŋkàr'a sà nt̄en banŋi jwòge na. ² Ka shinŋyahara si mpa bínni u taan, li nyε a pa jwò mε, ka u

u jyè a tɛɛn bakwɔɔge k'e lwɔhe ɲuŋ'i, ka sùpyire si yyére kùmpoge na. ³ Ka u u ti kâla karii nɲyahagii na ná bàtaay'i. ⁴ U à jwo: «Nɛɛnugunji wà u ná fwor'a kàre ɲɛɛmɛ tanuguge e. Mà u yaha u u sùmashɲi wàa fini fiige, wà à cwo kuni ɲwɔge na, ka saɲcyɛɛnre si mpa uru jò.

⁵ Ka wà tacwugo si mpa bê ná kafaafoge e, pwoɔ nɲyahara mpyi kuru cyage e mɛ. Ka uru si fyɲn wahawaha, ɲaha na ye u mpyi a jyè ɲɲke e sèl'e mɛ. ⁶ Nye canɲk'à pa fwoɔ ke, ka yifyinre si fàan maa waha, ndìre kuunji na.

⁷ Ka wà tacwugo si mpa bê ɲgurotaha na, ka ɲgure si yîr'a uru cû.

⁸ Nka wà tacwug'à pa bê ná ɲɲke nɲcɛɲɲke e, maa fyɲn, maa lyɛ, maa se. Sùmacre tà à sùmapyanji se mà nɔ ɲkuu ɲkuu (100) na, tà mpyi beetaanre taanre (60) tà mpyi beɲjaaga ná ke ke.

⁹ Ngemu la ká mpyi si karii yyaha cè ke, urufoo u u ɲɲyigigii cyán sèl'e.»

¹⁰ Ka Yesu cyelempyiibii si file u na, maa u yíbe: «Naha na mu ɲye na bàtaayi yu sùpyir'á ye?» ¹¹ Ka Yesu si pi pyi: «Karigii cyi à yyaha tí ná Kile Saanre e, ná cyi à ɲwɔhɔ ke, yii á cyire ɲcɛŋ'à kan, u sí ɲye a kan sùpyire sannt'á mɛ. ¹² Naha kurugo ye ɲgemu u à yaaga cè ke, là sí n-bâra urufoo u tacɛŋke na sèl'e. Nka ɲgemu u ɲye u ɲye a yaaga cè mɛ, urufoo bá na sɔŋɲi na ur'à nimbileni ndemu cè ke, lire sí n-shwɔ urufoo na. ¹³ Lire kurugo mii na bàtaayi yu pi á, ɲaha na ye pi ɲyiigil'à cwôro, ɲka pi ɲye na ɲaa mɛ, ɲɲyigigii na ɲye pi á, ɲka pi ɲye na núru mɛ, pi ɲye na karii yyaha cini mɛ. ¹⁴ Kile tûntunɲi Ezayi mpyi a jwumpe mpemu jwo ke, pur'à fûnɲɔ pi kâmpanɲke na. U mpyi a jwo:

“Yii sí raa núru, ɲka yii sí raa yafyin yyaha cini mɛ.

Yii ɲyiigii sí n-cwôro ɲka yii sí raa yafyin ɲaa mɛ.

¹⁵ Yii li cè, nte sùpyire ɲɲyigigil'à waha,

pi à pi ɲɲyigigii tò, maa pi ɲyiigii tò,

bà pi si mpyi pi àha raa ɲaa s'a núru mɛ,

pi yákilibii mú ká raa karii yyaha cini mɛ.

Naha kurugo ye pi la ɲye si núru mpa mii yyére, mii i pi shwɔ mɛ*.”

¹⁶ Nka yii pi ke, yii wuun'à ɲwɔ, ɲaha na ye yii na ɲaa yii ɲyiigil'e, maa núru yii ɲɲyigigil'e. ¹⁷ Sèɛɲi na mii sí yi jwo yii á, nde yii à ɲya maa ndemu lógo ke, Kile tûntunmii nɲyahamii ná Kile ɲwɔmɛɛcuvée nɲyahamii la mpyi si lire ɲya, si li lógo. Nka pi ɲye a jà a li ɲya, maa li lógo mɛ.

¹⁸ Nye kuru bàtaage k'à jwo mà yyaha tí ná ɲɛɛnugunji i ke, yii ku ɲwɔhe lógo. ¹⁹ Kuni ɲwɔge na, sùmashɲi tacwug'à pa bê ke, kuru ku ɲye mu à jwo shinɲi u à Kile Saanre kani jwumpe lógo, maa mpyi u ɲye a pu yyaha cè mɛ, ka Sitaannɲi si mpa pu wwû u funɲ'i ke.

²⁰ Kafaafoge ɲuŋ'i sùmashɲi tacwug'à pa bê ke, kuru ku ɲye mu à jwo sùpyire t'à Kile jwumpe lógo maa ntíl'a ɲɛɛ pu na ná funntange e ke. ²¹ Nka pu ɲye a jà a ndìre le t'e mɛ, ti ɲwɔmɛɛni kɛngɛmɛ ɲye a pɛn mɛ. Kawaa, lire ɲye mɛ yyefugo kyaa ká ti ta Kile jwumpe kurugo, ti maha fwoɔ Kile kuni i.

²² Ngure shwɔhɔl'e sùmashɲi tacwug'à pa bê ke, kuru ku ɲye mu à jwo sùpyire t'à Kile jwumpe lógo, ka dɲyeɲi karigii funmpɛɛnre ná nàfuunji lage si pu cwônɔ, pu ɲye a jà a yaserɛ pyi mɛ.

²³ Nɲke nɲcɛɲɲke na sùmashɲi tacwug'à pa bê ke, kuru ku ɲye mu à jwo sùpyire ti ɲye na Kile jwumpe núru maa pu yyaha cini ke. Tire sùpyire

* 13:15 Ezayi 6.9-10

na nyɛ sùmasɛnɛ fiige, sùmacire tà à sùmanji se mà nɔ ŋkuu ŋkuu (100) na, ka tà si se mà nɔ beetaanre taanre (60) na, ka tà si se mà nɔ beɲjaaga ná kɛ kɛ na.»

Nyèpege bàtaage

²⁴ Nyɛ Yesu à núr'a bàtaage kà jwo pi á na: «Kile Saanre à fworon de kani kurugo: faapyinji wà à sùmashi nɲɛnɲɛ nùgo u kɛɛge e. ²⁵ Mà sùpyire yaha nɔmpe na numpilage e, u zàmpɛnɲi wà à pa nyèpege kà shi wà kɛɛge e maa núr'a kàre. ²⁶ Nyɛ ka ku ná sùmanji si fyin maa lye sɲɛcyan.

²⁷ Kɛɛge foo báarapyibil'à sà kɛɛge ta amuni ke, ka pi i sà u pyi “Nùɲufoonji, sùmashiɲi mu mpyi a nùgo ma kɛɛge e ke, taha u bà mpyi a jwɔ mɛ? Nyèpege sí ku wá kɛɛge e ke, taa kur'a yíri ke?” ²⁸ Ka kɛɛge foo si jwo “Mii zàmpɛnɲi wà u à ŋke báaraapege pyi amɛ.” Ka báarapyibii si u pyi “Mu la nyɛ wuu u sà ku kòɲg'a wwù sùmanji shwɔhɔl'e la?” ²⁹ Ka kɛɛge foo si jwo “Yii ku yaha wani, lire baare e, ku takòɲge e yii sí raa sùmanji kòɲge ná k'e. ³⁰ Yii ku ná sùmanji yaha u a lyege sɲɛcyan, sùmakwɔngigii ká nɔ, mii sí yi jwo sùmakwɔn bil'à pi i kuru nyèpege kwɔn a yige sùmanji i, pi pɔw pɔw pi i ku súgo fɔlɔ, pi i nta a sùmanji kwɔn a le na bwùnni i.”»

Kile Saanre maha sù nimbilere maa mpère

(Marika 4.30-34; Luka 13.18-21)

³¹ Nyɛ Yesu à núr'a bàtaage kà jwo pi á. U à jwo: «Kile Saanre na nyɛ mu à jwo mutaridi cige pyà nàɲi wà à ŋgemu nùgo u cikòɲge e ke. ³² Kuru cige pyàɲ' à yílege cire sannte puni wuɲi na. Nka u aha nùgo, u maha fyin maa mpyi cibwɔhɔ mà tòro ka nyɛge yawyɛere puni taan, fo saɲɛyɛnre maha ti shèere yaa ku ŋkɛɲi i.»

³³ U à núr'a bàtaage kà jwo pi á na: «Kile Saanre na nyɛ mu à jwo bwùuruɲi yirigeyirige yaani. Ceewe ká li nimbilere le farini mbyime nɲnyaham'i mà cwɔnhɔ, li maha puru mbyimpe nɲɛcwɔnhɔmpe puni yirige.»

³⁴ Nyɛ Yesu à puru jwumpe puni jwo bàtaay'i sùpyir'á. Bàtaayi jwumpe baare e, u mpyi na pabɛre yu ná t'e mɛ. ³⁵ Lire e jwumpe Kile tùnntunɲi mpyi a jwo ke, pur'à fùnɲɔ, u mpyi a jwo: «Bàtaayi mii sí raa yu pi á, karigii cyi à ŋwɔhɔ fo dɲnyɛɲi tasiige e ke, cyire mii sí raa yu pi áť.»

Yesu à nyèpege bàtaage jwɔhe jwo

³⁶ Nyɛ Yesu à kwɔ puru jwumpe na ke, maa jyè bage e, ka u cyelempyibii si file u na, maa jwo: «Bàtaage mu à jwo mà yyaha tí ná nyèpege e sùmanji shwɔhɔl'e ke, kuru yyaha jwo wuu á.»

³⁷ Ka u u pi pyi: «Sùmashiɲi nɲɛnɲɛ nùgufoonji u nyɛ Supyaɲi Jyaɲi. ³⁸ Kɛɛge e sùmashiɲi nɲɛnɲɛ' à nùgo ke, kuru ku nyɛ dɲnyɛɲi. Sùmashiɲi nɲɛnɲɛ u nyɛ mpɲi pi à ɲɛ Kile Saanre na ke, nyèpege ku nyɛ Sitaanniɲi fyɛɲwɔhɔshiiɲbii. ³⁹ Zàmpɛnɲi u à nyèpege wà sùmanji shwɔhɔl'e ke, uru u nyɛ Sitaanniɲi. Sùmakwɔnre ti nyɛ dɲnyɛɲi tèekwooni, sùmakwɔnɲi pi nyɛ Kile mèlɛkɛɛbii. ⁴⁰ Pyinɲkanni na nyèpege maha ŋkòɲg'a wwù sùmanji shwɔhɔl'e maa ku súgo ke, amuni li mú sí n-pyi dɲnyɛɲi tèekwooni. ⁴¹ Kuru canɲke Supyaɲi Jyaɲi sí u mèlɛkɛɛbii tun. Yaaga maha yaaga ku nyɛ na sùpyire nùɲɔ kyáɲge Kile na, ná mpɲi pi maha Kile Saliyaɲi kɛge ke, pi sí pire puni cwɔnɲɔ n-yige Kile Saanre e, ⁴² si ŋà nafugombaage e. Wani

pi sí raa mεε súu s'a ηkyànhigii kùru. ⁴³ Nka mpíi pi à Kile ηwómεεni cù ke, pire sí raa bèenmpe yige canña ηyii fiige pi Tunji Saanre e. Nǵemu la ká mpyi si karii yyaha cè ke, urufoo u u ningyigigii cyán sèl'e.»

Nàfuunji nηwòhòji ná kóonji kani

⁴⁴ Kile Saanre na ηye sahanji mu à jwo nàfuu ηǵemu u à ηwòhò kerεge k'e ke. Nànji wà à sà fworò uru nàfuunji na tanwòhòge e, maa u yal'a ηwòhò sahanji. U funntanga wunji, maa ηkàr'a sà u cyeyaayi puni pèr'a tèt'g'a kuru kerεge shwò.

⁴⁵ Kile Saanre à fworò nde kani kurugo: cwòhòji wà u mpyi na kóon nisinaña caa. ⁴⁶ U à kóonbile longara wu ηya ke, maa ηkàr'a sà u cyeyaayi puni pèrε, maa li shwò.

Nde li sí n-pyi dηnyenji tèekwooni i ke

⁴⁷ Kile Saanre à fworò nde kani kurugo: fyacuumpii pìi mpyi a cwò wà lwòhe e, ka uru cwòhòji si fyaabii shinji puni cù. ⁴⁸ U à ηí ke, ka pi i u dir'a yige kùmpoge na, maa nτεen maa fyaabii nηcεnmpii cwòonr'a le yalenje e, maa tòn baa wuubii wà. ⁴⁹ Nye amuni li mú sí n-pyi dηnyenji tèekwooni i. Kile mèlεkεebii sí shinpiibii cwòonrò si ηgwú shincenmpil'e, ⁵⁰ si pi wà nafugombaage e. Wani pi sí raa mεε súu s'a ηkyànhigii kùru.

⁵¹ Yesu à puru jwo ke, maa u cyelempyiibii yíbe na pi à mpe jwumpe lógo la? Ka pi i jwo: «Dòon, wuu à pu lógo.» ⁵² Ka Yesu si jwo: «Kile Saliyanji cyelentuji cye k'à le mà yyaha tíi ná Kile Saanre e ke, uru maha kàla nivòhò ta maha bàra nηnyenji na maha yaha uye e, mu à jwo nàfujunò na yige na ηkaan.»

Yesu kànhe shiinbil'à cyé u na

(Marika 6.1-6; Luka 4.16-30)

⁵³ Yesu à kwò puru jwumpe na ke, maa yíri wani, ⁵⁴ maa ηkàre u tukanhe na. U à nò wani ke, maa jyè pi Kile Jwumpe kàlambage e, maa sùpyire kàlali. U kàlanji pyinƙanni mpyi a sùpyire kàkyanhala fo pi na ηko: «Di u à pyi maa mpyi yákilifoo ye? Di u à pyi maa kakyanhala karigii pyi ye? ⁵⁵ Taha cikyanganji tooyo wunji bà u ηye u wi mε? Taha u nunji bà u ηye Mariyama mε? U cìnmpyiibii bà pi ηye Yakuba ná Yusufu ná Simò ná Zhude mà? ⁵⁶ U ná pùcεribii pi ηye nu na ke, pire ηye naha ná wuu e mà? Di u s'à pyi maa ja na ηcyii karigii pyi ye?» ⁵⁷ Nye tire sònñòr'à pi pyi pi à ηùhò tugo Yesu na. Ka Yesu si jwumpe lwó maa jwo pi á: «Kile tùnntunhò maha le ηjire e cyeyi puni i fo u tukanhe ná u tupyenge ye!» ⁵⁸ Nye pi dánabaare kurugo, Yesu ηye a kakyanhala karii nηyahagii pyi wani mε.

14

Yuhana Batizelipyinji kwùhƙanni

(Marika 6.14-29; Luka 9.7-9)

¹ Nye saanji Eròdi à pa a Yesu shεnrε núru ke, ² maa jwo u bárapyiibil'á: «Yuhana Batizelipyinji wi, u à ηè à fworò kwùhji i, lire kurugo u à ja na kakyanhala karigii pyi amε.»

³⁻⁴ Yii li cè na Eròdi mpyi a u sηnεenji Filipi cwonji kwòh a lwó mà pyi u cwo. Uru ceenji mεge na mpyi Eròdiyadi. Lire e ka Yuhana si yi jwo Eròdi á na u ηye a yaa u u sηnεenji cwonji shwò u na mε. Ka puru jwumpe si waha Eròdi na, ka u u pi pyi pi à Yuhana cù a pwò a le kàsuni i. ⁵ Eròdi la mpyi si Yuhana bò, ηka u mpyi na fyáge Yahutuubii yyaha na, ηaha na ye pi puni mpyi a li cè na Yuhana na ηye Kile tùnntunhò.

⁶ Nye Erōdi canzeg'à pa mâhana a nɔ lire yyeeni ke, ka u u pii yyere maa kataan pyi. Nye mà pi yaha lire kataanni na, Erōdiyadi pworon'á pa a nkwohali shinyerebii shwòhòl'e, ka lire si ntáan Erōdi e, ⁷ fo u à kâa pùcwon'á na u aha yaaga maha yaaga jáare ur'á ke, kuru sí n-kan u á. ⁸ Ka pùcwon'i nunji si jwo a kan pùcwon'á na u sà jwo saann'á na u Yuhana Batizelipyinji nùŋke kwòn a le nkunan'i, u pa nkun ur'á. ⁹ Ka puru jwumpe si saannji yyahe pyi k'à tanha. Nka u mpyi na si n-jà n-cyé me, naha na ye u mpyi a kâa u shinyerebii nyii na. Nye ka u u pii pyi pi sà Yuhana nùŋke kwòn kàsuni i pi pa nkun pùcwon'á. ¹⁰ Nye ka pi i Yuhana nùŋke kwòn ¹¹ mà le nkunan'i, mà kan pùcwon'á, ka u u ku kan u nun'á.

¹² Nye lir'á pyi ke, ka Yuhana cyelempyiibii si mpa u buwunji lwó mà sà ntò, maa sà u sàŋge wyi Yesu á.

*Yesu à shiin kampwòhii kanjuro jwò cya
(Marika 6.30-44; Luka 9.10-17; Yuhana 6.1-14)*

¹³ Nye Yesu à puru jwumpe lógo ke, maa yíri kuru cyage e, maa jyè bakwòoge k'e, mà kàre sige funŋke e. Sùpyir'á pa u saha cè ke, maa fworò pi kànyi i, maa nkàre u fye e tòre na. ¹⁴ Yesu à fworò bakwòoge e mà pi nja pi à nyaha sèl'e ke, ka pi nùŋaare si u ta sèl'e, yampii pi mpyi tire sùpyire shwòhòl'e ke, ka u u pire cùŋŋ.

¹⁵ Nye yàkonk'á pa nɔ ke, ka u cyelempyiibii si file u na maa jwo: «Cyelentuŋi! Sige funŋke e wuu nyé, canŋke s'á kwò a kwò. Sùpyire cye yaha bà ti si mpyi si sà njyi shwò jwòkurugo kànyi i me.» ¹⁶ Ka Yesu si pi pyi: «Lire nyé a pi kakarala kwò me, yii yabilimpii pi pi kan pi lyí.» ¹⁷ Ka pi i u pyi: «Bwúuru nùnyò kanjuro ná fyapya shuunni kanna cyi naha wuu nun'á.» ¹⁸ Ka u u pi pyi: «Yii a ma ná y'e.»

¹⁹ Nye pi à pa ná y'e ke, ka u u sùpyire pyi t'à tèn nyége nun'á. Pi à tèn'n'a kwò ke, ka u u bwúuru nùnyò kanjuro nà cyire fyapyaagii shuunniŋi lwó, maa yyahe yírigé nùnyinji i, maa fwù kan Kile á yi kyaa na. Maa bwúuruŋi kwòn kwòn a kan u cyelempyiibil'á, pi à kan sùpyir'á. ²⁰ Sùpyire ti mpyi wani ke, tire pun'á lyí a tìn. Ka pi i nkwo maa shàhii ke ná shuunni jì njyipaanyi na. ²¹ Pire lyilyibil'e, nambaabii kanni mpyi a shiin kampwòhii kanjuro (5.000) kwò, cyeebii ná nàŋkopyire nyé a tòrò me.

*Yesu à jaara lwòhe nun'á
(Marika 6.45-52; Yuhana 6.16-21)*

²² Nye lire jwòhò na, mà Yesu yaha u u sùpyire cye yare, u à u cyelempyiibii pyi pi à jyè bakwòoge e, maa banji jyiile u yyaha na. ²³ Nye Yesu à ti cye yaha ke, maa nkàr'a sà Kile jáare nanke kà na, u kanni. U à kwòro wani fo mà pa nɔ yàkonke na.

²⁴ Nye bakwòoge e cyelempyiibii mpyi na banji jyiili ke, lir'á kuru ta ku u byanhare lwòhe ninke na. Ka kaféegé si wá na fwu na lwòhe tère na bakwòoge nòŋi na wàa kàmpañyi puni na. ²⁵ Nye numpilag'à pa lyé ke, ka Yesu si yíri na jaare na nkéegé pi fye e lwòhe nun'á. ²⁶ Cyelempyiibil'á u nimpanji nya lwòhe nun'á ke, maa fyá sèl'e fo na jcyéenni maa jwo: «Buŋi wà fwòngò ku nyé nke!» Mà pi fyagara wuubii yaha, pi mpyi na kwuuyi wàa. ²⁷ Mà pi yaha pur'e, ka Yesu si ntíl'a jwumpe lwó maa pi pyi: «Yii yákilibii tãŋge, yii àha vyá me, mii wi.»

²⁸ Ka Pyeri si jwo: «Kampyi mu u nyé u wi, na yaha si jaara lwòhe nun'á, si ma nùŋò b'è.» ²⁹ Ka Yesu si u pyi: «Ta ma.» Ka u u fworò bakwòoge e na jaare na Yesu nùŋò b'èni lwòhe nun'á. ³⁰ Nka u à pa kaféegé nya k'à pèe maa

fyá ke, ka u u li jwɔ́ cù na ntíri lwɔ́he jwɔ́h'i, maa njkwúuli: «Kafoonji, na shwɔ́!» ³¹ Ka Yesu si ntíl'a cyege sánha, maa u cù maa jwo: «Mu dáníyan'á cyére de! Naha na mu nyε a funnke pyi ninjin mà ye?» ³² Ka Yesu ná Pyeri si jyé bakwɔ́ge e, ka kafεεge si ntíl'a yyére. ³³ Nyε lír'à pyi ke, mpii pi mpyi bakwɔ́ge e ke, ka pire si ninjkure sín Yesu á maa jwo: «Nàkaana baa, Kile Jyanji u nyε mu.»

*Yesu à yamii cùunjo Zhenεzarεti kàmpanyji na
(Marika 6.53-56)*

³⁴ Nyε Yesu ná u cyelempyiibil'à banji jyiile ke, maa jyé Zhenεzarεti kùluni i. ³⁵ Kuru cyage shiinbii mpyi a Yesu cè, lire e pi à Yesu mpanji jwo puru màhampe puni i. Ka sùpyire si wá na ma ná yampii shinji puni i Yesu á. ³⁶ Pi mpyi na Yesu jáare na u pire yaha pi i bwɔ́n u vāanntinŋke zhwɔ́re na kanna. Yampii pi mpyi maha bwùun u na ke, pire puni mpyi maha jncùunji.

15

*Karigii cyi nyε na wuu jwóre Kile yyahe taan ke
(Marika 7.1-23)*

¹ Nyε canŋka Farizhεenbii pìi ná Kile Saliyanji cyelentiibii pìl'à yíri Zheruzalεmu kánhe e mà pa Yesu yyére, maa u yíbe: ² «Naha na mu cyelempyiibii nyε na wuu tulyeyi làdaabii karigii leni njire e mà ye? Naha na pi aha a si raa lyí, pi nyε na pi cyeyi jyíi mà tàanna ná pire làdaabil'e mà ye*?»

³ Ka Yesu si pi pyi: «Naha na yii à kàntugo wà Kile ton'á, maa ntaha làdaabii fye e ye? ⁴ Yii li cè na Kile à jwo “Ma tunji ná ma nunji pèe†. Ngemu ká jwumpimε jwo a wà u tunji, lire nyε mε u nunji na ke, urufoo sí n-bò‡.” ⁵ Nka yii pi ke, yii maha yi yu sùpyir'á na “Wà ha já a jwo u sifeebil'á na yaayi uru mpyi a yaa u tég'a pi tégε ke, na ur'à yire kan Kile á mà kwɔ́, ⁶ na urufoo méε ká mpyi u nyε na yaaga kaan u sifeebil'á sahanji mε, na tapege nyε yire e mε.” Mà tàanna ná lire e, yii à kàntugo wà Kile jwump'á, maa ntaha yii làdaabii fye e. ⁷ Yii pi à fyinmε tò wwoomɔ na ke! Kile túnntunŋi Ezayi mpyi a jwumpe mpemu jwo yii kyaa na ke, pur'à sàa pyi sèe. U mpyi a jwo na

⁸ “Kile à jwo ‘Nte sùpyire na mii père jwɔ́yi i kanna, mà li ta pi zòmpii laag'à tɔɔn mii na.

⁹ Pi na mii père tawage e, jaha na ye kàlanji pi nyε na nkaan ke, ur'à lwɔ́ a pwɔ́ sùpyire làdaabii kanni na§.’”»

¹⁰ Puru jwɔ́hɔ na, Yesu à sùpyire yyere maa jwo t'á: «Yii ninjyigigii pεε, yii raa nùru sèl'e. ¹¹ Yaaga maha yaaga ku nyε na jyé sùpyanji jwɔ́ge e ke, kuru kà nyε na já a u jwɔ́hɔ mε. Nka nje yi nyε na fwore sùpyanji jwɔ́ge e ke, yire yi maha já a u jwɔ́hɔ.»

¹² Nyε Yesu à puru jwo ke, ka u cyelempyiibii si file u na maa jwo: «Mu nyε a cè na mu jwump'à waha Farizhεenbii na mà?» ¹³ Ka Yesu si pi pyi:

* **15:2** Yahutuubii n'a mpyi na sí raa lyí, pi mpyi maha pi cyeyi jyé jyinŋkanni là na maa sɔ́nŋi na lire jyinŋkanni maha pire fininε Kile á. Mà tàanna ná Ekizodi 30.18-21 i, Kile sáragawwuubii kanni pi mpyi a yaa pi a lire pyi, nka Farizhεenbil'á jwo na shin maha shin u nyε na Kileŋarege pyi ke, na pire pun'à yaa ná l'e. † **15:4** Ekizodi 20.12; Duterenam 5.16 ‡ **15:4** Ekizodi 21.17; Levitiki 20.9 § **15:9** Ezayi 29.13

«Cige maha cige ku nyε ku nyε a cenme mii Tunji ninyi wunji cye kurugo me, yire puni sí n-kò n-wà. ¹⁴ Yii Farizhenbii yaha wani, fyinmii pi à fyinmii yyaaha cù. Fyin ká u fyinnyεe kábii cù, pi mú shuunninji sí n-tíge wyige k'e.»

¹⁵ Ka Pyeri sí jwo: «Puru jwumpe nwøhe jwo wuu á.» ¹⁶ Ka Yesu sí pi pyi: «Yii yabilimpíi, ali numε yákilitan nyε yii á mà? Mpe mii na yu ke, yii nyε na puru núru mà? ¹⁷ Yii nyε a li cè na yaaga maha yaaga ku maha jyè sùpyanji nwøge e ke, na u yaceni i kuru maha nkàre, u aha shà yaare e, k'a sí fworò mà? ¹⁸ Nka nje yi nyε na fwore sùpyanji nwøge e ke, u zòñi i yire maha fwore, yire mú sí yi maha u nwóhò Kile á. ¹⁹ Yii li cè na sùpyanji zòñi i sònñòpeere maha fwore, mu à jwo: supyibuuni ná jacwòre ná silege baa karigii ná nàñkaage ná kafinare ná jwoore. ²⁰ Cyire karigii cyi maha sùpyanji nwóre Kile á. Lire baare e mà yalyige lyí cyeyi njyimbaa, lire nyε na jin'a sùpya nwóhò me.»

*Supyishinji sanji cwonji wà à dá Yesu na
(Marika 7.24-30)*

²¹ Ka Yesu sí yíri wani mà kàre Tiri ná Sidon kànyi kàmpañke na. ²² Mà pi yaha wani, Kana shiinbii cwonji* wà à pa Yesu á, maa jwo fànha na: «Kafoonji! Dawuda Tuluge Shinji! Nùñaara ta na na, maa sà na pworonji kàanmucya. Jínanji wà u wá a u tēnme pēn.» ²³ Yesu nyε a nen'a u nwò shwò me. Ka cyelempyiibii si jwo Yesu á: «Ŋge ceenji cye yaha, ñaha na ye u na nkáwúli wuu nwóh'i.» ²⁴ Ka Yesu si pi pyi: «Izirayeli shiinbii kanni mēε na Kile à mii tun, pire mpiimu pi nyε mpàa nimpinnimii fiige ke.»

²⁵ Nka lire ná li wuuni mú i, ceen'á pa niñkure sín Yesu taan maa jwo: «Kafoonji! Cye le na á.» ²⁶ Ka Yesu sí jwo: «Mà nàñkopyire yalyire lwó a wà pwunmpyir'á†, lire nyε a nwò me.» ²⁷ Ka ceenji si jwo: «Kafoonji, yire nyε sèe, ñka pyengefoo ká a lyí, njyípaanre ti maha ñcwo ññke na ke, pwunmpyire maha tire lyí.» ²⁸ Nyε ceen'á yire jwo ke, ka Yesu sí jwo: «Ceewe, ñka mu naha a dá mii na de! Nde mu à cya mii á ke, lire sí n-pyi mu á.» Nyε ka u pworonji si ntíl'a cùñjò.

*Yesu à shiin kàmpwòhii sicyεere nwò cya
(Marika 8.1-10)*

²⁹ Nyε lire kàntugo Yesu à yíri kuru cyage e maa nkàre Galile banji nwøge na, maa dùg'a tēn nanke kà ñun'i. ³⁰ Ka supyikurumbwòhò si mpa u á. Kuru supyikurunke e, pìi mpyi a pa ná òshiyifel'e, pìi s'á pa ná fyinmil'e, pìi sí nyε ná yatanñkegeyefel'e, pìi sí nyε ná búbul'e, pìi sí nyε ná yampii shi niñyahamil'e. Pi mpyi na ma ná pire yampil'e Yesu á, ka u u pi cùñjò. ³¹ Li mpyi a sùpyire bilibili mà búbuubii ñya pi à jà na yu, yatanñkegeyifeebii sí i ñcùñji, òshiyifeebii sí i ñaare, fyinmpii sí i ñaa, lire kurugo pi à Izirayeli shiinbii u Kilenji kēe.

³² Nyε ka Yesu sí u cyelempyiibii yyere maa jwo: «Ŋke supyikurunke ñùñaare naha mii na, ñaha na ye pi canñke taanre woge ku nyε naha mii taan, yalyire nyε pi á me. Mii la nyε si pi cye yaha njyimbaa me, lire baare e katege sí pi fànha kwò kuni na.» ³³ Ka cyelempyiibii si jwo: «Di wuu si n-jà njyi ta naha ñke síwage e, si ntēge ñke supyikurunke fiige nwò cya ye?» ³⁴ Ka Yesu sí pi pyi: «Bwúuru ñùnyò jùuli yi wá yii ñun'i ye?» Ka pi i jwo: «Bwúuru ñùnyò baashuunni ná fyapyire ti naha wuu ñun'i.» ³⁵ Ka u

* **15:22** Ŋge ceen'á fworò supyishinji w'e, ñgemu u mpyi a fyànha a pyi Izirayeli shiinbii zàmpenmii ke. † **15:26** Sùpyiibii pi nyε pi nyε Yahutuu me, Yahutuubii mpyi maha pire wí pwuun fiige.

u sùpyire pyi t'à tèen nìjke na, ³⁶ maa bwúuru nùnyi baashuunni ná tire fyapyire lwó, maa fwù kan Kile á yi kyaa na, maa yi kwòn kwòn mà kan u cyelempyiibil'á, ka pire si yi táa ti na. ³⁷ Kuru supyikuruñke pun'à lyí a tin, ka pi i ñkwò maa saanya baashuunni ní njiyipaanyi na. ³⁸ Pire lyilyibil'e, nambaabii kanni mpyi kampwòhii sicyeere (4.000) cyeebii ná ñhokopyire nyé a tòro mε.

³⁹ Nyé lire jwòhò na, u à ta a sùpyire cye yaha, maa jyé bakwòoge k'e, mà kàre Magadan kùluni i.

16

Farizheenbii ná Sadusiibil'à jwo na Yesu u kyaa pyi, nde l'à li cyé na u à fworo Kile e ke

(Marika 8.11-21; Luka 12.54-56)

¹ Nyé canjka Farizheenbii ná Sadusiibil'à file Yesu na, si u perε jncù, maa u pyi na u kani là pyi ndemu l'à li cyé na u à fworo Kile e ke.

[² Ka Yesu si pi pyi: «Yii aha kilenji yyahe nya k'à jáanja yàkonke, yii maha jwo na zàhe si n-pa nijnjaa mε. ³ Nyége na, yii aha kilenji yyahe nya k'à wwò, yii maha jwo na zàhe si n-pa nijnjaa. Nyé yii à já a cyire karigii puni tèepyiinjki cè, ka naha si li ta jcyii cyi nyé na mpyi yii shwòhòl'e nume ke, yii nyé a já a cyire cè mà ye?]⁴ Mpii pi à pi, maa kàntugo wà Kile na ke, pire maha jcaa si kacyele nya tapyige e. Nka nde l'à pyi Kile túnntunji Zhonasi na ke, lire baare e kakyanhala kyaa saha si n-pyi n-cyé pi na mε.» Nyé u à puru jwo ke, maa yiri pi taan mà kàre.

⁵ Lire kàntugo ka Yesu cyelempyiibii si banj jyiil'a kàre kùmpoge sannke na. Pi à sà nò ke, ka pi i li kàanmucya mà li ta pi funnj'à wwò, pi nyé a bwúuru lwó mε. ⁶ Ka Yesu si yi jwo pi á: «Yii a yiye kàanmucaa Farizheenbii ná Sadusiibii bwúuruñi yirigeyirige yaani na.» ⁷ Ka u cyelempyiibii si pi funjyi cya puru jwumpe na, maa jwo piye shwòhòl'e: «Bà wuu à pyi wuu nyé a pa ná bwúuru i mε, lire e u à mpe jwo be?»

⁸ Nyé Yesu à pa pi kunuñke jwòhe cè ke, maa jwo: «Yii dányan'á cyére de! Naha kurugo bwúuruñi wuun'á yii funnjò wwòonjò ye? ⁹ Ali nume yii yákilibii sàha ñkwò a múgo mà? Canjke mii à bwúuru nùnyi kanjuruñi tég'a nambaabii kampwòhii kanjuruñi (5.000) jwò cya, ka shàhigii dányi ñgemu si ní njiyipaanyi na pi lyiñkwooni kàntugo ke, yii funnj'à wwò lire na la? ¹⁰ Canjke mii à bwúuru nùnyi baashuunni tég'a nambaabii kampwòhii sicyeereñi (4.000) jwò cya, ka yii i ñkwò maa saanyi ní njiyipaanyi na pi lyiñkwooni kàntugo ke, taha yii funnj'à wwò lire na mú? ¹¹ Ná yii funnjò nyé a wwò lire na mε, mii à yii pyi na yii a yiye kàanmucaa Farizheenbii ná Sadusiibii bwúuruñi yirigeyirige yaani na, ka yii i wá na sònni na bwúuru kyaa mii nyé na yu ke, naha na yii nyé a já a puru jwumpe jwòhò cè mà ye?»

¹² Nyé ka cyelempyiibii si li cè na bwúuruñi yirigeyirige yaani na bà Yesu à jwo pi a piye kàanmucaa mε, ñka Farizheenbii ná Sadusiibii kàlanji kyaa li.

Pyeri à jwo na Kile Nijcwònròji u nyé Yesu

(Marika 8.27-30; Luka 9.18-21)

¹³ Nyé Yesu à kàr'a sà nò Sezare Filipi kùluni na ke, maa u cyelempyiibii yíbe: «Jofoo sùpyire nyé na Supyanj Jyanj sònni ye?» ¹⁴ Ka pi i u pyi: «Pii wá na ñko na Yuhana Batizelipiyiñi u nyé mu, pii sí i ñko na Kile túnntunji Eli u nyé mu, pii sí i ñko na Kile túnntunji Zheremi u nyé mu, pii mú sí i ñko na Kile túnntunpii sanmpii pi à tòro ke, na uru wà u nyé mu.» ¹⁵ Ka Yesu

si pi pyi: «Yii de? Jofoo yii nyε na mii sɔnni ye?» ¹⁶ Ka Simɔ Pyeri si jwo: «Kile Nijcwɔnrɔŋi u nyε mu, Kileni nyii wuŋi Jyanj.»

¹⁷ Ka Yesu si u pyi: «Zhonasi jyanj Simɔ! Mu wuun'á jwɔ. Naha na ye sùpya bà u à nge sɛɛni cyêe mu na mε, mii Tunj u nyε niŋyinj na ke, uru u à u cyêe mu na. ¹⁸ Mii sí jwo mu á, mii sí mu mεge le Pyeri (kuru jwɔhe ku nyε kafaaga.) Mii sí kuru kafaage tɛge na dánafeebii kurunke jwɔhɔ cyán, kwùŋi mú bà sì n-jà yaaga pyi kuru nkemu na mε. ¹⁹ Mii sí Kile Saanre tirikyanhigii kan mu á. Mu aha jcyé kyaa maha kyaa na niŋke na ke, lire mú sí jcyé ta u à pyi lire na niŋyinj na. Mu aha jεε kyaa maha kyaa na niŋke na ke, lire mú sí jεε ta u à pyi lire na niŋyinj na.» ²⁰ Nyε ka Yesu si yi jwo a waha cyelempyiibil'á na pi àha nkɔwò yi jwo sùpya á na uru u nyε Kile Nijcwɔnrɔŋi mε.

*Kyaage Yesu sí n-ta ke, u à kuru kyaa jwo
(Marika 8.31-33; Luka 9.22)*

²¹ Nyε mà lwó fo lire tɛni na, ka Yesu si wá na u cyelempyiibii kálali na fànha ki uru u kàre Zheruzalemu kànhe e, si nkyaala sèl'e kacwɔnrɔŋi ná Kile sáragawwuubii niŋufɛebii ná Kile Saliyanj cyelentiibii cye e. Pi sí uru bò, nká uru kwùŋi canmpyitanrewuuni, uru sí jɛ. ²² Nyε Yesu à puru jwo ke, ka Pyeri si u fɛɛn nkere na maa u cɛɛge na: «Ma hà puru jwo mε, Kafoonj! Kile u ma shwɔ lire na, lire fiige kà zii ma ta mε.» ²³ Ka Yesu si Pyeri wí ná nyinjkeni i maa jwo: «Yíri na taan, Sitaanna wà we! Mu na mii niŋhɔ kyángε. Mu nyε na sɔnni Kile nyii wuuni na mε, fo sùpyire nyii wuuni!»

*Pyinjkanni na wuu à yaa wuu taha Supyanj Jyanj Yesu fye e ke
(Marika 8.34-9.1; Luka 9.23-27)*

²⁴ Nyε ka Yesu si jwo u cyelempyiibil'á: «Ŋgemu la ká mpyi si ntaha mii fye e ke, urufol'à yaa u cyé u yabilinj nyii karigii na, u u ntɛɛn kyaage taan u u ntaha mii fye e, pi mée ká mpyi na sí urufoo bò kworokworocige na. ²⁵ Naha na ye ŋgemu la ká mpyi si u niŋjaanj yaa jwɔ ke, urufoo sì nùmpañja ta mε, nká ŋgemu ká kántugo wà u niŋjaanj'á mii kurugo ke, urufoo sí nùmpañja ta. ²⁶ Naha li sí jwɔ sùpyanj'á mà ma nyii yaayi puni ta nge diŋyɛni i niŋjaa, mu nùmpañjke si sà nkɛɛge ye? Sùpya si n-jà yafyin tɛge u múnaani niŋhɔ wwú nùmpañja mε. ²⁷ Yii li cè na canjka, Supyanj Jyanj sí núru n-pa ná u Tunj sɔnampe ná u mèlekɛɛbil'e. Kuru canjke, u sí shin maha shin sára si ntàanna ná u kapyiinkil'e. ²⁸ Sɛɛni na mii sí yi jwo yii á, yii mpii pi nyε naha ke, pii na nyε yii e, pire si n-kwú ná pi nyε a Supyanj Jyanj saanra wuŋi nimpañj nya mà ye.»

17

*Yesu pyinjkann'à kɛɛnɛ
(Marika 9.2-13; Luka 9.28-36)*

¹ Nyε canmpyaa baani kántugo, ka Yesu si Pyeri ná Yakuba ná u cɔɔnj Yuhana lwó, maa nkàre ná pire kanni i paŋke kà nintɔɔngɔ juŋ'i. ² Mà pi yaha wani, Yesu pyinjkann'à pa nkɛɛnɛ pi nyii na. U yyahe mpyi na jɛ canjka nyiini fiige, ka u vaaŋnyi si fíniŋe bèɛnmpe fiige. ³ Kuru tanuge e, ka tɛɛcyiini Kile tũntunmpiiMusa ná Eli sí mpa Yesu cyelempyiibii mú taanre nyii na, mà pa a yu ná u e. ⁴ Ka Pyeri si jwo Yesu á: «Kafoonj, wuu à pa naha ke, lir'à jwɔ. Mu aha jεε, mii sí vùnyɔ taanre kwɔro naha, niŋkin sí n-pyi mu wogo, niŋkin sí n-pyi Musa wogo, niŋkin sí n-pyi Eli wogo.»

⁵ Mâ Pyeri yaha puru jwumpe na, ka nahanja si mpa pi tò, kuru nahanke mpyi na bènmpe yige. Ka mejwuu si fworu kuru nahanke e na: «Mii Jyanji u nyε nge, u kan' à waha mii na sèl'e, u kapyiinkil' à tãan mii á mú, yii a núru u jwò na.» ⁶ Nyε cyelempyiibil' à lire mejwuuni lógo ke, ka fyagare si pi ta fo pi à cwo cwo niŋke na maa yyahayi cyígile. ⁷ Ka Yesu si file maa bwòn pi na maa jwo: «Yii yîri, yii àha raa fyáge mε.» ⁸ Nyε pi à ta naha yyahayi yîrige ke, pi saha nyε a wà nya mε fo Yesu kanni.

⁹ Mâ pi yaha pi i ntîri nanke na, ka Yesu si yi jwo a waha pi á: «Nde yii à nya ke, yii àha ŋkwò li jwo sùpya á mε, fo Supyanji Jyanji ká nè a fworu kwùnji i.»

¹⁰ Nyε ka cyelempyiibii si u pyi: «Ko Kile Saliyanji cyelentiibii s' à jwo na Kile túnntunji Eli u à yaa u fyánha a pa Kile Njncwónrónji yyaha na.» ¹¹ Ka u u pi pyi: «Sée wi, Eli à yaa u fyánha a pa si karigii puni kurigii tii. ¹² Nka mii sí yi jwo yii á, Eli à pa a kwò, sùpyire nyε a u cè mε, maa u pyi pi nyii pyiŋkanni na. Lire pyiŋkanni ninuuni na, pi sí Supyanji Jyanji kyérege mú.» ¹³ Nyε u à puru jwo ke, ka u cyelempyiibii si li cè na Yuhana Batizelipyinji kyaa u nyε na yu.

Yesu à pyàni wà jína kòr'a yige u e
(Marika 9.14-29; Luka 9.37-43a)

¹⁴ Nyε pi à kàr'a sà nò sùpyire cyage e ke, ka nàni wà si mpa niŋkure sín Yesu fere e maa jwo: ¹⁵ «Kafoonji, mii na mu jáare maa jwò na jyanji na, kirikirisannji u nyε u e na u kànre sèl'e, u maha u cyáan nage e tèrigii cyil'e, maa u cyáan lwohe e tèrigii cyil'e. ¹⁶ Mii à pa ná u e mu cyelempyiibii yyé, ŋka pire nyε a já a u cùuŋo mε.»

¹⁷ Ka Yesu si jwo: «Ei! Yii dánabaa sùpyiibii nimpibi, fo naha tère e mii sí n-kwòro ná yii e yε? Mii sí yii kapyiinkii kwú naye e n-sà nò fo naha tère na yε? Yii a ma ná pyàni i na á.» ¹⁸ Nyε pi à pa ná pyàni i ke, ka Yesu si fánha cyán jínanji na, ka u u fworu pyàni i, ka pyàni si ŋcùuŋo lire tènuuni i.

¹⁹ Nyε lire kàntugo, ka cyelempyiibii si file Yesu na pi mεge cyage e maa u yibe na naha na pire nyε a já a nge jínanji kòr'a yige pyàni i mà yε? ²⁰ Ka Yesu si pi pyi: «Yii dániyani ŋcyèrɛni u à pa ná l'e. Sèenji na mii sí yi jwo yii á, yii dániyani mée n'a mpyi a cyéε mutaridi bile fiige, yii mpyi na sí n-jà ŋke nanke pyi “Kò a yîri naha ŋke cyage e” ku mú mpyi na sí lire pyi. Yaaga mpyi na si n-jà yii já pyige mε. [²¹ Kilejarege ná súnni baare e, ŋge jínanji shiŋi nyε na fwore sùpya e mε.]»

Yesu à u kwùnji ná u nɛni kyaa jwo sahanji
(Marika 9.30-32; Luka 9.43b-45)

²² Canŋka mà Yesu ná u cyelempyiibii yaha siŋcyan Galile kùluni i, u à jwo pi á: «Pi sí n-pa Supyanji Jyanji le sùpyire cye e pi bò, ²³ ŋka u kwùnji canmpyitanrewuuni, u sí nè.» Ka puru jwumpe si cyelempyiibii yyahayi tanha sèl'e.

Yesu ná Pyeri à Kilejaarebage wyérenji sàra

²⁴ Nyε Yesu ná u cyelempyiibil' à sà nò Kaperenam u kànhe e ke, mpíi pi maha Kilejaarebage wyérenji shuu ke, ka pire si file Pyeri na maa u pyi: «Taha yii cyelentunji bà nyε na Kilejaarebage wyérenji sàrali mε*?»

* **17:24** Yahutuubil'á, shin maha shin u mpyi a nò yyee bejjaaga ná kàntugo na ke, yyee maha yyee uru mpyi maha yaa u wyérenjwoge ká sàra Kilejaarebage e (Ékizodi 30.11-16).

25 Ka Pyeri si pi pyi: «U maha u sàrali ke!» U à jyè bage e ke, ka Yesu si jwumpe lwó yyecyiige na, maa jwo: «Simò, ñaha mu ñye na sònni ye? Jofoo na ñge diñyeñi saanbii maha múnalwòore shuu, lire ñye na wyéewwuuge cyáan ye? Pi pyilibii na laa, nàmpwuunbii na?»²⁶ Ka Pyeri si jwo: «Nàmpwuunbii.» Ka Yesu si jwo: «Pi pyilibii kòni ñye a yaa pi a u sàrali mē. ²⁷ Ñka ná wuu la sí ñye sì ñcyé u sàraga pi lùgigii cyi kwò a yîri mē, lire e, ta sì banj ñwòge na, maa ma myàhani wà lwòhe e. L'aha fyanj ñjcyiñj ñgemu cù ke, maa uru ñwòge múgo, mu sí wyéere ta wani, uru sí n-bé mii ná mu wuñi na.»

18

*Sùpyañi u ñye shinbwoñi Kile Saanre e ke
(Marika 9.33-37; Luka 9.46-48)*

¹ Ñye lire tēni i, ka cyelemppiibii si file Yesu na, maa u pyi: «Jofoo u ñye shinbwoñi Kile Saanre e ye?»

² Ñye ka Yesu si pyàñi wà yyere, maa u yyéene pi shwòhòl'e, maa jwo: ³ «Sēenji na mii sí yi jwo yii á, ná yii ñye a kēenne mē pi nàñkopyire fiige mē, yii sì n-sii n-jà n-jyè Kile Saanre e mē. ⁴ Lire e shinñi u à uye tírige ñge pyàñi fiige ke, uru u sí n-pyi Kile Saanre shinbwoñi.

⁵ Shin maha shin u à ñen'a ñge pyàñi fiige cùmu lemē ñwò mii kurugo ke, urufol'à mii cùmò lemē ñwò mú.

*Karigii cyi maha sùpyañi yaha kapiini na ke, u à yaa u láha cyire na
(Marika 9.42-48; Luka 17.1-2)*

⁶ Nte nàñkopyire t'à dá mii na mà kwò ke, shin maha shin ká lire là ñinñin ñùñò kyán, l'à pwòró urufol'à pi kafaabwòhò pwò u yacige e, pi i u wà banj i.

⁷ Diñyeñi sùpyire wuun'à kēege pi ñùñkyan karigii kurugo. Karigii cyi ñye na sùpyire ñùñò kyáñge ke, cyire mpyimbaa ñye mē. Ñka ñgemu ká mpyi karuñò maa sùpya ñùñò kyán Kile na ke, urufoo wuun'à kēege!

⁸ Mu cyēge kà ñinñin, lire ñye mē mu tōge kà ñinñin ká a si mu pyi mu u kapii pyi, ku kwòñ a wà tatōnge e, ñaha na ye mu cye ñinñin wuñi, lire ñye mē mu tōgò ñinñin wuñi u jyè shìñi ñinñkwombaañi i, lir'à pwòró pi mu wà nafugombaage e ná ma tooyi shuunninji ná ma cyeyi shuunninji i.

⁹ Mu ñyiini là ká a si mu pyi mu u kapii pyi, li wwúl'a wà tatōnge e, ñaha na ye mu ñyi ñinñin wuñi u shìñi ñinñkwombaañi ta, lir'à pwòró pi mu wà nafugombaage e ná ma ñyiigii shuunninji i.»

*Mpàñi ñimpinninji bàtaage
(Luka 15.3-7)*

¹⁰ Ka Yesu si nùr'a jwo u cyelemppiibil'á: «Yii a yiye kàanmucaa dē! Yii àha ñcwò ñge nàñkocyaañi w'e mē. Ñaha na ye mii sí yi jwo yii á, pi mèlekēebii* ñye ñiñyiñi na mii Tuñi Kile yyahe taan tèrigii puni i. [¹¹ Mpii pi à pìnni ke, Sùpyañi Jyanj à pa mpa pire shwò.]

¹² Ñaha yii ñye na sònni ye? L'aha mpyi mu à jwo mpàa ñkuu (100) na ñye wà á, ka ñinñin si mpìnni pire e, tá urufoo sì pi sanmpii beecyēere ná ke ná baacyēereñi (99) yaha waber'à ñañke ñuñ'i, si sà a ñimpinninji caa mē?

¹³ Sēenji na mii sí yi jwo yii á, u aha jà a u cya a ñya, u ñyanj funntange

* **18:10** Yahutuubii mpyi na sònni na shin maha shin ná u mèleke u ñye ñiñyiñi i, ñgemu u ñye na u kàanmucaa ke, na sùpyire ti ñye ná tayyēere e ke, tire u mèlekēebii kanni pi mpyi na sí n-jà nò Kile cyage e.

sí n-pêe u á mà tòro pi sanmpii beecyεere ná ke ná baacyεerenji (99) woge na, pire mpiimu pi nyε pi nyε a pínni mε.

¹⁴ Amuni li mú nyε, yii Tunji u nyε nìnyinji na ke, li nyε a táan ur'á nge pyàñji wà ninjin si mpínni mε.»

Wurugofoonji lejkanni kuntiini i

¹⁵ «Mu cìmpworo ká wurugo mu á, sà u yyer'a fêen, mu ná uru kanni, maa u kapyiini cyêe u na. U aha nen'a lógo mu á, yii cìmpworoge sí n-têen ku lyempe e. ¹⁶ Nka u aha mpyi u nyε a nen'a lógo mu á mε, shin ninjin, lire nyε mε shiin shuunni yyer'a bâra maye na, maa jwo ná u e, bà y'à séme na “Karigii pun'à yaa cyi cwɔɔnrɔ shiin shuunni taanre nyii na†” mε. ¹⁷ U aha nyé lógogo pir'á, sà yi yyaha jwo dánafeebii kurunjk'á. U aha mpyi u nyε a lógo dánafeebii kurunjk'á mε, ma hà núru raa u leni Kile kuni jaarafeebil'e mε, ta u wíi mu à jwo múnalwɔɔre shwofoo.

¹⁸ Sèenji na mii sí yi jwo yii á, yii aha nyé kyaa maha kyaa na nìjke na ke, lire mú sí nyé ta u à pyi lire na nìnyinji na. Yii aha nyε kyaa maha kyaa na nìjke na ke, lire sí nyε ta u à pyi lire na nìnyinji na mú.

¹⁹ Mii sí yi jwo yii á mú, sèenji na, yii shiin shuunni ká bê li na, maa yaaga maha yaaga jáare mii Tunji á, uru u nyε nìnyinji na ke, u sí kuru kan yii á. ²⁰ Naha kurugo ye cyaga maha cyag'e shiin shuunni taanr'à bínni mii mεge na ke, mii nyε pi shwɔhɔl'e.»

Yáfambaanji kani

²¹ Nyε ka Pyeri si file Yesu na, maa jwo: «Kafoonji! Mii cìmpworo ká nkɔwɔro na wuruge mii á, tooyi jùuli i mii à yaa mii u yáfa u na ye? Fo tooyo baashuunni la?» ²² Ka Yesu si u pyi: «Mii sí n-jwo mu á tooyo baashuunni mε. Nka mii sí n-jwo mu á tooyo beetaanre ná ke (70) tateenyε baashuunni‡!

²³ Lire kurugo Kile Saanre à fwororo nde kani kurugo: saanji wà u ná mpyi a li lwɔ uye funñ'i si u báarapyiibii fwɔhigii pèrege cè, bà pi si mpyi si cyi sàra mε. ²⁴ Mà u yaha cyire fwɔhigii kataanmpe na, pi à pa ná báarapyinji w'e u yyéere, saanji miliyoo nìnyahamii fwoo mpyi uru nàñi na. ²⁵ Ná lire fwooni sàrasara sí mpyi uru báarapyinji na mε, ka u nùñufoonji si jwo na pi u ná u cwonji ná u pyiibii ná u cyeyaayi puni pére, bà lire fwooni si mpyi si ntò mε. ²⁶ Nyε báarapyin'á yire lógo ke, maa ninjkure sín u nùñufoonji fere e maa jwo “Mii nùñufoonji! Maye sanja yaha, maa na tàanna, mii sí mu fwooni puni tò mu á.” ²⁷ Nyε u nùñaar'á jyè nùñufoonji i ke, ka u u lire fwooni puni yaha a cyán, maa u cye yaha.

²⁸ Nyε ka uru báarapyinji si fwororo na nkèege mà sà bê ná u báarapyinjeenji w'e. U wyérébilere fwoo mpyi uru na, ka u u uru cyán a cwôro yacige e, maa u pyi “Na fwooni sàra!” ²⁹ Ka u báarapyinjeenji si ninjkure sín u fere e, maa u jáare sèl'e “Maye sanja yaha maa na tàanna, mii sí mu fwooni tò.” ³⁰ Nka u nyε a nyε mε, maa nàñi tò kàsunji i, fo u aha uru fwooni tò.

³¹ Nyε u báarapyinjeebii sanmpil'á lire nya ke, ka li i mpen pi e sèl'e, ka pi i nkàr'a sà yire paara nùñufoon'á. ³² Ka nùñufoonji si pi pyi pi à u yyere. U à pa ke, ka nùñufoonji si u pyi “Shinpi wà we! Mii à mu fwooni puni yaha a cyán, naha na ye mu à mii jáare. ³³ Mii à mu nùñaara ta tanjkanni ndemu na ke, mu mpyi na si n-jà nùñaara ta ma báarapyinjeenji na amuni

† 18:16 Duterenoṃu 17.6; 19.15 ‡ 18:22 Pii maha jwo: «tooyo beetaanre ná ke ná baashuunni (77).»

mà?» ³⁴ Nye ka jùñufooji lùyiri wuñi si uru báarapyiñi pyi pi à le kàsuni i u a ñkyaali fo u aha uru fwooni puni tò.

³⁵ Nye lire pyiñkanni na li mú nye, yii shin maha shin u nye u nye na yàfani u cinmpworoñi na ná u zòmbilini puni i me, amuni Kile sí urufoo cù.»

19

*Nòñi nye à yaa u u cwoñi nàmbage kwò me
(Marika 10.1-12)*

¹ Nye Yesu à kwò puru jwumpe na ke, maa yíri Galile kùluni i, mà kàre Zhude kùluni i, Zhurudèn bañi kàntugo. ² Shinnyahara mpyi a taha u fye e, mpíi pi mpyi na yà ke, ka u u pire cùuñò wani.

³ Ka Farizhènbii pìi si file si u pèrè jicù ná jwumpe e, maa u yíbe: «Mà tàanna ná wuu Saliyanj i, tá nòñ'á yaa u jà a u cwoñi nàmbage kwò jùñyi puni na be?» ⁴ Ka Yesu si pi pyi: «Nje y'á séme Kile Jwumpe Semèñi i ke, yii nye a yire kála mà? Dìnyèñi tasiige e, dìnyèñi Davoonj à “sùpyañi yaa nò ná ceewe*.” ⁵ “Lire kurugo nòñi sí u tuñi ná u nuñi yaha si mpwò u cwoñi na, pi mú shuunni si mpyi shin niñkin†.” ⁶ Lire e pi saha si n-pyi shiin shuunni me, ñka pi sí n-pyi shin niñkin. Lire kurugo Kile à mpiimu pyi niñkin ke, sùpya nye a yaa u pire láha piye na me.»

⁷ Nye ka Farizhènbii si nùr'a jwo: «Lire sann i ke, ñaha na Kile túnntunñi Musa s'à jwo na nò ká a ñko raa u cwoñi nàmbage kwò, u nàmbage kwòkwò sémeñi kan ceen'á, u u nta a ku kwò ye?» ⁸ Ka Yesu si pi pyi: «Yii ñjìngage kurugo, Musa à cyeebii nàmbakwooni kuni kan yii á. Lire baare e ñnyèñi tèesiini i, amuni bà li mpyi me. ⁹ Nka mii sí yi jwo yii á, shin maha shin u à u cwoñi nàmbage kwò jùñke kabere na, mà ta jacwòrò bà me, maa ceenj wabere lèñe ke, urufol'á jacwòrò pyi.»

¹⁰ Nye ka cyelempyiibii si jwumpe lwò maa jwo: «Kampyi nòñi tayyérege ku nye kure mà yyaha tí ná u cwoñi i, jùñò mú bá naha cilenèni na me.»

¹¹ Ka Yesu si pi pyi: «Sùpyire puni si n-jà cilenèmbaani na me, fo Kile ká li pyime táan mpiimu á ke. ¹² Karii ñnyahagii na nye wani jcyiimu cyi maha jà a nòñi sige cilenèni na ke. Pii na nye wani, pi si n-jà ceewe lèñe me, ñaha na ye pi à si amuni. Pii u cilenèmbaani jùñk'á fworò sùpyire e, ñaha na ye pi à pi nànte kèege. Pii mú maha jcyé cilenèni na Kile Saanre kurugo. Njemu u sí n-jà jee puru jwumpe na ke, urufoo u jee pu na.»

Yesu à jwò le nàñkopyire tà á

(Marika 10.13-16; Luka 18.15-17)

¹³ Nye lire kàntugo, sùpyiibii pil'á pa ná nàñkopyire t'e Yesu yyére, bà u si mpyi si u cyeyi taha ti na, si Kile ñáare t'á me. Ka cyelempyiibii si pi faha.

¹⁴ Ka Yesu si jwo: «Yii nàñkopyire yaha t'a ma mii yyére, yii àha ti sige na na me. Naha kurugo ye sùpyire t'á tiye pyi nte nàñkopyire fiige ke, Kile Saanre nye pire woro.» ¹⁵ Nye u à puru jwo ke, maa u cyeyi taha ti jùñyi na maa jwò le t'á, maa nta a yíri kuru cyage e mà kàre.

Nàfuufooñi kani

(Marika 10.17-31; Luka 18.18-30)

¹⁶ Nye mà Yesu niñkareñi yaha, nàñi wà à file u na maa jwo: «Cyelentuñi! Kacènni ndire mii à yaa mii u pyi si shìñi niñkwombaanj ta ye?» ¹⁷ Ka Yesu

* **19:4** Zhenèzi 1.27 † **19:5** Zhenèzi 2.24. Lire jwohe ku nye: «Lire kurugo nòñi ná u cwoñi sí n-wwò si mpyi shin niñkin, nòñi ná u cwoñi shwòhòñ'á yaa u jwò mà tòro nòñi ná u sifeebii wuñi na.»

si u pyi: «Naha na mu nyε na mii yĩbili kacenni kyaa na ye? Shin nin̄kin kanna u à nwɔ. Mu la ká mpyi si sh̄nji sèe wun̄ji ta, ta Kile ton̄ji kurigii ñaare.»¹⁸ Ka n̄nji si Yesu yĩbe: «Kurigii ñcyire ye?» Ka Yesu si jwo: «“Ma hà sùpya bò mε, ma hà zĩnni ná waberε cwo e mε, ma hà n̄n̄kaaga pyi mε, ma hà vini ntaha wà na mε,¹⁹ ma tun̄ji ná ma nun̄ji p̄e‡.” “Ma supyĩn̄εn̄ji kyaa táan may'á bà mu kyal'á táan may'á mε‡.”»²⁰ Ka n̄njiin̄ji si Yesu pyi: «Mii na cyire karigii puni pyi. Naha shi saha k'á mii fò ye?»²¹ Ka Yesu si u pyi: «Kampyi mu la nyε si mpyi tigarecyaga baa, ta si maa sà ma cyeyaayi puni p̄re, maa uru wȳεn̄ji kan f̄n̄ɔfeebil'á. Lire ká mpyi, mu sí n̄afuu ta Kile yyére. Maa nta a pa ntaha na fye e.»

²² Nyε uru n̄njiin̄ji'á puru lógo ke, ka u yyetan̄ha wun̄ji si ñkàre, ñaha na ye n̄afuubwòh̄o foo u mpyi u wi.

²³ Nyε ka Yesu si yi jwo u cyelempyiibil'á: «S̄en̄ji na mii sí yi jwo yii á, n̄afuufoon̄ji jyim'á p̄en̄ Kile Saanre e.²⁴ Mii sí yi jwo yii á sahan̄ki, ñwòh̄on̄ji jyim'á táan músen̄n̄en̄ji wyiini i, mà tòro n̄afuufoon̄ji u jyé Kile Saanre e.»

²⁵ Ka puru si u cyelempyiibii kàkyanhala fo mà tòro, ka pi i jwo: «Lire sann̄i i ke, joofo u sí n-jà n̄ump̄an̄ja ta be?»²⁶ Ka Yesu si pi wii wii maa jwo: «Lir'á sùpyire jà, ñka kyaa nyε na Kile jini mε.»

²⁷ Ka Pyeri si jwumpe lwó maa Yesu pyi: «Wuu de? Wuu à k̄antugo wà wuu karigii puni na, maa ntaha mu fye e! Wuu n̄anzhan̄ji u nyε ñgire ye?»

²⁸ Ka Yesu si pi pyi: «S̄en̄ji na mii sí yi jwo yii á, yaayi puni ká mpa mpyi n̄iv̄on̄yo t̄eni ndemu i ke, Supyan̄i Jyan̄i ká mpa nt̄en̄ u f̄an̄he tateenge n̄isan̄n̄ke e t̄eni ndemu i ke, yii pi nyε mii fȳen̄wòh̄osh̄iin̄bii ke, yii sí n-pa n-t̄en̄ f̄an̄he tateenyε ke ná shuun̄ni i, s'a Izirayeli t̄uluyi ke ná shuun̄ni shiibii k̄en̄n̄ji.²⁹ Nyε shin maha shin ká ñen'á k̄antugo wà u bayi, lire nyε mε u s̄iñεbii, lire nyε mε u sifeebii, lire nyε mε u pyilibii, lire nyε mε u ker̄eyi na mii m̄εge kurugo ke, urufoo sí yire fiigii ñkuu (100) ta, si sh̄nji nin̄kwombaan̄ji ta.³⁰ Ñka yyahe yyére shiin̄ nin̄yahamii sí n-pyi k̄antugo yyére shiin̄, k̄antugo yyére wuu nin̄yahamii mú sí n-pyi yyahe yyére wuu.»

20

Báarapyiibii s̄aran̄ji kani Kile saanre e

¹ «Nyε Kile Saanre à fwooro nde kani kurugo: ker̄εge foon̄ji wà à ȳiri nȳès̄ooge na maa ñkàr'á sà a báarapyi caa u ε̄εzen cik̄ooge báaran̄ji m̄εε na.

² Báarapyiibii ker̄εge fol'á ta ke, u ná pir'á b̄ε canmpun̄ke s̄aran̄ji na. Nyε ka u u pi yaha a k̄are cik̄ooge e.³ Can̄ñk'á pa n̄o cyage e ke, ka ker̄εge foo si sà sùpyire tà ta k̄afuge na pi à t̄en̄ là mpyim̄baa.⁴ Ka u u pi pyi “Yii ȳiri mú, yii a si na ε̄εzen cik̄ooge e, yii i sà a báaran̄ji pyi, yii ná s̄aran̄ji u à yaa ke, mii sí uru kan yii á.”⁵ Ka pire si ñkàre cik̄ooge e. Nyε ka cik̄ooge foo si n̄ur'á fwooro canvwuge na, maa p̄ii ta. Canvyinge laage e, maa n̄ur'á p̄ii ta, maa pire puni pyi pi à k̄are ker̄εge e.⁶ Yàkon̄ke laage e u à pa fwooro sahan̄ki, mà sà p̄ii ta pi i yyérel̄i cyage k'e, ka u u jwo pir'á “Naha na yii à yyérel'á can̄ñke kwò là mpyim̄baa ye?”⁷ Ka pire si u pyi “Mu aha li ñya amuni, wà nyε a wuu lwó báaran̄ji na nin̄jaa mε.” Ka u u jwo “Yii a si na ε̄εzen cik̄ooge e.”

⁸ Nyε yàkon̄k'á pa n̄o ke, ka cik̄ooge foo si jwo u pyenge kacw̄on̄r̄on̄j'á “Báarapyiibii yyere ma a pi s̄aran̄ji kan pi á, ñka báarapyiibii pi à pa k̄antugo ke, ku sii pire na, ma a si nin̄cyiibil'á.”⁹ Mpii pi à pa yàkon̄ke ke, pir'á

canmpun̄ke sàran̄ji ta. ¹⁰ N̄ye ka báarapyiibii nīncyiibii si file, maa s̄n̄nji na pire u nintan̄ji si nyaha, n̄ka yaaga nȳe a bára u na m̄e, pi shin maha shin à canmpun̄ke sàran̄ji ta mú.

¹¹ N̄ye wyéren̄ji kann̄kwooni k̄antugo pi á, ka pi i wá na cik̄ooge foo n̄un̄ke tare maa n̄ko ¹² “M̄pii pi à pa yàkon̄ke ke, t̄ere nimbilere kanna báara pir'à pyi, ka mu u wuu ná pire u sàran̄ji pyi nīn̄kin, mà li ta wuu à canmpuni pyi báaran̄ji na, can̄n̄ke kafuge e.” ¹³ Ka cik̄ooge foo si jwumpe lw̄ó maa jwo pi wà nīn̄kin á “Na cevoo, mii nȳe a cwo mu na m̄e. Taha canmpun̄ke sàran̄ji na bà mii ná mu mpyi a b̄ê m̄e?” ¹⁴ Ma sàran̄ji shw̄ó maa ȳiri naha. N̄ge u à kan mu á ke, l'à táan mii á mii i uru ninun̄ji kan k̄antugo yyéere shinpan̄'á. ¹⁵ Lire sann̄i i, taha mii wu bà u nȳe na wyéren̄ji m̄e? Kac̄enni mii à pyi ke, taha lire ȳincȳege ku nȳe mu i?”

¹⁶ Amuni li mú nȳe, k̄antugo yyéere shiin nīnyahamii sí n-pyi yyahe yyéere shiin, yyahe yyéere shiin nīnyahamii mú sí n-pyi k̄antugo yyéere shiin.»

Yesu saha à jwo u kw̄un̄ji ná u n̄en̄ji kyaa na

(Marika 10.32-34; Luka 18.31-34)

¹⁷ N̄ye mà Yesu nīn̄karen̄ji yaha Zheruzal̄emu k̄an̄he e, u à u cyelempyiibii ke ná shuun̄nīnī yyere pi m̄ege cyage e kuni na maa jwo: ¹⁸ «Wuu nīn̄karibii pi m̄pii Zheruzal̄emu i, wani pi sí Supyan̄ji Jyan̄ji le Kile sárágawwuubii n̄un̄ufeebii ná Kile Saliyan̄ji cyelentiibii cye e. Pire sí n-jwo na u à yaa u b̄ò, ¹⁹ si u le Kilecembraabii cye e, pire sí u fw̄óh̄w̄ó, si u bw̄òn ná tiripaanni i, si u kw̄óro cige na si mb̄ò. N̄ka u kw̄un̄ji canmpyitanrewuuni, u sí n̄è.»

Zebede jyaabii yacyage

(Marika 10.35-45)

²⁰ N̄ye ka Zebede cwon̄ji si file Yesu na ná u jyaabil'e, maa nīn̄kure sín, maa u n̄áare. ²¹ Ka Yesu si u ȳibe: «Naha shi la ku wá mu na ye?» Ka u u jwo: «Mii jyaabii pi m̄pii ke, mu aha mpa nt̄èen ma saanre e t̄eni ndemu i ke, ma a wà yaha u t̄èen ma k̄an̄in̄ke na, ma a u san̄n̄ji yaha ma k̄amen̄i na.» ²² Ka Yesu si pi pyi: «Yaage yii na n̄áare mii á ke, yii nȳe a ku shi c̄e m̄e. Kyaage lw̄óhe mii sí n-bya ke, yii sí n-jà kuru bya la?» Ka pi i u pyi: «Ḍon, wuu sí n-jà.» ²³ Ka u u pi pyi: «Yii sí kyaage lw̄óhe bya mii fiige. N̄ka mà t̄èen mii k̄an̄in̄ke ná mii k̄amen̄i na, mii bà u nȳe yire kanvoon̄ji m̄e. Mii Tun̄ji à yire tateenyi bégele s̄upyire ntemu m̄e na ke, u sí yi kan tir'á.»

²⁴ N̄ye Yesu cyelempyiibii ken̄ji san̄n̄'á puru jwumpe lógo ke, ka pire l̄ugigii si ȳiri m̄pii c̄in̄mpyiibii shuun̄nīnī taan. ²⁵ Yesu à pa kuru cyage w̄il'a n̄ya ke, maa yi jwo u cyelempyiibii pun'á: «Yii a n̄uru, yii à c̄e naha n̄un̄ke na, k̄ini n̄un̄ufeebii maha nt̄èen k̄ini s̄upyire n̄un̄'á f̄an̄he e, k̄ini shinbwoobil'a si wá na pi f̄an̄he cyáan k̄ini s̄upyire na. ²⁶ Li nȳe a yaa li pyi amuni yii shw̄óh̄l'e m̄e. N̄gemu la ku nȳe si mpyi shinbwo yii shw̄óh̄l'e ke, urufol'à yaa u uye pyi yii san̄mpii báarapyi. ²⁷ N̄gemu la ku nȳe si mpyi yii yyaha yyéere shin̄n̄ji ke, urufol'à yaa u uye pyi yii san̄mpii biliwe. ²⁸ Naha kurugo ye Supyan̄ji Jyan̄ji nȳe a pa d̄in̄yen̄ji i s̄upyire si mpa mpyi u báarapyi m̄e. U à pa si mpa uye pyi s̄upyire báarapyi, si uye kan pi b̄ò, si mpyi shin̄nyahara kapegigii shw̄óshw̄ó lw̄óro.»

Yesu à fyinmii shuun̄nīnyii múgo

(Marika 10.46-52; Luka 18.35-43)

²⁹ Yesu ná u cyelempyiibii nīwvorobii Zheriko k̄an̄he e, supyiku-rumbw̄óh̄ mpyi a taha u fye e. ³⁰ Fyinn̄mii shuun̄nī mpyi a t̄èen kuni n̄w̄oge na, pir'à pa lógo na Yesu u nȳe na nt̄uuli ke, ka pi i wá na yu f̄anha

na: «Kafoonji! Dawuda Tuluge Shinji! Nùnaara ta wuu na.» ³¹ Ka sùpyire si pi faha na pi fyâha. Nka pi nyε a jεn'a fyâha mε, maa là bâra pi sèεge na: «Kafoonji! Dawuda Tuluge Shinji! Nùnaara ta wuu na!»

³² Ka Yesu si yyére maa pi yyere maa pi yibe: «Naha yii la nyε mii u pyi yii á ye?» ³³ Ka pi i jwo: «Kafoonji, wuu jyiigii múgo, wuu raa naa.» ³⁴ Nyε ka pi nùnaare si u ta sèl'e, ka u u bwòn pi jyiigii na. Lire tēni mujye e, ka pi i ntii na naa, maa ntaha u fye e.

21

Saanji Yesu à jyè Zheruzalēmu kànhe e

(Marika 11.1-11; Luka 19.28-40; Yuhana 12.12-19)

¹ Mā pi yaha pi i byanhare Zheruzalēmu kànhe na, pi mpyi a nō Bεtifajye kànhe na, Olivye cire jankε kāmpanjke na. Ka Yesu si u cyelempyiibii pii shuunni tun, ² maa pi pyi: «Kànhe ku nyε yii yyaha na ke, yii a si k'e. Yii aha sà nō wani, yii sí n-tí pi ta pi à dùfaanjcwo ná u pyà pwō wani. Yii i yi sàha, yii pa njkan na á. ³ Wà ha yà jwo yii na, yii i urufoo pyi “Yi kyaa li nyε Kafoonji na, u aha njkwò yi na, yi sí n-pa.”»

⁴ Yesu à yire dùfaanji cya, bà tèecyiini Kile túnntunji jwumpe si mpyi si fúnjō mε. U mpyi a jwo: ⁵ «Yii yi jwo Siyōn kànhe shiinbil'á na:

“Yii wii! Yii saanji wá na ma yii yyére,
u njnk'à pi sèl'e,

u à dùg'a tēen dùfaanja njnj'i*
dùfaannunji pyige kà njnj'i†.”»

⁶ Nyε ka cyelempyiibii mú shuunni si njkàre, nde Yesu mpyi a jwo ke, maa sà lire pyi. ⁷ Pi à pa ná dùfaannunji ná u pyige e ke, maa pi vāanji yà taha ku na, ka Yesu si dùg'a tēen na njkēεge.

⁸ Sùpyire nijyahara mpyi kuni njwōge na, ka ti nijyahara si ti vāanntinji yà wwú mà pili pili Yesu yyaha na kuni i, ka pii si weyi kwòn kwòn a pili kuni i†. ⁹ Sùpyire ti mpyi Yesu yyaha na ná nte ti mpyi u kàntugo ke, tire puni mpyi na njkwúuli maa njko:
«Yabwōhe! Dawuda Tuluge Shinji wi!

Ngemu u nyε na ma Kafoonji Kile mεge na ke, Kile u jwó le u á!

Pēente ti taha Kile na ninyicyeyi puni i.»

¹⁰ Nyε Yesu à pa jyè Zheruzalēmu kànhe e ke, ka kànhe puni si yîr'a taha, fo pi na piye yibili: «Taha joofo u wà urufoo ye?» ¹¹ Ka sùpyire si pi pyi: «Yesu wi, Kile túnntunji u à yîri Nazareti i, Galile kùluni i ke.»

Yesu à cwòhampii kòr'a yige Kilejaarebage ntàani na

(Marika 11.15-19; Luka 19.45-48; Yuhana 2.13-22)

¹² Nyε ka Yesu si njkàre Kilejaarebage ntàani na. Mpii pi mpyi na pεrempe ná zhwonji pyi wani ke, maa pire kòre, maa wyérefaabii tàbalibii ná sanmpanmpεebii yatεεnnyi njōnj'a cyán cyán*. ¹³ Maa pi pyi: «“Mii

* 21:5 Saanwa ká dùgo dùfaanja na, lire li mpyi yyεnjinke ná maye ntirigenji sajcyεenni. † 21:5

Zakari 9.9 ‡ 21:8 Saanji pi nyε na mpère ke, pi maha jcyii karigii pyi si u bē (2 Saanbii 9.13).

§ 21:9 Zaburu 118.26 * 21:12 Yahutuubii pi mpyi maha yiri cyeyi yabere e ke, wyérefaabii mpyi maha pire wyérenji fare Kilejaarebage wunji na. Lire pyinjkanii na, wyérenjwōge ku mpyi a yaa k'a sārali Kilejaarebage e ke, pi mpyi maha já a kuru sàra, maa nūr'a já a ntéεge pyi. Yatōre ti maha yaa ti já a pyi sāraga ke, pérémpyiibii mpyi maha tire péréli pir'á. Pi mpyi maha ti lwōore dùrugo.

bage sí n-pa a yiri Kileñaarebaga†.” Yire y'à séme Kile Jwumpe Semeni i. Nka yii pi ke, yii à ku kêenŋ'a pyi “nàŋkaalii tabinniga‡.”»

14 Ka fyinmpii pii ná dîshiyifeebii pii si file u na Kileñaarebage e, ka u u pire cùuŋɔ. 15 Nyɛ Kile sáragawwuubii ñuñufeebii ná Kile Saliyaŋi cyelentiibil'à cyire kakyanhala karigii nya tapyige e, maa nàŋkopyire nya ti i yu fánha na: «Yabwòhe! Dawuda Tuluge Shinnj wi!» ke, ka pire lùuni si yîri§, 16 maa Yesu pyi: «Nje pi nyɛ na yu ke, taha mu wá na yi núru me?» Ka Yesu si pi pyi: «Mii naha na yi núru. Taha yii sàha ñkwò a mpe jwumpe kála Kile Jwumpe Semeni i na “Kile à u pèente jwumpe le nàŋkopyire ná jirinwòɔ pyilibii ñwòyi i*» me?»

17 Ka Yesu si yîri pi taan, maa fwoɔ kànhe e, mà kàre Betani kànhe e, maa shwòn wani.

*Yesu à fizhiye cige láŋa
(Marika 11.12-14, 20-24)*

18 Kuru canŋa nùmpañŋa, Yesu ninurunji na ñkèege Zheruzalemu i, ka katege si u ta. 19 Ka u u fizhiye cige nya kuni na, maa file ku na. Wyɛere baare e, u nyɛ a yasere ta ku na me†, maa jwo ku na: «Ma hà zii núru yasere se nya me!» Ka cige si ntíl'a waha.

20 Cyelempyiibil'à lire nya ke, ka li i pi bilibili fo pi à yíbe na: «Di ñke fizhiye cig'à pyi maa waha tènuuni i ye?» 21 Ka Yesu si pi pyi: «Sèenji na mii sí yi jwo yii á, yii aha nta yii à dányanji pyi ná funŋɔ ninŋin i, nde mii à pyi ñke fizhiye cige na ke, yii sí lire fiige pyi, lire kanni bà me, yii aha jwo ñke ñanŋe ku kò a yîri ku tatenge e ku sà ñcwo banji i, lire sí n-pyi. 22 Yii aha Kile ñáare yaaga maha yaaga kurugo ná dányanji i ke, yii sí kuru ta.»

*Pi à Yesu yíbe u fánhe tatage kyaa na
(Marika 11.27-33; Luka 20.1-8)*

23 Ka Yesu si jyè Kileñaarebage e, maa sùpyire kálali. Mà u yaha lire na, ka Kile sáragawwuubii ñuñufeebii ná Yahutuubii kacwòñribii si shà u yyéere, maa u yíbe: «Ná kuni ndire e mu na ñcyii karigii pyi ye? Jofoo u à kuni kan mu á, mu u a cyi pyi ye?»

24 Ka Yesu si pi pyi: «Mii mú sí yii yíbe kyaa ninŋin na, yii aha mii ñwò shwò, lire tèni i, ñge u à kuni kan mii á, mii u a ñcyii karigii pyi ke, mii sí n-ta urufoo cyéé yii na. 25 Mii à jwo yo, jofoo u mpyi a Yuhana Batizelipyinji tun u pa a sùpyire batizeli ye? Kile laa, sùpyire?»

Nyɛ ka pi i ñkàr'a sà piye taanna maa jwo: «Wuu aha jwo na Kile u mpyi a Yuhana tun, u sí n-jwo na ñaha na wuu sí nyɛ a ñen'a dá u na mà ye? 26 Wuu sí ká jwo na sùpya u mpyi a u tun, sùpyire sì li yaha wuu na me, ñaha na ye pi pun'à tèen ná l'e na Yuhana na mpyi Kile túnntunŋɔ.» 27 Pi à piye taanna a kwò ke, maa nùr'a kàr'a sà Yesu pyi: «Shinnji u mpyi a u tun ke, wuu nyɛ a cè me.»

Ka Yesu si pi pyi: «Nyɛ l'aha mpyi amuni, ñge u à kuni kan mii á, mii u a ñcyii karigii pyi ke, mii mú sì uru cyéé yii na me.»

Jyafeebii shuunninji kani

† 21:13 Ezayi 56.7 ‡ 21:13 Zheremi 7.11 § 21:15 «Nde l'à pi lùuni yîrige ke»: lire bà li nyɛ na Yesu à pèrempyiibilii kòɔ kanna me, nka u à fyinmpii ná dîshiyifeebii yaha pi à jyè Kileñaarebage e. Lire na mpyi kafuun Yahutuubil'à. * 21:16 Zaburu 8.3 † 21:19 Ñke fizhiye cige ku nyɛ ná wepyahayi i yasere baa ke, kuru na nyɛ Yahutuubii ñuñufeebii fiige, mpiimu pi à fyinne tò wwoom na ke.

28 Ka Yesu si núr'a jwo: «Naha shi yii nyé na sônñi mpe e ye? Nànji wà u ná mpyi ná jyafee shuunni i, maa jwo nijcyiinj'á “Na jya, sà báara na érezén cikóoge e nijjaa.” 29 Ka jyafoonji si jwo “Mii nàha na si mé.” Nka kántugo yyére, u à pa ntêr'a nùru, maa nkàre cikóoge e. 30 Ka tufoonji si puru ninumpe taha jyafoonji shónwun'á, ka uru si jwo “Baa, mii sí n-kàre” nka u nyé a pa nkàre mé. 31 Pire shiin shuunni i, u ngire u à tufoonji nyii wuuni pyi ye?»

Ka pi i jwo: «Jyafoonji nijcyiinj'i.» Ka Yesu si pi pyi: «Sèenji na mii sí yi jwo yii á, múnalwóore shwofeebii ná fwòrobacyeebii sí n-jyé Kile Saanre e yii yyaha na. 32 Naha kurugo ye Yuhana Batizelipyinj'i à pa ntiinj'i kuni cyéé yii na, yii nyé a jèn'a dá u na mé. Nka múnalwóore shwofeebii ná fwòrobacyeebil'á jèn'a dá u na. Yii sí pi à lire nya ke, yii nyé a jèn'a têt'a nùru maa dá u na mé.»

*Érezén kóoge faafeebii bàtaage
(Marika 12.1-12; Luka 20.9-19)*

33 Ka Yesu si núr'a jwo: «Yii bàtaage kà lógo sahanji. Pyengefoonji wà u ná érezén cikóogo yaa, maa ku kwúulo, érezén lwòhe maha wwú wyige nkemu i ke, maa kuru tùgo, maa nkubaga yaa cikóoge kàanmucyafoonji mée na. Lire kántugo maa faafee lwó a yaha k'e, u ná pire s'a ku yaséere táali piye na, maa nta a kàre kùlutóonl'e. 34 Nyé érezénji yaséere tèekwóon'n'á pa nò ke, ka u u u báarapyiibii pìi tun u cikóoge faafeebil'á pi sà uru nàzhan yaséere shwò pi a ma. 35 Ka faafeebii si pire báarapyiibii cyán a cù, maa wà bwòn, maa wà bò, maa u sanji wà ná kafaayi i. 36 Ka cikóoge foo si núr'a báarapyiibii piiberé tun pi á, pire mpyi a jyaha mà tòro nijcyiibii na, ka faafeebii si pire pyi nijcyiibii fiige. 37 Ka cikóoge foo si nkànha a u yabilinj'i jyanji tun pi á, maa jwo “Pi sí n-sílege mii jyanji na.” 38 Nka faafeebil'á cikóoge foo jyanji nya ke, maa wá na yu piy'á “Cikóoge foo koolyinj'i u nyé nge. Yii a wá, wuu u bò, kóoge sí n-pyi wuu wogo.” 39 Ka pi i jyafoonji cyán a cù mà wà cikóoge kántugo, maa u bò.»

40 Nyé Yesu à puru jwo ke, maa sùpyire yíbe: «Numé, cikóoge foo ká mpa, naha u sí n-pyi ku faafeebii na be?» 41 Ka pi i u pyi: «Cikóoge foo sí pire shinpiibii puni bompere bò, si cikóoge kan piiberil'á, mpiimu pi sí raa ku yaséere kaan u á ti tèewwuuni i ke.» 42 Ka Yesu si jwo: «Nje y'á sème Kile Jwumpe Seméni i ke, taha yii nyé a yire kála mé? Y'á sème:

“Bafaanribil'á cyé kafaage nkemu na ke,
kuru k'à pa mpyi bage kafaage sèe woge bage mbìini na.

Kafoonji Kile u à lire pyi,

l'á pyi kakyanhala wuu nyii na‡.”

43 Lire kurugo mii sí yi jwo yii á: yii sí n-yige Kile Saanre e, si supyishinj'i waberé lèñe t'e, mpiimu pi sí raa Kile nyii wuuni pyi ke. [44 Nyé shin maha shin u à cwo kuru kafaage junn'i ke, urufoo sí n-kyéééé n-kyéééé, kuru kafaage sí ká jcwó shin maha shin junn'i ke, ku sí urufoo cwònhòno.]»

45 Nyé Kile sáragawwuubii jùnjufeebii ná Farizhèenbil'á Yesu bàtaayi lógo ke, ka pi i nta a cè na pire kyaa na u mpyi. 46 Ka pi i wá na jcaa si u cù, nka pi mpyi na fyáge sùpyire yyaha na, naha na ye sùpyire mpyi a tèen ná l'e na u na nyé Kile túnntunjo.

22

Cikwɔɔnre lyimbwooni bàtaage
(Luka 14.15-24)

¹ Ka Yesu si núr'a bàtaaga jwo pi á, u à jwo: ² «Kile Saanre à fworon de kani kurugo: saanji wà à kataan nimbwoo bégele u jyanji cikwɔɔnre tooy'e. ³ U à bégel'a kwò ke, mpíi pi mpyi a yere ke, ka u u u báarapyiibii tun pi sà pire pyi pi a ma, ka pi i jcyé paŋa. ⁴ Ka u u núr'a báarapyiibii pi tun, maa pire pyi “Yii sà yi jwo shinyerebil'á na mii naha a lyimbwoo yaa, na mii naha a na nupyahigii cyii ná yatɔɔre sɔnme woore tà bò, na mii naha a bégel'a kwò, na pi a ma cikwɔɔnre zànnεεg'á.”

⁵ Nka pi wà jye a saanji yini lwó a wíi me. Ka wà bá si yír'a kàre u kerεge e, ka wà si nkàre u cwòhont'á, ⁶ ka pi sanmpii si saanji báarapyiibii cyán a cù, maa pi kyérege, maa pi bò. ⁷ Ka saanji lùuni si yíri, ka u u u kàshikwɔɔnbii yírige pi à sà pire shinbompíi bò, maa pi kànhe súgo.

⁸ Jye ka u u núr'a jwo u báarapyiibil'á “Cikwɔɔnre njyɔn'á bégele, nka shinyerebii ná uru njyɔn mpyi a yaa me. ⁹ Yii a si kujunyi na, yii aha shin maha shin jya ke, yii uru yere cikwɔɔnre zànnεεge na.” ¹⁰ Ka báarapyiibii si yír'a kàre kurigii jwɔyi na. Shin maha shin pi à ta wani ke, maa pire puni yeer'a pa ntég'a cikwɔɔnre bage jí, shinpíi bàra shincenmii na.

¹¹ Ka saanji si jyè si shinyerebii wíi, mà nàŋi wà ta pi shwòhòl'e, cikwɔɔnvaanji baa. ¹² Ka saanji si u pyi “Na cevoo! Di mu à pyi maa jyè naha mà ta cikwɔɔnvaanji jye mu na mà ye?” Uru nàŋi jye a yà ta a jwo me. ¹³ Ka saanji si u báarapyiibii pyi “Yii u tooyi ná u cyeyi pwò, yii i u wà cyínni na numpini i, wani sùpyire maha myahigii súu marii nkyànhighii kùru.”»

¹⁴ Yesu à bàtaage jwo a kwò ke, maa núr'a jwo: «Yii li cè na Kile à shinnyahara yere, nka shinnyahara jye a cwɔɔnrò me.»

Pi à Yesu yíbe múnalwɔɔre nkanji kyaa na
(Marika 12.13-17; Luka 20.19-26)

¹⁵ Jye ka Farizheenbii si nkàr'a sà piye taanna, si kànhanja cyán Yesu na, bà pi si mpyi si u ta jcu ná u yabilinji jwɔjwumpe e me. ¹⁶ Maa pi cyelempyiibii pi ná Eròdi tonkuni shiinbii pi tun Yesu á*, ka pire si sà u pyi: «Cyelentunji! Wuu à li cè na mu jye na fyáge sèŋi tajwuge e me. Jwumpe mu sí jye na yu mà yyaha tí ná Kile kuni i ke, puru na jye sèe, mu jye na fyáge sùpya na me, mu jye a sùpya pwóŋŋ sùpya na me. ¹⁷ Lire e ke ma tanyage jwo wuu á: wuu à yaa wuu a múnalwɔɔre kaan Jromu saanbwòhe Sezari á la?»

¹⁸ Nka Yesu mpyi a fworon pire cwofebii cwòɔre jwòhò na, ka u u pi pyi: «Yii pi à fyɔnme tò wwomò na ke, naha na yii na mii pere si jcu ye? ¹⁹ Wyérenji yii jye na ntége na múnalwɔɔre sàrali ke, yii uru wà cyé na na wee.» Jye ka pi i uru wyérenji tɔɔnke kà cyé u na. ²⁰ Ka u u pi pyi: «Jofoo nàŋja ná u mege ku jye nge wyérenji na ye?» ²¹ Ka pi i u pyi: «Saanbwòhe Sezari.» Ka Yesu si pi pyi: «Jye yii a Sezari wunji kaan Sezari á, yii raa Kile wunji kaan Kile á.» ²² Pi à Yesu jwòshwòre lógo ke, ka li i pi kàkyanhala, ka pi i yíri u taan mà kàre.

* **22:16** Eròdi shiinbii ná Farizheenbii mpyi na bèni me. Jromu shiinbii fànhe mpyi a táan Eròdi shiinbil'á, ka pi i wà na sònji na múnalwɔɔre ngyùŋ'á yaa. Farizheenbii mpyi na sònji Kafoonji Kile u jye pire jùŋŋ na: lire e, mà múnalwɔɔre kan Jromu saanbwòhe Sezari á, lir'á li cyé na mu à jye u fànhe na maa jcyé Kafoonji Kile na.

Sadusiibil'à Yesu yíbe kwùubii jèñi kyaa na
(Marika 12.18-27; Luka 20.27-40)

²³ Kuru cannuge e, Sadusiibii pi maha jwo na kwuɲɛɛ nyɛ nùmpañja me, pire pil'à file Yesu na maa jwo: ²⁴ «Cyeleuntuji! Kile tũntunjiMusa à jwo “Nò ká ceewe lèɲɛ maa ñkwù mà ta u nyɛ a pyà si u na me, u cɔɔññ'á yaa u ceenji lèɲɛ zànbangara na, u u pyi si u na, u yyahafoonji niñkwunji mege na.” ²⁵ Nyɛ sɪɲɛ baashuunni na mpyi naha wuu yyé. Pi puni niñjyɛñ'á ceewe lèɲɛ maa ñkwù, u nyɛ a pyà ta u na me. Ngemu u à taha u na ke, ka uru si ceenji lèɲɛ. ²⁶ Ka uru mú si mpa ñkwù, u nyɛ a pyà ta u na me. Ka tanrewunji wuuni mú si mpyi amuni fo mà sà ñkwò pi baashuunniñi na. ²⁷ Pire puni kántugo, ka ceenji mú si mpa ñkwù. ²⁸ Nyɛ ná pire nàmbaa baashuunniñi puni s'á uru ceenji lèñ'a círi, kwùubii jèñi ká bú nta sèe, pi aha bú jè cannke ñkemu i ke, pi ñgir'á ceenji sí n-kan yɛ?»

²⁹ Ka Yesu si pi pyi: «Yii à wurugo, lir'á ta yii nyɛ a Kile Jwumpe Semɛñi yyahe cè, si nta jyjé Kile sífente na me. ³⁰ Yii li cè, Kile yyé, sùpyire ká jè a fworò kwùñi i, nò si ceewe lèɲɛ me, ceewe mú si n-kan nò á me. Ti sí n-pyi Kile mèlekɛɛbii fiige. ³¹ Nje y'á séme Kile Jwumpe Semɛñi i kwuɲɛni kyaa na ke, yii nyɛ a yire kála mà? Kile à jwo ³² “Mii u nyɛ Ibirayima ná Ishaka ná Yakuba u Kileni'í.” Nyɛ puru jwump'á li cyé na pire mpii jyii wuu pi nyɛ wani Kile yyé. Sùpyire jyii woore ti maha Kile pè, kwùubii kyaa bà me.»

³³ Sùpyire ti mpyi na núru Yesu jwɔ na ke, u kàlan'á pire puni kàkyanhala.

Kile Saliyanji kabilini l'à fànha tò cyi sanñkii na ke
(Marika 12.28-34; Luka 10.25-28)

³⁴ Nyɛ Farizhɛɛnbil'á pa lógo na Yesu à jwumpe cyán Sadusiibii na ke, ka pi i ñkár'a sà bínni Yesu taan. ³⁵ Kile Saliyanji cyeleuntuji wà na mpyi pi e, ka uru la si mpyi si Yesu pɛɛ ñcú maa u yíbe: ³⁶ «Cyeleuntuji! Saliyanji kabilini ndi l'à fànha tò cyi sanñkii na yɛ?»

³⁷ Ka Yesu si u pyi: «“Ma Kafoonji Kile kyaa táan may'á ná ma zòmbilini ná ma múnaani ná ma sòñjore puni i'í.” ³⁸ Saliyanji kabilini niñcyiini li nyɛ lire, lire l'à fànha tò cyi sanñkii puni na. ³⁹ Shɔñwuuni l'à taha lire na ke, lire tayyéreg'á pèe niñcyiini fiige. Lire li nyɛ “ma supyiñɛɛni kyaa táan may'á bà mu kyal'á táan may'á mɛš.” ⁴⁰ Kile Saliyanji kapyaañi sanñkii puni ná Kile tũntunmpii jwump'á lwó a pwó ñcyi kapyaañi shuunniñi na.»

Kile Niñcwɔnrɔñi nyɛ Dawuda Tuluge Shin kanná me
(Marika 12.35-37; Luka 20.41-44)

⁴¹ Mà Farizhɛɛnbii nimbinnibii yaha, Yesu à pi yíbe. ⁴² U à jwo: «Kile Niñcwɔnrɔñi kyaa l'à jwo ke, ñaha yii nyɛ na sòññi mà yyaha tí ná u e yɛ? Jofoo túluge e u sí n-fworò yɛ?» Ka pi i Yesu pyi: «Dawuda Tuluge Shin wi.» ⁴³ Ka Yesu si pi pyi: «Mà Kile Munaani yaha l'à Dawuda yyaha cù, ñaha kurugo u à u yyere uru Kafoonji yɛ? ⁴⁴ Yii li cè na Dawuda à jwo “Kafoonji Kile à jwo mii Kafoonji á ‘Ta ma a pa ntèen na kàñɲɛ cyɛge na, fo mii aha mu zàmpɛɛnbii le mu tooyi jwɔh'i*.’”

45 Ná Dawuda na Kile Nihcwónrɔŋi yiri “Kafoonji” lir'à li cyêe na Dawuda Tuluge Shin kanna bà mɛ, u Kafoo mú wi, sèe bàl'à?»

46 Pi wà nyɛ a jà a Yesu jwɔ shwɔ mɛ. Mà láha kuru canŋke na, wà saha nyɛ a jɛn'a u yibe mɛ.

23

*Yesu à Kile Saliyanj cyelentiibii ná Farizhɛɛnbii cêɛge
(Marika 12.38-40; Luka 11.39-52; 20.45-47)*

¹ Nyɛ supyinyahare ti mpyi a taha Yesu fye e ke, ka u u tire ná u cyelempyiibii pyi: ² «Kile Saliyanj cyelentiibii ná Farizhɛɛnbii nyɛ ndemu laage e ke, lire li nyɛ: na Musa Saliyanj yyaha yu sùpyir'á. ³ Karigii pi nyɛ na yu yii á ke, yii cyire le barag'e yii raa cyi kurigii jaare, ŋka nde pi yabilimpii nyɛ na mpyi ke, yii àha raa lire pyi mɛ. Naha kurugo yɛ nde pi maha yu ke, lire bà pi maha mpyi mɛ. ⁴ Pi maha Kile Saliyanj pyi tuguro sùpyire juŋ'i, ti si n-jà ntemu lwɔ mɛ, pi yabilimpii sí nyɛ na jɛɛg'a sùpyire tɛɛge ti njwòŋi na, ali nimbilere mɛ.

⁵ Pi kapyiinŋkii puni nyɛ sùpyire nyinyaga karigii. Lire kurugo yaayi i pi maha Kile Jwumpe sɛmɛ maha le a pwɔ pi byahigii ná pi cyeyi na ke, pi maha yire pyi nitabaaya. Mà bàra lire na, pi maha pi vaaŋntinmbwoyi zhwɔɔnre tɔɔn*. ⁶ Wà ha pi yyere kataan njyi na, lire nyɛ mɛ pi aha shà Kile Jwumpe kàlambayi i, bwompe tatɛnyɛ pi maha jcaa. ⁷ Sùpyire tabinniyyi i, pi la maha mpyi sùpyire s'a pire pɛre s'a pi shéere, s'a pi yiri “Cyelentuŋi”.

⁸ Ŋka yii pi ke, yii àha jɛɛ sùpya u a yii pyi “Cyelentuŋi” mɛ, naha na yɛ yii mú puni na nyɛ cɛnmpyii, Cyelentu niŋkin u nyɛ yii á. ⁹ Yii àha raa sùpyanji wà tufiige yiri “Tufoonji” niŋke na mɛ, naha na yɛ Tufoo niŋkin u nyɛ yii á, uru u nyɛ niŋyini na. ¹⁰ Yii àha sùpyire yaha t'a yii pyi “Nùŋufoonji” mɛ, naha na yɛ Nùŋufoo niŋkin u nyɛ yii á, uru u nyɛ Kile Nihcwónrɔŋi. ¹¹ Ngemu u nyɛ yii shwɔhəl'e shinbwoŋi ke, urufoo u pyi yii sanmpii báarapyi. ¹² Shin maha shin u à uye dùrugo ke, urufoo sí n-tírige, ŋka shin maha shin u à uye tírige ke, urufoo sí n-dùrugo.

¹³ Yii Kile Saliyanj cyelentiibii ná Farizhɛɛnbii, yii pi à fyinmɛ tò wwomɔ na ke, yii wuun'à kèɛge! Naha na yɛ yii na Kile Saanre tajyinjwɔge tùni, yii sí n-nyè mɛ, mpii la ku nyɛ si jyè ke, maa pire tɛgele kwɔn.

[¹⁴ Yii Kile Saliyanj cyelentiibii ná Farizhɛɛnbii, yii pi à fyinmɛ tò wwomɔ na ke, yii wuun'à kèɛge! Naha na yɛ yii maha lenkwucyeebii cyeyaayi shuu pi na ná yii jwɔtanyi i. Yii maha Kile jáare na mɔni sùpyire nyinyage na. Lire kurugo nde li sí n-pa yii ta ke, lire sí n-waha sèl'e.]

¹⁵ Yii Kile Saliyanj cyelentiibii ná Farizhɛɛnbii, yii pi à fyinmɛ tò wwomɔ na ke, yii wuun'à kèɛge! Naha na yɛ yii maha jaare niŋke ná lwɔhe cyeyi puni juŋ'i, maa sùpyire caa na lɛŋi yii Kile kuni i. Ŋka yii aha wà ta, nde li sí urufoo pyi u yaa ná nafugombaage njyini i fo tooyi shuunni mà tòro yii yabilimpii taan ke, lire kuni yii maha le urufoo taan.

¹⁶ Yii wuun'à kèɛge! Naha na yɛ yii fyinmii wubii pi à sùpyire yyaha cù, maa ŋko pi á na sùpya ká ŋkâa Kilejaarebage na, kuru ŋgwùŋi nyɛ

* **23:5** Yahutuubii mpyi maha Kile Saliyanj jwumpe pà sɛmɛ maha le yatɔɔre seeyi i, maha mpwɔ pi byahigii na, lire nyɛ mɛ kàmɛnɛ cyɛge na (Ekizodi 13.9; 16; Duterɛnɔmu 6.8). Pi maha zhwɔɔre le pi vaaŋntinnyɛ jwɔŋkuyi na, s'a piye funŋa cwo pi Saliyanj na (Nɔmburu 15.37-41; Duterɛnɔmu 22.12). Farizhɛɛnbil'à cyire karigii cù ná sèl'e si li cyêe na pire na Kile jáare mà tòro sùpyire sannte na.

fànha urufoo na me, nka wà ha nkâa Kileñaarebage funnke seenni na, kuru ngwùni na nye fànha urufoo na. ¹⁷ Yii na nye funnba baa shiin maa mpyi fyinmii, seenni u à fànha tò laa, Kileñaarebage k'à seenni le njire e ke, kuru k'à fànha tò? ¹⁸ Yii à jwo mú na sùpya ká nkâa sárayi tawwuge na, na yafyin sì urufoo ta me, nka sárage yaage k'à wwùl'a yaha sárayi tawwuge nun'i ke, na sùpya ká nkâa kuru na, na urufol'à yaa u kuru kàage wwù. ¹⁹ Fyinmii pi pi! Sárage yaage k'à fànha tò laa, sárayi tawwuge ku maha sárage le njire e ke, kuru ki? ²⁰ Shinji u à kâa sárayi tawwuge na ke, urufoo mú à kâa ku njò yaayi puni na. ²¹ Shinji u à kâa Kileñaarebage na ke, urufol'à kâa Kileñaarebage ná ku foonji Kile na. ²² Shinji u à kâa njinyi na ke, urufol'à kâa Kile saanre yateenni ke ná ku teenfooni Kile na.

²³ Yii Kile Saliyani cyelentiibii ná Farizheebii, yii pi à fyinme tò wwomò na ke, yii wuun'à kèege! Naha na ye yii maha yii nànyeni ná kanyeyi yafwòhòwòhare sannte puni yáhanji wwù, mà li ta karigii cyi à fànha tò Saliyani kapyaaagii puni na ke, yii à cyire fènn'a yaha nkere na. Cyire cyi nye: ntinji ná njàare ná nwómefente. Cyire yii sí mpyi a yaa yii a mpyi, yii i cyi sanjikii bâra cyire na. ²⁴ Fyinmii pi pi! Yii à sùpyire yyaha cù mà li ta yii yabilimpii nye na naa me. Yii maha yii lùbyage fyinne si sisonji wwù k'e, mà li ta yii na njwòhoyi jwoore k'e†!

²⁵ Yii Kile Saliyani cyelentiibii ná Farizheebii, yii pi à fyinme tò wwomò na ke, yii wuun'à kèege! Naha na ye yii maha yii yajigiyi kàntuyi jyi na finji, mà li ta yi funji'yà jí nànkage ná sònjopeere na. ²⁶ Yii Farizheebii, yii na nye fyinmii! Yajigiyi funji yii à yaa yii fyànha a jyé, lire ká mpyi, kàntugo yyérenji mú maha finje.

²⁷ Yii Kile Saliyani cyelentiibii ná Farizheebii, yii pi à fyinme tò wwomò na ke, yii wuun'à kèege! Naha na ye yii na nye mu à jwo fanjyeye, pi à njemu finje ke, mu aha yi kàntuge wí, mu a si yi leme ta p'à njwò, yi funnke s'à jí kaciyyi ná kàkyayi na‡. ²⁸ Amuni yii nye, yii maha yiye pyi mu à jwo yii à tí sùpyire sannte nyii na, mà li ta yii à fyinme tò wwomò na, yii funji'yà s'à jí pege na.

²⁹ Yii Kile Saliyani cyelentiibii ná Farizheebii, yii pi à fyinme tò wwomò na ke, yii wuun'à kèege! Naha na ye yii maha Kile túnntunmpii kwònhigii yaa na faanre, sùpyire t'à tí ke, maa kacennkuure yaa tire kwònhigii na, ³⁰ maa nko “Kampyi wuu mpyi wuu tulyeyi tinji i, wuu mpyi na si nye n-bâra pi na si Kile túnntunmpii bò me.”

³¹ Lire pyinkanni na, yii yabilimpil'à li cyèe na mpyi pi à Kile túnntunmpii bò ke, yii mú à pi pire fiige. ³² Nye sònje yii tulyey'à lyéle ke, yii yyaha le yii i ku fàl'a nò ku tegeni na! ³³ Wwòpiyi yà ye! Yii màcwòn tùlugo sùpyiibii! Di yii sí n-jà n-shwò n-jwo nùmpañja nage na ye?

³⁴ Lire e ke yii lógo, mii sí raa Kile túnntunmpii pì ná yákilifeebii pì ná Kile Saliyani cyelentiibii pì tunni yii á. Yii sí n-bò pi e, si pì kwòro cige na, si pì bwòn Kile Jwumpe kàlambayi i, si pì kyérege kányi yyaha kurugo. ³⁵ Lire e Kile sí n-tíge yii na pire shintiibii puni mbòni i: Abeli u à tí ke, mà lwó uru tèboni na, fo mà sà nò Baraki jyanji Zakari mbòni na, Zakari pi à

† 23:24 Yahutuubil'á, sisonmpii ná njwòhoy'à njwòho. ‡ 23:27 Yyee maha yyee, bilerenkwonji kataanni ká byanhara, sùpyire maha kwònhigii finje, bà shinparantorobii si mpyi s'a cyi naa raa njwúu, pi áha nkòwò ntòro mbwòn cyi na me. Naha na ye pi aha bwòn cyi na, pi saha nye a finje Kile á me fo mà cibilaage máhana, pi mú saha si n-jà n-pyi bilerenkwonji kataanni i me.

bò Kileṅaarebage sèecyage ná sárayi tawwuge shwəhəl'e ke. ³⁶ Sèenji na mii sí yi jwo yii á, Kile sí yii ná yii tulyeyi cêεεε tire boore puni kurugo.»

*Yesu à jwo Zheruzalemu kànhe kyaa na
(Luka 13.34-35)*

³⁷ Ka Yesu si núr'a jwo: «Ei! Zheruzalemu shiinbii, yii Zheruzalemu kànhe shiinbii, yii pi maha Kile túnntunmpii bùu, maa Kile jwumpe jwufeebii wàa ná kafaay'i maha bùu ke, y'à tooyo niṅyahaya kwò mii la mpyi si yii bínni yiye e s'a yii kàanmucaa, bà ṅkùnṅji maha u pyire bínni tiye e, maa bùru tiṅṅ'i mε. Nka yii ṅye a ṅεε lire e mε. ³⁸ Ku ke nume! Kile sí cye wwû yii kànhe taan si yii yaha yiye kanna na. ³⁹ Yii li cè, mà lwó nume na, yii ṅyiini saha si n-tèεε mii na mε, fo canṅke yii sí n-pa raa ṅko “ṅgemu u ṅye na ma Kafoonji Kile mεge na ke, Kile u jwó le ur'áṢ.»

24

*Yesu à jwo na Kileṅaarebage sí n-jya
(Marika 13.1-23; Luka 21.5-24)*

¹ ṅye mà Yesu yaha u u si raa fwore Kileṅaarebage e, ka u cyelempyiibii si file u na maa u pyi na u Kileṅaarebage ṅwəṅkanni wíi. ² Ka u u pi pyi: «ṅke basinaṅke yii ṅye na ṅan'amε ke, sèenji na mii sí yi jwo yii á, canṅa na ma, ku puni sí n-sì n-pwòṅ n-cyán, si ku ṅkunṅyi puni waraga, fo si ku kafaayi láha láha yiye na.»

³ ṅye ka Yesu sí n-kàr'a sà ntèen Olivye cire ṅaṅke ṅṅ'i. Ka u cyelempyiibii kanni si file u na, maa u pyi: «Wuu cyelentuṅi, ṅaha tère e cyire karigii sí n-pyi ye? Nde li sí mu tēenuruni ná diṅyeṅi tēekwooni cyēe wuu na ke, lire jwo wuu á.»

⁴ Ka Yesu si pi pyi: «Yii a yiye kàanmucaa! Yii àha sùpya yaha u yii wurugo mε. ⁵ Yii li cè na shinṅyahara sí mii mεge le piye na, si mpa jwo yii á na Kile Niṅcwənrəṅji kyaa l'à jwo ke, na pire pi ṅye ure. Pi sí raa shinṅyahara ṅwə fáanṅi s'a wuruge. ⁶ Yii sí raa kàshiyi shənre nuru yiye táan, s'a yi shənre nuru laatənyí i, lire kà yii funṅə pən mε. Yii li cè na cyire karigii mpyimbaa ṅye mε, ṅka lire bà li ṅye diṅyeṅi tēekwooni mε. ⁷ Supyishinji wà sí n-pa n-yíri n-sà n-cwo wà na, kini là sí n-pa n-yíri n-sà n-cwo là na. Katibwəhe ná ṅiṅke ṅcyènnenṅi sí n-pyi cyeye niṅyahay'e. ⁸ Ncyii karigii puni na ṅye kanhare tasiige, bà laani maha yíri maa nta a yaa ná li zinjí i mε.

⁹ Pi sí n-pa raa yii leni cye e, pi raa yii kyérege, s'a yii bùu, yii kyaa sí n-pən supyishinji pun'á mii mεge kurugo. ¹⁰ Lire sí shinṅyahara pyi ti fworo Kile kuni i, s'a tiye leni zàmpeenbii cye e, si tiye kyaa pən tiy'á. ¹¹ Kafinivinibii pii sí n-pa piye pyi Kile túnntunmii, si shinṅyahara wurugo. ¹² Pege mpèenji kurugo, tàange sí n-pa n-cyère shinṅyahara á. ¹³ Nka ṅgemu ká jà a uye waha maa ntèen Kile kuni i fo mà sà nò tēgeni na ke, urufoo sí n-shwə.

¹⁴ Jwumpe Nintanmpe p'à yyaha tíi ná Kile Saanre e ke, puru sí n-jwo diṅyeṅi supyishinji pun'á, bà pi si mpyi si sèenji lógo mε. Lire kàntugo diṅyeṅi tēekwooni sí n-ta nò.

¹⁵ ṅye yapege k'à sàa pən Kile á, ná Kile túnntunṅi Daniyeli à ku kyaa jwo ke*, yii aha kuru ṅya Kileṅaarebage sèecyage e tēni ndemu i ke, ṅgemu ká mpe jwumpe lógo ke, urufoo u yyaha le u u pu ṅwəhe cya a cè! ¹⁶ ṅye lire

tèni ká nò mà shin maha shin ta Zhude kùluni i ke, pìrefee pi a fì pi a wá n̄anyi kàmpañke na. ¹⁷ L'aha ngemu ta u bage kàtann̄ke n̄un'i ke, urufoo kà nùru ntíge si yaaga lwó bage e m̄e, u u ntíl'a tíge u a fì. ¹⁸ L'aha ngemu ta kerege e ke, urufoo kà nùru raa ma pyenge si mpa u v̄aantinn̄bwóhe lwó m̄e. ¹⁹ Cyire canmpyaagii sí n-waha lahigiifée ná pyìn̄ebii na sèl'e. ²⁰ Yii a Kile n̄áare, bà yii canven̄ke si mpyi k'àha mbê ná wyeere tèni i, lire nȳe m̄e ná can̄n̄n̄ke e m̄e. ²¹ Yire can̄nyi sí n-waha sèl'e. Mà lwó dij̄nȳe tasiige e, mà pa bwòn̄ n̄ij̄jaa na, uru ngahañi fiige saha mpyi a n̄ya m̄e, fo mà sà dij̄nȳe kwò, uru ngahañi fiige sàha mú si n-pyi m̄e. ²² Kàmpyi Kafoon̄i Kile mpyi a uru ngahañi tèni bere m̄e, sùpya mpyi na si n-shwò m̄e. N̄ka u à u tèni bere u n̄j̄cwòn̄ribii kurugo, bà pìre si mpyi si shwò m̄e.

²³ Nȳe shin ká jwo yii á na Kile N̄j̄cwòn̄r̄on̄i na wá naha, lire nȳe m̄e u wá m̄en̄i i, yii àha ndá urufoo na m̄e. ²⁴ Naha kurugo ȳe kafin̄vinibii p̄ii sí n-ȳiri na pìre pi nȳe Kile N̄j̄cwòn̄r̄on̄i, p̄ii sí raa n̄ko na pìre na nȳe Kile t̄unn̄tun̄mii. Pi sí raa kacyeen̄kii cȳere, s'a kakyanhala karigii pyi, bà pi si mpyi, kampyi pi sí n-jà, s'a Kile n̄j̄cwòn̄ribii mú bá wuruge m̄e. ²⁵ Yii lógo! Mii à j̄cyii karigii jwo yii á, mà jwo cyi tèni li nò ke.»

*Yesu sí nùru n-ȳiri n̄j̄nȳi na si mpa
(Marika 13.24-27; Luka 21.25-28)*

²⁶ Ka Yesu si nùr'a jwo: «Nȳe wà ha jwo yii á na Kile N̄j̄cwòn̄r̄on̄i na wá síwage e, yii àha n̄kàre wani m̄e. Wà ha yii pyi na u na wá bage k'e, yii àha ndá yire na m̄e. ²⁷ Bà sùpyire puni maha kilej̄ini n̄ya l'à ȳiri dij̄nȳen̄i j̄n̄n̄ke kà na, maha sà fworò j̄n̄n̄ke san̄ke na m̄e, amun̄i Supyan̄i Jyan̄i sí n̄ya u cannuruge. ²⁸ Cyage e yakwugo nȳe ke, wani cinmpun̄nȳi nȳe na b̄inn̄ini.

²⁹ Cyire canmpyaagii ȳyefuge ká ntòro,
“Can̄n̄a nȳiini sí n-tí n-pyi numpire,
ȳj̄n̄ke sàha mú si raa b̄ènn̄m̄e yige m̄e.
W̄origii sí raa n-cwu,
yire kakyanhala yaayi yi nȳe n̄j̄nȳi na ke,
yire sí n-cún̄n̄o n-cún̄n̄o n-ȳiri yi tateenyi i†.”

³⁰ Nȳe lire tèni i, Supyan̄i Jyan̄i fȳen̄i sí n-ta n̄ya n̄j̄nȳi na, n̄n̄ke supyish̄iñi puni sí raa m̄e s̄uu, pi puni sí u n̄impan̄i n̄ya nah̄anyi i ná f̄an̄he ná sinampe n̄imbwompe e. ³¹ Lire k̄antugo mpurubwòhò m̄e sí n-fworò f̄an̄ha na, u sí u mèl̄ek̄eēbii tun dij̄nȳen̄i k̄ampañnȳi sicȳeēren̄i puni na, pi i Kile n̄j̄cwòn̄ribii wá piye na, mà lwó dij̄nȳen̄i j̄n̄n̄ke kà na mà sà nò ku san̄ke na.»

*Yii a kacyeen̄kii k̄aanmuc̄aa
(Marika 13.28-31; Luka 21.29-33)*

³² Ka Yesu si nùr'a jwo: «Yii fizhiye cige k̄aanmuc̄ya a wíi k̄e! K'aha n̄k̄enȳe n̄iv̄onȳo yige, maa f̄un̄ tèni ndemu i ke, yii maha jwo na n̄un̄gwòh'á byanhara. ³³ Lire pȳin̄kanni na, yii aha mpa cyire karigii puni n̄ya cyi i mpyi, yii i nt̄èen ná l'e na tèn'à byanhara, li bá a nò. ³⁴ S̄èn̄i na mii sí yi jwo yii á, mpii pi à dá mii na ke, pìre sí cyire karigii n̄ya tapyige e†. ³⁵ N̄j̄nȳi ná j̄n̄n̄ke sí n-pa n-tòro, n̄ka mii jwumpe sí n-kwòro fo tèekwombaa.»

*Kile kanni u à Supyan̄i Jyan̄i Yesu t̄enuruni c̄e
(Marika 13.32-37; Luka 17.26-30, 34-36)*

† 24:29 Ezayi 13.10; 34.4 ‡ 24:34 Pii maha jwo: «nde tèni shiin̄bii sí cyire karigii n̄ya tapyige e.»

36-37 Ka Yesu si núr'a jwo: «Nde li nyε Supyaŋi Jyaŋi nùruŋi ke, shin niŋkin nyε a sii ŋgemu u à u tēenuruni ná u cannuruge cè mε. Ali Kile mèlekεebii ná Jyafoonji nyε a kuru canŋke cè mε. Tufoonji Kile kanni u à ku cè. Karigii cyi mpyi na mpyi Nuhu tiŋji i ke, cyire shiŋi sí raa n-pyi. 38 Nuhu tiŋji i, mà jwo lùbwooni li pa ke, sùpyire mpyi na lyi marii byii, cyeebii mpyi na ŋkaan nàmbaabil'á, nàmbaabii sí i cyeebii lèŋi fo mà sà nò canŋke Nuhu à jyé bakwòoge e ke, 39 pi mpyi na sòŋŋi yafyin na mε, ka lùbwooni si mpa pi puni shi bò. Nyε amuni Supyaŋi Jyaŋi tēenuruni mú sí n-pa n-pyi.

40 Nyε lire tēni ká shiŋi shuunni ta kerεge e, wà sí n-lwó si u sanŋi yaha. 41 L'aha cyee shuunni ta pi i sùmaŋi tirili tirage na, wà sí n-lwó si u sanŋi yaha.

42 Lire e ke yii bégele tērigii puni i, ŋaha na ye yii nyε a yii Kafoonji cannuruge cè mε. 43 Yii lógo! Kàmpyi bage foo mpyi maha nàŋkaanji tēepani cè numpilage e, u mpyi maha si nyε zínni ŋó si u yaha u kakyaare pyi mε. 44 Lire kurugo yii mú à yaa yii bégel'a kwòro, ŋaha na ye canŋke ku nyε yii nyε a tēn ná k'e mε, kur'e Supyaŋi Jyaŋi sí n-pa.

45 Nyε báarapyiŋi na òŋufooŋ'á dá pi sanmpii shwòhòl'e, u yákiŋi mú s'à pēe ke, uru báarapyiŋi shiŋi òŋufooŋi maha yaha u u pyenge karigii cwòonre, maa ŋjyŋi kaan báarapyiibii sanmpil'á u tēekanl'e. 46 Lire e báarapyi maha báarapyi òŋufoo, u à pa u ta u u báaraŋi niŋcennji pyi amuni ke, uru wuuni sí ŋwò. 47 Sēenji na mii sí yi jwo yii á, uru báarapyiŋi òŋufooŋi sí u pyenge karigii puni òŋufente le u cye e. 48 Ŋka báarapyiibii kacwònròŋi ŋgemu ká mpyi shinpi maa sòŋŋi uye funŋ'i na uru òŋufooŋi sí mò lire kùluni i, 49 maa wá na u báarapyiŋεebii bwùun, maa uye yaha ŋjyŋi ná sinmbyaani laage e ná sinmbyampiyi i ke, 50 canŋke ku nyε uru báarapyiŋi nyε a tēn ná k'e mε, ná tēni li nyε u nyε a sòŋŋò ná l'e mε, u òŋufooŋi sí n-pâa n-pa. 51 U sí uru báarapyiŋi kyérege sēe sèl'e, mpii pi à fyinmε tò wwomò na ke, si u ná pire sàraŋi pyi niŋkin. Wani u sí raa mεε sùu s'a ŋkyànhigii kùru.»

25

Pùcepyire keŋi bàtaage

1 Ka Yesu si núr'a jwo: «Kile Saanre ŋjyŋi sí n-fworo nde kani kurugo: pùcepyire ke ti ná fùkinabii lwó a kàre cipoonji òŋŋò tabenke e. 2 Pi shiŋi kanŋkuro na mpyi funŋò baa, pi sanmpii kanŋkuruŋi sí mpyi yákiŋifee. 3 Mpii pi mpyi funŋò baa ke, pir'á pi fùkinabii lwó a kàre, pi nyε a sìnme lwó piye cye e mε. 4 Ŋka yákiŋifeebil'á pi fùkinabii lwó maa sìnmpε pà lwó piye cye e.

5 Nyε cipoon'á mò u nyε a pa mε, ka ŋòompe si pi puni jà, ka pi i ŋó. 6 Nyε òŋŋk'á pa ŋi ke, ka meŋwuu si fworo fànha na “Cipoonji u ŋge! Yii fworo, yii i u òŋŋò bē!” 7 Ka tire pùcepyire keŋi si òŋŋòompe na, maa pi fùkinabii bégele. 8 Ka funŋò baa wuubii si wá na yákiŋi wuubii pyi “Yii sìnmpε pà kan wuu á, ŋaha na ye wuu fùkinabii naha na sí raa fùre sìnŋkuuŋi na!” 9 Ka pire si pi pyi “Ná sìnmpε e wuu naha a pa ke, puru naha na si n-jà wuu ná yii ta mε. Yii a si sìnmperebii yyére, yii i sà pà shwò.”

10 Nyε mà pi yaha pi i ŋkēεge sìnmpε tashwòge e, ka cipoonji si mpa. Mpii pi mpyi a bégele ke, ka pire si jyé ná u e cikwòonre bage e, ka pi i ku shwòhò.

11 Nye tèr'à pyi ke, ka pùceepyire kan̄kuruñi san̄ñi mú si mpa maa jwo “N̄ñufoon̄ji, n̄ñufoon̄ji! N̄woge múgo wuu á.” 12 Ka u u pi pyi “S̄eñji na mii sí yi jwo yii á, mii nȳe a yii c̄e m̄e.”

13 Nye ka Yesu si u cyelempyiibii pyi: «Yii bégele tèrigii puni i, naha na ye yii nȳe a Kafoon̄ji cannuruge ná u t̄eepani c̄e m̄e.»

Báarapyiibii taanren̄ji bàtaage

(Luka 19.11-27)

14 Ka Yesu si núr'a jwo: «Li sí n-pyi mu à jwo n̄ñji wà kùshe wu u à u báarapyiibii yyere, maa u n̄ñfuñji le pi cye e. 15 U à wyérefyinn̄ji t̄oonyo ñkwuu kan̄kuro (500) kan wà nin̄kin á, maa ñkwuu shuunni (200) kan wà á, maa ñkuu (100) kan tanrewuñ'á. U à wyérefyinn̄ji kan pi á mà tàanna ná pi shin maha shin p̄èrege e, pi raa t̄oñ caa u na, maa ñkàre. 16 Wyérefyinn̄ji ñkwuu kan̄kuruñ'á kan ñgemu á ke, ka uru si ntíl'a kàr'a sà a cwòh̄onte pyi, maa ñkwuu kan̄kuro t̄oñ ta mà bàra u wyérefyinn̄ji na. 17 Ñkwuu shuunni'á kan ñgemu á ke, ka uru mú si li pyi amuni, maa ñkwuu shuunni t̄oñ ta mà bàra u wyérefyinn̄ji na. 18 Ñkuuñ'á kan ñgemu á ke, ka uru si ñkàr'a sà wyii kwòñ ññke na, maa u n̄ñufoon̄ji wyérefyinn̄ji le a ñwòh̄o.

19 Tère nimbwol'à tòro ke, ka pire báarapyiibii n̄ñufoon̄ji si núr'a pa, maa pi puni yibe pi wyérefyinn̄ji báaran̄kanni na. 20 Wyérefyinn̄ji ñkwuu kan̄kuruñi mpyi a kan ñgemu á, ka u u ñkwuu kan̄kuro t̄oñ ta mà bàra u na ke, ka uru si file maa jwo “N̄ñufoon̄ji, wyérefyinn̄ji t̄oonyo ñkwuu kan̄kuro mu mpyi a kan mii á, mii à u báara mà ñkwuu kan̄kuruñi wabere ta. U we.” 21 Ka n̄ñufoon̄ji si jwo “L'à ñwò, mu na nȳe báarapyi ññc̄en̄ñe maa mpyi dánasupya. Mu à pyi dánasupya kapyere e, lire e mii sí kabwòhii le mu cye e. Ta ma, wuu u múguro s̄ñcyan.”

22 Nye wyérefyinn̄ji ñkwuu shuunniñi mpyi a kan ñgemu á ke, ka uru si file maa jwo “N̄ñufoon̄ji, wyérefyinn̄ji t̄oonyo ñkwuu shuunni mu mpyi a kan mii á, mii à u báara mà ñkwuu shuunniñi wabere ta. U we.” 23 Ka n̄ñufoon̄ji si u pyi “L'à ñwò, mu na nȳe báarapyi ññc̄en̄ñe maa mpyi dánasupya. Mu à pyi dánasupya kapyere e, lire e mii sí kabwòhii le mu cye e. Ta ma, wuu u múguro s̄ñcyan.”

24 Nye wyérefyinn̄ji ñkuuñi mpyi a kan ñgemu á ke, ka uru si file maa jwo “N̄ñufoon̄ji, mii mpyi a li c̄e na mu katanmp'à waha, mu nȳe a k̄erege ñkemu n̄ùgo m̄e, mu maha kuru s̄umañi kwòñ, mu nȳe a s̄umashi wà cyage ñkemu i m̄e, mu maha kuru s̄umañi bégele. 25 Lire kurugo mii à fyá, maa sà wyige t̄ùgo, maa mu wyérefyinn̄ji le a ñwòh̄o ññke e. Mu wyérefyinn̄ji u ñge, u shwò.” 26 Ka n̄ñufoon̄ji si u pyi “Mu nȳe báarapyi ññc̄en̄ñe m̄e, kayamafoo u nȳe mu. Taha mu mpyi a c̄e na mii nȳe a k̄erege ñkemu n̄ùgo m̄e, na mii maha kuru s̄umañi kwòñ, na mii nȳe a s̄umashi wà cyage ñkemu i m̄e, na mii maha kuru s̄umañi bégele la? 27 Nye mu à yire puni c̄e, naha na mu sí nȳe a mpyi a jà a mii wyérefyinn̄ji yaha wyérefyinn̄ji bwùnni na mà ye? Kampyi mu mpyi a lire pyi, mii à núr'a pa ke, mii mpyi na sí u ná u t̄oññi ta.

28 Yii wyérefyinn̄ji ñkuuñi shwò u na, yii kan kampwooni (1.000) fol'á. 29 Yii li c̄e, shin maha shin u nȳe ná yaage e ke, kà sí n-bàra urufoo woge na, ku u nyaha. Nka shin maha shin cyengayi wu u nȳe ke, yaaga si n-kan urufol'á m̄e. Nimbileni urufoo bá na s̄oññi uye cye e ke, lire sí n-shwò u na. 30 Yii ñge báarapyiñi laaga baa wunji wà cyíinn̄ji na numpini i, kuru cyage e s̄ùpyire maha m̄e s̄úu maa ñkyànhigii kuru.”»

Nùmpañña karigii cwəənrəŋkanni

³¹ Ka Yesu si nùr'a jwo: «Supyañi Jyañi ká mpa ná u sìnampe ná u mèlèkɛɛbii puni i tɛni ndemu i ke, u sí n-tɛɛn u fànhe tatɛɛnge nisinanjke e. ³² Supyishinj puni sí n-pa bínni u taan, u sí pi cwəənrə si ŋgwú piye e, bà yatonahanj maha mpàabii cwəənr'a wwú sikyaabil'e mɛ* . ³³ U sí mpàabii yaha u kàniŋɛ cyɛge na, si sikyaabii yaha u kàmɛnɛ woge na. ³⁴ Nyɛ mpii pi nyɛ kàniŋɛ cyɛge na ke, saanji sí n-jwo pir'á “Yii a ma naha, mii Tunji à jwó le yii á. Yii pa jyè u Saanre e, u à tire ntemu bégel'a yaha yii mɛɛ na fo diŋyɛñi tɛəsiini i ke. ³⁵ Naha kurugo yɛ tɛni i katege mpyi mii na ke, yii à mii kan mii à lyí, byag'á mii ta ka yii i mii kan mii à bya. Mii mpyi nàmpɔnnte e, ka yii i mii sunmbage lɛŋɛ. ³⁶ Vàanŋkuuñi mpyi mii na, ka yii i vàanya kan mii á. Mii mpyi na yà, ka yii i sà mii kàanmucya. Mii mpyi kàsujñi i, ka yii i sà fworò mii na.”

³⁷ Nyɛ pire shintiibii sí n-jwo “Kafoonji, ñaha tère e wuu à mu katege wuñi ñya, maa mu kan mu à lyí, lire nyɛ mɛ mà mu byaga wuñi ñya, maa mu kan mu à bya yɛ? ³⁸ Naha tère e wuu à mu nàmpɔnñɔ wuñi ñya, maa mu sunmbage tírige, lire nyɛ mɛ mà mu ñya v àanŋkuuñi i, maa v àanya kan mu á yɛ? ³⁹ Naha tère e wuu à mu yangwuñi, lire nyɛ mɛ mu kàsujyɛ wuñi ñya, maa sà fworò mu na yɛ?” ⁴⁰ Saanji sí pi pyi “Sèenji na mii sí yi jwo yii á, yii aha ñcyii kacɛnŋkii pyi mii cìmpyiibii puni nimbileni là na, yii li cè na mii na yii à cyi pyi.”

⁴¹ Lire kàntugo mpii pi nyɛ u kàmɛnɛ cyɛge na ke, u sí pire pyi “Yii à lánja, yii laaga tɔn na na, yii raa sì nafugombaage e, kuru ŋkemu k'á bégel'a yaha Sitaanninj ná u mèlèkɛɛbii mɛɛ na ke. ⁴² Naha kurugo yɛ katege mpyi mii na, yii nyɛ a mii kan mii a lyí mɛ, byage mpyi mii na, yii nyɛ a mii kan mii a bya mɛ. ⁴³ Mii mpyi nàmpɔnnte e, yii nyɛ a ñɛn'a mii sunmbage lɛŋɛ mɛ, v àanŋkuuñi mpyi mii na, yii nyɛ a ñɛn'a v àanya kan mii á mɛ. Tɛni i mii mpyi na yà, ná tɛni i mii mpyi kàsujñi i ke, yii nyɛ a ñɛn'a sà fworò mii na mɛ.”

⁴⁴ Nyɛ pire mú sí u yíbe “Kafoonji, ñaha tère e wuu à mu katege wuñi ná mu byaga wuñi ná mu nàmpɔnñɔ wuñi ná mu v àanŋkuu wuñi ná mu yangwuñi ná kàsujyɛ wuñi ñya, maa mpyi wuu nyɛ a mu tɛge mà yɛ?” ⁴⁵ U sí pi pyi “Sèenji na mii sí yi jwo yii á, ná yii nyɛ a cyire kacɛnŋkii pyi mii cìmpyiibii puni nimbileni là na mɛ, yii mú nyɛ a cyi pyi mii na mɛ.” ⁴⁶ Nyɛ pire sí n-pyi yyefuge ninjkwombaage e, ŋka mpii pi à tíi ke, pire sí n-pyi shìñi ninjkwombaañi i.»

26

Pi à vùnnɔ pwə Yesu na, si u bò

(Marika 14.1-2; Luka 22.1-2; Yuhana 11.45-53)

¹ Nyɛ Yesu à kwò puru jwumpe puni na, maa jwo u cyelempyiibil'á: ² «Yii à li cè na cyi sanŋkii nyɛ canmpyaa shuunni bilereŋkwonji kataanni sí nɔ, pi sí Supyañi Jyañi le cye e, si u kwòro cige na si mbò.»

³ Nyɛ ka Kile sàragawwuubii ñùñufeebii ná Yahutuubii kacwəənrìbii si sà piye bínni Kile sàragawwuubii ñùñufembwəhe Kayifu pyɛnge e, ⁴ maa bɛ li na si Yesu cya ñcú ná cwòɔre e, si u bò. ⁵ Pi mpyi na yi yu piy'á: «Li nyɛ a yaa li pyi kataanni tooy'e mɛ, lire baare e sùpyire sí n-cànra.»

* **25:32** Yahutuubii yyére, yatonahampii maha mpàabii ná sikyaabii nàhe sɔncyan. Numpilage e, mpàabii la maha mpyi si sínni ntàani na, bage zìnninj si u à táan sikyaabil'á. Nyɛ yatonahampii maha pi cwəənr'a wwú piye e.

*Ceenji wà à sìnme nùguntanga wumə wu Yesu nùŋke na
(Marika 14.3-9)*

⁶ Yesu na mpyi Betani kànhe e tògofoonji* Simə bage e. ⁷ Mà pi yaha talyige e, ceenji wà à file u na ná lonḡaracwol'e†, li mpyi a jù sìnmppe nùguntanga wumpe lonḡara wumpe pà na, maa puru sìnmppe wu Yesu nùŋke na. ⁸ Nye u cyelempyiibil'á lire nya ke, ka li i mpen pi e fo pi na ŋko: «Ŋge ŋkèegeŋi nùŋke ku nye naha ye? ⁹ Mpe sìnmppe mpyi na sí n-jà n-péere wyéreyahaga na, si ntaha fòŋafeebii tège.»

¹⁰ Nye mpe pi mpyi na yu ke, ka Yesu si mpa puru cè, maa pi pyi: «Naha na yii nye na nge ceenji cèege ye? Kacenne u à pyi mii na. ¹¹ Fòŋafeebii nye naha ná yii e tèrigii puni i, ŋka mii wi ke, mii si n-pyi ná yii e tèrigii puni i mà de! ¹² U à mpe sìnmppe wu mii na, si mii cyeere bégele njaha fannke mæe na. ¹³ Sèenji na mii sí yi jwo yii á, Jwumpe Nintanmpe ká nò cyaga maha cyag'e ke, nde nge ceenji'á pyi njjaa ke, lire sí n-jwo wani bà li si mpyi si ŋkwòro sùpyire funŋ'i mæ.»

*Zhudasi à bégele si Yesu le cye e
(Marika 14.10-11; Luka 22.3-6)*

¹⁴ Nye wà na mpyi cyelempyiibii ke ná shuunninji i, pi mpyi maha uru pyi Zhudasi Isikariyoti, ka uru si ŋkàre Kile sáragawwuubii nùnjufeebii yyéere, ¹⁵ maa pi pyi: «Mii aha yii tège, ka yii i Yesu cù, naha yii sí n-kan mii á ye?» Ka pire sí wyérefyinŋi benjaaga ná ke kan u á. ¹⁶ Mà lwó lire tēni na, ka Zhudasi si wá na pyinŋkana caa si Yesu le pi cye e.

*Kataanni njyŋi karigii ncwəənrəŋi kani
(Marika 14.12-21; Luka 22.7-14, 21-23; Yuhana 13.21-30)*

¹⁷ Nye bwúuruŋi njjirigembaanji kataanni canjcyiige, ka Yesu cyelempyiibii si mpa u pyi: «Taa mu la nye wuu u sà bilerenkwoŋi kataanni njyŋi karigii cwəənrə ke?» ¹⁸ Ka u u pi pyi: «Yii shà mucyinn'á kànhe funŋke e, na cyelentuŋ'á jwo na uru tēn'á byanhara, na uru la nye si mpa kataanni njyŋi lyí ná u cyelempyiibil'e u yyéere.» ¹⁹ Nye ka cyelempyiibii si li pyi bà Yesu mpyi a yi jwo mæ, maa kataanni njyŋi karigii cwəənrə wani.

Yesu à jwo na uru cyelempyanji wà sí uru le cye e

²⁰ Nye yàkoŋk'á pa nò ke, ka Yesu si mpa ntēen na lyí ná u cyelempyiibii ke ná shuunninji i. ²¹ Mà pi yaha njyŋi na, ka u u pi pyi: «Sèenji na mii sí yi jwo yii á, shin ninŋin na naha yii shwəhəl'e, nge u sí n-pa mii le cye e ke.»

²² Ka puru jwumpe si cyelempyiibii yyahayi tanha sèl'e fo pi shin maha shin na u yíbili: «Mii la, Kafoonji?» «Mii la, Kafoonji?»

²³ Ka u u pi pyi: «Ŋgemu cyege ku naha ná mii woge e yalyire yaage e ke, urufoo kyaa li. ²⁴ Supyanji Jyanji ŋkwùmbaa nye mæ, bà l'á séme u kyaa na Kile Jwumpe Semenji i mæ. Ŋka ŋgemu u sí n-pa u le cye e ke, urufoo wuun'á kèege! Urufoo zimbaanji mpyi na sí n-pwóro u zinj na.»

²⁵ Zhudasi u mpyi na sí n-pa u le cye e ke, ka uru si u yíbe: «Cyelentuŋi, mii wi la?» Ka Yesu si u pyi: «Mu yabilinji u à yi jwo!»

*Wwoŋeége njyŋi
(Marika 14.22-26; Luka 22.14-20; 1 Kòrenti Shiinbii 11.23-25)*

* 26:6 Pli na sòŋŋi na tēni i Yesu à kàre nge nàŋi yyéere ke, u mpyi a cùuŋ'a kwò. † 26:7 Lire cwooni mpyi a yaa ná yaage k'e, kuru mege nye: «alibatiri».

26 Mà pi yaha pi i lyí, Yesu à bwúuruñi lwó, maa fwù kan Kile á u kyaa na, maa u kwòn kwòn a kan u cyelempyiibil'á maa jwo: «Yii nge shwò a lyí, mii cyeere ti.»

27 Lire kántugo maa fùñcwokwuuni lwó, ερεzen sinme mpyi l'e, maa fwù kan Kile á pu kyaa na, maa pu kan pi á maa jwo: «Yii puni pi pà bya. 28 Naha na ye puru pu nyε mii sishange, tunmbyaare nivónnte Kile à le ke, tire sishange ki, k'à wu shinnyahara kapegigii yàfanj kurugo. 29 Mii sí yi jwo yii á, mii saha si ερεzen sinme bya me, fo canñke mii sí nuru pu bya ná yii e mii Tunj Saanre e ke.»

30 Nyε ka pi i Kile pèente myahigii cêe maa nta a fworò bage e, maa ñkàre Olivye cire ñañke ñun'i.

*Yesu à jwo na Pyeri sí n-pa jwo na u nyε a uru cè me
(Marika 14.27-31; Luka 22.31-34; Yuhana 13.36-38)*

31 Pi à nò wani ke, ka Yesu si pi pyi: «Ninjaa numpilage yabilinji i, yii puni sí n-fê si mii kanni yaha, ñaha na ye y'à séme Kile Jwumpe Semenji i: "Mii sí mpànahanji bò, mpàkurunke puni sí n-caala†."»

32 Ka Yesu si núr'a pi pyi: «Ñka mii aha ñè a fworò kwùñi i tènì ndemu i ke, mii sí n-sà yii sige Galile kùluni i.» 33 Ka Pyeri si u pyi: «Pi sanmpii puni méε ká fê, maa mu yaha, mii kyaa bà me!» 34 Ka Yesu si u pyi: «Sèenji na mii sí yi jwo mu á, ninjaa numpilage yabilinji i, ñkùpecyiini sí mu ta mu à jwo a nò tooyo taanre na mu nyε a mii cè me.» 35 Ka Pyeri si jwo: «Pi méε ká mpyi na sí mii bò ná mu i, mii si n-sii n-jwo na mii nyε a mu cè me.» Ka cyelempyiibii sanmpii puni si yire ninuyi taha.

*Yesu à Kile ñáare Zhetisemani cikòoge e
(Marika 14.32-42; Luka 22.39-46)*

36 Nyε ka Yesu ná u cyelempyiibii si ñkàr'a sà nò cyage k'e, kuru mege na nyε Zhetisemani, ka u u pi pyi: «Yii tèn naha mà jwo mii u sà Kile ñáare mheyere ke.» 37 Ka u ññkarenji si ñkàre ná Pyeri ná Zebede jyaabii shuunninji i. Ka yyetanhare ná funmpεεnre si sii u á. 38 Ka u u pi pyi: «Mii funñke naha a pεn fo na ñko si mii bò. Yii tèn naha, yii i ñkwòro nyii na ná mii i.»

39 Ka u u ñkàre yyaha yyéere, maa uye wà ñññke na, maa yyaha cyígile, maa Kile ñáare na: «Tufoonji, kampyi mu sí ñεε, na shwò ñke kyaage lwòhe mbyanji na. Nka ma hà na nyii wuuni pyi me, ma nyii wuuni pyi.» 40 Lire kántugo maa núr'a pa u cyelempyiibii yyéere, mà sà pi ta pi i ñwúuni. Ka u u Pyeri ñè, maa u pyi: «Yii nyε a jà a nde tènì ninñinji pyi nyii na ná mii i mà? 41 Yii tèn nyii na, yii raa Kile ñáare, bà yii si mpyi si fànha ta Sitaanninji na, u àha ñkwò yii sòn ñgà kapii na me. Nàkaana baa, sùpyan'á bégel'a yaha kacεññkii meε na, ñka u fàn'h'à cyéere.»

42 Lire kántugo ka u u núr'a yíri pi taan tozhónwogo mà sà Kile ñáare na: «Mii Tunj, kampyi mii sí n-jà n-shwò ñke kyaage na me, mu nyii wuuni li pyi.» 43 Ka u u núr'a pa u cyelempyiibii yyéere mà pa pi ta pi à ñóó, pi mpyi na si n-jà nyiigii múgo n-yaha me.

44 Ka Yesu si núr'a yíri pi taan mà kàre Kile tññarege e tontanrewogo, maa nuru jwumpe ninumpe kurugo. 45 U à kwò ke, maa núr'a pa u cyelempyiibii cyage e maa pi pyi: «Yii saha na ñwúuni la? Yii yíri, tèn'à nò, Supyanji Jyanji sí n-le kapimpyiibii cye e. 46 Yii yíri, wuu a si, nge u sí mii le cye e ke, uru naha a nò naha.»

Yesu jicùji kani

(Marika 14.43-50; Luka 22.47-53; Yuhana 18.3-12)

⁴⁷ Nye mà Yesu yaha puru jwumpe na, ka Zhudasi si nɔ wani, uru na nyε cyelempyiibii ke ná shuunninji wà. U mpyi a pa ná shinnyahar'e, kàshikwɔnnɔwɔyi ná kàbiiyi mpyi pire cye e. Kile sàragawwuubii jùñufeebii ná Yahutuubii kacwɔnribii pi mpyi a pi tun. ⁴⁸ Zhudasi u mpyi na sí Yesu le cye e ke, uru mpyi a jwo a kan u cùveebil'á na: «Yii aha mii nya mii à sùpyanji ngemu pùr'a cù maa u shéere ke, uru wi. Yii i u cù.» ⁴⁹ Pi à nɔ ke, ka Zhudasi si file Yesu na, maa jwo: «Fwù pilaga na, wuu cyelentuji» maa u pùr'a cù. ⁵⁰ Ka Yesu si u pyi: «Na cevoo, ndemu tapyige e mu à pa ke, lire pyi.» Nye ka sùpyire sannte si file maa Yesu cù.

⁵¹ Ka Yesu cyelempyanji wà si u kàshikwɔnnɔwɔge dir'a wwù mà taha a sàragawwuubii jùñufembwɔhe báarapyinji ninjenke kà kwɔn a cyán. ⁵² Ka Yesu si cyelempyanji pyi: «Ma ñwɔni le li fwuuni i, ñaha na ye ngemu u nyε na kàshige kwùun ná ñwɔni i ke, ñwɔni li sí n-tège urufoo bò mú. ⁵³ Taha mu na sɔnnji na mii sí n-jà na Tunji pyi u mèlekεε kàshicyeye ke ná shuunni tùugo naha mii á numε, pi i nte sùpyire tun mε? ⁵⁴ Nka lire ká mpyi, nje y'à jwo Kile Jwumpe Semεnji i ke, di yire sí n-fùñɔ n-jwo ye?»

⁵⁵ Ka Yesu si jwo sùpyir'á: «Yii à pa mii fye e ná kàshikwɔnnɔwɔyi ná kàbiiyi i mpa jicù, mu à jwo kakuumpyi u nyε mii. Mii mpyi maha sùpyire kálali Kileñaarebage e canña maha canña, yii sí nyε a mii cù mε. ⁵⁶ Nka nde mpyinji sí Kile túnntunmpii jwumpe fùñɔ.»

Nye ka Yesu cyelempyiibii puni si fê, maa u yaha.

Yesu na nyε yukyaabii cye e

(Marika 14.53-65; Luka 22.54-55, 63-71; Yuhana 18.13-14, 19-24)

⁵⁷ Mpii pi à Yesu cù ke, ka pire si ñkàre ná u e Kile sàragawwuubii jùñufembwɔhe Kayifu yyére. Kile Saliyanji cyelentiibii ná Yahutuubii kacwɔnribii mpyi a bínni wani. ⁵⁸ Mà pi yaha pi i ñkèεge ná Yesu i, Pyeri à tɛen laage e, marii sí pi fye e fo mà sà jye sàragawwuubii jùñufembwɔhe pyεnge e, maa sà ntɛen pyεnge sañcwɔnsigibii shwɔhɔl'e, si karigii sanñkii toronkanni nya. ⁵⁹ Kile sàragawwuubii jùñufeebii ná yukyaala kurunje shiinbii puni mpyi na pyinñana caa si Yesu cèεge ná kafinare e, si u ta mbòš. ⁶⁰ Ali mà li ta shinnyahara mpyi a yà jwo, ñka pi nyε a jùñɔ sèe wogo ta ñkemu ku sí mpa ná l'e u bò mε. Ka shiin shuunni si ñkwɔ a pa jwo: ⁶¹ «Ñge nàñ'á jwo na uru sí n-jà Kileñaarebage jya, si núru ku faanra canmpyaa taanre funñ'i.»

⁶² Ka sàragawwuubii jùñufembwɔhe si yíri maa Yesu pyi: «Mpe jwumpe puni p'à jwo mà yyaha tíi ná mu i ke, ñaha mu u à cè p'e ye?» ⁶³ Ka Yesu si fyáha. Ka sàragawwuubii jùñufembwɔhe si u pyi: «Kile nyii wunji mεge na, káa wuu á, maa yi jwo wuu á kampyi mu u nyε Kile Njɔcwɔnrɔñi, maa mpyi Kile Jyanji?»

⁶⁴ Ka Yesu si u pyi: «Nje mu à jwo ke, yire yi. Nka mii sí yi jwo yii á, mà lwó numε na, yii sí Supyanji Jyanji nintɛenñi nya Kile Sinji Punifoo kàniñε cyεge na. Yii mú sí u nimpanji nya ñahanyi i mà yíri ñinyinji na.»

§ 26:59 Mà tàanna ná Yahutuubii saliyanyi i, li mpyi a jwɔ mà kyaa cwɔnrɔ numpilage e mε. Mà bàra lire na, kani li mpyi na sí n-jà n-pa ná kwù i ke, lire mpyi maha yaha canmpyaa shuunni si ntòro. Tèni i pi à Yesu yíbe ke, pi nyε a tòro cyire kurigil'e mε.

⁶⁵ Yesu à puru jwo ke, ka sáragawwuubii ñùñufembwòhe lùyiri wuñi si u yabilinji vâanntinñke cwôn*, maa jwo: «U à Kile mēge kēēge, wuu saha ñye a tíge wà ñwòjwumò kurugo mē. Yii à u Kile mēkēēge jwumpe lógo. ⁶⁶ Naha yii ñye na sônñi ye?» Ka pi i u pyi: «U à yaa u bò.» ⁶⁷ Lire kántugo ka pi i ntilwòhe wà u yyahe e, maa kanjuruyo cyán u e, ka pii si kantawahii bwón u e, ⁶⁸ maa jwo: «Kile Nijcwónrñi, mu ñye a jwo na mu na ñye Kile túnntunñi mà? Nge u à mu bwón ke, uru mēge yyere wuu á!»

Pyeri à jwo na uru ñye a Yesu cè mē

(Marika 14.66-72; Luka 22.56-62; Yuhana 18.15-18, 25-27)

⁶⁹ Pyeri nintēnni mpyi pyenge e ntàani na, ka báarapyicwoñi wà si file u na maa jwo: «Mu mú mpyi ná Galile kùluni shinñi Yesu e!» ⁷⁰ Ka Pyeri si yi kyáala sùpyire puni nyii na, na: «Mii nàha à mu jwumpe yyaha cè mē.»

⁷¹ Lire kántugo ka Pyeri si yír'a kàre pyenge tajyñwòge yyé. Ka báarapyicwoñi wabere si u ñya, mpíi pi mpyi wani ke, maa jwo pir'á: «Ñge nàñi mpyi ná Nazareti kànhe shinñi Yesu e.» ⁷² Ka Pyeri si núr'a yi kyáala na: «Mii à kâa na mii ñye a ñge nàñi cè mē!»

⁷³ Tère nimbiler'à tòro ke, mpíi pi mpyi wani ke, ka pire si file Pyeri na, maa jwo: «Nàkaana baa, mu na ñye pi wà, mu ñjini lwónkanni naha a li cyé.» ⁷⁴ Ñye ka Pyeri si jwo: «Kampyi mii à ñge nàñi cè, Kile kà na yaha mē!» Ka ñkùpoñi si ntil'a mē sù.

⁷⁵ Ka Pyeri funñke si ñcwwo Yesu jwumpe ññjwumpe na na: «Ñkùpecyiini sí mu ta mu à jwo a nò tooyo taanre na mu ñye a mii cè mē.»

Ñye ka Pyeri si fworò pyenge e maa sà mē sù sè sèl'e.

27

Pi à kàre ná Yesu i fànhafoonji Pilati yyé

(Marika 15.1; Luka 23.1-2; Yuhana 18.28-32)

¹ Ñyēsòoge na, Kile sáragawwuubii ñùñufeebii puni ná Yahutuubii kacwónribil'à sà piye ñya, maa jwo a bê Yesu mbòñi na, ² maa u pwò maa ñkàre ná u e fànhafoonji Pilati yyé*.

Zhudasi kwùñi kani

(Kapyiinñkii 1.18-19)

³ Zhudasi u ñye Yesu lefoonji pi cye e ke, u à pa li ñya na pi à jwo na pi sí Yesu bò ke, ka li i mpèn u e, ka u u wýérfyinnji beñjaaga ná kenji núrñjò Kile sáragawwuubii ñùñufeebii ná Yahutuubii kacwónribii na, ⁴ maa jwo: «Mii à kapii pyi, mii à sùpya kan kwùñ'á, ñgemu u ñye u ñye a kapii pyi mē.»

Ka pi i u ñwò shwò: «Wuu naha ñye pur'e mē, mu wuyo yi ñye yire.» ⁵ Ka Zhudasi si wýérfyinnji wà Kileñaarebage e, maa yíri pi taan mà sà uye pwò a bò. ⁶ Ka Kile sáragawwuubii ñùñufeebii si uru wýérfyinnji kuu maa jwo: «Mà tàanna ná wuu Saliyanji i, wuu ñye a yaa wuu u le Kileñaarebage wýérenji yalenke e mē, naha na ye supyibowyerē wi.» ⁷ Ka pi i jwo a bê li na si sà coge faanrafoonji wà kēēge shwò ná uru wýérenji i, si mpyi nàmpwuunbii fanñya. ⁸ Lire na, pi à kuru kēēge mēge le: «Sishange Kēēge» mà pa nò ná ññjal'e.

* **26:65** Yahutuubil'á, sùpya ká jwumò jwo Kile na, mpemu ñye a yaa pu jwo u na mē, mpíi pi a puru jwumpe lógo ke, pire maha yíri maa pi vâanñyi cwôn. * **27:2** Fànhafoonji Pilati kanni u mpyi na sí n-jà kuni kan pi kásujyinj wà bò.

⁹ Lire pyĩnkanni na, jwumpe Kile tũntunji Zheremi mpyi a jwo ke, pur' à fũnɔ. U mpyi a jwo: «Pi à wyérfyinni tɔnmpyara benjaaga ná ke lwó. Izirayeli shiinbil' à uru tɔrɔ mà yaha supyibowyeré, ¹⁰ maa sà coge faanrafoonji kerége shwɔ ná ur'e, bà Kafoonji Kile à yi jwo mii á mɛ†.»

Pilati à Yesu yĩbe

(Marika 15.2-5; Luka 23.3-5; Yuhana 18.33-38)

¹¹ Ka pi i Yesu yyéne fànhafoonji Pilati yyaha na, ka u u u yĩbe na: «Yahutuubii saanji u nyé mu la?» Ka Yesu si jwo: «Mu aha jwo amuni yo.» ¹² Ka Kile sáragawwuubii jũñufeebii ná Yahutuubii kacwɔnríbii si ntĩge Yesu na karii nijyahagil'e, ŋka u nyé a yafyin jwo mɛ. ¹³ Ka Pilati si jwo: «Ncyii karigii pi na yu na ntare mu na ke, mu nyé na cyi núru mà?» ¹⁴ Yesu nyé a sàa yafyin jwo u á mɛ, ka lire si fànhafoonji kakyanhala sèl'e.

Yesu kataanmp' à cwɔnr'a yaha u mbòni na

(Marika 15.6-15; Luka 23.13-25; Yuhana 18.39--19.16)

¹⁵ Nyé li mpyi kalyee fànhafoonj' á, bilereŋkwoŋji kataanni n'a mpyi a nɔ, sũpyire ká kàsujijini ŋgemu jáare u á ke, u maha uru yaha u à fworó. ¹⁶ Lire tɛni i, wà mpyi kàsujini i, sũpyire puni mpyi a u cè. U mɛge mpyi Barabasi. ¹⁷⁻¹⁸ Pilati mpyi a cè na yĩncyége kurugo, Kile sáragawwuubii jũñufeebil' à Yesu Kirisita le uru cyé e. Lire e sũpyir' à bínni ke, ka Pilati si pi pyi: «Jofoo yii la nyé mii i yige yé? Barabasi laa, Yesu pi maha mpyi Kirisita ke?»

¹⁹ Nyé mà Pilati yaha yukyaalabage e, ka u cwonji si tũnturo yaha a shà u á, na ŋge nàni u nyé ñcèége cyaga baa ke, na u àha ŋkwò u jwɔge le u kyal'e mɛ, naha na yé karii nijyahagil' à uru kàna ŋɔge e pilaga u kyaa na.

²⁰ Nyé ka Kile sáragawwuubii jũñufeebii ná Yahutuubii kacwɔnríbii si sũpyire fòŋŋ'a ta na ti Barabasi jáare, ti i Yesu yaha pi bò. ²¹ Ka fànhafoonji si núr'a pi yĩbe: «Mpii shiinbii shuunniŋi i, jofoo yii la nyé mii i yige yé?» Ka pi i jwo: «Barabasi!» ²² Ka Pilati si pi yĩbe: «Yesu pi maha mpyi Kirisita ke, naha mii sí n-pyi uru na yé?» Ka pi puni si jwo: «U kwòro cige na!» ²³ Ka Pilati si núr'a pi yĩbe: «Kapiini ndire u à pyi mà sà nɔ u bò yé?» Ka pi i wá na ŋkwúuli fànha na: «U kwòro kworokworocige na!»

²⁴ Pilati à li nya na uru jwumpe fànha' à cyére, tũnmpe sí i nyahage na ma ke, ka u u lwòhò lwó a u cyeyi jyé sũpyire nyii na, maa jwo: «Mii à na cyeyi jyé a yige ŋge nàni kani i. Yii á li nyé numɛ.» ²⁵ Ka sũpyire puni si u jwɔ shwɔ: «U kwòni nũmpañke tugure ti pyi wuu ná wuu pyiibii woro.»

²⁶ Lire tɛni i ka Pilati si Barabasi yige mà tàanna ná sũpyire nyii wuuni i, maa pi pyi pi à Yesu bwòn ná kàsrigil'e, maa u kan pi sà ŋkwòro kworokworocige na.

Sòrolashiibil' à cyàha Yesu na

(Marika 15.16-20; Yuhana 19.2-3)

²⁷ Nyé ka Pilati sòrolashiibii pii si ŋkàre ná Yesu i pi tatɛnge e, maa sòrolashiibii piiberii yyér'a pa u kwúulo, ²⁸ maa u vàanji wwu u na, maa vàanтинmbwòhò nijnyege le u na, ²⁹ maa ŋguro cín mà pyi saanra jũntonɔ mà tò u na, maa kábii le u kàniŋe cyége e, marii niŋkure sínni u taan, marii u fwòhore marii ŋko: «Yahutuubii Saanji, wuu à mu shéere!» ³⁰ Marii ntilwòhe wàa u na, maa kàbiini shwɔ u na mà taha na u bwùun jũŋke e. ³¹ Pi à u fwòhòr'a kwò ke, maa vàanтинmbwòhe nijnyege wwu u na, maa u

† 27:10 Zakari 11.12,13; Zheremi 19.1-13; 32.6-9

yabiliŋi v̄aanȳi le u na, maa ŋkàrè ná u e si sà ŋkwòro kworokworocige na.

Pi à Yesu kwòro cige na

(Marika 15.21-32; Luka 23.26-43; Yuhana 19.17-27)

³² Nye mà sòrolashiibii yaha pi i ŋkèege ná Yesu i tabonke e, pi à círi ná Sirèni kànhe shinŋi w'e, u mege mpyi Simo. Nye ka pi i u kárama u à Yesu kworokworocige tugo. ³³ Nye pi à sà nò cyage k'e, pi maha kuru cyage mege pyi: «Nuŋkwòoge Cyage» ³⁴ maa yasorogo le sinm'e mà kan Yesu á, u bya bà u sege si mpyi si j̄iŋe me. U à ku néen'a wí ke, u j̄ye a j̄en'a ku bya me.

³⁵ Sòrolashiibil'à u kwòr'a kwò ke, maa ŋkyaanlwooni tég'a u v̄aanȳi taa piye na, bà pi puni si mpyi si pi nàzhanŋi cè me. ³⁶ Lire kàntugo maa ntèen wani na u kàanmucaa.

³⁷ Nye ka wà si u mbòŋi j̄iŋke sém'a taha kworokworocige na u j̄iŋke ñiŋyiŋi na. Y'à sémè: «NGE U NYE YESU, YAHUTUUBII SAANNI.»

³⁸ Nye pi mpyi a nàŋkaalii shuunni kwòro kworokworociye na Yesu taan. Wà mpyi u kànŋke na, u sanŋi sí j̄ye u kàmèni na. ³⁹ Sùpyire nintorore mpyi maha u fwòhòre, marii j̄iŋyi kwòre, ⁴⁰ marii ŋko: «Mu u mpyi maha jwo na mu sí Kileñaarebage cyán si ku faanre canmpyaa taanre e ke, mu u j̄ye amè la? Mu yabiliŋi u maye shwò. Kampyi Kile Jyanj̄i u j̄ye mu, tige kworokworocige na may'á!»

⁴¹ Nye ka Kile sàragawwuubii j̄iŋufeebii ná Kile Saliyanj̄i cyelentiibii ná Yahutuubii kacwònr̄ibii mú si wá na u fare marii ŋko: ⁴² «U à pii shwò, maa mpyi u j̄ye a jà a uye shwò me. Kampyi uru u j̄ye Izirayeli saanŋi, u tige cige na nume, lire ká mpyi, wuu sí n-dá u na. ⁴³ U à u cyege taha Kile na, maa jwo na uru j̄ye Kile Jyanj̄i. Kampyi u kyal'à táan Kile á, Kile à yaa u u shwò nume.» ⁴⁴ Nàŋkaabii pi mpyi a kwòro u taan ke, ka pire mú si wá na u fare amuni.

Yesu kwùŋi

(Marika 15.33-41; Luka 23.44-49; Yuhana 19.28-30)

⁴⁵ Nye canŋke mpyi a nò j̄iŋj̄o ñiŋi i, ka numpini si mpâl'a j̄yè k̄ini cyeyi puni i, mà tère pyi fo mà sà byanhara yàkonke na. ⁴⁶ Lire tèn̄i i, ka Yesu si jwo fànha na: «Eli, Eli, lama sabakatani†?» Lire j̄wòhe ku j̄ye: «Mii Kilenj̄i, mii Kilenj̄i, jaha na mu à kàntugo wà mii á yeŋ?» ⁴⁷ Mpii pi mpyi wani ke, ka pire p̄i si yire lógo, maa jwo: «Yii lógo! U naha na Kile t̄unntunŋi Eli yiri, na u pa uru tégè.»

⁴⁸ Lire t̄ènuuni i, ka pi wà si fè a sà sìcogo fyinmè lùtanhage k'e, maa ku nórò kàbii na, mà yaha Yesu j̄wòge taan, u u ku ta a shwònrò. ⁴⁹ Ka pi sanmpii si jwo: «Wuu a u wí kampyi Eli sí n-pa u shwò.»

⁵⁰ Ka Yesu si núr'a jwo fànha na, maa u múnaani kan Kile á. ⁵¹ Lire tèn̄i i, ka Kileñaarebage táataa v̄aanȳke si ntíl'a cwòn ñiŋke e, mà lwó ñiŋyiŋi na fo j̄wòh'i. Ka j̄iŋke si j̄cyèenne, ka kafaabwoyi si jya. ⁵² Ka fanŋyi si múgo. Kile wuubii pi mpyi a kwú ke, ka pire pii ñiŋyahara si j̄è, ⁵³ maa fworò fanŋyi i. (Nye Yesu à pa j̄è ke, ka pi i j̄yè Zheruzalèmu kànhe e mà piye cyèe shinŋyahara na.) ⁵⁴ Nye Ōromu sòrolashiibii yyaha yyère shinŋi ná mpii pi mpyi na Yesu kàanmucaa ná u e ke, tèn̄i i pir'à j̄iŋke jya k'à

† **27:46** Yesu na ŋkwúli Aramèni shèenre e. Tire shèenre e, Eli j̄wòhe ku j̄ye: «Mii Kilenj̄i». Mpii pi j̄ye pi j̄ye na tire shèenre nuru me, pire mpyi na sòŋŋi na Kile t̄unntunŋi Eli Yesu j̄ye na yiri. Yahutuubii pii na sòŋŋi na ná Eli j̄ye a kwú me, na sùpya ká mpyi kyaage e, na u sí n-pa urufoo shwò (2 Saanbii 2.1-12). **§ 27:46** Zaburu 22.2

cyêenne, karigii cyi à pyi ke, maa cyire nya ke, ka pi i fyá sèe sèl'e, maa jwo: «Nàkaana baa, nge nàñi mpyi Kile Jyañi.»

⁵⁵ Cyee niñyahamii mpyi a yyére tatònge e marii wíi. Pire cyeebii mpyi a taha Yesu fye e mà yíri Galile kùluni i, marii u tère. ⁵⁶ Mariyama u mpyi na yíri Magidala kànhe e ke, ná Mariyama u nye Yakuba ná Yusufu nunji ke, ná Zebede jyaabii nunji mpyi pi e.

Yesu ntòñi kani

(*Marika 15.42-47; Luka 23.50-56; Yuhana 19.38-42*)

⁵⁷ Yàkoñk'á nò ke, ka nàfuufoonji wà si mpa, u mēge mpyi Yusufu, Arimati kànhe shin u mpyi u wi. U mú na mpyi Yesu cyelempya. ⁵⁸ Ka u u nò Pilati na, maa sà Yesu buwuñi jáare u á. Ka Pilati si pi pyi pi u kan u á. ⁵⁹ Ka Yusufu si Yesu buwuñi lwó a sà mpwò vāanntofonñi w'e, ⁶⁰ maa u le fanñke e, kuru mpyi a tũgo kafaaga ñuñ'i, u mpyi a ku kwòñ a yaha uye mēē na, bu mpyi na sàha ñkwò a tò k'e mà nya mē. Ka u u kafaabwòhò kùuñkul'a pa ntò fanñke ñwòge na, maa ñkàre. ⁶¹ Nye Magidala Mariyama ná Mariyamañi sanñi mpyi a tēnn'a yyaha kan fanñk'á.

Fanñke kàanmuñcyari

⁶² Kuru canña nùmpañña mpyi canñonñke, ka Kile sáragawwuubii ñùñufeebii ná Farizhēenbii si ñkàre siñcyan Pilati yyére ⁶³ maa jwo: «Ñùñufoonji, l'á tũge wuu funñ'i na nge kafiniviniñi, mà u yaha ñyii na, u mpyi maha jwo uru ká ñkwù, canmpyaa taanre uru sí ñè. ⁶⁴ Kuru cyage e, mu à yaa mu u pii yaha pi a fanñke kàanmucaa fo canñyi taanrenji ká mpa fũññò. Lire ká mpyi li nye a pyi mē, u cyelempyiibii sí n-jà n-pa u buñi yú, si jwo na u à ñè a fworò kwùñi i. Tire kafinare kàntuge sí n-waha si ntòro niñcyiire na.»

⁶⁵ Ka Pilati si pi ñwò shwò: «Kàanmucyafeebii na nye wani, yii a sì, yii i sà pi pyi, pi a ku kàanmucaa pyiñkanni l'á táan yii á ke.» ⁶⁶ Ka pi i ñkàr'a sà fanñke yal'a tò, maa fyè bwòñ kafaage na, maa kàanmucyafeebii tũñe wani.

28

Yesu à ñè a fworò kwùñi i

(*Marika 16.1-8; Luka 24.1-12; Yuhana 20.1-10*)

¹ Nye canñonñk'á tòro ke, cibilaage canñcyiige* ñyèsòoge na, Magidala Mariyama ná Mariyamañi sanñ'a pa mpa fanñke wíi. ² Ka ñiñke si mpál'a cyêenne sèe sèl'e. Kafoonji Kile mèlèkenji wà mpyi a yíri niñyiñi na, maa ntíg'a pa kafaabwòhe kùuñkul'a láha a yaha ñkere na, maa ntēen ku na. ³ U mpyi na ñi kileñini bēenmpe fiige, u vāanñyi mú s'á ffiniñe weewee. ⁴ Ka sañcwənsigibii si fyá na ñcyēenni, fo mà sà ñcírige.

⁵ Ka mèlèkenji si jwo cyeebil'á: «Yii àha raa fyáge mē. Yesu pi à kwòro cige na ke, mii à li cè na uru yii na ñcaa. ⁶ U nye naha mē, u à ñè bà u mpyi a yi jwo mē! Yii u buwuñi tasinnage wíi! ⁷ Numē, yii a sì fwofwo, yii i sà yi jwo u cyelempyiibil'á na “U à ñè a fworò kwùñi i. U à kàr'a sà yii sige Galile kùluni i. Yii sí sà u nya wani.” Yire yi mpyi mü á, mii u jwo yii á.»

⁸ Ka pi fyağara wuubii ná funntanga wuubii si fê a yíri fanñke na, na fi na ñkēēge fwofwo si sà yi jwo Yesu cyelempyiibil'á. ⁹ Ka Yesu si mpál'a pi ñùññò bē mà pi yaha kuni na, maa pi shéere. Ka pi i file u na, maa niñkure sín, maa u cù tooyi na, maa u pēe. ¹⁰ Ka Yesu si jwo: «Yii àha raa fyáge mē.

* **28:1** Yahutibil'á cibilaage canñcyiige ku nye kárinji.

Yii a sì, yii sà mii cìmpyiibii pyi na pi a sì Galile kùluni i. Wani pi sí sà mii nya.»

Sòrolashiibii ná sáragawwuubii kafinare kani

¹¹ Mà cyeebii yaha kuni na, sòrolashiibii pi mpyi na fanŋke kàanmucaa ke, ka pire pii si jyè kànhe e, mà sà yi puni yyaha jwo Kile sáragawwuubii ñùñufeebil'á. ¹² Ka sáragawwuubii ñùñufeebii si wwò ná Yahutuubii kacwənribil'e, maa jwo a bê li na, maa wyérenyahaga kan sòrolashiibil'á, ¹³ maa jwo: «Yii a yi yu yii a ntùuli na u cyelempyiibil'à pa numpilage e, mà pa u buwunji yû, mà yii yaha ñəəmpe na. ¹⁴ Fànhafoonji ká yire lógo, wuu sí n-jà yi cwənrə ná u e, bà yii si mpyi si shwə kyaage na mε.» ¹⁵ Ka pi i wyérenji lwó, maa li pyi bà pi à yi jwo pi á mε. Ka puru jwumpe si ncaala Yahutuubii shwəhəl'e fo mà pa nə ñɲjaa na.

Yii sà supyishinji puni pyi mii cyelempyii

(Marika 16.14-18; Luka 24.36-49; Yuhana 20.19-23; Kapyiŋkii 1.6-8)

¹⁶ Ka cyelempyiibii ke ná ñɲkinŋi si ñkàre Galile kùluni i. Yesu mpyi a ñàŋke ñkemu kyaa jwo pi á ke, ka pi i sà dùgo kuru na, mà u ta wani. ¹⁷ Pi à sà u nya ke, maa u pēe, ñka pi pii funyə mpyi na pi kyáali. ¹⁸ Ka Yesu si file pi na, maa pi pyi: «Ñɲyɲɲi ná ñɲke síŋi pun'à kan mii á. ¹⁹ Lire e yii a sì yii sà supyishinji puni pyi mii cyelempyii, yii s'a pi batizeli Tufoonji ná Jyafoonji ná Kile Munaani mεge na, ²⁰ yii raa pi taanni karigii puni mii à jwo a waha yii á ke, cyire na. Mii na ñyε ná yii e canŋa maha canŋa fo si sà nə ñɲyɲɲi təkwooni na.»

Marika Jwumpe Nintanmpe Jwuŋkanni Mpe yii à yaa yii cè mà jwo yii jyè sémeŋi funŋ jwumpe e ke

Marika na mpyi Yesu cyelempyaŋi Pyeri wwoŋεε. Kakyanhala karigii Yesu mpyi a pyi maa kàlaŋi ŋgemu kaan ke, mà bàra lire na, pyiŋkanni na pi à u kwòr'a bò cige na ná pyiŋkanni na Kile à u jè a yige kwùŋi i ke, Marika à cyire karigii puni lógo Pyeri jwò na. Cyi lógoŋkwooni kàntugo u à cyi sém'a kan dánafeebil'á, pire mpyi yyefuge e.

Tèni i Yesu à jwo u yabiliŋi kya a na ke, u à li cyêe na uru u jye Supyaŋi Jyaŋi. Lir'à li cyêe na ur'á Kile à síŋi puni kan. Puru funŋke e, sùpyire sàraŋi síŋi ná kapegigii yàfaŋi síŋ'á kan ur'á. Cyire pun'à li cyêe na sùpyaŋi u à fwo-ro Kile e ke, Yesu wí. Marika à li cyêe na Kile Jyaŋi u jye Yesu. U na jye Kile, maa mpyi sùpya.

Ná Yesu à kwòro kworokworocige na wuu kurugo, mpíi pi maha ntaha u fye e ke, pi à yaa pi kyaala mú u kurugo. Dánafeebil'á Marika à jwumpe jwo ke, wuu ná pire, wuu pun'à yaa wuu bégel'a yaha kyaage mεε na Yesu kurugo. Yesu à jwo: «ŋgemu la ká mpyi si ntaha mii fye e ke, urufol'à yaa u cyé u yabiliŋi jyii karigii na, u u ntèŋ kyaage taan u u ntaha mii fye e, pi méε ká mpyi na sí urufoo bò kworokworocige na. Naha na ye ŋgemu la ká mpyi si u niŋjaanŋi yaa jwò ke, urufoo si nùmpañja ta mε, ŋka ŋgemu ká kàntugo wà u niŋjaan'á mii ná Jwumpe Nintanmpe kurugo ke, urufoo sí nùmpañja ta.» (8.34-35).

*Yuhana Batizelipyiŋi na kuni bégele Yesu yyaha na
(Macwo 3.1-12; Luka 3.1-18; Yuhana 1.19-28)*

¹ Jwumpe Nintanmpe pu jye na Kile Jyaŋi Yesu Kirisita kya a yu ke, puru jwòkwòŋre ti jye nte. ² Kile à fyánha a jwo u tùnntunŋi Ezayi sémeŋi i:

«Wí, mii sí na tùnntunŋi tun mu yyaha na,

u sà kuni yaa mu mεε na*,

³ sùpya mejwuú sí n-pa raa fwo-re síwage e fánha na

“Yii kuni yaa Kafoŋi mεε na,

yii kumpyεε nintiire yaa u á†.”»

⁴ Lire pyiŋkanni na, Yuhana Batizelipyiŋi à kàre síwage e mà sà uye cyêe, marii sùpyire batizeli, marii yi yu pi á na: «Yii yii toroŋkanni kèenŋe, yii i batize, bà Kile si mpyi si yii kapegigii yàfa yii na mε.» ⁵ Zheruzalému kánhe ná Zhude kùluni shiinbii niŋyahamii mpyi na si u yyé-re, maa ntèn li taan na pire kapyiŋkii jye a tíi mε, Yuhana sí i pi batizeli Zhurudén baŋi lwòhe e. ⁶ Nyε Yuhana vāantintŋke mpyi a yaa ná jwòhòŋi shire e, u mpyi maha uye pwu ná seepwòge e, maa uye jwò caa ná kampεeŋyi ná tuwyiyi sεere e. ⁷ U mpyi na yi yu sùpyir'á: «ŋge u na ma mii kàntugo ke, uru tayyéreg'à fánha tò mii woge na. Ali mà naye tírige si nta mpyi u tanhaŋyi mεere sánhafoo, mii jùŋk'á cyé-re lire mpyiŋi i. ⁸ Mii wi ke, mii à yii batize lwòhe e, ŋka uru wi ke, uru sí yii batize ná Kile Munaani i.»

* 1:2 Malaki 3.1 † 1:3 Ezayi 40.3

Yuhana à Kile Jyanji Yesu batize

(Macwo 3.13-17; Luka 3.21-22)

⁹ Cyire canmpyaagil'e, Yesu à yîri Nazarëti kànhe e Galile kùluni i mà kàre Yuhana yyére. Ka Yuhana si u batize Zhurudën banji lwòhe e. ¹⁰ Yesu nivworonji lwòhe e, ka u u nìnyinjì nya u u múru, ka Kile Munaani si ntíg'a tèn u na mpánmpòrògò fiige. ¹¹ Ka mējwuu si fworo nìnyinjì i na: «Mii Jyanji u nyε mu, mu kan'à waha mii na sèl'e. Mu kapyiin'kil'à táan mii á mú.»

Sitaanninjì na jcaa si Yesu sòn u kapii pyi

(Macwo 4.1-11; Luka 4.1-13)

¹² Lire kántugo ka Kile Munaani si nkàre ná Yesu e síwage e. ¹³ U à canmpyaa beeshuunni pyi wani sige yaare shwòhòl'e. Cyire canmpyaagii funjke e, ka Sitaanninjì si file u na, maa jcaa si u sòn ngà kapii na. Kile mèlekεεbii mpyi ná u e, marii u tère.

Yesu à fyaacumii sicyεεre yyer'a pyi u cyelempyii

(Macwo 4.12-25; Luka 4.14-15; 5.1-11)

¹⁴ Nyε Yuhana Batizelipyinjì lenkwooni kántugo na kàsunjì i, ka Yesu si nkàre Galile kùluni i, marii Kile Jwumpe Nintanmpe yu, na ntùuli. ¹⁵ U mpyi na yi yu sùpyir'á: «Tèn'à nò, Kile Saanre tèn'à byanhara. Yii yii toronkanni kèenñe, yii dá Jwumpe Nintanmpe na.»

¹⁶ Canñka Yesu nìjarañji Galile banji jwòge na, u à fyácyaa shuunni nya, Simò ná u sijnεñji Andire, pi mpyi na cwòò wàa banji i. ¹⁷ Ka u u yi jwo pi á: «Yii taha na fye e. Bà yii na fyaabii caa mε, mii sí yii taanna yii raa sùpyire caa t'a ma mii á.» ¹⁸ Ka pi i ntíl'a pi cwòòbii yaha, maa ntaha Yesu fye e. ¹⁹ Nyε pi à ta naha vili yyaha na sahañki ke, ka Yesu si núr'a sijnεε shuunni nya, pire pi mpyi Zebede jyaabii, Yakuba ná Yuhana. Pi ná pi tunji Zebede mpyi a tèn pi bakwòoge funjke e, na pi cwòòbii takegεyi yaa. ²⁰ Ka Yesu si ntíl'a pi yyere, ka pi i pi tunji Zebede ná u báarapyiibii yaha wani bakwòoge e, maa ntaha u fye e.

Yesu à jínanji wà kòr'a yige nàñi w'e

(Luka 4.31-37)

²¹ Ka Yesu ná u cyelempyiibii si nkàre Kapεrenamu kànhe e. Canñonjke, ka u u jyè Kile Jwumpe kàlambage e, na sùpyire kàlali. ²² Mpii pi mpyi wani na nùru u jwò na ke, u kàlari pyinjkanii mpyi a pire kàkyanhala, jaha na ye u nyε a mpyi na pi kàlali Kile Saliyanji cyelentiibii fiige mε, ñka ná Kile sífente e u mpyi na pi kàlali.

²³ Lire tènì i, jínacyannji wà mpyi wani Kile Jwumpe kàlambage e, ka uru si jwo fànha na: ²⁴ «Nazarëti kànhe shinñji Yesu, jaha shi ku nyε wuu ná mu shwòhòl'e ye? Mu à pa mpa wuu shi bò la? Mii à mu cè, ñge u à fworo Kile e ke, uru u nyε mu!» ²⁵ Ka Yesu si fànha cyán jínanji na: «Ma jwòge tò! Maa fworo ñge nàñi i!» ²⁶ Ka jínanji si nàñi cúnñò cúnñò, maa ñkwúlo fànha na, maa fworo u e. ²⁷ Ka lire si sùpyire puni kàkyanhala fo ti na yu tiy'á: «Naha ku ñkire ye? Kàlavonñò ñge nàñ'à kan ná Kile fànhe e, u maha fànhe cyáan jínabii mú na pi i nùru u jwò na!» ²⁸ Ka Yesu mεge si fworo Galile kùluni puni i.

Yesu à yamii ninyahamii cùñjò

(Macwo 8.14-17; Luka 4.38-41)

²⁹ Lire kántugo ka Yesu ná u cyelempyiibii si fworo Kile Jwumpe kàlambage e, maa nkàre ná Yakuba ná Yuhana e, Simò ná Andire yyére.

30 Pi à sà Simò nafeɲcwonji ta u à sínni cifwuro cye e, ka pi i u kyaa jwo Yesu á. 31 Ka Yesu si file u na tasinnage e, maa u cù cyege na a yírigé. Ka cifwure si ɲkwò, ka u u yíri na sore pi á.

32 Yàkonje, canja nyiin'à cwo ke, ka pi i ɲkàre ná yampii puni ná jínacyaanbil'e Yesu yyére. 33 Kàhe shinjyahara mpyi a bínni bage ɲwòge na. 34 Ka u u yampe shinji niɲyahamafee cùuɲò, maa jínacyaanbii niɲyahamii jínahii kòr'a yige pi e, maa jwumpe kwòn jínabii na, ɲaha na ye pi mpyi a u cè Kile wuɲi wà.

Yesu kapani

(Luka 4.42-44)

35 Kuru canja nùmpañña nyèsòoge na, ka Yesu si yír'a fworò, maa ɲkàre sige funɲke e si sà Kile ɲáare. 36 Simò ná u shèrɛfeebil'à yír'a fò u e ke, maa ɲkàr'a sà a u caa. 37 Pi à u ɲya ke, maa u pyi: «Sùpyire puni wá na mu caa.» 38 Ka Yesu si pi pyi: «Wuu a si wuu taan kànyi na. Mii à yaa mii i Jwumpe Nintanmpe jwo wani mú, ɲaha na ye mii kapani li.» 39 Lire e ka u u wá na ɲaare Galile kùluni puni i, maa Jwumpe Nintanmpe yu Kile Jwumpe kàlambayi i, maa jínabii kòre na yige pifeebil'e.

Yesu à tògofoo cùuɲò

(Macwo 8.1-4; Luka 5.12-16)

40 Ka tògofoonji wà si file Yesu na, maa niɲkure sín u fere e, maa u ɲáare fàɲha na, maa jwo: «Mu aha ɲɛɛ, mu sí n-jà mii tòge láha mii na, si mii fíniɲɛ.» 41 Nàɲi ɲùñaar'à Yesu ta ke, ka u u u cyege sàɲha maa bwòn u na, maa jwo: «Mii à ɲɛɛ, tòge ku láha ma na!» 42 Ka tòge si ntíl'a láha u na, ka u u ɲcùuɲò. 43 Ka Yesu si u cye yaha, maa li jwo a waha u á: 44 «Cù ma ɲwòge na, ma hà yaaga jwo sùpya á mɛ, ɲka ta si, maa sà maye cyèe sàragawwuɲi na u u ma kàanmucya, sàrage kyaa Kile túnntunɲiMusa à jwo tògofeebii ɲcùuɲòɲi kyaa na ke, maa kuru wwù. Lire li sí li cyèe na mu à cùuɲò‡.» 45 ɲka nàɲi ɲye a já a cù u ɲwòge na mɛ. U à kàr'a sà a yi yu cyeyi puni i, ka li i mpyi Yesu saha si n-jà n-tíi n-ɲyè kàɲha na mɛ. U mpyi sige funɲke e, ɲka lire ná li wuuni mú i, sùpyire mpyi na yíri cyeyi puni i, na u taa wani.

2

Yesu à supyimuruɲò cùuɲò maa ku kapegigii yàfa ku na

(Macwo 9.1-8; Luka 5.17-26)

1 Canmpyal'à tòro ke, ka Yesu si núr'a kàre Kapɛrenamu kàhe e. Ka sùpyire si lógo na u ɲye wani bage k'e, 2 maa mpa bínni mà bage ɲí. Tateɛnge sàha mpyi mɛ, bage ɲwòge mpyi a ɲí. Ka Yesu si wá na Kile jwumpe yu pi á. 3 Lire na u ɲye, ka pi i mpa ná yaɲi w'e, u mpyi a múruɲò. Nàmbaa sicyeere mpyi a u tugo. 4 ɲka sùpyire nyahaɲi kurugo, pi ɲye a já a nò ná u e Yesu na mɛ. Ka pi i dùgo bage kàtanɲke na, maa kuru fúru, maa yaɲi ná u yasinninje le a tírige kuru wyige e Yesu fere e sùpyire shwòhòl'e. 5 Yesu à li ɲya na mpíi nàmpil'à dá uru na ke, ka u u jwo supyimuruɲk'á: «Na ɲya, mu kapegigil'à yàfa mu na.»

6 Kile Saliyaɲi cyelentiibii pi mpyi a tɛɛn wani kuru cyage e ke, ka pire si wá na yu piye funɲi: 7 «ɲaha na ɲge nàɲi ɲye na mpe jwumpe shinji yu ye? U na Kile mɛge kèɛge. Fo Kile kanni bà mɛ, wà si n-jà sùpya kapegii yàfa

‡ 1:44 Tògofoonji ká ɲcùuɲò, sàragawwuɲi mpyi maha yaa u u cyeere kàanmucya sèl'e si ɲcè kampyi u à cùuɲò, u u nta a uye cyèe sùpyire na (Levitiki 14.2-32).

u na mε!» ⁸ Ka Yesu si ntíl'a pi funḅo sònḅore cè, maa yi jwo pi á: «Naha na yii ḅye ná nte sònḅore shinji i ye? ⁹ Mà jwo “Mu kapegigil'à yàfa mu na” ná “Yíri, ma a ma yasinninḅke lwó ma a naare” yii ḅyii na cyire kapyaaḅii mú shuunni i ndire jwumó p'à táan ye? ¹⁰ Nḅka yii pi li cè na li síḅi na ḅye Supyaḅi Jyaḅi na, naha ḅinḅke na, u wà kapegii yàfa u na.» ¹¹ Lire e u à jwo supyimuruḅk'á: «Ta núru na ḅwó na, yíri ma a ma yasinninḅke lwó, ma a sì pyenge.» ¹² Ka nàḅi si ntíl'a yíri, maa u yasinninḅke lwó mà fworó sùpyire puni ḅyii na, ka li i pi puni kàkyanhala, ka pi i Kile pèe sèl'e, maa jwo: «Wuu sàha nde fiige ḅya mε!»

Yesu à lyí ná mεpyenge shiinbil'e
(Macwo 9.9-13; Luka 5.27-32)

¹³ Yesu à núr'a kàre Galile banji ḅwóge na. Ka shinḅyahara si wá na ma u yyére, ka u u wá na pi káali. ¹⁴ U nintoron'á Alife jyaḅi Levi ḅya u à tèn múnalwóore tashwóge e. Ka u u yi jwo u á: «Yír'a taha na fye e». Ka Levi si yír'a taha u fye e. ¹⁵ Canḅka Levi à Yesu ná u cyelempyiibii yyere pi sà lyí. Múnalwóore shwofeebii ná mεpyenge shiinbii piiberii mpyi a ḅyaha Yesu fyèḅwóhóshiinbil'e, ka Levi si pi ḅinḅyahamii yyere pi sà lyí mú. ¹⁶ Kile Saliyaḅi cyelentiibii pi mpyi Farizhεenbii tonḅuni i ke, pire pil'à lire ḅya ke, maa Yesu cyelempyiibii pyi: «Naha na yii cyelentuḅi na lyí ná múnalwóore shwofeebii ná mεpyenge shiinbii piiberil'e ye?» ¹⁷ Yesu à yire lógo ke, maa jwo: «Mpii pi à cùḅḅo ke, wempyiḅi kyaa ḅye pire na mε, mpii pi na yà ke, pire na u kani ḅye. Mpii pi ḅye na piye sònḅi na pir'à tíi ke, mii ḅye a pa ḅinḅke na pire tayyerege e mε. Nḅka mpii pi à li cè na pire ḅye a tíi mε, pire tayyerege e mii à pa.»

Jwumpe Nintanmpe fành'à ḅyaha Yahutuubii làdaabii woge na
(Macwo 9.14-17; Luka 5.33-39)

¹⁸ ḅye Yuhana Batizelipyiḅi cyelempyiibii ná Farizhεenbii mpyi maha súnḅi leni, ka sùpyire tà si mpa Yesu pyi: «Naha na Yuhana Batizelipyiḅi cyelempyiibii ná Farizhεenbii wuubii maha súnḅi leni, mu cyelempyiibii sí ḅye na u leni mà ye?» ¹⁹ Ka Yesu si pi pyi: «Cipooḅi ká mpyi ná cikwónbil'e, pi sí n-jà n-pyi lyimbaa lire tēni i la? Mà pi ná uru yaha síḅcyan pi sí n-sii n-jà n-kwóro lyimbaa mε. ²⁰ Nḅka tēni là na ma, cipooḅi sí n-pa n-yige pi shwóhól'e. Lire tēni i pi sí n-ta raa súnḅi leni.»

²¹ Ka Yesu si núr'a jwo: «Wà ḅye na vāanvónḅo tēge na vāanḅyēga tacwóngo jwooli mε. Lire ká mpyi, vāanvónḅke maha vāanḅyēge kēge, tacwóng'a sì nāara a pēe. ²² Wà mú sí ḅye na sinmpurugo leni seeye boolyegil'e* mε. Lire baare e p'aha mpa ntanha, pu maha pu yalenḅke jya, maa wu, yalenḅk'a sì ḅkēge. Sinmpurug'à yaa k'a leni seeyi boofónḅkil'e!»

Nje Yesu à jwo canḅḅke kyaa na ke
(Macwo 12.1-8; Luka 6.1-5)

²³ ḅye canḅka Yesu ná u cyelempyiibii mpyi na ntùuli sùma kooyi y'e. Kuru canḅke na mpyi canḅḅo. Ka u cyelempyiibii si cye le sùmaḅi i na ḅkwùun na mínage na ḅkùru†. ²⁴ Farizhεenbii pil'à lire ḅya ke, maa Yesu

* 2:22 Seeyi boni na ḅye boro, Yahutuubii maha ndemu jwooli ná yatōre seeyi i maa lwóhe, lire ḅye mε nùjirimpe, lire ḅye mε εezen sinmpe leni l'e ke. † 2:23 Kile Jwumpe Semḅi à li cyéé na wà katege wu ká a ntùuli kerege, na u sí n-jà sùmaḅi wà kwón ná cyēge e, si jiyí wani kerege e (Duterenómu 23.25).

pyi: «Wíi, naha na mu cyelempyiibii na canṅṅke kafuunṅkii pyi ye†?»
 25 Ka u u pi pyi: «Nde saanṅi Dawuda à pyi ke, yii nye a lire kála mà? Canṅka mà u ná u fyèṅwòḥshiinbii katege wuubii yaha, 26 u à jyè Kile bage e, lire tēni i Abyatari u mpyi Kile sáragawwuubii nūṅufembwòhe, maa sárage bwúuruṅi wà lwò a kyà, maa wà kan u fyèṅwòḥshiinbil'á. Mà li ta sáragawwuubii kanni pi mpyi a yaa pi jà a uru bwúuruṅi kyà.»

27 Lire kàntugo ka Yesu si yi jwo pi á: «Canṅṅk'á yaa sùpyire mēe na, ku nye a yaa ku pyi tuguro pi á mē. Sùpyire nye a yaa canṅṅke mēe na mē.

28 Lire l'á li ta Supyanṅi Jyanṅi ká kyaa maha kyaa jwo ali mà yyaha tíi ná canṅṅke e ke, li si n-jà n-tòro lire na mē.»

3

*Yesu à cyenṅkwugoo cùṅṅ canṅṅke
 (Macwo 12.9-14; Luka 6.6-11)*

1 Canṅka Yesu à núr'a jyè Kile Jwumpe kàlambage e, mà sà nàṅi wà ta wani ná cyenṅkwuge e. 2 Ka pi i wá na u kàanmucaa, kampyi u sí uru nàṅi cùṅṅ canṅṅke e, si nta tigire cyán u na. 3 Ka u u jwo cyenṅkwugefoon'á na u yír'a yyére sùpyire shwòḥl'e, pi raa u jaa, 4 maa pi yíbe: «Mà tàanna ná Kile Saliyanṅi i, kacenni mpyiṅi u à ṅwò canṅṅke e laa, kapiini mpyiṅi? Mà sùpya múnaa shwò laa, mà sùpya múnaa wwú*?» Ka pi puni si fyáha. 5 Ka Yesu si nyanṅkeni le pi e, maa yyaha tanha pi na, u à li ta pi nye a cyenṅkwugefoo nūnaare ta mē. Maa jwo cyenṅkwugefol'á: «Ma cyēge sànhana.» U à ku sànhana ke, ka ku u ṅcùṅṅ. 6 Nye Farizheebii pi mpyi wani ke, ka pire si fworò Kile Jwumpe kàlambage e, maa ntíl'a kàr'a sà wwò ná Eròdi tonṅkuni shiinbil'e Yesu bonṅkanni kyaa na.

Shinnyahara la nye si Yesu nya

7 Ka Yesu ná u cyelempyiibii si fwor'a kàre Galile banṅi kàmpañke na. Supyikuruṅò nimbwòḥ mpyi a taha u fye e. Tire sùpyire mpyi a yíri Galile kùluni ná Zhude wuuni 8 ná Zheruzalēmu kàṅhe ná Iduma kùluni ná Zhurudēn banṅi kàntugo yyére kùluni ná Tiri ná Sidōn kànyi na. U kapyiṅkii kyaa sùpyire mpyi na nùru, maa ntaha u fye e. 9-10 U mpyi na shinnyahara cùṅṅi, lire e yampii puni la mpyi si bwòṅ u na. Ka u u li nàare u cyelempyiibil'á na pi bakwòage kà bégel'a yaha ur'á, uru ká bú ṅkwò a jà laaga wwú sùpyire na, t'áha bú uru fēnre mē. 11 Jínacyaan n'a mpyi a u nya, pi mpyi maha ṅcwò u fere e, maa ṅkwúulo, maa jwo: «Kile Jyanṅi u nye mu!» 12 Nka Yesu mpyi maha yi jwo a waha pi á na pi àha sùpya yaha u yi cē mē.

*Yesu tūntunmpii ke ná shuunniṅi ṅcwòṅṅṅi kani
 (Macwo 10.1-4; Luka 6.12-16)*

13 Lire kàntugo ka Yesu si dūgo ṅañke kà na. Mpii kyaa li nye u na ke, maa pire yyer'a yige pi sanmpii shwòḥl'e, ka pire si n-kàre u fye e. 14 Shiin ke ná shuunni u à cwòṅṅ'a pyi u tūntunmpii pi i mpyi ná u e tèrigii puni i, u s'a pi tunni pi raa Kile jwumpe yu, 15 maa fàṅhe kan pi á, pi jà pi a jínabii kòre pi a yige pifeebil'e. 16 Shiin ke ná shuunniṅi u à cwòṅṅ ke, pire mēyi yi nye: Simò ná Yesu à u mēge le Pyeri ke, 17 ná Zebede jyaabii Yakuba ná Yuhana, Yesu mpyi maha pire yiri Bwonērizhe, lire ṅwòhe ku

† 2:24 Mà tàanna ná Farizheebii sòṅṅṅkanni i, mu aha sùma kwòṅ ná cyēge e, mu à báara pyi. Lire e pi à Yesu cyelempyiibii cēge na pi à báara pyi canṅṅke (Ekizodi 34.21). * 3:4 Farizheebii u sòṅṅṅkanni i, shinṅi u nye na múnaa tawwuyo caa ke, uru kanni wà sí n-jà n-tēge canṅṅke.

nye pi fành'à nyaha kiletinni fiige, ¹⁸ ná Andire ná Filipi ná Baritelemi ná Macwo ná Tomasi ná Alife jyanj Yakuba ná Taadi† ná Simò, pi maha mpyi Zeloti‡ ke, ¹⁹ ná Zhudasi Isikariyoti, nge u sí n-pa Yesu le cye e ke.

*Pyiŋkanni na Yesu maha jínabii kòre ke
(Macwo 12.22-32; Luka 11.14-23; 12.10)*

²⁰ Lire kàntugo Yesu ná u cyelempyiibil'à núr'a pa pyenge, ka shinnyahara si núr'a pa pi jwò tò sahanjki ná pi funmpen karigil'e, fo mà u ná u cyelempyiibii pyi pi nye a talyige ta me. ²¹ Yesu cìnmpyiibil'à u kapyiinjii kyaa lógo ke, maa wá na sònni na u jùmbwuun'à kèege, maa shà zà u cù.

²² Kile Saliyanj cyelentiibii pi à yîri Zheruzalemu kànhe e ke, ka pire si wá na nko na jínabii jùnufoonj Belizebuli u nye Yesu i, na ná uru fànhe e u na jínabii kòre na yige pifeebil'e.

²³ Nye ka Yesu si pi ywere, maa bàtaaya jwo pi á. U à jwo: «Sitaanniŋi sí n-jà uye kòro la? ²⁴ Kire maha kire li nye na liye tùnni ke, lire kini fànhe maha njkwò. ²⁵ Pyenge maha pyenge shiin ká yîri piye kurugo ke, kuru pyenge fànhe maha jcyére. ²⁶ Sitaanniŋi ká a u bárapyiibii kòre, u na uye tùnni. Lire ká mpyi, u fànhe sí n-cyére si mpa njkwò. ²⁷ Wà sí n-jà n-nyè fànhanyahagafoo bage e si u yaayi lwó, ná u nye a bage foo pwò a cyán maa nta a jyè mà ye. Urufoo ká jà a u pwò a cyán, lire e u maha jà a bage yaayi pyi u jεεmpe. ²⁸ Sèenj na mii sí yi jwo yii á, sùpyire kapegigii ná ti Kile mekeege karigii puni sí yàfa ti na, ²⁹ nka ngemu ká Kile Munaani mege kèege ke, lire sí n-sii yàfa urufoo na me, urufoo sí lire kapiini tugure lwó fo tèekwombaa.»

³⁰ Yesu à yire jwo amuni, nahà na ye pi mpyi na nko na jínani wà u nye u e.

*Mpii pi nye Yesu nunj ná Yesu cìnmpyiibii ke
(Macwo 12.46-50; Luka 8.19-21)*

³¹ Mà Yesu yaha kuru cyage e, u nunj ná u cìnmpyiibil'à pa yyére cyínnj na, maa wà tun u u ywere. ³² Shinnyahara mpyi a tenn'a u kwúulo, ka pi i mpa yi jwo u á: «Mu nunj ná mu cìnmpyiibii nahà cyínnj na, pi nahà na mu kyaa pyi.» ³³ Ka u u pi pyi: «Mpire pi nye mii nunj ná mii cìnmpyiibii ye?» ³⁴ Ka u u nyiiigii yîrig'a le sùpyire e, maa jwo: «Mpii nintεεnbii pi nye mii nunj ná mii cìnmpyiibii. ³⁵ Yii li cè, nge u nye na Kile nyii wuuni pyi ke, uru u nye mii cìmpworonj ná mii nunj.»

4

*Jεεnugunj bàtaage
(Macwo 13.1-23; Luka 8.4-15)*

¹ Puru jwòhò na, Yesu à kàre Galile banj jwòge na, ka shinnyahara si mpa bínni u taan, ka u u wá na ti kálali sahanjki. Sùpyir'à pa nyaha sèl'e ke, li nye a pa jwò me, ka u u jyè a tēen bakwòoge k'e lwohe nunj'i. Ka ti i yyére kùmpoge na, ² ka u u ti kála karigii ninyahagii na ná bàtaay'i. U à jwo: ³ «Yii a nùru, jεεnugunj wà u ná fwor'a kàre jεεme tanuguge e. ⁴ Mà u yaha u u sùmapyanj wàa fini fiige, sùmashiŋj wà à cwo kuni jwòge na, ka sanjcyεenre si mpa uru jò.

† 3:18 Taadi, kuru ku nye u mege shonwoqe. Mege njncyiige ku nye Zhudasi (Luka 6.16). ‡ 3:18 Zeloti: kuru mege jwòhe ku nye: «kini kyal'à táan ngemu á sèl'e ke.»

⁵ Ka wà tacwugo si mpa bê ná kafaafoge e, pworó ninyahara mpyi kuru cyage e mé. Ka uru si fyín wahawaha, ñaha na ye u mpyi a jyè ñínke e sèl'e mé. ⁶ Nyé canñk'à pa fworó ke, ka yifyinre si fàan maa waha, ndìre kuunji na.

⁷ Ka wà tacwugo si mpa bê ñgurotaha na, ka ñgure si uru cù, u nyé a já a yasere pyi mé.

⁸ Nka wà tacwug'à pa bê ñínke tacenñke na, maa fyín maa yíri fwófwo. Sùmacire tà à sùmapyanji se mà nò ñkuu ñkuu (100) na, tà mpyi beetaanre taanre (60) tà mpyi beñaaga ná ke ke.

⁹ Ngemu la ká mpyi si karií yyaha cè ke, urufoo u u ñingyigigii cyán sèl'e.»

¹⁰ Yesu à puru jwumpe jwo a kwò ke, ka u ná u cyelempyiibii ke ná shuunninji ná shiin ñínkin ñínkin si yíri sùpyire sannte taan. Ka pire si sà a u yíbili u bàtaayi ñwòhe na. ¹¹ Ka u u pi pyi: «Kani l'à yyaha tí ná Kile Saanre e ná l'à ñwòhò ke, yii á lire ñcèñ'à kan. Nka mpe jwumpe puni ñwòh'à ñwòhò sùpyire sannte na. ¹² Lire kurugo

“pi na Kile kapyiñkii wíi maa ñcyé cyi nyaga,

pi na Kile jwumpe núru maa ñcyé pu lógogo,

ñaha na ye nde pi la nyé si zii vyíinne ke,

lire li nyé, mà núr'a sà piye kan Kile á,

bà pi kapegigii si mpyi si yàfa pi na mé*.”»

¹³ Ka Yesu si yi jwo pi á sahanñki: «Yii aha mpyi yii nyé a ñke bàtaage yyahe cè mé, dí yii sí yi sanñyi yyahe cè n-jwo ye? ¹⁴ Nñeñugunji u nyé Kile jwumpe jwufoonji. ¹⁵ Kuni ñwòge na sùmashinji tacwug'à pa bê ke, kuru ku nyé mu à jwo sùpyire t'à Kile jwumpe lógo, kuru tanuge e, ka Sitaanninji si pu wwù pi funñ'i ke. ¹⁶ Kafaafoge ñun'i sùmashinji tacwug'à pa bê ke, kuru ku nyé mu à jwo sùpyire t'à Kile jwumpe lógo, maa ntíl'a ñee pu na ná funntange e ke. ¹⁷ Nka pu nyé a já a ndìre le t'e mé, tire ñwòmeeñi kèngeme nyé a peñ mé. Kawaa, lire nyé mé yyefugo ká ti ta Kile jwumpe kurugo, ti maha fworó Kile kuni i. ¹⁸ Ñgure shwòhòl'e sùmashinji tacwug'à pa bê ke, kuru ku nyé mu à jwo sùpyire t'à Kile jwumpe lógo, ¹⁹ ka ñinyenji karigii funmpenre ná nàfuunji lage ná yaayi shinji puni lage si ti ta, ka tire sòñjore si pu cwònrò, pu nyé a já a yasere pyi mé. ²⁰ Nínke ñncenñke na sùmashinji tacwug'à pa bê ke, kuru ku nyé mu à jwo sùpyire t'à Kile jwumpe lógo maa ñee pu na ke, tire sùpyire ti maha Kile nyii wuuni pyi. Tire sùpyire na nyé sùmasenñe fiige, sùmacire tà à sùmanji se mà nò beñaaga ná ke ke na, tà à yasere pyi mà nò beetaanre taanre (60) na, tà à yasere pyi mà nò ñkuu ñkuu (100) na.»

Kile jwumpe na nyé fùkina fiige

(Luka 8.16-18)

²¹ Ka Yesu si núr'a jwo pi á: «Wà nyé na fùkina mñni si u le ñcyígile yaaga ñwòh'i mé, ñka u maha dùrugo yaage kà ñun'i. ²² Yii li cè, kyaa maha kyaa l'à ñwòhò ke, cyire puni sí n-pa raa naa. Kyaa maha kyaa l'à yaa numpini i ke, lire là mú si n-kwòro ñcèmbaa mé. ²³ Ngemu la ká mpyi si karií yyaha cè ke, urufoo u u ñingyigigii cyán sèl'e.»

²⁴ Maa núr'a jwo pi á: «Kile jwumpe yii na núru ke, yii pu yaha yiye funñ'i, ñaha na ye Kile sí yii kan n-tàanna ná yii lógonkanni i. Puru ñwòhò na, u sí n-pa tà bàra yii ññcente na. ²⁵ Lire tèni i, shin maha shin u na ñcaa si Kile jwumpe yyahe cè ke, Kile sí là taha uru u ññcempe na. Nka shin maha shin u nyé u nyé na pu núru mé, nimbileni u à cè ke, lire sí n-pínni.»

* 4:12 Ezayi 6.9, 10

Kile Saanre na nyε sùmapya fiige

²⁶ Ka Yesu si nùr'a jwo: «Kile Saanre à fworò nde kani kurugo: nàñi wà u maha sùmashi nùru u kerεge e. ²⁷ Uru nàñ' à ñóó numpilage e yo, u nyε nyii na canñke e yo, sùmapyañi sí n-fyín, sùmacire sí raa lyεge. Nka nàñi sí pà cè lire pyiñkanni i mε. ²⁸ Nññke maha sùmanji pyi u à fyín, sùmacige ku maha fyánha a fworò, lire kàntugo sùmapcyahanj'k'a sì nta a fworò sùmacige na, kàsanrage na sùmapyañi maha mpa fworò sùmapcyahanjke na. ²⁹ Sùmapyañi ká lyε a nò u tεgeni na, nàñi maha ntíl'a kòòññanji lwó na u kwùun, ñaha na yε sùmakwóngigii tèn'à nò.»

*Kile Saanre maha sù nimbilere maa mpère
(Macwo 13.31-32, 34; Luka 13.18-19)*

³⁰ Ka Yesu si nùr'a jwo: «Ná ñaha shi i mii sí n-jà Kile Saanre tàanna yε? Ti nyε mu à jwo ñaha bε? ³¹ Ti na nyε mu à jwo mutaridi cige yasεε, nàñi wà à sà ntemu nùgo u cikòoge e ke. Kuru cige pyàn' à yílege cire sannte puni wunji na. ³² Nka u aha nùgo, u maha fyín, maa yíri maha ntòro kanyεge yawyεere puni taan. Ku maha ñkényí yige, yire maha mpèe fo sanjcyεenre maha ti shèere yaa yi mbyimpe e.» ³³ Nyε yire bàtaayi shiñi ñiyahaya Yesu mpyi maha yu sùpyir'á mà tàanna ná ti yi ceñkanni i. ³⁴ Puru jwumpe shiñi baare e, u mpyi na pabεre yu ná t'e mε. Nka u ná u cyelempyiibii kanni ká mpyi tènì ndemu i ke, u mpyi maha pu puni ñwòhe yu pí á.

Yesu à kafeebwòhe yyéεñε banji ñunji
(Macwo 8.23-27; Luka 8.22-25)

³⁵ Kuru canñke yàkoñke, ka Yesu si jwo u cyelempyiibil'á: «Wuu a si banji kùñke na.» ³⁶ Ka pi i sùpyire cyε yaha, maa ñkàre ná Yesu i banji ñunji, bakwooyi yabεre mpyi pi ñwòh'i. ³⁷ Ka kafeebwòhò si yíri na fwu, ka lwòhe si wá na ñcyânre na jyè bakwòoge e fo na ñko si ku ñí. ³⁸ Yesu mpyi bakwòoge kàntugo yyére mà ñùñke taha ñùntahaga na, na ñwúuni. Ka pi i u jè maa jwo: «Cyelentuñi, wuu na ñko si ñkwòro lwòhe e, lire nyε a mu funñò pεn mà?» ³⁹ U à jè ke, maa yír'a fánha cyán kafεεge na, maa lwòhe pyi ku tēen. Ka kafεεge si yyére, ka lwòhe si ntēen siu! ⁴⁰ Lire kàntugo ka Yesu si pi pyi: «Ñaha na yii na fyáge amε yε? Ñaha na yii sáha ñkwò a dá mii na mà yε?» ⁴¹ Ka u cyelempyiibii si fyá sél'e, marii yi yu piy'á: «Jofoo u nyε ñge nàñi fo ka kafεεge ná lwòhe si ntēen u wuuni taan yε?»

5

Yesu à jínahii ñinyahamii kàr'a yige nàñi w'e
(Macwo 8.28-34; Luka 8.26-39)

¹ Nyε ka Yesu ná u cyelempyiibii si nò banji kùñke na, wani Gadara shiinbii nyε. ² Yesu à tíg'a fworò bakwòoge e ke, ka jínacyanñi wà si ntíl'a fworò fanñyi i*, maa mpa u ñùñò bē. ³ Uru nàñi mpyi na shùun fanñyi i. Sùpya sáha mpyi na si n-jà u pwò mε, u mpyi maha u yapwoyi puni kwùun, ali yòròyi. ⁴ Tooyi ñinyahay'e, pi mpyi maha u cwòre, marii u tooyi ná u cyeyi pwu ná yòròy'e. Nka u mpyi maha yire puni kyεεge. Sùpyire puni fánh'à pa ñcyéε u e, maa u ñya, maa u yaha wani. ⁵ Pilaga bàra canña na, nàñi mpyi maha ñaare fanñyi i, marii dùru ñanji ñunji, marii ñkwúuli, marii uye kúuli na fwóroge kafaayi na.

* 5:2 Yahutuubii maha pi fanñyi wwú kafaayi ñunji. Pi maha ku ñwòge yal'a yaa fo maha tateεññò yaa mú.

6 Mâ u yaha puru na, u à tɛɛn tatɔɔnge e maa Yesu nya, maa fê a pa ninjokure sín u taan. 7 Maa jwo fánha na: «Yesu, Kilenji ninyi wunji Jyanji, naha shi ku nyɛ wuu ná mu shwɔhɔl'e yɛ? Mii na mu jáare, Kile kurugo, ma hà kawaa pyi na na mà dɛ!» 8 U à puru jwo, naha kurugo yɛ Yesu mpyi a jinanji pyi na u fworu u e. 9 Ka Yesu si nanyi yibe u mege na, ka u u jwo: «Mii mege nyɛ Shinnyahara, naha na yɛ wuu à nyaha.» 10 Nyɛ ka jínacyanji si Yesu jáare fánha na na u àha pire kàre njige lire kùluni i mɛ.

11 Nyɛ lir'à caakurumbwɔhɔ ta ku u lyí nanke kà numpɛngɛ na wani. 12 Ka jínabii si Yesu jáare sɛl'e, na u pire yaha pire pi sà jyɛ kuru caakurɔnke e. 13 Ka u u jɛɛ. Ka pi i fworu nanyi i maa sà jyɛ caabil'e. Lir'à pyi ke, ka caabil si sùrug'a yíri nanke numpɛngɛ na mà cwo cwo banji i. Pi mpyi a caalii kampwɔhii shuunni (2.000) kwɔ, ka pi puni si njkwɔro lwɔhe e.

14 Ka caabil kàanmucyafeebii si fê a kàr'a sà a yi yu kànhe ná sishwɔnbugure puni i. Ka sùpyire si mpa lire kani wí. 15 Pi à nɔ Yesu na ke, ka pi i nanyi nya, nge e jínabii mpyi ke, u à tɛɛn u taan. Vàanji na mpyi u na, u mpyi a tɛɛn tanuge e, ka pi i fyá.

16 Nde l'à jínacyanji ná caabil ta ke, mpiimu pi à lire nya ke, ka pire si sà a li yu na ntùuli sùpyir'á, fworonkanni na jínabil'à fworu nanyi i maa jyɛ caabil'e ke. 17 Sùpyir'à puru jwumpe lógo ke, ka pi i wá na Yesu jáare sɛl'e na u fworu pire kùluni i.

18 Yesu ninjyini bakwɔɔge e, nanyi i jínabii mpyi ke, ka uru si u jáare sɛl'e s'a njkɛge ná u e. 19 Nka Yesu nyɛ a jɛɛ mɛ, maa jwo: «Núru, ma a si pyɛngɛ, kabwooni Kafoonji Kile njnaare wun'á pyi mu á ke, ma a sà lire yyaha jwo ma pyɛngɛ shiinbil'á.» 20 Ka nanyi si njkàre, nde Yesu à pyi u á ke, mà sà a yire yu na màre Dekapoli kùluni i. Lir'à sùpyire puni kàkyanhala.

*Yesu à ceenji wà cùuɔ, maa Zharusi pworonji buwunji jɛ
(Macwo 9.18-26; Luka 8.40-56)*

21 Yesu à núr'a banji jyil'a kɛɛnɛ kùnke sanjke na ná bakwɔɔge e. U à fworu ke, ka shinnyahara si mpa u kwúulo. Mà u yaha kuru cyage e, 22 ka Kile Jwumpe kàlambage njunfoonji wà si nɔ wani, u mege mpyi Zharusi. U à Yesu nya ke, maa ninjokure sín u taan, 23 maa u jáare sɛl'e: «Maye sanji yaha, mii pworonji wá na kuro caa, pa ma cyeyi taha u na, bà u si mpyi si njcùuɔ mɛ.» 24 Ka Yesu si yír'a kàre ná u e, ka shinnyahara si ntaha u fye e fo na u fwɔonji.

25 Tire sùpyire shwɔhɔl'e ceenji wà mpyi wani, yyee kɛ ná shuunni funj'i, lùwulinjkwombaayi mpyi u na. 26 U mpyi a kànha wempiiini taan, u cyeyaare mpyi a kwɔ, u à shà wempiiini ninnyahamii yyére, njka pà nyɛ a sàa fworu yampe e mɛ, fo pu na nàare. 27 U à Yesu kyaa lógo ke, ka u u mpa sùpyire shwɔhɔl'e Yesu kántugo yyére, maa bwɔn u v àanji na.

28 U mpyi na yu uye funj'i: «Mii aha bú jà a bwɔn u v àanji na, mii sí n-cùuɔ.» 29 U à bwɔn Yesu v àanji na ke, ka lùwulinjkwombaayi si ntíl'a kwɔ, ka u u li cè uye e na ur'à cùuɔ. 30 Ka Yesu si ntíl'a li cè uye e na fánhe kà à fworu ur'e, maa yyaha kɛɛnɛ'á le sùpyire e, maa jwo: «Jofoo u à bwɔn mii v àanji na yɛ?» 31 Ka u cyelempyiibii si u pyi: «Mu nyii na nyɛ nte sùpyire puni na, t'à mu fɛnrɛ kàmpañji puni na, maa núru na yíbili na jo u à bwɔn mu na yɛ?» 32 Lire ná li wuuni mú i, ka Yesu si wá na wí na màre sùpyire shwɔhɔl'e, nge u à bwɔn u na ke, si uru cè. 33 Ceenji u mpyi a bwɔn u na ke, ur'à fyá fo na njcyɛɛnni, nde l'à u ta ke, u à lire cè, ka u u

mpa ninjkure sín Yesu yyaha na, maa sèenji puni jwo u á. ³⁴ Ka Yesu si u pyi: «Na pwooro, mu dáníyan'á mu shwə mpe yampe na, ta si yyejinke ná ferempe e.»

³⁵ Mà u yaha puru jwumpe na, pìl'á yíri nùñufoonji Zharusi pyenge e mà pa yi jwo Zharusi á: «Kile wuuni na wá à nɔ mu pwooronji na. Ma hà nùru cyelentunji yaha u uye kànha u a ma mε.» ³⁶ Nka Yesu nyε a puru jwumpe lwó a wíi mε, maa yi jwo nàñ'á: «Ma hà raa fyáge mε, dá mii na kanna.» ³⁷ Ka pi i yíri na ñkèεge Kile Jwumpe kàlambage nùñufoonji yyé. Yesu nyε a nyε sùpyanji wabere u kuni bínni ná ur'e mε, fo Pyeri ná Yakuba ná u cìmpwooronaji Yuhana. ³⁸ Pi à nɔ nùñufoonji pyenge e ke, ka Yesu si shinnyahara nya ti i nyàha na wùruge tiye e, marii myahigii súu marii kwuuyi wáa. ³⁹ U à jyé ke, ka u u pi pyi: «Naha kurugo yii na tùpyaagii wáa marii myahigii súu ye? Pyànji nyε a kwú mε, u na ñwúuni!» ⁴⁰ Ka pi i wá na ñcyàhali u na. Ka u u pi yige ntàani na. Bage e pyànji mpyi a sínni ke, ka u u jyé wani ná pyànji sifeebii ná u cyelempyiibii taanrenji i.

⁴¹ Maa pyànji buwuñi cù u cyεge na, maa yi jwo u á pi sheenre e: «Talita kumi!» Lire ñwəhe ku nyε: «Mii pwooronji, ta nùru, yíri!» ⁴² Kuru cyage mujye e, ka pùcwoñi si yíri na ñaare, u mpyi yyee ke ná shuunni. Ka lire si sáa pi puni kàkyanhala. ⁴³ Ka Yesu si yi jwo a waha pi á na pi àha ñkwò wá yaha u nde kani cè mε, maa pi pyi na pi njyi kan u á.

6

*Yesu kànhe shiinbil'á cyé u na
(Macwo 13.53-58; Luka 4.16-30)*

¹ Lire kàntugo Yesu à nùr'a kàre u tukanhe Nazareti i, u cyelempyiibii mpyi u fye e. ² Canñonk'á pa nɔ ke, ka u u wá na sùpyire kálali Kile Jwumpe kàlambage e. Lir'á u lógofeebii ninnyahamii kàkyanhala, ka pi i wá na ñko: «Nte yákilifente ti nyε u á ke, ná ñcyii kakyanhala karigii u na mpyi ke, taa u à já a cyire puni ta ke? ³ Taha cíkyanganji bà u nyε u wi mε? Mariyama pyiibii pi nyε Yakuba ná Zhoze ná Zhude ná Simə ná pùcɛribii pi nyε naha kànhe e ke, pire mpíi yyaha wuñi bàl'á?» Nyε tire sòññor'á nàara a pi pyi pi a ñùñɔ tugo Yesu na.

⁴ Ka Yesu si jwumpe lwó maa jwo pi á: «Kile tùnntunñɔ maha le njire e cyeyi puni i, fo u cìmpyiibii ná u tukanhe ná u tupyenge ye.» ⁵ Pi nyε a dá Yesu na mε, lir'á u sige u nyε a kakyanhala kariii ninnyahagii pyi wani mε. U à u cyeyi taha yamii ninjin ninjin na, maa pire cùñɔ. ⁶ Pi dánabaare Yesu na, lir'á u kàkyanhala. Ka u u wá na kàlanji pyi na ntùuli kuru kàmpañke kànyi na.

*Yesu à u cyelempyiibii tun pi sà a Kile jwumpe yu
(Macwo 10.5-15; Luka 9.1-6)*

⁷ Lire kàntugo ka Yesu si u cyelempyiibii ke ná shuunni nyere na ntunni shuunni shuunni pi sà a Kile jwumpe yu. Maa fànhe kan pi á mú, pi a jínabii kàre pi a yige pifeebil'e. ⁸ Maa yi jwo pi á: «Fo kàbii bà mε, yii àha yaage kabere lwó raa ñkèεge kuni i mε, yii àha yalyire lwó mε, yii àha boro lwó mε, yii àha wyére lwó nde dufaabil'e mε. ⁹ Yii tanhanya lwó, ñka yii àha vaañntinnyii shuunni lwó mε.»

¹⁰ U à kwò maa pi pyi: «Yii aha ñkàre kànha maha kànha na, ka wá si nyε yii sunmbage na ke, yii à yaa yii pi tèn wani fo mà sà yaa ná yii tèekani i. ¹¹ Nka yii aha ñkàre cyage k'e, ka pi i yii sunmbage cyé, maa mpyi pi

nye a nyen'a yii jwumpe lógo me, yii nivworobii kuru kánhe e, yii yii tooyi bambaŋi kwòro kwòr'a wu wani, lir'à kajwuu kwò kuru kánhe shiin na.»

¹² Ka pi i nkàr'a sà a Kile jwumpe yu sùpyir'á, na pi pi toronkanni kèenne. ¹³ Marii jínacyaanbii niŋyahamii jínahii kòre na yige pi e, marii yamii niŋyahamii tiri ná sɪnmpe e marii Kile jáare, ka pi i wá na jɪcúuŋi.

*Yuhana Batizelipyiŋi kwùŋkanni
(Macwo 14.1-12; Luka 9.7-9)*

¹⁴ Lire tɛni i, Yesu meŋ'à fworó cyeyi puni i, ka saanŋi Eródi si u kyaa lógo. Pii mpyi na ŋko: «Yuhana Batizelipyiŋi u à jè a fworó kwùŋi i, lire kurugo u à jà na kakyanhala karigii pyi ame.» ¹⁵ Pii sí i ŋko na Kile túnntunŋiEli u à núr'a pa, pii mú sí i ŋko na tɛcyiini Kile túnntunŋi wà u à jè a fworó kwùŋi i.

¹⁶ Eródi à cyire karigii lógo ke, maa jwo: «Yuhana Batizelipyiŋi jùŋke mii à pyi pi à kwòŋ ke, uru u à jè a fworó kwùŋi i.»

¹⁷⁻¹⁸ Yii li cè na Eródi mpyi a u sɪŋeŋi Filipi cwoŋi kwòŋ a lwó mà pyi u cwo. Uru ceenŋi mege na mpyi Eródiyadi. Lire e ka Yuhana si yi jwo Eródi á na u nye a yaa u u sɪŋeŋi cwoŋi shwò u na me. Ka puru jwumpe si waha Eródi na, ka u u pi pyi pi à Yuhana cù a le kàsunŋi i.

¹⁹ Ka Eródiyadi lùuni mú si yíri, maa wá na boŋkanni caa Yuhana na. Nka u yabiliŋi mpyi na si n-jà me. ²⁰ Eródi mpyi na fyáge Yuhana na, jaha na ye u mpyi a cè na Yuhana à tíi maa mpyi Kile sùpya. Lire kurugo u mpyi a yaha u na. Eródi n'a mpyi a u mejwuuni lógo, u funŋke mpyi maha mpen. Lire ná li wuuni mú i, Yuhana jwumpe mpyi maha ntáan u á.

²¹ Nyé Eródi canzeg'à pa máhana a nò lire yyeeni ke, ka u u kataan bégele u wwoŋeɛbii ná sòrolashiibii jùŋufeɛbii ná Galile kùluni shinbwoobii meɛ na. Kuru canŋke Eródiyadi sí u nimpyiini pyi Yuhana na. ²² Eródiyadi mpyi a nàmbage lɛŋe saanŋ'á ná pùceebilini ndemu i ke, mà sùpyire yaha kataanni na, lir'à jye na nkwòhòli, ka li kyaa si ntíl'a táan Eródi ná u shinyyerebil'á. Ka saanŋi si jwo pùceebilin'á: «Yaage na mu na jɪcáa ke, ku cyéé, mii sí ku kan mu á.» ²³ Maa nkáa pùceebilin'á, na u aha yaaga maha yaaga jáare ur'á ke, uru sí ku kan u á, ali u niŋarege méɛ k'à bɛ uru kɪni taaga niŋkin na. ²⁴ Ka pùceebilini si fworó ntàani na, maa u nuŋi yíbe: «Naha mii à yaa mii u jáare ye?» Ka nufoonŋi si u pyi: «Yi jwo u á na u Yuhana Batizelipyiŋi jùŋke kan ma á.»

²⁵ Kuru cyage mujye e, pùceebilin'à fyál'a jye saanŋi yyére maa yi jwo u á: «Mii la nye mà Yuhana Batizelipyiŋi jùŋke kwòŋ a le ŋkunan'i mà kan na á nume.» ²⁶ Puru jwump'à saanŋi yyahe tanha sèl'e, ŋka mà u yaha u à káa pùcwoŋ'á u shinyyerebii nyii na, u la sàha mpyi si jɪcyé me. ²⁷ Kuru tanuge e, ka u u sòrolashiŋi wà tun u sà Yuhana jùŋke kwòŋ, u a ma. Ka uru si nkàre kasubage e mà sà Yuhana jùŋke kwòŋ, ²⁸ mà le ŋkunan'i mà pa ŋkan pùceebilin'á, ka uru sà ŋkan u nuŋ'á.

²⁹ U cyelempyiibil'á u mbòŋi kyaa lógo ke, maa mpa u lwó a sà ntò.

*Yesu à shiin kampwòhii kaŋkuro jwò cya
(Macwo 14.13-21; Luka 9.10-17; Yuhana 6.1-14)*

³⁰ Nyé Yesu túnntunmpil'à piye bínni u taan, maa pi kapyiinŋkii puni ná pi kàlanŋi nimpyiŋi puni jwo u á. ³¹ Sùpyiibii nimpaaŋpii ná niŋkaribii mpyi a jyhaha a tòro, fo mà Yesu ná u cyelempyiibii sige yalyire na, ka u u yi jwo pi á: «Yii a wá wuu yíri naha, wuu raa si wuu mege cyage sige e, yii i sà ŋò wani.»

³² Ka pi i bakwōoge lwó mà kàre pi mēge cyage e sige e. ³³ Shinjyahara à pi ninjkaribii nya mà pi cè. Ka kuru cyage kàmpañyi kànyi shinjyahara si fê à núr'a sà pi caanra sige e.

³⁴ Yesu à fworō bakwōoge e mà pi nya pi à nyaha sèl'e ke, ka pi jùnaare si u ta sèl'e, naha na ye pi mpyi mu à jwo mpaa pi nye piye jùñò kurugo. Ka u u wá na pi kálali kariii ninyahagii na. ³⁵ U cyelempyiibil'à tènì nya li i ntùuli ke, ka pi i file u na maa jwo: «Cyelentunji! Sige funjke e wuu nye, canjke s'à kwò a kwò. ³⁶ Sùpyire cye yaha t'a si sishwōnbugure ná kànyi na, ti sà yalyire cya a shwò.» ³⁷ Ka Yesu si pi pyi: «Yii yabilimpìi pi pi kan pi lyí.» Ka pi i u pyi: «Wuu mée ká ñkàr'a sà shin ninjin canmpyaa ñkwuu shuunni (200) báara sàra tég'a bwúuru shwò mà pa ñkan pi á, uru sí n-jà pi ta la?» ³⁸ Ka Yesu si núr'a pi yibe: «Yii sà wí! Bwúuru jùnyì jùuli yì wá yii á ye?» Ka pi i sà kàanmucyaga pyi, maa mpa Yesu pyi na bwúuru jùnyò kanjuro ná fyapya shuunni yì wá wani.

³⁹ Nye ka Yesu si u cyelempyiibii pyi na pi sùpyire tñe tñe, kuruyo kuruyo jnyèpuruge jñj'i. ⁴⁰ Ka pi i ntèen shiin ñkuu ñkuu (100) ná shiin beeshuunni ná ke ke kurujyi i. ⁴¹ Ka Yesu si bwúuru jùnyì kanjuruñi ná fyapyaagii shuunniñi lwó u cyeyi i, maa yyahe yírigè ninyiñi i maa fwù kan Kile á yi kyaa na. U à kwò ke, maa bwúuruñi ná fyapyaagii kwòñ kwòñ mà kan u cyelempyiibil'á pi à táa sùpyire na. ⁴² Sùpyire ti mpyi wani ke, tire pun'à lyí a tìn. ⁴³ Bwúuruñi ná fyaabii paanyi y'á kwòro ke, yire mpyi a shàhii ke ná shuunni jñ. ⁴⁴ Mpii pi à lyí ke, pire nàmbaabii kanni mpyi shiin kampwòhii kanjuro (5.000).

*Yesu à jaara lwòhe jñj'i
(Macwo 14.22-23; Yuhana 6.16-21)*

⁴⁵ Nye lire jwòhò na, mà Yesu yaha u u sùpyire cye yare, u à u cyelempyiibii pyi pi à jyè bakwōoge e, maa banj jyiile u yyaha na, Bètisayida kànhe yyé. ⁴⁶ Yesu à ti cye yaha ke, maa ñkàr'a sà Kile jáare nanjke kà na. ⁴⁷ Numpilag'à wwò mà u cyelempyiibii ta bakwōoge e banj ninjke e, uru kanni u mpyi njñke na. ⁴⁸ Numpilyage na, kaféegè mpyi na pi bēni, ka Yesu si li nya na pi à kànha bakwōoge mpuruñi taan. Pi sàha mpyi na jìn'a ku pyi ku u ñkèegè fwòfwò mē. Ka Yesu si yíri na jaare na ñkèegè pi fye e lwòhe jñj'i. U à byanhara pi na ke, ka u la si mpyi s'a ntùuli pi ñkere na. ⁴⁹ Njka pi à u nimpañi nya lwòhe jñj'i ke, pi mpyi na sòññi na bunji wà fwòngò kí, ka pi i yíri na kwuugii wà, ⁵⁰ naha na ye pi puni jnyii mpyi u na, pi puni zòompìi mpyi a kwòñ. Ka Yesu si ntíl'a jwumpe lwó maa pi pyi: «Yii yákilibii tñe, yii áha vyá mē, mii wi.»

⁵¹ Ka u u jyè bakwōoge e pi fye e, ka kaféegè si ntíl'a yyé. Lir'à pi puni kàkyanhala fo pi funjò jwump'à kwò. ⁵² Pi nye a mpyi a cè supyishinjì u nye Yesu mē. Kakyanhani u à pyi mà bwúuruñyahage kan sùpyir'á ke, lir'à pi pyi pi jnyii na, ñka pi funjyi mpyi a múgo mē.

*Yesu à yamii cùñjò Zhenezarèti kàmpañyi na
(Macwo 14.34-36)*

⁵³ Nye Yesu ná u cyelempyiibil'à banj jyiile ke, maa nò Zhenezarèti kùluni i, maa bakwōoge yyéñe banj jwòge na. ⁵⁴ Pi à fworō bakwōoge e ke, ka sùpyire si Yesu nya a cè, ⁵⁵ maa ñkàre cyeyi puni i mà sà a Yesu mpañi kyaa yu. Cyaga maha cyag'e pi mpyi a u kyaa lógo ke, pi mpyi maha ma ná yampil'e na yíri kàmpañyi puni na, pi yasinnjyi jñj'i. ⁵⁶ Yesu n'a mpyi a nò cyaga maha cyag'e ke, kànbwòhò yo, kànbilere yo, sishwōn bùguro yo,

sùpyire mpyi maha mpa ná yampil'e maha mpa yaha tafage e, marii u jáare na u pi yaha pi a bwúun u vāanntinŋke zhwǝre na kanna. Yampii pi mpyi maha bwúun u na ke, pire puni mpyi maha jɔ̀cuɔ̀ŋi.

7

*Karigii cyi jye na wuu jwǝre Kile yyahe taan ke
(Macwo 15.1-20)*

¹ Kile Saliyaŋi cyelentiibii pii mpyi a yīri Zheruzalemu kànhe e, ka pi ná Farizhɛɛnbii si sà bínni Yesu taan. ² Maa li kàanmucya mà li jya na u cyelepypiibii mpyi na lyí ná cyeyi ni jwǝhɔ̀yi i Kile yyahe taan, jaha na ye pi jye a yi jyè mà tàanna ná Yahutuubii làdaabil'e mɛ.

³ Farizhɛɛnbii ná Yahutuubii sanpii n'a mpyi na sí raa lyí, pi mpyi maha cyeyi yal'a jyè a fīniŋe Kile yyahe taan mà tàanna ná pi tulyeyi làdaabil'e. ⁴ Lire pyiŋkanni na, pi n'a mpyi a yīri caange na, pi mpyi maha wili maha piye fīniŋe Kile yyahe taan mà tàanna ná làdaabil'e, maa nta a lyí. Làdaabii pii saha na mpyi yaayi jyiŋi kyaa na, mu à jwo: fūŋjɔ̀woyi ná pwoore cwǝhigii ná dānyɛŋi yaayi ná yatɛɛŋyi.

⁵ Ka Farizhɛɛnbii ná Kile Saliyaŋi cyelentiibii si Yesu yíbe: «Naha na mu cyelepypiibii jye na wuu tulyeyi làdaabii* kurigii jaare mà ye? Naha na pi jye na cyeyi jyí mà tàanna ná làdaabil'e maa nta na lyí mà ye†?» ⁶ Ka Yesu si pi pyi: «Yii pi à fyinmɛ tò wwomɔ̀ na ke! Kile tūntunŋi Ezayi mpyi a jwumpe mpemu jwo yii kyaa na ke, pur'à sàa pyi sèe. L'à sémɛ Ezayi sémɛŋi i na Kile à jwo:

“Nte sùpyire na mii pēre jwǝyi i kanna,
mà li ta pi zǝomp̄ii laag'à tǝon mii na.

⁷ Pi na mii pēre tawage e,
jaha na ye kàlaŋi pi jye na ŋkaan ke,
ur'à lwǝ a pwǝ sùpyire làdaabii karigii na‡.»

⁸ Ka Yesu si nūr'a yi jwo pi á: «Yii à cyé Kile toni na, maa ntaha sùpyire làdaabii fye e. ⁹ Yii na sǝnŋi na yii tanga na jye mà cyé Kile toni na, maa ntaha yii yabilimp̄ii làdaabii fye e. ¹⁰ Kile tūntunŋi Musa à jwo na “Ma tuni ná ma nuŋi pēe, ŋgemu ká jwumpime jwo a wà u tuni, lire jye mɛ u nuŋi na ke, urufoo sí n-bòš.” ¹¹⁻¹² Ŋka yii pi ke, yii na sùpyire kálali ŋge làdaŋi na, u mɛge jye Kǝrǝban. Sùpya ká jwo na uru náfuuŋi na jye Kǝrǝban, lire jwǝhe ku jye na ur'à u kan Kile á, na fànhe saha jye uru na u u sifeebii tɛge mɛ. ¹³ Lire pyiŋkanni na, yii làdaabii kurugo, Kile jwump'à pyi ka jwǝ baa sùpyire jyi na, ŋka lire kanni bà mɛ, yii na cyire jcyii karigii shiŋi ni jyahagii pyi.»

¹⁴ Puru jwǝhɔ̀ na, Yesu à nūr'a sùpyire yyere, maa yi jwo t'á: «Yii puni, yii niŋgyigii múgo, yii i na jwumpe lógo, yii i pu yyaha cè sèl'e. ¹⁵ Yaayi yi na jyí sùpyaŋi funŋke e ke, kuru kà jye a sii na jin'a u jwǝhɔ̀ mɛ. Ŋka jjemu yi na fwore sùpyaŋi funŋke e ke, yire yi maha sùpyaŋi jwǝhɔ̀ Kile yyahe

* **7:5** wuu tulyeyi làdaabii: Saliyaŋi Kile mpyi a kan Musa á ke, Kile Saliyaŋi cyelentiibii mpyi a wà bàra uru na. Saliyaŋi pi à bàra Musa wuŋi na ke, uru ná Musa wuŋi puni mpyi a tàanna pi jyi na. † **7:5** Yahutuubii n'a mpyi na sí raa lyí, pi mpyi maha pi cyeyi jyè jyiŋkanni là na maa sǝnŋi na lire jyiŋkanni maha pire fīniŋe Kile á. Mà tàanna ná Ekizodi 30.18-21 i, Kile sáragawwuubii kanni pi mpyi a yaa pi a lire pyi, ŋka Farizhɛɛnbil'à jwo na shin maha shin u jye na Kile pēre ke, na pire pun'à yaa ná l'e. ‡ **7:7** Ezayi 29.13 § **7:10** Ekizodi 20.12; Duterɛnɔ̀mu 5.16 Ekizodi 21.17; Levitiki 20.9

taan. [¹⁶Ngemu la ká mpyi si karii yyaha cè ke, urufoo u u ninngyigiii cyán sèl'e.]»

¹⁷Tèni i Yesu à yíri sùpyire taan mà jyè bage e ke, ka u cyelempyiibii si u yíbe lire tàanlini jwòhe na. ¹⁸Ka u u pi pyi: «Yii yabilimpíi, ali nume yákilinte jye yíi á mà? Mpe mii na yu ke, yíi jye na puru núru mà? Yaaga maha yaaga k'à yíri cyíinji na mà jyè sùpyanji funnke e ke, kuru si n-jà u jwóhò me. ¹⁹Tire nte yalyire jye na jyè sùpyanji zòmbilini funnke e me, lage e ti maha jyè, lire kàntugo, urufoo ká shà yaare e, ti maha fworò.» Pure jwumpe cye kurugo, Yesu à li cyèe na yalyire pun'à finijε.

²⁰U a jwo: «Ncyii cyi jye sùpyanji zònji na ke, cyire cyi maha u jwóhò Kile yyahe taan. ²¹Naha kurugo ye sònnjopeere maha fwore sùpyanji zòmbilini i, mu à jwo tasinnage kegemε karigii ná nàñkaage ná supyibuuni ná ²²jacwòore ná ntiimbaanji ná pege ná nàñwòhòre ná silegebaare ná nyipεenni ná jwoore ná yàmpeente ná funnòbaare. ²³Cyire jcyii kapegigii cyi jye na fwore zòmbilini i ke, cyire cyi maha sùpyanji jwóhò Kile yyahe taan.»

*Supyishiji sanji cwoñi wà à dá Yesu na
(Macwo 15.21-28)*

²⁴Ka Yesu si yíri wani mà kàre Tiri ná Sidon kànyi kàmpañke na. U à no wani ke, maa jyè bage k'e. U la jye a mpyi wà si uru kyaa cè me. Nka u jye a já a ñwòhò me. ²⁵⁻²⁶Ka ceenji wà si u kyaa lógo, maa ntíl'a pa ninjkure sín u fere e. Uru ceenji mpyi Yahutu me, u mpyi na yíri Sirofenisi kùluni i*. Jínanji wà mpyi u pworonji i, ka u u Yesu jáare na u u kòr'a yige u e. ²⁷Ka Yesu si ceenji pyi: «Yyére nàñkopyire si lyí a tin fòlò, jaha na ye mà nàñkopyire yalyire lwó a wà pwunmpyir'á, lire jye a jwò me.» ²⁸Ka ceenji si u pyi: «Kafoonji, yire jye sèe, ñka pwuunbii pi maha ntèn tàbalanji jwòh'í ke, pire maha nàñkopyire yalyire paanre lyí.» ²⁹Ka Yesu si yi jwo u á: «Mu jwòshwòr'à jwò, mu sí n-jà núru pyenge, mii à jínanji yige mu pworonji i.» ³⁰Ka u u nùr'a kàre pyenge mà sà pyànji ta u à sínni yasinninje na, jínanji mpyi a fworò u e.

Yesu à nàñi wà ninngyigii múgo

³¹Ka Yesu si yíri Tiri ná Sidon kànyi kàmpañke na, maa ñkàre Galile banji kàmpañke na, maa sà jyè Dekapoli kùluni i. ³²Ka pi i shà ná nàñi w'e u yyéere. Uru nàñi mpyi jùñcunno, jwumpe s'à waha u á mú sèl'e. Ka pi i Yesu jáare na u u cyege taha u na, bà u si mpyi si jùcunno me.

³³Ka Yesu si nàñi cù mà yíri sùpyire taan mà kàre tatònge e. Kuru cyage e, u à kampeeni le u ninngyigil'e, maa ntilwòhe ta u njini na. ³⁴Maa jùñke dùrugo kilenji i, maa ñò a kùñò, maa jwo: «Efata» lire jwòhe ku jye: «Yii múgo!» ³⁵Lire tèni mujye e, ka ninngyigiii mú shuunni si múgo, ka njini mú si sàñha. Ka u u wá na ntíli na yu.

³⁶Yesu à nùr'a pa sùpyire cyage e ke, maa yi jwo a waha pi á, na pi àha sùpyanji waberε yaha u yi cè me. Nka u jwump'à pyi kee p'à pi nàara, ka pi i ntíl'a sà a pu yu na ntùuli. ³⁷Sùpyire ti mpyi wani ke, li mpyi a pire puni kàkyanhala sèl'e, ka pi i wá na ñko: «Karigii ñijcennkii kanni u na mpyi. U maha jùñcunnibii pyi pi i núru, maa búbuubii pyi pi i yu!»

* **7:25-26** Nge ceenjà fworò supyishiji w'e, ñgemu u mpyi a fyánha a pyi Izirayeli shiinbii zàmpeñmii ke.

8

*Yesu à shiin kampwəhii sicyεere jwə cya
(Macwo 15.32-39)*

¹ Canŋka shinjyahara à pa bínni Yesu taan sahanjki, yalyire sí nyε a mpyi pi á mε, ka Yesu si u cyelempyiibii yyere maa jwo: ² «ŋke supyikuruŋke jùñaare naha mii na sèe sèl'e, pi canŋke taanre woge ku nyε naha mii taan, yalyire nyε pi á mε. ³ Mii aha pi katege wuubii yaha a kàre pi kanyi na, pi fànhe sí n-kwò kuni na, naha na yε pi pii tayiriy'à tɔɔn.» ⁴ Ka u cyelempyiibii si u yíbe: «Taa nte sùpyire puni tintin yalyire sí n-ta naha ŋke síwage e ke?» ⁵ Ka Yesu si pi yíbe: «Bwúuru jùnyò jùuli yi wá yii á yε?» Ka pi i jwo: «Baashuunni.»

⁶ Ka u u sùpyire pyi t'à tèn jìŋke na. Maa bwúuru jùnyi baashuunniŋi lwó, maa fwù kan Kile á yi kyaa na, maa yi kwòn kwòn mà kan u cyelempyiibil'á pi táa sùpyire na, ka pire si u táa pi na. ⁷ Fyapyire mú na mpyi wani, ka Yesu si tire lwó, maa fwù kan Kile á ti kyaa na, maa tire mú kan u cyelempyiibil'á pi táa sùpyire na. ⁸ Kuru supyikuruŋk'à lyí a tìn, ka pi i ŋkwò maa saanya baashuunni jì jyiŋpaanyi na. ⁹ Pi mpyi a shiin kampwəhii sicyεere (4.000) kwò. Lire kántugo ka Yesu si pi yaha a kàre.

*Farizhεenbil'à jwo na Yesu u kyaa pyi, nde l'à li cyéεe na u à fworò Kile e ke
(Macwo 16.1-12)*

¹⁰ Ka Yesu ná u cyelempyiibii si ntíl'a jyè bakwəoge k'e mà kàre Dali-manuta kùluni i. ¹¹ Pi à nò ke, ka Farizhεenbii pii si mpa Yesu jwəge waha. Pi à jwo na u kani là pyi u cyéεe pire na ndemu l'à li cyéεe u à fworò Kile e ke. Kànhanja pi mpyi a cyán Yesu na. ¹² Lir'à pɛn u e ke, ka u u ŋò a kùuŋò fànhe na, maa jwo: «Naha na nte sùpyire nyε na kacyeεe caa mii á yε? Séeŋi na mii sí yi jwo yii á, là si n-cyéεe ti na mε.» ¹³ Ka u ná u cyelempyiibii si yíri pi taan mà jyè bakwəoge e, maa banj jyiile.

¹⁴ Ka u cyelempyiibii funŋò si wwò yalyire na, bwúuru jùŋò niŋkin kannna ku mpyi pi á bakwəoge e. ¹⁵ Ka Yesu si yi jwo a waha pi á: «Yii a yiye kàanmucaa Farizhεenbii ná Eròdi bwúuruŋi yírigeyirige yaani na.» ¹⁶ Ka u cyelempyiibii si pi funjnyi cya puru jwumpe na, maa jwo piye shwəhól'e: «Bà wuu à pyi wuu nyε a pa ná bwúuru i mε, lire e u à mpe jwo bε?»

¹⁷ Nyε Yesu à pa pi kunuŋke jwəhe cè ke, maa jwo: «Naha kurugo bwúuruŋi wuun'à yii funjnyo wwòŋo yε? Ali numε yii yákilibii sàha ŋkwò a múgo mà? Yii funjnyi saha à tò la? ¹⁸ Nyiigii na nyε yii á, yii nyε na jaa mà? Niŋgyigigii na nyε yii á, yii nyε na núru mà? Yii funjnyi nyε na jcwu kyaa na mà? ¹⁹ Canŋke mii à bwúuru jùnyi kanjuruŋi kwòn kwòn mà kan shiin kampwəhii kanjuruŋ'á (5.000) ke, pi lyìŋkwooni kántugo, shàhigii jùuli yii à jì bwúuru kwəɔnre na yε?» Ka pi i jwo: «Kε ná shuunni.» ²⁰ «Lire kántugo canŋke mii à bwúuru jùnyi baashuunniŋi tég'a shiin kampwəhii sicyεereŋi (4.000) jwə cya à de? Pi lyìŋkwooni kántugo, saanyi jùuli yii à jì bwúuru kwəɔnre na yε?» Ka pi i jwo: «Baashuunni.» ²¹ Ka Yesu si pi pyi: «Ali numε, yii funjnyi sàha ŋkwò a múgo mà?»

Yesu à fyinŋi wà cùuŋò

²² Puru jwəhò na, Yesu ná u cyelempyiibil'à kàre Bétisayida kànhe e. Pi à nò wani ke, ka pi i mpa ná fyinnanji w'e, maa Yesu jáare na u bwòn u na. ²³ Ka Yesu si u cù cyege na, maa ŋkàre kànhe kántugo, maa sà u ntilwəhe tég'a u jyiigii cwuugo, maa cyeyi cyígile cyi na. U à pa cyeyi

láha tènei ndemu i ke, maa u yíbe: «Mu wá na yaaga jaa la?» ²⁴ Ka nàñi si jyiigii múgo maa jwo: «Mii naha na sùpyire jaa, ñka ti naha mu à jwo cire ti jaare.»

²⁵ Ka Yesu si núr'a cyeyi cyígile u jyiigii na, tènei i u à pa yi láha ke, ka nàñi si uye ta u à cùuñɔ, fo u na jaa na jcwúu. ²⁶ Ka Yesu si u pyi u núru, u a si pyenge, u sàha bú ntòro kànhe e me.

*Pyeri à jwo na Kile Nijcwənrəŋi u jye Yesu
(Macwo 16.13-20; Luka 9.18-21)*

²⁷ Yesu ná u cyelempyiibil'á wá na ñkèege Sezare Filipi kùluni kànyi na. Mà pi yaha kuni na, ka u u pi yíbe: «Sùpyire na mii sòññi joofo yé?» ²⁸ Ka pi i u pyi: «Pii wá na ñko Yuhana Batizelipyiñi u jye mu, pii sí i ñko na Kile tūntunñi Eli u jye mu, pii mú sí i ñko na Kile tūntunmpii sanmpii pi à tòro ke, na uru wà u jye mu.» ²⁹ Ka Yesu si pi pyi: «Yii de? Joofo yii jye na mii sòññi yé?» Ka Pyeri si u pyi: «Kile Nijcwənrəŋi u jye mu.» ³⁰ Ka Yesu si yi jwo a waha pi á, na pi àha ñkwò yire jwo sùpya á uru kyaa na me.

*Kyaage Yesu sí n-ta ke, u à kuru kyaa jwo
(Macwo 16.21-23; Luka 9.22)*

³¹ Cyire karigii kántugo, ka Yesu si wá na u cyelempyiibii kálali, maa jwo: «L'á pyi fánha kyaa Supyañi Jyañi u kyaala sèl'e. Kacwənrəbii ná Kile sáragawwuubii jñufeebii ná Kile Saliyañi cyelentiibii sí n-cyé u na, si u bò. Nka u kwùñi canmpyitanrewuuni u sí ñè.» ³² Yesu à cyire karigii jwo a fíniñe pi jyii na. Ka Pyeri si u yyer'a fèen ñkere na, maa u cèege u jwumpe kurugo. ³³ Ka Yesu si yyahe kèenñ'a u cyelempyiibii wíi, maa Pyeri faha: «Yíri na taan, Sitaanna wà we! Mu jye na sòññi Kile jyii wuuni na me, fo sùpyire jyii wuuni!»

*Pyiñkanni na wuu à yaa wuu taha Supyañi Jyañi Yesu fye e ke
(Macwo 16.24-28; Luka 9.23-27)*

³⁴ Lire kántugo ka Yesu si u cyelempyiibii ná shinjyahara yyere, maa yi jwo pi á: «Ñgemu la ká mpyi si ntaha mii fye e ke, urufool'á yaa u cyé u yabilinji jyii karigii na, u u ntèen kyaage taan u u ntaha mii fye e, pi mée ká mpyi na sí urufoo bò kworokworocige na. ³⁵ Naha na ye ñgemu la ká mpyi si u ninjaanji yaa jwo ke, urufoo si nùmpañja ta me, ñka ñgemu ká kántugo wà u ninjaan'á mii ná Jwumpe Nintanmpe kurugo ke, urufoo sí nùmpañja ta. ³⁶ Naha li sí jwo sùpyañ'á mà ma jyii yaayi puni ta ñge dijyeñi i ninjaa, mu nùmpañke si sà ñkèege yé? ³⁷ Sùpya si n-jà yafyin tège u múnaani jñuñ wwu nùmpañja me. ³⁸ Lire kurugo ñgemu u na jcyíge Supyañi Jyañi ná u jwumpe na sùpyire jyii na, nte ti na kapegigii pyi maa kántugo wà Kile á ke, Supyañi Jyañi ká bú mpa ná u Tunji sinampe ná Kile mèlekeebil'e canñke ñkemu i ke, u sí n-cyé urufoo na.

9

¹ Sèenji na mii sí yi jwo yii á, yii mpai pi jye naha ke, pii na jye yii e, pire si n-kwù ná pi jye a Kile Saanre jya, ti i ma ná síñi puni i mà ye.»

*Yesu pyiñkann'á kèenñe
(Macwo 17.1-13; Luka 9.28-36)*

² Canmpyaa baani kántugo, ka Yesu si Pyeri ná Yakuba ná Yuhana lwó, maa ñkàre ná pire kanni i ñañke kà nintəongə jñuñ'i. Mà pi yaha wani, Yesu pyiñkann'á pa ñkèenñe pi jyii na. ³ Ka u vaañyi si mpâl'a fíniñe fo na jí. Yi mpyi a fíniñe fíniñiñkanni ndemu na ke, sùpya jye jñjke na ñgemu

u si n-jà yaaga pyi ku fíniŋe amuni me. ⁴ Kuru tanuge e, ka tèecyiini Kile túnntunmpiiEli ná Musa si mpa Yesu cyelempyiibii mú taanre nyii na, mà pa a yu ná u e. ⁵ Ka Pyeri si Yesu pyi: «Wuu cyelentuŋi, wuu à pa naha ke, l'à jwò sèl'e. Wuu yaha wuu u vùnyò taanre kwòro, ninŋin sí n-pyi mu wogo, ninŋin sí n-pyi Musa wogu, ninŋin sí n-pyi Eli wogo.» ⁶ Pyeri à puru jwumpe jwo uye nùŋò kurugo, jaha na ye u ná u shèrɛfeebii shuunninŋi mpyi a fyá a tòro. ⁷ Mà pi yaha puru na, jahaŋa à tige mà pi tò, ka me jwuu si fworò kuru jahaŋke e: «Mii Jyaŋi u nyɛ nge, u kan'à waha mii na sèl'e. Yii a núru u jwò na.» ⁸ Ka Yesu cyelempyiibii si mpál'a wíi wíl'a maha, pi saha nyɛ a sùpya nya me, fo Yesu kanni.

⁹ Mà pi yaha pi i ntúri jaŋke na, ka Yesu si yi jwo a waha pi á na nde pi à nya ke, na pi áha nkòwò li jwo sùpya á me, fo Supyaŋi Jyaŋi ká jè a fworò kwùŋi i. ¹⁰ Ka u cyelempyiibii si puru jwumpe yaha piye funŋ'i, ŋka pi mpyi na piye yíbili: «Mà jè a fworò kwùŋi i jwòhe ku nyɛ naha ye?»

¹¹ Nyɛ ka cyelempyiibii si u pyi: «Ko Kile Saliyaŋi cyelentiibii s'à jwo na Kile túnntunŋi Eli u à yaa u fyánha a pa Kile Nijɔcwɔnrɔŋi yyaha na.» ¹² Ka u u pi pyi: «Sèe wi, Eli à yaa u fyánha a pa si karigii puni kurigii tí. Ŋka li mú à sème Kile Jwumpe Semenŋi i na “Supyaŋi Jyaŋi à yaa u kyaala sèl'e, sùpyire kuro mú si mpyi u e me.” Yii à sòŋŋò lire na la?» ¹³ Mii sí yi jwo yii á, Eli à pa a kwò, pi à u pyi pi nyii pyiŋkanni na, bà l'à sème u kyaa na Kile Jwumpe Semenŋi i me.»

*Yesu à pyàŋi wà jína kòr'a yige u e
(Macwo 17.14-21; Luka 9.37-43a)*

¹⁴ Tèni i Yesu ná u cyelempyiibii taanreŋ'à nò pi sanmpii cyage e ke, pi à sà shinnyahara ta t'à pi kwùulo, Kile Saliyaŋi cyelentiibii pii mpyi a nàkaana ta ná pi e. ¹⁵ Sùpyir'à pa Yesu nya ke, l'à pàa pi puni i sèl'e. Ka pi i fê a kàre u fye e maa u shéere. ¹⁶ Ka Yesu si u cyelempyiibii yíbe: «Naha shi na yii ná pire na yiye kyáali ye?»

¹⁷ Ka wà si Yesu pyi tire sùpyire shwòhòl'e: «Cyelentuŋi, mii à pa ná na jyaŋi i mu yyére. Jínaŋi wà u nyɛ u e, ur'à u pyi búbu. ¹⁸ Uru jínaŋi ká yíri ná u e cyaga maha cyag'e ke, u maha u cyán nìŋke na, u maha ŋkyànhigii kùru, u jwòge mú maha ŋkànŋi, fo u maha mpa shiile. Mii à mu cyelempyiibii jáare pi jínaŋi kòr'a yige u e, pi nyɛ a já me.» ¹⁹ Ka Yesu si jwo: «Ei! Yii dánabaa sùpyiibii nimpíibii, fo jaha tère e mii sí n-kwòro ná yii e ye? Mii sí yii kapyiŋkii kwú naye e sà nò fo jaha tère na ye? Yii a ma ná pyàŋi i na á.»

²⁰ Ka pi i mpa ná u e. Tèni i jínaŋ'à Yesu nya ke, ka u u pyàŋi cyán na kúu ŋkúu nìŋke na, maa u jwòge pyi ku u ŋkànŋi. ²¹ Ka Yesu si pyàŋi tunŋi yíbe: «Fo jaha tère e jínaŋ'à jyè u e ye?» Ka tufoonŋi si u pyi: «Mà lwò fo u nimbilere wunŋi na. ²² Tèni l'e, jínaŋi maha u cyán nage e, tèni l'e maa u cyán lwòhe e si nta u bò. Kampyi mu sí n-jà cyaga pyi, wuu jùŋaare ta, maa wuu tège.» ²³ Ka Yesu si u pyi: «Mu à jwo kampyi mii sí n-jà cyaga pyi. Ŋka mu aha já a dá mii na, karigii puni sí n-jà n-pyi mu á.» ²⁴ Ka pyàŋi tunŋi si ntíl'a jwo fánha na: «Mii à dá, ŋka na tège, jaha na ye mii dányiŋi fánh'à cyéere.»

²⁵ Yesu à sùpyire nya t'à lwò a tò u na ke, ka u u fánha cyán jínaŋi na, maa u pyi: «Jínaŋi, mu u na jyè sùpyire e marii pi pyi búbuu ná nùncunni ke, fworò nge pyàŋi i, ma sàha núru njyè u e me.» ²⁶ Ka jínaŋi si kwuugo wà, maa pyàŋi cúnŋò cúnŋò fánha na, maa fworò u e. Pyàŋ'à pyi mu à jwo u à

kwû, fo shin nyahara à jwo u à kwû. ²⁷ Ka Yesu si u cû cyege na a yîrge, ka pyàñi si yyére.

²⁸ Yesu à jyè bage e ke, ka u cyelempyiibii si u ñwòh'a yíbe: «Naha na wuu nyé a já a ñge jínanji kòr'a yige pyàñi i mà yé?» ²⁹ Ka Yesu si pi pyi: «Kilejarege kanni ku nyé na jìn'a ñge jínanji shíñi kòr'a yige sùpya e.»

*Yesu à u kwùñi ná u ñèñi kyaá jwo sahanji
(Macwo 17.22-23; Luka 9.43b-45)*

³⁰ Yesu ná u cyelempyiibii ñiñkaribil'à Galile kùluni jyiile, ñka u la nyé a mpyi sùpya si li cè mε, ³¹ naha na yé u mpyi na u cyelempyiibii kálali, marii yu pi á: «Pi sí n-pa Supyanji Jyanji le sùpyire cye e pi bò, ñka u kwùñi canmpyitanrewuuni, u sí ñè.» ³² Pi nyé a pyi a puru jwumpe ñwòhe cè mε, fyagare s'à pi sige pi nyé a já a u yíbe mε.

*Sùpyanji u nyé ñùñfoo Kile yyére ke
(Macwo 18.1-5; Luka 9.46-48)*

³³ Ka Yesu ná u cyelempyiibii si ño Kapere namu kànhe e. Tèni i pi a jyè bage e ke, ka u u pi yíbe: «Naha nàkaana yii mpyi a ta kuni na yé?» ³⁴ Ka pi i fyàha, naha na yé nàkaante ñùñke ku mpyi na pire puni i, jofoo u nyé ñùñfooñi yé. ³⁵ Ka Yesu si ntéen, maa pi shiin ke ná shuunniñi yyere, maa yi jwo pi á: «Ñgemu la ká mpyi si mpyi ñùñfoo ke, urufol'à yaa u uye pyi kàntugo yyére wuñi, u raa báare pi sanmpil'á.»

³⁶ Ka Yesu si pyàñi wà cû a pa pi shwòhòl'e, maa u lwó, maa yi jwo pi á na: ³⁷ «Shin maha shin u à ñen'a ñge pyàñi fiige cùmu lemε ñwò mii kurugo ke, urufol'à mii cùmò lemε ñwò mú. Shin maha shin sí u à mii cùmò lemε ñwò ke, urufoo mú à mii tunvoonji cùmò lemε ñwò.»

*Ñgemu ká mpyi u nyé wuu zàmpeñ mε, uru na nyé ná wuu e
(Luka 9.49-50)*

³⁸ Ka Yuhana si yi jwo Yesu á: «Cyelentuñi, wuu à ñani wà nya u u jínabii kòre na yige sùpyire e ná mu mege e, ka wuu u u sige li na, naha na yé wuu wà bà mε.» ³⁹ Ka Yesu si u pyi: «Yii àha u sige li na mε, sùpya sì n-jà raa kakyanhala pyi ná mii mege e, si ntíi núru mii mege kèege ntaha lire na mε. ⁴⁰ Ñgemu u nyé u nyé wuu zàmpeñ mε, urufoo na nyé ná wuu e. ⁴¹ Amuni li mú nyé shin maha shin u à fùñcwokwuñyaga lwòhò kan yii á mà lire ñùñke pyi na yii na nyé Kile Nijcwònròñi wuu ke, sèenji na mii sí yi jwo yii á, urufoo sí n-sì lire tònñi ta.»

*Karigii cyi maha sùpyanji yaha kapiini na ke, u à yaa u láha cyire na
(Macwo 18.6-9; Luka 17.1-2)*

⁴² Ka Yesu si núr'a pi pyi: «Nte ñàñkopyire t'à dá mii na mà kwò ke, shin maha shin ká lire là ñiñkin ñùñò kyán, l'à pwórò urufol'á pi kafaabwòhò pwò u yacige e, pi i u wà banji i. ⁴³ Mu cyege kà ñiñkin ká a si mu pyi mu u kapii pyi, ku kwòñ a wà, maa jyè ná ku sanñke e shíñi ñiñkwombaanji i. Lir'à pwórò mu á, mu ná ma cyeyi shuunniñi u jyè nafugombaage e. [⁴⁴ «Fyεεnre ti maha sùpyire kyaare lyi kuru cyage e ke, tire nyé na ñkwúu mε, kuru cyage nage mú nyé na fùru mε.»] ⁴⁵ Mu tóoge kà ñiñkin ká a si mu pyi mu u kapii pyi, ku kwòñ a wà, maa jyè shíñi ñiñkwombaanji i ná tóoge ñiñkin i. Lir'à pwórò mu á, mu ná ma tooyi shuunniñi u jyè nafugombaage e. [⁴⁶ «Fyεεnre ti maha sùpyire kyaare lyi kuru cyage e ke, tire nyé na ñkwúu mε, kuru cyage nage mú nyé na fùru mε.»] ⁴⁷ Mu jyiini là ká a si mu pyi mu u kapii pyi, li wwúl'a wà, mu jyiini ñiñkin wuñi

u jyè Kile Saanre e. Lir'à pwórɔ mu á, mu ná ma jyiigii shuunniŋi u jyè nafugombaage e. ⁴⁸ “Fyεenre ti maha sùpyire kyaare lyí kuru cyage e ke, tire jye na ŋkwúu me, kuru cyage nage mú jye na fùru me*.”

⁴⁹⁻⁵⁰ Kyaage k'à náaŋa nage fiige ke, kuru kyaage Kile sí n-tège u shiinbii toronkanni kèenŋe. Suump'à táan, suumpe tìpoompe ká fworɔ p'e, ŋaha ku sí n-jà pu pyi pu táan sahaŋki ye? Yii pyi suumɔ nìncenme, yeyenŋke ku pyi yii shwòhòl'e.»

10

*Yesu à jwo na nàŋi ná u cwoŋi jye a yaa pi piye yaha me
(Macwo 19.1-12; Luka 16.18)*

¹ Yesu ná u cyelemppiibil'à kàre Zhude kùluni i, Zhuruden baŋi kàntugo. Wani sahaŋki, ka sùpyire si mpa bínni u taan. Ka u u nùr'a cye le u kapyinjyeeni i, na ti kálali. ² Ka Farizheenbii pìi si file u na, si u pεεe jcu ná jwumpe e, maa u yíbe: «Mà tàanna ná Kile Jwumpe Semεŋi i, nò sí n-jà u cwoŋi yaha la?» ³ Ka Yesu si pi pyi: «Ŋaha Kile túnntunŋiMusa à séme lire nde kyaa na ye?» ⁴ Ka pi i u pyi: «Musa à jwo na mu aha ceenŋi nàmbage kwòkwò sémeŋi kan u á, na mu sí n-jà u yaha*.»

⁵ Ka Yesu si pi pyi: «Yii njíngage kurugo, lir'à séme toŋi i mà kan yii á. ⁶ Ŋka mà lwó ðinye tasiige e, Kile à “sùpyaŋi yaa nò ná ceewe†.” ⁷⁻⁸ “Lire kurugo nàŋi si u tunŋi ná u nunŋi yaha si mpwò u cwoŋi na, pi mú shuunni si mpyi shin niŋkin‡.” Lire e, pi saha si n-pyi shiin shuunni me, ŋka pi si n-pyi shin niŋkin. ⁹ Lire kurugo Kile à mpiimu pyi niŋkin ke, sùpya jye a yaa u pire láha piye na me.»

¹⁰ Tèni i pi à nùr'a jyè bage e ke, ka Yesu cyelemppiibii si nùr'a u yíbe cyire karigii kyaa na. ¹¹ Ka Yesu si pi pyi: «Shin maha shin u à u cwoŋi yaha maa ceenŋi waberε lèŋe ke, urufol'à jacwòrɔ pyi mà yyaha tíi ná ceenŋi niŋcyiini i. ¹² Ceewe mú ká nàmbaga fworɔ, maa nàmbaga lèŋe nàŋi waber'á, uru ceenŋi mú à jacwòrɔ pyi.»

*Yesu à jwó le nàŋkopyir'á
(Macwo 19.13-15; Luka 18.15-17)*

¹³ Nye lire kàntugo, sùpyiibii pìl'à pa ná nàŋkopyire t'e Yesu yyére, bà u si mpyi si u cyeyi taha ti na, si jwó le t'á me. Ka cyelemppiibii si pi faha. ¹⁴ Yesu à lire ŋya ke, ka li i mpen u e, ka u u jwo u cyelemppiibil'á: «Yii nàŋkopyire yaha t'a ma mii yyére, yii àha ti sige me, ŋaha na ye sùpyiibii pi jye nàŋkopyire fiige ke, Kile Saanre jye pire woro. ¹⁵ Sèenŋi na mii sí yi jwo yii á, ŋgemu ká mpyi u jye a ŋen'a uye tírige pyà fiige me, urufoo si n-sii n-jà n-jyé Kile Saanre e me.» ¹⁶ Ka u u nàŋkopyire cù a ta uye na, maa jwó le t'á.

*Nàfuufooŋi kani
(Macwo 19.16-30; Luka 18.18-30)*

¹⁷ Ncyii karigii puni kàntugo, Yesu ná u cyelemppiibil'à kuni lwó sahaŋki. Mà pi yaha pi i ŋkèege, nàŋi wà à fè a sà niŋkure sín Yesu taan, maa jwo: «Cyelentuŋi niŋcennŋi, ŋaha shi mii à yaa mii u pyi si shìŋi niŋkwombaanŋi ta be?» ¹⁸ Ka Yesu si u pyi: «Mu à jwo na mii à jwò wa? Kile

* 9:48 Ezayi 66.24 * 10:4 Duterenoŋu 24.1-4 † 10:6 Zhenzi 1.27 ‡ 10:7-8 Zhenzi 2.24. Lire jwòhe ku jye: «Lire kurugo nàŋi ná u cwoŋi sí n-wwò si mpyi shin niŋkin, nàŋi ná u cwoŋi shwòhòl'à yaa u jwò mà tòro nàŋi ná u sifeebii wunŋi na.»

kanni baare e, sùpya nyε a jwō me. ¹⁹ Mu à Kile tonji kurigii cè mà kwò “Ma hà sùpya bò mè, ma hà zínni ná waberε cwo e mè, ma hà nàŋkaaga pyi mè, ma hà vini ntaha wà na mè, ma hà jcwu sùpya na mè, ma tunji ná ma nunji pèeŠ.” ²⁰ Ka nàŋi si Yesu pyi: «Cyelentunji, mii na cyire karigii puni pyi fo mà mii yaha nàŋkocyεere e.»

²¹ Ka Yesu si u wíi, maa u kyaa táan uy'á, maa u pyi: «Yaaga ninŋin k'à mu fô, ta si, maa sà ma cyeyaayi puni pére, maa uru wyérenji kan fòŋofeebil'á. Lire ká mpyi, mu sí náfuu ta Kile yyére. Maa nta a pa ntaha na fye e.» ²² Puru jwumpe nyε a u táan mè, ka u yyetanha wunji si ŋkàre, jaha na ye náfuubwòhò foo u mpyi u wí.

²³ Lir'à pyi ke, ka Yesu si yyahe kèenŋe, maa sùpyire wíi wíi, maa yi jwo u cyelempyiibil'á: «Nàfuufoonji jyim'a pɛn Kile Saanre e.» ²⁴ Lire jwómɛɛn'à Yesu cyelempyiibii funŋo wwòŋo, ka u u núr'a pi pyi: «Mii pyiibii, li pyim'à sàa pɛn, wà u jyè Kile Saanre e. ²⁵ Nwòhòŋi jyim'a táan músenneŋi wyiini i mà tòro nàfuufoonji u jyè Kile Saanre e.» ²⁶ Ka puru sí nàara a u cyelempyiibii kàkyanhala fo mà tòro, ka pi i wá na yu piy'á: «Lire sannii i ke, joofo u sí n-jà nùmpañŋa ta bε?» ²⁷ Ka Yesu si pi wíi wíi, maa jwo: «Lir'à sùpyire já, ŋka kyaa nyε na Kile jini mè, jaha kurugo ye karigii puni síŋi nyε u á.»

²⁸ Ka Pyeri si jwumpe lwó maa u pyi: «Wuu de? Wuu à kàntugo wà wuu karigii puni na, maa ntaha mu fye e.» ²⁹ Ka Yesu si pi pyi: «Sèenji na mii sí yi jwo yii á, shin maha shin ká jɛn'a kàntugo wà u bayi, lire nyε mè u sìŋɛɛbii, lire nyε mè u sifeebii, lire nyε mè u pyiibii, lire nyε mè u kɛɛy'á, mii ná Jwumpe Nintanmpe kurugo ke, ³⁰ urufoo sí yire yaayi fiige ŋkuu (100) ta naha ŋge diŋyɛŋi i. Urufoo sí baya ná sìŋɛɛ ná nɛɛ ná pyii ná kɛɛyɛ ta, ŋka sùpyire mú sí urufoo yyaha fwòhòrò mii mɛge ná Jwumpe Nintanmpe kurugo. Diŋyɛŋi nimpañi i, urufoo sí shìŋi ninŋkwombaañi ta. ³¹ Ŋka yyaha yyére shiin ninyahamii sí n-pyi kàntugo yyére shiin, kàntugo yyére wuu ninyahamii mú sí n-pyi yyaha yyére wuu.»

*Yesu saha à jwo u kwùŋi ná u jèŋi kyaa na
(Macwo 20.17-19; Luka 18.31-34)*

³² Yesu ná u fyèjwòhòshiiŋbii mpyi kuni i na ŋkèege Zheruzalému kànhe e, uru u mpyi yyaha na. Ŋka pi fyagara wuu pi mpyi a taha u fye e. Ka u u núr'a u cyelempyiibii ke ná shuunninji yyer'a file uye na, karigii cyi sí u le ke, maa jyè cyire yyahe e na yu pi á. ³³ Maa jwo: «Wuu ninŋkaribii pi mpíi Zheruzalému kànhe e, Supyaŋi Jyaŋi sí n-le Kile sàragawwuubii nùŋufeebii ná Kile Saliyaŋi cyelentiibii cye e. Pire sí n-jwo na u à yaa u bò, si u kan Kilecembraabil'á. ³⁴ Pire sí u fwòhòrò, si ntilwòhe wà u na, si u bwòŋ ná kàsorigil'e, si u bò. Ŋka u kwùŋi canmpyitanrewuuni u sí jè.»

*Zebede jyaabii yacyage
(Macwo 20.20-28)*

³⁵ Lire kàntugo ka Zebede jyaabii Yakuba ná Yuhana si file Yesu na, maa u pyi: «Wuu cyelentunji, nde wuu sí n-pa n-cya mu á ke, lire pyi wuu á.» ³⁶ Ka Yesu si pi yíbe: «Naha yii la nyε mii u pyi yii á yε?» ³⁷ Ka pi i u pyi: «Mu aha mpa mpyi ma Saanre pèente e tènii ndemu i ke, ma a wuu wà ninŋin yaha ma kàniŋke na, ma a u sanŋi yaha kàmèni na.» ³⁸ Ka Yesu si pi pyi: «Yaage yii na jáare mii á ke, yii nyε a ku shi cè mè. Kyaage lwòhe mii sí n-bya ke, yii sí n-jà kuru bya la? Kyaage e mii sí mbyígime ke, yii sí n-jà

mbyígime kur'e mii fiige la?»³⁹ Ka pi i u pyi: «Ɔɔn, wuu sí n-jà.» Ka u u pi pyi: «Yii sí kyaage lwɔhe bya, sí mbyígime kyaage e mii fiige.⁴⁰ Nka mà tɛɛn mii kàniŋke ná mii kàmɛni na, mii bà u nyɛ yire kanvoonjɛ mɛ. Kile à yire tateɛnyi bégele sùpyire ntemu mɛɛ na ke, u sí yire kan pir'á.»

⁴¹ Nyɛ Yesu cyelempyiibii kenjɛ sanŋ'à puru lógo ke, ka pire lùgigii si yíri Yakuba ná Yuhana taan. ⁴² Yesu à pa kuru cyage wíl'a nya ke, maa jwo u cyelempyiibii pun'á: «Yii a núru, yii à cè naha nìŋke na, mpíi pi à yaha kɪni nùŋufeebii ke, pire maha ntɛɛn kɪni sùpyire nɔŋ'i fànhe e, kɪni shinbwoobil'a si wá na pi fànhe cyáan kɪni sùpyire na. ⁴³ Nka li nyɛ a yaa li pyi amuni yii shwɔhɔl'e mɛ. Ngemu la ku nyɛ si mpyi shinbwo yii shwɔhɔl'e ke, urufol'à yaa u uye pyi yii sanmpii báarapyi. ⁴⁴ Ngemu la ku nyɛ si mpyi yii yyaha yyére shinŋi ke, urufoo u pyi pi sanmpii puni biliwe. ⁴⁵ Naha kurugo yɛ Supyanjɛ Jyanjɛ nyɛ a pa diŋyɛŋi i sùpyire si mpa mpyi u báarapyi mɛ. U à pa si mpa uye pyi sùpyire puni báarapyi, si uye kan pi bɔ, si mpyi shinŋyahara kapegii shwɔshwɔ lwɔɔ.»

*Yesu à fyinŋi wà nyii múgo
(Macwo 20.29-34; Luka 18.35-43)*

⁴⁶ Ka Yesu ná u cyelempyiibii si nɔ Zheriko kànhe na. Pi nivworobii kànhe e, shinŋyahara na mpyi pi fye e, pi à Timɛ jyanjɛ Baritimɛ fyin wunji ta u à tɛɛn kuni nɔwɔge na, na náare. ⁴⁷ U à lógo na Nazareti kànhe shinŋi Yesu u wá na ntùuli ke, ka u u wá na yu fànha na: «Yesu, Dawuda Tuluge Shinŋi, nùŋaara ta na na!» ⁴⁸ Ka shinŋyahara si u faha na u fyáha. Nka u nyɛ a nɛn'a fyáha mɛ, maa là bàra sɛɛge na: «Dawuda Tuluge Shinŋi, nùŋaara ta na na!» ⁴⁹ Ka Yesu si yyére maa jwo: «Yii u yyere.» Ka pi i sà u yyere, maa u pyi: «Funŋke níŋɛ, ma a yákiliŋi tìŋɛ, Yesu na mu yiri. Yíri, ma a ma.»

⁵⁰ Fyinnŋ'à puru lógo ke, maa u v àanntinŋke wwúl'a wà nìŋke na, maa búrug'a yíri na nŋkɛge Yesu yyére. ⁵¹ U à nɔ u taan ke, ka Yesu si u yíbe: «Naha mu la nyɛ mii u pyi mu á yɛ?» Ka fyinŋi si u pyi: «Cyelempyiibii, mii la nyɛ si núru s'a jaa.» ⁵² Ka Yesu si u pyi: «Ta sì, mu dáníyanjɛ à mu cùuŋɔ.» Ka u nyiiigii si ntíl'a múgo, ka u u ntaha Yesu fye e.

11

*Saanŋi Yesu à jyè Zheruzalemu kànhe e
(Macwo 21.1-11; Luka 19.28-40; Yuhana 12.12-19)*

¹ Mà pi yaha pi i byanhare Zheruzalemu kànhe na, pi mpyi a nɔ Olivye cire nɔŋke nŋkɛre na, Betifajye ná Betani kànyi taan. Ka Yesu si u cyelempyiibii pii shuunni tun, ² maa pi pyi: «Kànhe ku nyɛ yii yyaha na ke, yii a si k'e. Yii aha nɔ wani, yii sí n-tíi dùfaanŋjaaga ta k'à pwɔ, sùpya sàha nŋkwɔ a dùgo ku na mà nya mɛ. Yii i ku sàha, yii pa nŋkan na á. ³ Wà ha bú yii yíbe na “Naha na yii nyɛ na ku sàre yɛ?” yii urufoo pyi na “Ku kyaa li nyɛ Kafoonjɛ na. U aha nŋkwɔ ku na, ku sí n-pa.”»

⁴ Nyɛ ka cyelempyiibii mú shuunni si nŋkàr'a sà dùfaanŋjaage ta k'à pwɔ pyɛnge nɔwɔge na, kuni taan. Ka pi i wá na ku sàre. ⁵ Sùpyire ti mpyi wani ke, ka tire tà si cyelempyiibii pyi: «Hɛn! Naha yii na mpyi amɛ yɛ? Naha kurugo yii nyɛ na dùfaanŋke sàre yɛ?»

⁶ Ka cyelempyiibii si pi nɔwɔ shwɔ bà Yesu mpyi a yi jwo pi á mɛ. Ka tire sùpyire si dùfaanŋke yaha pi cye e na pi a si ná k'e. ⁷ Cyelempyiibil'à pa ná dùfaanŋke e Yesu yyére ke, maa pi v àanŋyɛ yà taha ku na, ka Yesu si dùg'a

tèen na ñkèège. ⁸ Ka shinjyahara si ti vâanntinnyi yà wwû mà pili pili Yesu yyaha na kuni i, ka nijyahara si jyè kerayi i na wyere kwûun na jcyáan kuni i* . ⁹ Sùpyre ti mpyi Yesu yyaha na, ná nte ti mpyi u kântugo ke, tire puni mpyi na ñkwúli na:

«Yabwòhe!
 Ngemu u jye na ma Kafoonji Kile mege na ke,
 Kile u jwó le u á†!

¹⁰ Yabwòhe! Yabwòhe!
 Saanre ti jye na ma ke,
 Kile u jwó le t'á.

Wuu tulyage Dawuda Saanre ti.
 Pèente ti taha Kile na ñjyicyeyi puni i!»

¹¹ Yesu à nò Zheruzalému i ke, maa ñkàre Kileñaarebage e. U à yaayi puni wíi wíi ke, maa fwor'a kàre Bétani kànhe e ná u cyelempyiibii ke ná shuunninji i, ñaha na ye numpilage mpyi na wwûu.

*Yesu à fizhiye cige láña
 (Macwo 21.18-19)*

¹² Kuru canña nùmpañña, pi nijjiribii Bétani i, ka katege si Yesu ta. ¹³ Ka u u fizhiye cige kà ñya tatònge e ná wyere e, maa file ku na a wíi, kampyi u sí yaseré ta ku na. Nka u à nò ku jwòh'i ke, u jye a yaseré ta k'e fo wyere bà me†, ñaha na ye ku tèeseni mpyi sàha ñkwò a nò me. ¹⁴ Ka Yesu si jwo cig'á: «Sùpya saha si n-sii yaseré ta mu na, si njyí me.» Ka u cyelempyiibii si puru jwumpe lógo.

*Yesu à cwòhàmpii kòr'a yige Kileñaarebage ntàani na
 (Macwo 21.12-17; Luka 19.45-48; Yuhana 2.13-22)*

¹⁵ Kântugo, Yesu ná u cyelempyiibil'à nò Zheruzalému kànhe e, ka u u ñkàre Kileñaarebage ntàani na. Mpii pi mpyi na pèempe ná zhwonji pyi wani ke, maa pire kòre, maa wyérefaabii tábalibii ná sanmpañmperebii yatæñnyi ñòñ'a cyán cyán. ¹⁶ U jye a jæ sùpya u à jyè ná yaperenji i Kileñaarebage ntàani na me\$. ¹⁷ Puru jwòhò na, ka u u wá na pi puni kâlali, marii ñko: «“Mii bage sí n-pa a yiri Kileñaarebaga supyishinji pun'á*.” Yire y'à séme Kile Jwumpe Semenji i. Nka yii pi ke, yii à ku kèenji'a pyi “nàñkaalii tabinniga†”»

¹⁸ Kile sáragawwuubii ñùnjufeebii ná Kile Saliyanji cyelentiibil'à puru lógo ke, ka pi i wá na Yesu boñkanni caa. Pi mpyi na fyáge u na, ñaha na ye u kàlanji mpyi a tateenge wwû shinjyahar'e. ¹⁹ Yàkoñk'à nò ke, ka Yesu ná u cyelempyiibii si fworò kànhe e.

*Yesu à jwo dányani ná Kileñarege ná kapegigii yàfani kyaa na
 (Macwo 21.20-22)*

²⁰ Kuru canñke nùmpañña ñyège na, pi nintorobil'à fizhiye cige ñya k'à waha fo ndìre e. ²¹ Ka Pyeri funñò si jcwò Yesu jwumpe nijjwumpe na,

* **11:8** Saanji pi jye na mpère ke, pi maha cyire karigii pyi si u bè (2 Saanbii 9.13). † **11:9** Zaburu 118.26 † **11:13** Nke fizhiye cige ku jye ná weñyahayi i yaseré baa ke, kuru na jye Yahutuubii ñùnjufeebii fiige, mpiimu pi à fyinme tò wwomò na ke. § **11:16** Yahutuubii pi mpyi maha yíri cyeyi yabere e ke, wyérefaabii mpyi maha pire wyerenji fare Kileñaarebage wunji na. Lire pyinñkanni na, wyérenwoge ku mpyi a yaa k'a sárali Kileñaarebage e ke, pi mpyi maha já a kuru sára, maa núr'a já a ntége pyl. Yatòre ti maha yaa ti já a pyi sáraga ke, pérempyiibii mpyi maha tire pérelí pir'á. Pi mpyi maha ti lwòore dùrugo. * **11:17** Ezayi 56.7 † **11:17** Zheremi 7.11

maa u pyi: «Wuu cyelentuŋi, wíi, fizhiye cige mu à lán̄a tajjaa ke, ku naha a waha.»

²² Ka Yesu si u pyi: «Yii dá Kile na. ²³ Sèenji na mii sí yi jwo yii á, sùpya ká dá Kile na ná u zòmbilini puni i, urufoo ká jwo na ŋke paŋke ku yíri ku tateenge e, ku sà ŋcwo baŋi i, urufoo ká nta u à dá li na, nde u à jwo ke, lire sí n-pyi. ²⁴ Lire kurugo mii sí yi jwo yii á, yii aha Kile náare yaaga maha yaaga kurugo ke, yii dá li na na yii à kuru yaage ta a kwò, lire ká mpyi, Kile sí kuru yaage kan yii á. ²⁵ Nka yii aha yír'a yyéere na Kile náare, ka li i ntíge yii funŋ'i na yii à tige shin na, yii tire tígire kwò, bà yii Tuŋi u ŋye ñiŋyiŋi na ke, uru mú sí n-pyi si yii kapegigii yáfa yii na mε. [²⁶ Naha na ye yii aha mpyi yii ŋye na yiye shwòhòlò wogigii yáfani yiye na mε, yii Tuŋi Kile u ŋye ñiŋyiŋi na ke, uru sì n-pa yii kapegigii yáfa yii na mú mε.]»

*Pi à Yesu yíbe u fánhe tatage kyaa na
(Macwo 21.23-27; Luka 20.1-8)*

²⁷ Yesu ná u cyelempyiibil' à núr'a kàre Zheruzalεmu kànhe e, maa sà jye Kileŋaarebage e. Yesu ñiŋaraŋi ku funŋke e, Kile sáragawwuubii ñiŋufeebii ná Kile Saliyaŋi cyelentiibii ná Yahutuubii kacwòŋribil' à kàre u yyéere. ²⁸ Maa u yíbe: «Ná kuni ndire e mu na ŋcyii karigii pyi ye? Jofoo u à kuni kan mu á, mu u a cyi pyi ye?» ²⁹ Ka Yesu si pi pyi: «Mii mú sí yii yíbe kyaa ñiŋkin na, yii aha mii ŋwò shwò, lire tèn i ŋge u à kuni kan mii á mii u a ŋcyii karigii pyi ke, mii sí urufoo cyéee yii na. ³⁰ Mii à jwo yo, jofoo u mpyi a Yuhana Batizelipyiŋi tun u pa a sùpyire batizeli ye? Kile wi laa, sùpyire ti? Yii na ŋwò shwò!» ³¹ Nye ka pi i ŋkàr'a sà piye taanna maa jwo: «Wuu aha jwo na Kile u mpyi a Yuhana tun, u sí n-jwo na ñaha na wuu sí ŋye a ñen'a dá u na mà ye? ³² Nka wuu mú si n-jà n-jwo na sùpya u à u tun mà dε!» Pi mpyi a fyá sùpyire na, ñaha na ye tire sùpyire puni mpyi na sòŋŋi na Yuhana na mpyi a sii Kile tünntunŋò. ³³ Pi à piye taanna a kwò ke, maa núr'a kàr'a sà Yesu pyi: «Shinŋi u mpyi a u tun ke, wuu ŋye a cè mε.» Ka Yesu si pi pyi: «Nye l'aha mpyi amuni, ŋge u à kuni kan mii á, mii u a ŋcyii karigii pyi ke, mii mú sì uru cyéee yii na mε.»

12

*Érezen kooŋge faafeebii bàtaage
(Macwo 21.33-46; Luka 20.9-18)*

¹ Lire kàntugo Yesu à bàtaaga jwo sùpyir'á. U à jwo: «Nàŋi wà u ná érezen cikooŋgò yaa, maa ku kwúulo, érezen lwòhe maha wwú wyige ŋkemu i ke, maa kuru tùgo, maa ŋkubaga yaa cikooŋge kàanmucyafoonji mεε na. Lire kàntugo maa faafee lwò a yaha k'e, u ná pire s'a ku yasεere táali, maa nta a kàre kùlutòonl'e. ² Nye érezenŋi yasεere tèekwòonŋ'a pa nò ke, ka u u u báarapyiŋi wà tun cikooŋge faafeebil' á u sà uru nàzhan érezenŋi shwò u a ma. ³ Nka uru tünntunŋ' à nò pi na ke, ka pi i u cù maa u bwòŋ, maa u cyeŋgayi wuŋi kàr'a tùgo. ⁴ Ka cikooŋge foo si núr'a báarapyi shònwu tun, ka pi i uru bwòŋ ñiŋke e, maa u cyahala sèl'e. ⁵ Ka u u shin tanrewu tun, ka pi i uru cù a bò. Puru ŋwòhò na, u à shinŋyahara tun, ka pi i pi bwòŋ maa pi bò. ⁶ U tünntunmpil'e, shin ñiŋkin kannu u mpyi tunmbaa, u jyasege ku mpyi kure, u kyaa mpyi a táan u á sèl'e. Ka u u ŋkànha a uru tun pi á, maa jwo «Pi sí n-sílege mii jyaŋi na.» ⁷ Nka jyafoonŋ' à nò wani ke, ka pi i yi jwo piy'á na: «Cikooŋge foo koolyiŋi u ŋye ŋge. Yii a wá, wuu u bò, kooŋge sí n-pyi wuu wogo.» ⁸ Ka pi i u cù maa u bò, maa u wà cikooŋge kàntugo yyéere.

⁹ Nye jahha cikooŋe foo sí n-pyi ye? Nàkaana baa, u sí n-pa mpíi faafeebii bò si u cikooŋe le piiberε cye e.

¹⁰ Nje y'à séme Kile Jwumpe Semεni i ke, taha yii nye a yire kâla me? Y'à séme

“Bafaanribil'à cyé kafaage nkemu na ke, kuru k'à pa mpyi bage kafaage sèe woge bage mbliini na.

¹¹ Kafoonji Kile u à lire pyi, l'à pyi kakyanhala wuu nyii na*.”»

¹² Nye Yesu à puru jwumpe jwo amuni ke, ka Yahutuubii jùñufeebii si wá na u caa si u cû, jahha na ye pi mpyi a cè na u à nke bàtaage jwo a wá pire na. Nka supyinyahara na mpyi wani kuru cyage e, ka pi i fyá tire na, maa Yesu yaha u a kàre.

*Pi à Yesu yíbe múnalwòore nkanni kyaa na
(Macwo 22.15-22; Luka 20.19-26)*

¹³ Lire kântugo Yahutuubii jùñufeebil'à Farizheεnbii pìi ná Eròdi tonkuni shiinbii pìi yaha a kàre Yesu yyére, bà pi si mpyi si u ta ñcû u jwòmεeni kurugo me†. ¹⁴ Ka pire si sâ Yesu pyi: «Wuu cyelentuji, wuu à li cè na mu nye na fyáge sèeni tajwuge e me, mu nye na fyáge sùpya na me, mu nye a sùpya pwóoŋo sùpya na me, mu na sùpyire kâlali ná sèeni i Kile kuni ñaaranjanni na. Lire na, wuu la nye si mu yíbe, wuu à yaa wuu a múnalwòore kaan Ōromu saanbwòhe Sezari á la? ¹⁵ Naha mu na sônji ye?» Nka Yesu mpyi a cè na pi à fyimεe tò wwomò na, maa pi pyi: «Naha na yii na mii pere si ñcû ye? Yii wyérebile kan na á, si li wíi.» ¹⁶ Ka pi i mpa ná l'e, ka u u pi yíbe: «Jofoo nânja ná u mege ku nye nge wyéreni na ye?» Ka pi i jwo: «Saanbwòhe Sezari.» ¹⁷ Ka u u pi pyi: «Yii a Sezari wunji kaan Sezari á, yii raa Kile wunji kaan Kile á.» Ka puru jwumpe si pi puni pâa.

*Sadusiibil'à Yesu yíbe kwùubii ñèni kyaa na
(Macwo 22.23-33; Luka 20.27-40)*

¹⁸ Nye Sadusiibii pi maha jwo na kwujεne nye nùmpañja me, pire pìl'à file Yesu na maa u yíbe: ¹⁹ «Wuu cyelentuji, Kile túnntunji Musa à mpe jwumpe séme wuu Saliyani i na “Nò ká ceewe lèñe, maa nkwi, mà u ta u nye a pyà ta ceeni na me, u còonñ'à yaa u ceeni lèñe zànbangara na, u u pyi si u na, u yyahafoonji niñkwunji mege na‡.” ²⁰ Nye sijnεε baashuunni na mpyi wani, pi puni niñjyeni mpyi a ceewe lèñe maa nkwi, u nye a pyà ta u na me. ²¹ Ka sijnεeni shonwunji si ceeni lwó maa nkwi, u nye a pyà ta u na me. Ka tanrewunji wuuni si mpyi amuni. ²² Ka pire nambaabii baashuunni puni si ceeni lèñe mà taha taha piye na, nka pi wà nye a pyà ta u na me. Pire puni kântugo, ka ceeni mú si mpa nkwi. ²³ Nye ná pire nambaa baashuunni puni s'à uru ceeni lèñ'a círi, kwùubii ñèni ká bú nta sèe, pi aha bú ñè canñke nkemu i ke, pi ngir'á, ceeni sí n-kan ye?»

²⁴ Ka Yesu si pi pyi: «Yii à wurugo sùpyire ñèni kyaa na, lir'à ta yii nye a Kile Jwumpe Semεni yyaha cè, si nta njyére Kile sífente na me. ²⁵ Yii li cè, Kile yyére, sùpyire ká ñè a fwoor kwùni i, nò si ceewe lèñe me, ceewe mú si n-kan nò á me. Ti sí n-pyi Kile mèlekεebii fiige.

* **12:11** Zaburu 118.22,23 † **12:13** Eròdi shiinbii ná Farizheεnbii mpyi na bêni me. Ōromu shiinbii fânhe mpyi a táan Eròdi shiinbil'á, ka pi i wá na sônji na múnalwòore ngwùñ'à yaa. Farizheεnbii mpyi na sônji Kafoonji Kile u nye pire jùñjo na: lire e, mà múnalwòore kan Ōromu saanbwòhe Sezari á, lir'à li cyéε na mu à jεε u fânhe na maa jcyé Kafoonji Kile na. ‡ **12:19** Duterεnòm 25.5-6

26 Nje Kile tũntunni Musa à sème kwũneni kyaa na ke, yii nyɛ a yire kála mà? Kuru cyage e, l'à sème na Kile à jwo ná Musa e tahe nage woge taan na “Mii u nyɛ Ibirayima, ná Ishaka, ná Yakuba u Kilenjĩŝ.”

27 Nyɛ puru jwump' à li cyêe na pire mp̄ii nyii wuu pi nyɛ wani Kile yyé. Sũpyire nyii woore ti maha Kile p̄ere, kwũubii kyaa bà mɛ. Yii na s̄nn̄ji na sũpyire si n̄e n-fworo kwũnji i mɛ, kuru cyage e yii à s̄a wurugo.»

Kile Saliyanj kabilini l'à f̄anha tò cyi san̄kii na ke

(Macwo 22.34-40; Luka 10.25-28)

28 Kile Saliyanj cyelentunji wà à Yesu ná nte sũpyire jwumpe lógo, maa li nya na Yesu à pi jwɔ shwɔ a jwɔ ke, ka u u file Yesu na, maa u yíbe: «Saliyanj kabilini ndil' à f̄anha tò cyi san̄kii na ye?» 29 Ka Yesu si u pyi: «Kile Saliyanj kabilini nij̄cyiini li nyɛ “Izirayeli shiĩnbii, yii lógo, wuu Kafoonj Kile kanni u nyɛ Kafoonj. 30 Ma Kafoonj Kile kyaa táan may'á, ná ma z̄ombilini puni ná ma m̄unaani puni ná ma s̄nn̄j̄ore puni ná ma f̄anhe puni i*.” 31 Sh̄onwuuni li nyɛ “Ma supyij̄eɛni kyaa táan may'á bà mu kyal' à táan may'á mɛ.” Kile Saliyanj kapyaaagii puni i, là nyɛ a p̄êl' a cyire shuunni nj̄i kw̄ɔ m̄ɛ†.»

32 Ka uru Kile Saliyanj cyelentunji si Yesu pyi: «Wuu cyelentunji, mu à s̄e jwo, Kile nyɛ nin̄kin, wà saha nyɛ a b̄ara u na mɛ. 33 Bà mu à jwo, ma Kafoonj Kile kyaa táan may'á, ná ma z̄ombilini puni ná ma yákilinj̄i puni ná ma f̄anhe puni i, maa ma supyij̄eɛni kyaa taan may'á bà mu kyal' à táan may'á mɛ, lir' à p̄w̄r̄ɔ s̄arayi nizogoyi ná s̄arayi kuuyi san̄nyi na.»

34 Yesu à li nya na Kile Saliyanj cyelentunj' à uru jwɔ shwɔ ná yákilifente e ke, ka u u pyi: «Mu laage nyɛ a t̄ɔn Kile Saanre na mɛ.» Lire k̄antugo wà saha nyɛ a j̄en' a Yesu yíbe mɛ.

Kile Nij̄cw̄nr̄ɔnj̄i nyɛ Dawuda Tuluge Shin kann a mɛ

(Macwo 22.41-46; Luka 20.41-44)

35 Mà Yesu yaha u u sũpyire k̄alali Kilejaarebage e, u à pi yíbe: «Kile Saliyanj cyelentiibii maha jwo na Kile Nij̄cw̄nr̄ɔnj̄i na nyɛ Dawuda Tuluge Shin. Naha yii na s̄nn̄ji pur' e b̄e? 36 Jwumpe Dawuda à jwo mà Kile Munaani yaha l' à u yaha c̄u ke, yii s̄nn̄j̄ɔ puru na. U à jwo:

“Kafoonj Kile à jwo mii Kafoonj á,
‘Ta ma a pa nt̄eɛn na k̄aniɛ cyɛge na,
fo mii aha mu z̄amp̄eɛnbii le

mu tooyi jwɔh' i‡.’ ”

37 Ná Dawuda na Kile Nij̄cw̄nr̄ɔnj̄i yiri “Kafoonj” lir' à li cyêe na Dawuda Tuluge Shin kann a bà mɛ, u Kafoo mú wi, s̄e b̄al' à?»

Shin̄yahare ti mpyi wani na núru Yesu jwɔ na ke, puru jwumpe mpyi a táan t' á s̄èl' e.

Yesu à Kile Saliyanj cyelentiibii c̄eɛɛ

(Macwo 23.1-36; Luka 20.45-47)

38 Mà Yesu yaha u u sũpyire k̄alali, u à yi jwo t' á: «Yii a yiye k̄aanmucaa Kile Saliyanj cyelentiibii na, pi maha v̄aanntinmbwoyi leni na jaare. Sũpyire tabinni yi, pi la maha mpyi pi raa pire p̄ere s' a pire sh̄éere. 39 Pi aha sh̄a Kile Jwumpe k̄alambayi i, lire nyɛ mɛ wà ha pi yyere kataan nj̄yi na, bwompe tat̄eɛnyi pi maha j̄caa. 40 Mà b̄ara lire na, pi maha len̄kwucyeebii cyeyaayi puni shuu pi na ná pi jwɔtanyi i. Pi maha Kile

§ 12:26 Ekizodi 3.6 * 12:30 Duter̄en̄mu 6.4, 5 † 12:31 Levitiki 19:18 ‡ 12:36 Zaburu 110.1

ɲáare na mɔni sùpyire ɲyɲyage na. Lire kurugo nde li sí n-pa pi ta ke, lire sí n-waha sèl'e.»

*Bùnyeni lenkwucwoŋ'à pyi ke
(Luka 21.1-4)*

⁴¹ Kileɲaarebage e, Yesu mpyi a tɛnn'a yyaha kan bùnyeni yalenk'á, maa shinɲyahara wyéreni lenkanni wíi. Nàfuufeebii niɲyahara mpyi na wyéreni niɲyahawa leni. ⁴² Lenkwucwoŋi kanhamafoonɲi wà mú mpyi a pa bùnye pyi, ná daashipyara shuunni i. ⁴³ Ka Yesu si u cyelemppiibii yyere, maa yi jwo pi á: «Sèeni na mii sí yi jwo yii á, nge lenkwucwo fòŋfoon'á bùnyeni ngemu pyi ke, ur'à fànha tò pi sanmpii puni wunɲi na. ⁴⁴ Naha na ye pi sanmpii pun'à wwú pi cyeyaayi niɲyahayi i, mà kan Kile á. Nka nge lenkwucwoŋi kanhamafoonɲi wi ke, u ɲùŋò wyéreni puni u à kan Kile á, canŋke yalyire lwɔore mú bá ɲye u á me.»

13

*Yesu à jwo na Kileɲaarebage sí n-jya
(Macwo 24.1-14; Luka 21.5-19)*

¹ Yesu ná u cyelemppiibil'à fworo Kileɲaarebage e ke, ka pi wà ninɲin si Yesu pyi: «Wuu cyelentuɲi, mu u nke Kileɲaarebage ɲwɔŋkanni wíi! Kafaabwoyi y'à tɛg'a ku faanra, ku faanraŋkanni s'à ɲwɔ sèl'e!» ² Ka u u pi pyi: «Nke basinaŋke yii ɲye na ɲan'amɛ ke, canɲa na ma, ku puni sí n-sii n-pwɔn n-cyán, si ku nkuɲuɲyi puni waraga, fo si ku kafaayi láha láha yiye ná.»

³ ɲye ka Yesu sí n-kàr'a sà ntèen Olivye cire ɲanɲe ɲuɲ'i, maa yyaha kan Kileɲaarebage á. Ka u cyelemppiibii pii sicyeere: Pyeri ná Yakuba ná Yuhana ná Andire si file u na. Mà pi kanni yaha ná Yesu i, ka pi i u yíbe: ⁴ «Wuu cyelentuɲi, ɲaha tère e cyire karigii sí n-pyi ye? Cyi tɛepyiini ká nɔ, ɲaha ku sí li cyéé wuu na ye?»

⁵ Ka Yesu si pi pyi: «Yii a yiye káanmucaa! Yii àha sùpya yaha u yii wurugo me. ⁶ Yii li cè na shinɲyahara sí mii mege le piye na, si mpa jwo yii á na Kile Niɲcwɔnrɔɲi kyaa l'à jwo ke, na pire pi ɲye ure. Pi sí raa shinɲyahara ɲwɔ fáanɲi s'a wuruge. ⁷ Yii aha mpa a kàshiri shenre núru yiye táan, maa yi shenre núru laataɔnyí i, lire kà yii funɲɔ pɛn me. Yii li cè na cyire karigii mpyimbaa ɲye me, nka lire bà li ɲye diɲyeni tɛekwooni me. ⁸ Supyishinɲi wà sí n-pa n-yíri n-sà n-cwo wà na, kini là sí n-pa n-yíri n-sà n-cwo là na. Niɲke ɲcyènneni ná katibwòhe sí n-pyi cyeye niɲyahay'e. Cyire ɲcyii na ɲye kanhare tasiige, bà laani maha yíri maa nta a yaa ná li zɲi i me.»

⁹ ɲye mii sí yii funɲɔ cwo li na si ɲjaha na sùpyire sí raa yii yiri yukyaabii yyére, pi sí raa yii bwùun mú Kile Jwumpe kálambayi i. Pi sí raa yii yiri fànhafeebii ná saanbii yyére. Cyire puni sí n-pyi yii na mà li ɲùŋke pyi na yii na ɲye mii cyelempii. Cyire karigii ɲùŋò taan, yii sí mii kyaa jwo pi á. ¹⁰ Jwumpe Nintanmpe à yaa pu fyànha a jwo supyishinɲi pun'á. ¹¹ ɲye sùpyire ká mpa a yii cwòre na nɲèege yukyaabii yyére, lire tɛni i jwumpe yii sí n-jwo wani ke, yii àha puru kani tɛge yiye funɲɔ pɛn me. Yii aha nɔ wani yukyaabii cyage e, Kile sí n-pa jwumpe mpemu kan yii á lire tɛni i ke, yii puru jwo, ɲaha na ye yii sí raa yu ná yii funɲɔ sɔnnɔre e me, Kile Munaani fànhe sí n-pyi yii e. ¹² Pii sí n-pa raa pi cinmpyiibii kaan pi a bùu, tiibii pii sí n-pa raa pi pyiibii kaan pi a bùu, pyiibii pii mú sí n-pa raa yiri pi sifeebii kurugo s'a pi kaan pi a bùu. ¹³ Yii kyaa sí n-pɛn sùpyire pun'á mii

mεge kurugo. Nka ηgemu ká jà a uye waha maa ntεen Kile kuni i fo mà sà nò tεgeni na ke, urufoo sí n-shwò.

14 Yapege k'à sàa pen Kile á ke, yii aha kuru nya k'à jyè a tεen Kilejaarebage funjke e na ku ηwóre Kile yyahe taan tēni ndemu i ke, ηgemu ká mpe jwumpe lógo ke, urufoo u yyaha le u u pu ηwòhe cya a cè! Lire tēni ká nò, mà sùpyire ntemu ta Zhude kùluni i ke, pi a fí, pi a wá ηajyi kàmpañke na. 15 L'aha ηgemu ta u bage kàtanjke ηun'i ke, urufoo kà nùru ntíge si yaaga lwó bage e με, u u ntíl'a tíge u a fí. 16 L'aha ηgemu ta κεεge e ke, urufoo kà nùru raa ma pyεnge si mpa u vāanntinmbwòhe lwó με. 17 Cyire canmpyaagii sí n-waha lahigiifēe ná pyineebii na sèl'e. 18 Yii a Kile náare, bà li tēni si mpyi l'aha mbê ná wyeere tēni i με. 19 Cyire canmpyaagii sí n-waha sèl'e. Mà lwó dijye tasiige e, mà pa bwòn nijnjaa na, uru ηgahanj fiige sàha mpyi a nya με, fo mà sà dijye kwò, uru ηgahanj fiige saha mú si n-pyi με. 20 Kàmpyi Kafoonj Kile mpyi a uru ηgahanj tēni bere με, sùpya mpyi na si n-shwò με. Nka u à uru ηgahanj tēni bere u nijnwònribii kurugo, bà pire si mpyi si shwò με.

21 Nye shin ká jwo yii á na Kile Nijnwònronj na wá naha, lire ηye με u wá mēni i, yii àha ndá urufoo na με. 22 Naha kurugo ye kafinivinibii pii sí n-yíri na pire pi ηye Kile Nijnwònronj, pii sí raa ηko na pire na ηye Kile túnntunmii. Pi sí raa kacyeenjkii cyēre, s'a kakyanhala karigii pyi, bà pi si mpyi s'a Kile nijnwònribii wuruge, kampyi pi sí n-jà με. 23 Yii a yiye kàanmucaa cyire karigii puni na, mii à cyi puni jwo yii á mà jwo cyi tēni li nò ke.

*Supyanj Jyanj Yesu sí nùru n-yíri nìnyinj na si mpa
(Macwo 24.29-31; Luka 21.25-28)*

24 Nye yyefuge kàntugo,
“Canja ηyiini sí n-pyi numpire,
yinjke saha mú si raa bēenme yige με.

25 Wòrigii sí raa ηcwu,
yire kakyanhala yaayi yi ηye nìnyinj na ke, yire sí n-cúnjò n-cúnjò n-yíri
yi tatēnyi i*.”

26 Nye lire tēni i, pi sí Supyanj Jyanj nya ηahanyi i, u à yíri nìnyinj na ná fānbwòhe ná sinampe e. 27 Lire kàntugo u sí u mèlekēebii tun dijyēnj kàmpañyi sicyērenj puni na, pi i Kile nijnwònribii wá piye na, mà lwó dijyēnj nùjke kà na mà sà nò ku sanjke na.

*Yii a kacyeenjkii kàanmucaa
(Macwo 24.32-35; Luka 21.29-33)*

28 Yii fizhiye cige kàanmucya a wíi ke! K'aha ηkénye nívonyò yige, maa fūn tēni ndemu i ke, yii maha ηcè na nùngwòh'à byanhara. 29 Lire pyinjkanii na, yii aha mpa cyire karigii nya cyi i mpyi, yii i li cè na tēn'à byanhara, li bá à nò. 30 Sēenj na mii sí yi jwo yii á, mpii pi a dá mii na ke, pire sí cyire karigii nya tapyige e†. 31 Nìnyinj ná njjke sí n-pa n-tòro, ηka mii jwumpe sí n-kwòro fo tèkwombaa.

*Kile kanni u à Supyanj Jyanj Yesu tēnuruni cè
(Macwo 24.36-44)*

32 Nde li ηye Supyanj Jyanj nùrunj ke, shin nijnkin ηye a sli ηgemu u à u tēnuruni ná u cannuruge cè με. Ali Kile mèlekēebii ná Jyafoonj ηye a kuru

* 13:25 Ezayi 13.10; 34.4 † 13:30 Pii maha jwo: «nde tēni šiinbii sí cyire karigii nya tapyige e.»

canḡke cè mɛ. Tufoonji Kile kanni u à ku cè. ³³ Yii a yiye kàanmucaa, yii i ḡkwôro nyii na, ḡaha na ye yii nyɛ a u tɛepani cè mɛ. ³⁴ Li sí n-pyi mu à jwo nàḡi wà kùshe wu u à u pyenge karigii puni taa báarapyiibii na, maa yi jwo a waha pyenge ḡwɔge tɛɛnfoon'á, na u a ku kàanmucaa sèl'e, maa ḡkàre. ³⁵⁻³⁶ Lire pyinḡkanni na, yii bégele tɛrigii puni i, yii i ḡkwôro nyii na, bà pyengefoo si mpyi u aha mpa, u àha mpa yii ta yii i ḡwúuni mɛ. Naha kurugo ye yàkoḡɔ u sí n-pa yo, ḡìḡiḡe na yo, ḡkùuḡi mɛɛni na yo, ḡyège na yo, yii nyɛ a cè mɛ. ³⁷ Mpe mii sí n-jwo yii á ke, puru mii sí n-jwo pi sanmpii pun'á “Yii kwôro nyii na.”»

14

Pi à vùnḡɔ pɔwɔ Yesu na, si u bò

(Macwo 26.1-5; Luka 22.1-2; Yuhana 11.45-53)

¹ Cyi sanḡkii mpyi a kwôro canmpyaa shuunni, bilereḡkwoḡi kataanni ná bwúuruḡi ḡiḡiḡembaanji kataanni sí nɔ. Kile sáragawwuubii ḡùḡufeebii ná Kile Saliyanji cyelentiibii mpyi na Yesu caa ḡcú ná cwɔɔre e, si u bò. ² Pi mpyi na yi yu piy'á: «Li nyɛ a yaa li pyi kataanni tooy'e mɛ, lire baare e sùpyire sí n-cánra.»

Ceenji wà à sɛnme nùḡuntanga wumɔ wu Yesu ḡùḡke na

(Macwo 26.6-13)

³ Yesu ná u cyelempyiibii na mpyi Bɛtani kànhe e, tògofoonji* Simɔ bage e. Mà pi yaha talyige e, ceenji wà à file u na ná lonḡaracwol'e†, li mpyi a ḡi sɛnme nùḡuntanga wumpe lonḡara wumpe pà na‡. Maa cwooni ḡwɔge kebe, maa sɛnme nùḡuntanga wumpe wu Yesu ḡùḡke na. ⁴ Nyɛ sùpyire ti mpyi ná Yesu i ke, ka tire tà si wá na ḡkunni tiye shwɔhɔl'e na: «ḡge ḡkèɛḡɛḡi ḡùḡke ku nyɛ ḡkire ye? ⁵ Mpe sɛnme n'a mpyi a pɛre, pu mpyi na sí wyɛɛḡyahaḡa ta, si ntaha fòḡofeebii tɛge. Pu lwɔɔre mpyi na sí n-jà shin ḡiḡin yyeɛ ḡiḡin báara sàra kwɔ.» Ka pi i wá na ceenji fare. ⁶ Ka Yesu si pi pyi: «Yii láha ceenji na! Naha na yii nyɛ na u cɛge ye? Kacɛnne u à pyi mii na. ⁷ Fòḡofeebii nyɛ naha ná yii e tɛrigii puni i, tɛni ndemu ká yii táan ke, yii sí n-jà pi tɛge, ḡka mii wi ke, mii sí n-pyi ná yii e tɛrigii puni i mà de! ⁸ Ceenj'à u ḡimpyiini pyi. U à mii cyeere bége! a yaha na fanḡke sigiliš. ⁹ Sèenji na mii sí yi jwo yii á, Jwumpe Nintanmpe ká nɔ cyaga maha cyag'e ke, nde ḡge ceenj'à pyi ḡiḡjaa ke, lire sí n-jwo wani bà li si mpyi si ḡkwôro sùpyire funḡ'i mɛ.»

Zhudasi à bégele si Yesu le cye e

(Macwo 26.14-16; Luka 22.3-6)

¹⁰ Zhudasi Isikariyoti na mpyi cyelempyiibii ke ná shuunḡi i, ka uru si shà Kile sáragawwuubii ḡùḡufeebii yyére, maa yi jwo pi á na uru sí Yesu le pi cye e. ¹¹ Ka puru jwumpe si pi funḡyi táan sèl'e, ka pi i wyɛre ḡwɔ jya u á. Mà lwɔ lire tɛni na, ka Zhudasi si wá na pyinḡkana caa si Yesu le pi cye e.

Kataanni ḡyḡiḡi karigii ḡcwɔɔnrɔḡi kani

(Macwo 26.17-25; Luka 22.7-14, 21-23; Yuhana 13.21-30)

* **14:3** Pii na sɔḡḡi na tɛni i Yesu à kàre ḡge nàḡi yyére ke, u mpyi a cùuḡ'a kwɔ. † **14:3** Lire cwooni mpyi a yaa ná yaage k'e, kuru meḡe nyɛ: «alibatiri». ‡ **14:3** Puru sɛnme mpyi a ta cige ḡgemu i ke, kuru meḡe na nyɛ «naridi». § **14:8** Yahutuubil'á, sùpya ká ḡkwú, pi mpyi maha nùḡuntanga wyɛre ná sɛnme nùḡuntanga wumɔ tɛḡ'a urufoo tiri. Lire kyaa na, Yesu nyɛ ḡke cyage e.

¹² Nyε bwúurunji nijjirigembaanji kataanni canjcyiige, Yahutuubii mpyi maha ntêre na mpàbili pyi sàraga pi bilereŋkwoŋi kurugo. Kuru canŋk'à nɔ ke, ka Yesu cyelempyiibii si u yibe: «Taa mu la nyε wuu u sà bilereŋkwoŋi kataanni njyìŋi shwòhò ke?» ¹³ Ka Yesu si pi pii shuunni tun, maa yi jwo pi á: «Yii a si kànhe e, yii sí n-bê ná nàŋi w'e, u à lwòhò kucwoo tugo. Yii i ntaha u fye e fo u aha sà jyè pyenge ŋkemu i ke. ¹⁴ Yii aha sà nɔ wani, yii i yi jwo pyengefoon'á, na yii cyelentun'á jwo yii sà u yíbe, na bage ŋkire e uru ná u cyelempyiibii sí kataanni njyìŋi lyí yε. ¹⁵ Yii aha kuru yibige pyi, uru nàŋi sí batònge nijyibabilini là cyêe yii na, l'à bégel'a jwò sèl'e. Lire babilini i, yii sí kataanni njyìŋi karigii cwònrò.» ¹⁶ Ka cyelempyiibii si ŋkàre, pi à sà nɔ kànhe e ke, ka pi i sà yi ta Yesu jwunŋkanni na. Ka pi i kataanni njyìŋi karigii cwònrò wani.

Yesu à jwo na uru cyelempyanji wà sí uru le cye e

¹⁷ Nyε yàkòŋk'à pa nɔ ke, ka Yesu si mpa ntèen na lyí ná u cyelempyiibii kε ná shuunniŋi i. ¹⁸ Mà pi yaha njyìŋi na sijnayan, Yesu à pi pyi: «Sèenji na mii sí yi jwo yii á, yii mpii pi naha na lyí ná mii i ke, yii wà ninŋin naha na sí n-pa mii le cye e.» ¹⁹ Ka puru jwumpe si cyelempyiibii yyahayi tanha sèl'e fo pi shin maha shin na u yíbili: «Mii wi la? Mii wi la?» ²⁰ Ka Yesu si pi pyi: «Yii shiin kε ná shuunniŋi wà wi, ŋge cyεge ku naha na mii woge e njyìŋi yaage e ke. ²¹ Supyanji Jyanji ŋkwùmbaa nyε mε, bà l'à séme u kyaa na Kile Jwumpe Semenji i mε. Nka ŋgemu u sí n-pa u le cye e ke, urufoo wuun'á kèege! Urufoo zimbaanji mpyi na sí n-pwòrò u ziji na.»

Wwoŋεge njyìŋi

(Macwo 26.26-30; Luka 22.15-20; 1 Kòrenti Shiinbii 11.23-25)

²² Mà pi yaha pi i lyí, Yesu à bwúurunji lwò, maa fwù kan Kile á u kyaa na, maa u kwòn kwòn mà kan u cyelempyiibil'á, maa jwo: «Yii ŋge shwò a lyí, mii cyeere ti.» ²³ Lire kántugo maa fúnŋcwokwuuni lwò, ερεzen sinme mpyi l'e, maa fwù kan Kile á pu kyaa na, maa pu kan pi á, ka pi puni si pu bya. ²⁴ Ka u u pi pyi: «Puru pu nyε mii sishange, tunmbyaare nivònte Kile à le ke, tire sishange ki, ŋke k'à wu si ntaha shinnyahara ná Kile shwòhòŋi yaa ke. ²⁵ Sèenji na mii sí yi jwo yii á, mii saha si ερεzen sinme bya mε, fo canŋke mii sí nùru pu bya Kile Saanre e ke.»

²⁶ Nyε ka pi i Kile pèente myahigii cêe maa nta a fworò bage e, maa ŋkàre Olivye cire nanŋe nanŋi.

Yesu à jwo na Pyeri sí n-pa jwo na u nyε a uru cè mε

(Macwo 26.31-35; Luka 22.31-34; Yuhana 13.36-38)

²⁷ Pi à nɔ wani ke, ka Yesu si pi pyi: «Yii puni sí n-fê si mii kanni yaha, naha na yε y'à séme Kile Jwumpe Semenji i «Mii sí mpànahaji bò, mpàkurunŋe puni sí n-caala*.»

²⁸ Ka Yesu si nùr'a pi pyi: «Ŋka mii aha jnè a fworò kwùŋi i tènì ndemu i ke, mii sí n-sà yii sige Galile kùluni i.» ²⁹ Ka Pyeri si u pyi: «Pi sanmpii puni mée ká fê, maa mu yaha, mii kyaa bà mε.» ³⁰ Ka Yesu si u pyi: «Sèenji na mii sí yi jwo mu á, nijjaa numpilage yabilinji i, ŋkùpoonji mεeni shonwuuni sí mu ta mu à jwo a nɔ tooyo taanre na na mu nyε a mii cè mε.» ³¹ Ka Pyeri si nùr'a u jwòmεeni taha maa yi jwo a waha: «Pi mée ká mpyi na sí mii bò ná mu i, mii si n-si n-jwo na mii nyε a mu cè mε.» Ka cyelempyiibii sanmpii puni si yire ninuyi jwo.

* 14:27 Zakari 13.7

Yesu à Kile jáare Zhetisemani cikɔage e

(Macwo 26.36-46; Luka 22.39-46)

³² Nyɛ ka pi i nɔ cyage k'e, kuru mege nyɛ Zhetisemani. Ka Yesu si u cyelempyiibii pyi: «Yii tɛɛn naha mà jwo mii u sà Kile jáare meyyere ke.»

³³ Ka u nin̄kareŋi si nkàre ná Pyeri ná Yakuba ná Yuhana i. Ka yyetanhare ná funmpɛɛnre si sii u á. ³⁴ Ka u u pi pyi: «Mii funŋke naha a pɛn fo na ŋko si mii bò. Yii tɛɛn naha yii i ŋkwôro nyii na.»

³⁵ Ka u u nkàre yyaha yyére, maa uye wà nin̄ke na, maa Kile jáare, bà lire tɛni kyaage si mpyi si njà ntôro u taan mɛ. ³⁶ U mpyi na ŋko: «Mii Tu Baba, li fânhe nyɛ mu i mà já a karigii puni pyi. Na shwɔ ŋke kyaage lwɔhe na. Nka ma hà na nyii wuuni pyi mɛ, ma nyii wuuni pyi.»

³⁷ Lire kântugo ka Yesu si núr'a pa u cyelempyiibii yyére, mà sà pi ta pi i ŋwúuni. Ka u u Pyeri nɛ, maa u pyi: «Simɔ, mu na ŋwúuni bɛ? Mu nyɛ a já a nde tɛni nin̄kinji pyi nyii na ná mii i mà? ³⁸ Yii tɛɛn nyii na, yii raa Kile jáare, bà yii si mpyi si fânha ta Sitaanniŋi na, u áha ŋkwɔ yii sɔn ŋgà kapii na mɛ. Nákaana baa, sùpyanji zòmbilin'à bégel'a yaha kacɛnŋkii mɛɛ na, ŋka u fân'h'à cyére.»

³⁹ Lire kântugo ka Yesu si núr'a file yyaha yyére, maa wá na Kile jáare ná puru jwunumpe e. ⁴⁰ Ka u u núr'a pa u cyelempyiibii yyére mà pa pi ta pi à ŋɔɔ, pi mpyi na si n-jà nyiiigii múgo n-yaha mɛ. Nje pi sí n-jwo Yesu á ke, pi saha nyɛ a cè mɛ.

⁴¹ Ka Yesu si núr'a kàre yyaha na, maa núr'a pa nɔ u cyelempyiibii na tontanrawoge e, maa pi pyi: «Yii saha na ŋwúuni la? Nɔɔmp'à ta, tɛn'à nɔ. Numɛ, Supyanji Jyanji sí n-le kapimpyiibii cye e. ⁴² Yii yîri, wuu raa si, naha na yɛ ŋge u sí mii le cye e ke, uru na naha naha.»

Yesu ncùŋi kani

(Macwo 26.47-56; Luka 22.47-53; Yuhana 18.3-12)

⁴³ Nyɛ mà Yesu yaha puru jwumpe na, ka Zhudasi si nɔ wani, uru na nyɛ cyelempyiibii kɛ ná shuunniŋi wà. U mpyi a pa ná shin̄nyahar'e, kàshikwɔn̄ŋwɔɔyi ná kàbiyi mpyi pire cye e. Kile sáragawwuubii n̄ŋufɛebii ná Kile Saliyanji cyelentiibii ná Yahutuubii kacwɔn̄ribii pi mpyi a pire tun. ⁴⁴ Zhudasi u mpyi na sí u le pi cye e ke, uru mpyi a jwo a kan u cùveebil'á: «Yii aha mii nya mii à sùpyanji ŋgemu púr'a cù maa u shéere ke, urufoo wi. Yii i u cù, yii a si, yii raa u kàanmucaa sèl'e.» ⁴⁵ Pi à nɔ ke, ka Zhudasi si ntíl'a file Yesu na, maa jwo: «Wuu cyelentuŋi» maa u púr'a cù.

⁴⁶ Nyɛ ka sùpyire si cye taha Yesu na, maa u cù. ⁴⁷ Ka Yesu cyelempyanji wà nin̄kin si u kàshikwɔn̄ŋwɔɔge wwú mà taha a Kile sáragawwuubii n̄ŋufembwɔhe báarapyiŋi nin̄genke kà kwɔn a cyán. ⁴⁸ Ka Yesu si yi jwo pi á: «Yii à pa mii fye e ná kàshikwɔn̄ŋwɔɔyi ná kàbiyi i mpa ncù, mu à jwo kakuumpyi u nyɛ mii. ⁴⁹ Mii mpyi ná yii e canja maha canja. Mii mpyi maha sùpyire kálali Kilejaarebage e, yii sí nyɛ a mii cù mɛ. Nka nde mpyiŋi sí Kile tũntunmpii jwumpe fũn̄ɔ.»

⁵⁰ Ka u cyelempyiibii puni si fê, maa u yaha. ⁵¹ Nàŋjiŋi wà u mpyi a taha u fye e, vâannto kanna u mpyi a taha a uye míginɛ. Ka pi i u cù vâanntoŋi na. ⁵² Ka u u láha u na, maa wá na fi u cípyire wuŋi.

Yesu na nyɛ yukyaabii cye e

(Macwo 26.57-68; Luka 22.54-55, 63-71; Yuhana 18.13-14, 19-24)

⁵³ Mpio pi à Yesu cù ke, ka pire si nkàre ná u e Kile sáragawwuubii n̄ŋufembwɔhe yyére. Kile sáragawwuubii n̄ŋufɛebii puni ná Yahutuubii

kacwɔnribii ná Kile Saliyanj cyelentiibii mpyi a piye bínni wani. ⁵⁴ Mà pi yaha pi i ñkèege ná Yesu i, Pyeri à tèen laage e, marii si pi fye e fo sáragawwuubii ññufembwɔhe pyenge e. U à sà nɔ ke, maa jyè pyenge e, maa ntèen sañcwansigibii taan na uye ware.

⁵⁵ Sáragawwuubii ññufeebii ná yukyaala kurunke shiinbii puni mpyi na kanunɔ caa si Yesu bɔ. Nka pi jye a yaaga ta me. ⁵⁶ Shinnyahara mpyi na fini Yesu na, nka pi jwumpe jye a bê ninjin na me. ⁵⁷ Pìl'à pa yîri, maa fini na pir'à lógo na u à jwo: ⁵⁸ «Mii sí sùpyire Kileñaarebage nivanrage cyán, sí nùru ku faanra canmpyaa taanre funnj'i sùpya baa.» ⁵⁹ Puru mpe ññɔ taan sahanjki, pi jwumpe jye a jà a pyi ninjin me.

⁶⁰ Ka sáragawwuubii ññufembwɔhe si yîri sùpyire shwɔhɔl'e, maa Yesu yíbe: «Mpe jwumpe puni p'à jwo mà yyaha tíi ná mu i ke, naha mu à cè p'e ye?» ⁶¹ Ka Yesu si fyàha fyii, u jye a yaaga jwo me. Ka sáragawwuubii ññufembwɔhe si nùr'a u yíbe: «Kile Nijcwɔnrɔnj u jye mu la? Kilenj Nijcennj Jyanj u jye mu la?» ⁶² Ka Yesu si u pyi: «Ɖɔn, mii wi! Yii sí Supyanj Jyanj nya u à tèen Sinj Punifoo Kile kàniye cyege na, lire kàntugo yii mú sí u nimpanj nya nahajyi i, mà yîri ññyinj na.»

⁶³ Yesu à puru jwo ke, ka sáragawwuubii ññufembwɔhe lùyiri wunji si u yabilinj vaaantinnjke cwɔn†, maa jwo: «Wuu saha jye a tíge wà ñwɔjwumɔ kurugo me. ⁶⁴ Yii à u Kile mekeege jwumpe lógo. Naha yii jye na sɔnnj ye?» Ka pi puni si ntèen li taan na u à kapii pyi, na u mú s'à yaa u bɔ. ⁶⁵ Ka pii si wá na ntilwɔhe wàa u na, maa u yyahe pwɔ, maa kanjuruyo cyán u e, maa u yíbe: «Mu jye a jwo na mu na jye Kile túnntunɔ mà? Nge u à mu bwɔn ke, uru mege yyere wuu á!» Ka pyenge sañcwansigibii si kantawahii bwɔn bwɔn u e.

Pyeri à jwo na uru jye a Yesu cè me

(Macwo 26.69-75; Luka 22.56-62; Yuhana 18.15-18, 25-27)

⁶⁶ Lir'à Pyeri ta u mpyi ñwɔhɔntaan pyenge funnjke e. Ka Kile sáragawwuubii ññufembwɔhe báarapyicwoñj wà si mpa ⁶⁷ Pyeri ta u u na ware, maa u yal'a wíi maa u pyi: «Mu mú mpyi ná Nazareti Yesu e!» ⁶⁸ Ka Pyeri si yi kyáala maa jwo: «Ceewe, mpe mu na yu ke, mii jye a puru cè me.» Lire kàntugo ka Pyeri si fworɔ ntàani na mà sà yyére tajyjwɔge na, [ka ñkùpooñj si mee sú.] ⁶⁹ Lire kàntugo ka uru ceenj ninunji si nùr'a Pyeri nya kuru cyage e. Sùpyire ti mpyi wani ke, ka u u tire pyi: «Nge nànj jye pi wà.» ⁷⁰ Ka Pyeri si nùr'a yi kyáala. Nye tèr'à pyi ke, mpíi pi mpyi wani ke, ka pire si yi jwo Pyeri á: «Nàkaana baa, mu na jye Yesu fyèñwɔhɔshinnj wà, naha na ye mu mú na jye Galile kùluni shin.» ⁷¹ Nye ka Pyeri si jwo: «Kampyi mii à nge nànj cè, Kile kà na yaha me!» ⁷² Ka ñkùpooñj si ntil'a mee sú tozhɔnwogo. Ka Pyeri funnjke si ñcwo Yesu jwumpe ññjwumpe na na: «Ñkùpooñj meeni shɔnwuuni sí mu ta mu à jwo a nɔ tooyo taanre na na mu jye a mii cè me.» Nye ka Pyeri si wá na mee súu.

15

Pilati à Yesu yíbe

(Macwo 27.1-2, 11-14; Luka 23.1-5; Yuhana 18.28-38)

¹ Kuru canjke jyèsɔɔge na, ka Kile sáragawwuubii ññufeebii ná Yahutuubii kacwɔnribii ná Kile Saliyanj cyelentiibii ná yukyaala kurunke shiinbii

† 14:63 Yahutuubil'á, sùpya ká jwumɔ jwo Kile na, mpemu jye a yaa pu jwo u na me, mpíi pi à puru jwumpe lógo ke, pire maha yîri maa pi vaañyji cwɔn.

sanmpii puni si piye bínni, maa wwò a jwo, maa Yesu cù a pwò maa ñkàre ná u e fànhafoonji Pilati á* . ² Ka Pilati si u yíbe: «Yahutuubii Saannji u nyε mu la?» Ka Yesu si u pyi: «Mu aha jwo amuni yo.»

³ Ka Kile sáragawwuubii ñùñufeebii si tigire ñinyahara cyán Yesu na. ⁴ Ka Pilati si núr'a u yíbe: «Tigire pi à cyán mu na ke, mu nyε a pà cè a jwo tire e mà?» ⁵ Yesu saha nyε a jwo mε. Ka lire si Pilati kàkyanhala sèl'e.

Yesu kataanmp' à cwònr'a yaha u mbòji na

(Macwo 27.15-26; Luka 23.13-25; Yuhana 18.39--19.16)

⁶ Yee maha yee Yahutuubii bilereñkwoñji kataanni n'a mpyi a nò, Pilati mpyi maha kàsujji ñinjin yaha, ñge sùpyire mpyi maha ñáare u á ke. ⁷ Nàñi wà, ná u mεge na mpyi Barabasi, uru mpyi a le kàsunji i, ñaha na yε u ná u wwoñεbii mpyi a cànra Jromu shiinbil'á, fo mà booro pyi. ⁸ Ka sùpyire si file Pilati na, maa u ñáare na nde u maha mpyi pir'á yee maha yee ke, na u lire pyi. ⁹ Ka Pilati si pi yíbe: «Li sí n-bê yii á, mii u Yahutuubii Saannji yige kàsunji i la?» ¹⁰ U mpyi a cè na yinnyεge na Kile sáragawwuubii ñùñufeebil' à Yesu le cye e. ¹¹ Nka Kile sáragawwuubii ñùñufeebil' à sùpyire sòn na ti Pilati ñáare u Barabasi yige kàsunji i, u u Yesu yaha wani.

¹² Ka Pilati si núr'a pi yíbe: «Ñge yii na mpyi Yahutuubii Saannji ke, ñaha yii nyε na sònñi mii i mpyi uru na yε?» ¹³ Ka pi i jwo fànha na: «U kwòro cige na!» ¹⁴ Ka Pilati si núr'a pi yíbe: «Kapiini ndire u à pyi mà sà nò u bò yε?» Nka pi saha na kwuugii wàa fànha na, marii ñko: «U kwòro cige na!» ¹⁵ Pilati la mpyi si sùpyire nyii wuuni pyi, maa Barabasi yige kàsunji i, maa pi pyi pi à Yesu bwòn ná kàsorigil'e, maa u kan pi sà ñkwòro kworokworocige na.

Sòrolashiibil' à Yesu fwóhòrò

(Macwo 27.27-31; Yuhana 19.2-3)

¹⁶ Ka sòrolashiibii si ñkàre ná Yesu i pi tateenge e, maa sòrolashiibii sanmpii yyer'a pa, ¹⁷ maa väänntinmbwohò ñinyεga† le u na, maa ñguro cín mà pyi saanra ñuntonò mà tò u na. ¹⁸ Lire kántugo ka pi i wá na u fwóhòre, marii ñko: «Yahutuubii Saannji, wuu à mu shéere!» ¹⁹ Marii u bwúun ñunke e ná kàbiini i, marii ntilwòhe wàa u na, marii ñinjure sínni u taan, maa piye pyi mu à jwo pi na u pére. ²⁰ Pi à u fwóhòr'a kwò ke, maa väänntinmbwohe ñinyεge wwú u na, maa u yabilinji väännyi le u na, maa ñkàre ná u e si sà ñkwòro kworokworocige na.

Pi à Yesu kwòro cige na

(Macwo 27.32-44; Luka 23.26-43; Yuhana 19.17-27)

²¹ Nyε mà sòrolashiibii yaha pi i ñkèege ná Yesu i tabonke e, pi à círi ná nàñi w'e u à yíri sige e, u mεge mpyi Simò, Sireni kànhe shin u mpyi u wi. Alezandiri ná Urufusi yii tunji u mpyi u wi. Nyε ka pi i u kárama u à Yesu kworokworocige tugo. ²² Ka pi i ñkàre ná u e cyage mεge ku nyε Gólikota ke, lire ñwòhe ku nyε: «Nunkwòoge Cyage.» ²³ Pi à nò wani ke, maa wyεere tà le sinmpe e mà kan Yesu á u bya, ñka u nyε a ñen'a ti bya mε. ²⁴ Sòrolashiibil' à Yesu kwòr'a kwò ke, maa ñkyaanwooni tég'a u väännyi taa piye na, bà pi puni si mpyi si pi nàzhanji cè mε. ²⁵ U à kwòro cige na nyége tēni baacyere wuuni na. ²⁶ U à bò ñunke ñkemu na ke, cikwooni na pi mpyi na sí kuru séme ke, pi à li séme kuru cyage e: «YAHUTUUBII

* **15:1** Fànhafoonji Pilati kanni u mpyi na sí n-jà kuni kan pi kàsujjiñi wà bò. † **15:17** Väänntinnyεge»: Yahutuubii yyéere, pi mpyi maha kuru väänntinñke jwoolo maha ñkan saanbii ná shinbwoobil'á.

SAANNI». ²⁷ Nàŋkaalii shuunni mpyi a kwòro ná Yesu i. Wà mpyi u kàniŋke na, u sanni sí jye u kàmèni na. [²⁸ Lire pyiŋkanni na, mpe p'à sème Kile Jwumpe Semèŋi i u kyaa na ke, pur'à fùŋŋ: «U à tòrò ná kapimpyiibil'e.»]

²⁹ Sùpyire nintore mpyi maha u fwóhòre, marii jùnyi kwòre, marii ŋko: «Mu u mpyi maha jwo na mu sí Kileŋaarebage cyán si ku faanre canmpyaa taanre e ke, mu u jye amè la? ³⁰ Mu yabiliŋi u maye shwò, maa ntíge kworokworocige na.»

³¹ Kile sáragawwuubii jùŋufeebii ná Kile Saliyaŋi cyelentiibii mpyi na u fare, marii ŋko piy'á: «U à pii shwò, maa mpyi u jye a ja uye shwò mè. ³² Kile Niŋcwònròŋi! Izirayeli Saanŋi! Mu aha ja a tíge ŋke cige na may'á, wuu sí n-dá mu na!» Mpii pi mpyi a kwòro u taan ke, pire mú mpyi na u fare.

Yesu kwùŋi

(Macwo 27.45-56; Luka 23.44-49; Yuhana 19.28-30)

³³ Nye canŋke mpyi a nò jùŋò niŋi i, ka numpini si mpâ'l'a jyè kini cyeyi puni i, mà tère pyi fo mà sà byanhara yàkoŋke na. ³⁴ Lire tènì i, ka Yesu si jwo fànha na: «Eloyi, Eloyi, lama sabakatani‡?» Lire jwòhe ku jye: «Mii Kilenji, mii Kilenji, jaha na mu à kàntugo wà mii á ye?»

³⁵ Mpii pi mpyi wani ke, ka pire pii si yire lógo, maa jwo: «Yii lógo! U naha na Kile túnntunŋiEli yiri na u pa uru tège.» ³⁶ Ka pire wà niŋkin si fè a sà sicogo fyinmè lùtanhage k'e, maa ku nórò kábii na, mà yaha Yesu jwòge taan, u u ku ta a shwònrò. Maa jwo: «Yii u yaha wani, wuu a wii kampyi Eli sí n-pa u tírige ŋke cige na.» ³⁷ Ka Yesu si núr'a sêe fànha na, ka u múnaani si fworo u e.

³⁸ Nye ka Kileŋaarebage táataa vaaŋke si jcwònrò niŋke e, mà lwó nìjyinjì na fo jwòh'i.

³⁹ Nye Ōròmu sòrolashiibii yyaha yyére shinŋi u mpyi a yyére Yesu yyaha na ke, u à ta naha u kwùŋkanni jya ke, ka u u jwo: «Nàkaana baa, ŋge nàŋi mpyi Kile Jyaŋi.»

⁴⁰ Cyee kuruŋò mpyi a yyére laage e, marii wii. Mariyama u mpyi na yîri Magidala kànhe e ke, ná Mariyama, u jye Yakuba bilere ná Zhoze nuŋi ke, ná Salomé mpyi pi e. ⁴¹ Pire cyeebii pi mpyi a taha Yesu fye e mà u yaha Galile kùluni i marii u tère. Cyee niŋyahamii mú mpyi wani, pi mpyi a taha u fye e mà kàre Zheruzalemu kànhe e.

Yesu ntòŋi kani

(Macwo 27.57-61; Luka 23.50-56; Yuhana 19.38-42)

⁴² Nye yàkoŋke mpyi a nò a kwò, ka pi i wá na canŋoŋke bégeli, lire jwòhe ku jye: kuru canŋa nùmpañja mpyi canŋoŋke. ⁴³ Arimatì kànhe shinŋi Yusufu, uru na mpyi yukyaala kuruŋke sèe shinŋi wà. U cyege mpyi a taha Kile Saanre tēepani na. Ka uru si jùŋò waha maa ŋkàre Pilati yyére si Yesu buwuŋi jàare u á. ⁴⁴ Pilati à Yesu kwùŋi lógo ke, l'à u paa, ka u u sòrolashiibii yyaha yyére shinŋi yyer'a pa yíbe kampyi u tèekwuun'à mò. ⁴⁵ Tènì i sòrolashiibii yyaha yyére shinŋ'à Pilati pyi na Yesu à kwù ke, ka u u kuni kan Yusufu á na u sà u tírige kworokworocige na. ⁴⁶ Ka Yusufu si vaaŋvyinge shwò, maa Yesu buwuŋi tírige kworokworocige na, mà le

‡ 15:34 Yesu na ŋkwúuli Arameni sheenre e. Tire sheenre e, Eloyi jwòhe ku jye: «Mii Kilenji». Mpii pi jye pi jye na tire sheenre nùru me, pire maha sòŋni na Kile túnntunŋi Eli Yesu jye na yiri. Yahutuubii pii na sòŋni na, ná Eli jye a kwù me, na sùpya ká mpyi kyaage e, na u sí n-pa urufoo shwò (2 Saanbii 2.1-12).

k'e, mà sà ntò fannke e. Kuru fannke mpyi a tùgo kafaaga na. Ka u u kafaabwòhò kùunkul'à pa ntò fannke jwòge na. ⁴⁷ Magidala Mariyama ná Zhoze nunji Mariyama mpyi na Yesu buwunji tasinnage wíi.

16

Yesu à jè a fwordo kwùnjì i

(Macwo 28.1-8; Luka 24.1-12; Yuhana 20.1-10)

¹ Nyε canḡḡk'à tòro ke, Magidala Mariyama ná Yakuba nunji Mariyama ná Salome, ka pire mú taanre si ḡkàr'a sà sìnme nùguntanga wumò shwò si ntège Yesu buwunji tiri. ² L'à pyi cibilaage canḡcyiige* jyèsòoge na. Tèni i pi à nò kafaage fannke na ke, canḡa jyiini mpyi na fwordo. ³ Pi ninḡaribii mpyi na ḡko piy'á: «Jofoo u sí n-pa kafaabwòhe kùunḡkuu n-láha wuu á fannke jwòge na yε?» ⁴ Pi à ta naha pi jyiigii yirige ke, ka pi i kafaabwòhe ta k'à kùunkul'a lwó fannke jwòge na. ⁵ Pi à nò wani ke, maa jyè fannke e, mà nànjiiwe jya u à vāanvyinge le, mà tēen kàniḡke na, ka cyeebii si fyá sèl'e. ⁶ Ka nànjiiḡ si pi pyi: «Yii àha vyá me. Nazareti Yesu pi à kwòro cige na ke, uru yii na jcaá la? U à jè a fwordo kwùnjì i, u jyε naha me. Yii u buwunji tasinnage wíi. ⁷ Yii sà yi jwo Pyeri ná cyelemḡyibii sanmpil'á “U à kàr'a sà yii sige Galile kùluni i. Yii sí sà u jya wani, bà u à fyānha a yi jwo a yaha me.”» ⁸ Nyε ka cyeebii si fè a fwordo fannke e. Pi puni mpyi a fyá fo na jcyèenni. Li funḡpēnr'à pi pyi pi jyε a jēn'a yaaga jwo sùḡpa á me.

Mpiimu na Yesu à uye cyèe ke

(Macwo 28.9-10, 16-20; Luka 24.13-49; Yuhana 20.11-23; Kapyiḡkii 1.6-

8)

[⁹ Yesu à jè a fwordo kwùnjì i cibilaage canḡcyiige jyèsòoge na ke, Magidala Mariyama na u à fyānha a uye cyèe, ḡge e Yesu à jínabii baashuunninji kòr'a yige ke. ¹⁰ Ka uru ceenji si ḡkàr'a sà yi jwo Yesu fyèḡwòhòshiiḡbil'á. Pi mpyi a tēen yyetanhare e, marii myahigii súu. ¹¹ ḡka tèni i pi a lógo na Yesu à jè a fwordo kwùnjì i, na u wá jyii na, na Mariyama à u jya ke, pi jyε a sàa dá me.

¹² Lire kàntugo Yesu à uye kēenḡ'a cyèe u fyèḡwòhòshiiḡbii pìi shuunni na mà pi yaha pi i ḡkèege sige e. ¹³ Ka pire si núr'a pa yi jwo pi sanmpil'á, ḡka pire mú saha jyε a dá me.

¹⁴ Kāsranḡe na, Yesu à uye cyèe u cyelemḡyibii ke ná ninḡkinji na mà pi yaha pi i lyí. U à pi faha pi dánabaare na, naha na yε mpii pi à u jya u à jè a fwordo kwùnjì i, maa mpyi jyii na ke, u cyelemḡyibii jyε a jēn'a dá pire jwumpe na me. ¹⁵ Puru jwòhò na, ka Yesu si pi pyi: «Yii a si dḡjyēḡ jḡnyi puni na, yii s'a Jwumpe Nintanmpe yu sùḡyire pun'á. ¹⁶ ḡgemu ká dá pu na, maa batize ke, urufoo sí nùḡpanḡa ta, ḡka shin maha shin u à pu lógo, maa mpyi u jyε a dá pu na me, Kile sí urufoo tūn. ¹⁷ Mpii pi à dá mii na ke, pire sí raa kakyanhala karigii jcyiimu pyi ke, cyire cyi jyε: pi sí raa jínabii kòre, pi sí raa yu shēenre taber'e, ¹⁸ pi sí raa wwòobii cwòre, ḡka pi sí raa yaage pyi pi na me. Pi méε ká bàha bya, ku sì n-jà kapii pyi pi na me. Pi sí raa cyeyi tare yampii na, s'a Kile jáare pi na pi raa jcyùnjì.»

Yesu à kò a dùgo nḡnyinji na

(Luka 24.50-53; Kapyiḡkii 1.9-11)

* 16:2 Yahutibil'á cibilaage canḡcyiige ku jyε kárinji.

19 Kafoonji Yesu à puru jwumpe puni jwo a kwò ke, ka Kile si u kò a dùrugo nìnyinì na, ka u u sà ntèen Kile kàniņe cyege na.

20 Nyε ka u cyelempyiibii si nkàr'a sà a Jwumpe Nintanmpe yu cyeyi puni i. Kafoonji mpyi maha pi tère báaraņi puni i, kakyanhala karigii pi mpyi maha mpyi Yesu mεge na ke, cyire mpyi maha fànha kaan pi jwump'á, mà li cyêe na sèe wi.]

Luka Jwumpe Nintanmpe Jwunƙanni Mpe yii à yaa yii cè mà jwo yii jyè sémeɲi funɲo jwumpe e ke

Luka na mpyi wempyi, Yahutu bà u mpyi u wi me. Mpii pi nyɛ pi nyɛ Yahutuu me, Luka la mpyi si Kile Jyanji Yesu kyaa jwo pir'á. Lire kurugo mpii pi à Yesu nya maa lógo u jwɔ na ke, u à file pire na maa Yesu karigii yyaha cya pir'á.

Yesu à si fòɲfee pyenge. Mpànahabii pi à sù mpànahabii ke, pir'á u zin'a fyànha a jwo. Kile nyɛ a sùpya pɔwɔɲo sùpya na me, u à jwo na shin maha shin u à uye cè kapimpyiɲe maa nyɛ Yesu na ke, urufoo sí nùmpañja ta. Fòɲfeebii ná yampii ná nàɲkopyire ná lenkwucyeebii ná címpii ná zàmpeɛnbii ná supyishɲi sanɲi u mpyi u nyɛ laage e pil'á me, pire puni kyaa mpyi a táan Yesu á. Tèni i Yesu à kwòro cige na ke, mpii pi à u kwòro ke, u à Kile jaàre na u yàfa pire na.

Yesu à jè a fworò kwùɲi i ke, u à uye cyêe u cyelempyiibii na, maa pi pyi na pi tɛɛn Zheruzalemu kànhe e, pi i Kile Munaani sige, Kile mpyi a lire ndemu jwɔmɛɛ lwó pi á ke. Yesu à puru jwo ke, maa dùg'a kàre nɲyɲi na, pi nyii na.

Karigii cyi à pyi lire kàntugo ke, Luka à cyire séme sémeɲi waber'e, uru mege na nyɛ: «Yesu Tunntunpii Kapyiɲkii Semɛɲi».

Luka sémeɲi kasemɛni

¹⁻³ Yyaha yyére shinɲi Tofili, karigii cyi à pyi naha wuu yyére ke, cyire cyi mii nyɛ na sémeɲi si ntun mu á. Shinnyahara mú à cyii séme cyire karigil'e, mà tàanna ná sùpyire cyi jwunƙanni i, mpiimu nyii na cyi pun'à pyi ke, ná pire pi à pa mpyi Jwumpe Nintanmpe jwufeebii ke. Lire e mii mú à li ta kacenne maa cyi yyaha cya fo cyi tasiige e maa cyi yal'a séme si ŋkan mu á, ⁴bà mu si mpyi si li cè na karigii cyi à jwo mu á ke, na cyire na nyɛ sèe me.

Kile mèlekeɲi wà à Yuhana Batizelipyiɲi zɲi kyaa jwo

⁵ Tèni i Eròdi mpyi Zhude kùluni saanɲi ke, Kile sàragawwuɲi wà na mpyi Abiya u sàragawwukuruɲke e, u mege mpyi Zakari. U cwoɲi mpyi Arɔn tùluge shin, u mege sí mpyi Elizabeti. ⁶ Pi mú shuunniɲi mpyi a tí Kafoonɲi Kile yyahe taan, pi mpyi a u jwɔmɛɛni cù karigii puni i, marii u tonɲi kurigii puni jaare. ⁷ Ŋka pyà mpyi pi á me, jaaha na ye Elizabeti mpyi cijiriɲe. U ná u poonɲi mú sí mpyi a lyɛ a kwò.

⁸ Canɲka Zakari mpyi sàragawwubaaranɲi na Kile yyahe taan, jaaha na ye màhani mpyi a nɔ pi sàragawwukuruɲke na. ⁹ Mà tàanna ná sàragawwuubii làdaabil'e, pi mpyi maha ŋkyaanwooni tɛg'a sàragawwuɲi wà cwɔɔnɔ, ur'a si jyè Kilejaarebage funɲke e maa wusunari sùgo. Nyɛ ka kuru canɲke wuɲi si mpa bê Zakari na. ¹⁰ Mà u yaha u u wusunari sùge, sùpyire puni mpyi ntàani na na Kile jaàre. ¹¹ Ka Kafoonɲi Kile mèlekeɲi wà si mpâl'a fworò Zakari na, maa yyére wusunari tasogoge kàniɲe cyage na. ¹² Zakari à u nya ke, maa fyá sèl'e.

¹³ Ka mèlekeɲi si u pyi: «Ma hà vyá me Zakari, Kile à mu jarege lógo. Mu cwoɲi Elizabeti sí mu kan pùnabile na, maa li mege le Yuhana. ¹⁴ Uru pyàɲi zɲi kani sí n-pyi mu á funntanga ná múguro kyaa. Li mú sí n-pyi

shinnyahara á funntanga kyaa, ¹⁵ naha na ye u sí n-pyi shinbwo Kafoonji Kile yyahe taan. U sí raa sinmpe pà tufiige byii me. Kile Munaani sí u jí tèrigii puni i, ali mà u yaha zimbãa. ¹⁶ U sí Izirayeli shiinbii ninyahamii yyahe kèenne Kafoonji pi Kilenji á. ¹⁷ U kapyiinkee sí n-pyi Kile túnntunni Eli wogigii fiige. Bà Kile Munaani mpyi a fyánha a fánhe kan Eli á me, amuni li sí fánhe kan u á, u u Kafoonji kuni bégele, u u tiibii ná pyiibii shwòhoni yaa. Mpii pi à jùhò kyán Kile na ke, u sí pire kèenne n-pyi shintiilii, si supyishini wà bégele njaha Kafoonji yyahe na.»

¹⁸ Ka Zakari si jwo mèleken'á: «Di mii sí puru sèeni cè n-jwo ye? Naha kurugo ye mii ná na cwoñi shin'á tòro zi taan.» ¹⁹ Ka mèlekenji si u pyi: «Mii u nyè Gabiriyeli. Mii u nyè Kile taan u túnnture laage e. U à mii tun mii u pa mpe jwumpe nintanmpe jwo mu á. ²⁰ Mu nyè a jèn'a tèn mii jwòmugure taan me, mà li ta nde mii à jwo mu á ke, li sí n-pyi li tèepyiil'e. Lire kurugo mu sí n-pyi búbu, mà lwó nume na fo mà sà yaa ná li tèepyiini i.»

²¹ Lire tèn mpyi a sùpyire puni ta ti i Zakari sigili na nkànre, naha na ye u mpyi a mò Kileñaarebage funnke e. U mōñi mpyi a pi puni pãa. ²² U à jà a pa fwo ro ke, ka u u mpyi búbu, u nyè a jà a jwo ná pi e me, ka pi i jicè na Kile à kani là cyèe u na Kileñaarebage funnke e. Ka u u wá na yu ná cyeyi i. ²³ Nyè Zakari sárágawwubaaranji canmpyaagil'á fùnhò ke, ka u u nkàre pyenge.

²⁴ Canmpyal'á tòro ke, ka u cwoñi Elizabeti si laa ta, maa njwòhò yinyè kanjuro funn'i. Maa jwo uye funn'i: ²⁵ «Kile à jwò mii na ná nde e de! U à mii pyitambaani silege láha mii na sùpyire jyii na.»

Kile mèlekenji wà à Yesu zini kyaa jwo

²⁶ Nyè Elizabeti laani yinke baani woge e, ka Kile si u mèlekenji Gabiriyeli tun Galile kùluni kànhe kà na, ku mege nyè Nazareti. ²⁷ Pùcwoñi wà u mpyi wani, u mege mpyi Mariyama. Saanji Dawuda tùluge shinji Yusufu tàcwo u mpyi u wi. ²⁸ Ka mèlekenji si jyè uru pùcwoñi yyère, maa jwo: «Mii à mu shéere, Kafoonji Kile à jwò mu na maa mpyi ná mu i.» ²⁹ Ka puru jwumpe si Mariyama funnò wwòonò sèl'e, ka u u wá na uye yibili uru fwùñi jùñke na. ³⁰ Ka mèlekenji si yi jwo u á: «Ma hà vyá me Mariyama, Kile à jwò mu na. ³¹ Mu sí laa ta, li sí n-si pùnambile, maa li mege le Yesu* . ³² U sí n-pyi shinbwo, u mege sí n-le Kilenji ninyi wunji Jyani. Kafoonji Kile sí u tulyage Dawuda saanre fánhe kan u á. ³³ U sí n-pyi Yakuba shinji† jùhò na fo tèekwombaa. U fánhe sì n-kwò me.» ³⁴ Ka Mariyama si yi jwo mèleken'á: «Di lire sí n-pyi n-jwo ye? Naha kurugo ye mii sàha nkòwò a nò cè me.»

³⁵ Ka mèlekenji si u pyi: «Kile Munaani sí n-pa n-tèn mu jwun'i. Kilenji ninyi wunji u síni sí n-pyi mbyime fiige mu jwun'i. Lire kurugo pyàni mu sí n-si ke, uru sí n-pyi Kile wu, u mege sí n-le Kile Jyani. ³⁶ Mu cìmpworocwoñi Elizabeti, uru ninjyenkwonji mú à laa ta, u sí pùnambile si. Sùpyire mpyi na uru ngemu sònni cijirinje ke, u laani yibaani woge ku nyè nke. ³⁷ Sèeni na, kyaa nyè na Kile jini me.» ³⁸ Ka Mariyama si yi jwo u á: «Kafoonji bilicwo u nyè mii, Kile u li pyi mii á bà mu à yi jwo me.» Ka mèlekenji si yiri u taan maa nkàre.

Mariyama à sà fwo ro u cìmpworocwoñi Elizabeti na

* **1:31** Yesu mege jwòhe ku nyè: «Kafoonji Kile u nyè Shwofoonji.» † **1:33** Yakuba shiinbii pi maha mpyi Izirayeli shiinbii.

³⁹ Cyire canmpyaagil'e, ka Mariyama si yír'a fyâl'a kàre ñaŋyi kùluni i, Zhude kànhe kà na. ⁴⁰ Maa jyè Zakari pyenge e, maa Elizabeti shéere. ⁴¹ Tèni i Elizabeti à Mariyama fwùŋi lógo ke, ka u pyàŋi si ñyàha u funŋke e. Ka Kile Munaani si Elizabeti ñí, ⁴² ka u u jwo fànha na Mariyama á: «Kile à jwó le mu á mà tòro cyeebii puni taan! Pyàŋi mu sí n-si ke, Kile sí jwó le ur'á mú! ⁴³ Jo u ñye mii, fo mii Kafoonji nunji yabilinji u pa mii yyére ye? ⁴⁴ Naha kurugo ye mii sí yi jwo mu á, tènì i mii à mu fwùŋi lógo ke, funntang'à mii pyàŋi pyi u à ñyàha mii funŋke e. ⁴⁵ Mu wuun'à ñwò, ñaha na ye kani ñwòmèeni Kafoonji Kile à lwó mu á ke, mu à ñen'a dá lire na.»

Mariyama à Kile kèe

⁴⁶ Ñye ka Mariyama si jwo:

«Mii à Kafoonji Kile kèe ná na zòmbilini puni i,
⁴⁷ mii funŋke naha a táan sèl'e mii Shwofoonji Kile kurugo.

⁴⁸ Naha na ye mii u ñye u bilicwoŋi ke,
u à ñen'a ñwò mii na, maa kacenne pyi mii na,
mii ná na cyerempe puni i.

Mà lwó nume na,
tìinji nimpanji sùpyire puni sí n-pa raa ŋko na mii wuun'à ñwò.
⁴⁹ Naha kurugo ye Kile Sinji Punifol'à kabwòhii pyi mii á,
u meŋ'à táan.

⁵⁰ Mpii pi maha fyáge u na ke,
u maha pire ñuñara taa tèrigii puni i, maa kacennkii pyi pi á.

⁵¹ U maha kakyanhala karigii pyi
ná u cyege fànha ñyahaga woge e.

Mpii pi ñye ná yàmpeente funŋke e ke,
u maha pire tìn a caala.

⁵² U maha fànhafeebii tìrig'a lwó pi fànhe ñunji,
mpii pi à piye tìrige ke, u maha pire dùrugo.

⁵³ U maha yacenyi kaan kategefeebil'á fo maha pi funnyi ñíŋe.
U maha nàfuufeebii cyengaya wuubii yare pi i ñkèege.

⁵⁴⁻⁵⁵ Ñwòmèeni u mpyi a lwó wuu tulyey'á ke, u à lire fùñŋò.
U à pa u báarapyiibii Izirayeli shiinbii tège

U maha kacennkii pyi Ibirayima
ná u tülug'á tèrigii puni i.»

⁵⁶ Ñye ka Mariyama si ñkwôro Elizabeti yyére fo mà nò yíñye taanre fiige na, lire kântugo maa núr'a kàre u kànhe na.

Yuhana Batizelipyinji zinji kani

⁵⁷ Ñye Elizabeti tètigen'à pa nò ke, ka u u si pùnambile. ⁵⁸ Tèni i Elizabeti tēññeebii ná u cìmpyiibil'à lógo na Kafoonji Kile na wá à kacenne nimbwoo pyi u na ke, ka li i mpyi u ná pi á funntanga nimbwòhò.

⁵⁹ Pyàŋi zinji canmpyibaatanrewuuni na, ka pi i ñkàre u takwonge e. Pi la mpyi si u tunji Zakari mege le u na, ⁶⁰ ka pyàŋi nunji si jwo: «Ōnhò, u mege sí n-le Yuhana.» ⁶¹ Ka pi i u pyi: «Ŋka kuru mege fiige ñye mu sùpya na mà de!» ⁶² Ka pi i Zakari búbu wunji kà, maa u yíbe pyàŋi mege na. ⁶³ Ka u u pi pyi pi kwògo lwó a kan ur'á. Pi à pa ná k'e ke, ka u u yi séme ku na: «Pyàŋi mege sí n-le Yuhana» ka li i pi puni pàa.

⁶⁴ Ñye lire tènuuni i, ka Zakari ñjini si sànhà, ka u ñwòge si múgo, ka u u wá na yu marii Kile père. ⁶⁵ Ka cyire karigii si u tēññeebii ná u kwùumpe

shiinbii kàkyaanhala, fo mà sà nɔ Zhude ɲaɲyi cyeyi kànyi puni na. Pi puni mpyi na cyire karigii shɛɛnre yu pi bàraɲwɔyi i.

⁶⁶ Ka lire kani lógofeebii puni si li yaha piye funɲ'i, marii sɔɲɲi li na. Pi shin maha shin mpyi na uye yíbili: «Ŋge pyàɲi sí n-pyi ɲaha shi bɛ?» Sɛɛɲi na, Kafoonji Kile cyɛge mpyi ná u e.

Zakari à Yesu mpanji kyaa jwo

⁶⁷ Nyɛ ka Kile Munaani si pyàɲi tunji Zakari ɲí, maa u pyi u à mpe jwumpe jwo:

⁶⁸⁻⁶⁹ «Wuu Kafoonji Kile kɛe,

Izirayeli shiinbii u Kilenji,

ɲaha na ye u à Shwofoo ɲɲɛɲɛ yige

u báarapyiɲi Dawuda túluge e mà kan wuu á.

U à pa si mpa u shiinbii tɛɛɛ

si pi ɲùɲɔ wwû bilere e.

⁷⁰ Uru shɛɛnre Kile túnntunmpii mpyi a jwo fo tɛmɔni i

⁷¹ na u sí wuu yige wuu zàmpeɛnbii cye e,

wuu kyal'à pɛn mpiimu á ke, si wuu shwɔ pire na.

⁷² Lire cye kurugo, u à kacɛɲɛ pyi wuu tulyeyi na.

Nde u mpyi a jwo u tunmbyaare tooy'e ke, u à lire pyi.

⁷³⁻⁷⁴ U mpyi a ɲwɔmɛɛni ndemu lwó wuu tulyage Ibirayima á,

na u sí wuu yige wuu zàmpeɛnbii cye e,

bà wuu si mpyi s'a uru pɛre fyagara baa mɛ,

u à lire pyi.

⁷⁵ Kile à lire pyi bà wuu si mpyi s'a katiigii pyi u yyahe taan,

si ntaha uru kanni fye e wuu shɲi puni i mɛ.»

⁷⁶ Lire kàntugo ka Zakari si jwo u pyàɲ'á:

«Mii pyàɲi, pi sí n-pa raa mu pyi Kilenji ɲɲyi wuɲi túnntunɲi,

ɲaha na ye mu sí n-pa ɲaara Kafoonji yyaha na, si u kuni yaa.

⁷⁷ Mu sí yi yyaha jwo Kile wuubil'á na

u sí pi kapegigii yáfa pi na, si pi shwɔ.

⁷⁸ Wuu Kilenji ɲùɲaare ná u kacɛɲɲkii kurugo,

u à bɛɛnmpe yige wuu á mà yíri ɲɲyiɲi na, mu à jwo canɲa ɲyiini

nivworovɔnni.

⁷⁹ Mpii pi mpyi a tɛɛn kwùɲi numpini i ke, u à bɛɛnmpe yige pir'á.

U à yyɛɲɲke kuni le wuu taan.»

⁸⁰ Nyɛ uru pyàɲi mpyi na lyɛge, Kile Munaani sí i fàɲhe kaan u á. Ka u u ɲkwóro sige funɲke e fo mà sà nɔ u tɛɛcyeeni na Izirayeli shiinbii na.

2

Yesu zɲi kani

(Macwo 1.18-25)

¹ Nyɛ tɛni là à pa nɔ, ka saanbwɔhe Ogusiti si túnnturo tun na sùpyire puni mɛyi yi séme. ² Lire l'à pyi mɛsemɛni ɲɲcyiini, l'à pyi mà Kirinisi ta Siri kɲi ɲùɲɔ na. ³ Sùpyire puni mpyi na si na pi mɛyi sémeni pi tukanyi na. ⁴ Ka Yusufu si yíri Nazareti kàɲhe e Galile kùluni i mà kàre saanɲi Dawuda kàɲhe na, Bɛtilɛhemu i, Zhude kùluni i, ɲaha na ye Yusufu mpyi Dawuda túluge sùpya. ⁵ U ná u tàcwoɲi Mariyama mpyi a kàre wani mɛyi zɛmɛɲi kurugo. Mariyama laa wuɲi u mpyi. ⁶ Mà pi yaha Bɛtilɛhemu i, ka Mariyama laani tɛesini si nɔ. ⁷ Ka u u ɲyaɲi ɲɲcyiini si, maa u le

vàan̄nyi i mà sínniŋe yat̄ɔre yabyage fun̄ŋ'i, naha na ye pi mpyi a taturige ta n̄ampwun̄bii tashw̄onge e m̄e.

Kile m̄eŋeŋi wà à Yesu ziji kyaa jwo mp̄anahabii p̄il'á

⁸ Nye mp̄anahabii p̄ii na mpyi puru kw̄umpe e. Pi mpyi maha shw̄un̄nyi na sige e, marii pi mp̄aabii saŋcw̄on̄ŋi sigili. ⁹ Ka Kafoon̄ŋi Kile m̄eŋeŋi wà si uye cȳe pi na, ka Kafoon̄ŋi Kile s̄inampe b̄eɛn̄mpe si m̄ini kuru cyage e mà pi kw̄ulo, ka pi i fyá s̄e s̄el'e. ¹⁰ Ka m̄eŋeŋi si yi jwo pi á: «Yii àha vyá m̄e, mii sí múguro kyaa nimbwoo jwo yii á, lire sí n-pyi yii shiŋi puni wuu. ¹¹ Nijjaa numpilage yabilin̄ŋi i, Shwofol'á si yii á Dawuda k̄anhe na. Uru u n̄ye Kile N̄jncw̄on̄ŋi ná Kafoon̄ŋi. ¹² Am̄e yii sí li c̄e, yii sí p̄in̄mpin̄nyega ta pi à le a sínniŋe v̄aan̄nyi i yat̄ɔre yabyage k'e.»

¹³ Lire t̄eni i, ka m̄eŋeŋekuruŋɔ nimbw̄oh̄ɔ si mp̄âl'a pa bínni uru m̄eŋeŋi taan, marii Kile p̄ere na:

¹⁴ «P̄eente ti taha Kile na n̄iŋyiŋi na.

Mpii kyaa l'á táan Kile á ke, yyeŋiŋke ku pyi n̄iŋke na pire shw̄oh̄ol'e.»

¹⁵ T̄eni i m̄eŋeŋebil'á ȳiri mp̄anahabii taan mà dùgo n̄iŋyiŋi na ke, ka mp̄anahabii si yi jwo piy'á: «Yii a wá, wuu u shà B̄etilehemu i, Kafoon̄ŋi Kile à wuu pyi wuu à kani ndemu c̄e ke, wuu u sà lire w̄ii.» ¹⁶ Ka pi i fyâl'a k̄ar'a sà Mariyama ná Yusufu ta wani, maa p̄in̄mpin̄nyega n̄izinnage n̄ya yat̄ɔre l̄ubyakw̄ɔge fun̄ŋ'i. ¹⁷ Pi à p̄in̄mpin̄nyega n̄ya ke, jwumpe Kile m̄eŋeŋi mpyi a jwo pi á ku kyaa na ke, ka pi i puru puni jwo, ¹⁸ ka li i mpyi kakyanhala pu lógofeēbii pun'á. ¹⁹ N̄ka Mariyama wi ke, ur'á cyire karigii yaha u yákiŋi na, marii s̄on̄ŋi cyi na. ²⁰ Lire k̄antugo ka mp̄anahabii si n̄ur'a k̄are pi tayirige e, pi mpyi na Kile p̄ere marii u k̄ere pi karigii n̄indogooi ná n̄iyagii kurugo. Cyire karigil'á pyi bà Kile m̄eŋeŋi mpyi a cyi jwo m̄e.

Pi à k̄are ná Yesu p̄in̄mpin̄nyega wuri i Kileŋaarebage e

²¹ Pȳan̄ŋi canzege canmpyibaatanrewuuni na, ka pi i u kw̄on̄, maa u m̄ege le Yesu. Kile m̄eŋeŋi mpyi a kuru m̄ege le pȳan̄ŋi na mà jwo u nun̄ŋi u u laani ta ke.

²² Nye mà t̄anna ná MusaSaliyan̄ŋi i, s̄iiveente canmpyaagil'á kw̄ɔ ke, ka Yusufu ná Mariyama si ŋk̄are Zheruzalemu k̄anhe e ná pȳan̄ŋi i mà sà ŋkan Kafoon̄ŋi Kile á, ²³ bà l'á s̄eme Kafoon̄ŋi Kile Saliyan̄ŋi i na: «P̄un̄ampyire n̄jncyire puni sí n-pyi Kafoon̄ŋi Kile woro*.»

²⁴ Sárage kyaa Kafoon̄ŋi Kile mpyi a jwo Saliyan̄ŋi i mà yyaha t̄ii ná s̄ivoon̄ŋi tufeempe kani i ke, pi à kuru ww̄u mú. Kuru sárage ku mpyi: «Sanmpanra shuunni, lire n̄ye m̄e sanmpanmpw̄ɔŋjaara shuunni†.»

²⁵ N̄an̄ŋi wà na mpyi wani Zheruzalemu i, u m̄ege mpyi Simiyon̄. U mpyi a t̄ii maa fyáge Kile na. U mpyi na Izirayeli shiin̄bii Teḡefoon̄ŋi mpan̄ŋi sigili. Kile Munaani mpyi ná u e. ²⁶ L'á li cȳe u na na u s̄i n-kw̄u ná u n̄ye a Kafoon̄ŋi Kile N̄jncw̄on̄ŋi n̄ya m̄e. ²⁷ Nye t̄eni i Yesu sifeēbil'á sà n̄ɔ ná u e Kileŋaarebage e Kile Saliyan̄ŋi karigii m̄e na ke, ka Kile Munaani si Simiyon̄ yyaha c̄u a l̄eŋe Kileŋaarebage e. ²⁸ Ka u u p̄in̄mpin̄nyega c̄u u cyeyi i, maa Kile k̄e na:

²⁹ «Kafoon̄ŋi Kile, mii u n̄ye mu báarapyin̄ŋi ke, num̄e mu sí n-jà mii yaha mii u kw̄u yyeŋiŋke e, nde mu à jwo ke, mu à lire pyi a kw̄ɔ,

* 2:23 Ekizodi 13.2, 12 † 2:24 Levitiki 12.8

³⁰ ɲaha na ye Shwofoonji mu à tun ke, mii ɲyiin'à uru ɲya ɲɲjaa.

³¹ ɲge mu à kan diɲyeɲi sùpyire shɲi puni kurugo ke,

³² u sí n-pyi bèenme mpemu pu sí mu cyêe supyishɲi puni na ke, Izirayeli shiinbii pi ɲye mu wuubii ke, si pire mege pyi ku táan.»

³³ Puru jwumpe Simiyon mpyi a jwo Yesu kyaa na ke, puru mpyi a Yesu sifeebii kàkyanhala. ³⁴ Ka Simiyon si jwó le pi á, maa yi jwo Yesu nunji Mariyama á: «ɲge pyàɲi kapani li ɲye Izirayeli shiinbil'á, mà shɲɲyahara cyán si shɲɲyahara yírige. U sí n-pyi kacyeele, ɲka pii sí n-cyé li na. ³⁵ Lire pyɲkanni na, supyɲyahara funzonɲore sí n-yige cyíɲɲi na. Mu wi ke Mariyama, kani là sí n-pa mu súgo ma zòɲi na, mu à jwo kàshikwɔnɲwɔ l'à mu sú u na.»

³⁶⁻³⁷ Cɲɲyeɲi wà na mpyi wani, u mpyi a yye beecyere ná sicyere (84) kwò, uru na mpyi Kile tũntunɲo, u mege mpyi Ana. U tunji mege mpyi Fanuweli. Asheri tũluge sùpya u mpyi u wí. Uru ceenji mpyi a yye baashuunni pyi nàmbage e, ka u poonji si ɲkwú. Ka u u ɲkwóro nò baa. Pilaga bâra canɲa na, u mpyi maha mpyi súnleni ná Kileɲarege na Kileɲarebage e. ³⁸ Uru cɲɲyeɲi mú à sà Yesu sifeebii ta wani, maa Kile kêe, mpíi pi mpyi na Zheruzalemu kànhe shiinbii ɲɲgwuure sigili ke, maa Yesu kyaa jwo pir'á.

³⁹ ɲye Yusufu ná Mariyama à Kafoonji Kile Saliyanji kurigii puni ɲaara a kwò ke, maa núr'a kàre Nazareti i, pi kànhe na, Galile kũluni i. ⁴⁰ Pyàɲi mpyi na lyege ná fànhe e, u yákilɲi mpyi a pêe sèl'e. Kile mpyi a ɲwɔ u na maa mpyi ná u e.

Yesu ná u sifeebil'à kàre bilereɲkwoɲi kataanni na

⁴¹⁻⁴² Yye maha yye, Yesu sifeebii mpyi maha ɲkàre ná u e Zheruzalemu kànhe e bilereɲkwoɲi kataann'á mà tàanna ná Yahutuubii làdaɲi i. ɲye yyeeni kataann'á pi à kàre mà Yesu shɲi yaha yye ke ná shuunni na ke, ⁴³ lire kataann'á pa ɲkwò, ka pi i nũru na ɲkêege ke, ka Yesu si ntêen Zheruzalemu i u sifeebii pàama.

⁴⁴ Pi mpyi na sòɲɲi na Yesu ná pire shêrefeebii pi sí n-ta pi i ma sɲcyan. Pi à ɲaara a canɲke kwò, pi ɲye a u ɲya me, ka pi i wá na u caa pi cɲmpyiibii ná pi shincempii shwòhòl'e. ⁴⁵ Pi à u cya a kànha pire shwòhòl'e ke, maa nũru na u caa na ɲkêege Zheruzalemu i. ⁴⁶ Canmpyaa taanre tatoroge e, ka pi i sà u ta u à têen Kileɲarebage e Kile Saliyanji cyelentiibii shwòhòl'e, marii pi jwumpe nũru, marii pi yíbili. ⁴⁷ Mpíi pi mpyi na u jwumpe nũru ke, u yákilifente ná u ɲwòshwòore mpyi a pire puni kàkyanhala. ⁴⁸ Tèni i u sifeebil'à u ɲya ke, ka li i mpâa pi e, ka u nunji si u pyi: «Yesu, ɲaha mu à pyi ná wuu e ame ye? Mii ná mu tunji funmpen wuubii mpyi na mu caa.» ⁴⁹ Ka u u pi pyi: «ɲaha na yii ɲye na mii caa ye? Yii ɲye a cè na mii à yaa mii u a na Tunji karigii cwòonre mà?» ⁵⁰ ɲka u sifeebii mpyi a puru jwumpe ɲwòhe cè me.

⁵¹ ɲye ka Yesu si núr'a kàre ná u sifeebil'e Nazareti kànhe e. U mpyi a pi ɲwòmeeni cù. Ka u nunji si cyire karigii puni yaha uye funɲ'i, marii sòɲɲi cyi na.

⁵² Yesu mpyi na lyege, là sí i bârali u yákilifente na. U kyaa mpyi a táan Kile á, maa ntáan sùpyir'á mú.

3

*Yuhana Batizelipiyni na kuni bégele Yesu yyaha na
(Macwo 3.1-12; Marika 1.1-8; Yuhana 1.19-28)*

¹ Mâ saanbwôhe Tiberi yaha u saanre yye ke ná kan̄kuro wuuni na, lir'â Pânse Pilati ta Zhude kùluni n̄n̄o na, Erôdi sí nyé Galile wuuni n̄n̄o na, u yyahafoon̄i Filipi sí nyé Iture ná Tirasoniti kùligii n̄n̄o na, Lizaniyasi sí nyé Abileni kùluni n̄n̄o na, ² Ana* ná Kayifu mú sí nyé sáragawwuubii n̄n̄ufente na, lire yyeeni mà Zakari jyan̄i Yuhana yaha síwage e, Kile à u tun u sà a uru jwumpe yu. ³ Ka u u nkàre Zhurud̄en ban̄i n̄wôge kùluni puni i, mà sà a jaare na puru jwumpe yu sùpyir'á. U mpyi na yi yu pi á: «Yii yii toron̄kanni k̄ên̄n̄e, yii batize, bà Kile sí mpyi si yii kapegigii yàfa yii na m̄e.» ⁴ Nde Yuhana mpyi na mpyi amuni ke, lire na mpyi a séme tèecyiini Kile t̄un̄ntun̄ji Ezayi sémen̄i i na:

«Sùpya mejwuu sí n-pa raa fwore síwage e fànha na

“Yii kuni yaa Kafoon̄i m̄e na,

yii kumpyere nintiire yaa u á,

⁵ yii i kacyei puni jí a tàanna,

yii i n̄an̄yi ná mpògigii puni c̄eeg'a tàanna,

kurigii cyi à nahana ke, yii i cyire yal'a tíi,

kurigii cyi à n̄áhara ke, yii i cyire yal'a n̄wô.

⁶ Lire ká mpyi, sùpyire puni sí li n̄ya na Kile u nyé Shwofoon̄i†.”

⁷ Nyé ka shin̄nyahara si wá na ma Yuhana yyére si mpa batize, ka u u pi pyi: «Yii màcwôn̄ fiige sùpyiibii, joofo u à yii pyi na batizelin̄i kanni sí n-já yii shwô Kile l̄uyirini nimpani na ye? ⁸ Yii a katiigii pyi, lire sí li cyéne na yii zòompil'á k̄ên̄n̄e. Yii àha z̄ii raa s̄on̄ni kannna na yii tulyage ku nyé Ibirayima mà de! Naha na ye mii sí yi jwo yii á, Kile sí n-já n̄je kafaayi k̄ên̄n̄e n-pyi Ibirayima n̄ampyire‡. ⁹ Yii li cè na kaciig'á cé'l'a yaha cire ndire taan. Cige maha cige ku nyé, ku nyé na yasere n̄j̄c̄enne pyi m̄e, kuru sí n-kw̄n̄ n-wà nage e.»

¹⁰ Nyé ka sùpyire si Yuhana yíbe: «Lire t̄eni i ke, naha wuu à yaa wuu pyi be?» ¹¹ Ka u u pi pyi: «V̄aant̄in̄nyé shuunni nyé ngemu á ke, urufol'á yaa u kà kan kà baafon̄i'á. Ngemu u nyé ná yalyire e ke, urufol'á yaa u tà kan kategefoon̄i'á mú.»

¹² Nyé múnalwôore shwofeebii pi mpyi a pa mpa batize ke, ka pire mú si Yuhana yíbe: «C̄yelent̄un̄i, naha wuu à yaa wuu pyi be?» ¹³ Ka u u pi pyi: «Múnalwôore n̄wôge pi à pyi yii a shuu sùpyir'á ke, yii àha wyéere shwô wà na si ntòro kuru n̄wôge taan m̄e.» ¹⁴ Ka s̄òrolashiibii p̄ii mú si u yíbe: «Wuu de? Naha wuu à yaa wuu pyi ye?» Ka u u pi pyi: «Yii àha sùpyan̄i wà tufiige wyéere cyán̄ zhwô u na m̄e, yii àha vini ntaha wà na mú m̄e. N̄ka yii sàran̄i u yii fun̄nyi n̄iye.»

¹⁵ Nyé sùpyire puni s̄on̄jore mpyi a taha Kile N̄j̄cw̄n̄r̄on̄i nimpani kani na, uru ngemu u sí n-pa pi shwô ke. Lire e pi mpyi na n̄ko piye fun̄yi: «Tá Yuhana bà u à yaa u ta u wi m̄e?» ¹⁶ Mà pi yaha ná tire s̄on̄jore e piye fun̄yi, ka Yuhana si pi pyi: «Mii wi ke, mii na yii batizeli lwôhe e kannna. N̄ka wà sí n-pa mii k̄ant̄ugo, uru tayyéreg'á fànha t̄ò mii woge na. Ali mà u tan̄han̄yi m̄eere s̄anha, mii n̄n̄k'á cyéere lire mpyin̄i i. Uru u sí n-pa raa yii batizeli ná Kile Munaani ná nage e. ¹⁷ U ntanhe nyé u cye e, u

* 3:2 N̄ge Anan̄i na mpyi n̄ò. † 3:6 Ezayi 40.3-5 ‡ 3:8 Yahutuubii mpyi na s̄on̄ni na Kile sí pire shwô, mà lire n̄n̄ke pyi pir'â fworo Ibirayima e. Yuhana 8.33,37,39: yii yire cyeyi kála.

u u sùmanji nimbwònñi fwu. U sí sùmapyañi le u bwùunni i, si sìmwohòñke sùugo nafugombaage e.»

¹⁸ Nyé Yuhana à yereye niñyahaya kan sùpyir'á sahanji Yesu kyaa na.

¹⁹ Saanji Eròdi mpyi a u sìñeñi cwoñi Eròdiyadi kwòn a lwó. Mà bàra lire na, u mpyi a kapyimbaagii ñcyiimu pyi sahanji ke, ka Yuhana si u cêge cyire puni na. ²⁰ Lire nyé a jà a bê Eròdi á mē, ka u u kapiini là bàra là na, maa Yuhana cù a le kàsuni i.

Yuhana à Kile Jyañi Yesu batize

(Macwo 3.13-17; Marika 1.9-11)

²¹ Nyé mà Yuhana Batizelipyiñi yaha u sàha ñkwò a le kàsuni i mē, canñka sùpyire puni mpyi na ma u yyére marii batizeli, ka Yesu mú si mpa batize, maa Kile jáare. Mà u yaha kuru ñarege na, ka niñyiñi si múgo. ²² Ka Kile Munaani si liye pyi mpánmpòrògo fiige mà tíg'a tēen Yesu na, ka mejwu u si fworò niñyiñi i na: «Mii Jyañi u nyé mu, mu kan'à waha mii na sèl'e. Mu kapyiinñkil'à táan mii á mú.»

Yesu à fworò mpiimu i ke

(Macwo 1.1-17)

²³ Tèni i Yesu à báarañi sii ke, u shìñi mpyi a yyee benjaaga ná ke kwò. Sùpyire mpyi na sònñi na Yusufu jya u nyé u wi.

Yusufu yabilin'á fworò Aheli i.

²⁴ Aheli à fworò Matati i.

Matati à fworò Levi i.

Levi à fworò Meleki i.

Meleki à fworò Zhanayi i.

Zhanayi à fworò Yusufu i.

²⁵ Yusufu à fworò Maticya i.

Maticya à fworò Aməsi i.

Aməsi à fworò Nahumu i.

Nahumu à fworò Esili i.

Esili à fworò Nagayi i.

²⁶ Nagayi à fworò Maati i.

Maati à fworò Maticya i.

Maticya à fworò Seme i.

Seme à fworò Zhoseki i.

Zhoseki à fworò Zhoda i.

²⁷ Zhoda à fworò Zhwónani i.

Zhwónani à fworò Eresa i.

Eresa à fworò Zorobabeli i.

Zorobabeli à fworò Salatiyeli i.

Salatiyeli à fworò Neri i.

²⁸ Neri à fworò Meleki i.

Meleki à fworò Adi i.

Adi à fworò Kosamu i.

Kosamu à fworò Elimadan i.

Elimadan à fworò Eri i.

²⁹ Eri à fworò Zhosuwe e.

Zhosuwe à fworò Eliyezeri i.

Eliyezeri à fworò Zhorimu i.

Zhorimu à fworò Matati i.

Matati à fworò Levi i.

³⁰ Levi à fworò Simiyon i.

Simiyon à fworò Zhuda i.

Zhuda à fworò Yusufu i.

Yusufu à fworu Zhonamu i.
 Zhonamu à fworu Eliyakimu i.
³¹ Eliyakimu à fworu Mɛleya i.
 Mɛleya à fworu Mena i.
 Mena à fworu Matata i.
 Matata à fworu Natan i.
 Natan à fworu Dawuda i.
³² Dawuda à fworu Zhese e.
 Zhese à fworu Obɛdi i.
 Obɛdi à fworu Bwazi i.
 Bwazi à fworu Salamɔni i.
 Salamɔni à fworu Naasun i.
³³ Naasun à fworu Aminadabu i.
 Aminadabu à fworu Adimi i.
 Adimi à fworu Arini i.
 Arini à fworu Esirɔmu i.
 Esirɔmu à fworu Pɛrɛzi i.
 Pɛrɛzi à fworu Zhuda i.
³⁴ Zhuda à fworu Yakuba i.
 Yakuba à fworu Ishaka i.
 Ishaka à fworu Ibirayima i.
 Ibirayima à fworu Teraka i.
 Teraka à fworu Nakwɔri i.
³⁵ Nakwɔri à fworu Serugi i.
 Serugi à fworu Erewu i.
 Erewu à fworu Pɛlegi i.
 Pɛlegi à fworu Eɓeri i.
 Eɓeri à fworu Shelaki i.
³⁶ Shelaki à fworu Kayinamu i.
 Kayinamu à fworu Arifasadi i.
 Arifasadi à fworu Shɛmu i.
 Shɛmu à fworu Nuhu i.
 Nuhu à fworu Lemeki i.
³⁷ Lemeki à fworu Metusala i.
 Metusala à fworu Enɔki i.
 Enɔki à fworu Zherɛdi i.
 Zherɛdi à fworu Malalɛli i.
 Malalɛli à fworu Kena i.
³⁸ Kena à fworu Enɔsi i.
 Enɔsi à fworu Seti i.
 Seti à fworu Adama i.
 Adama à fworu Kile e.

4

Sitaanniŋi na ɲcaa si Yesu sɔn u kapii pyi
(Macwo 4.1-11; Marika 1.12-13)

¹ Nye mà Yesu yaha u à ɲi Kile Munaani na, u à yîri Zhurudɛn baŋi ɲwɔge na mà kàre síwage e.

² U à canmpyaa beeshuunni pyi síwage e, u ɲye a yafyin lyî mɛ, ka katege si u ta. Cyire canmpyaaŋii funŋke e, ka Sitaanniŋi si file u na maa ɲcaa si u sɔn ngà kapii na.

³ Nye ka u u Yesu pyi: «Ná Kile Jyaŋi sí u ɲye mu, yi jwo ŋke kafaag'á ku kɛɛnŋ'a pyi bwúuru.» ⁴ Ka Yesu si u pyi: «Y'á sɛmɛ Kile Jwumpe Semɛŋi i “Yalyire kanni bà ti ɲye na sùpyaŋi ɲwɔ caa mɛ*.”»

* 4:4 Duterɛnɔmu 8.3

⁵ Lire kàntugo ka Sitaanniŋi si dùgo ná u e ñjnyinŋi na, maa ñjnyenŋi kírígii puni cyêe u na yyerege ñjñkin, ⁶ maa u pyi: «Mii sí jncyii kírígii puni ñjñufente ná cyi ñàfuunŋi kan mu á, ñaha na ye t'à kan mii á. Shinŋi u à táan mii á ke, ur'á mii sí ti kan.» ⁷ Mu aha ñen'a ñjnkure sín maa mii pêe, yire puni si n-pyi mu wuyo.» ⁸ Ka Yesu si u pyi: «Y'à séme Kile Jwumpe Semenŋi i:

“Ta ma ñjnkure sínni ma Kafoonŋi Kile á, maa uru kanni pèrè†.»

⁹ Lire kàntugo ka Sitaanniŋi si ñkàre ná Yesu i Zheruzalemu kànhe e, maa sà dùgo ná u e Kileñaarebage ñjñcyage e, maa yi jwo u á: «Ná Kile Jyanŋi sí u ñye mu, kwòn a cwo ñjñke na, ¹⁰ ñaha na ye y'à séme Kile Jwumpe Semenŋi i:

“Kile sí u mèlèkèebii tun, pi a mu kàanmucaa.

¹¹ Pi sí mu cwòhò ná pi cyeyi i,

bà li si mpyi kafaaga kà ñkwò mu tóoge kà bànni mē‡.»

¹² Ka Yesu si u pyi: «Y'à séme Kile Jwumpe Semenŋi i “Ma hà raa ma Kafoonŋi Kile ñwò cwòre mēŠ.»

¹³ Nye Sitaanniŋi à Yesu sòn a kànha shinŋi puni u kapii pyi ke, maa yíri u taan maa u yaha na tēni labere sigili.

Yesu kànhe shiinbil'á cyé u na

(Macwo 13.53-58; Marika 6.1-6)

¹⁴ Lire kàntugo ka Yesu si núr'a kàre Galile kùluni i. Kile Munaani fànhe mpyi u e sèl'e. Ka u mege si fworo lire kùluni puni i. ¹⁵ U mpyi na Jwumpe Nintanmpe yu sùpyir'á Kile Jwumpe kàlambayi i, ka tire puni si wá na u metanga yiri.

¹⁶ Ka Yesu si ñkàr'a sà nò Nazareti i. Kuru kànhe na u à lye. Canŋonŋe e, ka u u jye Kile Jwumpe kàlambage e bà u mpyi maha ntée na li pyi mē, maa yír'a yyere si Kile Jwumpe kála. ¹⁷ Ka pi i Kile tūntunŋi Ezayi sémenŋi kan u á, ka u u u ñwò múgo maa cyage kà kála:

¹⁸ «Kafoonŋi Kile Munaani ñye mii ñjñ'i.

U à mii cwòñrò na mii u pa Jwumpe Nintanmpe jwo fòñofeebil'á,

si kàsujyibii ñjahaŋi kyaa jwo pi á,

si fyinmpii ñyiigii mùgonŋi kyaa jwo pi á,

mpii pi ñye cwòñròmpe e ke, si pire yige pi kyéregfeebii cye e,

¹⁹ tēni i Kafoonŋi Kile sí ñwò sùpyire na si kacenne pyi ti na ke, si lire kyaa jwo*.»

²⁰ Lire kàntugo ka Yesu si Kile Jwumpe Semenŋi ñwò tò maa u kan Kile Jwumpe kàlambage kacwòñròŋ'á, maa ntēen. Ka sùpyire puni si ti ñyiigii le u e. ²¹ Ka Yesu si yi jwo pi á: «Kile Jwumpe yii à lógo nume ke, pur'á fūñŋo yii ñyii na ñjñjaa.» ²² Pi puni mpyi na u metange yu. Jwumpe u à jwo ke, ka puru si mpyi kakyanhala pi pun'á. Ka pi i wá na yi yu piye shwòhòl'e: «Taha Yusufu jyanŋi bà mē?»

²³ Ka Yesu si pi pyi: «Mii à li cè na yii sí nde tãanlini jwo n-wà mii na “Wempyinŋi, maye cùñŋo ma yabilinŋi” si mii cēege na kakyanhala karigii yii à lógo na mii à pyi Kapereenam u kànhe e ke, na ñaha na mii ñye a cyire fiige pyi naha na tukanhe na mà ye?» ²⁴ Maa núr'a jwo pi á: «Sēenŋi na mii sí yi jwo yii á, Kile tūntunŋi wà tufiige maha le ñjire e u tukanhe e mē. ²⁵ Njka sēenŋi na mii sí yi jwo yii á, Kile tūntunŋi Eli tūnŋi i, lenkwucyeebii

† 4:8 Dutereno mu 6.13 ‡ 4:11 Zaburu 91.11,12 § 4:12 Dutereno mu 6.16 * 4:19 Ezayi 61.1-2

mpyi a nyaha Izirayeli kɪni i. Yee taanre ná yinye baani funɲ'i zàhe nyε a pa mε, ka katibwɔhɔ si ɲcwo kɪni puni na. ²⁶ Nka Kile nyε a Eli tun Izirayeli lenkwucwoɲi wà yyére mε, fo kɪni labεε wu, uru mpyi Sarɛpita kàhe na, Sidɔn kùluni i.

²⁷ Mâ bâra lire na, Kile tùntunɲi Elize tɪɲi i, tògofee niɲyahamii na mpyi Izirayeli i, ɲka pi wà nyε a pa Elize yyére si ticuumpε ta mε, fo kɪni labεε wu, u mεge mpyi Nama, Siri kɪni shin u mpyi u wi.»

²⁸ Mpii puni pi mpyi Kile Jwumpe kàlambage e ke, tɛni i pir'à puru jwumpe lógo ke, ka pi lùgigii si yîri sèl'e. ²⁹ Ka pi i yîri, maa Yesu kòr'a yige kàhe e. Pi kàhe mpyi a cyán ɲaɲke kà ɲuɲ'i, ka pi i ɲkàre ná u e ɲaɲke ɲuɲcyage e, si u ɲɔɲɔ ɲcyán ɲaɲke kacycage e. ³⁰ Ka Yesu si pi paha a fworu.

Yesu à jɪnaɲi wà kòr'a yige nàɲi w'e
(Marika 1.21-28)

³¹ Ka Yesu si ɲkàre Galile kùluni kàhe kà na, kuru mεge nyε Kapεrenamu, maa wá na sùpyire kàlali canɲɔɲke e. ³² Ka u kàlaɲi si sùpyire kàkyanhala, ɲaha na yε u mpyi na pi kàlali ná Kile sífente e.

³³ Lire tɛni i, jɪnacyanɲi wà mpyi wani Kile Jwumpe kàlambage e, ka uru si jwo fàha na: ³⁴ «Ei! Nazareti kàhe shinɲi Yesu, ɲaha shi ku nyε wuu ná mu shwɔhɔl'e yε? Mu à pa mpa wuu shi bò la? Mii à mu cè, ɲge u à fworu Kile e ke, uru u nyε mu!» ³⁵ Ka Yesu si fàha cyán jɪnaɲi na: «Ma ɲwɔge tò! Maa fworu ɲge nàɲi i!» Ka jɪnaɲi si nàɲi cyán sùpyire shwɔhɔl'e, maa fworu u e. U nyε a kapii pyi u na mε. ³⁶ Ka lire si sùpyire puni kàkyanhala fo ti na yu tiy'á: «Mpe nyε jwumɔ dε! U maha fàha cyán jɪnabii na ná u sífente e, pi a si wá na fwoore pifeebil'e.» ³⁷ Ka Yesu mεge si fworu lire kùluni puni i.

Yesu à Pyeri nafεɲcwoɲi cùuɲɔ
(Macwo 8.14-17; Marika 1.29-34)

³⁸ Ka Yesu si fworu Kile Jwumpe kàlambage e, mà kàre Simɔ pyεngε. U à sà Simɔ nafεɲcwoɲi ta u à sínni cifwuro cye e. Ka pi i li cya Yesu á, u pa ɲwɔ u na. ³⁹ Ka Yesu si file u na, maa fàha cyán cifwure na, ka ti i láha u na. Ka u u ntíl'a yîri na sore pi á.

⁴⁰ Canɲaɲyicwoore na, yama shi maha shi pu mpyi kàhe e ke, ka pi i mpa ná pire puni i Yesu yyére. Ka u u u cyeyi taha pi puni niɲkin niɲkinɲi na, maa pi cùuɲɔ. ⁴¹ U mpyi na jɪnacyaanbii niɲyahamii jɪnahii kòre na yige pi e. Pire jɪnabii mpyi na yu fàha na: «Kile Jyaɲi u nyε mu!» Nka Yesu mpyi maha fàha cyán pi na, maa jwumpe kwúun pi na, ɲaha na yε pi mpyi a cè na uru u nyε Kile Niɲcwɔnɔɲi.

Yesu kapani
(Marika 1.35-39)

⁴² Nyε nyεg'à pa múgo ke, ka u u fwor'a kàre sige funɲke e. Shinɲyahara mpyi a fworu na u caa. Pi à pa u cya a ɲya ke, ka pi la si mpyi u u ɲkwôro ná pire e. ⁴³ Ka u u yi jwo pi á: «Jwumpe Nintanmpe p'à yyaha tíi ná Kile Saanre e ke, mii à yaa mii u puru jwo kànyi sanɲy'á, ɲaha na yε lire mεε na mii à tun.»

⁴⁴ Lire e ka Yesu si wá na ɲaare na mâre na Jwumpe Nintanmpe yu Zhude kùluni Kile Jwumpe kàlambayi i.

5

Yesu à fyaacumii taanre yyer'a pyi u cyelempyii
(Macwo 4.18-22; Marika 1.16-20)

¹ Nyε canŋka mà Yesu niŋjyerenji yaha Zhenεzarεti baŋi jwεge na, sùpyire mpyi a yyér'a u kwùulo Kile jwumpe ndògonji kurugo, fo na piye ηòŋji kàmpañji puni na, na u fεnre. ² Ka u u mpa wíl'a bakwooyo shuunni nya baŋi jwεge na. Fyácyaabii mpyi a fwooro yire bakwooyi i na pi cwòobii jyíi. ³ Ka Yesu si sà jyè kuru bakwεge k'e, Simó woge ku mpyi ku ki, maa yi jwo Simó á: «Bakwεge lwó baŋi jwεge na mà file yyaha yyéere dooni.» Simó à lire pyi ke, ka Yesu si ntεen bakwεge funŋke e, maa Kile jwumpe yu sùpyir'á.

⁴ Nyε tēni i u à pa ηkwò Kile jwumpe njwuŋi na ke, maa jwo Simó á: «Bakwεge file lwóhe tacugunke e, yíi i yíi cwòobii wà, yíi i fyaabii pii cya.» ⁵ Ka Simó si u pyi: «Cyelentuŋi, wuu à numpilage puni pyi fyácyaaŋi na, wuu nyε a yafyín ta mε, ηka ná mu s'à jwo amuni, mii sí cwòŋji wà sahaŋki.» ⁶ Nyε pi à cwòobii wà ke, ka pi i fyaacumii cù fo cwòobii na ηkwùun. ⁷ Nyε pi shèrεfeebii pi mpyi bakwεge sanŋke e ke, ka pi i pire yyere na pi pa pire tège. Ka pi i bakwooyi shuunniŋi jí fyaabii na, fo bakwooyi mpyi na ηko raa ntíri lwóhe jwóh'i.

⁸ Simó Pyeri à lire nya ke, maa niŋkure sín Yesu fere e, maa jwo: «Kafoonji, laaga tóŋ na na, ŋaha na ye mii nyε kapimpyiŋε.» ⁹ Fyaabii pi mpyi a cù ke, Simó ná u shèrεfeebii mpyi a fyá pi ŋyahañkanni na. ¹⁰ Zebede jyaabii pi mpyi ná Pyeri e, ná pire pi nyε Yakuba ná Yuhana ke, pire mpyi a fyá mú. Ka Yesu si Simó pyi: «Ma hà vyá mε. Mà lwó numε na, bà mu mpyi na fyaabii caa na jcwóre mε, amuni mu sí raa sùpyire caa t'a bàrali mii na.» ¹¹ Nyε ka pi i núr'a pa baŋi jwεge na, maa kántugo wà bakwooyi ná yi funŋo yaayi puni na, maa ntaha Yesu fye e.

Yesu à tògofoo cùuŋo
(Macwo 8.1-4; Marika 1.40-45)

¹² Mà Yesu yaha lire kùluni kànhe kà na, tògofoonji wà na mpyi wani, tòge mpyi a u tegele ta sèl'e. Tēni i u à Yesu nya ke, ka u u niŋkure sín u fere e, maa yyahe cyígile, maa u náare: «Kafoonji, mu aha jεε, mu sí n-jà mii tòge láha mii na si mii finiŋε.» ¹³ Nyε Yesu à yire lógo ke, maa cyεge sánha maa bwòn u na, maa jwo: «Mii à jεε, tòge ku láha ma na!» Ka tòge si ntíl'a láha u na.

¹⁴ Ka Yesu si u pyi: «Cù ma jwεge na, ma hà yaaga jwo sùpya á mε. Ŋka ta si, maa sà maye cyéε sárageawwuŋi na u u ma kàanmucya, sárage kyaa Kile tūntunŋi Musa à jwo tògofeebii jcwùuŋi kyaa na ke, maa kuru wwù. Lire li sí li cyéε pi na na mu à cùuŋo*.»

¹⁵ Nyε ka Yesu mεge si li jwε cù na fwore sèl'e. Shinjyahara mpyi maha mpa a bínnini u taan, maa u jwumpe núru, u a si wá na pi cùuŋi. ¹⁶ Ŋka Yesu mpyi maha ηkwò a yíri pi taan, maa sà Kile náare síwage funŋke e.

Yesu à supyimuruŋo cùuŋo maa ku kapegigii yàfa ku na
(Macwo 9.1-8; Marika 2.1-12)

¹⁷ Canŋka mà Yesu yaha Kile jwumpe njwuŋi na, Farizhεenbii pii ná Kile Saliyaŋi cyelentiibii pii mpyi wani. Pire mpyi a yíri Galile kùluni ná Zhude kùluni kànyi puni ná Zheruzalemu kànhe na. Ka Yesu si wá na

* 5:14 Tògofoonji ká jcwùuŋo, sárageawwuŋi mpyi maha yaa u u cyeere kàanmucya sèl'e si jicé kampyi u à cùuŋo, u u nta a uye cyéε sùpyire na (Levitiki 14.2-32).

yampii cùunji ná Kafoonji Kile sífente e. ¹⁸ Ka sùpyire tà si yaŋi wà tug'a pa u yasinninŋe e, uru nàŋi mpyi a múruŋɔ. Pi la mpyi si jyè bage e si u file Yesu na. ¹⁹ Nka sùpyire nyahaŋi kurugo, pi nyε a jà a tajyige ta ná u e mε; ka pi i dùgo bage kàtanŋke na, maa kuru fûru, maa supyimuruŋke ná ku yasinninŋe le a tîrige kuru wyige e Yesu fere e sùpyire shwɔhɔl'e. ²⁰ Yesu à li nya na mpïi nàmpil'à dà uru na ke, ka u u jwo supyimuruŋk'á: «Nà wà we, mu kapegigil'à yàfa mu na.» ²¹ Kile Saliyaŋi cyelentiibii ná Farizheɛnbii pi mpyi wani ke, ka pire si wá na ŋkunni maa jwo: «Naha na ŋge nàŋi nyε na Kile mεge kèεge yε? Fo Kile kanni bà mε, wà si n-jà sùpya kapegigii yàfa u na mε!»

²² Nyε Yesu à pa pi kunuŋke ñuŋke cè ke, maa pi pyi: «Naha na tire nte sòŋjore shiŋi nyε yii funnyii i yε? ²³ Mà jwo “Mu kapegigil'à yàfa mu na” ná “Yîri, maa ñaare” yii nyii na, cyire kapyaaagii mú shuunni i ndire jwumɔ p'à táan yε? ²⁴ Nka yii pi li cè na síŋi na nyε Supyaŋi Jyaŋi á naha ñiŋke na, u wà kapegii yàfa u na.» Lire e u à jwo supyimuruŋk'á: «Ta núru na ñwɔ na. Yîri maa ma yasinninŋe lwó maa si pyεŋε.» ²⁵ Lire tènuuni i, ka nàŋi si yîri maa u yasinninŋe lwó a fworɔ sùpyire nyii na, na Kile kère, na ŋkèεge pyεŋε. ²⁶ Ka li i pi puni bilibili. Pi mpyi na Kile kère, maa ŋko: «Ei! Wuu à kakyanhala kariii nya niŋjaa dε!»

*Yesu à lyi ná mεpεŋε shiinbil'e
(Macwo 9.9-13; Marika 2.13-17)*

²⁷ Lire kàntugo ka Yesu si fworɔ ntàani na, maa wíl'a múnalwɔare shwofoonji wà nya u à tēen u báaraŋi tapyige e. U mεge mpyi Levi. Ka Yesu si yi jwo u á: «Yîr'a taha na fye e.» ²⁸ Ka Levi si báaraŋi puni ñwɔ yaha maa ntaha Yesu fye e.

²⁹ Lire kàntugo Levi à kataan nimbwoo pyi Yesu mεε na u pyεŋε e. Shiŋnyahara mpyi na lyi ná pi e siŋcyan. Pire shwɔhɔl'e, múnalwɔare shwofeebii mpyi a nyaha. ³⁰ Farizheɛnbii ná Kile Saliyaŋi cyelentiibii píl'à lire nya ke, maa Yesu cyelempyiibii yíbe: «Naha na yii nyε na lyi marii byii ná múnalwɔare shwofeebii ná mεpεŋε shiinbii piiberil'e yε?» ³¹ Ka Yesu si pi pyi: «Mpii pi à cùuŋɔ ke, wempyiŋi kyaa nyε pire na mε, mpii pi na yà ke, pire na u kani nyε. ³² Mpii pi nyε na piye sòŋŋi na pir'à tí ke, mii nyε a pa ñiŋke na pire tayyerege e mε. Nka mpii pi à li cè na pire nyε a tí mε, pire tayyerege e mii à pa, bà pi si mpyi si pi toroŋkanni kèεŋŋe mε.»

*Jwumpe Nintanmpe fành'à nyaha Yahutuubii làdaabii woge na
(Macwo 9.14-17; Marika 2.18-22)*

³³ Ka pi i u pyi: «Tèrii niŋyahagil'e Yuhana Batizelipyiŋi cyelempyiibii ná Farizheɛnbii wuubii maha súnŋi leni marii Kile ñaare, mu wuubii sí maha lyi marii byii canŋa maha canŋa.» ³⁴ Ka Yesu si pi pyi: «Yii na sòŋŋi na yii sí n-jà fàha cyán cifòŋŋi pooŋi ceveebii na, pi i súnŋi le mà cipoonji yaha ná pi e la? ³⁵ Nka tèni là na ma, cipoonji sí n-pa n-yige pi shwɔhɔl'e. Lire tèni i pi sí n-ta raa súnŋi leni.»

³⁶ Ka Yesu si tãanlini là jwo pi á na: «Wà nyε na vãnɔvɔŋɔ kwùnn'a tég'a vãnŋjyεga tacwɔŋɔ jwooli mε. Lire ká mpyi, mu maha vãnɔvɔŋŋe kèεge, vãnɔvɔŋŋe kwɔŋge ná vãnŋjyεge sí nyε na jìn'a yiye lwó mε.

³⁷ Wà mú sí n̄yε na sinmpurugo leni seeye boolyεgil'e† mε. Lire baare e p'aha mpa ntanha, pu maha pu yalenke jya, maa wu, yalenk'a si nkεεge. ³⁸ Sinmpurug'á yaa k'a leni seeyi boofññkil'e.

³⁹ Lire ná li wuuni mú i, sùpya n̄yε a sii na sinntanhaga byii maa núr'a yyaha yige sinmpurugo kurugo mε. Naha kurugo yε u maha jwo na nintanhaga k'à táan.»

6

*Nje Yesu à jwo canññke kyaa na ke
(Macwo 12.1-8; Marika 2.23-28)*

¹ N̄yε canñka, Yesu ná u cyelempyibii mpyi na ntùuli sùma kooyi y'e. Kuru canñke na mpyi canññño. Ka u cyelempyibii si sùmancahayi yà kwòn a cwuugo pi cyeyi i mà kùn*. ² Farizhεenbii pil'à lire n̄ya ke, maa Yesu pyi: «Naha na yii n̄yε na canññke kafuunnkii pyi ye†?» ³ Ka u u pi pyi: «Nde saanji Dawuda à pyi ke, yii n̄yε a lire kàla mà? Canñka mà u ná u fyèrwəhəshiinbii katege wuubii yaha, ⁴ u à jyè Kile bage e, maa sárage bwúuruñi wà lwó a kyà, maa wà kan u fyèrwəhəshiinbil'á. Mà li ta sáragawwuubii kanni pi mpyi a yaa pi jà a uru bwúuruñi kyà.» ⁵ Ka Yesu si núr'a jwo pi á: «Supyanji Jyanji ká kyaa maha kyaa jwo mà yyaha tíi ná canññke e ke, li si n-jà n-tóro lire na mε.»

*Yesu à cyenkwugoofo cùñño canññke e
(Macwo 12.9-14; Marika 3.1-6)*

⁶ N̄yε Yahutuubiicanññke kabεr'e, Yesu à jyè Kile Jwumpe kàlambage k'e, maa li jwə cù na Kile jwumpe yu. Nànji wà na mpyi sùpyire shwəhəl'e, uru kàniñe cyεge mpyi a kwù. ⁷ Ka Kile Saliyanji cyelentiibii ná Farizhεenbii si wá na Yesu kàanmucaa kampyi u sí jεε sùpya cùñño canññke e, si nta tigare cyán u na. ⁸ Ka Yesu si pi funzəññore cè, maa yi jwo cyenkwugefoon'á na u yír'a yyére sùpyire shwəhəl'e, pi raa u naa, ka nànji si yír'a yyére. ⁹ Mà u yaha tanyérege e, ka Yesu si jwo: «Mii sí yii yíbe, mà tàanna ná Kile Saliyanji i, kacenni mpyinji l'à jwə canññke e laa, kapiini mpyinji? Mà sùpya múnaa shwə laa, mà sùpya múnaa wwú?»

¹⁰ Yesu à puru jwo ke, maa sùpyire puni wíi wíl'a máha, maa jwo cyenkwugefol'á: «Ma cyεge sànhana.» U à ku sànhana ke, ka ku u jcuùñño.

¹¹ N̄yε Kile Saliyanji cyelentiibii ná Farizhεenbil'à lire n̄ya ke, ka pi lùgigii si yíri. Ka pi i nkàr'a sà piye taanna, nde pi sí n-jà n-pyi Yesu na ke, si lire cè.

*Yesu túnntunmpii kε ná shuunninji jcwəññrəñji kani
(Macwo 10.1-4; Marika 3.13-19)*

¹² Canñka Yesu à dùg'a kàr'a sà Kile jíare ñanke kà na. U à numpilage puni pyi Kileñarege na wani. ¹³ Nyég'á pa múgo ke, ka u u cyelempyibii yyere, maa shiin kε ná shuunni cwəññrə pi shwəhəl'e, mà pyi u túnntunmii. ¹⁴ Pire túnntunmpii kε ná shuunninji mēyi yi n̄je: Simə, ná Yesu à u mēge le Pyeri ke, ná Pyeri sijnεenji Andire ná Yakuba ná Yuhana ná Filipi ná Baritelemi ¹⁵ ná Macwo ná Tomasi ná Alife jyanji Yakuba ná Simə pi maha

† **5:37** Seeyi boni na n̄yε boro, Yahutuubii maha ndemu jwoolo ná yatəəre seeyi i maa lwəhe, lire n̄yε mε n̄ujirimpe, lire n̄yε mε εrεzεn sinmpe leni l'e ke. * **6:1** Kile Jwumpe Semεñji à li cyéε na wà katege wu ká a ntùuli kerεg'e, na u sí n-jà sùmanji wà kwòn ná cyεge e, si njyí wani kerεge e (Duterεnəmu 23.25). † **6:2** Mà tàanna ná Farizhεenbii sənññokanni i, mu aha sùma kwòn ná cyεge e, mu à báara pyi. Lire e pi à Yesu cyelempyibii cεεge na pi à báara pyi canññke.

mpyi Zeloti† ke, ¹⁶ ná Yakuba jyanj Zhudasi ná Zhudasi Isikariyoti nge u sí n-pa Yesu le cye e ke.

(Macwo 4.23-25)

¹⁷ Nye ka Yesu si ntíge ná u túnntunmpil'e nanke nuŋ'i, maa mpa yyéere tafage k'e. U cyelempyiibii niŋyahamii ná supyiŋyahara mpyi wani. Tire sùpyire mpyi a yiri Zhude kùluni i, Zheruzalemu kànhe ná kùluni cyeyi sanŋyi puni i, mà bâra Tiri ná Sidôn kànyi na, yire kànyi nyε suumpe lwôhe jwôge na. ¹⁸ Tire sùpyire mpyi a pa si mpa a Yesu jwumpe núru, si ticuumpe ta. Jínabii mpyi mpiimu i ke, pire mpyi na jcuuŋi mú. ¹⁹ Sùpyire puni mpyi na jcaa si bwôn Yesu na, jaha na ye shin maha shin n'a mpyi a já a bwôn u na ke, fànha mpyi maha fworo u e, maa urufoo cùuŋo.

Jofoo wuu l'à jwô ye?

(Macwo 5.1-12)

²⁰ Nye ka Yesu si yyahe yirig'a le u cyelempyiibil'e, maa jwo «Yii pi nyε fõnke e ke, yii wuun'à jwô, jaha na ye Kile Saanre nyε yii woro. ²¹ Katege nyε yii mpiimu na numε ke, yii wuun'à jwô, jaha na ye yii sí n-pa n-tìn. Yii pi nyε na myahigii súu numε ke, yii wuun'à jwô, jaha na ye yii sí n-pa raa jcyàhali. ²² Sùpyir'à yii mpiimu kyaa pen piy'á, marii yii kòre na láre piye na, marii yii cyere, marii yii mepenge yu na yii à taha Supyanj Jyanj fye e ke, yii wuun'à jwô. ²³ Lire ká mpyi yii na tèn ndemu i ke, yii pyi funntange e, yii raa yini, jaha na ye Kile à sàra nimbwo bégel'a yaha yii mεε na niŋyinj na. Cyire karigii shiŋi pi tulyey'à pyi Kile túnntunmpii na mú. ²⁴ Nka yii pi nyε ná nàfuuŋi i numε ke, yii wuun'à kèεge, jaha na ye yyenŋke e yii nyε ke, kuru sí n-pa n-kwò. ²⁵ Yii pi à tìn numε ke, yii wuun'à kèεge, jaha na ye katege sí n-pa n-cwo yii na. Yii pi nyε na jcyàhali numε ke, yii wuun'à kèεge, jaha na ye yii yyahayi sí n-pa n-tanha, fo yii sí raa myahigii súu. ²⁶ Sùpyire puni na yii mpiimu kère kafinare jùŋo taan ke, yii wuun'à kèεge, jaha na ye lire pyiŋkanni na, pi tulyey'à kafinivinibii kée, pire mpiimu pi mpyi a piye pyi Kile túnntunmii ke.

Yii yii zàmpeebii kyaa táan yiy'á

(Macwo 5.38-48; 7.12)

²⁷ Nye mii lógofeebii, mii sí yi jwo yii á: yii yii zàmpeebii kyaa táan yiy'á. Mpii pi nyε ná pege e mà yyaha tí ná yii e ke, yii a kacennji pyi pire na. ²⁸ Mpii pi nyε na jwumpimpe yu mà yyaha tí ná yii e ke, yii a jwó leni pir'á. Mpii pi à yii cùmu lemε pi ke, yii a Kile jáare pir'á. ²⁹ Wà ha kantawaa bwôn mu mùmpenge k'e, ku sanŋke kèenŋe urufol'á. Sùpya ká mu vāanntinmbwôhe cyán a shwô mu na, ma vāanntinmbileni yaha u cye e mú. ³⁰ Wà ha mu jáare, urufoo kan. Sùpya ká mu yaaga cyán a shwô, ma hà ku fwoó jáara u na mε.

³¹ Nde yii la nyε sùpyire sannte s'a mpyi yii á ke, yii a lire pyi pi á mú. ³² Yii kyal'à táan mpiimu á ke, yii aha pire kanni kyaa táan yiy'á, tònŋi ŋgi yii sí n-ta lire e ye? Mepenge shiinbii mú nyε na lire pyi mà? ³³ Mpii pi nyε na kacennkii pyi yii na ke, yii aha a cyi pyi pire kann'á, tònŋi ŋgi

† 6:15 Zeloti: kuru mege jwôhe ku nyε: «kini kyal'à táan ŋgemu á sèl'e ke».

yii sí n-ta lire e ye? Mepenge shiinbii mú nyε na lire pyi mà? ³⁴ Yii à cè a jwo na yii sí n-jà yaaga jaare n-ta mpiimu á ke, yii aha a pire kanni kaan, tònñi ñgi yii sí n-ta lire e ye? Mepenge shiinbii mú na lire pyi. Pi à cè a jwo na mpii pi sí n-jà pire yaayi cyage núruñó pire na ke, pire na pi maha yi fwóhigii leni mú. ³⁵ Nka yii pi ke, yii yii zámpeembii kyaa táan yiy'á, yii raa kacenjki pyi pi na. Yii aha fwoo le pi na, yii i yii sòñjore láha li zàranj na. Lire ká mpyi, Kile sí sàra nimbwo kan yii á, lire mú li sí li cyée na yii na nyε Kilenj nìnyì wunj pyii, jaaha na ye u à jwó kacennεcembraabii ná shinpiibii na.

³⁶ Yii pyi ñùnaarafee, bà yii Tunj Kile nyε ñùnaarafoo mε.

Yii àha raa pi sanmpii cêεge mε

(Macwo 7.1-5)

³⁷ Yii àha raa pi sanmpii cêεge mε, lire ká mpyi Kile mú si yii cêεge mε. Yii àha raa sùpyire sannte la wwù mε, lire e Kile mú si yii la wwù mε. Wà ha kyaa pyi yii wà na, urufoo u lire yàfa. Lire ká mpyi, Kile mú sí yii kapegigii yàfa yii na. ³⁸ Yii a sùpyire sannte kaan, lire e Kile mú sí yii kan, yaage e yii à sumare pyi maa pi sanmpii kan ke, Kile sí kuru yaage jì si ku cúnñó cúnñó si ku fii si kà bàra ku na fo yaage si jì raa wuni.»

³⁹ Lire kántugo ka Yesu si táanlini là jwo pi á na: «Fyinñi wà sí n-jà u fyinñεε kábii cù la? Lire ká mpyi, pi mú shuunniñi puni si n-tíge wyige k'e mà? ⁴⁰ Cyelempanyañi tacenke si n-jà n-pée n-tòro u cyelentuñi woge taan mε, ñka cyelempanyañi cyεge k'à le a jwó ke, uru u tacenke maha mpyi u cyelentuñi woge fiige.

⁴¹ Naha na mu nyε na nyèsenni jaa ma cìmpworonj nyiini i, mà li ta bànnanji u nyε mu wuuni i ke, mu nyε na uru jaa mà ye? ⁴² Mà tàanna ná lire e, di mu sí n-jà n-jwo ma cìmpworonj'á na u yyéere maa nyèsenni wwù u nyiini i, mà li ta bànnanji u nyε mu wuuni i ke, mu nyii nyε uru na mà ye? Mu u à fyinmε tò wwomó na ke, bànnanji wwù ma nyiini i fóló, lire ká mpyi, mu sí raa jaa raa jcwúu nyèsenni tawwuge e ma cìmpworonj nyiini i.

Cige maha ñcè ku yasεere e

(Macwo 7.16-20; 12.33-35)

⁴³ Cige ññcennñe nyε na yasεere nimpere yaa mε, cipege mú nyε na jìn'a yasεere ññcenne yaa mε. ⁴⁴ Cire puni maha ñcini ti yasεere cye kurugo, lire jwóhó ku nyε: wà si n-jà fizhiye cige yasεere kwòn ñguro cige na mε, wà mú si n-jà εrezεn cige yasεere kwòn kilege taha na mε. ⁴⁵ Njemu u zò u à jwó ke, uru maha jwunçenmpe yu. Njemu u nyε ná zòmpi i ke, uru maha jwumpimpe yu. Yii li cè, sùpyañi zòmbilin'à jì ndemu na ke, lire u jwóge maha yu.»

Yákilifoñi ná funñó baa shinñi kani

(Macwo 7.24-27)

⁴⁶ Ka Yesu si nùr'a jwo: «Naha kurugo yii maha mii pyi “Kafoonj, Kafoonj” mà li ta yii sí nyε na mii jwumpe kurigii jaare mà ye? ⁴⁷ Shin maha shin u à pa mii á, maa mii jwumpe lógo, maa pu kurigii jaare ke, urufol'à fworo yaage ñkemu na ke, mii sí kuru cyée yii na. ⁴⁸ Urufoo na nyε mu à jwo bafaanranj u à ññke tugo fo mà sà nò kafaage na, maa u bage nintaani cyán ku na ke. Bag'à faanra a kwò ke, ka zànbwóhó si mpa, ka lwóhe si wá na fwu na ma na ku kúuli, ñka bage nyε a cwo mε, jaaha na ye ku nintaan'à cyán a jwó. ⁴⁹ Nka shinñi u nyε na mii jwumpe núru, maa

mpyi u nyε na pu kurigii naare mε, urufoo na nyε mu à jwo bafaanraŋi u à u bage nintaani cyán n̄ntiige na ke. Zành'à pa, ka lwøhe si wá na fwu na ma na ku kúuli ke, ka bage si ntíl'a pi a wu.»

7

Yesu à sòrolashiibii yyaha yyére shinŋi wà bilina cùuŋɔ
(Macwo 8.5-13; Yuhana 4.43-54)

¹ Yesu à puru jwumpe puni jwo a kwò sùpyir'á ke, maa ŋkàre Kapere namu kànhe e. ² Ɔrømu sòrolashiibii yyaha yyére shinŋi wà na mpyi wani kuru kànhe e ná biliwe e. Uru bilinaŋi kani mpyi a waha u na. Ka yampime si mpa uru bilinaŋi cù, fo u na ŋko s'a kuro caa.

³ Nyε uru n̄uŋufooŋ'á Yesu kyaa lógo ke, maa Yahutuubii kacwønribii p̄i tun pi sà Yesu náare u u mpa uru bilinaŋi cùuŋɔ. ⁴ Pi à nɔ Yesu yyére ke, maa u náare fànha na, maa jwo: «Ŋge n̄uŋufooŋ'á yaa ná mpwòh'e, mu à yaa mu u u pwòhɔ. ⁵ Naha kurugo ye wuu Yahutuubii kyal'à táan u á sèl'e. Uru mú sí u à wuu Kile Jwumpe kálambage faanra.»

⁶ Nyε ka Yesu si nyε maa ŋkàre ná pi e. Tèni i pi à sà byanhara sòrolashiibii yyaha yyére shinŋi pyenge na ke, lir'à sòrolashiibii yyaha yyére shinŋi ta u à u ceveebii p̄i tun pi sà yi jwo Yesu á: «Kafooŋi, ma hà maye kànha mpa mii pyenge e mε, naha na ye mii n̄uŋk'á cyére mu u jyè mii pyenge e. ⁷ Lire kurugo mii à li kàanmucya mà li ta na mii yabiliŋi nyε a yaa mii u shà mu fye e mε. Nka jwuŋkanŋa niŋkin jwo, kuru sí mii bilinaŋi cùuŋɔ. ⁸ Mii wi ke, sòrolashiibii p̄i na nyε mii n̄uŋɔ na, mii sí nyε p̄i n̄uŋɔ na. Mii aha wà pyi “Ta si” u maha ŋkàre. Mii aha wabere pyi “Ta ma” u maha mpa. Mii aha na biliŋi pyi “Nde pyi” u maha lire pyi.»

⁹ Nyε Yesu à puru jwumpe lógo sòrolashiibii n̄uŋufooŋi ceveebii jwɔ na ke, ka uru nàŋi kani si u kàkyanhala. Supyikuruŋke ku mpyi a taha Yesu fye e ke, ka u u yyaha kèenŋ'a pi wíi wíi, maa jwo: «Mii sí yi jwo yii á, mii sàha ntél'a sùpya n̄ya ná ŋge dáníyaŋi fiige e mε, ali Izirayeli shiínbii shwòhòl'e mii nyε a u fiige n̄ya mε.»

¹⁰ Mà jwo túnntunmpii pi núr'a nɔ sòrolashiibii yyaha yyére shinŋi pyenge e ke, pi à sà uru bilinaŋi ta u à cùuŋɔ.

Yesu à n̄n̄jiibili niŋkwuu n̄è

¹¹ Lire kàntugo ka Yesu ná u cyelempyiibii si yíri na ŋkèege Nayimu kànhe e, shinnyahara mpyi a taha pi fye e.

¹² Pi à sà byanhara kànhe tajyijwòge na ke, ka pi i ŋcírí ná kànhe shiínbii p̄il'e, pi i ŋkèege ná n̄n̄jiibilini là niŋkwul'e fanŋyi i. Lenkwucwoŋi wà u pyiniŋkinge ku mpyi ku ki. Kànha shiínbii niŋyahamii mpyi a taha lenkwucwoŋi na, pi i ŋkèege uru buŋi tatonke e. ¹³ Kafooŋi Yesu à uru ceenŋi m̄esuwuŋi n̄ya ke, ka u n̄naare si jyè u e, ka u u u pyi: «Fyàha, ma hà raa m̄ε sùu me!»

¹⁴ U à yire jwo ke, maa file buŋi lwófeebii na, maa bwòn kariyi na, ka pi i yyére. Ka u u jwo buŋ'á: «N̄n̄jiiwe, yíri!» ¹⁵ Ka n̄n̄jiinŋi si yír'a t̄èen, maa li jwɔ cù na yu, ka Yesu si u kan u nunj'á.

¹⁶ Shin maha shin u mpyi wani ke, ka li i pi puni bilibili, fo pi na Kile p̄ere marii ŋko: «Kile túnntunŋi nimbwoŋi wà u à uye cyéε wuu na! Kile à pa u shiínbii t̄εge!» ¹⁷ Nde Yesu à pyi ke, ka sùpyire si sà a lire yu Zhude kùluni ná li kwúumpe kùligi puni i.

Yuhana Batizelipyinjì à túnntunmii tun Yesu á

(Macwo 11.2-19)

¹⁸ Nye karigii Yesu à pyi ke, ka Yuhana cyelempyiibii si ñkàr'a sà cyire puni yyaha jwo u á. Yuhana à yire lógo ke, maa u cyelempyiibii pii shuunni yyér'a ¹⁹ tun pi sà Kafoonji Yesu yíbe na: «Y'á jwo na ñge u sí n-pa ke, uru u ñye mu laa, wabere wuu à yaa wuu a sigili?» ²⁰ Pire cyelempyiibil'á kàr'a sà nò Yesu na ke, maa u pyi: «Yuhana Batizelipyinjì à wuu tun na wuu pa mu yíbe na “Ñgemu kyaa l'á jwo na u sí n-pa ke, mu u ñye u wi laa, wuu a wabere sigili?”»

²¹ Lire tēni mpyi a Yesu ta u u yamii ñjyahamii ná cwòhómofee ñjyahamii cùñji, maa jnabii kòre na yige pifeebil'e, maa fyinmii ñjyahamii ñyii múru. ²² Nye ka Yesu si túnntunmpii pyi: «Yii à ndemu lógo maa ndemu ñya ke, yii a sí, yii i sà lire yyaha jwo Yuhana á na: fyinmpii naha na ñaa, tonkegeyifeebii sí i ñaare, tògofeebii sí i jncùñji, ñjncunnibii sí i ñúru, kwùubii sí i jèni, Jwumpe Nintanmpe sí i yu fòhòfeebil'á. ²³ Nye mii kapyiñkii ká mpyi cyi ñye a ñgemu pyi u à cye láha mii na me, urufoo wuun'á jwò.»

²⁴ Yuhana túnntunmpil'á núr'a kàre ke, ka Yesu si wá na Yuhana kyaa yu sùpyir'á, u à pi pyi: «Canke yii ná ñkàre síwage e ke, taha ñyege yii mpyi a kàr'a sà wíi kafeege sí i ku ñyàha la? ²⁵ Naha yii sí mpyi a kàr'a sà wíi ye? Vãansinayafo la? Yii li cè na mpíi pi maha vãansinayi leni, maa pi ñyii karigii pyi, maa pi ñyii ñjyñji lyí ke, pire maha mpyi saanbii bayi i.

²⁶ Nye lire sannii i ke, ñaha tawiige e yii mpyi a kàre ye? Kile túnntunñò la? Mii sí yi jwo yii á, u bá à fànha tò Kile túnntunñò na. ²⁷ Naha kurugo ye Kile Jwumpe Semēñi à jwo ñgemu kyaa na na

“Wíi, mii sí na túnntunñi tun
u sà mu kuni yaa mu yyaha na*” ke,
uru túnntunñi u ñye Yuhana.

²⁸ Mii sí yi jwo yii á, sùpya sàha ñkwò a si ñgemu u à fànha tò Yuhana na me, lire ná li wuuni mú i, Kile Saanre shiinbii puni nimbilen'á fànha tò Yuhana na.

²⁹ Sùpyire ti mpyi na ñúru Yuhana jwò na, mà bàra múnalwòore shwofeebii na ke, pire puni mpyi a tēen ná l'e na Kile à tíi, maa ñee ka Yuhana si pi batize. ³⁰ Nka Kile mpyi a ndemu yaa mà yyaha tíi ná sùpyire e ke, Farizhēenbii ná Kile Saliyañi cyelentiibii ñye a ñee lire na me, maa jcyé pi ñye a ñen'a batize me.

³¹ Ná ñaha shi i, mii sí nte sùpyire shiñi tàanna ye? Ti ná ñaha shi k'à fworò be? ³² Ti na ñye mu à jwo ñàñkopyire, ntemu ti ñye na bàhare kàfuge na ke, tà na bàhare maa ñko ti shèrefeebil'á:

“Wuu à tñmpini wylí yii á, yii ñye a ñen'a kwòhò me.
Wuu à jáhampe myahigii cée yii á, yii ñye a ñen'a mee sú me.”

³³ Yii li cè, Yuhana Batizelipyinjì à pa ke, u mpyi na ñjyi tóon wu lyí me, u mú mpyi na sinme byii me, ka yii i jwo na jína u ñye u e. ³⁴ Supyañi Jyañi à pa, maa lyí maa byii, ka yii i jwo na u sòñjore ñye a taha yaage kabere na me, fo ñjyñji ná sinmbyaani kanni, maa núr'a pyi mēpēnge shiinbii cevoò mu à jwo múnalwòore shwofeebii.

³⁵ Nka yákilifente Kile maha ñkaan ke, tire ká mpyi wà á, li maha jncè urufoo kapyiñkil'e.»

* 7:27 Malaki 3.1

Yesu à fwòrobacwoŋi wà kapegigii yàfa u na

³⁶ Nye Farizhenni wà na mpyi wani, uru mege na mpyi Simo. Canŋka uru nan'á Yesu yyere na u sà lyí ná ur'e, ka u u nye maa ŋkàre, ka pi i sà ŋkwùlo na lyí.

³⁷ Mà pi yaha wani, ceenji wà na mpyi kuru kànhe e, kànhe sùpyire puni mpyi na uru ceenji cyêre kamyahii na, u kapegigii kurugo. Uru ceen'á pa ñcè na Yesu na nye uru Farizhenni bage e ke, ka u u mpa ná lonŋaracwol'e†, l'á ñí sìnme nùguntanga wumò na. ³⁸ Maa ntòro Yesu kàntugo yyére mà sà yyére u tooyi taan, maa mee sú sèe sèl'e, fo nyii lwòh'á wu mà Yesu tooyi ñíŋe, maa u ñùŋjoore tég'a yi cwuugo, maa yi pûr'a cù, maa puru sìnme nùguntanga wumpe tég'a yi tiri.

³⁹ Nye Farizhenni u mpyi a Yesu yyere ke, ur'á lire nya ke, maa jwo uye funŋ'i: «Kampyi sèenji na ŋge nàŋi na nye Kile tùnntunŋò, u mpyi na sí li cè na ceenji shiŋi u nye na bwùun uru na ke, na u nye kapimpyiŋe.» ⁴⁰ Ka Yesu si Farizhenni funzòŋore cè, maa u pyi: «Simò, jwumò na naha mii u jwo mu á.» Ka Simò si u pyi: «Ta yu, cyelentuŋi.»

⁴¹ Ka Yesu si jwo: «Nàŋi wà fwòhii na mpyi shiin shuunni na, u kampwòhii ŋkwuu kanŋuro (500.000) na mpyi wà na, u sanŋi wuŋi sí nye kampwòhii beeshuunni ná ke (50.000). ⁴² Ná li síŋi sí nye a pyi pi wà na mà jà a u fwooni tò me, ka uru nàŋi si cyire fwòhigii yàfa pi na. Nye pire shiin shuunni i, uru nàŋi kyaa sí n-táan pi jofol'á mà tòro u sanŋi na ye?»

⁴³ Ka Simò si u pyi: «Mii na sòŋŋi ŋgemu u fwoo li mpyi a pèe sèl'e ke, nàŋi kyaa sí n-táan ur'á mà tòro u sanŋi na.» Ka Yesu si u pyi: «Mu à sèe jwo.»

⁴⁴ Maa yyaha kèŋŋe ceenji yyére maa jwo Simò á: «Mu à ŋge ceenji nya la? Mii à pa mu yyére, mu bá nye a lwòhò kan mii i na tooyi jyé me. Nka ŋge ceenji wi ke, u à mii tooyi jyé ná u nyilwòhe e, maa yi cwuugo ná u ñùŋjoore e. ⁴⁵ Mu nye a mii pûr'a cù maa mii shéere me, ŋka ŋge ceenji wi ke, mà lwó u à jyé bage e ke, u à kwòro na mii tooyi shwòŋre ná u jwage e. ⁴⁶ Mu nye a mii ñùŋke tiri ná sìnme nye, ŋka ŋge ceenji wi ke, u à mii tooyi tiri ná sìnme nùguntanga wum'i. ⁴⁷ Lire kurugo mii sí yi jwo mu á, kapegigii u à pyi ke, cyi ná cyi nyahanji mú i, cyi pun'á yàfa u na. Lire e u à mii kyaa táan uy'á sèe sèl'e. Kapegii nimpigir'á yàfa ŋgemu na ke, urufoo tàange nye a pèe me.»

⁴⁸ Lire kàntugo ka Yesu si ceenji pyi: «Mu kapegigil'á yàfa mu na.» ⁴⁹ Mpii pi mpyi na lyí sɔncyan ná Yesu i ke, ka pire si wà na ŋko piye funŋ'i: «Naha supyifiwe u nye ŋge nàŋi mà sà nò, fo u u sùpyire kapegigii yàfani ti na ye?» ⁵⁰ Nka Yesu nye a puru jwumpe lwó a wí me, maa jwo ceen'á: «Mu dániyan'á mu shwò, ta si yyenŋe e.»

8

Cyeebii pi mpyi a taha Yesu ná u cyelemphyiibii ñwòh'i ke

¹ Lire kàntugo ka Yesu si wá na jaare na ntùuli kànbwoyi ná kànpyeere na, maa Jwumpe Nintanmpe yu mà yyaha tíi ná Kile Saanre e. U cyelemphyiibii ke ná shuunniŋi mpyi ná u e. ² Cyeebii u à cùuŋò, mà bàra mpiimu jínahii u à kòr'a yige pi e ke, pire pìi mú na mpyi ná u e. Wà mege na mpyi Mariyama, pi mpyi maha uru pyi Magidala Mariyama mú (uru ŋge ceenji i Yesu mpyi a jínabii baashuunniŋi kòr'a yige) ³ ná Cwuza

† 7:37 Lire cwooni mpyi a yaa ná yaage k'e, kuru mege nye: «alibatiri».

cwoŋi Zhanε (Cwuza u mpyi na saanŋi Erōdi karigii cwōnre) ná Suzani ná cyeebii piiberii niŋyahamii. Pire cyeebii mpyi maha pi cyeyaayi yà kaan Yesu ná u cyelempyiibil'á, pi i piye tère.

Nεεnugunŋi bàtaage

(Macwo 13.1-23; Marika 4.1-20)

⁴ Nye canŋka shinŋyahara à pa bínni Yesu taan, tire sùpyire mpyi a yîri kànya niŋyahaya na, ka u u bàtaaga jwo pi á. U à jwo: ⁵ «Nεεnugunŋi wà u ná fwor'a kàre nεεmε tanuguge e. Mà u yaha u u sùmapyanŋi wàa fini fiige, wà à cwo kuni nŋwōge na, ka kuntorobii si uru tánhana, ka saŋcyεenre si mpa u jò. ⁶ Ka wà tacwugo si mpa bê ná kafaafoge e, maa fyîn. U nŋye a mō mε, maa waha, naha na ye mbyime nŋye a pyi kuru cyage e mε. ⁷ Ka wà tacwugo si mpa bê ŋgurotaha na, maa fyîn, maa wá na lyεge, ka ŋgure si u cû. ⁸ Nŋka wà tacwug'à pa bê ná nŋŋke tacenŋke e, maa fyîn, maa lyε, maa se. Sùmácige maha sùmácig'à sùmapyanŋi se mà nō ŋkuu (100) na.»

Yesu à kuru bàtaage jwo ke, maa jwo fánha na: «Ŋgemu la ká mpyi si karii yyaha cè ke, urufoo u u niŋyigigii cyán sèl'e.»

⁹ Ka u cyelempyiibii si u yibe: «Kuru bàtaage nŋwōhe ku nŋye naha shi ye?»

¹⁰ Ka Yesu si pi pyi: «Karigii cyi à yyaha tí ná Kile Saanre e ná cyi à nŋwōhō ke, yii á cyire nŋcēŋ'à kan, nŋka sùpyire sannt'á bàtaay'i cyi à jwo:

“bà pi si mpyi s'a pu wíi, pi àha raa pu naa raa nŋwúu mε,

s'a pu núru, pi àha raa pu yyaha cini mε*.”

¹¹ Kuru bàtaage nŋwōhō ku nŋye: sùmashiŋi u nŋye Kile jwumpe. ¹² Kuni nŋwōge na sùmashiŋi tacwug'à pa bê ke, kuru ku nŋye mu à jwo sùpyire t'à Kile jwumpe lógo, ka Sitaanniŋi si pu wwû pi funŋ'i, bà pi si mpyi pi àha ndá pu na, si shwō mε.

¹³ Kafaafoge nŋun'i sùmashiŋi tacwug'à pa bê ke, kuru ku nŋye mu à jwo sùpyire t'à Kile jwumpe lógo maa nŋε pu na ná funntange e, nŋka pu nŋye a jà a ndire le t'e mε. Pi maha mpyi Kile kuni i tère nimbilere e kanna, kawaa ká pi ta, pi maha fworō l'e.

¹⁴ Ŋgure shwōhōl'e sùmashiŋi tacwug'à pa bê ke, kuru ku nŋye mu à jwo sùpyire t'à Kile jwumpe lógo, nŋka mà jwo tère nimbilere li nō ke, funmpεenre karigii ná nàfuunŋi lage ná nŋge dŋnyenŋi múguroŋi karigii maha pu cwōnrō, fo pu yasεere si n-jà nō mε.

¹⁵ Nŋŋke niŋcenŋke na sùmashiŋi tacwug'à pa bê ke, kuru ku nŋye mu à jwo sùpyire t'à Kile jwumpe lógo maa nŋε pu na ná funŋō niŋkin i, maa nŋkwōro pu nŋun'i ná nŋwōmεε niŋkin i ke, tire sùpyire ti maha tiye waha tērigii puni i, marii Kile nŋyii wuunŋi pyi.

Kile Jwumpe na nŋye fùkina fiige

(Marika 4.21-25)

¹⁶ Wà nŋye na fùkina mîni si u le nŋcyígile yaaga nŋwōh'i mε. Nŋka u maha mîni maa u dūruugo yaage kà nŋun'i, bà u si mpyi s'a bēenmpe yige bage jyifeebil'á mε. ¹⁷ Nŋye kyaa maha kyaa li nŋye numpini i ke, cyire puni sí n-pa n-yige bēenmpe na, kyaa maha kyaa l'à nŋwōhō ke, lire là si n-kwōro nŋcēmbaa mε. ¹⁸ Lire kurugo jwumpe yii nŋye na núru mii nŋwō na ke, yii yákili yaha pu na sèl'e, naha na ye nŋgemu u à yaaga cè ke, kà sí n-bàra urufoo u tacenŋke na. Nŋka nŋgemu u nŋye u nŋye a yafyin cè mε, ali u na sōnŋi na ur'à nimbilēni ndemu cè ke, lire sí n-shwō u na.»

* 8:10 Ezayi 6.9

Mpii pi nyε Yesu nunji ná Yesu cìmpyiibii ke

(Macwo 12.46-50; Marika 3.31-35)

¹⁹ Nyε ka Yesu nunji ná u cìmpyiibii si mpa u yyé. Nka sùpyire nyahañi kurugo, pi nyε a jà a tabaraga ta u na mε. ²⁰ Ka wà si Yesu pyi: «Mu nunji ná mu cìmpyiibii naha cyínnji na, pi naha na mu kyaa pyi.» ²¹ Ka Yesu si jwo: «Mpii pi nyε na Kile jwumpe núru, marii pu kurigii ñaare ke, pire pi nyε mii nunji ná mii cìmpyiibii.»

Yesu à kafeebwòhe yyéñe banji ñun'i

(Macwo 8.23-27; Marika 4.35-41)

²² Cannka Yesu à u cyelempyiibii pyi: «Yii a wá, wuu u banji jyiil'a kèennε kùmpoge sannke na.» Ka pi i jyé bakwòge e na banji jyiili. ²³ Mà pi yaha pi i ñkèεge lwòhe ñun'i, ka Yesu si mpa ñó, ka kafeebwòhó si wá na fwu na lwòhe lwúu na wàa bakwòge funñke e. Ku mpyi na ñko si ñi lwòhe na, fo na ñko s'a ntíri lwòhe ñwòh'i. ²⁴ Ka cyelempyiibii si Yesu ñé, maa jwo: «Cyelentunji, cyelentunji, wuu sí n-kwú dε!» Ka Yesu si yíri maa fànha cyán kafεεge na, maa lwòhe pyi: «Tèen tanuge e!» Ka kafεεge si yyé, ka lwòhe si ntèen. ²⁵ Ka u u u cyelempyiibii yíbe maa jwo: «Taha yii bá nyε a dá mii na mε?» Nka cyelempyiibii fyagara wuubii ná pi kakyanhala wuubii pi mpyi, ka pi i wá na piye yíbili: «Jofoo u nyε ñge nàñi fo ka kafεεge ná lwòhe si ntèen u wuuni taan ye?»

Yesu à jínahii ñinyahamii kàr'a yige nàñi w'e

(Macwo 8.28-34; Marika 5.1-20)

²⁶ Nyε ka Yesu ná u cyelempyiibii si banji jyiil'a sà nò Gadara shiinbii kùluni i, lire kùluni na nyε Galile wuuni yyetiimpe na banji kántugo. ²⁷ Pi ñiworobii bakwòge e, ka kuru kànhe nàñi wà si Yesu ñùñò bê, jínabii mpyi uru nàñi i. Li mpyi a mò, u sàha mpyi na vàanñyi leni mε, u sàha mpyi na shùun kànhe e mε, fo fanñyi i†. ²⁸ Tèni i uru nàñ'á Yesu nya ke, ka u u ñkwúulo, maa ñcwo Yesu fere e, maa jwo fànha na: «Yesu, Kilenji ñinyi wunji Jyanji, ñaha mu nyε na ñcaa mii á ye? Mii na mu ñáare, ma hà kawaa pyi na na mà dε!»

²⁹ Nàñ'á yire jwo, ñaha na ye Yesu mpyi a jínanji pyi na u fworo u e. Uru jínanji mpyi maha u cyáan tèrii ñinyahagil'e. Sùpyire mpyi maha uru nàñi cwòre maa u cyeyi ná u tooyi pwu ná yòròy'e, bà u si mpyi si ntèen tanuge e mε, ñka u mpyi maha yire yapwoyi puni kwúun. Lire kántugo jínanji mpyi maha si ná u e síwage e.

³⁰ Nyε ka Yesu si nàñi yíbe u mεge na, ka u u jwo: «Mii mεge nyε Shinñyahara.» U à yire jwo ñaha na ye jínabii pi mpyi u e ke, pire mpyi a nyaha. ³¹ Ka pire jínabii si Yesu ñáare na u àha pire kòrò ñkàre kacyeuyicugunñke e mε.

³² Nyε lir'à caakurumbwòhó ta ku u lyí ñanñke kà numpεnge na wani, ka jínabii si Yesu ñáare sèl'e na u pire yaha pire pi sà jyé kuru caakurunñke e, ka u u ñεε. ³³ Nyε ka jínabii si fworo nàñi i maa sà jyé caabil'e. Ka kuru caakurunñke puni si sùrug'a yíri ñanñke numpεnge na mà cwo cwo banji i mà kwú.

³⁴ Cáanahabil'à lire nya ke, maa fê a kàr'a sà a yi yu kànhe ná sishwònbugure puni i. ³⁵ Ka sùpyire si fwor'a kàre si sà cyire karigii nya. Nàñi i jínabii mpyi ke, ka pi i sà u ta u à tèen Yesu fere e ná vàanñyi i tanuge

† 8:27 Yahutuubii maha pi fanñyi wwú kafaayi ñun'i. Pi maha ku ñwòge yal'a yaa fo maha tateennòña yaa mú.

e, ka pi i fyá. ³⁶ L'à pyi mpiimu nyii na ke, ka pire si nàŋi cuuŋŋkanni jwo pi sanmpil'á. ³⁷ Nye ka Gadara kùluni shiinbii puni si Yesu jáare na u fwooro pire kùluni i, ŋaha na ye pi mpyi a fyá u yyaha na sèl'e. Ka Yesu si jyè bakwòoge e s'a ŋkèege.

³⁸ Nàŋi i jínabil'à fwooro ke, ka uru si Yesu jáare sèl'e, na uru na ŋkèege ná u e. Ka Yesu si u nùruŋŋ maa jwo: ³⁹ «Núru, ma a si pyenge, kabwooni Kile à pyi ma á ke, ma a sà lire yyaha jwo ma pyenge shiinbil'á.» Ka nàŋi si ŋkàre kànhe funŋke e, nde Yesu à pyi u á ke, maa sà a lire yu na ntùuli cyeyi puni i.

*Yesu à ceenji wà cùuŋŋ, maa Zharusi pworonji buwuŋji ñè
(Macwo 9.18-26; Marika 5.21-43)*

⁴⁰ Nye tēni i Yesu à nùr'a baŋi jyiil'a kēenŋe kùŋke sanŋke na ke, ka shinŋyahara si u nùŋŋ bē, ŋaha na ye pi puni mpyi na u sigili. ⁴¹ Kile Jwumpe kàlambage kà nùŋfooo na mpyi wani, uru mege mpyi Zharusi, ka uru nàŋi si mpa niŋkure sín Yesu fere e maa u jáare fànha na na u shà uru pyenge e, ⁴² ŋaha na ye pworonji niŋkinŋi u mpyi u á, ná u mpyi a yyee ke ná shuunni kwò ke, uru mpyi na yà, fo u mpyi na ŋko raa ŋkwùu.

Nye Yesu niŋkarenji Zharusi pyenge e, sùpyire mpyi a u kwùulo kàmpanŋyi puni na, fo na u fēre piye shwòhòl'e.

⁴³ Ceenji wà na mpyi tire sùpyire shwòhòl'e, lùwuliŋkwombaayi mpyi u na yyee ke ná shuunni funŋ'i. Wempyiibii mpyi a kwò u cyeyaare puni na, ŋka wà nyē a jà a u cùuŋŋ mē.

⁴⁴ Nye ka u u mpa Yesu kàntugo yyéere maa bwòŋ u vāanŋyi zhwòore na, ka yampe si ntí'a kwò. ⁴⁵ Ka Yesu si sùpyire yíbe: «Joofo u à bwòŋ mii na ye?» Ka sùpyire puni si wá na ŋko: «Mii bà mē.» Ka Pyeri si jwo: «Cyeleŋtunji, mu nyii nyē sùpyire na t'à mu fēre kàmpanŋyi puni na mà?» ⁴⁶ Ka Yesu si jwo: «Wà kòŋ'à bwòŋ mii na, ŋaha na ye mii à li kàanmucya mà li ŋya na fànhe kà a fwooro mii i.»

⁴⁷ Nye ceenji'à li ŋya na nde ur'à pyi ke, na Yesu à li cè ke, ka u u fyá fo na ŋcyēenni, maa mpa niŋkure sín Yesu fere e, nde l'à u pyi u à bwòŋ Yesu na ke, ná pyiŋkanni na u à uye ŋya u à cùuŋŋ tēnuuni mujye e ke, u à yire yyaha jwo Yesu á sùpyire puni nyii na. ⁴⁸ Ka Yesu si u pyi: «Na pwooro, mu dāniyan'á mu cùuŋŋ. Kile u yyenŋke kan ma á.»

⁴⁹ Mā Yesu yaha puru jwumpe na, tūnntunŋ'á yīri nùŋfoooŋi Zharusi pyenge e mà pa yi jwo Zharusi á: «Kile wuuni na wá à nò mu pworonji na. Ma hà nùru cyeleŋtunji yaha u uye kànha u a ma mē.» ⁵⁰ Yesu à yire lógo ke, maa jwo Zharusi á: «Ma hà raa fyáge mē, dá mii na kanna, mu pworonji sí n-yīri.»

⁵¹ Nye pi à sà nò Zharusi pyenge ŋwòge na ke, Yesu nyē a ñē sùpyanji wabere u jyè ná ur'e mē, fo Pyeri ná Yuhana ná Yakuba ná pyàŋi tunji ná pyàŋi nuŋi. ⁵² Sùpyire puni ti mpyi pyenge e ke, pire puni mpyi na myahigii sùu marii ŋkwùuli pyàŋi ŋkwùŋi na. Ka Yesu si pi pyi: «Yii àha raa mē sùu mē, pyàŋi nyē a kwù mē, u na ŋwùuni!» ⁵³ Ka pi i wá na ŋcyàhali u na, ŋaha na ye pi à li cè na pyàŋ'á kwù.

⁵⁴ Nye ka Yesu si pyàŋi buwuŋji cù u cyēge na, maa jwo fànha na: «Pyà, yīri!» ⁵⁵ U à yire jwo ke, ka pyàŋi mūnaani si nùr'a jyè u e, lire tēnuuni mujye e, ka u u yīri, ka Yesu si pi pyi pi ŋyil kan u á. ⁵⁶ Ka lire kani si pyàŋi sifeebii bilibili. Ka Yesu si yi jwo pi á na pi àha nde kani jwo sùpyanji wà tufiig'á mē.

9

*Yesu à u cyelempyiibii tun pi sà a Jwumpe Nintanmpe yu
(Macwo 10.5-15; Marika 6.7-13)*

¹ Lire kàntugo ka Yesu si u cyelempyiibii ke ná shuunniŋi pyi pi à bínni u taan, maa sɪŋi ná fànhe kan pi á, bà pi si mpyi s'a jínabii puni kòre s'a yige pifeebil'e, s'a yampii cùuŋi me. ² Lire ɲwɔhɔ na, u à pi tun pi sà a Kile Saanre kyaa yu sùpyir'á, pi raa yampii cùuŋi. ³ U à pi pyi: «Yii àha ɲkwɔ̀ yaaga lwɔ̀ yiye cye e lire kùsheeni na me, mu à jwo kábii, lire ɲye me boro ná bwúuru ná wýɛɛ. Yii wà hà ɲkwɔ̀ v àanntinŋke kabere lwɔ̀ mbàra u yacige woge na me. ⁴ Yii aha ɲkàre kànha maha kànha na, ka wà si ɲɛɛ yii sunmbage na, yii tɛɛn wani fo mà sà yaa ná yii tèekani i. ⁵ Nka kànhe ɲkemu shiin kampyi pi ɲye a ɲɛɛ yii i yii sunmbage tìrige pire yyére me, yii nivworobii kuru kànhe e, yii yii tooyi bambanji kwòro kwòr'a wu wani, lir'á kajwuu kwɔ̀ kuru kànhe shiin na.»

⁶ ɲye ka pi i yír'a kàr'a sà a Jwumpe Nintanmpe yu na màre kànyi puni i, maa yampii cùuŋi.

*Saannji Erɔ̀di na uye yíbili na Yesu ɲye jofoo ye
(Macwo 14.1-12; Marika 6.14-29)*

⁷ ɲye Yuhana bonkwooni kàntugo, saannji Erɔ̀di à pa Yesu kapyiinŋkii lógo, ka li i u yákiŋi wùrugo sèl'e, ɲaha na ye pìi mpyi na ɲko na Yuhana Batizelipyiŋi u à ɲè a fworò kwùŋi i. ⁸ Pìi sí i ɲko na Kile tùnntunŋi Eli u à núr'a pa, pìi mú sí i ɲko na tèecyiini Kile tùnntunŋi wà u à ɲè a fworò kwùŋi i. ⁹ Ka Erɔ̀di si jwo: «Mii à pi pyi pi à Yuhana ɲùŋke kwòŋ, jofoo shenre mii saha sí ɲye na nùru ame ye?» Ka u u wá na Yesu caa si u ɲya.

*Yesu à shiin kampwɔ̀hii kanjkuro ɲwɔ̀ cya
(Macwo 14.13-21; Marika 6.30-44; Yuhana 6.1-14)*

¹⁰ ɲye Yesu tùnntunmpil'á núr'a pa ke, maa pi kapyiinŋkii puni jwo u á, ka u u yíri ná pi e sùpyire sannte taan mà kàre pi mege cyage e Betisayida kànhe kàmpañke na. ¹¹ Sùpyir'á pa pi saha cè ke, maa ɲkàre wani pi fye e. Ka u u pi cùmu leme ɲwɔ̀, maa Kile Saanre kyaa jwo pi á. Mpii pi mpyi na yà pi e ke, maa pire cùuŋi.

¹² Tèni i canŋk'á pa a ntíri ke, ka Yesu cyelempyiibii ke ná shuunniŋi si file u na maa yi jwo u á na u sùpyire cye yaha, bà pi si mpyi si sà ɲjyì ná tashwɔ̀nyɔ̀ cya kànyi ná sishwɔ̀nbugure e me, ɲaha na ye sige funŋke e pire ɲye. ¹³ Ka Yesu si pi pyi: «Yii yabilimpìi pi pi kan pi lyí.» Ka pi i u pyi: «Bwúuru ɲùnyɔ̀ kanjkuro ná fyapyaá shuunni cyi naha wuu á kanna, fo l'aha nta wuu yabilimpìi sí n-sà ɲjyì cya mpa ɲkan nte supyiŋyahare pun'á.»

¹⁴ Tire sùpyire e, nambaabii kanni mpyi a shiin kampwɔ̀hii kanjkuro (5.000) kwɔ̀, ka Yesu si u cyelempyiibii pyi pi à sùpyire tìŋe tìŋe kuruyo kuruyo, yire kuruyi niŋkin niŋkinŋi puni mpyi a shiin beeshuunni ná ke ke kwɔ̀.

¹⁵ ɲye ka pi i sùpyire puni tìŋe tìŋe, bà Yesu mpyi a yi jwo me. ¹⁶ Ka Yesu si yire bwúuru ɲùnyɔ̀ kanjkuruŋi ná cyire fyapyaagii shuunniŋi lwɔ̀, maa yyahe yírige ɲjyini i, maa fwù kan Kile á yi kyaa na, maa yi kwòŋ kwòŋ a kan u cyelempyiibil'á, pi kan sùpyir'á. ¹⁷ Sùpyire puni ti mpyi wani ke, tire pun'á lyí a tìn. Ka pi i shàhii ke ná shuunni ɲi ɲjyìpaanyi na.

*Pyeri à jwo na Kile Niŋcwɔ̀nrɔ̀ŋi u ɲye Yesu
(Macwo 16.13-21; Marika 8.27-31)*

18 Nye lire kàntugo, mà Yesu ná u cyelempyiibii yaha, u à yîri pi taan, maa sà Kile jáare. U à kwò ke, maa núr'a pa, maa pi yíbe: «Sùpyire na mii sônji jofoo ye?» 19 Ka pi i u pyi: «Pii wá na nko na Yuhana Batizelipyinji u nyé mu, pii sí i nko na Kile túnntunjiEli u nyé mu, pii mú sí i nko na Kile túnntunpii pi à tòro ke, na uru wà u à jè a fworò kwùni i.» 20 Ka Yesu si pi pyi: «Yii de? Jofoo yii nyé na mii sônji ye?» Ka Pyeri si u pyi: «Kile Nijcwónrónji u nyé mu.» 21 Ka Yesu si yi jwo a waha pi á na pi àha nkwò yire jwo sùpya á mε.

22 Maa núr'a jwo: «L'à pyi fánha kyaa Supyanji Jyanji u kyaala sèl'e. Yahutuubii kacwónribii ná Kile sáragawwuubii jùnguféebii ná Kile Saliyanji cyelentiibii sí n-cyé u na, si u bò. Nka u kwùni canmpyitanrewuuni, u sí jè.»

*Pyinjkanni na wuu à yaa wuu taha Supyanji Jyanji Yesu fye e ke
(Macwo 16.24-28; Marika 8.34--9.1)*

23 Lire kàntugo ka Yesu si yi jwo u lógoféebii pun'á: «Ngemu la ká mpyi si ntaha mii fye e ke, urufol'à yaa u cyé u yabilinji nyii karigii na, u u ntéen kyaage taan u u ntaha mii fye e canja maha canja, pi méε ká mpyi na sí urufoo bò kworokworocige na. 24 Naha na ye ngemu la ká mpyi si u ninjaanji yaa jwò ke, urufoo sí nùmpañja ta mε, nka ngemu ká kàntugo wà u ninjaan'á mii kurugo ke, urufoo sí nùmpañja ta. 25 Naha li sí jwò sùpyan'á mà ma nyii yaayi puni ta nge dijnyenji i ninjaa, mu nùmpañke si sà nkéεge ye?»

26 Lire kurugo ngemu u na jcyíge Supyanji Jyanji ná u jwumpe na ke, u aha bú mpa ná u sinampe ná u Tunji wumpe ná Kile mèlékεéebii wumpe e canjke nkemu i ke, u sí n-cyé urufoo na. 27 Sèenji na mii sí yi jwo yii á, pii na nyé yii e, pi sí n-kwù ná pi nyé a Kile Saanre nya mà ye!»

*Yesu yyahe pyinjkann'à kèenje
(Macwo 17.1-8; Marika 9.2-8)*

28 Nye canmpyaa baataanre fig'à tòro puru jwumpe jwuñkwooni kàntugo ke, ka Yesu si nkàre ná Pyeri ná Yuhana ná Yakuba e janjke kà na, si sà Kile jáare. 29 Mà Yesu yaha Kilejarege na, u yyahe pyinjkann'à kèenje, ka u vaañnyi si fíniñe weewee fo na jî. 30 Lire tèenuuni i, ka nàmbaa shuunni si mpa jwo ná u e. Pire pi mpyi tèecyiini Kile túnntunmpiiMusa ná Eli. 31 Pi mpyi a pa ná sinampe e. Pyinjkanni na Yesu mpyi na sí n-kàre n-sà u báaranji fúnñò si nkúw Zheruzalemu kànhe e ke, maa lire jwo u á.

32 Lire tèni mpyi a njòampe ta Pyeri ná u shèreféebii na sèl'e. Njòamp'à pa láha pi na ke, ka pi i pire nàmbaabii shuunniñi ninjyerebii nya ná Yesu i u sinampe e. 33 Tèni i pire nàmbaabii mpyi na yîri Yesu taan ke, ka Pyeri si jwo u á: «Wuu cyelentunji, wuu à pa naha ke, lir'à jwò sèl'e. Wuu vùnjo taanre kwòro, ninjin sí n-pyi mu wogo, ninjin sí n-pyi Musa wogo, ninjin sí n-pyi Eli wogo.» Pyeri mpyi a puru jwumpe jwo uye jùñò kurugo.

34 Mà Pyeri yaha puru jwumpe na, ka nahañja si mpa pi tò. Mà nahañke yaha ku u pi tùni, ka pi i fyá. 35 Ka mejwuu si fworò kuru nahañke e na: «Mii Jyanji u nyé nge, mii à u cwònrò. Yii a núru u jwò na.» 36 Lire mejwuuni fworonkwooni kàntugo, Yesu baare e, cyelempyiibii saha nyé a wà nya mε. Nde pi à nya ke, ka pi i lire yaha piye funñ'i, pi nyé a yaaga jwo wà á lire tèni i mε.

*Yesu à pyàni wà jina kòr'a yige u e
(Macwo 17.14-18; Marika 9.14-27)*

³⁷ Kuru canja nùmpañña, Yesu ná u cyelempyiibii nintigibii ñañke na, ka supyikurumbwəhə sí sà u ñùŋə bê. ³⁸ Tire sùpyire shwəhəl'e, ka ñàŋi wà si jwo fànha na: «Cyelentuŋi, mii na mu ñáare, maa na jyanji kàanmucya. Uru ñiŋkinŋi u ñye mii á. ³⁹ Jínanji wà u ñye u e, u aha yíri u kurugo, u maha ŋkwúuli, jínanji maha u cúnŋə cúnŋə fànha na, u ñwəge maha bàafwəhe yige, u maha u kànha sèl'e, maa nta a fworu u e. ⁴⁰ Mii à mu cyelempyiibii ñáare pi jínanji kòr'a yige u e, ŋka pi ñye a jà mε.»

⁴¹ Ka Yesu si jwumpe lwó maa jwo: «Ei! Yii dánabaa sùpyiibii nimpibii, fo ñaha tère e mii sí n-kwòro ná yii e ye? Mii sí yii kapyiŋkii kwú naye e sà nɔ fo ñaha tère na ye? Ta ma ná ma jyanji i ñaha.»

⁴² Ñye mà pi yaha pi i filili ná pyàŋi i Yesu na, ka jínanji si pyàŋi cúnŋə cúnŋə fànha na maa u cyán ñiŋke na. Ñye ka Yesu si fànha cyán jínanji na, maa u pyi u à fworu pyàŋi i, maa u kan u tun'á. ⁴³ Sùpyire ti mpyi wani ke, Kile sífente mpyi a pire puni kàkyanhala.

*Yesu à jwo u kwùŋi kyaa na sahaŋki
(Macwo 17.22-23; Marika 9.30-32)*

Karigii Yesu mpyi a pyi ke, cyire mpyi a sùpyire puni kàkyanhala. Mà pi yaha pur'e, ka u u yi jwo u cyelempyiibil'á: ⁴⁴ «Yii mpe jwumpe lóg'a tàra, li saha sì mɔ mε, pi sí Supyanji Jyanji le cye e, pi i pi ñyii wuuni pyi u na.» ⁴⁵ Ñka cyelempyiibii ñye a mpyi a puru jwumpe yyaha cè mε, ñaha na ye pu ñwəhe mpyi a ŋwəhə pi na, pi mú sí mpyi na fyáge si u yibe pu ñwəhe na.

*Sùpyanji u ñye ñùŋufoo Kile yyére ke
(Macwo 18.1-5; Marika 9.33-37)*

⁴⁶ Ñye ka nàkaana si mpa yíri cyelempyiibii ná piye shwəhəl'e, tire ñùŋke ku mpyi na pire puni i joofo u ñye ñùŋufoonji ye. ⁴⁷ Yesu à pa tire nàkaante ñùŋke cè ke, maa pyàŋi wà lwó a yaha uye taan, ⁴⁸ maa jwo cyelempyiibil'á: «Shin maha shin u à ŋge pyàŋi cùmu lemε ñwə mii kurugo ke, urufoo mú à mii cùmu lemε ñwə. Ngemu ká mii cùmu lemε ñwə ke, urufoo mú à mii tunvoonji cùmu lemε ñwə. Ñye ŋgemu u à uye pyi yii puni kántugo yyére wuŋi ke, uru u ñye yii puni ñùŋufoonji.»

*Ngemu ká mpyi u ñye wuu zàmpen mε, uru na ñye ná wuu e
(Marika 9.38-40)*

⁴⁹ Ñye ka Yuhana si jwo Yesu á: «Cyelentuŋi, wuu à ñàŋi wà ñya u u jínanji kòre na yige sùpyire e ná mu mεge e, ka wuu u u sige li na, ñaha na ye wuu wà bà mε.» ⁵⁰ Ka Yesu si u pyi: «Yii àha u sige li na mε, ñaha na ye ŋgemu u ñye u ñye wuu zàmpen mε, urufoo na ñye ná wuu e.»

⁵¹ Ñye tēni i Yesu tēefworon'a pa byanhara ŋge ñiŋyeni i, s'a ŋkèege ñiŋyiŋi na ke, ka u u sàa li lwó uye funŋ'i si ŋkàre Zheruzalemu kànhe e, ⁵² maa tūntunmii tūngo uye yyaha na, ka pire si ŋkàr'a sà nɔ Samari kànhe kà na, maa sunmbage tafirige cya Yesu mεε na kuru kànhe shiinbil'á. ⁵³ Ñka kuru kànhe shiinbii ñye a ñεε mε, ñaha na ye Zheruzalemu i u mpyi na ŋkèege.

⁵⁴ Tēni i u cyelempyiibii pi shuunni Yakuba ná Yuhana à pa yire lógo ke, maa jwo: «Kafoonji, mu sí wuu yaha wuu nage yige ñiŋyiŋi na wuu

tírige pi ɲɲ'i wuu u pi shi bò mà?» ⁵⁵ Ka Yesu si yyaha kêenn'a le pi e maa pi faha sèl'e*. ⁵⁶ Lire kàntugo ka pi i ntòr'a kàre kànhe kabere na.

Mpii la ku ɲye si ntaha Yesu fye e ke

(Macwo 8.19-22)

⁵⁷ Mà pi niɲkaribii yaha, ka nàni wà si Yesu pyi: «Kafoonji, mii sí n-taha mu fye e ma tasheyi puni i.» ⁵⁸ Ka u u pyi: «Wyigii na ɲye sigepwuunbil'á, shèere mú sí ɲye saɲcyεnr'á. Nka tashwəngə ɲye Supyaɲi Jyaɲi á mε.» ⁵⁹ Maa wabere pyi: «Taha na fye e.» Ka uru si jwo: «Kafoonji, yyéere, mii aha na tuɲi tò, mii sí n-ta n-pa n-taha mu fye e.» ⁶⁰ Ka Yesu si u pyi: «Kwùubii yaha pi a piye tùni, nka mu wi ke, ta sì maa sà a Kile Saanre kyaa yu.» ⁶¹ Ka wabere si jwo: «Kafoonji, mii la ɲye si ntaha mu fye e, nka na yaha si sà yi jwo na pyenge shiinbil'á fəɓə.» ⁶² Ka Yesu si u pyi: «Shin maha shin u à nùtuuge cù nùfaanji na, maa wí kàntugo ke, urufoo ɲye a yaa ná Kile Saanre e mε.»

10

Yesu à tūntunmii beetaanre ná ke ná shuunni tun pi sà a Jwumpe Nintanmpe yu

¹ Lire kàntugo Kafoonji Yesu à núr'a shiin beetaanre ná ke ná shuunni cwəənrə u fyèɲwəhəshiinbil'e, mà tun shiin shuunni shuunni uye yyaha na, kànyi puni ná cyeyi puni i u mpyi a yaa u tòro ke.

² Maa yi jwo pi á: «Sùmakəəg'á pèe, nka sùmakwəənbil'á cyéere. Lire e ke yii kerεge foo náare, u u pii bàra sùmakwəənbii na. ³ Mii à yii tun, yii a sì. Yii sí n-pyi sùpyire shwəhəl'e, mu à jwo mpàa pi ɲye sige yaaya shwəhəl'e.

⁴ Yii àha wyéere lwó nde yiye ɲɲ'i mε, yii àha boro lwó mε, yii àha tanhaɲyi yabere lwó mbàra yii tooyi wuyi na mε. Mà yii niɲkaribii yaha, yii àha raa yyérelì kuni na s'a fwù pyi mε.

⁵ Yii aha jyè pyenge maha pyeng'e ke, yii jwumpe niɲcyiimpe pu pyi “Kile u yyeɲɲke kan yii á.” ⁶ ɲye sùpya ká nta kuru pyenge e, ɲgemu u ɲye na ɲcáa yyeɲɲke na ke, urufoo sí kuru yyeɲɲke dúbabii ta. Nka l'aha nta uru sùpya ɲye kuru pyenge e mε, pire dúbabii sí n-kwòro yii á. ⁷ Pyenge ɲkemu ká ɲεe yii sunmbage na ke, yii tēen wani. Pi aha yalyire ná yabyεere ntemu kan yii á ke, yii raa tire lyí, ɲaha na ye báarapyɲi sàraɲ'á yaa u kan u á. Yii àha raa sunmbage kēenɲi raa märe mε.

⁸ Yii aha ɲkàre kànha maha kànha na, ka pi i ɲεe yii na, maa yalyire ntemu kan yii á ke, yii i tire lyí. ⁹ Yii i kuru kànhe yampii cùuɲə, yii i yi jwo kànhe shiinbil'á na Kile Saanre à byanhara pi na.

¹⁰ Nka yii aha ɲkàre kànha maha kànha na, ka pi i yii sunmbage cyé ke, yii jyè kuru kànhe pyenkuuɲi i, yii i yi jwo pi á ¹¹ “Ali yii kànhe bambanji u à ta wuu tooyi na ke, wuu sí uru kwòro kwòro n-yaha yii na*. Nka lire ná li wuuni mú i, yii li cè na Kile Saanre à byanhara yii na.”

¹² Mii sí yi jwo yii á, diɲyeɲi canɲkwəge, nde li sí kuru kànhe shiinbii ta ke, lire sí n-waha mà tòro nde li sí n-pyi Səɓəmu kànhe shiinbii na ke.»

Yesu à kànyi yà faha

(Macwo 11.20-24)

* **9:55** Sémebii pii maha jwo: «Ka Yesu si yyaha kēenn'a le pi e maa pi faha sèl'e. Səɲɲəpeere ti ɲye yii e amε ke, yii ɲye a ti shi cè mε. Supyaɲi Jyaɲi ɲye a pa si sùpyire shi bò mε, nka u à pa si pi múnahigii shwə. * **10:11** Mà ma tooyi bambanji kwòro kwòr'a yaha kànha na»: lire ɲwəhe ku ɲye, wuu nàzhan à fworu yii karigil'e, yii ɲuɲə tuguro ti.

¹³ Ka Yesu si núr'a jwo: «Yii Korazen kànhe shiinbii, yii wuun'à kèege! Yii Betisayida kànhe shiinbii, yii wuun'à kèege! Naha na ye kakyanhala karigii cyi à pyi wani yii yyére ke, kampyi Tiri kànhe ná Sidon kànhe e cyire mpyi a pyi, nume mpyi na sí pi ta pi à pi toronkanni kèennee maa láha kapegigii na fo tèemōni i, maa cafuborigii le mà pyi pi vāanyii, maa cwōnre wu piye na†. ¹⁴ Lire l'à li ta, canḡke Kile sí sùpyire puni sâra si ntàanna ná ti kapyiinkil'e ke, nde li sí yii ta ke, lire sí n-waha mà tòro Tiri ná Sidon kanyi† wuuni na.

¹⁵ Yii Kaperenamū kànhe shiinbii pi ke, yii na sōnḡi na yii sí n-kàre Kile yyére nḡyini na be? Lire mpyi nyε me, yii sí n-sii n-tîrige fo nḡke nḡwōho shiinbii cyage e.»

¹⁶ Lire kântugo ka Yesu si núr'a jwo u tūntunmpil'á: «ḡgemu ká nḡen'a lógo yii nḡwō na ke, l'à pyi mu à jwo mii nḡwō na urufol'à lógo. ḡgemu ká yii cyé ke, l'à pyi mu à jwo mii urufol'à cyé mú. ḡgemu sí u à mii cyé ke, l'à pyi mu à jwo mii tunvoonḡi urufol'à cyé mú.»

¹⁷ Nyε ka pire tūntunmpii beetaanre ná ke ná shuunnḡi si ḡkàre mà sà tère pyi, ka pi funntanga wuubii si núr'a pa, maa jwo: «Kafoonḡi, mu mege cye kurugo, ali jínabil'à kúu wuu á.» ¹⁸ Ka Yesu si pi pyi: «Mii à Sitaannḡi nḡya, u à yîri nḡyini na nḡyaa ninḡkin, kileḡini fiige, mà pa nḡwō nḡḡke na. ¹⁹ Nyε mii à li síḡi kan yii á, yii a nḡaare wḡwōobii ná nōḡyahigii nḡḡ'i, yii i wuu zāmpennḡi fānhe fḡwōḡo yiye tooy'e, yafyin si n-jà kapii pyi yii na me. ²⁰ Lire ná li wuuni mú i, yii àha funḡyi táan na jínabil'à kúu yii á me, ḡka yii pyi funntange e, naha kurugo ye yii mey'à sème Arijinanḡi i.»

*Sùpya nyε a Kile cè Jyafoonḡi Yesu baare e me
(Macwo 11.25-27; 13.16-17)*

²¹ Lire tèenuuni i, ka Kile Munaani si Yesu funḡke pyi k'à táan sèl'e, ka u u Kile kèe maa jwo: «Tufoonḡi Kile, nḡyini ná nḡḡke Kafoonḡi, mii fwū nyε mu na, naha na ye kani mu à nḡwōho yákilifeebii ná kaceempii na ke, mu à lire cyéè nāḡkopyire na. Sèe wi, Tufoonḡi, mu à lire pyi mà tàanna ná ma nḡyii wuuni i.» ²² Lire kântugo ka u u jwo sùpyir'á: «Mii Tunḡi à karigii puni le mii cye e. Sùpya nyε a Jyafoonḡi cè Tufoonḡi baare e me. Sùpya mú nyε a Tufoonḡi cè Jyafoonḡi baare e me, fo Jyafoonḡi la ká mpyi si u cyéè ḡgemu na ke.»

²³ Lire kântugo ka Yesu si yyaha kèennee u cyelempyiibii kann'á maa yi jwo pi á: «Karigii yii na nḡa ke, mpyi pi na cyire nḡa ke, pire wuun'à nḡwō. ²⁴ Mii sí yi jwo yii á, nde yii à nḡya maa ndemu lógo ke, Kile tūntunmii nḡnyahamii ná saanlii nḡnyahamii la mpyi si lire nḡya, si li lógo. ḡka pi nyε a jà a li nḡya maa li lógo me.»

Bàtaage Yesu à jwo mà yyaha tíi ná Samari shinḡi nḡcennḡi i ke

²⁵ Canḡka Kile Saliyanḡi cyelentuḡi wà à yîr'a yyére si Yesu pεε nḡcū maa jwo: «Wuu cyelentuḡi, naha mii à yaa mii u pyi si shḡi nḡḡkwombaanḡi ta ye?» ²⁶ Ka Yesu si u pyi: «Nde l'à sème Kile Saliyanḡi Semēḡi i ke, naha mu à cè lire e ye?» ²⁷ Ka u u Yesu pyi: «Y'à sème Saliyanḡi Semēḡi i na “Ma Kafoonḡi Kile kyaa táan may'á ná ma zōmbilini puni ná ma mūnaani puni ná ma fānhe puni ná ma sōnḡore puni i. Mà bâra lire na, ma supyḡnēḡi kyaa táan may'á bà mu kyal'à táan may'á meS.» ²⁸ Ka Yesu si u pyi: «Mu

† **10:13** Nde mpyi kyaa ndemu l'à li cyéè na pi a piye cèege pi kapegigii na ke. ‡ **10:14** Tiri ná Sidon na mpyi kånwōyo shuunni nḡjemu y'à cè ná kapegigii mpyini i ke (Ezayi 23.1-18; Ezekiyeli 26; Zhouweli 3.4-8; Amosi 1.9-10). § **10:27** Duterenoḡu 6.5, Levitiki 19.18

⁵ Nye maa núr'a pi pyi: «L'aha mpyi mu à jwo cevoos na nye yii wà á, ka urufoo si yír'a kàre jùnjike na uru cevoonji yyére, maa sà u bage kúu mà jwo “Na cevoos, bwúuru jùnyi taanre kan na á, ⁶ jaha na ye mii à nàmponjò ta, yalyire sí naha mii u kan u á me.” ⁷ Yii na sônji na uru cevoonji sí n-tèen bage funjike e si jwo “Ma hà zii mpa na yyaha fwóhàrò me. Mii à bage tò a kwò, mii ná na pylibii naha a sínn'a kwò, mii saha naha na si n-jà n-yíri bwúuru kan mu á me” la? ⁸ Mii sí yi jwo yii á, u méé ká mpyi u nye a yír'a bwúuruji kan mu á yii cempe kurugo me, u mekegere* yyaha na, yaaga maha yaaga mu nye na jcaa ke, u sí n-yíri kuru kan mu á.

⁹ Mii sí yi jwo yii á, yii a Kile jáare, u sí yii kan, yii a jcaa, yii sí n-ta, yii a bàrage kúuli, ku sí múgo yii á.

¹⁰ Jaha kurugo ye shin maha shin u nye na Kile jáare ke, Kile sí urufoo kan.

Ngemu u nye na jcaa ke, urufoo sí n-ta.

Ngemu ká a bàrage kúuli ke, ku sí múgo urufol'á.

¹¹ Jofoo u nye yii shwòhòl'e, ngemu u sí jee wwò kan u pyàn'á mà li ta fya u à jáare u á ye? ¹² Lire nye me, mà nóngyaa lwó a kan u á, mà li ta njùcere u à jáare ye?

¹³ Nye yii sùpyiibii pi à pi ke, cyage e yii maha já a yacenyeye kan yii pylibil'á ke, yii nye a cè a jwo na yii Tunji u nye njinyi na ke, na ur'à bégel'a tòro yii taan si u Munaani le u jáarafeebil'e mà?»

*Pyinjanni na Yesu maha jínabii kòre ke
(Macwo 12.22-30; Marika 3.22-27)*

¹⁴ Canjka Yesu mpyi na jínanji wà kòre na yige nàni w'e, uru jínanji mpyi a nàni pyi búbu. Tèni i jínan'á pa fworu u e ke, ka uru nàni si li jwò cù na yu. Sùpyire ti mpyi wani ke, ka li i pi puni kàkyanhala.

¹⁵ Nka pìl'á jwo sùpyire shwòhòl'e, na jínabii njùfuonji Belizebuli† u à síni kan Yesu á, u u jínabii kòre na yige pifeebil'e. ¹⁶ Pii la na mpyi si Yesu pèrè jùcù, maa jwo na u kani là pyi ndemu li sí li cyèe pire na na u à fworu Kile e ke.

¹⁷ Nka Yesu mpyi a pi funzònjòrè cè maa yi jwo pi á: «Kìre maha kìre li nye na liye tùnni ke, lire maha mpa jya. Pyenge maha pyenge shiin ká yíri piye kurugo ke, kuru maha mpa jya mú.

¹⁸ Ná yii na sônji na jínabii njùfuonji Belizebuli fànhe cye kurugo mii nye na jínabii kòre na yige sùpyire e, nye Sitaanninji báarapyiibii ká ntáa maa piye tùnni, pi saanre si n-kwò mà? ¹⁹ Yii aha jwo na mii na jínabii kòre na yige pifeebil'e ná Belizebuli fànhe e, lire sannii i ke, yii shiinbii pi nye na pi kòre ke, ná jofoo u fànhe e pire maha pi kòre ye? Yii shiinbii yabilimpíi pi sí jwumpe pyi pu cwo yii jùnj'i. ²⁰ Nka mii aha a jínabii kòre na yige pifeebil'e ná Kile fànhe e, lir'á li cyèe na Kile Saanre à nò yii na mà kwò.

²¹ Yii li cè na fàhànyahagafoo ká kàshikwònyaaya lwó a tèen u pyenge jwòge na marii ku sajcwònnji sigili, sùpya si n-jà u yaage kà lwó me. ²² Nka wabere ká mpa jcwò pyengefoo na, ngemu u à fànha tò u na, maa já u na ke, pyengefoo cyenge mpyi a taha kàshikwònyaayi njemu na ke, urufoo sí yire shwò u na, si u cyeyaayi cyán zhwò u na, si ntáa.

* 11:8 Pii maha jwo: «mu pyàhavyeεnre». † 11:15 Belizebuli: Sitaanninji mege ká ku nye ku ki.

²³ Shinji u nyε u nyε ná mii i mε, urufoo nyε mii zàmpeñ, ngemu u nyε u nyε na mii tère na sùpyire wàa tiye na mε, urufoo na ti jùñjò kyángé.

(Macwo 12.43-45)

²⁴ Jína ká fworò sùpya e, u maha sà jaara síwage yyaha kurugo, maa tateenge cya. U aha mpyi u nyε a kà ta mε, u maha jwo “Mii sí nùru raa wà na tayirige e.” ²⁵ Nyε u aha nùr'a pa urufoo ta baga fiige nkemu k'à pwó maa ku funñke bégel'a jwó ke, ²⁶ u maha nùr'a kàr'a sà jínahii baashuunni lwó a bàra uye na, mpíi pí à pí mà tòro u yabílinji na ke, maha mpa jyé urufol'e. Lire ká mpyi, urufoo pyinñkanni níwónn'a sí nàara a pí mà tòro nijnjeeni na.»

Shinji wuuni l'à jwó ke

²⁷ Nyε mà Yesu yaha puru jwumpe na, ka ceenji wà si jwumpe lwó sùpyire shwòhòl'e maa jwo u á: «Ceenji u à mu si maa mu byé ke, uru wuun'à jwó dε!» ²⁸ Ka Yesu si ceenji pyi: «Ngemu u nyε na Kile jwumpe nùru, marii pu kurigii jaare ke, urufoo wuun'à sàa jwó.»

Yesu tayyéreg'à fànha tò Zhonasi woge na, ñka sùpyire nyε a u jwómεeni cú mε

(Macwo 12.38-42)

²⁹ Sùpyir'a pa bínni mà Yesu kwúulo ke, ka u u jwo: «Nte sùpyir'a pí. Ti la na nyε mii u kakyanhala kani là pyi si jcyé ti na ndemu l'à lí cyé na mii à fworò Kile e ke. Ñka nde l'à pyi Kile túnntunñi Zhonasi na ke, lire baare e kakyanhala kyaa saha si n-pyi n-cyé ti na mε. ³⁰ Nde l'à pyi Zhonasi na ke, lir'a lí cyé Ninive kànhe shiinbii na na Kile u mpyi a u tun. Lire pyinñkanni na, nde lí sí n-pa Supyanji Jyanji ta ke, lire lí sí lí cyé nte sùpyire na na Kile u à u tun.

³¹ Canñke Kile sí sùpyire puni sàra sí ntàanna ná ti kapyiinñkil'e ke, saancwonji u mpyi Sheba kñi jùñjò na ke, uru sí n-pa n-yíri n-yyére, si nte sùpyire cêεε, ñaha na ye uru saancwonji mpyi a yíri dínyenji jùñke kà na, mà sà saanji Solomani yákilifente jwumpe lógo. Mà lí ta wà na nyε naha, ngemu u yákili u à pèe Solomani wunji na ke, tí sí nyε a jεn'a lógo uru jwó ná mε.

³² Kuru canñke, Ninive shiinbii mú sí n-pa n-yíri n-yyére, si nte sùpyire cêεε, ñaha na ye Zhonasi mpyi a sà Kile jwumpe jwo Ninive shiinbil'á ke, pí à pí toronñkanni kêenñε. Mà lí ta wà na nyε naha, ngemu u tayyérege k'à fànha tò Zhonasi woge na ke, nte sùpyire sí nyε a jεn'a tí toronñkanni kêenñε mε.»

Bèenmpe sèe wumpe kani

(Macwo 5.15; 6.22-23)

³³ Ka Yesu sí nùr'a jwo: «Wà nyε na fùkina míni sí u le jcyígile cere jwòh'i mε. Nka u maha dùrugo yaage kà jñun'i, bà u si mpyi s'a bèenmpe yige bage jyifeebil'á mε. ³⁴ Sùpyanji nyiiigii cyi nyε u bèenmpe. Ngemu u nyii cyi à jwó ke, urufoo puni maha mpyi bèenmpe e mú. Ngemu wogigii sí cyi à kèεε ke, urufoo puni mú maha mpyi numpini i. ³⁵ Lire e ke yii yiye kàanmucya a wíi, yii bèenmpe kà bú ñkwò nta numpire mε. ³⁶ Yii nyiiigii ká jwó sèe sèl'e, làmpañi bèenmpe sí yii pyi yii a ñaa yii a jcwúu kuni i.»

Yesu à Farizhεenbii ná Saliyanji cyelentiibii cêεε

(Macwo 23.1-36; Marika 12.38-40)

³⁷ Mà Yesu yaha puru jwumpe na, ka Farizhεenji wà si sà u yyere na u pa lyí uru yyére, ka u u jεε. Tèni i pí à jnyinji kwúulo si raa lyí ke, ³⁸ ka lí i

Farizhɛnɛɲi kàkɔyanhala, ɲaha na ye u à li kàanmucya mà li ɲya na Yesu ɲye a u cyeyi jyè mà tàanna ná Yahutuubii làdaabil'e, maa nta na lyi mɛ.

³⁹ Kafoonɛ Yesu à li ɲya l'à Farizhɛnɛɲi kàkɔyanhala ke, maa pi pyi: «Yii Farizhɛnɛɲi pi ke, yii maha yii yajigiyi kàntuyi jyí na fíninɛ, mà li ta yii funɲy'à ɲí nàɲkaage ná pege karigii na. ⁴⁰ Yii na ɲye sɛɲconyo! Kilenɛ u à yaage kàntuge yaa ke, uru mú bà u à ku funɲke yaa mà? ⁴¹ Yii nàɲkaage ná pege yaha, yii raa yii cyeyaayi kaan fòɲofeebil'á. Lire ká mpyi, yii sí n-pyi fyinme sùpyii.

⁴² Yii Farizhɛnɛɲi pi ke, yii wuun'à kèege! ɲaha na ye yii maha yii nànyenɛ ná kaɲeyi yafwòhɔfwòhɔre sannte puni yáhanɛ wwú, yii sí ɲye na katiigii pyi, maa Kile kyaa táan yiy'á mɛ. Mà li ta lire l'à yaa li pyi yii kapyiini nɛɲcyiini, yii i nta a cyi sanɲkii bàra lire na. ⁴³ Yii Farizhɛnɛɲi pi ke, yii wuun'à kèege! ɲaha na ye yii aha ɲkàre Kile Jwumpe kàlambayi i, bwompe tateɛnyi yii maha ɲcaa. Sùpyire tabinniɛ i yii la maha mpyi sùpyire s'a yii père s'a yii shéere. ⁴⁴ Yii wuun'à kèege! Yii na ɲye mu à jwo fanɲjyeye, sùpyire maha ɲaare na ntùuli ɲjemu ɲun'i piye pàama ke.»

⁴⁵ Mà Yesu yaha puru jwumpe na, ka Kile Saliyanɛ cyelentunɛ wà si jwo: «Cyelentunɛ, mpe jwumpe saha ɲye Farizhɛnɛɲi kanni wumò mà dɛ! Mu na wuu cyere mú dɛ!» ⁴⁶ Ka Yesu si u pyi: «Yii Kile Saliyanɛ cyelentiibii wuun'à kèege mú, ɲaha na ye yii à Kile Saliyanɛ pyi tuguro sùpyire ɲun'i, pi sì n-jà ntemu lwó mɛ. Yii yabilimpɛii mú sí ɲye na ɲeeg'a pi tège ti ɲjwòɲi na, ali nimbilere mɛ. ⁴⁷ Yii wuun'à kèege! ɲaha na ye yii tulyey'à Kile tũntunmpɛii mpiimu bò tècyiini i ke, yii à pire kwònhigii yaa na faanre. ⁴⁸ Lire l'à li cyèe na kapegigii yii tulyey'à pyi ke, na cyir'à bê yii á, ɲaha na ye pir'à Kile tũntunmpɛii bò. ɲka yii pi ke, yii na pi kwònhigii faanre. ⁴⁹ Kile à tɛn u yákilifente e maa jwo “Mii sí raa na tũntunmpɛii pɛi tunni pi á, pi sí pɛi bò si pi sanmpɛii kyéere.” ⁵⁰ Lire kurugo Kile tũntunmpɛii pi à bò mà lwó fo tècyiini i ke, Kile sí n-pa yii ná yii tulyeyi cêge pire kyaa na, ⁵¹ mà lwó Abeli mbòɲi na, fo mà sà nɔ Kile tũntunɛ Zakari mbòɲi na, Zakari pi à bò Kile ɲaarebage sècyage ná sárayi tawwuge shwòhɔl'e ke. Sènɛɲi na mii sí yi jwo yii á, Kile sí yii ná yii tulyeyi cêge tire boore puni kurugo.

⁵² Yii Kile Saliyanɛ cyelentiibii, yii wuun'à kèege! ɲaha kurugo ye kuni li maha sùpyire pyi t'à Kile jwumpe cè ke, yii à para pi yaha lire kuni i. Yii yabilimpɛii ɲye na lire kuni ɲaare mɛ, mpii la ku ɲye s'a li ɲaare ke, maa pire tɛgɛle kwòɲ.»

⁵³ ɲye puru jwumpe puni kàntugo, ka Yesu si fworu uru Farizhɛnɛɲi bage e na ɲkèege. Ka Saliyanɛ cyelentiibii ná Farizhɛnɛɲi lùyiri wuubii si yibiɲi shɛɲi puni taha u na. ⁵⁴ Pi mpyi na lire pyi si nta u pɛre ɲcú u ɲwòshwòre cyè kurugo.

12

*Yesu à u cyelɛmɲiibii yerɛ na pi àha fyinme tò wwomò na mɛ
(Macwo 10.26-27)*

¹ Lire tènɛ i, ka supyikurunɔ nimbwòhɔ si mpa bínni Yesu taan fo na piye fwòɲi. Pi mpyi a shiin kampwòhii lada kwò. Ka Yesu si jwumpe sii u cyelɛmɲiibii na maa jwo: «Yii a yiye kàanmucaa, yii àha fyinme tò wwomò na Farizhɛnɛɲi fiige mɛ. Pi na ɲye bwúurunɛ yírigeɲirige yaani fiige lire ndemu li maha mbyimpe ɲɛɲcwònhampe yírige sùpyanɛ pàama ke. ² Yii li cè, kyaa maha kyaa l'à ɲwòhɔ ke, cyire puni sí n-pa raa ɲaa. Kyaa maha

kyaa li nyε numpini i ke, lire là mú sí n-kwôro ñcèmbaa mε. ³Lire l'á li ta, yii aha jwumɔ maha jwumɔ ñwɔh'a jwo numpini i ke, puru sí n-lógo canñke e, yii aha jwumɔ maha jwumɔ jwo katilwɔhɔre e yii bayi kùruñcwɔngil'e ke, puru sí n-pa raa jáare katanñyi ñuñ'i.»

Wuu a fyáge Kile na, wuu nyε a yaa wuu kyaa tég'a wuye funñɔ pɛn mε (Macwo 10.28-31)

⁴ Ka Yesu sí núr'a jwo: «Yii pi nyε mii ceveebii ke, mii sí yi jwo yii á, ñgemu u nyε u sí n-jà yaage kabere pyi sùpyañi na u mbòñi kántugo mε, yii áha raa fyáge uru yyaha na mε. ⁵ Yii à yaa yii a fyáge ñgemu yyaha na ke, uru u nyε Kile, ñaha na ye uru u maha já a sùpyañi wà nafugombaage u bonñkwooni kántugo. Sèenji na mii sí yi jwo yii á, yii a fyáge Kile na.

⁶ Tá zíiziine kanñkuro maha mpére daashii shuunni kanna mε? Nka Kile à yaha ti puni ñinñin ñinñinji na, marii ti sanñcwɔnñi sigili. ⁷ Yii pi ke, yii li cè na yii kan'à waha Kile na mà tòro tire zíiziine ñnyahara na. Ali ñuñjoore ti nyε yii ñuñyi i ke, Kile à tire puni pèrege cè. Lire kurugo yii áha núru kyaa tège yiye funñɔ pɛn mε.»

Mà ñεε Sùpyañi Jyaji Yesu na, lire nyε mε mà cyé u na (Macwo 10.32-33, 12.32, 10.19-20)

⁸ Ka Yesu sí núr'a jwo: «Mii sí yi jwo yii á, shin maha shin ká yyére li na sùpyire nyii na na uru na nyε Sùpyañi Jyaji wu ke, Sùpyañi Jyaji mú sí n-yyére li na Kile mèlekεεbii nyii na na urufoo na nyε uru wu. ⁹ Nka ñgemu ká mii cyé sùpyire nyii na ke, mii mú sí urufoo cyé Kile mèlekεεbii nyii na. ¹⁰ Sùpya ká ñcyé Sùpyañi Jyaji jwumpe na, lire kapiini sí n-jà yàfa urufoo na. Nka ñgemu ká Kile Munaani mege kèege ke, lire kapiini sí yàfa urufoo na mε.

¹¹ Pi aha mpa a yii cyáan na ñcwôre na ñkèege Kile Jwumpe kàlambayi ñuñufeebii, lire nyε mε kini yyaha yyére shiinbii ná yukyaabii yyére tɛni ndemu i ke, jwumpe yii sí n-jwo pi i ñcè na yii na nyε sèenji ñuñ'i ke, yii áha puru kani tège yiye funñɔ pɛn mε, ¹² ñaha na ye lire tɛni yabilinji i, jwumpe yii à yaa yii jwo ke, Kile Munaani sí puru tìrige yii funñ'i.»

Nàfuunji sèe wuñi kani ná karigii cyi nyε cyi nyε a yaa cyi sùpyañi funñɔ pɛn mε (Macwo 6.19-34)

¹³ Mà Yesu yaha puru jwumpe na, ka nàñi wà si jwo u á sùpyire shwɔhɔl'e: «Wuu cyelentuñi, mii la nyε maa yi jwo mii yyahafoon'á na u wuu tunji kɔoge táa, u u na nàzhan woge kan na á.» ¹⁴ Ka Yesu si u pyi: «Ei! Nà wà we! Jofoo u à mii tìñe mà pyi yii kacwɔnrɔñi, lire nyε mε yii tunji kɔoge táafoonji ye?»

¹⁵ Nyε Yesu à uru nàñi ñwɔ shwɔ amuni ke, maa yi jwo u lógofeebii pun'á: «Yii a yiye kàanmucaa, yii áha nàfuunji lage yaha ku tatεngε fô yii na mε. Naha kurugo ye sùpyañi nàfuunji mée ká ñyaha fo mà sà mpyi u tayahaga na ñcaa na ñkànre, yii li cè na uru nàfuunji sí n-jà urufoo sige kwùñi na mε.»

¹⁶ Mà tàanna ná puru jwumpe e, ka Yesu sí bàtaaga jwo pi á na: «Nàfuufoonji wà u ná mpyi ná kerεge e, kuru kerεge yafaayi mpyi na ñwɔge u á sèl'e. ¹⁷ Canñka ka u u ntèen maa funñke cya maa jwo uye funñ'i “Mii sàha naha na kapyii cè mε, ñaha na ye tayahaga nyε mii ñinñyee sùmanji na mε.” ¹⁸ U à funñke kyáala a kwò ke, maa jwo “Nde mii sí n-pyi ke, lire li nyε, mii sí na bwònhigii jya, si núru nimbwòhii faanra, si na sùmanji ná na yaayi sanñyi puni le cyire e. ¹⁹ Lire ká mpyi, mii sí n-jwo naye funñ'i,

na mii à yee nɪyahagii nɪyì bégel'a yaha naye mɛɛ na. Mii saha sì raa naye kànre mɛ, s'a lyì s'a byii si mpyi funntange e kanna.”²⁰ Nye uru nàfuufoonj'à puru jwo uye funnj'i mà kwò ke, ka Kile si jwo u á “Mu funnjò baa shinjì! Nke numpilage yabilinjì i, mu sí n-kwù. Yaayi mu à bégel'a yaha maye mɛɛ na ke, joofo u sí n-pyi ná yire e yɛ?”

²¹ Nye amuni li mú nyɛ, shin maha shin u nyɛ na nàfuunji caa na bínnini nge dɪnyɛnji i uye mɛɛ na, mà li ta nàfuu nyɛ urufol'á Kile yyére mɛ, urufoo sí n-pa n-kwù n-yíri u taan nge nàfuufoonji fiige.»

²² Nye ka Yesu si jwo u cyelempyiibil'á: «Lire e mii sí yi jwo yii á, yalyire yii sí raa lyì ná vāanɲyi yii sí raa leni ke, yire tanjkanni kà yii funnjò pɛn mɛ. ²³ Naha kurugo yɛ sùpyanji múnaani tayyéreg'á fànha tò yalyire na, ka u cyeere tayyérege mú si fànha tò vāanɲyi na. ²⁴ Yii saɲcyɛɛnre kàanmucya ke! Ti nyɛ na faa pyi mɛ, ti nyɛ na sùma kwùun mɛ, sùma tabegege mú nyɛ t'á mɛ. Nka Kile maha ti jwò caa. Tá yii nyɛ a pwórò saɲcyɛɛnre na sèl'e mɛ? ²⁵ Funmpɛɛnre sí n-jà yii joofo pyi u jà a nimbilere bâra u shìnji canmpyaagii na yɛ?»

²⁶ Nye kampyi funmpɛɛnre sì n-jà yafyìn bâra yii shìnji canmpyaagii na mɛ, naha na yii à yaayi saɲɲyi kani tég'a yiye funnjò pɛn yɛ?
²⁷ Yafwòhòfwòhòyi yi maha fyìn sige e maa yafyɛɛnre nisinante yaa ke, yii sònnò yire kyaa na ke! Yi nyɛ na báara pyi mɛ, yi mú nyɛ na kòonò pìnni mɛ. Nka saanji Solomani ná u nàfuufente puni i, u vāanndenke kà lemɛ nyɛ a jà a jwò mà nke yafwòhòfwòhòge kà ninjin yafyɛnre kwò mɛ.
²⁸ Yafwòhòfwòhòyi yi nyɛ sige e nɪnjaa, ná nùmpañja yi sí n-le nage e ke, Kile ká yire lemɛ pyi p'à jwò amuni, yii nyɛ a li cè na nàkaana baa Kile sí vāanɲyi kan yii á mà? Yii dáníyanj'à cyére dɛ!

²⁹ Yii yalyire ná yii yabyɛere tanjkanni nyɛ a yaa li tateenge fò yii na mɛ.
³⁰ Mpii pi nyɛ pi nyɛ a dá Kile na mɛ, pire pi maha funnjyi pɛn ná yire yaayi kani i tɛrigii puni i. Yii sí pi ke, yaaga maha yaaga kyaa li nyɛ yii na ke, yii Tuɲji Kile à yire puni cè. ³¹ Mà jwo yii kwòro yii a yire yaayi caa ke, yii yacyage nɪncyiig'á yaa ku pyi Kile Saanre. Lire ká mpyi, u sí yire yaayi saɲɲyi kan yii á.»

³² Ka Yesu si núr'a jwo u cyelempyiibil'á: «Yii na nyɛ mu à jwo mpàkuruɲò nimbilere, nka yii àha raa fyáge mɛ, naha na yɛ l'à táan yii Tuɲji Kile e mà yii le u Saanre e. ³³ Yii yii cyeyaayi péré, yii i uru wyérenji tég'a fònjòfeebii tège. Yii nàfuu tabegege nɪncɛnnɛ yaa yiye mɛɛ na nɪnyinjì na, nkekemu ku nyɛ ku nàfuunji sì n-kwò mɛ. Nànkaalii ná ntòon nyɛ kuru cyage e si nkwò u kèege mɛ. ³⁴ Yii li cè, cyage e sùpyanji nàfuunji nyɛ ke, wani u sònnore maha mpyi.»

*Báarapyinjì nɪncɛnnɛ ná báarapyinjì nimpinjì kani
(Macwo 24.36-51)*

³⁵ Ka Yesu sí núr'a jwo u lógofeebil'á: «Yii yii báarapyi vāanɲyi le yii i bégele tɛrigii puni i. Yii i yii làmpaabii mìn'a yaha tɛrigii puni i. ³⁶ Yii pyi mu à jwo báarapyii mpiimu pi à bégel'a tɛɛn pyɛnge e, na pi nùnjufoonji tɛepani sigili, u aha yíri cikwòonre cyage e, mà pa tère o tère e, maa mpa pyɛnge jwòge kúu ke, pi i yír'a ku múgo u á. ³⁷ Nye nùnjufoonji ká mpa báarapyiibii mpiimu ta nòombaa ke, pire wuuni sí jwò. Sɛɛnji na mii sí yi jwo yii á, lire ká mpyi, nùnjufoonji si uye pwo si njyi yaa nkan báarapyiibii puni ninjin ninjinj'á, pi lyì. ³⁸ Lire e ke nùnjufoonj'à pa nɪnɪnke na yo, u à pa nɪkùpecyiini

na yo, u aha mpa báarapyiibii mpiimu ta ñómbaa ke, pire wuuni kóni sí jwò.

³⁹ Yii li cè na kàmpyi bage fooñi mpyi maha nàñkaanji tèepani cè, u mpyi maha sí jye u yaha u kakyaare pyi me. ⁴⁰ Lire e ke yii mú à yaa yii bégel'a kwôro, naha na ye tènì i Supyañi Jyañi sí nùru n-pa ke, yii jye a lire cè me.»

⁴¹ Yesu à puru jwo ke, ka Pyeri si u pyi: «Kafoonji, mu à ñke bàtaage jwo mà yyaha tíi ná wuu kanni i laa, sùpyire puni kyaa li?»

⁴² Ka Yesu si u pyi: «Báarapyinji na, jùñufoon'á dá pi sanmpii shwòhòl'e, u yákiinji mú s'á pèe ke, uru báarapyinji shiñi jùñufoonji maha yaha u u pyenge karigii cwòonre, maa njyñi kaan báarapyiibii sanmpil'á u tèekañl'e.

⁴³ Nye báarapyi maha báarapyi jùñufoo, u à pa u ta u u báarañi niñcennji pyi amuni ke, uru wuuni sí jwò. ⁴⁴ Sèñi na mii sí yi jwo yii á, uru báarapyinji jùñufoonji sí u pyenge karigii puni jùñufente le u cye e.

⁴⁵ Nka báarapyiibii kacwòonreñi ñgemu ká a sòññi uye funñ'i na uru jùñufoonji sí mò lire kùluni i, maa wá na u báarapyinje bii bwùun, maa uye yaha njyñi ná mbyañi laage e, maa sinmpe byii na jwò ke, ⁴⁶ canñke ku jye uru báarapyinji jye a tèn nà k'e nà tènì li jye u jye a sòññi ná l'e me, u jùñufoonji sí n-páa n-pa. Kapii maha kapii u à pyi ke, jùñufoonji sí u kyéregé cyire puni na, mpii pi jye pi jye Kile kuni i me, si u ná pire sàrañi pyi niñkin.

⁴⁷ Báarapyinji u à jùñufoonji jyii wuuni cè maa mpyi u jye na li pyi me, uru báarapyinji bwòonre nizhwòore sí nyaha de! ⁴⁸ Nka báarapyinji u jye u jye a u jùñufoonji jyii karigii cè me, maa ntòr'a wurug'a kapyimbaala pyi ndemu l'à yaa ná bwònr'e ke, urufoo si bwònrò niñyahara shwò me.

Amuni li mú jye, Kile à yaaya niñyahaya kan ñgemu á ke, u maha yaaya niñyahaya cya urufol'á. U aha karii niñyahajyahagii le ñgemu cye e ke, u sí urufoo yíbe karii niñyahajyahagii kyaa na mú.»

*Sùpyire sí n-láhala tiye na Yesu kurugo
(Macwo 10.34-36)*

⁴⁹ Ka Yesu sí nùr'a jwo: «Mii à pa mpa nage le jùñke na. Mii la mpyi nume si ku ta k'à mìn'a kwò. ⁵⁰ Nka mii à yaa mii u mbyíigime yyefuge e fòlò, mu à jwo bà sùpyañi ká a ñko si batize pi maha u mbyíigime lwòhe e pyiñkanni ndemu na me. Mii funvwugo wuñi u jye na cyire karigii canmpyige sigili.

⁵¹ Yii àha raa sòññi na mii à pa si mpa jwumabenke le sùpyire ná tiye shwòhòl'e jùñke na mà de! Mii sí yi jwo yii á, mii à pa mpa mbèmbaanji le sùpyire ná tiye shwòhòl'e. ⁵² Lire kurugo mà lwó nume na, shiin kanjuro sí n-pyi pyenyi y'e, pi si n-bê me. Shiin taanre sí n-wwò s'a shiin shuunni tùnni, shiin shuunni sí n-wwò s'a shiin taanre tùnni. ⁵³ Pyenyi y'e, tufoonji sí n-yíri jyafoonji kurugo, jyafoonji mú sí n-yíri tufoonji kurugo. Nufoonji sí n-yíri pworofoonji kurugo, pworofoonji mú sí n-yíri nufoonji kurugo. Nacwonji sí n-yíri napworonji kurugo, napworonji mú sí n-yíri nacwonji kurugo.»

*Kacyeenkii ñcèñi
(Macwo 16.2-3)*

⁵⁴ Supyikuruñke ku mpyi wani ke, ka Yesu sí nùr'a jwo kur'á: «Yii aha kilenji nya u à wwò canñacwumpe* e, yii maha jwo na zànha sí n-pa, nàkaana baa ku mú maha mpa. ⁵⁵ Kaféegé ká a fwu na yíri wòro kùl'e, yii maha jwo na kafuge sí n-pèe niñjaa de! Amuni li mú maha mpyi. ⁵⁶ Yii

* 12:54 Izirayeli kini i, canñacwumpe e zànhe niñyahaga maha yíri.

pi à fyɪnme tò wwomɔ na ke, yii à jà a cyire karigii puni tèpeyiɪŋkii cè, ka ɲaha si li ta ɲcyii cyi ɲye na mpyi yii shwɔhɔl'e numɛ ke, yii ɲye a jà a cyire cè mà ye?

(Macwo 5.25-26)

⁵⁷ ɲaha na kani yii à yaa yii pyi ke, yii ɲye a jà a lire cè yiy'á si li pyi pyiŋkanna niɲcenne na mà ye?

⁵⁸ Wà ha mu yyere fàñhe e, ka yii i wá na ɲkèege wani, mu à yaa mu u jwumabeɲe cya fwɔfwɔ ná urufol'e kuni na, bà u si mpyi u àha ma le yukyaanɲi cye e, uru si ma le u báarapyiɲi cye e, pi i ma le kàsuni i me. ⁵⁹ Mii sí yi jwo mu á, mu aha mpyi mu ɲye a lire pyi me, mu si n-si n-fworo wani ná mu ɲye a urufoo fwooni tò feefee mà ye!»

13

Yii à yaa yii toroŋkanni kèenɲe

¹ ɲye mà Yesu yaha puru jwumpe na, ka sùpyire tà si mpa Galile kùluni shiinbii pii mbò jwo u á. Fànhafoonɲi Pilati u mpyi a pì tun pi à sà pire bò Kileɲaarebage e mà pi yaha pi i sárayi wwú. ² Ka Yesu si pi pyi: «Nte sùpyire ti nte pi à bò amɛ ke, yii na sòñɲi na pire kapegigii nimpyiɪŋkii cyi mpyi a ɲyaha mà tòro Galile kùluni shiinbii sanmpii wogigii na be? ³ Lire bà me, ɲka mii sí yi jwo yii á, ná yii ɲye a yii toroŋkanni kèenɲe me, yii puni mú sí n-kwú. ⁴ Silowe batɔnge k'à keb'a cwo Zheruzalemu kànhe shiinbii ke ná baataanreɲi mpiimu ɲun'i mà bò ke, yii na sòñɲi na pire kapegigii nimpyiɪŋkii cyi à ɲyaha mà tòro Zheruzalemu kànhe shiinbii sanmpii wogigii na be? ⁵ Lire bà me, ɲka mii sí yi jwo yii á, ná yii ɲye a yii toroŋkanni kèenɲe me, yii puni mú sí n-kwú.»

⁶ ɲye ka Yesu si bàtaaga jwo pi á na: «Nàɲi wà na mpyi ná eɲezen cikɔge e. Eɲezen cire shwɔhɔl'e fizhiye cige na mpyi wani. Cikɔge foo mpyi maha si na kuru cige kàanmucaa u aha ɲkwò a yasere ta ku na. ɲka u shèe maha shèe, u mpyi maha sà yafyin ta ku na me. ⁷ Ka u u yi jwo u báarapyiɲ'á “Wii, cyi yyee taanre cyi ɲye ɲcyii, mii na ma na ɲke cige kàanmucaa kampyi k'à yasere yaa, mii sí si tà ta ku na me. Ku kwòñ à wà, ɲaha na ye ku ɲye cikɔge cire sannte shwɔhɔl'e kaɲwɔɔ baa.” ⁸ Ka báarapyiɲi si u pyi “Mii ɲùɲufoonɲi, mii na li caa mu á, maa ku yaha ku niɲjyee pyi, mii sí ku ɲùɲke tũgo n-kwúulo si ɲkyàra le ku taan. ⁹ Lire ká mpyi, ka ku u yasere pyi yyeele, ku sí n-yaha wani. ɲka k'aha mpyi ku ɲye a yasere pyi me, maa nta a ku kwòñ.”»

Yesu à dàfoo cùɲɔ canɲɔŋke e

¹⁰ ɲye Yahutuubiicanɲɔŋke k'e, Yesu mpyi na sùpyire kálali Kile Jwumpe kàlambage k'e. ¹¹ Sùpyire shwɔhɔl'e ceenɲi wà na mpyi wani, jínanɲi wà mpyi u e, uru jínanɲi mpyi a yyee ke ná baataanre pyi u e, maa dàɲi yampe yaha u na, fo mà u pyi u saha ɲye na jà a tìl'a yyere me. ¹² ɲye Yesu à u ɲya ke, maa u yyere maa jwo u á: «Ceewe, mu yamp'à láha mu na niɲjaa.» ¹³ U à puru jwo ke, maa u cyeyi taha u na, lire tèenuuni i, ka ceenɲi túbunɲi si ntíl'a sànhana, ka u u Kile kèe.

¹⁴ ɲye tèni i Kile Jwumpe kàlambage ɲùɲufoonɲi à Yesu ɲya u à ceenɲi cùɲɔ canɲɔŋke e ke, ka li i u lùuni yírigè sèl'e, ka u u jwumpe lwó maa jwo sùpyir'á: «Cibilaage e, yii à yaa yii a báaraɲi pyi canmpyaa baani funɲ'i, lire e ke yii a mà, yii a cicuumpe caa cyire canmpyaaagil'e, ɲka canɲɔŋke e bà me!» ¹⁵ Ka Kafoonɲi Yesu si u pyi: «Yii pi à fyɪnme tò wwomɔ na ke, jofoo

u nyε yii shwǎhǎl'e ngemu u nyε u nyε na u niyi, lire nyε mε u dùfaanji sànré canṅṅke e maa yi kan y'à bya mà yε? ¹⁶ Ná yii maha já a lire pyi, ṅge ceṅji sí u nyε Ibirayima túluge shin ke, ka Sitaanniṅji si u cù a pwǎ, fo yyeε kε ná baataanre e, ka jaha si li ta tire pwǎre kà jà zàṅha ndáha uru ceṅji na canṅṅke e mà yε?» ¹⁷ Nyε Yesu à puru jwo ke, ka u zàmpeṅbii puni si silege. Nka sùpyire sannte puni mpyi funtange e Yesu kabwǎhigii nimpyiṅkii puni kurugo.

*Kile Saanre maha sii nimbilere maa mpêre
(Macwo 13.31-33; Marika 4.30-32)*

¹⁸ Nyε ka Yesu si núr'a kàlari sogo maa jwo: «Kile Saanre nyε mu à jwo jaha bε? Ná jaha shi i mii sí ti tàanna bε? ¹⁹ Ti na nyε mu à jwo mutaridi cige yasere, nàṅji wà a sà ntemu núgo u cikǎge e ke. Kuru cige pyàṅji maha yílege, ṅka u aha fyín, cige maha lyεge fo maha mpa mpyi cibwǎhǎ, saṅcyεnr'a si wá na ti shèere yaa ku ṅkényi i.»

²⁰ «Ná jaha shi i mii sí Kile Saanre tàanna sahaṅki yε? ²¹ Ti na nyε bwúuruṅji yírigeyirige yaani fiige. Ceewe ká li nimbilere le farini mbyíme niṅyaham'i mà cwǎnhǎ, li maha puru mbyímpe niṅcwǎnhǎmpe puni yírigε.»

*Nùmpañke tata kuni na nyε mu à jwo tajyiṅwǎ nimbilere
(Macwo 7.13-14, 21-23)*

²² Nyε lire kàntugo ka Yesu si ntòro ná jani i, na ṅkège Zheruzalemu kànhe kàmpañke na. U niṅkareṅji mpyi na Kile jwumpe yu sùpyir'á kànbwoyi ná kànpyeere na. ²³ Ka nàṅji wà si u pyi: «Kafoonji, tá nùmpañja tafeebii sí nyaha bε?» Ka Yesu si pi pyi: ²⁴ «Yii fànha le yii i jyè tajyiṅwǎge nimbileni i, jaha na yε mii sí yi jwo yii á, tēni là na ma shinnyahara la sí n-pa n-pyi si jyè kuru tajyiṅwǎge e, ṅka pi si n-pa já mε. ²⁵ Tēni i bage foo sí n-pa n-yíri si bage tò si ku shwǎhǎ ke, lire ká yii ta cyíṅṅi na, yii sí raa bage kúuli s'a ṅko “Kafoonji! Nwǎge múgo wuu á.” Lire ká mpyi, Kafoonji sí n-jwo yii á na uru nyε a yii cè mε. ²⁶ Lire tēni i, yii sí raa ṅko “Ko wuu ná mu à tēl'a lyí maa bya siṅcyan kε! Mu mú s'a Kile jwumpe jwo wuu á wuu kànhe pyenkuuṅji i, ka mu u núr'a jwo na mu nyε a wuu cè mà?” ²⁷ Yii aha puru jwo, u sí nuru yi taha yii á na uru nyε a yii cè mε, na yii yíri uru taan, yii kapimpyiibii.»

²⁸ Nyε mà yii yaha cyíṅṅi na, yii aha mpa yii tulyeyi Ibirayima ná Ishaka ná Yakuba ná Kile túnntunmpii puni jya Kile Saanre e tēni ndemu i ke, yii nàvunṅo wuubii sí raa myahigii sūu s'a ṅkyànhigii kuru. ²⁹ Sùpyire tà mú sí raa yíri diṅyeyi niṅnyi sicyεreṅji na, si mpa jyè Kile Saanre e, si lyí. ³⁰ Lire tēni i, sùpyire ti nyε numε kàntugo yyére ke, tire tà sí n-pa n-pyi yyaha yyére. Mpii pi nyε numε yyaha yyére ke, pire pìi mú sí n-pa n-pyi kàntugo yyére.»

*Yesu à jwo Zheruzalemu kànhe kyaa na
(Macwo 23.37-39)*

³¹ Nyε lire tēni yabiliṅji i, ka Farizheṅbii pìi si file Yesu na, maa yi jwo u á: «Mu à yaa mu u fworó nde kùluni i feefee, ma a si cyage kabεr'e, jaha na yε saanṅji Erǎdi wá na mu caa raa bùu.» ³² Ka Yesu si pi pyi: «Yii a si, yii i sà yi jwo Erǎdi cwofoon'á, na mii naha na jínabii kòre na yige pifeebil'e marii yampii cùṅṅi nyii canmpyaagii shuunnṅi i, cyire ká ntòro, canntanrewoge e mii báaraṅji sí n-kwǎ. ³³ Mii à yaa mii u cyire canmpyaagii taanreṅji pyi si sà na báaraṅji fúnṅo Zheruzalemu kànhe e.»

Naha kurugo ye Kile tũntunji wà tufiige nye a yaa u bò cyage kabere Zheruzalemu kântugo me.»

³⁴ Ka Yesu sí núr'a jwo: «Ei! Zheruzalemu shiinbii, yii Zheruzalemu kãhe shiinbii, yii pi maha Kile tũntunmpii wà ná kafaayi i maha bùu ke, y'à tooyo nijyahaya kwò, mii la mpyi si yii bínni yiye e, s'a yii kãanmucaa, bà ñkũnuji maha u pyire bínni tiye e maa búru ti ñunji me. Nka yii nye a ñee lire e me. ³⁵ Ku ke nume! Kile sí cye wwû yii kãhe taan si yii yaha yiye kanna na. Mii sí yi jwo yii á, yii ñyiini saha sí n-têge mii na me, fo canñke yii sí n-pa raa ñko “Ñgemu u nye na ma Kafooji Kile mege na ke, Kile u jwò le ur'á*.”»

14

Yesu à yañi wà cùuño canññke k'e sahanji

¹⁻² Nye Yahutuubiicanññke k'e, Farizheenbii ñũñufooji wà mpyi a Yesu yyere na u sà lyí uru yyere, ka Yesu si ñee. Sũpyire ti mpyi wani uru shinbwoji pyenge e ke, ñãñi wà yangwu na mpyi tire shwòhòl'e, puru yampe mpyi a u cyeere cyeyi wà pyi y'à fwò fwò. Ka pi i wá na Yesu kãanmucaa kampyi u sí ñee uru yañi cùuño canññke e.

³ Ka Yesu si jwumpe lwò maa Kile Saliyani cyelentiibii ná Farizheenbii yíbe: «Mà tàanna ná wuu Saliyani i, wà à yaa u já a yaña cùuño canññke e la*?» ⁴ Ka pi i fyáha, pi wà nye a ñen'a u ñwò shwò me. Ka Yesu si u cyeyi taha yañi na maa u cùuño, maa u pyi u a sí pyenge.

⁵ Lire kântugo ka Yesu sí núr'a pi yíbe: «Jofoo u nye yii shwòhòl'e, ná urufoo jyañi, lire nye me u ñũñi wà ká ñcwo bèenñ'i mà bê ná canññke e, urufoo sí ñee u yaha wwùmbaa ye?» ⁶ Pi nye a ñen'a u ñwò shwò me.

Ñũñjirire ná ñũzogore kani

⁷ Nye Yesu à pa li kãanmucaa mà li ñya na Farizhenñ' à sũpyire ntemu yyere ke, na bwompe tatenyi kurugo pi puni nye na fi ke, ka u u ñke bàtaage jwo pi á:

⁸ «Sũpya ká mu yyere cikwònrò na, ka mu u shà, ma hà zà ntèen yatenyi puni yyaha yyere woge e me. Naha kurugo ye u aha nta u à shinbwoji wà yyere ñgemu u à fãha tò mu na ke, ⁹ uru ká mpa, ka yii yyerefooji si mu pyi, na ma yíri maa kuru yatennyke kan uru shinbwoji'á, mu sillege wuñi u sí n-yíri n-sà n-tèen fo kântugo yyere yatennyke e. ¹⁰ Lire e mii sí yi jwo yii á, pi aha yii wà yyere lire kataanni fiige na, mu aha shà, sà ntèen yatenyi puni kântugo yyere woge e. Lire ká mpyi, mu yyerefooji ká li ñya na mu à yaa ná yatennyke yyaha yyere woge e, maa sà mu pyi “Na cevoo, yíri mà a ma naha, yatennyke yyaha yyere woge e.” Lire tenni i, mu ñũñke sí n-yírige ma lyĩñebii shwòhòl'e.

¹¹ Lire e yii li cè, shin maha shin u à uye ñũrugo ke, Kile sí urufoo ñĩrige, ñka shin maha shin u à uye ñĩrige ke, Kile sí urufoo ñũrugo.»

¹² Nye ñãñi u mpyi a Yesu yyere na u sà lyí uru yyere ke, ka Yesu si yi jwo ur'á: «Mu aha a ñko si sũpyii yyere pi pa lyí mu yyere canñke e, lire nye me numpilage e, mu sũpyire nijyerere nye a yaa ti pyi mu ceveebii ná mu sññebii ná mu cĩnmpyibii ná mu tẽnñebii náfuufebii me. Naha kurugo ye pire mú sí n-jà mu yyere canñka, nde mu à pyi pi á ke, si lire fwooni tò mu á. ¹³ Nka mu aha sí raa kataan pyi, mu à yaa mu u fõñfeebii

* **13:35** Zaburu 118.26 * **14:3** Farizheenbii u sũñññkanni i, shinji u nye na múnaa tawwugo caa ke, uru kanni wà sí n-jà n-têge canññke.

ná cwòhòmfèebii ná dìshiyifèebii ná fyinmpii yyere. ¹⁴ Lire ká mpyi, mu wuuni sí jwò, mpìi pi à tí ke, Kile ká pìre jè a yìge kwùnjì i canjke ñkemu i ke, kacènni mu à pyi tire sùpyire na ke, u sí lire fwooni tò mu á, ñaha na ye pi ñye a mpyi a jà a mu kacènni fwooni tò mu á me.»

Lyimbwooni bàtaage
(Macwo 22.1-10)

¹⁵ Ñye Yesu lyìjèbil'á puru jwumpe lógo ke, ka pi wà ñìjkin si jwumpe lwò maa jwo u á: «Mpìi pi sí n-jyè Kile Saanre e si lyì ke, pìre wuun'á jwò!»

¹⁶ Ka Yesu si uru ñànjì jwò shwò ná bàtaag'e na:

«Canjka ñànjì wà u ná ñjyì ñìjyahawa shwòhò, maa shinjyahara yyere pi sà lyì uru yyé. ¹⁷ Tèelyiin'á pa nò ke, ka u u báarapyinjì tun u sà sùpyire yyere pi pa lyì. ¹⁸ Ñka pi pun'á karii mège le maa jcyé karaga uru ñjyìnjì talyige e. Shincyiinjì báarapyinjì'á yyere ke, ka uru si yi jwo u á “Sà yi jwo ma ñùjufoon'á na u uye sanja yaha na á, mii à kerεge shwò, mii à yaa mii u sà ku kàanmucya.”

¹⁹ Ka báarapyinjì si ñkàr'a sà wabere yyere, ka uru si u pyi “Sà yi jwo ma ñùjufoon'á na u uye sanja yaha na á, mii à nupyahii ke shwò, mii s'á yaa mii u sà cyi taanna faanjì na.”

²⁰ Ka u u nùr'a kàr'a sà wabere yyere, ka uru mú si u pyi “Sà yi jwo ma ñùjufoon'á na mii à ceewe fúru numε. Lire kurugo mii sí n-jà n-shà me.”

²¹ Ñye ka báarapyinjì si nùr'a pa puru jwumpe yyaha jwo u ñùjufoon'á. Ka u lùuni si yìri, maa jwo báarapyinjì'á na u fyál'a sà fòhòfèebii ná cwòhòmfèebii ná dìshiyifèebii ná fyinmpii yyere, sùpyire tabinniyi ná pyenkuunjì i, u a ma.

²² Ñye báarapyinjì'á sà pìre yyere ke, maa jwo u ñùjufoon'á “Mii ñùjufoonjì, mii à mu túnnture pyi ñka tateenyε ñìngaya saha na naha dèl!” ²³ Ka ñùjufoonjì si u pyi “Sà ma a ñaare ma a màre kumbwoyi ná kerεkuubil'e, ma a fànha le ma a sùpyire kárama t'a ma, bà tateenyi sanjyì si mpyi si ñì me. ²⁴ Mii sí yi jwo yii á, sùpyire t'á yyere yyecyiige na, ka ti i jcyé paña ke, pìre wà cye sí n-jyè mii ñjyìnjì i me.”»

Pyinčkanni na wà sí n-jà n-pyi Yesu cyelempya ke
(Macwo 10.37-38)

²⁵ Canjka mà Yesu yaha ñani na, supyikuruñò nimbwòhò mpyi a taha u fye e. Ka u u yyaha kèenje pi á, maa jwo: ²⁶ «Shin maha shin la ku ñye si mpyi mii cyelempya ke, ná urufoo ñye a mii kyaa táan uy'á mà tòro u tunjì ná u nuñjì ná u cwonjì ná u pyìbii ná u sùjèebii na, maa mii kyaa táan uy'á, ali mà tòro u yabilinjì na me, urufoo ñye a yaa ná mii cyelempyigire e me. ²⁷ Shinjì la ku ñye si mpyi mii cyelempya ke, urufoo u taha mii fye e, pi mée mpyi na sí urufoo bò kworokworocige na. Lire baare e urufoo ñye a yaa ná mii cyelempyigire e me.

²⁸ Jofoo u ñye yii shwòhal'e, ná urufoo la ñye si batòngò faanra, u sí n-tèen si funjke kyaala fòlò, si li kàanmucya kampyi u sí n-pa n-jà ku faanra n-kwò mà ye? ²⁹ Ná urufoo ñye a lire pyi me, maa ku jwò cù na faanre, kàntugo ka bage sanjke si u jà faanraga, mpìi pi na ntùuli marii ku ñaa ke, pìre sí raa urufoo cyàhali, ³⁰ s'a ñko: “Aa! Ñge ñànj'á u bage jwò cù na faanre, ka ku u mpa u jà faanraga.”

³¹ Amuni li mú ñye, l'aha mpyi mu à jwo saanjì wà na ñko raa kàshi kwùun u saanjènjì wà na ná u kàshikwònbii kampwòhii kenjì i (10.000). Tá u sí n-tèen si funjke kyaala si jcyé kampyi u kàshikwònbii sí n-jà u

zàmpenni kàshikwònbii kampwòhii bejjaagani (20.000) tòn me? ³² Nka u aha li kàanmucya mà li nya na u sì n-jà uru saanji na me, u sí n-wyère sisurufoo tùugo u sà jwumabenje cya u á.

³³ Nye amuni li mú nyé, yii ngemu ká mpyi u nyé a kàntugo wà u cyeyaayi puni na me, urufoo sì n-jà n-pyi mii cyelempya me.

Yesu wuubii nyé suumò ná bèenme fiige
(Macwo 5.13; Marika 9.50)

³⁴ Suumpe na nyé yacenje. Nka pu tìpoompe ká fworò p'e, naha ku sí n-jà pu pyi pu táan sahanji ye? ³⁵ Pu saha si n-jà là nwò njñke na me, pu mú sì n-jà n-pyi njkàra me. Pu sí n-wà cyiinji na.

Nye shin maha shin la ku nyé si kariii yyaha cè ke, urufoo u ninjyigigii père, u raa núru.»

15

Mpàni nimpinniñi bàtaage
(Macwo 18.12-14)

¹ Nye canjka, mepenge shiinbii pìi njnyahamii mu à jwo múnalwòore shwofeebii mpyi a pa bínni Yesu taan s'a u jwumpe núru. ² Nye Farizhèenbii ná Kile Saliyanji cyelentiibil'á lire nya ke, ka pi i wá na njkunni piye shwòhòl'e na: «Naha na nge nàñ'á jèn'a mepenge shiinbii yaha pi i bàrali u na, fo maha bínnini na lyí ná pi e ye?»

³ Nye Yesu à pi kununje lógo ke, maa nke bàtaage jwo pi á na:

⁴ «Jofoo u nyé yii shwòhòl'e, kampyi mpàa njkuu (100) pi nyé urufol'á, ka wà ninjin si mpìnni, tá urufoo maha pi sanmpii beecyèere ná ke ná baacyèerenji (99) yaha waber'á sige e, maa sà a nimpinniñi caa fo u aha nya me? ⁵ U aha u cya a nya tènì ndemu i ke, u funntanga wunji sí u lwó nde yacige e, ⁶ si mpa pyenge. U aha mpa ná u e, u sí u ceveebii ná u tènjenebii yyere si jwo “Yii a ma, wuu u mpa múguro sijncyan. Mii mpàni u mpyi a pínni ke, mii à u nya.”

⁷ Mii sí yi jwo yii á, amuni li mú nyé, kapimpyinje ninjin ká u toronjkanii kèenje, funntange ku maha mpyi njnyinji na uru kanni kurugo ke, kur'á pèe sèl'e. Kuru funntange fiige nyé na mpyi njnyinji na, shiin beecyèere ná ke ná baacyèere (99) kurugo me, pire mpiimu pi nyé na sònni na pir'á tí na pire saha nyé a yaa pi pi toronjkanii kèenje me.»

Wyérefyinji nimpinnini bàtaage

⁸ Ka Yesu si nùr'a bàtaage kabere jwo na:

«Ceeni ngire u nyé, kampyi wyérefyinji daashii ke u nyé u á, ka ninjin si jcwò mà pínni bage e, na u sì lùuni táan si làmpa míni si bage kùrujcwongii puni yaa mpwó, si u cya fo si u nya mà ye? ⁹ U aha u nya tènì ndemu i ke, u sí u pucyaabii ná u cijneebii yyere si yi jwo pi á “Yii a ma, wuu u mpa múguro sijncyan. Mii wyérenji u mpyi a pínni ke, mii à u nya.” ¹⁰ Lire pyinjkanii na, mii sí yi jwo yii á, kapimpyinje ninjin ká u toronjkanii kèenje, kuru maha mpyi funntanga nimbwòhò Kile mèlèkèebil'á njnyinji na.»

Jyafoonji nimpinniñi bàtaage

¹¹ Nye ka Yesu sí nùr'a bàtaage kabere jwo pi á na: «Nàñi wà u ná mpyi ná jyaa shuunni i. ¹² Canjka ka jyafoonji nimbileni si jwo tufoon'á “Baba, mii nàzhann'á yaa u pyi ngemu yii kòoge ke, yii ku táa yii i uru kan na á!” Nye ka tufoonji si jee, maa u náfuunji táa u jyaabii shuunniñi shwòhòl'e. ¹³ Canmpyal'á tòro ke, ka jyafoonji nimbileni si u cyeyaayi puni père, maa

fwor'a kâr'a sà ntéen kiritœnni l'e ná u wyérenji i. Mà u yaha wani, ka u u cye le jùñɔ baa karigil'e na mpyi, fo mà pa ñkwò u nàfuunji na.

¹⁴ Tèni i u à u nàfuunji kèég'a kwò feefee ke, ka lire mù si bê ná katibwòh'e k'à cwo lire kini na. Ka ngahañi si li ñwò cù na u taa. ¹⁵ Y'à pa u yyaha jà ke, ka u u ñkâr'a sà jyè báarañi i lire kini shinñi wà á, ka uru si ñkâr'a sà u yaha sige e, u u caabii nâhe. ¹⁶ Katege kurugo, u la mpyi maha mpyi s'a caabii yalyire lyí. Ñka wà mpyi maha tà kaan u á mɛ.

¹⁷ Nyɛ mà u yaha pur'e, ka u u mpa sônñɔ uye funñ'i canñka maa jwo “Báarapyii ñjyahamii na jyɛ mii tun'á wuu kini i, pi puni na lyí na ntinni fo na cyeyi wwù ñjyñi i. Ñka mii wi ke, katege ku ñke ku u ñko raa mii bùu naha. ¹⁸ Nde mii sí n-pyi numɛ ke, lire li jyɛ nde: mii sí nùru raa wá na tunji yyére, sí sà yi jwo u á na mii à kapii pyi Kile na, maa kapii pyi u na. ¹⁹ U saha jyɛ a yaa u mii cù u pyà fiige mɛ, ñka u à yaa u mii cù mu à jwo u báarapyi.”

²⁰ Nyɛ u à funñke kyaala a kwò ke, maa kuni lwó na ñkèege u tunji yyére. Mà u yaha u sàha ñkwò a nɔ pyenge na mɛ, ka tufoonji si u nimpanji ñya tatœnge e, ka u jùñaare si u ta, ka u u fê a jyafoonji jùñɔ bê, maa sà u pûr'a cù mà ta uye na. ²¹ Ka jyafoonji si jwo u á “Baba, mii à kapii pyi Kile na, maa kapii pyi mu na de! Mu saha jyɛ a sàa yaa mu u mii cù ma pyà fiige mɛ.”

²² Ka tufoonji si u báarapyiibii yyere maa jwo “Yii fyâl'a sà vâanntinmbwoyi puni nisinanñke lwó yii pa le u na, yii i kampefegenji wà le u na, yii i tanhanji yà le u na, ²³ yii i sà kàcwøge nùñi ñjñcennji cù, yii pa bò, wuu u lyí wuu u múguro sèl'e. ²⁴ Naha kurugo ye mii jyanji u ñge ke, mii mpyi a li yaha na u à kwù, ñka u jyii wun'á pa, u mpyi a pînni, ñka mii à u ñya sahanji.” Ka múguroñi si ñwò cù pi á.

²⁵ Lir'á pyi mà uru nàñi jyanji ñjñyeni ta sige e. Nyɛ tèni i u à yîri sige e na mà pa byanhara pyenge na, na yatire tûnmpe nùru, maa kwòhòkwòhòbii ñaa ke, ²⁶ ka u u báarapyiñi wà yyere mà yíbe, nde li jyɛ pyenge e ke, si lire cè. ²⁷ Ka báarapyiñi si u pyi “Mu kàntugo wunji u à pa, lire e yii tun'á wuu pyi wuu à sà kàcwøge nùñi ñjñcennji cù mà pa bò, ñaha na ye uru jyanji ñjñcennje wu à nùr'a pa.”

²⁸ Yyaha wun'á puru lógo ke, ka u lùuni si yîri, u jyɛ a ñen'a jyè pyenge e mɛ. Ka tufoonji si fwor'a pa si mpa u fðññɔ si ndèñe pyenge e. ²⁹ Ka jyafoonji si jwumpe lwó maa jwo tufoon'á “Cyí yyee jùuli cyí jyɛ ñcyii mii na báarañi pyi yii á biliwe fiige ye? Canñja ñjñkin, yii sàha mii tun, ka mii i ñcyé mɛ. Ñka ali sikabilini nintiini yii jyɛ a li kan mà ñya mii ná na ceveebil'á wuu u múguro sñjñyan mɛ. ³⁰ Ñka mu jyanji u à mu nàfuunji lwó a sà ñkèege cibahani i ke, ur'á pa ke, ka mu u kàcwøge nùñi ñjñcennji cù mà bò u na.”

³¹ Ka tufoonji si jwumpe lwó maa jwo jyafoonji ñjñyeni'á “Mii jyanji, mà hà lire waha maye na mɛ, mii ná mu u jyɛ naha tèrigii puni i ke, ko mii cyeyaayi puni jyɛ mu wuyo ke! ³² Wuu mpyi a li yaha na mu kàntugo wun'á kwù, ñka u jyii wun'á nùr'a pa. U mpyi a pînni ñka wuu à nùr'a u ñya. Lire e ke wuu à yaa wuu pyi funntange ná múguroñi i.”»

16

Báarapyiñi sñjñyime wunji bàtaage

¹ Nyɛ Yesu à nùr'a bàtaage kà jwo u cyelempyiibil'á na: «Nàfufoonji wà u ná mpyi a báarapyi lwó a yaha u u u karigii cwœnre. Kàntugo, ka

nàfuufoonji si mpa a nùru sùpyire jwò na, na u báarapyinji wá na u cyeyaayi kèege. ² Ka u u báarapyinji pyi “Mii à lógo na mu na mii cyeyaayi kèege, naha k'à pa ná lire e be? Nye bégele ma a ma báaranji pyinjanni yyaha jwo na á, naha na ye mu báaranji sí n-kwò ninjaa.”

³ Ka báarapyinji sí jwo uye funn'i “Mii jùufoonj'à jwo na mii báaranji sí n-yyére ninjaa. Nye naha mii sí raa n-pyi be? Faapyi fànha nye mii i me. Na jáare na lýi, kuru silege mú sí nye mii na. ⁴ Nye nde mii sí n-pyi ke, mii naha a li cè nume. Mii aha lire pyi, mii jùufoonji ká mii yaha tènì ndemu i ke, sùpyire sannte sí mii màra pi pyenyi i.”

⁵ U jùufoonji fwòhigii mpyi mpiimu na ke, ka u u pire yyer'a yíbe ninjin ninjin maa shincyinji pyi “Mii jùufoonji jùuli u nye mu na ye?” ⁶ Ka u u jwo “U sìnjerii ñkuu (100) fwoo li nye mii na.” Ka báarapyinji si u pyi “Tèen fwòfwò, maa ma fwòhigii sémenji lwó, maa yi kèenji'a séme na u sìnjerii beeshuunni ná ke fwoo li nye mu na.”

⁷ Maa nùr'a wabere yíbe “Mu de? Mu fwooni nye jùuli ye?” Ka uru si jwo “Sùmapyanji bərii ñkuu (100).” Ka báarapyinji si u pyi “Tèen, maa ma fwòhigii sémenji lwó, maa yi kèenji'a séme na u sùmapyanji bərii beecyere (80) fwoo li nye mu na.”

⁸ Uru báarapyinji méé nye u à u jùufoonji nàfuunji kèege ke, jùufoonj'à u kèe, naha na ye u à yákili ta maa u nùmpanjke yaa. Nye mpii pi nye numpini i ke, pire maha pi ná piye shwòhònji karigii cwòonre ná yákilifente e pyinjanni ndemu na ke, mii à ñke bàtaage jwo pire kyaa na si ntège yii yeere, yii mpiimu pi nye bèenmpe e ke, bà yii si mpyi si yii nùmpanjke bégele me.»

Wà sì n-jà raa báare jùufee shuunn'á me

⁹ Nye ka Yesu si nùr'a jwo: «Yii àha nàfuunji yaha yii karigii puni yyaha yyére me, lire nye a tíi me. Yii a cevee caa yiye na ná u e, lire ká mpyi, yii canmpyaagii ká ñkwò ñge dijnyenji i tènì ndemu i ke, Kile sí yii lènye u pyenge e, yii sí n-pyi wani fo tèekwombaa.

¹⁰ Shinji u maha kapyere pyi ná fyinm'i ke, urufoo mú maha kabwòhigii pyi ná fyinmpe e. Nka shinji u nye u nye na kapyere pyi ná fyinm'i me, kabwòhii méé ká le urufoo cye e, u nye na cyi pyi ná fyinmpe e me.

¹¹ Yii aha mpyi yii nye a já a ñge dijnyenji nàfuunji báara ná fyinmpe e me, nàkaana baa Kile mú sí nye sèe nàfuu le yii cye e me.

¹² Yaage ku nye sùpyanji wabere wogo ke, yii aha mpyi yii nye a kuru báara ná fyinmpe e me, ñke Kile à bégel'a yaha yii yabilimpíi mee na ke, nàkaana baa, u mú sí nye kuru kan yii á me.

¹³ Yii li cè na báarapyinji sí n-sii n-jà raa báare jùufee shuunn'á me. Lire ká mpyi, u sí jùufoonji wá kyaa táan uy'á, si u sanji kyaa pen uy'á. U mú sí n-kúu wà na, si kántugo wà u sanji na. Nye amuni li nye, nàfuunji lag'à tatenge fò yii mpiimu na ke, yii sí n-jà n-pyi Kile báarapyii me.»

(Macwo 11.11-13; 5.31-32; Marika 10.11-12)

¹⁴ Nye Farizheenbil'à puru jwumpe puni lógo ke, ka pi i wá na Yesu fwòhore, naha na ye nàfuunji kani mpyi a pèe pi á. ¹⁵ Ka Yesu si pi pyi: «Yii pi ke, yii maha yiye pyi mu à jwo yii à tíi sùpyire nyii na, mà li ta Kile à yii zòompíi cè. Yii li cè, yaage k'à pèe sùpyire nyii na ke, kur'à pen Kile á.

¹⁶ Nye MusaSalijanji ná Kile túnntunmpii sanmpii jwump'à kwòro tooy'e fo mà pa ño Yuhana Batizelipinji tènì na. Mà lwó Yuhana Batizelipinji na, Jwumpe Nintanmpe p'à yyaha tíi ná Kile Saanre e ke, puru na yu sùpyir'á.

Sùpyire puni la mú si nyε si fànha le si jyè tire saanre e*. 17 Yii li cè na jùñk'á mpìnni tãan̄a a tòro Kile Saliyan̄i jwumbilini là nin̄kin mpìnni na.

18 Shin maha shin ká u cwoñi yaha maa ceen̄i waberε lèñε ke, urufol'á jacwòrò pyi. Shin maha shin u à ciyahawa lèñε ke, urufoo mú à jacwòrò pyi.»

Kanhamafoon̄i Lazari ná nàfuufoon̄i bàtaage

19 Ka Yesu si núr'a bàtaage kà jwo sùpyir'á na: «Nàfuufoon̄i wà na mpyi wani, u mpyi maha v̄aan̄nyi nisin̄anyi lon̄gara wuyi leni, maa u nyii karigii pyi, maa u nyii jyjyñi lyi can̄na maha can̄na. 20 Kanhamafoon̄i wà nizinniwe mpyi maha mpyi uru nàfuufoon̄i pyenge jwòge na. Uru n̄an̄i cyeere puni mpyi n̄òyò, u m̄ege mpyi Lazari†. 21 U la mpyi maha mpyi s'a uru nàfuufoon̄i jyjȳpaanyi caa raa lyi, ñka u mpyi maha yi taa m̄e. Mà bàra lire na, pwuunbii mpyi maha mpa a u n̄òyì laali.

22 Ka kanhamafoon̄i si mpa ñkwù, ka Kile mèl̄εk̄εebii si mpa u lwó a kàr'a sà yaha Ibirayima taan Arijinan̄i i. Lire k̄antugo ka nàfuufoon̄i mú si mpa ñkwù, ka pi i sà u tò. 23 Mà nàfuufoon̄i yaha kyaage e jùñke jwòhò shiinbii cyage e, u à wíl'a Lazari nya Ibirayima taan tatònge e Arijinan̄i i.

24 Nyε ka nàfuufoon̄i si Ibirayima yyere fànha na “Mii tun̄i Ibirayima, jùñaara ta na na, maa Lazari pyi u sà u kampeeni fyinm̄e lwòhe e, u pa ntèg'a na ñkònge jñ̄ε. Naha kurugo yε kyaage e mii naha naha ñke nage e ke, kur'á p̄e sèl'e!” 25 Ka Ibirayima si u pyi “Na pyà, mu à yaa mu u li cè na mu à ma tiñi puni pyi nt̄aan̄i kanni na. Nka Lazari sí wi ke, ur'á u tiñi puni pyi kanhare e. Num̄e, Lazari nyε naha yyen̄inke e, mu sí nyε yyefuge e. 26 Mà bàra lire na, kacyewyicugun̄o na nyε wuu ná yii shwòh̄ol'e. Lire kurugo wà sì n-jà n-yîri naha wuu yyére, si ñkàre yii yyére m̄e. Wà mú sì n-jà n-yîri wani yii yyére, si mpa naha wuu yyére m̄e.”

27 Nyε ka nàfuufoon̄i si jwo “Mii tun̄i Ibirayima, l'aha mpyi amuni, mii na mu j̄áare, ma a Lazari tun̄ diñyeni i, mii tun̄i pyenge e. 28 Siñ̄ε kan̄kuro na nyε wani mii k̄antugo. Lazari yaha u sà pi yere, bà pi si mpyi pi àha ñkwò mpa ñke yyefuge e naha m̄e.” 29 Ka Ibirayima si nàfuufoon̄i pyi “Kile tún̄ntun̄i Musa ná Kile tún̄ntun̄pii san̄mpii jwumpe na nyε pi á, pi à yaa pi j̄εe pire jwumpe na.” 30 Ka nàfuufoon̄i si jwo “Mii tun̄i Ibirayima, lire kanni sì n-jà pi pyi pi lógo m̄e, ñka wà ha j̄è a fworò kwùñi i maa ñkàr'a sà jwo ná pi e, lire e pi sí pi toron̄kanni k̄èen̄ε.” 31 Ka Ibirayima sí núr'a u pyi “Pi aha mpyi pi nyε a j̄εε Kile tún̄ntun̄i Musa ná Kile tún̄ntun̄pii san̄mpii jwumpe na m̄e, ali wà m̄éε ká j̄è, maa ñkàr'a sà jwo ná pi e, pi sì j̄εε urufoo jwumpe na m̄e.”»

17

Wà nyε a yaa u wà jùñ̄o kyán Kile na m̄e

(Macwo 18.6-7, 21-22; Marika 9.42)

1 Can̄ka Yesu à jwo u cyelem̄pyiibil'á: «Karigii cyi maha sùpyan̄i jùñ̄o kyán Kile na ke, cyire mpyimbaa nyε a siì m̄e. Nka ñgemu ká mpyi kan̄un̄o maa sùpya jùñ̄o kyán Kile na ke, urufoo wuun'á k̄èεge! 2 Li bá sí n-pwòrò urufol'á pi kafaabwòhò pwò u yacige e, pi i u wà ban̄i i, mà tòro u nde n̄an̄kobilini là nin̄kin jùñ̄o kyán. 3 Lire e ke yii a yiye k̄aan̄mucaa.

* **16:16** Pii maha jwo: «Shin maha shin la ku nyε si jyè ke, urufol'á yaa u fànha le u u puru jwumpe cù ná cyeyi shuunn̄i i.» † **16:20** Lazari m̄ege jwòhe ku nyε Kile u nyε tegefoon̄i.

Mu cìmpworonji ká mu mùmpenme pyi, u yyere maa u yere. U aha mu yerege lógo, maa toronkanni kèenye, mu à yaa mu u yàfa u na lire kani i. ⁴ Canŋke ninŋinŋi i, mu cìmpworonji ká mu mùmpenme pyi mà sà nta fo tooyo baashuunni, tɔɔgɔ maha tɔɔgɔ u a si mpa uye mpinni kan mu á, mu à yaa mu u yàfa u na cyire karigii puni i.»

⁵ Ka Yesu tũntunmpii si u pyi: «Kafoonji, nyɛ lire sannɪ i ke, là bára wuu dáníyanji na.» ⁶ Ka Kafoonji si pi pyi: «Sèenji na mii sí yi jwo yii á, yii dáníyanji mée n'a mpyi a cyére mutaridi bile fiige, yii mpyi na sí n-jà ŋke cibwàhe pyi ku kò kuy'á, ku u sà ŋcũru banji i, ku mú mpyi na sí lire pyi.»

Báarapyiŋi nyɛ a yaa ná ŋkèenji waber'e me

⁷ Ka Yesu si núr'a jwo: «L'aha mpyi mu à jwo báarapyi na nyɛ yii wà á, ka u u yiri faa sige e, lire nyɛ me yatɔɔre tanahage e mà pa, tá urufoo sí nyɛ báarapyiŋi pyi u til'a tɛen u u lyí la? ⁸ Tá urufoo si báarapyiŋi pyi u vaaŋwɔhɔyi wwú, u u shwɔhɔ a kan uru u lyí si bya, lire kántugo báarapyiŋi si nta a lyí si bya me? ⁹ Báarapyiŋi mée ká u tayyerege jɪ, u nyɛ a yaa ná ŋkèenji waber'e me!»

¹⁰ Amuni li mú nyɛ, báaraŋi Kile à kan yii á ke, yii aha uru pyi a kwɔ, yii li cè na yii nyɛ a yaa ná ŋkèenji waber'e me. Naha kurugo ye nde yii mpyi a yaa yii pyi ke, lire yii à pyi.»

Yesu à tògofee ke cùuŋɔ

¹¹ Nyɛ mà Yesu ninŋkarenji yaha Zheruzalem mu kànhe e, u mpyi na ŋkèege Samari kùluni ná Galile wuuni tɛɛŋkuunji i. ¹² U à sà byanhara kànhe kà na, ka tògofee ke si wá na u nũŋɔ bɛni, maa ntɛen laage e, ¹³ maa jwo ná u e fánha na: «Yesu! Cyelentuŋi! Nũnaara ta wuu na!» ¹⁴ Yesu à pi nya ke, maa pi pyi: «Yii a si, yii sà yiye cyêe Kile sáragawwuubii na.» Mà pi ninŋkaribii yaha, ka pi i ŋcùuŋɔ.

¹⁵ Nyɛ pi wà ninŋin a uye nya u à cùuŋɔ ke, maa núru na Kile kêre fánha na, na ma. ¹⁶ U à pa nɔ Yesu na ke, maa ninŋkure sín u taan maa yyahe cyígile ninŋke na maa fwù kan u á sèl'e. Uru nàŋi na mpyi Samari shin. ¹⁷ Ka Yesu si jwumpe lwɔ maa jwo: «Tá shiin ke bà mii à cùuŋɔ me? Taa pi sanmpii baacyɛrenji nyɛ ke? ¹⁸ Nge nàŋi u nyɛ u nyɛ Yahutu me, uru kanni baare e, sùpya nyɛ a ta mpíi shiin kenji i, si núru n-pa fwù kan Kile á mà?» ¹⁹ Maa yi jwo nàŋ'á: «Yiri ma a si, mu dáníyan'á mu cùuŋɔ.»

Yii bégele yii a Yesu cannuruge sigili

(Macwo 24.23-28, 37-41)

²⁰ Nyɛ lire kántugo, ka Farizhɛɛnbii si Yesu yíbe Kile Saanre tɛesiini kyaa na, ka u u pi pyi: «Kile Saanre sí n-pyi, ŋka ti si n-pyi yawiige, ²¹ sùpyire sí raa ŋkemu cyêre piye na s'a ŋko “Yii wíi, ti te naha!” lire nyɛ me “Ti te mɛnji i!” me. Yii li cè na Kile Saanre nyɛ yii shwɔhɔl'e.»

²² Maa jwo u cyelempyiibil'á: «Tèni là na ma, canŋke Supyanji Jyanji à yaa u pa ke, yii la sí n-sii n-pyi kuru canŋke ku wyèr'a nɔ, ŋka ku si nɔ lire tèni i me. ²³ Sùpyire sí n-pa raa ŋko “U naha naha!” lire nyɛ me “U wá me yyéle!” Nka yii àha ntaha pi n-wɔh'i, si ŋkàre wani me. ²⁴ Bà sùpyire puni maha kileŋini nya l'á yiri dinyɛnji nũŋke kà na, maha sà fworɔ nũŋke sanŋke na me, amuni Supyanji Jyanji sí nya u cannuruge.

²⁵ Nka mà jwo kuru canŋke ku nɔ ke, u à yaa u kyaala sèl'e, sùpyire ninŋyahara sí u cyé.

²⁶ Nye Supyaŋi Jyaŋi tēenuruni ká byanhara, karigii cyi mpyi na mpyi Nuhu tiiŋi i ke, cyire shiŋi sí raa n-pyi. ²⁷ Nuhu tiiŋi i, sùpyire mpyi na lyî, marii byii, maa cyeebii lēŋi, marii pi pyiibii kaan nāmbaya na, fo mà sà nō canŋke Nuhu a jyē bakwōoge e, ka lùbwooni si sùpyire sannte puni shi bō ke.

²⁸ Nye amuni Loti tēni i sùpyire mú mpyi. Pi mpyi na lyî, maa byii, marii zhwoŋi ná pērempe pyi, maa cire cēnmi, maa bayi faanre. ²⁹ Nka canŋke Loti à fworō Sōdōmu kànhe e ke, ka nage ná ŋkirigiŋi si fworō nìŋyiŋi na zānpya fiige, mà wu kànhe sùpyire na, maa pi shi bō, ³⁰ nye canŋke Supyaŋi Jyaŋi sí nūru uye cyēe sùpyire na ke, amuni kuru canŋke sí n-pāa pi e.

³¹ Kuru canŋke ká nō, mà ŋgemu ta u bage kātannke ŋuŋ'i ke, urufoo kà nūru ntīge si yaaga lwó bage e mē, u tīl'a tīge u a fi. L'aha mpyi mà ŋgemu ta kērege e ke, urufoo kà nūru raa ma pyēngē mē. ³² Nde l'à Loti cwōŋi ta ke, yii sōŋŋō lire na ke! ³³ Shinŋi u nye na li caa u niŋjaanŋi si ŋwō ke, urufoo nūmpaŋke sí n-kēēge. Nka shinŋi u à u niŋjaanŋi kēēge mii kurugo ke, urufoo sí nūmpaŋŋa ta.

³⁴ Mii sí yi jwo yii á, lire tēni ká bē ná numpilage e, mà shiin shuunni ta pi à símni yasinnīge niŋkin na, wà sí n-lwó si u sanŋi yaha. ³⁵ L'aha cyee shuunni ta pi i sūma sūu siŋcyan, wà sí n-lwó si u sanŋi yaha. [³⁶ L'aha mpyi mà nāmbaa shuunni ta kērege e, wà niŋkin sí n-lwó si u sanŋi yaha.]»

³⁷ Nye ka cyelempyiibii si Yesu yībe: «Kafoonŋi, taa lire sí n-pyi ke?» Ka u u pi pyi: «Cyage e yakwugo nye ke, wani cinmpuŋyi nye na bínnini.»

18

Yukyaanŋi nintiimbaanŋi bàtaage

¹ Ka Yesu si bàtaaga jwo u cyelempyiibil'á maa li cyēe pi na na pi à yaa pi kwōro Kileŋarege na tērigii puni i, pi àha sàa le mē. ² U à jwo pi á: «Yukyaanŋi wà u mpyi kànhe kà na, u mpyi na fyáge Kile na mē, u kuro mú sí mpyi sùpya e mē. ³ Leŋkwucwoŋi wà mú na mpyi kuru kànhe e, sùpyaŋi wà mpyi a u mūmpenmē pyi. Uru leŋkwucwoŋi mpyi maha si uru yukyaanŋi yyēre tērigii puni i, bà u si mpyi si u ná uru nàŋi láha piye na mē. ⁴ Ceenŋ'á mō uru zhà maa nūruŋi i, ŋaha na ye yukyaanŋi la mpyi si lire pyi mē. Ka ceenŋi si li wyēŋe u ŋwōh'i, fo u à pa jwo uye funŋ'i “Mii mēe nye mii nye na fyáge Kile na mē, maa mpyi mii kuro nye sùpya e mē, ⁵ ná ŋge leŋkwucwoŋi s'à mii yyaha fwóhōrō mà nō ŋke cyage e, mii sí u ná uru nàŋi láha piye na. Ná lire nye a pyi mē, mii si yyēŋe ta u ŋyii na mē.”»

⁶ Puru jwuŋkwooni kàntugo, ka Kafoonŋi Yesu si u cyelempyiibii yībe: «Yii à uru yukyaanŋi nintiimbaanŋi jwumpe lógo ke! ⁷ Nye ná u s'à uru ceenŋi tanga kan, Kile niŋcwōnribii pi nye Kile ŋwōh'i marii u náare pilaga bāra canŋa na ke, Kile sí n-sii pire tanga kan. Yii li cē u à lūuni bō ná pi e. ⁸ Mii sí yi jwo yii á, Kile sí tanga kan pir'á wahawaha. Nka lire ná li wuuni mú i, Supyaŋi Jyaŋi cannuruge ká nō ŋŋke na, tá u nye a yaa u pa dānafee ta ku na mē?»

Farizhenŋi ná múnalwōare shwofoonŋi bàtaage

⁹ Lire kàntugo ka Yesu si nūr'a bàtaage kabere jwo mà yyaha tii ná sùpyiibii pil'e, mpiimu pi nye na piye sōŋŋi na pir'à tii maa piye pwóŋŋō sùpyire sannte na ke. U à jwo: ¹⁰ «Shiin shuunni pi ná ŋkàre Kileŋarebage e zà Kile náare. Wà na mpyi Farizhen, u sanŋi si nye múnalwōare shwofoo. ¹¹ Mà pi yaha Kileŋarebage e, ka Farizhenŋi sí yīr'a yyēre u mēge cyage e,

maa Kile jáare na “Kile, mii à fwù kan mu á, náha na ye mii à pwórò sùpyire sannte na, mpiimu pi nye na nàŋkaage pyi, marii jacwóore pyi, mà bàra kapegigii sannkii shinji puni na ke. Mii à pwórò nge múnalwóore shwofoonji na mú. ¹² Cibilaaga maha cibilaaga, mii maha canmpyaa shuunni sún le. Yaaga maha yaaga mii à ta ke, mii maha yire puni yáhanj wwù.”

¹³ Múnalwóore shwofoonji wi ke, ka uru si yír'a yyére tatáange e Kilejáarebage funŋke e, maa ñùŋke sôgo, maa mejwuuni tírige maa jwo “Kile, mii na mu jáare, maa lùŋiŋe wà ma lùuni na, náha na ye mii nye kapimpyiŋe.”

¹⁴ Nye mii sí yi jwo yii á, Kile à múnalwóore shwofoonji kapegigii yáfa u na, ka u u núr'a kàre pyenge. Nka Farizhenji wi ke, uru u kapegigii nye a yáfa u na me. Yii li cè na shin maha shin u à uye pèe ke, Kile sí urufoo tírige. Nge mu u à uye tírige ke, Kile sí urufoo dùrugo.»

Yesu à jwó le nàŋkopyire tà á

(Macwo 19.13-15; Marika 10.13-16)

¹⁵ Lire kántugo ka pi i mpa ná pyiibii pil'e Yesu yyére, bà u si mpyi si cyeyi taha pi na, si jwó le pi á me. Cyelempyiibil'à lire nya ke, mpii pi à pa ná pyiibil'e ke, ka pi i pire faha. ¹⁶ Ka Yesu si pyiibii file uye na, maa jwo: «Yii àha pi sige na na me. Yii li cè na sùpyiibii pi nye mpii pyiibii fiige ke, Kile Saanre nye pire woro. ¹⁷ Sèenji na mii sí yi jwo yii á, nge mu ká mpyi u nye a ñen'a uye tírige pyà fiige me, urufoo si n-sii n-jà n-yyè Kile Saanre e me.»

Nàfuufoonji kani

(Macwo 19.16-30; Marika 10.17-31)

¹⁸ Nye canŋka, Yahutuubii yyaha yyére shinji wà à Yesu yíbe: «Cyelentuŋi ñiŋcenni, náha shi mii à yaa mii u pyi si shiŋi ñiŋkwombaanji ta be?» ¹⁹ Ka Yesu si u pyi: «Naha na mu nye na mii yiri ñiŋcenni ye? Kile kanni baare e, sùpya nye a jwó me. Mu à sòŋŋo lire na la? ²⁰ Mu à Kile Saliyanji kurigii cè mà kwò “Ma hà zínni ná wabere cwo e me, ma hà sùpya bô me, ma hà nàŋkaaga pyi me, ma hà vini ntaha wà na me, ma tunji ná ma nunji pèe*.” ²¹ Ka nàŋi si Yesu pyi: «Cyelentuŋi, mii na cyire karigii puni pyi fo mà mii yaha nàŋkocyere e.»

²² Nye uru nàŋ'a puru jwo ke, ka Yesu si u pyi: «Yaaga ñiŋkin saha à mu fô, ta si ma a sà ma cyeyaayi puni pére, ma a yi wyérenji taa taa fòŋafeebii na. Lire ká mpyi, mu sí nàfuu ta Kile yyére. Ma a nta a pa ntaha na fye e.»

²³ Tèni i uru nàŋ'a puru jwumpe lógo ke, ka li i mpen u e, náha na ye nàfuubwòho foo u mpyi u wi. ²⁴ Yesu à u nya u à yyahe tanha ke, maa jwo u á: «Nàfuufeebii jyim'à sàa pen Kile Saanre e. ²⁵ Nwòhòŋi jyim'à táan músenneni wyiini i mà tòro nàfuufoonji u jyè Kile Saanre e.»

²⁶ Nye mpii pi à puru jwumpe lógo ke, ka pire si jwo: «Lire sannii i ke, jofoo u sí n-jà nùmpañja ta be?» ²⁷ Ka Yesu si pi pyi: «Kani l'à sùpyire jà ke, lire nye na Kile ñini me.»

²⁸ Ka Pyeri si jwumpe lwó maa Yesu pyi: «Wuu de? Wuu à kántugo wà wuu karigii puni na, maa ntaha mu fye e.» ²⁹ Ka Yesu si pi pyi: «Sèenji na mii sí yi jwo yii á, shin maha shin u à ñen'a kántugo wà u pyenge, lire nye me u cwonji, lire nye me u cìmpyiibii, lire nye me u sifeebii, lire nye me u pyiibii na Kile Saanre kurugo ke, ³⁰ urufoo sí pire fiigii ñiŋyahamii ta mà u yaha naha diŋyeni i, sí shiŋi ñiŋkwombaanji ta diŋyeni nimpañi i.»

* 18:20 Ekizodi 20.12-16, Duterenu mu 5.16-20

*Yesu à jwo u kwùñi ná u ñèñi kyaa na sahanjki
(Macwo 20.17-19; Marika 10.32-34)*

³¹ Lire kàntugo ka Yesu si u cyelemphyiibii ke ná shuunninji yyére maa yi jwo pi á: «Wuu ninjkaribii pi mpíi Zheruzalemú kànhe e. Kyaa maha kyaa Kile túnntunmpil'à sémé Supyanji Jyanji kyaa na ke, cyire puni sí n-tòro cyi jwuñkanni na. ³² U sí n-le Kilecembraabii cye e, pire sí raa u fwóhore, s'a u cyere, s'a ntilwóhe wàa u na, ³³ si u bwòñ ná kàsorigil'e, si u bò. Njka u kwùñi canmpyitanrewuuni, u sí ñè.»

³⁴ Cyelemphyibil'à puru jwumpe lógo, njka pi mpyi a jà a pu ñwóhe cè mε, njaha na ye pu ñwóhe mpyi a ñwóhò pi na.

*Yesu à fyinnanji wà ñyii múgo
(Macwo 20.29-34; Marika 10.46-52)*

³⁵ Nyε Yesu ná u cyelemphyiibii ninjkaribii Zheruzalemú kànhe e, pi à sà byanhara Zheriko kànhe na ke, ka pi i fyinnanji wà ta u à tēen kuni ñwóge na na sùpyire ñáare.

³⁶ Sùpyire màhanj'à jyè u ñingyigil'e ke, ka u u yíbe: «Naha na sùpyire nyε na nge màhanji pyi amε ye?» ³⁷ Ka pi i yi jwo u á na Nazareti kànhe shinji Yesu u nyε na ntùuli. ³⁸ Fyinnanj'à puru lógo ke, maa jwo fànha na: «Dawuda Tuluge Shinji Yesu, ñùñaara ta na na!» ³⁹ Mpíi pi mpyi yyaha yyére ke, ka pire si u faha na u fyâha. Njka u nyε a ñen'a fyâha mε, maa là bâra u jwuñkanni na: «Dawuda Tuluge Shinji, ñùñaara ta na na!»

⁴⁰ Ka Yesu si yyére, maa pi pyi pi u cù a pa. Pi à pa ná u e ke, ka Yesu si u yíbe: ⁴¹ «Naha mu la nyε mii u pyi mu á ye?» Ka fyinnji si u pyi: «Kafoonji, mii la nyε si nùru s'a ñaa.» ⁴² Ka Yesu si u pyi: «Ta ñaa, mu dányan' à mu cùuñj.» ⁴³ Lire tēenuuni i, ka fyinnji si ntíi na ñaa, maa ntaha u fye e, maa Kile kée. Sùpyir'à lire njya ke, maa Kile kée mú.

19

Yesu ná múnalwóore shwofoonji Zanjke kani

¹ Nyε mà Yesu yaha u u ntùuli Zheriko kànhe e, ² nàñi wà na mpyi wani kuru kànhe e, u mεge mpyi Zanjke. Múnalwóore shwofeebii ñùñufoonji wà u mpyi u wi. Náfuufoo u mpyi u wi. ³ U la mpyi si Yesu njya, si ñcè sùpyanji u nyε u wi ke. Njka u mberenji ná sùpyire nyahanji kurugo, u nyε a jà a Yesu njya mε. ⁴ Ka u u fê a kàre yyaha yyére, maa sà dùgo sikoməri cige e, kuni ñwóge na, bà li si mpyi Yesu ká mpa a ntùuli ku ñwóh'i, si u ta njya mε. ⁵ Yesu à pa nò kuru cyage e ke, maa ñùñke yírig'a wíi cige e, maa jwo: «Zanjke, fyál'a tige naha, njaha na ye mii à yaa mii u sunmbage lèñε mu pyenge e ñijnjaa.»

⁶ Ka Zanjke si fyál'a tige maa Yesu ñùñjò bē ná funntange e maa ñkàre ná u e pyenge e. ⁷ Sùpyire puni ti mpyi wani maa lire njya ke, ka li i mpèn pi e, fo pi na ñkunní piye shwóhól'e, marii ñko: «Nge nàñ' à kàr'a sà sunmbage lèñε nge kapimpyinji pyenge e.»

⁸ Njka mà pi yaha tire jwoore na, Zanjke ñijnjyeren' à kwôro Kafoonji Yesu taan, maa yi jwo u á: «Kafoonji, mii sí na cyeyaayi puni taaga ñinjin kan fòñfeebil'á. Yaaga maha yaaga mii à cyán a shwó sùpyire na ke, mii sí yire yaayi puni fiigii sicyεere kan kan pi á.»

⁹ Ka Yesu si jwo: «Zhwon' à nò ñke pyenge na ñijnjaa, njaha na ye nge nàñi mú na nyε Ibirayima túluge shin. ¹⁰ Mii sí yi jwo yii á, mpíi pi à pínni ke, Supyanji Jyanji à pa mpa pire cya si pi shwó.»

*Báarapyiibii bàtaage**(Macwo 25.14-30)*

¹¹ Mâ sùpyire yaha ti i nùru Yesu jwə na, pi à pa byanhara Zheruzaləmu kànhe na ke, ka Yesu si li kàanmucya mà li jya na sùpyire sònjor'à taha li na na Kile Saanre sí n-sii lire tēni yabilinji i. Lire kurugo u à ñke bàtaage jwo pi á ¹² na:

«Fànhafoonji wà jya u ná mpyi na ñkèege kiritəonl'e, bà lire k̀ini saanbwəhe si mpyi si u t̄iŋe mpyi saanwa, u u nùr'a pa nt̄eɛn u yabilinji k̀ini shiinbii jùŋo na m̄e.

¹³ Mâ jwo u lire k̀uluni t̄ooge lwó ke, u à u báarapyii ke yyere, maa wyérefyinji t̄oonyo ke kan pi puni nin̄kin nin̄kin á, maa pi pyi na pi à cwðhonte pyi ná u e, pi i t̄oɔn ta u na, mà jwo uru u nùr'a pa ke.

¹⁴ N̄ka uru ŋge n̄anji kyaa mpyi a t̄aan u k̀ini shiinbil'á m̄e. U karenjkwooni k̄antugo, ka pi i t̄unntunmii tun saanbwəh'á, maa yi jwo u á na pire la jye u u ŋge n̄anji t̄iŋe pire jùŋo na m̄e. ¹⁵ N̄ka lire ná li wuuni mú i, saanbwəh'á u pyi saanwa, ka u u nùr'a pa u k̀ini i. U à pa ke, maa u báarapyiibii yyere, mpiimu á u nin̄karenji mpyi a wyérenji kan ke, si j̄c̄e kampyi pi à t̄oɔn ta u na. ¹⁶ Ka báarapyinji nin̄cyiinji si mpa maa jwo “Kafoonji, wyérenji mu mpyi a kan mii á ke, mii à cwðhonte pyi ná u e, mà u fiigii ke t̄oɔn ta.” ¹⁷ Ka saanji si yi jwo uru báarapyin'á “Fwù faa na. Mu na jye báarapyi nin̄c̄en̄ŋe. Ná mu s'á pyi d̄anasupya kapyere e, mii sí mu t̄iŋe n-pyi jùŋufoo k̄anyi ke jùŋo na.”

¹⁸ Nye ka báarapyinji sh̄onwuŋi si mpa maa jwo “N̄jufoonji, wyérenji mu mpyi a kan mii á ke, mii à cwðhonte pyi ná u e mà u fiigii kan̄kuro ta.” ¹⁹ Ka saanji si yi jwo ur'á mú “Mii sí mu t̄iŋe k̄anyi kan̄kuro jùŋo na.”

²⁰⁻²¹ Ka báarapyinji waber̄e si mpa maa jwo “N̄jufoonji, wyérenji mu mpyi a kan mii á ke, u we, mu yyahafyagar'à mii ta, ka mii i u le a pwo v̄aann̄ke k'e, mà bégele, naha na ye mu à kyán, mu cyege jye a yaage ñkemu yaha m̄e, mu maha kuru lwó, mu jye a ker̄ege ñkemu n̄go m̄e, mu maha kuru s̄umaŋi kw̄ɔn.” ²² Ka saanji si yi jwo u á “Mu jye báarapyi nin̄c̄en̄ŋe m̄e. Jwumpe mu à jwo mii na ke, mà t̄aanna ná pur'e, mu ná ndemu l'á yaa ke, mii sí lire pyi mu na. Mu à c̄e na mii na jye supyikyanga, na mii jye a yaage ñkemu yaha m̄e, mii maha kuru lwó, mii jye a ker̄ege ñkemu n̄go m̄e, mii maha kuru s̄umaŋi kw̄ɔn. ²³ Nye mu à yire puni c̄e, naha na mu sí jye a mpyi a jà a mii wyérenji yaha wyérenji bw̄uunni na mà ye? Kampyi mu mpyi a lire pyi, mii à nùr'a pa ke, mii mpyi na sí u ná u t̄oɔn̄ni ta.”

²⁴ Mpii pi mpyi ná saanji i wani ke, ka saanji si yi jwo pir'á “Yii na wyérenji shw̄o ŋge báarapyinji na, yii kan báarapyinji nin̄cyiin'á, ŋgemu u à cwðhonte pyi mà u wyéren̄j̄ke fiigii ke ta ke.” ²⁵ Ka pi i saanji pyi “Kafoonji, wyérenji u jye uru báarapyin'á ke, ur'á jyhaha mà kw̄ɔ.” ²⁶ Ka saanji si pi pyi “Yii lógo! Shin maha shin u jye ná yaage e ke, kà sí n-b̄ara urufoo woge na. N̄ka shin maha shin cyen̄gaya wu u jye ke, yaaga si n-kan urufol'á m̄e. Nimbileni urufoo bá na s̄on̄ji uye cye e ke, lire sí n-shw̄o u na. ²⁷ Nye num̄e, mii z̄amp̄een̄bii pi mpyi na li k̄ore bà mii si mpyi mii àha bú mpyi saanwa pire jùŋo na m̄e, yii pi c̄u a yige naha, yii i pi bò na jyii na.”»

Saanji Yesu à jyè Zheruzaləmu kànhe e

(Macwo 21.1-11; Marika 11.1-11; Yuhana 12.12-19)

²⁸ Nye Yesu à puru jwumpe puni jwo ke, maa nt̄oro sùpyire yyaha na na ñkèege Zheruzaləmu kànhe e. ²⁹ Tēni i pi à sà byanhara Betifajye ná Betani

kànyi na, Olivye cire ñan̄ke taan ke, ka Yesu si u cyelempyiibii p̄i shuunni tun, ³⁰ maa pi pyi: «Kàhe ku ñye yii yyaha na ke, yii a si k'e. Yii sí sà pi ta pi à dùfaan̄jaaga p̄wò wani, sùpya sàha ñkwò a dùgo ku na mà ñya m̄. Yii i ku sàha, yii a ma yii pa ñkan na á. ³¹ Wà ha yii yíbe na «Naha na yii ñye na ku sàre ye?» yii i urufoo pyi «Ku kyaa li ñye Kafoon̄i na.»»

³² Ka cyelempyiibii mú shuunni si ñkàre. Jwuñkanni na Yesu mpyi a yi jwo pi á ke, ka pi i sà yi ta amu. ³³ Tèni i pi à wá na dùfaan̄ke sàre ke, ka ku feebii si jwo: «H̄en! Naha na yii ñye na ku sàre ye?» ³⁴ Ka pi i pi pyi: «Ku kyaa li ñye Kafoon̄i na.» Ñye pi à yire jwo ke, ka dùfaan̄ke feebii si pi yaha pi à ku sàha a kàre.

³⁵ Ka pi i mpa ná kuru dùfaan̄ke e Yesu yyére, maa pi v̄aan̄nyi yà taha ku na, maa Yesu pyi u à dùgo ku na. ³⁶ Ka pi i wá na ñk̄ēge. M̄a pi ñin̄karibii yaha, ka sùpyire si wá na ti v̄aan̄tin̄nyi yà wwù na mp̄ili Yesu yyaha na kuni i*. ³⁷ Pi mpyi a byanhara Zheruzalemu kàhe na mà kwò. Pi à n̄o Olivye cire ñan̄ke tatigige e ke, ka u fyè̄ñwòh̄o shiin̄bii puni funntanga wuubii si li ñwò cù na Kile k̄ere fàn̄ha na Yesu kakyanhala karigii kurugo, pi à cyire ñcyiimu ñya ke. ³⁸ Pi mpyi na yu fàn̄ha na:

«Saan̄i ñimpañi u ñge Kafoon̄i Kile m̄ge na ke,
Kile u jwó le u á!

Kilen̄i u ñye ñinyin̄i na ke,
uru u ñye yyeñin̄kefoo!

Kile m̄ge ku k̄e ñinyicyeyi puni i!†.»

³⁹ Ñye Farizh̄een̄bii pi mpyi sùpyire shwòh̄'e ke, ka pire p̄i si Yesu pyi: «Cyelent̄uñi, ma cyelempyiibii faha, bà pi si mpyi si fyàha m̄.» ⁴⁰ Ka Yesu si pi pyi: «Mii cyelempyiibii m̄ēe ká fyàha, ñje kafaayi sí raa ñkwùuli pi cyaga.»

Yesu à m̄ēe sù Zheruzalemu kàhe shiin̄bii kurugo

⁴¹ Ñye pi à sà byanhara Zheruzalemu kàhe ñwòge na, ka Yesu si kàhe ñya ke, maa m̄ēe sù ku shiin̄bii kurugo maa jwo: ⁴² «Kuni i yyeñin̄ke ñye na ntaa ke, kàm̄pyi yii mpyi a lire lwó a wíi, li mpyi na sí n-táan mii i ñin̄jaa d̄e! Ñka lir'á ñwòh̄o yii na num̄e.

⁴³ Ñye can̄ja na ma, yii zàm̄p̄een̄bii sí n-pa n-cwo yii na, si yii kwùulo kancinne fiige, si kàsògo le ntaha yii kwùulo, si yii f̄en̄re kàm̄pan̄nyi puni na. ⁴⁴ Pi sí yii kàhe ñya si ku ñkun̄nyi puni waraga feefee, si yii puni b̄ò, ñaha na ye Kile à pa yii nt̄egen̄i m̄ēe na, ñka yii ñye a li cè ná u e m̄e.»

*Yesu à cwòh̄amp̄ii kòr'a yige Kileñaarebage ntàani na
(Macwo 21.12-17; Marika 11.15-19; Yuhana 2.13-22)*

⁴⁵ Lire kàntugo ka Yesu si ñkàre Kileñaarebage ntàani na. Mp̄ii pi mpyi p̄erempe na wani ke, maa pire kòrò†. ⁴⁶ Maa yi jwo pi á: «“Mii bage sí n-pyi Kileñaarebage.” Yire y'á s̄em̄e Kile Jwumpe Sem̄eñi i. Ñka yii pi ke, yii à ku k̄ēen̄'a pyi “n̄an̄kaalii tabinniga§.”» ⁴⁷ Yesu mpyi maha Kile jwumpe yu Kileñaarebage ntàani na can̄ja maha can̄ja. Ka Kile sàragawwuubii ñun̄ufeebii ná Kile Saliyan̄i cyelentiibii ná yyaha yyére shiin̄bii si wá na

* **19:36** Saan̄i pi ñye na mp̄ere ke, pi maha nde kani pyi si u b̄e (2 Saan̄bii 9.13). † **19:38**

Zaburu 118.26 ‡ **19:45** Yahutuubii pi mpyi maha yiri cyeyi yabere e ke, wyérefaabii mpyi maha pire wyéren̄i fare Kileñaarebage wuñi na. Lire pyin̄kanni na, wyéren̄wòge ku mpyi a yaa k'a sàrali Kileñaarebage e ke, pi mpyi maha jà a kuru sàra, maa núr'a jà a nt̄ege pyi. Yat̄ore ti maha yaa ti jà a pyi sàraga ke, p̄erem̄pyiibii mpyi maha tire p̄ereli pir'á. Pi mpyi maha ti lwòore dùrugo. § **19:46** Ezayi 56.7, Zheremi 7.11

pyinjanna caa si u bò. ⁴⁸ Nka u cùnkanni mpyi a pi funnɔ wwɔɔnɔ, ɲaha na ye u jwumpe mpyi a sùpyire puni ɲumbogigii shwɔ a ta.

20

*Pi à Yesu yíbe u fànhe tatage kyaa na
(Macwo 21.23-27; Marika 11.27-33)*

¹ Canɲka mà Yesu yaha u u sùpyire kâlali maa Jwumpe Nintanmpe yu t'á Kileɲaarebage ntàani na, ka Kile sáragawwuubii ɲùɲufeebii ná Kile Saliyanɲi cyelentiibii ná Yahutuubii kacwɔnribii si shà u yyé, ² maa u yíbe: «Ná kuni ndire e mu na ɲcyii karigii pyi ye? Jofoo u à kuni kan mu á, mu u a cyi pyi ye?»

³ Ka Yesu si pi pyi: «Mii mú sí yii yíbe, ⁴ jofoo u mpyi a Yuhana tun u pa a sùpyire batizeli ye? Kile laa sùpyire?» ⁵ Ka pi i ɲkàr'a sà piye taanna maa jwo: «Wuu aha jwo na Kile u mpyi a Yuhana tun, u sí n-jwo na ɲaha na wuu sí ɲye a ɲen'a dá u na mà ye? ⁶ Wuu sí ká jwo na sùpya u mpyi a u tun, sùpyire sí wuu wà n-bò ná kafaayi i, ɲaha na ye pi pun'à dá na Yuhana na mpyi Kile tũntunɲɔ.»

⁷ Pi à piye taanna a kwɔ ke, maa núr'a kàr'a sà Yesu pyi: «Shinɲi u mpyi a u tun ke, wuu ɲye a cè mɛ.» ⁸ Ka Yesu si pi pyi: «Nye l'aha mpyi amuni, ɲge u à kuni kan mii á, mii u a ɲcyii karigii pyi ke, mii mú sí uru cyêe yii ná mɛ.»

*Ɛɛɛɛn kɔɔge faafeebii bàtaage
(Macwo 21.33-46; Marika 12.1-12)*

⁹ Lire kàntugo ka Yesu si bàtaaga jwo sùpyir'á. U à jwo: «Nàɲi wà u ná Ɛɛɛɛn cikɔɔgɔ yaa, maa faafee lwɔ a yaha k'e, u ná pire s'a ku yaseere táali piye na, maa nta a kàre kùlutɔɔn'l'e mà sà mɔ wani. ¹⁰ Nye Ɛɛɛɛnɲi yaseere tèekwɔɔnn'à pa nɔ ke, ka u u u báarapyinɲi wà tun faafeebil'á u sà uru nàzhan Ɛɛɛɛnɲi shwɔ, u a ma. Nka uru tũntunɲi'à nɔ pi na ke, ka pi i u cù maa u bwɔn, maa u cyenɲaya wuɲi kòr'a tũgɔ.

¹¹ Ka cikɔɔge foo si núr'a báarapyi shɔnwu tun pi á, ka pi i uru bwɔn maa u cyahala, maa uru cyenɲaya wuɲi kòr'a núrɔɲɔ mú.

¹² Ka u u núr'a shin tanrewu tun pi á. Ka pi i sà uru cù, maa u bwɔn mà bànnaga, maa u yige cikɔɔge kàntugo.

¹³ Nye ka cikɔɔge foo si ɲkànha a jwo “Naha mii sí n-pyi numɛ bɛ? Jyanɲi ɲinɲinɲi u ɲye mii á, ná u kyal'à táan mii á ke, mii sí uru tun pi á. Shwɔhɔl'e, pi aha uru ɲya, pi sí n-sílege uru na.” ¹⁴ Nka faafeebil'à cikɔɔge foo jyanɲi ɲya ke, maa wá na yu piy'á “Cikɔɔge foo koolyinɲi u ɲye ɲge. Yii a wá, wuu u bò, kɔɔge sí n-ta n-pyi wuu wogo.” ¹⁵ Nye u à pa nɔ pi na ke, ka pi i u cù a wà cikɔɔge kàntugo maa u bò.»

Yesu à puru jwo ke, maa sùpyire yíbe: «Naha cikɔɔge foo sí n-pyi ye? ¹⁶ Nàkaana baa, u aha mpa, u sí pi puni bò si cikɔɔge kan piiberil'á.»

Nye sùpyir'à puru lógo ke, maa jwo: «Ei! Kile u wuu shwɔ lire shinɲi na dɛ!»

¹⁷ Ka Yesu si pi wíi wíi maa jwo: «Y'à séme Kile Jwumpe Semɛɲi i na: “Bafaanribil'à cyé kafaage ɲkemu na ke,

kuru k'à pa mpyi bage kafaage sèe woge bage mbìni na*.”
Di puru jwumpe ɲwɔhe ɲye ye?

* 20:17 Zaburu 118.22

18 Nye shin maha shin u à cwo kuru kafaage jwun'i ke, urufoo sí n-kyεεεε n-kyεεεε, kuru kafaage sí ká jcwwo shin maha shin jwun'i ke, ku sí urufoo cwóhñhñ.»

19 Nye Yesu à puru jwumpe jwo amuni ke, ka Kile sáragawwuubii jwun'ufeebii ná Kile Saliyanj cyelentiibii si wá na jcaa si cye taha u na, si u cû lire tèenuuni i, jaha na ye pi mpyi a cè a jwo na u à ñke bàtaage jwo a wà pire na. Nka pi mpyi na fyáge sùpyire na. 20 Nye ka pi i wá na Yesu kàanmucaa, maa cwófeebii pii yaha pi à kàr'a sà piye pyi sèeshiin si kànhaña cyán u na, si nta u cû u jwójwumpe kurugo, si u le Orómu shiinbii fànhafoonj u jye kuru cyage e ke, uru cye e.

*Pi à Yesu yíbe múnalwóore ñkanji kyaa na
(Macwo 22.15-22; Marika 12.13-17)*

21 Nye pire cwófeebil'à sà nò Yesu yyére ke, maa jwo: «Wuu cyelentuñi, wuu à li cè na mu jwumpe ná mu kàlan'à tíi, mu jye na fyáge sùpya na ma kàlanj tapyige e mε. Jwumpe mu sí jye na yu mà yyaha tíi ná Kile kuni i ke, puru na jye sèe. 22 Wuu sí mu yíbe, wuu à yaa wuu a múnalwóore kaan Orómu Saanbwóhe Sezari á la?»

23 Ka Yesu si ntíl'a li cè pi e, na cwófee pi jye pi pi, maa pi pyi: 24 «Yii wyérébile cyé na na wee.» Pi à là cyé u na ke, ka u u pi pyi: «Joofo nàñja ná u mεε ku jye ñge wyérenj na ye?» Ka pi i jwo: «Saanbwóhe Sezari.»

25 Ka Yesu si pi pyi: «Nye yii a Sezari wunj kaan Sezari á, yii raa Kile wunj kaan Kile á.»

26 Nye pire cwófeebii jye a jà a jwumə ninjin ta Yesu jwə na sùpyire jyii na, mpe pu sí n-pa ná l'e pi jà a u cû mε. Yesu jwəshwóore mpyi a pi tégéle ta fo pi à fyáha fyí.

*Sadusiibil'à Yesu yíbe kwùubii ñèñi kyaa na
(Macwo 22.23-33; Marika 12.18-27)*

27 Nye Sadusiibii pi maha jwo na kwunene jye nùmpañja mε, pire pil'à file Yesu na maa jwo: 28 «Wuu cyelentuñi, Kile túnntunñiMusa à mpe jwumpe séme wuu Saliyanj i na “Nò ká ceewe lèñe, maa ñkwù, mà u ta u jye a pyà ta u na mε, u cəññ'à yaa u ceenj lèñe zànbangara na, u u pyii si u na, u yyahafoonj ninjkwunj mεge na.”

29 Nye sijnεε baashuunni na mpyi wani, pi puni ninjyeni mpyi a ceewe lèñe maa ñkwù, u jye a pyà ta u na mε, 30 ka sijnεñi shonwunj si ceenj lwó maa ñkwù mà u yaha pyàtambaa. 31 Ka tanrewunj wuuni mú si mpyi amuni fo mà sà ñkwò pi baashuunniñi na. Pire sijnεebii pun'à uru ceenj ninjinni lèñ'a círi, maa ñkwù, pi wà jye a pyà ta u na mε. 32 Pire puni kántugo, ka ceenj mú si mpa ñkwù. 33 Nye ná pire nàmbaa baashuunniñi puni s'à uru ceenj lèñ'a círi, kwùubii ñèñi ká bú nta sèe, pi aha bú ñè cannke ñkemu i ke, pi ñgir'á ceenj sí n-kan ye?»

34 Ka Yesu si pi pyi: «Ñge diñyeni i, nàmbaabii na cyeebii lèñi, cyeebii sí i nàmbayi jyè, 35 ñka sùpyire t'à yaa ná diñyeni nimpanj i, ná Kile sí ti ñè n-yige kwùnj i ke, tire e, nàmbaabii si cyee lèñe mε, cyeebii mú si nàmbaya jyè mε. 36 Pi sí n-kwôro shì na fo tèekwombaa, si mpyi Kile mèlekεεebii fiige. Ná Kile s'à pi ñè a yige kwùnj i lir'à li cyé na pi à pyi Kile pyii.

37 Kile túnntunñi Musa sémenj mú à yi fininj'a jwo wuu á na kwùubii maha ñèni. Tèni i Kafoonj Kile à jwo ná Musa e tahe nage woge taan ke, u à jwo “Mii u jye Ibirayima ná Ishaka ná Yakuba u Kilenj†.” 38 Nye puru

jwump' à li cyêe na pire mpïi nyii wuu pi nyε wani Kile yyére. Sùpyire nyii woore ti maha Kile pêre, kwùubii kyaa bà mε. Kile yyére, sùpyire puni nyii wuu pi nyε.»

³⁹ U à puru jwo ke, ka Kile Saliyanj cyelentiibii pïi si file u na, maa jwo: «Cyelentuji, mu naha a jwumpe cè dε!» ⁴⁰ Lire kântugo wà saha nyε a jnen'a Yesu yîbe mε.

Kile Nijcwənrəŋi nyε Dawuda Tuluge Shin kannna mε

(Macwo 22.41-46; Marika 12.35-37)

⁴¹ Nyε ka Yesu si jwumpe lwɔ́, maa jwo: «Mpii pi maha jwo na Kile Nijcwənrəŋi na nyε Dawuda Tuluge Shin ke, naha yii na sônŋi pur'e bε? ⁴² Jwumpe Dawuda à jwo Zaburu sémenji i ke, yii sônŋɔ́ puru na mú. U à jwo:

“Kafoonji Kile à jwo mii Kafoonji á,
‘Ta ma a pa ntéen na kàniŋε cyεge na,
⁴³ fo mii aha mu zàmpeɛnbii le
mu tooyi jwəh'í†.’ ”

⁴⁴ Ná Dawuda na Kile Nijcwənrəŋi yiri “Kafoonji” lir' à li cyêe na Dawuda Tuluge Shin kannna bà mε, u Kafoo mú wi, sèe bàl' à?»

Yesu à Kile Saliyanj cyelentiibii faha

(Macwo 23.1-36; Marika 12.38-40)

⁴⁵ Mà sùpyire yaha ti i nùru Yesu jwə na, u à yi jwo u cyelempyiibil' á: ⁴⁶ «Yii a yiye kàanmucaa, yii àha ŋkwò mpyi Kile Saliyanj cyelentiibii fiige mε. Mà vāantinnmbwoyi le na jaare, lire l' à táan pi á. Sùpyire tabinni yi i, pi la maha mpyi pi a pire pêre pi raa pire shéere. Pi aha shà Kile Jwumpe kàlambayi i, lire nyε mε wà ha pi yyere kataan njyì na, bwompe tatεenyi pi maha jcaaa. ⁴⁷ Mà bâra lire na, pi maha lenkwucyeebii cyeyaayi puni shuu pi na ná pi jwətanyi i. Pi maha Kile jáare na mɔni, sùpyire nyijnyage na. Lire kurugo nde li sí n-pa pi ta ke, lire sí n-waha sèl' e.»

21

Bùnyεŋi lenkwucwoŋ' à pyi ke

(Marika 12.41-44)

¹ Nyε Yesu à pa wíl' a nàfuufēebii pïi nya pi i ma na pi bùnyεŋi leni u yalenke e. ² Lenkwucwoŋi kanhamafoonji wà mú mpyi a pa bùnyε pyi ná daashipyara shuunni i. ³ Ka Yesu si u lógofēebii pyi: «Sēenji na mii sí yi jwo yii á, nge lenkwucwo fòŋɔ́foon' à bùnyεŋi ŋgemu pyi ke, ur' à fānha tò pi sanmpii puni wuŋi na. ⁴ Naha na yε pi sanmpii pun' à wwù pi cyeyaayi nijyahayi i, mà kan Kile á. Nka nge lenkwucwoŋi kanhamafoonji wi ke, u jùŋɔ́ wyérenji puni u à kan Kile á, canŋke yalyire lwəɔre mú bá nyε u á mε.»

Yesu à jwo na Kilejaarebage sí n-jya

(Macwo 24.1-14; Marika 13.1-13)

⁵ Lire kântugo ka pïi si jwo ná Yesu i Kilejaarebage kyaa na na k' à faanra ná kafaayi nisinaŋyi i, maa sùpyire bùnyε yaayi nijkanyi tég' a ku wiime táan. Ka Yesu si pi pyi: ⁶ «Ŋke basinaŋke yii nyε na jan' amε ke, canŋa na ma, ku puni sí n-sii n-pwòn n-cyán, si ku ŋkunŋyi puni waraga, fo si ku kafaayi láha láha yiye na.»

⁷ Ka pi i Yesu pyi: «Wuu cyelentuji, naha tère e cyire karigii sí n-pyi yε? Cyi tēepyiini ká nɔ, naha ku sí li cyêe wuu na yε?»

⁸ Ka Yesu si pi pyi: «Yii a yiye kàanmucaal! Yii àha sùpya yaha u yii wurugo mε. Yii li cε na shinjyahara sí mii mεge le piye na, si mpa jwo na Kile Nijcwōnrōñi kyaa l'á jwo ke, na pire pi jyε ure. Pi sí n-pa raa ŋko sùpyir'á na dijnyēñi tèekwoon'á byanhara. Ŋka yii àha ntaha pi fye e mε.

⁹ Yii sí n-pa raa kàshiyi ná jyàhanjgurugunji kyaa núru, lire kà yii funñò pēn mε. Yii li cε na cyire karigii mpyimbaa jyε mε, ŋka lire bà li jyε dijnyēñi tèekwooni mε.

¹⁰ Supyishinji wà sí n-pa n-yíri n-sà n-cwo wà na, kini là sí n-pa n-yíri n-sà n-cwo là na. ¹¹ Nijke sí n-pa raa jcyēenni cyeyi y'e s'a kakyaaare pyi sèl'e, yampimpe ná katege sí n-pyi cyeyi y'e, fyagara yaayi ná kakyanhala kacyeenjkii yaayi mú sí n-pa raa jaa nijnyinji i.

¹² Ŋka mà jwo cyire karigii cyi sù cyi a mpyi ke, pi sí raa yii kyéerege, s'a yii cwôre s'a ŋkèege Kile Jwumpe kàlambayi i, si nta raa yii cêege s'a yii tùni kàsunjì i. Pi sí raa yii yiri saanbii ná fànhafeebii yyé. Pi sí raa cyire puni pyi yii na mii mεge kurugo. ¹³ Lire sí n-pyi tère nijcēnne yii á yii jà yii a mii kyaa yu pi á. ¹⁴ Lire e ke jwumpe yii sí n-jwo si ntège pi jùñò bē ke, yii àha puru kani tège yiye funñò pēn mε. ¹⁵ Naha kurugo ye mii yabilinji u sí puru tírige yii funñ'i, si yákili nijcēnne kan yii á, bà yii si mpyi sí jwumpe jwōge yaha yii zàmpeēnbii na mε. ¹⁶ Yii sifeebii ná yii sùpeebii ná yii cìnmppyiibii ná yii ceveebii sí raa yii leni cye e, pi i yii pì bò. ¹⁷ Yii kyaa sí n-pēn sùpyire pun'á mii mεge kurugo. ¹⁸ Ŋka lire ná li wuuni mú i, ali yii wà jùñjñò ninjin si n-sì n-pīnni mε. ¹⁹ Lire kurugo yii yiye waha yii i ntēen Kile kuni i. Lire ká mpyi, yii sí n-shwō.

²⁰ Nyε yii aha mpa zàmpeēnbii jya pi à Zheruzalēmu kànhe kwûulo ná pi kàshicyeyi i tēni ndemu i ke, yii i ntēen ná l'e ku tēejyaan'á byanhara. ²¹ Lire tēni ká nō, mà shin maha shin ta Zhude kùluni i ke, pìrefee pi a fì, pi a wà janyì kàmpanñke na. L'aha mpiimu ta Zheruzalēmu yabilinji i ke, pìrefee pi fē a fworō kànhe e. L'aha mpiimu ta sige e ke, pire kà núru piye ta raa ma kànhe e mε. ²² Naha kurugo ye cyire canmpyaagil'e, Kile sí Zheruzalēmu shiinbii sàra si ntàanna ná pi kapyiñkil'e. Lire mpyinji cye kurugo jwumpe Kile tūntunmpil'á sémε ke, puru sí n-fūññò. ²³ Cyire canmpyaagii sí n-waha lahigiifēe ná pyiñēebii na sèl'e. Yii li cε, Kile lūuni sí n-yíri kini sùpyire taan sèl'e, yyefugo nimbwōhō ku sí n-pyi kini i. ²⁴ Pi zàmpeēnbii sí n-pa nijnyahara bò pi e ná kàshikwōññwōyi i, si pi nijnyahamii cù ŋkàre bilere na dijnyε yyaha kurugo. Supyishinji sanji sí n-pa Zheruzalēmu jya, si fànha cyán ku na, fo sí n-pa nō Kile jyi tēni na.

*Yesu sí núru n-yíri nijnyinji na si mpa
(Macwo 24.29-31; Marika 13.24-27)*

²⁵ Lire kántugo kakyanhala kacyeenjkii sí n-pa raa n-pyi canña jyiini ná yinje ná wōrigil'e. Suumpe lùbwōhe sí n-pa raa fuuli raa yíri s'a tūnmpe pyi sèl'e. Puru tūnmpe sí supyishinji puni pyi u a fyáge sèl'e. ²⁶ Kawaani li sí n-pa dijnyēñi ná u funñōyaayi ta ke, lire funmpēnre sí pì bò. Yii li cε nijnyinji yaayi sí n-pa n-cúññò n-cúññò n-yíri yi tatēnyi i.

²⁷ Nyε lire tēni i, pi sí Supyanji Jyanji nimpanji jya jahanyì i, ná sífente ná sìnampe tēgele baa wumpe a.

²⁸ Yii aha cyire karigii jya cyi à sù na mpyi tēni ndemu i ke, yii i yii jùñyi yírige, yii i yyahayi le nijnyinji i, naha na ye tēni i Kile sí yii shwō ke, lire tēn'á byanhara.»

Yii a kacyeenkii kàanmucaa

(Macwo 24.32-35; Marika 13.28-31)

²⁹ Nye ka Yesu si yyecyeene pyi na: «Yii fizhiye cige ná cire sannte puni kàanmucya a wíi ke! ³⁰ Yii aha mpa ti nya ti i fúnni, yii maha ntèen ná l'e na nùngwòh'à byanhara. ³¹ Lire pyinkanni na, yii aha mpa cyire karigii nya cyi i mpyi, yii i ntèen ná l'e na Kile Saanre tèn'à byanhara. ³² Sèenji na mii sí yi jwo yii á, mpíi pi à dá mii na ke, pire sí cyire karigii nya tapyige e*. ³³ Nìnyìni ná jìjke sí n-pa n-tòro, ñka mii jwumpe sí n-kwòro fo tèekwombaa.

³⁴ Yii a yiye kàanmucaa! Yii àha yii sònjore taha lyimbwooni ná sinmbyaani ná nge dijyeni yaayi ncyani na fo mii cannuruge ku pa n-pâa yii e me. Bà fyanji maha mpâl'a uye nya cwonji i me, ³⁵ amuni mii cannuruge sí n-pâa dijyeni sùpyire puni i. ³⁶ Lire e yii àha sàa le me, yii kwòro Kilejarege na tèrigii puni i, bà yii si mpyi si fànha ta, si shwò kawaagii nimpaanjii na, si jà njyére Supyanji Jyanji yyahe taan me.»

³⁷ Cannjke e Yesu mpyi maha Kile jwumpe yu sùpyir'á Kilejaarebage e, ñka numpilage e, ñanjke pi maha mpyi Olivye cire ñanjke ke, u mpyi maha ñkàr'a sà shwòn wani. ³⁸ Nye sòoge na, sùpyire puni mpyi maha ñkàre Kilejaarebage e, maha sà a nùru u jwò na.

22

Zhudasi à bégele si Yesu le cye e

(Macwo 26.1-5, 14-16; Marika 14.1-2, 10-11; Yuhana 11.45-53)

¹ Nye Yahutuubii mpyi maha kataanni là pyi, pi mpyi maha lire mege pyi bilereñkwoñi kataanni, lire nye me bwúuruñi nijjirigembaañi kataanni. Lire kataann'à pa byanhara ke, ² ka Kile sáragawwuubii jùnjufeebii ná Kile Saliyanji cyelentiibii si wá na pyinkanna caa si Yesu ñwòhò mbò, ñaha na ye pi mpyi na fyáge sùpyire na.

³ Nye Zhudasi pi maha mpyi: «Isikariyoti» ke, Sitaanninji mpyi a sònjopeere tà tírige uru funj'i. Yesu túnntunmpii ke ná shuunninji wà u mpyi u wí. ⁴ Nye ka u u yír'a kàr'a sà jwo a jwò ná Kile sáragawwuubii jùnjufeebii ná Kilejaarebage sanjwònsigibii jùnjufeebil'e, bà u si mpyi si pyinkanna ta si Yesu le cye e me. ⁵ Ka lire si ntáan pi e sèl'e, ka pi i wyére jwò jya u á. ⁶ Nye ka u u jee, maa li jwò cù na pyinkanna caa si Yesu le pi cye e, sùpyire pàama.

Kataanni njyìni karigii ncwònròni kani

(Macwo 26.17-25; Marika 14.12-21; Yuhana 13.21-30)

⁷ Nye bwúuruñi nijjirigembaañi kataanni tooy'e, canjke Yahutuubii mpyi a yaa pi yatòre tà pyi sáraga pi bilereñkwoñi kurugo ke, ⁸ ka Yesu si Pyeri ná Yuhana tun maa yi jwo pi á: «Yii a sì, yii sà kataanni njyìni karigii cwònrò.» ⁹ Ka pi i Yesu yibe: «Taa mu la nye wuu u sà li karigii cwònrò ke?» ¹⁰ Ka u u pi pyi: «Yii aha sà nò kànhe tajyìjwòge na, yii si n-bê ná ñanji w'e, u à lwòhò kucwoo tugo. Yii i ntaha u fye e fo u aha sà jyè pyenge ñkemu i ke. ¹¹ Yii aha sà nò wani, yii i yi jwo pyengefoon'á, na yii cyelentuñ'á jwo yii sà u yíbe, na bage ñkire e uru ná u cyelempyiibii sí kataanni njyìni lyí ye. ¹² Yii aha kuru yibige pyi, uru ñanji sí batònge ñjyibabilini là cyéé yii na, l'à bégel'a jwò sèl'e. Kuru bage e, yii sí kataanni njyìni karigii cwònrò.»

* 21:32 Pii maha jwo: «nde tènì shiinbii sí cyire karigii nya tapyige e.»

13 Nye ka Pyeri ná Yuhana si ñkàr'a sà yi ta Yesu jwuñkanni na. Ka pi i kataanni njyìni karigii cwànrò wani.

Wwoñege njyìni

(Macwo 26.26-30; Marika 14.22-26; 1 Kòrenti Shiinbii 11.23-25)

14 Nye tèelyiin'à nò ke, ka Yesu ná u túnntunmpii ke ná shuunniñi si njyìni kwùulo na lyí. 15 Ka u u yi jwo pi á: «Mii à sàa li lwó naye funñ'i fo tèemòni i si zii nde kataanni njyìni lyí ná yii e, si nta ñkyaala. 16 Mii sí yi jwo yii á, mii saha sì n-sii ñge njyìni fiige lyí mē, fo canñke Kile sí u kalyiini ñññke pyi ku fúnñò u Saanre e ke.»

17 Lire kántugo ka u u fúnñcwokwuu lwó ná ezezen sinm'e, maa fwù kan Kile á pu kyaa na, maa jwo cyelempyiibil'á: «Yii ezezen sinmē shwò a taa yiye na, yii bya. 18 Mii sí yi jwo yii á, mà láha ñññjaa na, mii saha sì ezezen sinmē bya mē, fo Kile Saanre tēni ká nò.»

19 Lire kántugo ka Yesu si bwúuruñi lwó, maa fwù kan Kile á u kyaa na, maa u kwòñ kwòñ a kan u cyelempyiibil'á, maa jwo: «Ñge bwúuruñi u ñye mii cyeere, t'à kan yii kurugo ke. Yii a nde pyi, yii raa yiye funñò cwo na na.» 20 Nye pi à kwò njyìni na ke, ka Yesu si fúnñcwokwuu li lwó, ezezen sinmē mpyi l'e, maa jwo cyelempyiibil'á: «Nde fúnñcwokwuu li ñye Kile tunmbyaare nivònnite, t'à le ná yii e mii sishange ñññgunñke cye kurugo ke.

21 Nka lire ná li wuuni mú i, yii li cè, ñgemu u sí n-pa mii le cye e ke, urufoo cyēge na naha ná mii woge e njyìni yaage e. 22 Sèenji na, Kile à li lwó Supyañi Jyanji u bò. Nka ñgemu u sí n-pa u le cye e ke, urufoo wuun'à kēēge!»

23 Nye Yesu cyelempyiibil'à yire lógo ke, ka pi i wá na piye yíbili na jofoo u ñye pire shwòhòl'e, ñgemu u sí ñe n-pa lire kapiini shinji pyi ye.

Jwuñyahama à yíri cyelempyiibii shwòhòl'e na jofoo u ñye pire shwòhòl'e ñññufoonji ye

24 Lire kántugo ka jwuñyahama si mpa yíri cyelempyiibii shwòhòl'e. Puru jwuñyahampe ñññke ku mpyi na jofoo u ñye pire shwòhòl'e ñññufoonji ye. 25 Ka Yesu si pi pyi: «Yii li cè, naha ñññke na, saanbii maha fànhe pyi kini sùpyire ñun'i. Mpii ñun'i pi sí ñye na kuru fànhe pyi ke, pi la maha mpyi pire s'a pi kère s'a ñko na pi na ñye sèeshiin. 26 Nka yii wuuni ñye a yaa li pyi amuni mē, yii puni yyaha yyére shinñ'a yaa u pyi yii puni kántugo yyére shinñi. Ñgemu la ku ñye si mpyi yii puni ñññufoonji ke, urufol'à yaa u uye pyi yii puni báarapyi.

27 Báarapyiñi u maha njyìni sore u ñññufoon'a sì ntēen maa lyí kanna ke, pire shiin shuunniñi i, ñgire u ñye yyaha yyére shinñi ye? Tá ñge u à tēen marii lyí kanna ke, uru bà mē? Nka mii wi ke, mii ñye báarapyi yii shwòhòl'e.

28 Yii pi ke, yii à kwòro ná mii i na yyefuge tērigil'e. 29 Lire kurugo bà mii Tunji à mii tñ'a pyi saanwa mē, amuni mii mú sí yii tñe n-pyi saanlii. 30 Lire e yii sí n-pa lyí si bya ná mii i, mii Saanre e. Yii sí n-pa n-tēen saanre tateenyi y'e, s'a Izirayeli túluvi ke ná shuunniñi shiinbii kēenñi.»

Yesu à jwo na Pyeri sí n-pa jwo na u ñye a uru cè mē

(Macwo 26.31-35; Marika 14.27-31; Yuhana 13.36-38)

31 Lire kántugo ka Yesu si jwo Simò Pyeri á: «Simò! Simò! Sitaanniñi à li cya si yii ñyàha ñgùrugo, bà sùmapyañi maha ñyàha a wùrugo tafwòge e ntanh'e mē. 32 Nka mii à Kile ñàare mu kurugo, bà mu si mpyi si ñkwòro Kile kuni i mē. Mu aha maye cēēge ma kapyiini na, si nùru raa ma mii

yyére tēni ndemu i ke, ma a m̄aban le ma c̄inmpyiibii d̄ánafeebil'e.» ³³ Ka Sim̄o Pyeri si Yesu pyi: «Kafoonji, l'á pyi k̄ásujyire yo, l'á pyi kw̄u yo, mii á bégele cyire puni m̄εε na ná mu i.» ³⁴ Ka Yesu si u pyi: «Pyeri, mii sí yi jwo mu á, ninjaa nk̄up̄ecyiini sí mu ta mu à jwo a n̄o tooyo taanre na na mu nȳe a mii c̄è m̄ε.»

³⁵ Lire k̄ántugo ka Yesu si u cyelempyiibii pyi: «Tēni i mii à yii tun, maa yii pyi na yii àha wȳére ná boro ná tanh̄anyi yaber̄e lw̄ó mb̄ara yii tooyi wuyi na m̄ε, tá yaaga kul'á yii ta b̄e?» Ka pi i u pyi: «Yaaga kuu nȳe a wuu ta m̄ε.» ³⁶ Ka Yesu si jwo: «Num̄ε, wȳére na nȳe yii nḡemu á ke, urufoo u u lw̄ó, yii nḡemu u nȳe ná bor'e ke, urufoo u li lw̄ó, nḡemu u nȳe k̄ashikw̄on̄h̄w̄o baa ke, urufoo u u v̄aan̄tin̄jke p̄ér'a t̄èg'a là shw̄o. ³⁷ Naha kurugo ȳe mii sí yi jwo yii á, Kile t̄un̄ntun̄pil'á jwumpe mp̄emu s̄ém̄e mii kyaa na ke, puru t̄èfun̄on'á byanhara. Y'á s̄ém̄e na “Pi à u c̄u kapim̄pyin̄e fiige*.” Nde l'á s̄ém̄e mii kyaa na ke, lire t̄èpyiin'á byanhara.» ³⁸ Ka cyelempyiibii si jwo: «Kafoonji, k̄ashikw̄on̄h̄w̄ohii shuunni cyi j̄cyii.» Ka Yesu si pi pyi: «Yi à ta†.»

*Yesu à Kile jáare Zhetisemani cik̄ooge e
(Macwo 26.36-46; Marika 14.32-42)*

³⁹ Nȳe lire k̄ántugo, ka Yesu si ȳiri wani mà k̄àre Olivye cire j̄an̄ke na, bà u mpyi maha nt̄e na li pyi m̄ε. Ka u cyelempyiibii si nk̄àre u fye e. ⁴⁰ Pi à s̄a n̄o kuru cyage e ke, ka Yesu si pi pyi: «Yii a Kile jáare bà yii si mpyi si f̄anha ta Sitaann̄i na, u àha nk̄w̄ó yii s̄òn nḡà kapii na m̄ε.»

⁴¹ Yesu à puru jwo ke, maa ȳiri cyelempyiibii taan, maa laaga nimbilere le u ná pi shw̄oh̄l'e, maa nin̄kure s̄ín, maa Kile jáare. ⁴² U Kilejarege e, u à jwo: «Tufoonji, k̄ampyi mu sí j̄εε, na shw̄o nk̄e kyaage lw̄ohe mbyan̄i na. N̄ka ma hà na j̄yii wuuni pyi m̄ε, ma j̄yii wuuni pyi.» [⁴³ Nȳe lire tēni i, ka Kile m̄èl̄ek̄en̄i w̄a si ȳiri nin̄yini na, maa m̄aban le u e. ⁴⁴ Yesu yá k̄ilin̄i mpyi a w̄urugo s̄èl'e, ka u u n̄úr'a là b̄ara Kilejarege na, fo u f̄un̄mp'á k̄ènn̄'a pyi s̄ishan na j̄cwo nin̄ke na.]

⁴⁵ U à kw̄ó Kilejarege na ke, maa ȳir'a k̄àre u cyelempyiibii cyage e, mà s̄a pi n̄avun̄h̄o wuubii ta pi à n̄óo. ⁴⁶ Maa pi j̄è, maa jwo: «Di k'á ta a jwo, ka yii i n̄óo ȳe? Yii ȳiri, yii i Kile jáare, bà li si mpyi Sitaann̄i k̄à nk̄w̄ó yii s̄òn nḡà kapii na m̄ε.»

*Yesu j̄c̄in̄i kani
(Macwo 26.47-56; Marika 14.43-50; Yuhana 18.3-11)*

⁴⁷ Nȳe mà Yesu yaha puru jwumpe na, ka pi i w̄il'a supyikurun̄h̄o j̄ya ku u ma. Zhudasi u mpyi Yesu cyelempyiibii ke ná shuun̄ni w̄a ke, uru u mpyi a ku yyaha c̄u. Pi à pa n̄o Yesu na ke, ka Zhudasi si file u na, maa u p̄úr'a c̄u, maa u sh̄éere. ⁴⁸ Ka Yesu si jwo: «Zhudasi, uru fw̄un̄i mu à pyi si Supyan̄i j̄yan̄i le cye e ke!»

⁴⁹ Nȳe Yesu cyelempyiibil'á pa li j̄ya ná Yesu tacun̄ke e pi à pa ke, ka pi i Yesu yibe: «Kafoonji, wuu k̄ashikw̄on̄h̄w̄ohigii lw̄ó pi m̄εε na la?» ⁵⁰ Ka pi w̄a nin̄kin si nt̄il'a u k̄ashikw̄on̄h̄w̄ooge t̄èg'a Kile s̄áragawwuubii j̄n̄ufembw̄ohe b̄árapyini k̄an̄in̄e nin̄gen̄ke kw̄òn a cyán. ⁵¹ Ka Yesu si jwo: «Yii kakyaare j̄w̄o yaha!» U à yire jwo ke, maa n̄an̄i nin̄gen̄ke lw̄ó a sogo.

⁵² Lire k̄ántugo Kile s̄áragawwuubii j̄n̄ufeebii ná Kilejaarebage sa j̄c̄w̄on̄sigibii j̄n̄ufeebii ná Yahutuubii kacw̄on̄ribii pi mpyi a pa Yesu tacun̄ke e ke, ka u u yi jwo pi á: «Yii à pa mii fye e ná k̄ashikw̄on̄h̄w̄oyi ná

* 22:37 Ezayi 53.12 † 22:38 Pii maha jwo: «Ka Yesu si pi pyi “Cyire ká mpyi na sí n-jà yo!”»

kàbiiyi i, si mpa j̄cû mu à jwo kakuumpyi u j̄ye mii, ⁵³ mà li ta, t̄eni i mii mpyi maha mpyi ná yii e can̄ja maha can̄ja Kilejaarebage e ke, yii j̄ye a yaaga pyi mii na m̄e. N̄ka nde t̄eni na j̄ye yii ná numpinifoo† wuu.»

Pyeri à jwo na uru j̄ye a Yesu c̄e m̄e

(*Macwo 26.57-58, 69-75; Marika 14.53-54, 66-72; Yuhana 18.12-18, 25-27*)

⁵⁴ Nye ka pi i Yesu c̄u a k̄are Kile s̄aragawwuubii j̄n̄ufembw̄ohe pyenge e. Mà pi nīnkaribii yaha, ka Pyeri si nt̄een laage e, marii si pi fye e, fo mà sà j̄ȳe pyenge e. ⁵⁵ Pi mpyi a na le, na ware nt̄aani nīnke e, ka Pyeri si mpa nt̄een pi shw̄oh̄al'e.

⁵⁶ Nye báarapyicw̄oñi wà à pa Pyeri nint̄een̄ji j̄ya nage taan ke, maa u yal'a w̄íi, maa jwo: «N̄ge n̄āñi na j̄ye Yesu fȳeñw̄oh̄oishiinbil'e.» ⁵⁷ Ka Pyeri si yi kyáala: «Ceewe, mii j̄ye a u c̄e m̄e.»

⁵⁸ Lire k̄antugo ka n̄āñi wà si Pyeri w̄íi maa jwo: «Mu mú na j̄ye Yesu fȳeñw̄oh̄oishin̄ji wà.» Ka Pyeri si jwo: «S̄eè bà m̄e!»

⁵⁹ Nye t̄er' à pyi ke, ka wab̄ere sí núr'a yi jwo a waha na: «N̄akaana baa, n̄ge n̄āñi na mpyi ná Yesu i, jaha na ye Galile k̄uluni shin u j̄ye u wi.» ⁶⁰ Ka Pyeri si u pyi: «Mii n̄aha a mu jwumpe yyeshage c̄e mà d̄e!»

Nye mà Pyeri yaha puru na, ka ñk̄upooñi si nt̄íl'a m̄ee sú. ⁶¹ Ka Kafoonji Yesu si yyaha k̄eenn̄e maa Pyeri w̄íi. Ka u fun̄ñke si j̄cwo Kafoonji jwumpe nīnjwumpe na na: «Mà jwo ñk̄up̄ecȳiini li m̄ee sú nīnjaa ke, lire sí mu ta mu à jwo a n̄o tooyo taanre na na mu j̄ye a mii c̄e m̄e.»

⁶² Nye ka Pyeri si fwooro pyenge e, maa sà m̄ee sú s̄eè s̄èl'e.

Pi à k̄are ná Yesu i Yahutuubii Kile kuni yyaha yyére shiinbii yyére

(*Macwo 26.59-68; Marika 14.55-65; Yuhana 18.19-24*)

⁶³ Nye mpii pi mpyi na Yesu k̄aanmuca ke, ka pire si wá na u fw̄oh̄ore, maa u bw̄uun. ⁶⁴ Maa u yyahe pw̄o, maa u yibe: «Mu j̄ye a jwo na mu na j̄ye Kile t̄untun̄ñj̄o mà? N̄ge u à mu bw̄on̄ ke, uru m̄ege yyere wuu á!»

⁶⁵ Maa jwujwumbaampe pab̄ere nīnjyahama jwo u na.

⁶⁶ Nye j̄ȳeg' à pa múgo ke, ka Yahutuubii kacw̄onribii ná Kile s̄aragawwuubii j̄n̄ufeebii ná Kile Saliyan̄i cyelentiibii si piye bínni, maa ñk̄are ná Yesu i pi yukyaala kurun̄ke yyére. ⁶⁷ Maa u yibe: «Kile Nīncw̄onr̄oñi u j̄ye mu la? Yi yyaha jwo wuu á.» Ka u u pi pyi: «Mii m̄éé ká yi jwo yii á, yii s̄i n-dá yi na m̄e. ⁶⁸ Mii sí ká yii yibe, yii s̄i j̄ee mii j̄w̄o shw̄o m̄e. ⁶⁹ N̄ka mà lw̄ó num̄e na Supyan̄i Jyan̄i sí n-sà n-t̄een Kile Sinjifoo k̄ānīñe cȳege na.»

⁷⁰ Nye Yesu à yire jwo ke, ka pi puni si u pyi: «Lire sann̄i i ke, Kile Jyan̄i u j̄ye mu la?» Ka u u pi pyi: «N̄je yii à jwo ke, yire yi j̄ye yi yi.» ⁷¹ Ka pi i jwo: «Wuu saha j̄ye a t̄ige wà j̄w̄ojwum̄o kurugo m̄e, jaha na ye wuu yabilimpil' à l̄ogo u j̄w̄o na mà kw̄ò.»

23

Pi à k̄are ná Yesu i f̄anhafoonji Pilati yyére

(*Macwo 27.1-2, 11-14; Marika 15.1-5; Yuhana 18.28-38*)

¹ Nye ka pi puni si ȳíri s̄j̄ncyān, maa ñk̄are ná Yesu i f̄anhafoonji Pilati yyére*. ² Pi à sà n̄o wani ke, maa fin'a taha Yesu na Pilati á na: «Wuu à sà n̄ge n̄āñi ta u u s̄up̄yire j̄n̄ñj̄o kyá̄nge, na pi j̄ye a yaa pi a múnalw̄oore kaan

† 22:53 Sitaanniñi u j̄ye numpinifoo. kan pi k̄asuj̄iñi wà bò.

* 23:1 F̄anhafoonji Pilati kanni u mpyi na sí n-jà kuni

saanbwøhe Sezari á me. U à jwo na uru u nyε Kile Nijcwønrøñi, na uru na nyε saanwa.» ³ Ka Pilati si Yesu yíbe: «Yahutuubii saanji u nyε mu la?» Ka Yesu si u pyi: «Mu aha jwo amuni yo.» ⁴ Ka Pilati si jwo Kile sáragawwuubii jùñufeebii ná sùpyire sannt'á: «Mii nàha tìgìre cyaga ta nge nàñi na, ñkemu ku sí n-pa ná l'e u bò me.» ⁵ Ka pi i núr'a yi jwo a waha Pilati á: «U wá na sùpyire jùñø kyángé ná u jwumpe e Yahutuubii kùluni puni i, mà lwó Galile kùluni na, fo mà pa nò naha wuu na.»

Pi à kàre ná Yesu i saanji Erødi yyére

⁶ Tèni i Pilati à yire lógo ke, maa pi yíbe na Galile kùluni shin u nyε nge nàñi la. ⁷ Ka pi i u pyi: «Ɔøn.» Ka Pilati si pi pyi: «Yii a sìná u e, saanji Erødi yyére, naha na yε uru u nyε Galile kùluni jùñø na, ñka u nyε Zheruzalεmu kànhe e jcyii canmpyaagil'e.»

⁸ Nyε pi à sà nò ná Yesu i saanji Erødi yyére ke, ka li i ntáan Erødi i sèl'e, naha na yε u mpyi a Yesu kyaa lógo tèemøni i, u la mpyi Yesu si kakyanhala kani là pyi uru nyii na. ⁹ Lire kurugo Erødi à yibiyi nijyahaya pyi u na. Ñka u nyε a yafyin jwo me. ¹⁰ Nyε lir'á Kile sáragawwuubii jùñufeebii ná Kile Saliyanj cyelentiibii mú ta pi à kàre wani Erødi yyére. Ka pire si wá na sére Yesu na, maa kafinare shinjì puni fini u na. ¹¹ Ka Erødi ná u sòrolashiibii si Yesu fwóhø maa u faha sèl'e. Maa vāanntinje nisinaña le u na, maa pi pyi pi à núr'a kàre ná u e Pilati yyére.

¹² Pilati ná Erødi mpyi a bēni me. Ñka mà lwó kuru canñke na, pi à pyi cevee.

Yesu kataanmp'à cwønr'a yaha u mbòñi na

(Macwo 27.15-26; Marika 15.6-15; Yuhana 18.39--19.16)

¹³ Pi à núr'a sà nò ná Yesu i Pilati yyére ke, ka Pilati si bínn'a tèen ná Kile sáragawwuubii jùñufeebii ná Yahutuubii yyaha yyére shiinbii ná Yahutuubii sanmpil'e, ¹⁴ maa jwo: «Yii à pa ná nge nàñi i naha mii yyére, maa jwo na u wá na sùpyire jùñø kyángé. Ñka mii à u yíbe yii puni nyii na, yaaga maha yaaga yii à jwo a taha u na ke, mii nyε a kuru kà zò ta u na me. ¹⁵ Erødi mú sí nyε a tìgìre cyaga ta u na me, lire kurugo u à u núr'aj'a tùugo naha wuu á. Mii á, nge nàñi kòni nyε a kyaa pyi ndemu li sí n-pa ná l'e u bò me. ¹⁶ Lire kurugo mii sí na sòrolashiibii pyi, pi u bwøn si u cye yaha.»

[¹⁷ Nyε yyee maha yyee, Yahutuubii bilerenkwonji kataanni i, Pilati mpyi maha kàsujinjì wà cye yaha, lire na mpyi kalyee.] ¹⁸ Ka sùpyire puni si bínn'a jwo fànha na: «Ñge nàñi bò, maa Barabasi cye yaha!» ¹⁹ Mà li ta, Barabasi mpyi a nyàhanjurugunji wà pyi kànhe e, maa booro pyi, lire kurugo pi mpyi a u cú a tò kàsujì i.

²⁰ Pilati la mpyi si Yesu cye yaha, lire e u à núr'a pi yíbe. ²¹ Ka pi i sêe maa jwo: «U kwòro cige na! U kwòro cige na!»

²² Ka Pilati si núr'a jwumpe lwó tontanrewogo maa jwo: «Kapiini ndire nge nàñ'á sàa pyi be? Mii nàha à jùñø ta ñkemu ku sí u pyi u bò me. Lire e ke mii sí sòrolashiibii pyi pi u bwøn si u cye yaha.»

²³ Ka pi i núr'a sêe fànha na: «U kwòro cige na!» Nyε pi màhan'á pa Pilati yyaha já ke, ²⁴ ka u u jεε maa pi nyii wuuni pyi.

²⁵ Pi mpyi a Pilati jáare na u nàñi ngemu cye yaha, mà li ta uru nàñi mpyi a nyàhanjurugunji ná boore pyi ke, ka Pilati sí uru cye yaha. Nde pi à cya u á Yesu kyaa na ke, maa lire pyi pi á.

Pi à Yesu kwòro cige na

(Macwo 27.32-56; Marika 15.21-41; Yuhana 19.17-30)

²⁶ Mâ sòrolashiibii yaha pi i ñkèege ná Yesu i tabonke e, pi à círi ná nàñi w'e u à yíri sige e, u mege mpyi Simò, Sireni kànhe shin u mpyi u wi. Ka pi i Yesu kworokworocige kárama a tège u ñun'i, maa u pyi u à taha Yesu fye e.

²⁷ Supyikuruño nimbwòhò mpyi a taha pi fye e na ñkèege mú. Cyeebii pìi na mpyi pi e, nàvunñke mpyi a pire pyi pi i myahii súu Yesu kurugo.

²⁸ Ka Yesu si yyaha kèenne maa pire cyeebii wii maa jwo: «Zheruzalemu kànhe cyeebii, yii àha raa mee súu mii kurugo me. Yii a mee súu yii ná yii pyiibii kurugo. ²⁹ Naha kurugo ye cijiriñyi yi ñye yi sàha pyii si mà ñya nta raa ñko mà pyii kan pi à ñwòr'a ñya me, tèni là na ma, sùpyire sí n-pa raa ñko, pire wuun'à ñwò. ³⁰ Lire tèni i, sùpyire sí raa ñko ñany'a "Yii cwo wuu ñun'i!" s'a ñko mpògogil'a "Yii ceeğ'a wuu ñwò tò!" ³¹ Naha kurugo ye pi aha ñcyii karigii shiñi pyi cipuruge na, ñaha pi sí n-pyi cíwage na ye†?»

³² Pi mpyi na ñkèege ná kapimpyimii shuunni i si zà bò ná Yesu i mú.

³³ Ñye pi à sà nò cyage k'e, pi maha kuru cyage mege pyi: «Ñunkwòage Cyage» maa Yesu ná pire kapimpyiibii shuunniñi kwòro ciyi na wani. Wà mpyi u kàniñke na, u sanñi sí ñye u kàmèni na.

³⁴ Ka Yesu si jwo: «Tufooni, yàfa pi na, ñaha na ye nde pi à pyi ke, pi ñye a li kapii cè me.»

Lire kàntugo ka sòrolashiibii si ñkyaanlwooni tég'a u vaañyi taa piye na.

³⁵ Shiñnyahara mpyi a yyére wani marii wii. Ka Yahutuubii yyaha yyére shiinbii si wá na Yesu fwóhore na: «U à sùpyire tà shwò, u uye shwò nume ke! Lire e wuu sí n-sii n-cè na uru u ñye Kile Nijcwónròñi.» ³⁶ Ka sòrolashiibii mú si file u na ná lùtanhage e maa u fwóhò ³⁷ maa jwo: «Kampyi mu u ñye Yahutuubii saanñi, maye shwò.» ³⁸ Pi mpyi a yi sém'a tàra Yesu kworokworocige ñiñyiñi na na «YAHUTUUBII SAANNI U ÑYE NGE.»

³⁹ Ñye kapimpyiibii pi mpyi a kwòro ná Yesu i ke, ka uru wà si u faha maa jwo: «Mu ñye a jwo na mu u ñye Kile Nijcwónròñi mà? Maye shwò, maa wuu shwò mú!» ⁴⁰ Ka kapimpyiñi sanñi si u shèrefooni cèege maa jwo: «Mu ñye na fyáge Kile na mà? Ko kuru yyefuge ninuge e mu ná uru ñye! ⁴¹ Wuu pi ke, ñke yyefuge ñye wuu ñiñcyaga, ñaha na ye kapiini wuu à pyi ke, lire l'à ku nò wuu na. Ñka ñge nàñi wi ke, u ñye a kapii pyi me.»

⁴² U à puru jwo ke, maa Yesu ñáare na: «Yesu, mu aha mpa ntèen ma saanre tatenge e tèni ndemu i ke, ma a yákili yaha na na.» ⁴³ Ka Yesu si u pyi: «Sèenji na mii sí yi jwo mu á, ñiñjaa mu sí n-pyi ná mii i Arijinanji i.»

Yesu kwùñi

(Macwo 27.45-56; Marika 15.33-41; Yuhana 19.28-30)

⁴⁴ Canñke mpyi a nò ñùñò ñiñi i, ka numpini si mpâl'a jyè kini cyeyi puni i, mà tère pyi fò mà nò canvyinge na. ⁴⁵ Vaañke k'à tég'a Kileñaarebage taa mà pyi shuunni ke, ka kuru si ñcwón ñiñke e.

⁴⁶ Ka Yesu si jwo fànha na: «Tufooni, mii sí na múnaani yaha mu cye e!» U à yire jwo ke, ka u múnaani si fworo u e.

⁴⁷ Oramu sòrolashiibii yyaha yyére shinñi u mpyi wani tayyérege e ke, ur'à lire ñya ke, ka u u Kile pèe maa jwo: «Sèenji na, ñge nàñi mpyi a tí!»

† 23:30 Oze 10.8 † 23:31 Naha ñke cyage e, Yesu a uye tàanna ná cipuruge e maa Yahutuubii tàanna ná cíwage e.

⁴⁸ Sùpyire ti mpyi a pa cyire karigii tawiige e ke, ka pire puni nàvunḅo wuubii si nùru na ḅkèege pi pyenyi i maa myahigii súu. ⁴⁹ Yesu ceveebii ná cyeebii pi mpyi a taha Yesu fye e mà yíri Galile kùluni i ke, pire puni mpyi a yyére tatònge e, maa jcyii karigii wíi tapyige e.

Yesu ntòji kani

(Macwo 27.57-61; Marika 15.42-47; Yuhana 19.38-42)

⁵⁰⁻⁵¹ Yahutuubii kànhe mēge pi maha mpyi Arimati ke, nàḅi wà na mpyi na yíri kuru kànhe na, u mēge na mpyi Yusufu. U mpyi Yahutuubii yukyaala kurunke e. Uru nàḅi na mpyi sùpya nijcēnḅe, maa ntíi. U sòḅḅore mpyi a taha Kile Saanre tēpani na. Yukyaala kurunke shiinbii sanmpii mpyi a jwo a bē kani ndemu na Yesu kyaa na maa li pyi ke, u jye a jēn'a jyè lire e mē. ⁵² Maa ḅkàr'a sà Yesu buwuḅi jàare Pilati á, si sà ntò. ⁵³ Pilati à jēe ke, ka Yusufu si ḅkàr'a sà Yesu buwuḅi tírige kworokworocige na, maa u pwo vāanntonji w'e, mà sà ntò. Fannke e u à sà Yesu tò ke, kuru mpyi a tūgo kafaaga jūḅ'i, bu mpyi na sàha ḅkwò a tò kur'e mà jya mē. ⁵⁴ Kuru canḅa nūmpanḅa mpyi na sí n-pyi canḅḅḅe.

⁵⁵ Cyeebii pi mpyi a Yesu tūg'a yíri fo Galile kùluni i mà pa ke, ka pire si ḅkàre ná Yusufu e fannke na si sà Yesu buwuḅi sínninḅanni jya fannke funḅke e. ⁵⁶ Lire kàntugo ka pi i núr'a kàre pyēnge, maa sà sínme nūguntanga wumò ná wusuna yaa mà yaha. Canḅḅḅk'à nò ke, mà tàanna ná Yahutuubii Saliyanji i, ka pi i ḅḅ.

24

Yesu à jè a fworò kwùḅi i

(Macwo 28.1-10; Marika 16.1-8; Yuhana 20.1-10)

¹ Cibilaage canḅcyiige* jyeḅkwōnge na, sínmpē nūguntanga wumpe ná wusunāḅi pire cyeebii mpyi a yal'a yaha ke, ka pi i yire lwó na ḅkèege fannke na. ² Kafaage ku mpyi a tēg'a fannke jwò tò ke, pi à sà nò wani ke, ka pi i sà kuru ta k'à kùḅḅkul'a láha fannke jwōge na. ³ Ka pi i jyè fannke e maa wíi, ḅka pi jye a Kafoonji Yesu buwuḅi jya mē. ⁴ Ka li i pi bilibili. Mà pi yaha pur'e, ka pi i mpâl'a nāmii shuunni jya pi à vāanvynweeweere le mà yyére.

⁵ Ka pire cyeebii fyagara wuubii si ninḅkure sín maa yyahayí cyígile jḅḅke na. Ka pire nāmpii shuunninji si jwo pi á: «Naha na yii jye na jyii shinḅi caa kwùubii shwòhòl'e ye? ⁶ U jye naha mē. U à jè a fworò kwùḅi i. Jwumpe u mpyi a jwo yii á mà u yaha ná yii e Galile kùluni i ke, yii funḅḅ cwo puru na. ⁷ U mpyi a jwo na “Fànha ki, Supyanji Jyanji u le kapimpyiibii cye e, pi i u kwòro cige na. U kwùḅi canmpyitanrewuuni, u sí jè n-fworò kwùḅi i.”»

⁸ Pi à puru jwo a kwò ke, ka cyeebii funḅyi si jcwò Yesu jwumpe ninḅwumpe na. ⁹ Ka pi i yíri fannke na maa ḅkàr'a sà yi puni yyaha jwo cyelempyiibii ke ná ninḅinḅi ná pi shèrēfeebii sanmpii pun'á. ¹⁰ Cyeebii pi mpyi a kàre fannke na ke, pire pi mpyi: Mariyama u mpyi na yíri Magídala kànhe e ke, uru ná Zhané ná Yakuba nunji Mariyama mà bāra cyeebii piibērii na. Pire cyeebii pun'à yíri fannke na, maa mpa jwumpe ninumpe jwo Yesu túnntunmpil'á. ¹¹ Nka pi mpyi na sòḅḅi na jūḅḅ baa jwumò cyeebil'à jwo. Pi jye a dá pu na mē. ¹² Lire ná li wuuni mú i, ka Pyeri si yíri maa fē a kàre fannke na, maa sà jàara a wíi ku funḅke e. Lempe

* **24:1** Yahutibil'á cibilaage canḅcyiige ku jye kárinji.

kanni baare e, u nyε a yafyin nya mε. Ka li i u bilibili, ka u u núr'a kàre pyεngε.

Yesu à uye cyé e fyèjwəhəshiinbii pì shuunni na, pi i nkéεge Emayusi kànhε e

(Marika 16.12-13)

¹³ Kuru canjke ninuge e, Yesu fyèjwəhəshiinbii pì shuunni mpyi na nkéεge kànhε kà na, kuru kànhε mεge na mpyi Emayusi. Ku ná Zheruzalεmu kànhε laage mpyi a tòro culumetirii kε ná shuunni na mε. ¹⁴ Karigii cyi mpyi a pyi lire tēni i ke, pi mpyi na cyire puni yu piy'á, na nkéεge. ¹⁵ Mà pi yaha jwumpe na piye shwəhəl'e, ka Yesu yabilinji si file pi na, maa kuni bínni ná pi e. ¹⁶ Pi mpyi na Yesu jaa, nka l'à pyi mu à jwo yaage kà k'à para pi yyaha na, mà pi pyi pi nyε a jà a u cε mε.

¹⁷ Ka Yesu si pi yíbe: «Naha shi yii na yu, na nkéεge amε yε?» Ka pi yyetanha wuubii si yyére. ¹⁸ Nge mεge ku mpyi pi e Kilopasi ke, ka uru si jwo: «Karigii cyi à pyi numε Zheruzalεmu i ke, mu kanni baare e, sùpya nyε a sù Zheruzalεmu i cyi cèmbaa mε.»

¹⁹ Ka Yesu si pi yíbe: «Naha shi k'à pyi yε?» Ka pi i u pyi: «Kile túnntunji Yesu u mpyi a yíri Nazareti kànhε e, ná Kile mpyi a fánha le u jwumpe ná u kapyiinkil'e sùpyire nyii na ke, nde l'à u ta ke, lire kε! ²⁰ Wuu Kile sáragawwuubii jùnjufeebii ná wuu yyaha yyére shiinbil'à u le cye e, pi à u kwòro cige na a bò. ²¹ Wuu mpyi na sónni na uru u si n-pa Izirayeli shiinbii jùnjò wwù bilere e. Nka u à kwù ke, cyi canmpyaa taanre u nyε nge. ²² Wuu kuruñke e, cyeebii pìl'à pa jwumpe pà jwo wuu á, mpemu p'à sàa wuu bilibili sèe sèl'e ke. Nyège na, pi à sòl'a kàre u fanjke na, ²³ maa mpa wuu pyi na pire nyε a sà u buwuñi ta wani mε, na pir'à Kile mèlεkεebii pìi nya, ka pire mèlεkεebii si yi jwo pir'á na Yesu à jè a fwooro kwùñi i. ²⁴ Bà cyeebil'à yi jwo wuu á mε, wuu shèrεfeebii pìi mú à shà fanjke na, mà sà yi ta amuni, nka pire mú nyε a u nya mε.»

²⁵ Ka Yesu si pi pyi: «Yii yákili baafeebii, yii dama nyε a táan Kile túnntunmpii jwumpe na mà dε! ²⁶ Lire kyaalanjanni na, bà Kile Ninjwənrəñi mpyi a yaa u kyaala u u nta a jyé Kile sinampe e mà?»

²⁷ Lire kántugo mà lwó Kile túnntunji Musa sémébii na, mà sà nò fo Kile túnntunmpii sanmpii puni sémébii na, jwumpe p'à sémε u kyaa na pire sémébil'e ke, ka u u puru yyaha jwo pi á.

²⁸ Kànhε na pi mpyi na nkéεge ke, pi à sà nò kuru na ke, ka Yesu si uye pyi mu à jwo u ko raa ntùuli s'a nkéεge yyaha yyére. ²⁹ Ka pi i u jáare na u àha nkàre mε, na numpilage na nko raa wwùu. Ka u u jyé pyenge e maa ntéen wani ná pi e. ³⁰ Tēni i pi à pa nkwùulo s'a lýi ke, ka u u bwúuruñi lwó, maa fwù kan Kile á, maa u kwòn kwòn a kan pi á. ³¹ Lir'à pyi ke, ka pi yákilibii si múgo, ka pi i njcè na Yesu wi. Lire kántugo ka u u mpál'a pínni pi na.

³² Ka pi i wá na yi yu piy'á na: «Tēni i u mpyi na Kile Jwumpe Seməñi yyaha yu wuu á kuni na ke, wuu funjyi mpyi a táan sèe sèl'e dε!» ³³ Ka pi i ntíl'a yíri, maa núr'a kàre Zheruzalεmu kànhε e, mà sà cyelempyiibii sanmpii kε ná ninjinji ná pi shèrεfeebii ta pi à bínni. ³⁴ Ka pire cyelempyiibii si jwo pi á na Kafoonji Yesu à jè nàkaana baa, na Simə yabilin'á u nya!

³⁵ Nyε nde l'à mpìi shiin shuunniñi ta mà pi ninjaribii yaha ke, ná pyinjanni na pi à Yesu cε, tēni i u à bwúuruñi kwòn kwòn mà kan pi á ke, ka pi i yire puni yyaha jwo.

Yesu à uye cyêe u cyelempyiibii na

(Macwo 28.16-20; Marika 16.14-18; Yuhana 20.19-23; Kapyiinkii 1.6-8)

³⁶ Mà cyelempyiibii yaha puru jwumpe na, ka pi i mpâl'a Yesu niñjyerenji nya piye shwòhòl'e. Ka u u jwo: «Kile u yyeñinje kan yii á.»
³⁷ Ka pi i fyá fo mà tateenge fò piye na, naha na ye pi mpyi na sônji na bunji wà fwòngò pir'à nya. ³⁸ Ka Yesu si pi pyi: «Naha na yii nyè na fyáge be? Naha k'à nte sònjore shiñi tírige yii funñ'i ye? ³⁹ Yii na kantahigii ná na tooyi wíi, yii i jicè na mii wí. Yii bwòñ na na a wíi, bufwòngò nyè na mpyi ná cyere ná kaciiy'i mii fiige me.» ⁴⁰ Mà u yaha puru jwumpe na, u à u kantahigii ná u tooyi cyêe pi na.

⁴¹ Pi mpyi a dá Yesu nènji na me, naha na ye u nènji mpyi a pi funñyi táan fo mà pi bilibili. Ka Yesu si pi yíbe: «Yalyige na wá naha yii á la?» ⁴² Ka pi i fyafwògò kan u á. ⁴³ Ka u u ku shwò a kyà pi nyii na. ⁴⁴ Maa jwo: «Tèni i mii mpyi ná yii e ke, mii à yi jwo yii á na yaaga maha yaaga k'à séme mii kyaa na MusaSaliyanji ná Kile túnntunmpii sanmpii sémebii ná Zaburu sémenji i ke, cyire pun'à yaa cyi tòro cyi jwuñkanni na.»

⁴⁵ Nyè u à yire jwo ke, maa pi yákilibii múgo, bà pi si mpyi si Kile Jwumpe Semenji jwòhe cè me. ⁴⁶ Maa núr'à jwo pi á: «L'à séme amuni na Kile Niñcwònròñi sí n-kyérege n-bò, ñka u kwùñi canntanrawoge u sí jè. ⁴⁷ Na mà lwó Zheruzalemu kànhe na, Jwumpe Nintanmpe sí n-jwo u mege na supyishinji pun'à, na pi pi toronkanni kèenñe pi i láha kapegigii na, bà Kile si mpyi si cyi yàfa pi na me. ⁴⁸ Nyè kyaa maha kyaa mii à pyi ke, yii à cyire puni nya tapyige e, yii a cyi yu yii a màre. ⁴⁹ Yii tèn Zheruzalemu i, mii Tunji Kile à sífente ntemu jwòmee lwó ke, fo mii aha tire tírige yii juñ'i tèn ndemu i ke.»

Yesu à kò a dùgo niñyini na

(Marika 16.19-20; Kapyiinkii 1.9-11)

⁵⁰ Lire kántugo ka Yesu si ñkàre ná u cyelempyiibil'e Betani kànhe taan. Pi à sà nò wani ke, ka u u u cyeyi yírige, maa jwò le pi á. ⁵¹ Mà u yaha u u dùbabii leni pi á, u à kò a yíri pi shwòhòl'e mà kàre niñyini na. ⁵² Ka cyelempyiibii si wá na u kère. Pi à kwò ke, ka pi funntanga wuubii si núr'a kàre Zheruzalemu kànhe e.

⁵³ Canña maha canña pi mpyi maha piye bínnini Kileñaarebage e, marii Kile kère.

Yuhana Jwumpe Nintanmpe Jwun¹kanni Mpe yii à yaa yii cè mà jwo yii jyè sémen²i fun³ᵃ jwumpe e ke

Yuhana à mpe jwumpe séme, bà pu lógofeebii si mpyi si dá li na na Yesu u jye Kile Nijcwənrəŋi ná Kile Jyan⁴i me (20.30-31). Yesu jwəjwumpe ná u kapyiinkii jwəhe k'à jwəhə ke, Yuhana à cyaga yaha sèl'e kur'á.

Sémen⁵'à táa tateɛnye shuunni. Tateɛnge nijcyiige na Yesu kakyanhala karigii cyi baashuunni kyaa yu (1--12). Cyi na yiri kacyeenkii, jaha kurugo ye cyi à li cyèe na Kile Jyan⁶i u jye Yesu. Yesu ná mp⁷ii pi à bínn'a tɛɛn jwumə na ke, ŋke cyage na yu lire kyaa na mú, mu à jwo u ná Yahutuubii Kile kuni yyaha yyére shin⁸ŋi (3) u ná Samari shiinbii cwəŋi (4) u ná yampii (5--9).

Kàlan⁹i Yesu jye na ŋkaan ke, ur'à li cyèe na uru u jye:

Njy¹⁰ŋi u à yíri n¹¹ŋy¹²ŋi i ke

Mpànanah¹³ŋi nijcɛn¹⁴ŋi

Dijny¹⁵ŋi bɛɛnmpe

Tajy¹⁶ŋwəge

Kuni i wà sí n-jà nə Kile yyére ke

Sèen¹⁷i

Ŋge u maha kwùubii jèni ke

Ŋge u maha sh¹⁸ŋi nijkwomba¹⁹ŋi kaan ke.

Lire cyèen²⁰kanni na, Yesu à uye cyèe dijny²¹ŋi puni na.

Sémen²²i tateɛnge shənwog²³e na yu Yesu vworəŋi kyaa na dijny²⁴ŋi i, s'a ŋkɛɛge Tufon²⁵ŋi Kile yyére (13--21). Yesu na yu ná u cyelempyiibii ke ná shuunniŋi i maa pi yerege mà yyaha tí ná u tɛɛfworoni i pi shwəhəl'e (13--16). Yesu à u Tun²⁶i Kile jàare u cyelempyiibii kyaa na, maa pi le u cye e (17).

Kàntugo yyére, Yahutuubii Kile kuni yyaha yyére shiinbil' à u cù, ka pi i u bə kworokworocige na, maa u buwun²⁷i tò (18--19). Lire jwəhe na, ka u u jè a fworo kwun²⁸ŋi i maa uye cyèe u cyelempyiibii na (20--21).

Yesu na mpyi Yahutu, u cyelempyiibii mú sí mpyi Yahutuu, ŋka Yesu kyaa mpyi a pɛn Yahutuubii jùŋufeebil'á. Kile Saliyan²⁹i cyelentiibii ná Kile sàragawwuubii jùŋufeebii pi mpyi Yesu zàmpɛɛnbii.

Yuhana sémen³⁰i jye na Yesu zin³¹i ná u nàŋkocyeere kyaa yu me. Ŋka u à yi fínin³²'a jwo na Kile Jwumpe pu jye Yesu, puru ná Kile u à wwə fo tasiige e. Yesu cye kurugo, Kile à pa ntɛɛn sùpyire shwəhəl'e. Lire pyin³³kanni na, ti sí n-jà n-pyi Kile pyi. Mà Yesu yaha j³⁴ŋke na, u à sɛnmeg'a wwə ná Tufon³⁵ŋi i maa u tūnnture pyi. Shin maha shin u na Kile caa ke, urufoo sí n-jà u cè Yesu cye kurugo.

Kile Jwumpe à pyi sùpya

¹ Mà jwo dijny¹ŋi u sii ke, Jwumpe mpyi wani mà mə. Pu mpyi ná Kile e. Puru Jwumpe pu mpyi Kile yabilin²i. ² Ŋge u jye puru Jwumpe ke, u mpyi wani ná Kile e, mà jwo dijny³ŋi u sii ke. ³ Uru cye kurugo Kile à yaayi puni dá. Yaaga maha yaaga k'à dá ke, kuru kà jye a dá u baa me. ⁴ Ur'e sh⁴ŋi nijkwomba⁴'à fworo, uru u maha bɛɛnmpe kaan sùpyir'á. ⁵ Puru

bèenmpe na jî numpini i, ñka numpini jye a ja pu na me*. 6 Tèni là à pa nò, ka Kile si nàñi wà pyi u túnntunñò, u mege na mpyi Yuhana. 7 U à pa mpa a bèenmpe kyaa yu, bà sùpyire puni si mpyi si dá pu na u jwumpe cye kurugo me. 8 Uru yabilinji bà u mpyi puru bèenmpe me, u mpyi a pa si mpa pu kyaa jwo kanna. 9 Nge u mpyi bèenmpe sèesee wumpe ke, ur'à pa dijnyenji i mpa bèenmpe kan sùpyir'à.

10 U mpyi dijnyenji i, dijnyenji'à dá u cye kurugo, lire ná li wuuni mú i, dijnyenji sùpyir'à u cyé. 11 U à pa u yabilinji shiinbii yyére, pi jye a jee u na me. 12 Nka mpíi pi à jee u na maa dá u mege na ke, u à kuni kan pire pun'à pi pyi Kile pyii. 13 Pi jye a Kile pyifente ta sùpyire woore tanjanni na me. Pi jye a ta nò ná u cwo pyii tanjanni na me. Sùpya nyii kyaa bà l'à pi pyi amuni me. Nka Kile yabilinji u à jee maa pi pyi u pyii.

14 Nyé puru Jwumpe à pa mpyi sùpya, maa ntéen wuu shwòhòl'e mà tère pyi. Wuu à u pèente nya. Uru u jye Jyafoonji ninjinnji mà fworò Tufoonji Kile e ke, ur'e tire pèente jye. Uru u à jwò wuu na sèl'e, maa sèenji cyée wuu na.

15 Nyé Yuhana à Yesu kyaa jwo. U à jwo fànha na: «Nge kyaa mii mpyi a jwo na u sí n-kwò n-pa mii kàntugo ke, ur'à fànha tò mii na, jaha na ye mà jwo mii u si ke, u mpyi wani mà kwò.»

16 U à jwò wuu na sèl'e maa kacenni là tèg'a kacenni là fúnñò wuu á†. 17 Yii li cè, Kile mpyi a u Saliyanji kan Musa cye kurugo, nume u à jwò wuu na maa sèenji cyée wuu na Yesu Kirisita cye kurugo. 18 Sùpya sàha ñkwò a Kile nya a nya me. Nka Jyafoonji ninjinnji u jye Kile yabilinji, maa mpyi Tufoonji Kile taan ke, uru u à Kile pyinjanni cyée wuu na.

Pi na Yuhana yibili uye kyaa na

(Macwo 3.1-12; Marika 1.1-8; Luka 3.1-18)

19 Nyé Yahutuubii jùnufeebil'à sàragawwuubii pìi ná Levi tùluge shiinbii pìi yîrige Zheruzalèmu kànhe e mà tun Yuhana á, pi sà u yíbe na jofoo u jye u wi ye? 20 Pi à u yíbe ke, u jye a yaaga ñwòhò pi na me, u à tìl'a jwo pi á: «Mii bà u jye Kile Nijcwònròñi me.» 21 Ka pi i u yíbe: «Jofoo sí u jye mu ye? Mu u jye Kile túnntunñi Eli là?» Ka Yuhana si pi pyi: «Ònhò, uru bà u jye mii me.» Ka pi i núr'a u pyi: «Kile túnntunñi wuu na sigili ke, uru u jye mu là‡?» Ka u u núr'a jwo: «Ònhò.» 22 Ka pi i ñkànha a jwo: «Jofoo sí u jye mu ye? Yà jwo wuu á, wuu sà jwo wuu tunveebil'à. Jofoo mu yabilinji na maye sòñji ye?» 23 Ka Yuhana si pi jwò shwò ná Kile túnntunñi Ezayi jwòjwumpe e na:

«Mejwul'à fworò síwage e fànha na

“Yii kuro nintiile yal'a yaha Kafoonji mee na.”

Nye mii Yuhana u jye ná lire mejwuuni i§.»

24 Sùpyire ti mpyi a tun Yuhana yyére ke, Farizheebii pìi na mpyi ná pi e. 25 Ka pire si núr'a u yíbe: «Mu bà u jye Kile Nijcwònròñi me, mu jye Eli me, mu sí jye Kile túnntunñi niziginji me, ka jaha si mu ta mu u sùpyire batizeli ye?» 26 Ka Yuhana si pi pyi: «Mii na sùpyire batizeli lwòhe e kanna.

* 1:5 Pli maha jwo: «Puru bèenmpe na jî numpini i, ñka numpini jye a jee pu na me.» † 1:16

Pli maha jwo: «Wuu à kacenni là ta là kàntugo.» ‡ 1:21 Yahutuubii mpyi na Kile túnntunñò sigili ñgemu u jye Musa fiige ná u mpyi na sí n-pa tèrigii nizannkil'e ke. Pli mpyi na sòñji na uru Kile túnntunñi u sí n-pyi Kile Nijcwònròñi (Duteranomu 18.15-18; Kapyiinjkii 3.22). § 1:23 Ezayi 40.3

Yii shwəhəl'e, nàŋi wà na jɲɛ wani, yii jɲɛ a u cè mɛ, ²⁷ uru sí n-pa mii kàntugo, ŋka mii nùŋk'la cyére u tanhɲɲi mɛere zànhaŋi i u tooyi na* .»

²⁸ Cyire karigil'la pyi Bɛtani kànhe e, Zhurudɛn banji kàntugo. Kuru cyage e, Yuhana mpyi na sùpyire batizeli.

Yesu u jɲɛ Kile Mpabilini

²⁹ Kuru canŋa nùmpaŋa, Yuhana à Yesu jɲa u u sù u yyére ke, maa jwo sùpyir'á: «Yii wíi, Kile Mpabilini li jɲɛ nde, lire li sí n-pa diɲɛ sùpyire kapegigii yàfa ti na. ³⁰ Uru kyaa mii mpyi a fyànha a jwo yii á, tɛni i mii à jwo “Nàŋi wà na ma mii kàntugo, ŋka u à pɛe mii na, maa mpyi mii yyaha na, ɲaha na ye mii à si mà u ta.” ³¹ Mii yabilinji mpyi a cè na uru wi mɛ. Ŋka mii à pa mpa a sùpyire batizeli lwəhe e, bà Izirayeli shiinbii si mpyi si u cè mɛ.»

³² Puru kàntugo, mpe Yuhana à jwo: «Mii à Kile Munaani jɲa l'la yíri nɲɲinji na mpánmpɔrɔgɔ fiige, mà pa ntɛɛn Yesu na. ³³ Mii yabilinji mpyi a u cè mɛ. Ŋka ŋge u à mii tun mii u pa a sùpyire batizeli lwəhe e ke, uru u à yi jwo mii á na mii aha bú Kile Munaani jɲa l'la tíg'a pa ntɛɛn ŋgemu na ke, uru u si raa sùpyire batizeli ná Kile Munaani i. ³⁴ Mii à li jɲa li jwuŋkanni na. Lire e mii à jwo sùpyir'á na “Ŋge nàŋi u jɲɛ Kile Jyaŋi†.”»

Yesu cyelempyiibii nɲɲyibii

³⁵ Kuru canŋa nùmpaŋa, Yuhana mpyi a yyére wani ná u cyelempyiibii pii shuunni i. ³⁶ Ka u u Yesu nintoronji wíi, maa jwo: «Yii wíi, Kile Mpabilini li jɲɛ nde!»

³⁷ Yuhana cyelempyiibii mpai shuunniŋ'la puru jwumpe lógo ke, maa ntaha Yesu fye e. ³⁸ Yesu à yyahe kɛɛnŋ'a wíl'a pi jɲa pi à taha uru fye e ke, maa pi yibe: «Naha yii na ɲcaa ye?» Ka pi i u pyi: «Arabi (lire jwəhe ku jɲɛ cyelentuŋi) taa mu à tɪrige ke?» ³⁹ Ka u u pi pyi: «Yii a ma, yii sí ku jɲa.» Ka pi i ŋkàre ná u e, maa sà pyenge jɲa, maa ntɛɛn wani. Canvyinge tɛni li mpyi li li, ka pi i canmpaange pyi ná u e.

⁴⁰ Mpii nàmbaabii shuunniŋi pi mpyi a Yuhana jwumpe lógo, maa ntaha Yesu fye e ke, pire wà mɛge na mpyi Andire, Simɔ Pyeri sɲɛɛŋi. ⁴¹ Ka Andire si ntíl'a kàr'a sà u sɲɛɛŋi Simɔ cya a jɲa, maa yi jwo u á: «Wuu à Masiyaŋi jɲa.» (Lire jwəhe ku jɲɛ Kile Nɲɲwɔnrɔŋi.) ⁴² Maa ntíl'a tɔro Simɔ yyaha na mà kàre Yesu yyére. Pi à sà nɔ u na ke, ka Yesu si wá na Simɔ wíi maa ŋkwà a jwo: «Mu u jɲɛ Simɔ, Yuhana jyaŋi, pi sí n-pa a mu yiri Sefasi.» (Girekiibii sheɛnre e, pi maha jwo: «Pyeri».)

Filipi ná Natanayeli à taha Yesu fye e

⁴³ Kuru canŋa nùmpaŋa, ka Yesu si yíri na ŋkɛge Galile kùluni i, mà bɛ ná Filipi i, maa u pyi: «Taha na fye e!» ⁴⁴ Filipi na mpyi Bɛtisayida kànhe shin. Andire ná Pyeri kànhe ku jɲɛ kuru mú. ⁴⁵ Filipi à sà Natanayeli jɲa ke, maa u pyi: «Nàŋi kyaa Kile tũntunŋi Musa à jwo u Saliyaŋi sémeŋi i, ná Kile tũntunmpii sanmpii mú à u kyaa jwo ke, wuu à u jɲa. U à yíri Nazareti kànhe e, u mɛge jɲɛ Yesu, Yusufu jyaŋi.» ⁴⁶ Ka Natanayeli si jwo: «Yacɛnŋe sí n-sii n-jà n-fworo Nazareti† i la?» Ka Filipi si u pyi: «Ta ma wuu u shà, mu yabilinji sí n-sà jɲa.»

* **1:27** Yahutuubii mpyi maha pi nàmpwuunbii tanhɲɲi mɛere sàŋha, maa pi tooyi jyé. Pi bilibii pi mpyi maha lire pyi. Pi nàmpwuunbii sunmage shwoŋkanni li mpyi lire. † **1:34** Sémebii pii maha jwo: «Kile Nɲɲwɔnrɔŋi». † **1:46** Nazareti na jɲɛ kànbilere ndemu li jɲɛ wà mpyi a li le ɲjire e mɛ. Wà mpyi na sí Yesu le ɲjire e u tasege e mɛ.

⁴⁷ Yesu à Natanayeli nya u u si u á ke, maa jwo: «Ŋge à sù Izirayeli shinŋi yabilinji, naha na ye u funŋk'à sàa fininje.» ⁴⁸ Ka Natanayeli si jwo: «Taa mu à mii cè ke?» Ka Yesu si u pyi: «Mii mpyi a mu nya fizhiye cigeš ɲwəh'i, maa mu cè, ka Filipi si nta a mu yyere.» ⁴⁹ Ka Natanayeli si jwo: «Cyelentuŋi, Kile Jyanji u ɲye mu, Izirayeli Saanŋi.» ⁵⁰ Ka Yesu si u pyi: «Bà mii à mu pyi na mii à mu nya fizhiye cige ɲwəh'i me, lire kanni kurugo mu à dá mii na la? Mu sí n-pa karigii cyiibere nya ɲcyiimu cyi à pèe nintononi na ke!» ⁵¹ Maa núr'a jwo: «Sèenji na mii sí n-sù yi jwo yii á, canŋka yii sí n-kwò nìnyinji nya u à múgo, si Kile mèlekεεbii nya pi i dùru na ntiri Supyanji Jyanji ɲunji*.»

2

Yesu à lwəhə kēenŋ'a pyi εεzen sinme

¹ ɲye canmpyaa shuunn'à tòro, ka pi i wá na cikwəɲɲə pyi Kana kànhe e, Galile kùluni i. Yesu nunji na mpyi wani tire cikwəɲɲə cyage e. ² Yesu ná u cyelempyiibii mpyi a yyere wani. ³ ɲye mà pi yaha cikwəɲɲə múguroŋi na, ka εεzen sinmpe si mpa ŋkùuŋə. Ka Yesu nunji si yi jwo u á: «Pi sinmp'à kwò.» ⁴ Ka Yesu si u pyi: «Nufoonji, mii à mu ɲáare, ma hà ma ɲwəge le na karigil'e me. Tèni sàha ŋkwò a nɔ mii á me.»

⁵ ɲye ka u nunji si yi jwo báarapyiibil'á: «U aha mpa kyaa maha kyaa jwo yii á ke, yii i lire pyi.»

⁶ Lir'à cwoyo baani ta wani. Yahutuubii mpyi maha piye jyí na fininje ná yire cwoyi lwəhe e, mà tàanna ná pi Kile kuni i. Lwəhe litirii ŋkuu (100) fiige mpyi maha jyè yire cwoyi ninŋin ninŋinji i. ⁷ Ka Yesu si báarapyiibii pyi: «Yii nje cwoyi ɲí ɲí lwəhe na.» Ka pi i yi ɲí fo mà nɔ yi ɲwəyi na.

⁸ Lire kàntugo ka Yesu si pi pyi: «Yii kà kwó nume, yii sà ŋkan cikwəɲɲə ɲjyŋi táafoon'á.» Ka pi i sà kà kan u á. ⁹ Ka ɲjyŋi táafoonji si lwəhe bya a wii, mà ku ta εεzen sinme, u sí ɲye a pu tayirige cè me. Ŋka báarapyiibii pi mpyi a lwəhe kwó ke, pire mpyi a pu tayirige cè. Ka u u ntíl'a cifonŋi poonji yyere, ¹⁰ maa yi jwo u á: «Sùpyire puni maha fyànha a εεzen sinmpe nintanmpe kan pu byafeebil'á, pi aha niŋyahama bya, mpe pu ɲye pu ɲye a táan amuni me, puru maha nta a kan pi á. Ŋka mu wi ke, εεzen sinmpe nintanmpe mu à yaha kàntugo!»

¹¹ ɲye lire l'à pyi kyaa niŋcyiile, mà li cyêe na Yesu na ɲye kakyanhala sùpya. Lir'à pyi Kana kànhe e, Galile kùluni i. Lire pyinŋanni na, Yesu à u sífente cyêe sùpyire na, ka u cyelempyiibii si dá u na. ¹² Lire kàntugo Yesu ná u nunji ná u cìnmpyiibii ná u cyelempyiibil'à kàre Kapεenamun kànhe e. Pi ɲye a mɔ wani me.

*Yesu à cwəhəmpii kər'a yige Kileŋaarebage ntàani na
(Macwo 21.12-13; Marika 11.15-17; Luka 19.45-46)*

¹³ ɲye Yahutuubii bilereŋkwoŋi kataanni mpyi a byanhara. Ka Yesu si ŋkàre Zheruzalemu kànhe e, ¹⁴ mà sà sùpyire ta ti i nìye ná mpàa ná

§ 1:48 Fizhiye cige»: kuru cige ŋkényi mpyi a lyêele na ŋko raa bwùun ɲinŋe na. Kuru cige ɲwəh'i Yahutuubii mpyi maha si na pi funŋyi caa Kile jwumpe na, maa Kile ɲáare, maa Kile Jwumpe Semenji kálali. * 1:51 Yesu cye kurugo, u cyelempyiibii sí Kile sinampe nya, bà Yakuba à pu nya ɲoge e, tèni i u à katannacyiinni nya l'à sín ɲinŋe na maa sà sín kilenji na me (Zhenezi 28.12).

kùmpanhii pérelì Kileñaarebage ntàani na, wyérefaabii nintεnbii na mpyi wani mú*.

¹⁵ Ka u mεεε pyi kàsoro mà tég'a pi puni kòr'a yige Kileñaarebage ntàani na, maa pi mpàabii ná pi niyi kòrò, maa wyérefaabii wyérenji lwó a wu, maa pi tàbalibii ηòòη'a cyán cyán. ¹⁶ Maa jwo sanmpanmpεεbil'a: «Yii nje yaayi lwó a yige naha, yii àha na Tunji bage kέεnηε mpyi yapεεmbaga mε.» ¹⁷ Yesu à lire pyi ke, ka u cyelemphyiibii funηò si ηcwò li na na l'à séme Kile Jwumpe Semεηi i na: «Mu bage kani na mii súuge nanjyaan fige†.» ¹⁸ Ka Yahutuubii ηùηufeebii si Yesu yíbe: «Kakyanhala kani ndi mu sí n-pyi n-cyéε wuu na, wuu u ηcè na ηcyii karigii puni mpyinji kun'à kan mu á yε?» ¹⁹ Ka Yesu si pi pyi: «Yii ηke Kileñaarebage jya, mii sí ku núruηò n-faanra canmpyaa taanre funη'i!» ²⁰ Ka pi i jwo: «Ei! Pi à yyee beeshuunni ná baani pyi ηke Kileñaarebage vaanranji na. Jofoo ninjin u ηyε mu, si ηkwò mpa ku faanra ηkwò canmpyaa taanre funη'i yε?»

²¹ Nka Kileñaarebage kani Yesu à jwo ke, u yabilinji cyeere kyaa u mpyi na yu. ²² Nyε Yesu à pa ηè a fworò kwùηi i ke, ka li i ntíge u cyelemphyiibii funη'i na Yesu mpyi a ηke cyage jwo. Ka pi i dá Kile Jwumpe Semεηi ná Yesu ηwòjwumpe na.

²³ Tèni i Yesu mpyi Zheruzalemu i Yahutuubii bilereηkwonji kataanni na ke, shinjyahara à u kakyanhala karigii ηya, ka cyire si pi pyi pi à dá u na. ²⁴ Yesu mpyi a pi puni zòompji cè, lire kurugo u mpyi a dá pi na mε. ²⁵ U à shin maha shin funηò kani cè, lire kurugo ηùηò sàha mpyi sùpya u à u supyijεεηi yu u á mε.

3

Kile Munaani maha shìηi niηkwombaarji kaan

¹ Farizhenji wà na mpyi wani, u mεge na mpyi Nikodemu, maa mpyi Yahutuubii ηùηufoo. ² Canηka numpilage e, u à kàre Yesu á maa sà yi jwo u á: «Cyelentuηi, wuu à li cè na Kile à mu yaha a pa, mu u mpa a wuu kálali, ηaha na yε kakyanhala karigii mu na mpyi ke, wà si n-jà cyire pyi ná Kile ηyε a sii ná urufol'e mε.» ³ Ka Yesu si u pyi: «Sèenji na mii sí n-sii yi jwo mu á, sùpya si n-jà n-jyè Kile Saanre e, ná u ηyε a nùr'a si nìnyinji na mε.» ⁴ Ka Nikodemu si jwo: «Sùpya ká lyε a kwò, di u sí nùru n-si sahanji yε? Wà sí n-jà nùru u nuηi funηke e si si la?»

⁵ Ka Yesu si u pyi: «Sèenji na mii sí n-sii yi jwo mu á, shin maha shin ká mpyi u ηyε a si lwòhe ná Kile Munaani fànhe e mε, uru si n-sii n-jà n-jyè Kile Saanre e mε. ⁶ Ngemu ká si sùpyii sinjanna na ke, urufoo na ηyε shintiíwe, ηka ηgemu ká si Kile Munaani síηi i ke, Kile Munaani na ηyε urufol'e. ⁷ Mii à jwo na yii nùr'a si nìnyinji na ke, lire kà ma kàkyanhala mε. ⁸ Cyage k'à táan kafεεg'á ke, wani ku maha fwu na ηkεεge, mu maha ku fwòfwò tùnmpε nùru. Nka mu si ku tayirige cè mε, mu mú si ku takarege cè mε. Amuni Kile Munaani maha mpyi sùpyanji i.»

⁹ Ka Nikodemu si jwo: «Di cyire karigii sí n-jà n-pyi n-jwo yε?» ¹⁰ Ka Yesu si u pyi: «Mu u ηyε Izirayeli shiinbii cyelentu ke, mu yabilinji saha ηyε cyire karigii ηcèmbaa la? ¹¹ Sèenji na mii sí n-sii yi jwo mu á, nje wuu

* **2:14** Yahutuubii pi mpyi maha yiri cyeyi yabere e ke, wyérefaabii mpyi maha pire wyérenji fare Kileñaarebage wunji na. Lire pyinjkanni na, wyérenjwoge ku mpyi a yaa k'a sàrali Kileñaarebage e ke, pi mpyi maha já a kuru sàra, maa nùr'a já a ntége pyi. Yatòre ti maha yaa ti já a pyi sàraga ke, pérempyiibii mpyi maha tire pérelì pir'á. Pi mpyi maha ti lwòore dùrugo. † **2:17** Zaburu 69.10

à cè ke, yire wuu na yu. Nje wuu à nya ke, yire wuu na yu mú. Nka yii la nye si nye wuu ninjwumpe na me. ¹² Mii na njnke karigii kyaa yu yii á, yii sí nye a dá me, mii aha bú mpa a njnyinji wogigii kyaa yu yii á, di yii sí n-jà n-dá n-jwo ye? ¹³ Mà li ta wà nye a dùgo njnyinji na me, fo nge u à yíri wani mà tíge naha njnke na ke, uru u nye Supyanji Jyani.

¹⁴ Bà Kile túnntunji Musa à dànyenji yal'a pyi wwò fiige, maa cyiin cùru, maa u dùrugo sùpyire shwòhòl'e me, amuni Supyanji Jyani sí n-sì n-dùrugo, ¹⁵ bà li si mpyi ngemu ká dá u na ke, uru si shìji njnkwombaanji ta me.»

¹⁶ Kile à sàa dnyenji sùpyire kyaa táan uy'á fo u à u Jyani ninjinji kan sáraga, ngemu ká dá u na ke, urufoo nùmpañke kà nkéegge me, nka u shìji njnkwombaanji ta. ¹⁷ Kile nye a u Jyani tun dnyenji i u pa yoge kwòñ sùpyire na me. Nka u à u tun, bà sùpyire si mpyi si shwò u cye kurugo me. ¹⁸ Ngemu ká dá u na ke, uru nàzhan nye Kile yoge e me. Ngemu sí u nye u nye a dá u na me, yog'à kwòñ urufoo na mà kwò, naha na ye u nye a dá Kile Jyani ninjinji mege na me. ¹⁹ Kile yoge njnke ku nye: bènmp'á pa dnyenji i, ka sùpyire si jcyé pu na, maa ntaha numpini fye e, naha na ye pi kapyiñkii nye a nwò me. ²⁰ Shin maha shin u na kapegigii pyi ke, bènmp'e nye a táan urufol'á me. U nye na nye'g'a fworò bènmp'e na, sùpyire s'a u kapyiñkii naa me. ²¹ Nka ngemu ká mpyi sèenji jny'i ke, uru maha fworò bènmp'e na, bà sùpyire si mpyi s'a u kapyiñkii naa, si jcé na u na nye Kile kuni i me.

Nje Yuhana à jwo Yesu kyaa na ke

²² Lire kàntugo ka Yesu ná u cyelempyiibii si nkàre Zhude kùluni i. U à tèen wani ná pi e mà canmpyaa pyi, marii sùpyire batizeli. ²³ Yuhana mú mpyi na sùpyire batizeli cyage k'e, naha na ye lwòhe mpyi a nyaha wani. Kuru cyage mege mpyi Enòni, maa mpyi Salemi taan. Ka sùpyire si wá na si u yyére, u sí i ti batizeli. ²⁴ Lir'á pyi a Yuhana ta u sàha jyè kàsujji i me.

²⁵ Canñka Yuhana cyelempyiibii pìi ná Yahutunji wà à nàkaana ta. Tire mpyi a lwò a pwò Yahutuubii Kile kuni njyiviniñi kyaa na. ²⁶ Tire nàkaante njnò taan, Yuhana cyelempyiibil'á kàr'a sà yi jwo u á: «Wuu cyelentunji, mu ná nàni u mpyi sijcyan Zhurudèn banji kùñke na ke, mu à ngemu kyaa jwo ke, u we, u u sùpyire batizeli nume. Sùpyire puni mú si wá na nkéegge u yyére.»

²⁷ Ka Yuhana si pi pyi: «Kile ká mpyi u nye a ndemu le sùpyanji i me, u nye na lire taa me. ²⁸ Yii yabilimpìi na nye mii shérii, mii à yi jwo yii á na mii bà u nye Kile Njncwònròni me, nka Kile à mii yaha a pa u yyaha na. ²⁹ Cikwònrè tèepyiini i, cipoonji ká jwo na uru ná u cifòññ'á bè, u cevoonji funñke maha ntáan sèl'e. Amuni, mii funñke puni mú maha ntáan, tère o tère e mii à lógo na sùpyire njnyahara wá a taha Yesu fye e ke.

³⁰ Nume, là à yaa l'a bàrali Yesu tayyéregge na, là s'a fwore mii woge e, ³¹ naha na ye nge u à yíri njnyinji na mà pa ke, uru u nye sùpyire puni njnò na. Nge u à ta naha njnke na ke, uru na nye njnke wu, njnke karigii uru mú sí raa yu. Nka nge u à yíri njnyinji na ke, uru u nye dnyenji puni njnò na. ³² Nde u à nya, ná nde u à lógo ke, lire u na yu, shinnyahara sí nye a nye u jwumpe na me. ³³ Nka ngemu ká nye u jwumpe na ke, urufol'á li fininj'a cyèe na ur'á dá li na na Kile na sèenji yu. ³⁴ Nge Kile à tun ke, Kile Munaani à kan ur'á tegel'e baa, lire e u à já na Kile jwumpe yu sùpyir'á. ³⁵ Jyafoonji kyal'á táan Tufoonji á, fo ka u u yaayi puni le u cye e. ³⁶ Ngemu ká dá Jyafoonji na ke, urufol'á shìji njnkwombaanji ta. Ngemu ká jcyé u na

ke, urufoo sì uru shìngi ninjkwombaanji ta me, nka Kile lùuni sí n-yîri n-yaha urufoo taan.»

4

Yesu na yu ná Samari kùluni cwoŋi i

¹ Yesu à pa jɛcè na Farizhɛɛnbil'à pa lógo na uru na cyelempyiibii pìi taa na batizeli, pi mú s'à jyahá Yuhana wuubii na. ² Mà sèenji jwo, Yesu yabilinji bà u mpyi na sùpyire batizeli me, u cyelempyiibii pi mpyi na li pyi. ³ Yesu à pa pi jwumpe ninjwumpe lógo ke, maa fworó Zhude kùluni i maa nùru na nkéɛge Galile wuuni i. ⁴ U ninjarenji mpyi a yaa u Samari kùluni jyiile, u u nta a nɔ Galile wuuni na. ⁵ Ka u u sà nɔ Samari kànhe kà na, kuru mege mpyi Sikari. Tèecyiini i, Yahutuubii tulyage Yakuba mpyi a kɛɛge nkemu kan u jyanji Yusufu á ke, Sikari na jye kuru taan. ⁶ Yakuba bèenŋke na mpyi wani. Yesu à jaara a kànha ke, maa sà ntɛɛn kuru bèenŋke taan. Canŋke mpyi a nɔ jùŋhɔ ninji i.

⁷ Ka Samari shiinbii cwoŋi wà si mpa mpa lwɔhɔ kwó. Ka Yesu si jwo u á: «Lwɔhe kà kan na á, si bya.» ⁸ Lir'à u cyelempyiibii ta pi à jyè kànhe e si njyi cya zhwo. ⁹ Ka ceenji si u pyi: «Na naha? Mu na jye Yahutu, mii sí jye Samari shin, naha na mu na ma lùbyage jáare mii á ye?» (Lire kajwuuni jùŋke ku jye Yahutuubii ná Samari shiinbii jye a mpyi na wwùu kyaa na me.) ¹⁰ Ka Yesu si ceenji pyi: «Yaage Kile maha nkaan mana ke, kàmpyi mu mpyi a kuru cè, sùpyanji u na mu jáare lùbyage na ke, kàmpyi mu mpyi a uru cè, mu u mpyi na sí u jáare, u mpyi na sí lwɔhɔ kan mu á, nkemu ku maha shìngi sèe wunji kan sùpyan'á ke.»

¹¹ Ka ceenji si jwo Yesu á: «Nùŋufoonji, bèenŋcere jye mu á me, nke bèenŋke s'à cùgo sèl'e, taa mu sí kuru lwɔhe ta si nkan mii á ke? ¹² Wuu tulyage Yakuba u à nke bèenŋke kan wuu á ke, mu à pèe uru na la? U ná u pyiibii ná u yatɔore mpyi na nke bèenŋke lwɔhe byii.»

¹³ Ka Yesu si u pyi: «Shin maha shin u jye na nke bèenŋke lwɔhe byii ke, byage saha sí urufoo ta. ¹⁴ Nka ngemu ká mii lùkange bya ke, byage saha sí n-sii urufoo ta me. Naha na ye lwɔhe mii sí n-kan u á ke, kuru sí n-pyi u funŋke e lùbili. Uru lùbilinji sí u pyi u shìngi ninjkwombaanji ta.»

¹⁵ Ka ceenji si jwo: «Nùŋufoonji, kuru lwɔhe kà kan na á, byage kà n-sii nùru na ta me, mii sàha kà nùru mpa lwɔhɔ kwó naha me.»

¹⁶ Ka Yesu si jwo: «Sà ma poonji yyere, ma a ma.» ¹⁷ Ka ceenji si u pyi: «Nò jye mii á me.» Ka Yesu si u pyi: «Mu u jwo na nò jye mu á me, mu à sèe jwo. ¹⁸ Mu à nàmbaya kanjuro jyé mà kwò, nge á mu jye nume ke, uru mú bá jye mu poo me. Sèe mu à jwo.»

¹⁹ Ka ceenji si u pyi: «Nùŋufoonji, mii naha li jya, Kile tùnntunŋhɔ u jye mu. ²⁰ Wuu tulyey'à Kile pèe nke nanke na, nka yii Yahutuubii, yii maha jwo na Zheruzalɛmu kanni i Kile tapeenke jye.» ²¹ Ka Yesu si u pyi: «Ceewe, nje mii sí n-jwo mu á ke, mu à yaa mu u dá yire na, tɛni là sí n-kwò nɔ, yii saha sì raa sì nke nanke na, lire jye me Zheruzalɛmu kànhe e si nta raa Tufoonji père me. ²² Yii Samari shiinbii na ngemu père ke, yii jye a uru cè me, wuu Yahutuubii, wuu sí na ngemu père ke, wuu à uru cè, naha na ye Shwofoonji à fworó Yahutuubil'e. ²³ Tɛni sí n-pa nɔ, li bá à nɔ a kwò, mpii pi jye Tufoonji pèveebii sèe wuubii ke, Kile Munaani li sí raa sèenji cyère Kile karigii kyaa na pir'á. Tire sùpyire shìngi Tufoonji Kile na jcaa t'a uru père. ²⁴ Kile na jye Munaani, wà jye na u naa me. Sùpyire sí n-jà raa u père kanna tɛni i Kile Munaani sí sèenji cyèe ti na ke.»

²⁵ Ka ceenji si u pyi: «Mii à cè na Masiyanji sí bá n-pa (nge pi na yiri Kile Nijcwɔnrɔŋi ke). U aha mpa, u sí yaayi puni yyaha jwo wuu á.» ²⁶ Ka Yesu si ceenji pyi: «Mii u na yu ná mu i ke, mii u nyɛ ure.»

²⁷ Mà Yesu ná ceenji yaha puru jwumpe na, ka cyelempyiibii si ntíl'a nɔ wani. Ka li i pi kàkyanhala*. Li mpyi pi funŋ'i mà u yíbe naha kurugo u na yu ná nge ceenji i yɛ, lire nyɛ mɛ naha u na ncaa u á yɛ, nka pi wà nyɛ a já a u yíbe mɛ. ²⁸ Ka ceenji si u kucwooni yaha bènnke taan, maa jyè kànhe e, maa yi jwo sùpyir'á: ²⁹ «Yii a ma yii pa wíi. Nàŋi wà u nge u à mii kapyiŋkii puni cè a jwo mii á. Kile Nijcwɔnrɔŋi kyaa li na yu ke, u sí n-jà n-pyi ure.»

³⁰ Ka sùpyire si fworò kànhe e, na nkèege Yesu yyéere.

³¹ Mà ceenji yaha kànhe e, ka Yesu cyelempyiibii si yi jwo u á: «Wuu cyelentuŋi, mu à yaa mu u mpa lyí amuni.» ³² Ka u u pi pyi: «Yalyige na nyɛ mii á, mii u lyí, yii nyɛ a nkemu cè mɛ.» ³³ Ka u cyelempyiibii si wá na yi yu piye shwɔhɔl'e na wà u à pa yalyire kan u á bɛ? ³⁴ Ka Yesu si jwo: «Nge u à mii tun ke, mii u uru nyii wuuni pyi, túnnture u à kan mii á ke, mii u tire pyi fo ti tɛgeni, mii yalyire ti nyɛ tire. ³⁵ Yii maha jwo yinye sicyɛere yi nyɛ nùgunte ná sùmakwɔnni shwɔhɔl'e. Nka mii sí yi jwo yii á, yii yyahayi yírigɛ, yii i sùpyire nimpante wíi. Ti na nyɛ bà sùma maha nɔ a tɛɛn kerɛge e, na nkɔwɔŋi sigili mɛ. ³⁶ Nge u na sùmanji kwùun ke, uru na u sàranji tal'a kwɔ. Uru sàranji u nyɛ: sùpyire u na ntaa ke, tir'à shìŋi nìŋkwombaaŋi ta. Lire pyiŋkanni na, jɛɛnugunji ná sùmakwɔŋi na múgure sɔncyan. ³⁷ Tàanlini l'á jwo na “Wà na nùru, wabɛɛ sí i nkɔwùun” ke, l'á sèe jwo. ³⁸ Mii à yii tùugo yii sà kerɛge nkemu sùma kwɔn ke, yii nyɛ a ku fàa mɛ. Mpii pi à báaranji pyi ke, ka yii i pire kanhare tɔwɔŋi ta.»

³⁹ Ka Samari kànhe sùpyire nijyahara si dá Yesu na, ceenji jwumpe cye kurugo, u mpyi a yi jwo pi á na Yesu à uru kapyiŋkii puni cè a jwo ur'á. ⁴⁰ Tire sùpyir'á nɔ Yesu taan ke, maa u jáare na u tɛɛn wani pire yyéere, ka u u ntɛɛn wani mà canmpyaa shuunni pyi, ⁴¹ maa jwo ná pi e, ka Samari shiinbii nijyahamii si dá Yesu na sahaŋki, naha na yɛ u yabilinji u à jwo ná pi e. ⁴² Ka pi i yi jwo ceen'á: «Numɛ wuu saha nyɛ a dá Yesu na mu jwɔjwumpe kanni kurugo mɛ, wuu à lógo u yabilinji jwɔ na, wuu à li cè na uru u nyɛ diŋyɛŋi Shwofooŋi, sɛɛŋi na.»

Yesu à shinbwoŋi wà jya cùuŋɔ

(Macwo 8.5-13; Luka 7.1-10)

⁴³ Cyire canmpyaaŋi shuunniŋ'á tɔrò ke, ka Yesu si yíri wani mà kàre Galile kùluni i ná u cyelempyiibil'e. ⁴⁴⁻⁴⁵ U à nɔ wani ke, sùpyire ti mpyi a kàre Zheruzalemu kànhe e Yahutuubii kataanni cyage e, maa nùr'a pa ke, pir'à u bɛ ná funntange e, nka lir'à ta pi à Yesu kapyiŋkii puni nya a kwɔ wani. Yesu yabilinji mpyi a jwo: «Kile túnntunŋɔ maha le njjire e u tukanhe e mɛ.»

⁴⁶ Yesu à nùr'a pa Kana kànhe e, Galile kùluni i. Wani u mpyi a lwɔhe kɛɛŋŋ'a pyi ɛɛɛɛn sinmɛ. Fànhafembwɔhe kà na mpyi Kapɛɛnamu kànhe e, u jyanji mpyi na yà sèl'e. ⁴⁷ Kuru fànhafembwɔh'á lógo na Yesu à fworò Zhude kùluni i, mà kàre Galile wuuni i ke, maa nkàr'a sà u jáare na u shà ná ur'e Kapɛɛnamu kànhe e u sà uru jyanji cùuŋɔ, naha na yɛ u à yà fo sí raa nkɔwù. ⁴⁸ Ka Yesu si u pyi: «Yii aha mpyi yii nyɛ a kacyeenji ná kabwɔhii nya mɛ, yii si n-sì n-dá mɛ.» ⁴⁹ Ka shinbwoŋi si Yesu pyi: «Nùufooŋi, ta

* **4:27** Li mpyi a cyelempyiibii kàkyanhala, naha na yɛ Yahutuubii cyelentu nyɛ a mpyi a yaa u jwo ná ceewe e mɛ, mà bàra lire na, Samari shiinbii ná Yahutuubii mpyi a táan mɛ.

ma, wuu a si fwɔfwɔ, fo lire bà mè, mii pyàŋi sí n-kwù.» ⁵⁰ Ka Yesu si yi jwo u á: «Ta sì, mu jyaŋi na nyɛ nyii na.»

Ka u dá Yesu jwumpe na, maa ntíl'a yír'a kàre. ⁵¹ Mâ u yaha u u ŋkèege pyɛnge, u bilibil'â u nùŋɔ bê, maa yi jwo u á: «Mu pyàŋi na wá nyii na!»

⁵² Ka u u pi yíbe: «Tèni ndire e u à pwóro ye?» Ka pi i u pyi: «Cifwur'â u yaha, taŋjaa mà canŋke yaha nùŋɔ ninji i.»

⁵³ Ka tufooni funŋɔ si ŋcwo na tèni i Yesu mpyi a u pyi: «Mu jyaŋi na nyɛ nyii na» ke, lire tènuuni i pyàŋ'â cùuŋɔ. Ka u ná u pyɛnge shiinbii puni si dá Yesu na.

⁵⁴ Lire l'â pyi kacyeeni kakyanhala wuuni shɔnwuuni nde Yesu à pyi ke, u à li pyi mà u ta u à yíri Zhude kùluni i na ŋkèege Galile wuuni i.

5

Yesu à faanwa cùuŋɔ Betisayida kàŋhe e

¹ Puru ŋwɔhɔ na, Yahutuubii kataanni là mpyi na mpyi Zheruzalemu kàŋhe e, ka Yesu si núr'a kàre wani. ² Ncwɔɔ na mpyi wani, mpàabii tajyige taan, pi mpyi maha kuru ŋcwɔɔge mege yiri Eburubii shɛnre e: «Betizata». Nkubaya kaŋkuro na mpyi wani kuru cyage e. ³ Yamii niŋyahamii mpyi maha sínnini yire ŋkubayi ŋwɔh'i. Pii na mpyi fyinmii, pii sí nyɛ diŋhiyifee, pii sí nyɛ faanlii. [Pi puni mpyi maha sínnini wani na ŋcwɔɔge lwɔhe tɛɛnyahani sigili, ⁴ naha na ye Kile mèlekɛŋi wà mpyi maha yíri niŋyini i maha mpa kuru lwɔhe nyàha tɛrigii cyil'e. Lwɔhe ká nyàha tèni ndemu i ke, yamafoo maha yamafoo ká fyánha a jyè k'e ke, uru wumpe mpyi maha láha u na.]

⁵ Nàŋi wà na mpyi pi shwɔhɔl'e, u yamp'â u ta fo mà nɔ yyee beŋjaaga ná ke ná baataanre na. ⁶ Yesu à nàŋi nizinniŋi nya, maa ŋcè na u à mɔ yampe na mà tòro ke, maa u yíbe: «Mu la nyɛ si ŋcùuŋɔ la?» ⁷ Ka nàŋi si u pyi: «Na cevo, sùpya nyɛ mii á ŋge u sí n-jà mii lɛŋe ŋcwɔɔge e mè. Ku lwɔhe ká nyàha tèni ndemu i ke, mii la ká mpyi si jyè, wà maha mii caanra.» ⁸ Ka Yesu si u pyi: «Yíri, ma a ma yasinniŋke lwó, ma a jaare.» ⁹ Ka nàŋi si ntíl'a cùuŋɔ maa ku lwó na jaare.

Nyɛ kuru canŋke sí mpyi Yahutuubii canŋɔŋɔ, ¹⁰ ka Yahutuubii nùŋufeebii pii si jwo nàŋi niŋcuuŋ'á: «Ninjaa nyɛ canŋɔŋke, mu nyɛ a yaa mu u ma yasinniŋke tũgo ma a jaare mè*.» ¹¹ Ka nàŋi si pi pyi: «Ŋge u à mii cùuŋɔ ke, ur'â jwo “Ma yasinniŋke lwó, ma a jaare!”» ¹² Ka pi i núr'a u yíbe: «Joofo u à mu pyi “Ma yasinniŋke lwó ma a jaare” ye?» ¹³ Nka ŋge u à u cùuŋɔ ke, u sàha mpyi a uru cè mè, sùpyire mpyi a nyaha kuru cyage e, ka Yesu si mpínni ti shwɔhɔl'e.

¹⁴ Lire kántugo Yesu à sà u nya Kilejaarebage ntàani na, maa u pyi: «Lógo, mu à cùuŋ'â kwó. Ma hà nùru cye le kapiini labɛr'e nde li sí mu pyi mu u kyaa ta nde l'â waha niŋcyiini na mè.» ¹⁵ Ka nàŋi si ŋkàr'a sà yi jwo Yahutuubii nùŋufeebil'á na Yesu u à uru cùuŋɔ. ¹⁶ Ka pi i wá na pyiŋkanna caa si kapii pyi Yesu na, naha na ye u à wà cùuŋɔ canŋɔŋke e. ¹⁷ Ka Yesu si pi pyi: «Mii Tuŋi na báaraŋi pyi tɛrigii puni i, lire kurugo mii mú à yaa mii a báare†.» ¹⁸ Yesu à puru jwo ke, ka Yahutuubii nùŋufeebii si nàara na

* **5:10** Musa Saliyaŋi mpyi a li cyèe na báara kà raa mpyi canŋɔŋke e mè. Kile Saliyaŋi cyelentiibil'â là bàra u na na wà mèé ká tuguro lwó kuru canŋke, urufol'â báara pyi. † **5:17** Y'â jwo Zhenezi 2.2-3 i na Kile à ŋɔ u báaraŋi na canŋɔŋke. Yahutuubil'â dá yire na maa nyɛ li na piye funŋ'i na Kile na niŋyini ná ŋiŋke kɛɛŋi canŋɔŋke e mú. Ná li sí nyɛ amuni, pi nyɛ a yaa pi Yesu cɛge mè.

u caa raa bùu, naha na ye u kuro nye canñonke e me, maa núr'a jwo na uru Tunji u nye Kile, maa uye tàanna ná Kile e.

Kile à kuni kan Yesu á u sùpyire sàra

¹⁹ Ka Yesu si núr'a jwumpe lwó maa jwo: «Sèenji na mii sí n-sii yi jwo yii á, Jyafoonji si n-jà yaaga pyi uy'á me, u aha ndemu nya u Tunji u u mpyi ke, lire u maha mpyi. Karigii puni Tufoonji maha mpyi ke, cyire Jyafoonji maha mpyi mú, ²⁰ naha na ye Jyafoonji kyal'à táan Tufoonji á. Lire e u maha u karigii nimpyiinikii puni cyére u na. Karigii cyi à pée yii niñyanñkwógigii na ke, u sí cyire cyée u na u pyi, bà li si mpyi si yii kàkyanhala me. ²¹ Bà Tufoonji na sùpyire nèni na yige kwùñi i, marii shìñi kaan t'á me, amuni Jyafoonji maha shìñi kaan u nyii wuubil'á. ²² Tufoonji bà u sí sùpyire sàra si ntàanna ná pi kapyiinñkil'e me, u à kuni kan Jyafoonji á u a lire pyi, ²³ bà sùpyire puni si mpyi s'a Jyafoonji père, Tufoonji pèenñkanni na me. Ngemu ká mpyi u nye na Jyafoonji père me, Tufoonji u à u tun ke, u mú nye na uru père me.

²⁴ Sèenji na mii sí n-sii yi jwo yii á, ngemu ká mii jwumpe lógo maa dá mii tunvoonji na ke, urufol'à shìñi niñkwombaanji ta. U nàzhan saha nye Kile yoge e me, u à fworò kwùñi i mà jyè shìñi niñkwombaanji i mà kwò.

²⁵ Sèenji na mii sí n-sii yi jwo yii á sahanñi, tèni là na ma, li bá à nò a kwò, kwùubii sí raa Kile Jyanji mejwuuni nùru, mpiimu ká u jwumpe lógo maa jwè pu na ke, pire sí shìñi niñkwombaanji ta. ²⁶ Bà Tufoonji nye shìñi niñkwombaanji foo me, amuni u à Jyafoonji pyi uru shìñi kanfoo mú, ²⁷ maa kuni kan u á u sùpyire sàra u tàanna ná pi kapyiinñkil'e, naha na ye uru u nye Supyanji Jyanji. ²⁸ Jwumpe puni mii à jwo a kwò ke, puru ká yii kàkyanhala me, tèni là na ma, kwùubii puni sí raa Supyanji Jyanji mejwuuni nùru. ²⁹ Kwùubii puni sí jè n-fworò pi fanñyi i. Mpii pi à kacennji pyi ke, pire sí shìñi niñkwombaanji ta, kapimpyiibii nàntanñi u nye kwùñi. ³⁰ Mii sí n-jà kyaa pyi naye e me, nde mii Tunji à jwo ke, ná lire e mii sí sùpyire sàra si ntàanna ná pi kapyiinñkil'e. Mii sùpyire sàranñkann'à tii, naha na ye mii nye na li pyi na nyii wuuni me, fo na tunvoonji nyii wuuni.

Yesu à jwo na uru jwumpe na nye sèe

³¹ Kàmpyi mii yabilinji u mpyi na yu naye kyaa na, mii jwumpe mpyi na si n-jà n-pyi sèe me. ³² Wabere u à mii kyaa jwo, mii à cè u jwumpe nye sèe. ³³ Nye yii à pii tun Yuhana á, ka u u sèenji kanni jwo pi á mii kyaa na. ³⁴ Mii wi ke, mii nye a naye tíñe sùpya jwòmuguro na me, ñka mii na jcyii karigii yu yii á, bà yii si mpyi si shwò me. ³⁵ Yuhana à pyi bà fùkina nye na ñi yii shwòhòl'e me. Puru bènmppe kurugo yii à tère nimbilere pyi funntange e. ³⁶ Kani là à mii kyaa jwo, lire fàn'h'à nyaha mà tòro Yuhana jwumpe na. Karigii Tufoonji à kan mii á maa jwo na mii u cyi pyi a fùññò ke, cyire kyaa na mii nye. Sèenji na, jcyii karigil'à li cyée na Tufoonji u à mii tun. ³⁷ Tufoonji u à mii tun ke, uru u maha mii kyaa yu. Ñka yii sàha u mejwuuni lógo mà nya me, yii sàha u nya mà nya me. ³⁸ U jwumpe nye a tatenge ta yii e me, naha na ye yii nye a dá u túnntunñi na me. ³⁹ Yii na Kile Jwumpe Semenji kálali ná funñinñke e, naha na ye yii na sòññi na yii sí shìñi niñkwombaanji ta u e, uru sí u nye na mii kyaa yu. ⁴⁰ Lire ná li wuuni mú i, yii nye a nèn'a pa mii á bà yii si mpyi si uru shìñi ta me.

⁴¹ Sùpyire t'a mii père, lire bà mii nye na jcaa me. ⁴² Mii à li cè mú na tàange nye yii zompji na mà yyaha tii ná Kile e me. ⁴³ Mii à pa na Tunji mege na, ka yii i mii cyé, ñka kàmpyi sùpyanji wabere u mpyi a pa uye mege

na, yii mpyi na sí n-é uru na. ⁴⁴ Yii shinjéebii pi a yii pêre, lire l'à táan yii á. Mà li ta nge u à sii Kile ke, pèente uru maha nkaan ke, yii nje na tire caa me. Nye di yii sí n-jà n-dá mii na n-jwo ye? ⁴⁵ Yii àha raa sònñi na mii u sí na Tunji sòn yii na me. Kile túnntunñi Musa na yii sònñor'à taha ke, uru u sí u sòn yii na. ⁴⁶ Kàmpyi sèñi na yii mpyi a dá Musa na, yii mpyi na sí n-dá mii na mú, naha na ye u à mii kyaa jwo u sémenji i. ⁴⁷ Nye yii aha mpyi yii nje a dá uru sémenji jwumpe na me, di yii sí n-jà n-dá n-jwo mii jwójwumpe na ye?»

6

Yesu à shiin kampwəhii kanjuro jwə cya

(Macwo 14.13-21; Marika 6.30-44; Luka 9.10-17)

¹ Lire kàntugo Yesu à kàre Galile banji kùñke na, uru banji mege mú na nje Tiberiyadi. ² Shinjyahara mpyi a taha u jwəh'i, naha na ye u mpyi na kakyanhala karigii ncyimu pyi na yampii cùñi ke, pi jyii mpyi cyire na. ³ Pi à nò banji kùñke na ke, ka Yesu ná u cyelempyiibii si sà dùgo nanke kà na, maa ntéen wani. ⁴ Yahutuubiibilerenkwonji kataanni sí mpyi a nò a kwò. ⁵ Mà pi yaha wani, Yesu à wíl'a sùpyire niñyahara nya ti i si u yyére, ka u u jwo Filipi á: «Taa wuu sí bwúuru ta n-shwə n-kan nte sùpyire puni ti lyí ke?» ⁶ Yesu à puru jwo si Filipi zò shwə. Sèñi na, u mpyi a u nimpyiini cè a kwò. ⁷ Ka Filipi si u pyi: «Wuu méé ká sà shin niñkin canmpyaa nkwwu shuunni (200) báara sàra tég'a bwúuru shwə mà pa ntáa nte sùpyire na, ti puni si bwúuru kwənrə ta me.» ⁸ Mà pi yaha puru jwumpe na, Yesu cyelempyanji pi maha mpyi Andire, Simə Pyeri sijnéñi ke, ka uru si jwo Yesu á: ⁹ «Mii à bwúuru* jùnyə kanjuro ná fyapyaa shuunni nya nàñjiibilini là á naha. Nka naha yire sí n-jà jwə nte sùpyire puni na ye?»

¹⁰ Ka Yesu si pi pyi: «Yii sùpyire pyi ti téen.» Ka ti i ntéen njege na, naha na ye kuru cyage njege mpyi a nyaha. Nambaabii mpyi a kampwəhii kanjuro (5.000) kwò. ¹¹ Ka Yesu si bwúuru jùnyi lwó maa fwù kan Kile á, maa yi kan pi à táa sùpyire nintéenre na, maa fyaabii kan pi à táa ti na mú. Ka ti puni si lyí a tìn.

¹² Ti pun'à lyí a tìn ke, ka u u jwo u cyelempyiibil'á: «Paanyi y'à kwòro ke, yii yire kuu, bà yi si mpyi y'àha nkéége me.» ¹³ Ka pi i yire kul'a tég'a shəhii ke ná shuunni jí.

¹⁴ Lire kakyanhala kani Yesu à pyi ke, sùpyir'à lire nya, maa jwo: «Sèñi na, nge u nje Kile túnntunñi, nge kyaa l'à jwo na u sí n-pa dñyeni i ke†.»

¹⁵ Yesu à li nya na sùpyire la nje si uru cù fànhe e si mpyi saannji ke, ka u u yíri ti taan, maa núr'a dùgo nanke nñ'i uye niñkin.

Yesu à jaara lwəhe jñ'i

(Macwo 14.22-33; Marika 6.45-52)

¹⁶ Yàkəwəər'à nò ke, ka Yesu cyelempyiibii si nkàre banji jwəge na. ¹⁷ Numpilag'à wwò a Yesu yaha u sàha nkəwò a nò pi yyére me. Ka pi i bakwəge kà lwó si jyiile s'a nkéége Kaperenamu kànhe e. ¹⁸ Mà pi yaha bakwəge e ka kafeebwəhə si yíri na lwəhe nyàha sèl'e. ¹⁹ Pi à culumetirii kanjuro pyi na si baan'á lwəhe jñ'i ke, ka pi i Yesu nya u u jaare lwəhe

* **6:9** Bwúuruñ'á yaa ná sùmashinji nge mu i ke, uru mege nje orizhi. † **6:14** Yahutuubii mpyi na Kile túnntunñi wà sigili, Musa fiige (Duterenəmu 18.15). Pil'à kàlanji wà kan na uru sí bwúuruñji pyi u yíri niñyini i, u tige niñke na, bà Musa à li pyi me.

ɲɲɲ'i, na sɪ pi á, ka fyagare si pi cù sèl'e. ²⁰ Ka Yesu si pi pyi: «Yii àha vyá mɛ, mii wɪ.» ²¹ Lire tɛni i, l'à táan pi á Yesu u jyè ná pire e bakwɔɔge e, ka pi i ntíl'a nɔ pi tashage e.

Sùpyire na Yesu caa

²² Kuru canɲa nùmpanɲa, sùpyire ti mpyi a kwóro wani baɲi kùɲke na ke, ka tire si ɲcè na bakwɔɔgɔ nɲɲkin ku mpyi wani, maa ɲcè na Yesu ɲye a jyè kur'e ná u cyelempyiibil'e mɛ, ɲaha na ye pire kanni pi à jyè a kàre. ²³ Nka bakwooyi yabɛɛ mpyi a yíri Tiberiyadi kànhe e. Kafoonɲi Yesu à fwù kan Kile á, maa bwúurunɲi táa táa sùpyire na cyage ɲkemu i ke, yi mpyi a yéere kuru cyage taan. ²⁴ Nye sùpyir'à pa li ɲya na Yesu ɲye wani mɛ, u cyelempyiibii mú sí ɲye wani mɛ, maa jyè yire bakwooyi i mà kàre Kapɛrenamu kànhe e Yesu tacyage e.

Yalyire ti maha shɲi nɲɲkwombaanɲi kaan ke

²⁵ Pi à sà Yesu ɲya baɲi kùɲke sanɲke na ke, maa jwo: «Cyelentunɲi, tɛni ndire e mu à pa naha ye?» ²⁶ Ka Yesu si pi pyi: «Sɛɛɲi na mii sí n-si yi jwo yii á, kakyanhala karigii yii à ɲya mii u mpyi ke, cyire kurugo bà yii na mii caa mɛ, ɲka yalyire yii à lyí fo mà tin ke, tire kurugo yii na mii caa. ²⁷ Yalyire ti na fwónre ke, yii àha raa báare tire kurugo mɛ, nte ti ɲye ti ɲye na fwónre mɛ, ná ti maha shɲi nɲɲkwombaanɲi kaan ke, yii a báare tire kurugo. Supyanɲi Jyanɲi u ɲye tire yalyire kanvoonɲi, ɲaha na ye Tufoonɲi à uru cwɔɔnr'a yaha lire mɛɛ na.»

²⁸ Ka pi i Yesu yíbe: «Naha wuu à yaa wuu a mpyi Kile ɲyii kani ye?» ²⁹ Ka Yesu si pi pyi: «Kile ɲyii kani li ɲye yii dá u túnntunɲi na.»

³⁰ Ka pi i núr'a u pyi: «Kakyanhala kani ndire mu sí n-pyi n-cyêe wuu na, wuu u ja a dá mu na ye? Naha mu sí n-pyi ye? ³¹ Mà wuu tulleyi yaha síwage e, pi à manɲi lyí bà l'à sémɛ Kile Jwumpe Semɛɲi i “U mpyi maha yalyire kaan pi i lyí ntemu t'à yíri nɲɲɲi i ke‡.» ³² Ka Yesu si núr'a pi pyi: «Sɛɛɲi na mii sí n-si yi jwo yii á, yalyire t'à yíri nɲɲɲi i ke, Kile túnntunɲiMusa bà u à tire kan mɛ. Nka mii Tunɲi kanni u maha sèe yalyire kaan, ntemu t'à yíri nɲɲɲi i ke. ³³ Naha na ye yalyire Kile maha ɲkaan ke, tire ti ɲye nte t'à yíri nɲɲɲi i ke, tire ti maha shɲi nɲɲkwombaanɲi kaan diɲye sùpyir'á.» ³⁴ Ka pi i u pyi: «Kafoonɲi, mu à yaa mu a tire yalyire kaan wuu á tɛrigii puni i.»

³⁵ Ka Yesu si pi pyi: «Mii u ɲye yalyire nte ti maha shɲi nɲɲkwombaanɲi kaan sùpyir'á ke. Ngemu ká mpa mii á ke, katege saha si n-si urufoo ta mɛ; ɲgemu ká dá mii na ke, byaga saha si n-si urufoo ta mɛ. ³⁶ Bà mii à yi jwo yii á mà kwɔ mɛ, yii à mii ɲya, yii sí sàha ɲɛn'a dá mii na mɛ. ³⁷ Mpii mii Tunɲi na ɲkaan mii á ke, pire puni sí raa ma mii á. Ngemu ká mpa mii á ke, mii si n-si uru kòrɔ n-yige cyíɲɲi na mɛ. ³⁸ Mii ɲye a yíri nɲɲɲi na mà pa ɲɲɲke na si mpa a na ɲyii wuuni pyi mɛ, mii à pa mpa a na tunvoonɲi ɲyii wuuni pyi. ³⁹ Mii tunvoonɲi ɲyii wuuni li ɲye, mpii puni u à kan mii á ke, mii àha zii ɲkwɔ pi wà nɲɲkin yaha u pɲɲni mɛ, ɲka mii u pi puni ɲè a yige kwùɲi i diɲye canɲkwɔge. ⁴⁰ Nde li ɲye mii Tunɲi ɲyii wuuni ke, lire li ɲye shin maha shin ká Jyafoonɲi ɲya, maa dá u na ke, urufoo sí shɲi nɲɲkwombaanɲi ta, mii mú sí urufoo ɲè n-yige kwùɲi i diɲye canɲkwɔge.»

⁴¹ Yesu à jwo na uru u ɲye yalyire t'à yíri nɲɲɲi i ke, ka puru jwumpe si mpɛn Yahutuubii ɲɲɲufeebil'e, ka pi i wá na ɲkunni piye shwɔhɔl'e. ⁴² Maa

jwo: «Yusufu jyanji Yesu bàl'à? Wuu à u tunji cè mà u nunji cè, ka u u mpa a nkò na ur'à yîri Kile yyére la?»

⁴³ Ka Yesu si jwo: «Yii kununje nwɔ yaha. ⁴⁴ Sùpya si n-pa mii á, Tufoonji u à mii tun ke, ná uru bà u à pa ná u e mɛ. Urufoo ká mpa mii á, mii sí u jè n-yige kwùnji i dijnye canjkwɔge. ⁴⁵ Kile túnntunmpii sémabil'e, yii sí mpe jwumpe ta wani “Kile yabilinji sí pi puni kála§.” Shin maha shin ká Tufoonji jwumpe lógo, maa jɛɛ pu na ke, uru sí n-pa mii á. ⁴⁶ Nka lire jye a li cyée na wà a Tufoonji jya mɛ, fo nge u à yîri Kile yyére ke. Uru u à Tufoonji jya. ⁴⁷ Sèenji na mii sí n-sìi yi jwo yii á, ngemu u à dá mii na ke, shìnji ninjkwombaanji na jye urufol'á. ⁴⁸ Yalyire ti maha shìnji ninjkwombaanji kaan sùpyir'á ke, mii u jye tire. ⁴⁹ Mà yii tulyeyi yaha síwage e, pi à maninji lyí. Lire ná li wuuni mú i, pi à kwù. ⁵⁰ Nka nte t'à yîri ninyinji na mà tíge njnke na ke, ngemu ká tire lyí ke, u saha si n-kwú mɛ. ⁵¹ Mii u jye tire yalyire shìnji woore mà yîri ninyinji na. Shin maha shin u à tire yalyire tà lyí ke, urufoo sí shìnji ninjkwombaanji ta. Yalyire mii sí n-kan dijnyenji si shìnji ninjkwombaanji ta ke, mii cyeere ti jye tire.»

⁵² Yesu à yire jwo ke, ka nàkaante si yîri Yahutuubii shwòhòl'e na: «Di nge nàni sí n-jà u cyeere kan wuu lyí ye?»

⁵³ Ka Yesu si núr'a yi jwo pi á: «Sèenji na mii sí n-sìi yi jwo yii á, yii aha mpyi yii jye a Supyanji Jyanji kyaare kyà, maa u sishange bya mɛ, yii si shìnji ninjkwombaanji ta mɛ. ⁵⁴ Ngemu ká mii cyeere kyà maa mii sishange bya mú ke, shìnji ninjkwombaanji na jye urufol'á. Mii sí urufoo jè n-yige kwùnji i dijnye canjkwɔge, ⁵⁵ naha na ye mii cyeere ti jye yalyire sèe woore, mii sishange mú sí jye lùbyage sèe woge. ⁵⁶ Ngemu ká mii cyeere kyà maa mii sishange bya ke, urufoo sí n-kwòro mii wwojɛge e, mii mú sí n-kwòro urufoo woge e. ⁵⁷ Tufoonji u jye shìnjifoo ke, ur'à mii tun, ur'e mii à shìnji ta, lire pyinjanni na, ngemu ká mii cyeere kyà ke, urufoo sí shìnji sèe wunji ta mii cye kurugo. ⁵⁸ Yalyire t'à yîri ninyinji na ke, tire ti jye nte. Yii tulyey'à ntemu lyí maa nkúw ke, ti jye tire fiige mɛ. Ngemu ká tire yalyire lyí ke, urufoo sí shìnji ninjkwombaanji ta.»

⁵⁹ Jye Yesu à sùpyire kála ná mpe jwumpe e Kapɛɛnamu kànhe Kile Jwumpe kàlambage e.

Yesu jwumpe maha shìnji ninjkwombaanji kaan

⁶⁰ Jye Yesu à puru jwumpe jwo amuni ke, ka u cyelempyiibii nijyahamii si jwo: «Sèenji na, mpe jwump'à waha a tòro. Jo u sí jɛɛ mpe e ye?»

⁶¹ Yesu à cè na nje ur'à jwo ke, na yir'à waha u cyelempyiibii na, lire e pi na nkunni, ka u u yi jwo pi á: «Mpe jwump'à yii yà mú la? ⁶² Yii aha bá Supyanji Jyanji jya u u dùru u tayirige e ninyinji na de? Naha yii sí n-jwo ye? ⁶³ Kile Munaani li maha shìnji sèe wunji kaan sùpyan'á, ná lire bà mɛ, sùpyanji yabilinji fànhe si n-jà yaaga pyi mɛ. Jwumpe mii à jwo yii á ke, p'à fworò Kile Munaani i, pu sí maha uru shìnji kaan. ⁶⁴ Nka pìi na jye yii e, pi jye a dá mɛ.»

Jye mà lwò fo tasiige e, mpìi pi jye pi jye a dá mɛ, ná nge u sí Yesu le cye e ke, u mpyi a pire cè. ⁶⁵ Ka Yesu si núr'a pi pyi: «Lire kurugo mii à yi jwo yii á na sùpya si n-jà n-pa mii á ná Tufoonji Kile jye a li fànhe kan urufol'á mà ye.»

66 Mà lwó kuru canŋke na, u cyelempyiibii niŋyahamil'à nùru u fye e, pi saha ñye a ñen'a taha u ñwòh'i mε. 67 Ka Yesu si u cyelempyiibii ke ná shuunniŋi pyi: «Yii sí de, yii sí ñεε n-kàre mú la?» 68 Ka Simó Pyeri si u pyi: «Kafoonji, jofoo yyére wuu sí raa ñkèεge, shiŋi niŋkwombaanji jwumpe sí ñye mu á ye?» 69 Wuu à li cè maa dá li na na ñge u à fworó Kile e ke, uru u ñye mu.»

70 Ka Yesu si pi pyi: «Tá mii bà u à yii ke ná shuunniŋi cwòonrò mε? Nka yii wà niŋkin na naha zàmpen.» 71 Simó Isikariyoti jyanji Zhudasi kyaa Yesu mpyi a jwo ke, uru u sí n-pa u le cye e, maa li ta u na ñye cyelempyiibii ke ná shuunniŋi niŋcwònròbil'e.

7

Yesu cìnmpyiibii ñye a dá u na mε

1 Lire kàntugo Yesu à tòro ná ñani i Galile kùluni i, u ñye a ñen'a jyè Zhude kùluni i mε, ñaha na ye Yahutuubii ñùñfueebii mpyi na u caa si mbò. 2 Yahutuubii vùnnyi kataanni mpyi a byanhara a kwò. 3 Ka Yesu cìnmpyiibii si mpa u fye e, maa yi jwo u á: «Mu à yaa mu u yiri naha numε mà kàre Zhude kùluni i, bà mu cyelempyiibii pi ñye kuru cyage e ke, pire si mpyi si mu kakyanhala karigii ñya mε. 4 Ngemu la ká mpyi sùpyire si u cè ke, uru ñye a yaa u a karigii pyi ñwòhòre e mε. Ncyii kakyanhala karigii mu na mpyi amε ke, li pyi bà ñiñyeŋi puni si mpyi si cyi ñya mε.»

5 Yesu cìnmpyiibii mpyi na puru puni yu, ñaha na ye pi ñye a dá u na mε. 6 Ka Yesu si pi pyi: «Lire tèepyiini sàha ñkwò a nò mii á mε. Tère o tère l'à táan yii á ke, yii maha yii nyii wuuni pyi. 7 Yii kyaa si n-jà n-pen ñiñye sùpyir'á mε, ñka mii kyal'à pen t'á, ñaha na ye mii na li yu t'á na ti kapyiŋkii ñye a ñwò mε. 8 Yii pi ke, yii a si kataann'á. Nka mii wi ke, mii kèεge numε mε, ñaha na ye tēni sàha nò mii á mε.» 9 U à yire jwo pi á ke, maa ntēn wani Galile kùluni i.

Yesu à kàre vùnnyi kataanni cyage e

10 Nye Yesu cìnmpyiibil'à kàr'a kwò kataann'á ke, ka Yesu si ñwòh'a kàre uye niŋkin. 11 Lir'à ta Yahutuubii ñùñfueebii mpyi na u caa sùpyire shwòhòl'e, fo na yíbili: «Taa u ñye ke?»

12 Sùpyire shwòhòl'e, jwumò niŋyahama mpyi na ñkunni Yesu kyaa na. Pii mpyi na ñko: «Ñge nàñi ñye sùpya niŋcēñε» pii sí i ñko: «Sèe bà mε, u na sùpyire leni kuni nimpīini i.» 13 Mpe jwumpe puni mpyi na ñwòhòni na yu, ñaha na ye pi mpyi na fyáge Yahutuubii ñùñfueebii na.

Yahutuubii pìl'à nàkaana pyi ná Yesu i

14 Tēni i kataann'à nò niŋke e ke, ka Yesu si ñkàre Kilejaarebage ntàani na, maa cye le na sùpyire kâlali. 15 Ka Yahutuubii ñùñfueebii si wá na ñkyáali marii ñko: «Di ñge nàñ'á pyi maa Kile Jwumpe Semēñi cè na yu amε, wà sí ñye a u kâla pu na mà ye?»

16 Ka Yesu si jwo pi á: «Jwumpe na mii na sùpyire kâlali ke, mii wumò bà mε, mii tunvoonji wumò pi. 17 Ngemu la ká mpyi s'a Kile ñyii wuuni pyi ke, urufoo sí n-pa n-cè kampyi mii kàlan'á fworó Kile e, lire ñye mε mii yabilinji i u à fworó. 18 Ngemu ká a yu u yabilinji mege na ke, uye pèente urufoo maha ñcaa. Nka ñgemu la ká mpyi u tunvoonji s'a mpère ke, urufoo cye e sēenji ñye. Kafinara ñye urufoo karigil'e mε. 19 Kile tūntunnji Musa bà u à Saliyanji kan yii á mà? Yii wà sí ñye na cyire karigii kuni ñaare mε. Nye

ƚaha na yii sí na mii caa raa bùu ye?» ²⁰ Ka ƚii si jwo sùpyire shwòhòl'e: «Jínacyan u ƚye mu, sùpya ƚye na mu caa raa bùu mà ðe!»

²¹ Ka Yesu si ƚi ƚyi: «Mii à sàa ta naha kabwoo ninƚin ƚyi canƚòƚke e ke, ka lire si yii kàkyahanla la? ²² Yii maha ƚùnampyire kwùun canƚòƚke e, maa jwo na Musa u à lire kuni kan yii á (mà li ta Musa bà u à ƚkwòƚƚi sù me, ƚka yii tulyeyi yi.) ²³ Ná yii maha ƚùnampyire kwùun canƚòƚke e, si nta raa Musa Saliyaƚi kuni ƚaare, ƚye ƚaha na yii na ntíri mii na na mii à sùpya nimpurò cùurò canƚòƚke e ye? ²⁴ Yii àha raa sùpyire la wwù kanyaani kanni na me, ƚka yii fyánha a sèƚi cya yii cè, yii i nta a ƚà jwo.»

²⁵ Mà Yesu yaha jwumpe na, Zheruzalèmu kàƚhe shiinbii ƚii mpyi na ƚko: «Tá nàƚi ƚi na ƚcaa sí mbò ke, uru bà u ƚye ƚge me? ²⁶ ƚka u we, u u yu sùpyire shwòhòl'e, ƚi s'á fyáha maa u yaha wani. Kampyi wuu ƚùƚufeebil'á tèn li taan na Kile Nìƚcwònròƚi kyaa l'á jwo ke, na uru wi ðe? ²⁷ Wuu s'á ƚge nàƚi tayirige cè, mà li ta Kile Nìƚcwònròƚi ká mpa, sùpya ninƚin si u tayirige cè me.»

²⁸ ƚye mà Yesu yaha kàlaƚi na Kileƚaarebage e, u à jwo fánha na: «Yii à mii cè, maa mii tayirige cè mú la? ƚka mii ƚye a ƚa nay'á me, sèƚi na wà u à mii tun, yii ƚye a u cè me. ²⁹ Mii s'á u cè, ƚaha na ye mii à yíri u yyére, uru mú sí u à mii tun.» ³⁰ Yesu à yire jwo ke, ƚi la mpyi si u cù. ƚka sùpya ƚye a ƚà me, ƚaha na ye u tèecùni mpyi na sàha ƚkwò a nò me. ³¹ Lire ná li wuuni mú i, sùpyire shwòhòl'e shinƚyahara à dá Yesu na, tire sùpyire mpyi na ƚko: «Kile Nìƚcwònròƚi ká bú mpa, kakyanhala kani ndire u sí n-ƚa n-ƚyi mà núr'a tòro ƚge nàƚi wuuni taan ye?»

Yahutuubii ƚùƚufeebil'á ƚii tun ƚi sà Yesu cù

³² Mpe sùpyire mpyi na ƚkunni Yesu kyaa na ke, ƚ'á ƚyè Farizhèenbii ninƚyigil'e. ƚye ka Kile sàragawwuubii ƚùƚufeebii ná Farizhèenbii si Kileƚaarebage saƚcwònsigibii ƚii tun ƚi sà Yesu cù. ³³ Ka Yesu si jwo: «Mii saha sí tère nimbilere ƚyi yii shwòhòl'e, lire ká ntòro, mii sí núru na tunwoƚi yyére. ³⁴ Yii sí raa mii caa, yii sí mii ƚya me, ƚaha na ye cyage e mii sí n-ƚyi ke, yii sí n-ƚà nò wani me.» ³⁵ Ka Yahutuubii ƚùƚufeebii si wá na ƚko ƚiy'á: «Lire tèn i ke, taa ƚge nàƚi la ƚye s'a ƚkèège, marii ƚko na wuu si n-ƚà uru ƚya mà ye? Yahutuubii ƚi à caala a kàr'a sà ntèn Girèkiibii shwòhòl'e ke, kampyi ƚire yyére u la ƚye s'a ƚkèège, si sà a ƚi kálali ðe? ³⁶ Di mpe jwumpe ƚwòhe ƚye ye “Yii sí raa mii caa, yii sí mii ƚya me, ƚaha na ye cyage e mii sí n-ƚyi ke, yii sí n-ƚà nò wani me?”»

Yesu à jwo uru sí Kile Munaani kan dánafeebil'á

³⁷ ƚye kataanni canzannk'á nò ke, kuru sí k'á ƚyi canmbwòhe, ka Yesu si yír'a yyere sùpyire yyaha na, maa jwo fánha na: «Byaga ká wà ta, urufoo u a ma mii yyére, u u mpa bya. ³⁸ Ngemu ká dá mii na ke, lwòhe ku maha shìƚi kaan ke, kuru sí raa fwu raa fwoore urufoo funƚke e ba fiige, bà l'á séme Kile Jwumpe Semèƚi i me.» ³⁹ Kile Munaani li mpyi na sí n-ƚa n-kan dánafeebil'á ke, lire kyaa Yesu mpyi na yu ame. Lire tèn i Kile Munaani mpyi na sàha ƚkan me, ƚaha na ye Yesu mpyi na sàha dùgo nìƚyini na u ƚèente e me.

Sùpyire ƚwòjwump'á taa Yesu kyaa na

⁴⁰ Sùpyire shwòhòl'e, shinƚyahara à Yesu jwumpe lógo ke, ka ƚii si wá na ƚko: «Nàkaana ƚye me, Kile tùnntunƚi wuu na sigili ke, uru u ƚye ƚge nàƚi.» ⁴¹ ƚii bá mpyi na ƚko na Kile Nìƚcwònròƚi wi. Ka ƚii si jwo: «Di Kile

Nijɔwɔnɔnɔni sɪ n-jà n-yĩri Galile kùluni i n-jwo ye? ⁴² Li nyɛ a sɛmɛ Kile Jwumpe Semɛni i na Kile Nijɔwɔnɔnɔni sɪ n-fworo saanɔi Dawuda tùluge e mà? Maa nùr'a sɛmɛ “U sɪ n-yĩri Dawuda kànsege na, Bɛtilɛhemu kànhe e.” ⁴³ Ka sùpyire funzɔnɔre sɪ ntáa Yesu kyaa na. ⁴⁴ Pii mpyi wani sùpyire shwɔhɔl'e, pire la mpyi sɪ u cù, ŋka pi wà nyɛ a cye taha u na mɛ.

⁴⁵ Ka Kilejaarebage saɔwɔnsigibii sɪ nùr'a kàre Kile sáragawuubii jùɔfɛebii ná Farizhɛɛnbii yyére. Ka pire si pi yíbe: «Di k'à ta a jwo, ka yii i mpa maa u yaha ye?» ⁴⁶ Ka pi i pi pyi: «Wuu sàha ŋkwɔ a ŋge nàni jwumpe fiige lógo wuu niŋgyigigil'e mɛ!» ⁴⁷ Ka Farizhɛɛnbii sɪ pi pyi: «Yii mú à yiye yaha u à wurugo la? ⁴⁸ Tá yii sàha ŋkwɔ a lógo na wuu jùɔfoonɔi wà niŋkin, lire nyɛ mɛ Farizhɛɛnɔi wà niŋkin à dá u na? ⁴⁹ Mpii pi à dá u na ke, pire wà nyɛ a yaage cè Musa Saliyanɔi i mɛ, pi pun'à lánɔ.»

⁵⁰ Pi wà na mpyi wani, uru mɛge mpyi Nikodemu. Uru u mpyi a shà Yesu yyére canɔka numpilage e. Ka uru si jwumpe lwɔ, maa jwo Farizhɛɛnbil'á: ⁵¹ «Mà tàanna ná wuu Saliyanɔi i, wuu sɪ n-sìi n-jà yoge kwɔn shin na, mà li ta wuu nyɛ a fyánha a lógo u jwɔ na, lire nyɛ mɛ wuu nyɛ a u kapyiini cè mɛ.» ⁵² Ka pi i u pyi: «Lire e ke Galile kùluni shin mú u nyɛ mu la? Sà Kile Jwumpe Semɛni wíi, mu sɪ n-sii li jya wani na Kile tùnntunɔi wà sɪ n-yĩri Galile e mɛ.»

[⁵³ Pi à puru jwo ke, ka pi puni sɪ yír'a caala mà kàre pi pyenyi i.

8

Pi à ceewe cù ná nàni w'e

¹ Ka Yesu sɪ ŋkàr'a sà dùgo Olivye cire jaŋke na. ² Kuru canɔa nùmpañña jyešɔge na, maa nùr'a pa Kilejaarebage ntàani na. Shinɔyahara à pa bínni u taan, ka u u ntɛɛn na pi kálali. ³ Mà u yaha u u sùpyire kálali, Kile Saliyanɔi cyelentiibii pii ná Farizhɛɛnbii pil'à shà ná ceewe e u yyére, na u à ta a cù ná nàni w'e jacwɔrɔ na. Pi à u yyéɛɛ Yesu taan, sùpyire shwɔhɔl'e, ⁴ maa jwo: «Wuu cyelentunɔi, ŋge ceen'á ta a cù ná nàni w'e u u jacwɔre pyi. ⁵ Mà li ta Kile tùnntunɔi Musa s'á jwo Saliyanɔi i na uru ceenɔi shin'á yal'a wà a bò ná kafaay'e. Naha mu s'á jwo ye?»

⁶ Kànhaɔa pi à cyán Yesu na ná ŋke yibige e, bà pi si mpyi sɪ u ta jɔcù u yabilinɔi jwɔjwumpe kurugo mɛ. Ŋka Yesu à lyéele na sɛmɛni jìŋke na ná kampeeni i. ⁷ Ka pi i ŋkwɔro na u yíbili. Ka u u ŋkwɔ a yír'a yyére maa pi pyi: «Ŋge u nyɛ yii shwɔhɔl'e kapii baa ke, uru u fyánha a kafaaga lwɔ a tɛg'a u wà.»

⁸ Yesu à puru jwo ke, maa nùr'a lyéele na sɛmɛni jìŋke na. ⁹ Mpii pi à pa ná ceenɔi i ke, pir'á Yesu jwɔjwumpe lógo ke, ka pi i wá na fwore niŋkin niŋkin, mà lwɔ nànkolyeebii na fo mà pa nɔ kántugo wuubii na. Yesu kanni u à kwɔro wani ná ceenɔi i. ¹⁰ Yesu à pa jùŋke yírig'a wíi, u nyɛ a sùpya jya ná ceenɔi i mɛ, maa jwo: «Ceewe, mpii pi à mu la wwù ke, taa pi nyɛ ke? Wà nyɛ a jwo mu à yaa mu u bò mà?» ¹¹ Ka ceenɔi sɪ Yesu pyi: «Kafoonɔi, wà nyɛ a yire jwo mɛ.» Ka Yesu sɪ jwo: «Nyɛ mii mú sɪ n-jwo mu à yaa mu u bò mɛ. Ta sì, ŋka ma hà nùru lire kapiini fiige pyi mɛ.»]

Yesu u nyɛ Kile bɛɛnmpe, mpe p'à pa diɔnyɛni i ke

¹² Lire kántugo Yesu à nùr'a jwumpe lwɔ maa jwo sùpyir'á: «Mii u nyɛ diɔnyɛni bɛɛnmpe. Ngemu ká ntaha mii fye e ke, urufoo saha sɪ n-sii jaare numpini i mɛ, ŋka urufoo sɪ n-pyi bɛɛnmpe e mpe pu sɪ shìjì niŋkwombaanɔi nɔ urufoo na ke.»

13 Ka Farizhe**en**bii si u pyi: «Mu yabiliŋi kanni u jye na maye kyaa yu, mu jwump'á wuu pen.»

14 Ka Yesu si pi pyi: «Mii yabiliŋi méé ká sí i na naye kyaa yu, sèeŋi mii na yu yii á, jaha na ye mii à naye tayirige cè, maa na takarege cè. Yii sí pi ke, yii jye a mii tayirige cè me, yii mú jye a mii takarege cè me. 15 Yii na mii karigii wíi mà tàanna ná sùpyire sònŋonkanni i. Mii wi ke, mii jye na sùpya kapyiŋii wíi lire pyiŋkanni na me. 16 Mii aha a sùpyire karigii kataampe cwɔɔnre tɛni ndemu i ke, mii maha li pyi ná ntiŋi i, jaha na ye mii kanni bà u maha mpyi me, Tufoonji u à mii tun ke, uru maha mpyi ná mii i. 17 L'à sémé yii yabilimpíi Saliyaŋi i, na shiin shuunni jwɔjwumpe ká mpyi niŋkin kyaa na, lire li jye sèeŋi. 18 Mii yabiliŋi na naye kyaa yu, Tufoonji u à mii tun ke, uru mú na mii kyaa yu.»

19 Ka pi i Yesu pyi: «Taa mu tunji jye ke?» Ka u u pi pyi: «Yii jye a mii yabiliŋi cè me, si nta jyjéere mii Tunji na la? Yii n'a mpyi a mii cè, yii mpyi na sí mii Tunji cè mú.»

20 Yesu à mpe jwumpe puni jwo mà u yaha Kilejaarebage ntàani na u kàlaŋi pyi Kile bùjyeŋi yaayi yalenke taan. Sùpya jye a jà a u cù me, jaha na ye u tèecùni mpyi na sàha ŋkwò a nɔ me.

Yesu à uye cyêe

21 Ka Yesu si núr'a jwo: «Mii sí n-pa n-kàre, mii sí ká bú n-kàre, yii sí n-pa a mii caa. Ŋka yii sí n-kwú ná yii kapegigii tugure e. Cyage e mii kèege ke, yii sí n-jà nɔ wani me.»

22 U à puru jwo ke, ka Yahutuubii jùŋufeebii si wá na yu piy'á: «Taha u sí uye bò maa ŋko na cyage e uru sí n-kàre ke, na wuu sí n-jà nɔ wani me?»

23 Ka Yesu si pi pyi: «Yii à ta naha ŋke jùŋke na, mii s'á yíri niŋyiŋi na. Naha ŋge diŋyeŋi wuu pi jye yii, ŋka mii jye naha diŋyeŋi wuu me. 24 Lire na, mii à yi jwo yii á na yii sí n-kwú ná yii kapegigii tugure e. Yii aha mpyi yii jye a dá li na na “Mii u jye ŋge u jye ke”* me, yii sí n-kwú ná yii kapegigii tugure e.»

25 Ka pi i Yesu pyi: «Jo u jye mu lire sanni i ye?» Ka u u pi pyi: «Mii jye ŋgemu ke, mii à fyánha a yire jwo yii á. 26 Karii niŋyahagii na jye mii u jwo yii á si yii cèege yii kapyiŋkii niŋyahagil'e. Ŋje mii à lógo na tunvoon'á ke, yire mii na yu diŋye sùpyire pun'á. Mii tunvoonji u jye sèeŋifoo.»

27 Pi jye a mpyi a li cè na Yesu na yu Tufoonji Kile kyaa na me. 28 Lire kurugo ka Yesu si yi jwo pi á: «Yii aha mpa Supyaŋi Jyaŋi yirige niŋyiŋi na tɛni ndemu i ke, yii sí n-ta n-cè na “Mii u jye ŋge u jye ke†.” Yii sí n-ta n-cè na mii jye a sii na yaage pyi nay'á me, nde na Tufoonji à mii kàla ke, lire kanni mii na mpyi. 29 Sèe, mii tunvoonji jye ná mii i, u jye a mii yaha naye niŋkin me, jaha na ye nde l'à bê u á ke, lire mii maha mpyi tèrigii puni i.»

30 Yesu à puru jwo ke, ka shiŋyahara si dá u na.

Yesu à pèe Ibirayima na

31 Yahutuubii pi à dá Yesu na ke, ka u u jwo pir'á: «Yii aha mii jwɔjwumpe cù, sèeŋi na yii à pyi mii cyelempyii. 32 Lire tɛni i, yii sí sèeŋi cè, sèeŋi mú si yii yige bilere e.»

33 Ka Yahutuubii jùŋufeebii si u pyi: «Wuu na jye Ibirayima tùluge shiin. Wuu jye a sàa pyi a nya wà biliwe me, ka jaha sí mu ta mu à jwo na wuu

* 8:24 Kile à uye cyêe Musa na, maa jwo na uru mege ku jye: «Mii u jye ŋge u jye ke.» † 8:28 Kile à uye cyêe Musa na, maa jwo na uru mege ku jye: «Mii u jye ŋge u jye ke.»

sí n-fworo bilere e ye?» ³⁴ Ka Yesu si pi pyi: «Sèñi na mii sí n-sii yi jwo yii á, ñgemu ká ñkwôro na kapegigii pyi ke, urufoo na ñye kapegigii biliwe. ³⁵ Mà li ta bilinji ñye pyenge ñkemu i ke, u ñye a sii na jin'a pyi kuru pyenge shin me, ñka pyengefoo jyanji u à sii pyenge shinji yabilinji. ³⁶ Jyafoonji ká yii shwà kapegigii bilere na, lire e yii sí n-sii n-fworo t'e. ³⁷ Mii à li cè na yii na ñye Ibirayima tùluge shiin, lire ná li wuuni mú i, yii na ñcaa si mii bò, ñaha na ye mii jwumpe ñye a tateenge wwû yii e me. ³⁸ Mii wi ke, karigii mii à ñya na Tunji á ke, cyire mii na yu. Ncyii yii mú à lógo yii tunj'á ke, cyire yii na mpyi.»

³⁹ Ka pi i u pyi: «Wuu tunji u ñye Ibirayima.» Ka Yesu si pi pyi: «Yii n'a mpyi sèñi na Ibirayima pyii, karigii u mpyi na mpyi ke, yii mú mpyi na sí raa cyire pyi. ⁴⁰ Mà jwo yii pi à lire pyi ke, ka yii i wá na mii caa raa bùu na mii na sèñi yu yii á, bà mii à u lógo Kile á me. Ibirayima sí ñye a lire fiige pyi mà ñya me. ⁴¹ Yii tunji maha karigii ñcyiimu pyi ke, cyire yii maha mpyi.» Ka pi i u pyi: «Wuu ñye kàsòògo kùñò pyii me. Wuu Tunji na ñye ninjin, Kile wi.» ⁴² Ka Yesu si pi pyi: «Kàmppyi sèe Kile u ñye yii Tunji, mii kyaa mpyi na sí n-táan yii á, ñaha na ye mii à fworo Kile e, uru u à mii yaha a pa naha. Mii ñye a pa nay'á me, uru u à mii tun. ⁴³ Ñaha na yii ñye na mii jwumpe yyaha cini mà ye? Mii à li ta, yii la ñye si pu lógo me. ⁴⁴ Sitaanninji u ñye yii tunji, lire e l'à táan yii á, yii pi a u ñyii wogigii pyi. Supyibonjo u ñye u wi, fo mà lwó tasiige e, u sàha ntél'a sèñi jwo a ñya me, ñaha na ye sèebili ninjin ñye u funñke e me. U aha fini, u maha jwo a tàanna ná u funño sònñore e, ñaha na ye kafinare jwufoo wi, kafinare tunji mú wi. ⁴⁵ Ñka mii wi ke, sèñi kanni mii na yu, lire kurugo yii ñye a dá mii na me. ⁴⁶ Yii puni shwàhál'e, joofoo ninjin u sí n-jà li cyèe na mii à kapii pyi ye? Mii sí i sèñi yu yii á, ka yii i mpyi yii ñye a dá mii na ñaha na mà ye? ⁴⁷ Ñgemu ká mpyi Kile wu ke, urufoo maha Kile jwumpe núru. Mu aha yii ñya yii ñye na pu núru me, yii ñye Kile wuu me.»

⁴⁸ Ka Yahutuubii ññufeebii si Yesu pyi: «Wuu tànga na ñye mà jwo mu na ñye Samari shin kannu, jína na ñye mu i.» ⁴⁹ Ka Yesu si pi pyi: «Jína ñye mii i me. Sèñi na, mii na na Tunji père, yii sí ñye na mii père me. ⁵⁰ Mii ñye na na yabilinji mpèenji caa me, ñka wà u ñye wani, uru u ñye na mii mpèenji caa, uru u sí n-pa tànge kan mii á. ⁵¹ Sèñi na mii sí n-sii yi jwo yii á, ñgemu ká mii jwumpe lógo maa ñee pu na ke, urufoo si n-sii n-kwû me.»

⁵² Ka Yahutuubii ññufeebii si Yesu pyi: «Numé wuu à li cè sèñi na na jína na ñye mu i. Ibirayima à kwû, Kile túnntunmpii puni mú à kwû, ka mu u ñen'a jwo na ñgemu ká mu jwumpe lógo maa pu kurigii ñaare ke, urufoo saha si n-kwû me. ⁵³ Mu à pèe wuu tulyage Ibirayima na la? Ur'à kwû, Kile túnntunmpii mú à kwû. Joofoo mu na maye sònñi ye?» ⁵⁴ Ka Yesu si pi pyi: «Mii n'a mpyi na naye père, mii mpèenji mpyi na si là ñwo me. Ñka mii Tunji u na mii père. Yii à jwo na uru u ñye yii Kilenji, ⁵⁵ mà li ta, yii ñye a u cè me, mii s'à u cè. Mii n'a mpyi a jwo na mii ñye a u cè me, mii mpyi na sí n-pyi yii fiige kafiniviniwe. Ñka mii à u cè, maa u jwumpe kurigii ñaare. ⁵⁶ L'à táan yii tulyage Ibirayima á mà mii canmpañke ñya. U à ku ñya ke, ka u funñke si ntáan sèl'e.» ⁵⁷ Ka Yahutuubii ññufeebii si Yesu pyi: «Ei! mu sàha yee beeshuunni ná ke ta me, maa jwo mu à Ibirayima ñya la?» ⁵⁸ Ka Yesu si pi pyi: «Sèñi na mii sí n-sii yi jwo yii á, mà Ibirayima ta u sàha si me “Mii u ñye.”»

59 Puru jwumpe kurugo, ka pi i kafaaya lwó si ntège Yesu wà†, nka u à n̄wòh'a fworò Kilejaarebage e mà kàre.

9

Yesu à fyin̄ni wà cùuŋo

1 Yesu nintonon̄'a fyin̄ni wà n̄ya, uru nàni fyin wun̄i u à si. 2 Ka Yesu cyelem̄pyiibii si u yíbe: «Wuu cyelentun̄i, naha k'à n̄ge nàni fyin wun̄i pyi u à si ye? U kapegii fyè wi laa, u sifeebii wogigii fyè?» 3 Ka Yesu si pi pyi: «U fyin̄te ná u kapegii ná u sifeebii wogigii n̄ye cyiye kur'e me, l'à pyi si Kile sífente cyèe. 4 Wuu à yaa wuu mii tunvoon̄i t̄un̄ture pyi can̄ŋke e, lire t̄eni ká nt̄oro wuu taan, numpilage sí n-wwò, báara saha si n-jà n-pyi me. 5 Mà mii yaha naha d̄inyen̄i i, mii u n̄ye d̄inyen̄i b̄eenmpe.» 6 Yesu à puru jwo ke, maa ntilwòhe cyán n̄ŋke na mà t̄eg'a pworò f̄anhara, maa tire t̄eg'a fyinnan̄i n̄yiigii cwuugo, 7 maa yi jwo u á, na u sà u yyahe jyé Silowe n̄cwòge e (Silowe n̄wòhe ku n̄ye: «t̄un̄tun̄ŋo»). Ka fyin̄ni si n̄kàr'a sà ku jyé, ka u n̄yiigii si múgo, ka u u n̄uru.

8 N̄ye u t̄een̄n̄ebii ná mp̄ii pi m̄pyi maha u n̄int̄en̄ni n̄aa u u s̄ūpyire n̄áare ke, ka pire si piye yíbe: «Ei! Tá n̄ge nàni bà wuu m̄pyi maha n̄aa u à t̄een̄ na n̄áare me?» 9 Ka pi si jwo: «Uru wi» ka pi si jwo: «Uru bà me, u málwòro ti kanna.» Ka nàni yabilin̄i si mpa jwo: «Mii wi.» 10 Ka pi i u yíbe: «Di mu n̄yiigil'à pyi maa múgo ye?» 11 Ka u u jwo pi á: «Nàni pi maha m̄pyi Yesu ke, uru u à pworò f̄anhara a t̄iri mii n̄yiigii na, maa jwo na mii i sà yyahe jyé Silowe n̄cwòge e. Ka mii i n̄kàr'a sà ku jyé. Mii à ku jyé ke, ka mii i nt̄i na n̄aa na n̄cwúu.» 12 Ka pi i u yíbe: «Taa uru nàni n̄ye ke?» Ka u u pi pyi: «Mii n̄ye a u takarega cè me.»

13 N̄ye nàni n̄yiigii cyi à múgo ke, ka pi i n̄kàre ná u e Farizh̄en̄bii ȳyere. 14 Can̄ŋke Yesu à pwoore f̄anhara a t̄eg'a u n̄yiigii t̄iri cyi i nta a múgo ke, kuru na m̄pyi Yahutuubiican̄ŋo*. 15 Lire kurugo Farizh̄en̄bii mú à u yíbe n̄yiigii múgun̄kanni na. Ka u u jwo pi á: «Pworò u à f̄anhara a t̄iri mii n̄yiigii na, ka mii i sà yyahe jyé maa nt̄i na n̄aa.» 16 Ka Farizh̄en̄bii pi si jwo: «Nàni u à fyin̄ni cùuŋo ke, u si n-jà n-ȳiri Kile ȳyere me, naha na ye u n̄ye a can̄ŋŋke le dá e me.» N̄ka pil'à jwo: «Kàmpȳi u m̄pyi kapim̄pyi, u m̄pyi na si n-si n-jà n̄cyii kakyanhala karigii pyi me.» Lire pyin̄kanni na, pi n̄ye a jà a b̄ê n̄ŋkin na me.

17 Ka pi i n̄ur'a nàni yíbe: «Mu wi ke, naha mu na s̄on̄ni ma n̄yiigii múgufoon̄i kyaa na ye?» Ka u u pi pyi: «Kile t̄un̄tun̄ŋo wi.» 18 N̄ka Yahutuubii n̄ŋufeebii n̄ye a n̄en'a dá li na na u à si fyin, k̄antugo ka u n̄yiigii si nta a múgo me. Lire e pi à u sifeebii ȳyere, 19 maa pi yíbe: «Sèe wi n̄ge nàni n̄ye yii jya la? Sèe u fyin wun̄i u à si la? U aha nta u à si fyin, di u à pyi marii n̄aa nume ye?» 20 Ka u sifeebii si jwo: «Wuu à li cè na wuu pyà wi, maa li cè wuu à u si fyin. 21 N̄ka bà u à pyi marii n̄aa nume me, wuu n̄ye a cè me. Wuu mú sí n̄ye a u n̄yiigii múgufoon̄i cè me. U saha n̄ye pyà me, yii à yaa yii i u yíbe, u yabilin̄i sí yi jwo yii á.» 22 Nàni sifeebil'à yire jwo Yahutuubii n̄ŋufeebii yyaaha fyagare na. Pi m̄pyi a jwo a b̄ê li na na n̄gemu ká jwo na Yesu u n̄ye Kile N̄ŋcw̄on̄ŋi ke, pi sí urufoo k̄òro n-yige

† 8:59 Mà tàanna ná Yahutuubii Saliyan̄i i, wà ká Kile mege k̄ege, urufoo m̄pyi maha yaa u wà ná kafaay'e. * 9:14 Yahutuubii Saliyan̄i n̄ye a m̄pyi a n̄ee báaran̄i wà tufiige u a m̄pyi can̄ŋŋke e me, lire m̄pyi na fún pi á. Pi m̄pyi maha s̄on̄ni na mà yan̄a cùuŋo, lire na n̄ye mu à jwo urufol'à báara pyi.

Kile Jwumpe kàlambage e†. ²³ Lire na, u sifeebil' à jwo na u saha nyε pyà mε, pi u yíbe.

²⁴ Ka Farizhεεnbii si núr'a nàñi yyere, maa u pyi: «Sèenji jwo Kile yyahe taan, nàñi u à mu nyiigii múgo ke, wuu à u cè kapimpyi.» ²⁵ Ka nàñi si jwo: «U à pyi kapimpyi yo, u nyε a pyi kapimpyi mà yo, mii nyε a yire cè mε, ñka kani ninjkinji mii à cè ke, lire li nyε mii mpyi fyin, ñka numε mii na ñaa na ñcwúu.» ²⁶ Ka pi i núr'a u yíbe: «Naha u à pyi mu na yε? Di u à mu nyiigii múg'a jwo yε?» ²⁷ Ka nàñi si pi pyi: «Mii à yi jwo yii á mà kwò, ñka yii nyε a lógo mii ñwò na mε, ñaha yyaha yii la nyε mii u núr'a jwo yii á yε? Taha yii la mú nyε si mpyi u cyelempyii la?» ²⁸ Ka pi i u cyahala, maa jwo: «Mu u nyε u cyelempyanji, wuu sí na nyε Kile túnntunñiMusa cyelempyii. ²⁹ Wuu à cè na Kile à jwo ná Musa e, ñka ñge nàñi wi ke, wuu bá nyε a u tayirige cè mε.» ³⁰ Ka u u pi pyi: «Nde nyε kakyanhala dε! Yii à jwo na yii nyε a u tayirige cè mε, u s' à mii nyiigii múgo. ³¹ Wuu pun' à cè na Kile nyε na nuru kapimpyi á mε. Ñge u na u pèrè marii u nyii wogigii pyi ke, uru ñwò na u maha nuru. ³² Mà lwó dñyε tasiige e, wuu sàha sàa lógo na sùpyanji u à si fyin ke, na wà à jà a uru nyiigii múgo mε. ³³ Kàmpyi ñge nàñi mpyi a fworò Kile e mε, u mpyi na si n-ja yaaga pyi mε.» ³⁴ Ka Farizhεεnbii si jwo nàñ' á: «Mu à si kapimpyi, tacenñe nyε mu i mε! Ka mu u ñkwò a pa a wuu leni kure e la?» Maa u kòro.

³⁵ Nyε Yesu à pa lógo na pi à nàñi kòrò ke, maa sà u yíbe: «Mu à dá Supyanji Jyanji na la?» ³⁶ Ka nàñi si u yíbe: «Wuu cyelentuñi, jofoo kyaa na mu nyε yε? Mii la nyε si u cè si dá u na.» ³⁷ Ka Yesu si u pyi: «Uru mu à ñya amε, u u yu ná mu i.» ³⁸ Ka nàñi si jwo: «Kafoonji, mii à dá mu na» maa ninjkure sín Yesu taan. ³⁹ Lire tēni i, ka Yesu si jwo: «Mii à pa dñyεñi i si mpa sùpyire kapyiñkii kataampe cwònrò, bà fyinmpii si mpyi s'a ñaa, ñyafeebii si mpyi fyinmii mε.»

⁴⁰ Farizhεεnbii pi mpyi wani maa puru lógo ke, ka pire si u pyi: «Mà tàanna ná mu jwuñkanni i, wuu mú na nyε fyinmii be?» ⁴¹ Ka Yesu si pi pyi: «Yii n'a mpyi fyinmii, yii kapegigii tugure mpyi na sí n-láha yii na, ñka yii na sòññi na yii nyiigil' à múgo ke, lire e yii kapegigii tugure sí n-kwòro yii na.»

10

Yesu u nyε mpànahañi ninçenñi

¹ Nyε ka Yesu si núr'a jwo: «Sèenji na mii sí n-sii yi jwo yii á, ñgemu ká a ñcaa si jyè mpàbage e, u sí nyε a jyè mpàbage ñwòge e mε, maa dùgo kàsòge na a jyè ke, urufoo na nyε nàñkaawa, maa mpyi nàñkalyεga. ² Ñka ñgemu ká jyè mpàbage ñwòge e ke, uru u nyε mpànahañi yabiliñi. ³ Mpàbage kàanmucyafoonji maha yír'a ku múgo u á. Mpàabii maha u mejwuuni nuru, u maha u yabiliñi mpàabii yiri ninjkin ninjkin pi meyi na, maha yige ntàani na. ⁴ U aha u wuubii nàha a yige ntàani na, u maha ñaare pi yyaha na pi a sì ntaha u fye e, ñaha na yε pi à tēe u mejwuuni na a kwò. ⁵ Pi si n-sii n-taha nàmpòññe fye e mε, pi bá sí raa fi u yyaha na, ñaha na yε pi nyε a u mejwuuni cè mε.» ⁶ Yesu à ñke bàtaage jwo pi á, ñka pi nyε a ku ñwòhe cè mε.

⁷ Nyε ka Yesu si núr'a pi pyi: «Sèenji na mii sí n-sii yi jwo yii á, mii u nyε mpàbage ñwòge. ⁸ Mpii pi à pa mii yyaha na ke, pire puni na nyε nàñkaalii,

† 9:22 Pi aha wà kòrò Kile Jwumpe kàlambage e, sùpyire sannte mpyi maha urufoo wii mu à jwo u à kwù, pi kuro sàha maha mpyi urufol' e mε.

pi mú na nyε nànkalyeyε, nka mpàabii nyε a lógo pi á mε. ⁹ Mii sí u nyε mpàbage jwəge. Ngemu ká jyè mii i ke, urufoo sí n-shwə. Uru sí raa jyè, s'a fwoe u nyεmpe. Mii sí raa yalyire kaan urufol'á mú. ¹⁰ Nànkaaŋi kapani li nyε nànkaaŋe ná boore ná kakyaaŋe kanni. Nka mii wi ke, mii à pa si shiŋi niŋkwombaaŋi ná fεrempe kan na mpàabil'á.

¹¹ Mii u nyε mpàhanaŋi niŋcɛnɛŋi. Mpàhanaŋi niŋcɛnɛŋi maha u múnaani kan bà u mpàabii si mpyi si shwə mε. ¹² Sàrampanahawa nyε mpàabii foo mε. U aha sige yaaga jya, u maha fê maa mpàabii yaha. Sige yaage maha p̄i cū, pi sanmpil'a si jcaala. ¹³ Sàrampanahaŋi sí n-fê, jaha na ye wyéŋe u caa, u kuro nyε mpàabil'e mε.

¹⁴⁻¹⁵ Mii wi ke, mii u nyε mpàhanaŋi niŋcɛnɛŋi. Bà Tufoonji Kile à mii cè, ka mii mú si u cè mε, amuni mii à na mpàabii cè, mii mpàabii s'à mii cè mú. Mii sí na múnaani kan na mpàabii kurugo. ¹⁶ Mpàabii p̄i na nyε mii á, pi nyε nke mpàbage e mε*. Mii à yaa mii i pi nâha a pa, pi i mpa mii mejwuuni lógo. Lire e pi puni sí n-pa wà piye na mpyi mpàbaga niŋkin, mpànahawa niŋkin sí n-pyi pi jùŋə na. ¹⁷ Mu aha mii Tuŋi jya u à mii kyaa táan uy'á, lir'à ta mii sí na múnaani kan, si nûru li shwə. ¹⁸ Sùpya si n-jà mii múnaani wwû mii i fânhe e mε. Mii sí li kan nay'á. Síŋi nyε mii á mà li kan, síŋi nyε mii á mà li shwə sahanŋi. Yire mii Tuŋi à jwo mii u pyi.»

¹⁹ Yesu jwəjwumpe mpe kurugo, Yahutuubii jwəmyahigil'à táa sahanŋi. ²⁰ Niŋyahara mpyi na nko: «Jína na nyε u e, sícyere mú na nyε u e. Naha kurugo yii à yyéŋe marii u jwumpe nûru ye?» ²¹ Ka p̄i si jwo: «Eil mpe nyε jínacyan jwumə mε. Jínacyan sí n-jà fyinmii pyi pi a jaa la?»

Yesu à jwo uru u nyε Kile Jyanji

²² Nyε Yahutuubii Kilejaarebage kataanni li maha mpyi Zheruzalemu kànhe e yye maha yye ke, lir'à pa nə mà bē ná wyeere tēni i. ²³ Mà pi yaha lire kataanni na, ka Yesu sí wá na jaare na màre Kilejaarebage ntàani na, saanŋi Solomani n̄kubabwəhe jwəh'i. ²⁴ Ka Yahutuubii jùŋufeebii p̄i si mpa Yesu kwûulo maa u yibe: «Naha tère e mu sí wuu yige numpini i ye? Kampyi mu u nyε Kile Niŋcwənrəŋi, yire finiŋ'a jwo wuu á.»

²⁵ Ka Yesu si pi pyi: «Mii à yi jwo yii á mà kwə, nka yii nyε a dá mii na mε. Karigii mii na mpyi na Tuŋi mege na ke, cyire maha mii kyaa yu. ²⁶ Nka lire ná li wuuni mú i, yii nyε a dá mii na mε, jaha na ye yii nyε mii mpàabii p̄i mε. ²⁷ Mii mpàabii na mii mejwuuni nûru, mii à pi cè, pi maha ntaha mii fye e mú. ²⁸ Mii sí shiŋi niŋkwombaaŋi kan pi á, pi numpannke si n-kèege mε. Sùpya saha si n-jà pi ðiri n-shwə mii na mε. ²⁹ Mii Tuŋi u à pi kan mii á ke, ur'à p̄e ðiŋyɛŋi yaayi puni na. Wà mú si n-jà pi ðiri n-shwə Tufoonji na mε. ³⁰ Mii ná Tufoonji na nyε niŋkin.»

³¹ Yesu à puru jwo ke, ka Yahutuubii jùŋufeebii si nûr'a kafaaya bíle si ntège u wà mbò. ³² Ka Yesu si pi pyi: «Kacɛnŋkii niŋyahagii mii à ta Tufoonji á, maa cyire pyi yii jyi na ke, cyire shwəhəl'e li ndi kurugo yii la nyε si mii wà mbò ye?» ³³ Ka pi i u pyi: «Mu kacɛnɛni là kurugo bà mε, nka mu Kile mekeεge jwumpe kurugo. Mu shintiwe, ka mu u wá na maye pyi Kile.»

³⁴ Ka Yesu si pi pyi: «Li nyε a séme yii yabilimp̄i Saliyanji i na Kile à jwo “Yii na nyε kileebii p̄i!” mà? ³⁵ Wuu s'à li cè na Kile Jwumpe Semɛŋi si n-jà n-kèɛnɛ mε, Kile s'à jwumpe kan mpiimu á ke, u na pire yire “kileebii”

* **10:16** Mpi pi nyε pi nyε Yahutuu mε, ná pi sí n-pa dá Yesu na ke, pire kyaa na Yesu nyε naha n̄ke cyage e. † **10:34** Zaburu 82.6

pii. ³⁶ Mii wi ke, Tufoonji à mii cwònr'a tun naha dijnyenji i. Mii à jwo na mii u nyε Kile Jyanji ke, ka yii i mpyi di mà jwo na mii na Kile mege kèege ye? ³⁷ Karigii mii à pyi ke, kampyi yii à li nya na cyire nyε mii Tunji wogigii me, yii àha ndá na jwumpe na me. ³⁸ Nka yii aha nta yii à cè na mii à jcyii karigii pyi mà tàanna ná Kile nyii wuuni i, yii méε ká mpyi yii nyε a dá mii na me, yii dá li na na cyire karigil'à fworo Kile e. Lire tēni i yii sí li cè na sēnji na, mii ná Tufoonji à sàa wwò.» ³⁹ Lire tēni i, ka pi i nūr'a yīri s'a Yesu cwôre puru jwumpe kurugo, ŋka u à shwò pi na.

⁴⁰ Ka Yesu si nūr'a kār'a sà ntēen Zhurudēn banji kūrke na, cyage e Yuhana mpyi a fyānha na sūpyire batizeli ke. ⁴¹ Ka sūpyire nijyahara si shà u yyéere kuru cyage e. Marii ŋko tiy'á: «Yuhana nyε a kakyanhala kariii pyi wuu á me, ŋka yaaga maha yaaga u à jwo ŋge nāni kyaa na ke, yire pun'à pyi sèe.» ⁴² Ka pi nijyahara si dá Yesu na wani.

11

Lazari kwùŋkanni

¹⁻² Betani kànhe e, sijnε taanre na mpyi wani: Mariyama ná Marita ná Lazari. Mariyamaŋi u mpyi a sinmpe nūguntanga wumpe wu Kafoonji Yesu tooyi na, maa pu cwuugo ná u jūnjooore e ke, uru sijnεŋi Lazari mpyi na yà sèl'e. ³ Ka sijnεbii pūceribii si wà tun u sà yi jwo Yesu á: «Kafoonji, mu cevoonji naha a pyi yampi.» ⁴ Yesu à tire tūnture lógo ke, maa jwo: «Mpe yampe nyε a pa si Lazari bò me. Nka p'à pa si pēene taha Kile mege na, bà pēene si mpyi si ntaha Kile Jyanji na mú me.»

⁵ Marita ná Mariyama ná Lazari, pire shiin taanreŋi kyaa mpyi a táan Yesu á. ⁶ U à Lazari yampe kyaa lógo ke, maa ntēen wani kuru cyage e, mà canmpyaa shuunni pyi. ⁷ Lire kántugo maa jwo u cyelempyiibil'á: «Yii a wá, wuu nūru wuu a si Zhude kùluni i.» ⁸ Ka u cyelempyiibii si jwo: «Cyelentuŋi, li nyε a mō me, Zhude shiinbii la mpyi si mu wà mbò ná kafaayi i, ka mu u nūr'a jwo wuu a si wani la?» ⁹ Ka u u jwo: «Tá bēenmpe nyε canŋke e mà lwò nyége na fo yàkōŋke na me? Nyε ŋge u na jaare canŋke e ke, u uye burugumō nyε a táan me, jaha na ye dijnyenji bēenmpe na nyε wani. ¹⁰ Nka sūpya ká a jaare numpini i, u uye burugumō nyε a pēn me, jaha na ye bēenmpe nyε wani me.»

¹¹ Puru jwòhò na, ka Yesu si pi pyi: «Wuu cevoonji Lazari à ŋóò, mii sí n-sà u jè.» ¹² Ka cyelempyiibii si jwo: «Kafoonji, kampyi ŋóompe kanni pi, u sí n-yīri.» ¹³ Lazari kwùŋi kyaa Yesu mpyi na yu, ŋka u cyelempyiibii mpyi na sōnŋi na ŋóompe yabilijŋi kyaa u na yu. ¹⁴ Ka Yesu si nūr'a yi finij'a jwo pi á: «Lazari à kwù. ¹⁵ L'à pyi mii kántugo na ke, l'à táan mii i, jaha na ye nde sí yii pyi yii i dá mii na. Numε yii a wá, wuu a si u taan.» ¹⁶ Cyelempyanji mege ku nyε Tomasi, ná pi maha u pyi: «Ŋanji» ke, ka uru si jwo u shērefeebil'á: «Yii a wá, wuu a si ná wuu cyelentuŋi i, wuu u sà ŋkwù ná u e.»

Yesu à Lazari buwuŋjè

¹⁷ Nyε Yesu à nò Betani kànhe e, mà pi ta pi à Lazari le fanŋke e, canŋke sicyεere woge e u à nò wani*. ¹⁸ Betani ná Zheruzalēmu kànhe laage nyε a mpyi a tōn me. Ku laage nyε a tòro culumētirii taanre na me.

* **11:17** Yahutuubii cyelentiibii mpyi maha sōnŋi na sūpyanji ká ŋkwù, u múnaani maha ntēen u taan maha canmpyaa taanre pyi; cyire kántugo urufoo nyε na jin'a yīri sahanji me.

19 Yahutuubii niŋyahamii mpyi a shà Marita ná Mariyama yyére mà sà fwù pyi, pi sìjɛɛŋi ŋkwùŋi na.

20 Marita à pa lógo na Yesu na ma, u s'à byanhara kànhe na ke, maa yîr'a sà u ñùŋò bê, ka Mariyama si ntèen bage e. 21 Marita à sà nò Yesu na ke, maa jwo: «Kafoonji, kàmpyi mu mpyi naha, mii sìjɛɛŋi mpyi na sì n-kwù mɛ. 22 Nka mii à cè, cyage e wuu ñye amɛ ke, mu aha kyaa maha kyaa ñáare Kile á ke, u sí lire pyi mu á.» 23 Ka Yesu si jwo: «Marita, mu sìjɛɛŋi sí ñè n-fworo kwùŋi i!» 24 Ka Marita si jwo: «Mii à cè ñjɛɛ canŋkwage kwùubii ká mpa a ñèni, mii sìjɛɛŋi mú sí ñè.» 25 Ka Yesu si jwo: «Mii u ñye kwùubii ñèfoonji maa mpyi shìŋi niŋkwombaanifoonji. Ngemu ká dá mii na ke, urufoo mée ká ŋkwù, u sí shìŋi niŋkwombaani ta. 26 Ngemu ká uru shìŋi ta maa dá mii na ke, urufoo saha sì n-sì n-kwù mɛ. Marita, mu à dá lire na la?» 27 Ka u u jwo: «Ɔn Kafoonji, mii à dá li na na mu u ñye Kile Niŋcwónrɔŋi, Kile Jyanji, ŋge u mpyi a yaa u pa ñjɛɛŋi i ke.»

28 Ñye Marita à puru jwo ke, maa núr'a kàre pyenge e, maa sà u sìjɛɛŋi Mariyama ŋwòh'a yyere maa yi jwo u á: «Wuu cyelentuŋ'a pa, u à jwo mà shà.» 29 Mariyama à yire lógo ke, maa yîri fwòfwò mà kàre Yesu yyére. 30 Lir'a Yesu ta u sàha jyè kànhe e mɛ. Cyage e Marita à u bê a ta ke, wani u saha mpyi. 31 Yahutuubii pi mpyi na Mariyama fɔnŋi bage e ke, pir'à u ñya u à pâl'a fworo ke, maa yîr'a taha u fye e mú, pi mpyi na sônŋi na u à kàre fanŋke na zà a mɛɛ súu.

32 Mariyama à sà nò Yesu na ke, maa ñcwò u fere e, maa jwo: «Kafoonji, kàmpyi mu mpyi naha, mii sìjɛɛŋi mpyi na sì n-kwù mɛ.» 33 Yesu à Mariyama ñya u u mɛɛ súu, Yahutuubii pi mpyi wani kuru cyage e ke, maa pire ñya pi i mɛɛ súu mú ke, ka u lùuni si yîri, ka u u yyahe tanha, 34 maa pi yîbe: «Taa yii à Lazari buwuŋi yaha ke?» Ka pi i jwo: «Kafoonji, pa ku cyage wíi.» 35 Ka Yesu si mɛɛ sú. 36 Yahutuubii pi à Yesu mɛɛsuwuŋi ñya ke, ka pire si jwo: «Yii wíi, ŋge nàŋi kyaa mpyi a táan u á ðɛ!» 37 Ka pìi si jwo: «Uru u à fyin nàŋi ñyíigii múgo, u mpyi na sì n-jà Lazari sige kwùŋi na mà?»

38 Puru jwumpe saha à Yesu lùuni yîrige sèe sèl'e. Ñye pi à sà nò fanŋke na, kur'à pyi kafawyige, maa kafaaga tég'a ku tò. 39 Ka Yesu si pi pyi: «Yii kafaage láha fanŋke ñwòge na.» Buŋi sìjɛɛŋi Marita mpyi wani, ka uru si Yesu pyi: «Kafoonji, mu sí u ñuge ta ku u fwore, u canmpyaa sicyɛɛre cyi ñye niŋjaa fanŋke e.» 40 Ka Yesu si u pyi: «Mii ñye a yi jwo mu á na mu aha dá mii na na mu sí Kile sífente ñya mà?» 41 Ka pi i kafaage láha fanŋke ñwòge na. Ka Yesu si ñùŋke ñùruŋo niŋyini i, maa jwo: «Tufoonji, mii fwù ñye mu na, ñaha na ye mu à mii ñarege shwò. 42 Mii wi ke, mii à cè na mu maha ñeege mii ñareyi puni i, ŋka mii na yu amɛ, bà sùpyire puni ti naha a mii kwùulo ke, tire si mpyi si dá li na na mu u à mii tun mɛ.» 43 U à puru jwo ke, maa jwo fànha na: «Lazari, yîr'a fworo naha!» 44 Ka u u ntíl'a fworo fanŋke e, u tooyi ná u cyeyi mpyi a pwò, u yyahe s'à tò ná vàanŋyi i, ka Yesu si pi pyi pi yire puni sànhana a láha u na, pi i u yaha u a si.

Pi à vùŋŋò pwò Yesu na, si u bò

(Macwo 26.1-5; Marika 14.1-2; Luka 22.1-2)

45 Yahutuubii pi mpyi a kàre Mariyama yyére, maa Yesu kapyiinŋkii ñya ke, pi niŋyahara à dá u na. 46 Nka pire pil'a kàr'a sà Yesu kapyiinŋkii kyaa jwo Farizhɛɛnbil'á.

⁴⁷ Nye ka Kile sáragawwuubii ñùñufeebii ná Farizheenbii si piye nya, maa wwò a jwo ná yukyaala kurunke e Yesu kakyanhala karigii kyaa na. Pi mpyi na piye yíbili: «Ñge nàñ'á kakyanhala kariii ñiñyahagii pyi! Naha wuu sí n-pyi ye? ⁴⁸ Wuu aha u yaha u u ñcyii karigii pyi, sùpyire puni sí n-dá u na. Lire e ke Ìromu shiinbii sí n-pa wuu Kileñaarebage jya, si wuu shiñi puni bò.» ⁴⁹ Wà na mpyi pi e, pi maha uru pyi Kayifu. Uru u mpyi Kile sáragawwuubii ñùñufembwòhe lire yyeeni. Ka uru si pi pyi: «Yii ñye a yaage cè me! ⁵⁰ Yii ñye a cè shin ninjin u kwù kìni puni kurugo, lir'á pwòró kìni sùpyire puni ti kèege mà?» ⁵¹ Nye Kayifu mpyi a puru jwumpe yige uye e me. Bà u mpyi sáragawwuubii ñùñufembwòhe lire yyeeni me, lire kurugo Kile à puru jwumpe le u ñwòge e, u jwo na Yesu à yaa u kwù Izirayeli kìni sùpyire cyaga. ⁵² Nka Izirayeli sùpyire kanni kurugo bà u sí n-kwù me. Kile pyiibii pi ñye ñnye yyaha kurugo ke, u à yaa u kwù si pire puni wà piye na, si mpyi ninjin. ⁵³ Kuru canñke, Yahutuubii ñùñufeebil'á bê li na na Yesu à yaa u bò. ⁵⁴ Ka Yesu si láha uye ñcyèñi na sùpyir'á. Maa yíri wani mà kàre kànhe kà na síwage taan, kuru mege ñye Efrayimu, mà sà tère pyi wani ná u cyelempyiibil'e.

⁵⁵ Nye Yahutuubii bilereñkwoñi kataanni mpyi a byanhara, ka shiñyahara si yíri cyeyi yabere e mà pa Zheruzalemu kànhe e mà kataanni ta li sàha nò me, si mpa piye fíniñe Kile yyahe taan. ⁵⁶ Pi mpyi na Yesu caa, maa ñkàre Kileñaarebage ntàani na. Maa wá na piye yíbili: «Di ku ñye ye? Lire e ke u sì n-pa kataanni na mà?» ⁵⁷ Lir'á Kile sáragawwuubii ñùñufeebii ná Farizheenbii ta pi à yi jwo sùpyir'á mà kwò na shin maha shin ká Yesu saha cè ke, urufoo u sà yi jwo pir'á, bà pire si mpyi si u ta ñcù me.

12

Mariyama à Yesu tooyi tiri ná sìnme ñùguntan wum'i

¹ Yahutuubiibilereñkwoñi kataanni mpyi a byanhara, ku sanña mpyi canmpyaa baani. Ka Yesu si núr'a kàre Betani kànhe e. Lazari u mpyi a ñè a yige kwùñi i ke, uru na mpyi kuru kànhe e. ² Ka pi i yal'a shwòhò Yesu á kuru kànhe na, Marita u mpyi na tire yalyire karigii cwòñre. Lazari mú na mpyi ná Yesu i talyige e. ³ Mà pi yaha pi i lyi, Mariyama à sìnme ñùguntan wumò longara wumò* bwuu wu Yesu tooyi na, maa u ñùñjoore tég'a yi cwuugo. Ka sìnme ñùge si bage funñke puni ñí. ⁴ Yesu cyelempyanji mege ku ñye Zhudasi Isikariyoti, ñge u mpyi na sí n-pa Yesu le cye e ke, ka uru si jwo: ⁵ «Naha na mpe sìnme ñye a pére maa pu wyérenji kan fòñfoeebil'á mà ye? Pu lwòore mpyi na sí n-jà shin ninjin yyee ninjin báara sàra kwò.» ⁶ Zhudasi mpyi a puru jwumpe jwo fòñfoeebii kurugo me, u na mpyi nàñkaawa, uru u mpyi na wyérenji bégeli, u mpyi maha wyérenji lwúu. ⁷ Ka Yesu si jwo: «Láha ceenji na! Mii canntonke kurugo u à nde pyi. ⁸ Fòñfoeebii ñye naha ná yii e tèrigii puni i, mii sí sí n-pyi ná yii e tèrigii puni i mà de!»

Sáragawwuubii ñùñufeebil'á jwo pire sí Lazari bò

⁹ Nye Yahutuubil'á lógo na Yesu na ñye Betani kànhe e ke, ka pi ñiñyahamii si ñkàre wani. Pi ñye a mpyi a kàre Yesu yabilinji kanni ñyanji kurugo me, ñka Lazari u à ñè a yige kwùñi i ke, si uru nya mú. ¹⁰ Kile

* **12:3** Puru sìnme mpyi a ta cige ñgemu i ke, kuru mege mpyi: «naridi».

sáragawwuubii ñùñufeebil'à puru lógo ke, maa jwo: «Kampyi lire li, wuu sí Lazari bò» ¹¹ ñaha na ye Lazari kurugo Yahutuubii ñiñyahamii mpyi na dániyañi pyi Yesu na, marii fwoore pire ñwòh'i.

Saanji Yesu à jyè Zheruzalemu kànhe e

(Macwo 21.1-11; Marika 1.1-11; Luka 19. 28-40)

¹² Nye kuru canñke nùmpañja na, shinñyahara na mpyi Zheruzalemu kànhe e Yahutuubii bilereñkwoñi kataann'á, pi à lógo na Yesu na wá kuro na. ¹³ Ka pi i sháhankeñyi kyεεge maa fwoore na Yesu bēni. Pi mpyi na ñko fànha na:

«Yabwòhe!

Ngemu u ñye na ma Kafoonji Kile mege na ke,

Kile u jwó le u á!

Izirayeli saanji wi†.»

¹⁴ Yesu à dùfaañjaaga ta a dùg'a tēen, mu à jwo bà l'à séme Kile Jwumpe Semēñi i na:

¹⁵ «Siyon kànhe pyiibii, yii àha raa fyáge me!

Yii wíi, yii saanji na ma,

u à tēen dùfaañjaaga† ñun'íš.»

¹⁶ Cyelempyiibii ñye a mpyi a pu yyaha cè lire tēni i me, ñka Yesu à pa ñè a fwoore kwùñi i, mà jyè Kile pēente e ke, lire kani li mpyi a séme u kyaa na ke, ka pi funñyi si nta a cwó lire na, maa li ñya na l'à tòro li jwuñkanni na.

¹⁷ Nye sùpyire ti mpyi ná Yesu i, Lazari buwuñi tapñke e fanñke na ke, tire mpyi na lire kani yyaha yu. ¹⁸ Lire kakyanhahi Yesu à pyi ke, lire kyaa sùpyir'à lógo maa fwor'a kàr'a sà u ñùjo bē. ¹⁹ Farizhēenbil'à lire ñya ke, maa wá na yu piy'á: «Yii yabilimpíi ñyii wà u na ke! Ali yafyin, wuu si n-jà li pyi ñge nàñi na me, ñaha na ye ñiñye pun'à taha u fye e.»

Nùmpañke ná pēente tanjanni

²⁰ Kataanni tēni i, mpíi pi mpyi a pa Zheruzalemu i mpa Kile ñáare ke, Girekiibii pìi na mpyi pire shwòhòl'e. ²¹ Ka pire Girekiibii pìi sí yír'a nò Filipi na, ñge u mpyi na yíri Betisayida kànhe e, Galile kùluni i ke, maa jwo: «Wuu na mu ñáare, wuu la ñye si Yesu ñya.» ²² Ka Filipi si ñkàr'a sà yi jwo Andire á, ka pi mú shuunni si yír'a kàre Yesu yyéere, mà sà yi jwo. ²³ Ka Yesu si pi pyi: «Tēn'à nò nume, Supyañi Jyañi u jyè u pēente e.» ²⁴ Maa núr'a jwo: «Sēenji na mii sí n-sì yi jwo yii á, sùmabilini ká mpyi li ñye a jyè ñiñke e maa fwònhò me, li maha ñkwòro liye ñiñkin, ñka l'aha jyè ñiñke e maa fyín a fwoore, li maha yasere ñiñyahara pyi. ²⁵ Ngemu la ká mpyi si u ñiñjaanji yaa ñwò ke, urufoo sí nùmpañja ta me, ñka ñgemu ká kántugo wà u ñiñjaan'á ke, urufoo sí nùmpañja ta. ²⁶ Shin maha shin la ká mpyi s'a báare mii á ke, u à yaa u taha mii fye e. Cyage e mii ñye ke, mii báarapyiñji sí n-pyi wani mú. Ngemu ká a báare mii á ke, Tufoonji sí urufoo pēe.»

Yesu à u kwùñi kyaa jwo

²⁷ Ka Yesu si núr'a jwo: «Nume, mii funñk'à pen, tá mii ñye a yaa mii u Tufoonji ñáare u na shwò nde tēni yyefuge na me? Ñka mii à pa ñiñyeñi i nde tēni yyefuge meε na. ²⁸ Tufoonji, ma mege mpēenji cyēe.» Ka meñwuu si yíri ñiñyiñi na: «Mii à ku pēe mà kwò, ñka mii sí ku pēe sahanji.»

† 12:13 Zaburu 118.25, 26 ‡ 12:15 Saanwa ká dùgo dùfaañja na, lire li mpyi yyeñiñke ná maye ntirigenji sançyeenni. § 12:15 Zakari 9.9

²⁹ Sùpyire ti mpyi wani kuru cyage e, maa lire meɓjuuni lógo ke, ka pìi si jwo: «Kilen'á t́n.» Ka pìi si jwo: «Kile mèlɛkɛɲi wà u à jwo ná u e.»
³⁰ Ka Yesu si pi pyi: «Nde meɓjuuni nyɛ a fworɔ nɨnyɨni na mii kurugo mɛ, yii kurugo l'á fworɔ. ³¹ Numɛ Kile sí yoge kwɔn dɨnyɛ sùpyire na, si nge dɨnyɛni nɨɲufoonɲi kɔrɔ nɨɲige u nɨɲufente na. ³² Mii aha bú yíri nɨnke na mà dũgo nɨnyɨni na, mii sí sùpyire puni yyaha kɛnɲɛ naye yyére.» ³³ Yesu mpyi na sí n-kwú pyɨnkanni ndemu na ke, lire u mpyi a jwo a cyêe sùpyire na amɛ. ³⁴ Ka sùpyire si u pyi: «L'á séme Kile Jwumpe Semɛni i na “Kile Nɨɲɔwɔnrɔni si n-sii n-kwú mɛ.” Nka mu à jwo na Supyanɲi Jyanɲi à yaa u lwá a yírigɛ nɨnyɨni na. Lire tɛni i ke, jo u nyɛ Supyanɲi Jyanɲi yɛ?» ³⁵ Ka Yesu si pi pyi: «Bɛɛnmpe saha nyɛ yii shwɔhɔl'e, pu si mɔ sahanɲi mɛ, yii a ɲaare pu na, bà numpini si mpyi l'áha bú mpâa yii e mɛ, numpini ɲaarafoonɲi nyɛ a u tashage cè mɛ. ³⁶ Bɛɛnmpe na nyɛ yii shwɔhɔl'e numɛ, nge u à puru bɛɛnmpe kan ke, yii dá uru na, bà yii si mpyi si mpyi puru bɛɛnmpe e mɛ.»

Yesu à puru jwo ke, maa yíri pi taan ma kàre cyage kabɛr'e, maa sà nɔwɔhɔ wani.

Yahutuubii nɨɲufɛebii nyɛ a dá Yesu na mɛ

³⁷ Yesu mɛn'á kakyanhala kariii nɨnyahagii pyi sùpyire nyii na ke, lire nyɛ a pi pyi pi à dá u na mɛ. ³⁸ Lir'á pyi ke, Kile tɨnntunɲi Ezayi à jwumpe mpemu jwo tɛɛcyiini i ke, pur'á fúnɲɔ na:

«Kafoonɲi Kile, jofoo u à dá wuu jwumpe na yɛ?

Jofoo na Kafoonɲi Kile à u sífente cyêe yɛ*?»

³⁹ Nde li mpyi a pi pyi pi si n-jà n-dá mɛ, Ezayi à lire yyaha jwo. U à jwo:

⁴⁰ «Kile à pi pyi fyinmii,

maa pi funɲyi tɔ,

ɲaha na yɛ nde pi la nyɛ si zii vyinɲɛ ke,

lire li nyɛ nyɨɲyaani

ná karigii yyahe ɲɔcɛɲi

ná pi mpanɲi mii Kile yyére si ticuumpe ta†.»

⁴¹ Ezayi mpyi a Yesu pɛente ɲya, maa u kyaa jwo, lire kurugo u mpyi a puru jwumpe jwo.

⁴² Nka puru jwumpe ná pu wuuni mú i, Yahutuubii nɨɲufɛebii nɨnyahamil'á dá Yesu na, nka Farizɛɛnbii yyaha fyagare kurugo, pi nyɛ a ɲɛn'a yi jwo a yige mɛ, pi áha bú nkwɔ pi kɔre nɲige Kile Jwumpe kálambage e mɛ. ⁴³ Sùpyire t'a Yahutuubii nɨɲufɛebii pɛre, lir'á táan pi á mà tɔro Kile u a pi pɛre.

Yesu jwumpe ná Tufoonɲi wumpe nyɛ nɨɲkin

⁴⁴ Canɲka Yesu à jwo fánha na: «ɲgemu ká dá mii na ke, urufoo nyɛ a dá mii kanni na mɛ, urufoo mú à dá mii tunvoonɲi na. ⁴⁵ ɲgemu ká mii ɲya ke, urufoo mú à mii tunvoonɲi ɲya. ⁴⁶ Mii wi ke, mii à pa nge dɨnyɛni i si mpyi bɛɛnmɛ, bà shin maha shin u à dá mii na ke, urufoo kà núru ɲaare numpini i mɛ. ⁴⁷ ɲgemu ká mii jwumpe lógo, u sí nyɛ na pu kurigii ɲaare mɛ, mii bà u sí yoge kwɔn urufoo na mɛ. Mii nyɛ a pa si mpa yoge kwɔn dɨnyɛni na mɛ, mii à pa si mpa u shwɔ. ⁴⁸ ɲgemu ká mii ná na jwumpe cyé ke, yoge sí n-kwɔn urufoo na. Mii jwumpe nɨɲjwumpe pu sí yoge kwɔn urufoo na dɨnyɛni canɲkwɔge. ⁴⁹ Mii nyɛ a jwo naye nɨɲɔ kurugo mɛ, mii Tunɲi u à mii tun ke, uru u à mii jwumpe nɨɲjwumpe puni cyêe

* 12:38 Ezayi 53.1 † 12:40 Ezayi 6.10

mii na. ⁵⁰ Mii mú s'à cè na puru jwumpe pu maha shìnjì nìnjkwombaanjì kaan sùpyan'á. Tufoonjì à yi jwo mii á jwuɲkanni ndemu na ke, amuni mii à yi taha yii á.»

13

Yesu à u cyelempyiibii tooyi jyé

¹ Yahutuubiibilereɲkwonjì kataanni mpyi a nɔ a kwò, Yesu mpyi a cè na uru téeɲworon'à nɔ nge diɲyeɲjì i s'a ɲkèege u Tuɲjì Kile yyé. ɲye ka u u u tãange tɛgele baa woge cyéu u diɲyeɲjì tãanɲɛebii na.

² Yesu ná u cyelempyiibii mpyi na numpilaga lyìge lyí, lir'à Sitaanninjì ta u à sòɲɲore le Simɔ Isikariyoti jyanjì Zhudasi i u u Yesu le cye e. ³ Yesu mpyi a cè na Tufoonjì à sífente puni le uru cye e, maa ɲcè mú na ur'à fwoɲ Kile e, na uru sí núru n-kàre Kile yyé.

⁴ Ka u u yíri talyige e, maa u vãantninmbwòhe wwû mà yaha, maa vãanɲke kà lwó mà tɛg'a uye bìnɲi*. ⁵ Maa lwòhe kà le yaage k'e mà tɛge na u cyelempyiibii puni nìnjkin nìnjkinjì tooyi jyí, maa yi cwuuge ná vãanɲke e.

⁶ U à pa nɔ Simɔ Pyeri na ke, ka uru la si mpyi si ɲcyé, maa jwo: «Kafoonjì, mu yabilinjì u sí mii tooyi jyé la?» ⁷ Ka Yesu si u pyi: «Nde mii na mpyi ke, mu sì n-jà lire ɲwòhe cè nume me, fo kàntugo yyé.» ⁸ Ka Pyeri si jwo: «Ɔnhò! Mu sì n-sii mii tooyi jyé me.» Ka Yesu si jwo: «Mii aha mpyi mii ɲye a mu tooyi jyé me, mii ná mu kawwoo saha ɲye me.» ⁹ Ka Simɔ Pyeri si jwo: «Kafoonjì, l'aha mpyi amuni, ma hà na tooyi kanni jyé me, mii cyeyi ná ɲùɲke mú jyé.» ¹⁰ Ka Yesu si jwo: «ɲgemu u à wùl'a cwó ke, urufoo tɛgeni li ɲye mà tooyi jyé. ɲye yii s'à fíɲɲe, ɲka yii puni bà me.» ¹¹ Yesu mpyi a cè na wà sí uru le cye e, u bá mpyi a urufoo cè, lire na u à jwo pi puni ɲye a fíɲɲe me.

¹² Yesu à pi tooyi jyé a kwò ke, maa u vãantninɲke le maa ntèen talyige e maa pi yíbe: «Nde mii à pyi yii na nume ke, yii à lire ɲwòhe cè la? ¹³ Yii maha mii yiri “Cyelentuɲjì” ná “Kafoonjì.” Yii tanga na ɲye, mii u ɲye ure. ¹⁴ ɲye mii u ɲye yii Kafoonjì ná Cyelentuɲjì ke, mii à yii tooyi jyé, kuru cyage e yii mú à yaa yii a yiye tooyi jyí. ¹⁵ Mii à nde pyi a cyéu yii na, bà mii à li pyi me, yii mú s'à li pyi ná yiye e. ¹⁶ Sèɲjì na mii sí n-sii yi jwo yii á, báaraɲyinjì sì n-jà n-pêe u ɲùɲufoonjì na me, tũntunɲjì mú sì n-jà n-pêe u tunvoonjì na me. ¹⁷ Nume, yii à ɲcyii karigii cè, yii aha ɲɛɛ na ntùuli cyi jwuɲkanni na, yii wuuni sí ɲwò.

¹⁸ Yii puni kyaa na bà mii ɲye me, mpii mii à cwòɲnɲo ke, mii à pire cè. ɲka Kile Jwumpe Semɲjì à mpemu jwo ke, p'à yaa pu fũɲɲo. L'à sème “Mii lyìɲɛɲjì'à mii tɔge lwó†.”

¹⁹ Mii na puru yu yii á nume, si yaa ná li tèepyiiini i l'à nɔ, l'aha bú nɔ, bà yii si mpyi si ɲcè na “Mii u ɲye nge u ɲye ke‡.” ²⁰ Sèɲjì na mii sí n-sii yi jwo yii á, ɲgemu ká ɲɛɛ mii tũntunɲjì na ke, urufol'à ɲɛɛ mii na, ɲgemu sí ká ɲɛɛ mii na ke, urufol'à ɲɛɛ mii tunvoonjì na mú.»

Yesu à jwo na Zhudasi sí uru le cye e

(Macwo 26.20-25; Marika 14.17-21; Luka 22.21-23)

* **13:4** Yire vãanɲjì ná yi lenkanni Yesu mpyi a le ke, bilibii pi mpyi maha mpyi amuni, bilibii báara u mpyi tooyi ɲyijìjí mú. † **13:18** Zaburu 41.10 ‡ **13:19** Kile à uye cyéu Musa na, maa jwo na uru mege ku ɲye: «Mii u ɲye nge u ɲye ke.»

²¹ Nyε Yesu à puru jwumpe jwo ke, ka u funŋke si mpen sèl'e. Ka u u pu fininj'a jwo pi á: «Sèenji na mii sí n-sii yi jwo yii á, shin ninŋkin na naha yii shwòhòl'e, nge u sí n-pa mii le cye e ke.»

²² U à puru jwo ke, ka cyelempyiibii si wá na piye wíi, shinŋi kyaa na Yesu nyε ke, pi nyε a cè mε. ²³ Yesu cyelempyaŋi kyaa li mpyi a táan u á sèl'e ke, uru u mpyi a tɛɛn u taan talyige e. ²⁴ Ka Simò Pyeri si cyεge yírige u á, na u Yesu yibe shinŋi kyaa na u nyε ke. ²⁵ Ka uru cyelempyaŋi si fɛɛn Yesu kàmpaŋke na, maa u yíbe: «Kafoonji, joofo kyaa na mu nyε yε?» ²⁶ Ka Yesu si u pyi: «Mii sí ŋke bwúurukwonge fyinmε. Mii aha ku kan ŋgemu á ke, urufoo kyaa li. Amuni u à bwúurunji lwó, maa u kan Simò Isikariyoti jyaŋi Zhudasi á.» ²⁷ Cyage e bwúurun'á kan Zhudasi á ke, ka Sitaanninji si ntíl'a jyè u e. Ka Yesu si u pyi: «Nde mu la nyε si mpyi ke, li pyi fwòfwò.»

²⁸ Nka Yesu lyiŋɛɛŋi wà mpyi a mpe jwumpe jwòhò cè mε. ²⁹ Zhudasi u mpyi na wyéɛŋi bégeli ke, ka pii si wá na sòŋŋi na Yesu á u tun u sà kataanni yaayi yà shwò, lire nyε mε u sà fòŋɔfeebii pii kanŌ. ³⁰ Zhudasi à bwúurukwonge shwò a lyí cyage ŋkemu i ke, maa ntíl'a funŋke wyèɛŋi'á fworò. Numpilage mpyi a wwò a kwò.

Yesu à to nivɔŋŋò kan u cyelempyiibil'á

³¹ Nyε Zhudasi Isikariyoti à fworò ke, ka Yesu si jwo u cyelempyiibil'á: «Supyaŋi Jyaŋi sí u pèente ta numε, Kile pèente sí raa paa u e. ³² Lire ká mpyi, li saha sì mò mε, Kile sí u sífente kan Supyaŋi Jyaŋi á pi ŋgwòŋi funŋke e. ³³ Mii pyiibii, mii saha sì mò ná yii e mε. Yii sí raa mii caa, jije mii à jwo Yahutuubii jùŋufeebil'á ke, mii sí yire jwo yii á numε mú, cyage e mii na ŋkèɛge ke, yii sì n-jà nò wani mε. ³⁴ Lire kurugo mii sí to nivɔŋŋò kan yii á. Yii yiye kyaa táan yiy'á. Bà yii kyal'á táan mii á mε, yii yiye kyaa táan yiy'á lire pyiŋkanni na. ³⁵ Tàange ká mpyi yii shwòhòl'e, lire e sùpyire puni sí n-cè na yii nyε mii cyelempyií.»

Yesu à jwo na Pyeri sí n-pa jwo na u nyε a uru cè mε (Macwo 26.31-35; Marika 14.27-31; Luka 22.31-34)

³⁶ Ka Simò Pyeri si Yesu yíbe: «Kafoonji, lire tɛni i ke, taa mu kèɛge ke?» Ka Yesu si u pyi: «Mu sì n-jà n-pa mii fye e numε mε, kàntugo yyére, mu sí n-ta n-pa mii fye e.» ³⁷ Ka Pyeri si núr'a u pyi: «Kafoonji, jaha kurugo mii sì n-jà n-pa mu fye e numε mà yε? Mii à tɛɛn li tɛɛnl'e si na múnaani kan mu kurugo.» ³⁸ Ka Yesu si u pyi: «Sèe la? Mu sí jɛɛ ma múnaani kan mii kurugo la? Sèenji na mii sí n-sii yi jwo mu á, ŋkùpecyiini sí mu ta mu à jwo a nò tooyo taanre na na mu nyε a mii cè mε.»

14

Yesu à jwo na uru u nyε kuni l'à kàre Kile yyére ke

¹ Lire kàntugo Yesu à jwo u cyelempyiibil'á: «Yii àha kyaa tège yiye funŋò pen mε. Yii dá Kile na, yii dá mii na mú. ² Mii Tunji pyenge e, tateɛnge na nyε wani sèl'e, kàmpyi lire bà mε, mii mpyi na sì jɛɛ n-jwo na mii sí tateɛnge bégele n-yaha yii yyaha na mε. ³ Mii aha cyage bégel'a kwò, mii sí nùru n-pa yii fye e, si yii lwó si ŋkàre cyage e mii sí n-pyi ke. ⁴ Cyage e mii na ŋkèɛge ke, yii à lire kuni cè a kwò.»

§ 13:29 Bilereŋkwonji kataanni i, Kilejaarebage jwòyi mpyi maha múg'a yaha. Lire pyiŋkanni na, fòŋɔfeebii mpyi maha sa ntɛɛn wani, sùpyir'a si wá na si na yaayi kaan pi á.

⁵ Ka Tomasi si Yesu pyi: «Kafoonji, wuu bá nyε a mu tashage cε mε, di wuu sí n-pyi si kuni cε ye?» ⁶ Ka Yesu si u pyi: «Mii u nyε kuni, mii u nyε ná sɛɛnɛ i, mii u nyε shɛnɛ nɛnkɔwombaanjifooni. Sùpya si n-jà nɔ Tufooni yyére ná urufoo nyε a tòro mii yyére mε. ⁷ Kàmpyi yii mpyi a mii cε, yii mpyi na sí mii Tunji cε mú. Numε yii à u cε, yii à u nya mú.»

⁸ Ka Filipi si jwo: «Kafoonji, Tufooni cyêe wuu na, lire kanni sí wuu tin.» ⁹ Ka Yesu si u pyi: «Filipi, nɛnjaa kyaa bà l'à mii ná yii yaha sɛncyan mε, mu sí sàha nkɔwò a mii cε mà? Shinɛnɛ u à mii nya ke, urufol'à Tufooni nya mú. Ka mu u nùr'a jà a jwo na mii u Tufooni cyêe yii na la? ¹⁰ Lire tɛni i ke, mu nyε a dá li na na mii ná Tufooni à sàa wwò mà? Mpe mii na yu yii á ke, mii nyε na pu yige naye e mε. Mii ná Tufooni u à wwò, ka u u wá na u karigii pyi mii cye kurugo. ¹¹ Yii dá na jwumpe na na mii ná Tufooni a sàa wwò. Mii jwumpe ká mpyi pu nyε a yii tin mε, yii dá li na mii kapyiinkii kurugo. ¹² Mii kèεge Tufooni yyére, lire kurugo sɛɛnɛ na mii sí n-sii yi jwo yii á, ngemu ká dá mii na ke, karigii mii na mpyi ke, urufoo mú sí n-jà raa cyire pyi, urufoo sí n-pa raa cyi pyi nyiimu cyi à pèe ndògogii na ke. ¹³ Yii aha kyaa maha kyaa náare Tufooni á ná mii mεge e ke, mii sí lire pyi, bà Jyafoonji si mpyi si Tufooni pèente cyêe sùpyire na mε. ¹⁴ Yii aha kyaa maha kyaa náare ná mii mεge e ke, mii sí lire pyi.

Yesu à jwo na Kile Munaani sí n-pyi ná uru cyelempyiibil'e

¹⁵ Kàmpyi mii kyal'à táan yii á, yii sí raa mii tonji kurigii naare. ¹⁶ Mii sí Tufooni náare u u Tεgefooni wabεε kan yii á, bà uru si mpyi si nkɔwòro ná yii e tɛrigii puni i mε. ¹⁷ Kile Munaani li nyε uru Tεgefooni. Lire maha sɛɛnɛnɛ yu, di nyε sùpyire si n-jà li ta mε, naha na ye pi nyε na li naa, nta nyére si li cε mε. Nka yii pi ke, yii à li cε, naha na ye li nyε yii taan maa mpyi yii e mú. ¹⁸ Mii sí yii yaha círimii fiige mε. Nka mii sí nùru n-pa yii fye e. ¹⁹ Li saha si mɔ mε, di nyε sùpyire saha si raa mii naa mε, nka yii pi ke, yii sí raa mii naa. Mii sí bà nɛ n-fworo kwùni i, lire kurugo yii mú sí shɛnɛ nɛnkɔwombaanji ta. ²⁰ Kuru canjke ká nɔ, yii sí n-cè na mii à wwò ná Tufooni i, yii sí n-cè na yii à wwò ná mii i mú, mii mú s'à wwò ná yii e. ²¹ Ngemu ká mii tonji karigii lógo, maa cyi kurigii naare ke, urufol'à mii kyaa táan uy'á. Ngemu ká mii kyaa táan uy'á ke, mii Tunji mú sí urufoo kyaa táan uy'á, mii mú sí urufoo kyaa táan nay'á, si naye cyêe urufoo na.»

²² Yesu cyelempyanɛ wà mεge na mpyi Zhudasi, uru ná Zhudasi Isikariyoti nyε shinnu mε, ur'à jwo: «Kafoonji, naha na mu sí maye cyêe wuu na, si mpyi mu sí maye cyêe di nyε sùpyire na mà ye?» ²³ Ka Yesu si u pyi: «Ngemu ká mii kyaa táan uy'á ke, urufoo sí raa mii jwumpe kurigii naare. Mii Tunji mú sí urufoo kyaa táan uy'á. Wuu sí n-pa n-tɛɛn urufoo yyére. ²⁴ Ngemu u nyε u nyε a mii kyaa táan uy'á mε, urufoo sí raa mii jwumpe kurigii naare mε. Mpe yii na nùru mii nwɔ na ke, mii nyε a pu yige naye e mε, Tufooni u à mii tun ke, ur'e p'à fworo. ²⁵ Mii na nje puni yu yii á, mà mii yaha ná yii e sahanji. ²⁶ Tufooni sí n-kwò Tεgefooni ngemu tun yii á mii mεge na, ná uru u nyε Kile Munaani ke, karigii puni mii à jwo yii á ke, uru sí yii funnɔ cwo cyire na.

²⁷ Mii kèεge, nka mii sí yyeɛnɛnɛ ke kan yii á. Yyeɛnɛnɛ ke ku nyε mii á ke, kuru ná di nyεnɛnɛ woge nyε nɛnkɛnɛ mε, lire e yii funmpɛɛnre ná fyagare láha yiye na. ²⁸ Yii à yi lógo mii nwɔ na mà kwò na mii na nkèεge, nka mii sí nùru n-pa yii yyére. Kàmpyi yii à mii kyaa táan yiy'á, yii sí raa múgure na mii kèεge Tufooni yyére, naha na ye Tufooni'à pèe mii na. ²⁹ Mii à yii sɔnn'a

yaha numε, si yaa ná jcyii karigii tèpyiini i l'à nɔ, bà yii si mpyi si dá mii jwumpe na li tèpyiini i mε.

³⁰ Mii saha si n-jwo ná yii e si mɔ mε, jaha na ye ηge dijyeηi jùñufoon'á yîri mii fye e. Nka lire jyε a li cyêe na u à fânha ta mii na mε. ³¹ Nde Tufoonj à jwo mii á ke, lire mii maha mpyi, bà dijye sùpyire si mpyi si jçé na mii à Tufoonj kyaa táan nay'á mε.» Yesu à puru jwo ke, maa jwo: «Yii a wá, wuu yîri naha.»

15

Yesu à jwo na uru na jyε ερεzen cige

¹ Ka Yesu si núr'a jwo: «Mii u jyε ερεzen cige sèe woge, mii Tunj u jyε ku faafoonj. ² Nkéné maha nkéné ku jyε mii na, ku sí jyε na yasεε pyi mε, u sí kuru kwòn n-wà. Nka nkéné maha nkéné ku jyε mii na, marii seni ke, u sí kuru bînni, là s'a bârali ku zenj na. ³ Kàlanj mii à kan yii á ke, uru kurugo yii à fîniñ'a kwò Kile yyahe taan. ⁴ Yii tèn mii wwojεεge e, mii sí n-tèn ná yii e mú. Ερεzenj nkénke si n-jà n-se ná ku jyε a ta cige na mà ye. Amuni yii jyε, ná yii jyε a tèn mii wwojεεge e mε, yii sí n-jà yafyin pyi Kile a mε. ⁵ Mii u jyε ερεzen cige, yii pi jyε ku nkényi. Ngemu ká ntèn mii wwojεεge e, ka mii i ntèn urufoo woge e ke, urufoo sí raa kacennji nijyahagii pyi Kile á. Mii aha mpyi mii jyε ná yii e mε, yii sí n-jà yafyin pyi Kile á mε.

⁶ Ngemu ká mpyi u jyε a jæn'a tèn mii wwojεεge e mε, urufoo sí n-wà cyínnj na, bà ερεzenj nkényi maha nkwòn a wà mε. Yi sí n-waha, pi sí yi lwó n-wà nage e. ⁷ Yii aha ntèn mii wwojεεge e, ka mii jwumpe si nkwôro yii funñ'i, kyaa maha kyaa yii na jçaa ke, yii aha lire jáare, li sí n-pyi yii á. ⁸ Yii aha kacennji nijyahagii pyi Kile á, lire li sí li cyêe na yii jyε mii cyelempyii. Lire e mii Tunj mεge sí n-pêe.

⁹ Bà mii kyal'à táan na Tunj á mε, amuni yii kyal'à táan mii á. Yii tèn mii tàange e. ¹⁰ Yii aha a mii tonj kurigii jaare, yii sí n-kwôro mii tàange e, bà mii à na Tunj wunj kurigii jaara maa nkwôro u tàange e mε.

¹¹ Mii na mpe puni yu bà funntange ku jyε mii i ke, kuru si mpyi si yii jî mε. Lire e yii funntange sí n-fûñj. ¹² Mii tonj u ηge: yii yiye kyaa táan yiy'á, bà yii kyal'à táan mii á mε. ¹³ Mà ma múnaani kan kwùñ'á ma ceveebii kurugo, tàange si n-tòro kuru na mε. ¹⁴ Nde mii à jwo yii á ke, yii aha a lire pyi, lire e yii sí n-pyi mii cevee. ¹⁵ Mii saha si raa yii yiri na báarapyii mε, jaha na ye báarapyiñj si n-jà u kàfoonj karigii puni cè mε. Nka mii à yii pyi na ceveebii, jaha na ye kyaa maha kyaa mii à ta na Tunj á ke, mii à yii kála cyire puni na. ¹⁶ Yii bà pi à mii cwɔɔnrɔ mà de! Nka mii u à yii cwɔɔnrɔ mà pyi túnntunmii, yii raa báare Kile á, u u mpyi báara ηgemu tóonj u jyε u si n-kwò mε. Lire pyiñkanni na, yii aha kyaa maha kyaa jáare mii Tunj á ná mii mεge e ke, u sí lire kan yii á. ¹⁷ Nde mii na jçaa yii á ke, lire li jyε yii yiye kyaa táan yiy'á.»

Dijye sùpyire sí n-pa dánafeebii tún

¹⁸ «Yii kyaa ká mpεn dijye sùpyir'á, yii li cè na mii kyal'à fyânha a pεn pi á. ¹⁹ Yii ná dijye sùpyire n'a mpyi niñkin, yii kyaa mpyi na sí n-táan pi á, jaha na ye yii mpyi na sí n-pyi pi á. Nka yii saha jyε pi á mε, mii à yii cwɔɔnrɔ pi shwòhòl'e. Lire kurugo yii kyal'à pεn pi á.

²⁰ Jwumpe mii à fyânha a jwo yii á ke, yii funñke cwo puru na na báarapyiñj si n-jà n-pêe n-tòro u jùñufoonj na mε. Ná pil'à mii kyéerege, pi sí yii kyéerege mú. Ná pil'à jεε mii jwumpe na, pi sí jεε yii wumpe na mú.

²¹ Nye cyire karigii puni sí n-pyi yii na mii mege kurugo, naha na ye nge u à mii tun ke, pi nye a uru cè me. ²² Mii n'a mpyi mii nye a pa maa jwo ná pi e me, làwwugo mpyi na si n-jà n-cyán pi na me. Nka nume tashwəgə nye pi na me. ²³ Mii kyal'a pən ngemu á ke, mii Tunji kyaa mú à pən urufol'á. ²⁴ Karigii cyi à sii sùpya sàha cyi pyi a nya me, kàmpyi mii mpyi a cyire pyi a cyêe pi na me, pi kapegigii yoge sàha mpyi na si n-jà n-kwòn pi na me. Nka nume, pi mén'à cyi nya ke, lire ná li wuuni mú i, pi à mii ná Tufoonji kyaa pən piy'á. ²⁵ Lire pyin'kanni na, nye yi mpyi a séme pi Kile Jwumpe Semənji i na “Pi à mii kyaa pən piy'á nùŋə baa*” ke, yir'à fūnŋə.

²⁶ Nye Tegəfoonji mii sí n-tun yii á, si njĩri Tufoonji yyéere ke, uru u nye Kile Munaani, li maha sèenji yu. L'aha mpa, li sí raa mii kyaa yu sùpyir'á. ²⁷ Yii mú sí raa mii kyaa yu sùpyir'á, naha na ye mii ná yii na nye sijcyan fo mii karigii tasiige e.»

16

Kile Munaani kapyiin'kii

¹ Ka Yesu si núr'à jwo: «Mii à jcyii karigii puni jwo yii á, bà li si mpyi, tènì ká nə, yaaga kà njà yii kēenŋe njige Kile kuni i me. ² Pi sí n-pa raa yii kòre s'a yige Kile Jwumpe kàlabayi i. Tènì labere sí n-pa nə, ngemu ká jà a yii wà bə ke, urufoo sí raa sòŋŋi na ur'à báara Kile á amuni. ³ Pi sí cye le cyire karigii puni i s'a mpyi yii na, naha na ye pi nye a Tufoonji Kile cè me, pi nye a mii cè mú me. ⁴ Mii à jcyii karigii puni jwo yii á mà yaha, li nùŋke ku nye cyi tēepyiini ká nə, yii i li cè na mii à cyi jwo yii á mà kwə.

Mii nye a cyi jwo yii á fo tasiige e me, naha na ye mii mpyi ná yii e. ⁵ Nume mii kēege na tunvoonji yyéere, sùpya nye a ta yii e mà mii takarege yíbe me. ⁶ Nka mii à jà a mpe jwumpe jwo ná yii e ke, ka yii yyahayi si ntanha. ⁷ Lire ná li wuuni mú i, sèenji mii na yu, mii ŋkàren'á p'wəro yii á, naha na ye ná mii nye a kàre me, Tegəfoonji si n-pa yii á me. Nka mii aha ŋkàre, mii sí u tūgo yii á. ⁸ U aha mpa, u sí dijnye sùpyire kapegigii cyêe pi na, si li cyêe pi na na pi nye a tí Kile yyahe taan me, pi karigii sòŋŋəŋkanni sí nye a jwə me. ⁹ U sí pi kapiini cyêe pi na, naha na ye pi nye a dá mii na me. ¹⁰ U sí li cyêe pi na na pi nye a tí me, naha na ye mii sí nuru n-kàre na Tunji yyéere, yii saha si mii nya me. ¹¹ U sí li cyêe pi na na pi sòŋŋəŋkanni nye a jwə me, naha na ye yog'à kwəŋ a kwə nge dijyeni nùŋufoonji na.

¹² Karii njnyahagii na nye mii u jwo yii á sahan'ki, nka cyi fành'à pēe yii na nume. ¹³ Lire e Kile Munaani li maha sèenji cyêere ke, lire ká mpa, li sí yii yyaha cū, si sèenji puni cyêe. Li jwumpe sí raa fwooro li yabilin'ji i me. Mpe li sí n-lógo ke, puru li sí n-jwo yii á. Li sí raa karigii nimpaan'kii yu yii á mú. ¹⁴ Li sí pēente taha mii na, naha na ye mii jwumpe li sí raa yu yii á. ¹⁵ Yaaga maha yaaga ku nye Tufoonji á ke, kuru na nye mii á. Lire kurugo mii à jwo na Kile Munaani li sí mii jwumpe lwə s'a yu yii á.»

Yesu ŋkàrenji sí u cyelempyiibii yyahayi tanha

¹⁶ Yesu à jwo u cyelempyiibil'á: «Ncyèere, yii saha si mii nya me. Ncyèere, yii sí mii nya sahan'ki.» ¹⁷ Yesu à puru jwo ke, ka u cyelempyiibii pii si wá na piye yíbili: «Nje u à jwo ke, yire jwəhe ku nye naha ye? U à jwo “Ncyèere yii saha si mii nya me, nka lire kàntugo, jcyèere yii sí mii nya.” U à jwo mú “Mii kēege Tufoonji yyéere.” ¹⁸ Uru jcyèrenji jwəhe ku nye naha ye? Wuu nye a uru yyaha cè me.» ¹⁹ Yesu à cè na pi sí raa uru yíbili ke, maa jwo:

* 15:25 Zaburu 35.19; 69.5

«Mii à jwo “Ncyèrɛ yii saha sì mii nya mɛ, maa núr'a jwo ncyèrɛ yii sí mii nya ke” lire na yii na yiye yíbili la? ²⁰ Sèenji na mii sí n-sii yi jwo yii á, yii sí mɛɛ sú, yii sí n-paara, nka diɲyɛ sùpyire sí múguro. Yii yyahayi sí n-tanha, nka yii yyetanhanre sí n-kéennɛ mpyi funntanga. ²¹ Ceenji yaceni ká yíri, lí ziji funmpɛɛnre maha u pyi u a yyahe tanha, naha na yɛ pyàni téesini yyefug'á à nɔ u na. Nka u aha sí a kwò, kuru funntange cye e, u maha funnɔ wwò yyefuge na. ²² Amuni yii wuuni sí n-pyi. Yii sí yyaha tanha numɛ, nka mii saha sí yii nya. Lire tɛni i, yii ná funntange ku sí n-pyi, sùpya sì n-jà kuru shwɔ yii na mɛ.

²³ Kuru canɲke ká nɔ, yii saha sì yaaga yíbe mii á mɛ. Sèenji na mii sí n-sii yi jwo yii á, yii aha mii Tunji náare kyaa maha kyaa na ná mii mɛge e ke, u sí lire pyi yii á. ²⁴ Yii sáha nkwò a yaaga náare Tufoonji á ná mii mɛge e mɛ. Yii u náare, u sí yii kan. Lire ká mpyi, yii funntange sí n-fúnɲɔ.

Yesu cyelemɲyibii sí raa Kile náare Yesu mɛge na

²⁵ Nyɛ mii à jwo ná yii e tàanliɲkil'e, nka tɛni là sí n-pa nɔ, mii saha sì raa yu ná yii e amuni mɛ, mii sí raa fíniɲi raa yu yii á Tufoonji kyaa na. ²⁶ Kuru canɲke ká nɔ, yii sí raa Tufoonji náare ná mii mɛge e, lí saha sì nɔ mii u a u náare yii kyaa na mɛ. ²⁷ Naha na yɛ Tufoonji yabilin'á yii kyaa táan uy'á, na yii á mii kyaa táan yiy'á, maa dá lí na na mii à fworɔ ur'e. ²⁸ Sèe wí, mii à fworɔ Tufoonji i, maa mpa diɲyɛni i, numɛ mii na yíri diɲyɛni i s'a nkaɛge Tufoonji yyére.»

Yesu à fánha ta diɲyɛni na mà kwò

²⁹ Yesu à puru jwo ke, ka cyelemɲyibii si jwo: «Wí, mu na fíniɲi na yu, mu saha nɲyɛ na tàanliɲi yu mɛ. ³⁰ Numɛ wuu à cè na mu à karigii puni cè a kwò, mu saha nɲyɛ na ntèn pi i mu yíbe mɛ, lire e wuu à dá na mu à fworɔ Kile e.»

³¹ Ka Yesu si pi pyi: «Sèe yii à dá mii na numɛ la? ³² Nyɛ tɛni là sí n-pa nɔ, lí bá à nɔ a kwò, yii puni sí n-fé n-caala, shin maha shin sí n-kàre u pyɛnge e, si mii kanni yaha. Nka sèenji na, mii kanni bà u sì n-pyi mɛ, Tufoonji nɲyɛ ná mii i. ³³ Mii à mpe jwo, bà yii si mpyi si yyɛɲiɲke ta mii ná yii wwoɲɛge e mɛ. Yii sí n-kyaala naha diɲyɛni i, nka yii màban le yiye e, mii à fánha ta diɲyɛni na mà kwò.»

17

Yesu à Kile náare uye kyaa na

¹ Yesu à puru jwo ke, maa u nɲyigii yíriɲe nɲyini na, maa jwo: «Tufoonji, tèn'a nɔ numɛ, mu u pèenɛ taha ma Jyanji na, bà u si mpyi si pèenɛ taha mu na mú mɛ. ² Nyɛ mu à fánhe kan u á sùpyire puni jùɲɔ na, mpíi mu à kan u á ke, u u shiɲi niɲkwombaanji kan pir'á. ³ Pi shiɲi niɲkwombaanji sí u nɲyɛ pi mu kanni cè Kilenji sèe wuɲi, pi i mu túnntunɲi Yesu Kirisita cè mú. ⁴ Mii à mu pèe naha niɲke na. Túnnture mu mpyi a kan mii á ke, t'á fúnɲɔ. ⁵ Tufoonji, na pèe maye yyére numɛ, bà mii mpyi a pèe mu taan mà diɲyɛni ta u sàha sì mɛ.

Yesu à Kile náare u cyelemɲyibii kyaa na

⁶ Sùpyire mu à cwòɲnɔ diɲyɛni i mà kan mii á ke, mii à mu mɛge cyèe ti na. Pi mpyi mu wuu, mu s'á pi kan mii á, pi mú s'á nɲɛ mà mu jwumpe yaha piye funɲ'i. ⁷ Numɛ, pi à cè na yaaga maha yaaga mu à kan mii á ke, na kur'á fworɔ mu i. ⁸ Jwumpe mu à jwo mii á ke, puru mii à jwo pi á mú,

pi s'á j̄εε pu na. Pi à t̄εen li taan s̄eñji na na mii à ȳfri mu yyére, maa dá li na na mu u à mii tun.

⁹ Mii j̄ye na mu jáare dij̄ye s̄up̄yire kyaa na mà de. Mpii mu à kan mii á ke, pire kyaa na mii na mu jáare, naha na ye pire pi j̄ye mu wuubii. ¹⁰ Yaaga maha yaaga ku j̄ye mii á ke, kuru na j̄ye mu wogo, yaaga maha yaaga ku j̄ye mu á ke, kuru mú na j̄ye mii wogo. Mii cyelempyiibii pi sí mii p̄eente pyi ti cè. ¹¹ Mii sí n-fworo n̄ge dij̄yeni i, mii k̄eεge mu yyére, pi sí n-kwôro naha. Tufooni n̄j̄c̄eñji, pi mâra ma tâanna ná ma m̄εge mp̄eñji i, mu a kuru ñkemu kan mii á ke, bà pi si mpyi si mpyi n̄j̄kin mii ná mu fiige m̄ε. ¹² T̄eni i mii mpyi ná pi e ke, mii à pi mâra mà tâanna ná mu m̄εge mp̄eñji i, mu à ñkemu kan mii á ke. Mii à pi puni k̄aanmucya maa pi shw̄o, pi wà j̄ye a p̄inni m̄ε, fo li mpyi a jwo a yaha n̄ge u sí n-p̄inni ke, mpe pu mpyi a s̄εm̄ε Kile Jwumpe Sem̄eñji i ke, ka lire si puru pyi p'á f̄un̄ñ̄o.

¹³ N̄ka num̄ε mii k̄eεge mu yyére, mii na j̄cyii puni yu mà mii yaha naha dij̄yeni i, bà pi si mpyi si mii funntange puni ta m̄ε. ¹⁴ Mii à pi k̄ála mu jwumpe na. Pi kyal'á pen dij̄ye s̄up̄yir'á naha na ye pi j̄ye n̄ge dij̄yeni wuu m̄ε, bà mii j̄ye mii j̄ye n̄ge dij̄yeni wu m̄ε. ¹⁵ Mii j̄ye na mu jáare maa pi lw̄o a yige naha dij̄yeni i mà de, mii na mu jáare ma raa pi k̄aanmucaa Sitaanniñji na. ¹⁶ Pi j̄ye n̄ge dij̄yeni wuu m̄ε, bà mii mú j̄ye mii j̄ye n̄ge dij̄yeni wu m̄ε. ¹⁷ S̄eñji cyêe pi na, bà pi si mpyi si piye puni kan mu á m̄ε. Mu jwumpe pu j̄ye uru s̄eñji. ¹⁸ Bà mu à mii tun dij̄yeni i m̄ε, amuni mii à pi tun wani mú. ¹⁹ Mii à naye puni kan mu á pi kurugo, bà pi mú si mpyi si piye puni kan mu á m̄ε.

Yesu à Kile jáare dánafeebii sanmpii kyaa na

²⁰ Mii j̄ye na mu jáare pire kanni kyaa na m̄ε, mpii pi sí n-dá mii na pi jwumpe kurugo ke, mii na mu jáare pire kyaa na mú, ²¹ bà pi puni si mpyi si mpyi n̄j̄kin m̄ε. Tufooni, mii ná mu à s̄aa ww̄o pyiñkanni ndemu na ke, pi puni pi pyi n̄j̄kin ná wuu e amuni, lire e dij̄ye s̄up̄yire sí n-dá li na na mu u à mii tun.

²² P̄eente mu à kan mii á ke, tire mii à kan pi á, bà pi si mpyi si ww̄o si mpyi n̄j̄kin mii ná mu fiige m̄ε. ²³ Pyiñkanni na mii ná pir'á ww̄o mà pyi n̄j̄kin, ka mii ná mu si ww̄o mà pyi n̄j̄kin ke, pi ww̄o pi i mpyi n̄j̄kin amuni. Lire ká mpyi, dij̄ye s̄up̄yire sí n-cè na mu u à mii tun, si j̄cè na mu à pi kyaa táan may'á, bà mu à mii kyaa táan may'á m̄ε. ²⁴ Tufooni, mii aha mpyi cyage ñkemu i ke, s̄up̄yire mu à kan mii á ke, mii la j̄ye tire ti t̄εen, tir'á mii p̄eente wíi wani, mu à tire ntemu kan mii á ke, naha na ye mu à mii kyaa táan may'á, mà dij̄yeni ta u s̄aha s̄i m̄ε. ²⁵ Tufooni, mu u à t̄fi ke, dij̄ye s̄up̄yire j̄ye a mu cè m̄ε, ñka mii wi ke, mii à mu cè, mii cyelempyiibii mú à cè na mu u à mii tun. ²⁶ Mii à pi pyi pi à mu cè, mii sí pi pyi pi mu cè sahan̄ki. Bà mu à mii kyaa táan may'á m̄ε, kuru tâange fiige ku pyi pi shw̄h̄ol'e, mii ná pire si ww̄o wuu u mpyi n̄j̄kin.»

18

Pi à sà Yesu c̄ú

(Macwo 26.47-56; Marika 14.43-50; Luka 22.47-53)

¹ N̄ye Yesu à puru jwumpe jwo ke, ka u ná u cyelempyiibii si fwor'a kàre Sed̄ar̄on d̄uge k̄antugo. Cik̄ooḡo na mpyi kuru cyage e, ka pi i j̄yè kuru fun̄ñke e. ² Yesu mpyi a t̄e na si ná u cyelempyiibil'e kuru cyage e. N̄ye Zhudasi u mpyi na sí Yesu le cye e ke, uru mpyi a kuru cyage saha cè. ³ Mà Yesu ná u cyelempyiibii sanmpii yaha kuru cyage e, ka Zhudasi si

nɔ wani. Sòrolashikuruᵅ ná Kileᵅnaarebage saᵅcwɔnsigibii pii na mpyi ná Zhudasi i. Kile sáragawwuubii ñùᵅufeebii ná Farizheᵅnbii pi mpyi a pire tun ná Zhudasi i. Fúkinahii ná bᵅᵅnme yaayi yaberé ná kàshikwɔnyaaya na mpyi pi cye e. ⁴ Karigii cyi mpyi na sí Yesu ta ke, u mpyi a cyire cè a kwɔ. Ka u u file pi na, maa pi yíbe: «Jofoo yii na ᵅcaa ye?» ⁵ Ka pi i u pyi: «Nazareti kàhe shinᵅi Yesu.» Ka Yesu si pi pyi: «Mii u ᵅge!»

Lir'à ta Zhudasi u mpyi na sí Yesu le cye e ke, uru mpyi pi shwɔhɔl'e. ⁶ Tèni i Yesu à jwo: «Mii u ᵅge!» ke, ka pi i wá na núruli kántugo fo mà sà ᵅcwo ñᵅke na. ⁷ Ka u u núr'a pi yíbe: «Jofoo yii na ᵅcaa ye?» Ka pi i jwo: «Nazareti kàhe shinᵅi Yesu.» ⁸ Ka u u núr'a pi pyi: «Mii ᵅye a jwo yii á mà kwɔ na mii u ᵅge mà? Kampyi mii yii saha na ᵅcaa, yii na fyᵅᵅwɔhɔshinᵅi yaha pi a si.» ⁹ Lir'à pyi ke, jwumpe Yesu à jwo na: «Mii Tunᵅi, shin maha shin mu à kan mii á ke, u wà ᵅye a pínni me*» ka puru si fúnᵅ.

¹⁰ Lir'à Simɔ Pyeri ta ná kàshikwɔᵅᵅwɔg'e, ka u u ku dir'a wwú mà tèg'a Kile sáragawwuubii ñùᵅufembwɔhe báarapyiᵅi kàniᵅe ninᵅᵅke kwɔn a cyán. Uru báarapyiᵅi mege na mpyi Malikusi. ¹¹ Ka Yesu si Pyeri pyi: «ᵅwɔni le li fwuuni i. Lire sannu i ke, kyaage lwɔhe mii Tunᵅi à yaha mii meᵅ na ke, mu la ᵅye mii u ku bya mà?»

¹² ᵅye Yesu à puru jwo ke, ka sòrolashiibii ná pi ñùᵅufoᵅᵅi ná Kileᵅnaarebage saᵅcwɔnsigibii si u cú maa u cyeyi pwɔ. ¹³ Maa fyánha a kàre ná u e Ana† yyére, Kayifu nafenanᵅi u ᵅye ure. Kayifu u mpyi sáragawwuubii ñùᵅufembwɔhe lire yyeeni. ¹⁴ Uru u mpyi a Yahutuubii ñùᵅufeebii yeᵅe na: «L'à pwɔrɔ shin ninᵅkin kannu u kwú sùpyire puni cyaga.»

Pyeri à jwo na uru ᵅye a Yesu cè me

(Macwo 26.69-70; Marika 14 14.66-68; Luka 22.55-57)

¹⁵ Pi ñᵅkaribii ná Yesu i, Simɔ Pyeri ná cyelempyanᵅi waber'à taha pi fye e, màceᵅe na mpyi uru cyelempyanᵅi ná sáragawwuubii ñùᵅufembwɔhe shwɔhɔl'e. Lire kurugo u mú à jyè ná pi e Kile sáragawwuubii ñùᵅufembwɔhe pyenge e. ¹⁶ Pyeri mpyi a kwɔro pyenge ᵅwɔge na, cyínᵅi na. ᵅge cyelempyanᵅi u mpyi sáragawwuubii ñùᵅufembwɔhe shincenᵅi ke, ka uru si fworu cyínᵅi na, bilicwonᵅi u mpyi na pyenge ᵅwɔge kàanmucaa ke, maa jwo ná ur'e, maa Pyeri lᵅᵅe pyenge funᵅke e.

¹⁷ ᵅye Pyeri ninᵅyᵅiᵅi, ka uru bilicwonᵅi si jwo u á: «Tá mu mú ᵅye ᵅge nàᵅi cyelempyanᵅi wà me?» Ka Pyeri si jwo: «ᵅnhɔ, mii ᵅye u wà me!» ¹⁸ L'à pyi wyeere tèni i, báarapyiᵅi ná Kileᵅnaarebage saᵅcwɔnsigibii mpyi a yyére na kyànhigii nage ware, Pyeri mú mpyi a yyére na ku ware ná pi e.

Kile sáragawwuubii ñùᵅufembwɔh'à Yesu yíbe

(Macwo 26.59-66; Marika 14.55-64; Luka 22.66-71)

¹⁹ ᵅye Kile sáragawwuubii ñùᵅufembwɔh'à Yesu yíbe u cyelempyiᵅiᵅi ná u kàlanᵅi kyaa na. ²⁰ Ka Yesu sí u pyi: «Mii ᵅye a kyaa jwo ᵅwɔhɔre e me. Tère maha tère mii mpyi maha sùpyire kálali Kile Jwumpe kàlambayi ná Kileᵅnaarebage e, cyeyi i Yahutuubii maha piye bínnini ke. Mii ᵅye a yafyin jwo ᵅwɔhɔre e me. ²¹ Naha kurugo mu saha na mii yíbili ye? Mpii pi à ᵅᵅn'a mii jwumpe lógo ke, sà pire yíbe nje mii à jwo pi á ke, pir'à yi lógo fo mà ᵅwɔ.»

* 18:9 Yuhana 6.39 † 18:13 ᵅge Ananᵅi na mpyi nò.

22 Yesu à puru jwo ke, Kileñaarebage kàanmucyafoonji u mpyi a yyére u taan ke, ka uru si kantawaa bwòn u e, maa u pyi: «Sáragawwuubii nùñufembwòhe jwò mu à shwò amε la?» 23 Ka Yesu si nàñi pyi: «Kampyi jwumpime mii à jwo, cyage k'à pu pi ke, kuru jwo na á. Kampyi jwumpime bà mε, naha na mu à mii bwòn ye?» 24 Nyε ka Ana† si u cyempwò wunji tùugo sáragawwuubii nùñufembwòhe Kayifu yyére.

Pyeri saha à jwo na uru nyε Yesu cyelempya mε

(Macwo 26.71-75; Marika 14.69-72; Luka 22.58-62)

25 Mà Simò Pyeri yaha u u nage ware, wà à u pyi: «Tá mu mú nyε nge nàñi cyelempyanji wà mε?» U nyε a tēen li taan mε, maa jwo: «Ōnhò, mii nyε u wà mà dε!»

26 Nyε nàñi ninjenke Pyeri a kwòn ke, Kile sáragawwuubii nùñufembwòhe báarapyiñi wà na mpyi uru cìmpworò. Ka uru báarapyiñi si Pyeri pyi: «Lire sannì i ke, mii yabilinji nyiigii nyε a kànha a mu ná uru nya cikòoge e mà?» 27 Ka Pyeri si núr'a yi kyáala. Ka ñkùpoonji si ntíl'a mεε sú.

Pilati à Yesu yíbe

(Macwo 27.1-2, 11-31; Marika 15.1-20; Luka 23.1-5, 13-25)

28 Lire kántugo pi à yíri ná Yesu i Kayifu yyére maa ñkàre fànhafoonji pyengε§. L'à pyi nyεsòoge na. Nka Yahutuubii nyε a ñen'a jyé fànhafoonji pyenge e mε. Lir'à pyi bà pi fwònrò baa wuubii si mpyi si bilerenkwonji kataanni njyinjì lyî Kile yyahe taan mε*. 29 Lire kurugo fànhafoonji Pilati à fworò pi fye e cyiinji na, maa pi yíbe: «Nge nàñi làwwuge nùñke ku nyε ñkire yii á ye?» 30 Ka pi i u pyi: «Nge nàñi n'a mpyi u nyε a kapii pyi mε, wuu mpyi na sí u le mu cye e mε.» 31 Ka Pilati si pi pyi: «Yii yabilimpìi pi u cù yii i u kataanmpe cwòonrò yii tàanna ná yii Saliyanji i.» Ka Yahutuubii nùñufeebii si u pyi: «Kuni nyε a kan wuu á, wuu sùpya bò mε.»

32 Lir'à pyi ke, jwumpe Yesu mpyi a jwo u mbòñi kyaa na ke, ka puru si fùññò. 33 Lire tēni i, ka Pilati si núr'a jyé u bage e, maa Yesu yyere, maa u yíbe: «Yahutuubii Saanji u nyε mu la?» 34 Ka Yesu si u pyi: «Mu à yi jwo maye e laa, pìi pi à yi jwo mu á mii kyaa na?» 35 Ka Pilati si u pyi: «Mu à mii nya Yahutu la? Mu kini shiinbii ná Kile sáragawwuubii nùñufeebii pi à mu le mii cye e. Naha mu à pyi ye?» 36 Ka Yesu si u pyi: «Mii Saanre nyε naha diñyeni woro mε. Kàmpyi ti mpyi naha woro, mii fyéñwòhòshiinbii mpyi na sí kàshige kwòn, bà Yahutuubii nùñufeebii si mpyi pi àha njà mii cù mε, nka sēenji na, mii Saanre nyε naha woro mε.» 37 Ka Pilati si u pyi: «Lire e ke saanwa u nyε mu la?» Ka Yesu si u pyi: «Mu yabilinji u à jwo na mii nyε saanwa! Mii à pa si diñyeni i, si sēenji cyēe sùpyire na. Shin maha shin la ku nyε s'a ñaare sēenji fye e ke, urufoo sí nyε raa mii jwumpe nùru.» 38 Ka Pilati si jwo: «Naha k'à sii sēenji ye?»

U à puru jwo ke, maa fwor'a kàre Yahutuubii yyére sahanji, maa sà yyére pi yyaha na, maa pi pyi: «Mii nàha sàa tìgire cyage ta nge nàñi na mε! 39 Nyε ná lire na nyε kalyee, yye maha yye bilerenkwonji kataanni ká nò, mii maha yii sùpya yige kàsuni i, li sí n-bé yii á mii u Yahutuubii

† 18:24 Nge Ananji na mpyi nò. § 18:28 Fànhafoonji Pilati kanni u mpyi na sí n-jà kuni kan pi kàsujinjì wà bò. * 18:28 Mà tàanna ná Yahutuubii Saliyanji i, shinji u nyε u nyε Yahutu mε, Yahutu n'a mpyi a jyé uru wà pyenge e, li mpyi maha mpyi mu à jwo uru Yahutuñi à jwòhò Kile á. Lire n'a mpyi a pyi, uru Yahutuñi mpyi na jà a lire yyeeni bilerenkwonji kataanni pyi sahanji mε.

Saanŋi yige la?»⁴⁰ Ka Yahutuubii si jwo fànha na: «Ɔnhɔ, uru yaha wani! Barabasi yige!» Mà li ta uru nge na mpyi kapimpyi.

19

¹ Nye Pilati à yi nya amuni ke, maa jwo na pi Yesu cù, pi i u bwòn ná kàsor'e. ² Ka sòrolashiibii si nguro cín mà pyi saanra jùntonɔ mà tò u na, maa saanlii vâanntinmbwòhɔ nijnyeɔ le u na. ³ Maa file u na, marii ŋko: «Yahutuubii Saanŋi, wuu à mu shéere!» Maa wá na kantawahigii bwúun u e.

⁴ Ka Pilati si núr'a fworɔ cyínni na, maa sùpyire pyi: «Mii sí yii yaha yii fworɔ ná u e tafage e, bà yii si mpyi si jwɛ̀nè na mii nàha a sàa tìgìre cyaga ta u na mɛ.» ⁵ Ka Yesu si fworɔ tafage e, ngure nintonke nye u jùŋke na, saanbii vâanntinmbwòhe sí nye u yacige e. Ka Pilati si jwo sùpyir'á: «Nàŋi u nge.»

⁶ Tèni i Kile sáragawwuubii jùŋufeebii ná Kilenaarebage saɔɔwɔnsigibii jyiigil'à tège Yesu na ke, ka pi i jwo fànha na: «U kwòro cige na! U kwòro cige na!» Ka Pilati si jwo: «Yii yabilimpìi pi u cù, yii sà ŋkwòro cige na*, mii nàha a sàa tìgìre cyaga ta u na mɛ.» ⁷ Ka Yahutuubii jùŋufeebii si Pilati pyi: «Saliyaŋi wà na nye wuu á, mà tàanna ná ur'e, u à yaa u bò, jaha na ye u à jwo uru u nye Kile Jyaŋi.»

⁸ Pilati à puru lógo ke, ka là si bàra u fyagare na sahaŋki. ⁹ Ka u u núr'a jyè ná Yesu i bage e, maa u yibe: «Taa mu à yíri ke?» Ka Yesu si fyáha u na. ¹⁰ Ka Pilati si u pyi: «Mu à fyáha mii na la? Mu nye a cè na síŋi nye mii à mà mu yaha, lire nye mɛ mà mu kwòro cige na mà?» ¹¹ Ka Yesu si u pyi: «Kile u à uru síŋi kan mu á nijjaa. Ná lire bà mɛ, mu mpyi na sì n-jà kyaa pyi mii na mɛ. Lire e nge u à mii cù mà le mu cye e ke, urufoo u kapiin'à pèe mu wuuni na.»

¹² Yesu à puru jwo ke, ka Pilati si wá na kaŋuŋɔ caa si Yesu ta njaha. Ŋka Yahutuubii saha mpyi ŋko fànha na: «Mu aha nge nàŋi yaha, mu saha sì n-pyi Ɔromu saanbwòhe Sezari cevoonji mɛ. Shin maha shin u à uye pyi saanwa ke, urufoo sí n-pyi Sezari zàmpɛn.»

¹³⁻¹⁴ Kuru canŋke nùmpañña na mpyi bilereŋkwonji kataanni. Canvwuge na, Pilati à puru jwumpe lógo ke, maa Yesu yige cyínni na sahaŋki. Tafabwòhɔ na mpyi wani, k'à yaa ná kafaayi i, Eburubii sheenre e ku mɛge nye: «Gabata». Ka Pilati si ntèn wani u yukyaala tateenge e, maa jwo Yahutuubii jùŋufeebil'á: «Yii saanŋi u nye nge!» ¹⁵ Ka pi i wá na ŋko fànha na: «Yii u bò! Yii u bò! Yii u kwòro cige na!» Ka Pilati si pi pyi: «Mà yii saanŋi yabilinji kwòro cige na la?» Ka Kile sáragawwuubii jùŋufeebii si u pyi: «Saanwa nye wuu á mà tòro Sezari na mɛ†!» ¹⁶ Kàntugo ka Pilati si Yesu yaha pi á pi sà ŋkwòro kworokworocige na.

Yesu à kwòro cige na

(Macwo 27.32-44; Marika 15.21-32; Luka 23.26-43)

Ka sòrolashiibii si Yesu cù a kàre. ¹⁷ Maa fworɔ ná u e kànhe kàntugo, maa u kworokworocige tège u yabilinji jwɔŋ'i. Ka pi i ŋkàre cyage k'e, pi maha kuru yiri: «Nunŋkwòge Cyage» Eburubii sheenre e pi maha ku yiri: «Gòlikota». ¹⁸ Kuru cyage e pi à Yesu kwòro cige na, maa shiin shuunni

* **19:6** «Yii yabilimpìi pi u cù, yii sà ŋkwòro cige na»: puru jwumpe e, Pilati mpyi na pi fwòhàre; u mpyi a sàa li cè na Ɔromu shiinbii nye na jeeɔg'a kuni kan Yahutuubil'á pi sùpya bò mɛ. † **19:15** Shinji u nye u nye a Kile cè mɛ, Yahutuubii mpyi na jeege urufoo u pyi pire saanŋi mɛ. Lire e ke pi nye a sèenji jwo mpe jwumpe e mɛ.

kwòro ciyi na u taan. Wà mpyi u kàniŋke na, u sanŋi sí jye u kàmèni na. ¹⁹ Ka Pilati si pi pyi pi à sémere pyi mà dùrugo Yesu kworokworocige na na: «YESU NAZARÉTÌ KANHE SHINŊI, YAHUTUUBII SAANŊI.» ²⁰ Yahutuu niŋyahara à tire sémere kâla, ŋaha kurugo ye Yesu takworoge ná kânhe laage mpyi a tòn me. Mà bâra lire na, tire sémere mpyi a séme Eburubii ná Ɔromu shiinbii ná Girekiibii shèenre e. ²¹ Ka Kile sàragawwubii jùŋufeebii si ŋkàr'a sà yi jwo Pilati á na u mpyi a yaa u séme: «Yahutuubii Saanŋi» me, u mpyi a yaa u séme na ŋge nàŋ'à jwo na uru u jye Yahutuubii Saanŋi. ²² Ka Pilati si pi pyi na nte t'à séme a kwò ke, tire ti sí n-sii n-yaha wani.

²³ Nye sòrolashiibil'à Yesu kwòr'a kwò cige na ke, maa u vâanŋyi lwó a taa tataayi sicyeere, pi shin maha shin à taaga lwó, ka pi i u vâanntinmbwòhe lwó mú, kuru na mpyi jwòŋkuriibaa. ²⁴ Maa jwo piy'á na pi àha kuru vâanntinŋke taa me, na pi ŋkyaanwooni pyi, ŋge u sí ku ta ke, urufoo sí n-cè. Jwumpe p'à séme Kile Jwumpe Semèŋi i ke, lir'à pyi bà puru si mpyi si fûnŋo me. L'à séme:

«Pi à mii vâanŋyi taa piye na,

maa ŋkyaanwooni pyi mii vâanntinmbwòhe kurugo†.»

Lire nde sòrolashiibil'à pyi.

²⁵ Yesu nuŋi ná u nuŋi siŋeŋi ná Kilopasi cwoŋi Mariyama ná Mariyama mà yîri Magidala kânhe e, pire mpyi a yyére Yesu kworokworocige taan. ²⁶ Yesu à u nuŋi ŋya, maa u jyii cyelempyanŋi ŋya u taan ke, maa jwo nufoon'á: «Nàa, mu jyanŋi u jye ŋge.» ²⁷ Maa núr'a jwo u cyelempyan'á: «Mu nuŋi u jye ŋge.» Mà lwó kuru canŋke na, ka cyelempyanŋi si u kèenŋe uye yyére.

Yesu kwùŋi kani

(Macwo 27.45-56; Marika 15.33-41; Luka 23.44-49)

²⁸ Lire kântugo mà Yesu yaha u à cè na karigii pun'à fûnŋo, u à jwo: «Byage naha mii na.» U à puru jwo bà Kile Jwumpe Semèŋi si mpyi si fûnŋo me. ²⁹ Lir'à cwooni là ta wani, l'à jî lùtanhaga na. Ka sòrolashiibii si sìcogo fyinme kuru lwòhe e mà dùrugo kàbii na, mà yaha Yesu jwòge taan, lire kàbiini na mpyi izope cige. ³⁰ Yesu à kuru lùtanhage néene ke, maa jwo: «Numè cyi pun'à fûnŋo.» Lire kântugo u à jùŋke sògo maa u múnaani kan Kile á.

Sòrolashiŋi wà à Yesu buwuŋi fûru

³¹ Nye kuru canŋke nùmpañja mpyi Yahutuubiicanŋoŋo, kuru mpyi a pèe canŋoŋyi sanŋyi na. Lire kurugo Yahutuubii jùŋufeebii la jye a mpyi pi kwòro ciyi na canŋoŋke e me. Ka pi i ŋkàre Pilati á maa sà u jàare na u pire yaha pi sà pi tooyi bwòn a kyeege, pi i wyèr'a kwú, pi i pi buwuubii tírige ciyi na. ³² Ka sòrolashiibii si ŋkàre, mpíi shuunŋi pi mpyi a kwòro Yesu taan ke, ka pi i niŋcyiŋi tooyi kyeege, maa nta a shònwuŋi wuyi kyeege. ³³ Pi à nò Yesu na ke, mà uru ta u à kwú a kwò. Lire kurugo pi saha jye a uru u tooyi kyeege me. ³⁴ Lire ná li wuuni mú i, sòrolashiŋi wà à Yesu sú a fûru ŋkere na ná tãanbil'e. Ka sishange ná lwòhe si ntíi na fwore kuru tafuruge e.

³⁵ Sùpyanŋi u à jcyii karigii séme ke, uru yabiliŋi u à cyi ŋya, u jwumpe mú na jye sèe. U à cè cècè na sèenŋi uru na yu, bà yii si mpyi si dá mú me. ³⁶ Nye jcyii karigii mpyin'á à Kile Jwumpe Semèŋi fûnŋo. L'à séme:

† 19:24 Zaburu 22.19

«U kaciige kà si n-kebe mεS.»

³⁷ L'à séme Kile Jwumpe Semεni cyage k'e mú na:

«Ŋge pi à sú a fûru ke, pi sí n-pa yyahayi le u e si raa wíi*.»

Yesu ntòji kani

(Macwo 27.57-61; Marika 15.42-47; Luka 23.50-56)

³⁸ Lire kàntugo Arimati kàhe shinŋi Yusufu à kàre Pilati yyére si Yesu buwuŋi jáare u á. Yesu cyelempyanŋi wà u mpyi u wi, ŋka u mpyi na uye ŋwəhəni Yahutuubii ñŋufeebii yyaha fyagare na. Pilati à jεε ke, ka Yusufu si ŋkàr'a sà Yesu buwuŋi lwó. ³⁹ Ŋye Nikodemu, ŋge u ná ntél'a kàre Yesu fye e canŋka numpilage e ke, ka uru si mpa ná miri ná aloyesi sɪmε lwəhe e, pu nùg'a táan, pu s'à wùruugo, pu s'à cúluyi beŋjaaga ná ke kwó. ⁴⁰ Ka pire shiin shuunnŋi si pi pyi pi à Yesu buwuŋi lwó, maa u le u tòto vāanŋyi i, maa puru sɪnmpe nùguntanga wumpe wu u na, bà Yahutuubii maha pi kwùubii bégeli mà jwo pi pi tò mε. ⁴¹ Cyage e Yesu à kwòro cige na ke, cikəəgə na mpyi wani, fannŋa ñivənnŋə na mpyi kuru cikəəge e, bu mpyi na sàha ŋkwó a tò kur'e mà jya mε. ⁴² Kuru yàkəŋke ku mpyi Yahutuubii canŋəŋke zənnəŋi. Kuru fannŋke laage mú sí jye a mpyi a təən mε, lire kurugo ka pi i Yesu buwuŋi le wani.

20

Cyelempyiibil'à sà Yesu fannŋke ñiŋgagε ta

(Macwo 28.1-10; Marika 16.1-8; Luka 24.1-12)

¹ Cibilaage canŋcyiige* jye səəge na, jyege mpyi na sàha já a cwó mε, Magidala Mariyama à kàre fannŋke na mà sà li ta kafaage pi mpyi a tég'a ku jwə tò ke, kur'à lwó wani. ² Ŋye ka u u fê a kàre Simə Pyeri ná cyelempyanŋi kyaa li mpyi a táan Yesu á sél'e ke, pire yyére, maa pi pyi: «Pi à Kafoonŋi buwuŋi lwó a yige fannŋke e, wuu sí jye a u tayahaga cε mε.»

³ Ka Pyeri ná uru cyelempyanŋi si fwo ru na ŋkəεge fannŋke na. ⁴ Pi mú shuunni mpyi na fi, ŋka cyelempyanŋi'à Pyeri caanra fannŋke na. ⁵ U à lyéele ke, maa lempe jya ñŋke na, ŋka u jye a jyè mε. ⁶ Li jye a mə mε, ka Simə Pyeri si nə wani, maa ntíl'a jyè fannŋke e, maa lempe wíi. ⁷ Vāanŋyi yi mpyi a tég'a Yesu ñŋke tò ke, yire na mpyi a kúru'l'a yaha yi mεge cyage e, yi ná lempe jye a mpyi tanuge e fannŋke e mε.

⁸ Ŋye cyelempyanŋi u mpyi a fyānha a nə ke, ka uru mú si jyè maa jya, maa dá. ⁹ Fo mà sà nə lire tēni na, cyelempyiibii jye a mpyi a yi yyaha cε na Kile Jwumpe Semεni à jwo na Yesu mpyi na sí n-sii jè n-fwo ru kwùŋi i mε. ¹⁰ Puru jwəhə na, cyelempyiibii mú shuunn'à núr'a kàre pyenge.

Yesu à uye cyéε Magidala Mariyama na

(Macwo 28.9-10; Marika 16.9-11)

¹¹ Ŋye ka Mariyama si mpa yyére fannŋke jwəge na, maa mεε le na súu. Ka u mεεsuwuŋi si ŋkwó a lyéel'a wíi fannŋke e, ¹² mà Kile mələkεεbii pìi shuunni jya ná vāanvyinŋyi i, pi à tēn Yesu buwuŋi tasinnage e. Pi wà à tēn Yesu ñŋke tayahage e, ka u sanŋi si ntēn Yesu tooyi woge e. ¹³ Ka pi i u yíbe: «Ceewe, jaha na mu na mεε súu ye?» Ka u u pi pyi: «Pi à mii Kafoonŋi

§ 19:36 Ekizodi 12.46; Nəmburu 9.12; Zaburu 34.21. Yyee maha yyee bilereŋkwoŋi kataanni ká nə, Izirayeli shiinbii mpyi maha mpàbili bə maha mpyi sáraga pi kapegigii yāfanŋi kurugo. Lire mpàbili kacige kà maha yaa ku kebe mε. Yesu u à lire mpàbilini fáa, lire e Kile jye a jεε Yesu kaciige kà si ŋkebe mε. * 19:37 Zakari 12.10 * 20:1 Yahutibil'á cibilaage canŋcyiige ku jye kárinŋi.

buwuŋi lwó a yige, mii sí nyε a u tayahaga cè mε.»¹⁴ U à ta u puru jwo a kwò ke, maa yyaha kēēnŋ'a wíi mà Yesu nyá u à yyére, ŋka u nyε a mpyi a cè na uru wi mε.¹⁵ Ka Yesu si jwo: «Ceewe, naha na mu na mεε súu yε? Jofoo mu na ncaa yε?» Ka u u wá na sōnŋi na cikōoge faafoŋi wi, ka u u pyi: «L'aha nta mu u à Yesu lwó, u saha cyêe na na si sà u lwó.»¹⁶ Ka Yesu si jwo: «Mariyama!» Ka u u yyaha kēēnŋε Yesu yyére maa jwo Eburubii shεenre e: «Araboni!» Lire nwohe ku nyε: «Cyeleuntuŋi!»¹⁷ Ka Yesu si u pyi: «Ma hà na cū n-yaha mε, mii sàha ŋkwò a dùgo Tufoŋi yyére mε, ŋka sà yi jwo mii cìmpyiibil'á na mii naha na dùru na Tuŋi yyére, uru mú sí u nyε yii Tuŋi, na mii naha na dùru na Kileni yyére, uru mú sí u nyε yii Kileni.»¹⁸ Ka Mariyama si ŋkàr'a sà a yi yu cyelempyiibil'á: «Mii à Kafoŋi nya!» Nje Yesu à jwo u á ke, maa wá na yire yu.

Yesu à uye cyêe u cyelempyiibii na

(Macwo 28.16-20; Marika 16.14-18; Luka 24.36-49)

¹⁹ Kuru cannuge, cibilaage canŋcyiige yàkoŋke, Yesu cyelempyiibii mpyi a bínni bag'e, maa ku shwòho piye na Yahutuubii nūŋufeebii yyaha fyagare na. Ka Yesu si mpa yyére pi shwòhòl'e maa pi pyi: «Kile u yyeŋiŋke kan yii á.»²⁰ Mà u yaha puru na, u à u kantahigii ná u kàmpaŋke cyêe pi na. Cyelempyiibil'á Kafoŋi nya ke, ka pi funŋke si ntáan sèl'e.²¹ Ka Yesu si núr'a pi pyi: «Kile u yyeŋiŋke kan yii á! Bà Tufoŋi à mii tun mε, amuni mii à yii tun.»²² Yesu à puru jwo a kwò ke, maa nwooge kafεεge fwò pi na, maa pi pyi: «Yii Kile Munaani ta.»²³ Yii aha mpiimu kapegigii yàfa pi na ke, pire wogigii sí n-yàfa pi na, yii aha ŋcyé mpiimu wogigii na ke, pire wogigii sí n-kwòro pi na.

Yesu à uye cyêe Tomasi na

²⁴ Yesu à uye cyêe u cyelempyiibii ke ná shuunniŋi na canŋke ŋkemu i ke, ŋge mege ku nyε pi e Tomasi ná pi maha u pyi: «Ŋaŋi» ke, uru nyε a mpyi ná pi e mε.²⁵ Ka cyelempyiibii sanmpii si u pyi: «Wuu à Kafoŋi nya!» Ka u u pi pyi: «Mii aha mpyi mii nyε a sikanŋkii fyèŋi nya u cyeyi i mε, mii sí nyε a na kampeeni tēge fyèŋi na, maa bwòn u ŋkèni tafuruge nōopiige na mε, mii sí n-dá mε.»

²⁶ Cibilaaga niŋkin à tòro ke, ka cyelempyiibii si núr'a piye bínni bage e, maa ku shwòho piye na, Tomasi na mpyi ná pi e lire tēni i, ka Yesu si mpa yyére pi shwòhòl'e, maa jwo: «Kile u yyeŋiŋke kan yii á.»²⁷ Maa Tomasi yyere na u file uru na, maa jwo: «Kampeeni taha naha, na cyeyi wíi, ma cyεge file, maa ku le na ŋkèni tafuruge e. Fworo dánabaare e, ma a dá.»²⁸ Ka Tomasi si u pyi: «Mii Kafoŋi ná mii Kileni!»²⁹ Ka Yesu si u pyi: «Mu à mii nya ke, lire e mu à dá, mpii pi à dá mii na, mà li ta pi nyε a mii nya mε, pire wuun'à nwo.»

Yuhana sémeŋi kasemeŋi

³⁰ Nyε Yesu à kakyanhala kariii niŋyahagii pyi u cyelempyiibii nyii na, cyire kyaa nyε a jwo ŋge sémeŋi i mε.³¹ Ŋka ŋcyii cyi à séme ke, cyir'à séme bà yii si mpyi si dá li na na Yesu u nyε Kile Niŋcwōnŋŋi ná Kile Jyanj mε. Yii aha dá u na, yii sí shìŋi niŋkwombaanji ta u mege kurugo.

21

Yesu à uye cyêe u cyelempyiibii pìi baashuunni na

¹ Nye cyire karigii kântugo, Yesu à uye cyêe u cyelempyiibii na sahanjki Tiberiyadi banj jwøge na. Amε u à uye cyêe pi na: ² kuru cyage e, Yesu cyelempyiibii pii baashuunni na mpyi wani, pire e Simo Pyeri, ná Tomasi pi maha mpyi: «Ŋanji» ke, ná Natanayeli u à yiri Galile kùluni i Kana kànhe e ke, ná Zebede jyaabii mú shuunni. ³ Ka Simo Pyeri si pi pyi: «Mii na nkèege fyaa tacunji i.» Ka cyelempyiibii sanmpii si jwo: «Wuu mú na nkèege ná mu i.» Ka pi i fworò lire e, mà sà jyè bakwøøge e na cwòobii wàa lwøhe e, nka kuru canjke numpilage e, pi jye a fya niñkin ta mε.

⁴ Nyèg'a pa múgo ke, ka pi i Yesu niñjyereni nya banj jwøge na, nka pi jye a núr'a u cè mε. ⁵ Ka Yesu si pi pyi: «Na pyii, yii à fyaabii pii ta la?» Ka pi i u pyi: «Wuu jye a yaaga ta mε.» ⁶ Ka Yesu si pi pyi: «Yii cwòñi wà bakwøøge kàniñke na, yii sí pii ta.» Pi à cwòñi wà ke, fyaabii jyahani cye e pi jye a jà a cwòñi ñr'a yige lwøhe e mε. ⁷ Cyelempyanji kyaa li mpyi a táan Yesu á ke, ka uru si jwo Pyeri á: «Kafoonji wi!» Simo Pyeri u mpyi a u vāanjiyi wwú marii fyaabii caa ke, tēni i u à lógo: «Kafoonji wi!» ke, ka u u láha a yi le maa jyè lwøhe e. ⁸ Ka cyelempyiibii sanmpii si wá na nkèege bakwøøge e kùmpoge yyére, cwòñi mpyi a jñ fyaabii na, ka pi i wá na u ñrili. Pi ná lwøhe jwøge laage mpyi a tōn mε, ku mpyi a kuye wwú metirii nkul'e (100) mε.

⁹ Pi à nō kùmpoge na maa ntíge ke, ka pi i nanjyanhii nya, fyaa sí jye cyi jñj'i, bwúuru mú na mpyi wani. ¹⁰ Ka Yesu si pi pyi: «Yii a ma ná yii fyaabii niñcumpii píl'e.» ¹¹ Ka Simo Pyeri si ñugo kùmpoge na, maa cwòñi ñr'a yige ná fyabwoyi i. Pi puni na mpyi nkūu ná beeshuunni ná ke ná taanre (153) nka fyaabii na pi jyahani mú i, cwòñi jye a cwōn mε. ¹² Ka Yesu si pi pyi: «Yii a ma, yii pa lyi.» Cyelempyanji wà jye a jñ'a u yibe na: «Jo u jye mu ye?» mε, jaha na ye pi mpyi a cè na Kafoonji wi. ¹³ Ka Yesu si file, maa bwúuruñi lwó, maa u táa pi na, maa fyaabii mú kan pi á.

¹⁴ Kuru k'à pyi Yesu tontanrawoge mà uye cyêe u cyelempyiibii na, mà lwó u à jè a fworò kwùñi i ke.

Yesu à Pyeri yibe

¹⁵ Pi à lyi a kwò ke, ka Yesu si jwo Simo Pyeri á: «Yuhana jyanji Simo, tàange ku jye mu i mà yyaha tí ná mii i ke, tá kur'à pèe mà tóro nke ku jye pi sanmpil'e mà yyaha tí ná mii i be?» Ka Pyeri si u pyi: «Ōñ, Kafoonji! Mu yabilinji jye a cè na mu kyal'à táan mii á mà?» Ka Yesu si jwo u á na u a uru mpápjiyi jwō caa. ¹⁶ Maa núr'a jwo tozhōnwogo: «Yuhana jyanji Simo, mii kyal'à táan mu á la?» Ka u u jwo: «Ōñ, Kafoonji! mu à cè na mu kyal'à táan mii á.» Ka Yesu si yi jwo u á na u a uru mpàabii kàanmucaa. ¹⁷ Ka Yesu si núr'a jwo tontanrewogo: «Yuhana jyanji Simo, mii kyal'à táan mu á la?» Ka Pyeri si yyaha tanha na Yesu à uru yibe a ta taanre na u kyal'à táan ur'á la, maa Yesu pyi: «Kafoonji, mu à karigii puni cè, mu à cè na mu kyal'à táan mii á.» Ka Yesu si yi jwo u á na u a uru mpàabii jwō caa.

¹⁸ Maa núr'a u pyi: «Sēñi na mii sí n-sii yi jwo mu á, mu nāñjiuwe wunji mpyi maha vāanntinñke le, maa maye pwō, cyage k'à táan mu á ke, maa nkàre wani. Nka mu aha mpa lyε, mu sí cyeyi yirige*, waberε sí mu vāanntinñke le mu na, si mu pwō si nkàre ná mu i cyage ku jye ku jye a táan mu á mε.»

* **21:18** «Mu sí cyeyi yirige»: lire na mpyi kyaa mà li cyêe na pi sí Pyeri kwòro cige na, si mbò.

¹⁹ Kwùṅkanni na Pyeri mpyi na sí n-kwû si pèene taha Kile na ke, lire Yesu mpyi na yu ná mpe jwumpe e. Puru jwòhò na, ka Yesu si Pyeri pyi: «Taha na fye e.»

Cyelempyanji kyaa l'à táan Yesu á ke

²⁰ Cyelempyanji kyaa li mpyi a táan Yesu á ke, Pyeri à yyaha kèenn'a wí mà uru jya u u ma pi kàntugo. Cannka mà pi yaha pi i numpilaga lyìge lyí, uru cyelempyanji u ná mpyi a tèn maa fèen Yesu kàmpañke na, maa u yíbe: «Kafoonji, jofoo u sí mu le cye e ye?» ²¹ Nyé Pyeri à uru cyelempyanji jya ke, maa jwo Yesu á: «Kafoonji, nge de, jaha ku sí uru ta ye?» ²² Ka Yesu si u pyi: «Mii la ká mpyi uru u kwôro kwùmbaa fo mii cannuruge, mu jaha ku nyé lire e ye? Mu wi ke, taha mii fye e kann.» ²³ Puru jwumpe cye kurugo, dánafeebil'à jwo cyeyi puni i na uru nge cyelempyanji sí n-kwû mε. Mà li ta Yesu nyé a jwo Pyeri á na u sí n-kwû mε. Mpe Yesu à jwo ke, puru p'à pyi: «Mii la ká mpyi u kwôro kwùmbaa fo zà nò mii cannuruge na, mu jaha ku nyé lire e ye?»

²⁴ Uru cyelempyanji ninunji u à jcyii karigii puni jwo, uru mú sí u à cyi séme. Wuu mú s'à cè na cyi na nyé sèe.

²⁵ Nyé Yesu à karigii cyiiberii nijyahagii pyi. Li n'a mpyi a yaha na cyire karigii cyi le cyi mεε sémiij ninjin ninjin i, mii na sônji pire sémebii tayahaga mpyi na sí n-ta dijnyenji i mε.

Yesu Tunntunmpii Kapyiin̄kii Sem̄ɛŋi Mpe yii à yaa yii cè mà jwo yii jyè sémeŋi fun̄ɔ jwumpe e ke

Karigii Yesu à pyi ñɔŋke na ke, Luka à cyire yyaha jwo u sémeŋi ñɔŋcyiin̄i i. Nge sémeŋi sh̄onwuŋi i, pyiŋkanni na Yesu à kàre ñɔŋyini na, ná pyiŋkanni na u à Kile Munaani tun u fyèŋwòhòshiinbil'á ke, u na yire yyaha yu. Jwumpe Nintanmpe p'à yyaha tíi ná Yesu i ke, Kile Munaani à Yesu fyèŋwòhòshiinbii yyaha cù, ka pi i puru jwo ñɔŋyeni cyeyi puni i.

Pi n'a mpyi na puru Jwumpe Nintanmpe yu Yahutuubil'á, pi mpyi maha li cyèe pi na na Yesu u ñyè Kile Ñɔŋwòŋròŋi, ñgemu ñwòm̄e Kile mpyi a lwó na u sí sùpyire shwò ke. Mpii pi ñyè pi ñyè Yahutuu m̄e, pi n'a mpyi na pu yu pir'á, pi mpyi maha li cyèe pi na na Kileni u à yaayi puni dá ke, na uru la ñyè si pi ná uye shwòhòŋi yaa. Pi mpyi maha yi yu sùpyire pun'á na li síŋi ñyè Kile na mà yampii cùuŋɔ si pi shwò Sitaannini na. Pi mpyi maha yi yu sùpyire pun'á mú na Yesu à kwú kworokworocige na, sùpyire kapegii tugure yáfanj kurugo; na sùpyir'á yaa ti toroŋkanni kèen̄ɛ, ti i dá Yesu na, bà Kile Munaani si mpyi si ti yyaha cù me.

Karigii tèesiini i, Yesu túnntunmpii mpyi na sòŋi na Yahutuubii làda karigii tayyérege na ñyè Yesu kuni ñaaraŋi i. Ka Kile Munaani si yi finin̄'a cyèe pi na na Jwumpe Nintanmpe na ñyè supyishini puni wumò. Nde li ñyè na wii ke, lire li ñyè mà toroŋkanni kèen̄ɛ maa dá Yesu na. Lire e ke mà maye kan pi à kwòŋ si nta mpyi Yahutu mà tàanna ná pi làdaabil'e, mpii pi ñyè pi ñyè Yahutuu m̄e maa dá Yesu na ke, lire mpyini fànha ñyè pire ñuŋ'i m̄e.

Jwumpe Nintanmpe à jwo cyaga maha cyag'e ke, pìl'à ñe pu na, ka pìi si pu cyé. Cyeye ñɔŋyahay'e mpiimu pi à pu cyé ke, pir'à Yesu fyèŋwòhòshiinbii kyérege, maa pi le kàsuni i. Poli na mpyi pi kyérefeebil'e, ka Yesu si uye cyèe u na maa u pyi u túnntun̄ɔ. Lire kàntugo ka Poli si wá na ñaare na màre kanyi na, maa Jwumpe Nintanmpe yu maa dánafeebii kurun̄yini t̄ini. U à ñgaha ñɔŋyahawa ta uru báaraŋi i. Luka u à ñge sémeŋi séme ke, uru na mpyi ná u e lire kùsheeni là na.

Yesu à jwo cyelempyiibil'á na pi sí Kile Munaani ta

¹⁻² Mii c̄inmpworon̄i Tofili, mà lwó t̄eni i Yesu à u karigii s̄i na mpyi maa sùpyire yerege ná Kile jwumpe e, fo mà sà nò u tèekoŋjirini na mà kàre ñɔŋyini na ke, mü mpyi a cyire puni yyaha jwo mu á na sémeŋi ñɔŋcyiin̄i i. Nka mà jwo Yesu u kàre ñɔŋyini na ke, túnntunmpii u mpyi a cwòŋrò ke, karigii pire mpyi a yaa pi a mpyi ke, Kile Munaani mpyi a u pyi u à cyire puni jwo pi á. ³ Yesu ñeŋkwooni kàntugo mà fworo kwun̄i i, u à uye cyèe pi na pyiŋkannigii ñɔŋyahagii na. U à lire pyi canmpyaa beeshuunni fun̄'i bà pi si mpyi si ñcè na, sèŋi na, uru na ñyè ñyii na m̄e. U mpyi maha Kile Saanre kyaa yu pi á mú. ⁴ Can̄ka mà u ná pi yaha pi i lyi s̄in̄cyan, u à yi jwo pi á na pi àha laaga t̄oŋ Zheruzalemu kànhe na m̄e, na yaage ñwòm̄eni Tufoon̄i à lwó, ná uru mpyi a ku kyaa jwo pi á ke, pi kuru sige, ⁵ na Yuhana à pi batize ná lwòhe e, nka mà jwo canmpyaa cyi t̄oro ke, pi sí batize ná Kile Munaani i.

Yesu à kò a dùgo n̄nyin̄ji na
(*Marika 16.19-20; Luka 24.50-53*)

⁶ Nye mà túnntunmpii nimbinnibii yaha Yesu taan, pi à u yíbe: «Kafoon̄ji, lire t̄eni i mu sí Izirayeli shiinn̄bii saanre n̄uruṅṅo pi á la*?» ⁷ Ka u u pi pyi: «Mii Tun̄ji à t̄eni ná canmbilini ndemu bégele ná u yabilin̄ji sífente e ke, yii àha raa lire caa si ṅc̄è me. ⁸ N̄ka Kile Munaani sí n-t̄ige yii ṅun̄'i si f̄anha kan yii á, lire ká mpyi, yii sí raa mii kyaa yu Zheruzalemu k̄anhe ná Zhude k̄uluni sanni puni ná Samari k̄uluni i, fo mà sà n̄o diṅȳeṅi cyeyi puni i.»

⁹ Nye u à puru jwo ke, mà u túnntunmpii yaha pi i u w̄ii, u à kò a ȳiri pi shw̄oh̄ol'e mà k̄are n̄nyin̄ji na, ka ṅahaṅke k̄a si u ṅw̄oh̄o pi na. ¹⁰ Mà pi yaha pi à yyahaȳi ȳirig'a le n̄nyin̄ji i, na u nin̄karen̄ji w̄ii, pi à p̄âl'a n̄amba shuunniṅya pi à v̄aanv̄yin̄nye le a yȳere pi taan. ¹¹ Ka pire shiinn̄ shuunniṅji si jwo: «Galile k̄uluni shiinn̄bii, di k'á ta a jwo ka yii i yȳere na n̄nyin̄ji w̄ii ȳe? Yesu u à kò a ȳiri yii shw̄oh̄ol'e mà k̄are n̄nyin̄ji na ke, can̄ka u sí n̄uru n-pa bà yii à u nin̄karen̄ji ṅya n̄nyin̄ji na me.»

Macyasi à Zhudasi tayȳerege lw̄ó

¹² Nye ka Yesu túnntunmpii si ȳiri Olivye cire ṅaṅke na, maa n̄ur'a k̄are Zheruzalemu k̄anhe e. Kuru cyage ná Zheruzalemu mpyi a culum̄tiri nin̄kin kw̄ò. ¹³ Pi à n̄ur'a n̄o k̄anhe e ke, bat̄oṅge n̄nyibabilini i pi mpyi maha nt̄ee na piye bínnini ke, ka pi i dùg'a jȳe lire e. Pȳeri ná Yuhana ná Yakuba ná Andire ná Filipi ná Tomasi ná Baritelemi ná Macwo ná Alife ṅyan̄ji Yakuba ná Sim̄o pi maha mpyi Zeloti†, ná Yakuba ṅyan̄ji Zhude, pire pi mpyi. ¹⁴ Pire puni mpyi maha piye bínnini t̄erii n̄nyahagil'e, marii Kile ṅáare ná fun̄ṅo nin̄kin i. Cyeebii p̄ii ná Yesu nun̄ji Mariyama ná Yesu c̄inmpȳiibii mú mpyi maha mpyi ná pi e.

¹⁵ Nye pi canmbinn̄iyi can̄ke k̄a, mà pi nimbinnibii yaha, pi mpyi a shiinn̄ ṅkuu ná beṅjaaga (120) kw̄ò, ka Pȳeri si ȳir'a yȳere pi shw̄oh̄ol'e maa jwo: ¹⁶ «Mii c̄inmpȳiibii, Kile Munaani mpyi a Dawuda yyaha c̄u, ka u u jwumpe mpemu jwo ná p'à séme Kile Jwumpe Sem̄eṅi i, na Zhudasi u sí n-t̄oro s̄up̄yire yyaha na, si Yesu le cye e ke, f̄anha kyaa li mpyi li li, puru jwumpe pu f̄un̄ṅo. ¹⁷ Zhudasi sí na mpyi wuu kurun̄ke s̄up̄ya, wuu ná uru mpyi na báara nin̄kin pyi.»

¹⁸ (Nye pi à s̄araṅi ṅgemu kan u á u kapiini n̄impȳiini ṅun̄ṅo taan ke, u à sà k̄erege shw̄o ná ur'e. Lire k̄antugo u à cwo a jya, ka u fun̄ṅo yaayi si ṅc̄eeg'a m̄aha. ¹⁹ L'à pyi kyaa Zheruzalemu k̄anhe shiinn̄bii puni mpyi a ndemu c̄è ke, fo ka pi i mpa kuru cyage mege le pi sh̄eṅre e: «Akelidama» kuru ṅw̄oh̄o ku ṅye: «Sishange K̄erege».)

²⁰ Nye Pȳeri à shà yyaha na ná jwumpe e sahan̄ki maa jwo na: «Y'à séme Zaburu sémeṅi i na

“U pȳenge nin̄gage ku kw̄oro,

S̄up̄ya k̄a nt̄eṅ k'e me‡.”

“Wab̄ere u u báaraṅw̄oge lw̄ó§.”

²¹⁻²² Lire kurugo mà Kafoon̄ji Yesu yaha u u ṅaare na nt̄uuli ná wuu e cyeyi yyaha kurugo, mp̄ii pi mpyi maha mpyi ná wuu e ke, wuu à yaa wuu shin̄ nin̄kin cw̄oṅr̄o pire e, wuu bára wuye na, wuu raa yi yu s̄up̄yir'á

* **1:6** Yesu túnntunmpii mpyi na Kile Nin̄cw̄oṅr̄eṅi mpan̄ji sigili Yahutuubii sanmp̄ii fiige, u u mpa pire yige Or̄omu shiinn̄bii f̄an̄nyage e, u u Izirayeli shiinn̄bii w̄a piye na, bà pi mpyi saan̄ji Dawuda tiin̄ji ná saan̄ji Solomani tiin̄ji i me. † **1:13** Zeloti»: kuru mege ṅw̄ohe ku ṅye: «k̄ini kyal'à táan ṅgemu á s̄el'e ke». ‡ **1:20** Zaburu 69.26 § **1:20** Zaburu 109.8

na Yesu à jè sèenji na. Mà lwó canŋke Yuhana à Yesu batize ke, fo mà sà nɔ canŋke u à kò a yîri wuu shwôhɔl'e mà kàre nɔjɔnɔji na ke, mpɔi pi à cyire karigii puni nɔya tapyige e ke, uru wà u à yaa u pyi urufoo.»

²³ Nye ka pi i shiin shuunni cyêe, Yusufu pi maha mpyi Barisabasi, lire nɔye me Zhutusi ke, uru ná Macyasi. ²⁴ Lire kântugo maa Kile nãare na: «Kafoonji, mu u à sùpyire puni zòompɔi cè ke, mpɔi shiin shuunnɔnɔji i, nge mu à cwɔɔnrɔ ke, uru cyêe wuu na, ²⁵ bà u si mpyi si Zhudasi tayyérege lwó túnnture báaraŋi i, Zhudasi à kuru ŋkemu yaha maa ŋkàre u yabɔlɔnɔji cyage e ke.»

²⁶ Nye ka pi i ŋkyaanlwooni pyi, ka ŋkyaanlwooni si Macyasi cyêe, ka uru si bàra Yesu túnntunmpɔi ke ná nɔjɔnɔji na.

2

Kile Munaani à tíge dánafeebii nɔnɔ'i

¹ Pantekɔtɔnɔji canŋke, dánafeebii puni mpyi a bínni cyaga nɔjɔnɔji i. ² Ka túnmbwôhɔ si mpâl'a fworɔ nɔjɔnɔji na, mu à jwo kafeebwôhɔ túnmbɔ, bage e pi mpyi a bínni ke, mà kuru nɔ. ³ Ka pi i nɔjɔnɔji nɔya na fiige cyi à láha láha cyiye na mà pa ntɛen ntɛen pi puni nɔjɔnɔji nɔjɔnɔji na. ⁴ Ka Kile Munaani si pi puni nɔ, maa pi shin maha shin pyi u u shɛenre tabere yu mà tàanna ná Kile Munaani ti kanŋkanni i urufol'á.

⁵ Yahutuubii pi mpyi na fyáge Kile na dijɔnɔji puni yyaha kurugo ke, lir'à pire pii ta Zheruzalemu kànhe e. ⁶ Nye puru túnmp'á fworɔ ke, ka pire si sà piye bínni wani, pi puni kakyanhala wuu pi mpyi, naha na ye pi shin maha shin mpyi na u tateenge shɛenre núru pi nɔwɔ na. ⁷ Li mpyi a pi puni bilibili fo mà pi yîrige pi yákilibii nɔnɔ'i. Ka pi i wá na piye yíbili maa ŋko: «Nte sùpyire ti nɔye na yu amɛ ke, taha Galile kùluni i bà pi pun'à yîri me? ⁸ Di l'à pyi wuu shin maha shin sí i u tateenge shɛenre núru pi nɔwɔ na ye? ⁹ Pariti kɔni ná Mɛdi kɔni ná Elamu kɔni shiin na nɔye wuu e, pii na nɔye wuu e pir'à yîri Mezopotami kɔni i, pii s'à yîri Zhude ná Kapadasi ná Pɔn wuuni ná Azi kùligil'e, ¹⁰ ná Firijyi wuuni ná Panfilii wuuni ná Misira wuuni ná Libi kɔni cyage ku nɔye Sireni kànhe taan ke, wuu pii s'à yîri Ɔromu kànbwôhe e. ¹¹ Yahutuu na nɔye wuu e, pii sí nɔye Yahutuu me, ŋka pi à jyè Yahutuubii Kile kuni i. Pii na nɔye wuu e, pir'à yîri Kereti kɔni ná Arabubii wuuni i. Di pi à pyi maa jini na Kile kabwôhigii nimpɔiŋkii yu, wuu shin maha shin sí i cyi núru u tateenge shɛenre e ye?»

¹² Nye mà pi kakyanhala wuubii yaha fo pi nɔye a pi nɔjɔnɔji cè me, ka pi i wá na piye yíbili: «Nde nɔwôhe k'à sà ŋki be?» ¹³ Ka pii si wá na pi fwôhɔre maa ŋko: «Sinmpe pu nɔye pi na!»

Pyeri à jwo ná sùpyire e

¹⁴ Nye ka Yesu túnntunmpɔi ke ná shuunnɔnɔji si yîr'a yyére, ka Pyeri si jwo fánha na: «Yii pi à tɛen Zhude kùluni ná yii mpɔi puni pi naha naha Zheruzalemu kànhe e ke, yii nɔjɔnɔji mugo, yii i na jwumpe lógo, yii i pu yyaha cè. ¹⁵ Sinme bà pu nɔye nte sùpyire na mà tàanna ná yii sɔnɔnɔjɔnɔji i me, naha na ye nɔyège tɛni baacyere wuuni li nɔye nume, sinme tɛbyaa sàha ŋkwò a nɔ, wà u kwò a bya a wùrugo me. ¹⁶ Kile túnntunɔji Zhoueli mpyi a ndemu jwo ke, lire li nɔye na mpyi nume. ¹⁷ U mpyi a jwo na Kile à jwo: «Dijɔnɔji canzanɔji ká nɔ, mií sí na Munaani pyi li tíge sùpyire puni nɔnɔ'i. Yii nànjɔnɔji ná yii pùcepyire sí raa Kile túnnture yu.

Mii sí naye cyêe yii nànjiiibii na, si karigii yyaha cyêe pi na.

Yii nànjolyeebii sí raa mii karigii jaa n̄ooyi i.

¹⁸ Sèe wi, cyire canmpyaagil'e,

mii sí na Munaani pyi li tíge

mii bilinambaabii ná mii bilicyeebii j̄un̄'i.

Pi sí n-pyi mii túnntunmii.

¹⁹ Mii sí kakyanhala yaayi yà pyi yi fworò n̄j̄nȳinj̄i na,

si kakyanhala kacyeen̄kii cyi yaa j̄n̄j̄ke na,

sishange ná nage ná nguruge sí n-pyi.

²⁰ Can̄j̄nȳyiini sí n-k̄ên̄n̄e n-pyi numpire.

Ȳn̄j̄ke sí j̄áāja mu à jwo sishan.

Cyire puni k̄ántugo, Kafoon̄ji canmbilini sí n̄o.

Li sí n-pyi canmbw̄oh̄o, sí n-pyi canmbile ndemu s̄inampe sí n-pêe ke.

²¹ Nȳe shin maha shin u j̄ȳe na Kafoon̄ji m̄ege yiri ke, urufoo sí n-shw̄o*.”»

²² Nȳe Pȳeri à kw̄ò Zhoueli jwumpe n̄j̄jwumpe na ke, maa n̄úr'a jwo:

«Yii, Izirayeli shiinbii, yii n̄j̄gyigigii p̄ere, yii raa n̄uru. Yii à li c̄e na

Nazareti k̄anhe shin̄ji Yesu na mpyi s̄ùpya, ngemu cye kurugo Kile à u

f̄anhe cyêe yii na ná kabw̄ohigii ná kakyanhala karigii ná kacyeen̄kii

mpȳinj̄i i yii shw̄oh̄al'e ke. ²³ N̄ka nde Kile mpyi a yaa mà yyaha tíi ná u

e, mà tàanna ná u karigii puni j̄c̄en̄ji i ke, lire yii à pyi. Yii à u le shinpiibii

cye e pi à kw̄òro cige na mà b̄ò. ²⁴ N̄ka Kile à u j̄n̄j̄o ww̄ù kw̄ùnj̄i yapwoyi

i, maa u j̄è a yige kw̄ùnj̄i i. Naha kurugo ȳe li f̄anhe mpyi kw̄ùnj̄i na u j̄à a u

c̄ù a yaha wani m̄e. ²⁵ Saan̄ji Dawuda à fȳanha a jwo u kyaa na, u mpyi a

jwo:

“Mii maha na Kafoon̄ji jaa naye taan t̄erigii puni i,

jaha na ȳe u maha mpyi mii k̄an̄j̄ke na,

bà li si mpyi yaaga k̄a n-j̄à mii c̄ún̄j̄o j̄j̄irige na tayȳérege e m̄e.

²⁶ Lire kurugo mii z̄òmbilin'à j̄í funntange na,

mii jwumpe puni sí j̄ȳe funntanga jwum̄o.

Mii à t̄èen ná l'e, ali mii kwun̄j̄kwooni k̄ántugo,

mii cyeere sí j̄íj̄e mii na.

²⁷ Naha kurugo ȳe Kafoon̄ji, mu si j̄ēe mii múnaani yaha

li kw̄òro kw̄ùnj̄i numpini i m̄e.

Mu mú si j̄ēe ma báarapyinj̄i n̄j̄c̄en̄ji yaha u fw̄ónh̄o fan̄j̄ke e m̄e.

²⁸ Mu à n̄umpan̄j̄ke tata kuni le mii taan

Mà mu yaha ná mii i, mu sí mii pyi mii i j̄í funntange na†.”»

²⁹ Nȳe Pȳeri à kw̄ò Dawuda jwumpe n̄j̄jwumpe na ke, maa n̄úr'a jwo:

«Mii c̄in̄mpȳiibii, yii na yaha si wuu tulyage Dawuda kani f̄in̄j̄e j̄j̄wo yii

á. T̄èni i u à mpe jwumpe jwo ke, u mpyi a pu jwo a wà uye na m̄e, jaha

kurugo ȳe wuu à li c̄e na u à kw̄ù, u buwun̄j̄'à tò. Ali n̄j̄j̄aa u kw̄ùunni na

j̄ȳe naha wuu yȳere. ³⁰ Dawuda na mpyi Kile túnntun̄j̄o, u mú mpyi a li

c̄e na Kile à k̄aa ur'á na uru na sí n-pa u j̄ambilini là t̄j̄e u f̄anhe tateenge

e u k̄ántugo. ³¹ Kile à wȳer'a yi jwo Dawuda á na Kile N̄j̄c̄w̄on̄r̄on̄ji sí n-pa

j̄è n-fworò kw̄ùnj̄i i. Lire kurugo Dawuda à jwo na “U si n-kw̄òro kw̄ùnj̄i

numpini i m̄e, u cyeere si n-fw̄ónh̄o fan̄j̄ke e m̄e‡.” ³² Yesu kyaa li, Kile à

u j̄è a yige kw̄ùnj̄i i. Lir'à pyi wuu mú puni j̄ȳii na. ³³ U à dùg'a k̄ar'a s̄à

nt̄èn Kile k̄an̄j̄e cȳege na. Kile Munaani j̄w̄om̄ēeni u mpyi a lw̄ó wuu á

ke, Tufoon̄ji Kile à lire kan u á, ka u u li yaha l'à tíge wuu j̄un̄j̄'i. Lire yii j̄ȳe

* 2:21 Zhoueli 2.28-32 † 2:28 Zaburu 16.8-11 ‡ 2:31 Zaburu 16.10

na jaa ame, maa nuru li jwɔ na. ³⁴ Yii li cè na Dawuda yabiliŋi nyɛ a dùgo niŋyini na me, ŋka lire ná li wuuni mú i, u à jwo

“Kafoonji Kile à jwo mii Kafoonji á

‘Ta ma a pa ntéen na kaniŋe cyɛge na,

³⁵ mii sí n-pa mu zampɛɛnbii le mu tooyi jwɔh’iŋ.’”»

³⁶ Nyɛ Pyɛri à puru jwumpe taha a kwɔ ke, maa jwo: «Lire e ke yii Izirayeli shiinbii pun’à yaa yii li cè na nàkaana baa na Yesu yii à kwɔro cige na ke, Kile à uru pyi Kafoonji ná uru Kile Niŋcwɔnrɔŋi.»

³⁷ Pi à puru lógo ke, ka pu u pi zòmpii cúnŋɔ sèl’e, ka pi i Pyɛri ná túnntunmpii sanmpii pyi: «Wuu cínmpyiibii, jaha wuu à yaa wuu pyi bɛ?»

³⁸ Ka Pyɛri si pi pyi: «Yii yii toronkanni kɛɛnŋe, yii puni niŋkin niŋkinŋ’à yaa yii batize Yesu Kirisita mege na, bà yii kapegigii si mpyi si yàfa yii na me. Lire ká mpyi, yii sí Kile Munaani ta. ³⁹ Naha kurugo yɛ Kile à u Munaani jwɔmɛɛni lwɔ yii ná yii túlug’á, mà bàra mpíi pi nyɛ tatɔnyɛ i ke. Mpíi wuu Kafoonji Kile sí n-pa n-yyere si mpyi u pyi ke, l’à lwɔ pire pun’á.»

⁴⁰ Pyɛri à jwumɔ niŋyahama jwo pi á sahanjki Yesu kyaa na, maa pi yɛɛ na pi nuru ŋge diŋyɛni sùpyire nintiimbaare jwɔh’i, bà Kile si mpyi si pi shwɔ me. ⁴¹ Sùpyire t’à dá u jwumpe na ke, ka pire si batize. Mpíi pi à bàra dánafeebii kurunŋe na kuru canŋke ke, pire mpyi a shiin kampwɔhii taanre (3.000) kwɔ.

Dánafeebii wwoŋɛɛge pyiŋkanni

⁴² Yesu túnntunmpii mpyi maha yɛɛyi njemu kaan ke, dánafeebii mpyi a piye waha maa yire nuru tɛrigii puni i, maa ŋkwɔro wwoŋɛɛge e. Pi mpyi maha bwúuruŋi kwúun na ntáli piye na na lyí, maa Kile jáare siŋcyan. ⁴³ Sùpyire puni mpyi ná fyagare e, jaha na yɛ kakyanhala karigii ná kacyeenŋkii mpyi na mpyi Yesu túnntunmpii cye kurugo. ⁴⁴ Shin maha shin u mpyi a dá Yesu na ke, pire puni mpyi a wɔɔ maa mpyi niŋkin, pi cyeyaayi puni mpyi kàngwɔrɔ wuyo. ⁴⁵ Tɛrigii cyil’e, pi mpyi maha pi taare tà ná pi cyeyaayi yà pérelí, maa yire wyɛɛni táali piye na mà tàanna ná shin maha shin jùŋɔ tugure e.

⁴⁶ Pi mpyi maha piye bínnini canŋa maha canŋa, ná sɔnŋɔrɔ niŋkin i Kilejaarebage e, maa Kile pɛre. Pi mpyi maha bínnini pi pyɛnyɛ i, maa bwúuruŋi kwúun na ntáli piye na maa pi njyini lyí ná funntange ná funŋcɛnŋi i. ⁴⁷ Pi mpyi maha Kile kɛre, pi kyaa mpyi a táan sùpyire pun’á. Mpíi Kafoonji à shwɔ ke, u mpyi maha pire bàrali pi kurunŋe na canŋa maha canŋa.

3

Pyɛri à cwɔhɔmɔfoonji wà cùunŋɔ

¹ Canŋka yàkoŋɔ, Kilejaarege tɛni i, Pyɛri ná Yuhana à kàre Kilejaarebage e. ² Lir’à pi ta pi à sà faanŋi wà yaha Kilejaarebage tajyiŋwɔge kà na, pi maha ŋkemu pyi: «Tajyiŋwɔge Nisinaŋke» ke. Amuni u mpyi a si. Canŋa maha canŋa, pi mpyi maha mpa u yaha kuru cyage e, sùpyire ti nyɛ na jyɛ Kilejaarebage e ke, bà u si mpyi s’a pire jáare me. ³ Uru faanŋ’à Pyɛri ná Yuhana nya tajyige e maa pi jáare. ⁴ Ka pi i u yal’a wíi, ka Pyɛri si jwo: «Wuu wíi.» ⁵ Ka nàŋi si yyahe yírig’a le pi e. U mpyi na sɔnŋi na pi sí yaaga kan ur’á.

⁶ Nye ka Pyeri si u pyi: «Wýéɛ, lire nyɛ me seen nyɛ mii á mii u kan mu á me, ŋka yaage ku nyɛ mii á ke, mii sí kuru kan mu á. Nazarɛti kánhe shinŋi Yesu Kirisita mege na, yíri ma a jaare!» ⁷ U à yire jwo ke, maa nàŋi cù kàniŋe cyɛge na mà yírige. Nye ka nàŋi tooyi ná u nintajyiigii si ntíl'a cyiye ta.

⁸ Ka u u yi a yír'a yyéɛ, maa li jwɔ cù na jaare, maa sà jyè Kilejaarebage e* ná Pyeri ná Yuhana i, maa jaare, maa yini, maa Kile kêre. ⁹ Sùpyire pun'à u nya u u jaare marii Kile kêre. ¹⁰ Pi mpyi a li cè na nàŋi u mpyi maha ntèn Kilejaarebage Tajyijwɔge Nisinaŋke na maa sùpyire jáare ke, uru wi. Pyiŋkanni na uru nàŋ'a pyi maa já na jaare ke, ka lire si sùpyire bilibili.

¹¹ Nàŋi mpyi a taha a yaha Pyeri ná Yuhana fye e. Ka sùpyire kàkyanhala wuubii si fê a kàr'a sà bínni pi taan, Kilejaarebage ŋkubabwɔhe kà jwɔh'i, pi mpyi a Saanŋi Solomani mege le kuru ŋkubage na. ¹² Pyeri à sùpyire nya ke, maa jwo: «Wuu cìnmnyiibii, Izirayeli shiinbii, jaaha na nde kan'à yii kàkyanhala yɛ? Naha na yii na wuu wíl'amɛ mu à jwo wuu yabilimpíi sífente ná wuu Kile yyahafyagare t'à wuu pyi wuu à nge nàŋi pyi u à yír'i na jaare yɛ? ¹³ Ibirayima ná Ishaka ná Yakuba ná wuu tulyeyi sanŋi u Kilenji, u à u báarapyiŋi Yesu nùŋke yírige ná l'e. Yii à u le fánhafoonji Pilati cye e, ka uru si li ta na yaaga nyɛ a yaa ku pyi u na me, ka yii i jcyé u na Pilati nyii na. ¹⁴ Nge u à jwɔ maa ntii ke, yii à cyé uru na, nge u à boore pyi ke, maa Pilati jáare na u uru cye yaha. ¹⁵ Nge u nyɛ na shiŋi niŋkwombaanji kaan ke, yii à uru bò, ŋka Kile à u jè a yige kwùŋi i. Wuu à u nya u jɛŋkwooni kántugo. ¹⁶ Nge nàŋi u nge yii i naa, ná yii à u cè ke, wuu à dányanji pyi Yesu na, lire cye kurugo, u à já a yír'a yyéɛ. Wuu à dányanji pyi Yesu mege na, lire l'à nge nàŋi yampe kwɔ feefee bà yii puni nyii wá u na me.

¹⁷ Mii cìnmnyiibii, mii à li cè na li jɛcɛmbaanji u à yii ná yii jùŋufeebii pyi yii à lire kani pyi. ¹⁸ Lire e ke Kile à jwumpe mpemu jwo fo tɛemɔni i u tùnntunmpii cye kurugo ke, pur'à fúnŋɔ. U mpyi a jwo na Kile Niŋcwɔnrɔŋi à yaa u kyaala. ¹⁹ Lire e ke yii yii toronkanni kêɛnŋe, yii i yiye kan Kile á, bà u si mpyi si yii kapegigii yàfa yii na me. ²⁰ Lire ká mpyi, Kafoonji Kile sí taŋɔŋɔ kan yii á. Mà bàra lire na, nge u à yaha yii yahare e ke, u sí uru tùgo yii á, Yesu u nyɛ Kile Niŋcwɔnrɔŋi ke, uru kyaa li. ²¹ Nka u à yaa u tɛɛn niŋyiŋi na fo u aha yaayi puni pyi y'á nùru yi lyempe e, yire Kile à jwo fo tɛemɔni i u tùnntunmpii cye kurugo.

²² Nye Kile tùnntunŋiMusa à jwo
 “Bà wuu Kafoonji Kile à mii tun me, amuni u sí n-pa yii cìmpworonji wà pyi u tùnntunŋɔ mii fiige. U aha jwumɔ maha jwumɔ jwo yii á ke, yii i jɛɛ puru na.

²³ Shin maha shin u nyɛ u nyɛ a jɛɛ uru tùnntunŋi jwumpe na me, urufoo sí n-bò n-yige sùpyire shwɔhɔl'e†.”

²⁴ Nye mà lwɔ Kile tùnntunŋi Samuwɛli na, Kile tùnntunmpii pun'à jwo nde tɛni kyaa na mú, Musa fiige. ²⁵ Jwumpe Kile tùnntunmpil'à jwo ke, pur'à jwo yii á mú. Tunmbyaare Kile à le ná yii tulyeyi i, tɛni i u à jwo Ibirayima á na uru sí jwɔ le niŋke supyishinji pun'à u tùluge cye kurugo ke, tire tunmbyaar'à le ná yii e mú‡. ²⁶ Lire e Kile à u báarapyiŋi yaha a

* **3:8** Kuru k'à pyi urufoo canŋicyiige mà jyè Kilejaarebage kaanŋe funŋke e, naha na yɛ Yahutuubii Saliyanji i, kafuun li mpyi li li cwɔhɔmɔfo u jyè Kilejaarebage kaanŋe funŋke e.

† **3:23** Duterɛnɔmu 18.15, 18, 19 ‡ **3:25** Zhenezi 22.18; 26.4

pa yii Izirayeli shiinbii mεε na yyecyiige na, u u jwó le yii á, yii i láha pege karigii na.»

4

Pi à kàre ná Pyeri ná Yuhana i yukyaabii yyére

¹ Nyε mà Pyeri ná Yuhana yaha jwumpe na, Kile sáragawwuubii ná Kileñaarebage sañcwansigibii jùñufoonji ná Sadusiibii pìl'à nɔ wani. ² Li mpyi a sàa pen pi e mà Pyeri ná Yuhana nya pi i sùpyire yerεge ná Kile Jwumpe e na Yesu à jè a fworó kwùñi i, na lir'à li cyêe na sùpyire sí n-pa jè n-fworó kwùñi i nùmpañja. ³ Ka pi i pi cù a le kàsunji i fo mà sà nɔ kuru canña nùmpañja na, ñaha na ye numpilage mpyi a wwò a kwò. ⁴ Ñka lire ná li wuuni mú i, mpíi pi mpyi na Pyeri ná Yuhana jwumpe núru ke, pire ñijyahamil'à dá Yesu na, ka lire si dánafeebii kurunke shiinbii pyi pi à kampwòhii kanjuro (5.000) kwò.

⁵ Kuru canña nùmpañja, Yahutuubii jùñufeebii ná kacwónribii ná Kile Saliyanji cyelentiibil'à pa piye bínni Zheruzalemu kànhe e. ⁶ Kile sáragawwuubii jùñufembwòhe Ana* mú mpyi wani, mà bàra Kayifu ná Yuhanañi wabere ná Alézandiri ná sáragawwuubii jùñufembwòhe pyenge shiinbii puni. ⁷ Ka pi i ñkàr'a sà Pyeri ná Yuhana yiige kàsunji i mà pa yyéeyε piye shwòhòl'e, maa pi yíbe: «Ná fànhe ñkire e, lire nyε me ná mege ñkire e yii à ñge nàñi cùunjo ye?»

⁸ Nyε mà Pyeri yaha u à jñ Kile Munaani na u à jwo: «Yii pi nyε wuu Yahutuubii jùñufeebii ná kacwónribii ke, ⁹ ná yii sí ñaha a wuu yíbe faanñi ná u cuunjoñkanni kyaa na ñijjaa, ¹⁰ yii puni, mà bàra Izirayeli shiinbii sanmpii puni na, yii li cè na Nazareti kànhe shinñi Yesu Kirisita mege na ñge nàñ'a cùunjo. Yesu yii à kwòro cige na mà bò, ka Kile si u jè a yiige kwùñi i ke, uru mege na ñge nàñi ñijjyerenji u ñge yii yyaha na ke, u à cùunjo. ¹¹ Yesu kyaa l'à jwo Kile Jwumpe Semenji i na “Yii bafaanribil'à cyé kafaage ñkemu na ke,

kuru k'à pa mpyi bage kafaage sèe woge bage mbìni na†.”

¹² Nyε shwofoonji wà saha nyε uru baare e mε. Mege cye kurugo wuu sí nùmpañja ta ke, kuru nyε a le sùpyanji wà tufiige na ñke ñinje na Yesu baare e mε.»

¹³ Yahutuubii jùñufeebii ná kacwónribil'à Pyeri ná Yuhana nya pi i yu fyagara baa ke, ka lí i pi kákyanhala, ñaha na ye pi mpyi a li cè na Pyeri ná Yuhana nyε a kàla sèl'e mε, ka pi i li kàanmucya mà li nya na pi ná Yesu u mpyi. ¹⁴ Nyε nàñi u à cùunjo ke, pi à uru ñijjyerenji nya Pyeri ná Yuhana taan ke, pi nyε a yà ta si ñjwo mε.

¹⁵ Ka pi i Pyeri ná Yuhana pyi pi à fworó ntàani na, maa ñkwòro na piye yíbili: ¹⁶ «Naha wuu à yaa wuu pyi mpíi shiinbii na be? Kakyanhala kani pi à pyi ke, Zheruzalemu shiinbii pun'à li cè, wuu mú si n-jà nàkaana pyi lire e mε. ¹⁷ Ñka nde kani nyε a yaa li cεεg'a nɔ cyeyi puni i mε, lire e ke wuu pi yyere, wuu u pi fùguro, bà li si mpyi pi àha núru kuru mege kyaa jwo sùpyanji wà tufiig'à mε.»

¹⁸ Ka pi i Pyeri ná Yuhana yyere maa yi jwo a waha pi á, na pi àha núru Yesu kyaa jwo sùpyanji wà tufiig'à, lire nyε me si sùpyanji wà kàla ná u kani i mε. ¹⁹ Ka Pyeri ná Yuhana si pi pyi: «Ncyii kapyaaagii mú shuunniñi i, li ndi l'à tí Kile á ye? Mà yii jwómεeni cù laa, mà Kile jwómεeni cù? Yii

* 4:6 Ñge Ananji na mpyi nò. † 4:11 Zaburu 118.22

yabilimpíi pi yi kàanmucya de! ²⁰ Nde wuu kòn'à jya maa li lógo ke, wuu sì n-jà n-pyi ná wuu jye na lire yu me.»

²¹ Ka pi i pi fùguro sahanꝲi maa pi yaha. Pi jye a mpyi a cè yaage pi sí n-pyi pi na me, jaha na ye kakyanhala kani li mpyi a pyi ke, sùpyire mpyi na Kile kère lire kurugo. ²² Nàñi u mpyi a cùuñɔ lire kakyanhala cuuñɔñkanni na ke, uru shìñi mpyi a jyaha yyee beeshuunni na.

Dánafeebii'à Kile jáare

²³ Pi à Pyeri ná Yuhana cye yaha ke, ka pi i ñkàre Yesu túnntunmpii sanmpii cyage e. Nje Kile sáragawwuubii jùñufeebii ná Yahutuubii kacwónribil'à jwo pi á ke, maa sà yire puni yyaha jwo pi á. ²⁴ Jye pi à yire lógo ke, ka pi puni si wwò sònñɔɔ ñinꝲin na maa Kile jáare fánha na: «Kafoonꝲi, mu u à ñinꝲinꝲi ná ñinꝲke dá, maa suumpe lwàhe ná ku funñɔ yaayi puni dá. ²⁵ Wuu tulyage Dawuda u jye mu báarapyinꝲi ke, mu à ma Munaani pyi l'à u yyaha cù, ka u u jwo “Naha kurugo supyishinꝲi'à jùñɔ kyán ye?”

Naha na kirigii sùpyire maha vùnmpwɔɔre pyi ye? Ti jye jùñɔ baa.

²⁶ Saanbii pi jye ñinꝲke na ke, pir'à piye bégele kàshige mee na,

ka jùñufeebii si piye bégele Kafoonꝲi Kile ná u Nijnꝲwónrɔñi mee na†.”

²⁷ Sèe wi de! Nke kànhe e, saanꝲi Erɔdi ná Pónse Pilati à wwò ná Izirayeli shiinbii ná supyishinꝲi sannꝲi i, báarapyinꝲi mu à cwɔɔnr'a yaha maye mee na, ná uru u jye Yesu ke, maa ntùñke taha uru na. ²⁸ Lire mpyinꝲi cye kurugo, kyaa maha kyaa mu à kyaala a yaha fo tèemóni i mà tàanna ná ma sífente ná ma jyii wuuni i ke, cyire pi à pyi. ²⁹ Nka Kafoonꝲi, pi à wuu fùguro ná jwumpe mpemu i nume ke, mu à puru lógo. Wuu pi jye mu báarapyii ke, wuu tège, wuu raa mu jwumpe yu fyagara baa. ³⁰ Li síñi yaha wuu na, wuu já wuu a yampii cùuñi, wuu raa kacyeenꝲii ná kakyanhala karigii pyi mu báarapyinꝲi ñinꝲenꝲi Yesu mege na.»

³¹ Pi à Kile jáar'a kwò ke, cyage e pi mpyi a bínni ke, ka kuru cyage ñinꝲke si jcyèenne, ka Kile Munaani si pi puni jî, ka pi i wá na Kile jwumpe yu fyagara baa.

Dánafeebii cyeyaayi pun'à pyi kàngwɔɔ wuyo

³² Dánafeebii kurunꝲke mpyi a wwò maa pi zòmpii ná pi sònñɔre pyi ñinꝲin, fèrenꝲe yaaga saha jye a mpyi pi wà á me, pi yaayi puni mpyi kàngwɔɔ wuyo. ³³ Sífente na mpyi Yesu túnntunmpil'á sèe sèl'e pi i yi yu sùpyir'á na Kafoonꝲi Yesu à jè a fworò kwùnꝲi i. Kile mpyi a jwò pi puni na maa pi tège sèl'e. ³⁴ Kanhamafoo jye a mpyi pi e me, jaha na ye mpíi pi mpyi ná taare e, lire jye me pyenyi i ke, pìre mpyi maha yire pérelí, ³⁵ maa ma na uru wyérenꝲi kaan Yesu túnntunmpil'á. Pi mpyi maha uru wyérenꝲi táali piye na, maha ntàanna ná pi shin maha shin jùñɔ tugure e. ³⁶ Jye nàñi wà na mpyi wani, uru mege na mpyi Yusufu, Levi tùluge shin u mpyi u wi, u mpyi na yíri Sipiri kini i. Yesu túnntunmpii mpyi a u mege le Barínabasi, kuru mege jwàhe ku jye: «ñgemu u maha màban leni sùpyire e ke.» ³⁷ Kerεge na mpyi uru nàñ'á, ka u u ku pére, maa mpa ná ku wyérenꝲi i mà pa ñkan Yesu túnntunmpil'á.

5

Ananiyasi ná u cwoñi Safira kani

† 4:26 Zaburu 2.1, 2

¹ Nye nàñi wà na mpyi wani, uru mege na mpyi Ananiyasi, u cwonji mege sí nye Safira, ka pire mú si taare tà pére. ² Ka pi mú shuunni si bê li na, ka u u taare wyérenji taa, maa taaga ñwòhò, maa ñkàre ná ku sanñke e mà sà ñkan Yesu túnntunmpil'á. ³ Ka Pyeri si u pyi: «Ananiyasi, di mu à pyi maa Sitaannñi yaha u à sòññòpeere tég'a mu zòmbilini ñí fo mu à ma taare wyérenji wà ñwòhò maa mpa fine Kile Munaani á ye? ⁴ Mà mu yaha mu sàha ñkwò a taare pére me, taha mu woro bà ti mpyi ti ti me? Mu à ti pére ke, taha mu wu bà u mpyi ti wyérenji me? Naha k'à nde kani mpyiñi sòññòre tírige mu funñke e ye? Sùpya á bà mu à fine mà de! Kile á mu à fine.»

⁵ Ananiyasi à puru lógo ke, maa ñcwò ññke na mà kwú. Mpii pi à yire lógo ke, ka pire puni si fyá sèl'e. ⁶ Ka nàñjiibii si yíri maa u buwuñi pwò a sà ntò. ⁷ Nye tèr'à pyi ke, ka Ananiyasi cwonji si nò wani, nde l'à u poonji ta ke, u mpyi a lire cè me. ⁸ Ka Pyeri si u pyi: «Sèenji jwo na á, kampyi ñge dáñi na taar'à pére.» Ka ceenji si jwo: «Dón, uru na t'à pére.» ⁹ Ka Pyeri si u pyi: «Naha k'à pa ná l'e, ka yii i jwo a ñwò si Kafoonji Munaani ñwò cù ye? Nye mpii pi à sà mu poonji tò ke, pire pi mpii cyíinnji na, pi mú si n-kàre ná mu i.» ¹⁰ Ka ceenji si ntíl'a cwo ññke na Pyeri fere e mà kwú. Ka nàñjiibii si jyè pyenge e, mà u ta u à kwú. Ka pi i u lwó a kàr'a sà ntò u poonji taan. ¹¹ Nye dánafeebii kurunñke ná sùpyire puni t'à puru jwumpe lógo ke, ka pire puni si fyá sèl'e.

Yesu túnntunmpil'á kakyanhala kariii ñinyahagii pyi

¹² Kacyeenji ñinyahagii ná kakyanhala kariii ñinyahagii mpyi maha mpyi sùpyire shwòhòl'e Yesu túnntunmpii cye kurugo. Dánafeebii puni mpyi maha piye binnini Kileñaarebage ntàani na, saanji Solomani ñkubabwòhe ñwòh'í. ¹³ Mpii pi nye pi nye a dá Yesu na me, pire wà nye a mpyi na ñeeg'a bàra pi na me. Lire ná li wuuni mú i, pi mpyi maha pi pére sèl'e. ¹⁴ Nàmbaabii ná cyeebii pi mpyi na ma na piye kaan Kafoonji á ke, là mpyi na bàrali pire na sèl'e. ¹⁵ Kakyanhala karigii ñimpyiinjii kurugo, sùpyire mpyi maha ma na yampii sínniñi bàmbahajyi, lire nye me demebii na pyenkuubil'e, bà li si mpyi li méé ka bê shin ñinñin na, Pyeri nintonji nàñjanji kà ntò ñgemu na ke, urufoo si ñcùunñ me. ¹⁶ Shinñyahara mú mpyi maha yíri ná yampii ná jínacyaanbil'e Zheruzalem u kwùumpe kànyi na, na ma na ñcyêre Yesu túnntunmpii na, pi puni mú sí mpyi maha ñcùunji.

Pi à Yesu túnntunmpii kyérege

¹⁷ Nye ka yinçyege si jyè Kile sáragawwuubii ñunufembwòhe ná u fyèñwòhòshiinbii Sadusiibil'e.

¹⁸ Ka pi i cye taha Yesu túnntunmpii na, maa pi cù a le kasubabwòhe e. ¹⁹ Nye ka Kafoonji Kile mèlekenji wà si mpa kasubage ñwò múgo numpilage e, maa pi yige, maa pi pyi: ²⁰ «Yii a si Kileñaarebage e, yii i sà a ñge shñji kani sènmége yii a yu sùpyir'á.» ²¹ Nye pi à yire lógo ke, kuru canña nùmpañña nyèsòoge na, ka pi i ñkàre Kileñaarebage e, maa sà a sùpyire kálali.

Tèr'à pyi ke, ka Kile sáragawwuubii ñunufembwòhe ná u fyèñwòhòshiinbii si yukyaala kurunñke ná Izirayeli shiinbii kacwòñribii puni yyer'a bínni, maa sòrolashiibii pyi pi sà Yesu túnntunmpii yige kasubage e, pi a ma. ²² Ka pire si ñkàre, pi nye a sà túnntunmpii ta wani me, maa núr'a sà pi pyi: ²³ «Wuu à kàr'a sà kasubage ta k'à yal'a tò, wu kan sàncwònsigibii mú si wá

a mpyi na ku saɲcwənn̄ji sigili. N̄ka wuu à ku múgo ke, wuu nyɛ a sùpya ta wani k'e mɛ.»

²⁴ Nyɛ Kileñaarebage saɲcwənsigibii ñũjufoonji ná sáragawwuubii ñũjufeebil'à puru lógo ke, pi saha nyɛ a pi nimpyii cè mɛ, ka pi i wá na piye yíbili li pyiɲkanni na. ²⁵ Mà pi yaha puru na, ka wà si mpa pi pyi: «Nàmpii yii à cù a le kàsuni i ke, pi wá na sùpyire kálali Kileñaarebage e.»

²⁶ Nyɛ ka Kileñaarebage saɲcwənsigibii ñũjufoonji ná u shiinbii pii si yír'a kár'a sà pi yyer'a pa. Pi nyɛ a ñen'a pi cù fànhe e mɛ, ñaha na ye pi mpyi na fyáge sùpyire kà ñkwò pire wà mbò ná kafaayi i mɛ.

²⁷ Pi à nò ná pi e yukyaala kurun̄ke yyére ke, ka sáragawwuubii ñũjuufembwəhe si pi pyi: ²⁸ «Taha wuu nyɛ a mpyi a yi jwo a waha yii á na yii àha núru raa sùpyire kálali ná Yesu mɛge e mɛ? Ku ke, yii à Zheruzalemu kànhe puni shwə a ta ná yii kálan̄ji i, mà bára lire na, yii sí n̄ge nàñi mbòñi tugure pyi ti pyi wuu woro.» ²⁹ Ka Pyeri ná Yesu túnntunmpii sanmpii si pi pyi: «Wuu pi Kile ñwəməeni cù, wuu à lire fun̄ño cè mà tòro wuu yii ñwəməeni cù. ³⁰ Yesu yii à kwòro cige na mà bò ke, wuu tulyeyi u Kilen̄ji à u ñè a yige kwùñi i, ³¹ maa u pyi u à dùg'a kár'a sà nt̄een uru kàñiñe cyɛge na, maa u pyi Ñũjufoonji ná Shwofoonji, bà u si mpyi si Izirayeli shiinbii pyi pi pi toron̄kanni k̄ɛn̄ñe pi i láha kapegigii na, Kile si cyi yàfa pi na mɛ. ³² Wuu ná Kile Munaani na cyire karigii shɛɛnre yu, Kile à lire ndemu kan u ñwəməeni cùveebil'á ke.» ³³ Yukyaala kurun̄k'a à yire lógo ke, ka pi lùgigii si yíri fo pi la mpyi si Yesu túnntunmpii bò.

³⁴ Nyɛ Farizhen̄ji wà na mpyi pi shwəhəl'e, uru mɛge na mpyi Gamaliyeli, Kile Saliyan̄ji cyelentu u mpyi u wi, sùpyire puni mpyi na u p̄ere, ka uru si yír'a yyére yukyaala kurun̄ke shwəhəl'e maa jwo na pi Yesu túnntunmpii yige nt̄aani na tère nimbilere fun̄ñ'i. ³⁵ Pi à fworò nt̄aani na ke, ka u u jwumpe lwó maa jwo: «Mii c̄inmpyiiibii Izirayeli shiinbii, nde yii la nyɛ si mpyi mp̄ii shiinbii na ke, yii a yiye k̄aanmucaa de! ³⁶ Naha kurugo ye li sàha m̄ə mɛ, nàñi wà mpyi a yíri naha, u mɛge mpyi Tedasi. U mpyi a uye pyi shinbwo fo shiin ñkwuu sicyɛere (400) fiige mpyi a taha u fye e. N̄ka pi à pa u bò ke, ka u shiinbii puni si ñcaala, ka yire si yyére wani. ³⁷ Lire k̄ántugo Galile kùluni shin̄ñi wà à yíri sùpyire m̄esemeni t̄eni i, uru nàñi mɛge mpyi Zhudasi, u mpyi a shin̄nyahara yákilibii k̄ɛn̄ñe pi à taha u fye e. N̄ka uru mú à bò, ka u fyèñwəhəshiinbii puni si ñcaala.

³⁸ Lire kurugo numɛ, mii sí ñjemu jwo yii á ke, yire yi nyɛ, yii àha mp̄ii shiinbii kani pwə yii múnahigii na mɛ, yii pi yaha pi a si. Kampyi pi fun̄ño kani, lire nyɛ mɛ pi kapyin'à fworò sùpyire e, li sí n-pa n-yyére. ³⁹ N̄ka kampyi Kile e l'à fworò, yii s̄i n-jà li k̄ɛge mɛ. Yii a yiye k̄aanmucaa, bà li si mpyi yii àha ñkwò nta yii i Kile t̄unni mɛ.»

Nyɛ ka yukyaala kurun̄ke si ñɛɛ Gamaliyeli jwumpe na, ⁴⁰ maa Yesu túnntunmpii yyer'a pa, maa pi bwàn, maa pi pyi na pi àha núru Yesu mɛge kyaa jwo sùpya á mɛ, maa pi cye yaha pi a si. ⁴¹ Ka túnntunmpii funntanga wuubii si yíri yukyaala kurun̄ke taan mà kàre ñaha kurugo ye Kile à li ta na pi à yaa pi kyaala Yesu mɛge kurugo, ka lire si mpyi pi á ñũñjirire kyaa. ⁴² Can̄ja maha can̄ja, pi mpyi maha sùpyire yɛɛge Kileñaarebage ná pyenyi i t̄erigii puni i, maa Jwumpe Nintanmpe yu na Yesu u nyɛ Kile N̄iɲcwənr̄əñji.

6

Kacwənr̄ibii tɛɛfeebii kani

¹ Nye cyire canmpyaagil'e là mpyi na bârali cyelempyiibii nyahaŋi na. Dánafeebii kurunƙe e, mpii pi mpyi na Girekiibii sheɛnre yu ke, ka pire si wá na Eburubii sheɛnre jwufeebii nùnyi tare, jaha na ye pi mpyi a li kàanmucya mà li nya na pire u kàmpañƙe lenƙwucyeebii nyé a cù cùƙkanna nijcenne na yalyire kàmpañƙe na mɛ*. ² Nye ka Yesu tùnntunmpii ke ná shuunninji si cyelempyiibii puni yyer'a bínni, maa yí jwo pi á: «Wuu aha Kile Jwumpe njwuŋi yaha maa wuye pwɔ njyɔŋi karigii kanni njwɔɔnrɔŋi na, lire nyé a tí mɛ. ³ Lire e ke wuu cìmpyiibii, yíi nàmbaa baashuunni cwɔɔnrɔ yiye shwɔhɔl'e, mpiimu pi nyé ná metange e maa mpyi yákilifée, maa jí Kile Munaani na ke. Wuu sí njyɔŋi kataanmpe le pire cye e. ⁴ Wuu pi ke, wuu sí wuye pwɔ Kilejarege ná Kile jwumpe njwuŋi na.» ⁵ Ka puru jwumpe si ntáan sùpyire puni i, ka pi i shiin baashuunni cwɔɔnrɔ. Pi nijcyiŋi u à pyi Ecyeni, u mpyi a dá Kile na sèl'e, Kile Munaani mpyi a u jí, uru ná Filipi ná Porokori ná Nikanori ná Timɔ ná Parimenasi ná Antiyɔshi kàñhe shinŋi Nikola u mpyi a fyánha a pyi Yahutuubii Kile kuni i ke. ⁶ Ka pi i mpa pire shiin baashuunni cyéé Yesu tùnntunmpii na, ka pire si Kile jáare pi na, maa cyeyi taha pi nùnyi na, maa jwó le pi á.

⁷ Kile Jwumpe mpyi na jcaali, cyelempyiibii sí i nyahage fwɔfwɔ Zheruzalɛmu kàñhe e, Kile sáragawwuubii nijyahamii sí i jɛɛge Yesu na.

Yahutuubil'à Ecyeni cù

⁸ Kile mpyi a jwɔ Ecyeni na sèl'e, maa síŋi kan u á. U mpyi maha kakyanhala karigii ná kacyeenƙii pyi sùpyire shwɔhɔl'e. ⁹ Nye Kile Jwumpe kálambage pi maha mpyi: «Bilibii nijjahabii kálambage» ke, Sireni kàñhe shiinbii ná Alɛzandire kàñhe shiinbii pi mpyi a yíri kuru kálambage e, mà bàra Silisi kùluni shiinbii pi ná Azi shiinbii pi na, ka tire sùpyire si mpa nàkaana pyi ná Ecyeni i. ¹⁰ Nka Kile Munaani mpyi a Ecyeni yyaha cù maa u pyi u u yákilifente jwumpe mpemu yu ke, pi nyé a jà a jwɔshwɔ ta puru ná mɛ.

¹¹ Nye lir'à pyi ke, ka pi i wyérenji tɛg'a sùpyire tà sòn a yaha Ecyeni na, ka pire si fin'a taha u na maa jwo: «Wuu à u jwumpe lógo, u à Kile tùnntunŋiMusa ná Kile mege kɛɛge.» ¹² Lir'à pyi ke, ka sùpyire ná kacwɔnribii ná Kile Saliyaŋi cyelentiibii lùgigii si yíri Ecyeni taan, maa u cyán a cù fánhe e, maa njkàre ná u e yukyaala kurunƙe yyé. ¹³ Pi mpyi a kàre ná kafinivinibii píl'e mú, ka pire si fini na: «Ŋge nàŋi maha jwumpimpe yu Kilejaarebage ná Musa Saliyaŋi na tɛrigii puni i. ¹⁴ Wuu à lógo u jwɔ na na Nazareti kàñhe shinŋi Yesu na sí n-pa Kilejaarebage jya, si Kile tùnntunŋi Musa làdaabii kɛɛnŋe.»

¹⁵ Ka yukyaala kurunƙe shiinbii puni si yyahayi le Ecyeni i na wíi, mà u yyaha nya k'à pyi mu à jwo Kile mèlɛkenji wà wogo ki.

7

Ecyeni à Yahutuubii funŋɔ cwo Kile Jwumpe na

¹ Ka Kile sáragawwuubii njufembwàhe si Ecyeni pyi: «Nje pi na yu mu na ke, sèe wi la?» ² Ka u u pi pyi: «Mii cìmpyiibii ná mii tiibii, yíi lógo na jwɔ

* 6:1 Yahutuubii mpyi a táa mà pyi kuruyo shuunni: 1 mpii pi nyé pi nyé Izirayeli taare e mɛ, maa Girekiibii sheɛnre yu, ná tire ti nyé pi nushɛnre ke; 2 mpii pi nyé Izirayeli taare e maa Eburubii sheɛnre yu ke. Mpii pi à tɛɛn cyeyi yabere e nàmpɔnnte e ke, ngemu ká lyɛ ke, uru maha núr'a kàre Izirayeli kɔni i, jaha na ye Yahutuubii la mpyi pire puni si ntó Izirayeli taare e. Mpii pi à kwú Zheruzalɛmu i maa pi cyeebii yaha ke, pire lenƙwucyeebii mpyi maha ntɛɛn wani. Lire kurugo lenƙwucyeebii nijyahamii mpyi na Girekiibii sheɛnre yu.

na. Mà wuu tulyage Ibirayima yaha Mezopotami k̀ini i, sìnampe foonj Kile à uye cyèe u na mà u ta u sàha ntèen Kyaran k̀anhe e mε. ³ Maa yi jwo u á na u fworu u tupyenge e, u fworu u k̀ini i, kini uru sí n-cyèe u na ke, u raa sí lire e*. ⁴ Nye ka Ibirayima si ỳiri Kalide shiinbii k̀uluni i, maa ñkàr'a sà ntèen Kyaran k̀anhe e. U tunj kẁunjkwooni k̀antugo, k̀ini i yii nyε amε ke, ka Kile si u pyi u à núr'a pa naha. ⁵ Kile nyε a mpyi a u mεge cyaga kan u á k̀ini i mε, ali cyaga nimbilere nyε a mpyi a kan u á mε. Nka Kile mpyi a ñwəmεeni lwó u á na uru sí k̀ini kan u á, u kẁunjkwooni k̀antugo, li mú sí n-pyi u t̀luge wuu, mà li ta kuru canñke na, pyà nyε a mpyi Ibirayima á mε. ⁶ Kile mpyi a yi jwo Ibirayima á na u t̀luge sí n-pa n-pyi nàmponnte e k̀ini laber'e, pi sí n-pyi bilii, pi sí pi kyéregε yyeε ñkwuu sicyεere (400) funñ'i. ⁷ Nka k̀ini shiinbil'á pi sí bilere pyi ke, uru Kile yabilinj u sí lire k̀ini shiinbii t̀un†. Lire k̀antugo pi sí n-ỳiri wani si mpa uru Kile p̀e naha ñke cyage e. ⁸ Lire k̀antugo ka Kile si tunmbyara le ná Ibirayima e, maa ñkwònnj pyi tire fyènj. Lire kurugo Ibirayima à u jyanj Ishaka kwòn u canzege canmpyibaatanrewuuni. Ishaka mú à pa Yakuba ta ke, maa uru kwòn, ka Yakuba mú si wuu tulyeyi ke ná shuunninj kwòn.

⁹ Wuu tulyeyi i, wà mεge na mpyi Yusufu, uru yjncyεge mpyi pi sanmpil'e, ka pi i u p̀ere, u à k̀ar'a sà mpyi biliwe Misira k̀ini i. Nka Kile mpyi ná u e, ¹⁰ maa u shuu yyefuge karigii puni na. Kile mpyi a yákilifente kan u á, maa u kyaa pyi l'á táan Misira k̀ini saannj Faròn á, ka uru si u t̀jε Misira k̀ini ná u pyenge puni ñùñj na. ¹¹ Nye ka katibwòhó si mpa ñcw Misira k̀ini puni ná Kana k̀ini puni na. Sùpyire mpyi na ñkyaali sèl'e. Wuu tulyeyi mpyi na ñjyj taa na lyí mε. ¹² Yakuba à pa lógo na ñjyj na wá na ntaa Misira k̀ini i ke, maa wuu tulyeyi tun pi tojncyiige e pi sà wà shwò, pi a ma. ¹³ Nye pi à pa shà pi tozhonwoge na sùmanj tashwòge e ke, ka Yusufu si nta a uye cyèe u c̀nmpyiibii na. Lir'à pyi ke, ka Faròn si nta a Yusufu c̀nmpyiibii cè. ¹⁴ Lire k̀antugo ka Yusufu si pi tun pi à k̀ar'a sà u tunj Yakuba ná u pyenge shiinbii lwó mà pa. Pi shiin beetaanre ná ke ná kanjuro (75) pi mpyi. ¹⁵ Lire pyinjkanni na, Yakuba à k̀are Misira k̀ini i. Wani u à kwù, mà bàra wuu tulyeyi sanjyi na mú. ¹⁶ Ibirayima mpyi a fanñke ñkemu shwò Kyaməri jyaabil'á Sikemu k̀anhe e ke, ka pi i pi buwuubii tug'a k̀ar'a sà ntò wani kuru fanñke e.

¹⁷ Nye ñwəmεeni Kile mpyi a lwó Ibirayima á ke, lire t̀efunñon'à pa na byanhare ke, ka wuu shinj si mpa ñyaha maa mp̀e Misira k̀ini i. ¹⁸ Pi à kwòro Misira k̀ini i fo mà sà nò saannj wà u t̀i na. Uru saannj nyε a mpyi a yafyin cè Yusufu kataanmpe e mε. ¹⁹ Uru saannj'à wuu shinj sùpyire kyéregε cwòore e. U tunj maha pi pyi pi i pi pyiibii lwúu na wáa, bà pi si mpyi s'a ñkwúu mε. ²⁰ Lire t̀eni i Kile t̀unntunñj Musa à si. U lemε mpyi a ñwò, u kyaa mpyi a táan Kile á, ka u sifeebii si u ñwòhó yjnyε taanre funñ'i bage e maa u ñwò caa. ²¹ U à pa ñwòhó jà, ka pi i u yige bage e ke, ka saannj Faròn pworonj si u lwó na byí mu à jwo u yabilinj jya wi. ²² Lire pyinjkanni na, yaaga maha yaaga na Misira k̀ini shiinbii mpyi a taanna ke, Musa mpyi a taanna yire puni na. Fànhe na mpyi u jwumpe ná u kapyiinkii puni i. ²³ Nye Musa shinj'à pa nò yyeε beeshuunni na ke, u c̀nmpyiibii pi nyε Izirayeli shiinbii ke, ka u u li lwó uye funñ'i si sà fworu pi na. ²⁴ U à sà nò wani mà sà Misira shinj wà ta u u u c̀nmpworonj wà bwùun, ka Musa si u c̀nmpworonanj shwò maa u ñkoonj wwù fo mà Misira shinj bì.

* 7:3 Zhenεzi 12.1 † 7:7 Zhenεzi 15.13, 14

²⁵ Musa mpyi na sônŋi na lire mpyiŋi sí uru cìnmpyiibii pyi pi li cè na Kile na sí pi yige bilere e uru cye kurugo, ŋka u cìnmpyiibii ŋye a ja a yi yyaha cè me. ²⁶ Kuru canŋa nùmpaŋa, ka Musa si sà u cìnmpyiibii pìi shuunni ta pi i ntùnni, ka u u wà na jcaà si pi jwo nde piye e maa jwo pi á “Yii na ŋye cìnmpyii, naha kurugo yii ŋye na ntùnni ye?” ²⁷ Nge u mpyi na u shinŋeŋi bwùun ke, ka uru si Musa ŋɔɔŋ'a wà maa jwo: “Jofoo u à mu tìŋe mà pyi wuu jùŋufooni ná wuu yukyaani ye?” ²⁸ Bà mu à Misira shinŋi bò taŋjaa me, taha amuni mu la ŋye si mii bò†?” ²⁹ Nàŋ'a à puru jwo ke, ka Musa si fê a kàre Madiyani k̀ni i. Maa ceewe fùru wani maa pùnampyire shuunni ta u na.

³⁰ ŋye yye beeshuunni kàntugo, canŋka mà Musa yaha Sinayi ŋaŋke byanham'i, ka Kile mèlekɛŋi wà si uye cyèe u na, nage mpyi na jì tahe ŋkemu na ke, kuru funŋke e. ³¹ Musa à lire ŋya ke, ka li i u kàkyaŋhala. Ka u u file ku na si ku yaa ŋgí, ka Kafooni Kile si u pyi ³² “Mii u ŋye mu tulyeyi Ibirayima ná Ishaka ná Yakuba u KileniŠ.” Ka Musa si fyá fo na jcyèenni, u saha ŋye a jɛn'a ku wíi me. ³³ ŋye ka Kafooni si u pyi “Ma tanhaŋyi wwù ma tooyi na, naha na ye cyage e mu à yyére amɛ ke, kuru na ŋye Kile wogo. ³⁴ Yyefuge e mii shiinbii ŋye Misira k̀ni i ke, mii à kuru ŋya, mii à pi parage lógo mú. Mii à tìg'a pa si mpa pi jùŋɔ wwù bilere e. ŋye nume, mii sí mu tun Misira e*.”

³⁵ ŋye Izirayeli shiinbii mpyi a cyé Musani ŋgemu na, maa u pyi “Jofoo u à mu tìŋe mà pyi wuu jùŋufooni ná wuu yukyaani ye?” ke, uru Musani Kile à tun u à sà mpyi pi jùŋufooni, si pi yige bilere e, Kile mèlekɛŋi u à uye cyèe u na tahe nage woge e ke, uru mèlekɛŋi cye kurugo. ³⁶ Uru Musani u à pi yige bilere e Misira e, maa kakyahala karigii ná kacyeenŋii pyi Misira k̀ni ná Suumpe Lwàhe Njnyage ná síwage e yye beeshuunni funŋ'i. ³⁷ Uru Musani ninuŋi mú u à yi jwo Izirayeli shiinbil'á na, bà Kile à uru tun me, amuni Kile sí n-pa t̀ntntunŋɔ yige pi shiŋi i uru fiŋe†. ³⁸ Mà sùpyire yaha t' à bínni síwage funŋke e, Kile Mèlekɛŋi u mpyi na yu Sinayi ŋaŋke ŋuŋ'i ke, uru Musani ninuŋi u mpyi uru Mèlekɛŋi ná wuu tulyeyi shwàhòl'e. U à jwumɔ báraŋa wumɔ jwo u á, ka u u pu jwo wuu á. ³⁹ ŋka wuu tulyeyi ŋye a jɛɛ puru jwumpe na me, pi à pu cyé maa sônŋi si nùru s'a wá Misira k̀ni i. ⁴⁰ Ka pi i Arɔn pyi “Yasunŋyi yà yaa njemu yi sí wuu yyaha cù ke, naha na ye Musani u à pyi kaŋuŋɔ mà wuu pyi wuu à fworo Misira e ke, yaage k'à u ta ke, wuu ŋye a cè me†.” ⁴¹ ŋye cyire canmpyaagil'e, ka pi i nunaga yaa mà pyi kacyiin, maa kuru sunni. Kuru nunage pi à yaa ná pi yabilimpìi cyeyi i ke, maa kuru kataanni pyi. ⁴² ŋye ka Kile l̀uni si yíri, maa kàntugo wà pi á, maa pi yaha pi i ǹnyinŋi yaayi p̀ere mu à jwo bà Kile t̀ntntunŋi wà mpyi a yi sémɛ Kile Jwumpe Semani i na

“Yii Izirayeli shiinbii, yatɔɔre yii à pyi sáraga, mà bàra sárayi yii à wwù yyeegii beeshuunniŋi funŋ'i

mà yii yaha síwage e ke, taha mii á yii à yire wwù la?

Mii á bà yii à yire wwù mà de!

⁴³ Yii yasunŋke mege ku ŋye MòlòkiŠ ke, kuru u v̀aaniŋke bage yii à tug'a kàre.

† 7:28 Ekizodi 2.14 § 7:32 Ekizodi 3.6 * 7:34 Ekizodi 3.5, 7, 8, 10 † 7:37 Duterenamù 18.15,

18 † 7:40 Ekizodi 32.1 § 7:43 Amòriti shiinbii yasunŋke mege ku ŋye kure. Kuru yasunŋke kyal'à p̀en Kile á mà t̀oro yasunŋyi sanŋyi na. Ku t̀eesunni i, nàŋkopyire ku maha mpyi pi i ŋkaan k'á sáraga. (Levitiki 18.21; 20.2-5; 1 Saanbii 11.7; 2 Saanbii 23.10; Zheremi 32.35).

Mà bâra lire na, woni mege ku nyε Erefan ke, lire shiŋi yii à yaa na mpêre. Lire e ke mii sí yii cû n-kàre fo Babilon kântugo*.”»

⁴⁴ Nyε Ecyeni à puru jwumpe taha a kwò ke, maa jwo: «Mà wuu tulyeyi yaha jani na síwage e, tunmbyaare vâanŋke bage na mpyi pi á. Kuru bage mpyi maha li cyêe na Kile na nyε ná pi e. Kile mpyi a yaanŋkanni ndemu cyêe Musa na ke, lire yaanŋkanni na u mpyi a ku yaa. ⁴⁵ Lire kântugo lyejwage ku mpyi a taha wuu tulyeyi woge na ke, ka u u kuru bage kan pir'á. Kìni shiinbii Kile mpyi na sí n-kàro n-yige si li kan Izirayeli shiinbil'á ke, ka Zhosuwe si pi yyaha cû mà kàre lire kìni i ná kuru bage e. Tunmbyaare vâanŋke bag'á kwôro wani pi á fo mà sà nò saanŋi Dawuda tiŋi na.

⁴⁶ Dawuda kyaa mpyi a táan Kile á, ka u u li cya Kile á si бага faanra u á, uru ŋgemu u nyε Yakuba u Kileni ke. ⁴⁷ Ŋka saanŋi Solomani u mpyi Dawuda jyanji ke, uru u à pa mpyi kuru bage faanrafoonji.

⁴⁸ Ŋka wuu à yaa wuu li cè na nìnyinji u Kileni nyε na ntèn sùpyanji bafanrage e mε, bà Kafoonji Kile à yi jwo u tūntunŋi wà cye kurugo mε, na

⁴⁹ «Nìnyinji u nyε mii saanre yatεenŋke, nìŋke sí nyε mii tooyi tayahage.

Bage ŋkire yii saha sí n-jà n-faanra mii á, kuru si mpyi mii taŋŋke ye?

⁵⁰ Mii cyεge bà k'á yire yaayi puni yaa mà†?»

⁵¹ Nyε Ecyeni à puru jwumpe taha a kwò ke, maa jwo: «Yii à kwòn, ŋka yii à yii zòmpii ná yii niŋgyigigii tò Kile yini yyaha na, maa jcyé Kile Munaani na. Yii à pyi yii tulyeyi fiige. ⁵² Yii tulyey'á Kile tūntunmpii puni kyérege. Nge u à sàa tíi ke, mpíi pi à uru mpani kyaa jwo ke, pi à pire bò. Numε, ka yii i núr'a pa wwû uru sùpyanji nintiiŋi jwòh'i mà bò. ⁵³ Yii pi à Kile Saliyanji ta Kile mèlεkεεbii cye kurugo ke, yii nyε a jεε na uru Saliyanji kurigii jaare mε.»

Ecyeni bonŋkanni

⁵⁴ Yukyaabil'á yire lógo ke, ka pi lùgigii si yîri fo mà tatεenge fô pi na Ecyeni kurugo. ⁵⁵ Ŋka mà Ecyeni yaha u à jí Kile Munaani na, u à yyahe yîrig'a le nìnyinji i, mà Kile sinampe jya, maa Yesu jya u à yyére Kile kàniŋε cyεge na, ⁵⁶ ka u u pi pyi: «Yii lógo, mii naha nìnyinji jya u à múgo, Supyanji jyanji s'á yyére Kile kàniŋε cyεge na.»

⁵⁷ Nyε Ecyeni à puru jwo ke, ka pi i ŋkwúulo fànha na, maa pi niŋgyigigii tò, maa ŋkàr'a sà bôgoro u na, ⁵⁸ maa u cû a yige kànhe kântugo yyére, maa sà u wà ná kafaayi i mà bò. Mpii pi à fin'a taha u na ke, pire mpyi a pi vâanntinŋyi wwû a kan nàŋjiinji wà á, uru mege na mpyi Soli.

⁵⁹ Mà pi yaha pi i Ecyeni wàa ná kafaayi i, u à Kile jáare na: «Kafoonji Yesu, mii sí na múnaani kan mu á!» ⁶⁰ Maa niŋkure sín maa jwo fànha na: «Kafoonji, ma hà nde kapiini fwooni tò pi na mε!» U à puru jwo ke, ka u múnaani si fworu u e.

8

Soli à dánafeebii kyérege

¹ Soli mú mpyi a jεε Ecyeni mbòŋi i. Kuru canŋke, ka pi i li jwò cû na Zheruzalému kànhe dánafeebii kyérege sèe sèl'e. Kuru yyéfuge mpèenji

* 7:43 Amosi 5.25-27 † 7:50 Ezayi 66.1-2

kurugo, tũntunmpii baare e, dánafeebii puni mpyi a caala mà kàre Zhude kùluni ná Samari wuuni i. ² Mpii pi mpyi na fyáge Kile na ke, ka pire pii si Ecyeni lwó a kàr'a sà ntò, maa u kwùñi yameeni sú sèl'e.

³ Soli sí wí ke, uru mpyi a sàa uye pwó si dánafeebii kurunke shi tò. U mpyi maha jyè pyenyi i, maa dánafeebii, nambaabii bàra cyeebii na, maa pire cwòre na si na leni kàsuni i.

Filipi na Jwumpe Nintanmpe yu Samari kùluni i

⁴ Nye dánafeebii pi mpyi a fê a yîri Zheruzalemu kànhe e ke, pire mpyi na jaare na màre na Jwumpe Nintanmpe yu. ⁵ Pire e, wà na mpyi wani, uru mege na mpyi Filipi, ka uru si ñkàre Samari kànhe e mà sà na Kile Nijcwànrñi kyaa yu sùpyir'á. ⁶ Kakyanhala karigii Filipi mpyi na mpyi kànhe shiinbii sí i cyi jaa marii cyi kyaa núru ke, cyire mpyi a pi puni pyi pi a ñingyigigii père sèl'e maa u jwumpe núru. ⁷ Filipi mpyi na jínacyaanbii ñjyahamii jínahii kòre na yige pi e. Pire jínabii mpyi maha ñkwúuli fánha na maa fwore pifeebil'e. U mpyi na supyimuruyo ñjyahaya ná dîshiyifée ñjyahamii cùunji. ⁸ Lire mpyi a pyi kuru kànhe shiinbil'á funntanga nimbwàhà.

⁹ Nye nàñi wà na mpyi wani kuru kànhe na, uru mege na mpyi Simó. U mpyi maha jinamahare pyi, u kapyiinkii mpyi maha Samari kùluni shiinbii puni kàkyanhala. U mpyi a uye pyi shinbwo. ¹⁰ Shinbwo bàra shinbilere na, sùpyire puni mpyi a jee u á. Pi mpyi maha ñko na: «Kile sífente ti nye sífente nimbwòore ke, tire ti nye ñge nàñ'á.» ¹¹ Pi puni mpyi a jee u á, jaha na ye mà lwó fo tèemóni i, u mpyi a pi tegelè ta ná u jinamahare karigil'e.

¹² Nye Jwumpe Nintanmpe Filipi à jwo pi á Kile Saanre ná Yesu Kirisita kyaa na ke, ka pi i dá puru na, maa batize, nò bàra ceewe na. ¹³ Ka Simó mú si dá puru jwumpe na, maa batize, maa ñkwôro Filipi taan. Kakyanhala karigii ná kacyeenki u mpyi na jaa cyi i mpyi ke, cyire mpyi a u bilibili.

¹⁴ Yesu tũntunmpii pi mpyi a kwôro Zheruzalemu kànhe e ke, pir'à lógo na Samari kànhe shiinbii pii na wá a dá Kile jwumpe na ke, ka pi i Pyeri ná Yuhana tun pi á. ¹⁵ Pyeri ná Yuhana à nò Samari kànhe e ke, maa Kile jáare dánafeebil'á, bà pi si mpyi si Kile Munaani ta me. ¹⁶ Jaha na ye Kile Munaani mpyi na sàha ñkwò a tíge pi jũñ'i me, pi mpyi a batize kanna Kafoonji Yesu mege na. ¹⁷ Nye ka Pyeri ná Yuhana si pi cyeyi taha pi jũñyi na, ka Kile Munaani si jyè pi e.

¹⁸ Nye Simó à tũntunmpii nya pi à pi cyeyi taha dánafeebii na, ka Kile Munaani si jyè pi e ke, ka u u wyéere jwó jya Pyeri ná Yuhana á, ¹⁹ maa pi pyi: «Yii kuru fánhe kà kan na á mú, bà li si mpyi mii aha na cyege taha shin maha shin jũñke na ke, Kile Munaani si jyè urufol'e me.»

²⁰ Ka Pyeri si u pyi: «Ná mu sí naha na sônji na Kile màkange maha jà a shwó wyéreni na, mu ná ma wyéreni puni u kèege sijnyan. ²¹ Mu nàzhan nye a sii nde kani i me, jaha na ye mu zòñi nye a jwó Kile yyahe taan me. ²² Ma toronkanni kèenne, ma a ma sònñonkanni nimpini yaha, ma a li jáare Kile á, kampyi li sí n-jà n-pyi, u u li yàfa ma na. ²³ Jaha kurugo ye mii naha a li nya mu i, na mu a jii nyipèenni na, maa mpyi biliwe kapegigii mpyini kàmpanjke na.»

²⁴ Nye ka Simó si Pyeri ná Yuhana pyi: «Yii yabilimpai pi Kafoonji jáare na á, nye yii à jwo ke, bà u si mpyi si mii shwó yire puni na me.»

²⁵ Pyeri ná Yuhana à Kafoonji kani ná u jwumpe jwo sùpyir'á mà kwò ke, maa núru na ñkèege Zheruzalemu kànhe e. Pi niñkaribii mpyi na Jwumpe Nintanmpe yu Samari kùluni kànyi niñyahaya na, na ñkèege.

Filipi ná Ecwopi kini shinji kani

²⁶ Ka Kafoonji Kile mèlèkèni wà si Filipi pyi: «Yiri maa si wòro kùl'e yyére kàmpanjke na. Kuni l'à yiri Zheruzalemu kànhe e mà kàre Gaza kànhe e, ná wà saha nyé na ntùli l'e mɛ, ma a lire lwó.» ²⁷ Ka Filipi si ntíl'a yír'a kàre. U niñkareni, ka u u bê ná Ecwopi kini shinji w'e, u à yiri Kile tapeenje e Zheruzalemu i. Uru nàni na mpyi fànhafembwòhò. Saancwonji u mpyi Ecwopi kini jùhò na, ná u mege mpyi Kandasi ke, uru u mpyi uru saancwonji nàfuunji puni tabegege jùhò na. ²⁸ U mpyi a núru na ñkèege pyenge. U mpyi a tɛen u shònge wòtoronji funjke e maa Kile tùnntunji Ezayi Semeni kálali.

²⁹ Ka Kile Munaani si Filipi pyi: «File ñge wòtoronji na.» ³⁰ Ka u u fê a file wòtoronji na, mà sà Ecwopi shinji ta u u cyage kà kálali Kile tùnntunji Ezayi sémeni i. Ka u u u pyi: «Cyage mu nyé na ñkálali amɛ ke, mu à ku yyaha cè la?» ³¹ Ka u u Filipi pyi: «Di mii sí ku yyaha cè, ná wà bà u a ku yyaha jwo mii á mà ye?» Maa li cya Filipi á na u dùg'a tɛen uru ñkere na wòtoronji jùn'i. ³² Ka u u dùg'a tɛen u ñkere na. Cyage u mpyi na ñkálali ke, kuru ku nyé:

«U à pyi mu à jwo mpàni pi à cù na ñkèege tabonjke e ke, mu à jwo mpàni u nyé u nyé na yu u shire kwànfeebii cye e mɛ. U nyé a yafyin jwo mɛ.

³³ U à uye tìrige, ñka pi nyé a tanga kan u á mɛ. Ná pi à u shi tò ñke jùjke na,

di wà sí n-jà u tùluge kyaa jwo n-jwo ye*?»

³⁴ Ka nàni si Filipi pyi: «Jofoo kyaa Kile tùnntunji nyé na yu amɛ ye? U yabilinji laa, waberɛ? Mii na mu ñáare, ma a yi yyaha jwo na á.» ³⁵ Ka Filipi si jwumpe lwó, maa uye tígile kuru takalage na, Jwumpe Nintanmpe p'à yyaha tí ná Yesu i ke, maa puru fíniñ'a jwo u á. ³⁶ Mà pi niñkaribii yaha, pi à sà nò lwòhe kà na, ka nàni si u pyi: «Lwòhe ku ñke de, mii si n-jà batize mà?» [³⁷ Ka u u jwo: «Mu aha dá Yesu na ná ma zòmbilini puni i, mu sí n-jà batize.» Ka u u u pyi: «Mii à dá li na na Yesu Kirisita u nyé Kile Jyani.»]

³⁸ Nyé ka u u wòtoronji yyéene, ka pi i ntíge lwòhe e, ka Filipi si u batize.

³⁹ Pi à fworò lwòhe e ke, ka Kafoonji Kile Munaani si Filipi lwó a yiri nàni taan, u saha nyé a u nya mɛ, ka u funntanga wunji si kuni lwó na ñkèege.

⁴⁰ Filipi wi ke, ka uru si sà uye ta Azoti kànhe e, maa yiri wani mà kàre Sezare kànhe e. U niñkareni Sezare e, kànha maha kànha na u à tóro ke, u à Jwumpe Nintanmpe jwo yire puni na.

9

Soli à dá Yesu na pyinƁanni ndemu na ke

¹ Nyé lire tèn i Soli saha mpyi a uye pwò Kafoonji Yesu cyelempyiibii vùguronji na. U mpyi maha ñko na uru ká pi ñgemu ta ke, na uru sí urufoo bò. Canjka ka u u ñkàre Kile sáragawwuubii jùñufembwòhe pyenge e, ² maa sà yi jwo u á na u sémi yaa u kan ur'á. U la mpyi si sà pire sémebii kan Kile Jwumpe kálambayi jùñufeebil'á Damasi kànhe e, bà li si mpyi, nò bàra

* 8:33 Ezayi 53.7, 8

ceewe na, u aha shin maha shin ta u à jyè Yesu kuni i ke, si urufoo pwɔ s'a ma Zheruzalemu kànze e mɛ.

³ Mà u ninƙareni yaha, u à sà byanhara Damasi kànze na ke, ka bèenmɛ si mpâl'a yîri ninyiŋi na mà pa u kwûulo. ⁴ Ka u u jcwɔ nɔŋke na, ka meɓwuu si fworɔ na: «Soli, Soli, naha kurugo mu nyɛ na mii kyérege yɛ?»

⁵ Ka u u jwo: «Jɔfoo u nyɛ mu yɛ, nùnjufooŋi?» Ka meɓwuu si nùr'a fworɔ maa jwo: «Mii u nyɛ Yesu, mii mu nyɛ na nkyérege. ⁶ Numɛ, yîri ma a sà kànze funŋke e, nde mu à yaa mu u pyi ke, pi sí lire jwo mu á wani.»

⁷ U kùsheɲɛɛbii fyagara wuubii mpyi a yyére jwumɔ baa, pi mpyi na jwumpe nùru, nka pi mpyi na sùpya naa mɛ. ⁸ Ka u u yîr'a yyére, u nyiigii mpyi a múgo, nka u mpyi na naa cyi e mɛ, ka pi i u cù cyege na mà kàre Damasi kànze e. ⁹ U à canmpyaa taanre pyi, u nyɛ na naa mɛ, u nyɛ na lýi mɛ, u nyɛ na byii mɛ.

¹⁰ Nyɛ Yesu cyelempyanji wà na mpyi Damasi kànze e, uru mɛge na mpyi Ananiyasi, ka Kafoonji si uye cyéɛ uru na maa u pyi: «Ananiyasi!» ka u u jwo: «Mii u nge, Kafoonji.» ¹¹ Ka Kafoonji si jwo: «Pyɛnkuuŋi pi maha mpyi kuntiige ke, yîri ma a kuru lwɔ, ma a sà Zhuda pyɛnge e. Tarisi kànze shinji mɛge pi maha mpyi Soli ke, ma a sà uru yibige pyi. U numɛ wunji na nyɛ Kileɲarege na. ¹² Mà u yaha Kileɲarege na, u à mu Ananiyasi nja, mu à jyè bage e, ma a ma cyeyi taha u na, bà u si mpyi si nùru s'a naa mɛ.»

¹³ Ka Ananiyasi si jwo: «Ei Kafoonji! Mu wuubii pi nyɛ Zheruzalemu i ke, kyéregenƙanni na nge nàŋ' à pire kyérege ke, shinɲahara à lire jwo mii á. ¹⁴ Kile sàragawwuubii nùnjufeebil' à kuni kan u á naha wuu yyére, na u aha shin maha shin ta u u mu mɛge yiri ke, u u pifeɛe cù a pwɔ.»

¹⁵ Ka Kafoonji si Ananiyasi pyi: «Ta sà, naha na yɛ mii à nge nàŋi cwɔɔnrɔ, bà u si mpyi s'a báare mii á, si mii mɛge cyéɛ supyishinji sanŋi ná pi saanbii ná Izirayeli shiinbii na mɛ. ¹⁶ Yyefuge k' à yaa ku u ta mii mɛge kurugo ke, mii yabilinji sí kuru cyéɛ u na.»

¹⁷ Nyɛ ka Ananiyasi si yîr'a kàre, maa sà jyè bage e, maa u cyeyi taha Soli na, maa jwo: «Mii cìmpworonaji Soli, Kafoonji Yesu u à uye cyéɛ mu na mà mu nimpanji yaha kuni na ke, uru u à mii tun mu á, bà mu si mpyi si nùru s'a naa, Kile Munaani si mu nɔ mɛ.»

¹⁸ Ka yaayi yà si ntíl'a fworɔ Soli nyiigil'e fyákwooyo fiige, mà cwo nɔŋke na. Ka u u nùru na naa, maa yîri, ka pi i u batize. ¹⁹ Lire kàntugo ka pi i njiyi kan u á, ka fànze si jyè u e. Yesu cyelempyiibii pi mpyi Damasi kànze e ke, ka u u canmpyaa pyi pire taan.

Soli à Jwumpe Nintanmpe sù na yu

²⁰ Ka Soli si ntíl'a li nɔwɔ cù na yi yu Kile Jwumpe kàlambayi i, na Yesu u nyɛ Kile Jyanji. ²¹ Mpii pi mpyi na u jwumpe nùru ke, ka pire puni kakyanhala wuubii si wá na nko: «Taha nge nàŋi bà u mpyi maha Yesu mɛge yyerefeebii kyérege Zheruzalemu kànze e mɛ? U kapani nɔŋke bà ku mpyi naha, si mpa tire sùpyire shinji cù si pi pwɔ si raa sà Kile sàragawwuubii nùnjufeebii yyére Zheruzalemu i mà?»

²² Nyɛ Soli jwumpe mpyi a li nɔwɔ cù na sùpyire yákilibii kèenŋi. Yahutuubii pi mpyi Damasi kànze e ke, li mpyi a pire bilibili, fo pi sàha mpyi a ninjwuyo cè mɛ, u mpyi maha yi fininji na yu pi á na Yesu u nyɛ Kile Nɔncwɔnrɔŋi.

²³ Nyɛ tèr' à pyi ke, ka pi i bɛ li na, maa li lwɔ piye funŋ' i si Soli bò. ²⁴ Nka kuru vùnŋke pi à pwɔ Soli na ke, u à pa fworɔ kuru nɔwɔhɔ na. Pi mpyi na

kànhe tajjiṅwɔyi puni kàanmucaa pìlaga bâra canja na, bà pi si mpyi si u ta mbò mε.

²⁵ Canjka numpilage e, ka Soli cyelempyiibii si u le shàhala funṅ'i, maa mεere pwò li na mà yige káanṅe kántugo, bà u si mpyi si shwò mε.

²⁶ Ka Soli si ṅkàre Zheruzalemu i. U à nò wani ke, ka u la si mpyi si jyè Yesu cyelempyiibii kurunṅe e, ṅka pi puni mpyi na fyáge u na. Pi nyε a mpyi a dá li na na Soli na nyε sèenji na Yesu cyelempya mε. ²⁷ Barinabasi sí wi ke, ka uru si ṅkàre ná Soli i Yesu túnntunmpii yyére. Mà Soli ninṅarenji yaha Damasi kànhe e, nyanṅkanni na u à Kafoonji nya mà u yaha kuni na ke, ná jwuṅkanni na Kafoonji à jwo ná u e ke, ná pyinṅkanni na Soli à Yesu mεge fíniṅ'a jwo fyagara baa Damasi kànhe e ke, ka Barinabasi si yire puni yyaha jwo túnntunmpil'á. ²⁸ Mà lwó lire tēni na, ka Yesu túnntunmpii si nyε Soli na, ka u u wá na sì na Jwumpe Nintanmpe yu Kafoonji Yesu mεge na fyagara baa Zheruzalemu kànhe e, marii ma. ²⁹ Yahutuubii pi mpyi na Girekiibii shēenre yu ke, u ná pire mpyi maha Kafoonji kani nákaante pyi, ṅka pire mú mpyi na pyinṅkanna caa si u bò. ³⁰ Dánafeebii sanmpil'á yire lógo ke, maa u tũgo Sezare kànhe e. Lire kántugo maa u yaha u à kàre Tarisi kànhe e.

³¹ Nyε mà lwó lire tēni na, dánafeebii pi mpyi Zhude ná Galile ná Samari kùligil'e ke, ka pire puni si yyeṅṅe ta. Pi mpyi maha piye tère, maa jaare Kafoonji yyahafyagare e. Kile Munaani mpyi a pi pyi pi i si yyaha na Kile kuni i, là sí i bàrali pi nyahaṅi na.

Pyeri à Tabita buwuṅi nē

³² Pyeri mpyi maha jaare na màre kini yyaha kurugo, maa dánafeebii kàanmucaa. Canjka dánafeebii pi mpyi Lida kànhe e ke, ka Pyeri si ṅkàr'a sà fwooro pire na, ³³ mà sà nāṅi wà ta u à yye baataanre pyi yampe tasinnage e. Uru nāṅi mεge mpyi Ene. U mpyi a múruṅ. ³⁴ Ka Pyeri si jwo: «Ene, Yesu Kirisita à mu cùuṅ, yíri ma a ma yasinninṅe yaa may'á.» U à yire jwo ke, ka Ene si ntíl'a yíri. ³⁵ Lida ná Sarōn kànyí shiinbii pun'à lire nya ke, ka pi i piye kan Kafoonji á.

³⁶ Nyε ceenji wà na mpyi Zhope kànhe e, cyelempya u mpyi u wi, u mεge mpyi Tabita. Kuru mεge ku nyε Girekiibii shēenre e: «Dorokasi» kuru ṅwòhe ku nyε: «Ceṅke». Uru ceenji mpyi maha kacēnṅkii pyi tērigii puni i, maa fōṅfeebii tère.

³⁷ Mà Pyeri yaha Lida kànhe e, ka yama si Tabita ta cyire canmpyaagil'e, ka u u ṅkwú. Ka pi i u buwuṅi wili, maa u lwó a sà yaha batōnge nṅyibabilini l'e. ³⁸ Lida kànhe ná Zhope kànhe laage mpyi a tōn mε. Cyelempyiibii pi mpyi Zhope kànhe e ke, pir'à lógo na Pyeri na nyε Lida kànhe e ke, ka pi i shiin shuunni tun pi sà u jaare, na u pa numε sasa. ³⁹ Nyε pi à sà túnnture jwo ke, ka Pyeri si ntíl'a yír'a kàre ná pi e. U à nò wani ke, ka pi i dùgo ná u e batōnge nṅyibabilini i. Lenṅkwucyeebii pi mpyi wani ke, ka pire puni mesuwuubii si file u na. Vāanntinmpyεere ná vāanntinmbwoyi Tabita mpyi a yaa pi á mà u yaha shì na ke, maa yire cyēe Pyeri na. ⁴⁰ Ka u u sùpyire puni yige ntāani na, maa ninṅkure sín ṅinṅe na, maa Kile jaare. Lire kántugo maa yyahe kēnṅe buṅi yyére maa jwo: «Tabita, yíri!» Ka u u nyiigii múgo. U à Pyeri nya ke, maa yír'a tēn. ⁴¹ Ka Pyeri si u cù cyēge na, maa u tēge, ka u u yíri. Lire kántugo ka Pyeri si lenṅkwucyeebii ná Kile wuubii sanmpii yyere, maa Tabita nyii wuṅi cyēe pi na. ⁴² Zhope shiinbii

pun'à lire kani lógo. Ka pi niɲyahamii si mpa dá Kafoonji na. ⁴³ Ka Pyeri si ntéen mà tère nimbwoo pyi Zhope e, seefanhanji wà pyenge*.

10

Pyiɲkanni na Kile à Pyeri taanna Jwumpe Nintanmpe njwuɲi na supyishinji sanɲ'á ke

¹ Nàɲi wà na mpyi Sezare kàñhe e, uru mege mpyi Kòrineyi. Jromu sòrolashiibii yyaha yyére shinɲi wà u mpyi u wi. Sòrolashiibii kurunɲe ɲùɲɔ na u mpyi ke, pi mpyi maha kuru mege pyi Itali sòrolashikurunɲe. ² U ná u pyenge shiinbii mpyi a piye pwɔ sèl'e Kile na, maa mpyi ná Kile yyaha fyagare e. U mpyi maha Yahutuubii fòɲɔfeebii tère sèl'e, u mpyi maha Kile ɲáare tèrigii puni i.

³ ɲye canɲka yàkoɲɔ*, mà u yaha u bage e, ka Kile mèlekeɲi wà si uye cyêe u na, maa u pyi: «Kòrineyi!» ⁴ Ka Kòrineyi fyagara wuɲi si yyahe yírig'a le mèlekeɲi i, maa jwo: «Nùɲufoonji, ɲaha shi ye?» Ka mèlekeɲi si u pyi: «Kileɲareyi mu ɲye na mpyi, maa fòɲɔfeebii tère ke, yir'à pyi sáraga nùguntanga wugo fiige mà nɔ Kile na. ⁵ Numɛ, ma shiinbii pii yaha pi shà Zhope kàñhe e, nàɲi mege ku ɲye Simɔ, ná pi maha u pyi Pyeri ke, pi i sà uru yyere. ⁶ U à tìrige seefanhanji wà yyére, uru mege mú na ɲye Simɔ. U bage na ɲye suumpe lwɔhe ɲwɔge na.»

⁷ ɲye mèlekeɲi'à puru jwumpe jwo a kwɔ maa ɲkàre ke, ka Kòrineyi si u báarapyiibii pii shuunni yyere, sòrolashinji u mpyi na fyáge Kile na u sòrolashikurunɲe e ke, mà bára uru na. ⁸ Jwumpe mèlekeɲi à jwo u á ke, maa puru puni jwo pi á, maa pi tun Zhope kàñhe e.

⁹ Kuru canɲa nùmpañɲa, pire shiin taanrenɲi'à kàr'a sà byanhara Zhope kàñhe na mà canɲke yaha ɲùɲɔ niɲi i ke, ka Pyeri si dùgo bage kàtanɲke na, maa Kile ɲáare. ¹⁰ Kateg'à pa u ta ke, ka u u jwo na uru sí n-lyí. Mà pi yaha pi i yalyire sore u á, ka Kile si kani là cyêe u na. ¹¹ Ka u u niɲyiniɲi ɲya u à múgo, maa yaage kà ɲya v àanɲa nitabaaga fiige, ku mbiɲkii sicyɛerenɲi s'à pwɔ, k'à yíri niɲyiniɲi na, na ntíri ɲiɲke na. ¹² Sige yaare shinɲi puni ná ɲiɲke yafiliyi shinɲi puni ná saɲcyɛenre shinɲi puni mpyi kuru v àanɲke funɲi'í. ¹³ Ka meɲwu u si fworɔ na: «Pyeri, yíri ma a bùu ma a ɲkyàa.» ¹⁴ Ka Pyeri si jwo: «Lire sí n-jà n-pyi la Kafoonji? Yaaga maha yaaga ku ɲye ku ɲye a yaa k'a lyí me, lire ɲye me k'à ɲwóhɔ ke, mii sàha sàa kuru kà lyí mà ɲya me.» ¹⁵ Ka meɲwuuni si núr'a fworɔ maa jwo: «Yaage Kile à pyi na k'à fíniɲe ke, ma hà ɲjwo na kur'à ɲwóhɔ me.» ¹⁶ Lir'à pyi mà nɔ tooyo taanre na ke, ka v àanɲke si ntíla núr'a dùgo niɲyiniɲi na.

¹⁷ Lire kani Pyeri à ɲya ke, mà u funmpɛn wuɲi yaha u u uye yíbili li ɲwɔhe na, lire tɛni mpyi a Kòrineyi tũntunmpii ta pi à nɔ Zhope kàñhe e, maa seefanhanji Simɔ pyenge yibige pyi, ka pi i ku saha cyêe pi na, ka pi i ɲkàr'a sà yyére pyenge ɲwɔge na, ¹⁸ maa yini pyi, maa jwo: «Simɔ pi maha mpyi Pyeri ke, naha u sunmbage ɲye la?» ¹⁹ Lire tɛni saha mpyi a Pyeri ta u u uye yíbili lire kani ɲwɔhe na. Ka Kile Munaani si jwo: «Pyeri, shiin taanre pi mpíi pi i mu kyaa pyi pyenge ɲwɔge na. ²⁰ Yíri numɛ sasa, ma a ntíge, ma a sí ná pi e fyagara baa, ɲaha na ye mii u à pi tun mu á.»

* **9:43** Yahutuubil'á, shinɲi u ɲye na yatɔɔre seeyi báare ke, urufoo maha ɲwóhɔ Kile á, u mú si n-jà n-file Kile na me. Puru funɲke e, Pyeri u ɲye Yahutu ke, mu aha uru ɲya u à ɲen'a kàre seefanhanji Simɔ pyenge e, lir'à li cyêe na u sòɲɔɲkanni na ɲkèenɲi. * **10:3** Yahutuubii yàkoɲke Kileɲarege tɛni li mpyi li li. † **10:12** Mà tàanna ná Yahutuubii Kile kuni i, Kile mpyi a pi pyi na pi áha raa kyaare shinɲi wà kyàa me.

²¹ Ka Pyeri si ntíg'a pa, maa jwo: «Sùpyañi yii nyε na jcaaa ke, mii wi, yii kà kan!» ²² Ka pi i u pyi: «Sòrolashiibii yyaha yyére shinñi mεge ku nyε Kòrineyi ke, uru u à wuu tun. U na nyε sùpya ngemu u à tíi, maa fyáge Kile na ke. Yahutuubii puni na u metange yíri. Kile mèlekεñi wà à uye cyée u na, maa yi jwo u á na u mu yyer'a shà u pyεnge e, na jwumò na nyε mu á, mu u jwo u á.» ²³ Ka Pyeri si pi pyi pi à jyè pyεnge e, maa tashwàngò kan pi á. Nyèg'à múgo ke, ka u ná pire si ñkàre, mà bàra Zhope kànhe cìmpyiibii dánafeebii pìi na.

²⁴ Kuru canña nùmpañja, pi à sà nò Sezare kànhe e, mà sà Kòrineyi ta u u pi sigili. U mpyi a u cìmpyiibii ná u ceveebii sèe wuubii yyere uye yyére. ²⁵ Nyε Pyeri à sà nò na ñko raa jyè pyεnge e ke, ka Kòrineyi si mpa u jùñgò bē, maa ninjoure sín ññke na u fere e, si u pēe. ²⁶ Ka Pyeri si u cù cyεge na mà yîrige, maa jwo: «Mii mú na nyε sùpya mu fiige!» ²⁷ Ka Pyeri ná Kòrineyi si wà na yu na ñkèεge mà sà jyè bage e, mà sà shinñyahara ta pi à bínni wani. ²⁸ Ka Pyeri si pi pyi: «Yii à li cè na mà tàanna ná wuu Yahutuubii saliyañi i, wuu nyε a yaa wuu a bàrali supyishiñi sannji na mε, lire nyε mε mà jyè u wà pyεnge e mε. Nka Kile à li cyée mii na na mii nyε a yaa mii u sùpyañi wà tufiige pyi na u à jwóhò, lire nyε mε u nyε ffininjimbaa Kile yyahe taan mε. ²⁹ Lire l'à li ta, yii à mii yyere, ka mii i ntíl'a pa jwuñyahama baa. Nyε numε, yii à mii yyere ndemu na ke, mii la na nyε si lire cè.»

³⁰ Ka Kòrineyi si Pyeri pyi: «Cyì canmpyaa sicyεere u nyε ninjaa, mà mii yaha Kilejarege na yàkøjke na pyεnge e, mii à pâl'a nàñi wà jya u à vāanvynweeweere le mà yyére mii yyahe taan, maa jwo ³¹ «Kòrineyi, Kile à mu jarege shwò, ntègεñi mu à pyi fòñgòfeebil'á ke, Kile funñgò nyε a wwò uru na mε. ³² Pii tun Zhope kànhe e, Simò pi maha mpyi Pyeri ke, pi i sà uru yyere pi a ma. U à tírige seefanhañi wà yyére, pi maha uru mεge pyi Simò mú. U pyεnge na nyε suumpe lwòhe jwòge na.»

³³ Lir' à pyi ke, ka mii i ntíl'a pìi tun pi sà mu yyere. Mu pama lem'à jwò. Numε, wuu puni pi mpìi Kile yyahe taan, yaaga maha yaaga Kafoonji à pyi mu u jwò wuu á ke, wuu la nyε si yire lógò.»

³⁴ Ka Pyeri si jwumpe lwó maa jwo: «Numε mii à li cè sèenji na, Kile nyε a sùpya pwóñgò sùpya na mε. ³⁵ Shin maha shin u nyε na fyáge Kile na, maa jaare ntiñji i ke, u mée ká nta supyishi o shi ke, uru kyaa li maha ntáan Kile á. ³⁶ Kile à u jwumpe jwo Izirayeli shiinbil'á. Jwumpe Nintanmpe pu nyε na yyeññke kaan ke, maa puru jwo pi á Yesu Kirisita cye kurugo, uru ngemu u nyε sùpyire puni Kafoonji ke.

³⁷ Yuhana Kile jwumpe jwuñkwooni kàntugo maa batizeliñji pyi, karigii cyi à pyi mà lwó Galile kùluni na, mà sà nò Zhude wuuni na ke, yii à cyire cè. ³⁸ Pynjanni na Kile à Nazareti kànhe shinñi Yesu cwóonrò, maa u Munaani tég'a u jî, maa fànha kan u á ke, yii à lire cè. U mpyi na jaare na màre, maa kacεñkii pyi sùpyire na. Mpìi pi mpyi Sitaanniñji bilere e ke, maa pire puni yige tire bilere e, jaha na yε Kile mpyi ná u e. ³⁹ Karigii puni u à pyi Zheruzalεmu kànhe ná Yahutuubii kànyì sanñyi na ke, wuu na nyε cyire shérii. Pi à u kwòro cige na mà bò. ⁴⁰ U kwùñji canmpyitanrewuuni, Kile à u jè a yige kwùñji i, maa u pyi u à uye cyée sùpyire na. ⁴¹ Sùpyire puni bà t'à u jya mε. Kile mpyi a fyànha a wuu mpiimu cwóonrò mà pyi u shérii ke, wuu pi à u jya. U jεñkwooni kàntugo mà fworò kwùñji i, wuu pi à lyí maa bya ná u e. ⁴² U à túnnture le wuu cye e, na wuu a Jwumpe Nintanmpe yu sùpyir'á, wuu raa yi ffiniñji wuu a yu pi á, na Kile à Yesu tìñε u u kwùubii ná nyii wuubii sàra u tàanna ná pi

kapyiin̄kil'e. ⁴³ Kile tũntunmpii puni mpyi a jwo u kyaa na na shin maha shin u à dá u na ke, u m̄ge f̄anhe cye kurugo, urufoo kapegigii sí ȳafa u na.»

⁴⁴ M̄a Pyeri yaha puru jwumpe na, mp̄ii pi mpyi na u jwumpe n̄uru ke, Kile Munaani à t̄ige pire puni j̄un̄'i. ⁴⁵ Yahutuubii d̄anafeebii pi mpyi a sh̄a ná Pyeri e ke, li mpyi a s̄aa pire k̄akyanhala m̄a Kile j̄ya u à u Munaani s̄uguro supyishin̄i sann̄i j̄un̄'i m̄ú. ⁴⁶ Naha kurugo ye pi mpyi a tire s̄upyre j̄ya ti i yu sh̄eenre taber'e, maa Kile m̄ge k̄ere Kile Munaani cye kurugo.

Nye ka Pyeri si jwo: ⁴⁷ «Tá wuu saha sí n-j̄à nte s̄upyre sige t'aha batize lw̄he e m̄e? Bà wuu à Kile Munaani ta m̄e, amuni pi m̄ú à li ta.»

⁴⁸ Nye u à puru jwo ke, maa pi pyi pi à pi batize Yesu Kirisita m̄ge na. Pi batizen̄kwooni k̄antugo, ka pi i li cya Pyeri á na u canmpyaa pyi ná pire e.

11

Karigii cyi à pyi supyishin̄i sann̄i shw̄h̄al'e ke, Pyeri à cyire jwo Zheruzalemu d̄anafeebil'á

¹ Yesu tũntunmpii ná d̄anafeebii pi mpyi Zhude k̄uluni i ke, pire mpyi a l̄ogo na supyishin̄i sann̄i s̄upyibii pii m̄ú na j̄ye a j̄e Kile Jwumpe na.

² Nye Pyeri à n̄ur'a k̄are Zheruzalemu k̄anhe e ke, Yahutuubii d̄anafeebii pi mpyi a ŋk̄w̄n̄ni le barag'e ke, ka pire si u faha, ³ maa jwo: «Naha na s̄upyre ti j̄ye ti j̄ye a kw̄n̄ m̄e, mu à j̄en'a s̄a ww̄d̄ ná pire e, fo mà lȳi ná pi e ye?» ⁴ Nye karigii cyi à pyi ke, ka Pyeri si j̄ȳe cyire yyahe e nin̄kin nin̄kin mà jwo pi á.

⁵ U à jwo: «M̄a mii yaha Zhope k̄anhe e Kilejarege na can̄ka, Kile à kani là cȳe mii na, ka mii i yaage k̄a j̄ya v̄aan̄ja nitabaaga fiige, ku mbiin̄kii sicȳeren̄i s'á pw̄, k'à ȳiri n̄in̄ȳin̄i na na nt̄iri, mà pa ȳȳere mii taan. ⁶ Ka mii i ku yal'a w̄i. Yat̄ore ná sige yaare ná j̄n̄jke yafiliyi ná san̄cȳeenre, yire yi mpyi kuru v̄aan̄jke e. ⁷ Ka mii i m̄ejwuu l̄ogo na “Pyeri, ȳiri ma a b̄uu ma a ŋkȳa.” ⁸ Ka mii i jwo “Lire sí n-j̄à n-pyi la Kafoon̄i? Naha na ye yaaga maha yaaga ku j̄ye ku j̄ye a yaa k'a lȳi m̄e, lire j̄ye m̄e mà j̄w̄h̄o ke, mii s̄aha s̄aa kuru k̄a lȳi mà j̄ya m̄e.” ⁹ Ka m̄ejwuuni si n̄ur'a fwooro n̄in̄ȳin̄i na “Yaage Kile à pyi na k'à fin̄ije ke, ma h̄a j̄jwo na kur'à j̄w̄h̄o m̄e.” ¹⁰ Lir'à pyi mà n̄o tooyo taanre na, ka v̄aan̄jke ná ku fun̄jo yaayi si nta a d̄ugo n̄in̄ȳin̄i na. ¹¹ Pyenge e mii mpyi ke, lire t̄en'à n̄ambaa taanre ta pi à ȳȳere kuru pyenge j̄w̄ge na. Pi mpyi a pire tun mii á mà ȳiri Sezare k̄anhe e. ¹² Ka Kile Munaani si yi jwo mii á na mii u a s̄i ná pi e fyagara baa. C̄in̄mpyin̄ambaabii baanīni u ŋge ke, pire pi à mii t̄ugo mà k̄are Sezare e, ka wuu u s̄a j̄ȳe K̄or̄in̄eyi pyenge e. ¹³ Nyan̄kanni na u à Kile m̄el̄ek̄en̄i n̄in̄jyeren̄i j̄ya u bage e, ka m̄el̄ek̄en̄i si nj̄emu jwo u á ke, ka u u j̄ȳe yire yyahe e mà jwo wuu á, na m̄el̄ek̄en̄i'à jwo na uru u pii tun Zhope k̄anhe e, Sim̄o pi maha mpyi Pyeri ke, pi i s̄a uru ȳȳere pi a ma. ¹⁴ Pyin̄kanni na u ná u pyenge sh̄iin̄bii sí n-pa n-shw̄ ke, na mii Pyeri u sí n-pa lire jwo u á.

¹⁵ Nye mii à jwumpe s̄i ke, ka Kile Munaani si nt̄il'a t̄ige pi j̄un̄'i bà li mpyi a fȳanha a t̄ige wuu j̄un̄'i m̄e. ¹⁶ Lir'à pyi ke, jwumpe Kafoon̄i mpyi a jwo ke, ka mii fun̄jo si nt̄il'a cwo puru na. U mpyi a jwo na “Yuhana à s̄upyre batize ná lw̄he e, ŋka ȳii pi ke, ná Kile Munaani i ȳii sí batize.” ¹⁷ Nye lire pyin̄kanni na, wuu pi à dá Kafoon̄i Yesu Kirisita na ke, Kile à j̄w̄w̄ wuu na maa m̄akange ŋk̄emu kan wuu á ke, kuru ninuge u à kan pi á, lire e ke, di mii mpyi na sí n-j̄à Kile j̄yii wuuni fȳil̄inne n-jwo ye?»

18 Mpii pi mpyi wani maa Pyeri jwumpe lógo ke, ka pire fun̄nyi si nta a n̄īŋe, ka pi i Kile k̄e maa jwo: «S̄ee wi, mpii pi nȳe pi nȳe Yahutuu m̄e, Kile à pyin̄kanna kan pir'á bà pi si mpyi si pi toron̄kanni k̄ēn̄ŋe, si n̄ump̄an̄ja ta m̄e.»

Antiȳoshi k̄an̄he d̄ánafeebii kurun̄ke tasiige

19 Yyefuge ku mpyi a d̄ánafeebii ta Ecyeni bon̄kwooni k̄antugo na ke, kuru mpyi a pi pyi pi à f̄e a caala. Ka pi p̄i si n̄k̄are fo Fenisi k̄uluni ná Sipiri k̄ini i, ka p̄i si n̄k̄are Antiȳoshi k̄an̄he e. Yahutuubii baare e, pire nȳe a mpyi na Jwumpe Nintanmpe yu waber'á m̄e. 20 Lire ná li wuuni mú i, d̄ánafeebii p̄i mpyi a ȳiri Sipiri k̄ini ná Sir̄eni k̄an̄he e mà pa Antiȳoshi k̄an̄he e. Mpii pi nȳe pi nȳe Yahutuu m̄e, Jwumpe Nintanmpe p'á yyaha tíi ná Kafoon̄ji Yesu i ke, ka pire si puru jwo pi á. 21 Kafoon̄ji à pire d̄ánafeebii t̄ēge s̄el'e pi báaraŋi i, ka lire si shin̄nyahara pyi t'á dá u na, maa tiye kan u á.

22 Zheruzalemu k̄an̄he d̄ánafeebii kurun̄k'á yire lógo ke, ka pi i Barinabasi tun Antiȳoshi k̄an̄he e. 23 Pyin̄kanni na Kile mpyi a n̄w̄o Antiȳoshi k̄an̄he d̄ánafeebii na ke, Barinabasi à n̄o wani maa lire n̄ya ke, ka u fun̄ŋke si nt̄aan, ka u u m̄aban le pi e, maa pi pyi na pi piye waha pi i n̄kw̄oro Kafoon̄ji kuni i. 24 Yii li c̄e na Barinabasi na mpyi s̄upya n̄īnc̄ēn̄ŋe. Kile Munaani mpyi a u n̄i, u d̄aniyaŋi mpyi a p̄e, ka shin̄nyahara si n̄ēe Kafoon̄ji na.

25 Lire k̄antugo ka Barinabasi si n̄k̄are Tarisi k̄an̄he na mà s̄a a Soli caa. 26 U à u cya a n̄ya ke, maa n̄ur'a k̄are ná u e Antiȳoshi e. Pi à yyee nin̄kin pyi wani, pi mpyi maha si na b̄innini ná cyelempyiibil'e, maa shin̄nyahara k̄ala Kile kuni na. Antiȳoshi k̄an̄he e, pi à cyelempyiibii m̄ēge le: «kerecyenbii*». Lire l'á pyi ku ton̄cyiige.

27 Kile t̄un̄tun̄mpii p̄i mpyi a ȳiri Zheruzalemu i cyire can̄mpyaagil'e mà pa Antiȳoshi k̄an̄he e. 28 W̄a m̄ēge na mpyi pi e Agabusi. Mà Kile Munaani yaha l'á uru yyaha c̄u, ur'á jwo na katibw̄oh̄o na sí n-pa n-pyi d̄īnȳeŋi cyeyi puni i. Nȳe saan̄ji Kolodi t̄eni i, lir'á pa mpyi. 29 Lir'á pyi ke, cyelempyiibii pi mpyi Antiȳoshi e ke, ka pire si li lw̄o piye fun̄ŋ'i, c̄in̄mpyiibii d̄ánafeebii pi nȳe Zhude k̄uluni i ke, si cyeyi w̄a yiye na mà t̄aanna ná pi shin̄ maha shin̄ p̄ēge e si nt̄ēge pire t̄ēge. 30 Yaayi pi à w̄a yiye na mà ta ke, ka pi i yire kan Barinabasi ná Soli á pi s̄a n̄kan Zhude k̄uluni d̄ánafeebii kacw̄on̄ribil'á.

12

Yakuba mb̄òŋi ná Pyeri k̄asujyiini kani

1 Lire t̄eni i, saan̄ji Er̄odi mpyi na d̄ánafeebii p̄i kyérege. 2 U à Yuhana c̄in̄mpworonaŋi Yakuba b̄ò ná k̄ashikw̄on̄ŋw̄on̄i i. 3 U à lire n̄ya l'á t̄aan Yahutuubil'e ke, bw̄úrun̄ji n̄in̄jirigembaan̄ji kataanni i, ka u u pi pyi pi à Pyeri c̄u mú. 4 Pi à Pyeri c̄u ke, ka u u pi pyi pi à u le k̄asun̄ji i, maa s̄orolashii ke ná baani pyi pi i u k̄aanmucaa. U la mpyi kataanni ká nt̄oro si nta u yibe s̄upyre nyii na. 5 Mà Pyeri yaha k̄asun̄ji i, d̄ánafeebii mpyi a kw̄oro Kile n̄arege na u á.

6 Can̄mbilini i Er̄odi mpyi na sí Pyeri yibe s̄upyre nyii na ke, numpilage ku sí n-t̄oro lire can̄mbilini sí n-ta a n̄o ke, kuru numpilage e, mà Pyeri n̄impw̄on̄ji yaha ná ȳor̄ȳo shuunni i s̄orolashiibii p̄i shuunni shw̄oh̄al'e, u mpyi na n̄w̄uni. S̄orolashiibii p̄i mpyi a yyére kasubage n̄w̄oge na maa ku k̄aanmucaa. 7 Ka Kafoon̄ji Kile m̄ēl̄ēk̄eŋi w̄a si mp̄âl'a jȳe kasubage e,

* 11:26 Kerecyenbii n̄w̄ohe ku nȳe: Yesu Kirisita fȳēn̄w̄oh̄ashiin̄bii.

ka ku puni si mpyi bɛɛnmɛ, ka mɛlɛkɛɲi si Pyɛri bwɔn bwɔn ŋkɛrɛ na mà nɛ, maa jwo: «Yîri fwɔfwɔ!» Ka yɔrɔyi si ntíl'a kwɔn a láha u cyeyi na mà cwo, ka u u yîri. ⁸ Ka mɛlɛkɛɲi si jwo: «Seepwɔge tɛg'a maye bînni, ma a ma tanhaɲi pwo.» Ka u u li pyi amuni. Ka mɛlɛkɛɲi si núr'a jwo: «Ma vâanntinmbwohe le, ma a ma na fye e.» ⁹ Ka u u fwor'à taha u fye e. Nde mɛlɛkɛɲi'à pyi ke, u nyɛ a mpyi a cɛ na lire na nyɛ sɛɛ mɛ. U mpyi na sɔnɲi na ŋwɔgo uru nyɛ na ŋwúuni. ¹⁰ Sòrolashiibii pi nyɛ na kasubage kàanmucaa ke, ka Pyɛri ná mɛlɛkɛɲi si ŋkàr'a sà ntòro pìrɛ sòrolashikurunjke nìjɲiyiige taan, maa ŋkàr'a sà ntòro kurunjke shɔnwoge taan, tɔɔnnte bàrage ku mpyi a tɛg'a tajyìɲwɔge tò, ná ku ɲwɔge mpyi a kan kànhe funɲke yyéɛ ke, mà jwo pi nɔ kuru na ke, ka ku u múgo kuy'á, ka mɛlɛkɛɲi ná Pyɛri si fworɔ na ŋkɛɛge. Mà pi nìɲkaribii yaha, ka mɛlɛkɛɲi si mpâl'a pînni u na.

¹¹ Lir'à pyi ke, ka Pyɛri yákiɲi si nta a múgo, ka u u jwo: «Numɛ sɛɛɲi na, mii à dá li na na Kafoonji u à u mɛlɛkɛɲi wà tun u à pa mii shwɔ Erɔdi na, Yahutuubii la mpyi si kapegigii ɲcyiimu pyi mii na ke, si mii shwɔ cyire puni na mú.»

¹² Pyɛri yákiɲi'à pa ntɛɛn ke, Yuhana pi maha mpyi Marika ná u nunji mɛge nyɛ Mariyama ke, ka u u ŋkàrɛ uru Mariyamaɲi pyɛnge e. Dánafee nìjɲyahamii mpyi a bînni wani, maa Kile ɲáare. ¹³ U à nɔ maa bage ɲwɔge kúu ke, báarapyicwoɲi wà na mpyi wani na Ɔrɔda, ka uru si yîr'a pa si mpa ku múgo. ¹⁴ U à Pyɛri mɛjwuuni lóg'a cɛ ke, funntange kurugo, mà jwo u pyɛnge ɲwɔge múgo ke, ka u u fê a kàr'a sà yi jwo pi sanmpil'á, na Pyɛri nìjɲyɛɲi na wá pyɛnge ɲwɔge na. ¹⁵ Ka pi i jwo: «Taha mu ɲùmbwuuni bà nyɛ a ɲwɔ mɛ?» Ka Ɔrɔda si núr'a jwo: «Sɛɛ, uru u wá sii u wi!» Ka pi i núr'a jwo: «Mɛlɛkɛɲi u maha u kàanmucaa ke, uru u sí n-ta u à uye pyi u fiige mà pa.»

¹⁶ Mà pi yaha puru na, ka Pyɛri si ŋkwòro na pyɛnge ɲwɔge kúuli. Pi à pa ɲwɔge múgo mà u ɲya ke, ka li i pi bilibili. ¹⁷ Ka u u cyɛge yîrige pi á, maa pi pyi pi à fyáha. Pyiɲkanni na Kafoonji à u yige kàsɲi i ke, ka u u yire puni yyaha jwo pi á. Maa yi jwo pi á na pi sà yi yyaha jwo Yakuba* ná cìnm̄pyiibii sanmpil'á, maa yîri wani mà kàrɛ cyage kabɛr'e.

¹⁸ Nyɛg'á pa múgo ke, ka sòrolashiibii si wá na ɲyàha na wùruge piye e, maa piye yíbili: «Di Pyɛri à pyi a jwo yɛ?» ¹⁹ Ka Erɔdi si pi pyi pi à sà a u caa, ŋka pi nyɛ a u ɲya mɛ. Ka Erɔdi si sòrolashiibii pyer'a yíbe, maa pi pyi pi à pi bò†. Lire kàntugo maa yîri Zhude kùluni i, mà kàrɛ Sezare kànhe e mà sà tɛrɛ pyi wani.

Erɔdi kwùɲkanni

²⁰ Lire mpyi a saanɲi Erɔdi lùuni ta l'à yîri Tiri ná Sidɔn kànyi shiinbii taan sɛɛ sèl'e. Ka pìrɛ si bɛ nìɲkin na, maa sà jwo a ɲwɔ ná saanɲi bage ɲùɲufoonji i, uru mɛge na mpyi Bilasitusi. Lire kàntugo maa ŋkàr'a sà saanɲi ɲáare na u uye saanɲi yaha u u yoge kwɔ, ɲaha na yɛ Erɔdi kîni i pìrɛ mpyi na pi ɲjyìɲi taa.

²¹ Canmbilini na pi mpyi a bɛ si cyire karigii yyaha cwɔɔnrɔ ke, lir'à pa nɔ ke, ka Erɔdi si u fànhe vâanntinɲke le, maa mpa ntɛɛn saanre yateɛɲjke e, jwumpe pu nyɛ u á ke, maa puru jwo sùpyir'á. ²² U à kwɔ u jwumpe na ke, ka sùpyire si jwo fànha na: «Kile u à mpe jwo lire baare e, sùpya bà mɛ!»

* **12:17** Yakubanji kyaa l'à jwo naha ke, Yesu cìnm̄pworɔɲi kyaa li. † **12:19** Ɔrɔmu shiinbil'á, kasubage kàanmucyafoonji ká mpyi u nyɛ na ku kàanmucaa na ɲwɔge mɛ, ka kàsujyinjì wà si fworɔ, nde li mpyi a yaa li pyi uru kàsujyinjì na ke, lire pi maha mpyi ku kàanmucyafoonji na.

²³ Lire tèenuuni i, ka Kafoonji Kile mèlèkèŋi wà si ntíl'a fyεenre cyán Erōdi i mà bò, ɲaha na ye pèente t'à yaa ti taha Kile na ke, u ɲye a tire taha u na mε.

²⁴ Kile Jwumpe mpyi na ɲcaali, dánafeebii sí i ɲyahage. ²⁵ Barinabasi ná Soli à kwò pi báaraŋi na Zheruzalemu kànhe e ke, maa núr'a kàre Antiyoshi kànhe e. Pi niŋkaribii, Yuhana pi maha mpyi Marika ke, maa ɲkàre ná ur'e.

13

Kile Munaani à Barinabasi ná Soli cwònr'a yaha piye kanni na

¹ Kile túnntunmii ná cyelentii na mpyi Antiyoshi kànhe dánafeebii kuruŋke e. Pire mɛyi yi ɲye: Barinabasi ná Simiyon pi maha mpyi: «Nizheri» ke, ná Lusisi uru mpyi a yíri Sirɛni kànhe e, ná Manayeni uru ná saanŋi Erōdi mpyi a lyε pyennuge e, ná Soli. ² Canŋka mà dánafeebii yaha pi a súnŋi le maa Kile père, ka Kile Munaani si jwo ná pi e na: «Yii Barinabasi ná Soli yaha piye kanni na mii á, báaraŋi mεe na mii à pi yyere ke, bà pi si mpyi si uru pyi mε.» ³ Pi à súnŋi le maa Kile ɲáare a kwò ke, maa pi cyeyi taha Barinabasi ná Soli ɲunŋke na, maa pi yaha pi à kàre Kile báaraŋi na.

Barinabasi ná Soli à kàre Sipiri kini i

⁴ ɲye lire pyinŋkanni na, Kile Munaani à Barinabasi ná Soli tun pi à kàre Selusi kànhe na. Pi à nò wani ke, ka pi i jyè bakwòoge k'e maa ɲkàre Sipiri kini i, lire kini na ɲye lwòhe niŋke e. ⁵ Pi à sà nò Salamisi kànhe e ke, ka pi i wá na ɲaare na Kile jwumpe yu Yahutuubii Kile Jwumpe kàlambayi i. Yuhana pi maha mpyi: «Marika» ke, uru mpyi a pi tɛge pi báaraŋi i.

⁶ Lire kàntugo ka pi i kini puni jyiil'a sà nò Pafosi kànhe na. Yahutu nàŋi wà na mpyi kuru kànhe na, uru mεge na mpyi Bariyesu. Jinamaha u mpyi u wi. U mpyi maha fini na uru na ɲye Kile túnntunŋo. ⁷ Uru jinamahanji mpyi ná Sipiri kini ɲunŋufoonji Serijusi Polusi i. Serijusi Polusi yákiŋi mpyi a ɲwò, ka u u Barinabasi ná Soli yyere, ɲaha na ye u la mpyi si Kile jwumpe lógo. ⁸ Pi mpyi maha uru jinamahanji pyi Girɛkiibii shεenre e: «Elimasi». Ka u u wá na Barinabasi ná Soli kyáli. U la mpyi si kini ɲunŋufoonji ɲunŋo kyán bà u si mpyi u àha ndá Yesu na mε.

⁹ Soli pi maha mpyi: «Poli» ke, mà u yaha u a jíl Kile Munaani na, u à jinamahanji yal'a wíi, ¹⁰ maa jwo: «Mu funŋk'à jí cwòore ná kafinare na, Sitaanniŋi súpya u ɲye mu, mu kafuunni li ɲye mà katiile pyi. Kafoonji Kile kurigii cyi à tii ke, ɲaha tère e mu sí cyire ɲkɛgeŋi ɲwò yaha ye? ¹¹ Yi lógo! Numε, Kafoonji sí mu pyi fyin. Mu sí tère pyi, mu sí canŋaŋyiini bènmpe ɲya mε.»

Lire tèenuuni i, ka Elimasi ɲyiigii si ntíl'a wwò, ka numpini si jyè u yyahe e, ka u u wá na cyεge fyíŋge na màre na wà caa ŋgemu u si u cyεge cù, si u yyaha cù ke. ¹² Kini ɲunŋufoon'á lire ɲya ke, maa dá Yesu na. Nde u mpyi a lógo Kafoonji kyaa na ke, lire mpyi a u kàkyanhala sèe sèl'e.

Poli ná Barinabasi à kàre Antiyoshi kànhe e

¹³ Lire kàntugo ka Poli ná u shèrɛfeebii si yíri Pafosi kànhe e, maa jyè bakwòoge k'e mà kàre Pɛrige kànhe e, kuru kànhe na mpyi Panfili kùluni i. Yuhana pi maha mpyi: «Marika» ke, ka uru si láha pi na, maa núr'a kàre Zheruzalemu kànhe e.

¹⁴ Lire kàntugo ka Poli ná Barinabasi si yíri Pɛrige kànhe e mà kàre Antiyoshi kànhe e, kuru na ɲye Pisidi kùluni i. Yahutuubiicanŋonk'à pa nò ke, ka pi i ɲkàr'a sà jyè a tɛn Kile Jwumpe kàlambage e. ¹⁵ ɲye cyag'à pa ɲkàla a kwò mà fworo MusaSaliyaŋi ná Kile túnntunmpii sanmpii sémebil'e

ke, ka kàlambage nùnjufeebii si pi pyi pi à yi jwo Poli ná Barinabasi á: «Cìnmpyiibii, kampyi yeεεε jwumə na wá yii á mà jwo sùpyir'á, yii pu jwo.»

¹⁶ Nye ka Poli si yíri, maa cyεεε yírige sùpyir'á, maa pi pyi na pi fyâha. Pi à fyâha ke, ka u u jwo: «Yii Izirayeli shiinbii ná yii mpii puni pi nye na fyáge Kile na ke, yii lógo na jwə na. ¹⁷ Wuu pi nye Izirayeli shini ke, wuu u Kileni à wuu tulyeyi cwəonro, maa pi pyi pi à nyaha mà pi yaha bilere e Misira kini i. Lire kántugo maa pi yige lire kini i ná u fânhe e. ¹⁸ U à kwôro ná pi e síwage funŋke e, maa pi karigii kwú uye e, mà sà nɔ yyee beeshuunni laage na.

¹⁹ Lire kántugo u à supyishi kuuyo baashuunni shi bò a yige Kana kini i, maa pire u taare kan pi á. ²⁰ Pi à tire taare fente pyi mà sà nɔ yyee ŋkwuu sicyεεε ná yyee beeshuunni ná ke (450) laage na. Lire kántugo ka u u kacwənrubii pi tìŋe wuu tulyeyi juŋ'i fo mà sà yaa ná Kile tūntunŋi Samuweli u tìŋi i. ²¹ Puru funŋke e, ka wuu tulyeyi si li cya na u saanŋi wà kan pir'á. Nye Kisi u nye Benzhama u tұлuge shin ke, ka Kile si uru jyanŋi Sawuli pyi u à pyi pi saanŋi yyee beeshuunni funŋ'i.

²² Nye ka Kile si mpa jcyé Sawuli na, maa Dawuda kan pi á, pi à pyi pi saanŋi. Uru kyaa na Kile à jwo na “Sùpyanŋi shini mii nye na jcaa, ná uru u nye mii nyii wunŋi ke, uru u nye Zheshe jyanŋi Dawuda. Uru u sí n-pa mii nyii karigii puni pyi.” ²³ Bà Kile mpyi a li jwəmεeni lwó mε, Dawuda tұлuge shin u à pa mpyi Izirayeli shiinbii Shwofoonŋi. Uru u nye Yesu.

²⁴ Mà jwo uru Shwofoonŋi u pa ke, Yuhana mpyi a fyânha a yi jwo Izirayeli shiinbii pun'á, na pi pi toronŋkanni kēenŋe pi i láha kapegigii na, pi i batize. ²⁵ Yuhana báaranŋi mpyi na byanhare u takwəore na ke, u mpyi maha ŋko sùpyir'á na “Yii na sōnŋi na joofo u nye mii ye? Shwofoonŋi yii nye na sigili ke, uru bà u nye mii mà de! Nka wà sí n-pa mii kántugo, mii jùŋke bà à cyéεε u tanhanŋi mεere zànhanŋi i.”

²⁶ Mii cìnmpyiibii, wuu pi nye Ibirayima tұлuge shiinbii ke, mà bâra yii mpii puni pi nye na fyáge Kile na ke, wuu á uru zhwonŋi jwump'à jwo. ²⁷ Yii li cè na Zheruzalemu kànhe shiinbii ná pi nùnjufeebii mpyi a cè na Yesu u nye uru Shwofoonŋi mε. Kile tūntunmpii jwumpe pi mpyi na ŋkálali canŋonŋo maha canŋonŋo ke, pi mpyi a puru yyaha cè mε. Nye pi Yesu ntūnŋi cye kurugo, Kile tūntunmpii jwump'à tōro pu jwonŋkanni na. ²⁸ Ali mà li ta pi nye a jūŋo ta, ŋkemu ku sí n-pa ná l'e u bō mε, lire ná li wuuni mú i, pi à fànhafoonŋi Pilati jáare si u ta mbò kworokworocige na. ²⁹ Kile tūntunmpii mpyi a yaaga maha yaaga séme Yesu kyaa na ke, tēni i cyire pun'a fūnŋo ke, ka pi i u tírige kworokworocige na mà sà ntò fanŋke e.

³⁰ Nka Kile à u jè a yige kwùŋi i. ³¹ Mpii pi mpyi a taha u fye e mà yíri Galile kùluni i, mà kàre Zheruzalemu i ke, u jεŋkwooni kántugo, u à uye cyée pire na canmpyaa ninyahagii funŋ'i. Pire mú pi nye na u kyaa yu sùpyir'á numε.

³² Mii ná Barinabasi sí wi ke, Jwumpe Nintanmpe jwəmεeni Kile mpyi a lwó wuu tulyey'á ke, puru wuu mú nye na yu yii á. ³³ Wuu pi nye pi tұлuge shiin ke, Kile à lire jwəmεeni fūnŋo wuu á, Yesu jèŋi cye kurugo, bà l'á séme Zaburu sémeŋi kuni shənwuuni i na

“Mu u nye mii Jyanŋi,

Ninyaa mii à pyi mu Tunŋi*.”

³⁴ Kile à Yesu jè a yige kwùŋi i, lire e u saha sí n-fwónho mε, yire y'à jwo

* 13:33 Zaburu 2.7

“Yaayi nīnc̄ēn̄ji j̄w̄om̄ēeni mii à lwó Dawuda á ke, mii sí yire kan yii á†.”

³⁵ Y'à séme Zaburu sémēni cyage kab̄e' e lire j̄w̄om̄ēeni kyaa na na “Mu si j̄e ma báarapyīni nīnc̄ēn̄ji buw̄ūni yaha u fwónh̄o fan̄jke e me†.”
³⁶ Dawuda sí wi ke, Kile mpyi a ndemu yaa ke, Dawuda à báarāni pyi mà tàanna ná lire e. U à báarāni pyi a kwò ke, u a kwû, maa sà bâra u tiibii na, maa fwónh̄o mú. ³⁷ N̄ka Kile à Yesu j̄e a yige kwù̄ni i, u j̄ye a fwónh̄o me.

³⁸ Mii c̄in̄mpyiibii, yii à yaa yii li cè na uru cye kurugo, yii kapegigií sí n-jà yàfa yii na. Kile t̄un̄ntun̄ni Musa Saliyāni mpyi na si n-jà cyi yàfa yii na me. ³⁹ N̄ka yii shin maha shin u à dá Yesu na ke, urufoo wogigií puni sí yàfa u na.

⁴⁰ Lire e ke nde Kile t̄un̄ntun̄mpil' à jwo ke, yii a yiye k̄aanmucaa, bà li si mpyi lire k̄a nk̄wò n̄o yii na me. Pire cye kurugo Kile à jwo

⁴¹ “Yii wíi, yii pi j̄ye yii j̄ye a Kile jwumpe yaha laage e me, nde Kile si n-pa n-pyi ke, lire sí yii k̄àk̄yanhala, puru fun̄jke e yii sí n-kwû. Yii t̄ēn ná l'e, mii sí n-pa kani là pyi yii t̄īni i, ndemu li j̄ye, wà mée n'a mpyi a li jwo yii á, yii mpyi na si n-dá li na me§.”»

⁴² N̄ye Poli ná Barinabasi mpyi na fwore Kile Jwumpe k̄alambage e ke, pi à li cya pi á, na pi pa yà jwo pir'á nde kani ninuuni kyaa na can̄j̄jke nimpājke na. ⁴³ S̄up̄yire mpyi na j̄caali ke, mpii pi à j̄yè Yahutuubii Kile kuni i ke, ka pire nīj̄yahamii ná Yahutuu nīj̄yahamii si ntaha Poli ná Barinabasi j̄w̄h'i, ka pi i wá na màban leni pi e, maa pi pyi, na Kile à j̄w̄o pi na maa pi le kuni ndemu i ke, na pi kwòro lire e.

⁴⁴ N̄ye can̄j̄j̄k' à n̄ur'a n̄o ke, ka k̄anhe shiin̄bii f̄anha si nk̄ar'a sà bínni, maa Kafoon̄i Jwumpe lógo Poli ná Barinabasi j̄w̄o na. ⁴⁵ Yahutuubii j̄n̄j̄ufeebil' à tire sup̄ȳyahare j̄ya ke, ka ȳj̄cyege si j̄yè pi e, ka pi i wá na Poli ná Barinabasi jwumpe ndire páanni, maa pi cyere.

⁴⁶ N̄ye ka Poli ná Barinabasi si yi fin̄īj' à jwo pi á: «Yii Yahutuubil' á, Kile Jwumpe mpyi a yaa pu fȳanha a jwo. N̄ka ná yii s' à cyé pu na, maa li cyèe na yii j̄ye na j̄caa sh̄īni nīnk̄wombaāni na me, lire e ke mpii pi j̄ye pi j̄ye Yahutuu me, wuu sí n-kàre pire ȳyé. ⁴⁷ Naha kurugo ye yire Kafoon̄i Kile à jwo wuu á u Jwumpe Sem̄ēni i na

“Mii à mu t̄j̄e, bà mu si mpyi si mpyi b̄ēen̄me sup̄ȳish̄īni pun' á, si zhwōni jwumpe jwo dīj̄ȳēni cyeyi puni i me*.”»

⁴⁸ Mpii pi j̄ye pi j̄ye Yahutuu me, pir'á puru jwumpe lógo ke, pi funntanga wuubil' à Kafoon̄i Jwumpe le barag'e. Mpii pi mpyi sh̄īni nīnk̄wombaāni ntāni laage e ke, ka pire puni si dá Yesu na.

⁴⁹ Lire pyīkanni na, Kafoon̄i Jwumpe mpyi na j̄caali lire k̄uluni puni i. ⁵⁰ Cyeebii mēgēfeebii pi mpyi a j̄yè Yahutuubii Kile kuni i ke, ka Yahutuubii j̄n̄j̄ufeebii si pire ná k̄anhe shinbwoobii s̄òn mà yaha Poli ná Barinabasi na, ka pi i pi kyé̄rege, maa pi k̄ar'a yige pi k̄uluni i. ⁵¹ Poli ná Barinabasi nivworobil' à pi tooyi bamban̄i kwòro kwòr'a wu pi na†. Lire k̄antugo maa nk̄are Ikoni k̄anhe e. ⁵² Cyeēmpyiibii pi mpyi Antiȳoshi k̄anhe e ke, pire mpyi a j̄i funntange ná Kile Munaani na.

† 13:34 Ezayi 55.3 ‡ 13:35 Zaburu 16:10 § 13:41 Abakuki 1.5 * 13:47 Ezayi 49.6

† 13:51 Yii Marika 6.11 ná Luka 9.5 wíi.

14

Poli ná Barinabasi à Kile jwumpe jwo Ikoni kànhe e

¹ Nye nde l' à pyi Antiyɔshi kànhe e ke, lire ninuuni l' à pyi Ikoni kànhe e. Poli ná Barinabasi à sà nɔ Ikoni i ke, maa ŋkàre Yahutuubii Kile Jwumpe kàlambage e, maa Kile Jwumpe jwo fo ka Yahutuu niŋyahamii ná supyishinji sanŋi sùpyire tà niŋyahara si dá Yesu na. ² Nka Yahutuubii pi mpyi a cyé si piye kan Yesu á ke, ka pire si dánafeebii meyi kèege supyishinji sanŋ'á, ka pire si yíri dánafeebii kurugo. ³ Lire ná li wuuni mú i, Poli ná Barinabasi à kwôro wani mà tère nimbwoo pyi. Pi mpyi a pi cyége taha Kafoonji Yesu na maa u kyaa yu sùpyir'á fyagara baa. Kafoonji mpyi maha fànhe kaan pi á, pi i kakyanhala karigii ná kacyeenŋii pyi. Lire cye kurugo pi mpyi maha li cyêe na jwumpe pi nyé na yu na Kile à jwɔ ke, na puru na nyé sèe. ⁴ Nye lir' à pyi ke, ka kànhe shiinbii si ntáa, ka taage kà si mpyi ná Yahutuubii kàmpanŋke e, ka ku sanŋke si mpyi ná Yesu túnntunmpil'e.

⁵ Yahutuubii ná supyishinji sanŋi ná pi nùŋufeebii mpyi a bê li na, si Poli ná Barinabasi kyéree, si pi wà mbò ná kafaayi i. ⁶ Poli ná Barinabasi à pa jɛcè na pi na pire taboŋo caa ke, maa fê a kàre Likayoni kùluni i, Lisitiri ná Dëribe ná yi kwùumpe kànyi na. ⁷ Mâ pi yaha wani, pi mpyi maha Jwumpe Nintanmpe yu.

Pii mpyi na sônŋi na Poli ná Barinabasi na nyé yasunyɔ

⁸ Nàŋi wà na mpyi Lisitiri kànhe e, u tooyi mpyi a fàan. U mpyi a si cwòhɔmɔfoo. ⁹ Canŋka mà Poli ná Barinabasi yaha pi i yu ná sùpyire e, uru nàŋi nintɛenŋi na mpyi sùpyire shwòhɔl'e. U mpyi na Poli jwumpe núru. Ka Poli si mpa u yal'a wíi mà li nya na dániyaŋi nyé u á, u jà a cùuŋo. ¹⁰ Ka u u jwo fànha na: «Yíri, ma a ntíl'a yyére ma tooyi na!» Ka nàŋi si yi a yír'a yyére, maa ntíi na jaare. ¹¹ Sùpyir'á lire nya ke, maa jwo fànha na pi shɛenre e: «Kakyanhala! Yasunŋyi yà à yiye kèenŋ'a pyi sùpyii, mà tíg'a pa wuu yyére!» ¹² Ka pi i Barinabasi mege le Zusi, pi yasunmbwòhe mege ku mpyi kure. Yasunŋke mege ku mpyi Érimesi ke, kuru ku mpyi maha Zusi túnnture yu, ka pi i kuru mege le Poli na, jaaha na ye uru mpyi maha jwumpe yu. ¹³ Yasunŋke Zusi bage na mpyi kànhe tajjɔwòge na. Nge u mpyi maha kuru sunni ke, ka uru si nupyahigii cyii cù, maa cire yafyeenre myígile cyi yacyi i, mà pa yyéenŋe yyéenŋe kànhe tajjɔwòge na. U ná sùpyire la mpyi si yire nùyi bô si mpyi sáraga Poli ná Barinabasi á.

¹⁴ Poli ná Barinabasi à pa yire cè ke, ka pi nàvunŋo wuubii si pi vaaŋntinŋyi cwɔn cwɔn, maa fyál'a pi nùŋo bê, maa jwo fànha na: ¹⁵ «Wuu cìnmpyibii, jaaha kurugo yii nyé na nde pyi ye? Wuu na nyé sùpyii, yii fiige. Wuu à pa mpa Jwumpe Nintanmpe jwo yii á, na yii kántugo wà jcyii laaga baa karigii na, Kilenji nyii wunji u à niŋyiŋi ná jɛŋke ná suumpe lwòhe ná ku funŋo yaayi dá ke, yii i yyaha kèenŋe uru Kilenji á. ¹⁶ Tèni là à tòro, Kile mpyi a supyishinji puni yaha pi i pi nyii kurigii jaare. ¹⁷ Nka lire ná li wuuni mú i, Kile maha u tàange cyêe yii na ná kacenŋii niŋyahagil'e: u maha zànhe kaan yii á na yíri niŋyiŋi na, maa yii sùmaŋi pyi u u jwòge u tèefaani i, maa njyŋi kaan yii á fo maha yii funŋyi táan.»

¹⁸ Poli méé nyé u à mpe jwumpe puni jwo ke, pi à kànha maa jà a sùpyire sige niyi mbòŋi na, si mpyi sáraga pi á.

¹⁹ Lire kántugo ka Yahutuubii pii si yíri Antiyɔshi kànhe ná Ikoni kànhe e, maa mpa sùpyire sòn a wà pi na, ka pi i Poli wà a cyán ná kafaayi i, maa u filil'a sà jcyán kànhe kántugo. Pi mpyi na sônŋi na u à kwú.

²⁰ Nka cyelempyiibil' à pa bínni u taan ke, ka u u yíri mà jyè kànhe e. Kuru canŋa nùmpañña, ka u ná Barinabasi si yíri wani mà kàre Dεribe kànhe na. ²¹ Nye Poli ná Barinabasi à Jwumpe Nintanmpe jwo Dεribe kànhe e, ka shinŋyahara si dá Yesu na, maa mpyi u cyelempyi.

Poli ná Barinabasi à núr'a kàre Antiyōshi kànhe e

Lire kàntugo ka Poli ná Barinabasi si núr'a kàre Lisitiri kànhe e, maa yíri wani mà kàre Ikoni kànhe e, maa núr'a yíri wani mà kàre Antiyōshi kànhe e, kuru na nye Pisidi kùluni i. ²² Pi nintorobii na yire kànyi na, pi mpyi maha màban leni cyelempyiibil'e, maa pi yeεge bà pi si mpyi si ŋkwōro Kile kuni i mε. Pi mú mpyi maha yi yu pi á na: «Wuu à yaa wuu yyefugo kariii ninŋahagii kwú wuye e si nta nŋyè Kile Saanre e.»

²³ Dánafeebii kurunŋyi yi mpyi yire kànyi na ke, ka Poli ná Barinabasi si kacwōnribii pii cwōnr'a yaha yire kurunŋyi puni ninŋin ninŋinŋi nùŋo na. Lire kàntugo maa súnŋi le, maa Kile náare pi kyaa na. Kafoonŋi Yesu na pi à dá ke, maa pi kyaa le uru cye e.

²⁴ Lire kàntugo maa Pisidi kùluni jyiile maa ŋkàre Panfili wuuni i. ²⁵ Pi à Kile jwumpe jwo Pεrige kànhe e mà kwō ke, maa ŋkàre Atali kànhe e.

²⁶ Pi à nō wani ke, maa jyè bakwōoge e mà kàre Antiyōshi kànhe e. Báaraŋi u nge Poli ná Barinabasi à pyi amε ke, wani kuru kànhe na dánafeebii mpyi a Kile náare pi na maa pi le Kile cye e uru báaraŋi mpyinŋi mε na, bà Kile si mpyi si nŋwō pi na si pi tεge mε. ²⁷ Pi à nō wani ke, maa dánafeebii puni bínni. Kile mpyi a pi pyi pi à jà a yaaga maha yaaga pyi ke, mà bàra pyinŋanni na Kile mpyi a dāniyaŋi kuni cyēe supyishinŋi sanŋi na ke, maa yire puni yyaha jwo dánafeebil'á. ²⁸ Maa ntēnn'a tère nimbwo pyi ná pi e wani.

15

Dánafeebil' à mpìnni nimbwo pyi Zheruzalemu i

¹ Yahutuubii dánafeebii pìi mpyi a yíri Zhude kùluni i mà pa Antiyōshi kànhe e, cìmpyiibii dánafeebii pi mpyi pi nye Yahutuu mε, maa mpa a pire kálali maa ŋko pir'á na: «Yii aha mpyi yii nye a kwōn mà tàanna ná Kile túnntunŋi Musa Saliyaŋi i mε, yii sì nùmpañña ta mε.» ² Poli ná Barinabasi nye a mpyi a nεe puru jwumpe na mε, ka ti i mpyi nàkaana pi shwōhōl'e fo mà ti náaŋa. Li nye a pa nŋwō mε fo ka li i yaa mà Poli ná Barinabasi ná piiberii tun Zheruzalemu kànhe e, pi sà mpe jwumpe cyēe Yesu túnntunmpii ná kacwōnribii na.

³ Ka dánafeebii kurunŋe si pi tūgo. Pi ninŋaribil' à tòro Fenisi kùluni ná Samari wuuni i. Mpii pi nye pi nye Yahutuu mε, pyinŋanni na pir'á piye kan Yesu á ke, ka pi i lire yyaha jwo cyire kùligii cìmpyiibil'á. Puru jwumpe mpyi a cìmpyiibii puni funŋyi táan sèl'e. ⁴ Poli ná u shèrefeebil' à sà nō Zheruzalemu i ke, ka dánafeebii kurunŋe ná Yesu túnntunmpii ná kacwōnribii si pi nùŋō bē a nŋwō. Yaaga maha yaaga pi à jà a pyi Kile fànhe cye kurugo ke, ka pi i yire puni yyaha jwo pi á. ⁵ Farizheenbii pi mpyi a dá Yesu na ke, ka pire pìi si yíri maa jwo: «Supyishinŋi sanŋi sùpyiibii pi à dá Yesu na ke, fànha kyaa li pire pi kwōn, mà bàra lire na, pi à yaa pi a Musa Saliyaŋi kurigii sanŋkii jaare.»

⁶ Lir'á pyi ke, ka túnntunmpii ná kacwōnribii si bínn'a tēen, maa piye nŋya puru jwumpe na. ⁷ Pi à puru jwumpe ñiri piye shwōhōl'e mà mō, ka Pyeri si mpa yíri maa jwo:

«Mii cìmpyiibii, yii à li cè, mà lwó fo tèemòni i Kile à mii cwóonrɔ yii shwóhɔl'e, bà mii si mpyi s'a Jwumpe Nintanmpe yu supyishinji sanŋi'á, pi i pu lógo, si dá Yesu na mɛ. ⁸ Kile sí u à sùpyire puni zòompìi cè ke, ur'à li cyèe na ur'à ɲɛɛ supyishinji sanŋi na, lire kurugo u à u Munaani le pi e bà u à li le wuu e mɛ. ⁹ Kile ɲyɛ a sɔɲcwóonrɔgo pyi wuu ná pire shwóhɔl'e mɛ. U à pi zòompìi fíninje, ɲaha na yɛ pi à dáníyanji pyi Yesu na.

¹⁰ ɲyɛ wuu Yahutuubii, tugure ti ɲyɛ wuu ná wuu tulyeyi ɲyɛ a jà ti na mɛ, ɲaha na yii à cyé Kile ɲyii wuuni na si tire tège mpii cyelempyiibii ɲunji yɛ? ¹¹ Yii àha funŋo wwó li na na bà wuu à dá li na mɛ, amuni pire mú à dá li na na Kafoonji Yesu à ɲwó wuu na maa wuu shwó.»

¹² Ka sùpyire puni si fyâha maa núru, kakyanhala karigii ná kacyeenƁii Barinabasi ná Poli à pyi Kile fânhe cye kurugo supyishinji sanŋi shwóhɔl'e ke, ka pi i cyire jwo pi á. ¹³ Pi à jwo a kwó ke, ka Yakuba* si jwumpe lwó maa jwo: «Mii cìmpyiibii, yii lógo na ɲwó na. ¹⁴ Mà lwó fo ku tasiige e, Kile à yákili yaha supyishinji sanŋi na, maa pìi cwóonrɔ pi shwóhɔl'e mà pyi uye wuu pyinƁanni ndemu na ke, Simó Pyeri à yire jwo yii á. ¹⁵ Puru jwumpe ná Kile túnntunmpii jwump'à pa bê ninƁin na, bà yi mpyi a séme Kile Jwumpe Semɛnji i na

¹⁶ «Lire kântugo mii sí núru n-pa,

Dawuda bage k'à cwo ke, mii sí kuru faanra sahanƁi.

Mii sí n-pa ku ɲkunɲyɛ yírige si ntíi sahanƁi,

¹⁷ Mpii pi ɲyɛ pi ɲyɛ Yahutuu mɛ, bà pire puni si mpyi si mpa mii Kafoonji Kile á, s'a mii père mɛ.

Mii à supyishinji sanŋi yyer'a pyi naye wuu, pi raa mii père†.

¹⁸ Cyire karigii mii Kafoonji Kile à cyèe fo tèemòni i.»

¹⁹ Lire kurugo mii Yakuba á, supyishinji sanŋi sùpyiibii pi à piye kan Kile á ke, wuu àha núru tuguro taha pire ɲunji mɛ. ²⁰ ɲka wuu letɛɛ kan pi á, wuu u yi jwo pi á na pi àha raa yasunɲyɛ kyaare kyàa mɛ, pi àha raa jacwógo pyi mɛ, yatóoge k'à kwú mà ta sishan ɲyɛ a fworó k'e mɛ, pi àha kuru kyà mɛ, pi àha raa sishange lyí mɛ. ²¹ Yii à li cè na mà lwó fo tèemòni i, canŋonjo maha canŋonjo, Musa Saliyanji jwumpe na ɲkálali Kile Jwumpe kálambayi i kányi puni i.»

Yesu túnntunmpil'à letɛɛ tun supyishinji sanŋi dánafeebil'á

²² Yakuba a jwo a kwó ke, ka túnntunmpii ná kacwóonribii ná dánafeebii kurunƁe shiinbii puni si bê li na na pi pìi cwóonrɔ piye shwóhɔl'e pi bàra Poli ná Barinabasi na, pi tun Antiyoshi kànhe e. ɲyɛ Zhude pi maha mpyi Barisabasi ke, ka pi i uru ná Silasi cwóonrɔ, pire shiin shuunniŋi tayyérege mpyi a pèe cìmpyiibii dánafeebii shwóhɔl'e. ²³ Letɛɛnji pi mpyi a sém'a kan pi á pi sà ɲkan ke, yi mpyi a séme ur'e na:

«Wuu cìmpyiibii dánafeebii pi à fworó supyishinji sanŋi i ná pi ɲyɛ Antiyoshi kànhe ná Siri kɪni ná Silisi wuuni i ke, wuu fwù na ɲyɛ yii na. Wuu pi ɲyɛ Yesu túnntunmpii ke, wuu ná dánafeebii kurunƁe kacwóonribii pi à ɲge letɛɛnji tun yii á. ²⁴ Wuu à lógo na pìi na ɲyɛ a yíri naha wuu yyéere mà kàr'a sà yii yákilibii wùrugo ná jwumpe p'e fo mà yii funɲyɛ pyi y'à pɛn, mà li ta wuu bà pi à pi tun mɛ.

²⁵ Lire kurugo wuu pun'à wwó a tɛɛn maa bê li na, si pìi tun yii á, mà bàra wuu ntàannamacinmpyiibii Barinabasi ná Poli na. ²⁶ Pire shiin

* 15:13 Yakuba na mpyi Yesu cìmpworó maa mpyi Zheruzalemú dánafeebii kurunƁe yyaha yyéere shinji. † 15:17 Amosi 9.11, 12

shuunninj'á piye kan wuu Kafoonj Yesu báaranj'á fo na ŋko si mpɔɔn pi múnahigil'e. ²⁷Wuu à Zhude ná Silasi tun mà bàra pi na, nje wuu à jwo sémenj i ke, pire yabilimpjii sí yire jwo yii á.

²⁸Kile Munaani à ndemu cyêe wuu na, ka wuu u n̄εε li na ke, lire li n̄ye, wuu n̄ye a yaa wuu tugure tabεε tège yii n̄un̄'i, ná n̄cyii kapyaaɡii bà mε. Wuu sí yi jwo n-waha yii á, ²⁹yii àha raa yasun̄jyi kyaare kyàa mε, yii àha raa s̄shange lyí mε, yatɔɔge k'à kwû mà ta s̄shan n̄ye a fworok'e mε, yii àha kuru kyaare kyà mε, yii láha jacwɔɔre na. Yii aha láha cyire karigii mpyinj na, lir'à n̄wɔ. Wuu fwù n̄ye yii na.»

³⁰N̄ye ka pi i pi yaha pi à kàre. Pi à sà nɔ Antiyɔshi kànhe e ke, maa dánafeebii bínni, maa letεen̄j kan pi á. ³¹Ka pi i u kála, yεreyi jwumpe pu mpyi u e ke, puru jwumpe mpyi a sàa pi fun̄jyi táan. ³²Zhude ná Silasi u n̄ye Kile túnntunmpii ke, ka pire si yεreye n̄jnyahaya kan cinmpyiibii dánafeebil'á, maa màban le pi e Kile kuni i, ³³maa ntèen wani mà tère pyi ná pi e. Lire kántugo ka dánafeebii si jwó le pi á, maa pi tũugo. Cyage e pi mpyi a ȳiri ke, ka pi i n̄úr'a kàre wani pi tunveebii yyé. [³⁴Ka Silasi si li lwó uye fun̄j'i si ntèen Antiyɔshi kànhe e.]

³⁵Ka Poli ná Barinabasi si tère pyi Antiyɔshi e. Sùpyire tabεε n̄jnyahara mpyi a bàra pi na, pi i sùpyire kálali, maa Kafoonj jwumpe yu pi á, puru pu n̄ye Jwumpe Nintanmpe.

Poli ná Barinabasi à láha piye na

³⁶Lire kántugo ka Poli si Barinabasi pyi: «Wuu à Kafoonj jwumpe jwo kányi n̄jemu na ke, wuu n̄úr'a shà wani, wuu sà dánafeebii k̄aanmucya kampyi pi wá na si yyaha na Kile kuni i.»

³⁷Mà pi yaha pi i ŋko raa n̄úruli, Yuhana pi maha mpyi Marika ke, Barinabasi la mpyi uru si ŋkàre ná pire e. ³⁸Ka Poli si jwo na u n̄ye a yaa u kàre ná pire e mε, naha na ye mà pire yaha Panfili kùluni i, u à n̄uru pire fye e, u saha n̄ye a pire tège pi báaranj na mε. ³⁹N̄ye ka li i mpyi jwun̄yahama pi shwɔhɔl'e fo ka pi i láha piye na. Ka Barinabasi si Marika bàra uye na, ka pi i jyè bakwɔɔge e, mà kàre Sipiri k̄ini i. ⁴⁰Poli wi ke, ka uru si Silasi bàra uye na. Ka dánafeebii si jwó le pi á, maa pi kyaa le Kile cye e, bà Kafoonj si mpyi si n̄wɔ pi na, si pi tège mε. ⁴¹Lire kántugo ka pi i ŋkàre Siri k̄ini i, maa ȳiri wani mà kàre Silisi kùluni i. Lire tooy'e, pi mpyi maha màban leni dánafeebil'e.

16

Timoti à bàra Poli ná Silasi na

¹Lire kántugo ka Poli ná Silasi si ŋkàre Deribe kànhe e, maa ȳiri wani mà kàre Lisitiri kànhe e. Cyelempanyi wà na mpyi wani Lisitiri kànhe e, uru mεge na mpyi Timoti. U nun̄j na mpyi dánafoo, Yahutu u mpyi ure, ŋka u tun̄j na mpyi Girekí. ²Cinmpyiibii dánafeebii pi mpyi Lisitiri kànhe e, mà bàra mpii pi mpyi Ikoni kànhe e ke, pire mpyi na u mεtange yiri. ³Lire kurugo Poli la mpyi si u pyi u bárapȳin̄ε. N̄ye Yahutuubii pi mpyi wani ke, pire kurugo, ka Poli si u kwɔn, naha na ye sùpyire puni mpyi a cè na u tun̄j na n̄ye Girekí*. ⁴Pi n̄in̄karibii na, kànha maha kànha na pi à tòro ke, Yesu túnntunmpii ná Zheruzalemu kànhe dánafeebii kacwɔn̄ribii mpyi

* **16:3** Ná Timoti nun̄j sí mpyi Yahutu, lire e pi mú mpyi maha u wíi Yahutu. N̄ka Yahutuubii pi ja pi a u wíi Yahutu s̄eε wu, u mpyi a yaa u kwɔn mà tàanna ná pi salianj i. Poli à Timoti pyi u à uye kan pi à kwɔn bà u si mpyi si mpyi Yesu Kirisita shen̄re jwufoo n̄jncen̄je Yahutuubii shwɔhɔl'e mε.

a karigii ŋcyiimu jwo ke, ka pi i cyire jwo yire kànyi dánafeebil'á, maa li cya pi á, na pi a cyi kurigii ŋaare. ⁵ Là mpyi na b̄arali dánafeebii kurujyi f̄anhe ŋyahaŋi na, pi si i b̄arali pi na canŋa maha canŋa.

Kile kacyeeni l'à Poli pyi u à kàre Masedoni kùluni i ke

⁶ Ŋye Poli ná u shèrefeebii la mpyi si sà Kile jwumpe jwo Azi kùluni i, ŋka Kile Munaani ŋye a ŋεε me. Lire e ka pi i Firijyi kùluni jyiile mà kàre Galati kùluni i. ⁷ Pi à sà byanhara Misi kùluni na ke, ka pi la si mpyi si ŋkàre Bitini wuuni i, ŋka Yesu Munaani † ŋye a ŋεε me. ⁸ Ŋye ka pi i Misi kùluni jyiile mà kàre Torasi kànhe na. ⁹ Mà Poli yaha wani, Kile à kani là cyêe u na. Canŋka numpilage e, u à Masedoni kùluni shinŋi wà niŋjyerewe ŋya, ka uru si jwo: «Poli, mii na mu ŋáare, ta ma Masedoni i ma a wuu t̄εε.»

¹⁰ Ŋye Poli à yire jwo wuu á ke, ka wuu ‡ u ntíl'a li lwó wuye funŋ'i si ŋkàre Masedoni i, ŋaha na ye wuu à li ŋya na nàkaana baa, Kile à li cyêe wuu na na wuu sà Jwumpe Nintanmpe jwo wani shiinbil'á.

Lidi à uye kan Kafoonji á Filipi kànhe na

¹¹ Ka wuu u ȳiri Torasi kànhe e, maa bakw̄ooge lwó maa ntíl'a kàre Samotirasi kànhe e. Kuru canŋa nùmpañña, maa ŋkàre Neyapolisi kànhe e. ¹² Maa ȳiri wani mà kàre Filipi kànhe na, kuru ku ŋye Masedoni kùluni kànhe niŋcyiige, maa mpyi Ōromu shiinbii màrampe e. Wuu à canmpyaa pyi kuru kànhe e. ¹³ Canŋonk'á pa n̄o ke, ka wuu u ŋkàre kànhe kántugo yyére dùge ŋw̄oge na, ŋaha na ye wuu à li ta na wani pi maha Kileŋarege pyiŠ. Wuu à sà cyeebii mpiimu ta pi à b̄inni wani ke, wuu à Kile jwumpe jwo pir'á. ¹⁴ Pire cyeebil'e, wà m̄ege na mpyi Lidi, uru mpyi a ȳiri Cyatiri kànhe e, u mpyi na fyáge Kile na. Uru ceenji mpyi maha v̄añnȳi niŋyēyi lonŋara wuyi péreli. Ka Kafoonji Kile si u z̄ombilini múgo, maa u pyi u à ŋεε Poli jwumpe na. ¹⁵ Ka u ná u pyεngε shiinbii puni si batize. Lire kántugo ka u u wuu pyi: «Ná yii s'á dá li na na s̄eenji na mii à naye kan Kafoonji á, yii a ma mii pyenge e.» U à wuu k̄arama fo wuu à ŋεε.

Pi à Poli ná Silasi cù a tò kàsuni i

¹⁶ Canŋka mà wuu niŋkaribii yaha Kileŋarege cyage e, wuu à círi ná bilicwoŋi w'e. J̄inaŋi wà na mpyi u e, uru j̄inaŋi mpyi maha u pyi u u c̄εere pyi. Uru ceenji mpyi maha wyéreyahaga taa lire c̄éep̄yiini i na ŋkaan u ŋùŋufeebil'á. ¹⁷ Ka uru ceenji si ntaha wuu ná Poli fye e, maa ŋko f̄anha na: «Mpii shiinbii na ŋye Kilenji niŋyi wunji báarapyii. Kuni i zhwoŋi ŋye na ntaa ke, lire pi ŋye na ŋcyêre yii na.»

¹⁸ Ceen'á lire pyi canmpyaa niŋyahagii funŋ'i, li ŋye a pa ŋw̄o me. Canŋka ka Poli l̄uyiri wunji si yyaha k̄éenŋe u á, maa j̄inaŋi pyi: «Yesu Kirisita m̄ege na, f̄woro ŋge ceenji i.» Ka j̄inaŋi si ntíl'a f̄woro u e. ¹⁹ Uru bilicwoŋi ŋùŋufeebil'á li ŋya na wyérenji pire ŋye na ntaa u c̄éep̄yiini cye kurugo ke, na lire kuni na ŋko s'a nt̄uni ke, ka pi i Poli ná Silasi cù, cyage e s̄upyire maha b̄innini ke, maa ŋkàre wani ná pi e f̄anhafeebii yyére. ²⁰ Pi à n̄o wani ke, maa jwo yukyaabil'á: «Mpii shiinbii wá na wuu kànhe ŋyàha na wùruge. Yahutuu pi ŋye pi pi. ²¹ Pi wá na karigii ŋcyiimu yu s̄up̄yir'á

† **16:7** Yesu Munaani ná Kile Munaani ŋye niŋkin. ‡ **16:10** Luka à jwo: «wuu»: lir'á li cyêe naha ŋke cyage e u à b̄ara Poli na, pi i báare siŋcyan. § **16:13** Filipi kànhe Yahutuubii nambaabii ŋye a mpyi a ke kw̄o me. Lire e kuni ŋye a mpyi a kan pi á pi Kile Jwumpe k̄alambaga cyán wani me. Lire kurugo Yahutuubii mpyi maha piye b̄innini lw̄ohe ŋw̄oge na kànhe kántugo. Làdaabii pi mpyi maha mpyi tufeempe ntanj kurugo ke, kuru lw̄ohe pi mpyi maha nt̄ége na pire pyi.

ke, kapyimbaagii cyi j̄ye cyi cyi, wuu Ɔromu shiinbii si j̄εε cyi na, si nta j̄yere cyi mpyi na me.»

²² Sùpyir'à yire lógo ke, ka pi lùgigii si ȳiri Poli ná Silasi taan. Ka yukyaabii si pi pyi pi à pi v̄aan̄pyi ðiril'a wwú pi na, maa pi bwòn ná kàsorigil'e. ²³ Pi à pi bwòn sèl'e mà kwò ke, maa pi le kàsuni i, maa kasubage kàanmucyafoon̄ji pyi u a pi kàanmucaa sèl'e. ²⁴ Pi à puru jwo kàanmucyafoon̄j'á ke, ka u u ntíl'a Poli ná Silasi lè̄̄ε kasubage bap̄yεεgii puni kàntugo ȳyere wuuni i, maa pi tooyi le a shwòh̄o cin̄̄jke kà na.

²⁵ Nye j̄n̄j̄n̄jke byanhampe e, Poli ná Silasi mpyi na Kile j̄áare, maa Kile p̄eente myahigii c̄e, kàsuj̄yibii sanmpii sí i n̄uru. ²⁶ Mà pi yaha puru na, ka j̄n̄jke si mp̄âl'a cȳεenne, maa kasubage cún̄̄j̄ cún̄̄j̄ s̄e sèl'e, ka ku j̄w̄oyi puni si ntíl'a múgo, ka kàsuj̄yibii puni ȳòr̄oyi si ñkwòn ñkwòn a láha pi na. ²⁷ Ka kasubage kàanmucyafoon̄ji si j̄è. U à kasubage j̄w̄oyi j̄ya y'à múgo ke, maa wá na s̄òñ̄ji na kàsuj̄yibil'á f̄e a f̄woro, maa u ñwòt̄oñ̄ge ðir'a wwú si nt̄è̄̄ε uye bò*. ²⁸ Ka Poli si jwo f̄anha na: «Ma hà kapii pyi maye na me! Wuu puni na naha naha!»

²⁹ Nye ka kasubage kàanmucyafoon̄ji si bè̄̄n̄me cya. U fyagara wuñi fo na j̄cȳεenni, maa fyâl'a j̄yè babilini i, mà sà j̄cwo Poli ná Silasi fere e. ³⁰ U à ȳiri ke, maa pi yige nt̄aani na, maa jwo: «Na cin̄̄mpyii, j̄aha mii à yaa mii u pyi si n̄umpan̄ja ta yε?» ³¹ Ka pi i u pyi: «Dá Kafoon̄ji Yesu na, lire ká mpyi, mu ná ma pyenge shiinbii sí n̄umpan̄ja ta.»

³² Lire kàntugo ka Poli ná Silasi si Kafoon̄ji jwumpe jwo u ná u pyenge shiinbii pun'á. ³³ Kuru numpilliyage e, ka kasubage kàanmucyafoon̄ji si ñkàre ná Poli ná Silasi i, maa sà pi n̄oyi wyεε pyi, maa ntíl'a batize mà bâra u pyenge shiinbii puni na. ³⁴ Lire kàntugo maa Poli ná Silasi pyi pi à dùgo u bage ñ̄j̄yinj̄i na, maa pi kan pi à lyî. Uru n̄anj̄i ná u pyenge shiinbii puni mpyi funntange e, j̄aha na yε pi mpyi a piye kan Kile á.

³⁵ Nye j̄ȳèg'à pa múgo ke, ka yukyaabii kurun̄jke si p̄ii tun pi sà yi jwo kasubage kàanmucyafoon̄j'á na u Poli ná Silasi cye yaha. ³⁶ Ka kasubage kàanmucyafoon̄ji si sà Poli pyi: «F̄anhafeebii naha a t̄un̄tun̄mii yaha pi à pa yi jwo mii á na mii u yii cye yaha. Yii sí n-jà n-fworo s'a si ȳȳej̄n̄jke e.» ³⁷ Ka Poli si pi pyi: «Pi j̄ye a wuu yal'a ȳibe me, maa wuu bwòn, mà li ta wuu na j̄ye Ɔromu shiin†. Lire kàntugo pi à wuu le kàsuni i. Numε, pi la na j̄ye si n̄uru wuu ñwòh̄o j̄j̄ige kàsuni i la? Lire mpyi j̄ye me, fo pire yabilimp̄ii pi pa wuu yige.»

³⁸ Ka t̄un̄tun̄mp̄ii si n̄ur'a k̄ar'a sà yire jwo yukyaabil'á. Pi à lógo na Poli ná Silasi na j̄ye Ɔromu shiin ke, ka pi i fyá, ³⁹ maa ñk̄ar'a sà piye mp̄inni kan Poli ná Silasi á, maa pi yige kàsuni i, maa li j̄áare pi á na pi f̄woro k̄anhe e. ⁴⁰ Pi à f̄woro kàsuni i ke, maa ñk̄are Lidi ȳyere, mà sà dánafeebii ta wani, maa pi yεε maa màban le pi e, maa nta a k̄are.

17

Nyàhan̄gurugun̄ji u à pyi Tesaloniki k̄anhe e ke

¹ Lire kàntugo ka Poli ná Silasi si ntòro Anfipolisi k̄anhe e, maa ȳiri wani maa sà ntòro Apoloni k̄anhe e mà k̄are Tesaloniki k̄anhe e. Kile Jwumpe

* **16:27** Ɔromu shiinbil'á, kasubage kàanmucyafoon̄ji ká mpyi u j̄ye na ku kàanmucaa na j̄w̄oge me, ka kàsuj̄yinj̄i wà si f̄woro, nde li mpyi a yaa li pyi uru kàsuj̄yinj̄i na ke, lire pi maha mpyi ku kàanmucyafoon̄ji na. † **16:37** Mp̄ii pi j̄ye pi j̄ye Ɔromu shiin me, yukyaabii mpyi maha pi pyi pi à pire bwòn maa nta a pi ȳibe. Nka li mpyi na f̄un mà Ɔromu sh̄in pyi amuni. Poli ná Silasi mpyi Ɔromu shiin, lire e ke pi mpyi a yaa pi bwòn me.

kàlambage kà na mpyi wani Yahutuubil'á. ² Bà Poli mpyi maha ntée na li pyi mε, canŋŋke ká nɔ, u mpyi maha ŋkàre Kile Jwumpe kàlambage e. Canŋŋnyi taanre funŋ'i, nje y'á sémε Kile Jwumpe Semεŋi i ke, ka u ná wani shiinbii si jwo yire kyaa na. ³ U mpyi maha yi fíniŋi na yu pi á, maa li cyére pi na na fànha ku mpyi ku ki Kile Njɔcwɔnrɔŋi u kyéreg'a bɔ, u u jè a fworɔ kwùŋi i. U mpyi maha pi pyi: «Yesu kyaa mii jye na yu yii á ke, uru u jye Kile Njɔcwɔnrɔŋi.» ⁴ Yahutuubii pìi mpyi a jεε puru jwumpe na, maa bàra Poli ná Silasi na. Mpii pi mpyi na fyáge Kile na Girekiibil'e ke, ka pire nijyahamii ná cyeebii mεgefēebii pìi nijyahamii mú si dá.

⁵ Ka lire yjncyεge si jyè Yahutuubii jùŋufēebil'e, ka pire si kànhe supyifa-hafahayi yà yyer'a wà yiye na, maa yi sòn mà wà Poli ná Silasi na. Ka yire si jwujyahama yîrige sùpyire shwɔhɔl'e fo mà kànhe puni jyàha a wùruɔ. Maa piye tug'a kàre Zhasɔn pyenge e, mà sà a Poli ná Silasi caa si jɔcù raa ma sùpyire cyage e. ⁶ Pi jye a sà Poli ná Silasi ta wani mε, maa Zhasɔn ná dánafeebii piiberii cù a kàre fànhafeebii cyage e maa jwo fànha na: «Nte sùpyire ti jye na dijyεŋi puni jyàha na wùruge ke, numε pir'à nɔ naha wuu yyére! ⁷ Zhasɔn yyére pi à sunmbage lèŋε, mà li ta karigii cyi jye cyi ná Ɔromu saanbwàhe saliyani jye a bē mε, cyire pi jye na yu. Pi wá na ŋko na saanŋi waberε na jye, na uru mεge na jye Yesu.»

⁸ Puru jwumpe ndògɔŋi mpyi a sàa kànhe shiinbii ná fànhafeebii yákilibii wùruɔ. ⁹ Mà tàanna ná saliyani i, wyéε Zhasɔn ná u pyenge shiinbil'à kan a yaha fànhafeebil'à pi i nta a pi yaha.

Poli ná Silasi à Kile jwumpe jwo Bere kànhe e

¹⁰ Numpilag'à pa wwò ke, ka dánafeebii si ntíl'a Poli ná Silasi pyi pi à kàre Bere kànhe e. Pi à sà nɔ wani ke, maa ntíl'a jyè Yahutuubii Kile Jwumpe kàlambage e. ¹¹ Yahutuubii pi mpyi Bere kànhe e ke, pire mpyi funjɔcennεfee mà tòro Tesaloniki kànhe wuubii na. Kile jwumpe ndògɔŋi mpyi a táan pir'à sèe sèl'e. Jwumpe Poli ná Silasi mpyi maha yu ke, pi mpyi maha puru kàanmucaa canŋa maha canŋa, si jɔcè kampyi pu ná Kile Jwumpe Semεŋi wumpe na jye ninŋin. ¹² Lir'à pyi ke, ka Yahutuubii nijyahamii si dá Yesu na. Girekiibii shwɔhɔl'e, ka cyeebii mεgefēebii nijyahamii ná nambaabii nijyahamii mú si dá Yesu na. ¹³ Nka Tesaloniki kànhe Yahutuubii pìl'à lógo na Poli ná Silasi wá na Kile jwumpe yu Bere kànhe e ke, ka pire si ŋkàr'a sà Bere kànhe shiinbii sòn a wà pi na. ¹⁴ Jye ka cìnmppyiibii dánafeebii si ntíl'a Poli pyi u à kàre suumpe lwòhe jwòge na, maa sà bakwòge kà lwó, ka Silasi ná Timoti si ntéen wani Bere kànhe e. ¹⁵ Mpii pi mpyi a kàr'a sà Poli tùugo ke, pir'à kàr'a sà u yaha fo Atenì kànhe e. Pi ninurubii na, ka Poli si yi jwo pi á na pi sà yi jwo Silasi ná Timoti á, na pi a fyáa, pi a si uru jwòh'i.

Poli à jwo ná Atenì kànhe jɔcēfeebil'e

¹⁶ Mà Poli yaha u u Silasi ná Timoti sigili Atenì kànhe e, u à li kàanmucya mà li jya na kàn'h'à jì yasunŋyi na, ka lire si sàa pεn u e. ¹⁷ Jye Yahutuubii ná supyishiŋi sanŋi u mpyi na fyáge Kile na ke, u mpyi maha si na yu ná pire e Kile Jwumpe kàlambage e. Canŋa maha canŋa, u mpyi maha si sùpyire tabinniyi i, u aha sà mpiimu ta wani ke, u mpyi maha jwo ná pire e. ¹⁸ Ka Epikuri toŋkuni shiinbii pìi ná Sitoyiki toŋkuni shiinbii pìi si mpa

na yu ná Poli i* . Pi pìl'à jwo: «Naha jwuɲyahama nge nàŋi nyɛ na yu yɛ?» Ka pii si jwo: «Yasun̄nyi yi nyɛ yi nyɛ naha wuu yyére mɛ, li naha kee yire kyaa u nyɛ na yu.» Pi à yire jwo naha na yɛ Poli à Jwumpe Nintanmpe jwo pi á Yesu ná kwuɲɛni kyaa na†.

19 Ka pi i Poli yyer'a kàre kàŋhe jwumpe tabinnige e, pi maha kuru cyage mɛge pyi: «Areyopazi». Pi à nɔ wani ná u e ke, maa jwo: «Ná kàlan̄i nivɔn̄ŋi i mu à pa ke, wuu la nyɛ ma a yà jwo wuu á uru kàmpañke na. 20 Naha kurugo yɛ jwumpe mu nyɛ na yu ke, puru na nyɛ jwumɔ nivɔn̄mɔ wuu á, lire kurugo, wuu la na nyɛ ma a pu yyaha yal'a jwo wuu á.»

21 Atɛni kàŋhe shiinbii puni ná nàmpwuunbii pi mpyi pi shwɔhɔl'e ke, pire mpyi maha pi tɛni fànha lwɔ kafɔnni kani ndògoŋi ná li bàraŋi na.

22 Mà Poli niɲjyeren̄i yaha kàŋhe jwumpe tabinnige e, u à jwo: «Yii Atɛni kàŋhe shiinbii, mii à li kàanmucya mà li nyɛ na yii na Kile caa cyan̄kannigii shiɲi puni na. 23 Naha kurugo yɛ mà mii yaha ɲani na yii kàŋhe e, yaaga maha yaaga yii nyɛ na sunni ke, mii à yire puni nyɛ. Ali mii à sémere tà nyɛ t'à séme tasun̄ŋke k'e, na “Kilen̄i u nyɛ sùpya nyɛ a u cè mɛ.” Uru Kilen̄i yii nyɛ na mpère mà li ta yii nyɛ a u cè mɛ, uru kyaa mii nyɛ na yu yii á.

24 Uru u nyɛ Kile. Uru u à diɲyɛni ná u funɲɔ yaayi puni dá ke, uru u nyɛ niɲyiɲi ná ɲiŋke Kafoon̄i. U nyɛ na ntɛn sùpya bafanrage e mɛ. 25 Kile nyɛ a tige na sùpya u báara pyi si ntaha uru tège mɛ, naha na yɛ uru u maha shiɲi ná ɲoni ná yi san̄nyi puni kaan sùpyire pun'á. 26 U à supyishiɲi puni pyi u à fworɔ shin̄niɲin̄i i, maa pi pyi pi à tɛn ɲiŋke cyeyi puni i, maa tɛrigii láha láha cyiye na, maa pi tatɛnyɛi tegigii láha láha cyiye na mà kan pi á. 27 U à lire pyi bà pi puni si mpyi s'a uru Kile caa, bà wà maha yaaga caa na mâre mɛ, mà li ta u laage nyɛ a tɔon wuu wà tufiige na mɛ. 28 Naha kurugo yɛ uru u à wuu dá, maa shiɲi kan wuu á, maa wuu pyi wuu u ɲini na nyàha. Mpii pi maha myahigii cêe yii shwɔhɔl'e ke, yire pire pìl'à jwo na “Wuu à fworɔ Kile e.”

29 Nyɛ ná wuu s'à fworɔ Kile e, lire e ke sùpyan̄i cyɛg'à yaayi ɲjemu yaa na mpère mu à jwo sɛɛn̄ni wuyi, lire nyɛ mɛ wyɛɛfyinn̄i wuyi, lire nyɛ mɛ kafaayi lon̄gara wuyi ke, wuu nyɛ a yaa wuu a sɔn̄ni na yire yaayi sùpyan̄i'á yaa ná u sɔn̄ɲore e ke, na Kile na nyɛ yire fiige mɛ. 30 Mpii pi à pi tiɲi pyi Kile ɲcɛmbaan̄i i ke, Kile nyɛ a pire cú a tàanna ná lire e mɛ. N̄ka Kile na yi yu numɛ sùpyire pun'á cyeyi puni i, na pi pi toron̄kanni kɛɛn̄ŋe pi i mpa ur'á. 31 Naha kurugo yɛ Kile à can̄ŋke kà tège, ɲkemu i u sí n-pa diɲyɛni sùpyire puni sàra si ntàanna ná pi kapyiin̄kil'e nt̄iɲi fun̄ŋke e ke. U yabilin̄i shincwɔn̄rɔŋi cye kurugo u sí lire pyi. U à u ɲè a yige kwùŋi i, lire cye kurugo u à li cyêe sùpyire na na uru Kile à u cwɔn̄rɔ.»

32 Nyɛ pi à kwùubii ɲɛni jwumpe lógo Poli ɲwɔ na ke, ka pii si wá na u fwɔhɔre, ka pii si jwo: «Wuu sí n-pa pu sanmpe lógo can̄ŋke kabɛɛ.» 33 Nyɛ ka Poli si yíri pi taan mà kàre. 34 Lire ná li wuuni mú i, pii mpyi a taha u fye e, maa dá Yesu na. Pire e, wà mɛge na mpyi Denisi. Kàŋhe jwumpe

* 17:18 Mà tàanna ná Epikuri ton̄kuni shiinbil'e sùpyan̄i maha mpyi shì na ntàan̄ni kanni mɛɛ na, na Kile kuro nyɛ ɲiŋke e mɛ, na karigii puni na nyɛ ɲiŋɔ kurugo wogii. Sitoiyiki ton̄kuni shiinbii nyɛ a mpyi a ɲɛ sùpyire t'a ntàan̄ni kanni caa mɛ. Mà tàanna ná pire sɔn̄ɲon̄kanni i, ɲiŋke kataanmp'á cwɔn̄rɔ mà tàanna ná saliya e, lire e ke, sùpyir'á yaa pi piye waha pi i uru saliyani yaha ɲjire e. Pi mpyi a kariii soro, pi la mpyi si fànha ta pi fun̄ŋɔ karigii puni ná cyereyampe na ná pi yákiilibil'e.

† 17:18 «Kwuɲɛni»: Girekiibii shɛɛnre e, cyee mɛge ki. Poli mpyi na Yesu ná kwuɲɛni kyaa yu ke, lire mpyi a pi pyi pi i sɔn̄ni na yasun̄nyi yà shuunni kyaa Poli nyɛ na yu. Yasunmpeɛge ku nyɛ yesu ná yasun̄cwoge ku nyɛ kwuɲɛni ke, pi mpyi na sɔn̄ni na yire kyaa Poli nyɛ na yu.

cwɔɔnrɔfoon̄ji wà u mpyi ure. Ceen̄ji wà mú na mpyi, uru mege na mpyi Damarisi, mà bâra piiber̄ii na.

18

Poli à kàre Kòrenti kànhe e

¹ Lire kântugo Poli à yîri Ateni kànhe e, mà kàre Kòrenti kànhe e. ² U à sà Yahutu nàñji wà ta wani, uru mege na mpyi Akilasi. Pɔn kùluni shin u mpyi u wi. U nimpavɔn̄ñji u mpyi mà yîri Itali k̀ini i ná u cwon̄ji Pirisili i, jaha na ye saan̄ji Kolodi mpyi a jwo na Yahutuubii puni pi fworu Jromu kànbwɔhe e. Ka Poli si bâra pi na. ³ Ná u ná pire sí mpyi na v̀aan̄nȳi bayi báarañji ninuñji pyi, ka u u nt̄en pi yyéere maa tère pyi ná pi e báarañji na. ⁴ Can̄ñ̄nȳi puni i, u mpyi maha si na yu ná Yahutuubii ná Girekiibil'e Kile Jwumpe kálambage e, maa j̄caa pyin̄kannigii puni na, si pi pyi pi dá Yesu na. ⁵ Mà lwó Silasi ná Timoti à yîri Masedoni kùluni i mà shà ke, Poli saha j̄ye a labere bâra Kile jwumpe j̄jwuñji na me*. U mpyi maha yi f̄iniñji na yu Yahutuubil'á na Yesu u j̄ye Kile Nij̄cwɔnr̄ñji. ⁶ N̄ka Yahutuubii j̄ye a j̄ye Poli jwumpe na me, maa u cyere. Lir'á pyi ke, ka u u u v̀aan̄ntin̄ñke j̄h̄hara mà wà pi na†, maa yi jwo pi á: «Yii méε ká mpyi yii j̄ye a shwɔ n̄ump̄an̄ja yoge na me, mii kuro saha j̄ye yire e me. Mpii pi j̄ye pi j̄ye Yahutu u me, nume mii sí raa wà pire yyéere si sà Jwumpe Nintan̄mpe jwo pir'á.»

⁷ N̄ye ka Poli si yîri wani mà kàre nàñji wà pyenge, uru mege na j̄ye Titusi Zhutusi. Uru nàñji mpyi na fyáge Kile na, u pyenge mpyi a t̄in̄je Kile Jwumpe kálambage na. ⁸ Ka Kile Jwumpe kálambage j̄ñ̄ñufoon̄ji Kirisipusi ná u pyenge shiin̄bii puni si mpa dá Kafoon̄ji Yesu na. Kòrenti kànhe shiin̄bii pi mpyi na núru Poli j̄wɔ na ke, ka pire nij̄yahamii si mpa dán̄iyañji pyi, maa batize.

⁹ Can̄ñka numpilage e, Kafoon̄ji à kani là cyêe Poli na maa jwo: «Ma hà raa fyáge me, ta yu, ma hà vyâha me, ¹⁰ mii na j̄ye ná mu i, wà mú si n-jà nɔ mu na si kapii pyi mu na me, mii wuubil'á j̄yaha naha ñke kànhe e.»

¹¹ N̄ye ka Poli si nt̄en mà yyee nin̄kin ná ȳj̄ye baani pyi wani kuru kànhe e na s̄upyire kálali Kile jwumpe na.

¹² N̄ye mà Galiyon̄ yaha Akayi kùluni j̄ñ̄ñufente na, can̄ñka Yahutuubii pil'á jwo a j̄wɔ, maa ñkàr'a sà Poli cù a kàre u yyéere, u u sà u yibe. ¹³ Pi à sà nɔ ná u e Galiyon̄ yyéere ke, maa jwo: «Ñge nàñji wà na s̄upyire yákilibii k̄ēen̄ji na pi a Kile p̄ere pyin̄kanni labere na, ndemu l'á kântugo wà wuu Saliyañi á ke.»

¹⁴ N̄ye mà Poli yaha u u ñko raa yu, ka Galiyon̄ si jwumpe lwó maa jwo Yahutuubil'á: «Kamp̄yi kapii, lire j̄ye me kapyimbaala ñge nàñji mpyi a pyi, mii mpyi na sí j̄ye yii Yahutuubii jwumpe lógo. ¹⁵ N̄ka ná li s'á pa nta na jwumpe pà ná meyi yà ná yii Saliyañi karigii cyii nàkaana ti j̄ye ti ti, yii yabilimp̄ii pi yi yyaha cwɔɔnrɔ. Mii la j̄ye si yogo kwɔn̄ wà ná mpe e me.»

¹⁶ Galiyon̄ à puru jwo ke, maa pi pyi pi fworu yukyaala bage e. ¹⁷ Lir'á pyi ke, Kile Jwumpe kálambage j̄ñ̄ñufoon̄ji mege ku j̄ye Sositeni ke, ka pi i uru cyán a cù, maa u yal'a jya yukyaala bage yyaha yyéere, ka Galiyon̄ si uye pyi mu à jwo u j̄ye na pi j̄naa me.

Poli à núr'a kàre Antiyòshi kànhe e

* **18:5** Filipi kànhe dánafeebil'á wyéere kan Silasi ná Timoti á pi t̄ugo Poli á. Lire mpyi a Poli pyi u à yyeñ̄je ta u Kile báarañji i, ka lire si u pyi u saha j̄ye a uye yaha wyéere cya báara na me. Yii 2 Kòrenti Shiin̄bii 11.9 ná Filipi Shiin̄bii 4.14-15 ná Kapyiin̄kii 17.15 wíi. † **18:6** Yii Marika 6.11 ná Luka 9.5 wíi.

¹⁸ Cyire puni kàntugo, Poli à mɔ Kɔrɛnti kànhe e sahanŋi maa nta a kuni cya dánafeebil'á, ka u ná Pirisili ná Akilasi si jyè bakwɔɔge e mà kàre Siri kɔni kàmpañŋe na. Lire mpyi a Poli ta u à jwɔfaaga fáa Kile á, lir'à pyi ke, ka u u u jùnjooore kwɔn Sannkere kànhe e maa nta a kàre. ¹⁹⁻²¹ Pi à sà nɔ Efese kànhe e ke, ka Poli si ñkàre Kile Jwumpe kàlambage e, maa sà jwo ná Yahutuubil'e. Ka pire si u jáare na u tɛen wani pire yyére u tère pyi, ñka Poli jye a jee me, maa kuni cya pi á, maa jwo na l'aha ntáan Kile e, na uru na sí nùru n-pa pi yyére. Lire kàntugo maa yíri u shèrɛfeebii Pirisili ná Akilasi taan maa ñkàr'a sà jyè bakwɔɔge e mà kàre. ²² Pi à sà nɔ Sezare kànhe e ke, ka Poli si fwor'a kàre Zheruzalemu kànhe e mà sà dánafeebii kurunŋe shéere, maa yíri wani mà kàre Antiyɔshi kànhe e. ²³ U à tère pyi wani maa nta a kàre Galati kùluni i, maa yíri wani mà kàre Firijyi wuuni i. Lire jani tooy'e, u à màban le cyelempyiibii puni i, bà pi si mpyi s'a sì yyaha na Kile kuni i me.

Apolosi à kàr'a sà a Kile jwumpe yu Efese ná Kɔrɛnti kànyi na

²⁴ Lire tɛni i, Yahutuŋi wà na mpyi a yíri Alɛzandire kànhe e mà pa Efese kànhe e, uru mege mpyi Apolosi, u mpyi a jwumpe cè, maa Kile Jwumpe Semɛŋi cè sèe sèl'e. ²⁵ Pi mpyi a u kàla Kafoonŋi Yesu kuni jaaraŋkanni na, ñka nde li jye batizelinŋi kani ke, u tacenŋe mpyi a láha Yuhana Batizelipyinŋi u kàlanŋi na. Lire ná li wuuni mú i, u mpyi maha Yesu kani fíniŋi na yu ná u zòmbilini puni i sùpyir'á. ²⁶ U mpyi maha yu sùpyire yyaha yyére fyagara baa Kile Jwumpe kàlambage e. Pirisili ná Akilasi à u jwumpe lógo ke, maa u yyer'a kàre, maa Kile kuni yal'a cyèe u na.

²⁷ Akayi kùluni zhèni lage mpyi a pa mpyi Apolosi na, ka cìmpyiibii dánafeebii si màban le u e, maa lɛtɛrɛ sém'a kan Akayi kùluni cyelempyi-ibil'á, maa yi jwo pi á na u aha nɔ wani pi yyére, pi i u cùmu lemɛ jwɔ. U à pa shà ke, ka Kile si jwɔ u na, ka u kàlanŋi ninŋanŋi si fànha kan dánafeebil'á, maa pi pyi pi i sì yyaha na Kile kuni i. ²⁸ U mpyi maha Yahutuubii tawurugoyi cyèrɛ pi na sùpyire shwɔhɔl'e. Wà mpyi na sì n-jà u kyáala me. U mpyi maha Kile Jwumpe Semɛŋi yyahe finiŋi na yu pi á na Yesu u jye Kile Nijcwɔnrɔŋi.

19

Poli na Kile jwumpe yu Efese kànhe e

¹ Mà Apolosi yaha Kɔrɛnti kànhe e, Poli à Azi janyi jyiile mà kàre Efese kànhe e, mà sà cyelempyiibii pi ta wani, ² maa pi pyi: «Tɛni i yii à dá Yesu na ke, yii à Kile Munaani ta la?» Ka pi i u pyi: «Wuu bá sàha ñkwɔ a Kile Munaani kyaa lógo mà jya me.» ³ Ka u u nùr'a pi pyi: «Lire sannɔ i ke, batizelinŋi shiŋi ñgire pi à pyi yii na ye?» Ka pi i u pyi: «Yuhana Batizelipyinŋi mpyi na ñgemu pyi ke.» ⁴ Ka u u jwo: «Mpii pi mpyi maha pi toronŋanni kɛɛnŋe ke, pire Yuhana mpyi maha batizeli lwɔhe e. Nka u mpyi maha yi yu sùpyir'á na ñgemu u sí n-pa uru kàntugo ke, na pi dá uru na, uru u jye Yesu.» ⁵ Nyɛ pi à yire lógo ke, maa nta a batize Kafoonŋi Yesu mege na. ⁶ Ka Poli si u cyeyi taha pi jùnyɔ na, maa Kile jáare pi na, ka Kile Munaani si ntíge pi jùn'i, ka pi i wá na yu shɛenre tabɛr'e, maa Kile túnnture yu. ⁷ Tire sùpyire mpyi a shiín ke ná shuunni kwɔ.

⁸ Mà Poli yaha kuru kànhe e, u mpyi maha sì na Kile Saanre kani fíniŋi na yu sùpyir'á fyagara baa Kile Jwumpe kàlambage e. U mpyi maha pyinŋannigii puni pyi bà u lógofeebii sì mpyi si jee puru jwumpe na me.

U à lire pyi fo mà sà nɔ yɪɲɛ taanre na. ⁹ Ŋka shinɲyahara mpyi a pi niɲgyigigii waha, maa ɲcyé si ndá Poli jwumpe na, maa Kafoonɲi kuni fwɔhɔre sùpyire ɲyii na. ɲye ka Poli si cyelempyiibii yyer'a yiri pi taan, maa ɲkàré ná pi e Tiranusi kàlambage e, maa sà a pi kálali wani canɲa maha canɲa. ¹⁰ Poli à lire pyi mà nɔ yye shuunni na. Lir'à pyi ke, Yahutuubii ná supyishi maha shi u mpyi Azi kùluni i ke, pire pun'à Kafoonɲi jwumpe lógo.

Yahutuubii pi mpyi na jínabii kòre na yige pifeebil'e ke, pire kani

¹¹ Kakyanhala karigii cyi à sii sùpya sàha sàa cyi ɲya mɛ, Kile mpyi maha cyire pyi Poli cye kurugo. ¹² Vaaɲɲyi, lire ɲye mɛ sícuyi yi mpyi a bwɔn Poli na ke, pi mpyi maha yire lwúu maha si na ntare yampii ná jínacyaanbii na. Lire mpyi maha yampii pyi pi i ɲcùuɲi, maa jínacyaanbii jínabii pyi pi i fwoe pi e.

¹³ Yahutuubii pìi na mpyi wani, pire mpyi maha ɲaare na màre, marii jínabii kòre na yige pifeebil'e. Ka pire la si mpyi s'a jínabii kòre s'a yige pifeebil'e ná Kafoonɲi Yesu mɛge e mú. Pi aha jínacyanɲi wà ɲya, pi mpyi maha jwo: «Yesuɲi kyaa Poli maha yu ke, uru mɛge na, yii fwooro!»

¹⁴ Yahutuubii sàragawwuubii ɲùɲufembwɔhe kà mɛge na mpyi Sikɛva. Uru pyiibii nàmbaa baashuunni mú mpyi maha uru ɲge báaraɲi pyi. ¹⁵ ɲye canɲka, pi à puru jwumpe jwo ná jínacyanɲi w'e, ka jínanɲi si jwo: «Mii à Yesu cè, Poli ɲye sùpyanɲi ɲgemu ke, mii à uru cè mú, ɲka yii de? Mpire pi ɲye yii ye?»

¹⁶ Nànɲi i jínabii ɲye ke, ka uru si ɲcwo pi na, maa pi kyérege sèe sèl'e fo mà pi bànnaga, ka pi cípyire wuubii si fê a fwooro u bage e.

¹⁷ Yahutuu yo, supyishinɲi sanɲi yo, shin maha shin u mpyi Efese kànhe e ke, pire pun'à nde kani lógo maa fyá. Ka Kafoonɲi Yesu mɛge sí n-pêe.

¹⁸ Mpii pi mpyi a dá Yesu na ke, pire niɲyahamii mpyi na ma na yyérelì sùpyire yyaha na, maa pi kapegigii nimpyiinɲii yu. ¹⁹ Mpii pi mpyi na sɲkanmpe pyi ke, pire niɲyahamil'à pa ná pi sɲkanmpe sémebil'e, ka pi i mpa pi bínni piye ɲun'i, maa pi sùugo sùpyire ɲyii na, maa pire sémebii lwɔore wà tiye na, ka pi lwɔore sí mpa bê wyérefyinɲi kampwɔhii beeshuunni ná kɛ (50.000) na.

²⁰ Lire pyinɲkanni na, Kafoonɲi jwumpe mpyi na ɲcaali cyeyi yyaha kurugo fwɔfwɔ maa fànha taa.

ɲyàhaɲgurugunɲi u à pyi Efese kànhe e ke

²¹ Cyire karigii toronɲkwooni kàntugo, mà Kile Munaani yaha l'à Poli yyaha cù, u à li lwɔ uye funɲ'i si ntòro Masedoni ná Akayi kùligil'e si raa wá Zheruzalɛmu kànhe e. U mpyi maha yi yu na uru ká nɔ wani, na ur'à yaa u sà fwooro Ɔrɔmu kànbwɔhe e mú. ²² ɲye ka u u u ɲaaraɲɛbii pìi shuunni yaha pi à kàre Masedoni i, pire pi mpyi Timɔti ná Erasiti. Ka u yabilinɲi si ntéen mà tère pyi sahanɲi Azi kùluni i.

²³ Kafoonɲi Yesu kuni kani mpyi a ɲyàhaɲgurugo nimbwo yírigè lire tènì i. ²⁴ Sɛɛnɲunɲi wà na mpyi wani, uru mɛge na mpyi Demetirusi, wyérefyinɲi u mpyi na bùu. Yasunɲke mɛge pi maha mpyi Aritemisi* ke, uru nàɲi mpyi maha kuru yasunɲke bage shinɲi yaa ná wyérefyinɲi i na mpérelì. U ná u báaraɲiibii mpyi maha wyérefyahaga taa uru báaraɲi i. ²⁵ ɲye

* **19:24** Shinɲyahara mpyi na sònni na kuru yasunɲke na ɲye ceewe ɲgemu u maha pyiibii kaan sùpyir'á, maa sùmanɲi pyi u u ɲwɔge ke. Efesi kànhe e kuru yasunɲke tabwɔhe mpyi.

cann̄ka, ka uru n̄n̄ji si u báarapyiibii ná s̄eenbuubii puni yyer'a bínni maa jwo: «Mii c̄inmpyiibii, yii à li c̄è na n̄ge báaraŋi i wuu n̄ye na wuu n̄wolyinj̄i taa. ²⁶ N̄ka nde n̄ge Polinj̄i n̄ye na mpyi ke, yii na li n̄úru maa li n̄aa. U à jwo na s̄ùpyire maha kacyanhigii n̄cyiimu yaa ná pi cyeyi i ke, na cyire n̄ye yafyin m̄e. Nde kani n̄ye Efese k̄anhe kanni n̄n̄n̄o kyaa mà d̄e, li na n̄ko si mpyi Azi k̄ùluni puni n̄n̄n̄o kyaa. U s'à shin̄nyahara n̄ùmboŋii k̄ēēn̄n̄e ná puru jwumpe e mà kw̄ò. ²⁷ Ná wuu n̄ye a wuye waha m̄e, wuu là nta kuni sí n-tò, mà b̄ara lire na, wuu yasun̄n̄cw̄oge m̄ege ku n̄ye Aritemisi ke, kuru yasun̄n̄ke bage saha si n-pa n-pyi laage e m̄e. Kuru yasun̄n̄ke Azi k̄ùluni shiin̄bii ná k̄ini shiin̄bii puni n̄ye na sunni ke, p̄eene saha si n-pa n-taha ku na m̄e.»

²⁸ U à puru jwo ke, mp̄ii pi mpyi wani ke, ka pire l̄ùyiri wuubii si wá na yasun̄n̄ke báami maa n̄ko f̄anha na: «Wuu Efese k̄anhe shiin̄bii yasun̄n̄cw̄oge Aritemisi fiige n̄ye m̄e!»

²⁹ N̄ye ka pi i k̄anhe puni n̄yàha a w̄urugo ná puru t̄unmpe e. Lire mpyi a Poli naaraŋeēbii pi shuunni, Gayusi ná Asitariki ta wani. Masedoni k̄ùluni shiin̄ pi mpyi pire, ka s̄ùpyire si nt̄il'a pire cyán a c̄ù mà k̄are tafage e. ³⁰ Poli yabilinj̄i la mpyi si n̄k̄are s̄ùpyire tabinn̄ige e, n̄ka cyelempyiibii n̄ye a n̄eē m̄e. ³¹ Azi k̄ùluni f̄anhafembwoyi yà mú na mpyi wani, yire na mpyi Poli cevee, ka pire si t̄unnturo tun u á, na u àha zh̄à s̄ùpyire tabinn̄ige e m̄e.

³² Lire t̄eni mpyi a jwumpe ta p'a n̄yaha s̄ùpyire shw̄òh̄al'e, wà ná wà wum̄o n̄ye a mpyi nin̄kin m̄e. Nde na pi mpyi a bínni ke, shin̄nyahara na mpyi wani, pi n̄ye a mpyi a lire c̄è m̄e.

³³ Yahutun̄ji wà na mpyi wani, uru m̄ege na mpyi Al̄ezandiri. Ka pi i uru n̄n̄n̄'a k̄ar'a sà yyéēn̄e s̄ùpyire yyaha yyé. Ka u u cyege t̄ēg'a s̄ùpyire pyi na ti fyàha. U la mpyi si u Yahutun̄eēbii t̄ùbile k̄òr̄o s̄ùpyire shw̄òh̄al'e. ³⁴ N̄ka s̄ùpyir'á pa n̄c̄è na Yahutu u n̄ye u wi ke, ka pi puni si bínn'a jwo f̄anha na: «Wuu Efese k̄anha shiin̄bii yasun̄n̄cw̄oge Aritemisi fiige n̄ye m̄e!» Maa n̄kw̄òro lire na fo na n̄ko si n̄o l̄er̄ii shuunni fiige na.

³⁵ Sémesem̄en̄ji u mpyi k̄anhe e ke, uru u à pa jà a s̄ùpyire pyi t'á fyàha, maa jwo: «Efese k̄anhe shiin̄bii, s̄ùpyire pun'á li c̄è na yasun̄n̄cw̄oge Aritemisi k'á ȳiri n̄nyinj̄i na mà cwo ke, na Efese k̄anhe ku n̄ye kuru ná ku bage k̄aanmucyafoon̄ji. ³⁶ S̄ùpya si n-jà yire kyáala m̄e. Lire e ke yii yii fun̄nȳi n̄n̄n̄e, yii àha raa karigii pyi n̄n̄n̄o kurugo m̄e. ³⁷ Yii à mp̄ii n̄amp̄ii c̄ù mà pa naha, mà li ta pi n̄ye a yafyin ȳù yasun̄n̄ke bage e m̄e, pi mú n̄ye a jwumpim̄e jwo mà yyaha tí ná wuu yasun̄n̄ke e m̄e. ³⁸ Dem̄etirusi ná u báarapyiŋeēbii la ká mpyi si s̄ùpyan̄ji wà c̄ēēge kani là na, pi a si yukyaala bage e yukyaabii yyé ná lire kani i. ³⁹ Kamp̄yi pab̄ere sí na wá yii á, wuu mp̄inn̄inj̄i cann̄ke, wuu sí puru cw̄ònr̄o. ⁴⁰ Lire baare e nde li nde wuu à pyi am̄e nin̄jaa ke, wuu sí n-jà n̄c̄ēēge ta l'e, naha na ye pi aha wuu ȳibe, wuu si n-jà n̄n̄n̄o ta s̄ùpyire kabinn̄ini na m̄e.» ⁴¹ U à puru jwo a kw̄ò ke, maa s̄ùpyire cye yaha.

20

Nde Poli à pyi Masedoni ná Ḡeresi k̄ùligil'e ke

¹ N̄ye m̄ahan'á pa fyàha ke, ka Poli si cyelempyiibii yyer'a bínni maa pi yere, lire k̄antugo maa kuni cya pi á maa n̄k̄are Masedoni k̄ùluni i. ² U à yereye nin̄yahaya kan lire k̄ùluni dánafeebil'á maa nta a jyiil'a k̄are Ḡeresi k̄ùluni i. ³ U à ȳin̄ye taanre pyi wani. T̄eni i u à uye bégele si jȳè bakw̄ooge

e raa ƚkèege Siri k̀ini i ke, ka u u lógo na Yahutuubii p̀ii na wá a v̀unƚo p̀wò u m̀e na. Nye lir'à pyi ke, ka u u li lwó uye funƚ'i si ǹuru nt̀oro Masedoni i s'a wá. ⁴ Mpii pi mpyi a u t̀uugo ke, pire pi mpyi Bere k̀anhe shinƚi Pirusi jyanj Sopateri ná Asitariki ná Sekundusi, pire shiin shuunniƚi mpyi a ỳiri Tesaloniki k̀anhe e, mà b̀ara Gayusi na, uru mpyi a ỳiri Deribe k̀anhe e, ná Timoti, ná Tisike ná Torofimu, pire shiin shuunniƚi mpyi a ỳiri Azi k̀uluni i. ⁵ Ka pire si ƚkàre wuu yyaha na maa sà wuu sige Torasi k̀anhe e. ⁶ Bwúuruƚi ǹijjirigembaanƚi kataanni toroƚkwooni k̀antugo, ka wuu u bakwòoge kà lwó Filipi k̀anhe e, maa canmpyaa kanƚkuro ƚara pyi maa nta a nò Torasi k̀anhe e, maa nt̀een wani mà cibilaaga pyi.

Poli à bu ƚè Torasi k̀anhe e

⁷ Cibilaage canƚcyiige* ka wuu u wwò maa Kafoonƚi ƚỳiƚi lyí s̀iƚcyan. Poli la mpyi s'a ƚkèege kuru canƚa ǹumpanƚa na. Nye ka u u Kile Jwumpe jwo ná d̀anafeebil'e fo mà sà ƚ̀iƚke ƚi. ⁸ Wuu mpyi a b̀inni batòonge ǹijyibabilini l'e, b̀enme yaaya ǹijyahaya mpyi a m̀ini m̀in'a yaha lire babilini yyaha kurugo. ⁹ Nàƚjiƚi wà na mpyi ná wuu e, uru m̀ege na mpyi Etikusi, uru mpyi a t̀een finetiriƚi ƚwòge na. Poli à m̀o jwumpe na ke, ka uru si mpa ƚón'a funƚo wwò uye na. Pur'e u à kwòro mà bwòn a p̀òl'a ỳiri batòonge ǹijyibabilini tanrewuuni i mà pa ƚcwò. Pi à ta pi sà u ỳirige ke, mà u ta u à kwú. ¹⁰ Ka Poli si nt̀ig'a kàre maa sà lyéle u ƚunƚ'i, maa u c̀u u cyeyi na maa jwo: «Yii àha raa fyáge m̀e, u na ƚye ƚyii na!»

¹¹ Lire k̀antugo ka Poli si ǹur'a d̀ugo maa sà bwúuruƚi lwó maa u kwòn kwòn a t̀aa pi à lyí, maa ƚkwò maa jwumpe sogo mà sà nò fo canƚaƚyini t̀eefworoni na, maa nta a kàre. ¹² Nye ka pi i nàƚjiƚi t̀uug'a kàre pyenge e, u mpyi ƚyii na, ka lire si màban l̀eƚe d̀anafeebil'e.

Poli na Efese k̀anhe d̀anafeebii kacwònrilibii yeƚege

¹³ Lire k̀antugo ka wuu u bakwòoge lwó a kàre Azosi k̀anhe e. Poli mpyi a jwo na uru sí raa ƚaare s'a wá t̀ore na kuru k̀anhe na. Wani u mpyi na sí sà b̀ara wuu na bakwòoge e. ¹⁴ U à sà wuu ta Azosi k̀anhe e ke, maa b̀ara wuu na, ka wuu u bakwòoge lwó mà kàre Mitileni k̀anhe e, ¹⁵ maa ỳiri wani mà kàr'a sà nò kuru canƚa ǹumpanƚa na Kiyosi k̀ini sicampe na. Kuru canƚa ǹumpanƚa, maa nò Samosi k̀ini i. Kuru canƚa ǹumpanƚa, maa nò Milet i k̀anhe e. ¹⁶ Yii li cè na Poli la mpyi si nt̀oro Efese k̀anhe taan yyérembaa. U la ƚye a mpyi si m̀o Azi k̀uluni i m̀e. U funƚke mpyi a wyèƚe, ƚaha na ye u la mpyi, ná labere ƚye a pyi m̀e, si Pantekòtiƚi kataanni ƚ̀uƚò b̀è Zheruzalem u k̀anhe e.

¹⁷ Lire e ka u u nt̀een Milet i k̀anhe e maa t̀unnturo t̀uugo Efese k̀anhe d̀anafeebii kuruƚke kacwònrilib'á, na pi pa.

¹⁸ Pi à pa ke, ka u u pi pyi: «Mà lwó mii à pa naha Azi k̀uluni i ke, fo mà pa nò ǹijjaa na, yii à mii toroƚkanni cè yiye shwòhòl'e. ¹⁹ Mii à naye t̀irige pyiƚkannigii puni na, maa báaraƚi pyi Kafoonƚi á, maa ƚkyaala fo mà ƚyilwòhe wuu, ƚaha na ye Yahutuubil'á v̀unƚi p̀wò tooyo ǹijyahay'e mii na, maa yyefugo ǹijyahaga nò mii na. ²⁰ Lire ná li wuuni mú i, yaaga maha yaag'e yii t̀òƚ ƚye ke, mii ƚye a kuru kà ƚwòhò yii na m̀e. S̀upyire shwòhòl'e yo, yii pyenyi i yo, mii à yii k̀ala yire na.

²¹ Yahutuubii b̀ara supyishiƚi sannaƚi na, mii à yi jwo a waha pi á na pi pi toroƚkanni k̀eƚƚe, pi i piye kan Kile á, pi i dá wuu Kafoonƚi Yesu na. ²² Nye nume, mii ǹijƚarenƚi u ƚge Zheruzalem u i, nde li sí n-sà mii ta wani ke, mii

* 20:7 Yahutibil'á cibilaage canƚcyiige ku ƚye k̀arinƚi.

nye a lire cè me. Nka Kile Munaani fànhè ku nye mii na. ²³Nde mii à cè ke, lire li nye: kànha maha kànha na mii na ntùuli ke, Kile Munaani maha li cyèe mii na na kàsujyiini ná yyefuge ku nye mii yyaha na wani. ²⁴Nka mii múnaani kani nye a mii funṅṅo pèn me. Nde l'á mii funṅṅo pèn ke, lire li nye: Kafoonj Yesu à báaraṅi ṅgemu lé mii cye e ke, mii u jà a uru pyi a ṅwò si nò u tēgeni na. Uru u nye, Kile à ṅwò wuu na maa kani ndemu pyi ke, mà lire jwumpe jwo sùpyir'á.

²⁵Nye yii mpiimu yyéere mii à tòro maa Kile Saanre jwumpe jwo ke, mà lwó nume na, yii saha si mii nya me. ²⁶Lire kurugo mii sí yi jwo yii á niṅjaa, yii ṅgemu ká kani là para ke, urufoo ṅṅṅo tuguro ti nye tire, ti saha nye mii woro me. ²⁷Naha kurugo ye yii zhwoṅi kámpañke na, kyaa maha kyaa li nye Kile nyii wuuni ke, mii nye a lire là ṅwòhò yii na me. ²⁸Lire e ke yii a yiye kàanmucaa, Kile Munaani à yii tiṅe yatonkurunke ṅkemu ṅṅṅo na ke, yii raa kuru kàanmucaa. Kile Jyaṅi à u sìshange wu, ka Kile si dánafeebii mpiimu cya mà wà piye na ke, yii yaha pire na, yii raa pi ṅwò caa. ²⁹Mii à li cè, mii karenkwooni kántugo, bà sigepwuunbii maha jyè mpàkurunke shwòhòl'e maa ku bwòn a caala me, amuni sùpyire tà sí n-pa jyè yii shwòhòl'e si yii wurugo. ³⁰Ali yii shwòhòl'e, pìi sí n-pa raa fini si cyelempyiibii pìi fáanṅa si ṅgurugo pi i ntaha pire fye e. ³¹Lire e ke yii yákili yaha yiye na, yii funṅyì cwo li na na mii à yyeetaaṅre pyi na yii puni yerege pìlaga bára canṅa na, fo tooyi y'e mii mpyi maha nyilwòhe wuuni yii kurugo.

³²Nye nume, mii sí yii le Kile cye e. Jwumpe p'à li cyèe na Kile à ṅwò wuu na ke, puru pu sí n-jà fànha kan yii á si yii pyi yii a si yyaha na Kile kuni i, yaayi ṅwòmeeni Kile à lwó ke, si yire kan yii á mà bára u wuubii puni na. ³³Mii nye a nyii yige sùpya wyéere, lire nye me seen, lire nye me u vàanya kurugo me. ³⁴Yii yabilimpil'á li cè na mii à báaraṅi pyi ná na cyeyi i, bà mii si mpyi si jà njyéere ná naye e, mà bára na shèrefeebii na me. ³⁵Mii à li cyèe yii na pyiṅkannigii puni na, na amuni wuu à yaa wuu a báaraṅi pyi, wuu raa fòṅṅo feebii tère, mà bára lire na, wuu u funṅṅo cwo Kafoonj Yesu jwumpe na. U à jwo na “Jwóni na ntaa ṅkanṅi i mà tòro ntaṅi taan.”»

³⁶Poli à puru jwumpe jwo a kwò ke, maa niṅkure sín maa Kile njáare ná pi e. ³⁷Lire kántugo ka dánafeebii puni mesuwuubii si wá na Poli pùruli na ṅcwòre maa pi fwòṅi nizannj kaan u á. ³⁸Pi yyetanha wuubii pi mpyi, naha na ye u mpyi a jwo na pi saha si uru nya me, ka pi i ṅkàr'a sà u tūug'a yaha bakwòoge talwòge e.

21

Poli à núr'a kàre Zheruzalému kànhe e

¹Wuu à pishereṅi kan a kwò ke, maa jyè bakwòoge e, maa ntíl'a kàre Kòsi kìni i. Kuru canṅa nùmpañṅa, maa ṅkàre Oròdi i, maa yíri wani mà kàre Patara kànhe e. ²Wuu à sà bakwòoge kà ta wani ku u ṅko raa ṅkèege Fenisi kùluni i, ka wuu u jyè kur'e mà kàre. ³Wuu à kàr'a sà byanhara Sipiri kìni na fo na li jaa ke, ka wuu u li kwòn a yaha wuu kàmene cyege na, maa ṅkàre Siri kìni i. Wuu à sà nò Tiri kànhe na ke, maa yyéere wani, naha na ye yaayi yi mpyi bakwòoge e ke, wani kuru kànhe na yire mpyi na sí n-tírige. ⁴Ka wuu u jyè kànhe e mà sà cyelempyiibii pìi ta wani, maa ntènn'a canmpyaa baashuunni pyi ná pi e. Kani li mpyi na sí n-pa Poli ta Zheruzalému kànhe e ke, ka Kile Munaani si lire cyèe pi na. Lir'á pyi ke, ka pi i yi jwo Poli á na u àha ṅkàre Zheruzalému i me.

⁵ Cyire canmpyaagii baashuunniŋ'á tòro ke, ka wuu u kuni cya. Ka cyelempyiibii puni si fworó ná pi cyeebii ná pi pyiibil'e, maa wuu tùug'a fworó kàñhe e. Wuu à sà nò suumpe lwòhe jwòge na ke, ka wuu puni si niŋkure sín lwòhe jwòge na, maa Kile jáare. ⁶ Wuu à pishεereŋi kan wuy'á mà kwò ke, ka wuu u bakwòge lwó na ŋkεεge. Dánafeebii pi ke, ka pire si núr'a kàre kàñhe e.

⁷ Nyε jani wuu à pyi suumpe lwòhe jwòge mà yíri Tiri kàñhe e ke, Pitolemayisi kàñhe e wuu à lire jùŋke kuu. Ka wuu u fworó bakwòge e mà kàre kàñhe e mà sà dánafeebii shéere, maa canmbile niŋkin pyi ná pi e. ⁸ Kuru canŋa nùmpañña, ka wuu u ŋkàre Sezare kàñhe e, maa sà sunmbage lèŋe Filipi yyéere. Jwumpe Nintanmpe jwufooŋi wà u mpyi u wi. Nàmbaabii baashuunniŋi pi mpyi a cwòonrò pi a Yesu túnntunpii tège Zheruzalemu kàñhe e ke, pire wà u mpyi u wi mú. ⁹ Pùcepyilyeye sicyεere na mpyi u á, yire mpyi maha Kile túnnture yu sùpyir'á.

¹⁰ Wuu à canmpyaa niŋyahagii pyi Filipi pyεnge e. Mà wuu yaha wani, ka Agabusi si yíri Zhude kùluni i mà pa. Kile túnntunŋò u mpyi u wi. ¹¹ U à pa wuu ta wani ke, maa Poli seepwòge lwó, maa ku tég'a u yabiliŋi tooyi ná u cyeyi pwò maa jwo: «Kile Munaani à jwo na ŋgemu u nyε ná ŋke seepwòge e ke, Yahutuubii jùŋufeebii sí n-pa urufoo cù Zheruzalemu kàñhe e, si urufoo pwò amε si nde supyishiŋi sanŋi cye e.» ¹² Wuu à puru jwumpe lógo ke, ka wuu ná kuru cyage dánafeebii puni si wá na Poli jáare na u àha ŋkàre Zheruzalemu i mε. ¹³ Ka Poli si jwo: «Naha na yii nyε na mεε súu amε yε? Yii àha na yákiliŋi wùrugo mà de! Mii à jεε na mpwòŋi i fo mà sà nò na mbòŋi na Zheruzalemu i Kafooŋi Yesu mεge kurugo.» ¹⁴ Wuu à pa li jya na wuu si n-jà u zhèŋi fyinne Zheruzalemu kàñhe e mε, ka wuu u u yaha wani, maa jwo: «Kafooŋi jyii wuuni li pyi.»

¹⁵ Canmpyal'à tòro ke, ka wuu u wuye bégele, maa yíri Sezare kàñhe e mà kàre Zheruzalemu i. ¹⁶ Sezare kàñhe cyelempyiibii pii mpyi a kàre ná wuu e. Pire pi à wuu yyaha cù a kàre, ka wuu u sà wuu sunmbage lèŋe Sipiri kùni shinŋi wà yyéere, uru nàŋi mεge mpyi Minasòn. Cyelempyanŋi wà u mpyi u wi fo tèmòni i.

Karigii cyi à pyi supyishiŋi sanŋi shwòhòl'e ke, Poli à cyire yyaha jwo Zheruzalemu dánafeebil'á

¹⁷ Wuu à sà nò Zheruzalemu kàñhe e ke, ka dánafeebii si wuu jùŋò bē ná funntange e. ¹⁸ Kuru canŋa nùmpañña, Poli à kàre ná wuu e Yakuba yyéere. Dánafeebii kurunŋe kacwòribii puni mpyi a piye bínni wani mú. ¹⁹ Fwùŋi pyiŋkwooni kàntugo, Poli à jwumpe lwó, karigii Kile à pyi mà u yaha supyishiŋi sanŋi shwòhòl'e ke, maa cyire puni yyaha jwo pi á niŋkin niŋkin. ²⁰ Pi à puru lógo ke, maa Kile kēe. Lire kàntugo maa jwo Poli á: «Wuu cìmpworonani, mu nyε a jya mà? Yahutuu kampwòhii niŋyahamil'à dá Yesu na naha, ŋka ali numε, pi à piye pwò Kile túnntunŋi Musa Saliyanŋi kurigii naaranŋi na. ²¹ Nyε pil'à pa yi jwo pi á na mu à jwo na Yahutuubii pi à tēen supyishiŋi sanŋi shwòhòl'e ke, na pire kà nùru raa Musa Saliyanŋi kurigii jáare mε, na pi àha raa pi pyiibii kwùun sahanŋi mε, na pi àha nùru raa làdaabii karigii pyi mε. ²² Lire e ke naha wuu à yaa wuu pyi bε? Naha kurugo yε pi sí mu mpanŋi cè. ²³ Nyε wuu sí jjemu jwo mu á ke, yire mu à yaa mu u pyi. Nàmbaa sicyεere na nyε naha wuu shwòhòl'e, pire mpyi a jwò fáa Kile á. ²⁴ Jyè ná pi e Kilejaarebage e, maa maye fíniŋe ná pi e, maa pi fíniŋefiniŋe yaare lwòere wwù, pi i

pi n̄nȳi k̄ulu* . Lire ká mpyi, Yahutuubii sí n-cè na jwum̄o maha jwum̄o sùpyire nȳe na yu na ntare mu na ke, na puru pà nȳe sèe m̄e, n̄ka na mu yabilin̄i na Musa Saliyan̄i kurigii naare.

²⁵ Nȳe mp̄ii pi à dá Yesu na supyishin̄i sann̄i i ke, n̄je wuu à jwo pir'á ke, yire yi nȳe: pi àha raa yasan̄nȳi kyaare kyàa m̄e, pi àha raa sishange lyí m̄e, yat̄oage k'à kw̄u mà ta sishan̄ nȳe a fwor̄o k'e m̄e, pi àha kuru kyà m̄e, pi àha raa jacw̄ore pyi m̄e.»

²⁶ Kuru can̄ña n̄umpan̄ña, ka Poli si bâra pire n̄ambaabii na, maa sà uye f̄inin̄e ná pi e. Lire k̄antugo ka u u n̄kàr'a sà jyè Kileñaarebage e, canmpyaagii pi sí n-pyi si f̄inin̄e ke, cyire canmpyaagii sí n-kw̄ò can̄ñke n̄kemu i ke, maa kuru can̄ñke cyèe. Kuru can̄ñke ninuge e, pi shin maha shin sárage mpyi a yaa ku ww̄u.

Pi à sà Poli cù Kileñaarebage e

²⁷ Canmpyaagii baashuunn̄in̄i sùpyan̄i mpyi maha mpyi si nta v̄inin̄e ke, cyir'á pa byanhara cyi takw̄ore na, lire mpyi a Azi k̄uluni Yahutuubii ta pi à Poli nya Kileñaarebage fun̄ñke e, ka pire si jwun̄yahama pyi maa sùpyire ȳirig'a yaha Poli fye e, pi à cù. ²⁸ Pi mpyi na màhan̄i jyii maa n̄ko: «Izirayeli shiin̄bii, yii pa wuu t̄éḡe! N̄ge n̄an̄i u maha naare cyeyi puni i maa n̄ko na wuu shin̄i nȳe yafyin̄ m̄e, na wuu Saliyan̄i nȳe a n̄w̄o m̄e, na wuu maha wuu Kilen̄i p̄ere cyage n̄kemu i ke, na kuru nȳe a n̄w̄o m̄e. Mà bâra lire na, u à pa ná supyishin̄i sann̄i sùpyire t'e wuu Kileñaarebage fun̄ñke e mà pa kuru cyage n̄isinan̄ke n̄w̄óh̄o wuu á†.»

²⁹ Pi mpyi na puru yu, naha na ye pi mpyi a Poli ná Efese k̄anhe shin̄ni Torofimu nya s̄in̄cyan̄ k̄anhe fun̄ñke e, ka pi i wá na s̄on̄ni na Poli à k̄are ná u e Kileñaarebage fun̄ñke e. ³⁰ Li mpyi a k̄anhe puni nyàha a w̄urugo, ka sùpyire si wá na fi na fwoe k̄ampan̄nȳi puni na. Ka pi i sà Poli cyán a cù, maa u ñr'a yige Kileñaarebage e, maa ntíl'a ku n̄w̄oyi tò. ³¹ Mà pi yaha pi i Poli bon̄kanna caa, ka p̄ii si sà yi jwo s̄orolashiibii n̄un̄ufembw̄óh̄á na: «Zheruzalemu k̄anhe puni na wá a nyàha a w̄urugo!» ³² Ka uru si ntíl'a s̄orolashiibii p̄ii ná pi yyaha yyére shiin̄ ȳirige pi a f̄e a k̄are pi cyage e. Yahutuubil'á s̄orolashiibii ná pi n̄un̄ufembw̄óhe nya ke, maa Poli bw̄on̄re n̄w̄o yaha.

³³ Nȳe ka s̄orolashiibii n̄un̄ufembw̄óhe si file, maa Poli cù, maa pi pyi pi à u p̄w̄o ná ȳr̄oȳo shuunni i. Pi à u p̄w̄o ke, ka u u sùpyire ȳibe: «Jofoo u nȳe u wi ye? Naha shi u à pyi ye?» ³⁴ Sùpyire puni mpyi na màhan̄i jyii, wà ná wà wum̄o nȳe a mpyi nin̄kin̄ m̄e. Màhan̄i nyahan̄i kurugo, s̄orolashiibii n̄un̄ufembw̄óhe nȳe a já a yafyin̄ yyaha cè pi jwumpe e m̄e, ka u u s̄orolashiibii pyi pi à k̄are ná Poli i pi káan̄ke fun̄ñke e. ³⁵⁻³⁶ Pi à kàr'a sà n̄o tajȳin̄w̄oge na ke, ka supȳin̄yahara si lw̄ó a tò pi na ná kafuge e, maa n̄ko: «Yii u b̄o!» Li nȳe a pa n̄w̄o m̄e, ka s̄orolashiibii si Poli lw̄ó.

Poli à uye jwo a f̄inin̄e sùpyir'á

³⁷ Tèni i pi mpyi na n̄ko raa jyè ná Poli i káan̄ke fun̄ñke e ke, u à s̄orolashiibii n̄un̄ufembw̄óhe ȳibe: «N̄un̄ufoon̄i, mii sí n-jà n-jwo ná mu i la?» Ka uru si jwo: «Taha mu à Girekiibii sh̄eεn̄re cè? ³⁸ Li sàha m̄o m̄e, Misira k̄ini shin̄ni u mpyi a pa n̄un̄o kyán naha maa n̄k̄are ná shiin̄ kampw̄óh̄ii sicyeεre e (4.000) síwage fun̄ñke e supyibuuni m̄eε na ke, taha uru bà u

* **21:24** N̄w̄ofaage mp̄ii Yahutuubii mpyi a fáa ke, ná kuru tèni mpyi a f̄un̄ho m̄e, pi n̄nȳi nȳe a mpyi a yaa yi k̄ulu m̄e. † **21:28** Mp̄ii pi nȳe pi nȳe Yahutuuo m̄e, pire mpyi a yaa pi a jyè Kileñaarebage kaan̄ke fun̄ñke e m̄e (Ezekiyeli 44.7).

naha mu mo!»³⁹ Ka Poli si u pyi: «Mii na nyε Yahutu, mii à yîri Tarisi kânhe e, Silisi kùluni i. Mii na yîri kânbwôhō na, ŋkemu mεge k'à pēe ke. Mii na mu jaare, ma a na yaha si njwo ná sùpyire e.»⁴⁰ Ka sòrolashiibii ñùufembwōhe si kuni kan Poli á, mpe pu nyε u á ke, u u puru jwo. Nyε mà u ñijjyereni yaha babwōhe tajjijwōge na, ka u u cyεge yîrige sùpyir'á. Pi pun'à pa fyâha ke, ka u u jwo ná pi e Eburubii shεenre e. U à jwo:

22

¹ «Mii cìmpyiibii ná mii tiibii, mii na li caa yii á, yii i lógo na jwō na. Mii sí jwumō jwo si ntēge naye fininε yii á.»² Sùpyir'à u nya u u yu ná pi e pi yabilimpìi shεenre e ke, ka pi puni si fyâha fyii, ka Poli si jwo:³ «Mii na nyε Yahutu, mii à si Tarisi kânhe e, Silisi kùluni i, ŋka naha a Zheruzalemu kânhe e pi à mii byé. Mii cyelentuŋi u mpyi Gamaliyeli. Uru u à mii yal'a kâla wuu tulyeyi Saliyaŋi na. Mii mú mpyi a naye pwō sèl'e Kile na, bà yii naha yiye pwō u na ñijjaa mε.⁴ Mpii pi mpyi na Yesu kuni jaare ke, mii mpyi maha pire kyérege fo maha pìi bùu. Mii mpyi maha lire kuni jaarafeebii cwōre, nō bàra ceewe na, na mpwu na leni kásuŋi i.⁵ Sáragawwuubii ñùufembwōhe ná Yahutuubii kacwōnribii puni pi nyε mii shéribii lire kani i. Pire pi mpyi a séme yal'a kan mii á mii u sà ŋkan Damasi kânhe Yahutuubil'á, maa li cyéε na mii aha sà lire Kile kuni jaarafooni shin maha shin ta ke, si u pwō s'a ma Zheruzalemu kânhe e, pi i mpa pi kyérege.⁶ Mà mii ñijjarenj yaha Damasi kânhe e, canvwuge laage e mii à sà byanhara kânhe na ke, ka mii i bèεnge nya k'à pâl'a yîri ñijyinj i mà pa mii kwùulo.⁷ Ka mii i wwùl'a cwo ñijke na, ka mejwu u si fworō na “Soli Soli, naha na mu nyε na mii kyérege ye?”

⁸ Ka mii i jwo “Kafoonj, jofoo u nyε mu ye?” Ka mejwuuni si fworō “Mii u nyε Nazarēti kânhe shinŋi Yesu, mii mu nyε na ŋkyérege.”⁹ Nyε mpii pi mpyi ná mii i ke, pir'à bèεnge nya, ŋka shinŋi u mpyi na yu ná mii i ke, pi nyε a mpyi a urufoo jwumpe lógo mε.¹⁰ Ka mii i jwo “Kafoonj, naha mii à yaa mii i mpyi ye?” Ka Kafoonj si jwo “Yîri ma a si Damasi kânhe e, yaaga maha yaaga mu à yaa mu u pyi ke, pi sí sà yire puni jwo mu á.”

¹¹ Nyε ná bèεnge sí mpyi a mii nyiigii bya mà mii pyi mii saha nyε na jaa mε, mpii pi mpyi ná mii i ke, ka pire si mii cù na cyεge na, mà kàre Damasi kânhe e.¹² Nàŋi wà na mpyi wani Damasi kânhe na, u mεge mpyi Ananiyasi, u mpyi na fyáge Kile na, maa MusaSaliyaŋi kurigii jaare cyi jaaranjanni na. Damasi kânhe Yahutuubii puni mpyi maha u metanga yiri.¹³ Ka uru si mpa mii fye e, maa mpa yyére mii taan maa jwo “Mii cìmpworonj Soli, ma nyiigii múgo ma raa jaa.” Ka mii nyiigii si ntíl'a múgo, ka mii i wíl'a u nya.¹⁴ Ka u u jwo “Mà ñijjaa yaha u sâha nō mε, wuu tulyeyi u Kilenj à mu cwōnrō, bà mu si mpyi si u nyii wuuni cè mε, ŋgemu u a sâa tíi ke, si uru nya, si lógo u yabilinj jwō na.¹⁵ Naha kurugo ye mu sí n-pyi u shεenre jwufoo, nde mu à nya maa ndemu lógo ke, si cyire puni yyaha jwo sùpyire pun'á.¹⁶ Lire e ke numε ma hà nùru yi le shuunni i mε, yîri ma a batize, ma a Kafoonj Yesu mεge yyere bà mu kapegii si mpyi si jyé ndáha mu na mε.”

¹⁷ Nyε ka mii i mpa nùr'a kàre Zheruzalemu i. Cannka mà mii yaha Kilejarege na Kilejaarebage e, Kile à kani là cyéε mii na.¹⁸ Ka mii i Kafoonj nya. Ka u u jwo mii á “Fyâl'a fworō Zheruzalemu i, naha na ye jwumpe mu si n-jwo mii kyaa na ke, ŋke kânhe shiinbii si jεε pu na mε.”¹⁹ Ka mii i u pyi “Kafoonj, mii mpyi maha jyé Kile Jwumpe kàlambayi

i, maa dánafeebii cyán na ꞑcwôre, maa pi bwùun, maa pi leni kàsuni i pyin̄kanni ndemu na ke, pi à lire cè. ²⁰ Ecyeni u mpyi maha mu kyaa yu ke, tēni i pi à uru bō ke, mii yabilin̄i mpyi wani kuru cyage e. Mii mpyi a ꞑe u mbōni i. Mpii pi à u wà a bō ke, mii bá u mpyi a pire vāanntin̄mboyi shwō a cū.” ²¹ Ka Kafooni si jwo mii á “Fworo kànhe e, mii sí mu tun tatōnge e supyishin̄i san̄i sūpyir'á.”»

²² Nye sūpyire puni mpyi a fyâha maa nūru fo Poli à jwo mà pa nō ꞑke cyage na. Nka tēni i u à mpe jwumpe jwo ke, ka pi puni si wá na màhan̄i jyii maa ꞑko: «Yii u bō, ꞑge sūpyan̄i shin̄i ꞑye a sàa yaa u yaha shi na me!»

²³ Maa wá na màhan̄i jyii fānha na, maa pi vāanntin̄nyii wwū na fyinge, maa n̄ticyen̄ni kure na wāa n̄nyin̄i i.

²⁴ Nye lir'à pyi ke, ka sòrolashiibii n̄n̄ufembwōhe si sòrolashiibii pyi na pi Poli lēꞑe babwōhe e, pi i u bwōn ná tiripaanni i, nde u à pyi ka sūpyire si wá na màhan̄i jyii u kurugo ke, pi i u kárama u u li jwo. ²⁵ Mà pi yaha pi i u pwu ná yapwōyi i s'a u bwùun, sòrolashiibii yyaha yyére shin̄i ꞑgemu u mpyi wani u taan ke, ka u u uru pyi: «Mà tàanna ná salian̄i i, yii à yaa yii i Jromu shin bwōn u yíbembaa la?»

²⁶ Ur'à yire lógo ke, maa ꞑkār'a sà n̄n̄ufembwōhe pyi: «Naha mu la ꞑye si mpyi ꞑge n̄an̄i na amē ye? Ko Jromu shin u wá u wí.» ²⁷ Ka n̄n̄ufembwōhe si sà Poli pyi: «Jromu shin u ꞑye mu la? Yi yyaha jwo na á.» Ka Poli si jwo: «Jōn.» ²⁸ Ka u u jwo: «Wyéꞑnyahaga mii à sàra maa nta a pyi Jromu shin de!» Ka Poli si jwo: «Mii wi ke, mii à si Jromu shin.»

²⁹ U à yire jwo ke, mpii pi mpyi na ꞑko s'a u bwùun ke, ka pire si ntíl'a yīri u taan. Sòrolashiibii n̄n̄ufembwōhe yabilin̄'à ta u cè na Jromu k̄ini shin ur'à pyi pi pwō ke, ka fyagare si jyè u e.

Pi à kàre ná Poli i yukyaala kurun̄ke yyére

³⁰ N̄n̄ke na Yahutuubii mpyi na Poli cēge ke, sòrolashiibii n̄n̄ufembwōhe la mpyi a s̄i si kure cè. Kuru can̄ṅa n̄umpan̄ṅa, ka u u Kile sáragawwuubii n̄n̄ufeebii ná yukyaala kurun̄ke yyer'a bínni, maa yōrōyi wwū Poli na, maa ꞑkār'a sà u yyéꞑe pi yyaha yyére.

23

¹ Ka Poli si yukyaala kurun̄ke wíl'a màha maa jwo: «Mii c̄in̄mpyiibii, mii à sàa Kile ꞑyii wuuni pyi fo mà pa nō n̄in̄jaa na ná zòvynre e.» ² Mpii pi mpyi Poli taan ke, ka Kile sáragawwuubii n̄n̄ufembwōhe Ananiyasi si pire pyi na pi u bwōn u ꞑwōge na. ³ Ka Poli si jwo: «Mu à fyin̄me tò wwomō na, Kile mú sí mu bwōn. Mu à t̄ig'a t̄eꞑ naha na mu na yogo kwùun mii na mà tàanna ná Saliyan̄i i, mà li ta mu yabilin̄'à Saliyan̄i kyáala. Mu à jwo na pi mii bwōn, mà tàanna ná Saliyan̄i i, lire sí ꞑye a yaa li pyi me.» ⁴ Mpii pi mpyi u taan ke, ka pire si jwo: «Kile sáragawwuubii n̄n̄ufembwōhe mu ꞑye na ꞑcyere amē la?» ⁵ Ka u u pi pyi: «Mii c̄in̄mpyiibii, mii ꞑye a mpyi a cè na Kile sáragawwuubii n̄n̄ufembwōhe ki me, lire baare e mii mpyi na si ꞑe yi jwo me. Naha kurugo ye y'à séme Kile Jwumpe Semen̄i i na “Ma hà jwumpime jwo yii shin̄i yyaha yyére shin̄i na me*.”»

⁶ Poli mpyi a cè na yukyaala kurun̄ke k̄ampan̄ke k̄a na mpyi Sadiusi, ku san̄ke sí ꞑye Farizh̄eꞑ, ka u u jwo fānha na pi shwōh̄ol'e: «Mii c̄in̄mpyiibii, mii na ꞑye Farizh̄eꞑ, mii sifeebii na ꞑye Farizh̄eꞑ! Mii à na s̄on̄ṅore taha li

* 23:5 Ekizodi 22.28

na na kwùubii sí jè nùmpañja ke, lire kurugo yoge nyε na ŋko raa ŋkwùun mii na ame!»

⁷ Nyε u à yire jwo ke, ka jwunyahama si yíri Farizhεenbii ná Sadusiibii shwǎhǎl'e, ka sùpyire si ntáa. ⁸ Sadusiibii maha ŋko na kwuyεne nyε nùmpañja mε, na mèlekεε nyε mε, na jínahii nyε mε, mà li ta Farizhεenbil'à dá na yire puni na nyε. ⁹ Là mpyi na bârali màhanj nyahanj na, ka Farizhεenbii kàmpañjke Saliyanj cyelentiibii pìi si mpa yíri maa jcyere maa jwo: «Wuu nàha sàa tapege nya ŋge nànj na mε. Li sí n-jà n-ta mèlekεnj wà, lire nyε mε jínanj wà u à jwo ná u e.»

¹⁰ Màhanj'à pa nyaha fo sòrolashiibii jùñufembwǎhe mpyi na sǎnñj na pi sí Poli òri n-wáaga piye shwǎhǎl'e. Nyε ka u u sòrolashiibii pìi pyi na pi tíge, pi i sà u cyán a shwǎ sùpyire na pi a ma pi babwǎhe e.

¹¹ Nyε kuru canja nùmpañja numpilage e, ka Kafoonj si uye cyêe Poli na maa jwo: «Maye waha, mu à mii kyaa jwo Zheruzalεmu kànhe shiinbil'à pyinŋanni ndemu na ke, amuni mu à yaa mu u sà mii kyaa jwo Jromu kànbwǎhe shiinbil'à mú.»

Yahutuubil'à vùnñǎ pwǎ Poli na

¹² Kuru canja nùmpañja nyége na, ka Yahutuubii pìi si vùnñǎ pwǎ Poli mεε na, maa ŋkâa piy'á na pi wà si n-lyí, lire nyε mε si n-bya mε, fo pire ká bú Poli bò. ¹³ Mpii pi mpyi a kuru vùnñjke pwǎ ke, pire mpyi a nyaha shiin beeshuunni na. ¹⁴ Ka pire si ŋkàre Kile sáragawwuubii jùñufeebii ná Yahutuubii kacwǎnribii yyére maa sà pi pyi: «Wuu à kâa wuy'á na wuu wà si n-lyí, lire nyε mε si n-bya mε, fo wuu aha Poli ta à bò tēni ndemu i ke. ¹⁵ Lire e ke yii ná yukyaala kurunŋk'à yaa yii bē li na, yii i pìi tun pi sà sòrolashiibii jùñufembwǎhe jǎare, na u Poli yaha u pa, na yii sí n-pa u karigii kàanmucya si vyiinne. Wuu pi ke, wuu sí n-bégele si u sige, si u cya mbò mà u yaha kuni na.»

¹⁶ Nka kuru vùnñjke pi mpyi a pwǎ ke, Poli cìmpworocwoñj jyanj mpyi a fworò ku jwǎhǎ na. Babwǎhe e Poli mpyi ke, maa ŋkâr'a sà jyè kuru bage e, maa yi yyaha jwo u á. ¹⁷ Nyε ka Poli si sòrolashiibii yyaha yyére shinñj wà yyere maa jwo: «Mii na mu jǎare ma a shà ná ŋge nànjjiñj i ma jùñufembwǎhe yyére, jwumǎ na nyε u á mà jwo u á.»

¹⁸ Ka uru yyaha yyére shinñj si ŋkàre ná u e u jùñufembwǎhe yyére maa sà jwo: «Nùñufoonj, Poli u nyε kàsujj i ke, uru u à mii yyere maa jwo na mii u pa ná ŋge nànjjiñj i mu yyére, na jwumǎ na nyε u á mà jwo mu á.»

¹⁹ Ka jùñufembwǎhe si nànjjiñj cù cyage na, maa fεen ná u e, maa u yíbe: «Naha shi ku nyε mu á mà jwo mii á ye?» ²⁰ Ka nànjjiñj si u pyi: «Yahutuubii pìl'à bē li na na pire sí n-pa yi jwo mu á na ma Poli yaha u shà nùmpañja, na yukyaala kurunŋk'à jwo na kuru la na nyε si sà u karigii yaa vyiinne sahanŋi. ²¹ Nka ma hà ndá pi jwumpe na mε, naha na ye pi pìi na wá a mà vùnñǎ pwǎ u na si u bò mà u yaha kuni na. Mpii pi à kuru vùnñjke pwǎ ke, pìr'à nyaha shiin beeshuunni na. Pi à kâa piy'á na pi si n-lyí, lire nyε mε si n-bya mε fo pire ká bú Poli bò tēni ndemu i ke. Pi à bégele li mεε na mà kwò, mu jwǎshwǎore kanni pi nyε na sigili.» ²² Ka jùñufembwǎhe si nànjjiñj cye yaha maa u pyi: «Ma hà njwo sùpya á na mu à jcyii karigii yyaha jwo mii á mε.»

Pi à Poli tùugo fànhafoonj Felisi yyére

²³ Lire kántugo ka jùñufembwǎhe si sòrolashiibii yyaha yyére shiinbii pìi shuunni yyere maa pi pyi: «Yii sòrolashii ŋkwuu shuunni (200) ná

shɔnfemii beetaanre ná ke (70) mà bâra shiin ŋkwuu shuunni (200) mpiimu pi à se tâanbii na ke, yii pire bégel'a yaha. Pi sí n-kàre numpilage tēni baacyerewuuni na Sezare kànhe na. ²⁴ Yii shɔnyi yà bégele, bà Poli n̄jɔcɛn̄ɛ wu si mpyi si nɔ fànhafoon̄ji Felisi yyére mɛ.»

²⁵ U à puru jwo ke, maa séme sém'a kan Felisi á ŋgemu fun̄ɲ'i u à jwo:

²⁶ «Mii Kolodi Lisiyasi u à n̄ge sémen̄ji séme si ŋkan fànhafoon̄ji n̄jɔcɛn̄ɛji Felisi á. Mii fwù na n̄ye mu na.

²⁷ Nàn̄ji u n̄ge mii à tùugo wani mu yyére ke, Yahutuubii p̄li mpyi a u cù raa bùu. Mii à lógo na Ɔrɔmu shin u n̄ye u wi ke, ka mii i na sòrolashikurun̄ke kà yaha k'à sà u shwɔ pi na. ²⁸ Nde u à pyi ka pi i u cêege ke, mii la mpyi si lire cè, ka mii i pi pyi pi à kàre ná u e pi yukyaala kurun̄ke yyére.

²⁹ Mii à pa li kàanmucya mà li n̄ya na pi Saliyan̄ji kurugo pi à u cêege, lire baare e u n̄ye a kyaa pyi ndemu li sí n-pa ná l'e u bò, lire n̄ye mɛ mà u le kàsun̄ji i mɛ.

³⁰ Numɛ, pi à pa yi jwo mii á na pi wá à vùn̄n̄ɔ pwɔ u mɛɛ na. Lire kurugo mii à t̄il'a u tùugo wani mu yyére. Mpii pi n̄ye na u cêege ke, n̄un̄ke na pi n̄ye na u cêege ke, mii à yi jwo pi á, pi a si mu yyére pi i sà ku yyaha jwo mu á. Yire yi mpyi mii á mà jwo mu á.»

³¹ Ka sòrolashiibii si li pyi bà y'à jwo pi á mɛ maa ŋkàre ná Poli i kuru numpilage e fo Antipatirisi kànhe na. ³² Kuru can̄ɲa n̄umpan̄ɲa, sòrolashiibii pi mpyi tɔore na ke, ka pire si shɔnyifeebii yaha pi i ŋkèege ná u e, maa n̄ur'a kàre pi babwɔhe e. ³³ Shɔnyifeebil'à sà nɔ Sezare kànhe e ke, maa sémen̄ji ná Poli kan fànhafoon̄ji Felisi á. ³⁴ Fànhafoon̄ji'à sémen̄ji kàla ke, maa Poli ȳibe na kùluni ndire e u à ȳiri ye†. Ka u u jwo na ur'à ȳiri Silisi kùluni i. ³⁵ Ka u u Poli pyi: «Mpii pi à mu cêege ke, pi aha nɔ naha, mii sí jwumpe kan mu á.» U à kwɔ ke, maa pi pyi pi Poli l̄ɛn̄e saann̄ji Erɔdi saanre bage e, pi raa u kàanmucaa.

24

Pi à Poli cêege fànhafoon̄ji Felisi á

¹ N̄ye canmpyaa kan̄kur'à tòro ke, Ananiyasi u n̄ye Kile sáragawwuubii n̄j̄n̄ufembwɔhe ke, ka uru si mpa Sezare kànhe e ná Yahutuubii kacwɔn̄ribii p̄il'e mà bâra Teritulusi na, uru na mpyi yoge tùpyikɔrɔwɔ. Karigii cyi à tòro pi ná Poli shwɔhɔl'e ke, ka pi i mpa cyire t̄igire cyán u na fànhafoon̄ji Felisi á. ² Ka pi i Poli yyer'a pa. Nde na pi à u cêege ke, ka Teritulusi si jwumpe l̄wɔ si lire yyaha jwo Felisi á. U à jwo: «Fànhafoon̄ji n̄jɔcɛn̄ɛji, mu u à wuu k̄ini pyi l'à t̄ɛn̄ yyen̄n̄ke e. Mu yákilifente kurugo, ŋk̄ɛn̄ɛ n̄j̄nyahawa à pyi k̄ini i, li yyaha yyére zh̄ɛn̄ji kurugo. ³ Cyire shin̄ji mu n̄ye na mpyi wuu á cyeyi puni ná t̄erigii puni i ke, wuu fwù na n̄ye mu na sèe sèl'e cyire kurugo. ⁴ N̄ka mii la n̄ye s̄i mu cù n̄jaha mɛ, lire kurugo mii na li caa mu á ma a maye san̄ɲa yaha ma a lógo wuu n̄wɔ na t̄ere n̄imbilere fun̄ɲ'i. ⁵ Wuu à li kàanmucya mà li n̄ya na n̄ge n̄àn̄j'à pyi yapege s̄upyire shwɔhɔl'e. U à Yahutuubii puni yákilibii n̄yaha a wùrugo d̄j̄nyen̄ji cyeyi puni i. Uru u n̄ye Nazareti shiin̄bii Kile kuni yyaha yyére shin̄ji. ⁶ U la bá mpyi si wuu Kileñaarebage pyi n̄j̄rivaha yaaga, ka wuu u u cù. [Wuu la mpyi si yoge kwɔn̄ u na, si ntàanna ná wuu Saliyan̄ji i, ⁷ ŋka

† 23:34 Felisi la mpyi si n̄cè kampyi kirigii n̄j̄n̄ɔ na uru n̄ye ke, lire l'e Poli à ȳiri, puru fun̄n̄ke e si n̄cè kampyi uru si n-jà Poli yibe.

sòrolashiibii òòhufembwòhe Lisiyasi à u cyán a shwò wuu na fànhe e, maa jwo na wuu pa u kacɛgeni òòhke jwo naha mu á.] ⁸ Wuu à u cêɛge yaaga maha yaaga na ke, mu yabilinji ká u yíbe, mu sí li cè na yire puni na òòhe sèe.» ⁹ Yahutuubii sanmpii pi mpyi wani ke, ka pire si sogo puru jwumpe na, maa jwo: «Sèe u à jwo!»

Poli à uye jwo a fñiñe Felisi á

¹⁰ Òòhe ka fànhafoonji si kuni kan Poli á u jwumpe lwó. Ka u u jwo: «Mii à li cè, cyi à yye ninyahagii kwò, mu u òòhe wuu shinji yukyaalanji. Lire kurugo mii si n-fyá si naye tanga jwo mu á me. ¹¹ Li sàha òòkwò a tòro canmpyaa ke ná shuunni na me, mii à kàr'a sà Kile pèe Zheruzalemu kànhe e. Li méé ká bè mu á, mu sí n-jà puru jwumpe kàanmucya si pu sèe ná pu kafinara cè. ¹² Canña ninjin wà òòhe a mii nya mii i nàkaana pyi ná sùpya e, lire òòhe me na sùpyire òòhò kyáñge Kileñaarebage e, lire òòhe me Kile Jwumpe kàlambayi i, lire òòhe me kànhe yyaha kurugo me. ¹³ Nte sùpyire sì yafyin ta si òòhwo na lire li òòhe mii kacɛgeni òòhke me. ¹⁴ Mii sí yi jwo mu á, mii na báarañji pyi wuu tulyeyi u Kilenji á kuni laber'e. Pi à jwo na lire Kile kuni òòhe sèe me. Yaaga maha yaaga sí k'à sémé Saliyañji séméñji ná Kile tùnntunmpii sémébil'e ke, mii à dá yire puni na. ¹⁵ Mii à na sòhòre taha yaage òòkemu na ke, kuru ninuge na pi à pi sòhòre taha, na shincenñe bàra shinpi na, Kile sí sùpyire puni òòhe nùmpañña. ¹⁶ Lire kurugo mii à naye waha bà mii si mpyi si mpyi tìgìre cyaga baa Kile ná sùpyir'á me.

¹⁷ Yye ninyahagii toronkwooni kàntugo, mii à núr'a kàre Zheruzalemu i, mii shinji sùpyiibii pi òòhe wani ke, maa sà wyére kan fòhòfebil'á, maa sàraya wwù Kile á. ¹⁸ Òòhe yire na mii mpyi, ka pi i sà mii ta wani Kileñaarebage ntàani na. Karigii sùpyañji maha mpyi si nta viniñe Kile yyaha taan ke, cyire nizannkii mii mpyi na mpyi. Shinnyahara òòhe a mpyi wani me, òòhàhngurugo òòhe a mpyi wani me. ¹⁹ Mii ná Azi kùluni Yahutuubii pi pi mpyi wani. Pire pi mpyi a yaa pi pyi naha, kampyi mii à kapyimbaala pyi, pire mpyi na sí mii cêɛge mu á. ²⁰ Lire òòhe me, tènì i pi à mii yyéñe sùpyire yyaha yyére maa yoge kwò mii na ke, kampyi mii à kapyimbaala pyi, sùpyire ti naha naha ke, pi yi jwo. ²¹ Mà mii ninyjerenji yaha pi yyaha yyére, mii à jwo fànha na “Mii à tènè ná l'e na kwùubii sí òòhe n-fworo kwùñji i nùmpañña. Lire kurugo yoge òòhe na òòkwùun mii na yii yyaha yyére ninjaa.” Puru jwumpe mii à jwo ke, mii kacɛgeni òòhke ku òòhe kuru la?»

²² Òòhe Felisi mpyi a Kafoonji Yesu kuni karigii yyaha cè sèl'e, lire e u à jwumpe nùruñ'a yaha canñke kabere na maa pi pyi: «Yii a sì, sòrolashiibii òòhufembwòhe Lisiyasi ká bú mpa, mii sí yii kataanmpe kàanmucya.»

²³ Lire kàntugo ka u u sòrolashiibii yyaha yyére shinñji wà pyi na u Poli lèñe kasubage e u raa u kàanmucaa, na u àha u fége n-tòro me, na u shincenji wà la ká mpyi si mpa fworo u na, si yaage kà kan u á, u àha urufoo sige lire na me.

²⁴ Canmpyal'à tòro ke, ka fànhafoonji Felisi si mpa ná u cwonji Durusili i. Yahutu u mpyi u cwonji, maa pi pyi pi a sà Poli yyere. Poli a pa ke, pyinñkanni na sùpyañji sí n-jà n-dá Yesu Kirisita na ke, maa yire yyaha jwo pi á. ²⁵ Pyinñkanni na sùpyañ'á yaa u a òòhe ntiñji i, ná pyinñkanni na u à yaa u cù uye na ke, ná pyinñkanni na Kile sí n-pa sùpyire puni sàra si ntàanna ná pi kapyiñkil'e ke, mà Poli yaha u u yire yyaha yu, ka Felisi fyagara wunji si u pyi: «Wuu ninjaa wuyi yaha amé, mu sí n-jà raa sì, mii aha tènì labere ta,

mii sí nùru mu yyere.» ²⁶ Felisi la mpyi Poli si wyéεε kan ur'á, lire kurugo u mpyi maha u yíri tère maha tère maa yu ná u e. ²⁷ Pi a yyee shuunni pyi pur'e, lire kántugo, ka Pòrisusi Fesitusi si mpa Felisi fáa kini nùñufente na. Felisi la mpyi si uye kyaa táan Yahutuubil'á, lire kurugo u mpyi a Poli tò a yaha kàsunji i.

25

Poli à jwo na uru karigii cyi sà ñcwònrò saanbwòhe Sezare yyéεε

¹ Canñke Fesitusi à tēen kùluni nùñufente na ke, canmpyaa taanr'á tòro ke, u à yíri Sezare kànhe na mà kàre Zheruzalēmu kànhe e. ² U à nò wani ke, nàvunñke ku ñye Kile sáragawwuubii nùñufebii ná Yahutuubii yyaha yyéεε shiinbil'e mà yyaha tíí ná Poli i ke, ka pire si sà kuru paara u á, ³ maa li ñáare u á na u Poli yaha u nùru u a ma Zheruzalēmu i. Yii li cè na pi mpyi a vùnñò pwò Poli na si u cya mbò mà u yaha kuni na. ⁴ Ka Fesitusi si yi jwo pi á na Poli na ñye kàsunji i Sezare kànhe e, na ñcyèεε uru mú sí nùru n-kàre wani. ⁵ Maa yi jwo pi á na: «Kampyi yii la ñye si tìgire cyán ñge nàñi na, yii yii yyaha yyéεε shiinbii yaha pi a ma Sezare kànhe e. Pi aha nò wani, nde na pi ñye na tìgire cyáan u na ke, pi i sà lire jwo.»

⁶ Fesitusi ñye a tòro canmpyaa baataanre, lire ñye mε canmpyaa ke na Zheruzalēmu i mε, maa nùr'a kàre Sezare kànhe e. Canñke u à shà ke, kuru canña nùmpañña, u à kàr'a sà ntēen yukyaala bage e, maa pi pyi pi à sà Poli yyere. ⁷ Poli à pa ke, Yahutuubii pi mpyi a yíri Zheruzalēmu i mà pa ke, ka pire si mpa yyér'a u kwùulo, karigii cyi à pi ke, maa u cēεε na u à cyire ñiyahagii pyi, mà li ta pi yabilimpíi mpyi na si n-jà pi jwumpe pyàagii cyéεε sùpya na mε. ⁸ Ñye ka Poli si jwumpe lwó si uye fíññεε maa jwo: «Mii ñye a yafyin pyi ndemu l'à para Yahutuubii Saliyanji i, lire ñye mε mà Kileñaarebage kafuun pyi, lire ñye mε mà saanbwòhe Sezari mùmpεnme pyi mε.»

⁹ Ñye Fesitusi la mpyi si uye kyaa táan Yahutuubil'á, lire e u à Poli pyi: «Mu la ñye si ñkàre Zheruzalēmu i pi i sà mu karigii cwònrò mii ñyii na la?» ¹⁰ Ka Poli si u pyi: «Cyage e saanbwòhe Sezari maha pi pyi pi i karigii cwònrε ke, mii ñiyjerenji u ñge kuru cyage e mà kwò, naha mii karigil'á yaa cyi cwònrò. Mii ñye a yafyin pyi Yahutuubii na mε, mu yabilin'á lire cè. ¹¹ Mii n'a mpyi a ta mii à wurugo, lire ñye mε mà kapii pyi ndemu l'à mii kabonò kwò ke, mii mpyi na si n-cyé na mbòñi i mε. Nka pi na mii cēεε ndemu na ke, sèε ká mpyi u ñye a ta lire e mε, wà ñye a yaa u mii le pi cye e mε. Mii la na ñye saanbwòhe Sezari u mii karigii cwònrò.»

¹² Ñye ka Fesitusi ná u jwunñebii si sà piye taanna. Pi à kwò ke, ka u u Poli pyi: «Ná mu s'á jwo na mu karigii cyi sà ñcwònrò saanbwòhe yyéεε, mu sí sà yyéεε saanbwòhe yyaha taan.»

Saanñi Agiripa la ñye si lógo Poli ñwò na

¹³ Canmpyal'á tòro ke, ka saanñi Agiripa ná u còññi Berenishi* si ñkàre Sezare kànhe e mà sà fworó Fesitusi na. ¹⁴ Ñye pi à canmpyaa ñiyahagii pyi Sezare kànhe e ke, ka Fesitusi si Poli kyaa jwo saanñ'á na: «Nàñi wà na ñye Felisi u à le kàsunji i naha. ¹⁵ Tèni i mii à shà Zheruzalēmu kànhe e ke, Kile sáragawwuubii nùñufebii ná Yahutuubii kacwònribil'á ñge nàñi kyaa jwo mii á, maa li cya mii á na mii u tùn. ¹⁶ Ka mii i pi pyi na Ìròmu fànhafeebii ñye na ñεεg'a sùpya tùn, mà li ta mpíi pi ñye na urufóo cēεε ke,

* 25:13 Ceewe mεge ku ñye Berenishi.

u ná pìrefee nyɛ a tɛɛn maa jwo piye nyii na urufoo sí uye taɲkanna jwo mà yɛ.

¹⁷ Nyɛ ka pi pìi si mpa ná mii i naha. Wuu à nɔ naha ke, mii nyɛ a yi le shuunni i mɛ, kuru canɲa nùmpañña ka mii i ñkàre yukyaala bage e maa ntil'a pi pyi pi à u yyer'a pa. ¹⁸ Mpii pi mpyi na u cɛɛge ke, ka pìre si jwumpe lwó maa pi wumpe jwo. Nka kapii maha kapii mii mpyi na sônɲi u sí n-ta u à pyi ke, pi nyɛ a lire là jwo mɛ. ¹⁹ Pi Kile kuni karigii na pi mpyi na piye kyáali kanna. Tire nàkaante mpyi a yyaha tíi ná nàɲi wà kyal'e, uru mɛge na nyɛ Yesu. Pi mpyi na ñko na u à kwû, Poli sí i ñko na u à ñɛ. ²⁰ Mii wi ke, mii nyɛ a mpyi a cɛ nde mii sí n-pyi mpe kataanmpe e mɛ. Nyɛ ka mii i Poli yíbe kampyi u sí ñɛɛ n-kàre Zheruzalɛmu i, u kataanmpe si sà ñwɔɔnrɔ wani. ²¹ Nka Poli à jwo na mà uru karigii yaha saanbwàhe ku cwɔɔnrɔ, lire kurugo mii à pi pyi pi à u yaha kasubage e fo mii aha a si u tùugo saanbwàhe yyéere tɛni ndemu i ke.»

²² Ka Agiripa si Fesitusi pyi: «Mii yabilinji la na nyɛ si lógo uru nàɲi ñwɔ na.» Ka Fesitusi si jwo: «Nùmpañña mu sí n-lógo u ñwɔ na.»

²³ Nyɛ kuru canɲa nùmpañña, ka Agiripa ná Berenishi si piye yal'a le vâanɲi i, ka shinɲyahara si pi ñùɲɔ bɛ mà lɛɲɛ bàanni i. Pi ná sòrolashiibii ñùɲfembwoyi ná kànhe shinbwoobii pi mpyi. Ka Fesitusi si pi pyi pi à pa ná Poli i.

²⁴ U à pa ke, ka Fesitusi si jwumpe lwó maa jwo: «Saannji Agiripa ná yii mpii pi naha naha ná wuu e ke, yii nyii nyɛ ñge nàɲi na, mà lwó Zheruzalɛmu na, mà pa nɔ naha, Yahutuubii pun'à piye nàvunɲɔ jwo mii á u kyaa na, maa jwo na u saha nyɛ a sàa yaa u yaha shì na mɛ. ²⁵ Mii sí wi ke, mii u kàanmucyage e, mii nyɛ a yafyin ñya u à pyi ndemu l'à u kabonɔ kwò mɛ. Ná u yabilinji s'à jwo na uru kataanmpe pu le saanbwàhe cye e, lire kurugo mii à li lwó si u tùugo wani. ²⁶ Mii nàha a jwumɔ ta si zéme u kyaa na si ñkan saanbwàh'á mɛ, lire kurugo mii à pa u yyéɛɲɛ yii yyahayi taan, mu saannji Agiripa ka nyɛɛ na, bà li si mpyi u aha bú yíbe, ka u u ñjemu jwo ke, si yire séme mɛ. ²⁷ Naha kurugo yɛ mà kàsujyi tùugo Ɔrɔmu i, ñùɲke na u à le kàsujyi i ke, mà li ta kuru nyɛ a cɛ mɛ, ñùɲɔ nyɛ lire na mii á mɛ.»

26

Saannji Agiripa à jwumpe kan Poli á

¹ Ka Agiripa si Poli pyi: «Jwump'à kan mu á, mpe pu nyɛ mu á ke, mu sí n-jà puru jwo.» Ka Poli si cyɛge yírigɛ maa jwumpe lwó si uye fíniɲɛ. ² U à jwo: «Saannji Agiripa, l'à táan mii i mà naye ta mu yyahe taan ñiɲjaa, si li cyéɛ mu na na Yahutuubil'à yaaga maha yaaga jwo a taha mii na ke, na kuru kà nyɛ sèe mɛ. ³ Mu yabilinji'à Yahutuubii làdaabii karigii puni ná pi nàkaante pyinƙanni cɛ. Lire e ke mii na mu ñáare ma a ma lùuni bò, ma a lógo na ñwɔ na.

⁴ Pyinƙanni na mii à na nàɲkocyɛere pyi, ná ñaaraɲkanni na mii mpyi na ñaare mà lwó fo tasiige e na shiɲi shwàh'al'e Zheruzalɛmu kànhe e ke, Yahutuubii pun'à lire cɛ. ⁵ Mà lwó fo tɛmɔni i, pi pun'à li cɛ na Farizhɛɛnbii tonƙuni i mii nyɛ, Yahutuubii Kile kuni ñaarafeebil'e, pìre tonƙuni karigii cyi à waha mà tòro pi sanmpii wogigii na. Pi sí n-jà n-pyi mii shérii, kampyi pi la na nyɛ si sɛɛɲi jwo.

⁶ Nyɛ ñwɔmɛɛni Kile à lwó wuu tulyey'á ke, mii à na sònɲɔre taha lire na ke, lire l'à pi ta pi i yoge kwùun mii na numɛ. ⁷ Wuu shiɲi tùluyi ke

ná shuunnin̄'á* pi sòn̄jore taha li na na Kile sí lire jwóm̄eni fũn̄jò, lire kurugo pi na Kile p̄ere pilaga bâra can̄ja na. Saan̄ji Agiripa, mii mú à na sòn̄jore taha lire na ke, lire kurugo Yahutuubii na mii c̄ége am̄e! ⁸ Yii Yahutuubii, jaha k'á li ta yii j̄ye a dá li na na Kile sí n-já kwùubii j̄e n-yige kwù̄nji i mà ȳe?

⁹ Mii mú mpyi na sòn̄ji na fànha ki, mii i sàa Nazareti kànhe shin̄ji Yesu m̄ege t̄un. ¹⁰ Lire mii à pyi Zheruzal̄emu i. Kile sáragawwuubii j̄n̄jufeebii mpyi a kuni kan mii á, ka mii i Yesu fȳejwòh̄oshiin̄bii nijyahamii le kàs̄un̄ji i. Pi aha ñko si pi bò, mii mú mpyi maha jwo na mii à j̄ye. ¹¹ T̄erii nijyahagil'e, mii mpyi maha jaare Kile Jwumpe kálambayi i, maa pi kyérege. Mii la mpyi maha mpyi si pi kárama j̄jige pi Kile kuni i. Mii l̄uni mpyi a sàa ȳiri pi taan fo mii mpyi maha jaare kánkwoore na, maa pi kyérege.

¹² Lire pyin̄kanni na, sáragawwuubii j̄n̄jufeebii mpyi a kuni kan mii á báarañi ñgemu m̄e na ke, can̄jka mii à ȳiri na ñk̄ege Damasi kànhe dánafeebii m̄e na. ¹³ Saan̄ji Agiripa, mà mii nin̄karen̄ji yaha, can̄jk'á pa nò j̄n̄jò nin̄ji i ke, ka mii i mpál'a b̄enge j̄ya k'á ȳiri nin̄yini na. Kuru b̄enge mpyi a p̄e can̄jke woge na, ka ku u mpa mii ná na sh̄erefeebii kwùulo. ¹⁴ Ka wuu puni si wwúl'a cwo j̄n̄jke na. Ka mii i m̄ejwuu lógo wuu Eburubii sh̄enre e na “Soli, Soli, jaha na mu na mii kyérege am̄e ȳe? Mu à ma nt̄un̄jke taha mii na, lire e mu à maye b̄anni bà faapyin̄un̄ji nijcyin̄ji maha uye b̄anni t̄uge na m̄e.” ¹⁵ Ka mii i ȳibe “Kafoon̄ji, jofoo u j̄ye mu ȳe?” Ka Kafoon̄ji si mii jwò shwò “Mii u j̄ye Yesu, mii mu j̄ye na ñkyérege. ¹⁶ J̄ye ȳir'a ȳyere num̄e. Mii à naye cȳe mu na bà mu si mpyi s'a báare mii á m̄e. Nyan̄kanni na mu à mii j̄ya nijjaa ke, mu sí raa lire yu s̄upyr'á. Mii sí n-pa naye cȳe mu na si karigii j̄cyiimu jwo mu á ke, mu sí raa cyire yu pi á mú. ¹⁷ Yahutuubii ná supyishin̄ji san̄j'á mii sí mu tun ke, mii sí n-pyi ná mu i, si mu shwò pi na. ¹⁸ Mii sí mu tun pi á, bà mu si mpyi si pi j̄yiigii múgo, si pi yige numpini i si mpa b̄enmpe na, si pi yige Sitaann̄in̄ji fànhe jwòh'í, pi i piye kan Kile á, bà pi si mpyi pi aha dá mii na, pi kapegii nimp̄yiin̄kii si ȳafa pi na, pi ná Kile wuubii san̄mpii si mpyi koolȳj̄e m̄e.”

¹⁹ J̄ye saan̄ji Agiripa, mà láha lire t̄eni na, nde Kile à cȳe mii na ke, lire kyaa mii j̄ye na yu. ²⁰ Damasi kànhe shiin̄bil'á mii à fyànha a yi jwo, lire k̄antugo maa yi jwo Zheruzal̄emu kànhe ná Zhude k̄uluni shiin̄bii san̄mpii pun'á fo mà sà nò supyishin̄ji san̄ji shiin̄bii na. Mii à yi jwo pi á pi pi toron̄kanni k̄en̄ñe, pi i n̄uru Kile á, pi raa karii pyi j̄cyiimu cyi sí li cȳe na pi à pi toron̄kanni k̄en̄ñe s̄en̄ji na ke. ²¹ Lire kurugo Yahutuubil'á sà mii cú mà mii yaha Kilejaarebage e, maa ñko raa mii bùu. ²² Ñka Kile à kwòro ná mii i, maa mii t̄ege fo mà pa nò nijjaa na. Kile t̄un̄tun̄ji Musa ná Kile t̄un̄tun̄mpii san̄mpii mpyi a fyànha a kani ndemu sh̄en̄e jwo na li sí n-pa n-pyi ke, mii mú sí na j̄ye naha si lire kyaa jwo s̄upyre pun'á, shin̄woo bâra s̄upyre san̄te na. Mii mú sí j̄ye na yaaga b̄arali lire na m̄e. ²³ Pi mpyi maha yi yu na Kile Nij̄cw̄n̄r̄n̄ji sí n-kyaa n-kwù, na uru mú u sí n-pyi shincȳiwe si j̄e vworo kwù̄nji i, si b̄enmpe kyaa jwo wuu shin̄ji ná supyishin̄ji san̄j'á.»

²⁴ Mà Poli yaha puru jwumpe na u u uye t̄anga yu, ka Fesitusi si s̄e u na: «Poli, sìcyer'á j̄ye mu i! Mu à kàlan̄ji pyi fo mà sà ma j̄n̄jke pyi k'á ȳiri!» ²⁵ Ka

* **26:7** Yakuba jyaabii ke ná shuunnin̄ji i Yahutuubii t̄uluyi ke ná shuunnin̄j'á fwooro, pire pi j̄ye Izirayeli shiin̄bii.

Poli si u pyi: «Mii jùṅufooji, sìcyere nyε mii i mà de! Sèṅji jwumpe kanni mii nyε na yu, pu mú s'à ffiniε. ²⁶ Saanji Agiripa yabilin'á jcyii karigii puni cè, lire l'á mii ta mii i cyi yu fyagara baa u yyahe taan. Mii à tèn na l'e na u à cyi puni cè, naha na ye li là nyε a pyi ṅwəhəre e mε. ²⁷ Saanji Agiripa, Kile tūntunmpil'á njemu jwo ke, mu nyε a dá yire na mà? Mii à li cè na mu à dá yire na.» ²⁸ Ka Agiripa si u pyi: «Poli, mu naha na sòṅji na mu sí n-jà mii kèṅṅε mpyi dánafoo de!» ²⁹ Ka u u pyi: «L'á pyi numε yo, l'á pyi canṅke kabere yo, mii na Kile jáare l'áha ndá mu kanni na mà de, ṅka li pyi yii puni pi naha na mii jwumpe núru nijjaa ke, yii puni pi pyi mii fiige, ṅka pi áha yòrəyò tège yii pwə mii fiige mε.»

³⁰ Nyε ka saanji ná fānhafooji ná Berenishi, mà bâra mp̄ii pi mpyi ná pi e ke, ka pire puni si yíri na fwore, ³¹ maa ṅko piy'á: «ṅge nàṅji naha a kyaa pyi ndemu l'á u kabonə kwə, lire nyε mε mà u kalenε kwə kàsunji i mε.» ³² Nyε ka Agiripa si yi jwo Fəsitusi á: «Kàm̄pyi ṅge nàṅji naha mpyi a u kataanmpe le saanbwəhe Sezari cye e mε, u cye naha a mpyi sí n-jà n-yaha numε.»

27

Poli ná kafeebwəhe kani suumpe lwəhe ṅun'í

¹ Tèni i pi la mpyi si wuu lèṅε bakwəge e wuu a ṅkèεge Itali kini i ke, pi à Poli ná kàsujyibii pii kan sòrolashiibii yyaha yyére shinṅi wà á, uru mεge na mpyi Zhuliyusi. Uru nàṅji na mpyi Ḑrəmu shiinbii sòrolashikurumbwəhe kà jùṅə na, pi mpyi maha kuru mεge pyi: «Saanbwəhe Sorolashikurunṅke.»

² Nyε ka wuu u jyé bakwəge k'e, kuru mpyi a yíri Adaramiti i na ṅkèεge Azi kùluni kàmpanṅke na. Asitariki na mpyi ná wuu e. Tesaloniki kànhe shin u mpyi u wi, Masedoni kùluni i. ³ Kuru canṅa nùmpañja, ka wuu u nò Sidon kànhe e. Zhuliyusi mpyi a Poli cùmu lemε ṅwə, maa kuni kan Poli á u sà fworu u ceveebii na, yaayi kyaa li nyε u na ke, bà u si mpyi si sà yire cya pi á mε. ⁴ Lire kàntugo wuu à yíri wani maa kuni lwə na ṅkèεge mà sà ntòro Sipiri kini ṅkere na, naha na ye kafeεge mpyi na wuu jùṅə bēni. ⁵ Ka wuu u ṅkàre suumpe lwəhe ṅun'í mà sà ntòro Silisi kùluni ná Panfili wuuni taan, maa ṅkàre mà sà nò Mira kànhe na Lisi kùluni i. ⁶ Nyε ka sòrolashiibii yyaha yyére shinṅi si bakwəge kà ta wani k'á yíri Alεzandire kànhe e na ṅkèεge Itali kini i, maa wuu pyi wuu à fworu bakwəge niṅcyiige e mà jyé kur'e.

⁷ Wuu à canmpyaa niṅyahagii pyi lwəhe ṅun'í. Bakwəge nyε a mpyi a jà na ṅkèεge fwəfwə mε. Wuu à kànha sèl'e maa nta a jà a nò Kínidi kànhe sìcampe na. Nyε ná kafeεge mpyi a wuu kárama pēn kuru kàmpanṅke na, ka wuu u ntòro Kereti kini ṅkere na, mà kàre Salamoni kàmpanṅke na. ⁸ Kuru kàmpanṅke shemε mpyi a pēn, ṅka wuu à wuye waha maa ṅkàre mà sà nò cyage k'e, pi maha kuru mεge pyi: «Bakwooyi Tayyerege Niṅcēnṅke». Kuru cyage na nyε Lase kànhe ṅkere na.

⁹ Tère nimbwoo mpyi a tòro wuu na kuni na mà kwə. Bakwofeni mpyi a pa mpyi farati, naha na ye wyeere tèni mpyi a nò a kwə, Yahutuubii súnṅi tèni mpyi a tòr'a kwə. Nyε ka Poli si u tanyage jwo. ¹⁰ U à jwo: «Mii ceveebii, mii naha a li kàanmucya mà li ṅya na wuu kùsheeni sì jùṅə kuu ná kakyara nimbwəṅə nyε a fworu l'e mε. Yaayi wuu à le bakwəge e ke, ti si n-dá yire ná bakwəge na mà de! Wuu yabilimp̄ii pi nyε k'e ke, wuu múnahigii na ṅyε ku ṅwəge e mà.»

¹¹ ṅka sòrolashiibii yyaha yyére shinṅi mpyi a dá bakwəge fèvoonji ná ku jùṅufooji wumpe na mà tòro Poli wumpe táan. ¹² Kuru cyage bakwooyi

tayyérege mú nyε a mpyi a jwə wyeere tēni i mε. Lire kurugo mp̄ii pi mpyi bakwəoge e ke, pire niɲyahara mpyi a li ta na pi pyiɲkanna cya pi i yīri wani kuru cyage e, pi a si Fenikisi kànhe bakwooyi tayyérege e Kereti k̄ini i, pi i sà wyeere tēni pyi wani. Kuru cyag'á yyaha kan canɲacwumpe e. Kafeebwoyi nyε na n̄oni kuru cyage na mε.

¹³ Nyε kafεεge nimbiler'á pa na fwu na yīri wòro kùl'e ke, ka pi i wá na s̄on̄ji na pire sí n-jà n-kàre. T̄on̄mpirige pi maha nt̄εg'a bakwəoge yyéεɲε ke, maa kuru ww̄u wani, ka bakwəoge si wá na ηk̄εεge Kereti k̄ini ηkere na. ¹⁴ Li nyε a m̄o mε, ka kafeebwəh̄o si yīri na fwu na yīri suum̄o kùl'e na ηk̄εεge canɲafyinmpe e na jcw̄uunni wuu j̄uɲ'i. Pi maha kuru kafeebwəh̄o mεge pyi: «Erakl̄on̄». ¹⁵ Ka kuru kafeebwəhe si mpa bakwəoge lw̄ó. Wuu nyε a jà a ku k̄éεɲε mε, ka wuu u wuye yaha ku cye e. ¹⁶ Kafεεg'á kàre ná wuu e, ka wuu u sà nt̄oro k̄ire nimbilere ηkere na, suumpe lw̄əh'á li kw̄ulo, li mεge nyε Koda. Kuru cyag'á pa jyè wuu ná kafεεge shw̄əh̄al'e maa ku t̄egele kw̄on̄ wuu na dooni ke, bakwobileni* li mpyi wuu á ke, ka wuu u wuye waha maa lire ηh̄ahana a yige lw̄əhe e, ηka báara u mpyi lire tayigege e dε!

¹⁷ Nyε wuu à n̄ur'a pa bakwobileni l̄εɲε ke, maa m̄εεε t̄εg'a bakwobwəhe yal'a p̄wə. V̄aan̄ke ku maha bakwəoge pyi ku u ηk̄εεge ke, maa kuru t̄irige, nah̄a na ye wuu mpyi na fyáge kafεεge ká ηkw̄ə bakwəoge lw̄ó sí ηk̄àre zà yaha nticyεɲɲi j̄uɲ'i Libi k̄ini k̄ampan̄ke na mε, maa wuye yaha kafεεge cye e ku u ηk̄éεɲɲi. ¹⁸ Kafeebwəhe f̄anha mpyi na mp̄ēre fo li nyε a pa jwə mε, kuru can̄ja n̄umpan̄ja, ka pi i wá na bakwəoge fun̄ɲo yaayi yà ww̄u na wàa lw̄əhe e. ¹⁹ Ku canntanrewoge, ka bakwəoge feveebii yabilimp̄ii si pi báarapyiyaayi yà ww̄ul'a wà lw̄əhe e. ²⁰ Wuu à canmpyaa niɲyahagii pyi, canɲanȳiini bára w̄origii na, wuu nyε a kuru ká nȳa mε. Kafeebwəhe f̄anhe mpyi na nyahage na wá, fo wuu puni mpyi a li yaha na wuu wà saha sí n-shw̄ə mε.

²¹ Wuu mpyi a m̄o maa yalyige lȳi. Ka Poli si mpa yīr'a yyéε s̄up̄yire yyaha na, maa jwo: «Mii ceveebii, yii mpyi a yaa yii i mii jwumpe lógo, wuu u nt̄éεn̄ Kereti k̄ini i. Lire n'a mpyi a pyi, ηke kafeebwəhe ku ηke k'á wuu ta, ka wuu u mp̄ōn̄ yaayi njemu i ke, lire là mpyi na sí n-pyi mε. ²² N̄ka numε, mii sí yi jwo yii á, yii àha vyá mε, yaf̄ȳin̄ sí yii wà ta mε. Bakwəoge kanni i wuu sí n-p̄ōn̄. ²³ Kilen̄i ηgemu wu u nyε mii, mii sí i báare u á ke, yii li cè na uru m̄èl̄εk̄εɲi wà à uye cȳéε mii na p̄ilaga, ²⁴ maa yi jwo mii á na mii àha raa fyáge mε, na mii à s̄aa yaa mii yyéεɲε saanmbwəhe Sezari yyahe taan. Kile à jwə mii na maa mii j̄areyi lógo. Shin maha shin u nyε ná mii i bakwəoge e ke, u sí wuu puni shw̄ə. ²⁵ Lire e ke mii ceveebii, yii àha raa fyáge mε. Mii à dá Kile na. Nje y'á jwo mii á ke, yire puni sí n-t̄oro yi jwun̄kanni na. ²⁶ N̄ka bakwəoge sí n-k̄éεge ná wuu e lw̄əhe niɲke k̄ini l'e.»

²⁷ Kuru ku mpyi wuu nump̄ili k̄ε ná sicyεrewoge suumpe lw̄əhe j̄uɲ'i, kafeebwəhe sí i wuu lw̄úu na ηk̄éεge ku j̄ȳii cyeyi i. Suumpe lw̄əhe j̄uɲ'i wuu mpyi ke, kuru mεge na mpyi Adiriyatik̄i. Niɲk'á pa j̄i ke, ka bakwəoge feveebii si wá na s̄on̄ji na wuu à byanhara k̄umpoge na. ²⁸ Ka pi i m̄εεε le a t̄irige lw̄əhe e maa ku s̄úma mà ku c̄ugumpe ta m̄et̄irii beɲaaga ná ke ná baashuunni. Ka pi i file yyaha na, maa n̄ur'a ku s̄úma mà ku ta m̄et̄irii beɲaaga ná baataanre. ²⁹ Pi mpyi na fyáge bakwəoge ká ηkw̄ə zà

* **27:16** Bakwobileni maha mpyi nimbwəhe fun̄jke e. Nimbwəhe ká ηk̄éεge, s̄up̄yire maha j̄ȳiile ná nimbileni i.

ŋkúu kafaage kà na lwòhe e me. Nye tònmpiriya pi maha ntèg'a bakwòoge yyéne ke, ka pi i yire sicyere tírige lwòhe e bakwòoge kántugo yyé, maa ntéen pi funvwugo wuubii na nyège sigili. ³⁰ Nye mà pi yaha pur'e, mpii pi mpyi na bakwòoge fi ke, pir'à bakwobileni yig'a tírige lwòhe e, maa piye pyi mu à jwo tònmpirige kà pire la nye si ntírige bakwòoge yyaha yyé, mà li ta tafene pi mpyi na ncaa bakwobileni cye kurugo. ³¹ Ka Poli si sòrolashiibii ná pi yyaha yyé shinnj pyi: «Ná bakwòoge feveebii nye a téen bakwòoge funnke e me, yii si n-sì n-shwò me.» ³² Nye mēere ti mpyi a tég'a bakwobileni pwò ke, ka sòrolashiibii si tire kwòn, maa li yaha l'à kàre lwòhe núnj'i.

³³ Nye nyég'à pa byanhara ke, ka Poli si li cya pi pun'à na pi njyi cya pi lyí. U à jwo: «Canmpyaa ke ná sicyere cyi nye ncyii, yii funmpen wuubii pi nye, yii sàha njyi sèe wu lyí me. ³⁴ Lire e mii na li caa yii á, yii njyi cya yii lyí. Lire li sí yi pyi yii fàha ta yii i shwò. Mii sí yi jwo yii á, yii wà núnjúnjò ninjin si n-sì n-pínni me.»

³⁵ Poli à yire jwo ke, maa bwúuruŋi lwó maa fwù kan Kile á pi puni nyii na, maa u kwòn kwòn, maa wà lwó na lyí. ³⁶ Pi sanmpil'à lire nya ke, ka pi puni yákilibii si ntéen, ka pi i wá na lyí mú. ³⁷ Wuu shiin ŋkwuu shuunni ná shiin beetaanre ná ke ná baani (276) pi mpyi bakwòoge e. ³⁸ Wuu pun'à lyí a tìn ke, sùmapyanj u mpyi bakwòoge e ke, ka pi i uru wu lwòhe e, bà bakwòoge si mpyi si faha me.

³⁹ Nyég'à pa múgo mà wuu à nò cyage ŋkemu i ke, bakwòoge feveebii nye a mpyi a kuru cyage cè me. Ka pi i lúnkuunji wà nya, njnke mpyi a fworò wani, ka pi la si mpyi s'a ŋkèege wani kuru cyage e. ⁴⁰ Nye tònmpirige ku maha ntég'a bakwòoge yyéne ke, pi à kuru sàha mà tírige lwòhe e, mēere ti maha ntég'a bakwòoge yafenke pwò ke, maa tire sàha mú, maa vāanja nitabaaga pili bakwòoge yyaha yyé, bà kafēge si mpyi s'a ŋkèege ná k'e suumpe lwòhe njwoge na me. ⁴¹ Pur'e pi nye, ka bakwòoge si ŋkàr'a sà dùgo nticyen nanke kà núnj'i, lúnkuubii pii shuunni shwòhol'e. Bakwòoge munag'à kàr'a sà ncúru nticyenji i, ku nye a jà a fworò me. Lir'à lwòhe ta ku u fuuli na yíri na ma na bakwòoge kántugo yyérenji bwùun, fo mà sà kuru kèege.

⁴² Sòrolashiibii la mpyi si kàsujyibii bò, bà li si mpyi pi wà kà ŋkwò lwòhe nà vworo si shwò me. ⁴³ Nka sòrolashiibii yyaha yyé shinnj la mpyi Poli si bò me. Lire kurugo nde sòrolashiibii la mpyi si mpyi ke, ka u u pi sige lire na. Mpii pi na jini lúnani na ke, ka u u jwo na pire pi fyánha a cwo lwòhe e, pi i ku nà pi sà fworò kùmpoge na. ⁴⁴ Maa yi jwo pi sanmpil'à na pi cikwooyi yà, lire nye me bakwòoge jyayi yà lwó pi i dùgo yire núnj'i pi i fàha le, pi i lwòhe jyiile yire núnj'i. Amuni l'à pyi, ka pi puni si jyil'a kàre kúnke na, yaaga nye a pi wà ta me.

28

Karigii cyi à pyi mà Poli yaha Maliti kini i ke

¹ Nye wuu shwonkwooni kántugo, ka pi i yi jwo wuu á na kuru cyage mege na nye Maliti. ² Lire kini shiinbil'à wuu cümü leme njwò sèl'e. Ná zàhe sí mpyi na ncwo wyeere sí nye, ka pi i nabwòho le, maa wuu puni pyi wuu à pa nténn'a kuru kwúulo na ware. ³ Poli à pa yíri si kánkyaanyi yà fàara si mpa le nage e, lir'à màcwónjji wà ta wani yire kánkyaanyi i. Yi talenke e, nage kafug'à jyè uru màcwónjji i ke, ka u u yír'a kwòro Poli cyege

na. ⁴ Kàñhe shiinbil'à wwòñi ñya u u fánñi Poli cyege na ke, ka pi i wá na yu piy'á na: «Nàkaana baa, ñge nàñi sí n-ta shinbu. U méé ñye u à shwò lwòhe na ke, wuu yasunñke “Seenjifoo” ñye na ñko si u yaha u shi shà mé.»

⁵ Ñye ka Poli si wwòñi ñàhara a cyán nage e. Wwòñi tanòñke ñye a mpyi a yafyin pyi u na mé. ⁶ Sùpyire mpyi na sòññi na kuru cyege sí n-fwò, na u sí n-cwo n-kwú lire tèenuuni i. Pi à u ñyii cyán mà mò, pi ñye a yafyin ñya k'à u ta mé, ka pi funzòññore si ñkèññe, maa jwo na yasunñke kà ku ñye Poli.

⁷ Cyage e wuu mpyi ke, kìnifoonji cyage kà na mpyi kuru ñkere na, uru nàñi mége na mpyi Pubilusi. U mpyi a wuu ñùñò bê a ñwò, maa wuu pyi wuu à wuu sunmbage lèñe u pyenge e canmpyaa taanre funñ'i. ⁸ U tunji mpyi tasinnage e cifwure ná tògòtògòñiñi cye e. Ka Poli si ñkàr'a sà fwooro u na, maa u cyege taha u na, maa Kile ñáare u á, ka u u ñcùñò. ⁹ Lir'à pyi ke, ka kuru cyage yampii puni si wá na sì Poli yyére, ka u u wá na pi cùñi. ¹⁰ Kuru cyage shiinbil'à pèente shiñi puni taha wuu na. Wuu tèekaren'à pa nò, ka wuu u wá na ñko raa jyè bakwòoge e ke, yaayi kani li mpyi wuu na ke, pi à yire puni kan wuu á.

Poli à nò Ìròmu kànbwòhe e

¹¹ Yìñye taanre wuu à pyi kuru cyage e. Bakwòoge k'à yíri Alèzandire kàñhe e ná pi maha ku pyi: «Ñampii*» ná ku mpyi a yyér'a kafeebwoyi tèni pyi wani ke, wuu tèekaren'à pa nò ke, ka wuu u jyè kur'e na ñkèege. ¹² Wuu à sà nò Sirakusi kàñhe na ke, maa canmpyaa taanre pyi wani. ¹³ Wuu à yíri wani ke, maa ñkèege suumpe lwòhe ñwò kurugo mà sà nò Erezho kàñhe na, maa shwòñ wani. Kuru canña nùmpañña, mà wuu ninñkaribii yaha, ka kafeebwòhò si yíri na fwu wuu kàmene yyére. Canmpyaa shuunni wuu à pyi kuni na, maa nta a nò Puzòli kàñhe na. ¹⁴ Wuu à sà dánafeebii pii ta wani kuru kàñhe na, ka pire si li cya wuu á na wuu cibilaaga ninñkin pyi wani ná pire e. Puru funñke e wuu à pa yíri wani mà kàre Ìròmu kànbwòhe e.

¹⁵ Ñye Ìròmu dánafeebil'à wuu kyaa lógo na wuu wá na sì wani pi yyére ke, ka pi pii si mpa wuu ñùñò bê fo Apwusi caange na. Cyage mége pi maha mpyi: «Nampwuunbii Tatiriyyi Taanrenji» ke, ka pii si mpa wuu ñùñò bê wani. Poli à pi ñya ke, maa ntíl'a fwù kan Kile á, ka màban si jyè u e. ¹⁶ Wuu à sà nò Ìròmu kànbwòhe e ke, ka pi i ñkàr'a sà Poli yaha u mége cyage e, maa sòrolashinji wà yaha u u u kàanmucaa.

Poli à Jwumpe Nintanmpe jwo Ìròmu kànbwòhe e

¹⁷ Ñye canmpyaa taanr'à pa ntòro ke, ka Poli si Yahutuubii ñùñufeebii yyere uye yyére. Pi à pa bínni ke, ka u u jwo: «Mii cùnmpyibii, pi à mii cù Zheruzalèmu kàñhe e, maa mii le Ìròmu fàñhafeebii cye e mà lí ta mii ñye a yafyin pyi wuu shiñi sùpyire na mé, mii mú ñye a yafyin pyi ndemu l'à para ná wuu tulyeyi làdaabil'e mé. ¹⁸ Pir'à mii yí'b'a kwò ke, pi la mpyi si mii yaha, ñaha na ye pi ñye a yafyin ta mii à pyi ndemu li sí n-pa ná l'e pi mii bò mé. ¹⁹ Ñka Yahutuubii ñye a mpyi a ñee pi mii yaha mé, lire kurugo, li mpyi a pyi fànha kyaa mii na, mii i na kataanmpe le saanbwòhe Sezari cye e. Ñka wuu shiñi sùpyire ñcèege funñò ñye a mpyi mii á mà dè! ²⁰ Lire na mii à li cya si yii ñya si jwo ná yii e. Izirayeli shiinbii sòññòr'à taha Shwofoonji ñgemu na ke, yii li cè na uru kurugo pi à mii pwò ná ñje yòròyi i.»

* **28:11** Bakwofempii mpyi maha pire ñampii sunni bà pi si mpyi s'a pire kàanmucaa lwòhe ñunñ'i mé.

²¹ Ka pi i Poli pyi: «Zhude kùluni shin sàha séme kan naha wuu á mu kyaa na me, wuu cinmpworonji wà mú sàha ñkwò a yîri wani mà pa yafyin jwo, lire ñye me mà mu mepenge jwo wuu á me. ²² Nka nje yi ñye mu á ke, wuu la ñye ma a yire jwo wuu á, naha na ye wuu à li cè na Kile kuni i mu ñye ke, sùpyir'à ntùjke taha lire na cyeyi puni i.»

²³ Nye ka pi i canjke kabere tég'a kan pij'á. Kur'à pa nò ke, ka shinnyahara si bâra sùpyire na mà piye ta Poli cyage e. Mà lwó ñyège na fo mà sà nò yàkonke na, ka Poli si wá na Kile Saanre kyaa yu pi á, maa pyinƁannigii puni cya ná MusaSaliyanji ná Kile tûntunmpii sanmpii sémebii jwumpe e, bà pi si mpyi si dá Yesu na me. ²⁴ Ka pii si dá Poli jwumpe na, nka pii ñye a dá pu na me. ²⁵ Tire sùpyire ñye a bê ninƁin na me. Nka mà jwo pi caala ke, ka Poli si kyaa ninƁin jwo pi á, u à jwo: «Kile tûntunji Ezayi mpyi a jwumpe mpemu jwo yii tulyeyi na, Kile Munaani fânhe cye kurugo ke, puru mpyi a sî sè. ²⁶ Kile mpyi a u pyi “Sà yi jwo nge supyishin'á na:

‘Yii sí n-sii raa núru, nka yii sí raa yafyin yyaha cini me.

Yii sí n-sii raa wíi, nka yii sí raa yafyin jaa me.’

²⁷ Naha kurugo ye nge supyishin'à cyé si pi zòmpii kênne, maa pi ñingyigii tò, maa pi ñyigii tò, bà pi ñyigii si mpyi cyi àha raa jaa me, pi ñingyigii kà hà raa núru me, pi zòmpyaagii kà hà ñkênne me.

Lire l'à pi ta pi ñye a ñen'a yyaha kênne mii yyére, si shwò me†.»

²⁸ Ka Poli si núr'a pi pyi: «Supyishinji sannji u ñye u ñye Yahutuu me, yii li cè na Jwumpe Nintanmpe pu ñye na sùpyire zhwonji kyaa yu ke, Kile à puru tun pir'á. Pire pi ke, pire sí pu lógo.»

[²⁹ Poli à puru jwo ke, ka Yahutuubii si yîri na ñkège, maa piye kyáali sèl'e na wá.]

³⁰ Poli à yyee nimpunji shuunni pyi bage k'e Ɔromu kànbwòhe e. U mpyi maha kuru bage sàrani. Sùpyire ti mpyi maha si u yyére ke, u mpyi maha tire puni cwôre na ñwòge. ³¹ U mpyi maha sùpyire kálali Kile Saanre kyaa na, maa Kafoonji Yesu Kirisita kyaa yu pi á fyagara baa, wà mú mpyi maha u sige uru báaranji mpyinji na me.

Lɛtɛɛŋi Poli à tun Ɔrɔmu dánafeebil'á ke Mpe yii à yaa yii cè mà jwo yii jyè lɛtɛɛŋi funɔ jwumpe e ke

Poli na mpyi Yahutu, u à si Siri kɔni i, Tarisi kàhe e. Nka Zheruzalɛmu kàhe e u à lyɛ, wani u à Kile Jwumpe taanna mú. Poli mpyi a uye pwɔ Yahutuubii làda karigii na sèl'e. U mpyi maha dánafeebii kyéregɛ sèl'e. Nka Kafoonji Yesu à uye cyêe u na, maa u yyer'a pyi u túnntunɔ supyishinji sanɔ'á.

Poli la mpyi si nkàre Ɔrɔmu kànbwàhe e si Jwumpe Nintanmpe jwo, si yíri wani si nkàre Ɛsipani kɔni i si sà Jwumpe Nintanmpe jwo wani mú, nka u nye a jà a li pyinɔkanni ta mɛ.

Dánafeebii kurunɔke ku mpyi Ɔrɔmu kànbwàhe e ke, kuru shiinbii mpyi Yahutuubii ná supyishinji sanɔ.

Nye ka Poli si mpa lógo na dánafeebii pi mpyi a fworɔ Yahutuubii shinji i, ná mpíi pi mpyi a fworɔ supyishinji sanɔ i ke, na nɔgaha na wá uru supyishinji kuuyi shuunniɔ shwàhɔl'e: Yahutuubii mpyi a supyishinji sanɔ le barag'e mɛ, naha kurugo ye pi mpyi a li ta na supyishinji sanɔ nyɛ na Kile túnntunɔ Musa Saliyanji kurigii naare mɛ. Supyishinji sanɔ mpyi na sònni na pir'à pwɔrɔ, naha kurugo ye pire nyɛ a pwɔ uru Saliyanji ná mɛ.

Ka Poli si li cyêe pi kuuyi shuunniɔ na na Kile nyɛ a sùpya pwɔɔnɔ sùpya na mɛ, Jwumpe Nintanmpe na nyɛ sùpyire puni wumɔ, Yahutuubii bàra supyishinji sanɔ na.

Sùpyire pun'à Kile jwɔmɛɛni yaha, Yahutuubii bàra supyishinji sanɔ na. Kile lùun'à yíri sùpyire puni taan (1.18--3.20). Nka Yesu u nyɛ u nyɛ a kapii pyi mɛ, ur'à kwù sùpyire puni cyaga. U kwùn'à sùpyire kapegigii yàfa ti na. Lire e shin maha shin u à dá u na ke, Kile maha pire tòre shintiibil'e (3.21--5.21). Pyinɔkanni na Kile maha sùpyanji pyi na u à tí ur'à ke, Jwumpe Nintanmpe na lire cyêe. Dániyanji kanni kurugo lire maha jà a pyi, mà lwɔ tasiige na, mà sà nɔ takwàge na (1.17).

Poli à li cyêe na Kile Saliyanji na nyɛ yacɛnnɛ, nka li fàhe nyɛ sùpyanji i, u jà u a u kurigii naare mɛ. Nka Kile à jùnaara ta wuu na, maa u Munaani tun l'à wuu tɛge (6--8).

Nye Poli à jwo mà yyaha tí ná Yahutuubil'e, u a jwo: Yahutuubii pìi mén'à Kile Njɔcwɔnrɔni cyé ke, Kile nyɛ a u shiinbii cyé mɛ. U à jwɔ pi na maa pi cwɔnrɔ. Canɔka Izirayɛli shiinbii sí shɔni ninɔkwombaanji ta Yesu Kirisita cye kurugo (9--11).

Mà tàanna ná Kirisita kacɛnni nimpíiini i wuu mú pun'à, pyinɔkanni na dánafeebil'á yaa pi piye pwɔ u na, pi i piye kyaa táan piy'á ná pi zòmpyaagii puni i ke, Poli à lire cyêe pi na (12--16).

Lɛtɛɛŋi tasiige

¹ Mii Poli na nyɛ Yesu Kirisita báarapyi. Kile à mii cwɔnrɔ maa mii yyere mà pyi Yesu túnntunɔ, bà mii si mpyi s'a u Jwumpe Nintanmpe yu sùpyir'á mɛ. ² Kile mpyi a puru Jwumpe Nintanmpe jwɔmɛɛni lwɔ fo tɛmɔni i u Jwumpe Semɛni i u túnntunmpii cye kurugo. ³ Puru Jwumpe Nintanmpe na u Jyanji shɛnrɛ yu, uru nɔgemu u à pa mpyi sùpya maa mpyi saanji Dawuda túluge shin ke. ⁴ U à jɛ a fworɔ kwùni i, Kile Munaani

à li cyêe na Kile Jyani wi, uru u nyɛ wuu Kafoonji Yesu Kirisita, uru u nyɛ sɔ̃ɔfoo. ⁵ Uru cye kurugo Kile à ɲwɔ mii na, maa mii pyi tɔ̃ntunɲɔ Kafoonji mɛtange kurugo, bà supyishinji puni si mpyi si dá u na s'a u pɛre mɛ. ⁶ Yii mú na nyɛ tire sùpyire e, yii Kile à ywere yii pyi Yesu Kirisita wuu ke. ⁷ Yii pi nyɛ Ɔrɔmu kànbwɔhe e ke, yii pun'á mii à ɲge lɛtɛɛɲi kan. Kile à yii kyaa táan uy'á, maa yii yyer'a pyi u wuu. Wuu Tunji Kile ná wuu Kafoonji Yesu Kirisita pi ɲwɔ yii na, pi i yyeɲinɲke kan yii á.

Poli la nyɛ si sà fworɔ Yesu dánafeebii na Ɔrɔmu kànbwɔhe e

⁸ Yyeciyyige na, mii à fwù kan na Kilenji á, Yesu Kirisita mɛge na yii puni kurugo, ɲaha na ye yii dáníyanji kyaa na yu dɔ̃nyɛɲi cyeyi puni i. ⁹ Mii na báare Kile á ná na zòmbilini puni i, u Jyani Jwumpe Nintanmpe ɲjwunji cye kurugo. Kile à li cè na mii na sòɲɲi yii kyaa na, na Kileɲareyi puni i. ¹⁰ Tère o tère e mii nyɛ na Kile ɲáare ke, mii maha li cya u á, kampyi u ɲyii wuuni li nyɛ li li, u na yaha si tère ta sà fworɔ yii na. ¹¹ Yii li cè na mii la à sii si yii ɲya, Kile Munaani à kàlanji ɲgemu kan mii á ke, bà mii si mpyi si sà yii taanna uru na, yii i fánha ta mɛ. ¹² Mii la nyɛ si màban le yii e bà yii si mpyi s'a si yyaha na Kile kuni i mɛ. Mà bàra lire na, mii la nyɛ yii Kile kuni yyaha yyére zhèɲi si màban le mii i.

¹³ Mii cɔ̃nmpyiibii, mii la na nyɛ yii li cè, na mii mpyi a li lwó tooyo ɲɲyahay'e naye funɲ'i, si sà fworɔ yii na, bà mii si mpyi si báara pyi yii yyére si u fyè ɲya yii shwɔhɔl'e, bà mii à u ɲya supyishinji sanɲi shwɔhɔl'e mɛ. Ʋka ali numɛ, mii sàha ja a shà mɛ. ¹⁴ Kànbwɔhɔshiin bàra nyɛgeɲwɔhɔshiin na, mpɲi pi à kàla ke, mà bàra mpɲi pi nyɛ pi nyɛ a kàla mɛ, sùpyire puni fwoɔ na nyɛ mii na Jwumpe Nintanmpe ɲjwunji kàmpañke na. ¹⁵ Lire kurugo l'à sàa táan mii á, mà sà Jwumpe Nintanmpe jwo yii Ɔrɔmu shiinbil'á mú.

¹⁶ Mii nyɛ na sílege si Jwumpe Nintanmpe jwo mɛ, ɲaha kurugo ye mpiimu ká dá pu na ke, Kile sífene ti nyɛ pu pi mà pire shwɔ, mà lwó Yahutuubii na, mà sà nɔ supyishinji sanɲi na. ¹⁷ Yii li cè, pyinɲkanni na Kile maha sùpyanji pyi u à tí u yyaha taan ke, Jwumpe Nintanmpe maha lire cyêre. Dáníyanji kanni cye kurugo lire maha ja a pyi, mà lwó tasiige e, mà sà nɔ takwɔge e. Yire y'á sémɛ Kile Jwumpe Semɛɲi i na: «Sùpyanji u à tí ke, dáníyanji cye kurugo uru maha mpyi ɲyii na*.»

Mpii pi nyɛ pi nyɛ na fyáge Kile na mɛ

¹⁸ Mpii pi nyɛ pi nyɛ na fyáge Kile na, maa mpyi pi nyɛ a tí mɛ, Kile lùyirini na liye cyêre mà yiri ɲɲyɲi i pire mɛɛ na, ɲaha na ye pi ntiimbaanji kurugo, pi à cyè sèɲi na. ¹⁹ Mà li ta, nde wà sí n-ja n-cè Kile kyaa na ke, lir'á finɲe pi á. Kile yabilin'á lire fínɲi'á cyêe pi na. ²⁰ Kile sífente tɛgele baa woore ná u yabilinji nyɛ yaage ɲkemu ke, yire na nyɛ yaaya ɲɲyambaaya. Ʋka mà lwó dɔ̃nyɛɲ'á dá ke, yaayi Kile à dá ke, u sífente tɛgele baa woore ná u kileere na ɲaa na ɲcwúu yire cye kurugo. Lire e ke tanga tataga nyɛ sùpya á mɛ. ²¹ Ali mà li ta pi à Kile cè, u ná pèente t'á yaa ke, pi nyɛ a tire taha u na mɛ, pi nyɛ na fwù kaan u á mú mɛ. Pi sòɲɲɔre na nyɛ laaga baa, pi yákilibii puni si nyɛ numpire. ²² Pi à piye yaha yákilifee, mà li ta sɔ̃ɔcomii pi.

²³ Kile u nyɛ u nyɛ na ɲkwúu mɛ, pi à uru sɔ̃nampe fáa ná yaayi ya malwɔɔre e, ɲjemu yi nyɛ na ɲkwúu ke, mu à jwo: sùpyanji ná sanɲɛɛnre ná tooyo sicyɛɛre yaayi ná ɲɲɲke yafiliyi.

* 1:17 Abakuki 2.4

24 Lire kurugo Kile à pi yaha piy'á pi i katupwòhòyi pyi mà tàanna ná pi nyii wuuni i, fo ka pi njini si láha pi na. 25 Pi à Kile sèenji fáa kafinare na, maa u yadayi père maa yi kère, maa jcyé yi Davoonji na, uru sí u à yaa ná nkèenji i fo tèekwombaa. Amiina. 26 Lire kurugo Kile à pi yaha piy'á pi i pi nyii karigii silege baa wogigii pyi. Tasinnage k'à yaa k'a mpyi nòji ná ceenji shwòhòl'e ke, pi cyeebil'à kuru kèennje na mpyi ná piye e. 27 Lire pyinjanni na, nàmbaabii mú à cyeebii yaha wani, ka pi nàmbaareebii lage si shwò pi e. Nyé nàmbaabil'à silegebaare pyi ná pi nàmbaareebil'e, maa pi kapiini sàranji ta. 28 Nyé ná pi sí nyé a li ta kacenne si Kile cè mε, lire e Kile à pi yaha piy'á ná pi sònnojkanni nimpini i, ka pi i wá na kapyimbaagii pyi. 29 Pi zòompil'à jí ntiimbaanji karigii shinji puni ná pege na, pi nyé na ntinni mε, maa mpyi nyipèenfee. Pi zòompil'à jí yijcyege ná boore ná yoge ná nàpwòhare ná zòjkuuyi ná jwoore na. 30 Mεkεεgefee pi, maa mpyi Kile zàmpeemii. Pi nyé na silege mε, yàmpeene ná funmbwòhò sùpyii pi. Tèrigii puni i, kapegii nivònnoji yyaha pi na jcaa. Pi nyé a pi sifeebii jwòmεeni cù mε. 31 Yákili baafee pi, jwòmεεfee bà mε, sùpyigire nyé pi e mε, jùñaara nyé pi e mε. 32 Ali mà li ta pi à Kile Saliyanji cè, na cyire jcyii karigii pyifeebil'à yaa ná kwùni i, pi nyé a li dá cyi mpyinji kanni na mà de! Nka mpìi pi nyé na cyi pyi ke, pi maha màban leni pire e.

2

Shinji u nyé na sùpyire sannte cêege ke, urufoo maha jçèegeji nò uye na

1 Nyé mu shin maha shin u maha sùpyire sannte cêege ke, tànga nyé a sù mu á mε. Mu aha a sùpyire sannte cêege, mu maha jçèegeji cyán maye na, jaha na ye karigii na mu na sùpyire sannte cêege ke, mu mú na cyire pyi. 2 Wuu à li cè na mpìi pi nyé na cyire karigii pyi ke, Kile sí pire sàra si ntàanna ná pi kapyiinkil'e ntùinji funjke e. 3 Mu u nyé na cyire karigii pyifeebii cêege mà li ta cyire mu mú nyé na mpyi ke, mu na sònnoji mu sí n-shwò Kile yibige na be? 4 Lire e ke Kile u à kariii kwú ke, mu na uru ticenmpe ná u lùtaanni tεgele baa wuuni njini fare la? Mu nyé a cè na Kile ticenmp'à yaa pu mu pyi mu u ma toronjkanni kèennje mà? 5 Mu ninjyiwaani ná mu toronjkanni nkèennjēmbaanji kurugo, mu na nàvunjke bínnini maye yyaha na canjka mεε na, kuru nkemu i Kile sí u lùyirini ná u yukyaani cyée sùpyire na ntùinji funjke e ke. 6 U sí sùpyire puni sàra si ntàanna ná ti kapyiinkil'e*. 7 Mpìi pi à piye waha maa kacennkii pyi bà pi si mpyi si mpyi shinbwoo Kile yyahe taan, u u pi kèe, pi i mpyi ná u e tèrigii puni i mε, u si shinji ninjkwombaanji kan pir'á. 8 Nka mpìi pi nyé na nàkaante pyi, maa jcyé sèenji na, maa jεe ntiimbaanji na ke, nàvunjke ná lùyirini sí nò pire na. 9 Shin maha shin u nyé na kapegigii pyi ke, mà lwó Yahutuubii na yyecyiige na, mà sà nò supyishinji sanji na, kyaage ná yyefuge sí pire puni ta. 10 Nka shin maha shin u nyé na kacennkii pyi ke, mà lwó Yahutuubii na, mà sà nò supyishinji sanji na, nkèenji ná pèente ná yyenjke sí n-kan pire pun'á. 11 Naha na ye Kile nyé a sùpya pwònojo sùpya na mε.

12 Mpìi pi à kapegigii pyi mà pi ta pi nyé a Musa Saliyanji cè mε, yoge sí n-kwòn pire na u baa. Nka mpìi pi à kapegigii pyi mà pi ta pi à Musa Saliyanji cè ke, yoge sí n-kwòn pire na si ntàanna ná u e. 13 Mpìi pi nyé na Musa Saliyanji jwumpe nùru kanna ke, pire bà pi à tí Kile á mε. Nka mpìi pi nyé na u kurigii jaare ke, pire Kile sí n-pyi na pi à tí. 14 Supyishinji

* 2:6 Zaburu 62.13; Taanlinjii 24.12

sannji u nyε u nyε a Musa Saliyanji cε mε, pire ká a jaare na ntàanna ná u e piy'á, pi méε nyε Saliyanji cεmbaa ke, pi maha li cyéε pi jaaranjanni cye kurugo, na pir'à pi nimpyiini cε. ¹⁵ Pi maha li cyéε na nje Saliyanji nyε na yu ke, yir'à tēen pire funnj'i. Pi zōmpyaagii maha lire cyéε. Tèrigii cyil'e, pi sōnjore maha pi cēεge; tèrigii cyil'e ti maha pi tanga kaan. ¹⁶ Nyε bà mii à li jwo Jwumpe Nintanmpe e mε, canjke Kile sí shin maha shin sàra si ntàanna ná u kapyinjkil'e Yesu Kirisita cye kurugo ke, kuru canjke, sùpyire numpire karigii puni jwəhə sí múgo.

Kile à Yahutuubii cēεge mú

¹⁷ Nyε mu u à maye pyi Yahutu, ma a ma sōnjore taha Musa Saliyanji na, ma a maye pēε na mu na nyε Kile wu ke, ¹⁸ mu à Kile nyii wuuni cε, mu s'à taanna Musa Saliyanji karigii na, ka mu u kacenni cε. ¹⁹ Mu à maye pyi fyiinpaii kàbicunji, mpaii pi nyε numpini i ke, ma a maye pyi pire bēεnmpe. ²⁰ Mpii pi nyε pi nyε a kyaa cε mε, maa mpyi nànjokopyire fiige ke, mu à jwo na mu u nyε pire cyelentunji, mà li jùnjke pyi na mu à sēenji kuni jçènjì puni ta Saliyanji i.

²¹ Nyε mu u nyε na sùpyire sannte kálili ke, maye kála ke! Mu u nyε na njko na nànjkaage nyε a jwə mε, mu sí i ku pyi mà de? ²² Mu u nyε na njko na jacwəwə kà raa mpyi mε, mu sí i ti pyi mà de? Mu u nyε na njko na kacynzunn'à pēn mu á, mu sí maha kacynmbayi yaayi nànjkaage mà de? ²³ Mu u à maye pēε na mu à Musa Saliyanji karigii cε, mu sí nyε na u kurigii jaare mε. Lire e mu à Kile njini faha! ²⁴ Yii li cε na y'à jwo Kile Jwumpe Semēnji i na: «Yii Yahutuubii kurugo, supyishinji sannj'a Kile mεge kēεge†.»

²⁵ Sēε wi, mu aha a Musa Saliyanji kurigii jaare, kanjwə maha mpyi njkwōnñi na, njka ná mu nyε na Saliyanji kurigii jaare mε, mu njkwōnñi maha mpyi laaga baa. ²⁶ L'aha mpyi mu à jwo shinñi u nyε u nyε a kwōn mε, njka u na Saliyanji kurigii jaare, tá li sí n-pyi Kile á mu à jwo u à kwōn mε? ²⁷ Uru nànj nyε a kwōn u cyeere e mε, njka u na Saliyanji kurigii jaare. Nyε mu u nyε mu nyε na Saliyanji kurigii jaare mε, uru nànj u sí mu cēεge. Mà li ta, Saliyanji à sém'a kan mu á, mu mú s'à kwōn. ²⁸⁻²⁹ Mà si Yahutu cye kurugo, lire kanni nyε na wà pyi Yahutu sēε wuu mε. Fyèñi mú sí u à bwōn cyeere na mà tàanna ná Yahutuubii karigil'e ke, uru bà u nyε njkwōnñi sēε wunji mε. Yahutunji sēε wunji u nyε shinñi u nyε u wi funnjə karigil'e ke, Kile Munaani maha njkwōnñi njgemu pyi zōmbilini i ke, uru u nyε njkwōnñi sēε wunji. Sùpyir'á bà Yahutunji sēε wunji maha u njkēenji taa mε; Kile á u maha u taa.

3

Sùpyanji wà tufiige nyε à tíi mε

¹ Nyε l'aha nta amuni, njaha k'à Yahutunji wwū supyishinji sannji i yε? Kanjwə na nyε njkwōnñi na bε? ² Kanjwə nimbwoo na nyε u na kàmpañnyì puni na! Yahutuubil'á Kile à fyànha a u Jwumpe kan. ³ Nyε ná Yahutuubii pii sí nyε a pyi jwə mε ninjkinfee mε, lire sí Kile pyi u yiri u jwə mēeni njunji la? ⁴ Sēenji na, lire si n-pyi mε. Wuu à yaa wuu li cε na Kile na sēenji yu, sùpyire puni sí nyε kafiniviniimii bà y'à sémε Kile Jwumpe Semēnji i mε, na: «Kile, sùpyir'á yaa ti li cε na mu jwump'à tíi. Pi aha mu cēεge, mu à yaa mu u ta tangafoo*.»

† 2:24 Ezayi 52.5; Ezekiyeli 36.22-23 * 3:4 Zaburu 51.6

⁵ Nka kapegigii wuu nyε na mpyi ke, cyire ká li cyêe na Kile à tíi, naha saha ye? Kile lùuni ká yíri wuu taan, tá wuu à yaa wuu jwo na u nyε a tíi mε? (Naha mii na yu funṅṅ baa shin fiige.) ⁶ Kaṅεε bà mε! Kampyi Kile mpyi a tíi mε, di u mpyi na sí diṅyεṅi sùpyire kapegigii fwooni tò pi na n-jwo ye?

⁷ Nyε pii mú sí n-jà n-jwo: «Mii kafinare cye kurugo, Kile sèṅi ká fwor'a yyére u pèente kurugo, lire e, ta mii saha à yaa mii i ṅcû mu à jwo kapimpyiṅε?» ⁸ Nyε pii ká a puru yu, naha na wuu àha n-jwo na: «Wuu à kapegigii pyi, kacεṅṅkii si nta a fworu cyi e mà ye?» Pii na mii cêεge na mii à yire jwo. Pire si n-sii n-shwṅ Kile yoge na mε.

⁹ Di yi nyε ye? Wuu Yahutuubil'à pwórṅ sùpyire sannte na la? Mà byanhara bá la! Mii à fyânha a li cyêe, Yahutuubii bâra supyishinṅi sanṅi na, pi puni na nyε kapegigii tugure ṅwṅh'i, ¹⁰ bà y'à séme Kile Jwumpe Semεṅi i na:

«Sùpyanṅi wà tufiige nyε a tíi mε, ali shin niṅkin!

¹¹ Wà nyε a sii yákilifoo mε,

wà nyε na Kile caa mε!

¹² Pi pun'à kuni niṅcenni yaha,

pi pun'à pyi kaṅwṅṅ baa.

Wà nyε na kacεṅṅε pyi mε,

ali shin niṅkin†!

¹³ Pi ṅkṅṅnyi na nyε mu à jwo fanmugonahaga.

Pi maha pi ṅjirigii tège na pi sanmpii wuruge‡.

Pi ṅwṅshεεnr'à pi mu à jwo màcwṅṅ shṅnrṅ§.

¹⁴ Lanṅke jwumpe ná jwumpimpe kanni pu maha fwore pi ṅwṅyi i*.

¹⁵ Pi supyibo ton'à wyèε.

¹⁶ Pi maha ṅkεεgeṅi ná yyefuge yare pi tatoroyi puni i.

¹⁷ Pi nyε a yyεṅṅke kuni cè mε†.

¹⁸ Pi nyε a sii na fyáge Kile na mε‡.»

¹⁹ Nyε yire y'à séme Kile Jwumpe Semεṅi i Saliyanṅi kyaa na. Wuu s'à cè na wuu Yahutuubil'à y'à séma kan, bà li si mpyi sùpya ká tanga ta mε, sùpyire puni si ṅcêεge Kile yyahe taan. ²⁰ Lire kurugo Kile yyahe taan, sùpyanṅi wà tufiige si n-jà n-tíi Saliyanṅi kurigii ṅaaranṅi cye kurugo mε. Nde kanni Saliyanṅi maha jà a pyi ke, lire li nyε, u maha sùpyanṅi pyi u à kapiini cè.

Sùpyanṅi ká dá Kile na, Kile maha jwo na u à tíi

²¹ Nka numε, pyiṅkanni na wuu si n-jà n-tíi Kile yyahe taan ke, Kile à lire cyêe wuu na. Lire nyε a lwṅ a pwṅ Saliyanṅi kurigii ṅaaranṅi na mε. Yire Kile túnntunṅi Musa ná Kile túnntunmpii sanmpil'à jwo. ²² Kile maha sùpyire pyi shintiilii dánianṅi cye kurugo Yesu Kirisita na, wà nyε a wwû w'e mε. ²³ Sùpyire pun'à kapegigii pyi, lire l'à pi nàzhan yige Kile sinampe e. ²⁴ Nka Kile à ṅwṅ pi na maa pi pyi pi à tíi mana, Yesu Kirisita à pi ṅṅṅṅ wwû pi kapegigil'e ke, lire cye kurugo. ²⁵⁻²⁶ Kile à Yesu yaha a pa, pi i u kwòro cige na, bà u si mpyi si Kile lùuni ṅṅε, si wuu kapegigii yàfa wuu na, u sishange ṅṅṅi cye kurugo mε. Mà ta lire sàha mpyi mε, Kile lùtaanni kurugo, u nyε a mpyi a sùpyire cû a tàanna ná ti kapyiṅkil'e mε. Numε,

† 3:12 Zaburu 14.1-3; 53.2-4; Ekileziyasi 7.20 ‡ 3:13 Zaburu 5.10 § 3:13 Zaburu 140.4

* 3:14 Zaburu 10.7 † 3:17 Ezayi 59.8 ‡ 3:18 Zaburu 36.2

Yesu à pa, mpìi pi à dá u na ke, ali mà ta pi à kapegigii pyi, Kile à jwo na pi à tí. Lire Kile à pyi ke, ntiimbaa bà mε, ñaha na yε Yesu à pi kapegigii tugure lwó.

²⁷ Nye tá tanga saha na ñyε wà a u uye pée? Jnhó! Ñaha kurugo yε nde li ñyε na wii ke, Saliyañi kurigii ñaarañi bà mε, ñka dányañi. ²⁸ Sée wi, wuu à li cè na sùpyire ntùñi na ntaa dányañi cye kurugo, ñka Musa Saliyañi kurigii ñaarañi i bà mε. ²⁹ Taha Yahutuubii kanni wu u ñyε Kile? Supyishinji sanñi wu mú bàl'a? Jón ke! Supyishinji sanñi wu wi mú dε! ³⁰ Ñaha kurugo yε Kile ninñin u ñyε. Uru u sí Yahutuubii pyi na pi à tí pi dányañi kurugo, si supyishinji sanñi mú pyi na pi à tí pi dányañi kurugo.

³¹ Nye wuu aha dányañi kañwóoni jwo amuni, lir'a li cyée na Musa Saliyañi na ñyε kañwóo baa la? Mà byanhara bá la! Wuu bá maha u kañwóoni yal'a cyée.

4

Pyiñkanni na Kile à Ibirayima pyi na u à tí ke

¹ Nye Ibirayima u mpyi wuu Yahutuubii túluge siifooni ke, ñaha wuu sí n-jwo uru kyaa na yε? ² Kampyi yi mpyi a jwo na Ibirayima à tí u kapyiinñkii kurugo, u mpyi na sí n-jà uye pée, ñka ná yire sí bà y'à jwo mε, u sí n-jà uye pée Kile yyahe taan mε. ³ Yii li cè na y'à jwo Kile Jwumpe Semēñi i na: «Ibirayima à dá Kile na, u dányañi kurugo, Kile à jwo na u à tí*.» ⁴ Shin ká báara pyi, u sàrañ'a yaa u kan u á. Uru sàrañi ñyε a kan mana mε, ñka u ná ur'a yaa. ⁵ Shinñi u ñyε u ñyε a u sònñore taha u katiigii nimpyiinñkii na mε, maa dá li na na Kile maha kapegigii pyifeebii kapegigii yáfani pi na ke, Kile maha urufoo le shintiibil'e u dányañi kurugo.

⁶ Lire pyiñkanni na, sùpyañi Kile à pyi u à tí mà ta u kapyiinñkii fye bà mε, saanñi Dawuda mú à mεε cée urufoo wuuni ñwóñi kyaa na:

⁷ «Mpiimu u ntiimbaa kariii cyi à yáfa pi na, ka toro si ntaha pi kapegigii na ke, pire wuun'à ñwó.»

⁸ Kafoonji Kile ñyε a shinñi ñgemu cû a tàanna ná u kapegigil'e mε, urufoo wuun'à ñwó†.»

⁹ Nye mpìi pi à kwòñ ke, pire kanni wuuni l'à ñwó laa, ninñkwónmbaabii wuuni mú à ñwó? Wuu à yi jwo a kwò na: «Ibirayima à dá Kile na, u dányañi kurugo, Kile à jwo na u à tí». ¹⁰ Tèni i Kile à u cè shintiwe ke, u mpyi a kwòñ laa, u mpyi na sàha ñkwòñ mε? U ninñkwónñi bà mε, ñka u ninñkwónmbaanji. ¹¹ Lire kántugo ka u u ñkwòññi fyēñi ta, ñgemu u à li cyée na Kile mpyi a u cè shintiwe u dányañi kurugo mà u ta kwòñmbaa ke. Lire pyiñkanni na, mpìi pi ñyε pi ñyε a kwòñ mε, ñka pi à dá Kile na, ka Kile si jwo na pi à tí ke, Ibirayima à pyi pire puni tunji dányañi kuni i, ali pi mée nta pi ñyε a kwòñ mε. Kile à pire cè shintiilii. ¹² Mpìi pi à kwòñ ke, Ibirayima mú u ñyε pire tunji. Mpìi pi ñyε pi ñyε a kwòñ cyeeere e kanna mε, ñka pi na dányañi kuni ñaare wuu tunji Ibirayima fiige ke, pire kyaa miñ ñyε na yu. Ur'a dá Kile na mà ta u sàha ñkwòñ mε.

¹³ Nwómēñi Kile à lwó Ibirayima ná u túlug'á na pi sí ñnyēñi ta kóogó ke, li ñyε a lwó mà li ñunñke pyi na Ibirayima na Saliyañi kurigii ñaare mε, u à dá Kile na ka Kile si jwo u à tí ke, lire kurugo l'à lwó. ¹⁴ Lire ñwómēñi

* 4:3 Zhenezi 15.6 † 4:8 Zaburu 32.1-2

n'a mpyi a lwó a pwó Saliyaŋi kurigii jaaraŋi na, dániyaŋi kaŋwóó mpyi na si n-pyi me, Kile jwómeeeni mpyi na si n-pyi laage e mú me. ¹⁵ Yii li cè na Kile lùyirini jùŋke ku jye Saliyaŋi, ŋka ná Saliya jye me, wà mpyi na si u kafuun pyi me.

¹⁶ Lire pyiŋkanni na, yaayi jwómeeeni Kile à lwó ke, dániyaŋi kurugo l'à lwó, bà yi si mpyi s'a ntaa mana me. Wuu pi jye Ibirayima tùluge shiinbii ke, wuu à tèn ná l'e, wuu sí yire ta dániyaŋi cye kurugo, ali wuu méé ká mpyi wuu jye na Yahutuubii làda karigii pyi me. Mpii pi à dá Kile na Ibirayima fiige ke, pire puni mú sí yire ta. Uru u jye wuu puni tunji Kile kuni i. ¹⁷ Amuni y'à séme Kile Jwumpe Semeni i na: «Mii à mu pyi supyishi ni jyahawa tu†.» Kile u maha kwùubii jèni, yaayi yi jye yi mpyi me, maa yire dá ke, uru u à mpe jwo. Ibirayima à dá Kile na maa mpyi wuu tunji Kile yyahe taan.

¹⁸ Sòŋjò mpyi na si n-jà n-taha kani ndemu na me, Ibirayima à dá maa u sòŋjòre taha lire na. Lire e u à pa mpyi supyishi ni jyahawa tu bà y'à jwo Kile Jwumpe Semeni i me na: «Mu tùluge shiinbii sí jyaha wòrigii fiige§.» ¹⁹ Ibirayima mpyi a byanhara yee ŋkuu (100) na mà kwó. Ali mà u yaha u u sòŋji na ur'à lyé pyítaa na, u cwoni Sara sí jye cijirinje, u jye a u sòŋjòre láha Kile na me. ²⁰ Jwómeeeni Kile à lwó ke, u sòŋjòre jye a láha lire na mà jya me. Lire bá mpyi a u pyi u à dá Kile na sèl'e, maa u pére. ²¹ Ibirayima mpyi a sàa dá li na na jwómeeeni Kile à lwó ke, u sí n-jà li fùŋjò. ²² Lire e u dániyaŋi kurugo, Kile à jwo na u à tí. ²³ «Kile à jwo na u à tí» puru jwumpe jye a séme uru kanni kurugo me. ²⁴ Kile u à wuu Kafooni Yesu jè a yige kwùŋi i ke, wuu mpiimu pi à dá uru na ke, p'à séme wuu kurugo mú, jaha kurugo ye wuu mú sí n-pyi na wuu à tí. ²⁵ Kile à u kan kwùŋ'á wuu kapegigii kurugo, maa u jè a yige u e, bà wuu si mpyi si ntii uru yyahe taan me.

5

Wuu ná Kile shwòhòŋ'á yaa

¹ Lire pyiŋkanni na, wuu à pyi shintiilii Kile yyahe taan, wuu dániyaŋi kurugo, lire e wuu jye yyeŋjke e ná Kile e nume, wuu Kafooni Yesu Kirisita cye kurugo. ² Yesu barag'e, wuu dániyaŋi kurugo, wuu à Kile ticenmpe cè, maa pu taa nume canja maha canja. Wuu funjy'à sàa táan, jaha na ye wuu à dá li na na Kile sí wuu pyi shinbwoo uye yyé. ³ Mà bàra lire na, wuu à kwóro funntange e yyefuge tèn i, jaha na ye wuu à li cè na yyefuge maha ma ná mayezhiilini i. ⁴ Mayezhiilini maha ma ná sítare e zòzhwóre na. Síŋi ká nta, sòŋjòre tatahage mú maha nta. ⁵ Tire sòŋjòre tatahage si wuu jwòhò yaha me, jaha na ye Kile à wuu zòmpyaagii jî u tàange na u Munaani cye kurugo, u à lire ndemu kan wuu á ke.

⁶ Mà wuu yaha wuu fàhaja cyere e, Kile jyii tèn'à nò ke, ka Kirisita si ŋkwú maa wuu nimpibii shwó. ⁷ Shinji u à tí ke, li sí n-waha sùpya u jee si ŋkwú uru kurugo; ŋka shinji u jye na ŋkanji pyi sèl'e ke, wà bá kú n-jà jùŋjò waha si jee ŋkwú uru kurugo. ⁸ Ŋka Kile à li cyèe wuu na na ur'à sàa wuu kyaa táan uy'á. Mà wuu yaha kapegigii mpyini i sahanji, Kirisita à kwú wuu kurugo. ⁹ U à u sishange wu mà pyi sàraga maa wuu pyi shintiilii nume Kile yyahe taan. Ná lire s'à pyi, wuu à sàa tèn ná l'e na Yesu Kirisita sí wuu shwó Kile lùyirini na. ¹⁰ Mà wuu yaha Kile zàmpenmii, Kile à wuu

† 4:17 Zhenezi 17.5 § 4:18 Zhenezi 15.5

ná uru shwòhòŋi yaa u Jyaŋi ñkwùŋi cye kurugo. Mà wuu ná u shwòhòŋi yaha u à yaa, nàkaana baa, wuu sí n-shwò u Jyaŋi ñèŋi cye kurugo. ¹¹ Lire kanni bà mɛ, wuu funntanga wuu pi ñyɛ Kile wwoŋɛɛge e wuu Kafoonji Yesu Kirisita cye kurugo, uru u à wuu ná Kile pyi wuu à wwò.

Kapegigii sìŋkanni ná cyi láhaŋkanni

¹² Kapegigil'à jyè diŋyɛŋi i shin ñiŋkin cye kurugo, uru u ñyɛ Adama, ka kapegigii si mpa ná kwùŋi i. Lire pyiŋkanni na, kwùŋ'a nò sùpyire puni na, ñaha na yɛ pi pun'à kapegigii pyi. ¹³⁻¹⁴ Yii li cè, mà lwó Adama tɛni na mà pa nò Kile túnntunŋiMusa wuuni na, sùpyire mú mpyi na kapegigii pyi. Lire tɛni i, Kile mpyi na sì n-jà yoge kwòŋ pi na na pi à Musa Saliyaŋi kuni yaha mɛ, ñaha na yɛ uru Saliyaŋi mpyi na sàha ñkwò à kan pi á mɛ. Pi mú ñyɛ a mpyi a Adama kapiini nimpyiiini shi pyi mɛ. Lire ná li wuuni mú i, pi mpyi maha ñkwùu. Ñyɛ nde Adama mpyi a pyi ke, lire mpyi a kyaa nò sùpyire na. Amuni li mú ñyɛ, Yesu Kirisita u mpyi na sí n-pa ke, nde ur'à pa mpyi ke, lir'à kyaa nò sùpyire na.

¹⁵ Ñka Kile à kani ndemu pyi mana ke, lire tayyérege ná Adama kapiini nimpyiiini woge ñyɛ sumara mɛ. Shin ñiŋkin kapii ká mpyi kaŋuŋò mà kwùŋi nò shinŋyahara na, yii li cè na kacɛnni Kile à sàa pyi shinŋyahara á shin ñiŋkin cye kurugo, ná uru u ñyɛ Yesu Kirisita ke, lire sì n-jà n-jwo si nò li tɛgeni na mɛ. ¹⁶ Mà bàra lire na, Kile kacɛnni tayyérege ná shin ñiŋkinŋi kapiini tayyérege ñyɛ ñiŋkin mɛ, ñaha na yɛ shin ñiŋkin kapii kurugo, Kile à sùpyire puni cɛɛge. Ñka kapegii ñiŋyahagii pyiŋkwooni kàntugo, Kile kacɛnni nimpyiiini kurugo, pi sí n-jà n-tíi Kile yyahe taan. ¹⁷ Shin ñiŋkin kanna u à kapiini pyi, ka lire si sùpyire pyi ti i ñkwùu. Ná lire s'à pyi, nàkaana baa, shin ñiŋkin cye kurugo mú, mpiimu ká ñɛɛ Kile ticɛnmpe na, ka u u pi pyi na pi à tíi ke, pire sí sí ta, mà lwó numɛ na, fo tèekwombaa. Uru shinŋi ñiŋkinŋi u ñyɛ Yesu Kirisita.

¹⁸ Ñyɛ shin ñiŋkin kapii kurugo, Kile à sùpyire puni cɛɛge, lire pyiŋkanni na mú, shin ñiŋkin kacɛnne kurugo, sùpyire pun'à pyi shintiilii maa shòŋi ñiŋkwombaani ta. ¹⁹ Shin ñiŋkin Kile ñwòmɛɛyahani kurugo, shinŋyahara à pyi kapimpyimii. Lire pyiŋkanni na mú, shin ñiŋkin Kile ñwòmɛɛcunte kurugo, shinŋyahara sí n-pyi shinztiilii Kile yyahe taan.

²⁰ Kile à Saliyaŋi kan, bà sùpyire si mpyi si ñcè na pir'à kapegii ñiŋyahagii pyi mɛ. Ñka cyage e kapegigil'à ñyaha ke, Kile kacɛnŋkii maha núr'a ñyaha sèl'e cyi na. ²¹ Tɛni l'e, sùpyire mpyi na sì n-jà n-pyi ná ti ñyɛ na kapegigii pyi mɛ; lire na kwùŋ'a nò ti na. Ñka Kile à ñwò wuu na maa jwo na wuu à tíi, lire e, wuu Kafoonji Yesu Kirisita cye kurugo, wuu sí shòŋi ñiŋkwombaani ta.

6

Wuu à kwù kapegigii kàmpañke na, maa mpyi ñyii na, ná Kirisita e

¹ Ñyɛ wuu ñaha jwo bɛ? Wuu à yaa wuu kwòro kapegigii mpyiŋi i, Kile ticɛnmpe si mpêe la? ² Mà byanhara bá la! Wuu pi ñyɛ mu à jwo kwùu, kapegigii kàmpañke na ke, ñaha na wuu saha sí n-kwòro kapegigil'e yɛ? ³ Wuu mpii pi à batize Yesu Kirisita mɛge na ke, yii ñyɛ a cè na l'à pyi mu à jwo wuu à kwù ná u e mà? ⁴ Uru batizeliŋi kurugo, l'à pyi mu à jwo wuu à le fanŋke e ná u e, bà Kirisita à ñè a fworo kwùŋi i Tufoonji sífente cye kurugo mɛ, amuni wuu sí shòŋi ñiŋwòŋi ta.

⁵ Sêenji na, ná wuu s'à wwò ná u e u kwùnji shinj i, wuu mú sí n-wwò ná u e u jèñi shinj i. ⁶ Wuu li cè na wuu à wuu pyinjanni ninjyeeni kwòro cige na ná Kirisita e, kapegigii mpyinj lage ku mpyi maha mpyi wuu na ke, bà kuru si mpyi si ñkwò me. Wuu saha jye ku bilere e me. ⁷ Naha na ye shinjji u à kwù ke, uru saha jye kapegigii fânhe jwòh'i me.

⁸ Ná wuu à kwù ná Kirisita e, wuu à dá li na mú na wuu sí n-kwòro ná u e jyii na. ⁹ Naha na ye wuu à li cè na Kirisita à jè, u saha si n-kwù me, kwùnji saha si n-jà u na me. ¹⁰ U ninjkwunj, u à kwù tógo ninjin si kapegigii fânhe kwò. Nume, mà u yaha jyii na, u na karigii puni pyi si Kile pèe. ¹¹ Lire pyinjanni na mú, yii a yiye tòre kwùubil'e kapegigii kàmpañke na. Yesu Kirisita wwojjege kurugo, yii a yiye tòre jyii wuubil'e, yii raa yii karigii puni pyi Kile mege mpèenji kurugo. ¹² Lire e yii àha nùru kapegigii mpyinj lage yaha ku fânha ta yii na me. Mà yii yaha yii sí n-pa n-kwù n-fworo ñge dijyeñi i, yii àha nùru jee u jyii karigii na me. ¹³ Yii àha nùru yii cyeere yatanji yaha ntiimbaanji karigii lage e me. Ná yii s'à jè mà fworo kwùnji i, yii yiye puni kan Kile á. Yii yii yatanji yaha katiigii mpyinj laage e. ¹⁴ Yii li cè na kapiini fânhe saha jye yii na me, naha na ye yii saha jye MusaSaliyanji fânhe jwòh'i me, ñka Kile ticenmpe funjke e yii jye.

¹⁵ Nye ná wuu sí jye Musa Saliyanji fânhe jwòh'i me, fo Kile ticenmpe funjke e, tá lir'á li cyèe na wuu à yaa wuu a kapegigii pyi? Mà byanhara bá la! ¹⁶ Yii à li cè na yii aha yiye kan shin á s'a u pèe, yii maha mpyi urufoo biliwe. Lire e yii aha a kapegigii pyi, yii maha mpyi cyire bilii, cyire sí cyi maha ma ná kwùnji i, ñka yii aha a Kile pèe, yii maha mpyi u bilii, lire sí li maha ma ná ntiinj i. ¹⁷ Wuu fwù kan Kile á, naha na ye yii pi mpyi kapegigii bilii ke, nume, kàlanji u à kan yii á ke, yii à jee uru na ná yii zòmpyaagii puni i. ¹⁸ Yii à fworo ntiimbaanji bilere e mà jye ntiinj bilere e. ¹⁹ Kilenji ná sùpyire karigii jcyii yyaha cème si n-taan me, lire kurugo, mii à nde taanlini jwo yii á mà yyaha tí ná bilere kani i. Yii mpyi a fyânha a yiye puni yaha jwòh'ompe ná ntiimbaanji bilere e, tire ntemu ti maha ma ná jùñkyaanre e Kile na ke. Lire pyinjanni na, yii yiye puni kan bilii fiige ntiinj karigii mpyinj me na, bà yii si mpyi si fñinj me. ²⁰ Tèni i yii mpyi kapegigii bilere e ke, yii kuro jye a mpyi ntiinj karigil'e me. ²¹ Yii na silege karigii jcyiimu tapyige e nume ke, tóonji ñgire yii mpyi maha ntaa cyi mpyinj i ye? Cyire karigii maha ma ná kwùnji i. ²² Ñka nume, yii à fworo kapegigii bilere e mà pyi Kile bilii. Lire e yii maha si yyaha na Kile jyii karigii mpyinj i. Tóonji yii sí n-ta lire e ke, uru u jye shinj ninjkwombaanji.

²³ Nye yii li cè na kapiini fwotonte ti jye kwùnji. Ñka Kile maha yaage ñkemu kaan mana wuu ná wuu Kafoonji Yesu Kirisita wwojjege kurugo ke, kuru ku jye shinj ninjkwombaanji.

7

¹ Mii cìmpyiibii, mii à li cè na nje mii na yu yii á ke, yii à yi cè a kwò, naha na ye yii à saliyanj karigii cè. Yii à li cè na sùpynji ká mpyi shi na, lire e saliyanj fânhe maha mpyi u na. ² Yyecyeene na, ceenji u jye nàmbage e ke, mà u poonji yaha shi na, saliyanj maha pi pwò piye na. Ñka nòñi ká ñkwù, saliyanj fânhe saha jye ceenji na nòñi kàmpañja na me*. ³ Nye mà u poonji yaha shi na, u aha ñkàre nòñi waber'á, u à jacwòro pyi. Ñka u poonji

* 7:2 Oromu shiinbii yyéere, wà fânha mpyi lenjkwucyeebii na me. U poonji kwunjkwooni kántugo, cyage k'à taan u á ke, u mpyi maha sà nàmbage lèñe wani.

ká ñkwû, saliyaŋi saha ñye u ñuŋ'i me, u aha ñkàre nòŋi waber'á, u ñye a jacwəɔ pyi me.

⁴ Mii cìmpyiibii, amuni yii wuuni mú ñye. Li mpyi mu à jwo MusaSaliyaŋi u mpyi yii poonji. Nka nume, l'à pyi mu à jwo yii à kwû ná Kirisita e. Lire e ke yii poonji fànhe saha ñye yii na me. Yii na ñye nòŋi waber'á ñgemu u à ñè a fwoɔro kwùŋi i ke. Lir'à pyi bà yii si mpyi s'a kacənŋii pyi s'a Kile père me. ⁵ Yii li cè na tènì i wuu mpyi na wuu ñyii karigii pyi ke, Musa Saliyaŋi mpyi a wuu ñyii karigii nimpegigii lage pyi k'à wuu yaha kapegigii na, ñcyiimu ná Saliyaŋi mpyi a kàntugo wà yiy'á ke. Lire mpyi a wuu le kwùŋi kuni i. ⁶ Nume wuu à fwoɔro Musa Saliyaŋi bilere e, ñaha kurugo ye wuu mpyi uru ñgemu cye e kasujyii fiige ke, wuu à kwû uru kàmpanŋke na. Saliyaŋi nizemeŋi u ñye ke, wuu mpyi maha ñcaa s'a ñaare s'a ntàanni ná ur'e, ñka nume, Kile Munaani à fànhe kan wuu á, wuu u ñaare ñaaranŋkanna ñvənnə na.

Musa Saliyaŋi maha kapegigii cyêre

⁷ Ñye mpe funŋke e, ñaha mii la ñye si jwo ye? MusaSaliyaŋi na ñye kapii la? Mà byanhara bá la! Saliyaŋi u à mii pyi mii à kapiini cè. Uru baare e, mii mpyi na si n-cè na ñyipεenni na ñye kapii me. Nje y'à jwo Saliyaŋi i na: «Ma hà ma supyiŋeŋi cyeyaage ñyipεen pyi me» yire y'à mii pyi mii à li cè kapii†. ⁸ Ñye Saliyaŋi à pyi kaŋuŋə mà kapegigii mpyiŋi lage tírige mii funŋ'i pyiŋkannigii ñiŋyahagii na. Naha na ye Saliyaŋi kàmpyi u ñye me, wuu mpyi na sí wuu kapegigii cè me. ⁹ Tènì l'e, mii mpyi a Saliyaŋi cè me, ñka tènì i u à cyêe mii na ke, ka mii i nta a cè na mii na kapegigii pyi, ¹⁰ na mii laage mpyi a təon Kile na. Lire e Saliyaŋi u mpyi a yaa u shiŋi ñiŋkwombaani kuni le mii taan ke, u à kwùŋi kuni le mii taan. ¹¹ Kapegigii mpyiŋi lage ku ñye mii i ke, kur'à mii wurugo, maa mii pyi mii à kwû Saliyaŋi cye kurugo.

¹² Ñye Saliyaŋi à fwoɔro Kile e, ñje y'à jwo u e ke, yire mú à tíi, maa ñwə. ¹³ Lire e ke yaage k'à ñwə ke, kuru k'à pyi kaŋuŋə si mii bə la? Mà byanhara bá la! Nka kuru yaag'à pyi kaŋuŋə mà kapegigii mpyiŋi lage pèe mii funŋ'i, ka lire si mii pyi mii à kwû. Lir'à pyi mii si li cè na mii kapiiŋkii ñye a tíi me. Mii aha ñcè na mii à Kile Saliyaŋi kuni yaha, mii maha ñcè na mii sòŋŋəre ñye a sàa ñwə me.

¹⁴ Sèeŋi na, wuu à li cè na Saliyaŋi à yíri Kile yyére, ñka mii na ñye sùpya, ñgemu fànha k'à cyéere ke. Mii na ñye mu à jwo biliwe kapegigii mpyiŋi kàmpanŋke na. ¹⁵ Naha na ye nde mii na mpyi ke, mii ñye na lire yyaha cini me. Nde l'à táan mii á ke, mii ñye na lire pyi me, nde l'à pən mii á ke, lire mii maha mpyi.

¹⁶ Ñye nde l'à pən mii á ke, ná lire mii maha mpyi, lire e ke, mii à li cè na Saliyaŋi à ñwə. ¹⁷ Nka mii fànha ñye naye na me, ñaha na ye kapegigii mpyiŋi lage ku ñye mii i ke, kuru ku maha mii yaha li na. ¹⁸ Mii à li cè na kacənŋkii mpyiŋi fànha ñye mii i me. Sèeŋi na, mii la maha mpyi s'a katiigii pyi, ñka mii maha jà me. ¹⁹ Kacənŋkii mii la maha mpyi s'a mpyi ke, mii ñye na jìni na cyire pyi me fo kapegigii, cyire lage sí ñye mii na me. ²⁰ Nde l'à pən mii á ke, mii aha a lire pyi, lir'à li cyêe na mii fànha ñye naye na me, ñka kapegigii mpyiŋi sòŋŋəre ti ñye mii i ke, tire fànhe ku ñye mii na.

† 7:7 Ekizodi 20.17; Duterenamú 5.21

²¹ Mii à nde kani kàanmucya naye e, tère o tère e mii la nyε s'a kacennji pyi ke, kapiini mpyinji lage ku maha mii ta. ²² Kile Saliyanji kyal'à sàa táan mii á. ²³ Nka mii maha kani labere fànha nya naye na, ndemu li nyε li nyε mii nyii wuuni mε. Lire li maha mii yaha kapegigii mpyinji na, mii a si mpyi cyi biliwe. ²⁴ Ei! Mii wuun'à kèεge de! Mii sònṅopeere ti sí kwùṅji nò mii na ke, joofo u sí mii shwò tire na ye? ²⁵ Wuu Kile kèe, naha na ye wuu Kafoonji Yesu Kirisita à wuu shwò.

Nyε mii la na nyε s'a Kile Saliyanji kurigii jaare, nka kapegigii mpyinji lage kurugo, mii nyε a jà a li pyi mε.

8

Naaranjanni l'à táan Kile Munaani á ke

¹ Nyε numε, mpíi pi nyε Yesu Kirisita wwoṅεεge e ke, Kile saha si tìgire cyán pire na mε. ² Kile Munaani maha shìṅji ṅgemu kaan Yesu Kirisita wwoṅεεge e ke, lire fàn'h'à mii ṅùṅṅ wwu kapegigii ná kwùṅji fànhe e. ³ Sùpyanji fàn'h'à cyéε, lire kurugo wuu nyε a jà na Musa Saliyanji kurigii jaare si ntíi mε. Lire e Kile à u yabilinji Jyanji tun, u à pa sùpya wuu kapimpyiibii fiige, maa u pyi kapegigii yàfanji sárage. ⁴ U à lire pyi, bà wuu si mpyi s'a jaare ntinji i Kile Saliyanji yi jwuṅkanni na mε. Numε, wuu saha nyε na jaare wuu nyii wuuni i mε, nka wuu na jaare na ntàanni ná Kile Munaani nyii wuuni i.

⁵ Yii li cè, shinji u na jaare na ntàanni ná u nyii wuuni i ke, u nyii karigii kanni na urufoo maha sònṅji. Nka shinji u na jaare na ntàanni ná Kile Munaani nyii wuuni i ke, lire nyii karigii na urufoo maha sònṅji. ⁶ Na sònṅji ma nyii karigii na, lire maha kwùṅji nò mu na, nka na sònṅji Kile Munaani nyii karigii na, lire maha shìṅji ná yyeṅṅke kaan. ⁷ Mpíi pi maha sònṅji pi nyii karigii kanni na ke, pire na nyε Kile zàmpenmii. Naha na ye pi nyε na jεεge na Kile Saliyanji kurigii jaare mε, pi bá jini mε. ⁸ Lire l'à li ta, mpíi pi na sònṅji pi nyii karigii kanni mpyinji na ke, pire si n-jà Kile nyii kariii pyi mε. ⁹ Yii pi ke, yii nyε na jaare na ntàanni ná yii nyii wuuni i sahanji mε, Kile Munaani nyii wuuni yii nyε na mpyi, naha na ye Kile Munaani na nyε yii e.

Ná Kirisita Munaani* nyε ṅgemu i mε, urufoo nyε Kirisita wu mε. ¹⁰ Yii méε nyε yii sí n-kwù yii kapegigii kurugo ke, ná Kirisita sí na nyε yii zòmpyaagil'e, Kile Munaani sí shìṅji ninjkwombaanji kan yii á, naha na ye Kile à jwo na yii à tíi. ¹¹ Ná Kile s'à Yesu jè a yige kwùṅji i u Munaani cye kurugo, Kile Munaani sí nyε yii e, yii aha njkwù, Kile sí yii jè u Munaani cye kurugo mú.

¹² Lire e ke cìmpyiibii, wuu à yaa wuu a jaare wuu a ntàanni ná Kile Munaani nyii wuuni i, nka wuu nyε a yaa wuu a jaare wuu a ntàanni ná wuu nyii wuuni i mε. ¹³ Yii aha a jaare na ntàanni ná yii nyii wuuni i, yii sí n-kwù, nka yii aha yii nyii karigii nimpegigii bò Kile Munaani barag'e, yii sí shìṅji ninjkwombaanji ta.

¹⁴ Nyε mpíi pi na jaare na ntàanni ná Kile Munaani nyii wuuni i ke, pire puni na nyε Kile pyii. ¹⁵ Naha na ye Kile Munaani li nyε yii e ke, lire kurugo, yii saha si n-pyi bilii mε, yii mú saha si raa fyáge mε. Li sí yii pyi Kile pyii, si yii pyi yii jà yii a nko fànha na Kile á: «Baba, Tufoonji!» ¹⁶ Lire Kile Munaani li maha wuu pyi wuu à tèn na l'e wuye funṅ'i na wuu na nyε sèṅji na

* 8:9 Kirisita Munaani ná Kile Munaani nyε ninjin.

Kile pyii. ¹⁷ Nyε ná wuu sí nyε u pyii, wuu à pyi u koolyii mú, maa mpyi Kirisita koolyijεε. Ná wuu s'à pyi ná u e u yyefuge e, wuu mú sí n-pyi ná u e u sinampe e.

Sinampe nimpampe kani

¹⁸ Mii à li cè na yyefuge e wuu nyε amε numε ke, kuru nyε yafyin mε, sinampe nimpampe Kile sí n-kan wuu á ke, ku bá si n-jà n-tàanna ná pur'e mε. ¹⁹ Yii li cè na canjke Kile sí u pyiibii sinampe cyèe ke, Kile yadayi puni funvwugo wuyi yi nyε na kuru canjke sigili. ²⁰ Yaayi Kile à dá ke, yire pun'à pa mpyi kanwɔɔ baa. Lire nyε a pyi yire yaayi nyii kyaa mà de! Kile u à li pyi l'à pyi amuni. Lire ná li wuuni mú i, sɔnhɔɔ tatahaga saha na nyε. ²¹ Bà bilinj maha fwordo bilere e mε, amuni yaayi Kile à dá ke, yire sí n-pa n-fwordo vwɔnhɔɔni i. Lire pyinjanni na, Kile pyiibii na nyε sinampe mpemu i ke, yire yaayi sí n-pyi pur'e. ²² Wuu à li cè, ali nijjaa, yaayi puni na njyèn yyefuge cye e, layirilifoo fiige. ²³ Lire kanni bà mε, wuu mú na njyèn. Yaayi Kile sí n-pa n-kan wuu á ke, Kile Munaani à kan wuu á mà pyi yire nijcyiige. Kile sí n-pa yaayi puni kan u pyiibil'á mà bàra cyeere nivɔnnte na canjke nkemu i ke, mà jwo kuru canjke ku nɔ ke, wuu mú na njyèn. ²⁴ Kile à wuu shwɔ, nka wuu sàha njwɔ a yire yaayi puni ta mε. Wuu à wuu sɔnhɔɔre taha yire na. Yii li cè na mu aha yaage nkemu ta a kwɔ ke, mu sàha maha kuru nta sɔnhɔɔ mε. ²⁵ Nyε yaage na wuu na sɔnhɔɔ ke, ná wuu sàha ku ta mε, wuu wuu funjnyi njjε wuu raa ku sigili.

²⁶ Kile Munaani maha wuu tère wuu fánhɔɔcyerεεε karigil'e mú. Naha na yε wuu à yaa wuu Kile jáare kani ndemu na ke, wuu maha lire cè mε. Kile Munaani maha Kile jáare wuu kurugo fo maha kyènnjanni là pyi, wuu nyε a ndemu yyaha cè mε. ²⁷ Kile u maha sùpyanji zɔmbilini karigii yyaha caa ke, nde u Munaani nyε na jcaa ke, uru u à lire cè. Yii li cè na mpii pi nyε Kile wuubii ke, Kile Munaani maha u jáare pire kurugo maha ntàanna ná Kile jyii wuuni i. ²⁸ Mpii pi à Kile kyaa táan piy'á ke, wuu à li cè na yaayi puni maha báaranji pyi sijcyan pire ntɛgenji kurugo, u à pire mpiimu yyere mà tàanna ná u kayaanjahani i ke. ²⁹ Kile à fyánha a mpiimu cwɔɔnrɔ ke, u à wyèr'a li lwɔ uye funj'i, si pire pyi u Jyanji fiige, bà u Jyanji si mpyi sí mpyi shinjyahara yyaha wu mε. ³⁰ Mpiiimu u kariii Kile à fyánha a cwɔɔnrɔ ke, u à pire yyere. U à pi yyere ke, maa pi pyi na pi à tíi. Nàkaana baa, u mú sí pi pyi shinbwoo uye yyére.

Tàange ku nyε Yesu Kirisita e ke, yafyin si n-jà wuu láha kuru na mε

³¹ Nyε naha wuu saha sí raa yu yε? Ná Kile sí nyε ná wuu e, naha wà sí n-jà n-pyi wuu na yε? ³² Kile nyε a nen'a u yabilinj Jyanji shwɔ kyaage na mε, nka u à u yaha u à kwù mà pyi sárage wuu puni kurugo, naha ku sí li ta na u àha yaayi puni kan wuu á u Jyanji cye kurugo mà yε? ³³ Mpii Kile à cwɔɔnrɔ ke, jofoo u sí n-jà tígire cyán pire na yε? Wà si n-jà mε, naha na yε Kile u à pi pyi pi à tíi. ³⁴ Jofoo u sí n-jà pi cêεge yε? Wà si n-jà mε, naha na yε Yesu Kirisita à kwù wuu cyaga, lire kanni bà mε, u à jè a fwordo kwùni i, u à sà ntèen Kile kàniε cyεge na, maa Kile jáare wuu á. ³⁵ Tàange ku nyε Kirisita e mà yyaha tíi ná wuu e ke, naha ku sí n-jà wuu láha kuru na yε? Yyefuge sí n-jà la? Lire nyε mε fyagare, lire nyε mε wuu njyèregenji, lire nyε mε katege, lire nyε mε fòjke, lire nyε mε kawaa, lire nyε mε boore la? ³⁶ Yire y'à sémε Kile Jwumpe Semεnji i na:

«Mu kurugo, wuu maha mpyi kwùni laage e canmpuni,

pi maha wuu pyi mu à jwo mpàa, pi na ñkèege ná mpiimu i tabon'i ke†.»
 37 Ñka lire ná li wuuni mú i, ñge u à wuu kyaa táan uy'á ke, uru fânhe cye kurugo, wuu à sí ta yire yyefuyi puni na. 38 Sèenji na, mii à sàa dá li na na kwùñji yo, shiñji yo, mèlèkèebii yo, jínabii yo, nume yaayi yo, yaayi nimpayi yo, 39 niñyinjì fânhe yaayi yo, ññke ñùñò wuyi yo, yaaga maha yaaga k'á dá ke, tàange ku ñye Kile á mà yyaha tí ná wuu e, u à kuru ñkemu cyé e wuu na wuu Kafoonji Yesu Kirisita cye kurugo ke, kuru kà sî n-jà wuu láha kuru na me.

9

Kile à Izirayeli shiimbii cwànnrò

1 Sèenji mii ñye na yu yii á, kafinara bà me, ñaha kurugo ye mii ñye Kirisita wu, mii zòmbilini yyaha Kile Munaani à cù ke, lir'à li cyé e mii na na sèenji mii ñye na yu na: 2 mii yyetanha wu ná mii nàvunñò wu u ñye mii shiñji shiimbii taan. 3 Lañanke mé e n'a mpyi a cwo mii na pi cyaga, maa mii yige Kirisita wwoñe e bà pi si mpyi si jyè kuru wwoñe e me, lire mpyi na sí n-táan mii i. 4 Pire pi ñye Izirayeli shiimbii, Kile à pi pyi u pyenge shiin. U à sinampe kan pi á, maa tunmbyaare le ná pi e, maa Saliyañji kan pi á, pyiñkanni na pi à yaa pi a uru père ke, maa lire cyé e pi na, maa yaayi ñwomyahigii lwó pi á. 5 Pi à fworó tiibii niñcyiibil'e. Pire cye na Kirisita à pa, uru u ñye yaayi puni ñùñò na, uru u ñye Kile. U à yaa u a mpère tèrigii puni i, fo tèekwombaa. Amiina.

6 Izirayeli shiimbii niñyahamii mén'à Kile cyé ke, lire ñye a li cyé e na yaayi ñwomyahigii Kile à lwó ke, na cyir'à pyi kañwò baa mà de! Yii li cè na Izirayeli shiimbii puni ñye Izirayeli tùluge shiin me. 7 Ibirayima tùluge shiimbii puni ñye Ibirayima pyii me. Kile mpyi a yi jwo Ibirayima á na: «Ishaka pyiibii pi sí n-pyi mu tùluge shiimbii*.» 8 Lire ñwòhe ku ñye, pyiibii pi à ta mà tàanna ná sùpyire nyii wuuni i kanna ke, pire ñye Kile pyii me. Mpii pi à ta mà tàanna ná Kile ñwómèeni i ke, pire pi ñye Ibirayima tùluge shiimbii. 9 Kile ñwómèeni jwumpe pu ñye mpe: «Yyeela numecyiin, mii sí nùru n-pa, lire sí pyà ta Sara á†.» 10 Lire kanni bà me. Wuu sònñò Erebeke na mú! Ur'à u ñampii laani lwó wuu tulye e Ishaka á. 11-13 Mà pyiibii yaha pi sàha si, si ñkwò kacenne, lire ñye me kapii pyi me, Kile mpyi a yi jwo Erebeke á na yyahafoonji Ezawu sí n-pyi kántugo wuñji Yakuba báarapyi†. Kile à jwo u Jwumpe Semèñji i na: «Mii à Yakuba funñò lwó mà tòro Ezawu na§.» Kile à yire jwo mà pi ta pi sàha si me. Lir'à li cyé e na kani Kile à bégel'a yaha ke, u na u báarañji pyi na ntàanni ná lire e, u ñye na u pyi mà tàanna ná sùpyañji kapyiñkil'e me.

Kile maha sùpyire cwànnre maha ntàanna ná u nyii wuuni i

14 Ñye ñaha wuu sí n-jwo ye? Lire e ke Kile ñye a tíl'à be? Ñnhò! Lire bà me! 15 Sèenji na, u à yi jwo Musa á na: «Shiñji na mii la ñye si ñùñaara ta ke, mii sí ti ta uru na, shiñji i mii la ñye si ñùñke pi ke, mii sí ku pi ná ur'e*.» 16 Lire e ke sùpya nyii wuu, lire ñye me u kapyiñji si n-jà lire pyi li pyi me, fo Kile ká ñùñaara ta ñgemu na ke. 17 Kile Jwumpe Semèñji i, Kile à jwo Faròn á na: «Mii à mu tiñe saanre tatenge e bà mii fânhe ná mii mege si mpyi si nò ññke cyeyi puni i mu cye kurugo me†.» 18 Lire e ke shiñji

† 8:36 Zaburu 44.23 * 9:7 Zhenzezi 21.12 † 9:9 Zhenzezi 18.10, 14 ‡ 9:11-13 Zhenzezi 25.23 § 9:11-13 Malaki 1.2,3 * 9:15 Ekizodi 33.19 † 9:17 Ekizodi 9.16

na Kile la nyε si nùñaara ta ke, u maha ti ta urufoo na, u la ká mpyi si ngemu ningyii waha ke, u maha li waha. ¹⁹ Wà sí n-jà mii yíbe na «Naha na Kile maha núru na wuu cêεge ye? Jofoo u sí n-jà n-cyé u nyii wuuni i ye?» ²⁰ Mu u nyε sùpya kanna ke, ñaha ku nyε mu, ka mu u wá na Kile kyáali ye? Pwoore cwooni sí n-jà li yaafoonji pyi na ñaha na u à lire yal'amε ye la‡? ²¹ Pwoore cwònhófoonji bà u maha ti pyi u ñεεmpe mà? L'aha u táan, ná pwoore ninure e, u sí n-jà longara cwoo, lire nyε me cwotiile yaa. ²² Kile la mpyi si li cyêe na uru lùun'á yíri, si u sífente cyêe mú. Nka cyire cwòhigii cyi mpyi a yaa cyi kèεge ná Kile lùuni mpyi a yíri cyi taan ke, Kile à li kwú uye e, maa ñcú uye na cyi taan. ²³ Mpii na u à nùñaara ta maa pi bégel'a yaha pi i jyè ñnyinji i ke, u à lire pyi si li cyêe sùpyire puni na na u pèente na nyε tegεε baa. ²⁴ Wuu u à yyere ke, Yahutuubii kanni shwòhòl'e bà u à wuu yyere me, u à wuu pii yyere mà fworò supyishinji sanji shwòhòl'e mú. ²⁵ Yire y'à jwo Kile túnntunji Oze sémeñi i na:

«Mpii pi nyε pi mpyi mii shiin me,
mii sí pire pyi na shiin.

Supyishinji u nyε mii mpyi a u kyaa táan nay'á me,
mii sí uru kyaa táan nay'á sèl'e§.

²⁶ Cyage e yi mpyi a jwo pi á na
“Yii nyε mii shiinbii me” ke,

kuru cyage ninuge e pi sí raa yiri Kile nyii wunji pylibii*.»

Nje Kile à jwo Izirayeli shiinbii kyaa na ke

²⁷ Kile túnntunji Ezayi mú mpyi a jwo Izirayeli shiinbii kyaa na na:
«Izirayeli shiinbii méε ká sàa ñyaha suumpe lwòhe ñwòge nticεñji fiige,
pi shin paanra kanna ti sí n-shwò.

²⁸ Yii li cè na jwumpe Kafoonji Kile à jwo ke,
u sí pu fúnñò feefee ññke na fwòfwò†.»

²⁹ Kile túnntunji Ezayi mú mpyi a fyánha a jwo na:
«Kàmpyi Siñi Punifoo Kile nyε a mpyi a shinpaanra yaha t'à kwòro wuu
shinji i me,

wuu shinji mpyi na sí n-tò Sòdòmu fiige,
wuu shinji mpyi na sí n-tò Gòmòri fiige‡.»

Mpii pi à dá Kirisita na ke, Kile à jwo na pire pun'à túi

³⁰ Nyε supyishinji sanji shiinbii pi mpyi pi mpyi na ntùñji caa me, pir'à ntùñji ta pi dáníyanji kurugo; ³¹ mà li ta, Izirayeli shiinbii pi mpyi na sòñji si ntùñji ta MusaSaliyanji kurigii ñaraanji kurugo ke, pire nyε a u ta me. ³² Naha na lir'à pyi ye? Pire pi ke, mà jwo pi dáníyanji pyi si u ta ke, pi mpyi na u caa ná pi kapyiinkil'e. Nyε l'à pyi mu à jwo pi à búruge kafaage na mà cwo. ³³ Yire y'à séme Kile Jwumpe Semεñi i na:

«Yii wíi, kafaage na sùpyire sí raa búruge ke, mii à kuru yaha Siyòn kànhe
e.

Kafaage ku sí raa sùpyire cyáan ke, mii à kuru yaha wani.

Ñka ngemu u à dá ku na ke, urufoo sì n-sílege me§.»

‡ 9:20 Ezayi 29.16; 45.9; Zheremi 18.6 § 9:25 Oze 2.22 * 9:26 Oze 1.10 † 9:28 Ezayi 10.22, 23 ‡ 9:29 Ezayi 1.9 § 9:33 Ezayi 8.14; 28.16

10

¹ Nye mii cìmpyiibii, nde mii na jcaá ná na zòmbilini puni i, maa Kile jáare li na na shìjì Izirayeli shiinbii kurugo ke, lire li nye, pi nùmpañña ta. ² Sèenji na, mii à li nya na pi à piye pwo sèl'e Kile kuni naaranji na, ñka pi nye a li yyaha cè me. ³ Pyyiñkanni na Kile maha sùpñanyi pyi na u à tíi ke, pi nye a lire yyaha cè me, maa ntìñji caa ná pi yabilimpíi kapyiñkil'e. Lire pyiñkanni na, kuni i Kile maha sùpñanyi pyi u à tíi ke, pi à cyé lire na. ⁴ Kirisita u nye Saliyanji tēgeni, bà li si mpyi, shin maha shin u à dá u na ke, Kile sí urufoo le shintiibil'e me.

⁵ Ntiñji u maha ntaa Saliyanji cye kurugo ke, Kile túnntunñji Musa à jwo uru kyaa na na: «Ngemu ká já na Saliyanji kurigii puni jaare ke, urufoo sí shì ta lire cye kurugo*.» ⁶ Ntiñji u maha ntaa dáníyanji kuni i ke, shinñji u nye na jáare lire kuni i ke, urufoo sí n-jà n-jwo Kile túnntunñji Musa fiige na: «Li nye a nò yii pi dùgo ññyini i† (yii sà Kirisita cya yii tírige me.) ⁷ Li mú nye a nò yii tíge kacýewyicugunke e (yii i Kirisita pyi u jè a fworó kwùñji i me.)» ⁸ Ñka naha Kile Jwumpe Semēñji à jwo ye? U à jwo: «Jwumpe na nye mu taan, mu jwōge e ná mu zòmbilini i‡.» Puru jwumpe pu nye dáníyanji jwumpe, wuu na puru mpemu yu sùpyir'á ke. ⁹ Mu aha jēn'a yyére li na ma jwōge e na Yesu u nye Kafoonji, maa dá li na ná ma zòmbilini puni i na Kile à u jè a yige kwùñji i, mu sí nùmpañña ta. ¹⁰ Wà ha dá Kirisita na u zòñji na, Kile maha jwo na urufol'à tíi. Wà ha yyére li na u jwōge e sùpyire jyi na na Yesu u nye Kafoonji, urufoo sí nùmpañña ta. ¹¹ Yii li cè na y'à séme Kile Jwumpe Semēñji i na: «Shin maha shin u à dá u na ke, urufoo sí n-sílege me§.» ¹² Lire e ke Yahutuubii bàra supyishini sanñji na, wà nye a wwù w'e me. Kafoonji ninunji u nye pi puni ñùñjō na. Mpiimu ká u jáare ke, u maha pire kan fo maha pi funñyi ññe. ¹³ Naha na ye yire y'à séme Kile Jwumpe Semēñji i na: «Shin maha shin ká Kafoonji Kile mege yyere ke, urufoo sí n-shwō*.»

Yahutuubil'à cyé Jwumpe Nintanmpe na

¹⁴ Nye wà sí n-jà n-jwo, ná pi nye a dá u na me, di pi sí n-jà u yyere n-jwo ye? Ná pi nye a u kyaa lógo me, di pi sí n-jà n-dá u na n-jwo ye? Ná wà nye na u kyaa yu me, di pi sí u kyaa lógo n-jwo ye? ¹⁵ Ná pìi nye a tun u shēenre ñjwuñji mēē na me, di u shēnre sí raa yu s'a ñko ye? Y'à jwo Kile Jwumpe Semēñji i na: «Mpii pi na ma ná Jwumpe Nintanmpe e ke, pire pama lem'à jwō cyeyi puni i†.» ¹⁶ Ñka sùpyire puni nye a dá Jwumpe Nintanmpe na me. Nye yire Kile túnntunñji Ezayi à jwo na: «Kafoonji Kile, Jwumpe Nintanmpe wuu à jwo ke, jofoo u à dá pu na ye‡?» ¹⁷ Dáníyanji maha ntaa Jwumpe Nintanmpe ndògonji cye kurugo, puru Jwumpe Nintanmpe à fworó Kirisita e. ¹⁸ Yíbigē wà sí n-jà n-pyi ke, kuru ku nye: «Taha Yahutuubii nye a pu ta a lógo me?» Pi à pu lógo ke! Y'à jwo Kile Jwumpe Semēñji i na:

«Pi à yi§ jwumpe lógo ññke cyeyi puni i,
yi jwump'à nò diñyeñji ñùñyi puni na*.»

* 10:5 Levitike 18.5 † 10:6 Duterēnōmu 30.12 ‡ 10:8 Duterēnōmu 30.14 § 10:11 Ezayi 28.16 * 10:13 Zhouweli 2.32 † 10:15 Ezayi 52.7 ‡ 10:16 Ezayi 53.1 § 10:18 Canñanyiini ná yinke ná wōrigii, cyire kyaa li nye naha ñke cyage e. * 10:18 Zaburu 19.5

19 Yíbige wà saha sí n-jà n-pyi ke, kuru ku nyɛ: «Taha Izirayɛli shiinbii nyɛ a mpe jwumpe yyaha cè mɛ?» Kile túnntunɲi Musa mpyi a jwo na Kile à jwo:

«Supyishɲi u nyɛ yii nyɛ a u le dá e mɛ, mii sí uru yiɲcyɛge lèɲɛ yii e, yii na supyishɲi ɲgemu sônɲi yákili baafɛe ke, mii sí uru nàvunɲke pyi ku yii ta†.»

20 Ezayi mú à jwo fyagara baa na Kile à jwo:
«Mpii pi mpyi pi mpyi na mii caa mɛ, pir' à mii nya,
mpii pi mpyi pi mpyi na mii yíbili mɛ, mii à naye cyêe pire na‡.»

21 Nka nde li nyɛ Izirayɛli shiinbii kàmpañke ke, Kile à jwo:

«Mii à canmpuni pyi na na cyɛge kaan sùpyire t'á,
ntemu ti nyɛ ti nyɛ ná pèen'i mɛ, maa ɲùɲò kyán ke§.»

11

Kile nyɛ a cyé Izirayɛli shiinbii na mɛ

1 Nyɛ yibige wà sí n-jà n-pyi ke, kuru ku nyɛ: «Lire e ke Kile à u shiinbii, Izirayɛli shiinbii cyé bɛ?» Mâ byanhara bá la! Naha na yɛ mii yabilɲi na nyɛ Izirayɛli shin, maa mpyi Ibirayima túluge shin, mà fworɔ Benzhamabage e. 2 Sùpyire Kile à cwɔɔnrɔ mà lwó fo ku tasiige e ke, u nyɛ a pi cyé mɛ. Nje Kile túnntunɲi Eli à jwo Kile á Izirayɛli shiinbii kyaa na ke, Kile Jwumpe Semɛɲi à ɲjemu jwo mà yyaha tíi ná yire e ke, yii nyɛ a yire cè mà? 3 U à jwo: «Kafoonɲi, pi à mu túnntunmpii bò, maa mu sárayi tawwuyi jya. Mii kanni u à kwôro, pi la na nyɛ si mii mú bò*.» 4 Nka di Kile à u ɲwɔ shwɔ a jwo yɛ? U à jwo: «Mii à shiin kampwɔhii baashuunni (7.000) bégel'a yaha naye mɛɛ na, pire wà nyɛ a u ɲɲkure sín Baali† taan mɛ.» 5 Lire pyiɲkanni na mú, ɲɲjaa Izirayɛli shiinbii paanra na nyɛ wani, Kile à ɲwɔ pire na, maa pi cwɔɔnrɔ. 6 Ná u s'á ɲwɔ pi na maa pi cwɔɔnrɔ, pi kapyiɲkii bà cyi à lire pyi l'á pyi mɛ. Kampyi pi kapyiɲkii fyɛ u mpyi u wí, li mpyi na sí n-pyi mu à jwo fwotonɔ na Kile nyɛ, ná lire bà mɛ, u nyɛ a ɲwɔ pi na mɛ.

7 Nyɛ ɲje mii sí n-jwo ke, yire yi nyɛ: nde Izirayɛli shiinbii mpyi na ɲcaa ke, pi nyɛ a lire ta mɛ. Mpii Kile à cwɔɔnrɔ ke, pire pi à lire ta. Pi sanmpil'á pi ɲɲyigii waha. 8 Yire y'á jwo Kile Jwumpe Semɛɲi i na:

«Kile à pi yákilibii tò,
maa pi ɲyiigii pyi cyi nyɛ na ɲaa mɛ,
maa pi ɲɲyigii pyi cyi nyɛ na núru mɛ,
fo mà pa nɔ ɲɲjaa na‡.»

9 Saanɲi Dawuda mú à jwo:
«Njyɲi pi à wwɔ a lyí ke,
Kile à uru pyi pi á kànhaɲa k'a pi cwôre,
maa u pyi pi á kaɲɲò sí raa pi cyáan,
lire si mpyi pi kapyiini sàraɲi.

10 Na pi ɲyiigii cyi wwɔ, pi àha raa ɲaa mɛ,
pi túbuubii pi kûr'a yaha tɛrigii puni i§.»

† 10:19 Duterɛnɔmu 32.21 ‡ 10:20 Ezayi 65.1 § 10:21 Ezayi 65.2 * 11:3 1 Saanbii 19.10, 14 † 11:4 Baali»: Sùpyire ti mpyi a tɛɛn Izirayɛli shiinbii ɲkere na ke, pire yasunmbwɔhe kà mege ki. Izirayɛli shiinbii ɲɲyahamii mú mpyi a li ɲwɔ cù na ku pɛre (1 Saanbii 19.18). ‡ 11:8 Duterɛnɔmu 29.4; Ezayi 29.10 § 11:10 Zaburu 69.23-24

Izirayeli shiimbii nùmpañke kani

¹¹ Nye yibige wà sí n-jà n-pyi ke, kuru ku nyε: «Taha Izirayeli shiimbii sí n-kwôro pi taburugunçwoge e?» Mà byanhara bá la! Pi jcwun'á pyi kañunç, ka supyishinji sanñi si nùmpañja ta. Lir'à pyi bà yjncyege si mpyi si jyé Izirayeli shiimbil'e mε. ¹² Nye Izirayeli shiimbii ngurugonji ká mpyi kañunç mà kacennji nimbwôhii pyi jñjke na, ka pi jcwunji si mpyi kañunç mà supyishinji sanñi pyi u à tòn nimbwo ta, lire e ke pi puni ká núr'a pa Kile á tēni ndemu i ke, nàkaana baa, là sí n-bâra kacennkii jyahañi na. ¹³ Yii pi nyε supyishinji sanñi wuubii Yahutuubii shwôhâl'e ke, ná yii e mii nyε na yu. Mii na nyε Yesu tūmntunç ngemu u à tun supyishinji sanñ'á ke. Mii à uru báarañi cù ná na cyeyi shuunninji i, ¹⁴ bà yjncyege si mpyi si mpēe mii cñmpyiibii Izirayeli shiimbil'e, lire si pi pii pyi pi shwô mε. ¹⁵ Kampyi Kile à pi yaha ñkere na ke, lir'à pyi kañunç mà Kile ná dijnyε sùpyire shwôhōñi yaa, Kile ká núr'a pi bâra uye na tēni ndemu i ke, karigii njncennkii cyi sí n-pyi ke, yii sônñç cyire na ke. Li sí n-pyi mu à jwo mpii pi mpyi a kwû ke, pir'à núr'a jñ.

¹⁶ Sūmañi njncyiñi u à nō pi à kwòn ke, uru ká yaha Kile mεε na, u mbyimpe ká ntég'a bwúuru yaa, uru mú na nyε Kile wu. Cige ndire ká yaha Kile mεε na, ku ñkéñyi mú maha mpyi u wuyo. ¹⁷ Izirayeli shiimbii na nyε mu à jwo olivye cige, ñkemu k'à cenmε keεge e ke, yii supyishinji sanñi sí nyε mu à jwo nyεge funñç woge. Pi à keεge woge ñkéñyi yà kwòn, maa nyεge funñç woge ñkéñyi yà kwòn a pwô yire takwōny i, bà yii si mpyi si ku tunmpe pà ta mε. ¹⁸ Lire e ke ma hà raa ñkéñyi njñkwōnyñi fwôhōre si maye pēe mε. Mu aha maye pēe, li cè na mu bà u à ndire yyéēñε mε, ñka ndire t'à mu yyéēñε. ¹⁹ Mu sí n-jà n-jwo na yire ñkéñyi'à kwòn, si mu pwô yi takwōny i. ²⁰ Sēe mu à jwo. Yi dánabaare kurugo y'à kwòn, maa mu pwô yi takwōny i mu dāniyañi kurugo. Nka ma hà maye pēe ná lire e mε! Fyá Kile na! ²¹ Kile ká mpyi u nyε a jùñaara ta cige yabilinji ñkéñyi na mε, mu nyε a cè na u sí n-jà mu mú pyi amuni mà? ²² Kile kacenni ná u kawaani nimpyiini wíi ke! Mpii pi à cwo ke, u à kawaa pyi pire na, maa kacennε pyi mu na. Maye waha maa ñkwôro puru ticennmpe e de, lire baare e mu mú sí n-kwòn. ²³ Izirayeli shiimbii mú ká fworō pi dánabaare e, Kile sí nūru pi pwô pi talyεge e, jaha na ye sí na nyε Kile na mà pi pwô sahañki. ²⁴ Mu u à kwòn nyεge olivye cige na mà pa mpwô keεge olivye cige ñkéñyi takwōnge e mà ta yii nyε njñkin mε, mu nyε a cè a jwo na yire pwôhōmō sí n-táan yi jñjke na mà tòro mu taan mà?

²⁵ Mii cñmpyiibii, kani l'à ñwôhō ke, mii la nyε yii i lire cè, bà li si mpyi, yii pi nyε supyishinji sanñi shiimbii ke, yii àha ñkwô yiye pyi yákilifee mε. Supyishinji sanñi shiimbii pi sí n-shwô ke, Izirayeli shiimbii pii sí pi njñgyigii waha fo sà yaa ná pire e pi à fūññç. ²⁶ Lire ká mpyi, Izirayeli puni sí n-shwô bà y'à sémε Kile Jwumpe Semēñi i na:

«Shwofoonji sí n-yîri Siyōn kånhe e,
U sí n-pa Yakuba tūluge shiimbii pyi pi pi toronjanni kēennε, pi raa fyáge Kile na.»

²⁷ Yire Kile mpyi a jwo u Jwumpe Semēñi i na: «Tunmbyaare mii sí n-le ná pi e ke, tire ti nyε nte: mii sí pi kapegigii yàfa pi na*.»

²⁸ Jwumpe Nintanmpe kāmpanñke na, pi à cyé puru na ke, pi à pyi Kile zāmpenmii, ka lire si yii pyi yii à tòn ta. Kile pi jcwōñnronji kāmpanñke

* 11:27 Ezayi 59.20, 21; 27.9; Zheremi 31.33, 34

na, pi kyaa saha à táan u á pi tulyeyi kurugo. ²⁹ Naha na yε Kile ká yaage ŋkemu kan ke, u saha nyε na kuru shuu mε, u à ŋgemu yyere ke, u nyε na urufoo cyíge sahaŋki mε. ³⁰ Tèni l'e, yii nyε a mpyi a Kile jwɔmɛɛni cù mε, ŋka numε, Izirayeli shiinbil'à cyé Kile na ke, lir'à Kile pyi u à jùŋaara ta yii na. ³¹ Lire pyiŋkanni ninuuni na, Izirayeli shiinbil'à Kile jwɔmɛɛni yaha, bà li si mpyi, Kile à jùŋaara ta yii na pyiŋkanni ndemu na ke, u u jùŋaara ta pi na numε mú. ³² Yii li cè na Kile à sùpyire puni yaha ti jwɔmɛɛ yahare e, si ŋkwɔ mpa jùŋaara ta ti puni na.

Kile yákilifente kani

³³ Ei! Tεgele nyε Kile náfuufente ná u yákilifente ná u jɔcèŋi na mε!

Karigii u à bége!a yaha ke, wà sî n-jà cyire yyaha cè mε.

Wà nyε a u kurigii cè mε.

³⁴ Y'à séme Kile Jwumpe Semɛŋi i na:

«Jofoo u à Kafoonji Kile sòŋŋɔre cè yε?

Jofoo u nyε u yεɛfoonji ye†?

³⁵ Jofoo u à fyâha a yaaga fwoo le u na,

u u mpa urufoo fwooni tò ye‡?»

³⁶ Yii li cè na yaayi pun'à fworo Kile e,

maa mpyi u mεε na,

maa mpyi u wuyo.

Pèente ti taha u na fo tèkwombaa.

Amiina.

12

Naaraŋkanni nivɔnni kani

¹ Nyε mii c̀nmpyiibii, ná Kile s'a jùŋaara ta wuu na, lire e ke, mii na li caa yii á, yii yiye puni kan u á sáraga niŋcɛŋɛ* fiige, ŋkemu ku nyε Kile yahare e, maa ntáan u á ke. Kile péenŋkanni niŋcɛnni li nyε lire. ² Yii àha raa yii karigii pyi diŋnyε sùpyire wogigii fiige mε, ŋka yii Kile yaha u a yii k̀ɛɛŋŋi, u u yákiilii nivɔnmii kan yii á. Lire ká mpyi, nde li nyε Kile jyii wuuni, maa jwɔ, maa ntáan ná cyaga nyε a li fô mε, yii sí lire cè.

³ Kile à jwɔ mii na maa sífente ntemu kan mii á ke, mà tàanna ná tire e, mii sí yi jwo yii pun'á, yii àha yiye p̀e sî ntòro mε. Yii yiye tírige, f̀anhe Kile à kan yii á yii dányanji kurugo ke, yii a yii karigii pyi yii a ntàanni ná kur'e. ⁴ Wuu cyeere na nyε niŋkin, ŋka ti yatanjy'à jyhaha, yi puni ná yi báara sí u nyε. ⁵ Lire pyiŋkanni na, wuu dánafeebil'à jyhaha, ŋka wuu na nyε cyere niŋkin Kirisita wwoŋɛge e. Wuu pun'à p̀wɔ p̀wɔ wuye na. ⁶ Kile à jwɔ wuu na, maa màkanyi njemu kan wuu á wuu a báare ke, yir'à jyhaha. Kile túnnture njwuŋi màkange nyε ŋgemu á ke, urufoo u a ti yu u tàanna ná u dányanji i. ⁷ Dánafeebii nt̀ɛgeŋi màkang'à kan ŋgemu á ke, urufoo u a pi t̀ɛre. ŋgemu wogo ku nyε na k̀alanji kaan sùpyir'á ke, urufoo u a lire pyi. ⁸ Yεrege màkang'à kan ŋgemu á ke, urufoo u a sùpyire yεrege. Sùpyire ŋkanji màkange nyε ŋgemu á ke, urufoo u a sùpyire kaan s̀è!e. Yyahe yyére shingire màkang'à kan ŋgemu á ke, urufoo u a ti pyi ná s̀è!e. Kanhamafeebii nt̀ɛgeŋi màkang'à kan ŋgemu á ke, urufoo u a li pyi ná funntange e.

† 11:34 Ezayi 40.13 ‡ 11:35 Zhubu 41.2 * 12:1 Pii maha jwo: «sáraga jyii wogo».

⁹ Tàange sèe woge ku pyi yii ná yiye shwàhàl'e, yii a kapegigii fún, yii i ñkwòro yii a kacèñkii pyi. ¹⁰ Tàange ku maha mpyi cìmpyiibii ná piye shwàhàl'e ke, kuru ku pyi yii shwàhàl'e. Shin maha shin u a li caa si mpyi shincyiinji sí raa pi sanmpii père. ¹¹ Yii àha mpyi sàafee mε, yii pyi màbanfee. Yii a báare Kafoonji á ná yii zòmpyaagii puni i. ¹² Sòñjare tatahage ku ñye yii á ke, yii pyi funntange e kuru kurugo. Yii funnyii ñíñe yyefuge tènì i, yii yiye waha Kileñarege na. ¹³ Yaayi kuunji u ñye yii cìmpyiibii dánafeebii na ke, yii yire kan pi á, yii raa nàmpwuunbii cwòre yii a ñwàge yii pyenyi i.

¹⁴ Mpii pi na yii kyéreege ke, yii a jwó leni pir'á. Yii àha pi láña mε, yii a jwó leni pi á. ¹⁵ Mpii pi ñye funntange e ke, yii pyi funntange e ná pire e; mpii pi na mεε súu ke, yii a mεε súu ná pire e. ¹⁶ Yii yii sòñjare pyi ñinjin, yàmpeene kà mpyi yii e mε, yii yiye tîrige, yii àha yiye yaha yákiilifee mε.

¹⁷ Yii àha kapii fwoo tò ná kapil'e mε, yii yiye waha yii raa kacèñkii pyi sùpyire puni na. ¹⁸ Yii fànha le bà yeyinñke si mpyi si ñkwòro yii ná pi sanmpii shwàhàl'e, kampyi lire sí n-jà n-pyi mε. ¹⁹ Mii ntàannamacinmpyiibii, wà ká yii mùmpenmε pyi, yii àha yii wuuni ñkoonji láha mε, yii li yaha Kile á. Yii li cè na y'à sémε Kile Jwumpe Semεñi i na: «Mii u sí yii túbileni kòrò, mii u sí yii ñkoonji wwù†.» Kafoonji Kile u à jwo amuni. ²⁰ Y'à jwo mú na: «Katege ká mpyi mu zàmpeññi na, ñjyi kan u á. Byage ká mpyi u na, lwàhò kan u á. Mu aha lire pyi, li maha mpyi mu à jwo nàñkyanhii mu à wwù u ñunñke e†.» ²¹ Ma hà kapegigii mpyinji lage yaha ku fànha ta ma na mε, maye waha ma a kacèñkii pyi, ma a fànha ta kapegigii mpyinji na.

13

Dánafeebil'à yaa pi piye tîrige fàn'h'á

¹ Sùpyire pun'à yaa ti tiye tîrige fàn'h'á, ñaha na ye fànha ñye wani, ñkemu k'à tîñe Kile pàama mε, fànhafeebii pi ñye ke, Kile u à pi tîñe. ² Lire e ke ñgemu u à cyé fànhafeebii wuyi na ke, urufol'à cyé Kile wuyi na mú. Mpii pi à cyé amuni ke, pire maha ñcègεñji pyi u à nò piye na. ³ Mpii pi na kacèñkii pyi ke, pire ñye na fyáge fànhe yyaha na mε, mpii pi ñye pi ñye na kacèñkii pyi mε, pire pi maha fyáge ku yyaha na. Kampyi mu la ñye s'a fyáge ku yyaha na mε, ta kacèñkii pyi. Lire ká mpyi, mu sí ñkèe ta. ⁴ Fànhafeebii na ñye Kile báarapyii yii tònñji kurugo. Ná mu ñye na kacèñkii pyi mε, mu sí raa fyáge pi na, ñaha na ye kàshikwònyaage ñye pi cye e tawage e mε. Kile báarañi na pi ñye s'a kapegigii pyifeebii kapyiinñkii ñkoonji wwù pi na. ⁵ Lire e ke sùpyir'à yaa ti tiye tîrige fàn'h'á. Yyefuge pi maha ntége sùpyire na ke, pi àha li pyi kuru yyaha na kanna mà de, ñka pi li pyi, ñaha na ye li kun'à tii.

⁶ Lire na yii na múnalwòore sàrali mú. Mpii pi maha ti shuu ke, Kile u à pire yaha uru báarañi na, pi raa u pyi pi a ñwàge. ⁷ Shin maha shin à yaa ná ndemu i ke, yii lire kan u á. Shinñ'á yii à yaa yii a múnalwòore kaan ke, yii a ti kaan ur'á. Cùuy'à yaa y'a ñkaan ñgemu á ke, yii a yi kaan ur'á. Shinñi na yii à yaa yii a fyáge ke, yii a fyáge uru na. Shinñi yii à yaa yii a mpère ke, yii a uru père.

⁸ Tàange baare e, yafyin kà zii mpyi yii ná yii sùpyiñeεbii shwàhàl'e mε. Ñgemu u à sùpyire sannte kyaa táan uy'á ke, urufoo na Kile Saliyañi kurigii puni ñáare. ⁹ Yii li cè na ñje y'à jwo Kile Saliyañi i na: «Ma hà zínni ná

wabere cwo e me, ma hà sùpya bò me, ma hà nàḡkaaga pyi me, ma hà ma supyijeeḡi cyeyaage nyipreen pyi me* » ke, yire ná Saliyaḡi kapyaaḡii sanḡkil'à lwó a pwó nde kabilini na: «Ma shinjeḡeḡi kyaa táan may'á ma yabilinḡi fiige†.»¹⁰ Tàange ká mpyi ḡgemu i ke, urufoo nyē na kawaa pyi u shinjeḡeḡi na me. Nyē mu aha sùpyire sannte kyaa táan may'á, mu à Kile Saliyaḡi kurigii puni jaara.

Wuu bégele, wuu a wuu Kafoonḡi cannuruge sigili

¹¹ Yii mpe lóg'a tara, tēni i wuu nyē nume ke, yii à lire cè. Tèn'à nò wuu jè a yiri ḡompe na, jaaha na ye tēni i wuu à jyè Kile kuni i ke, wuu à zhwoḡi byanhara nume mà tòro lire tēni na. ¹² Numpilag'à nò cyage e, nyēge na ḡko raa múru. Lire e ke wuu numpire karigii jwó yaha, wuu bēenmpe kàshikwónyaayi le wuye na. ¹³ Wuu a jaare ntiḡi i, bà sùpyaḡi maha jaare canḡke e me. Wuu láha jyjintoronḡi ná sinmbyaani ná jacwóore ná silegebaare ná yukwóonni ná yḡncyēge na. ¹⁴ Yii Kafoonḡi Yesu Kirisita pyinjanni lwó yii karigii puni i, yii àha raa yii cyeere jyii karigii pyi me.

14

Dánafeebii nyē a yaa pi a piye cēge me

¹ Mpii pi nyē pi sàha fànha ta Kile kuni i me, yii pire cùmu leme jwó, yii àha raa pi jwumpe cyige me. ² Wà na nyē wani, ur'à cè a jwo na uru sí n-jà raa yalyire puni lyí, wà sí nyē wani ḡgemu u nyē u sàha fànha ta Kile kuni i me, faayaayi kanni uru na lyí. ³ Nge u nyē na yi puni lyí ke, uru kà raa yi puni lyimbaafoonḡi fare me, yi puni lyimbaafoonḡi mú kà raa yi puni lyífoonḡi fwóhore me, jaaha na ye Kile à jee uru na mú. ⁴ Di mu nyē na maye sòḡḡi maa wabere báaraḡyí cēge ye? U à báaracēḡe pyi yo, u nyē a báaracēḡe pyi mà yo, mu kuro nyē yire e me, u ná u jùḡufoonḡi shwóhol'e yire nyē. U mú sí báaracēḡe pyi, jaaha na ye síḡi na nyē Kafoonḡi na mà lire pyi. ⁵ Wà maha canmpyaagii cyi sòḡḡi na cyir'à jwó mà tòro cyi sanḡkii na, wabere sí i sòḡḡi na canmpyaagii pun'à tàanna. Shin maha shin u u sòḡḡeḡi kanni yaha li pyi sèe. ⁶ Shinḡi u à canḡke kà pwóḡe canḡyí sanḡyí na ke, urufoo maha lire pyi Kafoonḡi pèente kurugo. Shinḡi u nyē na yalyire puni lyí ke, uru mú na lire pyi Kafoonḡi pèente kurugo, jaaha na ye u maha fwù kaan Kile á ti kyaa na. Shinḡi u nyē u nyē na yalyire puni lyí me, uru mú maha lire pyi Kafoonḡi pèente kurugo, jaaha na ye uru mú maha fwù kaan Kile á. ⁷ Sēḡi na, wuu wà tufiige nyē na u shìḡi pyi uye kurugo me, wuu wà mú sí nyē na ḡkwúu uye kurugo me. ⁸ Mà wuu yaha shì na, wuu nyē Kafoonḡi wuu, wuu mú sí ká ḡkwú, wuu na nyē Kafoonḡi wuu. Lire e ke wuu nyē shì na yo, wuu à kwú yo, wuu na nyē Kafoonḡi wuu. ⁹ Lire kurugo Kirisita à kwú maa jè si mpyi kwúbii ná jyii wubii Kafoonḡi.

¹⁰ Nyē mu wi ke, jaaha na mu nyē na ma cìmpworonḡi cēge ye? Mu sí wi ke, jaaha na mu nyē na ma cìmpworonḡi fare ye? Wuu shin maha shin sí Kile yibige jwó shwó canḡka.

¹¹ Kafoonḡi Kile à jwo u Jwumpe Semēḡi i na:

«Mii jyii wuḡi u nyē,
sùpyire puni sí raa niḡkure sínni mii yyahe taan,
pi puni sí raa mii pēre*.»

¹² Lire pyinjanni na, wuu shin maha shin sí u kapyinḡi yyaha jwo Kile á.

* 13:9 Ekizodi 20.13-15, 17; Duterēnōmu 5.17-19, 21 † 13:9 Levitike 19.18 * 14:11 Ezayi 45.23

Yii àha raa yii cìnmpyiibii nùḡo kyáḡe me

¹³ Nyε wuu wuye ḡc̄εεḡeḡi ḡwᵔo yaha, yii àha yaaga yaha yii cìnmpworonḡi yyaha na si u yyaha kw̄on, lire ḡyε me si u pyi u cwo me. ¹⁴ Mii à li cè maa dá li na, na Kafoonḡi Yesu barag'e, yaage kà tufiḡe ḡyε a ḡwᵔóḡo me. Nka wà ha ḡkemu pyi na k'à ḡwᵔóḡo ke, kuru maha ḡwᵔóḡo urufol'á. ¹⁵ Mu aha ḡc̄è na mu shìḡḡeḡi sí ḡḡe me u yalyige na, ma hà ku lyí u ḡyii na me, ná lire bà me, mu sí tàange kuni yaha u kàmpanḡke na. Mu cìnmpworonḡi kurugo Kirisita à kw̄u ke, ma hà mpyi kaḡuḡo si u nùḡo kyán yalyire kurugo me. ¹⁶ Ma hà ma mege yaha ku kèeḡe yaaga kurugo, na k'à táan mu á me. ¹⁷ Yii li cè na Kile Saanre kani ḡyε a yyaha tí ná ḡjyḡi ná yabyεεre e me, ḡka Kile Munaani maha ntìḡi ná yyeḡiḡke ná funntange ḡkemu kaan ke, ná yire e t'à yyaha tí. ¹⁸ Shinḡi u ḡyε na báare Kirisita á lire pyiḡkanni na ke, urufoo kyaa li maha ntáan Kile á, sùpyire mú maha urufoo kère.

¹⁹ Nyε nde li sí yyeḡiḡke kan wuu á, si wuu pyi wuu fànha ta wuu ná wuye shw̄oh̄ol'e Kirisita kuni i ke, wuu wuye waha lire na. ²⁰ Ma hà Kile báaranḡi kèeḡe yalyire nùḡo taan me. Sèe wi, yalyire pun'à ḡwᵔo, ḡka ntemu ḡjyḡi sí n-jà n-pyi kaḡuḡo si mu cìnmpworonḡi nùḡo kyán ke, tire ḡjyḡi ḡyε a ḡwᵔo me. ²¹ Kyara yo, sinmbyaa yo, yaaga maha yaaga ku sí n-jà n-pyi kaḡuḡo si mu cìnmpworonḡi nùḡo kyán ke, kuru yaha wani, lire l'à pw̄óro. ²² Nde mu ḡyε na sòḡni mà yyaha tí ná ḡke cyage e ke, lire yaha mu ná Kile shw̄oh̄ol'e. Shinḡi u ḡyε u funḡke ḡyε a cεenne ná u kapyiḡkil'e me, uru wuun'à ḡwᵔo. ²³ Nka mu funḡke ká ḡcεenne yalyige kà ḡjyḡi na, maa núr'a ku lyí, Kile sí mu c̄eεḡe, ḡaha na ye mu ḡyε a li pyi ná dáníya e me. Kani sí li ḡyε li ḡyε a pyi ná dáníya e me, lire maha mpyi kapii.

15

Dánafeebil'à yaa pi piye cùmᵔo lemε ḡwᵔo

¹ Wuu mpiimu pi à fànha ta Kile kuni i ke, mpii pi ḡyε pi sàha fànha ta l'e me, wuu pi fànhanḡyεreḡe karigii kw̄u wuye e. Wuu àha raa wuu ḡyii karigii kanni caa raa mpyi me. ² Shin maha shin à yaa u a u shìḡḡeḡi ḡyii kariii pyi ḡcyiimu cyi sí là ḡwᵔo u na, si u pyi u a si yyaha na Kile kuni i ke. ³ Yii li cè na ali Kirisita ḡyε a u yabiliḡi ḡyii wuuni pyi me, mà tàanna ná yi ḡwuḡkanni i Kile ḡwumpe Semεḡi i na: «Mpii pi à mu faha ke, mii pirefel'à faha*.» ⁴ Yaaga maha yaaga ku mpyi a séme fo tèemōni i Kile ḡwumpe Semεḡi i ke, yire pun'à séme si wuu kála, bà wuu zòomp̄ii si mpyi si ntàra, wuu u wuye waha, wuu u sòḡḡoḡo tatahaga ta me. ⁵ Kile u maha wuu pyi wuu a wuye waha, maa wuu zòomp̄ii taali ke, uru u yii sòḡḡore pyi niḡkin, bà Yesu Kirisita ḡyε na li caa me, ⁶ bà wuu puni si mpyi si wuu Kafoonḡi Yesu Tunḡi Kile p̄e ná yákili niḡkin ná mεε niḡkin i me. ⁷ Bà Kirisita à yii cùmᵔo lemε ḡwᵔo me, yii a yiye cùmᵔo lemε ḡwᵔoḡe amuni, lire sí p̄ene taha Kile mege na. ⁸ Sèenḡi na mü sí yi ḡwo yii á, Kirisita à pyi Yahutuubii báarapyi, ḡwᵔomyahigii Kile à lw̄ó pi tulyey'á ke, bà cyire si mpyi si fùnḡo me. Lir'à li cyèe na Kile ká ndemu ḡwo ke, u maha lire pyi. ⁹ U kapani nùḡke ku ḡyε mú, bà supyishinḡi sanḡi si mpyi s'a Kile p̄e u kacεḡkii kurugo bà y'à séme Kile ḡwumpe Semεḡi i na:

«Lire kurugo mü sí mu p̄e supyishinḡi sanḡi shw̄oh̄ol'e,

mii sí mεε c̄eε si mu k̄e†.»

¹⁰ Y'à séme mú na:

* 15:3 Zaburu 69.10 † 15:9 2 Samuweli 22.50; Zaburu 18.50

«Supyishiŋi sanŋi puni, yii pyi funntange e ná Kile shiinbil'e siŋcyan†.»

¹¹ Y'a núr'a séme mú na:

«Supyishiŋi puni, yii a Kafoonji kêre.

Sùpyire puni, yii a u pèrêŠ.»

¹² Kile túnntunŋi Ezayi mú à jwo na:

«Sùpya sí n-pa n-fworo Zhese túluge e,

u sí n-pa n-yíri si mpyi supyishiŋi sanŋi nùŋufoonji,

pi mú sí pi sònŋore taha u na*.»

¹³ Kilenji u maha sònŋore tatahage kaan ke, uru u funntanga nimbwòhò ná yyeŋŋke kan yii á, yii dáníyaŋi kurugo, bà li si mpyi n̄wóm̄eni u à lwó wuu á ke, Kile Munaani fànhe si yii pyi yii sònŋore taha lire na sèl'e me.

Poli báaraŋi pyiŋkanni

¹⁴ Mii cìnmpyiibii, nde li n̄ye yii kàmpanŋke ke, mii à sàa li cè na yii à sàa yiye yaha cènmp̄e mpyiŋi laage e, n̄cèŋi sèe wuŋi mú sí na n̄ye yii e, na yii sí n-jà raa yiye yeŋe. ¹⁵ N̄ka n̄ge l̄eŋeŋi i, mii à naye waha maa karigii cyi séme si yii funŋyi cwo cyi na. Mii à lire pyi, naha na ye Kile à n̄wó mii na, ¹⁶ maa mii pyi Yesu Kirisita báaraŋi supyishiŋi sanŋi shwòhòl'e. Jwumpe Nintanmpe n̄jwuŋi báaraŋi mii n̄ye na mpyi ke, uru na n̄ye mu à jwo sárágawwu báara, mpii pi n̄ye pi n̄ye Yahutuu me, bà pire si mpyi si mpyi sáraga fiige n̄kemu k'à táan Kile á, ka Kile Munaani si ku yaha kuye kannna na, uye m̄e na ke. ¹⁷ Lire e ke Yesu Kirisita wwoŋeŋe kurugo, mii sí n-jà raa n̄kwòhòli ná na báaraŋi nimp̄yiŋi i Kile á. ¹⁸ Sèenji na, mii aha a si yaaga jwo, nde Kirisita à pyi mii cye kurugo ke, lire kanni mii maha jwo. Mpii pi n̄ye pi n̄ye Yahutuu me, u à mii t̄eŋe, maa pire pyi pi à n̄en'a Kile n̄wóm̄eni cù mii jwumpe ná mii kapyiŋkii cye kurugo. ¹⁹ Lir'à pyi kacyeen̄kii ná kakyanhala karigii cye kurugo, Kile Munaani sífente funŋke e. Lire pyiŋkanni na, Jwumpe Nintanmpe p'à yyaha tí ná Kirisita kani i ke, puru kàmpanŋke na, mii à sàa báaraŋi pyi mà nò u t̄eŋe na mà lwó Zheruzal̄emu kànhe e mà sà nò Iliri kùluni puni i. ²⁰ Kirisita kyaa sàha jwo a n̄ya cyeyi n̄jemu i me, mii à naye waha maa Jwumpe Nintanmpe jwo yire cyeyi i, bà li si mpyi, mii àha n̄kwò raa wà fyè tare me. ²¹ N̄ka l'à pyi mu à jwo bà y'à séme Kile Jwumpe Sem̄enji i na:

«U kyaa n̄ye a jwo mpiimu á me, pire sí u n̄ya,

Mpii pi n̄ye pi n̄ye a u kyaa lógo me, pire sí u cè†.»

²² N̄ye lire l'à sàa mii t̄eŋe kwòŋ fo tooyo n̄jyahay'e yii yyére zhèŋi na.

²³ N̄ye nume, mii báaraŋi'à kwò naha n̄cyii kùligil'e. Ná cyi naha a yyee lada kwò, mii la mpyi si sà fworo yii na, ²⁴ mii n̄ŋkarenji Esipaŋi kini i, mii sí n-yyére si tère pyi yii yyére. Mii aha a n̄k̄eŋe, yii i na t̄eŋe bà mii si mpyi si nò wani me. ²⁵ N̄ka mii sí n-fyànha n-shà Zheruzal̄emu i, Kile wuubii pi n̄ye wani ke, mii sí n-sà nt̄eŋe kan pir'á. ²⁶ Yii li cè na dánafeebii pi n̄ye Masedoni ná Akayi kùligil'e ke, pir'à cyeyi wà yiye na si nt̄eŋe Zheruzal̄emu dánafeebii fòŋfeebii t̄eŋe. ²⁷ Pi à li lwó piye e si pi t̄eŋe, n̄ka sèenji na, pi ná li mpyiŋ'á yaa, naha na ye pi n̄ye Yahutuu me, n̄ka Jwumpe Nintanmpe pu n̄ye n̄afuu fiige Kile maha n̄gemu kaan ke, Zheruzal̄emu Yahutuubii dánafeebil'á pi à puru ta. Lire e ke pi aha pi t̄eŋe ná pi cyeyaayi i, lire na n̄ye pi nimp̄yii. ²⁸ N̄ye mii aha cyire karigii cwòŋn̄o, maa uru

† 15:10 Duterenomu 32.43 § 15:11 Zaburu 117.1 * 15:12 Ezayi 11.10 † 15:21 Ezayi 52.15

wyérenji kan, mii sí n-tòro yii yyére s'a wá Esipani k̀ni i. ²⁹ Mii mú s'à li cè na mii aha nò wani yii yyére, Kirisita sí jwòŋi lwó wuu na sèe sèl'e.

³⁰ Nyé mii c̀nmpyibii, ná wuu sí nyé Kafoonji Yesu Kirisita wuu, Kile Munaani s'à wuu pyi wuu u wuye kyaa tán wuy'á, mii na li caa yii á, yii raa Kile náare mii á na zhileni na, ³¹ Zhude k̀luni shiinbii pi nyé pi nyé Kile kuni i mé, bà mii si mpyi si shwò pire na, ntègenji mii sí sà n-kan Kile wuubil'á Zheruzalèmu i ke, pi i nyé uru na ná funntange e mé. ³² Lire ká mpyi, Kile ká nyé, mii funntanga wunji sí nò yii yyére, mà bàra lire na, yii sí màban le mii i. ³³ Yyeŋin̄kefoo Kile u pyi ná yii puni i. Amiina.

16

Poli à u ceveebii shéere

¹ Mii sí wuu c̀nmpworocwoŋi Febe kyaa jwo yii á, metangafoo u nyé u wi, Sann̄kere dánafeebii kurun̄ke t̀gefooŋi wà wi. ² U aha nò yii yyére, yii i u c̀mu lem̄e jwò Kafoonji mege kurugo, mu à jwo bà l'à yaa l'a mpyi Kile wuubii shwòhòl'e mé. U aha ntège cya yii á kyaa maha kyal'e ke, yii u t̀ge. U yabilin'á shiŋyahara t̀ge mà cye cyán mii yabilin̄i na.

³ Yii Pirisili ná Akilasi shéere. Pire na nyé mii báarapyiŋe Yesu Kirisita báaraŋi i. ⁴ Pire mpyi na ŋko si mpòŋ pi múnahigil'e mii wuuni zhwoŋi kurugo. Mii kanni bà u nyé na pi k̀ere mé, supyishiŋi sann̄i dánafeebii kurun̄yi puni mú na pi k̀ere. ⁵ Dánafeebii pi maha piye bínnini pi pyenge e ke, yii pire shéere mú. Yii mii ntàannamacinmpworon̄i Epayin̄eti shéere. Uru u à pyi shincyiŋi mà dá Kirisita na Azi k̀luni i. ⁶ Mariyama u à báarapyahage pyi yii á ke, yii uru shéere. ⁷ Yii Andoronikusi ná Zhuniyasi shéere. Mii ná pire nyé supyishi niŋkin, wuu à pyi k̀suŋi i siŋcyan. Pi mey'á fworò sèl'e Yesu t̀nntunmpii shwòhòl'e, pi mú à jyè Kirisita kuni i mii yyaha na.

⁸ Yii Anpiliyasi shéere, mii ntàannamacinmpworo wi Kafoonji wwoŋeŋe e. ⁹ Yii Uruben shéere, wuu báarapyiŋe u nyé ure Kirisita báaraŋi i, yii i mii ntàannamacinmpworon̄i Sitasisi shéere. ¹⁰ Yii Apelesi shéere, ur'à nyé yyefuge na Kirisita mege kurugo. Yii Arisitobuli pyenge shiinbii shéere. ¹¹ Yii mii c̀nmpworon̄i Eròdiyòŋ shéere. Narisisi pyenge shi-inbii pi à dá Kafoonji na ke, yii pire shéere. ¹² Yii Tirifeni ná Tirifosi shéere, pire cyeebii shuunniŋi na báaraŋi pyi Kafoonji á. Yii mii ntàannamacinmpworocwoŋi Perisidi shéere, ur'à uye kan Kafoonji báaraŋ'á sèl'e. ¹³ Yii Kafoonji niŋcwònròŋi Urufusi ná u nuŋi shéere, mii nu mú u nyé ure. ¹⁴ Yii Asenkiriti ná Filegòŋ ná Erimesi ná Patorobasi ná Erimasi shéere, c̀nmpyibii sanmpii pi nyé ná pi e ke, yii pire puni shéere mú. ¹⁵ Yii Filologi ná Zhuli ná Ner̄e ná u c̀nmpworocwoŋi shéere mà bàra Olenpi na. Dánafeebii sanmpii pi nyé ná pi e ke, yii pire puni shéere. ¹⁶ Yii a c̀nmpworogo fẁŋi kaan yiy'á ná fun̄c̀en̄i i, Kirisita dánafeebii kurun̄yi pun'à yii shéere.

Yereyi nizan̄yi

¹⁷ Mii c̀nmpyibii, mpyi pi maha ma ná ndàhalaŋi i dánafeebii shwòhòl'e, maa pi wuruge, maa nt̀ŋke taha wuu kàlaŋi na ke, mii na li caa yii á, yii a yiye k̀aanmucaa pire na. ¹⁸ Wuu Kafoonji Kirisita á bà tire s̀pyire nyé na báare mé, pi fucerigil'á pi maha báare. Mpyi pi nyé pi sàha ŋkwò a fànha ta Kile kuni i mé, pi maha pire wuruge ná jwuntan̄mpe ná k̀yituwògare e. ¹⁹ Yii pi ke, yii à Kafoonji jwòm̄en̄i c̀u pyiŋkanni ndemu na ke, s̀pyire

pun'à lire cè. Lire e ke mii funntanga wuŋi u à sii yii kurugo. Mii na li caa yii á, yii pyi yákilifee, yii raa kacɛŋŋii pyi, yii i láha kapegigii na feefee. ²⁰ Nyɛ li saha si mɔ mɛ, yyeŋiŋke kanvoonŋi Kile si Sitaanniŋi tírige n-cyán yii a fwòonŋi ná yii tooy'e. Wuu Kafoonŋi Yesu Kirisita u ɲwɔ yii na, u u yyeŋiŋke kan yii á. ²¹ Mii báarapyiŋɛŋi Timoti à yii shéere. Lusisi ná Zhason ná Sosipateri à yii shéere, mii ná pire mpíi na ɲye shinnuu. ²² Nyɛ mii Teritusi u à Poli tɛg'a ŋge letɛŋi séme ke, mii mú à yii shéere Kafoonŋi wwɔŋɛge e. ²³ Gayusi yyére mii ɲye nàmpɔnnte na ke, ur'à yii shéere. Uru yyére dánafeebii maha piye bínnini mú. Kàhe wyéɛmaranŋi Erasiti ná wuu cìmpworonŋi Karitusi à yii shéere.

[²⁴ Wuu Kafoonŋi Yesu Kirisita u ɲwɔ yii na, u u yyeŋiŋke kan yii á. Amiina.]

²⁵ Wuu pèenɛ taha Kile na. Jwumpe Nintanmpe mii ɲye na yu Yesu Kirisita kyaa na yii á ke, sí na ɲye Kile á mà puru pyi pu fànha kan yii á. Puru cye kurugo, Kile à u kaŋwòhoni cyéé, u mpyi a lire ŋwòhò mà lwó fo diŋyɛŋi tèesiini i. ²⁶ Numɛ, l'à yige bɛɛnmpe na. Nyɛ Kile túnntunmpii sémebii cye kurugo, mpíi pi ɲye pi ɲye Yahutuu mɛ, pire pun'à lire kaŋwòhoni cè. Kilenŋi u ɲye wani fo tèekwombaa ke, uru u à li kuni kan, bà sùpyire puni si mpyi si dá uru na s'a uru père mɛ.

²⁷ Kile kanni u ɲye yákilifoonŋi ke, pèente ti taha u na tèrigii puni i Yesu Kirisita cye kurugo fo tèekwombaa. Amiina.

Poli à letereŋi niŋcyiŋi ŋgemu kan Kòrenti kàŋhe dánafeebil'á ke Mpe yii à yaa yii cè mà jwo yii jyè letereŋi funŋo jwumpe e ke

Kòrenti kàŋhe na mpyi kànbwòhò, yasunŋyi mpyi a jyaha k'e sèl'e. Cikwuŋi ná nàŋkwuŋi mpyi na mpyi pyiŋkannigii puni na kuru kàŋhe e.

Yesu túnntunŋi Poli à yee niŋkin ná paanga pyi Kòrenti kàŋhe e. Lire tēni i, u à Jwumpe Nintanmpe jwo wani, ka pii si piye kan Yesu á (Kapyiŋkii 18.1-18). Poli karenkwooni kàntugo, jyahangurug'à jyè dánafeebii ná piye shwòhòl'e. Poli à yire lógo maa ŋge letereŋi tun si pi yeɛ, maa li cyēe pi na, na dánafeebii wwoŋɛɛge na jye mu à jwo cyere, ti jũŋke ku jye Yesu Kirisita kanni. Tire cyēere yatanŋyi pun'à yaa yi yiye kyaa táan yiy'á, yi raa yiye tēre (13).

Dánafeebii kurunke e, pii mpyi a letere tũugo u á, maa yibiyyi yà pyi u na. Poli à ŋge letereŋi séme maa jwòshwòɔ kan yire yibiyyi na, yire yi mpyi:

Dánafeebii sí n-jà fúru pyi la? (7)

Mpii pi jye na zunŋi pyi ke, dánafeebii sí n-jà n-lyí pire yyére la? (8--10)

Di dánafeebil'á yaa pi a báare ná Kile Munaani màkanyi i ye? (12--14)

Dánafoonji kwũŋi kàntuge jye naha shi ye? (15)

Jwumpe tasiige

¹ Mii Poli u à yyer'a pyi Yesu Kirisita túnntunŋo mà tàanna ná Kile jyii wuuni i ke, mii ná wuu cinmpworonji Sositeni u à ŋge letereŋi séme si ŋkan ² yii dánafeebii kurun'á, Kòrenti kàŋhe e, yii mpiimu pi à pyi Kile wuu Yesu Kirisita cye kurugo ke, u à yii yyer'a pyi u wuu, mà bàra mpii puni pi jye na wuu Kafoonji Yesu Kirisita mege yiri cyeyi puni i, maa u pyi pi Kafoonji wuu fiige ke, ³ wuu Tunji Kile ná wuu Kafoonji Yesu Kirisita pi jwò yii na, pi i yyeŋiŋke kan yii á.

Poli à fwù kan Kile á Kòrenti dánafeebii kurugo

⁴ Mii fwù jye Kile na tèrigii puni i, naha na ye u à jwò yii na, yii ná Yesu Kirisita wwoŋɛɛge kurugo. ⁵ Mà yii yaha kuru wwoŋɛɛge e, yii à Kile màkanyi shiŋi puni ta, mà cye cyán jwumpe ná jɔcèŋi na. ⁶ Naha kurugo ye jwumpe pu jye na Kirisita kyaa yu ke, pur'à tateŋge wwú yii e. ⁷ Lire e canŋke wuu Kafoonji Yesu Kirisita sí uye cyēe ke, mà yii yaha yii i kuru canŋke sigili, Kile màkange kà tufiige kuu jye yii na me.

⁸ Uru Kile mú u sí yii tēge si fànha kan yii á, bà yii si mpyi si ŋkwòro u kuni i fo sà nò li tēgeni na, si mpyi tigare cyaga baa Kafoonji Yesu Kirisita cannuruge me. ⁹ Kile na jye jwòmeɛ niŋkinfoo, uru u à yii yyere bà yii si mpyi si mpyi u Jyanji, wuu Kafoonji Yesu Kirisita wwoŋɛɛge e me.

Poli à li cya Kòrenti dánafeebil'á na pi bê

¹⁰ Mii cinmpyiibii, mii na li jáare yii á, wuu Kafoonji Yesu Kirisita mege na, yii i bê niŋkin na, yii àha n-láha yiye na me. Yii bê, yii i mpyi ná sòŋŋòɔ niŋkin i, yii i yii karigii kapyiini jũŋke yaha ku pyi niŋkin. ¹¹ Naha kurugo ye mii cinmpyiibii, mii à lógo Kilowe pyeŋge shiinbii pii jwò na, na mbembaanji na wá yii shwòhòl'e, ¹² na pii na wá na ŋko yii shwòhòl'e na pire na jye mii Poli wuu, pii sí i ŋko na pire na jye Apolosi wuu, pii sí i ŋko

na pire na jye Pyeri wuu, pi sanmpii sí i ηko na pire na jye Kirisita wuu. ¹³ Mii sí yii yíbe, Kirisita à táa la? Taha Poli u à kwòro kworokworocige na yii kurugo, lire jye me taha Poli mege na yii à batize? ¹⁴ Mii Poli à Kile shéere, naha na ye Kirisipusi ná Gayusi baare e, mii jye a yii wà tufige batize wani me. ¹⁵ Lire e yii wà sì n-sii n-jà n-jwo na ur'à batize mii mege na me. ¹⁶ Mii funnɔ naha mpyi a wwò, mii mú u à Sitefanasi pyenge shiinbii batize, pire baare e, mii naha a dá na mii sàha à sùpya batize wani yii yyére me.

Sùpyire yákilifente jye Kile nyii na sɔncomɔ

¹⁷ Yii li cè na báaraŋi nijcyiŋi mɛɛ na Kirisita à mii tun ke, uru bà u jye batizeliŋi mɛ, Jwumpe Nintanmpe njwunji kurugo u à mii tun. Mii mú sí jye na tire tũnture pyi mà tàanna ná sùpyire yákilifente e mɛ, bà li si mpyi sùpyire kà raa òrili mii jwunƙanni kurugo mɛ, ηka pi a òrili Kirisita kwũŋi kurugo kworokworocige na. ¹⁸ Mpii pi jye kuni nimpini i, ná Kile sí n-pa pi shi bò ke, jwumpe pu jye na yu mà yyaha tíi ná Kirisita kwũŋi i kworokworocige na ke, puru na jye sɔncomɔ pire mpil'á. Nka wuu mpii pi jye kuni nijcɛnni i, ná Kile sí n-pa wuu shwɔ ke, Kile sífente ti jye ti ti wuu á.

¹⁹ Jye y'à séme Kile Jwumpe Semɛŋi i na:

«Mpii pi na piye sɔnni yákilifee ke, mii sí pire sɔncompe cyêe.

Mpii pi na piye sɔnni na pir'à kyaa cè ke, mii sí li cyêe na pire jye a yafyin cè me*.»

²⁰ Mà tàanna ná lire e, taa yákilifeebii jye ke? Mpii pi na piye sɔnni na pir'à Kile Saliyaŋi cè ke, taa pire jye ke? Taa nge ðinyeŋi jwunƙeempii jye ke? Kile à li cyêe na nge ðinyeŋi yákilifente na jye sɔncomɔ. ²¹ Mà tàanna ná Kile yákilifente e, u à li lwó nge ðinyeŋi yákilifeebii kà n-jà uru cè ná pi yabilimpii yákilifente e mɛ. Lire kurugo jwumpe wuu jye na yu, ná ðinyeŋi sùpyire na pu sɔnni sɔncomɔ ke, Kile à li lwó sùpyire t'à dá puru jwumpe na ke, si pire shwɔ.

²² Nyɛ Yahutuubii la maha mpyi s'a kakyanhala karigii paa tapyige e si nta ndá puru jwumpe na. Girekiibii sí na jcaa pire yákilibii si múgo si nta ndá pu na. ²³ Wuu pi ke, Kirisita kani wuu jye na yu na u à kwú kworokworocige na ke, puru na jye jwunƙwumbaama Yahutuubil'á, maa mpyi sɔncomɔ supyishiŋi sann'á. ²⁴ Nka Kile à mpiimu yyer'a pyi u wuu ke, pi à pyi Yahutuu yo, pi à pyi Girekii yo, pir'á Kirisita na Kile sífente ná u yákilifente cyêe. ²⁵ Naha kurugo ye kani Kile à pyi, ka sùpyire si wá na sɔnni sɔncomɔ ke, lir'à fànha tò pi yákilifente na. Nde Kile à pyi, ka sùpyire si wá na sɔnni na fànhaŋcyɛɛɛ ti jye ti ti ke, lir'à fànha tò sùpyire na.

²⁶ Mii cìnmppyibii, yyereŋkanni na Kile à yii yyer'a pyi uye wuu ke, yii lire kàanmucya a wíi ke! Mà tàanna ná sùpyire kàanmucyage pyiŋkanni i, yákilifee nijyahamii jye yii e mɛ, sífee nijyahamii jye yii e mɛ, yii nijyahamii mú sí jye a si shinbwoo pyenyi i mɛ. ²⁷ Jye karigii ðinyeŋi sùpyire na sɔnni sɔncomɔ ke, cyire Kile à cwɔɔnr'a tɛg'a ðinyeŋi yákilifeebii sílege. Ncyii pi jye na sɔnni fànhaŋcyɛɛɛ wogigii ke, maa cyire cwɔɔnr'a tɛg'a fànhafeebii sílege. ²⁸ Karigii cyi jye nũŋɔ baa ðinye sùpyire nyii na, ná pi kuro jye cyi e mɛ, cyire karigii Kile à cwɔɔnrɔ, pi na jcyiimu sɔnni sèe wogii ke, mà tɛg'a cyire kèege. ²⁹ U à lire pyi, bà li si mpyi sùpyaŋi wà tufige kà ηkwò uye pèe uru Kile yyaha taan mɛ.

* 1:19 Ezayi 29.14

³⁰ Uru u à wuu le Yesu Kirisita wwojεεge e. Kile à pyi kaḡuḡo, ka Yesu Kirisita si wuu pyi yákilifée, maa jwo na wuu à tíi, maa wuu pyi Kile wuu, maa wuu jùḡo wwú kapegigii bilere e. ³¹ Nyε bà l'à sémε Kile Jwumpe Semεḡi i mε: «Ŋgemu la ká mpyi si pèenε taha yaaga na ke, urufoo u ti taha Kafoonji Kile na†.»

2

Poli nyε a Kile jwumpe jwo ná sùpyire yákilifente e mε

¹ Mii cɪmppyiibii, tēni i mii à sà Kile jwumpe jwo yii yyére ke, mii nyε a naye pēe na mii à jwumpe cè, lire nyε mε na mii yákilin'á pēe mà tōro pi sanmpii wuḡi na mε. ² Naha kurugo ye mii nyε a li lwó naye funḡ'i, si yaage kabere kyaa jwo yii á, Yesu Kirisita kántugo na mε, si u kwùḡi kyaa jwo yii á kworokworocige na. ³ Mii fànhe mpyi a cyéε wani yii shwòhòl'e, fyagare mpyi maha mpyi mii na fo mii mpyi maha jcyéεnni sèl'e. ⁴ Tère o tère e mii à Jwumpe Nintanmpe jwo yii á ke, ná sùpyire yákilifente e bà mii mpyi maha pu yu si nta yii jùmbogigii kēenḡe ná p'e mε. Nka ná Kile Munaani sífente e mii mpyi maha pu yu, ⁵ bà li si mpyi yii dáníyaḡi kà ntaha sùpyire yákilifente na mε, fo Kile sífente.

Kile maha u yákilifente kaan wuu á, u Munaani cyε kurugo

⁶ Kile jwump'á tatεεḡe wwú mpiimu zòmpyaagil'e ke, pire maha yákilifente taa wuu jwumpe e. Nka Kile sí n-pa ḡe diḡyεḡi sùpyire ná u jùḡufēebii mpiimu shi bò ke, yákilifente ti nyε pir'á ke, tire shiḡi bà mε. ⁷ Kile yákilifente shεnre wuu nyε na yu ke, sùpya mpyi a ti shi cè mε, naha na ye Kile mpyi a ti ḡwòhò. Mà jwo diḡyεḡi u dá ke, Kile mpyi a lire kaḡwòhòni yaa, bà wuu si mpyi si mpyi shinbwoo si ntēen ná u e u cyage nisinaḡke e mε. ⁸ ḡe diḡyεḡi jùḡufoonji wà nyε a tire yákilifente cè mε. Ná lire bà mε, pi mpyi na si jεε Kafoonji Peentefoo kwòro kworokworocige na mε. ⁹ Bà l'à sémε Kile Jwumpe Semεḡi i na: «Sùpya nyii sàha ḡkwò a ndemu jya mε, ná nḡgyii sàha ḡkwò a li lóg'a jya mε, ná li sàha ḡkwò a tíge sùpya funḡ'i mà jya mε, mpii pi à Kile kyaa táan piy'á ke, lire u à bégel'a yaha pire mεε na*.»

¹⁰ Wuu pi ke, Kile à lire kani cyéε wuu na, u Munaani cyε kurugo. Lire li maha karigii puni yyaha caa, ali karigii Kile à ḡwòhò ke, li maha cyire puni yyaha caa, si cyi cè, ¹¹ bà li nyε sùpya si n-jà u supyijεεḡi funzòḡḡe cè ná u yabilinḡi bà mε, amuni li mú nyε sùpya si n-jà Kile funḡo karigii cè mε, Kile Munaani kanni l'à cyi cè. ¹² Wuu sí pi ke, Kile à u Munaani le wuu e, lire l'à wuu ná sùpyire sannte sòḡḡḡkanni pyi l'à wwú liye e. U à lire pyi bà li si mpyi, u à jwò wuu na maa yaayi jjemu kan wuu á ke, wuu u yire cè mε. ¹³ Ná sùpyire yákilifente e bà wuu nyε na yire yaayi kyaa yu mε. Nka Kile Munaani à ndemu cyéε wuu na ke, lire wuu nyε na yu sùpyir'á, wuu na li yu bà Kile Munaani à li jwo mε. ¹⁴ Nka Kile Munaani ká mpyi li nyε a tēen sùpyaḡi ḡgemu i mε, urufoo nyε na jεεge Kile Munaani karigii na mε, naha na ye u maha cyire karigii sòḡḡi sḡcomò. U si n-jà cyi yyaha cè mε, naha na ye Kile Munaani kanni cyε kurugo sùpyaḡi maha jà a cyi yyaha cè. ¹⁵ Kile Munaani nyε sùpyaḡi ḡgemu i ke, uru u maha yaayi puni cè a wwú yiye e. Shintiwe mú sí nyε na n-jà a urufoo kapyiinḡii cè a wwú cyiye e mε. ¹⁶ Yire y'á sémε Kile Jwumpe Semεḡi i na:

† 1:31 Zheremi 9.24 * 2:9 Ezayi 64.4

«Sùpya nyε a sii ngemu u à Kafoonji funzənhəre cè mε?

Sùpya mú nyε a sii ngemu u sí n-jà u yeε mε†.»

Nka wuu pi ke, Kile Munaani nyε wuu mpiimu i ke, wuu à Kirisita funzənhəre cè.

3

Kile báarapyibii puni tayyérege nyε ninjin

¹ Mii cìmpyyibii, mà sèenji jwo, mpii pi à Kile Munaani yaha l'à pi yyaha cù ke, jwuŋkanni na mii maha yu ná pire e ke, mii nyε a jà a jwo ná yii e lire jwuŋkanni na mε. Nka mpii pi nyε na pi nyii karigii kanni pyi ke, mii à jwo ná yii e mu à jwo ná pire e mii nyε na yu. Mii na yii sònŋi mu à jwo pìmpinnyeya mà yyaha tíi ná Kirisita kuni i. ² Jwumpe mii à jwo yii á ke, pur'à pyi mu à jwo jirimε mii à kan yii á. Mii nyε a jien'a yawaya kan yii a lyí mε, naha na ye yii mpyi na sì n-jà yawaya lyí mε. Ali numε yii sì n-jà yawaya lyí mε, ³ naha na ye yii saha na yii nyii karigii pyi. Sèe wi de! Ná yijcyεge ná mbèmbaanji sí nyε yii shwəhəl'e, lire l'à li cyéε na yii ná sùpyire sannte nyε a wwú yiye e mε. Yii ná pi kapyiinŋii pun'à pyi ninjin. ⁴ Nyε ná yii pìi s'à jwo na yii na nyε Poli wuu, ka pìi si jwo na pire na nyε Apolosi wuu, mà tàanna ná lire e, tá yii ná sùpyire sannte sònŋəŋkann'à wwú liye e bε?

⁵ Yii li cè na Apolosi wi yo, mii Poli wi yo, Kile báarapyii pi nyε wuu kannu. Wuu à Jwumpe Nintanmpe jwo yii á, ka lire si mpyi kaŋuŋə mà yii lèŋε Kile kuni i, wuu mú pun'à wuu báaranji pyi mà tàanna ná Kafoonji u kannkanni i wuu shin maha shin á. ⁶ L'à pyi mu à jwo mii à cige cεnme, ka Apolosi si ku lwə, nka Kile u à cige pyi k'à yiri. ⁷ Lire e ke l'à pyi cige cεnmefoonji yo, l'à pyi ku lwəfoonji yo, pi wà tayyérege nyε a pèe mε. Kile kanni u tayyérege k'à pèe, naha na ye uru u maha cige pyi ku u lyεge. ⁸ Cige cεnmefoonji ná ku lwəfoonji mú à tàanna. Kile sí pi shin maha shin sàra si ntàanna ná pi báaranji nimpyiŋi i. ⁹ Mà tàanna ná lire e, wuu na nyε báarapyijεε Kile báaranji i, yii pi nyε Kile cikəεge.

Yesu u nyε Kile bage nintaani

Yii mú pi nyε Kile bage. ¹⁰ Mà tàanna ná Kile màkange e mii á, mii à kuru bage jwəhə cyán bafaanrawa niŋcεnŋε fiige, ka piibεε si mpa ku faanra a dūrugo. Nka shin maha shin la ku nyε si vaanra pyi kuru bage nintaani jūŋ'i ke, urufoo u u báaranji pyimε cè de! ¹¹ Naha kurugo ye bage nintaani l'à cyán ke, lire li nyε Yesu Kirisita. Sùpya saha sì n-jà nintaani labεε cyán lire kàntugo na mε. ¹² Bafaanribii pìi sí báara niŋcεnŋε pyi, si pi vaanranji pyi kuru bage nintaani na ná sεεnŋi i, lire nyε mε ná wyérefyinŋi i, lire nyε mε ná kafaayi lonŋara wuyi i. Nka pìi sí báarapege pyi si vaanranji pyi ná cire e, lire nyε mε ná nyèsigire e, lire nyε mε ná kàcyee e. ¹³ Nka yii li cè, canŋke Kile sí sùpyire puni sàra si ntàanna ná pi kapyiinŋil'e ke, shin maha shin à báaranji ngemu pyi ke, uru shi sí n-cyéε kuru canŋke. Nage cye kurugo shin maha shin u báara shi sí n-cè. ¹⁴ Nage ká mpyi ku nyε a ngemu u tafaanraga súugo mε, urufoo sí tòn ta. ¹⁵ Nka nage ká ngemu u tafaanraga súugo ke, urufoo sì tòn ta mε. Urufoo kəni sí n-shwə sa! Nka li sí n-pyi mu à jwo nage e urufol'à jyè a fworu.

16 Yii nyε a li cε na Kilejaarebage ku nyε yii, Kile Munaani à tēen kuru nkemu i mà? 17 Shin maha shin ká kuru bage jya, Kile sí urufoo shi bò, naha na ye Kile wogo ki, yii sí pi nyε kuru bage.

18 Wà ha uye jwò fáanña mà dε! Yii wà ha nta u u sònñi na uru na nyε yákilifoo mà tàanna ná sùpyire sònñonkanni i, urufoo u uye pyi sìnconɔ. Lire ká mpyi, urufoo sí yákilifente sèe woore ta. 19 Naha kurugo ye karigii dijnyεni sùpyire nyε na sònñi yákilifene ke, cyire na nyε sìncomɔ Kile nyii na. Y'à séme Kile Jwumpe Semεni i na: «Kànhañyi nge dijnyεni yákilifeebii maha jcyáan ke, Kile maha pi pyi pi i jcwôre yire na*.»

20 Y'à séme mú na:
«Mpii pi nyε na piye sònñi yákilifée ke, Kafoonji à pire funzònñore cε.
Pi funzònñore nyε u á laaga baa†.»

21 Lire kurugo wà nyε a yaa u a nkwohali na uru na nyε mucyiin wu me, naha na ye yaayi puni nyε yii wuyo. 22 L'à pyi mii Poli yo, l'à pyi Apolosi yo, l'à pyi Pyeri yo, l'à pyi dijnyεni yo, l'à pyi shñji yo, l'à pyi kwùji yo, l'à pyi numε yaayi yo, l'à pyi yaayi nimpayi yo, yire puni na nyε yii wuyo. 23 Yii yabilimpii pi ke, yii na nyε Kirisita wuu, Kirisita sí nyε Kile wu.

4

Yesu túnntunmpii báarañi ná pi yyefuge kani

1 Lire kurugo yii li cε na wuu na nyε Kirisita báarapyii kanna, maa mpyi kacwónrii fiige. Karigii Kile mpyi a njwòhò sùpyire na tèecyiini i ke, Kile à cyire cyéε wuu na, bà wuu si mpyi s'a cyi yyaha yu sùpyir'á me. 2 Nde sí li nyε na jcaa báarapyiibil'á ke, lire li nyε pi pyi sèeshiin pi raa pi báarañi pyi pi a jwòge. 3 Mii wi ke, l'à pyi yii jworo yo, l'à pyi sùpyire sannte jworo yo, mii kuro nyε tire e me. Mii mú sí nyε a naye cêεge na báarañi nimpyiñi na me, 4 naha na ye mii nyε a naye pen na báarañi wà tufiige e me. Nka lire nyε a li cyéε na mii báarañi puni pyiñkann'à jwò mà dε! Kafoonji kanni u sí n-jà u jwò ná u jwòmbaa jwo.

5 Lire kurugo yii àha tanga kan sùpya á, lire nyε me si u cêεge mà li tēni ta li sàha nò me. Yii Kafoonji cannuruge sige. U aha mpa, karigii cyi à njwòhò numpini i numε ke, u sí n-pa cyire yige bèenmpe na, si sùpyire funzònñore yige cyiñni na. Nyε kuru canñke, shin maha shin à yaa ná nkēēni ngemu i mà tàanna ná u báarañi nimpyiñi i ke, Kile sí uru kan urufol'á. 6 Mii cìmpyiibii, mii à mii ná Apolosi kani lwó a pyi yyecyeene mà tēg'a yii le kur'e, si li cyéε yii na, na yii jaarañkann'à yaa li tàanna ná Kile Jwumpe Semεni yi jwuñkanni i. Lire e yii wà nyε a yaa u kàsimeñii yogolo na uru na nyε wà wu, s'a u shinñeēni fwòhore me. 7 Mu u nyε na sònñi na mu à pwòrɔ pi sanmpii na ke, di mu nyε na maye sònñi bε? Naha ku nyε mu á mà ta Kile bà u à ku kan mu á mà ye? Nyε ná Kile sí u à yi kan mu á, mu kàsimeñkii kayogoni li nyε ndire, kee mu yabiliñi u à yi ta may'á ye?

8 Yii pi ke, yii na sònñi na yii à yaayi puni ta mà kwò, na yii funjy'a jñ'a kwò, yii na sònñi na jùñufent'à le yii cye e mà kwò, maa wuu yaha. Nka mii la nyε yii i mpyi jùñufee sēēni na, bà wuu mú si mpyi si ntēēn ná yii e jùñufente e me. 9 Yii li cε, wuu pi nyε Yesu túnntunmpii ke, li nyε mu à jwo Kile à wuu yaha sùpyire puni kántugo. L'à pyi mu à jwo kwùji laage e wuu nyε. Wuu à pyi yawiye dijnyε njwòhòyaayi pun'á, sùpyire bàra mèlεkeebii na. 10 Wuu à pyi sìcyerefee fiige Kirisita mege kurugo, nka yii pi

* 3:19 Zhobu 5.13 † 3:20 Zaburu 94.11

ke, yii na sōn̄ji na yii à Kirisita yákilifente puni ta a kwò. Yii à jwo na wuu pi nyε fānhanyeyere sūpyiibii, maa yiye sōn̄ji na yii pi nyε fānhanyahaga wuubii. Sūpyire nyε a wuu le dá e mε, n̄ka yii pi ke, pi à yii p̄e. ¹¹ Ali numε, wuu na n̄kyaali katege ná byage cyε e, maa mpyi vāan̄kuun̄ji i. Sūpyire maha wuu bwūun, wuu na jaare na m̄are cyeyi yyaha kurugo. ¹² Wuu na báaran̄ji nin̄gan̄ji pyi, bà wuu si mpyi s'a wuu n̄n̄h̄o karigii yaa mε. Mpii pi maha wuu cyere ke, wuu maha jwó leni pir'á. Pi maha wuu kyéerege, n̄ka wuu maha li kwú wuyε e. ¹³ Sūpyire m̄eε ká a jwumpimpe yu wuu na, wuu maha jwuɲc̄enmpe t̄eg'a pi n̄n̄h̄o b̄e. Ali numε wuu na nyε mu à jwo yakuuyo ná k̄akyaya sūpyire nyii na.

¹⁴ Mii nyε a mpe jwumpe s̄eme si yii sílege mε, n̄ka mii à yii yere ná p'e, naha na ye yii pi nyε mu à jwo mii pyiibii, yii kyal'à táan mii á s̄el'e. ¹⁵ Ali li m̄eε nta cyelentīni n̄nyahanyahamii pi nyε na Kirisita kyaa yu yii á, yii li c̄e na yii tun̄ji na nyε nin̄kin. Mii wi, naha na ye mii u à Jwumpe Nintanmpe jwo yii á, ka yii i dá Yesu Kirisita na. ¹⁶ M̄a t̄aanna ná lire e, mii na li caa yii á, yii raa yii karigii pyi mii wogigii fiige. ¹⁷ Lire e Tim̄oti u nyε mii jyan̄ji m̄a t̄aanna ná Kafoon̄ji wwoɲεεge e ke, mii sí uru tun̄ji yii á. U kyal'à táan mii á, n̄w̄om̄eε nin̄kinfoo u nyε u wi Kafoon̄ji báaran̄ji i. U aha n̄o yii na t̄eni ndemu i ke, mii karigii pyin̄kanni li nyε ndemu Kirisita wwoɲεεge e ke, u sí yii fun̄h̄o cwo lire na, bà mii nyε na li yu na m̄are cyeyi puni i d̄anafeebii kurun̄y'á mε.

¹⁸ Pii na nyε yii shw̄oh̄ol'e, mpiimu pi na sōn̄ji na mii saha si n-shà wani yii yyére mε, maa li n̄w̄o c̄u na piye yare tabwoyi i. ¹⁹ N̄ka Kafoon̄ji ká nyε, li saha si m̄o mε, mii sí n̄uru n-k̄are wani yii yyére, mpii pi nyε ná tire ȳampeente e ke, kampyi jwumbwompe kanni pi na yu, lire nyε mε kampyi Kile sífente nyε pi á s̄en̄ji na, si lire c̄e. ²⁰ Naha kurugo ye Kile Saanre nyε jwumbwoɲjwuu mε, Kile sífene ti nyε ti ti. ²¹ Nyε di yii ko numε be? Yii la nyε mii u shà yii yyére ná k̄asor'e laa, ná nt̄annamagare ná n̄umpin̄ke e?

5

Silegebaare kani l'à pyi Kōrenti d̄anafeebii shw̄oh̄ol'e ke

¹ Mii c̄in̄mpyiibii, wuu à l̄ogo na silegebaara kani là à pyi yii shw̄oh̄ol'e, ali Kilecembraabii mú bà si nyε ndemu pyi mε. Pi à jwo na yii wà na wá a u tun̄ji cwoɲi l̄eh̄e. ² Lire ná li wuuni mú i, yii à yiye p̄e, m̄a li ta lire mpyi a yaa li pyi yyetan̄hara kyaa yii á, bà yii si mpyi sí lire kapiini pyifoon̄ji yige yiye shw̄oh̄ol'e mε.

³ Mii laage kon̄'à t̄oon̄ yii na, n̄ka mii nyε yii shw̄oh̄ol'e Kile Munaani cyε kurugo. Nde l'à yaa li pyi n̄ge kapimpyin̄ji na ke, wuu Kafoon̄ji Yesu Kirisita m̄ege na, mii à lire lwó naye fun̄h̄i m̄a kwò. ⁴ Lire pyin̄kanni na, mii ná yii ká bínn'a t̄ēn, Kafoon̄ji Yesu fānhe cyε kurugo, ⁵ urufol'à yaa u le Sitaannin̄ji cyε e, u u n̄kyaala, bà li si mpyi kapegigii mpyin̄ji lage ká wwú u na, ka u u cyi n̄w̄o yaha t̄eni ndemu i ke, Kile si u shw̄o Kafoon̄ji Yesu cannuruge mε.

⁶ Yii na yiye p̄e tawage e, yii nyε a c̄e a jwo na: «bwúurun̄ji ȳirigeyirige yaani nimbileni maha nt̄eg'a farani mbyim̄pe n̄ɲc̄w̄on̄h̄ompe puni ȳirige» m̄a? ⁷ Lire kurugo yii kapimpyin̄ji yige yiye shw̄oh̄ol'e, bwúurun̄ji ȳirigeyirige yaani l'à lyε ke, u na nyε lire fiige, bà yii si mpyi si nt̄ēn fw̄on̄r̄o baa mbyiv̄on̄m̄o n̄ɲc̄w̄on̄h̄om̄o fiige mε. Yii li c̄e na yat̄ooge Yahutuubii mpyi maha b̄o pi bileren̄kwoɲi kataanni i ke, Yesu à b̄o kuru yat̄ooge fiige, maa wuu kapegigii ȳafa wuu na. Lire e wuu nyε numε mu à jwo

mbyivonmō nīncwōnhōmō, bwúuruŋi yīrigeyirige yaani nyē a le mpemu i mē. ⁸ Lire kurugo bwúuruŋi u à yaa ná yīrigeyirige yaani nīnjyeeni i ke, wuu àha kataanni pyi ná ur'e mē, uru u nyē katupwōhōyi ná pege. Bwúuruŋi u à yaa yīrigeyirige yaani baa ke, wuu wuu kataanni pyi ná ur'e, uru u nyē zōvyinre ná sēejwuuni.

⁹ Leterēŋi mii à fyānha a kan yii á ke, ur'e mii mpyi a yi jwo yii á na yii àha jacwoobii pyi yii kapyiŋēē mē. ¹⁰ Nka mii nyē a jwo yii á na mpii pi nyē pi nyē Kile kuni i ná yii e mē, ná pi na jacwōore pyi, lire nyē mē na nāŋwōhōrō pyi, lire nyē mē na nāŋkaage pyi, lire nyē mē na kacyanhigii sunni ke, na yii àha pire pyi yii kapyiŋēē mà dē! Lire baare e li sí n-pyi kee yii sí n-fworo diŋyēŋi i dē! ¹¹ Pu kajwuuni jūŋke ku mpyi ŋke: shin maha shin u à uye pyi na uru na nyē Kile kuni i, maa ŋkwōro na jacwōore pyi, lire nyē mē na nāŋwōhōre pyi, lire nyē mē na kacyanhigii sunni, lire nyē mē na jwumpimpe yu, lire nyē mē mà uye yaha sinmbyaani kanni laage e, lire nyē mē na nāŋkaage pyi ke, yii àha cyire karigii pyifeebii pyi yii kapyiŋēē mē, yii bá kà ŋēē pi a lyi ná yii e mē.

¹²⁻¹³ Yii li cē, mpii pi nyē pi nyē Kile kuni i mē, mii kuro nyē pire wogigil'e mē, Kile u sí pire wogigii cwōonrō. Nka yii ná mpii pi nyē wwoŋēē Kile kuni i ke, yii pi à yaa yii a pire karigii cwōonre. Y'à sémē na: «Yii kapimpyiŋi kòr'a yiye yiye shwōhōl'e*.»

6

Dánafeebii nyē a yaa pi a piye yiri fānhe e mē

¹ Yii Kile wuubii kurunke e, kyaa ká jyè wà ná u cìmpworonji wà shwōhōl'e, ŋaha na urufoo maha u cìmpworonji yyere fānhe e yukyaabii Kilecembraabii yyére, mà li ta yii Kile wuubii pi à yaa yii a yii karigii cwōonre yē? ² Mpii pi nyē pi nyē Kile kuni i ná yii e mē, yii nyē a cē a jwo na yii Kile wuubii pi sí n-pa pire u karigii cwōonrō mà? Nyē ná yii sí pi sí n-pa pire u karigii cwōonrō, ŋaha na yii nyē na yii ná yiye shwōhōŋi kapyēere cwōonre mà yē? ³ Yii nyē a li cē na alí wuu sí n-pa raa mēlekeēbii jūŋō karigii cwōonre mà? Ná wuu sí n-pa raa pire jūŋō wogigii cwōonre, tá jwumō saha na nyē yii á, yii ná yiye shwōhōŋi wogigii ŋcwōonrōŋi na? ⁴ Kyaa sí ká jyè yii wà ná u shinŋēē shwōhōl'e, mpii pi nyē pi nyē na sōŋŋi dánafeebii sōŋŋōŋkanni na mē, ŋaha kurugo yii maha ŋkār'a sà lire cwōonrō pire yyére yē?

⁵ Puru kajwuuni li nyē yii i li cē na silege ku nyē ku ki yii á. Safe, yákilifoo nyē yii e, ŋgemu u sí n-jà kyaa cwōonrō yii wà ná u cìmpworonji wà shwōhōl'e mà kē? ⁶ Tá kacēnne li nyē li li, cìmpyiibii pi à piye yiri fānhafeebii yyére, mpiimu bá pi nyē pi nyē a dá Yesu na mē?

⁷ Mbēmbaanji u pyi yii shwōhōl'e, fo ku sà nō yii à yiye yiri fānhe e, lire kann'à yii kacēgele kwò. ŋaha na wà ká yii mùmpenmē kyaa pyi, yii nyē na jīn'a li kwú yiye e mà yē? ŋaha na wà ká yii nāŋwōhōrō, yii maha lire kwú yiye e mà yē? ⁸ Yii nyē na lire pyi mo! Marii pi sanmpii mùmpenmē karigii pyi, maa pi nāŋwōhōre, yii sí na nyē cìmpyii mà tàanna ná Kile kuni i.

⁹ Mpii pi nyē na kapegigii pyi ke, yii nyē a cē a jwo na pire nāzhan à fworo Kile Saanre e mà? Yii àha raa yiye ŋwō fáanŋi mà dē! L'à pyi jacwoo yo, l'à pyi kacyzunmii yo, l'à pyi mpii pi nyē pi nyē a kúu pi fúrupyiŋēēbii na mà yo, nāmbaabii pi maha wwūu ná piye e nò ná ceewe wwoŋkanni na ke, l'à

* 5:12-13 Duterēnōmu 17.7; 19.19; 21.21; 22.21,24; 24.7

pyi pire yo, ¹⁰l'à pyi nàṅkaabii yo, l'à pyi nàṅwəhəre pyifeebii yo, mp̄ii pi à piye yaha sinmbyaani kanni laage e ke, l'à pyi pire yo, l'à pyi jwumpimpe jwufeebii yo, mp̄ii pi maha sùpyire yaayi cyáan na shuu pi na ke, l'à pyi pire yo, yii li cè na pire wà tufiige nàzhan nyé Kile Saanre e m̄e. ¹¹Mà li ta yii pii mpyi na cyire karigii pyi. Nka wuu Kilenji Munaani cye kurugo, yii à jyé a ffinj̄e, maa yii yaha yiye kanni na, mà pyi Kile wuu, maa yii pyi yii à tíi Kile yyahe taan Kafoonji Yesu Kirisita m̄ege na.

Wuu cyeer'à dá Kafoonji Yesu nyii wuuni mpyiṅi m̄e na

¹²Yii à jwo na karigii puni mpyiṅi kun'à kan yii á, nka mii sí yi jwo yii á, t̄on nyé karigii puni i m̄e. Mii mú sí n-jà n-jwo na karigii puni mpyiṅi kun'à kan mii á, nka mii k̄oni s̄i naye pyi biliwe fiige kani là tufiige e m̄e. ¹³Yii mú à jwo na yalyire m̄e na, na canka Kile sí yi mú shuunniṅi shi b̄ò, nka mii sí yi jwo yii á, sùpyaṅi cyeere nyé a dá jacwəore mpyiṅi m̄e na m̄e. T'à dá Kafoonji Yesu nyii wuuni mpyiṅi m̄e na, Kafoonji mú u nyé ti foo. ¹⁴Kile à Kafoonji j̄è mà yige kw̄uṅi i. Kile sí n-pa wuu mú j̄è n-yige kw̄uṅi i ná u sífente e. ¹⁵Yii nyé a li cè na yii pi nyé Kirisita cyeere yatanj̄yi mà? Mà Kirisita yatanj̄yi lw̄ó a b̄ara fw̄orobacwoṅi wuyi na, lire nyé a s̄i kacenn̄e m̄e. ¹⁶Taha yii bà nyé a cè na shinji u à ww̄ò ná fw̄orobacwo e ke, na urufoo ná fw̄orobacwoṅi maha mpyi shin niṅkin m̄e? Y'à séme Kile Jwumpe Sem̄eṅi i na: «Pi mú shuunniṅi sí n-pyi shin niṅkin*.» ¹⁷Nka yii li cè na shinji u à uye pw̄ò Kafoonji na ke, urufoo ná Kafoonji maha mpyi s̄onj̄or̄o niṅkin.

¹⁸Lire kurugo yii àha z̄i j̄e jacwəore mpyiṅi i m̄e. Kapegigii sannkii puni sùpyaṅi maha mpyi ke, cyire nyé na jyé u cyeere e m̄e. Nka shinji u nyé na jacwəore pyi ke, urufoo maha u cyeere yake lw̄ó. ¹⁹Yii nyé a li cè na yii shin maha shin cyeere ti nyé Kileṅaarebage, Kile Munaani à t̄en kuru ṅkemu i mà? Kile à l' à Munaani pyi l'à t̄en yii e, lire e yii nyé yiye wuu m̄e. ²⁰Naha kurugo ye Kile à yii j̄uṅj̄o ww̄ú ná loṅgare e. Lire kurugo yii a Kile p̄ere ná yii cyeere yatanj̄yi puni i.

7

Fúruṅi karigii cùṅkanni

¹Let̄eṅi yii mpyi a t̄uugo mii á ke, u ṅwəshwəore ti nyé nte. Yii à jwo na kacenni li nyé li lí, n̄onji u kw̄oro ceewe baa. ²Yire na nyé s̄e, nka jacwəore mpyiṅi yyaha na, nambaabii pun'à yaa pi cyee l̄eṅe, cyeebii puni mú à yaa pi pyi nambay'e. ³N̄onji nyé a yaa u tasinnage kw̄on u cwoṅi na m̄e. Ceenji mú nyé a yaa u tasinnage kw̄on u poonji na m̄e. ⁴Naha kurugo ye ceenji nyé uye wu m̄e, n̄onji u nyé u foonji. N̄onji mú nyé uye wu m̄e, ceenji u nyé u foonji. ⁵N̄onji ná u cwoṅi nyé a yaa pi a tasinnage kw̄uun piye na m̄e, fo pi mú shuunni ká b̄é li na si t̄ere yaha piye na Kileṅarege m̄e na. Nka lire t̄eni ká nt̄oro, pi à yaa pi n̄uru piy'á, bà Sitaanniṅi si mpyi u àha nj̄à pi s̄on ṅgà jacwəore na m̄e. ⁶Mii à puru jwo si nt̄eṅe yii yeṅe, f̄anha bà mii nyé na jcyáan yii na m̄e.

⁷Mu aha li yaha mii na, sùpyire puni mpyi a yaa pi kw̄oro mii fiige. Nka shin maha shin ná u Kile màkanga ku nyé, Kile maha kani là pyipyi f̄anha kan wà á, maa lab̄eṅe pyipyi f̄anha kan waber'á.

* 6:16 Zhenzi 2:24

⁸ Lenkwunambaabii* ná lenkwucyeebii pi ke, mii sí yi jwo pir'á na pi aha jà a kwôro amuni mii fiige, lir'à jwô. ⁹ Nka pi aha li nya na pi si n-jà cû piye na me, pi fúru pyi†, lir'à pwórô tasinnage kani li tatenge fô pi na.

¹⁰ Mpii pi à fúru pyi ke, mii sí yi jwo pir'á, mii yabilinji jwômuguro bà me, Kafoonji Yesu jwômuguro ti, na fúrucwo nye a yaa u nàmbaga fworô me. ¹¹ Nka là ká mpa ná l'e u à nàmbaga fworô, u nye a yaa u kabere jyè me, u à yaa u kwôro amuni, lire nye me nònji jun'i u à fworô ke, u núr'a sà uye kan u á. Nònji mú sí nye a yaa u u cwonji nàmbage kwò me.

¹² Nje mii sí n-jwo mà yyaha tí ná pi sanmpil'e ke, Kafoonji i bà yir'á fworô me, mii yabilinji jwômuguro ti nye tire. L'aha nta ceewe na nye dánafoonji wà á, ngemu u nye u nye Kile kuni i me, ka ceenji si jén'a téen urufol'á nàmbage e, urufoo nye a yaa u u nàmbage kwò me. ¹³ L'aha nta mú na nò na nye dánafeenjcwonji wà á, ngemu u nye u nye Kile kuni i me, nònji ká jén'a u màra, u nye a yaa u nàmbaga fworô me. ¹⁴ Naha kurugo ye ceenji kurugo, Kile maha jwó le nònj'á mà li ta nònji nye Kile kuni i me. Amuni li mú nye, nònji kurugo, Kile maha jwó le ceenj'á mà li ta ceenji nye Kile kuni i me. Lire baare e pi pyiibii mpyi na si n-fíniye Kile yyahe taan me, mà li ta Kile à jwó le pi á. ¹⁵ Nka nge u nye u nye Kile kuni i me, uru ká ndàhanji cya, mu u nye dánafoonji ke, ma hà u sigé me. Li saha si n-pyi fànha mu ná uru u kwôro yiye jun'i me. Nka mu à yaa mu u maye waha yii i bê. Naha kurugo ye Kile à wuu yyere bà wuu si mpyi si ntéen yyejinjke e me. ¹⁶ Mu u nye Kile kuni i maa mpyi fúrucwonji ke, shwôhól'e mu sí n-jà n-pa ma poonji lènye Kile kuni i. Mu u nye Kile kuni i maa mpyi cipoonji ke, shwôhól'e mu sí n-jà n-pa ma cwonji lènye Kile kuni i.

¹⁷ Nka nde Kafoonji Yesu à pyi shin maha shin á, ka Kile si urufoo yyere mà pyi uye wu mà u ta pyinjkanni ndemu na ke, urufol'à yaa u kwôro amuni. Yire ninuyi mii nye na yu dánafeebii kurunji pun'á. ¹⁸ L'aha nta Kile à ngemu yyere mà u ta u à kwòn a kwò ke, urufoo u kwôro amuni. Li sí ká nta Kile à ngemu yyere mà u ta kwònmbaa ke, urufoo kà nuru uye kan pi kwòn me‡. ¹⁹ Wà à kwòn yo, wà nye kwònmbaa yo, lire là nye na wíi me. Nde li nye na wíi ke, lire li nye na Kile Saliyanji kurigii jaare. ²⁰ Kile à shin maha shin yyere mà u ta pyinjkanni ndemu na ke, urufol'à yaa u kwôro amuni. ²¹ L'aha nta Kile yin'à nò mu na mà mu ta bilere e, ma hà lire tège maye funjô pen me. Nka mu aha pyinjkanna ta si njà wvorô t'e, lire pyi. ²² Naha kurugo ye Kafoonji ká ngemu yyere mà u ta bilere e ke, urufoo maha fworô bilere e Kafoonji cye kurugo. Amuni li mú nye, Kafoonji ká ngemu yyere mà urufoo ta u nye bilere e me, urufoo maha mpyi Kirisita biliwe. ²³ Kile à yii junjô wwú ná lonjare e, lire e yii àha nuru jee sùpyire t'a yii kèenji ná pi sònjònkanni i me. ²⁴ Mii cìmpyiibii, Kile à yii shin maha shin yyere mà u ta pyinjkanni ndemu na ke, urufol'à yaa u kwôro lire pyinjkanni na Kile yyahe taan.

Mpii pi nye pi nye a fúru pyi me

²⁵ Nye nàmbaabii ná cyeebii pi nye pi sàha fúru pyi me, nde li nye pire u kàmpanjke ke, mii nye a Kafoonji Yesu jwômuguro ta mà yyaha tí ná pire e me. Nka mii yabilinji sí na tanyage jwo, yii mú s'a yaa yii dá mii

* **7:8** Pii maha jwo: «Mpii pi nye pi sàha a fúru pyi me, pire». † **7:9** Kòrenti shiinbii yyere, wà à fànha pyi lenkwucyeebii na me. U poonji kwunjkwooni kántugo, cyage k'à táan u á ke, u mpyi maha sà nàmbage leni wani. ‡ **7:18** Lire tène i Yahutuubii kanni pi mpyi na njkwùn. Supyishinji sanjji mpyi na njkwùn me.

jwumpe na, jahaha na ye Kile à jùñaara ta mii na, maa mii pyi dânasupya. ²⁶ Mâ tâanna ná nume tiñi yyefuge karigil'e, mii tanyage ku jye ñke: pi shin maha shin à yaa u kwôro bà u jye me. ²⁷ Ngemu u jye ná ceewe e ke, urufoo kà u nàmbage kwô me. Ngemu u jye ceewe baa ke, urufoo u kwôro ceewe baa. ²⁸ Nka lire ná li wuuni mú i, nõñi ngemu ká uye jya u sí n-jà ceewe lèñe ke, lire jye kapii me. Pùcwonji ngemu ká li jya na uru sí nàmbaga jyè ke, lire jye kapii me. Nka kyaage ku sí n-pa fúrupyibii ta ke, mii la jye yii i shwô kuru na.

²⁹ Jye mii cîmpyibii, jje mii sí n-jwo yii á ke, yire yi jye jje, dijyeni tèekwoon'à byanhara, lire e mà lwó nume na, fúru na jye mpiimu shwôhól'e ke, pi fânha le pi raa báare Kile á, fúruñi jye a yaa u pi sige Kile báarañi na me. ³⁰ Mpii pi jye na myahigii súu ke, pi fânha le pi raa báare Kile á, mæsuuni jye a yaa li pi sige Kile báarañi na me. Mpii pi jye funntange e ke, pi fânha le pi raa báare Kile á, funntange jye a yaa ku pi sige Kile báarañi na me. Mpii pi jye na zhwoñi pyi ke, pi fânha le pi raa báare Kile á, zhwoñi jye a yaa u pi sige Kile báarañi na me. ³¹ Mpii pi jye na là taa ñge dijyeni i ke, pi fânha le pi raa báare Kile á, ñge dijyeni lântañi jye a yaa u pi sige Kile báarañi na me. Jahaha kurugo ye dijyeni sí n-pa n-kwô.

³² Mii la jye yii i mpyi funmpæenre e me. Nõñi u jye ceewe baa ke, uru maha já a uye pwô Kafoonji báarañi na bà u kyaa si mpyi si ntáan Kafoonji á me. ³³ Nõñi sí u à ceewe lèñe ke, fúruñi karigii maha uru yyaha jí, u maha li kôre si ntáan u cwon'á. ³⁴ Jye lire pyin'kanni na, u yákiliñi maha ntáa u cwonji kâmpañke ná Kile kâmpañke shwôhól'e. Amuni li mú jye, Kafoonji báarañi maha ceenji nõ baa wuñi ná pùceebilini yyaha jí. Pi maha u pyi bà pi si mpyi si piye puni kan Kafoonji á me. Nka ceenji u jye nàmbag'e ke, nàmbage karigii maha uru yyaha jí. U maha li kôre si ntáan u poon'á.

³⁵ Mii jye na mpe yu si yii kárama njaha kani là na mà de! Yii nâfanñi kurugo mii jye na pu yu. Kuni i yii nâfanñi jye ke, lire mii la jye yii lwó, yii i yiye puni kan Kafoonji báarañi me na.

³⁶ Jye wà ha nta u à cyé u tàcwonji lwôgô, ka li i mpa ntige urufoo funñ'i na ur'à u yake lwó, u ndèñeñi lage ká nta k'à tateenge fô urufoo na, u u lèñe, lire jye kapii me. ³⁷ Nka cilen'embaani fânha ká mpyi ku jye a cyán tãñi na me, fo u à li lwó uye funñ'i na uru si ceewe lèñe me, u aha já a cû uye na, maa li lwó uye funñ'i na uru si nõ u tàcwonji na me, lir'à jwô.

³⁸ Lire e tãñi ngemu ká u tàcwonji lwó ke, lir'à jwô, ñka ngemu ká u tàcwonji yaha lwómbaa ke, lir'à jwô sèl'e.

³⁹ Nwôjyega nin'kin na, ceewe maha ceewe poo u jye shi na ke, nàmbage maha u pwô u poon'na. Nka nõñi ká mpyi u saha jye shi na me, cyage k'à ceenji táan ke, u sí n-jà n-sà nàmbage kabere jyè wani, li tegeni li jye, nõñ'á u sí n-shà ku jyè ke, uru u pyi dânafoo. ⁴⁰ Nka mii na sônñi na li sí n-pwôro uru ceen'á u kwôro lenkwucwôgore e. Mii à tæen ná l'e na mpe jwump'à bê Kile Munaani jyii wuuni na.

8

Poli à jwo yasunñyi kyaare kyaa na

¹ Nde li jye yasunñyi kyaare kâmpañke ke, bà yii à yi jwo na wuu mú pun'à kyaa cè me, yire na jye sèe. Nka mà li yaha maye funñ'i na mu à kyaa cè, lire maha súpñi pyi u à uye pèe. Mà li ta ntáannamagare maha pi sanmpii tège sèl'e pi i si yyaha na Kile kuni i. ² Wà ha nta u u sônñi na

ur'à kyaa cè, urufoo u li cè na yaaga saha a urufoo fô. ³ Nka ngemu u à sùpyire sannte kyaa táan uy'á ke, urufoo maha mpyi Kile cevoó*.

⁴ Yibige yii à pyi na: «wuu sí n-jà raa yasunɲyi kyaare kyàa laa, wuu sí n-jà raa ti kyàa mɛ†?» ke, mii sí yii ɲwɔ shwɔ nume. Wuu à li cè na sùpyire maha sônɲi na yasunɲyi yi ɲye pire u kileebii mà li ta yire yasunɲyi ɲye Kile mɛ, Kile na ɲye niɲkin. ⁵ Li mée ká nta sùpyire na niɲiɲi yaayi yà ná ɲiɲke wuyi yà sônɲi kileebii pii, maa sônɲi na kafeebil'à ɲyaha pir'á, ⁶ wuu kɔn'á, Kile na ɲye niɲkin, uru u ɲye wuu Tunɲi, maa mpyi yaayi puni Davoonɲi, uru mɛɛ na wuu ɲye shì na. Kafoo niɲkin mú sí u ɲye, uru u ɲye Yesu Kirisita. Uru cye kurugo, Kile à yaayi puni dá maa shiɲi kan wuu á mú.

⁷ Nka dánafeebii puni ɲye a uru sèenɲi cè mɛ. Pii na ɲye pi e, zunɲi mpyi a tateɲge wwú pi e, ali niɲjaa pi aha ntòr'a yasunɲɔ kyara kyà, pi maha sônɲi na pire saha na zunɲi pyi. Pi ɲye a sèenɲi cè sèl'e mɛ, lire e pi maha sônɲi na yasunɲyi kyaare maha pire ná Kile shwòhɔɲi kèɛge. ⁸ Li ɲye mu à jwo yalyige ku maha wuu kyaa táan Kile á mà de! Wuu à lyí yo, lire si yafyin bâra wuu ná Kile shwòhɔɲi na mɛ. Wuu ɲye a lyí mà yo, lire si yafyin yige wuu ná Kile shwòhɔɲi i mɛ. ⁹ Ti ɲjyɲi ná ti ɲjyimbaanɲi i, nde l'à táan yii á ke, yii sí n-jà lire pyi. Nka yii a yiye kàanmucaa, mpíi pi ɲye pi sàha ɲkwò a Kile kuni karigii yyaha cè sèl'e mɛ, bà li si mpyi yii àha mpyi kaɲɲɔ si pire wurugo mɛ.

¹⁰ Mu u ɲye na maye sônɲi na mu à kyaa cè ke, mpíi pi ɲye pi ɲye a sèenɲi cè sèl'e mɛ, uru wà ká mu ɲya mu à tɛɛn yasunɲke ká tasunɲ'i na lyí, tá lire si màban lèɲe urufool'e yasunɲyi kyaare ɲkyàɲi na mɛ? ¹¹ Lire ká mpyi, uru cìmpworonɲi kurugo Kirisita à kwú mú ke, tá mu u ɲcèɲi shiɲi sì n-pyi kaɲɲɔ si uru wuuni pyi li kèɛge mɛ? ¹² Mu aha lire pyi, mu maha uru cìmpworonɲi yake lwó, ɲaha na ye kani u ɲye na sônɲi kapyimbaala ke, li maha mpyi kee mu à u sòn a wà lire na. Lire mpyiɲi tooy'e, Kirisita na mu maha lire kapiini pyi.

¹³ Lire kurugo kampyi yalyige kà ku sí n-pyi kaɲɲɔ mii i na cìmpworonɲi wà yaha u kapii pyi, mii sí raa kuru yalyige fún, bà li si mpyi mii àha ɲkwò na cìmpworonɲi ɲuɲɔ kyán mɛ.

9

Yesu túnntunmpii tayyérege

¹ Taha yii na sônɲi na mii sí n-jà raa na ɲyii karigii pyi mɛ? Taha Yesu túnntunɲɔ bà u ɲye mii mɛ? Taha yii na sônɲi na mii ɲye a wuu Kafoonɲi Yesu ɲya mɛ? Báaraɲi mii à pyi Kafoonɲi á ke, taha yii bà pi ɲye uru yasɛere mɛ? ² Nye sùpyire sannte mée ká a sônɲi na mii ɲye Yesu túnntunɲɔ mɛ, yii kɔn'à yaa yii li cè na mii na ɲye Yesu túnntunɲɔ. Naha kurugo ye Kafoonɲi Yesu túnnture mii à pyi yii á, ka yii i jyè u wwoɲɛge e ke, lire l'à li cyée nàkaana baa na mii na ɲye u túnntunɲɔ.

* **8:3** Pii maha jwo: «Nka ngemu u à Kile kyaa táan uy'á ke, Kile maha urufoo cè.» † **8:4** Mpíi pi maha zunɲi pyi ke, pi aha yatɔɔgɔ tɛg'a zun pyi, ku kyaare ntemu ká ɲkwòro ke, pi maha tire pére caange na. Dánafeebii mpyi maha sônɲi na pire ká tire kyaare tà kyà, tá li sí n-pyi mu à jwo pire na ɲye kuru yasunɲke wwoɲɛge e mɛ? Sùpyire t'à kariii yyaha cè sèl'e Kile kuni i ke, pire maha ɲcè na tapege ɲye tire kyaare shiɲi ɲkyàɲi i mɛ. Nka mpíi pi ɲye pi sàha mɔ Kile kuni i si kariii yyaha cè sèl'e l'e mɛ, mu aha tire kyaare kyà pire wà ɲyii na, lire maha jà a urufoo yákiɲi kànha. Yii Ɔromu shiinbii 14 wí mú.

³ Mp̄ii pi ɲɛ na mii ɲ̀ɲke tare na mii ɲɛ Yesu t̀nntunɲɔ mɛ, nde mii maha ntɛg'a jwumpe cyán p̄ire na ke, lire li ɲɛ nde: ⁴ tá mii ɲɛ a yaa mii a lyí s'a byii Yesu t̀nnture báaraɲi i mɛ? ⁵ Taha yii bà na s̀ɲɲi na mii mú sí n-jà dánafoon̄i wà lɛɲɛ n-pyi na cwo, mii ná uru s'a ɲaare na báaraɲi tooy'e, bà Yesu t̀nntunmp̄ii sanmp̄ii ná Kafoon̄i c̀nmp̄yibii ná P̄yeri à li pyi mɛ? ⁶ Taha yii na s̀ɲɲi na mii ná Barinabasi kanni u à yaa wuu a báaraɲi pyi wuu raa wuye ɲwɔ caa la? ⁷ Jofoo yii à tɛl'a ɲya u à kàre s̀ɔrolashigire e, maa yyére ná uye e sàra baa yɛ? Lire ɲɛ mɛ, cikɔɔge foon̄i ɲgire u ɲɛ u ɲɛ na u cire yasɛere lyí mà yɛ? Lire ɲɛ mɛ, jofoo u maha ɲiye nàha, u àha ɲkwɔ̀ ǹɲjirimpe pà lyí mà yɛ?

⁸ Yyecyeente mii à pyi ke, s̀ɲpyire kanni bà pi ɲɛ na s̀ɲɲi amuni mɛ, yire y'à sɛmɛ Kile Jwumpe Semɛɲi i mú. ⁹ Kile t̀nntunɲiMusa à jwo Kile Jwumpe Semɛɲi i na: «Mu aha a s̀ɲmaɲi bẁun ná ɲiye i, si u pyàɲi wẁu, ma hà yi ɲwɔyi p̄wɔ mɛ*.» Yii na s̀ɲɲi na puru jwump'á li cyêe na Kile na s̀ɲɲi ɲiye kanni na la? ¹⁰ Wuu pi ɲɛ Kile báaraɲyibii ke, tá wuu kurugo bà u à yi sɛmɛ mɛ? Sɛɲi na, wuu kurugo u à yi sɛmɛ, ɲaha na yɛ shin̄i u ɲɛ na faaɲi pyi ke, u maha u pyi ná lãntaɲi fun̄ɲke e. Nge u maha s̀ɲmaɲi bẁun si u pyàɲi wẁu ke, u maha u bẁun ná lãntaɲi fun̄ɲke e mú.

¹¹ Wuu à Kile jwumpe jwo yii á ke, l'à pyi mu à jwo ǹɲgunɔ wuu à pyi. ɲɛ numɛ tá wuu aha yii cyeyaayi yà ta mà tɛg'a wuye tɛge, lir'à para bɛ? ¹² Ná p̄i sí na yii cyeyaayi yà taa na mpyi pi ɲɛmpe, tá wuu wuuni bà l'à lyɛ mɛ?

ɲka wuu ɲɛ a t̄ge lire kurugo mɛ. Wuu à karigii puni kwú wuye e, bà li si mpyi Jwumpe Nintanmpe pu ɲɛ na Kirisita kyaa yu ke, wuu àha mpyi kaɲun̄ɔ si puru yyaha yyére zhèɲi fyl̄inni mɛ. ¹³ Yii à li cè cɛcɛ na mp̄ii pi ɲɛ na báaraɲi pyi Kileɲaarebage e ke, na wani p̄ire ɲwɔcyɛere maha fwore. Mp̄ii pi ɲɛ na sàrayi wẁu wani sàrayi tawwuge na ke, p̄ire nãzhan maha mpyi yire sàrayi yaayi i. ¹⁴ Amuni li mú ɲɛ, mp̄ii pi ɲɛ na Jwumpe Nintanmpe yu ke, Kafoon̄i à jwo na p̄ire u ɲwɔcyɛere t'a fwore uru báaraɲi i.

¹⁵ ɲka lire ná li wuuni mú i, mii à Jwumpe Nintanmpe jwo yii á, mii ɲɛ a yafyin cya yii á mɛ. Mii mú sí ɲɛ a mpe sɛmɛ si yaaga cya yii á mɛ, ɲaha na yɛ mii à Jwumpe Nintanmpe jwo yii á mana ke, lir'à mii ɲ̀ɲke yírigɛ. Mii à na kẁɲi fun̄ɲɔ lwó mà t̀ɔro mii u p̄ɔn̄ tire ɲ̀ɲjirire e. ¹⁶ Jwumpe Nintanmpe ɲjwuɲi ɲɛ mii á yãmpɛnɛ kyaa mɛ, ɲaha na yɛ kyaa li ndemu mpyiɲi fãha ku ɲɛ mii ɲun̄'i ke, lire kurugo, ná mii ɲɛ na pu yu mɛ, mii p̄ɔn̄ u ɲɛ lire e. ¹⁷ Kamp̄yii mii mpyi a li lwó naye e s'a Jwumpe Nintanmpe yu s̀ɲpyir'á, mii mpyi na sí raa sàra shuu li ɲ̀ɲɔ taan, ɲka ná li fãha s'a cyán mii na, pu ɲjwuɲi u ɲɛ mii nãzhan. ¹⁸ Lire e ke mii sàraɲi u ɲɛ ɲaha shi bɛ? ɲ̀ɲjirire mii ɲɛ na ntaa Jwumpe Nintanmpe ɲjwuɲi i s̀ɲpyir'á mana, yaaga shwombaa ke, tire ti ɲɛ mii sàraɲi.

¹⁹ S̀ɲpyaɲi wà tufiige si n-jà fãha cyán mii na, mà lire ɲ̀ɲke pyi na u na mii sàrali mɛ. ɲka lire ná li wuuni mú i, mii à naye t̄rige mu à jwo biliwe s̀ɲpyire pun'á, bà shin̄ɲahara si mpyi si dá Yesu na mɛ. ²⁰ Mii aha mpyi Yahutuubii shwɔhɔl'e, mii maha naye pyi pi fiige, bà pi si mpyi si dá Yesu na mɛ. MusaSaliyaɲi fãha ɲɛ mii na mɛ, ɲka mp̄ii pi à piye p̄wɔ uru Saliyaɲi kurigii ɲaaraɲi na sèl'e ke, mii aha mpyi p̄ire shwɔhɔl'e, mii maha naye pyi pi fiige, bà pi si mpyi si dá Yesu na mɛ. ²¹ Musa Saliyaɲi

* 9:9 Duterɛnɔmu 25.4 Lire t̄eni i Yahutuubii t̄enni i, ɲiye pi mpyi maha ntɛg'a s̀ɲmaɲi fwɔɔɲɔ maa u pyàɲi wẁu.

fànha nyε mpiimu na mε, mii aha mpyi pire shwōhāl'e, mii maha naye pyi pi fiige, bà pi si mpyi si dá Yesu na mε. Mii maha lire pyi, mà li ta mii na Kile Saliyañi kurigii ñaare, ñaha na ye mii nyε Kirisita Saliyañi kuni i. ²² Mpii pi nyε sùpyire nyε a pi le dá e mε, mii aha mpyi pire shwōhāl'e, mii maha naye pyi pi fiige, bà pi si mpyi si dá Yesu na mε. Mii à naye pyi sùpyire shiñi puni fiige, bà li si mpyi pyiñkannigii puni na, pi pìi si dá Yesu na si shwō mε. ²³ Mii na cyire karigii puni pyi, bà Jwumpe Nintanmpe si mpyi s'a si yyaha na, mii yabilinji sí na nàzhan ta p'e mε.

²⁴ Yii à li cè cεcε na mpìi pi maha kajatafεere fì ke, pi maha ñyaha tafεñke e, ñka shin ninjin u maha ti nàfannji ta. Nyε yii yiye waha amuni Kile kuni i, bà yii si mpyi si li nàfannji ta mε. ²⁵ Mpii pi maha kajatafεere fì ke, pi maha piye fége pyiñkannigii puni na, maa ñcù piye na karigii cyi tapyige e. Ñka yaage pire maha nta tire tafεere e ke, kuru na nyε yakwōgo. Wuu sí pi ke, wuu na wuu woore fì yaage ñkemu kurugo ke, kuru na nyε yakwombaaga. ²⁶ Lire kurugo mii na na tafεere fì maa yákili yaha ti kafeni na. Mii nyε mu à jwo kanjuruwañi u maha kanjurubogigii wàa tawage e mε. ²⁷ Ñka mii na naye kyérege sèl'e, nde l'à táan mii cyeer'á ke, lire bà mii nyε na mpyi mà dε! Mii na Kile nyii wuuni caa raa mpyi, bà li si mpyi Kile Jwumpe jwunjkwooni kántugo sùpyir'á, mii àha ñkwò na tafεere kuzheeni bwānmpoo mε.

10

Karigii cyi à nō Izirayeli shiinbii na ná cyi na dánafeebii yerεge ke, cyire kani

¹ Mii cìnmpyiibii, nde l'à wuu tulyeyi ta mà pi yaha ná Kile túnntunñi Musa e síwage funñke e ke, mii la nyε yii i sōññō lire na. Pi pun'à ñaara ñahañke ñwōh'i, maa suumpe lwōhe jyiile mú. ² L'à pyi mu à jwo pi à batize kuru ñahañke ná suumpe lwōhe e maa shwō Misira shiinbii na Musa cye kurugo. ³ Yalyire ti mpyi na yíri nìnyinji na ke, pi puni pi mpyi na tire lyí. ⁴ Lwōhe Kile à kan pi á ke, pi puni pi à kuru bya. Kile mpyi a kafaage kà pyi k'á taha pi fye e, kuru mpyi maha lwōhe kaan pi á. Kirisita u mpyi kuru kafaage*. ⁵ Ñka lire ná li wuuni mú i, pi ñiñyahanyahara à Kile mumpenmpe pyi. Lire kurugo pi à kwú síwage yyaha kurugo.

⁶ Ñcyii karigii cyi à pi ta ke, cyir'à wuu yerε, bà wuu si mpyi wuu àha ñkwò nyii yige karigii nimpegigii kurugo pi fiige mε. ⁷ Yii àha ñεε kacyzunni i, bà pi pìi mpyi maha li pyi mε. Y'à séme pi kyaa na Kile Jwumpe Semεñi i:

«Sùpyir'á tēen maa lyí maa bya, lire kántugo maa yíri na bāhare pi kacyi-inni taan†.»

⁸ Wuu àha wuyε yaha jacwōare laage e bà pi pìl'à li pyi, ka Kile si shiin kampwōhii beñjaaga ná taanre (23.000) bō pi e canña ninjin mε. ⁹ Wuu àha raa Kafoonji ñwō cwōre, bà pi pìl'à li pyi, ka wwōobii si pire nō a bō mε. ¹⁰ Yii àha raa Kile ñùñke tahare bà pi pìl'à li pyi mε. Nyε mpìi pi à lire pyi ke, Kile mèlεkenji u maha kakyaare pyi ke, ka Kile si uru yaha u à pa pire bō.

¹¹ Cyire karigil'à nō pi na, maa mpyi yyecyεenε wuu á. Wuu mpìi pi nyε ñiñyεñi tèekwooni byanhampe e ke, cyi à séme si wuu yerε bà wuu si

* **10:4** Yahutuubii cyelentiibii kàlanji funñke e, pi mpyi a jwo na kafaage e lwōhe mpyi maha fwore ke, na kuru ku mpyi a taha Izirayeli shiinbii fye e síwage funñke e. Nōmburu 20.8-11 na yu kuru kafaage kyaa na. † **10:7** Ekizodi 32.6

mpyi s'a wuye kàanmucaa mε. ¹² Lire kurugo shinji u jye na sònni na ur'à fànha ta Kile kuni i ke, urufoo u a uye kàanmucaa, u àha ñkwò jcwwo mε. ¹³ Pyyinbii na Sitaanninji jye na yii sònni na wàa kapegigii na ke, amuni u jye na li pyi sùpyire sannte na. Nka Kile na jye jwòmee ninjinfoo, u si jee Sitaanninji u yii tēgele ta fo si ntòro yii pērege taan mε. Kawaa mēe ká yii ta, Kile sí fànha kan yii á, bà yii si mpyi si li kwú yiye e fo si sà nò li tēgeni na mε.

¹⁴ Lire kurugo mii ntàannamacinmpyiibii, yii láha kacyzunni na feefee. ¹⁵ Yii na jye yákilifee. Kampyi sèe mii à jwo, yii à yaa yii li cè. ¹⁶ Wuu aha a Kafoonji njyñi lyí, wuu maha fwù kan Kile á yabyeere ntemu kurugo maa ti bya ke, tá tire maha li cyée na wuu ná Kirisita na jye wwojēe u sishange cyē kurugo mē? Bwúuruñi wuu maha ñkwò ñkwò na taa wuye na ke, tá uru maha li cyée na wuu ná Kirisita na jye wwojēe u cyēere cyē kurugo mē? ¹⁷ Bwúuruñi ninjin u jye, uru u jye Yesu cyēere. Wuu mēe jye wuu à jyaaha ke, wuu mú pun'à wà wuye na mà pyi cyere ninjin. Naha kurugo ye wuu mú pun'à wà ta uru bwúuruñi ninjinñi í†.

¹⁸ Amuni li mú jye Yahutuubii pi maha sárayi kyaare kyàa ke, Kilenji á tire kyaar'à pyi sáraga ke, pi ná uru Kilenji maha mpyi wwojēe. ¹⁹ Yii na sònni na jwumpe mii à jwo amε ke, na pur'à li cyée na kacziinni na jye yaaga la? Lire jye mε, li maha sun ná kyaare ntemu i ke, na tire na jye ná tayyērege e la? Yire bà mε! ²⁰ Mpe mii la jye si jwo ke, puru pu jye: sùpyire ti jye na kacyanhigii sunni ke, Kilenji sēe wuñi bà pi jye na mpère mε. Jínabii pi maha sunni. Mii la sí jye yii ná jínabii pi pyi wwojēe mε. ²¹ Yii si n-jà raa byii Kafoonji fùñjcwokwuuni i, s'a byii jínabii wuuni i mε. Yii si n-jà raa Kafoonji njyñi lyí s'a jínabii wuñi lyí mε. ²² Taha yii la jye si Kafoonji lùuni yírige la? Yii na sònni na yii aha lire pyi, ku jwōge sí n-táan yii na la?

Kacyzunkyaare ñkyañi ná ti ñkyambañi kani

²³ Yii píl'à jwo na karigii puni kun'à kan yii á, ñka tòn jye karigii puni mpyiñi i mε. Karigii puni kun'à kan yii á, ñka karigii puni si n-jà sùpyire sannte tēge pi a si yyaha na Kile kuni i mε. ²⁴ Yii wà jye a yaa u a u yabilinji kanni tònñi caa mε, shin maha shin à yaa u a pi sanmpii tònñi caa.

²⁵ Kyara maha kyara ti jye na mpérelì caange na ke, yii aha ti ta, yii ti kyà yibige baa. ²⁶ Naha kurugo ye y'à sémε Kile Jwumpe Semēñi i na: «Ññke ná ku ñùñg yaayi puni jye Kafoonji wuyoŒ.»

²⁷ Shinji u jye u jye Kile kuni i mε, uru wà ká yii yyere yii sà lyí uru yyēre, ka yii i jee maa ñkàre, u aha yalyige maha yalyige kan yii á ke, yii ku lyí, yibige baa. ²⁸ Nka u aha jwo yii á na: «Ñke yatōg'à bō kacziin na» u jwumpe kurugo, yii àha tire kyaare kyà mε, bà urufoo yákiñi si mpyi u àha ñkwò ñgùrugo mε. ²⁹⁻³⁰ Ti ñkyàñi si yaaga kēgege yii á mε. Nka urufol'á, li sí n-jà yaaga kēgege, naha na ye u sí n-jà raa sònni na yii na jye kacyzunmii.

Lire nde baare e, mii si n-cyé yalyige kà tufiige na sùpyire yyaha fyagare na mε. Yalyige kurugo, mii à fwù kan Kile á maa ku lyí ke, naha na sùpyañi wabere sí mii cēgege kuru njyñi na ye?

³¹ Mii sí yi jwo yii á, jwōjyēga ninjin na, l'à pyi njyñi yo, l'à pyi yabyara yo, l'à pyi yii kapyii yo, cyire karigii pun'à yaa cyi pēene taha Kile mege na. ³² L'à pyi Yahutuu yo, l'à pyi Girekii yo, l'à pyi dánafēe yo, yii àha sùpyañi

wà tufiige mùmpenme pyi me. ³³ Yii na pyiŋkanni lwó. Mii à naye waha, bà mii kyaa si mpyi si ntáan sùpyire pun'á karigii puni i me. Mii jye na ñkòre naye kurugo me, ñka pi sanmpii kurugo mii jye na ñkòre, bà shinjyahara si mpyi si dá Yesu na, si shwó me.

11

¹ Yii a mii pyimpe taanni, bà mii yabilingi jye na Kirisita pyimpe taanni me.

Kileñarege tapyi i, ceen'á yaa u u jùŋke tò

² Mii à yii kêe, ñaha na ye yii à yákili yaha mii na karigii puni i, yereyi mii à kan yii á ke, marii yire kurigii ñaare. ³ Lire ná li wuuni mú i, mii la jye yii i li cè, bà Kirisita jye nàmbaabii puni jùŋke, Kile sí jye Kirisita jùŋke me, amuni nòŋi mú jye ceenji jùŋke*.

⁴ Jye mà tàanna ná lire e, nò ká a Kile ñáare, lire jye me na Kile túnnture tà yu dánafeebil'á mà jùntoŋo ta u jùŋke na, urufoo maha u jùŋke† faha. ⁵ Ceewe mú ká a Kile ñáare, lire jye me na Kile túnnture tà yu dánafeebil'á, mà li ta u jye a u jùŋke tò me, u maha u jùŋke‡ faha, li maha mpyi mu à jwo ceenji u à u jùŋke§ kùlu ke. ⁶ Ceenji ñgemu ká mpyi u jye na u jùŋke tùni Kileñarege tēni i me, u ku kùlu ke! Kampyi ceenji jùŋjwoore ñkwòŋŋi, lire jye me u jùŋke ñkùluŋi na jye silege kyaa, lire e ke, u a ku tùni. ⁷ Nòŋi kòŋi jye a yaa u a jùntoŋo tùni Kileñarege tēni i me, ñaha na ye nòŋi u jye Kile malwòore, u sinampe mú maha pēene taha Kile na. Ceenji sí wi ke, uru sinampe maha pēene taha nòŋi na. ⁸ Yii li cè, tēni i Kile à diŋyeŋi dá ke, nòŋi bà u à fworò ceenji i me, ñka ceenji u à fworò nòŋi i. ⁹ Nòŋi mú sí jye a dá ceenji mēe na me. Ñka ceenji u à dá nòŋi mēe na. ¹⁰ Lire kurugo cyeebil'á yaa pi a pi jùŋyi tùni Kileñarege tapyige e, lire sí n-pyi kyaa ndemu li sí li cyēe na pi sí n-jà raa Kile pēre, bà Kile mēlekeebii lùgigii si mpyi cyi àha ñjiri pi taan me*. ¹¹ Ñka lire ná li wuuni mú i, mà wuu yaha Kafoŋi wwoŋe e, ceenji si n-jà n-kàre nòŋi yaha me, nòŋi mú si n-jà n-kàre ceenji yaha me. ¹² Naha kurugo ye diŋyeŋi tēesiini i, ceen'á fworò nòŋi i. Ñka nume nàmbaabii maha fwore cyeebil'e. Kile u jye cyire karigii puni jùŋke.

¹³ Yii na jye yákiliffee. Kampyi kacenne li jye li li, ceenji u u jùŋke múg'a yaha Kileñarege tēni i, yii à yaa yii li cè. ¹⁴ Mà tàanna ná sùpyigire yyeshage e, silege ku jye ku ki, nòŋi u pyi ná jùŋjyahare e. ¹⁵ Mà li ta ñjŋyahare na jye pēene kuro ceen'á. Yii li cè na Kile à jùŋjyahare kan ceen'á ti i mpyi u jùntoŋo. ¹⁶ Wà ha mpe jwumpe cyé, urufoo u li cè na wuu jye a tēe li na cyeebil pi a Kile ñáare pi jùŋyi ntòmbaa dánafeebii tabinni i me.

Kafoŋi Yesu ñjyŋi lyiŋkanni

(Macwo 26.26-29; Marika 14.22-25; Luka 22.15-20)

¹⁷ Nde mii sí n-jwo yii á nume ke, mii jye a yii kêe lire e me, ñaha na ye yii mpinniŋi na ndemu kēege yii á ke, u jye na lire ñwóge yii na me. ¹⁸ Li ñjcyiini li jye, y'á jwo mii á na yii mpinniŋi cyeyi i, na yii jye na ñwómee

* **11:3** Pii maha jwo: «bà Kirisita jye nàmbaabii puni jùŋo na, Kile sí jye Kirisita jùŋo na me, amuni nòŋi mú jye ceenji jùŋo na.» † **11:4** Pii maha jwo: «jùŋufoŋji.» ‡ **11:5** Pii maha jwo: «jùŋufoŋji.» § **11:5** Lire tēni i, ceenji jùŋjwoore ti mpyi u jjiire cyage (11.15 wfi). Lire e ceenji jùŋjwoore ñkwòŋŋi, lire jye me u jùŋke ñkùluŋi mpyi a si silege. * **11:10** Pii maha jwo: «Lire kurugo dánafeebii tabinni i, ceen'á yaa u u jùŋke tò, lire li maha li cyēe na u à uye tírige nòŋ'á, bà Kile mēlekeebii lùgigii si mpyi cyi àha ñjiri u taan me.»

ninjin yu me, mii s'á dá li na, na sée sí n-ta puru jwumpe e. ¹⁹ (Mbèmbaan'á yaa u pyi yii shwəhə'le, lire ká mpyi mpíi pi à dá Kile na sèñi na ke, píre sí n-cè.) ²⁰ Yii maha yiye bínnini Kafoonji Yesu njyíñi mɛɛ na, ŋka lyiŋkanni nimpíini na yii maha u lyí ke, lire maha li cyèe na Kafoonji njyíñi bà yii na lyí me. ²¹ Naha kurugo ye yii aha ŋkwúulo uru njyíñi lyí sí njaha u zànnɛge laage e. Li maha mpa mpyi fo píi katege wuu maha mpyi, mà li ta píi'á lyí a tìn maa bya fo mà wùrugo. ²² Lire sanní i ke, taha pyɛnyɛ nyɛ yii á me? Yii sí n-jà raa lyí s'a byii yii pyɛnyɛ i mà? Taha yii la nyɛ sí nùzogoro nɔ fòŋəfeebii na sí dánafeebii kurunke njini faha? Lire sanní i ke, yii la nyɛ mii u naha jwo ye? Yii la nyɛ mii u yii kèe la? Sèñi na, mii sí n-sìi n-jà yii kèe mpe nùŋə taan me!

²³ Jwumpe Kafoonji à jwo mii á ke, puru mii à taha yii á, mii sí núru pu kurugo sahanji: canŋke numpilage e Kafoonji Yesu à le cye e ke, u à bwúuruŋi lwó, ²⁴ maa fwù kan Kile á u kyaa na, maa u kwòn kwòn a kan u cyelempyiibil'á maa jwo: «ŋge bwúuruŋi u nyɛ mii cyeere t'à kan yii kurugo ke, yii a nde pyi yii raa yiye funŋə cwo na na.» ²⁵ Lire pyiŋkanni na mú, pi à kwò njyíñi na ke, u à fùŋɔcwokwuuni lwó, ɛɛɛɛɛɛ sinme mpyi l'e, maa jwo: «Nde fùŋɔcwokwuuni li nyɛ Kile tunmbyaare níwəntte, ntemu t'à le ná mii sishange e ke. Yii a byii nde fùŋɔcwokwuuni i, yii raa yiye funŋə cwo na na.» ²⁶ Nyɛ fo mà sà yaa ná Kafoonji tènuruni i, yii aha uru bwúuruŋi kyà maa bya lire fùŋɔcwokwuuni i tère o tère e ke, Kafoonji kwùŋi shɛnrɛ yii maha jwo amuni.

²⁷ Lire kurugo ŋgemu ká mpyi u nyɛ na Kafoonji bwúuruŋi lyí u lyiŋkanna na maa byii u fùŋɔcwokwuuni i li byanŋanna na me, urufol'á kapii pyi Kafoonji na, bà Kafoonji bofeebil'á kapii pyi u na me. ²⁸ Lire kurugo yii shin maha shin à yaa u uye kàanmucya, u u nta u a uru bwúuruŋi lyí, u raa byii lire fùŋɔcwokwuuni i. ²⁹ Naha kurugo ye wà ha uru bwúuruŋi kyà maa bya lire fùŋɔcwokwuuni i, maa mpyi u nyɛ a li lwó a wíi na dánafeebii pi nyɛ Kirisita cyeere me, urufoo na li caa Kile sí urufoo tùn. ³⁰ Lire kurugo yii niŋyahara à pyi yamii, ka píi sí ŋkwú yii e. ³¹ Wuu aha wuye kàanmucya maa nta a uru bwúuruŋi kyà, maa bya lire fùŋɔcwokwuuni i, Kile saha sí wuu tùn me. ³² ŋka Kafoonji à wuu sàra nume mà tàanna ná wuu kapyiŋkil'e, maa wuu le kur'e, bà li sí mpyi u àha bú ŋkwò wuu tùn ná Kilecembraabil'e me.

³³ Lire kurugo mii cìmpyiibii, yii aha bínni tère o tère e Kafoonji njyíñi mɛɛ na ke, yii pyi ná sùpyigire e pi sanmpii kàmpañke na, yii raa wwùu yii a u lyí. ³⁴ Katege ká mpyi ŋgemu na ke, urufoo u lyí u pyɛnge e, u u nta u a ma Kafoonji njyíñi talyige e, bà li sí mpyi yii àha ŋkwò kapyimbaala pyi uru njyíñi talyige e, Kile sí yii sàra a tàanna ná lire e me.

Mii aha nɔ wani yii yyére tènì ndemu i ke, karigii sanŋkii cyi à yáanja a yaha ke, mii sí cyire cwəɔnrə.

12

Kile Munaani màkanyi kani

¹ Nyɛ mii cìmpyiibii, nde li nyɛ Kile Munaani màkanyi kani ke, mii la nyɛ yii i ŋkwòro numpini i yire kàmpañke na me. ² Pyiŋkanni na yii mpyi mà yii yaha yii sàha Kile cè me, yii sòŋŋə lire na ke! Yii mpyi a yiye pwo kacinŋkwunji na sèl'e, mà li ta cyire kacyanhigií nyɛ na jà a jwo me. ³ Lire kurugo mii sí yi fíniŋe n-jwo yii á, Kile Munaani à sùpyañi ŋgemu yyaha cù

ke, urufoo sì n-jà jwumpime jwo Yesu na me. Sùpya mú sì n-jà n-jwo na: «Yesu u nyε Kafoonj» ná Kile Munaani bà l'à urufoo yyaha cù me.

⁴ Kile Munaani màkanyi shin'á nyaha, nka Kile Munaani ninuuni li maha yi puni kaan. ⁵ Báarañi Kile Munaani maha nkaan ke, u shin'á nyaha. Nka Kafoonj ninuñ'á uru báarañi puni maha mpyi. ⁶ Karigii pyin'kanigil'á nyaha. Nka Kilenji ninuñi u maha cyire karigii pyipyi fànha kaan cyi pyifeebii pun'á. ⁷ Kile Munaani à báarañi wà kan dánafeebii puni nin'kin nin'kinñ'á pi kurun'ke ntègenji meε na.

⁸ Yii li cè na Kile Munaani à yákilifente jwumpe njwuñi kan pil'á. Lire Kile Munaani ninuun'á jicèñi jwumpe njwuñi kan piiberil'á. ⁹ Lire Kile Munaani ninuun'á dániyañi shiñi wà kan pil'á, maa pyin'kana kan piiberil'á pi i yampiù cùuñi. ¹⁰ Li maha pìi pyi pi i jini na kakyanhala karigii pyi, maa Kile tùnnture pyipyi fànhe kan pil'á, li maha pii pyi pi i jini na Kile karigii ná Sitaanninji wogigii cini na wwù cyiye e, li maha pìi pyi pi i jini na shεenre tabere yu, maa pii pyi pi i jini na tire shεenre kèenñi. ¹¹ Kile Munaani ninuuni li maha cyire karigii puni pyipyi fànhe kaan cyi pyifeebil'á. Mà tàanna ná li nyii wuuni i, l'à kani là pyipyi fànha kan pil'á, maa labere pyipyi fànha kan piiberil'á.

¹² Sùpyañi cyeere na nyε nin'kin, nka u yatan'nyi maha nyaha. U yatan'nyi ná yi nyahañi mú i, yi puni maha wà yiye na maha mpyi cyere nin'kin. Yii li cè na wuu mpii pi nyε Kirisita wwojneεge e ke, amuni wuu mú nyε. ¹³ Naha kurugo ye wuu mú puni à batize Kile Munaani nin'kinñi cye kurugo, maa wwò maa mpyi cyere nin'kin, lire Munaani nin'kinñi cye kurugo, l'à pyi Yahutuu yo, l'à pyi Girekii yo, l'à pyi billi yo, li nyε a pyi billi mà yo, Kile Munaani nin'kinñi l'à tíg'a tēen wuu mú puni i.

¹⁴ Sùpyañi cyeere nyε yatan'ña nin'kin kanna me, nka yi maha nyaha. ¹⁵ Tòoge ká jwo na kuru nàzhan nyε cyeere e me, mà lire nùñke pyi na kuru nyε cyεge me, tá lire sí n-jà ku nàzhan yige cyeere e be? ¹⁶ Nyε ningen'ke ká jwo na kuru nyε cyeere yatan'ñke kà me, mà lire nùñke pyi na kuru nyε nyii me, tá lire sí n-jà ku nàzhan yige cyeere e? ¹⁷ Kampyi cyeere yatan'nyi puni mpyi nyii, di sùpyañi mpyi na sí raa nùru raa nko ye? Kampyi ti puni mpyi nin'genye, di sùpyañi mpyi na sí raa nùge taa raa nko ye? ¹⁸ Mà sèenji jwo, Kile nyε a cyeere dá amuni me, u à ti yatan'nyi puni nin'kin nin'kinñi dá mà tàanna ná u nyii wuuni i. ¹⁹ Kampyi yatan'ña nin'kin kanna ku mpyi, wà mpyi na sì raa ku pyi cyeere me. ²⁰ Lire kurugo sùpyañi cyeere yatan'ny'á nyaha, nka cyere nin'kin ti nyε ti ti.

²¹ Lire e nyiini sì n-jà n-jwo na lire kuro nyε cyεge e me. Nùñke mú sì n-jà n-jwo na kuru kuro nyε tooyi i me. ²² Nka yatan'nyi yi nyε cyeere e fànha baa ke, yire tayyereg'á pèe sèl'e. ²³ Yatan'nyi wuu nyε na sòññi na yi nyε kuru fiige silege wuyo me, wuu maha yáki yaha yire na mà tōro yatan'nyi san'nyi na. Yatan'nyi yi nyε silege cyeyi wuu cyeere e, ná yi nyε a yaa y'a naa cyiññi na me, wuu maha yaha yire na sèl'e. ²⁴ Yatan'nyi yi nyε yi nyε silege wuyo wuu cyeere e me, wuu nyε na yare yire na sèl'e me. Yatan'nyi njemu wuu nyε na sòññi na yi nyε tōon wuyo me, Kile à cyeere dá maa yire yatan'nyi le dá e. ²⁵ Kile à lire pyi, bà cyeere yatan'nyi si mpyi y'aha ndáha ndáha yiye na me. Nka yi puni y'a yiye tēre. ²⁶ Yatan'ñke kà ha mpyi ná tayan'cyage e, cyeere puni ti maha yà. Yatan'ñke kà ha n'kèe ta, cyeere puni ti maha mpyi kuru funntange e.

²⁷ Yii pi ke, yii pi nyε Kirisita cyeere, yii shin maha shin à pyi tire cyeere yatan'ñke kà. ²⁸ Lire kurugo Kile à pìi tìnje dánafeebii kurun'ke e u báarañi

mεε na. Yyecyiige na, u à Yesu túnntunmpii tìñe, li shónwuuni maa Kile túnnture pyifeebii tìñe, li tanrewuuni maa cyelentiibii tìñe. Lire jwòhò na, u à kakyanhala karigii pyifeebii tìñe, mpìi pi maha yampii cùunji ke, maa pire tìñe, maa dánafeebii tegεfeebii tìñe, maa yyaha yyére shiinbii tìñe, maa pii pyi pi i jìni na shéεnre tabεre yu. ²⁹ Tá y'à jwo na pi puni pi pyi Yesu túnntunmii? Lire jye mε, Kile túnnture pyifee? Lire jye mε, cyelenti? Lire jye mε, kakyanhala karii pyifee? ³⁰ Lire jye mε, pi a yampii cùunji? Lire jye mε, na yu shéεnre tabεr'e? Lire jye mε, na tire shéεnre yyaha yu pi sanmpil'á? Tá lire kani là ninjkin pyipyi fành'à kan pi pun'á? ³¹ Yii a Kile Munaani màkanyi puni ninjεnnyi caa. Lire e mii sí lire kuni ninjεnni le yii taan numε.

13

Ntàannamagare kani

¹ Jye wuu mée ká shéεnre puni cè na yu, mà bàra Kile mèlεkεebii woore na mú, ná ntàannamagare jye wuu zòmpyaagil'e mε, wuu jwumpe maha mpyi màhawaya. Li maha mpyi mu à jwo tóonjò, lire jye mε yatinnε wuu jye na bwúun jùnjò kurugo. ² Kile mée ká wuu pyi u túnntunmii, karigii cyi à jwòhò ke, maa wuu pyi wuu u jìni na cyire yige bèεnmpε na, maa njεnji shinjì puni kan wuu á, ali wuu dániyañi fànhe mée ká sàa jyaha fo na jìni na janyì pyi yi i njkùni na yíri yi tateenyi i, ná ntàannamagare jye wuu zòmpyaagil'e mε, wuu jye yafyin mε. ³ Wuu mée ká wuu cyeyaayi puni táa fònjfeebii na pi à tégε na piye jwò caa, mà li táan wuy'á pi wuu kyérege Kirisita kurugo, ná ntàannamagare jye wuu zòmpyaagil'e mε, lire sì yafyin jwò wuu na mε.

⁴ Ntàannamagare ká mpyi ngemu i ke, urufoo lùuni maha bò, u maha kacεnjii pyi sùpyire sannte na, jyiπεεn jye na mpyi u e mε, bwomò jye na mpyi u e mε, yàmpeene jye na mpyi u e mε. ⁵ Urufoo jye na jyè jùzogoro karil'e mε, u yabiliñi nàfan karigii kanni bà urufoo maha mpyi mε, urufoo jye na mpyi lùfwufoo mε, u jye na wà nàvunjjaga yare uye funj'i mε. ⁶ Ntiimbaañi karigii jye na urufoo funjò tángε mε. Njka ntùñi karigii cyi maha u funjke táan. ⁷ U maha njcù uye na karigii puni i, u maha dá Kile na karigii puni i, u maha u sònjòre taha karigii puni na, maa karigii puni kwù uye e. ⁸ Ntàannamagare sì n-sii n-kwò mε, njka Kile túnnture báarañi sí n-pa n-kwò, mpìi pi jye na shéεnre tabεre yu ke, lire sí n-pa n-kwò, njcèñi u jye wuu e ke, uru sí n-pa n-kwò. ⁹ Yii li cè na wuu jye a karigii puni cè mε. Wuu taceñke jye a pée Kile túnnture báarañi i mε. ¹⁰ Njka Kile ká u báarañi fùnjò canjke njkemu i ke, wuu karigii nivunñòmbaagii sí n-kwò.

¹¹ Tèni i wuu mpyi nàñkocyεere e ke, nàñkocyεere mpyi maha jaa wuu jwumpe ná wuu sònjòñkanni ná wuu karigii kàanmucyañkanni i. Njka wuu à pa lyε ke, wuu à lire puni jwò yaha. ¹² Numε, wuu jye na karigii jaa na jcwúu mε, li na jye mu à jwo bà wà maha uye wíi dùba e mε*. Canja na ma, wuu sí raa karigii jaa raa jcwúu. Numε wuu taceñke jye a pée mε, njka kuru canjke, bà Kile à wuu cè feefee mε, amuni wuu sí n-pa Kile karigii yyaha cè. ¹³ Jye kapyaa taanre cyi jye, cyire sì n-sii n-kwò mε, cyire cyi jye: dániyañi ná sònjòre tatahage ná ntàannamagare, njka nde li jye cyi puni nimbwooni ke, lire li jye ntàannamagare.

* **13:12** Tóonnte shinjì wà tèecyiini shiinbii mpyi maha ntég'a dùbañi yaa, lire mpyi maha sùpyañi pyi u jin'a uye wíl'a cwó u e mε. Dùbañi yyahe jye a mpyi maha jcwó mε.

14

Kile túnntur'à yaa t'a mpyi dánafeebii shéenre niŋcente e

¹ Lire kurugo ntàannamaŋar'à yaa ti pyi yii yacyage niŋcyiige. Kile Munaani maha màkanyi njemu kaan ke, yii raa yire caa mú. Nka Kile túnnture njwuŋi màkange wuuni l'à lyé. ² Naha kurugo yé shinŋi u nyé na shéenre tabere yu ke, ná sùpyire e bà urufoo maha yu mé, ná Kile e u maha yu, naha na yé wà nyé na u jwumpe yyaha cini mé. Karigii cyi nyé cyi yyaha nyé a cè mé, Kile Munaani sífente cye kurugo u maha cyire kyaa yu. ³ Nka ŋgemu u nyé na Kile túnnture yu ke, ná sùpyire e urufoo maha yu, maa ti tère ti i si yyaha na Kile kuni i, maa màban leni t'e, maa ti zòmpyaagii tàali. ⁴ Shinŋi u nyé na yu shéenre taber'e ke, ti maha urufoo kanni tère u u si yyaha na Kile kuni i. Mà li ta shinŋi u nyé na Kile túnnture yu ke, urufoo maha dánafeebii kurunke puni tère pi i si yyaha na Kile kuni i.

⁵ Yii puni ká a jini na shéenre tabere yu, lir'à táan mii i. Nka nde l'à táan mii i sèe sèl'e ke, lire li nyé yii puni pi a Kile túnnture yu. Kile túnnture jwufoonji tayyéreg'à fànha tò shéenre tabere jwufoonji woge na, fo wà ha nta na tire shéenre kèenŋi, bà ti si mpyi si dánafeebii kurunke tège pi a si yyaha na Kile kuni i mé. ⁶ Mii cìnmpyiibii, yii yabilimpii pi li kàanmucya a wíi ké! Mà jwo mii u pa Kile túnnture tà jwo yii á, si kani là cyé yii na Kile kuni i, lire nyé mé si yerége kà kan yii á ke, kampyi shéenre taber'e mii mpyi a pa jwo ná yii e, naha tòn yii mpyi na sí n-ta lire e yé?

⁷ Nde li nyé yatiŋnyi kàmpañke, mu à jwo tìnmpini, lire nyé mé ŋkànnŋi ke, kuru ká mpyi ku nyé a bwòn ku bwònŋkanna na mé, meeni li nyé na bwùn ke, di wà sí n-jà lire cè n-jwo yé? ⁸ Tìnmpini pi maha wyi maha ntég'a kàshikwònŋii wà piye na ke, ná lire nyé a wyi li wyiŋkanna na mé, jofo u sí uye bégele kàshige mé na yé? ⁹ Amuni li mú nyé yii á, yii pi nyé na yu shéenre taber'e ke, yii lógofeebii ká mpyi pi nyé na yii jwumpe nùru mé, nje yii nyé na yu ke, di pi sí yire cè n-jwo yé? Li maha mpyi mu à jwo ná kafege e yii nyé na yu. ¹⁰ Shéenre shin' à nyaha diŋyeni i, ŋka tire shéenre puni na nùru ti jwufeebil'á. ¹¹ Mii aha mpyi mii nyé na shéenre tà nùru mé, ti jwufoonji maha mpyi nàmpŋŋŋŋ mii á, mii mú maha mpyi nàmpŋŋŋŋ ti jwufoon'á. ¹² Nyé ná Kile Munaani màkanyi lage sí nyé yii na, nje yi sí n-si n-jà dánafeebii pyi pi a si yyaha na Kile kuni i ke, yii a yire caa ná yii cyeyi shuunnŋi i.

¹³ Lire kurugo shinŋi u nyé na shéenre tabere yu ke, urufoo u a Kile jáare, bà u si mpyi s'a ti kèenŋi mé. ¹⁴ Naha kurugo yé mii aha a Kile jáare shéenre taber'e, mii kòni maha mpyi Kilejarege na, ŋka mii nyé na na jwumpe yyaha cini mé. ¹⁵ Lire e ke naha mii à yaa mii u pyi yé? Mii sí n-jà raa Kile jáare shéenre taber'e, ŋka shéenre mii à cè ke, mii mú sí n-jà raa u jáare tire shéenre e. Mii sí n-jà raa Kile pèente myahigii cèe shéenre taber'e, ŋka shéenre mii à cè ke, mii mú sí n-jà raa cyi cèe tire shéenre e. ¹⁶ Nyé mu aha a fwù kaan Kile á shéenre taber'e, wà ha nta dánafeebii kurunke e ŋgemu u nyé na yu na tire shéenre nùru mé, di urufoo sí n-jà n-jwo: «Amiina» mà li ta u nyé a mu jwumpe lógo mà yé? ¹⁷ Mu fwùŋi niŋkanŋi méé ká nta u à jwò sèl'e, u si n-jà urufoo tège Kile kuni i mé.

¹⁸ Mii à Kile shéere, naha na yé u à mii tège mii à jà na yu shéenre sannte e mà tóro yii puni na. ¹⁹ Nka lire ná li wuuni mú i, mii aha mpyi dánafeebii kurunke e, mà jwònyeya kanjuro kanna jwo dánafeebii shéenre nindogore

e, mii maha lire funɔ lwó maha ntòro mii u canmpuni lwó jwumpe na sheenre tabe'e pi nyε na tire ntemu núru mε.

²⁰ Mii cìmpyiibii, yii àha raa sònɔi nàɔkopyire sònɔɔkanni na mε. Nka kapegii kàmpañke na, yii yiye pyi pìmpinnyεε fiige. Yákilifente kàmpañke na, yii yiye pyi shinlyee. ²¹ Y'à séme Kile Jwumpe Semεɔi i na Kafoonj Kile à jwo: «Nàmpwuunbii pì mii sí n-tun na shiinbil'á. Pire sí n-jwo ná pi e sheenre tabe'e. Nka lire ná li wuuni mú i, pi sì mii jwómεeni cù mε*.» ²² Mà tàanna ná lire katorɔkwooni i, nje mii sí n-jwo ke, yire yi nyε: wà ha sheenre tabe'e jwo, mpìi pi nyε pi nyε Kile kuni i mε, lire maha li cyéε pire na na Kile sí yoge kwòn pire na. Puru jwumpe nyε a yyaha tí ná dánafeebil'e mε. Wà ha Kile túnnturo jwo, lire maha li cyéε dánafeebii na na Kile nyε pi shwòhòl'e. Mpìi pi nyε pi nyε Kile kuni i mε, puru jwumpe nyε a yyaha tí ná pire e mε.

²³ Nyε l'aha mpyi kee yii dánafeebii kurun'k'à bínni, ka yii puni si wá na sheenre tabe'e yu, shincyi ká mpa yii ta pur'e, ngemu u nyε u nyε a Kile cè mε, tá u sí n-jwo na yii funjy'à shwò yii na mε? ²⁴ Nka l'aha mpyi mu à jwo Kile túnnture yii nyε na yu, ka u u mpa jyè yii kurun'ke shwòhòl'e, u aha yii jwumpe lógo, lire sí u pyi u cè na sèenji yii nyε na yu, si u pyi u cè na uru kapyiinkii nyε a tí mε. ²⁵ Yaaga maha yaaga k'à ñwòhò urufoo zòɔi na ke, yire puni sí n-yige cyiinnji na, fo u sí yyahe cyígile si niɔkure sín si Kile kèe, si jwo sèenji na, Kile na nyε yii shwòhòl'e.

Kile pèente karigii sogolo ñkann'à yaa li jwo

²⁶ Mii cìmpyiibii, yii à yaa yii ndemu pyi ke, lire li nyε: yii aha yiye bínni Kile pèente mεε na, mεε ká mpyi wà á, urufoo u li cèe. Yεεge jwumò ká mpyi wà á, urufoo u pu jwo, Kile ká nta u à kani là cyéε wà na, urufoo u li jwo. Kile ká nta u à sheenre tabe'e le wà jwò e, urufoo u ti jwo. Kile ká nta u à pyiɔkanna kan wà á u u jà a tire sheenre kèenɔe, urufoo u ti kèenɔe. Nka cyire karigii pun'à yaa cyi dánafeebii tège pi a sì yyaha na Kile kuni i. ²⁷ Mpìi pi nyε na sheenre tabe'e yu ke, pire nyε a yaa pi tòro shiin shuunni taanre na mε, pi raa yu niɔkin niɔkin, li i nta wà mú na nyε wani ngemu u sí n-jà raa tire sheenre kèenɔi ke. ²⁸ Kèenɔefoo ká mpyi u nyε a ta tire sheenre na mε, ti jwufeebil'à yaa pi fyàha, pi raa yu piye funj'i ná Kile e.

²⁹ Nde li nyε Kile túnntunmpii kàmpañke ke, pire shiin shuunni taanr'à yaa pi a yu niɔkin niɔkin. Pi sanmpii s'a pi jwumpe núru pi raa pu kàanmucaa. ³⁰ Nka Kile ká nta u à kani là cyéε wabe'e na, ngemu u à fyànha a jwumpe lwó ke, ur'à yaa u fyàha, u u u yaha u li jwo. ³¹ Yii nyε a yaa yii bínni yii a Kile túnnture yu mε, yii a ti yu niɔkin niɔkin, bà ti sì mpyi sí dánafeebii le kur'e, si màban le pi e mε. ³² Yii li cè na li síni nyε Kile túnntunni na mà jà a cù u jwòge na, si pi sanmpii yaha pi jwo a kwò. ³³ Naha kurugo yε nyàhanɔgurugunji nyε a táan Kile á mε, mà karigii yal'a sogolo yyeɔinje e, lire l'à táan u á, bà li nyε na mpyi dánafeebii kurunji puni i mε.

³⁴ Cyeebil'à yaa pi fyàha mpìnniɔi cyeyi i, ñaha na yε kuni nyε a kan pi á, pi jà pi a yu yire cyeyi i mε. Pi à yaa pi piye tírige, bà MusaSaliyanj à yi jwo mε. ³⁵ Pi la ká mpyi si yibige pyi cyage kà na, pi aha nò pyεngε pi kuru

* **14:21** Tèni i Izirayeli shiinbil'à Kile jwómεeni yaha ke, Kile à jwo na uru sí Babilon shiinbii kàshicyege yaha ku pa pi tún pi i jà pi na. Shenre nàmpònnò Babilon shiinbii mpyi na yu. Izirayeli shiinbil'à pi ñya pi i tire sheenre yu ke, ka lire si li cyéε pi na na Kile à tún ná pire Izirayeli shiinbil'e (Ezayi 28.11-12.)

yibige pyi pi nàmbaabii na. Naha kurugo ye li lemp'à pi ceewe u a jwumpe lwúu dánafeebii kurunje e†.

³⁶ Taha yii na sônji na yii бага jwumɔ pu nyɛ Kile jwumpe? Lire nyɛ mɛ, taha yii na sônji na yii kanni na puru jwump'à nɔ? ³⁷ Wà ha nta u u sônji na Kile Munaani maha jwumpe leni uru jwɔ e na yu pi sanmpil'á, u li cè na yeɛge mii nyɛ na sémeni si nkan yii á amɛ ke, kur'à fwoɔ Kafoonji Yesu i. ³⁸ Wà ha nke yeɛge jwumpe cyé, yii áha núru urufoo le laage e mɛ.

³⁹ Mii cɛnmpyiibii, jwɔnyɛga ninjin na, yii a Kile túnnture báaraŋi caa yii a mpyi. Wà ha a si raa yu shɛnre tabɛr'e, yii áha urufoo sige lire na mɛ. ⁴⁰ Li tɛgeni li nyɛ, yii karigii puni cyi pyi ná njire e, yii i cyi sogolonkanni yaha li jwɔ.

15

Kirisita à jè a fwoɔ kwùŋi i ke, kwùubii mú sí jè

¹ Nyɛ mii cɛnmpyiibii, Jwumpe Nintanmpe mii à jwo yii á, ka yii i dá pu na, maa yiye pɔɔ pu na ke, mii la nyɛ si yii funɔ cwo puru na. ² Puru jwumpe cyɛ kurugo, kuni li maha súpyire shwɔ ke, lire yii à lwó. Yii aha nkwóɔɔ lire kuni i, Kile sí yii shwɔ. Naha na yii na sônji na yii dániyaŋi kapyiini nyɛ nùŋɔ baa ye?

³ Jwumpe p'à jwo mii á, ná pu tayyéreg'à pèe ke, mii à puru jwo yii á. Puru pu nyɛ: Kirisita à kwú wuu kapegigii yáfaŋi kurugo, bà l'à fyánha a jwo Kile Jwumpe Semɛŋi i mɛ. ⁴ U buwuŋ'a le fanŋke e, u kwùŋi canmpyitanrewuuni, u à jè, bà l'à fyánha a jwo Kile Jwumpe Semɛŋi i mɛ. ⁵ U jɛŋkwooni kántugo, u à uye cyèe Pyɛri na, lire kántugo, maa uye cyèe u cyelempyiibii ke ná shuunniŋi na. ⁶ Lire kántugo cɛnmpyiibii dánafeebii na u à uye cyèe tère ninjin i ke, pir'à nyaha shiin nkwuu kanjkuro (500) na. Shinpaanra kanna pi à kwú pire e, lire baare e, pi niŋyahamii saha na nyɛ shi na. ⁷ Lire kántugo u à uye cyèe Yakuba na, maa uye cyèe u túnntunmpii sanmpii puni na.

⁸ Pire puni kántugo, u à uye cyèe mii Poli na mú, mii u nyɛ mu à jwo pɛnmpɛnyaga niŋjyembaga nkemu k'à si ke. ⁹ Yii li cè, mii u nyɛ Yesu túnntunmpii puni kántugo yyére wuŋi. Mii bá mpyi a yaa mii u tòɔ u túnntunmpil'e mɛ, naha na ye mii mpyi maha Kile dánafeebii kurunje kyéregɛ sèl'e. ¹⁰ Nka tayyéregɛ e mii nyɛ niŋjaa ke, Kile u à jwɔ mii na maa mii yaha kur'e. Tawage e bà u à sàajwɔ mii na mà dɛ! Mii bá à báaraŋi pyi mà tòɔ Yesu túnntunmpii sanmpii na, nka ná na yabiliŋi fánhe e bà mii à u pyi mà dɛ! Kile u à jwɔ mii na maa mii pyi mii à u pyi. ¹¹ Lire e ke l'à pyi mii u à Jwumpe Nintanmpe jwo yii á yo, l'à pyi Yesu túnntunmpii sanmpii yo, Jwumpe Nintanmpe ninumpe wuu nyɛ na yu, yii mú s'à dá pu na.

Dánafeebii jèŋi kani

¹² Nyɛ ná wuu s'à jwo yii á na Kirisita à jè a fwoɔ kwùŋi i, naha na yii pɛi maha jwo na kwuɛnɛ nyɛ nùmpaŋa mà ye? ¹³ Kampyi yii na sônji na kwuɛnɛ nyɛ nùmpaŋa mɛ, lir'à li cyèe na yii nyɛ a dá na Kirisita mú à jè a fwoɔ kwùŋi i mɛ. ¹⁴ Kampyi Kirisita nyɛ a jè a fwoɔ kwùŋi i mɛ,

† 14:35 Pii na sônji na Poli à cyeebii sige pi áha raa pi nàmbaabii yíbili Kile pèente tɛni i mɛ. Pii sí na sônji na Poli nyɛ a kuni kan cyeebil'á pi a Kile túnnture jwufeebii jwumpe jwɔhe túru mɛ. Pii sí i sônji na mpɛi pi à ntùŋke taha Poli na ke, pire jwumpe pu nyɛ 14.35 i. 14.36 i Poli nyɛ a jɛɛ puru jwumpe na mɛ.

Jwumpe Nintanmpe wuu nyɛ na yu ke, puru kajwuuni mpyi na sí n-pyi jùṅṅ baa, yii dányanji kapyiini mú mpyi na sí n-pyi jùṅṅ baa.

¹⁵⁻¹⁶ Nyɛ jwumpe wuu nyɛ na yu na ntare Kile na ke, puru mpyi na sí n-pyi kafinara, naha na yɛ wuu à jwo na Kile à Kirisita jè a yige kwùṅi i. Kampyi yii na sòṅṅi na kwuɲɛɛ nyɛ nùmpañña mɛ, lir' à li cyèe na yii na sòṅṅi na Kirisita mú nyɛ a jè a fworò kwùṅi i mɛ. ¹⁷ Kàmpyi Kirisita nyɛ a mpyi a jè a fworò kwùṅi i mɛ, jùṅṅ mpyi na sí n-pyi yii dányanji kapyiini na mɛ, yii kapegigii tugure mú mpyi na sí n-kwòro yii juṅ'i. ¹⁸ Lire mpyi na sí li cyèe mú na mpíi pi à kwù mà pi ta pi à dá Kirisita na ke, na pí'r' à pínni. ¹⁹ Kampyi wuu à wuu sòṅṅore taha Kirisita na numɛ tiiṅi kanni kurugo, lire e ke wuu pi nyɛ diṅyɛ sùpyire puni kanhamafeebii.

²⁰ Nka sèɛṅi na, Kirisita à jè a fworò kwùṅi i. Mpíi pi à kwù ke, Kile à u jè a yige kwùṅi i yeyeyiige na, maa li cyèe na kwùubii mú sí n-pa jè. ²¹ Yii li cè, bà kwùṅ' à jyè diṅyɛṅi i shin niṅkin cye kurugo mɛ, amuni kwuɲɛni mú à jyè shin niṅkin cye kurugo. ²² Sùpyire puni sí n-kwù, naha na yɛ pi nyɛ Adama wwoɲɛɛge e. Amuni li mú nyɛ, dánafeebii puni sí nùru jè, naha na yɛ pi nyɛ Kirisita wwoɲɛɛge e. ²³ Nka shin maha shin ná u tèɲɛɛ li nyɛ, Kirisita u à pyi shincyiiwe mà jè, lire kàntugo, mpíi pi nyɛ u wuubii ke, u aha bú nùr' a pa canṅke ṅkemu i ke, pire mú sí jè. ²⁴ Lire kàntugo diṅyɛṅi sí n-kwò. Kirisita sí jùṅufente puni ná sífente puni ná fàṅhafente puni shi kwò, si Saanre le Tufoonji Kile cye e. ²⁵ Yii li cè na fànha ku nyɛ ku ki, Kirisita u tèɛn jùṅufente na fo si zà yaa ná Kile e, u à u zàmɲɛnbii puni le u tooyi jwòh' i. ²⁶ Zàmɲɛnṅi nizannji u sí shi bò ke, uru u nyɛ kwùṅi. ²⁷ Y' à séme Kile Jwumpe Semɛṅi i na: «Kile à síṅi kan u á yaayi puni na*.» Nka puru jwumpe e, l' à finiyɛ na síṅi nyɛ Yesu á mà pyi Kile jùṅṅ na mɛ, naha na yɛ Kile u à síṅi kan u á u pyi yaayi puni jùṅṅ na. ²⁸ Nyɛ yaayi puni ká bú ṅkúu Kirisita á tɛni ndemu i ke, uru u nyɛ Jyafoonji ke, Kile ká síṅi kan u á yaayi puni na tɛni ndemu i ke, u mú sí uye tírige Kile á. Lire ká mpyi, Kile sí n-pyi yaayi puni ná sùpyire puni jùṅṅ na.

²⁹ Mpíi pi maha piye batizeli kwùubii kurugo ke, yii sòṅṅò pire na mú ke, kampyi kwuɲɛɛ nyɛ a sii nùmpañña mɛ, naha kurugo pi maha piye batizeli pi kurugo yɛ†? ³⁰ Wuu mú de? Kampyi kwuɲɛɛ nyɛ mɛ, naha kurugo wuu maha wuu múnahigii pérelɛ tɛrigii puni i yɛ? ³¹ Mii cìṅmpyiṅbii, mii sí n-sii yi jwo n-waha yii á, mii na nyɛ kwùṅi jwòge e canṅa maha canṅa. Sèɛṅi na, mà yii yaha wuu Kafoonji Yesu Kirisita wwoɲɛɛge e, yii pi à mii jùṅke yírige. ³² Zhìṅi mii à le ná Efese kànhe sige yaayi i ke, kampyi nùmpañña nyɛ wani mɛ, naha lire zhileni mpyi na sí jwò mii na yɛ? Kampyi kwuɲɛɛ nyɛ nùmpañña mɛ, mii sí n-jà n-jwo sùpyire sannte fiige na:

«Wuu a lyî, wuu raa byii,

jaha na yɛ wuu aha ṅkwù, y' à kwò‡.»

³³ Yii a yiye kàanmucaa: «Sùpyanji naaraɲɛɛṅi ká mpyi u nyɛ a jwò mɛ, uru u maha u wurugo, maa u le kumpiini i.» ³⁴ Yii yákili ta, yii i láha kapegigii na, lire l' à jwò. Pii na nyɛ yii shwòhòl' e, pi sàha ṅkwò a Kile cè mɛ! Mii na yire yu yii i li cè na yii silege kyaa li nyɛ li li.

Dánafeebii sí jè ná cyere nivònni i

* **15:27** Zaburu 8.7 † **15:29** Pii maha jwo: «Nyɛ naha kurugo pii maha piye kan pi a batize maa piye le kwùṅi jwòge e yɛ? Kampyi sèe wi na kwuɲɛɛ nyɛ mɛ, naha kurugo pi maha piye le kwùṅi jwòge e maa piye kan pi a batize yɛ?» ‡ **15:32** Ezayi 22.13

³⁵ Mii mée n̄ye mii à mpe jwo ke, mii à li cè na wà sí n-jà mii yíbe na di kwùubii sí n̄ye n-jwo ye? Ná cyeere shiṅi ntire e pi sí n-pyi ye? ³⁶ Shiṅconḥò kà ke, sùmanji mu maha n̄go ke, u mpùrampe ká fwónhò, u maha fyín mà? ³⁷ Sùmashinji mu maha n̄go, mu à jwo kàlage. Lire baare e ku cige nimpun̄ke bà mu maha sà ncûru me. ³⁸ N̄ye u n̄gun̄kwooni kàntugo, Kile maha u pyi u à fyín maa u pyi u à pyi sùmacige, maha bê ná u nyii wuuni i. Sùmanji shiṅi puni ná u cire ti n̄ye.

³⁹ Amuni nyii yaayi puni cyeere mú n̄ye, kà ná kà woro n̄ye nin̄kin me. Sùpyire cyeere na n̄ye ti ye, yatḥore woore sí n̄ye ti ye, saṅcεenre woore na n̄ye ti ye, fyaabii woore na n̄ye ti ye. ⁴⁰ Yaayi yi n̄ye nin̄yini na ke, yire cyeere na n̄ye ti ye, n̄je yi n̄ye nin̄ke na ke, yire woore mú sí n̄ye ti ye. Nyii yaayi yi n̄ye nin̄yini na ke, yire sinampe ná nin̄ke wuyi sinampe n̄ye nin̄kin me. ⁴¹ Canṅanyiiṅi sinampe na n̄ye pu ye, yin̄ke sinampe na n̄ye pu ye, w̄origii sinampe mú sí na n̄ye pu ye, ali w̄origii sinamp'á wwù puye e.

⁴² N̄ye kwùubii ká a si n̄ye, amuni li mú sí n-pyi. Bà sùmabilini ká n̄go, li mpùrampe maha fwónhò me, amuni li n̄ye, bun̄ji ká ntò, u maha fwónhò, ṅka u aha n̄ye t̄eni ndemu i ke, u saha n̄ye na fwónre me. ⁴³ Bun̄ji ká ntò, u lem̄e maha mpi, wà kuro sàha maha mpyi u e me, ṅka u aha n̄ye, u maha mpyi ná sinampe e. Pi aha u t̄ò, fànha maha mpyi u e me, ṅka u aha n̄ye, u maha mpyi ná fàn'h'e. ⁴⁴ Cyeere múnaa baa woore ti maha ntò, ṅka ti múnaa woore ti maha n̄ye. Sùpyire cyeere na n̄ye wani, Kile Munaani maha cyeere ntemu kaan ke, tire na n̄ye wani mú. ⁴⁵ Y'á séme Kile Jwumpe Sem̄enji i na: «Adama u n̄ye sùpyan̄ji nin̄cyiṅi, Kile à u dá maa múnaani le u eṢ.» ṅka Adaman̄ji u sí n-pa kàsanraga na, ná uru u n̄ye Yesu Kirisita ke, uru u maha sh̄in̄ji kaan sùpyir'á Kile Munaani cye kurugo. ⁴⁶ Kile Munaani maha cyeere ntemu kaan ke, tire bà ti n̄ye nin̄cyiire me, supyicyeere ti n̄ye nin̄cyiire, lire kàntugo Kile Munaani woore maha nta a pa. ⁴⁷ Adaman̄ji nin̄cyiṅi na n̄ye nin̄ke wu, Kile à u yal'a yige pwoore e, ṅka Adaman̄ji sh̄onwun̄ji n̄ye nin̄yini wu. ⁴⁸ Sùpyan̄ji u à yal'a yige nin̄ke e ke, bà uru n̄ye me, yaaga maha yaaga k'á fworu ur'e ke, amuni yire puni n̄ye. N̄ge sí u n̄ye nin̄yini wun̄ji ke, bà uru n̄ye me, yaaga maha yaaga k'á fworu ur'e ke, amuni yire puni mú n̄ye. ⁴⁹ Sùpyan̄ji u à yal'a yige nin̄ke e ke, bà wuu n̄ye uru fiige me, ṅge u n̄ye nin̄yini wun̄ji ke, amuni wuu mú sí n-pyi uru fiige.

⁵⁰ Mii c̄inmpyibii, n̄je mii sí n-jwo yii á ke, yire yi n̄je: cyeere ti n̄ye wuu na am̄e ke, wuu si n-jà n-jyè Kile Saanre e ná tire e me. Cyeere ti sí n-pa n-fwónhò ke, mà tire yaha wuu na, wuu si n-jà n-pyi kwùmbaa me.

⁵¹ Kani li mpyi a ṅwḥò ke, mii sí lire yyaha jwo yii á, lire li n̄ye, wuu puni si n-kwù me, ṅka wuu cyeere puni sí n-k̄εen̄ye. ⁵² Li sí n-pyi t̄ere nin̄kin ná wiile nin̄kin t̄inmpini wyizanni na. Diṅyeni canṅkw̄oge t̄inmpini ká wyi t̄eni ndemu i ke, mp̄ii pi à kwù ke, pire sí n̄ye, pi saha si n-kwù me, wuu cyeere puni sí n-k̄εen̄ye.

⁵³ Yii li cè na cyeere ti n̄ye wuu na ke, tir'á yaa ti k̄εen̄ye'a pyi cyere, ntemu ti n̄ye ti si n-fwónhò me. T'á yaa ti k̄εen̄ye'a pyi cyere ntemu ti n̄ye ti si n-kwù me. ⁵⁴ N̄ye wuu cyeere ká bú ṅk̄εen̄ye'a pyi cyere nivw̄onh̄ambaara ná nin̄kwumbaara t̄eni ndemu i ke, jwumpe p'á séme Kile Jwumpe Sem̄enji i ke, puru sí n-f̄un̄ḥò. Y'á séme: «Sí à ta kwùṅi na, kwùṅi shi à p̄inni feefee*!»

⁵⁵ «Kwù wà we, taha mu síṅi n̄ye ke?

Kwù wà we, taha mu bàhe n̄ye ke†?»

⁵⁶ Kapegigii mpyiŋi nyε baha fiige, ŋkemu ku maha kwùŋi pyi u u nɔni wuu na ke. Saliyaŋi kuni jaaraŋ'á wuu já ke, lire l'á pa ná l'e kapegigil'á fánha ta wuu na. ⁵⁷ Ŋka wuu à fwù kan Kile á, naha na yε uru u à wuu pyi wuu à sí ta kwùŋi na, wuu Kafoonji Yesu Kirisita cye kurugo.

⁵⁸ Lire kurugo mii ntàannamcinnmpyiibii, yii fánha le yiye e, yii àha yafyin yaha ku yii pyi yii a núruli kántugo mε, yii a sí yyaha na Kafoonji báaraŋi i tērigii puni i. Yii li cè mà yii yaha Kafoonji báaraŋi na, kanhare yii à pyi ke, tire sí n-sii n-pyi jùŋɔ baa mε.

16

Wyérenji Kòrenti dánafeebil'á bínni si ntègε Zheruzalemu wuubii tégε ke

¹ Nyε mii cinnmpyiibii, wyérenji u nyε na bínni si ntègε Kile wuubii tégε Zheruzalemu kánhe e ke, yii mú à yaa yii a lire pyi bà mii à yi jwo Galati kùluni dánafeebii kuruy'á mε. ² Cibilaaga maha cibilaaga, canjcyiige* yii shin maha shin à yaa u wwù u jùŋɔ wyérenji i, mà tàanna ná u cyentage e, u yaha uye kanni na, bà li si mpyi mii aha nta si nɔ yii yyére ke, mii i sà uru wyérenji ta u à bínn'a kwò mε. ³ Mii aha bú nɔ wani tēni ndemu i ke, túnntunmpii yii sí n-cwɔɔnrɔ ke, mii sí séme taha pire na ná wyérenji i pi sà ŋkan Zheruzalemu kánhe e. ⁴ L'aha mii kakarala kwò, mii ná pire sí n-kàre sijcyan.

⁵ Mii la nyε si jara pyi Masedoni kùluni i, si nta raa si yii yyére, naha na yε mii la nyε si ntòro Masedoni i. ⁶ Mii aha nɔ wani yii yyére, shwɔhɔl'e mii sí tère nimbilere, lire nyε mε mii sí wyeere tēni pyi ná yii e, bà yii si mpyi si mii tégε mii i na tashage ta mε. ⁷ Naha kurugo yε numε tɔɔge e, mii la nyε si sà yii nya kanna si ntòro mε, ŋka mii la nyε si tère pyi yii taan, Kafoonji ká jεε. ⁸ Ŋka lire ná li wuuni mú i, mii sí n-kwôro Efese kánhe e, fo zà nɔ Pantekotinj kataanni na, ⁹ naha na yε Kile à sàa li laage kan mii á, mii u báaraɔwɔhɔ pyi wani, ali mà li ta mii zàmpεɛnbil'á jyahaha wani.

¹⁰ Timɔti ká nɔ wani yii yyére, yii i u cùmu lemε jwɔ, bà li si mpyi u àha bú ŋkwò màban fô uye na mε, naha na yε u na báare mii fiige Kafoonji á. ¹¹ Yii àha ŋkwò u wí jcwò mε! Yii u tégε u kùsheeni na bà u nijcεnɔje wu si mpyi si nɔ mii na mε, naha na yε mii ná cinnmpyiibii naha na u sigili naha.

¹² Nde li nyε wuu cinnmpworonji Apolosi u kàmpañke ke, mii à màban le u e sèl'e, bà u ná cinnmpyiibii sanmpii si mpyi si sà fworɔ yii na mε. Ŋka u à yi jwo mii á na sèenji na, li tēni sàha nɔ mε. Li tēni ká nɔ u á, u sí li pyi.

¹³ Yii kwôro jyii na, yii yiye waha yii i ŋkwôro Kile kuni i, yii àha màban yaha u fô yii na mε, yii fánha le. ¹⁴ Ntàannamagar'á yaa t'a naa yii kapyiinji puni i.

¹⁵ Mii cinnmpyiibii, mii sí kyaa ninjin cya yii á sahanji. Yii à li cè na Sitefanasi ná u pyngε shiinbii pi à pyi dánafeebii nijcyyiibii Akayi kùluni i, pi à piye pwɔ Kile wuubii ntégεŋi na mú. ¹⁶ Yii à yaa yii a nuru tire sùpyire shin'á, mà bàra mpai puni pi à piye pwɔ Kile báaraŋi na ke.

¹⁷ Mii funntanga wu u nyε, naha na yε Sitefanasi ná Fortunatusi ná Akayikusi naha ná mii i. Yii n'a mpyi naha, nde yii mpyi na sí n-pyi ke, pi à lire pyi. ¹⁸ Pi à mii funjke jínje, bà pi à yii funjyi jínje mε. Yii a nte sùpyire shinji metanga yiri.

* **16:2** Yahutibil'á cibilaage canjcyiige ku nyε kárinji.

¹⁹ Azi kùluni dánafeebii kuruḡy'à yii shéere. Akilasi ná Pisisili à yii shéere ná dánafeebii pi ḡye na bínnini pi pyenge e ke, píř'à yii shéere sèl'e Kafoonji mege na. ²⁰ Mii cìmpyiibii pun'à yii shéere.

Yii a cìmpworogo fwùḡi kaan yiy'á ná funḡcennji i.

²¹ Mii Poli yabilijji u à ḡge fwùḡi séme ná na cyege e.

²² Kafoonji kyaa ká nta l'à pɛn ḡgemu á ke, Kile u urufoo láḡa.

«Kafoonji, ta ma!»

²³ Kafoonji Yesu u ḡwɔ yii na, u u ḡwó le yii á!

²⁴ Yii mú puni kyal'à táan mii á, Yesu Kirisita wwɔḡεεge e.

Poli à letereŋi shonwuŋi ŋgemu kan Kōrenti kàñhe dánafeebil'á ke Mpe yii à yaa yii cè mà jwo yii jyè letereŋi funŋo jwumpe e ke

Poli u à ŋge letereŋi séme sahaŋki mà kan Kōrenti kàñhe dánafeebii kurunŋ'á. U letereŋi niŋcyiinji i, u mpyi a jwo na uru la ŋye si sà yyaha yige pi na. Uru letereŋi tuugoŋkwooni kàntugo u ŋye a jà a wyèr'a kàre me, ñaha kurugo ye u wwoŋeŋji Timoti mpyi a yiri Kōrenti kàñhe e ná jwumpe p'e mà yyaha tí ná dánafeebii kurunŋke e, mpemu p'à waha Poli na ke.

Dánafeebii mpyi a ñe kafinivinibii pii jwumə na, pire mpyi a piye pyi Yesu tūntunmii. Pire kafinivinibii u kàlanji mpyi a kàntugo wà Jwumpe Nintanmpe na, Poli mpyi a fyánha a puru mpemu jwo dánafeebil'á ke. Pire kafinivinibii mpyi maha yi yu dánafeebil'á na Poli ŋye Yesu tūntunŋo me. Lire mpyi a Poli lūuni pyi l'á yiri, ka u u letere séme ná jwunŋam'i mà tūugo Kōrenti dánafeebil'á. Uru letereŋi kyaa ŋye a cè me, ñaha kurugo ye u à pīnni. Titi u mpyi a sà uru letereŋi kan Kōrenti shiinbil'á.

Ŋye lire kàntugo ka Poli ná Titi si nūr'a piye ñya, ka Titi si yi jwo u á na u letereŋi jwumpe na wá a ñkèeŋje lèŋje Kōrenti dánafeebii toronŋkanni i (7.1-7). Lire ná li wuuni mú i, Poli mpyi a li cè na dánafeebii pii saha na ŋye wani, mpiimu pi ŋye na uru mepeŋge yu ke. Lire kurugo u à ŋge letereŋi séme.

Nde l'á u zhèŋi fyiiinne pi yyére ná nde l'á u ta u à jwunŋampe jwo pi na ke, u à lire yyaha jwo pi á. Mà bàra lire na, u à li cyèe pi na na uru funntanga wu u ŋye, ñaha kurugo ye jwumpe ur'à jwo a tūugo pi á ke, pur'à ñkèeŋje pyi u à jyè pi karigil'e (1--7).

Wyéŋji pi mpyi na binnini Zheruzalemu fōŋoŋfeebii ntèŋeŋi mee na ke, u à màban le pi e lire wyéŋ binnini na (8--9).

Letereŋi takwəore e, u à jwumpe waha mà yyaha tí ná kafinivinibil'e, pire mpiimu pi mpyi a piye pyi Yesu tūntunmii ke, u à li cyèe pi na na uru Poli à sii Yesu tūntunŋo. Poli à yire jwo, ñaha kurugo ye u la mpyi pire kafinivinibii si dánafeebii le kumpiini i me (10--13).

Letereŋi tasiige

¹ Mii Poli u ŋye Yesu Kirisita tūntunŋo mà tàanna ná Kile ñyii wuuni i ke, mii ná wuu cinmpworonji Timoti u à ŋge letereŋi séme, yii Kile dánafeebii kurunŋke ku ŋye Kōrenti i ná yii mpii puni pi ŋye Kile wuu Akayi kùluni i ke, si ntun yii á. ² Wuu Tuŋi Kile ná wuu Kafoonji Yesu Kirisita pi jwə yii na, pi i yyenŋke kan yii á.

Poli à fwù kan Kile á u ntèŋeŋi kurugo

³ Wuu Kile kèe, uru u ŋye wuu Kafoonji Yesu Kirisita Tuŋi. Uru u ŋye ñūñaare punifoo, uru u maha wuu tère tèrigii puni i, ⁴ maa màban leni wuu e yyefuge shiŋi puni tèrigil'e. Lire e wuu maha jini na màban leni yyefuge shiŋi puni feebil'e, bà u maha u leni wuu e me. ⁵ Yii li cè na, bà wuu maha yyefuge taa sèl'e Kirisita mege kurugo me, amuni Kile mú maha màban leni wuu e sèl'e Kirisita cye kurugo. ⁶ Mu aha wuu ñya yyefuge e, lire ñunŋke ku ŋye si màban le yii e, yii raa si yyaha na Kile kuni i. Kile ká màban le wuu e, lire ñunŋke ku ŋye si màban le yii e, si yii pyi yii

jà a wuu kyaage shiŋi kwú yiye e. ⁷ Wuu à sàa dá li na na yafyin si n-jà yii pyi yii fworó Kile kuni i me, ñaha na ye wuu à li cè na, bà yii ñye na yii nàzhan lwúu ná wuu e kyaage e me, amuni yii mú ñye na yii nàzhan lwúu màbannji ntaŋi i ná wuu e.

⁸ Ñye cìnmppyibii, yyefuge e wuu à tòro Azi kùluni i ke, wuu la na ñye yii i kuru cè. Ku fànhe mpyi a pèe mà tòro wuu pèrege na, fo wuu sàha mpyi a tèn ná l'e na wuu si n-shwò kwùŋi na me. ⁹ Wuu mpyi a sàa li yaha na pi sí wuu bò, lire e wuu sàha mpyi a wuu sònŋore taha wuye na me, fo Kile na, uru u maha kwùubii ñèni ke. ¹⁰ Uru u à wuu shwò uru kwùŋi na, u sí n-pa wuu shwò sahaŋki. Sèe wi, wuu à tèn ná l'e na u saha sí n-pa wuu shwò. ¹¹ Yii mú na wuu tère ná Kileparege e. Yire Kilepareyi ñiyahayi kurugo, kacenni Kile à pyi wuu á ke, shinŋyahara na fwù kaan u á lire kurugo.

Poli à u tashage kèenŋe

¹² Nde l'à wuu ñŋyi yîrige ke, lire li ñye wuu toronkanni diŋyeni i, mà cye cyán tèn i wuu mpyi yii shwòhòl'e ke. Wuu à li cè wuye e na wuu à lire pyi ná funvyinge ná sèenji i, Kile barag'e. Sùpyire yákilifente bà t'à lire pyi me, ñka Kile ntègenji cye kurugo l'à pyi. ¹³⁻¹⁴ Yii li cè na nde yii à kála wuu l'eteribil'e maa li yyaha cè ke, wuu ñye a yafyin séme mà tòro lire na me. Wuu Kafoonji Yesu cannuruge wuu pi sí n-pyi kaŋŋo si yii ñŋyi yîrige, yii sí n-pyi kaŋŋo si wuu wuyi yîrige. Yii à ñcyère cè lire kani i mà kwò, ñka mii na sònŋi yii sí n-pa li puni yyaha cè sèl'e.

¹⁵ Mii à dá lire na, lire e, mii la mpyi si sà fworó yii na, si ñwò yii na sahaŋki. ¹⁶ Mii la mpyi si ntòro yii yyère, si ñkàre Masedoni kùluni i, si yîri wani, si nùru mpa yii yyère, bà yii si mpyi si mii tège mii i já a kàre Zhude kùluni i me. ¹⁷ Ñye mii ñye a pa shà me, lir'à li cyèe na li ñye a mpyi mii sèe na mà? Taha mii na na karigii pyi mà tàanna ná diŋyeni sùpyire pyiŋkanni i, maha jwo: «òñ» maa nùr'a kèenŋ'a jwo: «ònhò» la? ¹⁸ Kile u ñye ñwòmee ñiŋkin foonji ke, uru u ñye mii shèrefoonji, mpe mii à jwo yii á ke, puru ñye a mpyi: «òñ» ná «ònhò» tanuge e me. ¹⁹ Ñaha na ye Kile Jyanji Yesu Kirisita kyaa mii ná Siliven ná Timòti à jwo yii á ke, uru mú mpyi na «òñ» ná «ònhò» yu kani ninuuni i me, ñwòmee ñiŋkinfoo u ñye u wi. ²⁰ Uru cye kurugo, Kile ñwomyahigii puni maha fùŋŋo, uru cye kurugo mú, wuu maha jwo: «Amiina» maa Kile mege pèe. ²¹ Kile yabilinji u maha wuu ná yii fànhe ñyahage Kirisita wwoŋeege e, uru mú u à wuu cwòŋŋò mà pyi uye wuu, ²² maa u fyèŋi bwòŋ wuu na, maa u Munaani le wuu e. Lire kurugo yacenyi saŋyi Kile à bégel'a yaha wuu mee na ke, wuu à tèn ná l'e na wuu si yire taŋ.

²³ Yii li cè, mii la ñye a mpyi si ñgaha ño yii na me, lire kurugo mii ñye a nùr'a shà wani yii yyère Kòrenti kànhe e me. Mii aha finc, Kile kà na yaha me, uru u ñye mii shèrefoonji. ²⁴ Wuu ñye na ñko si fànha cyán yii na yii ñaaraŋkanni i Kile kuni i me, ñaha na ye yii à fànha ta l'e. Ñka wuu la na ñye si yii tège bà yii funŋyi si mpyi si ntáan me.

2

¹ Lire e mii la saha ñye a mpyi si ntòro yii yyère, wuu kwò a sà wuye yyahayi tanha me, ² ñaha na ye mii aha yii yyahayi pyi y'à tanha, joofo u sí n-jà mii funŋke pyi ku táan ye? Yii kanni pi sí n-jà mii funŋke pyi ku táan, ñka mii aha yii yyahayi pyi y'à tanha, di yii sí n-jà lire pyi n-jwo ye? ³ Lire kurugo mii mpyi a l'etere tun yii á, bà li si mpyi, mii aha ño yii yyère, yii pi

à yaa yii mii funŋke táan ke, mii àha ŋkwò sà yyetanhara ta wani me. Mii à dá li na na mii funntange na nyε yii puni funntanga. ⁴ Mii nàvunŋo wu ná mii yyetanha wu u mpyi a letεε sém'a tun yii á, mii mpyi na nyilwòhe tírige. Lire nyε a pyi si yyetanhara nò yii na me, ŋka si li cyêe yii na na yii kyal'à waha mii na sèl'e.

⁵ Ngemu u à pyi yyetanhare nùŋke ke, mii Poli kanni yyahe bà urufol'à tanha me! Yii puni yyahayi urufol'à tanha. Ŋka mii la nyε si jwo ntòro me, lire e mii sí n-jwo, yii pìi yyahaya u à tanha. ⁶ Yii shinŋyahara à bê maa ndemu pyi urufoo na ke, lir'à yaa. ⁷ Ŋka numε, yii yàfa u na, yii i màban le u e, bà li si mpyi u yyahe kà ŋkwò ntanha si u yákiliŋi nyàhanŋurugo me. ⁸ Lire kurugo mii na li caa yii á, yii i li cyêe u na na u kyal'à táan yii á. ⁹ Letεεŋi mii mpyi a sémε mà tùugo yii á ke, mii mpyi a uru sémε mú si yii zò shwò ŋgí si njcè kampyi yii na mii jwumpe puni kurigii ŋaare. ¹⁰ Yii aha yàfa ŋgemu na ke, mii mú sí yàfa urufoo na. Kirisita u nyε mii shèrefoonji, yii aha mii ŋya lire na, mii à li pyi yii kurugo, ¹¹ bà li si mpyi, Sitaanniŋi kà ŋkwò tajyige ta wuu shwòhòl'e me, ŋaha na ye wuu à sàa u funzannjore cè.

¹² Nyε mii à nò Torasi kànhe e ke, Jwumpe Nintanmpe pu nyε na Kirisita kyaa yu ke, Kafoonji mpyi a kuni pwó mii á puru njwuŋi kurugo. ¹³ Lire ná li wuuni mú i, mii yákiliŋi mpyi a tēen me, ŋaha na ye mii nyε a mpyi a na cinnpworonji Titi ŋya me. Nyε ka mii i kuni cya pi á, maa ŋkàre Masedoni kùluni i.

Poli báaraŋi pyiŋkanni

¹⁴ Wuu fwù kan Kile á, uru u maha wuu pyi yawiye njemu yi maha Kile sífente cyêere wuu ná Kirisita wwoŋεεge kurugo ke. U maha wuu pyi wuu u Kirisita kyaa yu cyeyi puni i. Lir'à Kirisita kani pyi l'à nò cyeyi puni i, bà wusunani nùge maha ŋkèεge kafεεge e me. ¹⁵ Yii li cè na mpii pi nyε zhwoŋi kuni i ná mpii pi nyε kwùŋi wuuni i ke, Kirisita cye kurugo, wuu na nyε mu à jwo wusuna nùguntanga wu Kile á, ŋgemu nùgo ku maha nòni pire puni na ke. ¹⁶ Mpii pi nyε kwùŋi kuni i ke, pir'à nùgumpenge ki, ŋkemu ku sí kwùŋi nò pi na ke; mpii sí pi nyε zhwoŋi kuni i ke, pir'à nùguntanga ki, ŋkemu ku maha shìŋi niŋkwombaanji kaan ke*.

Nyε jofoo u sí n-jà ŋge báaraŋi shiŋi na ye? ¹⁷ Shinŋyahara à Kile jwumpe pyi nàfuu cya kuro, ŋka wuu nyε pire fiige me. Kile u à wuu tun, u à li cè na wuu na u jwumpe yu fyinnmpe funŋke e, Kirisita wwoŋεεge e.

3

¹ Nyε tá puru jwump'à li cyêe na wuu na wuye metanga yu yii á be? Bà pi sanmpii maha li pyi me, wuu à yaa wuu a letεεii kaan yii á, mpiimu pi nyε na wuu metanga yu laa, yii a pire fiigii tùuge wuu á? ² Yii yabilimpai pi nyε wuu letεεŋi, ŋgemu u à sémε wuu zòmpyaagii na ke, sùpyire puni sí n-jà u kàla si u yyaha cè. ³ Sèenji na, yii na nyε letεε, Kirisita à ŋgemu sémε wuu cye kurugo ke. U nyε a sémε ná sémεŋkyaani i me, ŋka ná Kile nyii wuŋi

* **2:16** Kàshige ká ŋkwòŋ a kwò, mpii pi a pyi javeebii ke, pire maha ntàanna piye na, bilibii pi à ta kàshige cyage e ke, maa pire tàanna pi kántugo maha mpa jyè kànhe e. Kànhe shiinbii funntanga wuubii maha cige wyεere njcennnte tà kwòŋ maha ŋcyán ŋcyán pyenkuunji i, maa nùguntanga yaayi yà súgo. Kuru nùguntange ku maha fwore ke, kuru maha ntàan kàshikwònbil'á. Ŋka ku maha mpyi bilibil'á kwù nùgo.

Munaani i u à séme. U nyε a séme kafaatenyε na mε, ηka sùpyañi zòmbilini na u à séme*.

⁴ Kirisita cye kurugo, wuu à sàa dá lire na Kile yyahe taan. ⁵ Wuu nyε a li yaha wuye funñ'i na báarañi wuu nyε na mpyi ke, na wuu fânhe k'à u pyi mε, Kile fânhe cye kurugo wuu maha já a u pyi. ⁶ Uru u à pyinƙanna kan wuu á wuu pyi u báarapyii, wuu raa tunmbyaare nivónnte kyaa yu sùpyir'á. Tire tunmbyaare nyε mu à jwo saliya ηgemu u à séme mε, Kile Munaani i t'à fworó. Saliyañi maha mpa jùñj kuu kwùñi na, ηka Kile Munaani maha ma ná shìñi ninƙwombaañi i.

⁷ Saliyañi u maha mpa jùñj kuu kwùñi na ke, Kile mpyi a uru karigii séme kafaatenyε jùñ'i. Uru Saliyañi mpyi a pa ná sinampe mpemu i ke, puru mpyi maha Kile túnntunjiMusa yyahe pyi ku u jí, fo Izirayeli shiinbii mpyi na já a ku wíi mε, mà li ta puru sinampe mpyi na si mɔ mε. ⁸ Nyε Saliyañi kuni sinampe ká mpêe lire pyinƙanni na, tá Kile Munaani kuni wumpe cye si n-tòro mε? ⁹ Kuni li maha kwùñi nɔ sùpyañi na ke, lire sinampe ká mpêe amε, ndemu li maha sùpyañi pyi u à tíi Kile yyahe taan ke, lire u sinampe cye si n-tòro mà? ¹⁰ Sinampe p'à fyánha a tòro ke, puru nyε a sù yafyin numε wumpe tegεε baa wumpe taan mε. ¹¹ Yaage ku nyε yakwɔgɔ ke, kuru ká sinama ta, ηke ku nyε ku si n-kwɔ mε, kuru wuuni nyε a tòro mà?

¹² Tire sòñjɔre tatahage ku nyε wuu á, lire l'à wuu ta wuu u karigii pyi fyagara baa. ¹³ Wuu nyε na li pyi Musa fiige mε. Uru mpyi maha vâanña tò u yyahe na, Izirayeli shiinbii ká ηkwɔ u yyahe sinampe nya takwɔge e mε. ¹⁴ Pi yákilibii mpyi a pa ntò. Lire l'à pi ta ali ninjaa, pi aha a tunmbyaare ninjyεere jwumpe kálali, li maha mpyi mu à jwo vâanña k'à para pi yyaha na, maha pi pyi pi si raa pu yyaha cini mε. Kirisita wwoñεεge kanni cye kurugo kuru vâanñke sí n-jà n-láha wà yyaha na. ¹⁵ Ali ninjaa, pi aha a Musa sémebii kálili, kuru vâanñke maha pi yákilibii tò. ¹⁶ Nka ηgemu ká núru maa uye kan Kafoonji á ke, kuru vâanñke maha láha urufoo yyaha na. ¹⁷ Kafoonji kyaa l'à jwo naha ke, Kile Munaani kyaa li. Kafoonji Munaani† ká mpyi ηgemu i ke, urufoo sàha maha mpyi bilere e mε. ¹⁸ Vâanña nyε a para wuu mpiimu yyaha na mε, wuu puni pi maha Kafoonji sinampe naa‡. Lire kurugo canña maha canña, wuu maha ηkêennji na mpyi Kafoonji fiige, sinampe pà sí i bálali pà na. Kafoonji Munaani cye kurugo lire maha mpyi.

4

¹ Kile à jùnaara ta wuu na, maa ηge báarañi le wuu cye e. Lire e sàage nyε na jyε wuu e mε. ² Wuu à numpire karigii puni jwɔ yaha, jùzogore na ntaa cyire jcyiimu i ke. Wuu nyε na nàñwɔhɔrɔ pyi mε, wuu mú nyε na Kile Jwumpe labali na yu mε, sèenji wuu nyε na finiñi na yu, bà sùpyire puni si mpyi si já li cè piye e na wuu na nyε sèeshiin mε. Kile u nyε wuu shèεfoonji cyire karigil'e. ³ Lire ná li wuuni mú i, Jwumpe Nintanmpe wuu nyε na yu ke, puru ká nta pu nyε a finiñe mε, mpíi pi nyε kwùñi kuni i ke, pir'á pu nyε amuni. ⁴ Tire sùpyire ti nyε ti nyε Kile kuni i mε, Sitaanninji u nyε ηge ðinyeñi jùñjfoonji ke, ur'à ti yákilibii tò. Lire e Kirisita u nyε Kile nàñjani ke, Jwumpe Nintanmpe pu nyε na uru sinampe cyêre ke, puru

* **3:3** Saliyañi u mpyi a kan Musa á ke, uru mpyi a séme kafaatenyε na (Ekizodi 24.12). Kile túnntunji Zheremi a jwo na Kile sí u Saliyañi nivónñi séme sùpyire zòmpyaagil'e (Zheremi 31.33).

† **3:17** Kafoonji Munaani ná Kile Munaani nyε ninƙin. ‡ **3:18** Pli maha jwo: «Wuu pi maha Kafoonji sinampe wíi, maa pu cyêre mu à jwo ðùba e pu nyε.»

maha finiŋe pi á me. ⁵Wuu nyɛ na wuye kyaa yu yii á mà dɛ! Yesu Kirisita kyaa wuu nyɛ na yu, uru u nyɛ Kafoonji. Wuu pi ke, wuu na báare yii á Yesu kurugo. ⁶Kilenji u à jwo tɛɛcyiini i na: «Bɛɛnmpe pu láha numpini na» ke, uru ninunji u à bɛɛnmpe le wuu zòmpyaagil'e, bà li si mpyi, Kile sɛnampe pu jye Yesu Kirisita yyahe e ke, wuu u puru cɛ me.

Poli fànhe méɛ nyɛ k'à cyére ke, u màbanŋ'à nyaha

⁷Nyɛ uru ncɛŋi sɛe wunji nyɛ wuu e, ali mà li ta wuu fànha'à cyére. Li nyɛ mu à jwo nàfuubwɔhɔ k'à le pworocwol'e bà li si mpyi si ncɛ na sífente kakyanhala woore nyɛ a fworu wuu e me, ŋka Kile e t'à fworu. ⁸Kyaage shiŋi pun'à tɛge wuu na, ŋka wuu maha tafworonɔ ta. Wuu yákilibil'à wùrugo, ŋka sɔnŋɔɔ tatahaga nyɛ a fô wuu na me. ⁹Pi maha wuu kyéerege, ŋka Kile à kwôro ná wuu e. Pi maha wuu bwùun na jcyáan, ŋka wuu maha yiri. ¹⁰Pi maha wuu caa raa bùu tɛrigii puni i bà pi à Yesu bò me, ŋka Kile maha wuu wwù bà sùpyire puni si mpyi si ncɛ na Yesu na nyɛ nyii na me, na uru cye kurugo wuu nyɛ nyii na. ¹¹Mà wuu yaha nyii na, wuu na nyɛ kwùŋi laage e tɛrigii puni i Yesu kurugo bà sùpyire puni si mpyi si ncɛ na Yesu na nyɛ nyii na, maa fànhe kaan wuu cyeere fànha baa woor'á me. ¹²Lire e wuu na nyɛ kwùŋi nɔwɔge e bà yii si mpyi si shiŋi sɛe wunji ta me.

¹³Y'à jwo Kile Jwumpe Semɛŋi i na: «Mii à dá Kile na, lire kurugo mii à jwo u mege na.» Wuu mú à dá u na, lire kurugo, wuu na u jwumpe yu. ¹⁴Wuu à li cɛ na Kile u à Kafoonji Yesu jɛ a yige kwùŋi i ke, uru mú u sí wuu jɛ ná Yesu i, si wuu ná yii bínni u yyahe taan. ¹⁵Nyɛ yii kurugo jcyii karigii pun'à nɔ wuu na, bà shinnyahara si mpyi s'a b̄arali Kile kasinani ceveebii na, lire si fwùŋi niŋkanŋi pyi u nyaha, u mege si mpɛe me.

¹⁶Lire l'à sàage pyi ku nyɛ a jyɛ wuu e me. Wuu cyeere fànhe méɛ ká a jcyérenji, là na b̄arali wuu múnahigii fànhe na canŋa maha canŋa. ¹⁷Yyefuge nimbileni i wuu nyɛ nume ke, kuru na wuu bégeli Kile sɛnampe tɛgɛle baa wumpe mɛɛ na, puru si n-kwɔ me. ¹⁸Sùpyanji maha yaayi njemu jaa ke, wuu nyɛ na yire caa me. Nje yi nyɛ wà nyɛ na yi jaa me, yire wuu nyɛ na jcaa, jaha na ye yaayi sùpyanji maha jaa ke, yire sí n-kwɔ; nje yi nyɛ wà nyɛ na yi jaa me, yire nyɛ na ŋkwùu me.

5

¹Cyeere ti nyɛ wuu na ŋke jɛŋke na ke, tire na nyɛ mu à jwo vùŋŋɔ. Wuu à li cɛ na kuru ká jcwɔ, Kile à бага njɛɛnɛ yaha wuu yahare e niŋyini na, sùpya cye bà k'à kuru yaa me, kuru nyɛ na ŋkɛge me. ²Mà wuu yaha kuru vùŋŋe e, wuu na ŋkyɛn, jaha na ye wuu la à s̄i si ŋkàre kuru bage e Kile yyére si cyere nivɔnnɔ ta. ³Sɛɛŋi na, wuu sí cyere nivɔnnɔ ta, wuu cyere baa wuu si n-pyi me. ⁴Mà wuu yaha kuru vùŋŋe e, wuu na ŋkyaali maa ŋkyɛn. Li nyɛ mu à jwo na wuu la na nyɛ Kile u tire cyeere láha wuu na mà dɛ! Wuu la na nyɛ u cyeere nivɔnnɛte b̄ara, tire ntemu ti nyɛ ti nyɛ na fwónre me, bà tire si mpyi, cyeere ti nyɛ na fwónre ke, si tire fáa me. ⁵Kile yabiliŋi u à wuu dá tire cyeere nivɔnnɛte mɛɛ na. U à u Munaani kan wuu á. Lire e ke wuu à tɛɛn ná l'e na u sí tire cyeere nivɔnnɛte kan wuu á.

⁶Lire kurugo wuu yákilibil'à tɛɛn tɛrigii puni i, ali mà li ta wuu à cɛ na mà wuu yaha nte cyeere e, wuu ná Kafoonji laag'à tɔɔn wuye na. ⁷Wuu nyɛ na u jaa me, ŋka wuu à dá u na, maa jaare u kuni i. ⁸Sɛɛŋi na, wuu yákilibil'à s̄aa tɛɛn, wuu la mú sí nyɛ si fworu nte cyeere e si s̄a ntɛɛn Kafoonji yyére. ⁹Lire l'à li ta, wuu à kàre Kafoonji yyére yo, wuu nyɛ jɛŋke

na yo, wuu maha wuye waha maa u nyii karigii pyi. ¹⁰ Naha kurugo ye wuu pun'à yaa wuu sà yyére Kirisita yyahe taan, u u shin maha shin sàra u tàanna ná urufoo kapyiñkil'e niñke na, katiigii bâra kapegigii na.

Kirisita à wuu ná Kile shwòhòji yaa

¹¹ Lire kurugo wuu na fyáge Kafoonji na, maa Jwumpe Nintanmpe yu sùpyir'á, bà pi si mpyi si nye pu na me. Kile à wuu karigii puni cè. Mii na sòñji na wuu kapyiñkii na nye yii funñ'i mú. ¹² Wuu nye na puru yu si wuye cyèe yii na sahañki me, ñka wuu na pu yu si pyiñkanna kan yii á, bà yii si mpyi si niñjirire ta wuu báarañi nimpyiñji kurugo me. Lire pyiñkanni na, karigii cyi nye na jaa ke, mpii pi nye na piye père ná cyire e maa niñyambaagii yaha ke, pire ká a yà yu yii na, yii sí tajwugo ta. ¹³ L'aha nta wuu funñji nye wuu á me, kuru nye tapege me, wuu ná Kile shwòhòl'e yire nye. Li mú sí ká nta na wuu funñji na nye wuu á, yii kurugo lir'à pyi. ¹⁴ Yii li cè na bà Kirisita à wuu kyaa táan uy'á me, wuu na wuu karigii puni pyi kuru tàange kurugo. Wuu à dá li na na uru niñkinñi u à kwú sùpyire puni cyaga, lir'à pyi mu à jwo ti pun'à kwú. ¹⁵ U à kwú sùpyire puni cyaga, bà li si mpyi mpii pi nye shi na ke, pire kà ha raa pi nyii karigii pyi sahañki me, ñka Kirisita u à kwú maa nè pi kurugo ke, pi a pi karigii pyi pi a ntàanni ná uru nyii wuuni i.

¹⁶ Lire kurugo nume, wuu saha nye na sùpya cwôre na ntàanni ná sùpyire sòñjòñkanni i me. Tèni l'e, wuu mpyi a Kirisita cù mà tàanna ná sùpyire sòñjòñkanni i. Ñka nume, wuu saha nye a u cù amuni me. ¹⁷ Ngemu ká mpyi Kirisita wwoñege e ke, urufoo maha mpyi shinfonñò. U maha toronkanni niñjyeeni yaha, maa nivònnò lwó. ¹⁸⁻¹⁹ Cyire karigii pun'à fworo Kile e. U à wuu ná uye shwòhòji yaa Kirisita cye kurugo, maa uru báarañi le wuu cye e na wuu a yi yu sùpyir'á, na Kirisita cye kurugo Kile à u ná sùpyire shwòhòji yaa. U saha nye a ti kapegigii wí kyaa me. U à wuu tun na wuu a puru jwumpe yu sùpyir'á.

²⁰ Lire e ke wuu maha yu Kirisita cyaga nume. Li nye mu à jwo Kile yabilinji u nye na yu wuu cye kurugo. Kirisita mege na, wuu na li caa yii á, yii yii ná Kile shwòhòji yaha u jwò. ²¹ Kirisita u nye u nye a kapii pyi mà nya me, Kile à uru pyi u à wuu kapegigii tugure lwó, bà wuu si mpyi si ntí Kile yyahe taan Kirisita cye kurugo me.

6

¹ Wuu ná Kile na nye báarapyiñe. Lire kurugo wuu na li caa yii á, Kile à jwò yii na maa ndemu pyi yii á ke, yii àha lire yaha li pyi kañwòò baa me.

² Yii li cè na Kile à jwo:

«Tèni l'à táan mii á ke, lire e mii à mu ñarege shwò,
zhwonji canñke, mii à mu tégè*.»

Nye mii cìmpyiibii, yii lógo, Kile nyii tèni li nye nume, zhwonji canñke ku nye niñjaa.

³ Wuu la nye si wurugo sùpyañi wà tufiig'á, wà u kwò a ñcèege cyaga ta wuu báarañi na me. ⁴ Lire e wuu maha li cyère wuu kapyiñkii puni cye kurugo na wuu na nye Kile báarapyii. Wuu maha kyaaage ná kanhare ná yyefuge kwú wuye e. ⁵ Bwòonre yo, kàsujyiini yo, mà sùpyire sòn a yaha wuu na yo, báarawayi yo, ñóombaanji yo, ñjyìmbaanji yo, wuu maha cyire puni kwú wuye e. ⁶ Wuu na báare ná zòvynre e, wuu à sèñji cè. Wuu

* 6:2 Ezayi 49.8

lùun'à táan, wuu zòŋ'à ɲwɔ. Kile Munaani maha wuu tère, tàange sèe woge na ɲɛ wuu e. ⁷Wuu na sèenji jwumpe yu, Kile sífente na ɲɛ wuu á. Wuu à ntiŋji pyi wuu kàshikwɔnyaayi, si wuu zàmpeɛnbii tùn, si wuye màra. ⁸Pii maha wuu père, pii maha wuu fare, pii maha wuu mɛpɛnge yíri, pii maha wuu mɛtange yíri. Pii maha sônŋi na wuu maha pire ɲwɔ fáanŋi, mà li ta sèenji wuu maha yu. ⁹Pii maha piye pyi mu à jwo pi ɲɛ a wuu cè me, mà li ta sùpyire pun'à wuu cè. Pii maha wuu wí kwùu fiige, mà li ta wuu ɲɛ ɲyii na. Pii maha wuu kyérege, ɲka wuu ɲɛ a kwù me. ¹⁰Pii maha sônŋi na wuu yyah'à tanha, mà li ta wuu funntanga wuubii pi ɲɛ tèrigii puni i. Pii maha wuu sônŋi fòŋɔfee, mà li ta wuu à shinɲyahara pyi t'à pyi yaarafee. Pii maha sônŋi na yaaga ɲɛ wuu cye e me, mà li ta yaayi puni ɲɛ wuu wuyo.

¹¹Kòrenti shiinbii, wuu à finin'a jwo yii á. Wuu à yii kyaa táan wuy'á sèl'e. ¹²Wuu ɲɛ a cyé si yii kyaa táan wuy'á me, ɲka yii à cyé si wuu kyaa táan yiy'á. ¹³ɲɛ mii na yu ná yii e mu à jwo mii pyi. Yii wuu kyaa táan yiy'á, bà wuu à yii kyaa táan wuy'á me.

Mpii pi ɲɛ pi ɲɛ Kile kuni i ná yii e me, yii yii karigii pyinŋkanni cè ná pire e

¹⁴Mpii pi ɲɛ pi ɲɛ Kile kuni i ná yii e me, yii ná pire ɲɛ a yaa yii pyi pwoo me. Katiigii ná kapegigii sí n-jà n-shà kununi i la? Bèenmpe ná numpini sí n-jà n-shà sɲcyan la? ¹⁵Wwɔɲɛge ɲkire ku ɲɛ Kirisita ná Sitaanniŋi shwɔhɔl'e ye? Mpii pi ɲɛ pi ɲɛ Kile kuni i me, wwɔɲɛge ɲkire ku ɲɛ pire ná Kile kuni ɲaarafeebii shwɔhɔl'e ye? ¹⁶Ŋgwòŋi ɲgire u ɲɛ Kileɲaarebage ná kacysinmbage shwɔhɔl'e ye? Wuu pi ɲɛ Kilenji ɲyii wunji bage, bà Kile à yi jwo na:

«Mii sí n-tèen pi shwɔhɔl'e,
si mpyi ná pi e.

Mii sí n-pyi pi Kilenji,
pi sí n-pyi mii shiinbii†.

¹⁷Lire kurugo Kafoonji Kile à jwo:

“Yii fwooro pi shwɔhɔl'e,
yii wâl'a láha pi na,
yii àha mbwòn yaɲwɔhɔge kà tufiige na me.

Lire ká mpyi, mii sí ɲɛɛ yii na‡,

¹⁸si mpyi yii Tuŋji,
yii sí ɲɛ mii pùnampyire ná mii pùceepyire.”
Kafoonji Kile Sɲji Punifoo u à jwo amuni.»

7

¹Mii ntàannamacinmpyiibii, ná Kile s'à cyire ɲwɔmyahigii lwó wuu á, lire kurugo wuu wuu cyeere ná wuu zòmpyaagii finin'a yige kaɲwɔhɔyi puni i, wuu wuye waha wuu raa si yyaha na fyinmpe karigil'e, wuu raa ɲaare Kile yyahafyagare e.

Poli funntange ɲùŋke

²Wuu na li caa yii á, yii ɲɛɛ wuu na. Wuu ɲɛ a kapyimbaala pyi wà na me, wuu ɲɛ a wà wuu kèege me, wuu mú ɲɛ a wà yaaga nàɲwɔhɔɔ me. ³Puru kajwuuni bà li ɲɛ si yii cèege mà de! Mii à fyánha a yi jwo yii á, na yii kyal'à táan wuu á sèl'e. Yafyin sì n-jà wuu láha wuye na diɲyɛŋi

i mε, ali kwùŋi mú sî n-jà mε. ⁴ Mii à sàa dá yii na, maa naye p̄e ná yii kani i sèl'e. Numε, mii yákiŋ'á t̄εen sèl'e. Wuu m̄εε j̄yε yyefuge e ke, mii funŋk'á táan sèl'e.

⁵ S̄eenj̄i na, mà lwó wuu à nɔ Masedoni kùluni i ke, wuu j̄yε a yyej̄iŋε ta mε. Yyefuge shiŋi puni na j̄yε wuu na. Pi mpyi na yoge kwùun wuu na kàmpanj̄yi puni na, fyagare sí mpyi wuu e. ⁶ Nka Kile u maha cwònrɔmɔfeebii f̄òŋŋi ke, uru u à wuu f̄òŋŋɔ Titi mpanj̄i cye kurugo. ⁷ J̄yε Titi mpanj̄i kani bà mε, ŋka yii kan'á u funŋke j̄iŋε j̄iŋεŋkanni ndemu na ke, lir'á wuu puni funŋyi j̄iŋε mú. U à yi jwo wuu á na mii seep̄enge na wá yii na, na kani li mpyi a pyi ke, na lir'á yii yyahayi tanha, na numε yii à mii kani cù ná yii cyeyi shuunn̄iŋi i. Lir'á là bâra mii funntange na.

⁸ Leter̄enj̄i mii à t̄ùgo yii á ke, u jwumpe mén'á yii yyahayi tanha ke, mii j̄yε a naye c̄εεge mε. Mii mpyi na ŋko si naye c̄εεge t̄eni l'e li mpyiŋi i, jaha na yε mii à li cè na u mpyi a yii yyahayi tanha, ŋka lir'á pyi t̄ere nimbilere funŋ'í kanna. ⁹ Lire e mii funntanga wu u j̄yε numε. Yii yyetanhare bà t'á mii funŋke táan mε, ŋka l'á pyi kaŋuŋɔ mà yii pyi yii à yii toronkanni k̄εen̄ε ke, lire l'á mii funŋke táan. Yii yyahay'á tanha mà tàanna ná Kile j̄yii wuuni i, lire e ke, nde wuu à pyi yii na ke, lire j̄yε a para mε. ¹⁰ Yii li cè na yyetanhare t'á s̄ùpyarj̄i ta mà tàanna ná Kile j̄yii wuuni i ke, tire maha u pyi u à u toronkanni k̄εen̄ε maa shwɔ. Maye j̄c̄εεge j̄yε lire e mε. Nka yyetanhare ntemu ká mpyi ŋge dij̄yεŋi woro ke, tire maha kwùŋi nɔ s̄ùpyarj̄i na. ¹¹ Yyetanha kani l'á yii ta mà tàanna ná Kile j̄yii wuuni i ke, lir'á ŋk̄εen̄εŋi ŋgemu l̄en̄ε yii karigil'e numε ke, yii uru k̄aanmucya. Kani l'á pyi yii shwɔhɔl'e ke, yii à li lwó yiye e si wenkuro kwòŋ lire na numε. Lire kani bà mε, yii à li cȳe na yii saha j̄yε a j̄εε lire kapiini pyifoonj̄i na yiye shwɔhɔl'e mε. Lire kan'á sàa yii lùuni ȳrige. Yii mú à fyá sèl'e. Yii la mpyi a s̄i si n̄uru mii j̄ya, yii à yii p̄erege pyi maa lire kani pyifoonj̄i t̄un. Yii à li cȳe pyiŋkannigii puni na, na yii à yiye f̄iniŋ'a yige lire kani i. ¹² Lire e mii j̄yε a mpyi a l̄eter̄enj̄i t̄ùgo yii á, kapiini pyifoonj̄i, lire j̄yε mε l'á pyi ŋgemu na ke, pire wá kurugo mε. Yii à wuu kani cù ná yii cyeyi shuunn̄iŋi i pyiŋkanni ndemu na Kile yyahe taan ke, mii mpyi a u t̄ùgo yii á, yii puni si lire cè. ¹³ Lire l'á wuu funŋyi pyi y'á j̄iŋε.

Lire kani bà mε, ŋka yii à Titi yákiŋi t̄iŋε t̄iŋεŋkanni ndemu na, ka u u ȳiri yii yȳere ná funntange ŋkemu i ke, lir'á wuu funŋyi pyi y'á táan s̄eε sèl'e mú. ¹⁴ Mii à yii m̄etanga yyere u á, yii mú j̄yε a mii sílege mε. Yaaga maha yaaga wuu à jwo yii á ke, yir'á pa nta s̄eε. Amuni, j̄je wuu à jwo Titi á yii kyaa na ke, yire mú à pa nta s̄eε. ¹⁵ T̄eni i u à shà yii yȳere ke, yii à u j̄wɔm̄εeni cù, maa u cùmu lemε j̄wɔ p̄eente funŋke e pyiŋkanni ndemu na ke, u funŋɔ j̄yε à wwɔ lire na mε, lir'á là bâra u t̄aange na mà yyaha tí ná yii e. ¹⁶ Mii funntanga wu u j̄yε, jaha na yε mii sí n-jà n-dá yii na karigii puni i.

8

Nt̄εenj̄i K̄er̄enti dánafeebil'á pyi Zheruzalem̄u wuubil'á ke

¹ Mii c̄inmpyiibii, Kile à j̄wɔ Masedoni kùluni dánafeebii na j̄wɔŋkanni ndemu na ke, wuu sí lire yyaha jwo yii á. ² Pi à kyaala sèl'e, ŋka pi funŋyi mpyi a táan sèl'e. Kuru funntange kurugo, ali mà li ta f̄òŋf̄ee pi à s̄i pi pi, Kile wuubii pi j̄yε Zheruzalem̄u k̄anhe e ke, pi à ŋkanj̄i pyi sèl'e pir'á. ³ S̄eenj̄i na mii sí yi jwo yii á, pi à pi p̄erege pyi, pi bá à tòro pi p̄erege taan.

Wà bà u à fànha cyán pi na mà de! Pi à li lwó piye e. ⁴ Pi à sàa wuu jáare, na Kile wuubii pi nyε Zheruzalemu i ke, na wuu kuni kan pir'á, pire mú si pi tège. ⁵ Lire kanni bà pi à pyi mε, Kafoonji á pi à piye kan yyecyiige na, maa nta a piye kan wuu á mà tàanna ná Kile jyi wuuni i. Lire pi à pyi ke, lir'à tòro wuu sònṅṅkanni taan. ⁶ Lire kurugo wuu à li cya Titi á u shà yii yyére, báaraṅji niṅcɛṅṅi jwɔ u à cù na yii wyéɛɛṅi bínnini ke, u u sà uru fúnṅɔ. ⁷ Dániyaṅji i yo, Kile Jwumpe njwuṅji i yo, jɛɛṅji i yo, mà karigii puni pyi ná sèl'e yo, mà wuu kyaa táan yiy'á sèl'e, bà wuu à yii kyaa táan wuy'á sèl'e mε, yii a sàa jwɔ cyire karigii puni i. Nyε bà yii à jwɔ cyire karigil'e mε, yii yiye waha yii i mpyi amuni nge wyéɛɛṅi ṅkanṅi kàmpanṅke na mú.

⁸ Fànha bà mii nyε na ṅko si jcyán yii na mà de! Pi sanmpil'à piye waha maa ndemu pyi ke, lire mii nyε na yu yii á, si yii tàange kàanmucya kampyi tàange sèe wogo ku nyε ku ki. ⁹ Wuu Kafoonji Yesu Kirisita à jwɔ yii na jwɔṅkanni ndemu na ke, yii à lire cè. Pèente ná yaayi puni mpyi u á, ṅka yii kurugo, u à cyé yire puni na, bà yii si mpyi si Kile yaayi niṅcɛṅṅi ta mε.

¹⁰⁻¹¹ Nyε na tajnyage mii sí n-jwo yii á. Yii à fyànha a uru wyéɛɛṅi mbínniṅji kani sònṅṅ'a ta, maa li jwɔ cù tajnyee. Lire e numε, mii na sònṅṅi yii aha lire kani pyi mà nɔ li tɛgeni na, lire sí n-pwɔrɔ. Yii li pyi ná uru yákiliṅji niṅcɛṅṅi i, ṅgemu i yii à li jwɔ cù ke, yii tàanna ná yii pèrege e. ¹² Sùpya la ká mpyi si kyaa pyi uye e Kile kurugo, lir'à táan Kile á. ṅka u pèrege nyε ṅkemu ke, kuru na Kile maha jɛáa. ṅke ku nyε ku nyε u á mε, Kile sì kuru cya u á mε.

¹³ Mii nyε a jwo na yii pi sanmpii wuuni njaaṅji tég'a yii wuuni kèege mε, ṅka mii la nyε sùpyire puni si ntàanna. ¹⁴ Sí na nyε yii na niṅjaa, lire e ke, mpíi pi nyε sí baa ke, yii pire tège. Sí ká mpa mpyi pire na canṅka mà yii ta sí baa, pire sí n-jà yii tège. Lire ká mpyi, yii puni sí n-tàanna, ¹⁵ bà y'à séme Kile Jwumpe Semenji i mε, na:

«ṅgemu u à yalyire niṅyahara kuu ke, uru woore paanga nyε a kwôro mε; ṅgemu u à nimpigere kuu ke, uru woore mú nyε a u kùṅṅ mε*.»

¹⁶ Wuu à fwù kan Kile á, u à Titi pyi u à yii kani cù ná u cyeyi shuunniṅji i wuu fiige. ¹⁷ Wuu à li cya u á, u sà fworó yii na, ka u u jεε, ṅka lire mpyi a u ta u à li lwó uye e mà kwɔ, jaha na ye li mpyi a sàa táan u e. ¹⁸ U ná wuu cìmpworonaṅji wà wuu sí n-tun yii yyére. Dánafeebii kuruyi puni na uru cìmpworonaṅji kère Jwumpe Nintanmpe njwuṅji kurugo. ¹⁹ Mà bàra lire na, dánafeebii kuruy'á u le ná wuu e wuu kùshejεε lire wyéɛ binnini na. Wuu na uru báaraṅji niṅcɛṅṅi pyi Kafoonji pèente kurugo, si li cyêe na wuu la na nyε si wuu cìmpyiibii tège.

²⁰ Wuu à kuru wyéɛɛṅyahage karigii cwɔṅrɔ amuni, bà li si mpyi wà kà ṅkwɔ cwò cyaga ta wuu báaraṅji na mε. ²¹ Wuu la nyε s'a wuu karigii pyi ntiiṅji i Kafoonji yyahe taan kanna mε, ṅka sùpyire yyahe taan mú.

²² Wuu sí wuu cìmpworonaṅji wabεε bàra pi na si ntun yii á. Wuu à uru nge kàanmucya kari niṅyahagil'e, mà li jya na u à uye kan Kile báaraṅ'á. U bá à là bàra u uye kanṅkanni na báaraṅ'á numε, jaha na ye u à dá yii na sèl'e. ²³ Titi wi ke, uru na nyε mii wwojεε ná mii bárapyiεε. Wuu na báare yii á. Dánafeebii kuruyi y'à wuu cìmpyiibii mpíi shuunniṅji tun. Pi na báaraṅji pyi Kirisita mεge mpèeṅji kurugo. ²⁴ Lire kurugo yii li cyêe pi na na pi kyal'à táan yii á, dánafeebii kuruyi y'à pi tun ke, yire si jɛcè na wuu nyε na yii kère tawage e mε.

* 8:15 Ekizodi 16.18

9

¹ Nye wyérenji yii nye na bínnini sí ntège Zheruzalemu shiinbii tège ke, òhò saha nye mii i yà jwo yii á uru kyaa na me. ² Naha na ye funɔcɛnɔnɔke ku nye yii á uru báaraŋi mɛɛ na ke, mii à ku cè. Mii à yii metanga yyere kuru kyaa na Masedoni dánafeebii shwòhòl'e. Mii à yi jwo pi á na mà lwó fo tajjyee na, Akayi kùluni dánafeebil'à bégele si Kile wuubii tège Zheruzalemu i. Kuru funɔcɛnɔnɔke ku nye yii á ke, kur'à màban le pi shinnyahar'e pi à ntègenji pyi sèl'e.

³ Lire ná li wuuni mú i, mii sí mpíi cìnmpyiibii tun yii yyére, ñkèenji nimbwonji yii à ta nge wyérenji kyaa na ke, uru kà mpyi laaga baa me, pi i sà yii ta yii à bégele bà mii mpyi a yi jwo me. ⁴ Ná lire bà me, Masedoni dánafeebii pìi ká shà ná mii i, mà sà li ta yii nye a bégele me, ku sí n-pyi silege wuu á, ñka yii wuuni cye sí n-tòro. ⁵ Lire e mii à li nya na mü à yaa mii i mpíi cìnmpyiibii ñáare, pi raa wá na yyaha na yii yyére, wyérenji ñwómɛɛni yii à lwó ke, pi i sà uru karigii cwòonrò mà jwo mii u nò wani ke. Lire sí li cyèe na yii à u kan ná funɔ ñinjin i, mà ta fànha nye a cyán yii na me.

⁶ Yii li cè na mu aha sùmashi nimpigere ñùgo, sùma nimpigere mu maha ñkwòñ. Mu sí kà ñinyahawa ñùgo, mu maha ñinyahawa kwòñ. ⁷ Pèrege shin maha shin à lwó uye funɔ'i si ñkan ke, urufoo u kuru kan. U li pyi ná funntange e, l'àha mpyi mu à jwo fànha kyaa me, ñaha na ye shinji u à ñkanji pyi ná funntange e ke, uru kyaa li maha ntáan Kile á. ⁸ Síñi na nye Kile á si kacɛnɔkii shinji puni pyi yii á, bà yii si mpyi s'a yii màkwunwòyaayi puni taa tèrigii puni i fo si shinnyahara tège tɛgenkannigii ñinyahagii na, ⁹ bà y'à séme Kile Jwumpe Semɛnji i sùpyarji ñinɔcɛnɔnɔ kyaa ná me ná:

«U maha fòhòfeebii kaan sèl'e,

u cènmpɛ nye a sii na ñkwùu me* .»

¹⁰ Kile u maha sùmashinji kaan faapyin'á, maa yalyire kaan u á ke, uru sí yii cyeyaayi nyaha mú, bà pi sanmpii si mpyi s'a yaaya ñinyahaya taa yii á me. ¹¹ Yii sí yaayi shinji puni ta, bà yii si mpyi s'a pi sanmpii kaan sèl'e tèrigii puni i me. Lire ká mpyi, wyérenji yii sí n-kan wuu sà ñkan ke, shinnyahara sí fwù kan Kile á uru kyaa na. ¹² Uru wyérenji yii sí n-bínni ke, uru sí Kile wuubii wuuni ñwò Zheruzalemu kànhe e. Lire kanni bà me, li sí n-pyi kañunɔ pi si fwù kan Kile á sèl'e. ¹³ Pi aha uru ntègenji ta, pi sí Kile kèe, ñaha na ye pi sí li cè na Jwumpe Nintanmpe p'à yyaha tíi ná Kirisita e ke, na yii à dá puru na, maa pu kurigii ñáare, maa yii cyeyaayi táali sèl'e ná pi e, mà bàra sùpyire sannte na. ¹⁴ Nwòñkanni na Kile à sàa ñwò yii na ke, lire kurugo pi sí raa Kile ñáare yii á, sí yii kyaa táan piy'á sèl'e.

¹⁵ Nye mii cìnmpyiibii, Kile à yabwòhe ñkemu kan wuu á mana, ná sùpya sì n-jà yi yyaha jwo me, wuu u pèe kuru kurugo.

10

Poli à uye tànga jwo u túnnture báaraŋi i

¹ Mii cìnmpyiibii, pìl'à jwo na mii Poli ká mpyi yii shwòhòl'e, mii maha mpyi fyagarafoo, ñka mii aha mpyi latònge e, mii maha mpyi nò. Mii na li caa yii á Kirisita ñùmpinɔke ná u cènmpɛ kurugo, ² mii aha nò wani yii yyére, mü la nye sì sà jwunɔgama jwo yii na me. Nka mpíi pi nye na

* 9:9 Zaburu 112.9

ηκο na wuu na wuu karigii pyi mà tàanna ná sùpyire sònḡḡkanni i ke, mii kòni sí n-sà jwunḡama jwo pire na. ³ Sèe wi, wuu puni na ḡye sùpyii, ḡka kàshige wuu ḡye na ḡkwùun ke, wuu ḡye na ku kwùun mà tàanna ná sùpyire sònḡḡkanni i mε. ⁴ Naha na ye wuu maha kàshikwònyaaayi ḡye a yíri sùpyire yyéere mε, Kile yabilinḡi fanḡaḡyahaga yaaya yi. Wuu maha Sitaanninḡi fànhe kèege ná y'e, ḡaha na ye wuu maha sùpyire sònḡḡre laaga baa woore shi tò. ⁵ Yampeente jwumpe pu maha sùpyire sige ti si Kile cè mε, wuu maha ḡεε puru pà tufiige na mε. Wuu maha sùpyire sònḡḡre puni kèennḡi, bà ti si mpyi si ḡεε Kirisita na mε. ⁶ Yii aha u ḡwòmεeni cù karigii puni i tēni ndemu i ke, mp̄ii pi sí n-cyé u na ke, wuu sí pire tūn.

⁷ Yii maha karigii cwòre cyi ḡyanḡkanni na, mà ta yii ḡye a cyi ḡwòhe cè mε. Yii wà ká nta u à dá li na na uru na ḡye Kirisita wu, urufoo u li cè na bà uru ḡye Kirisita wu mε, amuni wuu mú ḡye. ⁸ Fànhe Kafoonḡi à kan wuu á ke, mii mée ká nta mii i ḡko si naye pēe si ntòro ná kuru kani i, kuru silege ḡye mii na mε. Kuru fànḡh'à kan wuu á, si yii tēge yii a si yyaha na Kile kuni i, ku ḡye a kan wuu á si yii wuuni kèege mε. ⁹ Yii àha raa sònḡi na mii à na let̄eribii tūgo yii á si yii pyi yii fyá mε. ¹⁰ Naha na ye p̄il'à jwo na mii let̄eribii jwumpe fànḡh'à ḡyaha maa súuli, ḡka na mii aha mpyi yii shwòhòl'e, mii fànhe maha ḡcyéere, mii ḡin'à ḡwuntarama jwo mε. ¹¹ Pirefee pi li cè, bà wuu à yi jwo wuu let̄eribil'e mε, wuu aha nò wani, amuni wuu sí li pyi.

¹² Mp̄ii pi maha piye kēre ke, taha yii na sònḡi na wuu ḡye pire fiige? Wuu sì ḡεε wuye tàanna ná pi e mε! Pi maha piye tàanni ná piye e, maa piye wíi. Lir'à li cyēe na pi ḡye a cȳlige mε. ¹³ Wuu pi ke, wuu ḡye na wuye dùruge na ntùuli wuu p̄erege taan mε. Báaraḡi Kile à le wuu cye e, ná yii mú na ḡye u e ke, ur'à láha cyage ḡkemu i ke, wani wuu maha wuye dùrug'à láha. ¹⁴ Wuu pi à pyi shincyiibii mà Jwumpe Nintanmpe jwo yii á Kirisita kyaa na. Lire e ke wuu à nò wani yii yyéere ke, wuu saha ḡye a tòro wuu tēgeni taan mε. ¹⁵ Lire e wuu ḡye a tòro wuu báaraḡi tēgeni taan, mà sà pi sanmp̄ii wunḡi lwó, si wuye pēe ná ur'e mε. Yii dániyaḡi ká mpa mp̄e, wuu na sònḡi wuu báaraḡi sí n-shà yyaha na yii yyéere, si ntàanna ná Kile u tēgeni nin̄cyeeni i. ¹⁶ Lire ká mpyi, kirigii cyi ḡye yii kántugo ke, wuu sí n-já Jwumpe Nintanmpe caala si nò cyire e, mà ta wuu ḡye a wuye pēe ná pīberii báara nimpyi i mε.

¹⁷ Y'à séme Kile Jwumpe Semēni i na: «ḡḡemu la ká mpyi si pēene taha yaaga na ke, urufoo u ti taha Kafoonḡi Kile ná*.» ¹⁸ Yii li cè, sùpyanḡi u ḡye na uye metanga yu ke, Kafoonḡi Kile sì ḡεε urufoo na mε, u yabilinḡi na ḡḡemu metanga yu ke, uru na u maha ḡεε.

11

Poli ná tūnntunmp̄ii kaf̄inivibii kani

¹ Ei! Mii c̄inmp̄yibii, kamp̄yi yii mpyi na sí ḡεε mii s̄incompe kwú yiye e tēre nimbilere e, lire mpyi na sí n-tāan mii i. ḡye yii pu kwú yiye e. ² Yii tāange na ḡye mii i fo mà pyi ḡin̄cyege, lire s'à fworò Kile e, ḡaha na ye li na ḡye mu à jwo mii à yii cù nò nin̄kin mε na, uru u ḡye Kirisita. Mii la ḡye si yii kan u á p̄ucepyin̄cembraala fiige. ³ ḡka mii na fyáge yii yákilibii ká ḡkwò ḡkēenḡe, p̄wòḡkanni na yii à yiye p̄wò Kirisita na ke, yii i lire yaha, bà wwòḡ'à cwòore tēg'a Awa ḡwò fáanḡa a wurugo mε. ⁴ Naha na ye mii

* 10:17 Zheremi 9.23

à li nya na wà ká mpa yabere jwo yii á Yesu kyaa na njemu yi nye yi ná wuu wuyi nye ninjin me, yii maha nee yire na. Wà mú ká múnaani labere kyaa jwo yii á ndemu li nye li ná yii zompyaagii funno wuuni nye ninjin me, lire nye me mà jwumpe nintanmpe pabere jwo yii á, mpemu pu nye pu ná wuu wumpe nye ninjin me, yii maha ntíl'a dá puru na, ⁵ mà li ta, pire yii nye na sônji túnntunmii, maa sônji megefefe pi ke, mii á pi nye a pwóró mii na cyaga maha cyag'e me. ⁶ Ali mii méé ká mpyi mii nye a jwumpe cè sèl'e me, nde li nye ncèni kuni ke, mii à là cè lire e. Wuu à lire cyée yii na pyinkannigii puni ná karigii puni i.

⁷ Mii à Jwumpe Nintanmpe jwo yii á mana, mii nye a yafyin cya yii á me. Lir'à li cyée na mii à naye tírige maa yii dùrugo. Lire na nye kapyimbaala la? ⁸ Mii à nee dánafeebii kurunyi ya cyeyaaya na, maa nee pi i mii sàra, bà mii si mpyi si jà raa báare yii á me. ⁹ Tèni i mii mpyi yii yyere ke, mii cyege mpyi a kùunò, nka mii nye a nen'a naye tínje yii wà na me. Yaayi kani li mpyi mii na ke, cìmpyiibii pi à yíri Masedoni kùluni i ke, pir'à pa yire kan mii á. Mii nye a sàa nee mà na tugure tège yii wà nun'i me, mii mú si ti tège yii wà nun'i me. ¹⁰ Lir'à pyi kahunò mà mii núnke yírige. Akayi kùluni puni i, sùpya si n-jà lire wwú mii i me. Mii na puru yu mà taha Kirisita sènji na, uru sènji u nye mii zombilini i. ¹¹ Mii à jwo na mii nye a nen'a na tugure tège yii nun'i me, lir'à li cyée na yii kyal'à pen mii á la? Kile à li cè na yii kyal'à táan mii á.

¹² Nye mii sí raa na báaranji pyi bà mii à tée na u pyi me, bà li si mpyi, túnntunmpii pi nye na piye pére na pire na nye wuu fiige ke, pire kà n-jà raa piye tàanni ná wuu e me. ¹³ Túnntunmii kafinivinimii pi. Pi maha sùpyire wuruge, maa piye pyi mu à jwo Kirisita túnntunmii. ¹⁴ Li nye a sàa pàa wuu e me, naha na ye Sitaanninji yabilinji maha uye pyi bènmppe mèleke fiige. ¹⁵ Lire e ke l'aha yii pàa si Sitaanninji báarapyiibii nya pi à piye pyi báarapyii sèe wuu fiige me. Yii li cè na Kile sí n-pa pi puni sàra si ntàanna ná pi kapyinkil'e.

¹⁶ Mii sí yi taha yii á, wà tuffige kà n-si raa sônji na sicyere ti nye mii i me. Nka yii méé ká nta yii sônji na mii na nye sicyerefoo, yii nee na sicyere na tere nimbilere funn'i, bà mii si mpyi si naye pée me. ¹⁷ Mpe mii sí n-jwo nume ke, Kafoonji bà u à puru jwo a kan mii á me. Mii sí n-jwo sicyerefoo fiige. ¹⁸ Ná shinnyahara s'à tiye pée mà tàanna ná sùpyire pyinkanni i, mii mú sí naye pée, ¹⁹ naha na ye yii maha sicyerefeebii karigii kwú yiye e jwunyahama baa, mà li ta yii na sônji na yii na nye yákilifee. ²⁰ Tire sùpyire ti maha yii cù bilii fiige, maa yii cyeyaayi lyí, maa yii nànwòhòre, maa piye pére yii na, maa yii bwùun yii yyahayi i ke, yii maha tire karigii kwú yiye e. ²¹ Wuu nye a nen'a lire fiige pyi me, lire na yii nye na wuu sônji fánha baa shiin la? Tá kur'à yaa ku pyi wuu á silege?

Mii sí n-jwo mu à jwo sicyerefoo. Pi sanmpii maha piye pée ná ndemu i ke, mii mú sí n-jà naye pée ná lire e. ²² Pi aha jwo na pire na nye Eburu shiin, mii mú na nye uru wà. Pi aha jwo na pire na nye Izirayeli shiin, mii mú na nye uru wà. Pi aha jwo na pire na nye Ibirayima tùluge shiin, mii mú na nye uru wà. ²³ Pi aha jwo na pire na nye Kirisita báarapyii, mii na nye Kirisita báarapyi mà tòro pi taan. Mii na yu nùmbwuyirilifoo fiige. Mii à báaranji pyi mà tòro pi taan, mii kàsunji jyigil'à nyaha pi wogigii na, mii bwòonre nizhwòor'à sàa nyaha. Mii múnaan'a pyi kwùni nwòge e tooyi njemu i ke, yir'à nyaha pi wuyi na. ²⁴ Yahutuubii píl'à mii bwòn fo tooyo kanjkuro, tógò maha tógò tiripaanni nèe bejnjaaga ná ke ná baacyere pi

à le mii i. ²⁵ Ɔɔmu fànhafeebil'á mii bwòn tooyo taanre ná kàbil'e. Tɔɔge k'e, sùpyir'á mii wà si mbò ná kafaayi i. Bakwɔɔg'á kèege ná mii i tooyo taanre suumpe lwàhe ɲuŋ'i. Mii à canmbile ɲiŋkin ná numpilaga ɲiŋkin pyi suumpe lwàhe ɲiŋke e. ²⁶ Mii à kùshɛgii ɲiŋyahagii pyi, cyire tooy'e, mii múnaani mpyi kwùŋi ɲwɔge e mu à jwo: lwàhe tajyiilige e ná ɲàŋkaabii cye e ná mii shiŋi sùpyiibii ná supyishiŋi sanŋi wuubii cye e. Kàhe e yo, sigè e yo, suumpe lwàhe ɲuŋ'i yo, mii c̀̀nmpyiibii pi à piye pyi dánafee mà ta dánafee bà mɛ, pire cye e yo, mii múnaani mpyi kwùŋi ɲwɔge e. ²⁷ Mii à báaraŋi pyi sèl'e, maa kanhare kwú naye e. Mii à numpiliye ɲiŋyahaya pyi mii ɲye a ɲɔɔ mɛ. Mii à katege ná byage shwɔ. Tèrii ɲiŋyahagil'e, mii maha ɲiyi ta mɛ. Mii à wyeere shwɔ, v̀̀anya mpyi mii á mɛ. ²⁸ Mà bàra yire puni na, canŋa maha canŋa mii funŋk'á pɛn ná dánafeebii kuruyi puni i. ²⁹ Wà fànha ká nta k'á cyére, mii woge mú à cyére. Wà ká kapii pyi, lire maha waha mii na sèl'e.

³⁰ Kampyi mii à yaa mii i naye p̀̀e, mii sí naye p̀̀e na fànhanɲeyere kurugo. ³¹ Kile u ɲye Kafoonji Yesu Kirisita Tunji ke, ur'á li cè na mii ɲye a finɛ mɛ. Uru u à yaa ná p̀̀eente e t̀̀erigii puni i fo tèekwombaa. ³² Mà mii yaha Damasi kàhe e, fànhafoonji u mpyi na saanŋi Aretasi karigii cwɔɔnre kuru kàhe e ke, uru mpyi a pi yaha pi a tajyiɲwɔyi kàanmucaa, bà pi si mpyi si mii ta ɲc̀̀u mɛ. ³³ Ɔka dánafeebil'á mii le shàhal'e mà yige ɲkunɲke wyige e, kàhe kàntugo. Lire l'á pyi mii shwonŋkanni.

12

Karigii Kile à cyèe Poli na ke

¹ Fo mii i naye p̀̀e, ali mà li ta kaɲwɔɔ ɲye lire na mɛ. Lire e ke karigii Kafoonji à cyèe mii na, maa ɲc̀̀eŋi ɲgemu kan mii á ke, mii sí yà jwo yire e numɛ. ² Mii à ɲàŋi wà cè*, ɲgemu u à dá Kirisita na ke, Kile à u lwó a kàre ɲiŋyiŋi tanrewuŋi i†, li yyee ke ná sicyere u ɲye nge. Lir'á pyi mà uru ɲàŋi ta ná u cyeere e yo, l'á pyi mà u ta u cyeere baa yo, mii ɲye a cè mɛ, Kile kanni u à yire cè. ³ Mii k̀̀n'á cè na uru ɲàŋ'á shà Arijinanji i maa mpa. Lir'á pyi mà u ta ná u cyeere e yo, l'á pyi mà u ta u cyeere baa yo, mii ɲye a cè mɛ, Kile kanni u à yire cè. ⁴ U à shà Arijinanji i maa jwumpe mpemu lógo ke, puru yyaha si n-jà n-jwo mɛ, sùpya bà ɲye a yaa u a puru jwumpe yu u ɲwɔge e mɛ. ⁵ Ɔye mii sí n-jà naye p̀̀e si li cyèe na mii u ɲye uru ɲàŋi, ɲka mii sí lire pyi mɛ. Mii aha a si naye p̀̀e, karigii cyi ɲye na mii fànhe ɲcyèreŋi cyèe ke, cyire kanni kàmpañke na mii sí naye p̀̀e. ⁶ Mii la m̀̀e ká mpyi si naye p̀̀e, tire ɲye sicyere mɛ, ɲaha na ye sèeŋi mii sí n-jwo. Ɔka mii sí lire pyi mɛ, ɲaha na ye mii na ndemu pyi, maa ɲjemu yu ke, mii la na ɲye sùpyire ti mii c̀̀u a tàanna ná yire e kanna. ⁷ Mii la ɲye sùpyire ti p̀̀eene taha mii na, mà li ɲiŋke pyi na mii à kakyanhala kariii ɲya mɛ.

Lire e Kile à yyefuge kà t̀̀ege mii ɲuŋ'i, bà ɲguro maha sùpya súuli u cyeere e mɛ. Li ɲye mu à jwo Sitaanninji t̀̀untunŋi wà u à yyefuge yaha mii na, bà li si mpyi, mii àha naye p̀̀e mɛ. ⁸ Mii à Kafoonji ɲáare tooyo taanre, u kuru yyefuge láha na na, ɲka u ɲye a ɲee mɛ, ⁹ maa mii ɲwɔ shwɔ na ur'á c̀̀nmpɛ mpemu pyi mii á ke, na puru sí mii ta, ɲaha na ye t̀̀eni i sùpyanji fànha'á cyére ke, lire t̀̀eni i uru fànhe maha kuye yal'a cyèe. Lire kurugo li maha ntáan mii á mà naye dùrugo na fànhanɲeyere t̀̀eni i, bà Kirisita fànhe

* **12:2** Poli ká jwo na ur'á Kirisita cyelempyanji wà cè, uye kyaa na u ɲye. † **12:2** Ɔiŋyiŋi tanrewuŋi u ɲye ɲiŋyiŋi tɛgɛni. Mà tàanna ná Yahutuubii s̀̀nɲonŋkanni i, kuru cyage e Kile à t̀̀en, pi maha ku pyi Arijinanji mú.

si mpyi si tateenge wwû mii i me. ¹⁰ Lire e mii fânhe ká nyéere, lire nye me pi aha mii cyahala, lire nye me mà kawaa pyi mii na, lire nye me mà mii kyéere, lire nye me mà návunṅo kyaa pyi mii na Kirisita kurugo, li maha ntáan mii i, jaha na ye lire tēni i Kirisita maha u fânhe le mii i.

Kōrenti shiinbii kan'à Poli funṅo pen

¹¹ Tēni i mii mpyi a naye pēe ke, mii mpyi na yu sicyerefoo fiige, ṅka yii pi à mii pyi mii à li pyi. Yii pi mpyi a yaa yii a mii metange yu, jaha na ye li méé ká nta na mii nye yaaga me, pire tūntunmpii yii nye na sōṅṅi shinbwoo ke, pi nye a pwóro mii na yafyin kámpañja na me. ¹² Karigii cyi à li cyēe na mii na nye Yesu tūntunṅo ke, mii mpyi a naye waha maa cyire pyi yii shwòhol'e. Yii à Kile sífente fyēṅi ná kabwòhigii ná kakyanhala karii niṅyahagii nya mii cye kurugo. ¹³ Mii nye a na tugure yaha yii ṅunṅ'i me, lire kanni baare e, jaha mii à pyi dánafeebii kurupyi sanṅy'á ná mii nye a li fiige pyi yii á mà ye? Yii tanga ku nye mii na, yii yàfa na na.

¹⁴ Yii wíi, na tontanrewog'á mii nye na si wani yii yyéere, ṅka mii méé si na tugure yaha yii ṅunṅ'i me, jaha na ye yii cyeyaayi kurugo bà mii nye me, yii yabilimpii kurugo mii nye. Pyìbilere nye na wyéere caa na li sifeebii ṅwò caa me, ṅka sifeebii pi maha wyéereṅi caa na pyìbileni ṅwò caa. ¹⁵ Mii wi ke, mii sí ṅee na cyeyaayi puni kan yii kurugo ná funntange e, si naye kan ntaha yi na mú. Nye mii aha yii kyaa táan nay'á amuni, lire li sí yii pyi na yii àha mii kyaa táan yiy'á sahanṅi mà?

¹⁶ Yii à li cè na mii nye a naye tíṅṅe wà tufige na me, ṅka yii pìi saha na ṅko na mii à cyiige de, na mii à yii wyéereṅi wà lyí sṅcyiimpe e. ¹⁷ Lire e ke mpìi mii à tun yii á ke, pire wà à yii yaaga nàṅwòhòr'a pa ṅkan mii á la? ¹⁸ Mii à li cya Titi† á, u shà yii yyéere ná wuu cìmpworonani i. Taha Titi à yii wyéere nàṅwòhòrò la? Taha mii ná Titi sōṅṅoṅkanni wá niṅkin karigil'e me? Taha wuu naaranṅkanni wá niṅkin me?

¹⁹ Mà lwó tēemōni i, yii na sōṅṅi na tanga wuu nye na ṅcaa yii á, lire sí bà me. Wuu maha yu Kile yyahe taan, Kirisita wwoṅeege e. Wuu ntàannamacinmpyiibii, yaaga maha yaaga wuu à jwo ke, wuu à yire puni jwo, bà yii si mpyi s'a si yyaha na Kile kuni i me. ²⁰ Mii na fyáge sí zhà yii yyéere, mii àha ṅkwò sà yii ta yii à pyiṅkanni labere lwó ndemu li nye li nye a táan mii á me. Lire baare e nde mii sí n-pyi ke, lire mú sí n-táan yii á me. Lire ṅwòhe ku nye, mii na fyáge, mii àha ṅkwò zà mbēmbaanṅi ná yiṅcyege ná luyirini ná nyiṅenni ná jwoore ná mekegere ná yámpeente ná nyàhanṅurugunṅi ta yii shwòhol'e me. ²¹ Mii na fyáge, mii aha shà yii yyéere, Kile ká ṅkwò mii sílege yii á sahanṅi me. Mii na fyáge, sùpyire t'à kapegigii pyi, maa mpyi ti nye a láha ti katupwòhoyi ná ti jacwòore ná ti sílege baa karigii na me, mii àha ṅkwò meé sú tire kurugo me.

13

Yereyi nizanṅyi

¹ Mii tontanrawoge ku sí n-pyi ṅke yii yyéere. Wuu sí n-sà kapegigii pyifeebii sàra si ntàanna ná pi kapyiṅkil'e, bà y'à jwo Kile Jwumpe Semēṅi i na: «Shiin shuunni taanre ká kani ndemu nya tapyige e ke, lire kani sí n-cwòṅṅo si ntàanna ná pire niṅjwuyi i*.» ² Mii tozhonwoge yii yyéere, mpìi pi mpyi a kapegigii pyi ke, mii mpyi a pire puni yeere, mà bàra sùpyire

† 12:18 Poli mpyi a jwo uru cìmpworonani kyaa na mà kwò (8.22). * 13:1 Duterēnōmu 19.15

sannte na. Numε, mà mii laage yaha k'à tɔɔn yii na, mii sí yi jwo yii á sahan̄ki, mii aha sà mpiimu ta pi i kapegigii pyi sahan̄ki ke, mii sí ku táan pífefee na mε. ³ Ná yii s'à jwo na yii la nyε si ncè na Kirisita u à u jwumpe le mii jwɔge e, yii sí li cè. Kirisita fànhe nyε a cyéreε yii karigil'e mε, u maha u sífente cyéreε yii na. ⁴ Sée wi, tèn i pi mpyi na u kwòre cige na ke, u mpyi a uye pyi fànha baa yaaga, n̄ka u à jè a fworò kwùni i Kile sífente cye kurugo. Wuu fàn'h'à cyéreε, bà Kirisita woge mpyi a cyéreε mε. N̄ka wuu aha nūr'a shà yii yyére, yii sí li jya wuu karigii pyin̄kanni i, na Kile maha fànhe kaan wuu á, bà u à ku kan Kirisita á mε.

⁵ Yii yiye kàanmucya sée sèl'e kampyi sèen̄i na yii na jaare Kile kuni i. Yii nyε a li cè yiye e na Yesu Kirisita na nyε yii e mà? U aha nta u nyε yii e mε, lir'à li cyée na yii à kùun̄'a cwo Kile kuni i. ⁶ N̄ka mii na sôn̄ni yii sí li cè yiye e na wuu nyε a kùun̄'a cwo Kile kuni i mε. ⁷ Wuu na Kile jaáare, yii àha n̄kwò kapii pyi mε. Li kapyiini jùñke bà ku nyε si li cyée yii na na wuu na jin'a kyaa pyi mε, n̄ka li kapyiini jùñke ku nyε si yii jya kacennε tapyige e. Yii a kacenn̄ii pyi, ali lire mée ká nta li sí li cyée na wuu à wurugo, lire nyε tapege mε. ⁸ Wuu sí n-jà Kile sèen̄i fylinnε mε, nde kanni wuu sí n-jà n-pyi ke, lire li nyε mà u pyi u a sì yyaha na. ⁹ Wuu fànhe mée ká nta k'à cyéreε, ka yii woge si mpêe, lire na nyε wuu á funntanga. Wuu Kilejarege ku nyε, yii ndire le Kile kuni i.

¹⁰ Mà mii laage yaha k'à tɔɔn yii na, mii na nge letεen̄i sémen̄i si n̄kan yii á, bà li si mpyi, mii aha nɔ yii yyére, mii àha zà yafyin cwɔɔnrɔ ná fahan'i sí ntàanna ná Kafoon̄i fànhe nin̄kange e mii á mε. U à kuru fànhe kan mii á, si yii tègeε yii a sì yyaha na Kile kuni i. Ku nyε a kan si yii jùñɔ kyán Kile kuni na mε.

Jwumpe nizanmpe

¹¹ Nyε numε, mii cìmpyiibii, yii pyi funntange e. Nde li sí yii pyi yii ndire le Kile kuni i ke, yii a lire pyi. Yii a màban leni yiye e. Yii yii sôn̄jɔre pyi nin̄kin, yii i yyejin̄ke yaha ku pyi yii ná yiye shwòhòl'e. Lire ká mpyi, Kilen̄i u maha tàange ná yyejin̄ke kaan ke, uru sí n-pyi ná yii e. ¹² Yii a cìmpworogo fwùni kaan yiy'á ná fun̄ncenn̄i i. Kile wuubii pi nyε naha ke, pire pun'à yii shéere. ¹³ Wuu Kafoon̄i Yesu Kirisita u jwɔ yii na, tàange ku nyε Kile e ke, kuru ku pyi yii ná yiye shwòhòl'e, yii i mpyi Kile Munaani wwɔjεge e.

Λετερη̄νι Poli à tun Galati kùluni dánafeebil'á ke Mpe yii à yaa yii cè mà jwo yii jyè leterēνι funᵋ jwumpe e ke

Kini mεge pi maha mpyi Turiki numε ke, Galati shiinbii mpyi a tēen lire k̄ini i cyage k'e. Poli à tooyo shuunni pyi pi yyere na Jwumpe Nintanmpe yu, puru njwuᵋni tooy'e pii mpyi a dá Yesu na. Nyε Poli Kile jwumpe jwuᵋkwooni kàntugo Galati shiinbil'á, Yahutuubii pii mpyi a shà maa pi pyi na Yesu Kirisita dányan̄i kanni s̄i n-jà sùpya shwᵋ u kapegigii na mε, fo mu aha a Yahutuubii làdaabii kurigii jaare mú. Lire e pi mpyi na yu na fánha ku jyε ku ki dánafeebii puni pi kwᵋn mà tàanna ná Yahutuubii làdaabil'e.

Poli à jwo na mu à pyi Yahutu yo, mu jyε a pyi Yahutu mà yo, sùpyire puni sí n-shwᵋ Yesu Jwumpe Nintanmpe mpemu kurugo ke, na tire sùpyire kàlan'á kàntugo wà puru jwump'á. Poli à lógo na Galati dánafeebii wá na ᵋko raa kàntugo wàa Kile kun'á, si ntaha pire kafinivinibii jwᵋh'i ke, ka u u ᵋge leterēνι sém'a tũgo pi á, maa pi yeε, bà pi si mpyi si ᵋkúu Jwumpe Nintanmpe na, si ᵋkwōro Kile kuni i mε. Yeεyi Poli à kan pi á ke, yire yi jyε njε.

U à li cyēe pi na na ur'á uye kan Kile á, na Kafoon̄i Yesu u à uru tun uru u a Jwumpe Nintanmpe yu. U à li cyēe pi na mú, na uru ná Zheruzalem̄u dánafeebii kuruᵋk'á b̄in'a tēen, dánafeebii pi jyε pi jyε Yahutuu mε, maa jwo pire kyaa na. Nde na pir'á bē ke lire li jyε nde: pire dánafeebii jyε a yaa pi pyi Yahutuubii saliyāni jwᵋh'i mε (1--2).

U à uye tigile Kile Jwumpe Semēni na, maa yi yyaha jwo pi á na Yahutuubii saliyāni kuni jaaraᵋni i bà zhwoᵋni jyε na ntaa mε; ᵋka mu aha dá Yesu Kirisita na, lire kanni li sí n-jà sùpya shwᵋ (3--4).

Leterēνι takwᵋore e, u à yi jwo a waha pi á na pi piye yaha Kile Munaani l'a ᵋkēēn̄i, jaaha kurugo ye lire li maha sùpyan̄i yige Musa Saliyāni tugure jwᵋh'i, maa fánhe kan u á, u u kacēn̄kii shin̄i puni pyi. Kacēn̄kii puni yyaha yyere wuuni sí li jyε tàange (5--6).

Poli à fw̄u kan Galati dánafeebii kuruy'á

¹ Mii Poli u jyε Yesu Kirisita tũntunᵋ ke, mii u à ᵋge leterēνι tũgo yii á. Mii u pyi Yesu Kirisita tũntunᵋ, sùpya bà u à lire yaa mε, sùpya bà u à mii tun mε. Yesu Kirisita u à jè a fworo kw̄uᵋni i Tufoon̄i cye kurugo ke, uru ná Tufoon̄i Kile u à wwᵋ lire na. ² Mii c̄inmpyiibii puni pi naha ná mii i ke, mii ná pire pi à wwᵋ maa ᵋge leterēνι tũgo Galati kùluni dánafeebii kuruy'á. ³ Wuu Tun̄i Kile ná Kafoon̄i Yesu Kirisita pi jwᵋ yii na, pi yyeᵋᵋke kan yii á. ⁴ Yesu Kirisita u à uye kan mà pyi sáraga si wuu kapegigii yáfa wuu na, bà wuu si mpyi si fworo ᵋge d̄inyeᵋni nimp̄iᵋni karigii puni i mà tàanna ná Tufoon̄i Kile jyii wuuni i mε. ⁵ Pēente ti taha Kile na tērigii puni i, fo tèekwombaa. Amiina!

L'à Poli p̄aa, u lógo na Galati dánafeebil'á kuni labere lwᵋ

⁶ L'à mii p̄aa sèl'e mà lógo na yii à wyēre na ᵋko raa kàntugo wàa Kile á, uru ᵋgemu u à yii yyere maa jwᵋ yii na maa yii shwᵋ ke, mpii pi jyε na yii shwoᵋkanni jwumpe labali na yu ke, maa ntaha pire jwumpe

jwəh'i, ⁷mpemu ná Jwumpe Nintanmpe nyε nin̄kin mε. Tire sùpyire na yii wuruge, Jwumpe Nintanmpe pu nyε na Kirisita kyaa yu ke, marii jɔcaa s'a puru kɛɛn̄ɲi.

⁸Wuu à njemu jwo yii á Yesu kyaa na ke, l'à pyi wuu yabilimp̄ii yo, l'à pyi Kile m̄ɛɛkε mà ȳiri n̄jȳinj̄i na yo, wà ha mpa yabεre jwo yii á, Kile u urufoo láɲa. ⁹Mii à yi jwo yii á mà kwò, mii sí n̄uru yi taha, Jwumpe Nintanmpe yii à lógo wuu jwə na, maa jεε pu na ke, shin maha shin ká puru labala a jwo yii á jwuɲkanni labεre na ke, Kile u urufoo láɲa.

¹⁰Naha yii na s̄on̄ɲi numε bε? Mii na jɔcaa si ntáan sùpyir'á laa, mii na jɔcaa si ntáan Kile á? Sùpyire nyii wuuni mii na mpyi bε? Mii n'a mpyi na s̄on̄ɲi si ntáan sùpyir'á, mii mpyi na si n-pyi Kirisita báarapyi mε.

Pyiɲkanni na Poli à pyi Yesu t̄untun̄ɲo ke

¹¹Mii la nyε yii li cè mii cinmpyiibii, Jwumpe Nintanmpe mii à jwo yii á ke, pu nyε a fworó sùpya e mε. ¹²Mii nyε a pu ta sùpya á mε, wà mú sí nyε a mii kála pu na mε, ɲka Yesu Kirisita yabilin̄j̄i u à pu cyéε mii na.

¹³Yii à mii pyiɲkanni kyaa lógo mà mii yaha Yahutuubii Kile kuni i. Yii mú s'à cè na mii à Kile dánafeebii kurun̄ke kyérege fo mà tòro. Mii mpyi na li k̄ore si ku jya. ¹⁴Yahutuubii Kile kuni jaaraɲi i, mii mpyi na yyejwəge shiinbii puni yyaha na. Mii tiibii làdaabii kani mpyi a s̄aa waha mii na.

¹⁵ɲka Kile à jwə mii na mà mii ta mii s̄aha si mε, maa mii cwəon̄rə, mii a báare ur'á. ¹⁶Amuni, li mú à pyi, l'à s̄aa b̄e u á mà u Jyaɲi cyéε mii na, mii s'a u kyaa yu supyishin̄j̄i san̄j'á, mpii pi nyε pi nyε Yahutuu mε, mii nyε a sùpya ȳibe si nta li pyi mε. ¹⁷Mpii pi à pyi Yesu t̄untun̄mii mii yyaha na ke, mii nyε a shà Zheruzalemu i si pi jya mε. Mii à t̄il'a kàre Arabubii k̄ini i, maa ȳiri wani mà kàre Damasi k̄anhe e.

¹⁸Yyee taanre k̄antugo na, mii à kàre Zheruzalemu k̄anhe e, mà sà canmpyaa kε ná kan̄kuro pyi Pyeri yyére si u cè. ¹⁹ɲka uru ná Kafoon̄j̄i Yesu cinmpworon̄j̄i Yakuba baare e, mii saha nyε a Yesu t̄untun̄ɲi wabεre jya mε. ²⁰Kampyi kafinara mii na sémeni na ntùuge yii á, Kile u nyε mii sh̄εrefoon̄j̄i.

²¹Lire k̄antugo mii à kàre Siri k̄ini i, maa ȳiri wani mà kàre Silisi k̄ùluni i. ²²ɲka fo mà sà n̄o lire t̄eni na, Zhude k̄ùluni dánafeebii kurun̄pyi mpyi na s̄aha ɲkwò a mii cè mε. ²³Pi mpyi a lógo kanna na ɲge u mpyi na pi kyérege si nta pi sige pi àha ndá Jwumpe Nintanmpe na mε, na uru u na pu yu sùpyir'á numε. ²⁴Lire e ke pi na Kile metange yiri mii kurugo.

2

Jwumpe Nintanmpe Poli mpyi na yu ke, Yesu t̄untun̄mpii sanmpil'à jεε puru na

¹Nyε yyee kε ná sicyεer'á tòro ke, ka mii i n̄ur'a kàre Zheruzalemu k̄anhe e ná Barinabasi i. Titi mpyi a kàre ná wuu e mú. ²Mii à nde k̄ùluni t̄ooge lwó, naha na yε Kile yabilin̄j̄i u à li cyéε mii na. Mii à n̄o wani ke, maa bínn'a t̄éen ná dánafeebii j̄un̄jufeebil'e. Jwumpe Nintanmpe mii na yu supyishin̄j̄i san̄j'á, mpii pi nyε pi nyε Yahutuu mε, ka mii i jyè puru yyahe e mà jwo dánafeebii j̄un̄jufeebil'á. Mii la nyε a mpyi tafεere mii à f̄é tajjaa ná n̄ijnjaa Yesu Kirisita kurugo ke, tire ti kwòro kaɲwəə baa mε.

³⁻⁵Nyε mà mii yaha wani, kafinivinibii pii mpyi a piye pyi dánafee fiige maa ɲwəh̄ə a jyè wuu shwəh̄əɛ si nta ɲcè pyiɲkanni na Yesu Kirisita à wuu shwə MusaSaliyaɲi bilere na ke, si lire k̄éεge si nta wuu yaha bilere

e sahan̄ki. Ali mà li ta mii naaraṅṅeji Titi mpyi Yahutu me, pi la mpyi u u ṅkwòṅ fànhe e mà tàanna ná Musa Saliyaṅji i. ṅka wuu ṅye a ṅen'a wuye yaha pi cye e tere nin̄kin i, maa lógo pi ṅwò na me, Jwumpe Nintanmpe pu ṅye sèṅji ke, bà puru si mpyi si ṅkwòro yii á me. Wuu ná Zheruzalemu dánafeebii kacwòribii mpyi a wwò ṅwòmeṅ nin̄kin na, pi ṅye a ṅen'a fànha cyán Titi na u u ṅkwòṅ me. ⁶ Jwumpe Nintanmpe wuu na yu ke, pi sí ṅye a ṅen'a yaaga bàra puru na me. (Sèṅji na, pi tayyérege mpyi ṅkemu ke, kuru ṅye yaaga mii á me, ṅaha kurugo ye Kile ṅye a sùpya pṅwòṅ sùpya na me.) ⁷ Sèṅji na, pi à li ta na Kile à mii tun mii u sà a Jwumpe Nintanmpe yu supyishin̄ji san̄ṅ'á, bà u à Pyeri tun u sà a pu yu Yahutuubil'á me.

⁸ Kilen̄ji u à fànhe kan Pyeri á maa u tun Yahutuubil'á ke, uru mú u à fànhe kan mii á maa mii tun supyishin̄ji san̄ṅ'á. ⁹ Amuni, Yakuba ná Pyeri ná Yuhana pire pi ṅye ṅun̄jufeebii, maa ntèṅ li taan na Kile à ṅwò mii na, mii u a nte tún̄nture pyi. Lire na pi à Barinabasi cyege ná ndoge cù, si li cyèe na wuu ná pire na ṅye wwòṅ. Wuu à bínn'a tèṅ maa ṅwò li na na pire sí n-sà a Jwumpe Nintanmpe yu Yahutuubil'á. Wuu pi ke, wuu sí n-sà a pu yu supyishin̄ji san̄ṅ'á. ¹⁰ Pi à wuu ṅáare kanna na wuu àha fun̄ṅò wwò dánafeebii fòṅṅfeebii na wani me. Mii s'à fère sín maa lire pyi.

Poli à Pyeri la wwù Antiyòshi kànhe e

¹¹ ṅye tèn̄i i Pyeri à pa Antiyòshi kànhe e ke, l'à fwor'a yyére na u karigii pyin̄kanni mpyi a ṅwò me, lire e mii à u tṅṅe maa u cèṅṅe sùpyire puni ṅyii na. ¹² Pyeri làwwuge ṅun̄ke ku ṅke: u mpyi a fyànha na lyí ná supyishin̄ji san̄ṅi dánafeebil'e, lire mpyi a ṅwò, ṅka pil'à yiri Yakuba yyér'a pa, pire mpyi maha jwo na supyishin̄ji san̄ṅ'á yaa u kwòṅ Yahutuubii fiṅge, u à fyá pire na, maa li ṅwò cù na láre supyishin̄ji san̄ṅi dánafeebii na, fo mà pa kàntugo wà pi á. ¹³ Lir'à pyi ke, ka Antiyòshi kànhe Yahutuubii dánafeebii san̄mpii si mpyi ṅwòmyahigii shuunnifée Pyeri fiṅge. Ali Barinabasi yabilin̄ji mpyi a taha pi fye e. ¹⁴ Mii à pa li kàanmucya mà li ta Jwumpe Nintanmpe na sèṅji ṅgemu yu ke, pi ṅye na ṅaare uru sèṅji fye e me, ka mii i yi jwo Pyeri á pi puni ṅyii na:

«Mu u ṅye Yahutu ke, Kile kuni yyahe yyére zhèn̄ji kurugo mu à ṅen'a Yahutuubii làdaabii p̄i yaha maa mpyi supyishin̄ji san̄ṅi fiṅge, lire mpyi a ṅwò, ṅka nume, ṅaha na mu la ṅye si supyishin̄ji san̄ṅi kèṅṅṅe fànhe e si mpyi Yahutuu ye? ¹⁵ Mii ná mu, wuu à si Yahutuu, wuu ṅye supyishin̄ji san̄ṅi fiṅge ṅge u ṅye u ṅye a Kile kuni cè me. ¹⁶ ṅka lire ná li wuuni mú i, wuu à cè na sùpya si n-jà n-tíi Kile yyahe taan mà lire ṅun̄ke pyi na u à Musa Saliyaṅji kurigii ṅaara me. Dániyaṅji kanni cye kurugo Yesu Kirisita na, sùpya maha ntíi Kile yyahe taan. Lire kurugo wuu mú à dá Yesu Kirisita na, bà wuu si mpyi si ntíi Kile yyahe taan me. Lire ṅye Saliyaṅji kapyii me, ṅaha na ye sùpya si n-sii n-jà n-tíi ka lire ṅun̄ke si nta na u à Saliyaṅji kurigii ṅaara me.»

¹⁷ Wuu pi ke, wuu na ṅcaa si ntíi Yesu cye kurugo, ṅka l'aha mpa nta na wuu na kapegigii pyi, lir'à li cyèe na Kirisita e cyi à fworò là? Mà byanhara bá la! ¹⁸ Mu aha fworò Musa Saliyaṅji kuni i mà pa Yesu Kirisita wuuni i, kàntugo yyére maa núr'a fwor'a jyè lire kuni nin̄jyeeni i, lire cye kurugo mu maha núr'a pyi Saliyaṅji kèṅṅefoo.

¹⁹ Mii wi ke, mii à fworò Musa Saliyaṅji i. Lire e ke mii saha ṅye uru Saliyaṅji ṅwòh'i me. Uru Saliyaṅji yabilin̄ji ṅgahaṅji u à mii pyi mii à fworò u e. Cyire pun'à pyi, bà mii si mpyi si nta mpyi Kile sùpya me. ²⁰ L'à pyi mu

à jwo mii ná Kirisita à kwòro sɔncyan kworokworocige na. Lire kurugo mii yabilinɔ sàha bà u nyɛ na naye karigii cwɔɔnre mɛ. Nka Kirisita na nyɛ mii i. Kyaa maha kyaa mii na mpyi numɛ ke, mii à na cyɛge taha Kile Jyanɔ na maa nta a li pyi. Uru u à mii kyaa táan uy'á, maa uye kan sáraga mii kurugo. ²¹ Kile à jwɔ mii na maa yaage nkemu kan mii á ke, mii si n-cyé kuru na mɛ. Kàmpyi Kile mpyi a jwo na mu aha ntaha Musa Saliyanɔ fye e na mu à tí uru yyahe taan, lire tɛni i ke, Kirisita kwùɔ mpyi na sí n-pyi kaɔɔwɔ baa dɛ!

3

Kile à jwo na sùpyanɔ maha ntí u dáníyanɔ kurugo

¹ Yii Galati dánafeebii funɔ baa sùpyiibii! Jofoo u à yii le kuni nimpini i yɛ? Mà li ta jùɔke na Yesu à kwòro cige na ke, mii à kuru fínɔ'á jwo yii á. ² Yii li cè na yii nyɛ a Kile Munaani ta Musa Saliyanɔ kuni naaranɔ cye kurugo mɛ, nka Jwumpe Nintanmpe yii à lógo maa dá pu na ke, puru cye kurugo yii à li ta. ³ Di yii à pyi maa mpyi funɔ baa shiin bɛ? Kani yii à sɔi ná Kile Munaani sɔɔi i ke, naha na yii la nyɛ s'a lire pyi numɛ ná yii yabilimpíi sífente e yɛ? ⁴ Karigii puni Kile à pyi yii á ke, cyir'á pyi kaɔɔwɔ baa kɛ? Nka cyire sí nyɛ a yaa cyi pyi kaɔɔwɔ baa mà dɛ! ⁵ Yii wíi! Kile ká u Munaani yaha l'á pa yii yyaha cú, ka yii i kakyanhala kariii pyi, yii àha raa sɔnɔi na yii na Musa Saliyanɔ kuni naare ke, na lire kurugo u à li pyi mɛ, nka Jwumpe Nintanmpe yii à lógo maa dá pu na ke, lire kurugo u à lire pyi.

⁶ Nyɛ nde Ibirayima à pyi ke, lire tayyéreg'á pèe wuu á. U à dá Kile na, lire cye kurugo Kile à jwo na u à tí*.⁷ Lire e ke yii li cè, mpíi pi à dá Kile na ke, pire pi nyɛ Ibirayima tɔluge shiinbii sèsee wuubii. ⁸ Kile Jwumpe Semɛɔi mú s'á jwo a kwɔ na Kile na sí supyishinɔ sanɔi pyi shintiilii u yyahe taan, pi dáníyanɔ kurugo. Lire kurugo u à jwo Ibirayima á na: «Mii sí jwɔ le supyishinɔ pun'á mu cye kurugo†.» ⁹ Ibirayima à dá Kile na, ka Kile si jwɔ le u á, amuni li mú nyɛ shin maha shin ká dá Kile na ke, u sí jwɔ le urufol'á Ibirayima fiige.

¹⁰ Mpíi pi na Musa Saliyanɔ kuni naare marii sɔnɔi na Kile sí jwɔ le pir'á ke, pir'á cwo laɔɔnke e mà kwɔ. Naha kurugo yɛ l'á séme Kile Jwumpe Semɛɔi i na: «Yaaga maha yaaga k'á séme Saliyanɔ i ke, ngemu ká mpyi u nyɛ na cyire kapyaaɔi kurigii puni naare mɛ, urufol'á lánɔ‡.»

¹¹ Nyɛ nákaana baa, sùpya si n-jà n-tí Kile yyahe taan Saliyanɔ cye kurugo mɛ, naha na yɛ l'á séme mú na: «Shinɔi u à tí ke, dáníyanɔ cye kurugo, uru maha mpyi nyii naŒ.» ¹² Musa Saliyanɔ kuni ná dáníyanɔ wuuni naaranɔ nyɛ ninɔin mɛ, naha na yɛ l'á séme mú na: «Ngemu la ká mpyi si shɔi ta Saliyanɔ cye kurugo ke, urufol'á yaa u Saliyanɔ kurigii puni naara*.»

¹³ Nka Kirisita à wuu laɔɔnke lwó wuu cyaga, maa wuu shwɔ Saliyanɔ laɔɔnke na. L'á séme mú na: «Shin maha shin pi à dùrugo cige e mà u bò ke, urufol'á lánɔ†.» ¹⁴ Lir'á pyi, Kile à dùbabii mpiimu le Ibirayima á ke, bà pire si mpyi si nɔ supyishinɔ sanɔi na mú Yesu Kirisita cye kurugo mɛ. Kile

* 3:6 Zhenɛzi 15.6 † 3:8 Zhenɛzi 12.3; 18.18; 22.18 ‡ 3:10 Duterɛnɔmu 27.26 § 3:11 Abakuki 2.4 * 3:12 Levitiki 18.5 † 3:13 Duterɛnɔmu 21.23

à u Munaani $\eta\omega\mu\epsilon\epsilon\eta\iota$ ndemu lwó ke, bà wuu si mpyi si lire ta dáníyanji cye kurugo mε.

Musa Saliyanji $\eta\gamma\epsilon$ a Kile $\eta\omega\mu\epsilon\epsilon\eta\iota$ fyiinne me

¹⁵ Mii cìnmppyiibii, mii sí kani là yyaha jwo yii á mà tàanna ná sùpyire karigii pyiŋkanni i. Shiin shuunni ká tunmbyara le, pire mú shuunni i, shin niŋkin sí n-jà tire kèege mε, u mú sí n-jà yaaga le tire e mε. ¹⁶ $\eta\gamma\epsilon$ amuni Kile à tunmbyara le ná Ibirayima ná u tùluge e. Li $\eta\gamma\epsilon$ a séme: «Ibirayima ná u tùluyi i» mε. Li n'a mpyi a séme amuni, li mpyi na sí n-pyi mu à jwo u tùluy'à $\eta\gamma\alpha$. $\eta\kappa\alpha$ l'à séme: «Ibirayima ná u tùluge e†» kuru ku $\eta\gamma\epsilon$ Kirisita. ¹⁷ Mii jwumpe $\eta\omega\mu\epsilon$ ku $\eta\gamma\epsilon$ $\eta\kappa\epsilon$: Kile à tire tunmbyaare le, yye $\eta\kappa\omega\omega$ sicyεεre ná yye beŋjaaga ná ke (430) kántugo, ka Musa Saliyanji sí nta a pa. Uru Saliyanji sí n-jà Kile $\eta\omega\mu\epsilon\epsilon\eta\iota$ fyiinne, sí nta raa $\eta\kappa\omega$, mà li shi bò mε. ¹⁸ Kàmpyi Kile mpyi a sùpyire pyi u koolyii mà tàanna ná Saliyanji kuni $\eta\alpha$ araŋi i, li sàha mpyi na sí n-pyi $\eta\omega\mu\epsilon\epsilon\eta\iota$ kayaala mε. Mà li ta Kile à $\eta\omega$ Ibirayima na $\eta\omega\mu\epsilon\epsilon\eta\iota$ cye kurugo.

Naha kurugo Kile à Saliyanji kan ye?

¹⁹ L'aha mpyi amuni, naha kurugo Kile à Saliyanji kan ye? U à u kan bà wuu si mpyi sí u kafuunŋkii cè mε. L'à pyi si yaa ná Ibirayima tùluge mpanji i, kur'à Kile à nde $\eta\omega\mu\epsilon\epsilon\eta\iota$ lwó.

$\eta\gamma\epsilon$ Kile mèlεkεεbii ná pi toromayyahafooni cye kurugo Saliyanji à nò sùpyire na. ²⁰ $\eta\kappa\alpha$ tēni i Kile à lire $\eta\omega\mu\epsilon\epsilon\eta\iota$ lwó Ibirayima á ke, u kuro $\eta\gamma\epsilon$ a mpyi toromayyahafooni i mε. Kile yabilinji ye niŋkin u à tíl'a yi jwo Ibirayima á. ²¹ Tá lir'à li cyēe na Saliyanji à kántugo wà Kile $\eta\omega\mu\epsilon\gamma\alpha$ higil'á? Mà byanhara bá la! Kàmpyi Saliyanji mpyi na sí n-jà shin pyi Kile sùpya, u mpyi na sí n-jà sùpyire pyi ti tíi mú Kile yyahe taan. ²² $\eta\kappa\alpha$ Kile jwumpe Semēŋi à jwo na kapegigii mpyiŋ'á fànha ta sùpyire puni na. Lire e ke yaayi $\eta\omega\mu\epsilon\epsilon\eta\iota$ Kile à lwó ke, pyiŋkanni niŋkinŋi na wà sí n-jà yire ta ke, lire lí $\eta\gamma\epsilon$ mà dá Yesu Kirisita na.

²³ Mà uru dáníyanji tēni yaha li sàha nò mε, Musa Saliyanji u mpyi a tēen sùpyire puni $\eta\mu\eta$ 'i mà wuu pyi kàsujyii fiige. U à tēen wuu $\eta\mu\eta$ 'i fo mà sà nò tēni i Kile kun'à cyēe wuu na, ka wuu u dá Kirisita na ke. ²⁴ Lire pyiŋkanni na, Musa Saliyanji à wuu le kuni i fo mà sà $\eta\kappa\alpha$ Kirisita á, bà wuu si mpyi s'a ntòre ná shintiibil'e Kile yyahe taan dáníyanji cye kurugo mε. ²⁵ Numε mà wuu yaha wuu à dá Kirisita na, wuu saha $\eta\gamma\epsilon$ Musa Saliyanji cye e mε.

Kile pyifente tarŋkanni

²⁶ Yii pun'à pyi Kile pyi dáníyanji cye kurugo Yesu Kirisita wwo $\eta\epsilon\epsilon\gamma\epsilon$ e. ²⁷ Yii mp̄ii pi à batize Yesu Kirisita wwo $\eta\epsilon\epsilon\gamma\epsilon$ e ke, yii à Kirisita yabilinji pyiŋkanni lwó. ²⁸ Lire e mu à pyi Yahutu yo, mu à pyi supyishinji sanŋi yo, mu à pyi biliwe yo, mu $\eta\gamma\epsilon$ a pyi biliwe mà yo, mu à pyi nò yo, mu à pyi ceewe yo, sùpya $\eta\gamma\epsilon$ a wwú sùpya e mε. Yii puni na $\eta\gamma\epsilon$ niŋkin Yesu Kirisita wwo $\eta\epsilon\epsilon\gamma\epsilon$ cye kurugo. ²⁹ $\eta\gamma\epsilon$ yii aha nta Kirisita wuu, yii mú na $\eta\gamma\epsilon$ Ibirayima tùluge shiin. Yaage $\eta\omega\mu\epsilon\epsilon\eta\iota$ Kile à lwó Ibirayima á ke, yii sí kuru ta mú.

4

¹ Yii na yaha si yi yyaha jwo yii á. Li na $\eta\gamma\epsilon$ bà tufoo maha $\eta\omega\mu\epsilon\epsilon$ lwó u pyá á mε. Mà pyāŋi yaha nāŋkocyeεre e, u maha mpyi biliwe fiige, mà li ta

† 3:16 Zhenezi 12.7; 13.15; 24.7

u tunji yaayi puni nyε u wuyo. ² U byífeebii ná mpíi pí na u karigii cwǎǎnre ke, píre maha yaha u na, fo tēni kyaa u tun'á jwo ke, lire ká nǎ.

³ Wuu mú pí ke, wuu mpyi mu à jwo nǎnkopyire mà wuu yaha dínyenji yasunnyi ládaabii bilere e. ⁴ Nka Kile jwǎmεeni tēn'á fúnǎǎ ke, ka u u u Jyanji tun u à si sùpya mà yaha MusaSaliyanji jwǎh'i, ⁵ mpíi pí nyε uru Saliyanji jwǎh'i ke, bà u si mpyi si píre jǎǎǎ wwu bilere e, Kile si pí pyi u pyii mε. ⁶ Nde l'á li cyēe na yii na nyε Kile pyii ke, lire li nyε Kile à u Jyanji Munaani* tun yii zǎompíi na, lire l'á li ta yii aha Kile jǎáre yii maha jwo: «Baba, wuu Tu Kile!»

⁷ Nyε lir'á li cyēe na yii à fworó bilere e. Yii à pyi numε Kile pyii. Ná yii s'á pyi u pyii de, yaayi puni u à bégel'a yaha u pyiibii mεε na ke, yii pí nyε yire tafeebii.

Poli funǎǎ'á pēn ná Galati dánafeebil'e

⁸ Nyε tēcyiini i, yii mpyi na sàha nkwǎ a pyi ná Kile e mε, lire e yii mpyi a yiye le yasunnyi bilere e, njemu yi nyε yi nyε Kile sèe wunji mε. ⁹ Nka numε yii nyε ná Kile e, a fo Kile bà u nyε ná yii e, naha na yii la nyε si nǎru yiye le yire dínyenji yasunnyi ládaabii bilere e yε? Yire yasunnyi nyε fánha ná kanjwǎ baa dε! ¹⁰ Yii maha canmpyaagii cyii tǎre canntanya, yinyi yá na nyε amuni, tērigii cyii na nyε amuni, yyeegii cyii na nyε amuni, naha na bε? ¹¹ Yii kapyiinǎkil'á mii funǎǎ pēn, fo mii na sǎnǎji mii kanhare puni sí n-pyi kanjwǎ baa.

¹² Mii cǎnmpyiibii, mii à fworó Yahutuubii ládaabii bilere e maa mpyi yii supyishinji sanǎji fiige. Mii na yii jǎáre, yii i mpyi mii fiige, yii áha yiye le tire bilere e mε.

Mà mii yaha yii yyére yii nyε a mii mùmpenmε pyi mε. ¹³ Yii à li cè na yampe p'á mii pyi mii à tēen yii shwǎhǎl'e na tojcyiige, maa Jwumpe Nintanmpe jwo yii á. ¹⁴ Mii yamp'á yii tēenmε pēn, nka yii nyε a jǎjige maa jcyé mii na mε, yii à mii cǎmǎ lemε jwǎ mu à jwo Kile mèlekēni wá, mu à jwo Yesu Kirisita yabilinji wi. ¹⁵ Lire tēni i, yii yyahayi mpyi a tǎan ná mii i sél'e. Numε taa kuru yyetange de! Mii à dá li na na mii kyaa mpyi a tǎan yii á, kǎmpyi li mpyi na sí n-jǎ n-pyi, yii mpyi na sí yii nyiigii wwu n-kan mii á. ¹⁶ Lire e ke mii na sēenji yu yii á ke, lire l'á mii pyi yii zǎmpen bε?

¹⁷ Sùpyire ti na Jwumpe Nintanmpe labali na yu ke, tire na dírili yii kurugo, nka sēeshiin bà mε. Pí la nyε si mii ná yii láha wuye na, bà yii si mpyi si zii ntaha píre fye e mε. ¹⁸ L'á jwǎ yii kwǎro kuni njncenni i tērigii puni i, ali mii mēε ká mpyi mii nyε yii shwǎhǎl'e tēni ndemu i mε. ¹⁹ Mii pyiibii, mii na nǎkǎre yii kurugo sahanǎi layirilifofo fiige, fo Yesu Kirisita ká yii zǎompíi puni shwǎ a ta. ²⁰ Cyage e mii nyε amε ke, li mpyi na sí n-tǎan mii i mà pyi yii shwǎhǎl'e nde tēni i, si jwuǎkanni kēenǎe ná yii e, naha na yε nde mii sí n-pyi yii á ke, mii nyε a li cè mε.

Kile jwǎmεeni ná Kile Saliyanji na nyε Ibirayima cyeebii shuunninji fiige

²¹ Mii à jwo yo! Yii mpíi la ku nyε si mpyi MusaSaliyanji jwǎh'i ke, nje Saliyanji Semēni à jwo ke, yii nyε a yire lógo mà? ²² L'á sémε na Ibirayima à pǎnampyire shuunni ta, wá à ta bilicwo á, wá s'á ta u cilenēn'á. ²³ Bilicwoǎji pyǎǎ'á ta mà tǎanna ná u sifeebii jyii wuuni i, nka cilenēnji wun'á ta mà tǎanna ná Kile jwǎmεeni i.

²⁴ Mpe jwumpe jwǎh'á cǎgo, mpíi cyeebii shuunninji na nyε mu à jwo tunmbyara tatēnyε shuunni Kile à ntemu pyi ke. Agari u nyε bilicwoǎji

* 4:6 U Jyanji Munaani ná Kile Munaani nyε ninǎin.

ke, uru u nyε mu à jwo tunmbyaare Kile à le ná Musa e Sinayi jaŋke juŋ'i ke, u pyiibii maha sini bilii. ²⁵ Nyε Agari na nyε Sinayi jaŋke fiige Arabubii kɪni i, maa mpyi naha Zheruzalɛmu kàhe fiige mú, kuru ná ku shiinbii na nyε bilere e†. ²⁶ Nka Zheruzalɛmu kàhe ku nyε nɪnyɪni na ke, kuru nyε bilere e mε, kuru mú sí ku nyε wuu nuɲi. ²⁷ L'à séme na:

«Cjirinε, ta múgure sèl'e,
mu u nyε mu sàha laa jaŋkanna cè mε, ta ŋkwúuli funntange e,
jaaha na ye ceerɲi nɔŋ'a wâl'a yaha ke,
uru pyiibii sí nyaha n-tòro nɔnyiiicwoŋi wuubii na‡.»

²⁸ Mii cɪnmpyiibii, yii pi ke, yii à pyi Ishaka fiige, pyiibii jwɔmεɛni Kile à lwó maa pi kan Ibirayima á ke, pire pi nyε yii.

²⁹ Bilicwoŋi pyàŋ'a ta u sifeebii nyii taŋkanni na, cilenεŋi wuŋ'a ta Kile Munaani sífente cyε kurugo. Nka bilicwoŋi pyàŋ'a tée na cilenεŋi wuŋi yyahe fwóhɔre, fo mà sà nɔ nɪjjaá na. ³⁰ Nyε jaaha Kile Jwumpe Semεŋi à jwo yε? Y'à séme:

«Ma bilicwoŋi ná u jyaŋi kòrɔ, jaaha na ye u nàzhan nyε kɔɔge e ná cilenεŋi jyaŋi i mε§.»

³¹ Lire kurugo mii cɪnmpyiibii, wuu nyε bilicwoŋi pyi mε, ŋka cilenεŋi pyiibii pi à sii wuu.

5

Yii àha núru yiye le Musa Saliyaŋi bilere e mε

¹ Kirisita à wuu yige bilere e, bà wuu si mpyi si mpyi wuye wuu, sèerɲi na mε. Lire e yii kwôro pur'e, yii àha núru yiye le bilere mεere na mε. ² Yii lógo! Mii Poli, mii sí yi jwo yii á, yii aha nta yii à dá li na na yii à yaa yii kwɔn si nta zhwɔ, lire e Kirisita kaŋwɔ saha nyε yii á mε. ³ Mii sí núru pu taha yii á, shin maha shin u à uye kan pi à kwɔn ke, urufol'á yaa u a Musa Saliyaŋi kurigii puni jaare. ⁴ Yii pi na jcaá si ntíi Kile yyahe taan Musa Saliyaŋi cyε kurugo ke, yii à kàntugo wá Yesu Kirisita na, lire e Kile sɪ jwɔ yii na si yii shwɔ mε. ⁵ Wuu pi ke, Kile Munaani à wuu pyi wuu à tɛen li taan na wuu sí n-tíi Kile yyahe taan wuu dániyaŋi kurugo. ⁶ Wuu aha mpyi Yesu Kirisita wwoŋεεge e, l'à pyi ŋkwɔn yo, l'à pyi ŋkwɔnmbaa yo, lire là nyε na wíi mε. Nde li na wíi ke, lire li nyε mà dá Yesu Kirisita na. Wuu ná wuye shwɔhɔlɔ kapyiɪŋkii tàange maha lire cyée.

⁷ Yii fɛŋkanni mpyi a jwɔ sèerɲi kuni i, jofoo u à yii yige l'e yε? ⁸ Yii li cè na yii yyerefooŋi Kile kapyii bà mε. ⁹ Yii nyε a cè na: «bwúuruŋi yirige yirige yaani nimbileni maha mbyimpe nɪjcwɔnhɔmpe puni yirige» mà? ¹⁰ Lire ná li wuuni mú i, mii à cyεge taha Kafooŋi Yesu na na yii sɔŋŋɔŋkanni ná mii wuuni sí n-pyi nɪŋkin. Nka shin maha shin ká yii wurugo ke, Kile sí yoge kwɔn urufoo na.

¹¹ Mii cɪnmpyiibii, mii wi ke, mii n'a mpyi na Kile jwumpe yu mà yyaaha tíi ná ŋkwɔnɲi i, na sùpya sɪ n-jà n-shwɔ u baa mε, shin mpyi na sɪ n-sii mii yyaaha fwóhɔrɔ nɪjjaá mε. Jwumpe mii na yu, na Yesu Kirisita à kwú kworokworocige na ke, puru mpyi na sɪ n-sii n-waha wà na mú mε. ¹² Mii la ku nyε, mpíi pi nyε na yii wuruge na yige sèerɲi kuni i ná ŋkwɔnɲi kani i ke, pi àha lí dá ŋkwɔnɲi na mε, pi piye tũŋŋɔ!

† 4:25 Pyiŋkanni na Yahutuubii mpyi na Kile père maa piye pwɔ Musa Saliyaŋi na fo mà sà mpyi bilii fiige ke, ná lire e Poli à Zheruzalɛmu tàanna naha ŋke cyage e. ‡ 4:27 Ezayi 54.1 § 4:30 Zhenzi 21.10

Yii Kile Munaani yaha li yii yyaha cû

¹³ Mii cìmpyibii, yii pi ke, Kile à yii yyer'a yige bilere e, ñka yii àha lire pyi kanuŋo s'a yii nyii wogigii pyi me. Yii yiye kyaa táan yiy'á, yii raa jwoge yiye na. ¹⁴ Naha na ye Kile Saliyaŋi puni na ntaa mpe jwumpe niŋkinŋi i: «Ma supyiŋeŋi kyaa táan may'á, bà mu yabilinŋi kyal'à táan may'á me*.» ¹⁵ Ñka yii yabilimpíi ká yíri yiye fye e, marii yiye nòni, marii yiye kyaa sige yaaya fiige, yii a yiye kàanmucaa yii àha yiye kèege ñkwè me.

¹⁶ Mpe mii la nyè si jwo yii á ke, puru pu nyè: yii a ñaare yii yyaha tí ná Kile Munaani nyii wuuni i, lire ká mpyi, yii saha sì raa yii nyii karigii nimpigigii pyi me. ¹⁷ Naha kurugo ye sùpyaŋi nyii wogigii nyè a táan Kile Munaani á me, Kile Munaani nyii wuuni sí nyè a táan sùpyaŋ'á me. Cyire kapyaaŋi shuunnin'á tùn. Lire e Kile Munaani ká mpyi yii e, yii saha sì raa yii nyii karigii pyi me. ¹⁸ Yii aha Kile Munaani yaha l'à yii yyaha cû, Musa Saliyaŋi fànhe saha si n-pyi yii na me.

¹⁹ Wuu aha ntaha wuu nyii wuuni fye e, wuu kapyiinŋii cyi maha mpyi jcyii: jacwore ná katupwòhoyi ná silege baa karigii ²⁰ ná kacyzunni ná sikanmpe ná pege ná yoge ná yjcyege ná luyirintoroni ná fadiyaŋi ná mbèmbaanŋi ná ndàhalanŋi ²¹ ná nyipèenni ná sinmbyaani ná lakyanhayi ná cyire fiige karigii. Mii à fyànha a yi jwo, ñka mii sí yi taha, shin maha shin u kapyinŋi ká mpyi cyire jcyii, urufoo nàzhan nyè Kile Saanre e me.

²² Kile Munaani ká sùpyaŋi ñgemu yyaha cû ke, urufoo kapyiinŋii cyi maha mpyi jcyii: tàange ná funntange ná yyerinŋe ná lùtaanni ná sùpyigire ná cènmpe ná dánasupygire ná ²³ ñumpinŋe ná cùmayenaŋi. Uru saliya nyè ñgemu u nyè na cyire karigii shinŋi tùnni me.

²⁴ Mpii pi nyè Yesu Kirisita wuubii ke, pir'à pi nyii karigii ná pi muntanma wogigii bò, bà Yesu Kirisita à bò kworokworocige na me.

²⁵ Kile Munaani cye kurugo wuu à shinŋi nivonŋi ta, lire kurugo, wuu Kile Munaani yaha li wuu yyaha cû. ²⁶ Wuu wà kà uye pèe me, wuu àha raa wuye jwò cwòre me, wuu àha raa wuye yjcyege pyi me.

6

¹ Mii cìmpyibii, yii pi à yiye yaha Kile Munaani li i ñkèenŋi ke, wà ká Kile kafuun pyi, yii urufoo yere ná lùtaanni i, yii i u le kuni nintiini i. Yii mú s'a yiye kàanmucaa lire fiige ká ñkwè yii ta me. ² Yii yiye tège yii i yiye tugure lwó, lire pyinŋanni na, yii sí KirisitaSaliyaŋi fùnŋo. ³ Ñgemu ká a sòŋŋi na ur'à pwóro pi sanmpii na, mà li ta u nyè a sù yafyin me, urufoo na uye jwò fáanŋi. ⁴ Shin maha shin à yaa u uye toronŋanni kàanmucya sèl'e. L'aha nta l'à jwò, urufol'à yaa u pyi funntange e, u sí nyè a yaa u wabere wuu fwòhòro me. ⁵ Naha kurugo ye Kile sí shin maha shin yíbe u kapyiinŋii kyaa na.

⁶ Nyè ñgemu ká a yii kálali Kile jwumpe na ke, yii a yii cyeyaayi yà kaan urufol'á.

Nde mu à pyi ke, lire tònŋi mu maha nta

⁷ Yii àha raa yiye jwò fáanŋa me, sùpya sì n-jà raa Kile fare me. Sùpyaŋi ká yaage shinŋi ñgemu nùgo ke, kuru shinŋi u maha ñkwèŋ. ⁸ Lire jwòhe ku nyè na ñgemu ká a u karigii pyi mà tàanna ná u nyii wuuni i ke, kwùŋi u nyè na urufoo sigili. Ñka ñgemu ká a u karigii pyi mà tàanna ná Kile Munaani nyii wuuni i ke, Kile Munaani sí urufoo tòn ná shinŋi niŋkwombaanŋi i.

* 5:14 Levitiki 19.18

⁹ Nye l'aha mpyi amuni, wuu àha ñkànha kacɛnɛkii mpyiɲi taan me, ñaha kurugo ye wuu aha màban le kacɛnɛkii mpyiɲi i, tɛni là na ma, wuu sí n-pa li tɔɔnɲi ta. ¹⁰ Lire kurugo wuu a kacɛnɛkii pyi sùpyire pun'á tère o tère e wuu à li laage ta ke. Nka wuu cìnmpyiibii dánafeebii wuuni l'á lyɛ.

Jwumpe nizanmpe

¹¹ Nye yii nte sémere nintibuunte wíi, mii yabiliɲi cyɛge k'à ti sém'a tùugo yii á. ¹² Mpii la ku nye yii raa ñkwùun fânhe e ke, pi na lire pyi si nta ntáan sùpyir'á. Kabile niɲkin ñwɔh'i pi nye, pi la nye sùpyire s'a pi yyaha fwɔhɔre na pi na yu na Kirisita kwùɲi kanni u sí n-jà sùpyaɲi shwɔ me. ¹³ Mà li ta, pire pi à kwɔn ke, pi yabilimpíi nye na ñaare mà yyaha tíi ná MusaSaliyaɲi i me. Pi la nye yii i ñkwɔn si nta raa piye cyère na yii à ñɛn'a taha pire fye e. ¹⁴ Mii wi ke, mii nye a sìi na li caa si naye jwo si cye taha yaaga na mà tòro wuu Kafoonɲi Yesu Kirisita kworokworocige na me. Kuru kworokworocige kurugo diɲyeɲi tɔɔnɲi'á kwɔ mii á, mii tɔɔnɲi mú s'à kwɔ ñge diɲyeɲi i. ¹⁵ Wà à kwɔn yo, wà nye a kwɔn mà yo, yaaga nye lire e me, zòɲi niwɔnɲi Kile maha le wuu e ke, uru u na wíi. ¹⁶ Mpii pi na li kuni ñaare ke, Kile u yyeɲiɲke kan pir'á, u u ñùñaara ta pi na. Kile sùpyire kyaa na mii nye, tire ti nye Izirayeli.

¹⁷ Sùpya kà nùru na kànha me, nɔɔpiiyi yi nye mii cyeere na ke, Yesu kurugo mii à yire ta.

¹⁸ Mii cìnmpyiibii, wuu Kafoonɲi Yesu Kirisita u ñwɔ yii puni niɲkin niɲkinɲi na u u jwó le yii á. Amiina!

Λετερεινι Poli à tun Efese kànhe dánafeebil'á ke Mpe yii à yaa yii cè mà jwo yii jyè λετερεινι funḡo jwumpe e ke

Efese u mpyi Azi kùluni kànbwòhe, numε pi maha lire mεge pyi Turiki. Poli u à Jwumpe Nintanmpe jwo kuru kànhe shiinbil'á, ka pii si jεε pu na, maa dá Kafoonji Yesu na. Lire l'à pyi dánafeebii kurunke sìnjkan ni wani. U à yye taanre pyi kuru kànhe e Kile jwumpe jwunji na. Puru funḡe e u à dánafeebii kurunji yà tḡe tḡe kuru kwùumpe kànyi puni na.

Poli à nge λετερεινι sém'a kan jje dánafeebii kurunji'á, maa Kile kayaani jwo. Lire kayaani li jye, mà nḡyini yaayi puni ná jḡke yaayi puni le jḡufoo ninḡin cye e. Uru jḡufoonji u jye Yesu Kirisita (1.10). Kirisita à kwù, lire cye kurugo, u à Yahutuubii dánafeebii ná supyishinji sanḡi dánafeebii shwò, maa pi puni wà piye na mà pyi kurunḡo ninḡin. Lire kurugo mpai pi à dá Kirisita na ke, jεenneni u mpyi nge supyishinji shuunninji shwòhòl'e ke, ur'à kwò (1–3).

U à li cya dánafeebil'á na pi piye kyaa táan piy'á, pi raa piye tère bà cyeere ninḡinji yatanji maha báare sìncyan mε. Poli à li cyèe dánafeebii na na Kile sífent'à fànha tò sífente sannte puni na. Lire e u à li cya dánafeebil'á, pi Kile kàshikwònyaayi puni lwó, bà pi si mpyi si yvere Sitaanninji ná u nàjwòhòre karigii puni sige mε (4–6).

Jwumpe tasiige

¹ Mii Poli u jye Yesu Kirisita túnntunḡo mà tàanna ná Kile jyii wuuni i ke, mii u à nge λετερεινι sémε si ntun yii á, yii mpiimu pi à pyi Kile wuu, ná yii à taha Yesu Kirisita fye e tērigii puni i [Efese kànhe e] ke. ² Wuu Tunji Kile ná wuu Kafoonji Yesu Kirisita pi jwò yii na, pi i yyejinḡe kan yii á.

Kacēnḡkii Kile à pyi Yesu Kirisita cye kurugo ke

³ Wuu wuu Kafoonji Yesu Kirisita Tunji Kile kēe, u à wuu wuuni jwò, yacēnḡyi Kile Munaani maha ḡkaan ke, maa yire puni kan wuu á nḡyini na, wuu ná Kirisita wwojεεge kurugo. ⁴ Uru cye kurugo, mà jwo dḡnyeni u dá ke, Kile mpyi a wuu cwònrò, bà wuu si mpyi si finḡe, si mpyi tḡire cyaga baa u yyahe taan mε. ⁵ U à wuu kyaa táan uy'á, lire na, mà ta dḡnye sàha dá mε, u à li lwó uye funḡi si wuu pyi u pyi Yesu Kirisita cye kurugo. Lire l'à pyi u jyii wuuni mà yyaha tí ná wuu e. ⁶ Lire e ke wuu pèene taha u na, u kacēnni nimbwooni kurugo. U à lire pyi wuu á u Jyanji Yesu Kirisita cye kurugo, uru ḡgemu kyaa l'à waha u á sèl'e ke.

⁷ Yesu Kirisita à uye pyi sáraga, maa wuu jḡḡo wwù u sìshange cye kurugo, maa wuu kapegigii yàfa wuu na, mà tàanna ná Kile kacēnni nimbwooni mpyini i. ⁸ Kile à sàa cyire pyi maa yákilifente shinji puni ná jεēni shinji puni kan wuu á. ⁹ Mà tàanna ná u jyii wuuni i, kani u mpyi a yal'a yaha Yesu Kirisita cye kurugo, ná li mpyi a ḡwòhò ke, u à lire cyèe wuu na. ¹⁰ Lire li jye: tēni ká fūnḡo, u sí nḡyini yaayi ná jḡke wuyi puni le jḡufoo ninḡin cye e, uru u jye Kirisita.

¹¹ Kirisita cye kurugo mú, Kile à wuu cwònrò mà pyi uye wuu. U mpyi a lire kani yaa fo tēmonni i mà tàanna ná u jyii wuuni i. ¹² Lire e wuu pi à pyi shincyiibii mà wuu sònròre taha Kirisita na ke, wuu sí n-pyi karnḡo Kile mεge ku pēe.

¹³ Yii mú pi ke, yii na j̄yε Kirisita wwoj̄εge e, mà lwó yii à sèen̄i jwumpe lógo yii zhwoj̄i kyaa na ke, puru pu j̄yε Jwumpe Nintanmpe. Yii à dá Kirisita na ke, Kile à fyè bwòn yii na u Munaani nj̄kan̄ji cye kurugo yii á, u mpyi a lire ndemu j̄wɔmεε lwó ke. ¹⁴ Yacɛnj̄yi Kile à yal'a yaha u wuubii mεε na ke, Kile Munaani l'à wuu pyi wuu à t̄ɛn ná l'e na wuu sí yire ta, Kile ká u wuubii j̄ùj̄ɔ wwû feefee t̄ɛni ndemu i ke, bà u si mpyi si nj̄kêe u mεge mp̄ɛn̄i kurugo mε.

Poli à Kile j̄áare dánafeebil'á

¹⁵ Pyinj̄kanni na yii à dá Kafoon̄i Yesu na sèl'e, ná pyinj̄kanni na yii à Kile wuubii sanmpii kyaa táan yiy'á sèl'e ke, mii à lire lógo. ¹⁶ Lire kurugo mii maha fwù kaan Kile á t̄érigii puni maa u j̄áare yii kyaa na. ¹⁷ Mii j̄arege fun̄j̄ke e, mii maha li caa wuu Kafoon̄i Yesu Kirisita u Kilen̄i á, uru nj̄gemu u j̄yε Tufoon̄i s̄inampefoo ke, u yákilifente kan yii á sèl'e, u u uye cyèe yii na, bà yii si mpyi si u s̄ɛnmεge j̄cè mε. ¹⁸ Mii na u j̄áare mú u u yii yákilibii múgo. Lire ká mpyi, u à yii yyere maa s̄ɔnj̄ɔre tatahage nj̄kemu kan yii á ke, yii sí kuru cè, kuru ku j̄yε yaayi nisinaj̄yi nj̄nyahayi u à yal'a yaha u wuubii mεε na ke. ¹⁹ Mii na li j̄áare u á mú, bà yii si mpyi si u sífente kakyanhala woore cè wuu dánafeebii k̄ampan̄j̄ke na mε. ²⁰ Tire sífente cye kurugo mú, u à Kirisita j̄ɛ a yige kwùj̄i i, maa u pyi u à s̄à nt̄ɛn u k̄anij̄ɛ cyεge na, nj̄nyinj̄i na. ²¹ Yaayi nj̄nyambaayi yi j̄yε ná j̄ùj̄ufente ná sífente ná f̄anhafente ná kafente e ke, Kile à u t̄ij̄ɛ yire puni j̄ùj̄ɔ na, mà bàra mεge maha mεge ku j̄yε na yiri yi na numε, ná mεge maha mεge ku sí n-pa raa yiri yi na t̄iinj̄i nimpan̄i i ke, u à u t̄ij̄ɛ yire puni j̄ùj̄ɔ na. ²² Kile à yaayi puni t̄irig'a cyán u á, maa u pyi dánafeebii kurun̄j̄ke j̄ùj̄ufoon̄j̄i, ²³ kuru nj̄kemu ku j̄yε u cyeeere ke. Yaaga maha yaaga ku j̄yε u e ke, yire puni j̄yε kur'e maa mpyi cyeyi puni i.

2

Mà f̄woro kwùj̄i i maa mpyi shi na

¹ Yii pi ke, t̄ɛni l'e, yii mpyi mu à jwo kwùu yii ntiimbaan̄i ná yii kapegigii kurugo. ² Yii mpyi maha cyire karigii pyi n̄ge d̄ij̄yɛn̄i s̄ùpyire sannte fiige. F̄anha yaayi yi j̄yε kafεεge e ke, yire j̄ùj̄ufoon̄j̄i j̄yii wuuni yii mpyi na mpyi. Mpii sí pi à j̄ùj̄ɔ kyán Kile na ke, uru u j̄yε na báarañi pyi pire e, ali numε. ³ Wuu mú puni mpyi pire fiige, wuu mpyi maha wuu karigii pyi mà tàanna ná wuu yabilimp̄ii j̄yii wuuni i, nde l'à táan wuu cyeer'á ná nde l'à t̄ige wuu fun̄j̄'i ke, lire wuu mpyi maha mpyi. Lire kurugo Kile lùuni mpyi a ȳiri wuu taan pi sanmpii fiige.

⁴ N̄ka Kile j̄ùj̄aar'á p̄ɛe sèl'e. U à wuu kyaa táan uy'á sèl'e. ⁵ Lire kurugo wuu pi mpyi kwùu fiige wuu kapegigii kurugo ke, u à wuu j̄ɛ a yige kwùj̄i i ná Kirisita e. Yii li cè na Kile à j̄wɔ yii na, maa yii shwɔ. ⁶ Wuu ná Kirisita wwoj̄εge kurugo, Kile à wuu j̄ɛ a yige kwùj̄i i ná u e, bà wuu si mpyi si nt̄ɛn ná u e nj̄nyinj̄i i mε. ⁷ U à lire pyi Yesu Kirisita cye kurugo, bà u si mpyi si u kacɛnni t̄εgele baa wuuni cyèe lyej̄wɔyi nimpayi na mε. ⁸ Yii li cè na Kile à j̄wɔ yii na, maa yii shwɔ yii dániyañi cye kurugo. Yii yabilimp̄il'e bà lir'á f̄woro mε. Kile u à lire pyi yii á mana. ⁹ Lire j̄yε a pyi yii kacɛnj̄kii cye kurugo mε, lire e s̄ùpyañi wà tuffige s̄i n-jà uye p̄ɛe mε. ¹⁰ Yii li cè na Kile à wuu pyi shinf̄on̄mii wuu ná Yesu Kirisita wwoj̄εge cye kurugo, kacɛnj̄kii mpyinj̄i mεε na, u mpyi a cyire j̄cyiimu yal'a yaha, bà wuu si mpyi s'a cyi pyi mε.

Kirisita kwùṅ'á Yahutuubii ná supyishinji sanṅi pyi pi à wwò

¹¹ Nye pyinṅkanni na yii mpyi yecyige na ke, yii sòṅṅò lire na ke! Yii pi nyé yii nyé Yahutuu me, Yahutuubii mpyi maha yii pyi na yii nyé a kwòṅ me, maa ṅko na pir'á kwòṅ, mà li ta cyeere kanni na uru ṅkwòṅṅ'á pyi. ¹² Lire tènì i, yii mpyi a Kirisita cè me, yii mpyi Izirayeli shiinbil'e me, tunmbyaare Kile mpyi a le ná u shiinbil'e maa yaayi njemu ṅwóméé lwó ke, yii nàzhan mpyi yire e me. Yii mpyi sòṅṅòṅò tatahaga baa, yii mpyi a Kile cè me. ¹³ Nye yii laage ku mpyi a fyânha a tòṅ Kile na ke, Yesu Kirisita à u sishange wu mà pyi sáraga, kuru kurugo yii à byanhara Kile na numé.

¹⁴ Uru u à yyeṅṅke kan, maa Yahutuubii ná supyishinji sanṅi wà piye na mà pyi ninṅin. Mápéngé ku mpyi pi shwòḥòl'e kàsòṅṅò fiige ke, maa kuru kwò. ¹⁵ U kwùṅji cye kurugo, u à MusaSaliyanji ná u tonji karigii fânhe kwò. Lire pyinṅkanni na, maa supyishinji kuuyi shuunninji wà yiye na mà pyi supyishi nivòṅṅò ninṅin, maa yyeṅṅke pyi k'á pa pi shwòḥòl'e. ¹⁶ U kwùṅji cye kurugo kworokworocige na, u à màpéngé kwò pi shwòḥòl'e, maa yire kuruyi shuunninji wà yiye na mà pyi ninṅin, maa pi ná Kile shwòḥòṅi yal'a ṅwò. ¹⁷ Mpii laage ku mpyi a tòṅ Kile na, ná mpii pi mpyi a byanhara Kile na ke, Jwumpe Nintanmpe p'á yyaha tíi ná yyeṅṅke e ke, u à pa puru jwo pi á. ¹⁸ Uru cye kurugo, wuu supyishinji kuuyi shuunninji sí n-jà tabaraga ta Tufoonji Kile na, Kile Munaani ninuuni cye kurugo. ¹⁹ Lire kurugo yii saha nyé nàmpwuun, lire nyé me shintahantorii me, ṅka yii à bàra Kile wuubii na numé, maa mpyi pyennugo shiin Kile bage e. ²⁰ Yii na nyé бага, Kile à ṅkemu faanra ke. Yesu túnntunmpii ná Kile túnntunmpii pi nyé kuru bage nintaani, Yesu Kirisita yabilinji u nyé ku nintaani kafaage sèe woge mbiini na. ²¹ Uru cye kurugo, bage ṅkunuyi pun'á yiye cù cù, maa mpyi бага ninçennje Kafoonji Kile á. ²² Uru cye kurugo mú, yii à pyi mu à jwo kafaaya y'á wà yiye na mà tég'a бага faanra, Kile à tèn ṅkemu i u Munaani cye kurugo ke.

3

Supyishinji sanṅi u nyé u nyé Yahutuu me, Poli à pyi Kile jwumpe jwufoo pir'á

¹ Lire kurugo mii Poli u nyé kàsunji i Yesu Kirisita Jwumpe Nintanmpe njwunji kurugo yii supyishinji sanṅi'á ke, mii na Kile jáare yii kyaa na. ² Kile à ṅwò mii na, maa báaranji ṅgemu kan mii á mà yyaha tíi ná yii e ke, yii wà tufiige nyé à pínni uru na me. ³ Kani Kile mpyi a yal'a yaha ná li mpyi a ṅwòḥò ke, u à lire cyèe mii na, bà mii à cyi ninṅin ninṅin séme yii á ṅge letérenji i mà yyaha tíi ná l'e mà kwò me. ⁴ Yii aha cyire kála, pyinṅkanni na Kile à mii yákilinji múgo, ka mii i lire kaṅwòḥòni cè mà yyaha tíi ná Kirisita e ke, yii sí lire cè. ⁵ Kile nyé a mpyi a lire kaṅwòḥòni cyèe tèecyiini sùpyire na, bà u à li cyèe numé u Munaani cye kurugo u túnntunmpii ná u jwumpe jwufeebii na me. ⁶ Lire kaṅwòḥòni li nyé: yaayi Kile sí n-kan Yahutuubil'á ke, supyishinji sanṅi sí yire ninuyi ta, jaha na ye pi à wwò maa mpyi ninṅin, maa ṅwóméeni yaayi ninuyi ta Yesu Kirisita wwoṅéége e, Jwumpe Nintanmpe cye kurugo.

⁷ Kile à ṅwò mii na u sífente cye kurugo, maa mii pyi u báarapyi puru Jwumpe Nintanmpe njwunji kurugo. ⁸ Mii u nyé na naye sòṅṅi Kile wuubii puni nimbileni ke, Kile à ṅwò mii na, maa mii pyi mii i Kirisita kasinani tégéle baa wuuni yu supyishinji sanṅi'á. ⁹ Kile u à yaayi puni dá ke, kani u

mpyi a ñwǎhɔ fo tɛmɔni i ke, u à mii pyi mii i lire yige bèɛnmpe na. ¹⁰ Lire e yaayi niñyambaayi yi ñye ná ñùñfente ná fànhaefente e diñyeñi ñùñɔ na ke, yire sí li cè numɛ dánafeebii kurunke cye kurugo, na yákilifente na ñye Kile á karigii puni i. ¹¹ U mpyi a lire kani yaa mà ta diñye sàha dá mɛ, maa mpa li pyi wuu Kafoonji Yesu Kirisita cye kurugo. ¹² Wuu ná Yesu Kirisita wwoñɛge funnke e, wuu dániyañi cye kurugo, wuu yákiliteɛnrɛ wuubil'á tabaraga ta Kile na. ¹³ Lire kurugo mii na li caa yii á, yyefuge e mii ñye yii kurugo ke, yii àha kuru kani tɛge màban fô yiye na mɛ, ñaha na ye mii ñye k'e yii ñùñjirire kurugo.

Poli à Kile ñáare dánafeebil'á sahan̄ki

¹⁴ Lire kurugo mii maha na niñkure sínni maa Tufoonji Kile ñáare, ¹⁵ uru ñgemu u à niñyiñi ná ñiñke yaayi puni mɛyi le ke. ¹⁶ Mii na u ñáare, bà u si mpyi si fànha le yii e u Munaani cye kurugo mà tàanna ná u sífente tɛgele baa woore e mɛ. ¹⁷ Yii dániyañi cye kurugo, Kirisita u tateɛngɛ wwú yii zòmpyaagil'e, yii i ndìre wà tàange e, yii i yiye waha kur'e. ¹⁸ Lire e yii ná Kile wuubii sanmpii, yii sí Kirisita tàange tɛgele baa woge cè. ¹⁹ Kuru tàange k'à tòro sùpyire puni tacenke taan ke, yii sí kuru cè. Lire ká mpyi, yaayi puni yi ñye Kile e ke, yire puni sí n-pyi yii e. ²⁰ Yaayi wuu ñye na ñáare, lire ñye mɛ na sônñi ñjemu na ke, mà tàanna ná Kile sífente ti ñye wuu e ke, u sí n-jà yire kan wuu á fo si ñjà ntòro bá! ²¹ Pèente ti taha u na tɛrigii puni i dánafeebii kurunke shwǎhɔl'e Yesu Kirisita wwoñɛge e fo tɛekwombaa. Amiina!

4

Dánafeebii ñgwòñi kani

¹ Ñye lire kurugo, mii u ñye kàsunji i Kafoonji Yesu Kirisita mɛge kurugo ke, mii na li caa yii á, Kile à yii yyere ndemu mɛɛ na ke, yii raa ñaare yii a ntàanni ná lire e. ² Lire li ñye, yii sàa yiye tûrige, yii i mpyi ñùmpinɛfee ná lùtaanfee, yii yiye karigii kwú tàange funnke e. ³ Yyeñinke cye kurugo, Kile Munaani à yii pyi yii à wwò wwoñkanni ndemu na ke, yii yiye waha yii i ñkwòro uru ñgwòñi i. ⁴ Yii li cè na yii à pyi mu à jwo cyere niñkin, Kile Munaani ninuuni li ñye yii puni i. Kile à yii yyere maa sônñɔre tatahage ñkemu kan yii á ke, kuru mú na ñye niñkin. ⁵ Kafoo niñkin u ñye, uru ninunji na yii pun'á dá, maa batize uru ninunji mɛge na. ⁶ Kile niñkin u ñye, uru u ñye wuu puni Tunji, maa mpyi wuu puni ñùñɔ na, u na báarañi pyi wuu puni cye kurugo, maa mpyi wuu puni zòmpyaagil'e.

⁷ Ñka Kile à ñwǎ wuu na, maa màkange ká kan wuu shin maha shin á mà tàanna ná Kirisita sùpyire kanñkanni sumare e. ⁸ Lire e y'à jwo Kile Jwumpe Semɛñi i na:

«Tèni i u à dùgo ke,
u à kàre ná bilii niñyahamil'e,
maa mayaaya kan sùpyir'á* .»

⁹ U à dùgo niñyiñi i, di lire ñwǎhe ñye ye? Lir'à li cyêe na u mpyi a fyànha a tige fo ñiñke na. ¹⁰ Nge u à tige ke, uru ninunji u à dùg'a kàre fo cyeyi puni niñyiñi na, bà u si mpyi si niñyiñi ná ñiñke puni ñi ná u sífente e mɛ. ¹¹ Uru u à pii pyi Yesu tünntunmii, maa pii pyi Kile tünntunmii, maa pii pyi Jwumpe Nintanmpe jwufee, maa pii pyi dánafeebii kurunke sanɔwɔnsigibii, maa pii pyi ku cyelentii. ¹² U à lire pyi, Kile wuubii pi ñye Kirisita cyeere ke,

* 4:8 Zaburu 68.18-19

bà pi si mpyi si pire bégele báaraŋi mɛɛ na, pi raa si yyaha na Kile kuni i siŋcyan, ¹³ fo mpa mpyi niŋkin dániyaŋi ná Kile Jyaŋi ɲɔ̀ɲi i mɛ. Lire ká mpyi, wuu sí raa si yyaha na Kile kuni i, si mpa fúnŋo Kirisita fiige.

¹⁴ Lire e ke wuu saha si n-pyi mu à jwo nàŋkopyire s'a fyíŋge raa máre cyelentiibii kafninivinibii kálaŋi kafɛɛge cye kurugo mɛ. Pi maha sùpyire yákilibii kɛ̀ɛŋɲi ná pi kàyituwogore e. ¹⁵ Nka wuu aha a sèɲi yu tàange funŋke e, wuu sí raa si yyaha na karigii puni i Kirisita wwoŋɛɛge e. Uru u ɲye dánafeebii kurunŋke ɲunŋke. ¹⁶ Kuru ɲunŋke cye kurugo, cyeere yatanɲyi pun'à sogo sogo yiye na, maa mpyi cyere niŋkin. Yire yatanɲyi puni niŋkin niŋkinŋi ká a yi báaraŋi pyi, cyeere sí raa lyɛge si fánha ta tàange funŋke e.

Dánafeebii ɲaaraŋkanni nivɔ̀nni

¹⁷ Lire kurugo mii sí yi jwo n-waha yii á Kafoonji mɛge na na mpai pi ɲye pi ɲye Kile kuni i ná yii e mɛ, yii àha raa yii karigii pyi pire wogigii fiige mɛ. Pire maha pi karigii pyi mà tàanna ná pi sònŋoŋkanni laaga baa wuuni i. ¹⁸ Pi yákilibii ɲye a múgo mɛ, shìŋi nivɔ̀nni Kile maha ŋkaan ke, pi Kile kuni ɲɔ̀ɲi ná pi niŋgyiwaani kurugo pi nàzhan ɲye ur'e mɛ. ¹⁹ Lire e silege saha ɲye a sii pi na mɛ, pi à piye yaha silege baa karigii laage e, maa katupwòhoyi shiŋi puni pyi. Pi funɲyi ɲye a sii na ɲínini mɛ.

²⁰ Nka yii pi ke, amuni bà yii à Kirisita kani taanna mà de! ²¹ Nàkaana baa yii à u kyaa lógo, yii mú s'à u kani taanna maa li sèɲi cè, ²² na yii à yaa yii yii kapyiŋyɛgigii yaha. Sùpyaŋi u ɲye na ɲaare lire pyiŋkanni na ke, uru ɲyii karigii maha u wurugo, lir'a si u shi bò. ²³ Yii yii yákilibii ná yii sònŋoŋkanni kɛ̀ɛŋɲe. ²⁴ Yii pyiŋkanna nivɔ̀nni lwó, nde li sí li cyèe na Kile à yii pyi shinfɔ̀nmii ke. Lire li ɲye, katiigii ná fyinmpe karigii mpyiŋi, cyire maha ntaa sèɲi cye kurugo.

²⁵ Lire kurugo yii láha kafinare na, shin maha shin u à sèɲi yu u shiŋɛɛŋ'á, naha na ye wuu pun'à pyi cyere niŋkin yatanya. ²⁶ Yii wà lùu ká yíri, u àha kapii pyi mɛ, u bá kà canŋaŋyiini yaha li cwo ná lire lùyirini i mɛ†. ²⁷ Yii àha Sitaanniŋi yaha u pyiŋkanna ta si yii yaha kapii na mɛ. ²⁸ Yii wà ká nta u mpyi nàŋkaawa, urufoo u láha nàŋkaage na, u raa báare sèl'e ntiŋi funŋke e, bà u si mpyi s'a kanhamafeebii tère mɛ. ²⁹ Jwumpimpe pà tufige ɲye a yaa p'a fwore yii ɲwòyi i mɛ. Jwumɔ̀ maha jwumɔ̀ pu sí n-jà sùpya pyi u a si yyaha na Kile kuni i ke, yii a puru yu bà pu si mpyi si pu lógofeebii tɛ̀ge mɛ. ³⁰ Yii àha raa Kile Munaani lùyiri karigii pyi mɛ. Lire li ɲye Kile fyèŋi yii na, ŋgemu u à li cyèe na Kile sí n-pa yii ɲunŋo wwù feefee canŋka ke. ³¹ Yii àha wà nàvunŋo yaha yiye e mɛ, yii àha mpyi lùɛɛnfee mɛ, yii àha yii lùgigii yaha cyi à yíri mɛ, yii àha raa sère sùpyire na mɛ, yii àha raa cyàhii pyi mɛ. Yii láha pege karigii shiŋi puni na. ³² Yii a kacɛŋŋi pyi yiye na, yii raa ɲunaara taa yiye na, yii a yáfani yiye na, bà Kile à yáfa yii na Kirisita kurugo mɛ.

5

¹ Lire e ná yii kyaa s'à táan yii Tuŋi Kile á, yii a u pyiŋkanni taanni. ² Yii a yii karigii puni pyi tàange funŋke e, bà Kirisita yabilin'á wuu kyaa táan uy'á fo mà uye kan kwùŋ'á wuu kurugo, mà pyi sáraga ŋkemu k'à táan Kile á ke.

³ Lire kurugo jacwòore ná kaŋwòhoyi shiŋi puni ná funmbwòhe, cyire karigii pyifoo ɲye a sàa yaa u ta yii shwòhòl'e mɛ. Naha kurugo ye Kile

wuubii jye a yaa pi a cyire karigii pyi me. ⁴ L'à pyi silege baa jwumɔ yo, l'à pyi jũŋɔ baa jwumɔ yo, l'à pyi keetupwɔhɔya yo, puru pà mú jye a yaa p'a fware yii jwɔyi i me, fo Kile fwũŋi kanni. ⁵ Yii li cè na jacwoobii ná katupwɔhɔyi pyifeebii ná funmbwɔhe feebii, pire wà tufiige nàzhan jye a sù Kirisita ná Kile Saanre e me. Funmbwɔhe ná kacyzunn'à tàanna.

⁶ Mpii pi à jũŋɔ kyán Kile na ke, cyire karigii cyi maha u lùuni pyi l'à yiri pire taan. Lire e yii àha n-sii wà yaha u yii jwɔ fáanna a wurugo ná laaga baa jwum'i me. ⁷ Yii àha ŋgwò ná pire mpil'e kyaa na me. ⁸ Yii li cè na tɛni l'e, yii mpyi numpini i, ŋka nume, Kafoonji wwoŋeege cye kurugo, yii jye bɛɛnmpe e. Lire e ke yii a jaare bɛɛnmpe sùpyiibii jaaraŋkanni na, ⁹ jaha na ye shinŋi u jye na jaare bɛɛnmpe e ke, urufoo kapyiŋkii maha mpyi kacɛŋkii ná katiigii ná sɛejwuuni. ¹⁰ Yii yiye waha nde l'à táan Kafoonji á ke, yii i lire cya a cè. ¹¹ Numpini karigii jye ná nàfan e me. Yii àha raa cyi pyi me, yii bá à yaa yii a cyi yige bɛɛnmpe na. ¹² Karigii tire sùpyire jye na mpyi numpini i ke, cyire jwũŋi mú bá à sù silege. ¹³ Yii li cè na kyaa maha kyaa jwɔhɔ k'à múgo ke, lire maha fworɔ bɛɛnmpe na. ¹⁴ Kyaa maha kyaa sí l'à fworɔ bɛɛnmpe na ke, lire yyaha maha jɔcè. Lire kurugo y'à jwo:

«Mu u jye na ŋwúuni ke,
yiri ŋɔɔmpe na, jɛ a fworɔ kwùubii shwɔhɔl'e,
Kirisita sí bɛɛnmpe yige mu á.»

¹⁵ Jye yii a yiye kàanmucaa, yii i yii toronkanni cè. Yii àha mpyi yákili baa shiin me, ŋka yii pyi yákilifee. ¹⁶ Tɛni li jye yii á ke, yii yiye waha yii raa kacɛŋjii pyi, jaha kurugo ye tiŋ'á kɛɛge. ¹⁷ Lire kurugo yii àha mpyi funŋɔ baa shiin me, ŋka nde li jye Kafoonji jyii wuuni ke, yii lire cya a cè. ¹⁸ Yii àha sinmpe bya si méɛ me, lire maha sùpyaŋi yaha silege baa karigii mpyiŋi na, ŋka yii jɛ Kile Munaani na tɛrigii puni i. ¹⁹ Yii a màban leni yiye e ná Zaburu sémeŋi myahigii ná Kile pèente myahigii ná Kile kuni myahigil'e. Yii a Kafoonji pɛre cyire myahigil'e ná yii zòmpyaagii puni i. ²⁰ Yii a fwù kaan Tufoonji Kile á tɛrigii puni i karigii puni kurugo, wuu Kafoonji Yesu Kirisita mege na.

Nɔŋi ná u cwɔŋi piye cũŋkanni

²¹ Yii yiye tɛrige yiy'á Kirisita yyaha fyagare kurugo. ²² Cyeebii, yii yiye tɛrige yii nàmbaabil'á, bà yii à yiye tɛrige Kafoonji á me, ²³ jaha na ye nɔŋi u jye u cwɔŋi jũŋke, bà Kirisita jye dánafeebii kurũŋke jũŋke me*. Dánafeebii kurũŋke ku jye Kirisita cyeeere, u à kuru ŋkemu shwɔ ke. ²⁴ Bà dánafeebii kurũŋk'à kuye tɛrige Kirisita á me, amuni cyeebil'á yaa pi piye tɛrige karigii puni i pi nàmbaabil'á.

²⁵ Nàmbaabii, yii yii cyeebii kyaa táan yiy'á, bà Kirisita à dánafeebii kurũŋke kyaa táan uy'á, fo mà uye kan sáraga ku kurugo me. ²⁶ U à lire pyi, si ku yaha kuye kanna na Kile á, ku finiŋŋkwooni kántugo ná lwɔhe e jwumpe Nintanmpe cye kurugo, ²⁷ bà u si mpyi si ku yaha uye yyaha taan ku sinampe e, fwɔnrɔ baa ná takuruyo baa ná cyire ticyiin baa me. Ŋka ku pyi jɔcɛge cyaga ná cwo cyaga baa. ²⁸ Lire pyiŋkanni na, nàmbaabil'á yaa pi pi cyeebii kyaa táan piy'á, bà pi yabilimpii cyeeere kyal'á táan piy'á me. Shinŋi u à u cwɔŋi kyaa táan uy'á ke, urufol'á uye kyaa táan uy'á. ²⁹ Jaha kurugo ye sùpyaŋi wà tufiige cyere kyaa jye a sàa pɛn u á me, ŋka u maha

* 5:23 Pii maha jwo: «jaha na ye nɔŋi u jye u cwɔŋi jũŋke na, bà Kirisita jye dánafeebii kurũŋke jũŋke na me.»

uye jwɔ caa maa yaha uye na, bà Kirisita maha li pyi dánafeebii kurunƙ'á mɛ. ³⁰ Wuu sí pi jye u cyeere yatanji. ³¹ Y'à jwo Kile Jwumpe Semɛɲi na «Lire kurugo nɔ̀ɲi sí u tunji ná u nuɲi yaha si mpwɔ u cwɔɲi na, pi mú shuunni si mpyi shin ninƙin†.» ³² Puru jwumpe jwɔh'á cùgo sèl'e. Mii na pu yu mà yyaha tí ná Kirisita ná dánafeebii kurunƙe wwoɲeɛge e. ³³ Nƙa p'à yyaha tí ná yii e mú: yii shin maha shin à yaa u u cwɔɲi kyaa táan uy'á, bà urufoo kyal'à táan uy'á mɛ. Cyeebii, yii pèene le yii nambaabil'e.

6

Sifeebii ná pyìibii piye cùɲkanni

¹ Pyìibii, yii yii sifeebii jwɔmɛɛni cù yii tàanna ná Kafoonji jyii wuuni i, jaha na ye lire l'à tí. ² Y'à jwo Kile Jwumpe Semɛɲi i «Ma tunji ná ma nuɲi pèe*.» Kile Saliyaɲi kapyaaɲil'e, kabilini niɲcyiini Kile à jwo maa jwɔmɛɛ jwo a taha li na ke, lire li jye lire. ³ Jwɔmɛɛni u à lwɔ ke, lire li jye: «Mu shɔ̀ɲi canmpyaagii sí jyahaha, si ntáan jùɲke na†.» ⁴ Tiibii, yii pi ke, yii àha mpi yii pyìibii na s'a pi lùyiri karigii pyi mɛ, nƙa yii a pi byí, yii raa pi yeɛge yii tàanna ná Kafoonji jwumpe e.

Bilibii ná pi jùɲufeebii piye cùɲkanni

⁵ Bilibii, yii sàa yii jùɲufeebii jwɔmɛɛni cù pèente funƙe e ná funvyinge e, yii li pyi bà yii à Kirisita jwɔmɛɛni cù mɛ. ⁶ Yii àha raa pi jyjyaga báaraɲi kanni pyi si nta ntáan pi á mɛ, nƙa yii a u pyi mu à jwo Kirisita bilii, mpiimu pi jye na Kile jyii wuuni pyi ná funɲɔ ninƙin i ke. ⁷ Yii a báare pi á ná funɲɛɲɲi mu à jwo Kafoonji á yii jye na báare, yii àha li pyi mu à jwo sùpyire kann'á yii jye na báare mɛ. ⁸ Yii li cè na shin maha shin, mu na báare wà á yo, mu na báare may'á yo, Kafoonji sí n-pa sùpyire puni sàra si ntàanna ná pi kapyiɲkii niɲɛɲk'il'e.

⁹ Jùɲufeebii, yii mú pi ke, yii yii bilibii cùmu lemɛ jwɔ, yii àha ntanha pi na mɛ. Yii li cè na jùɲufoonji ninuɲi u jye yii ná pire jùɲɔ na niɲyini na ke, uru jye a sùpya pwɔ̀ɲɔ̀ sùpya na mɛ.

Dánafeebii kàshikwɔnyaayi kani

¹⁰ Nyɛ mpe mii sí n-bàra puru na ke, puru pu jye: yii a yii fàɲhe caa Kafoonji wwoɲeɛge e, uru fàɲh'à sàa pèe. ¹¹ Yii Kile kàshikwɔnyaayi puni le yiye na, bà yii si mpyi si jà tayyérege niɲɛɲɲe wwù, si Sitaanniɲi nàjwɔhɔ̀re karigii jùɲɔ̀ bɛ mɛ. ¹² Yii li cè, wuu ná mpíi pi jye kàshige na ke, sùpyii bà mɛ. Nƙa yaayi yi jye numpini i ná jùɲufente ná fàɲhafente ná kafente e diɲyɛɲi jùɲɔ̀ na nƙɛɛɛɲi mɛɛ na ke, wuu ná yire yi jye ku na. ¹³ Lire kurugo yii Kile kàshikwɔnyaayi puni lwɔ̀, bà yii si mpyi si jà kuru kàshige kwɔ̀n canmpege e mɛ, lire kàntugo yii begelenƙanni niɲɛɲni kurugo, yii i jà a kwɔ̀ro yii tayyérege e.

¹⁴ Lire e ke yii bégel'a yaha, yii i sèɲi pyi yii seepwɔ̀ge, yii i katiigii mpyiɲi pyi tɔ̀nnɔ̀ vaaɲntiɲe yii le yiye na. ¹⁵ Yyeɲiɲke ku jye na ntaa Jwumpe Nintanmpe cye kurugo ke, yii kuru pyi mu à jwo tanhanya yii tooyi na, bà yii si mpyi si jà jyére kàshige sige mɛ. ¹⁶ Yii dániyaɲi pyi yii tɔ̀nnɛ yabenƙe. Ná ur'e yii sí n-jà Sitaanniɲi nyahigii nage wogigii puni fùgo. ¹⁷ Zhwoɲi yii à ta Kile á ke, yii uru pyi yii tɔ̀nnɛ jùntonƙe. Kile

† 5:31 Zhenɛzi 2.24. Lire jwɔhe ku jye: «Lire kurugo nɔ̀ɲi ná u cwɔɲi sí n-wwɔ̀ sí mpyi shin ninƙin, nɔ̀ɲi ná u cwɔɲi shwɔ̀ɲɔ̀n'á yaa u jwɔ̀ mà tòro nɔ̀ɲi ná u sifeebii wuɲi na.» * 6:2 Ekizodi 20.12

† 6:3 Ekizodi 20.12

Munaani na kàshikwàṅṅwàṅni ndemu kaan ke, yii lire lwó, lire li nyε Kile jwumpe.

¹⁸ Yii a Kileṅareyi shiṅi puni pyi t̀erigii puni i, Kile Munaani nt̀egεṅi funṅke e, yii i ṅkwóro lire na. Yii raa Kile ṅáare u wuubii puni kurugo. ¹⁹ Yii a Kile ṅáare mii á mú, bà li si mpyi t̀ere o t̀ere e mii à na ṅwáge múgo Jwumpe Nintanmpe ṅjwuṅi mεε na ke, si jà raa pu kaṅwàṅni yu raa f̀iniṅi fyagara baa mε. ²⁰ Puru ṅjwuṅi kurugo Kirisita à mii t̀iṅε, puru kurugo mii nyε ỳr̀oyi na naha k̀asṅi i. Yii a Kile ṅáare mii á, bà mii si mpyi s'a pu yu pu jwuṅkanni na fyagara baa mε.

Jwumpe nizanmpe

²¹ Kyaa maha kyaa li nyε mii ṅ̀ṅṅ taan, ná nde mii nyε na mpyi ke, wuu nt̀annamacinmpworṅi Tisike sí n-sà cyire puni jwo yii á. Kafoṅi báarapyi ṅj̀cεṅṅε u nyε u wi. ²² Mii à li ỳrige li kurugo maa u tun yii á, nde li naha wuu k̀ampanṅke na ke, yii i lire c̀e, u u màban le yii e. ²³ Wuu Tuṅi Kile ná wuu Kafoṅi Yesu Kirisita u yyeṅiṅke ná tàange ná d̀aniyaṅi kan c̀inmpyiibii pun'á. ²⁴ Shin maha shin u à Kafoṅi Yesu Kirisita kyaa táan uy'á s̀eṅi na ke, Kile u ṅwá pire puni na, u u jwó le pi á!

Λετερηφι Πολι à tun Filipi kànhe dánafeebil'á ke Mpe yii à yaa yii cè mà jwo yii jyè λετερηφι funno jwumpe e ke

Filipi kànhe na mpyi Masedoni kùluni kànhe kà. Yahutuubii mpyi a nyaha wani με, pi mú bá mpyi a shiin ke kwò si nta nò pi Kile Jwumpe kàlabaga faanra με.

Tèni i Poli à sà Jwumpe Nintanmpe jwo wani ke, lire tooy'e pìl'à piye kan Yesu á maa mpyi dánafee (Kapyiinkii 16.11-40). Dánafeebii kurunke shiinbii fànha mpyi supyishinji sannji, Yahutuubii mpyi a nyaha pi e με. Lire kântugo u kùsheeni là tooy'e, fànhafeebil'à u cù a tò kàsunji i Jwumpe Nintanmpe njwuñji kurugo. Filipi dánafeebil'à yire lógo ke, maa wà tun ná bùnye yaay'í, u sà nkan u á kàsunji i. Nyε Poli à nge λετερηφι séme mà u yaha kàsunji i, maa fwù kan pi á. U jwump'à yyaha tíi ná funntange e, nkemu i dánafeebil'à yaa pi pyi yyefuge tèrigil'e ke.

Poli à li cya Filipi dánafeebil'á pi mbèñji yaha u kwòro pi ná piye shwòhòl'e. Yesu Kirisita à uye tírige pyinčkanni ndemu na ke, maa li cya pi á, pi piye tírige piy'á lire pyinčkanni na.

Cyelentiibii kafinivinibii pii mú na mpyi wani, pire la mpyi si fànha cyán dánafeebii na pi raa Yahutuubii saliyañji kurigii jaare. Pii sí na mpyi wani, pire mpyi na pi nyii karigii kanni pyi. Poli à nje yereyi kan dánafeebil'á mà taha cyire kapyaañji shuunninji na, bà pi si mpyi s'a piye kàanmucaa με.

Nge λετερηφι funno jwump'à li cyé na Filipi dánafeebii kyal'à táan Poli á sèe sèl'e.

Jwumpe tasiige

¹ Mii Poli ná Timòti, wuu pi nyε Yesu Kirisita báarapyii ke, wuu pi à nge λετερηφι séme, si nkan yii Kile wuubii ná yii kàanmucyafeebii ná tegefèebil'á, yii pi nyε Yesu Kirisita wwoñεεge e, Filipi kànhe e ke. ² Wuu Tunji Kile ná wuu Kafoonji Yesu Kirisita pi jwo yii na, pi i yyeyinške kan yii á.

Poli à li cyé Filipi dánafeebii na na pi kyal'à táan ur'á

³ Tère o tère e mii à sòñño yii kyaa na ke, mii maha fwù kan Kile á. ⁴ Mii aha a Kile jaare yii kyaa na tère o tère e ke, mii maha u jaare ná funntange e, ⁵ jaha na ye mà lwó ku tasiige e mà pa nò fo numε na, yii à mii tēge Jwumpe Nintanmpe njwuñji na.

⁶ Kilenji u à uru báarañji njcēñji sii yii e ke, mii à tēen ná l'e na u sí uru pyi yii e, zà nò u tēgeni na Yesu Kirisita cannuruge.

⁷ Mii à yaa mii u a sòññji lire sòññončkanni na yii kyaa na, jaha na ye yii kyal'à waha mii na sèl'e. Mà mii yaha kàsunji i, lire nyε με mà mii yaha mii u Jwumpe Nintanmpe báami maa pu pyàagii sénmεge na jcyère sùpyire na, Kile à jwo mii na maa uru báarañji ngemu kan mii á ke, yii à pyi mii wwoñεε uru báarañji i. ⁸ Kile yabilin'á li cè na bà Yesu Kirisita à wuu kyaa táan uy'á με, amuni yii kyal'à táan mii á sèe sèl'e.

⁹ Nde mii na jaare Kile á ke, lire li nyε, tàange ku nyε yii ná yiye shwòhòl'e ke, kuru k'a sù yyaha na, yii i yákilifente ná jcēñji sèe wuñji ta, ¹⁰ bà li si mpyi ndemu l'à yaa ná yii e ke, yii i lire cè με. Lire e yii sí n-pyi sùpyii mpiimu pi à tíi, maa mpyi tìgire cyaga baa, fo zà nò Yesu Kirisita cannuruge na ke.

11 Yii karigii puni sí raa n-pyi ntüinj funñke e ná Yesu Kirisita fânhe e. Lire li sí metange ná pèente taha Kile na.

Poli kàsuni njyìj'á Jwumpe Nintanmpe pyi p'á nò cyeye ninyahay'e

12 Mii cìnpyiiibii, mii la jye yii i li cè na kyaage k'á mii ta ke, kuru bá à pyi kañuñò mà shinnyahara pyi t'á Jwumpe Nintanmpe lógo. 13 Naha kurugo ye saanbwòhe pyenge shiinbii ná sùpyire sannte pun'á li cè na Kirisita kurugo pi à mii cù a pwò naha kàsuni i. 14 Lire e mii kàsuni njyìj'á kurugo, mpìi pi à dá Kafoonji Yesu na ke, pire ninyahara à piye waha Kile jwumpe njwuñi na sùpyir'á, fyagara baa.

15 Sèe wí, pìi maha Kirisita kyaa yu mii báarañi yìncyeye ná u jyipèenni na, ñka pìi maha u kyaa yu ná funvyinge e. 16 Pire maha uru báarañi pyi tàange funñke e, naha na ye pi à li cè na mii jye naha kàsuni i s'a Jwumpe Nintanmpe báami sùpyir'á. 17 Ñka mpìi pi jye na Kirisita kyaa yu ná mii báarañi yìncyeye e ke, pire funzòñjòre jye a jwò mē, pi maha lire pyi si nta là báara mii yyefuge na naha kàsuni i. 18 Ñka pi na lire pyi ná funñcenn'i yo, pi jye na li pyi ná funñcenn'i mà yo, mii kuro jye yire e mē. Kirisita kyaa na yu sùpyir'á mà kwò ke, lir'á mii funñke táan.

Là bá sí n-bàra mii funntange na, 19 naha na ye mii à li cè na yii Kileñarege ná Yesu Kirisita Munaani* fânhe sí cyire kawaagii kèenñe mpyi mii á, sí ta kuro. 20 Nde mii jye na sigili ná na zòmbilini puni i, maa na sòñjòre taha li na ke, lire li jye, mii sè n-sì n-sílege si raa Kirisita père ná naye puni i mē. Mii sí raa lire pyi fyagara baa bà mii à li pyi tajjaa fo mà pa nò nijnjaa na mē, ali li mēé ká sàa bê ná mii múnaani i.

21 Naha kurugo ye mii múnaani jye a taha yafyin na ñke ñiñke na Yesu Kirisita wwoñeēge kántugo na mē. Mii aha ñkwù, mii sí kuru wwoñeēge tònñi ta. 22 Ñka mii u mò shì na, kampyi lire sí n-jà mii pyi mii u báara ñiñcennē pyi sahanji, jye mii sàha naha a ninjwuyò cè mē. 23 Mii funñke na mii shwòhòli cyire jcyii kapyaaagii shuunninji shwòhòl'e. Mà kwù, maa mpyi ná Kirisita e, lire l'á táan mii á, lire tònñi mú u à pèe. 24 Ñka mii u pyi shì na, lire li sí n-pwòró yii á sèl'e. 25 Mii mú s'á tèn na lire e. Lire kurugo mii à li cè na mii sí tère pyi yii puni taan, si yii tēge, bà yii si mpyi s'a si yyaha na Kile kuni i ná funntange e mē. 26 Lire e mii aha núr'a kàre yii yyére tēni ndemu i ke, lire sí yii ñnyii yírigē Yesu Kirisita wwoñeēge e.

27-28 Ñka Jwumpe Nintanmpe p'á jwo Kirisita kyaa na ke, yii kapyiñkii pun'á yaa cyi yyaha tíi ná pur'e. Mii jye yii shwòhòl'e yo, mii laag'á tòn yii na yo, li tēgeni li jye mii u lógo na yii na wá a kwòro jwòmēē ninñkin na†, maa yii sòñjòre pyi ninñkin, maa yii fânhe pyi ninñkin báarañi na, mpìi pi jye na Jwumpe Nintanmpe tünni ke, bà yii fyagara baa wuubii si mpyi si pire sige lire na mē. Pire u kapyiñkil'á li cyèe na Kile sí pi shi bò, yii kapyiñkii s'á li cyèe na Kile sí yii shwò. Kile mú sí u à lire yaa, 29 naha na ye u à jwò yii na, maa yii pyi yii à dá Kirisita na, lire kanni bà mē, maa yii pyi yii à kyaala u kurugo mú. 30 Mpìi pi jye na Jwumpe Nintanmpe tünni ke, zhñji yii mpyi a nya mii u leni ná pire e, ná mii saha na u leni nume ke, uru zhñji shinj yii na leni nume.

2

Yii yiye tírigē Yesu Kirisita fiige

* **1:19** Yesu Kirisita Munaani ná Kile Munaani jye ninñkin. † **1:27-28** Pii maha jwo: «li tēgeni li jye mii u lógo na Kile Munaani cyē kurugo yii à kwòro jwòmēē ninñkin na.»

1 Nyε ná Kirisita à wuu tɛge wuu u màban leni wuye e, maa wuu zòmpyaagii taali tàange cye kurugo, maa wuu pyi wuu à wwò Kile Munaaani cye kurugo, maa wuu tɛge wuu à pyi nùnaarafee ná nùmpinɛfee, 2 lire e ke, yii yii sònɲore pyi nin̄kin, yii yiye kyaa táan yiy'á, yii bê yii i mpyi nin̄kin. Lire ká mpyi, mii funntange sí n-fúnɲo. 3 Yii àha raa yii karigii pyi ná yin̄cyεge e s'a yiye cyêre mε, n̄ka yii yiye t̄rige, yii yiye yaha pi sanmpii kântugo. 4 Yii àha raa karigii pyi yii yabilimp̄ii t̄ɔnn̄i kanni kurugo mε, n̄ka yii a cyi pyi pi sanmpii t̄ɔnn̄i kurugo mú.

5 Yii sònɲon̄kann'á yaa li pyi Yesu Kirisita wuuni fiige:

6 U ná Kile na nyε nin̄kin,

n̄ka u nyε a li lwó uye fun̄ɲ'i si fère sín kuru tayyérege na mε.

7 U à n̄en'a uye t̄rige, maa mpa mpyi sùpya, maa mpyi biliwe fiige.

Puru fun̄ɲke e

8 u à n̄en'a uye t̄rige,

maa Kile n̄wɔmεeni cû fo mà sà nɔ kwùɲi na,

kworokworocige n̄un̄'i u à kwû bá!

9 Lire kurugo Kile à u dùrugo sèe sèl'e,

mεge k'á fân̄ha tò m̄eyi puni na ke, maa kuru le u na,

10 bà n̄in̄yini yaayi ná n̄in̄ke wuyi ná n̄in̄ke n̄wɔhɔ wuyi puni

si mpyi s'a nin̄kure sínni Yesu mεge na

s'a u p̄ere,

11 si nt̄ɛn̄ li taan na

Yesu Kirisita u nyε Kafoon̄i mε.

Lire sí p̄eente taha Tufoon̄i Kile na.

12 Lire e ke mii nt̄aannamacin̄mpyiibii, pyin̄kanni na yii à mii n̄wɔmεeni cû mà mii yaha yii shwɔhɔl'e ke, mii m̄ée nyε mii nyε yii shwɔhɔl'e mε, yii là bàra tire n̄wɔmεecunte na. Kile à yii shwɔ báaraɲi n̄gemu mεe na ke, yii a uru pyi yiye nt̄irigen̄i fun̄ɲke e, yii i p̄eene taha u na. 13 Naha na yε Kile yabilin̄i u à fân̄he kan yii á maa uru báaraɲi mpyin̄i lage le yii e, bà u n̄yii wuuni si mpyi s'a mpyi mε.

14 Yii a yii karigii puni pyi jwun̄yahama ná n̄akaana baa, 15 bà yii si mpyi si nt̄ii si mpyi t̄igire cyaga baa, si mpyi Kile pyi, wà si tajwugo ta mpiimu na, dijn̄yeni sùpyire nimpeere shwɔhɔl'e mε. Yii b̄eenmp'á yaa p'a n̄i tire shwɔhɔl'e mu à jwo w̄orii. 16 Jwumpe Nintanmpe pu nyε na sh̄in̄i nin̄kwombaani kaan ke, yii raa puru yu pi á. Lire ká mpyi, Kirisita cannuruge, yii sí mii pyi mii u n̄un̄jirire ta. Lire sí li cyêe na báaraɲi nin̄gaɲi mii à pyi ke, uru nyε a pyi n̄un̄ɲo baa mε.

17 Yii li cè na uru báaraɲi mii nyε na mpyi yii d̄aniyaɲi kurugo ke, mii s̄ishange m̄ée ká mpyi na sí n-wu s̄araga fiige uru tooy'e, lire sí n-t̄aan mii i, mii sí n-pyi funntange e ná yii puni i. 18 Yii pyi kuru funntange e ná mii i mú.

Báaraɲi Tim̄oti ná Epaforoditi à pyi ke

19 Kafoon̄i Yesu ká n̄εε, li saha si m̄ɔ mε, mii sí Tim̄oti tun yii á, u u sà màban le yii e, u u yii ȳin̄kanni cè u pa jwo na á, lire sí màban le mii i.

20 Naha kurugo yε uru kanni baare e, sùpya nyε naha n̄gemu u na s̄on̄ni yii kyaa na mii fiige mε. S̄eɲi na, u na s̄on̄ni yii kyaa na. 21 Pi sanmpii puni na n̄k̄ore piy'á. Yesu Kirisita á, bà pi nyε na n̄k̄ore mε. 22 N̄ka Tim̄oti wi ke, yii à li cè na u à li cyêe na u na nyε báaraɲi nin̄c̄en̄ɲe. U à mii t̄εge Jwumpe Nintanmpe n̄jwuɲi na, bà pyá maha u tu t̄εge báara na mε. 23 Lire kurugo mii karigii sí n-cw̄ɔn̄n̄ɔ n-yaha cyage n̄kemu i ke, mii aha bú kuru cè, mii

sí n-tíi u tun wani yii yyére. ²⁴ Mii mú s'à tèn ná l'e, Kafoonji ká ɲεε, li saha sì mɔ mε, mii yabiliɲi sí n-sà n-fworo yii na.

²⁵ Mii cìmpworonji ná mii báarapyiɲεεɲi Epaforoditi wi ke, u à mii tège zhìleni na Kile Jwumpe yyaha yyére zhèɲi kurugo. Yaayi kani li mpyi mii na ke, yii à u tun ná yire e naha mii yyére. Numε mii à li lwó naye e si u núrũɲɔ ntũugo wani yii yyére. ²⁶ Naha kurugo ye u la mpyi a sii si sà fworo yii puni na. Tèni i u à lógo na yii à uru yampe kyaa cè ke, li mpyi a waha u na. ²⁷ Sèɲi na, u mpyi a yà fo na ɲko raa ɲkwúu. Nka Kile à ɲũnaara ta u na. U kanni na bà Kile à ɲũnaare ta mε, u à ɲũnaara ta mii na mú, bà li si mpyi yyetanhare tà hà ɲkwó mbàra mii yyetanhare na mε. ²⁸ Lire kurugo mii à wyèrε na ɲko si u tũugo yii yyére, bà li si mpyi yii aha núr'a u ɲya, li i yii funɲyi táan, là si fworo mii funmpεεnre e mε.

²⁹ Lire e ke u aha bú nɔ wani yii yyére, yii i u ɲũɲɔ bê ná funntange e Kafoonji Yesu wwoɲεεge kurugo. Yii à yaa yii a pèente tare nte sũpyire shiɲi na. ³⁰ Naha kurugo ye Kirisita báaraɲi kurugo, u mpyi na ɲko si mpôɔn u múnaani i. Kàmpyi yii mpyi naha mii taan, báaraɲi yii mpyi na sí raa mpyi mii á ke, u à uye kan ur'á fo na ɲko si mpôɔn u múnaani i.

3

Yesu kurugo Poli à kàntugo wà yaayi puni na

¹ Nyε mii cìmpyiibii, yii pyi funntange e Kafoonji kurugo. Jwumpe mii à fyánha a jwo yii á ke, mii si n-sii n-kánha si puru ninumpe taha yii á mε. Puru pu si yii pyi yii kwóro kuni niɲcenni i.

² Mpii pi maha báaraɲe pyi ke, yii a yiye kàanmucaa pire na, pi à pi mu à jwo pwuun, pi maha sòɲɲi na ɲkwòɲɲi u maha sũpyaɲi pyi u à pyi Kile sũpya, yire sí nyε sèe mε. ³ Wuu pi nyε na Kile pèrε Kile Munaani fànhe cye kurugo, maa dá Yesu Kirisita na maa wuye pèe ná u kani i ke, wuu pi nyε Kile sũpyiibii sèe wuubii. Wuu nyε a wuu sòɲɲɔre taha sũpyire làdaabii karigii na mε.

⁴ Kàmpyi sũpyire làdaabii karigii mpyi ná kaɲwòɔni i, mii yabiliɲi mpyi na sí na sòɲɲɔre taha cyi na. Wà mée ká nta u u sòɲɲi na tànga na nyε ur'á mà u sòɲɲɔre taha cyire làda karigii na, tànga na nyε mii á mà tóro urufoo na. ⁵ Naha kurugo ye mii zini canmpyiibaatanrewuuni, pi à mii kwòɲ, Izirayeli shiɲi sũpya u nyε mii, maa mpyi Benzhamà tũluge shin. Mii à sii Eburu, mii mpyi na MusaSaliyaɲi kurigii ɲaare mà tàanna ná Farizhεεnbii tonkuni cyi jwuɲkanni i. ⁶ Mii mpyi a sàa naye pwó lire na fo mii mpyi maha dánafeebii kyérege. Tígire cyaga nyε a mpyi mii na Saliyaɲi kàmpanɲke na mε.

⁷ Mii mpyi na tòɔn taa cyire karigil'e, ɲka Kirisita kurugo, tòɔn saha nyε cyi na mii á mε. ⁸ Mà mii Kafoonji Yesu Kirisita cè, yafyin nyε a sàa ɲwó mà lire kwò mii á mε. Uru kurugo mii à kàntugo wà yaayi puni na. Yaayi pun'à pyi mii á mu à jwo kafuntuɲɔ bà mii si mpyi si Kirisita ta mε.

⁹ Mà mii yaha ná u e, li saha nyε na ntíri mii funɲ'i na Saliyaɲi kuni ɲaaraɲi cye kurugo mii à tíi mε. Nka mii à dá Kirisita na ke, lire cye kurugo Kile à jwo na mii à tíi. Dániyaɲi cye kurugo Kile maha jwo na sũpyaɲ'à tíi. ¹⁰ Nde mii na ɲcaa ke, lire li nyε mà Kirisita yal'a cè, fànhe k'à u pyi u à ɲè a fworo kwũɲi i ke, si kuru ta mú, yyefuge k'à u ta ke, si jyé kur'e mú, pyiɲkanni na u à uye tírige maa ɲkwú ke, si lire pyiɲkanni lwó mε. ¹¹ Cyire puni lage nyε mii na, bà Kile si mpyi si mii ɲè ɲjige kwũɲi i mε.

Wuu wuye waha wuu u tafɛere fê a nɔ ti tɛgeni na

¹² Li nyɛ mu à jwo mii à na karigii pyi a nɔ cyi tɛgeni na maa cyi tɔɔnɔi ta, lire nyɛ mɛ mà pyi tìgìre cyaga baa mɛ. Ali numɛ, mii à yyaha le tafɛere na, bà mii si mpyi si mpyi Yesu Kirisita fiige mɛ. Lire kurugo Yesu Kirisita à wuu cwɔɔnr'a pyi uye wuu. ¹³ Mii cɔnmpyiibii, mii nyɛ a jwo na mii à ti tɔɔnɔi ta a kwɔ mà de, nka kyaa ninɔin li nyɛ mii funɔ'i, lire li nyɛ: karigii cyi à tɔr'a kwɔ ke, mii nyɛ na cyire kàanmucaa mɛ, nde li nyɛ mii yyaha yyére ke, lire mii nyɛ na jcaa ná na cyeyi shuunnɔi i tafɛere e. ¹⁴ Mii à naye waha tire tafɛere vɛnɔi na, fo si sà nɔ ti tayyérege na, bà mii si mpyi si ti tɔɔnɔi ta mɛ. Uru tɔɔnɔi kurugo Kile nyɛ na wuu yiri nɔnyɔi na Yesu Kirisita cyɛ kurugo.

¹⁵ Lire e ke Kile Jwumpe à tatɛngɛ wwû wuu mpiimu zɔmpyaagil'e ke, wuu sɔnɔnɔkanni l'à yaa li pyi lire. Yii wà ha nta ná sɔnɔnɔre tabɛr'e, Kile sí yi yyahe fɔinɔe n-cyêe urufoo na. ¹⁶ L'aha mpyi pyinɔkanna o pyinɔkanna na, Kile kuni i yii nyɛ fo mà sà nɔ numɛ na ke, yi kwôro lire kuni i.

¹⁷ Mii cɔnmpyiibii, yii puni jaaraɔkann'a yaa li pyi mii wuuni fiige. Mpii pi na jaare wuu jaaraɔkanni na ke, yii a pire pyinɔkanni taanni. ¹⁸ Jwumpe p'à jwo na Kirisita à kwû kworokworocige na ke, pii na nyɛ wani yii shwɔhɔl'e, pire kapyinɔkil'à li cyêe na pi na puru jwumpe tûnni. Mii à fyânha a yi jwo yii á, nka numɛ mii mɛesuwunɔi saha sí núru yi taha yii á. ¹⁹ Pire canmpyaagii ká nkwò, Kile sí pi shi bò, jaha na ye pi à pi mùntanma karigii funɔ lwó mà tòro Kile na. Karigii cyi sí pi sílege ke, pi maha piye pèe ná cyire e. Dɔnyɛnɔi karigii kanni cyi à pi yyaha jî.

²⁰ Nka wuu pi ke, wuu pyenge na nyɛ nɔnyɔi na Kile yyére. Wuu na wuu Kafoonɔi Yesu Kirisita sigili, uru u nyɛ wuu Shwofooɔi. U sí n-yîri wani si mpa. ²¹ U aha bú mpa, u sí wuu cyeere fânha baa woore kɛennɔe mpyi cyere nisinana u woore fiige ná u sífente e, tire ntemu ti sí yaayi puni pyi yi kúu u á ke.

4

Poli à sɔnɔnɔkanni ninɔennɔi cyêe dánafeebii na

¹ Nyɛ mii ntàannamacinmpyiibii, mii la à sɔi si núru yii jya. Mii funɔk'a táan yii kurugo, yii à mii jùŋke yîrige. Mii ntàannamacinmpyiibii, yeyɛyi mii à kan yii á numɛ ke, yire kurugo, yii kwôro Kafoonɔi Yesu wwojɛge e.

² Mii na li jáare Evodi ná Sɛntisi á, pi i bê ninɔin na, pi i nkwôro Kafoonɔi wwojɛge e. ³ Mu u nyɛ mii báaraɔnyɛnɔi sèe wunɔi ke, mu wi ke, mii à li cya mu á, ma a mpii cyeebii shuunnɔi tɛge, jaha na ye pi à fère sín ná mii i, ka wuu u Jwumpe Nintanmpe jwo sùpyir'a, mà bâra Kilema ná wuu báaraɔnyɛebii sanmpii mɛyi y'à séme shɔi ninɔkwombaani tafeebii mɛyi tasemge e ke.

⁴ Yii pyi funntange e Kafoonɔi kurugo tɛrigii puni i. Mii sí yi taha yii á sahanɔi, yii pyi funntange e. ⁵ Yii sùpyire puni yaha pi li cè na yii na nyɛ jùmpinɔfee. Kafoonɔi nyɛ yii nkere na. ⁶ Yii àha zii kyaa tɛge yiye funɔ pɛn mɛ, nka yaaga maha yaaga kyaa ku nyɛ yii na ke, yii kuru cya Kile á, yii i u jáare sèl'e, yii i fwù kan u á. ⁷ Lire ká mpyi, yeyinɔke Kile maha nkaan ná k'à tòro sùpyanɔi sɔnɔnɔkanni taan ke, kuru sí n-kwôro yii zɔompɔi ná yii sɔnɔnɔre na Yesu Kirisita wwojɛge e.

⁸ Nyɛ mii cɔnmpyiibii, jwumpe nizanmpe mii sí n-jwo yii á ke, puru pu nyɛ mpe: kyaa maha kyaa li nyɛ sèe ke, pèente na ntaa kyaa maha kyal'e ke, kyaa maha kyaa l'à tíi ke, kyaa maha kyaa l'à fɔinɔe ke, kyaa maha

kyaa l'à táan Kile á ke, kyaa maha kyaa l'à yaa l'a mpyi ke, kyaa maha kyaa l'à jwɔ ke, kyaa maha kyal'e sùpya sí n-jà ñkèe ta ke, yii a sônñi cyire karigii shiñi na. ⁹ Mii à yii taanna karigii ñcyiimu na, ka yii i ñcyiimu ta, maa ñcyiimu lógo mii jwɔ na ke, mà bàra yii à mii ñya ñcyiimu tapyige e ke, yii a cyire pyi. Lire ká mpyi, Kilenji u maha yyeñjke kaan ke, uru sí n-pyi ná yii e.

Poli à fwù kan Filipi shiinbil'á pi bùnyε yaayi kurugo

¹⁰ Mii funntanga wun'á fwù kan Kafoonji á sèl'e, ñaha na yε yii à li cyêe mii na sahanji na yii na sônñi mii na. Yii mpyi a fyânha na sônñi mii na, ñka pyiñkanna ñyε a mpyi yii á si mii tégε mε. ¹¹ Yaaga kurugo bà mii ñyε na yi yu mà dε, ñaha na yε yaaga na ñyε mii á yo, yaaga ñyε mii á mà yo, cyire puni maha bê mii á. ¹² Fòñke e yo, yaarafente e yo, mii à naye pyiñkanni cè. Pyiñkanna maha pyiñkanna na mii à sù cyaga maha cyag'e ke, lire maha bê mii á. Yalyire na ñyε mii á yo, mii na ñyε katege e yo, yaarafente e yo, yaare kuñji i yo, mii à tée cyire puni na. ¹³ Kirisita à fânhe ñkemu kan mii á ke, kuru ku maha mii pyi mii u jñi cyire karigii puni na. ¹⁴ Ñka lire ná li wuuni mú i, yii à mii tégε mii yefuge tēni i, yii à kacεnne pyi.

¹⁵ Yii Filipi shiinbii pi ke, yii à li cè na tēni i mii à yîri Masedoni kùluni i mà pa Jwumpe Nintanmpe ñjwuñji jwɔ cù ke, yii baare e, dánafeebii kurunke kabεε ñyε a cye le mii á na báarañji i mε. Yii à tòn ta mii báarañji i, maa mii tégε ná yii cyeyaayi i. ¹⁶ Ali mà mii yaha Tesaloniki kànhe e, yaayi kuñji u mpyi mii na ke, yii kanni pi à yire tùugo mii á fo tooyo shuunni.

¹⁷ Li ñyε mu à jwo yii cyeyaayi yà kurugo mii ñyε mà dε, ñka mii la ku ñyε Kile si jwó le yii á, yii cyeyaayi ñiñkanyi kurugo. ¹⁸ Yaayi puni kyaa li mpyi mii na ke, yii à là taha yire na mà kan Epaforoditi u à pa ñkan mii á. Numε mii funñk'á ñiñε, ñaha na yε yaaga kuu saha ñyε mii na mε. Yir'à pyi mu à jwo sáraga nùguntanga wogo ñkemu na Kile à ñεε ke. ¹⁹ Mii Kilenji sí yii màkwuñwɔyaayi puni kan yii á mà tàanna ná u yaarafente tégεε baa woore e, Yesu Kirisita kurugo. ²⁰ Pèente ti taha wuu Tuñji Kile na fo tèkwombaa. Amiina!

Fwùñji nizanñji

²¹ Yii Kile wuubii puni ñiñkin ñiñkin shéere Yesu Kirisita wwoñεεge e. Cìmpyibii pi naha naha ná mii i ke, pir'à yii shéere. ²² Kile wuubii puni pi ñyε naha ke, pir'à yii shéere. Ñka mpìi pi ñyε na báarañji pyi Ìrɔmu saanbwøhe Sezari pyεnge e ke, ñcyi bá a taha pire u fwùñji ñiñkannji na.

²³ Kafoonji Yesu Kirisita u jwɔ yii na, u u jwó le yii á.

Letereŋi Poli à tun Kòlòsi kàñhe dánafeebil'á ke Mpe yii à yaa yii cè mà jwo yii jyè letereŋi funḡo jwumpe e ke

Poli wwoŋereŋi Epafurasi u à Jwumpe Nintanmpe jwo Kòlòsi kàñhe e, ka pìi si piye kan Yesu á. Poli yabilinji nyè a nò wani kuru kàñhe na me, ŋka u mpyi maha Kile jáare pire dánafeebil'á, ali mà u yaha kàsunji i.

Nyè mà Poli yaha kàsunji i, Epafurasi à kàr'a sà yi jwo u á na cyelentiibii kafinivinibii pìi na wá na nyàhaŋgurugunji pyi dánafeebii shwòhòl'e Kòlòsi kàñhe e. Pire kafinivinibii mpyi na dánafeebii jùnyì tare, mà lire jùŋke pyi na pi nyè na pi yalyire ná pi kataangii karigii cwòonre mà tàanna ná Yahutuubii làdaabil'e me, na pi nyè na Kile mèlèkèebii père me.

Nyè Poli à yire lógo ke, ka li i u funḡo pèn. Lire e u à ŋge letereŋi sém'a tun Kòlòsi kàñhe dánafeebil'á maa pi funḡo cwo Yesu Kirisita fànhe na, maa li cyèe pi na na Yesu Kirisita à fànha tò mèlèkèebii na. Uru cye kurugo, Kile à pi dá. Yesu ká mpyi ná ŋgemu i ke, urufoo saha nyè a yaa u a Kile mèlèkèebii père me.

Lire e Poli à li cyèe pi na na pi kàntugo wà dɔnyenji nyii karigil'á, bà pi kyaa si mpyi si ntáan pi jùŋufoonji Yesu á me, pi a yàfani piye na, pi i piye kyaa táan piy'á, mpìi pi nyè pi nyè Kile kuni i ná pi e me, pi i jwunḡanna cè ná pire e.

Poli à Kòlòsi dánafeebii shéere

¹ Mii Poli u nyè Yesu Kirisita tùnntunḡo mà tàanna ná Kile nyii wuuni i ke, mii ná wuu cìmpworonji Timòti, ² u à ŋge letereŋi tun Kile wuubil'á Kòlòsi kàñhe e. Yii pi nyè wuu cìmpyiibii pi à taha Kirisita fye e tèrigii puni i ke, wuu Tunji Kile u jwò yii na, u u yyeŋinḡe kan yii á.

Poli à fwù kan Kile á Kòlòsi dánafeebii kyaa na

³ Nyè tèrigii puni i wuu aha a si raa Kile jáare yii kyaa na, uru ŋgemu u nyè wuu Kafoonji Yesu Kirisita Tunji ke, wuu maha u shéere, ŋaha na ye ⁴ pyinḡanni na yii à dá Yesu Kirisita na ke, ná pyinḡanni na Kile wuubii puni kyal'à táan yii á ke, wuu à yire lógo. ⁵ Yii à yii sòŋḡore taha yaage ŋkemu na, ná yii sí kuru ta nìnyinji na ke, kuru ku nyè yii dányanji ná yii tàange jùŋke. Jwumpe Nintanmpe pu nyè sèenji, ná p'à fyànha a nò yii na ke, pur'à ku kyaa jwo. ⁶ Puru jwump'à nò dɔnyenji puni na bà p'à nò yii na me, p'à yasere pyi, maa mpúgo. Pu na lire pyi yii shwòhòl'e mú, mà lwó yii à Kile kacenni kyaa lógo, maa li cè sèe sèl'e ke. ⁷ Wuu ntàannamabaarapyinḡereŋi Epafirasi à yii kála yire cyeyi na. Kirisita báarapyi nɔcennḡe u nyè u wi yii shwòhòl'e. ⁸ Kile Munaani à tàange ŋkemu le yii e ke, u à kuru kyaa jwo wuu á.

Poli na Kile jáare Kòlòsi dánafeebii kyaa na

⁹ Lire l'à li ta, mà lwó canḡke wuu à yii kyaa lógo ke, wuu na Kile jáare yii à tèrigii puni i. Wuu na u jáare, nde u la nyè yii a mpyi ke, bà yii si mpyi si lire sènmegè jcè me. U u yákilifente kan yii á, bà yii si mpyi s'a u karigii jaa s'a jcwúu me. ¹⁰ Lire e yii toronḡanni sí Kafoonji Kile wuuni lwó, s'a u nyii wogigii kanni pyi, s'a kacennḡkii shinji puni pyi, s'a sì yyaha

na Kile jɛ̀ɛ̀ni i. ¹¹ Kile Siɛ̀ni Punifoo sí raa fà̀nhe kaan yii á, bà yii si mpyi si yii kalen̄kii puni kwù ná funntange ná fun̄niɛ̀ke e mɛ̀.

Kirisita jye d̄inyɛ̀ni puni jù̀ɛ̀ na

¹² Yaayi Tufoon̄i Kile à yaha u b̄ɛ̀ɛ̀nmpe e n̄iɛ̀ni na, u wuubii mɛ̀ɛ̀ na ke, yii a fwù kaan u á yire kurugo, jaha na ye u à yii le yire tafeebil'e. ¹³ U à wuu dir'a yige numpini fà̀nhe e mà le u Jyan̄i saanre e, uru ɛ̀gemu kyaa l'à táan u á ke. ¹⁴ Uru cye kurugo Kile à wuu jù̀ɛ̀ wwu kapegigi bilere e, maa cyi yàfa wuu na.

¹⁵ Uru u jye Kilen̄i n̄iɛ̀yambaan̄i n̄an̄jan̄i,

uru u à fà̀nha tò Kilen̄i yayaayi puni na,

¹⁶ jaha na ye uru cye kurugo Kile à d̄inyɛ̀ni yaayi puni dá,

n̄iɛ̀ni wuyi ná j̄iɛ̀ke wuyi,

yaayi n̄iɛ̀yayi ná n̄iɛ̀yambaayi,

mu à jwo j̄e yi jye saanre ná kafente ná jù̀ɛ̀fente ná fà̀nhafente e ke, yire yaayi pun'à dá u cye kurugo, maa dá u mɛ̀ɛ̀ na.

¹⁷ Uru u jye yaayi puni yyaha na, uru cye kurugo yaayi pun'à yiye cù.

¹⁸ Uru u jye dánafeebii kurun̄ke jù̀ɛ̀ke*.

Kuru na jye sù̀pyan̄i cyeere fiige,

uru u jye kuru tasiige,

jaha na ye uru u à pyi shincyiwe mà j̄ɛ̀ a fworò kwùni i.

Lire na, u à yyahayyeren̄i lwó karigii puni i.

¹⁹ L'à táan Kile á, cyeyi puni yi jye ur'e ke, na yire yi pyi u Jyan̄i i.

²⁰ Uru cye kurugo Kile à mb̄ɛ̀ni cya ná yaayi puni i.

Sìshange u à wu kworokworocige na ke,

ná kur'e Kile à yyej̄niɛ̀ke kan j̄iɛ̀ke ná n̄iɛ̀ni yaayi pun'à.

²¹ T̄ɛ̀cyiini i, yii s̄on̄j̄oɛ̀re ná yii kapyiɛ̀n̄kii mpyi a li cyêe na yii laage mpyi a t̄on̄ Kile na, maa mpyi u z̄amp̄ɛ̀nmii. ²² Nka u Jyan̄i à pa mpyi sù̀pya maa ɛ̀kwù. U kwùni cye kurugo, Kile à yii ná uru shw̄ɔ̀h̄on̄i yal'a j̄w̄ɔ̀. Lir'à pyi bà Kile si mpyi si yii fw̄ɔ̀nr̄ɔ̀ baa wuubii ná yii tigire baa wuubii yaha yii yyére u yyahe taan si j̄ɛ̀ɛ̀ yii na mɛ̀. ²³ Nka fo yii aha yiye pw̄ɔ̀ Kile kuni i, maa tayyérege n̄iɛ̀c̄ɛ̀n̄ɛ̀ wwu, yaage na yii s̄on̄j̄ɔ̀r'á taha n̄iɛ̀ni na ke, maa mpyi yii jye a fun̄j̄ wwu kuru na mɛ̀. Kuru yaage kyaa Jwumpe Nintanmpe jye na yu. Yii à pu lógo, p'à jwo j̄iɛ̀ke sù̀pyire pun'à mú. Puru jwumpe j̄jwun̄i kurugo, Kile à mii Poli pyi u báarapyi.

Poli na zh̄iɛ̀ni leni dánafeebii kurugo

²⁴ Jye mii c̄in̄mpyiibii, yyefuge e mii jye naha numɛ̀ yii kurugo ke, kur'à táan mii i, jaha na ye Kirisita ná dánafeebii kurun̄k'á kw̄o kuru yyefuge e fo mà sà n̄ɔ̀ t̄eni là na, mii sí na n̄azhan̄i pyi kur'e, bà dánafeebii kurun̄ke si mpyi s'a sì yyaha na mɛ̀. ²⁵ Mii à pyi dánafeebii kurun̄ke báarapyi, Kile u à mii yaha uru báaran̄i na yii á. Mii à yaa mii u Kile jwumpe puni jwo yii á. ²⁶ L'à m̄ɔ̀, puru jwumpe mpyi a ɛ̀w̄ɔ̀h̄ sù̀pyire puni na, ɛ̀ka numɛ̀ p'à jwo a n̄ɔ̀ Kile sù̀pyiibii na. ²⁷ U la mpyi si lire kan̄w̄ɔ̀h̄on̄i nisinani nimbwooni cyêe supyish̄ni puni na. Lire kan̄w̄ɔ̀h̄on̄i li jye: Kirisita jye yii e, lire l'à yii pyi yii à t̄ɛ̀n ná l'e na yii sí n-pyi shinbwo Kile yyére. ²⁸ Wuu na Kirisita kyaa yu sù̀pyire pun'à, marii pi yeɛ̀ge maa pi kálali ná yákilifente e, bà pi si mpyi si f̄un̄j̄ Kile kuni i, Kirisita wwoj̄ɛ̀ge cye kurugo mɛ̀. ²⁹ Lire

* **1:18** Pii maha jwo: «dánafeebii kurun̄ke jù̀ɛ̀ na».

kurugo mii nye na báaraŋi pyi. Kirisita à fânhe ñkemu kan mii á ke, ná kure e mii na zhìŋi leni. Kuru fânhe ku maha síŋi kaan mii á.

2

¹ Zhìŋi mii na leni yii ná Lawodisi dánafeebii kurugo, mà bàra mpìi pi nye pi sàha ñkwò a mii nya a nya me, mii la nye yii i li cè na ur'à waha a tòro. ² Mii na uru zhìŋi leni si màban le yii ná pire puni i, yii i yiye kyaa táan yiy'á cìmpworoge ñgwòŋi funŋke e, yii i yákilifente shìŋi puni ta, yii i Kile kaŋwòhòni cè, lire li nye Kirisita. ³ Ur'e nàfuuŋi niŋwòhòŋi nye mu à jwo yákilifente ná ñcèŋi. ⁴ Mii na puru yu bà yii si mpyi si yiye shwò kàyituwògore jwufeebii na me. ⁵ Mii laage mée ká ntòon yii na, mii nye yii taan sòñŋore e. Mii funntanga wu u nye, ñaha na ye yii karigii puni sogolonkann'à ñwò yiye shwòhòl'e, yii s'à taha Kirisita fye e ná funŋò niŋkin i.

Yii aha mpyi ná Kirisita e, yii nàzhan à fworo yasunŋyi i

⁶ Nye bà yii à ñen'a Yesu Kirisita pyi yii Kafoonŋi me, yii kwòro kuru wwoŋeege e ná u e. ⁷ Bà cige ndire maha mpyi ñŋke e, ñŋk'a sì wá na ku ñwò caa me, lire pyiŋkanni na, yii ndire le Kirisita wwoŋeege e, bà yii si mpyi s'a si yyaha na Kile kuni i, bà yii à taanna li na me. Mà bàra lire na, yii fwùŋi niŋkanŋi u yyaha u á.

⁸ Yii a yiye kàanmucaa, yii àha ñkwò yiye yaha ñwòtanyifeebii pi yii ñwò fáanŋa a cù me. Pi jwumpe nye kafinara, Kile e bà p'à fworo me. Pu nye ñùŋò baa, maa yyaha tíi ná làdaabii karigii ná diŋyeŋi yasunŋyi i, yire ná Kirisita sí nye kunul'e me. ⁹ Kirisita u à pyi sùpya ke, yaayi puni yi nye Kilenŋi sèe wuŋi i ke, yire puni na nye u e. ¹⁰ Yaaga maha yaaga ku nye ná ñùŋufente ná sífente e ke, u à fànha tò yire puni na. Yii ná uru wwoŋeege cye kurugo, yii à yaayi puni ta mà yii funŋyi ñŋe. ¹¹ U wwoŋeege cye kurugo mú, yii à kwòŋ, lire nye a li cyêe na sùpya u à yii cyeere cyage kà kwòŋ me. Ñka u à yii sòñŋopeere kwòŋ a láha yii zòompii na. ¹² Yii à batize ke, l'à pyi mu à jwo yii à le fanŋke e ná Kirisita e maa ñè ná u e maa mpyi ná u e wwoŋeege e. Lir'à pyi dániyaŋi cye kurugo Kile sífente e. Tire sífente t'à Kirisita ñè a yige kwùŋi i. ¹³ Yii mpyi mu à jwo kwùu, ñaha na ye yii kapegigii ná yii sòñŋopeere mpyi na sàha ñkwò a láha yii na me, ñka Kile à shì ñivòŋŋò kan yii á ná Kirisita e, maa yii kapegigii puni yàfa yii na. ¹⁴ Tìgire ná kapegigii cyi mpyi a sém'a yaha wuu yyaha na, na wuu à Saliyaŋi kèege ke, Yesu Kirisita kwùŋi kworokworocige na, lir'à cyire puni shi bò. L'à pyi mu à jwo uru sémèŋ'à kwòro kworokworocige na. ¹⁵ Uru kwùŋi cye kurugo, yaayi yi nye numpini i ná ñùŋufente ná sífente e ke, Kile à yire fânhe shwò yi na, maa yi sílege, maa yi pyi yawiige diŋye puni nyii na.

¹⁶ Lire e yii àha nùru ñee sùpya u a yii la wwù yii yalyire ná yii yabyere làdanŋi ntiimbaanŋi na me. Yii mú àha ñee pi a yii la wwù kataanni canŋyi ná yivònni ná canŋŋke làdanŋi ntiimbaanŋi na me. ¹⁷ Cyire karigii puni mpyi kàntugo yyéere wuuni nimbwooni nimpani nàŋjanŋi. Yesu Kirisita kyaa li, u à fànha tò nàŋjanŋi na, uru u nye sèenŋi puni. ¹⁸ Mpìi pi na yà yu yii Kile pèenŋkanni na ke, yii àha raa pire kàanmucaa me, ñaha na ye mà piye tìrige maraa mèlèkèebii père, lire l'à táan pi á. Pi ñwòyi na pi à piye tíŋe, maa piye pèl'a tòro, mà tàanna ná pi sòñŋŋkanni i. ¹⁹ Pi saha nye a piye pwo Yesu na me, uru sí u nye ñùŋke, mà li ta cyeere ká a ñcáa yaage ñkemu na ke, ñùŋke

ku maha kuru kan t'á. Nùŋke ku maha yatanzogompe ná kapaanre pyi cyere ninŋkin, Kile sí u maha tire cyeere lyεge.

²⁰ Nyε yii à kwû ná Kirisita e ke, yii nàzhan à fworò ŋke jùŋke yasunŋyi i. Yii kuro saha nyε yi kafuunŋkil'e mε. Lire e ke yii àha nùru nyε pi fànhe cyán yii na nyii karigil'e mε: ²¹ «Ma hà nde lwó mε, li nyε a pwo mε. Ma hà nde néenε mε, li nyε a pwo mε. Ma hà mpwònd nde na mε, li nyε a pwo mε.»

²² Cyire kafuunŋkil'à yyaha tí ná yaayi njemu i ke, yi shùŋi nyε a nyaha mε. Yalyire nintiire ti nyε ti ti, t'aha lyí a kwò, yi maha ŋkwò. Sùpyiibii yabilimpíi njjaanŋii cyi nyε cyi cyi, cyi nyε a lwó a pwo Kile kuni na mε.

²³ Pii na sònni na cyire karigii na nyε nyε, naha kurugo yε cyi na yu Kile pèenŋkanni ná sùpyanŋi uye ŋkyèregenŋi kyaa na. Mà li ta, kaŋwòo nyε cyi na mε, sùpyire maha tiye père ná cyi e, Kile bà pi nyε na mpère ná cyi e mε.

3

Toronŋkanni ninjyeeeni ná nivònni kani

¹ Ná yii s'à jè a fworò kwùŋi i ná Yesu i, lire e ke, sèeyaayi yi nyε ninjyini na, cyage e Yesu à tèn Kile kànŋe cyεge na ke, yii a yire caa. ² Yii a sònni kanna ninjyini sèeyaayi na, yii i jùŋke wuyi yaha wani. ³ Naha na yε yii à kwû maa jè, yii shifònmii wuu pi à tèn ná Kirisita e Kile yyé. Uru shifònni na nyε kyaa ndemu li nyε li nyε na paa mε. ⁴ Kirisita u à shifònni kan yii á ke, u aha a si nya canŋke ŋkemu i ke, yii sí nya ná u e u sinampe e.

⁵ Lire e ke yii yii zòmpiibii bò, mu à jwo kaŋwòhòyi ná jacwòore shiŋi puni ná yaayi lapege ná funmbwòhe, kuru ná kacyzunni mú à tàanna. ⁶ Mpii pi nyε pi nyε na Kile père mε, cyire karigii shiŋi cyi maha Kile lùuni pyi l'à yíri pire taan. ⁷ Tèecyini i, yii mpyi na ntùuli cyi kurigil'e, yii mpyi cyire kapegigii cye e. ⁸ Nka numε, lùyirini ná lùpèenni ná pege, yii cyire karigii puni yaha. Cyàhigii, lire nyε mε silege baa jwumpe pà tufiige nyε a yaa p'a fworò yii jwòyi i mε. ⁹ Yii àha nùru raa fini yiye na mε, naha kurugo yε yii à fworò yii lyempe e, maa yii kapyiŋjyεgigii yaha. ¹⁰ Yii a zòmii nivònmii lwó, yii à pyi sùpyii nivònmii, maa mpyi yii Davoonŋi málwòrò, si u cè sèl'e. ¹¹ Lire kurugo yii à pyi Yahutuu yo, yii à pyi shiŋi wabere yo, yir'à fworò y'e, yii à kwònd yo, yii nyε a kwònd mà yo, yir'à fworò y'e, yii à pyi kànbwòhashiin yo, yii à pyi nyεgèrwbòhashiin yo, yir'à fworò y'e, yii à pyi bilii yo, yii nyε a pyi bilii mà yo, yir'à fworò y'e. Nde li nyε na wíi ke, lire li nyε: Kirisita kyaa l'à jwo ke, uru u nyε yaayi puni jùŋo na, maa mpyi wuu puni i.

Dánafeebii wwònyεge kani

¹² Nyε ná Kile s'à yii cwònrò, maa yii pyi uye wuu, maa yii kyaa táan uy'á, lire e yii a nùnaara taa yiye na, yii raa sùpyigire pyi ná yiye e, yii i yiye tírige yiy'á, yii i mpyi nùmpinεfee ná lùtaanfee, ¹³ yii i yii karigii kwú yiye e, yii raa yii kapyiŋkii yàfani yiye na. Wà ha wurugo wà á, yii i puru jwo a kwò feefee, bà Kafoonŋi Yesu à yii ná uru shwòhòlò wogigii kwò feefee mε. ¹⁴ Mà bàra cyire puni na, yii sàa yiye kyaa táan yiy'á, naha kurugo yε tàange ku maha ŋgwòŋi shiinbii pwo piye na. ¹⁵ Mbèŋi Kirisita à le yii shwòhòl'e ke, uru u kwòro yii shwòhòl'e, naha na yε Kile u à yii yyere yii i mpyi ninŋkin. Yii a fwù kaan u á mú.

¹⁶ Yii Kirisita jwumpe yaha pu tatεenge wwù yii zòmpil'e sèe sèl'e. Yii a yiye kálali, yii raa yiye yerεge ná yákilifente e, ná Zaburu sémèŋi myahigii ná Kile péente myahigii ná Kile kuni myahigil'e. Yii a myahigii cèe ná yii

zòmpyaagii puni i, yii raa Kile shéere. ¹⁷ Yii a yii kapyiin̄kii ná yii kajwun̄kii puni pyi Kafoon̄ji Yesu mege na. Cyire tooy'e, yii raa Tufoon̄ji Kile shéere Yesu mege kurugo.

Pyenge wwoŋege kani

¹⁸ Cyeebii, yii yiye tírige yii nàmbaabil'á, lir'à yaa ná yii e Kafoon̄ji Yesu wwoŋege e. ¹⁹ Nàmbaabii, yii yii cyeebii kyaa táan yiy'á, yii àha pi cù billii fiige me. ²⁰ Nàŋkopyire, yii yii sifeebii ŋwòm̄yahigii cù karigii puni i. Yii aha a lire pyi, lire sí n-táan Kafoon̄ji Yesu i. ²¹ Tiibii, yii àha lùgigii pen ná yii pyiibil'e me, lire ká mpyi, màban̄ji sí n-fworo pi e.

Bilibii ná pi ñùŋufeebii kani

²² Bilibii, yii yii ñùŋufeebii ŋwòm̄yahigii cù karigii puni i. Yii àha raa pi ñyinyaga báaraŋji kanni pyi si nta ntáan pi á me. Yii a u pyi ná funvyinge e, yii raa Kafoon̄ji Yesu père. ²³ Báara maha báara na yii ñye ke, yii a u pyi ná zòv̄yinre e, bà yii maha báare Kafoon̄ji Yesu á me, l'àha mpyi mu à jwo yii na báare sùpyir'á me. ²⁴ Yii àha ñkwò funŋo wwò na Kafoon̄ji sí yii sàra me. Yaayi u à yaha u wuubil'á ke, yire yà u sí n-kan yii á. Kafoon̄ji Kirisita á yii na báare. ²⁵ N̄ka shin maha shin u kapyii li ñye báarapege ke, urufoo sí n-sàra n-tàanna ná kur'e, ñaha na ye Kafoon̄ji ñye a sùpya pwòŋo sùpya na me.

4

¹ Ñùŋufeebii, yii a yii bilibii cwòre ná fyìnmpe ná ntiŋji i, yii àha funŋo wwò na yii mú na ñye ná Ñùŋufoon̄ji w'e ñyinyi na me.

Yereyi nizan̄ŋyi

² Yii àha ndáha Kileŋarege na me, yii yyaha le ku na, yii raa fwù kaan Kile á t̄erigii puni i. ³ Yii raa Kile ñáare wuu á mú, bà u si mpyi si pyin̄kanni ñj̄cenni kan wuu á, wuu raa Kirisita kaŋwòh̄oni kyaa yu sùpyir'á me. Lire kurugo mii à le kàsun̄ji i.

⁴ Yii kwòro ñarege na mii á, bà mii si mpyi s'a li s̄enmege s'a yu li jwun̄kanni na me.

⁵ Nyè mp̄ii pi ñye pi ñye Kile kuni i ná yii e me, t̄ere o t̄ere e yii à laaga ta ke, yii a kac̄en̄ji pyi pi á, yii raa pi cwòre ná yákilifente e. ⁶ Yii ñwòm̄ugure ti pyi ná t̄ipoom̄o ná kaŋwòh̄oni i t̄erigii puni i, yii raa sùpyire ñwò shuu yii a ñwòge.

Fwùŋi nizan̄ŋi

⁷ Wuu ntàannamacinmpworon̄ji, Kafoon̄ji Yesu báaraŋyini Tisike, u ñye na báare ná mii i ke, ñwòm̄e ñin̄kinfoo wi. Kyaa maha kyaa li ñye naha ke, u sí n-sà cyire puni jwo yii á. ⁸ Mii à li yírige li kurugo maa u tun yii á, u sà wuu yirin̄kanni jwo yii á, bà lire si mpyi si màban le yii e me. ⁹ Mii à On̄ezimu mú bàra u na, yii ntàannamacinmpworon̄ji wà wi, d̄anasupya wi. Karigii cyi ñye naha ke, u sí cyire puni jwo yii á.

¹⁰ Mii kàsujȳŋeŋji Asitariki à yii shéere. Barinabasi c̄inmpworon̄ji Marika mú à yii shéere. Mii à u kyaa jwo yii á mà kwò. U aha n̄o yii na, yii u cù a ñwò. ¹¹ Yesu pi maha mpyi Zhutusi ke, ur'à yii shéere mú. Yahutuubii d̄anafeeb̄il'e, pire shiin taanren̄ji kanni pi à mii t̄ège, pyin̄kanni na sùpya sí n-jà n-ŋyè Kile Saanre e ke, ka wuu u lire jwo sùpyir'á. Pi à màban le mii i s̄èl'e. ¹² Yii c̄inmpworon̄ji Epafirasi u na báare Yesu Kirisita á ke, ur'à yii shéere mú. T̄erigii puni i u à uye waha Kileŋarege na yii kyaa na, bà yii si mpyi si ñkwòro Kile kuni i si f̄un̄ŋo l'e, s'a Kile ñyii wuuni pyi

tèrigii puni i mε. ¹³ Mii sí n-jà yi jwo yii á: yii ná Lawodisi dánafeebii ná Erapolisi wuubii kani jye Epafirasi zòŋi na sèe sèl'e. ¹⁴ Luka, wuu cevoonji dògòtòronanji ná Demasi, pir'à yii shéere.

¹⁵ Yii Lawodisi kànhe dánafeebii shéere, Nimifa ná dánafeebii pi maha bínnini u bage e ke, yii i pire shéere mú. ¹⁶ Yii aha ŋge lɛtɛɛŋi kâla, yii i u kan Lawodisi dánafeebil'á pi kâla, sémeŋi ŋgemu ká yiri Lawodisi i ke, yii mú pi uru kâla. ¹⁷ Yii yi jwo Arisipi á, na u àha ŋkwò funŋo wwò Kafoonji Yesu báaraŋi ninŋanŋi na u á mε. Ú u u pyi u nɔ u tɛgeni na.

¹⁸ Mii Poli yabilinji cyege k'à ŋge fwùŋi séme. Yii àha funŋo wwò li na na mii jye naha kàsuŋi i mε.

Kile u jwɔ yii na, u u jwó le yii á.

Poli à lɛtɛɛŋi niŋcyiŋi ŋgemu tun Tesaloniki kànhɛ dánafeebil'á ke Mpe yii à yaa yii cè mà jwo yii jyè lɛtɛɛŋi funŋɔ jwumpe e ke

Tesalonike kànhɛ na mpyi Masedoni kùluni i. Silasi ná Timɔti à Poli tɛ̀ɛ Jwumpe Nintanmpe njwunji na wani, ka pi si piye kan Yesu á. Poli jyɛ a já a tère nimbwoo pyi wani kuru kànhɛ na mɛ, ɲaha kurugo ye Yahutuubil'á u kyérege wani (Kapyiin̄kii 17).

Poli yirin̄kwooni kàntugo lire kùluni i, u à Timɔti tun Tesaloniki kànhɛ e, u sà dánafeebii kàanmucya kampyi yefuge jyɛ a pi pyi pi à sàa le Kile kuni ɲaaraŋi na mɛ. Nyɛ tɛ̀ni i Timɔti à nùr'a pa maa jwuntanma jwo Poli á mà yyaha tíi ná dánafeebil'e ke, ka Poli funntanga wunji si ŋge lɛtɛɛŋi sém'a tun pi á.

Ŋge lɛtɛɛŋi funŋke e u à fwù kan Kile á, maa màban le dánafeebil'e, bà pi si mpyi si ŋkwôro Kile kuni i s'a sà yyaha na mɛ.

U à pi funŋɔ cwo u báaraŋi pyin̄kanni na tɛ̀ni i u mpyi pi shwɔhɔl'e ke. U funŋk'à táan, ɲaha kurugo ye u à li ɲya na dánafeebil'á kwôro Kile kuni i, ali mà li ta ŋgahaŋi jyɛ pi ɲun̄'i. U la jyɛ si nùru pi ɲya (1--3). U à pi funŋɔ cwo u kàlaŋi na mà yyaha tíi ná ɲaaraŋkanni niŋcɛnni i. U à li cya pi á na pi a piye kàanmucaa katupwɔhɔyi na (4.1-12).

Dánafeebii kurun̄ke e, pi funmpɛn wuu pi mpyi mà yyaha tíi ná dánafeebii niŋkwuubil'e. Ka Poli si màban le pi e maa li cyèe pi na na Yesu à ɲè a fworò kwùŋi i pyin̄kanni ndemu na ke, dánafeebii pi à kwù ke, Kile sí pire ɲè Yesu fiige. U à jwo na Yesu sí nùru n-pa can̄ka. U aha mpa, dánafeebii puni sí n-pyi ná u e fo tɛ̀ekwombaa (4.16-17).

Jwumpe tasiige

¹ Yii dánafeebii kurun̄ke ku jyɛ wuu Tun̄i Kile ná wuu Kafoonji Yesu Kirisita wuubii Tesaloniki kànhɛ e ke, mii Poli ná Siliven ná Timɔti, wuu pi à ŋge lɛtɛɛŋi séme si ŋkan yii á. Kile u ɲwɔ yii na, u u yyeŋin̄ke kan yii á.

Tesaloniki kànhɛ dánafeebii Kile kuni ɲaaraŋkann'à Poli yyaha ɲi

² Wuu maha fwù kaan Kile á yii kyaa na tɛ̀rigii puni i. Wuu aha a si raa u ɲáare tère o tère e ke, wuu funŋɔ jyɛ na wwùu yii na mɛ. ³ Kacɛn̄kii yii à pyi maa li cyèe na yii à dá Yesu Kirisita na ke, ná báaraŋi yii à pyi maa li cyèe na Kile kyal'à táan yii á ke, ná pyin̄kanni na yii à yiye waha maa yii sɔn̄ɔre taha wuu Kafoonji Yesu Kirisita na ke, wuu aha a Kile ɲáare, wuu funŋɔ jyɛ na wwùu cyire na mɛ. ⁴ Wuu cɛ̀nmpyiibii, wuu à li cè na Kile à yii kyaa táan uy'á maa yii cwɔɔnr'a pyi u wuu. ⁵ Yii li cè na tɛ̀ni i wuu à Jwumpe Nintanmpe jwo yii á ke, li jyɛ a mpyi a dá ɲwɔjwumpe kanni na mɛ, ŋka Kile Munaani fànhɛ mú mpyi a bâra maa yii pyi yii à dá na wuu jwumpe na jyɛ sèe. Naaraŋkanni na wuu mpyi na ɲaare yii shwɔhɔl'e yii ntɛ̀gɛŋi kurugo ke, yii à lire cè. ⁶ Wuu ɲaaraŋkanni ná Kafoonji wuuni jyɛ niŋkin, lire ɲaaraŋkanni yii s'à lwó. Kile Munaani fành'a yii pyi yii à ɲɛ Kile jwumpe na ná funntange e yii yefuge tɛ̀rigil'e. ⁷ Lire pyin̄kanni na, yii à pyi yyeceenɛ Masedoni ná Akayi kùligii dánafeebii pun'á. ⁸ Yii à pyi kaŋun̄ɔ mà Kafoonji Jwumpe pyi p'à caala mà lwó yii yyèe, mà sà nɔ fo Masedoni ná Akayi kùligii na, mà bâra lire na, dáníyanji yii à pyi Kile na

ke, uru kyal'à jwo cyeyi puni i. Lire kurugo wuu saha nyε na wuye kànre na yii kyaa yu sùpya á mε. ⁹ Tèni i wuu à shà yii yyére ke, pyiṅkanni na yii à wuu nùṅḡ bê, ná pyiṅkanni na yii à kántugo wà yii yasunṅy'á ke, mà bâra lire na, Kilenji nyii wunji u nyε Kilenji sêe wunji ke, yii à nyε uru na maa u père, sùpyire puni na yire yu. ¹⁰ Pi à li cè mú na yii na Kile Jyanj Yesu sigili. Kile à u nyε a yige kwùṅji i, uru u sí n-yîri nùnyinji na mpa wuu shwò Kile lùyirini nimpani na.

2

Kile báaraṅji Poli à pyi Tesaloniki kànhe e ke

¹ Wuu cìṅmpyiibii, yii yabilimpil'à li cè na wuu kasheeni nyε a pyi yii yyére nùṅḡ baa mε. ² Yii à li cè na Filipi kànhe shiinbil'à wuu kyérege, maa wuu cyahala, ṅka lire ná li wuuni mú i, Kile barag'e, wuu à wuye waha maa ṅkàr'a sà Jwumpe Nintanmpe jwo yii á, ali mà li ta wuu zàmpeεnbil'à nyaha.

³ Jwumpe wuu à jwo sùpyir'á maa pi le kuni niṅcenni i ke, wuu nyε a puru jwo pi á ná pi ṅgurugo funṅ'i, lire nyε mε ná funṅkyaange e, lire nyε mε ná nàṅwòḥòḥò funṅ'i mε. ⁴ ṅka Jwumpe Nintanmpe Kile à kan wuu á ke, puru wuu nyε na yu. Naha kurugo yε u à wuu kàanmucya mà li nya na wuu sí n-jà uru báaraṅji pyi, lire e u à wuu pyi wuu u mpe Jwumpe Nintanmpe yu sùpyir'á. Wuu nyε na pu yu wuu kyaa si ntáan sùpyir'á mε, ṅka wuu na pu yu wuu kyaa si ntáan Kile á. Uru u à wuu zòompji cè.

⁵ Yii yabilimpil'à li cè kàytuwòḡòḡò bà wuu à jwo yii á mε, là nta kurugo bà wuu mú s'à pu jwo mε. Kile u nyε wuu shèrefooni. ⁶ Mecyara kurugo bà wuu nyε na puru Jwumpe Nintanmpe yu yii á, lire nyε mε sùpyire sannt'á mε. ⁷ Mà li ta wuu mpyi na sí n-jà fànha cyán yii na, naha na yε Kirisita tùnntunmii pi nyε wuu. ṅka lire ná li wuuni mú i, wuu à pyi nùmpinṅfee yii shwòḥòl'e, bà pyàṅji nuṅji nùṅke maha mpi ná u e, maa yaha u na mε. ⁸ Nyε yii ntàannamagare t'à sii wuu e ke, tire t'à wuu pyi wuu à Jwumpe Nintanmpe jwo yii á, puru mpemu p'à fworò Kile e ke. Lire kanni bà mε, wuu mpyi a sàa li ta kacenne si yii tèḡe pyiṅkannigii puni na, ali li mée ká bê ná wuu múnahigil'e, naha na yε yii kyal'à waha wuu na sèl'e.

⁹ Mii cìṅmpyiibii, tèni i wuu à sà Kile jwumpe jwo wani yii yyére ke, kanhaṅkanni ná báarawage wuu à pyi pìlaga bâra canṅa na, bà li si mpyi wuu àhà bú ṅkwò mpyi tuguro yii nuṅ'i mε, yii funṅḡ nyε a wwò lire na mà kε!

¹⁰ Yii à li nya, Kile mú à li nya, naaraṅkanni na wuu mpyi na jaare yii shwòḥòl'e ke, lire mpyi a ṅwò maa ntíi, wuu mú mpyi tìgire cyaga baa.

¹¹ Yii mú à li cè na bà tufooni maha u pyiibii cú mε, amuni wuu à yii puni niṅkin niṅkinṅji cú. ¹² Wuu mpyi maha yii yεrege maa màban leni yii e, maa yi yu na wahage yii á, na yii yii naaraṅkanni yaha li yyaha tíi ná Kile nyii wuuni i, uru ṅgemu u à yii yyere, bà yii si mpyi si jyε u Saanre sìnampe e mε.

¹³ Lire kurugo wuu fwù nyε Kile na tèrigii puni i, naha na yε Jwumpe Nintanmpe wuu à jwo yii á ke, yii nyε a pu pyi sùpyire jwumò mε. ṅka bà pu nyε mε, yii à pu cú amuni, maa li cè na Kile jwumpe pu nyε pu pi, yii pi à dá Yesu na ke, na puru pu nyε na yii sòṅḡore kèεṅji. ¹⁴ Wuu cìṅmpyiibii, Kile à mpiimu yyere ka pi i dá Yesu Kirisita na Zhude kùluni i ke, yii ná pire mú à pyi niṅkin, naha na yε bà Yahutuubii pìl' à pire kyérege mε, amuni yii yabilimpil' à yii kyérege. ¹⁵ Pire Yahutuubil' à

Kile mùmpenme pyi maa Kafoonji Yesu ná Kile tùnntunmpii bò, maa wuu kyérege. Pi à piye pyi sùpyire puni zàmpenmii. ¹⁶ Jwumpe wuu nyε na yu supyishinji sann'á, bà pi si mpyi si shwò mε, pi la nyε si wuu sige puru njwuñi na. Lire mpyinji cye kurugo, pi à là bàra pi kapegigii na, fo Kile lùun'à pa yíri pi taan maa bégele pi ntúnji mε na.

Tesaloniki kànhe dánafeebii lage nyε Poli na

¹⁷ Cìmpyiibii, wuu pi ke, wuu à yíri yii taan si tère pyi, wuu nyε na yii jaa mε. Nka wuu na sònñi yii kyaa na. Mà pu fíniñ'a jwo, wuu la nyε si yii nya sahanji. ¹⁸ Lire kurugo wuu la nyε si sà fworò yii na. Mii Poli yabilin'á lire kùsheeni kyal'à yaha tooyo ninyahay'e, nka Sitaanninji à wuu pyi wuu nyε a jà a lire kùluni tõege lwò mε.

¹⁹ Nyε joofo u nyε wuu sònñore tatahage ye? Joofo u nyε wuu funntange jùñke ye? Joofo u nyε wuu pèente jùñke ye? Yii pi. Wuu Kafoonji Yesu cannuruge, yii pi sí n-pyi wuu sònñore tatahage, si mpyi wuu funntange jùñke, si mpyi wuu pèente jùñke Yesu yyahe taan. ²⁰ Sèenji na, yii pi nyε wuu pèente ná wuu funntange jùñke.

3

Poli à Timoti tun Tesaloniki kànhe dánafeebil'á

¹ Nyε wuu à mò a yii kyaa lógo fo li nyε a pa jwò mε, ka wuu u li lwò wuyε funñ'i, maa ntèen naha Ateni kànhe e, ² maa wuu cìmpworonaji Timoti tun yii á, bà u si mpyi si yii tège yii a si yyaha na Kile kuni i, si màban le yii e mε. Kile báarapyinε u nyε u wi Jwumpe Nintanmpe njwuñi kurugo, puru mpemu pu nyε na Kirisita kyaa yu ke. ³ Wuu à lire pyi bà li si mpyi yyefuge ku nyε yii juñ'i ke, kuru kà ñkwò màban fò yii e mε. Yii yabilimpil'á li cè na kuru yyefuge yahare e wuu nyε. ⁴ Mà wuu yaha wani yii yyére, wuu mpyi maha yi yu yii á na yyefugo kariii sí n-pa wuu dánafeebii ta. Nyε bà yii nyε na li jaa mε, kuru yyefuge e yii nyε numε. ⁵ Lire kurugo l'à pa tayyérege fò mii na, ka mii i Timoti tun yii yyére u u sà yii Kile kuni jaaranjanni káanmucya u pa jwo na á, naha na ye mii mpyi na fyáge Sitaanninji kà ñkwò yii sòn n-yige Kile kuni i, si wuu báaranji pyi jùñò baa mε.

⁶ Nka Timoti à núr'a pa a yíri yii yyére ke, jwumpe u à jwo wuu á mà yyaha tí ná yii Kile kuni jaaranjanni ná yii ntàannamagare e ke, pur'à wuu funñyi jínε. U à jwo wuu á mú na yii funñò wà à wwò wuu na mε, na bà wuu la nyε si yii nya mε, amuni yii la mú nyε si wuu nya. ⁷ Lire kurugo wuu cìmpyiibii, wuu à yire lógo ke, ali mà li ta wuu nyε yyefuge ná nàvunñke e, yii Kile kuni jaaranjann'á wuu funñyi pyi y'à jínε. ⁸ Numε, wuu yákilibil'á tèn, naha na ye yii à kwòro Kafoonji wwònyεge e. ⁹ Yii kan'à wuu funñyi táan pyinjanni ndemu na ke, wuu bá naha à cè pyinjanni na wuu sí Kile shéere n-jwo mε. ¹⁰ Wuu na Kile jáare sèe sèl'e pilaga bàra canja na, bà u si mpyi si wuu yaha wuu núr'a sà fworò yii na mε, lire cye kurugo cyeyi yi nyε yii sàha ñkwò a yire cè Kile kuni i mε, bà wuu si mpyi si yii taanna yire na mε.

¹¹ Lire kùluni tõege wuu sí n-lwò si ñkàre yii yyére ke, wuu Tunji Kile ná wuu Kafoonji Yesu u kuni pwò wuu á. ¹² Ntáannamagare ti nyε yii ná yiye shwòhòl'e ná yii ná sùpyire sannte shwòhòl'e ke, Kafoonji u là bàra tire na sèl'e, bà u a là bàra wuu woore na mà yyaha tí ná yii e mε. ¹³ Lire ká mpyi,

yii sí fànha ta, si ñkwôro tufeempe e si mpyi tìgìre cyaga baa wuu Tunj Kile yyaha taan, Kafoonjì Yesu cannuruge e ná u wuubii puni i.

4

Naaraŋkanni l'à táan Kile á ke

¹ Nye cìnmpyibii, naaraŋkanni na yii à yaa yii a ñaare, bà yii kyaa si mpyi si ntáan Kile á me, wuu à lire cyêe yii na. Yii mú bá sí na ñaare amuni mà kwò. Nde wuu à sù na ñcaa yii á Kafoonjì Yesu mege na nume sahaŋki ke, lire li ñye, yii là bàra lire ñaaraŋkanni na. ² Yereyi Kafoonjì Yesu à kan wuu á, ka wuu u yire jwo yii á ke, yii à yire cè.

³ Nde l'à táan Kile á ke, lire li ñye: yii pyi fyìnme sùpyii, yii i ñcû jacwôore mpyinjì na. ⁴ Yii shin maha shin u pyi sèeshin u já uye na, u raa ñjire karij pyi. ⁵ Mpii pi ñye pi ñye Kile kuni i ná yii e me, yii àha jacwôore mpyinjì lage yaha ku yii ta ñye me. ⁶ Cìkwunjì kàmpanjke na, yii wà ñye a yaa u u cìnmpworonjì wà mùmpeñme pyi si u nàñwôhòrò me, ñaha na ye bà wuu à têt'a yi jwo a waha yii á me, Kafoonjì sí cyire karigii shinjì pyifeebii tùn. ⁷ Yii li cè na Kile ñye a wuu yyere katupwôhòyi mpyinjì mee na me, fo fyinmpe karigii. ⁸ Lire kurugo ñgemu ká ñcyé ñje yereyi na ke, sùpya ñwójwumò bà urufol'à cyé me. Kilenjì u à u Munaani le wuu e, ná lire li ñye Munaani ñjicenni ke, uru na urufol'à cyé.

⁹ Ndemu li ñye yii ná yiye shwôhònjì ntàannamagare kani ke, ñùñò ñye mà yaaga sém'a kan yii á kuru kàmpanjke na sahaŋki me, ñaha na ye Kile yabilinj'á lire kuni le yii taan mà kwò. ¹⁰ Lire kuni i yii mú ñye na ñaare, mà yyaha tí ná Masedoni kùluni dánafeebii puni i. Nka lire ná li wuuni mú i, mii cìnmpyibii, wuu na li caa yii á, yii là bàra tire ntàannamagare na sahaŋki. ¹¹ Mà bàra lire na, mbènjì u pyi yii ná sùpyire sannte shwôhòl'e. Sùpyire sannte karigii kàmpanjke na, yii yiye pyinjìkanni cè, yii raa báarañjì pyi bà yii si mpyi si yyere ná yii ñùñò karigil'e me. Wuu à fyànha a yire jwo yii á. ¹² Lire ká mpyi, mpii pi ñye pi ñye Kile kuni i ná yii e me, yii naaraŋkanni sí ñye yyaha ñi, li mú saha si ñò sùpya u yii tugure lwó me.

Kwùubii ñènjì kani

¹³ Wuu cìnmpyibii, mpii pi à kwù ke, wuu la ñye yii i mpyi numpini ná yyetanhare e ñye kàmpanjke na sùpyire sannte fiige me, ñye mpiimu pi ñye sònñòrò tatahaga baa ke. ¹⁴ Ná wuu à dá li na na Yesu à kwù maa ñè, wuu mú à dá li na na dánafeebii pi à kwù ke, na Kile sí ñye ñè n-yige kwùnjì i Yesu cye kurugo pi i mpyi ná Yesu i. ¹⁵ Mà tàanna ná Kafoonjì Yesu jwumpe e, wuu sí mpemu jwo yii á ke, puru pu ñye mpe: Kafoonjì cannuruge, ñyii wuubii sù n-sù n-yaha kwùubii yyaha na me. ¹⁶ Kuru canjke, Kafoonjì Yesu ká kuni kan, Kile mèlekeebii ñùñufoonjì mejwuuni sí n-lógo, lire ñwôhò na Kile tìnmpini sí n-wyì. Lire ká wyì, Kafoonjì Yesu yabilinjì sí n-yíri ñjyinjì na si mpa. Mpii pi à kwù mà pi yaha Yesu Kirisita wwoñege e ke, ñye pi sí n-fyànha ñè. ¹⁷ Nye lire ká mpyi a dánafeebii mpiimu ta ñyii na ke, ñye sí n-bàra ñye na, si ñkò n-yíri sijnayan, si ñkàre ñahañyi i, si zà Kafoonjì ñùñò bè ñjyinjì na. Lire pyinjìkanni na, wuu sí n-pyi ná Kafoonjì i tèrigii puni i. ¹⁸ Lire e ke yii a yiye fòñnjì ná puru jwumpe e.

5

Dánafeebil'à yaa pi bégel'a Kafoonjì Yesu cannuruge sige

¹ Mii cìnmpyiibii, nde li nyε Kafoonji Yesu tènuruni, lire nyε mε u cannuruge kani ke, n̄h̄o nyε mà yaaga sém'a kan yii á kuru kàmpanjke na mε. ² Yii yabilimpil'á li cè a kwò na canjke Kafoonji sí n̄ru n-pa ke, kuru canjke sí n-pâa sùpyire e, bà n̄h̄kaanji maha mpâa yaage fol'e numpilage e mε. ³ Tèni sí sùpyire sí n-pa raa njko: «Wuu nyε yyen̄jke e, wuu saɲcwònn̄'á kòr'a jwò» ke, nyε lire tèni i yyefugo nimbwòh̄o sí n-pâa n-cwo pi na, bà layanjke maha mpâl'a cwo ceen̄j laa wun̄j na mε. Pi wà tufiige sí n-shwò mε. ⁴ Nka mii cìnmpyiibii, yii pi ke, kuru canjke sí n-jà n-pâa yii e, bà n̄h̄kaanji maha mpâa yaage fol'e mε, jaha na yε yii nyε numpini i mε. ⁵ Yii puni na jaare b̄en̄mpe na canjke e, wuu nyε mu à jwo sùpyire ti maha jaare numpilage e numpini i mε. ⁶ Lire e ke wuu àha raa njwúuni bà sùpyire sannte maha li pyi mε. Nka wuu kwòro nyii na, wuu u wuye p̄èr̄ege cè. ⁷ Yii li cè na numpilage e sùpyire maha njwúuni, mpii pi maha sinmpe byii na jcwu ke, numpilage e pire maha byii. ⁸ Nka wuu pi nyε na jaare b̄en̄mpe e ke, wuu wuye p̄èr̄ege cè. Dániyan̄j wuu à pyi Yesu Kirisita na ke, wuu raa sí yyaha na ur'e, wuu u wuu shin̄jεebii kyaa táan wuy'á. Wuu aha a lire pyi, li sí n-pyi mu à jwo t̄ònn̄o v̄aan̄ntin̄jε wuu à le wuye na k̄ashige yyaha na. Canjke Kile sí wuu shwò ke, wuu wuu s̄on̄jore taha lire na. Lire ká mpyi, li sí n-pyi mu à jwo t̄ònn̄o n̄untoj̄o wuu à tò.

⁹ Yii li cè na Kile à wuu yyere ndemu mεε na ke, lire bà li nyε si t̄igire cyán wuu na mε. Nka u à wuu yyere bà wuu si mpyi si shwò wuu Kafoonji Yesu Kirisita cye kurugo mε. ¹⁰ Yesu à kwú wuu kurugo, bà li si mpyi u cannurug'á wuu ta nyii na yo, k'à wuu ta wuu à kwú yo, wuu u mpyi ná u e shi na mε. ¹¹ Lire e ke bà yii à t̄e na li pyi mε, yii a màban leni yiye e, yii raa f̄anha leni yiye e.

Yεyεyi nizan̄nyi

¹² Wuu na li jáare yii á wuu cìnmpyiibii, mpii pi nyε na báare sèl'e Kile á yii shwòh̄ol'e, maa yii yεr̄ege, maa yii yyaha cù mà tàanna ná Kafoonji nyii wuuni i ke, yii pire pyi yii silegeshiin, ¹³ yii p̄eene le pi e sèl'e yii i pi kyaa táan yiy'á pi báaran̄j kurugo. Yii yyen̄jke yaha ku pyi yii ná yiye shwòh̄ol'e.

¹⁴ Wuu na li jáare yii á wuu cìnmpyiibii, yii i jwo ná sàafeebil'e, bà pi si mpyi s'a báare mε. Mpii pi nyε na fyáge ke, yii pire zòm̄pyaagii waha. Mpii pi nyε pi nyε a shà yyaha na sèl'e Kile kuni i mε, yii pire t̄ège. Yii yii l̄uḡigii táan ná sùpyire puni i. ¹⁵ Yii a yiye k̄aan̄mucaa, yii wà nyε a yaa u kapii t̄èg'a kapii fwoò tò mε. Yii a kac̄en̄nkii pyi yii ná yiye shwòh̄ol'e, ná yii ná sùpyire sannte shwòh̄ol'e mú t̄er̄igii puni i.

¹⁶ Yii pyi funntange e t̄er̄igii puni i. ¹⁷ Yii a Kile jáare t̄er̄igii puni i. ¹⁸ L'à pyi nt̄aan yo, l'à pyi mp̄en yo, yii a fwù kaan Kile á cyire karigii puni i. Lire li nyε Kile nyii wuuni mà yyaha tí ná yii e, Yesu Kirisita wwoj̄εege e.

¹⁹ Yii àha Kile Munaani nage f̄ugo yiye shwòh̄ol'e mε. ²⁰ Mpii pi nyε na Kile tún̄ture yu yii á ke, yii àha raa tire tún̄ture jwumpe cyige mε. ²¹ Nka yii a pu puni k̄aan̄mucaa. Mpe p'à jwò ke, yii i puru cù. ²² Jwumò maha jwumò pu sí n-jà sùpya wà kapii na ke, yii àha j̄εε puru pà tufiige na mε.

Poli à jwó le Tesaloniki kànhe dánafeebil'á

²³ Kilen̄j u nyε na yyen̄jke kaan ke, uru u yii t̄ège, bà yii si mpyi si mpyi s̄eeshiin karigii puni i mε. U u yii múnahigii ná yii zòm̄pii ná yii cyeere màra, bà yii si mpyi si njkwòro t̄igire cyaga baa fo si zà nò wuu Kafoonji Yesu

Kirisita cannuruge na με. ²⁴ Kilenji u à yii yyere ke, u sí lire pyi, nahana ya ρωμεε ninjinfoo u ηγε u wi.

²⁵ Cìmpyiibii, yii a Kile náare wuu á mú.

²⁶ Yii cìmpyiibii puni shéere cìmpworogo fwù na ná funηcenni i.

²⁷ Mii na li náare yii á Kafoonji mege na, yii i ηge letereηi kâla cìmpyiibii pun'á.

²⁸ Wuu Kafoonji Yesu Kirisita u ρω yii na, u u yii tège.

Poli à lɛtɛɛŋi shɔnwuŋi ŋgemu tun Tesaloniki kàhe dánafeebil' á ke Mpe yii à yaa yii cè mà jwo yii jyè lɛtɛɛŋi funŋɔ jwumpe e ke

Nye Tesaloniki dánafeebii mpyi yyefuge e, Poli à yire lógo ke, maa nge lɛtɛɛŋi shɔnwuŋi tun pi á maa màban le pi e, bà pi si mpyi si ŋkwôro Kile kuni i mɛ. U à li cyêe pi na na Kafoonji Yesu sí nûru n-pa pi shwɔ si pi kyérefeebii tûn. Pii na mpyi wani kuru kàhe e, pire mpyi a màban fô dánafeebii pìi na ná pi jwumpe e, pi mpyi maha ŋko na Kafoonji Yesu à nûr'a pa a kwò. Poli à li cyêe na pi à fine. Mà jwo Yesu Kirisita u pa ke, Shinpiŋi sí n-pa fɔlɔ si jùŋɔ kyán Kile na. Nka Kafoonji Yesu Kirisita sí u shi bò.

Poli mpyi a lógo mú na dánafeebii pìi na wá a piye yaha làmpyimbaanji yahare e. Ka u u màban le pire e, bà pi si mpyi s'a báaraanji pyi mɛ. U à li cyêe pi na na báaraanji jye a táan ŋgemu á mɛ, urufoo mú jye a yaa u a lyí mɛ (3.10).

Jwumpe tasiige

¹ Yii dánafeebii kuruŋke ku jye wuu Tuŋi Kile ná wuu Kafoonji Yesu Kirisita wuubii Tesaloniki kàhe e ke, mii Poli ná Siliven ná Timɔti u à nge lɛtɛɛŋi séme si ŋkan yii á. ² Wuu Tuŋi Kile ná wuu Kafoonji Yesu Kirisita pi jwɔ yii na, pi i yeyenŋke kan yii á.

Kile sí sùpyire puni sâra si ntàanna ná pi kapyiŋkil'e ntiiŋi funŋke e

³ Wuu cinmpyiibii, wuu à yaa wuu a fwù kaan Kile á tèrigii puni i yii kyaa na. Lir'á yaa ná mpyi i, jaha na ye yii na si yyaha na Kile kuni i sèl'e, ntàannamagare ti jye yii mú puni niŋkin niŋkinji ná yiye shwɔhɔl'e ke, là sí i bârali tire na na wá. ⁴ Lire kurugo wuu aha a yii shenre yu Kile dánafeebii kuruŋyi sanjy'á, wuu jùjyi maha yîrige. Pyinŋkanni na yii à yiye waha yyefuge tèrigii puni ná nàvunŋke tèrigii puni i, maa ntèen Kile kuni i ke, wuu maha yire yu pi á.

⁵ Cyire karigii puni funŋke e, Kile sí li cyêe na uru yukyaan'à tíi. Yii li cè na kuru yyefuge e yii jye ke, kuru ku sí yii bégele n-yaha Kile Saanre mɛɛ na, tire ntemu kurugo yii jye kyaage e ke. ⁶ Yii li cè na Kile à tíi, puru funŋke e mpìi pi jye na yii kyérege ke, u sí n-pa pire kyérege, ⁷ si yeyenŋke kan yii á, yii pi jye kyaage e ke, mà bâra wuu na. Canŋke Kafoonji Yesu sí n-yîri niŋyiŋi na si uye cyêe ná u mèlekɛɛbii fànhanyahaga wuubil'e ke, kuru canŋke, cyire karigii sí n-pyi. ⁸ U sí n-pa nanŋke e, mpìi pi à cyé Kile na, maa jcyé Jwumpe Nintanmpe na, puru mpemu p'á yyaha tíi ná wuu Kafoonji Yesu kani i ke, u sí pire tûn. ⁹ Tunŋkanni na u sí pi tûn ke, lire li jye: u sí pi shi bò feefee, pi laage sí n-tɔɔn Kafoonji na, pi laage sí n-tɔɔn u sífente nisinante na. ¹⁰ Canŋke Kafoonji sí nûru n-pa ke, kuru canŋke jcyii karigii sí n-pyi. Mpìi pi à dá u na maa mpyi u wuubii ke, pire puni sí pèene taha u na, si jyi yige u kurugo. Yii mú sí n-pyi pire e, jaha na ye mpe wuu à jwo yii á u kyaa na ke, yii à dá puru na.

¹¹ Lire kurugo wuu na Kile jáare yii á tèrigii puni i. Nde wuu jye na jáare u á ke, lire li jye u yii tège bà yii kapyiŋkii si mpyi si yyaha tíi ná yii kayini i mɛ. Yii dányarŋi funŋke e, kacɛnŋkii yii la jye s'a mpyi ke, wuu na li

ɲáare u á, u yii tɛ̀ge ná u sífente e, yii raa cyire pyi. ¹² Lire ká mpyi, yii cye kurugo pèente sí n-taha wuu Kafoonji Yesu mege na, uru cye kurugo yii mú sí pèene ta. Lire na ɲye kyaa wuu Kilenji ná wuu Kafoonji Yesu Kirisita à ndemu pyi wuu á mana ke.

2

Karigii cyi sí n-pyi mà jwo Yesu u pa ke

¹ Wuu cìmpyiibii, nde li ɲye wuu Kafoonji Yesu Kirisita cannuruge kani, ná pyiɲkanni na wuu sí n-bínni u taan ke, wuu sí kyaa niɲkin jwo yii á kuru kàmpañke na, lire li ɲye: ² pil'à jwo na Kafoonji Yesu à nùr'a pa a kwò. Yii a yiye kàanmucaa! Puru jwumpe na ɲye kafinara, yii àha raa pu nùru mɛ. Yii àha pi yaha pi a yii bàhabaha ná puru jwumpe e, lire ɲye mɛ si pu tɛ̀ge yiye funɲò pɛn mɛ. Yii li cè na wà sí n-jà n-pa puru jwo yii á, si jwo na Kile u à uru tun, lire ɲye mɛ si pu séme letɛr'e si ntùugo yii á ná wuu mege e. ³ Yii àha zii ɲɛɛ sùpya yaha u yii ɲwò fáannɔ a wurugo pyiɲkanni là tufiige na mɛ. Yii li cè na mà jwo kuru canɲke ku nò ke, shinɲyahara ti sí n-fyánha ɲùɲò kyán Kile na. Lire kàntugo sùpyaɲi u à sàa pi maa ɲùɲò kyán, ná u à yaha mbòɲi laage e ná Kile sí n-pa u shi bò ke, uru sí uye cyèe mà jwo kuru canɲke ku nò ke. ⁴ Sùpyire na Kile mege yiri yaaga maha yaaga na, maa yaaga maha yaaga père ke, uru shinpiɲi sí ntùɲke taha yire puni na. U sí uye pèe yire puni na fo si ɲkàre sà jyè ntèen Kileɲaarebage e, si jwo na uru yabiliɲi u ɲye Kile.

⁵ Mà mii yaha yii yyéere wani, mii à ɲcyii karigii jwo yii á, taha yii funɲ'á kwò a wwò cyi na? ⁶ Nde l'à uru shinpiɲi sige u sì n-jà ɲya numɛ mà u tɛ̀ɲyaani yaha nɔmbaa mɛ, yii à lire cè. ⁷ Lire ná li wuuni mú i, sífente ti ɲye shinpiɲ'á ná t'à ɲwòhò ke, tire na báaraɲi pyi mà kwò. Nka yaage k'à para u yyaha na ke, ná kuru ɲye a yîri wani mɛ, u sì n-jà raa u báaraɲi pyi u ɲyii pyiɲkanni na mɛ.

⁸ ɲye kuru ká yîri wani tɛ̀ni ndemu i ke, shinpiɲi sí n-ta n-fworo. U aha fworo, Kafoonji Yesu sí u bò ná u ɲwòge kafɛge e. Kafoonji Yesu nimpaɲi bɛ̀enmpɛ sí uru shinpiɲi shi bò. ⁹ Uru shinpiɲi sí n-pa uye cyèe ná Sitaanniɲi fànhe e, kabwòhigii cyi sí sùpyire kàkyanhala si pi bilibili ke, u sí raa cyire pyi, bà u si mpyi si pi yákilibii yù mɛ. ¹⁰ Kuni li maha Kile pyi u à sùpyaɲi shi bò ke, mpii pi maha ɲaare lire kuni i ke, shinpiɲi sí pire ɲwò fáannɔ si ɲjaha ntiimbaani karigii shiɲi puni na. Kile sí pi shi bò, ɲaha na ye sèenji u sí n-jà pi shwò ke, pi ɲye a ɲɛɛ uru na, maa u kyaa táan piy'á mɛ. ¹¹ Ná pi s'à cyé uru sèenji na, lire kurugo Kile sí pi yaha tire sífente cye e, ti i pi yákilibii kɛ̀enɲe kafinar'á. ¹² ɲye shin maha shin u ɲye u ɲye a ɲɛn'a dá sèenji na mɛ, maa ntiimbaani karigii táan uy'á ke, Kile sí n-pa urufoo tùn.

Dánafeebil'à yaa pi piye pwò Kile kuni i

¹³ Yii pi ɲye wuu cìmpyiibii ná Kafoonji Yesu à yii kyaa táan uy'á ke, wuu à yaa wuu a fwù kaan Kile á yii kurugo tɛ̀rigii puni i. Mà lwò fo tasiige e, Kile à yii cwòɔnrò maa yii shwò. Yii li cè Kile Munaani à yii cwòɔnr'a yaha yiye kanni na, ka yii i dá sèenji jwumpe na. ¹⁴ Kile à yii yyere lire mɛɛ na, Jwumpe Nintanmpɛ cye kurugo, wuu à puru mpemu jwo yii á ke. Lir'à pyi bà yii si mpyi si ntèen ná wuu Kafoonji Yesu Kirisita e u bwompe e mɛ. ¹⁵ Lire e wuu cìmpyiibii, yii yyéere tayyéerege niɲcɛnɲi i, yii i yiye pwò.

Yereyi wuu à jwo yii á, lire nyε me njε wuu à sém'a tùugo yii á ke, yii àha zii ñkwò funṅṅ wwò kuru kà na me.

¹⁶Wuu Kafoonji Yesu Kirisita ná wuu Tunji Kile u à wuu kyaa táan uy'á, maa nwò wuu na, maa wuu zòompji taala nùmpañja mεε na ná sòñṅṅṅṅ tatahaga ñiñcenn'i ke, ¹⁷pi yii zòompji taala, pi raa fànhe kaan yii á, bà yii si mpyi s'a kacennkii pyi tèrigii puni i, yii karigii pyiñkanni ná yii jwuñkanni i me.

3

Poli à li cya dánafeebil'á pi a Kile jáare pir'á

¹Nye wuu cìmpyiibii, mpe mii sí n-bàra puru na ke, puru pu nyε: yii a Kile jáare wuu á, bà Kafoonji Jwumpe si mpyi si ñcaala fwòfwò, pi i pu le njire e, bà l'à pyi yii yyére me. ²Sùpyire t'à sàa pi ke, yii a Kile jáare bà wuu si mpyi si shwò tire na me. Yii li cè, sùpyire puni nyε a dá Kile na me. ³Ñka Kafoonji na nyε ñwòmεε ñiñkinfoo, u sí fànhe kan yii á, si yii shwò Sitaanninji na. ⁴Kafoonji à wuu pyi wuu à dá yii na, yereyi wuu à kan yii á ke, wuu à tèn ná l'e na yii na yi kurigii jaare, yii mú sí n-kwòro s'a yi kurigii jaare.

⁵Kafoonji u yii tège bà yii si mpyi si Kile kyaa táan yiy'á, si kariii kwú yiye e Kirisita fiige me.

Shin maha shin à yaa u a báare u raa uye ñwò caa

⁶Wuu cìmpyiibii, mpii pi nyε na fàhafaha na màre là mpyimbaa yii shwòhòl'e, maa mpyi pi nyε na wuu yereyi kurigii jaare me, wuu na li jáare yii á, wuu Kafoonji Yesu Kirisita mege na, yii àha pire pyi yii kapyiñεε me. ⁷Yii yabilimpil'à li cè na yii à yaa yii wuu pyiñkanni lwò. Tèni i wuu mpyi wani yii yyére ke, wuu mpyi a wuye yaha báarapyimbaani laage e me. ⁸Wuu mpyi a wuye tíñε sùpñanji wà tufige na uru s'a wuu ñwò caa mana me. Pilaga bàra canña na, wuu mpyi maha báarañi ñiñganji pyi, bà li si mpyi wuu àha ñkwò mpyi tuguro yii wà tufige ñuñ'i me. ⁹Li nyε mu à jwo wuu mpyi na yii ntégenji fún mà de! Ñka wuu la mpyi yii i li cè na yii à yaa yii a báarañi pyi wuu fiige. ¹⁰Tèni i wuu mpyi wani yii yyére ke, wuu à yi jwo a waha yii á na báarañi nyε a táan ñgemu á me, urufoo mú nyε a yaa u a lyi me.

¹¹Lire ná li wuuni mú i, wuu à yi lógo na yii pìi na wá na fàhafaha na màre là mpyimbaa, maa pi ñwòyi leni sùpyire sannte karigil'e. ¹²Pire pi mpe lóg'a tàra, wuu sí yi jwo n-waha pi á Kafoonji Yesu Kirisita mege na, na pi tèn tanuge e, pi raa báarañi pyi, pi i yyére ná pi ñwòlyiñji i.

¹³Mii cìmpyiibii, yii pi ke, yii àha zii ñkànha kacennkii mpyiñji taan tèni là tufige e me. ¹⁴Yereyi wuu à kan yii á ñge letereñi i ke, wà ha ñcyé yi lógogo, yii urufoo ñwòhò múgo, yii àha nùru ñgwò ná urufol'e me. Lire ká mpyi, u sí n-sílege. ¹⁵Lire nyε a li cyé na yii urufoo pyi yii zàmpen mà de! Yii u yere, ñaha na ye yii cìmpworu u nyε u wi.

Jwumpe nizanmpe

¹⁶Kafoonji u nyε yyeññke kanfoonji ke, uru u yyeññke kan yii á tèrigii puni ná pyiñkannigii puni na. Kafoonji u pyi ná yii puni i.

¹⁷Mii Poli yabilinji cyεge k'à ñge fwùñji séme. Amε mii maha na kampeeni fyèñji yare na leterebii puni na. Mii sémere ti nyε nte.

¹⁸Wuu Kafoonji Yesu Kirisita u ñwò yii puni ñiñkin ñiñkinji na, u u mpyi ná yii e.

Poli à letereŋi niŋcyiŋi ŋgemu tun Timŏti á ke Mpe yii à yaa yii cè mà jwo yii jyè letereŋi funŋŏ jwumpe e ke

Poli u à ŋge letereŋi tun Timŏti á. Timŏti tunji na mpyi Gireki. U nuŋi sí jye Yahutu, uru Yahutucwoŋi mpyi a pa uye kan Yesu á.

Nye tēni i Poli à Jwumpe Nintanmpe jwo Azi kùluni shiinbil'á ke, u ná Timŏti à piye nya. Lire pyiŋkanni na pi à jyè piye e. Mà Poli yaha Kile jwumpe njwuŋi na, tooyo niŋyahay'e Timŏti mpyi maha ŋkàre ná u e. Dánafeebii kuruyi kani li mpyi a Poli funŋŏ pēn ke, u mpyi maha Timŏti tunni pire dánafeebil'á. Mà Timŏti yaha Kile jwumpe njwuŋi na Efese kàŋhe e, Poli à ŋge letereŋi niŋcyiŋi tūgo u á maa kapyaa sicyēere cya u á.

U à yi jwo u á na cyelentiibii kafinivinibii pi jye na Kile jwumpe labali na yu Efese kàŋhe yaha kurugo ke, na Timŏti u yi jwo dánafeebil'á na pi àha ntaha pire njwōh'i mē, na pi Kile kuni jye sēe mē. Pi maha jwo na diŋyeŋi yaayi pun'à pi, na ŋgemu la ká mpyi si shwō yire yapiyi na ke, urufol'à yaa u a yalyire ná yabyēere tà fūn, urufoo mú sí jye a yaa u fūru pyi mē. Nka Poli à jwo na yaayi Kile à dá diŋyeŋi i ke, yire pun'à njwō.

U à Kile pēŋkanni jwo u á.

Pyiŋkanni na dánafeebii kacwōnribil'à yaa pi pyi ke, Poli à lire jwo u á mú.

Timŏti na mpyi cyelentu nāŋjiibile. Lire kurugo yereŋkanni na u à yaa u a dánafeebii yerege ke, Poli à lire kuni le u taan.

Poli à Timŏti shēere

¹ Mii Poli u jye Yesu Kirisita tūntunŋŏ mà tàanna ná wuu shwofoŋi Kile tūnture e ná Yesu Kirisita, wuu sōŋŋore tatahage e ke, ² mii u à ŋge letereŋi tun mu á, Timŏti, mu u jye mii jyaŋi sēese wuŋi mà tàanna ná Kile kuni i. Wuu Tunji Kile ná wuu Kafoŋi Yesu Kirisita pi njwō ma na, pi i jūnaara ta ma na, pi i yyeŋiŋke kan ma á.

Poli à cyelentiibii kafinivinibii kyaa jwo Timŏti á

³ Bà mii à yi jwo a waha mu á, mii niŋkareŋi Masedoni kùluni i mē, mu à yaa mu u ntēen Efese kàŋhe e, cyelentiibii pi jye na Kile Jwumpe labali na yu ke, maa pi sige lire na. ⁴ Yi jwo pi á na pi àha piye pwō jwuŋjyempe laaga baa wumpe ná pi à fwooro tulyeyi njemu i ke, yire siifeebii meyi nàkaante laaga baa woore niŋkwombaare na mē. Cyire karigii maha nàkaante nyahage, cyi jye a yyaha tí ná Kile jyii wuuni i mē, wuu maha lire ndemu cè u kuni cye kurugo ke. ⁵ Kuru yerege njūke ku jye pi á, bà pi si mpyi si pi shinŋeēbii kyaa táan piy'á ná zōvyinre ná funŋcēŋke ná dāniyaŋi sēe wuŋi i mē. ⁶ Nka pii na jye wani, pir'à kántugo wā lire kun'á, maa ŋkwōro na jwumpe laaga baa wumpe kanni yu. ⁷ Pi la jye si mpyi Kile Saliyaŋi cyelentií, mà li ta jwumpe pi jye na yu ke, pi jye a puru yyaha cè mē. Pi à piye pwō maa sūpyire kálali ndemu na ke, pi jye a lire cè mē.

⁸ Kile Saliyaŋi wi ke, wuu à li cè na u à njwō, ŋka fo sūpyire ká a ŋkálali na na njwōge. ⁹ Wuu à li cè mú na uru Saliyaŋi jye a tiŋe shintiibii kurugo mē, ŋka u à tiŋe shinpiibii kurugo. Mpii pi à njūŋŏ kyán Kile na ke, mpii

pi nyε pi nyε na fyáge Kile na mε, ná kapimpyiibii, Kile à Saliyanj tñε pire mp̄ii puni mεε na. Mp̄ii pi nyε pi nyε na Kile p̄ere mú mε, ná Kile mεkεεge feebii ná mp̄ii pi à pi sifeebii cùmu lemε pi ke*, ná supyiboomp̄ii, Kile à u Saliyanj tñε pire puni mεε na,¹⁰ ná jacwoobii ná nambaabii pi maha wwuú ná piye e ke, ná mp̄ii pi maha sùpyire cwôre na mp̄éeli ke, ná kafinivinibii ná mp̄ii pi maha nkâre Kile na laaga baa ke, ná kyaa maha kyaa l'à kântugo wà kàlanj n̄nc̄enn̄'á ke, Kile à Saliyanj tñε cyire karigii puni pyifeebii mεε na.¹¹ Uru kàlanj n̄nc̄enn̄ na nta Jwumpe Nintanmpe e, mpe p'à Kile p̄ente cyêe wuu na ke. Kilenj u nyε yyejin̄ke kanfoonj ke, uru u à mpe jwumpe kan mii á.

Poli à fwù kan Kile á, jaha na ye Kile à jwɔ u na maa u shwɔ

¹² Mii à fwù kan wuu Kafoonj Yesu Kirisita á, jaha na ye u à cyεge taha mii na, maa mii pyi u báarapyi, maa fànha kan mii á uru báaranj mεε na. ¹³ Mà li ta tèecyiini i, mii mpyi na u mεge k̄εge, mp̄ii pi à dá u na ke, marii pire kyéregε, marii pi cyere mú. Nka Kile à jùnaara ta mii na, jaha na ye mii mpyi na cyire karigii pyi cyi j̄c̄embaan̄j fun̄jke e, mii mpyi na sàha nk̄wɔ a dá Yesu na mε. ¹⁴ Nka wuu Kafoonj Kile à jwɔ mii na sèe sèl'e, maa mii t̄εge, ka mii i dá Yesu Kirisita na, maa u kyaa táan nay'á. ¹⁵ Mpe jwumpe na nyε kap̄yεε, sùpyire pun'à yaa ti j̄εε pu na: Yesu Kirisita à pa d̄inyen̄j i si kapimpyiibii yige pi kapegigil'e. Pire kapimpyiibil'e, mii wogigii cyi à pi pi puni wogigii na. ¹⁶ Nka Yesu Kirisita à jùnaara ta mii na, mii u mpyi kapimpyiibii puni nimp̄inj ke, lire nde cye kurugo, u à u lùtaanni cyêe sùpyire na. U à tire yyeceente pyi sùpyir'á, nte ti sí n-pa dá u na si sh̄inj n̄nk̄wombaan̄j ta ke. ¹⁷ P̄ente ti taha saanrefoo Kile na tèrigii puni i, uru u nyε nyii na tèrigii puni i ke, sùpya nyε na u jaa mε; uru u nyε Kilenj n̄n̄kin̄j fo tèekwombaa. Amiina!

Poli à Timōti yeε na u uye p̄wɔ Kile kuni na

¹⁸ Mii jyanj Timōti, mii à nte t̄unnture jwo mu á mà tàanna ná Kile t̄unntunmp̄ii p̄ii jwum'i, mpe p'à fyânha a jwo mu kyaa na ke. Zh̄inj mu nyε na leni bà sùpyire si mpyi si kàlanj sèe wun̄j ta mε, puru jwumpe pu fànha kan ma á lire zh̄ileni na. ¹⁹ Maye p̄wɔ Kile kuni jaaranj na ná fun̄nc̄enn̄'i. Kuru fun̄nc̄enn̄k'á p̄ii kùun̄j, ka pi Kile kuni jaaranj si yyére shwɔh̄ol'e, mu à jwo bakwɔɔg k'á f̄uru maa nt̄ige lw̄ohe jwɔh̄'i. ²⁰ Namba shuunni na nyε pire e, Im̄εε ná Alεzandiri, mii à pire yaha Sitaann̄inj á, pi i nk̄yaala, bà pi si mpyi pi àha n̄uru raa Kile mεge k̄εge mε.

2

Dánafeebil'á yaa pi a Kile jáare sùpyire puni kurugo

¹ Nyε yaage n̄nc̄yige mii nyε na j̄caa dánafeebil'á ke, kuru ku nyε nk̄e: yii a Kilejareyi n̄nc̄enn̄yi sh̄inj puni pyi, yii raa u jáare sùpyire puni kyaa na, yii raa fwù kaan u á ti puni kurugo. ² Yii a Kile jáare saanbii ná sh̄inbwoobii puni kurugo, bà wuu si mpyi si nt̄ēen yyejin̄ke ná fεrempe e, s'a Kile p̄ere ná jaaran̄kanna n̄nc̄enn̄'i mε. ³ Lire l'à jwɔ, lire mú l'à táan wuu Shwofoonj Kile á. ⁴ U la nyε sùpyire puni si shwɔ, ti i s̄ēenj c̄e. ⁵ Naha kurugo ye Kile na nyε n̄n̄kin, s̄isurulen̄ε n̄n̄kin mú u nyε u ná sùpyire puni shwɔh̄ol'e, sùpya u nyε u wi, Yesu Kirisita kyaa li. ⁶ U à uye kan mà pyi

* 1:9 Pli maha jwo: «ná mp̄ii pi maha pi sifeebii bùu ke».

sùpyire puni nùngwulwōrō ti kapegigil'e. Kile nyii tèn'à nō ke, u à lire pyi si li cyēre sùpyire na na uru la nyē ti i shwō.

⁷ Puru jwumpe njwunji kurugo, Kile à mii Poli tìŋ'a pyi u tùnntunŋō. Mii nyē a fine mē, sēe u nyē u wī, supyishiŋi sanŋi u nyē u nyē Yahutuu mē, Kile à mii tun na mii u sà a pire taanni u kuni jaaraŋkanni na, lire kuni li nyē sēenji.

Pyiŋkanni na nàmbaabii ná cyeebil'à yaa pi a Kile kuni jaare ke

⁸ Nyē cyaga maha cyag'e dānafeebii na bínnini ke, mii la nyē nàmbaabii pi a pi cyeyi yirige, pi raa Kile jaare ná zōvvinre e, lùvirili ná jwuŋyahama baa.

⁹ Mii la mú nyē cyeebii pi pi vāanŋyi nindeyi cè. Pi à yaa pi a vāanya leni njemu yi nyē yi si pi njini faha mē. Pi nyē a yaa pi a nùnyī pwu sùpyire s'a pi cyēre kamyahii na mē, pi nyē a yaa pi a vāanŋyi loŋgara wuyi ná pūcyage yaayi loŋgara wuyi leni mē, mu à jwō sēenŋi wuyi ná ŋkēenŋcurigii loŋgara wogigii. ¹⁰ Ŋka pi pūcyage yaleer'à yaa ti pyi kacempyiini, ceewe maha ceewe u nyē na Kile pēre ke, amuni u à yaa u pyi. ¹¹ Mā bāra lire na, cyeebii ká mpyi Kile Jwumpe tajwuge e, pi à yaa pi tēen tanuge e, pi raa pu nūru pi raa jaare pi a ntāanni ná p'e. ¹² Mii nyē a jēe ceewe u a sùpyire kálali na cyeebii nyē nàmbaabii nùŋō na mē, u à yaa u tēen tanuge e*. ¹³ Lire kajwuuni li nyē, Kile à Adama dá yyecyiige na, lire jwōhō na maa Awa dá. ¹⁴ Adama bà Sitaanniŋi à jwō fáanŋa yyecyiige na mē, ŋka ceenji u à fyānha a jwō fáanŋa, ka u u Kile jwōmēeni yaha. ¹⁵ Ceenji pyiisini si n-jà u pyi u pōon u nūmpanŋke e mē, li tēgeni li nyē u kwōro Kile kuni i ná tāange ná tufeempe e, u uye pērege cè.

3

Dānafeebii kurunŋe kàanmucyafeebii kani

¹ Mpe jwumpe na nyē kaŋyē: ŋgemu la ká mpyi si mpyi dānafeebii kurunŋe kà kàanmucyafoo ke, urufoo la na nyē si kyaa nūncenne pyi. ² Dānafeebii kurunŋe kàanmucyafoon' à yaa u pyi sùpya, tìgire cyaga nyē ŋgemu na mē, u à yaa u kúu u cwonji na*, u u uye pērege cè, u nyē a yaa u kyaa pyi a tòro li tēgeni taan mē, u à yaa u pyi sùpya ŋgemu u à tí ke, u à yaa u pyi nāmpōnmarawa, u u jà u a sùpyire kálali u a jwōge Kile kuni jaaraŋkanni na. ³ U nyē a yaa u pyi sinmbya mē, u mú nyē a yaa u pyi supyikyanga mē, ŋka u à yaa u pyi nūmpinŋefoo. U nyē a yaa u pyi kàshikwōn mē, u múnaani mú nyē a yaa li lwó a pwō nāfuunji na mē. ⁴ U à yaa u jà u pyēnge shiibii cūŋkanni na, u pyiibii s'a u pēre sèl'e. ⁵ Yire kajwuuni li nyē, ŋgemu u nyē u nyē a jà u pyēnge shiibii cūŋkanni na mē, di urufoo sí n-jà Kile dānafeebii kurunŋe yyaha cū n-jwo ye? ⁶ U mú nyē a yaa u pyi sùpya niŋjyivōnŋō Kile kuni i mē, lire nūŋke ku nyē u àha ŋkwō uye pēe, Kile si ŋkwō a u cēge bà u à Sitaanniŋi cēge mē. ⁷ Mpii pi nyē pi nyē Kile kuni i ná yii e mē, dānafeebii kurunŋe kàanmucyafoonji mú à yaa u pyi ná mētange e pire shwōhōl'e, bà sùpyire si mpyi t'àha bú u njini faha, u u jcwō Sitaanniŋi kàhanŋke e mē.

Dānafeebii kurunŋe tēgefeebii kani

* **2:12** Pii maha jwo: «Mii la nyē cyeebii pi pyi nàmbaabii cyelentii, lire nyē mē pi pyi nàmbaabii nùŋō na mē. Pi aha mpyi Kile jwumpe tajwuge e pi a yaa pi fyāha, pi raa nūru.» * **3:2** Pii maha jwo: «u à yaa u pyi ceewe niŋkin poo.»

⁸ Nyε dánafeebii kurunke tegefēebil' à yaa pi pyi metangafee, pi nyε a yaa pi pyi nwomyahigii shuunni jwufee mε, pi nyε a yaa pi pyi sinmbyaa mε, pi nyε a yaa pi a nāfuunji caa cyanjanna nimpīi na mε. ⁹ Kuni i Kile à wuu le, ná li mpyi a nwōhō tēecyiini i ke, pi à yaa pi a lire kuni jaare ná funvyinge e. ¹⁰ Pi à yaa pi kàanmucya sèl'e kampyi tigare cyaga nyε pi na mε, pi i nta pi a uru báaraŋi pyi.

¹¹ Cyeebii mú à yaa pi pyi metangafee, pi nyε a yaa pi a sùpyire sannte mēyi kēεge mε, pi à yaa pi piye pērege cè, pi à yaa pi pyi dánasupyii karigii puni i. ¹² Dánafeebii kurunke tegefoon' à yaa u kúu u cwōŋi na†, u à yaa u jà u pyiibii ná u pyεngε shiinbii puni cùŋkanni na. ¹³ Mpii pi nyε na uru báaraŋi pyi na nwōge ke, pire sí n-kēe. Pi sí raa pi báaraŋi pyi fyagara baa Kile kuni i, Yesu Kirisita wwoŋεεge e.

Yaaga maha yaaga Kile à dá ke, yire pun'à nwō

¹⁴ Mii na sōnŋi, li sí mō mε, mii sí n-kàre mu yyére, ŋka mii sí nyii karigii séme si ntun mu á. ¹⁵ Mii méε ká mpyi mii nyε a wyēr'a nō mu yyére mε, mu sí li cè ŋge lēterēŋi cye kurugo, pyiŋkanni na Kile bage shiinbil' à yaa pi a Kile kuni jaare ke. Kuru bage shiinbii pi nyε Kile nyii wuŋi dánafeebii kurunke, pire pi à kàlaŋi sēe wuŋi cwōhō cinŋjo ná cinŋkunŋo fiige.

¹⁶ Sēe wī, kani li mpyi a nwōhō Kile kuni i ke, li mpyi a pēe sēe sèl'e, sùpya sì n-sii n-jà nàkaana pyi lire e mε:

Kirisita à uye pyi sùpya, maa uye cyēe sùpyire na,

Kile Munaani à li cyēe na u à tíi,

Kile mèlεkēebil' à u nyā.

U kyal' à jwo supyishiŋi pun'á,

Djnyēŋi cyeyi puni i, pil' à dá u na,

Kile à u lwó a kàre nŋyīŋi na maa u pēe.

4

¹ Nyε Kile Munaani à yi finīŋ'a jwo wuu á na dijnyēŋi tēekwooni ká byanhara, pii sí kántugo wà Kile kun'á, si ntaha kafinivinibii pīi nwōh'i, mpii pi nyε na sùpyire wurugo ke, pire u kàlaŋi s' à fworō jínabil'e. ² Pire cyelentiibii na nyε kafinivinimii, pi à fyīnme tò wwomō na, pi saha sì n-jà sēēŋi cè n-wwū kafinare e mε. ³ Pire cyelentiibii maha sùpyire kálali na fúruŋi nyε a nwō mε, na yalyire shīŋi puni nyε a yaa t' a lyī mε, mà li ta Kile u à yalyire puni dá. U la nyε mpii pi à dá uru na maa sēēŋi cè ke, pi fwù kan ur'á pi i ti lyī. ⁴ Yaaga maha yaaga Kile à dá ke, yire pun'à nwō, wuu nyε a yaa wuu cyé yaaga na mε, ŋka wuu à yaa wuu fwù kan u á yaayi puni kurugo. ⁵ Wuu à li cè Kile Jwumpe cye kurugo na wuu aha fwù kan u á yaayi njemu kurugo ke, yire maha finīŋε.

Yesu Kirisita báaraŋyīŋi nŋcēŋŋi

⁶ Mu à yaa mu u nyii karigii yyaha jwo dánafeebil'á, lire e mu sí n-pyi Yesu Kirisita báaraŋyī nŋcēŋŋε ŋgemu u na uye nwō caa ná kàlaŋi nŋcēŋŋi i Kile kuni i ke. ⁷ Ma hà raa jwūŋjyempe laaga baa wumpe núru mε, pu nyε a fworō Kile e mε. Ta maye taanni Kile yyaha fyagare na.

⁸ Mà cyeere taanna karigii cyīi na, lir' à nwō,

ŋka mà maye taanna Kile yyaha fyagare na,

lire tōŋŋ' à pēe sèl'e

ŋaha na yε Kile à nwōmēeni lwó wuu á na

† 3:12 Pii maha jwo: «Dánafeebii kurunke tegefoon' à yaa u pyi ceewe nŋŋin poo.»

uru yyaha fyagare sí wuu nijjaani ná wuu nùmpañke jwō.

⁹ Puru na jye sèe, sùpyire pun'à yaa ti jee uru sèeñi na. ¹⁰ Jye lire kurugo wuu na báarañi pyi, marii zhiñi leni, jaha na ye wuu à wuye tíñe Kileni jyii wuñi na, uru u jye sùpyire puni Shwofoonj, ñka mpii pi à dá Yesu Kirisita na ke, pire wuuni l'à lye. ¹¹ Mu à yaa mu u cyire karigii yyaha jwo pi á sèl'e maa pi taanna cyi na.

¹² Mu jaarañkanni nijcenni l'à yaa li sùpyire sige t'aha bú ñkwò mu wí jcwò na mu na jye nàñkocyaawa me. Mu a yaa mu u ma jwuñkanni ná ma jaarañkanni ná ma ntàannamagare ná ma dániyañi ná ma zòvynre cyèe dánafeebii na, bà pi si mpyi si mu pyiñkanni lwó cyire karigii puni i me.

¹³ Mà jwo mii u nò mu yyére ke, maye waha Kile Jwumpe Semèñi ñkàlañi na sùpyir'á, maa u jwumpe yyaha jwo pi á, bà pi si mpyi si ntaha pu fye e me. ¹⁴ Kile tùnnture ntemu t'à jwo mu kyaa na, ka dánafeebii kacwòribii si pi cyeyi taha mu jùñke na, ka mu u Kile màkange ñkemu ta u báarañi mæ na ke, ma hà cye láha kuru na me.

¹⁵ Maye waha maa cyire karigii pyi ná ma fànhe puni i, bà sùpyire si mpyi si jicè na mu na si yyaha na Kile kuni i me. ¹⁶ Ma jaarañkanni kàanmucya. Kàlañi mu jye na ñkaan sùpyir'á ke, maa uru kàanmucya mú. Maye pwò cyire karigii na tèrigii puni i. Lire ká mpyi, mu yabilinji sí n-shwò, mpii pi jye na mu jwumpe núru ke, pire mú sí n-shwò mu cye kurugo.

5

Yerenkanni na Timoti à yaa u a dánafeebii yerεge ke

¹ Ma hà raa jwuñjwumbaama yu nàñkolyeebii na me, ñka ta pi yerεge ná lùtaanni i mu à jwo mu tii pi. Lire pyiñkanni na mú, ta nàñjiibii yerεge mu à jwo mu cinmpyii. ² Cijnjyeebii pi ke, ta pire yerεge mu à jwo mu nεe pi. Cipyire mú ti ke, ta tire yerεge mu à jwo ma cinmpyicyee, ñka ná zòvynre e.

Lenkwucyeebii pi à yaa ná ntègeñi i ke

³ Tεgefee jye lenkwucyeebii mpiimu na me, pire pi à yaa ná ntègeñi i. ⁴ Ñka pyii, lire jye me jampyire ká mpyi lenkwucwoñi ñgemu á ke, pir'à yaa pi Kile yyaha fyagare ntaanninji sii pi pyenyi na, pi i pi sifeebii tugure lwó, bà pi sifeebil'à fyànha a pi woore lwó me. Lire l'à táan Kile á. ⁵ Lenkwucwoñi u jye uye kanni na, ná sùpya jye u á, ñgemu u sí u tugure lwó me, ur'à Kile pyi u cyεge tatahage, marii u jáare pilaga bàra canña na, bà Kile si mpyi sí u tège me. ⁶ Ñka lenkwucwoñi u jye mayaare e ke, uru niñkwuñi u jye, ali mà li ta u jye jyii na. ⁷ Ta dánafeebii kálali jcyii karigii na, bà pi si mpyi s'a cyi kuni jaare, si mpyi tìgire cyaga baa me. ⁸ Shin maha shin à yaa u u cinmpyibii tugure lwó, ñka u pyεngε shiinbii wuuni l'à lye. Ñgemu ká mpyi u jye a lire pyi me, urufol'à fworo Kile kuni i feefee. Kilecembraabii mú bá à pwórò urufoo na.

⁹ Lenkwucyeebii pi à nò yyee beetaanre (60) na ke, l'aha nta pi mpyi a kúu pi nàmbaabii na, pire mpii mæyi y'à yaa y'a sémeni dánafeebii s'a pire tère. ¹⁰ Pi à yaa pi pyi metangafee pi kacεñkii cye kurugo, pi à yaa pi ta pi à pi pyiibii byé byiñkanna nijcenne na, pi à yaa pi ta pi à nàmpwuun màra, maa dánafeebii tooyi jyé mú*, pi à yaa pi ta pi à kanhamafeebii pii tège, pi

* **5:10** Lire tēni i, nàmpwōñō n'a mpyi a pa mu yyére, mu mpyi maha bilinji wà pyi u à u tooyi jyé. Lire na mpyi bilibii kapyii.

à yaa pi ta pi à kacennkii shiŋi puni pyi. Nyε lenkwucyeebii pi nyε amuni ke, pire mεyi y'à yaa y'a sémeni.

¹¹⁻¹² Nka lenkwucyeebii pi nyε cipyire ke, ma hà raa pire mεyi sémeni mε. Shwòhòl'e nàmbajyiini lage sí n-pa pi ta. Lire ká mpyi, jwòmεeni pi maha lwó, na pire sí raa báare Kirisita kann'á ke, pi sí lire kèεge si kàntugo wà u á. ¹³ Mà bàra lire na, mu aha a pi mεyi sémeni, pi sí n-pyi sàafee s'a jaare pyenyi ná yiye shwòhòl'e laaga baa, là mpyimbaa. Lire kanni bà mε, pi sí n-pyi jwujyahamafee, s'a pi jwòyi leni sùpyire sannte jwumpe e, s'a jwujwumbaampe yu mú. ¹⁴ Lire kurugo mii la nyε lenkwucipyire ti nàmbaya jyé†, pi i pyii si, pi i yákili yaha pi pyenyi na sèl'e, bà wuu zàmpeenbii si mpyi pi àha ñkwò tìgìre cyaga ta wuu na mε. ¹⁵ Mii na mpe jwumpe yu jaha na ye lenkwucipyire tà à kàntugo wà Kile kun'á mà kwò, maa ntaha Sitaanniŋi jwòh'i. ¹⁶ Dánafeebii shwòhòl'e, ceenji wà cinmpyicyee ká mpyi lenkwucyee, ur'à yaa u pi tugure lwó, lenkwucyeebii pi nyε piye kanni na ke, bà dánafeebii kurunke si mpyi si jà njyére ná pire e mε.

Dánafeebii' à yaa pi a pi kacwònrìbii père

¹⁷ Dánafeebii kacwònrìbii pi nyε na pi báaraŋi pyi na jwòge ke, pire pi à yaa ná pèente e, yii yaha pire na sèl'e, mpiimu bá pi à piye pwò Kile jwumpe njwuŋi na ke, pire kanyεε na. ¹⁸ Jaha kurugo ye y'à jwo Kile Jwumpe Semεŋi i na:

«Mu aha a sùmaŋi bwùun ná nùyi i si u pyàŋi wwù, mu nyε a yaa mu u yi jwòyi pwò mε†.»

Yi mú à jwo Kile Jwumpe Semεŋi i na:

«Báarapyiŋ' à yaa ná u sàraŋi i S.»

Nde Timōti à yaa u pyi wà ha dánafeebii kacwònrōŋi wà cêεge u á ke

¹⁹ Wà ha dánafeebii kacwònrōŋi wà cêεge kani là na, ná shiin shuunni taanre nyε a lire kani jya maa li jwo mu á mε, ma hà ndá li na mε. ²⁰ Kacwònrìbii pi nyε na kapegigii pyi ke, pire yeε pi sanmpii nyii na, bà pire mú si mpyi s'a fyáge si kàntugo wà kapegigii na mε. ²¹ Mii sí yi jwo n-waha mu á, Kile ná Yesu Kirisita ná u mèlεkεebii ñjncwònrìbii nyii na, na mu à yaa mu u maye waha maa jcyii karigii puni pyi. Mu à yaa mu u sùpyire puni cù cùŋkanna ñjŋkin na, ma hà sùpya pwòŋŋ sùpya na mε.

²² Ma hà funŋke wyéŋε si ma cyeyi taha sùpya jùŋŋ na si u pyi dánafeebii kacwònrōwò mε. Shinŋi u nyε na kapegigii pyi ke, ma hà ñgwò ná urufol'e mε, mu à yaa mu u pyi ná zòvynre e tèrigii puni i.

²³ Ma hà raa lùtiige kanni byii mε, ta εrezen sinmpe nimbilere byii ma funŋjaŋke kurugo, bà mu sí mpyi si jncùŋŋ mε, jaha na ye mu nyε na jncùŋŋi na ntahali mε.

²⁴ Pii na nyε wani, pi kapegigii maha jncè, mà li ta wà sàha ñkwò a pi yíbe mε. Pii wogii sí na nyε wani cyire maha jncè pi yíbenkwooni kàntugo na. ²⁵ Amuni li mú nyε kacennkii nyε na jà a ñwòhò mε, cyi maha jaa. Cyii mée ká mpyi cyi sàha ñkwò na jaa mε, cyire si n-kwòro jncèmbaa mε.

6

Dánafeebii pi nyε bilere e ke, pir' à yaa pi a pi jùŋfueebii père

† 5:14 Lire tεenni i, wà fànha mpyi lenkwucyeebii na mε. U poonji kwunŋkwooni kàntugo, cyage k'à táan u á ke, u mpyi maha sà nàmbage lèŋe wani. † 5:18 Duterεnōmu 25.4 § 5:18 Levitiki 19.13; Duterεnōmu 24.14-15

¹ Bilibil'á yaa pi a pi ñùñufeebii père, bà sùpyire si mpyi t'àha raa Kile mæge kèege, si wuu kàlanji pyi laaga baa mε. ² Pi ñyε a yaa pi a pi ñùñufeebii ñwɔ kwùun, na pire na ñyε cinnmpyii mà tàanna ná Kile kuni i mε. Nka pi bá à yaa pi a báare pi á sèl'e, ñaha kurugo yε mpiimu á pi ñyε na báare ke, pire na ñyε ntàannamadanafee.

Cyire karigii jwo a waha dánafeebil'á.

Cyelitiibii kafinivinibii ná nàfuunji kani

³ Wà ha a kàlanji wabεε kaan sùpyir'á ñgemu u à kàntugo wà wuu Kafoonji Yesu Kirisita kàlanji ñiñcɛnɛnɛji ná Kile kun'á ke, ⁴ urufoo na uye père tawage e, u ñyε a yafyin cé mε. Jwunyahamafoo u ñyε u wi. U maha kàshige kwùun jwumpe laaga baa wumpe ñùñɔ taan, cyire karigii maha ma ná yinçyεge ná yoge ná cyàhigii ná sòñɔpɛere ⁵ ná nàkaante tɛgele baa woore e sùpyire shwɔhɔl'e. Pire cyelitiibii funɛyi ñyε a ñwɔ mε, pi ñyε na sèenji ñaa sahanɛki mε. Pi na sòñɛji na Kile kuni na ñyε nàfuutakuro.

⁶ Sèenji na, Kile kuni na ñyε nàfuu li ñaarafeebil'á, ná pi cyeyaay'à pi funɛyi ñiñε. ⁷ Wuu canzege, wuu ñyε a pa ná yafyin i mε, wuu canɛkwuge wuu mú sì n-kàre ná yafyin i mε. ⁸ Lire e yalyire ná vaañyi ká mpyi wuu á, yir'á yaa yi wuu funɛyi ñiñε. ⁹ Mpiimu la ku ñyε si mpyi nàfuufee ke, pire maha piye le kapegigii ñwɔge e. Sitaanninji maha pi cù bà yatɔɔgo maha ñcù kàñhaña na mε. Pi ñyii karigii ñimpegigii ná laaga baa wogigii cyi maha pi wuuni kèege feefee. ¹⁰ Naha kurugo yε nàfuunji lage ku maha kapegigii shinji puni sini, u lag'à pìi ta, ka pi i fworo Kile kuni i, maa piye le kyaage e.

Poli à Timŏti yεε

¹¹ Nka Timŏti, mu u ñyε Kile sùpya ke, laaga tɔɔn cyire karigii puni na, ma a maye waha katiigii mpyinji na Kile yyahe taan. Fànha le ma a maye pwɔ Kile na, ma a mpyi dánasupya, ma a ma shinɛεbii kyaa táan may'á sèl'e, ma a maye waha Kile kuni ñaaranji i, ma a mpyi ñùmpinεfoo. ¹² Ta Kile kuni zhìñi ñiñcɛnɛnɛni leni. Shìñi ñiñkwombaanji ta, uru kurugo Kile à mu yyere, ka mu u uru jwumpe jwo, maa li cyèe na mu na Kile kuni ñaare, shinɛyahara a lire kani lógo maa li ñya.

¹³ Ñyε mii sí yi jwo n-waha mu á, ñyii yaayi puni Davoonji Kile ñyii na ná Yesu Kirisita ñyii na, ñgemu u à sèenji jwo Pɔnse Pilati á ke, ¹⁴ mu à yaa mu u Kile tũnnture kurigii puni ñaara. Ma hà tìgire cyaga yaha ku ta ma na mε, fo mà sà yaa ná Kafoonji Yesu Kirisita cannuruge e. ¹⁵ U sí nùru n-pa Kile ñyii tère e, Kilenji u ñyε yaayi puni ñùñɔ na ke, uru u ñyε yyerinjke foonji, kilenji wà saha ñyε uru kàntugo mε, uru u ñyε saanbii puni Saanji, kafeebii puni Kafoonji. ¹⁶ Uru kanni u ñyε Kilenji ñyii wunji tèekwombaa; cyage e u ñyε ke, kuru cyage bèɛnmpe mpèenji kurugo, sùpya si n-jà n-file u na mε, sùpya ñyii sàha u ñya mε, sùpya ñyii mú sì n-jà u ñya mε. Pèente ná síñi u pyi u wuyo, fo tèekwombaa. Amiina!

Nde nàfuufeebil'á yaa pi pyi ke

¹⁷ Yi jwo nàfuufeebil'á na pi àha raa piye père si pi cyeyi taha pi nàfuunji na mε, ñaha na yε nàfuunji na ñyε yakwɔgo. Pi à yaa pi pi cyeyi taha Kile na, uru u sí yaayi puni kan wuu á, si wuu funɛyi ñiñε. ¹⁸ Yi jwo pi á na pi a kacɛnɛnɛni ñiñyahagii pyi tètèrigii puni i, pi àha mpyi cyenɛgarafee mε, pi raa pi cyeyaayi yà kaan sùpyir'á ná funɛji ñiñkinji i. ¹⁹ Pi aha a lire pyi, pi sí

nàfuu nimbwo ta nùmpañja, nàfuunji sèe wuñi nivwònghambaanji ná shìñji niñkwombaanji.

Poli yerege nizanñke Timoti á

²⁰ Nye mii jyañi Timoti, tùnnture Kile à le mu cye e ke, ti cù ná ma cyeyi shuunninji i. Jwumpe laaga baa wumpe p'à kántugo wà Kile kun'á ke, maye kàanmucya puru ná nàkaante jùñjo baa woore na. Pii maha cyire karigii sòññi na jicè, mà li ta sèe bà mε. ²¹ Pìl'à jwo na pir'à jicèñi ta amuni, mà li ta pi à fwordo Kile kuni i.

Kile u jwɔ yii na, u u jwó le yii á.

Poli à letereŋi shonwuŋi ŋgemu tun Timōti á ke Mpe yii à yaa yii cè mà jwo yii jyè letereŋi funŋo jwumpe e ke

Letereŋi shonwuŋi Poli à tun Timōti á ke, uru u à pyi Poli letereŋi nizanŋi, mpii u à séme na pi jye Kile Jwumpe Semēŋi i ke. Pi à u nijjyewuŋi cū a le kàsunji i Kile jwumpe njwuŋi kurugo. U mpyi a cè na uru tèekwuun'à byanhara. U mpyi a cè mú na uru ká ŋkwû, na uru sí n-kàre Kafoonji Yesu yyé. Lire e u à ŋge letereŋi séme maa u yeŋeyi nizanŋyi le u e mà tun Timōti á, maa màban le u e u báaraŋi mpyiŋi na.

Poli mpyi a cè na Timōti à ŋgaha ta Kile báaraŋi i. Lire kurugo u à u yeŋe na u pyi uru fiige, u u ŋkwôro u a sùpyire kâlali Kile jwumpe na, bà pi à u kâla pu na mà u yaha nâjjiwe me; na u à yaa u a kacēŋii pyi sùpyire puni na, u mú à yaa u a sùpyire taanni Kile kuni jaaraŋkanni na ná lùtaanni í. Bà faapyiŋi maha u keŋge báare me, u raa báare sèe sèl'e amuni, bà Jwumpe Nintanmpe si mpyi si nò cyeye nijyahay'e me.

Poli à Timōti shéere

¹ Mii Poli u jye Yesu Kirisita tūntunŋo mà tàanna ná Kile jyii wuuni i ke, shiŋi jwōmēni Kile à lwó ná uru maha ntaa Yesu Kirisita wwoŋeŋge cye kurugo ke, u à mii tun mii u sà a uru jwumpe yu. ² Mii à ŋge letereŋi tun mu á Timōti, mu u jye mii ntāannamajyaŋi mà tàanna ná Kile kuni i ke, wuu Tuŋi Kile ná wuu Kafoonji Yesu Kirisita pi jwō ma na, pi i jùjaara ta ma na, pi i yyeŋiŋke kan ma á.

Poli à màban le Timōti i Kile jwumpe njwuŋi na

³ Mii à Kile shéere, uru ŋgemu á mii na báaraŋi pyi ná funvyinge e, na tulyeyi fiige ke. Pilaga bâra canŋa na, mii aha a Kile jáare, mii funŋo jye na wwùu mu na me. ⁴ Canŋke wuu à láha wuye na ke, mu à mee sú sèl'e, mii funŋo jye a wwò lire na me. Lire e mii la jye si nuru mu jya, bà mii funŋke si mpyi si ntāan sèl'e me. ⁵ Mii funŋo sàha wwò mu Kile kuni jaaraŋkanni nijcenni na me, mu nulyage Loyisi ná mu nuŋi Enisi à lire ndemu jaara mu yyaha na ke. Mii mú s'à tēen ná l'e na mu à kwôro lire kuni i.

⁶ Lire kurugo tēni i mii à na cyeyi taha mu jùŋke na maa Kile jáare, ka mu u Kile màkange ŋkemu ta u báaraŋi mee na ke, maye pwō bà kuru si mpyi si ŋkwôro mu cye e me. ⁷ Kile Munaani ká wuu yyaha cū, wuu saha jye a yaa wuu a fyáge me, jaha na ye li sí fànha kan wuu á, si tãange le wuu zòmpyaagil'e, si wuu pyi wuu cū wuye na. ⁸ Lire kurugo ma hà raa silege s'a wuu Kafoonji Yesu kyaa yu sùpyir'á me. Mii mée jye kàsunji i u meŋge kurugo ke, lire kà mpyi ma á silege kyaa me. Nka maye pwō Kile fànhe niŋkange na, ma a ma nàzhan lwó kyaage e mii fiige Jwumpe Nintanmpe njwuŋi kurugo.

⁹ Kile u à wuu shwō, maa wuu yyer'a pyi sùpyii fwōnrō baa wuu. Wuu kacēŋkii kurugo bà u à lire pyi me, wuu ná Yesu Kirisita wwoŋeŋge kurugo, u à jwō wuu na maa lire pyi mà tàanna ná u jyii wuuni i, mà diŋyēŋi ta u sàha ši me. ¹⁰ Numē u à lire kacēni cyēe wuu na wuu Shwofoonji Yesu Kirisita mpaŋi cye kurugo. Uru u à fànha ta kwùŋi na, maa li cyēe na wuu aha jēe Jwumpe Nintanmpe na, wuu sí shiŋi niŋkwombaari ta. ¹¹ Puru Jwumpe Nintanmpe njwuŋi kurugo Kile à mii

pyi u tūntunŋə. Mii na puru jwumpe yu sùpyir'á marii pi kálali pu na.
¹² Lire kurugo ŋke yyefuge puni jye mii jūŋ'i. Ŋka lire ná li wuuni mú i, lire jye mii á silege kyaa mɛ, jaha na ye ŋgemu na mii à na cyege taha ke, mii à uru cè, mii mú à tēen ná l'e, nde mii à kan u á ke, li síŋi jye u na mà lire màra fo dīnye canŋkwoge.

¹³ Jye Timŋti, jwumpe sèe wumpe mii à jwo mu á ke, puru yaha maye funŋ'i, maa maye pwə Kile kuni jaaraŋi na. Ntāannamagare ti jye na ntaa Yesu Kirisita wwoŋe e ke, ta ma karigii pyi ma a ntāanni ná tire e.
¹⁴ Jwumpe Nintanmpe p'à jwo mu á ke, ma hà wà yaha u a pu labali u a yu mɛ. Pu màra ná Kile Munaani fānhe e, lire ndemu l'à tēen wuu e ke.

¹⁵ Mu à cè na Azi kùluni dānafeebii pun'à kàntugo wà mii na, Fijeli ná Erimŋjēni mú na jye pire e. ¹⁶ Ŋka Onɛzifōri wi ke, u à mii funŋke jīŋe kariii nījyahagil'e. Mii kāsujyiini jye a pyi u á silege kyaa mɛ. Kafoonji u jūjaara ta u pyenge shiinbii na. ¹⁷ Tēni i u à pa naha Ōrōmu kànbwōhe e ke, u à mii cya fo mà mii jya. ¹⁸ Kafoonji Kile u jūjaara ta u na dīnyeŋi canŋkwoge Kafoonji Yesu mɛge na. U à kacēŋkii jcyiimu pyi mii na mà mii yaha Efese kànhe e ke, mu Timŋti à cyire cè mà tòro sūpyire puni na.

2

Kirisita sèebarapyiŋi kani

¹ Jye mii jyanji Timŋti, Yesu Kirisita à jwə mu na maa fānhe ŋkemu kan mu á, mu ná u wwoŋe e ke, ta Kile kuni jaare ná kur'e. ² Kile Jwumpe mu à lógo mii jwə na shinjyahara jyii na ke, puru jwumpe jwo piiberil'á, wà sí n-jà cye taha mpiimu na, ná pire mú sí n-jà pu jwo piiberil'á ke.

³ Ná mu sí jye Yesu Kirisita sòrolashi nīncēŋe, ma nāzhan lwó yyefuge e. ⁴ Kampyi sòrolashiŋi la jye si ntāan u jūjufoon'á, u kapyiŋkii saha jye a yaa cyi pyi shintiiwe wogii fiige mɛ. ⁵ Ŋgemu u jye na kajataferɛ fi mú ke, u aha mpyi u jye na fi mà tàanna ná tire tafɛere kuzhɛgil'e mɛ, urufoo si kajanjwooni ta mɛ. ⁶ Faapyiŋi u à màban le uye e sèl'e ke, uru sí n-fyānha u kanhare tōŋŋi ta. ⁷ Karigii yyaha mii à jwo mu á ke, funŋke cya cyi na sèl'e. Lire ká mpyi, wuu Kafoonji sí mu tɛge bà mu si mpyi si cyi puni yyaha cè mɛ.

⁸ Funŋə cwo saanji Dawuda tūluge shinŋi Yesu Kirisita na, u à kwū maa jè a fworō kwūŋi i. Puru Jwumpe Nintanmpe mii jye na yu sùpyir'á. ⁹ Puru jwumpe jwuwūŋi kurugo, mii jye kyaage e, pi à mii le a pwə kāsūŋi i, mu à jwo kakuumpyi u jye mii. Ŋka lire jye a li cyēe na Kile Jwumpe pi à le a pwə kāsūŋi i mà dɛ! ¹⁰ Mii à kuru kyaage puni kwú naye e, Kile nījcwōnribii kurugo, bà Yesu Kirisita si mpyi si pi shwə pi i mpyi Kile sinampe e fo tèekwombaa mɛ. ¹¹ Mpe jwumpe na jye kajyɛɛ:

Wuu aha ŋkwū ná Kirisita e,
 wuu sí n-pyi jyii na ná u e.

¹² Wuu aha kyaage kwú wuye e,
 wuu sí n-pyi fānhe e ná u e,
 ŋka wuu aha kàntugo wà u na,
 u mú sí kàntugo wà wuu na.

¹³ Wuu mɛɛ ká mpyi wuu jye a jà a kwôro ná u e tɛrigii puni i mɛ,
 wuu a yaa wuu li cè u na jye ná wuu e tɛrigii puni i
 jaha na ye u jye na núruli u jwəmɛɛni jwəh'i mɛ.

¹⁴ Ta sùpyire funṅɔ cwo mpe jwumpe na, yi jwo a waha pi á Kile nyii na, na pi áha raa nákaante laaga baa woore pyi me, kaṅwɔɔ nyɛ ti na me, ti mú nyɛ na ti lógofeebii leni kuro njɛcenni i me, ti maha pi wuuni kɛɛge. ¹⁵ Mu wi ke Timŏti, maye waha ma a li cyêe Kile na na mu na nyɛ u báaraṅi njɛcɛnɛ, bà mu si mpyi ma hà bú nùzogoro ta ma báaraṅi cye kurugo me. Ta Kile jwumpe yu ma a ṅwɔge, puru pu nyɛ sɛɛnɛ. ¹⁶ Cú maye na nákaante laaga baa woore mpyiṅi na, ti nyɛ a táan Kile á me, ṅaha na ye mpíi pi maha tire nákaante shiṅi pyi ke, ti maha pire laage tɔɔnge Kile na. ¹⁷ Tire nákaante maha kakyaare pyi, bà nɔkwombaaga maha fwónre na ṅkɛɛge me. Imɛnɛ ná Fileti na nyɛ tire nákaante pyifeebil'e. ¹⁸ Pi á sɛɛnɛ kuni yaha marii fini na Kile á dánafeebii ṅɛ a yige kwùṅi i mà kwò, na kwuṅɛnɛ saha nyɛ me. Lire pyiṅkanni na, pi á sùpyire tà ṅwɔ fáanṅa a yige Kile kuni i. ¹⁹ ṅka Kile Jwumpe nyɛ na ṅkɛɛnɛ me, pu na nyɛ mu à jwo бага nintaa ndemu l'á faanra a ṅwɔ ke, l'á sémɛ lire nintaani na:

«Kafoonɔ Kile à u wuubii cè*.»

L'á sémɛ mú na:
«Shin maha shin u à jwo na uru na nyɛ Kafoonɔ Kile wu ke, urufoo u láha kapegigii mpyiṅi na.»

²⁰ Mu aha jyɛ shinbwonɔ wà bage e, mu maha li ṅya na bage yaayi yà na nyɛ sɛɛn wuyo, yà s'á yaa ná wyérefyiniṅi i, yà sí nyɛ cire wuyo, yà sí nyɛ cogo wuyo. Yajigiyi longara wuyi maha yaha canmbwoyi mɛɛ na, marii jígini ná yi sanṅi i canmpyaagii sanṅkil'e. ²¹ Nyɛ amuni li mú nyɛ, ṅgemu ká láha kapegigii mpyiṅi na ke, urufoo sí n-pyi mu à jwo yajigiṅe longara wogo. Urufoo sí n-yaha uye kanni na u nùṅufoonɔ báaraṅi mɛɛ na. Urufoo kaṅwɔɔni sí n-pêe u á sèl'e. Urufoo sí n-bégele báaraṅi njɛcɛnɛ shiṅi puni mpyiṅi mɛɛ na.

²² Timŏti, nàṅjiibii na ðirili pi nyii karigii nintiimbaagii ṅcyiimu kurugo ke, laaga tɔɔn cyire na feefee! Maye waha ma a katiigii pyi, ma a mpyi dánasupya, ma a ma shiṅɛebii kyaa táan may'á, mpíi pi nyɛ na Kafoonɔ père ná zòvynre e ke, mu ná pire pi bê. ²³ Ma hà raa ma ṅwɔge leni nákaante laaga baa woore e me, tire maha ma ná yoge e. ²⁴ Mà li ta Kafoonɔ Yesu báaraṅi nyɛ a yaa u a kàshi kwùun me. U à yaa u a sùpyigire pyi ná sùpyire puni i, u mú à yaa u a sùpyire taanni Kile kuni ṅaaraṅkanni na, u à yaa u kariṅi kwú uye e. ²⁵ Mpíi pi nyɛ na u kyáli ke, u raa pire leni kur'e ná lùtaanni i. Shwɔhɔl'e Kile sí pyiṅkanna kan pi á, bà pi funzɔnṅɔre si mpyi si ṅkɛɛnɛ, pi i sɛɛnɛ cè me, ²⁶ si funɔcɛnɛ ta si piye shwɔ Sitaanniṅi na, uru ṅgemu u à pi cú bà kànhaṅa maha yaaga cú me. Pi kacuni li nyɛ Sitaanniṅi á, pi raa uru nyii wuuni pyi.

3

Dìnyɛni canzanṅyi kani

¹ Nyɛ Timŏti, mu à yaa mu u li cè na ðiṅyɛni canzanṅyi sí n-waha sèe sèl'e, ² ṅaha na ye sùpyire sí raa n-kòre tiy'á, ti funzɔnṅɔre puni sí n-taha wyérenɛ na, pi sí raa piye père, pi si raa piye cyiin sòṅṅɔ me, pi sí raa Kile mɛge kɛɛge, pi si n-pyi ná pèen'i mà yaha tí ná pi sifeebil'e me, pi si wà kacɛnɛ cè me, pi mú si Kile kuni kani là le dá e me. ³ Pi sí n-pyi sùpyigire baa ná nùṅaara baa shiin, s'a sùpyire sannte meyi kɛɛge, pi si n-jà n-cú kapegigii mpyiṅi na me, pi si n-pyi shinpiṅi, pi tafunɔi u sí n-pyi kacɛnɛkii mpyiṅi. ⁴ Pi sí raa sùpyire leni cye e, pi tɛɛnɛ sí n-pɛn, s'a piye père sèl'e.

* 2:19 Namburu 16.5

Pi sí nyii yige pi yabilimpíi nyii karigii kurugo mà tòro Kile nyii wogigii na. ⁵ Pi sí piye pyi sùpyire nyii na, mu à jwo Kile kuni ñaarafee ñjncɛnmii, mà li ta pi sí ñeɛ piye yaha Kile u a ñkɛɛnɛi mɛ. Timŏti, laaga tɔɔn uru supyishinji na.

⁶ Pi pii maha jyè pyenyi i marii cyeebii funɔ̃ baa wuubii pii wɔ̃ge ná pi ñwɔtanyi i, bà pi si mpyi s'a ñeɛge pi jwumpe na mɛ. Pire cyeebil'à kapegigii ñjnyahagii pyi, maa pi nyii karigii shinji puni pyi ñcyiimu cyi à kàntugo wà Kile kun'á ke. ⁷ Tèrigii puni i, pi la maha mpyi si kariii yyaha cè, ñka pi si n-sii n-jà sèenji cè mɛ. ⁸ Pire nàmbaabii na sèenji tũnni, bà Zhanɛsi ná Zhanberɛsi* à Kile tũnnunɛi Musa tũn tèecyiini i mɛ. Pi funzɔ̃ɔ̃re pun'à lwɔ́ a pwɔ̃ kapegigii mpyinji na, pi Kile kuni ñaraanji ñye ñũɔ̃ baa. ⁹ Ñka pi karigii sí n-shà yyaha na mɛ, ñaha na ye shinjnyahara sí n-pa li cè na pi funɔ̃ baa wuu pi ñye, mu à jwo Zhanɛsi ná Zhanberɛsi.

Timŏti à yaa u kwôro Kile kuni i

¹⁰⁻¹¹ Timŏti, mu wi ke, karigii na mii à kâla ke, ná mii toronkanni ná karigii mii la ñye si mpyi ke, ná mii Kile kuni ñaraanɛkanni ná pyinɛkanni na mii à cù naye ke, ná pyinɛkanni na sùpyire sannte kyal'à táan mii á ke, ná pyinɛkanni na mii à naye waha Kile kuni i ke, ná pyinɛkanni na mii à kyaala sùpyire cye e ke, mu à pyi mii fiige cyire puni i. Mu à li cè na mii à kyaala Antiyɔshi ná Ikoni ná Lisitiri kanyi i. Mii à kyaala wani sèl'e, ñka lire ná li wuuni mú i, wuu Kafoonji à mii yige kuru yyefuge puni i pi cye e. ¹² Lire pyinɛkanni na, shin maha shin la ku ñye s'a Kile kuni ñaare Yesu Kirisita wwoñeɛge e ke, urufoo sí n-kyaala sùpyire cye e. ¹³ Ñka shinpiibii ná kafinivinibii pi ke, pire sí yyaha le kapegigii mpyinji na, pi sí raa sùpyire wuruge s'a piye wuruge mú.

Kile Jwumpe Semɛnji kañwɔ̃ni

¹⁴ Mu wi ke Timŏti, karigii na mu à taanna, ka mu u dá cyi sèenji na ke, maye pwɔ̃ cyi na, ñaha na ye mpii pi à mu taanna cyi na ke, sèeshiin pi. ¹⁵ Mà lwɔ́ fo mu ñye nàñkocyeɛre e, mu à Kile Jwumpe Semɛnji kâla a cè, uru Semɛnji jwumpe pu sí n-jà yákilifente kan mu á, bà mu si mpyi si dá Yesu Kirisita na si shwɔ̃ mɛ. ¹⁶ Uru Semɛnji jwumpe pun'à fworo Kile e, lire kurugo pu tayyèreg'à pèe, pu sí n-jà sùpya taanna, pu sí n-jà sùpya yeɛ si u le kuni ñjncɛnni i, pu sí n-jà sùpyaɛi kúu, si u yaha katiigii mpyinji na, pu na lire puni ñwɔ̃ge. ¹⁷ Lir'à pyi bà Kile kuni ñaarafeebii si mpyi sí fũnnɔ̃ s'a sí yyaha na kacɛnɛkii shinji puni mpyinji i mɛ.

4

Poli à Timŏti pyi u yyaha le Kile jwumpe ñjwuɛni na

¹ Mii sí yi jwo n-waha mu á, Kile ná Yesu Kirisita nyii na, uru ñgemu u sí nũru n-pa saanwa, si mpyi sùpyire ñũɔ̃ na, si kwũubii ná nyii wuubii sâra si ntàanna ná pi kapyiinɛkil'e ke, ² na mu à yaa mu u a Kile jwumpe yu ma a fininje sùpyir'á tèrigii puni i, tèewaa bâra tètèaan na. Pi aha kyaa pyi ndemu l'à para ná Kile kuni i ke, li jwo pi á. Ta pi yeɛge ma a màban leni pi e sèl'e, ma a pi taanni Kile kuni ñaraanɛkanni na ná lùtaanni i. ³ Ñaha kurugo ye tɛni là na ma, sùpyire sí n-pa raa ñcyiige kàlanji ñjncɛnɛni lógogo, s'a pi nyii karigii pyi si ntaha cyelentiibii kafinivinibii pii ñwɔ̃h'i mpiimu jwumɔ̃ p'à táan pi ñingyigigil'á ke. ⁴ Pi sí raa ñcyiige sèenji lógogo, jwuɛnyempe laaga

* 3:8 Yahutuubii na sɔ̃nɛni na Misira ñcèfeebii kyaa l'à jwo Ekizodi 7–8 i ke, pire pi ñye Zhanɛsi ná Zhanberɛsi.

baa wumpe pu sí n-táan pi ningyigigil'á. ⁵ Nka mu wi ke Timoti, cú maye na tèrigii puni i, ma a kyaage kwú maye e, ma a Jwumpe Nintanmpe yu sùpyir'á. Báara maha báara Kile à le mu cye e ke, ma a uru pyi ma nò u tēgeni na.

Poli à jwo u mbòŋi kyaa na

⁶ Mii wi ke, li saha sì mɔ mɛ, mii sí n-kwû. Mii sishange sí n-wu n-pyi sárage fiige. ⁷ Mii à báaraŋi pyi Yesu Kirisita á ná na zòmbilini puni i, bà zhìlɛŋɛ nìjɛɛŋɛ maha zhì leni mɛ. Báaraŋi Kile à kan mii á ke, mii à uru pyi a nò u tēgeni na. Mii tafɛɛr'á nò ti tēgeni na, mà mii ta mii à kwôro Kile kuni i. ⁸ Numɛ Kafoonji Yesu à mii tafɛɛre sàraŋi yaha mii yyaha na nìjyinjì na, mii sí ntìinjì kajanjwooni ta. U à tíi, u sí sùpyire puni sàra sí n-tàanna ná pi kapyiinjìkil'e dìjyɛŋjì canŋkwɔge. Mii kann'á bà u sí uru sàraŋi kan mɛ, shin maha shin u à bégel'a u tēnuruni sige ná funntange e ke, pire puni sí uru sàraŋi ta.

Poli yɛɛyi nizanŋyi Timoti á

⁹ Timoti, maye waha ma a mpa na yyéɛ numɛ sasa, ¹⁰ jaha na yɛ mii wwojɛŋjì Demasi à kàntugo wà mii na, u funzɔŋjɔɛ pun'á taha dìjyɛŋjì karigii na, lire e u à kàre Tesaloniki kànhe e. Kerezansi à kàre Galati kùluni i, Titi mú s'á kàre Dalimasi kùluni i. ¹¹ Luka kanni u à kwôro ná mii i naha. Mu aha a si raa ma, yi jwo Marika á yii raa ma sɔjɛyan, jaha na yɛ u tayyɛreg'á pèe mii báaraŋi i. ¹² Mii à Tisike tun Efese kànhe e. ¹³ Mu nimpaŋi, ma a ntòro Torasi kànhe e Karipusi yyéɛ, ma a na vàantinnmbwòhe shwɔ ma a ma, ná mii sémebii, ŋka sɛɛge wuubii kyaa li jyɛ mii na sèl'e.

¹⁴ Tunntunnaŋi Alɛzandiri à kapii pyi mii na. Nka Kafoonji sí li fwooni tò u na. ¹⁵ Ta maye kàanmucaa u na mú, jaha na yɛ u à ntùŋke taha wuu na wuu jwumpe kurugo.

¹⁶ Tojɛyige e mii à kàre yukyaala bage e ke, sùpyaŋi wà tufiige jyɛ a jɛn'a mii tège jwumpe na mɛ. Pi pun'á kàntugo wà mii á, maa mii yaha naye nìjkin. Nka Kile kà lire kapiini fwooni tò pi na mɛ. ¹⁷ Nka Kafoonji Yesu à mii tège maa fànha kan mii á, ka mii i jà a Kile Jwumpe jwo sèl'e, mpii pi jyɛ pi jyɛ Yahutuu mɛ, pire pun'á pu lógo.

Sitaanniŋi na jyɛ mu à jwo cànrage, ŋka Kafoonji à mii shwɔ ku na. ¹⁸ Mii à li cè na Kafoonji sí mii shwɔ si mii pyi mii u láha kapegigii mpyinjì na, si mii le u saanre e nìjyinjì na. U à yaa ná pèente e fo tèekwombaa. Amiina

Fwùŋi nizanŋyi

¹⁹ Pisisili ná Akilasi shéere ma a Onezifòri pyɛŋge shiinbii shéere mú. ²⁰ Erasiti wi ke, ur'á tēen Kòrɛnti kànhe e. Torofimu sí wi ke, mii à yíri u yanŋwuŋi taan Miletì kànhe e. ²¹ Maye waha, ma a mpa na yyéɛ mà jwo wyeere tēni li nò ke. Ebulusi ná Pudɛnsi ná Linusi ná Kolojya ná dánafeebii sanmpii pun'á mu shéere naha. ²² Kafoonji Yesu u kwôro ná mu i, u u jwɔ yii na, u u jwɔ le yii á.

Λετερηνι Πολι à tun Titi á ke Mpe yii à yaa yii cè mà jwo yii jyè λετερηνι funηο jwumpe e ke

Titi na mpyi Poli báarapyijεε Kile kuni i. Tèni i Poli à ηγε λετερηνι tùugo u á ke, lir'à u ta Kereti kini i. Poli à yi jwo u á na u kacwønribii pii tñε tñε Kereti kini dánafeebii kuruyi jùηο na, pi raa pi karigii cwønre. Nge λετερηνι i jùmbwoyi taanrenji yi jyε:

Pyiηkanni na dánafeebii kacwønribil'à yaa pi pyi ke (1.5-16).

Ná dánafeebil'e Titi sí raa báare, mu à jwo nàηkolyeebii ná kàcijnjyeebii ná nàηjiibii ná bilibii ke, Poli à Titi yeε pire cùηkanni na (2.1-15).

Nde dánafeebil'à yaa pi pyi bà pi si mpyi si ntéen yyejñke e με, u à lire jwo u á (3.1-15).

Poli à Titi shéere

¹ Mii Poli u jyε Kile báarapyi ná Yesu Kirisita tùntunnηο ke, mii u à ηγε λετερηνι séme.

Kile à mpiimu cwønre ke, u à mii tun na mii u kuni le pire taan, si sèenji cyêe pi na mà tàanna ná Kile yyaha fyagare e, ² bà pi si mpyi si sònηoro tatahaga ta shñji niηkwombaanji kàmpañke na με. Kilenji u jyε u jyε na fini με, uru u à uru shñji niηkwombaanji jwòmeeeni lwó mà djnyenji ta u sàha sii με. ³ Wuu Shwofoonji Kile jyii tèr'à nò ke, ka u u uru shñji cyêe wuu na u jwumpe cye kurugo, maa puru njwuñji tùnture le mii cye e.

⁴ Nye Titi, mu u jyε mii jyanji yabilñji mà tàanna ná Kile kuni i, lire ndemu l'à wuu pyi wuu à wwò ke, mii sí ηge λετερηνι tun mu á. Wuu Tunji Kile ná wuu Shwofoonji Yesu Kirisita pi jwò ma na, pi i yyejñke kan ma á.

Dánafeebii kacwønribii kani

⁵ Nye Titi, mii à mu yaha Kereti kini i, bà mu si mpyi si karigii niηcwønrombaagii yaha cyi cyi kuni ta με. Kacwønribii pii cwønre dánafeebii shwòhol'e ma a pire tñε kànyi yyaha kurugo dánafeebii kuruyi jùηο na, bà mii à yi jwo mu á με.

⁶ Dánafeebii kacwønronj'à yaa u pyi tìgire cyaga baa, u à yaa u kúu u cwonji na*, u pyìbil'à yaa pi u jwòmeeeni cù, pi jyε a yaa pi jùηο kyán u na με. Pi à yaa pi pyi metangafee. ⁷ Tìgire cyaga jyε a yaa ku ta dánafeebii kurunke kàanmucyafoonji wà na με, jaha na ye Kile sùpyiibii kacwønronji u jyε u wi, u jyε a yaa u pyi yàmpeenefoo με, u jyε a yaa u pyi lùfwuufoo με, u jyε a yaa u pyi sinmbya με, u jyε a yaa u pyi supyikyanga με, u à yaa u a wyérenji caa fyinme na. ⁸ U à yaa u pyi nàmpønmarawa, u raa kacenñji pyi, u à yaa u pyi yákilifoo, u raa katiigii pyi, u à yaa u pyi ná zòvynre e, u u já uye na. ⁹ U à yaa u uye pwò jwumpe sèe wumpe ηkàlanji na, mpemu na u à kàla ke, lire e u sí n-jà màban le sùpyire e, s'a ti taanni Kile kuni jaaranjanni na. Lire cye kurugo mú, mpii pi jyε na jwumpe sèe wumpe tùnni ke, u sí n-jà pire tawuruge cyêe pi na.

Kereti kini dánafeebii kuruyi kani

* 1:6 Pli maha jwo: «u à yaa u pyi ceewe niηkin poo.»

10 Mii na mpe jwumpe yu, naha na ye shinnyahara nyε na nyεge jwumpe sεε wumpe na mε, maa piye pwō jwumpe laaga baa wumpe njwuŋi na, marii sùpyire wuruge, pire e Yahutuubii pi maha jwo na fànhe kyaa li dānafeebii pi kwōn ke, pire pi à nyaha. ¹¹ Mu à yaa mu u pi sige puru jwumpe shiŋi njwuŋi na, naha na ye pi maha pyenyi yà nimpuyo jwō fáanŋi na yige Kile kuni i ná uru jwuzhiŋi i, wyérenŋi kurugo. ¹² Shiŋyimefooŋi wà na mpyi Kereti k̀ni i, ur'á jwo na: «Kereti k̀ni shiinbii na nyε kafiniviniimii t̀rigii puni i, pi na nyε mu à jwo sige yaaya nimpie, sàafee pi nyε pi pi, pi funzōnŋare pun'á taha yalyire na.»

¹³ Uru nàŋ'á sεε jwo, lire kurugo mu à yaa mu u pi yeε ma a pi le kur'e, bà pi si mpyi s'a Kile kuni naare li naaraŋkanni na mε. ¹⁴ Pi nyε a yaa pi taha Yahutuubii jwuŋjyempe laaga baa wumpe jwōh'i mε. Mpii pi na sēenŋi cyige ke, pi mú nyε a yaa pi taha pire jwumpe fye e mε. ¹⁵ Mpii pi nyε ná zōvyinre e ke, yafyin si n-jà pi jwōhō Kile yyahe taan mε, ŋka mpii pi nyε na Kile kuni t̀nni, ná pi nyε ná zōvyinre e mε, yafyin si n-jà pire pyi pi finiŋe Kile yyahe taan mε, mà li pyi naha na ye pi nyε ná funŋcennŋ'i mε, pi sōnŋor'á pi. ¹⁶ Pi maha jwo na pir'á Kile c̀e, ŋka pi kapyiŋkii cye kurugo, li maha j̀c̀e na pi jwumpe nyε sεε mε, shinpii pi nyε pi pi, pi à j̀nŋō kyán Kile na, pi si n-sii n-jà kacennε pyi mε.

2

Yerenkanni na Titi à yaa u a dānafeebii yeεge ke

¹ Mu wi ke Titi, ta kàlanŋi niŋcennŋi kaan sùpyir'á. ² Yi jwo nàŋkolyeebil'á na pi i piye p̀erege c̀e, pi i mpyi sēeshiin, pi i mpyi yákilifee, pi i piye waha Kile kuni i ná t̀aange ná l̀utaanni i.

³ Yire ninuyi taha ciŋjyeebil'á mú, bà pi naaraŋkanni si mpyi si ntàanna ná Kile kuni i mε, pi àha raa pi shinnyeebii meyi k̀εεge mε, pi àha mpyi sinmbyaa mε; pi a sùpyire sannte leni kur'e, ⁴ bà pi si mpyi si li cyēe cipyire na, pyiŋkanni na pi à yaa pi pi nàmbaabii ná pi pyiibii kyaa táan piy'á mε; ⁵ pi i mpyi yákilifee, pi i mpyi fyinmε sùpyii, pi i piye kan pi pyenyi báaraŋ'á, pi raa kacennii pyi; pi i pi nàmbaabii jwōmyahigii c̀u, bà sùpyire si mpyi si Kile jwumpe le dá e mε.

⁶ Yire mu à yaa mu u jwo nàŋjiibil'á mú, na pi pyi yákilifee karigii puni i. ⁷ Mu yabiliŋ'á yaa mu u pyi yyecyeenε kacennmpyiini i. Fànha le ma a sùpyire taanni ná zōvyinre e. ⁸ Ta jwuntarampe kanni yu, bà sùpyire si mpyi pi àha raa cwo cyaga naa mu na mε. Mu aha já lire na, wuu zàmpεenbii sí n-sílege, pi mú saha si tajwugo ta wuu na mε.

⁹ Yi jwo bilibil'á na pi piye t̀rige pi j̀nŋufeebil'á karigii puni i, pi raa pi jyi karigii pyi. Pi àha raa pi jwō kwūun mε. ¹⁰ Pi àha pi yaaga yu mε, pi li cyēe t̀rigii puni i na pire na nyε dānasupyii, jwumpe wuu nyε na yu wuu Shwofooŋi Kile kyaa na ke, bà sùpyire si mpyi si puru le dá e mε.

¹¹ Naha kurugo ye kacenni Kile à pyi ke, u à lire cyēe sùpyire na. Lire kacenni cye kurugo sùpyire puni sí n-jà n-shwō. ¹² Lire kacenni kurugo, Kile à jwo na wuu cyé kapegii na, wuu u kàntugo wà wuu jyi karigii nimpigil'á. Lire ká mpyi, wuu sí n-pyi nge diŋyēŋi i yákilifee s'a katiigii pyi, s'a fyáge Kile na. ¹³ Wuu sōnŋor'á taha canmbwōhe ŋkemu na, ná wuu na kuru sigili ke, kur'e wuu Shwofooŋi Yesu Kirisita u nyε wuu Kilebwoonŋi ke, uru sí uye cyēe u sinampe e. ¹⁴ U à uye pyi sáraga wuu

kurugo, maa wuu ñùñᵛ wwû kapegigii puni i. U à lire pyi bà wuu si mpyi si mpyi sùpyii fwǎnrǎ baa wuu, mpiimu Kile à cwǎnr'a yaha uye mεε na ke, si wuye pwǎ kacεnᵛkii mpyiñi na.

¹⁵ Nyε tayyérege Kile à kan mu á ke, mà tàanna ná kur'e fànha le ma a sùpyire yεεge ná mpe jwumpe e bà pi si mpyi si ñkwǎro Kile kuni i mε. Wà nyε a yaa u mu wíl'a faha mε.

3

Kile à ñwǎ wuu na maa wuu shwǎ mana

¹ Yi jwo dánafeebil'á ma a pi funᵛᵛ cwo, na pi piye tírige fànhafeebii ná kñi ñùñufeebil'á, pi i pi ñwǎmεeni cú, pi i piye pwǎ kacεnᵛkii mpyiñi na tērigii puni i. ² Pi áha jwumpime jwo sùpya na mε, pi áha raa kàshi kwùun mú mε, pi pyi lùtaanfee ná ñùmpinεfee tērigii puni i. ³ Tēni l'e, wuu mpyi funᵛᵛ baa shiin, maa ñùñᵛ kyán Kile na. Wuu mpyi numpini i, marii wuu ñyii karigii shiñi puni pyi. Wuu mpyi shinpii, maa mpyi ná yinpyεge e. Wuu kapyiinᵛkii mpyi a pεn sùpyire sannt'á, wuu ná wuye shwǎhǎl'e maa wuye pεn mú. ⁴ Nka tēni i wuu Shwofoonji Kile à li cyēe sùpyire na na ur'à ñwǎ, ti kyaa mú s'à táan ur'á ke, ⁵ u à wuu shwǎ mana. Wuu kacεnᵛkii kurugo bà u à lire pyi mε. Kile à wuu ñùñaara ta maa wuu shwǎ, maa wuu jyé a fininε. U à lire pyi u Munaani fànhe cye kurugo, maa wuu pyi sùpyii ñivǎnmii bà wuu si mpyi si shiñi ñivǎnñi ta mε. ⁶ Kile à u Munaani le wuu e ná funvyinge e, wuu Shwofoonji Yesu Kirisita cye kurugo. ⁷ Lire pyinᵛkanni na, u à ñwǎ wuu na maa wuu tíi u yyahe taan, shiñi ñinᵛkwombaanji na wuu sǎññǎr'à taha ke, bà wuu si mpyi si uru ta mε. ⁸ Puru jwumpe na ñyε kanpyεε.

Mii la ñyε ma a pu jwo a waha dánafeebil'á bà pi si mpyi s'a kacεnᵛñii pyi tērigii puni i mε. Lir'à ñwǎ, sùpyire puni tǎon na ñyε lire e. ⁹ Ma hà raa ma ñwǎge leni nàkaante ñùñᵛ baa woore e mε. Pi áha a wuu tulyeyi u tulyeyi mεyi nàkaante pyi, ma hà ma ñwǎge le t'e mε. Pi áha nàkaana pyi mà yyahe tíi ná MusaSaliyanji i marii piye tǎnni, ma hà ñjwo ná pi e mε. Tire nàkaante pun'à sli ñùñᵛ baa.

¹⁰ Ngemu ká a li caa sí dánafeebii kurunᵛke jya ke, urufoo yεε, u aha mpyi u ñyε a li ñwǎ yaha mε, jwo ná u e tozhǎnwogo. U aha mpyi u ñyε a lógo mε, ma hà núru ñgwǎ ná u e kyaa na mε. ¹¹ Mu à li cè na shin maha shin u ñyε ná kuru funᵛke shiñi i ke, urufol'à fworo Kile kuni i, shinpi u ñyε u wí, ñaha na yε u kapyiinᵛkil'à li cyēe na u ñyε a tíi mε.

Yεεge nizanᵛke

¹² Mii sí tǎnntunᵛᵛ tun mu á, shwǎhǎl'e Aritemasi, lire ñyε mε Tisike. Pi wà ha ño mu na, ma a maye waha, ma a mpa na yyére Nikopolisi kànhe e, ñaha na yε mii la ñyε si sà wyeere tēni pyi wani. ¹³ Zenasi u maha kñi saliyani cyére sùpyire na ke, maye waha ma a u ná Apolosi tège pi kùsheeni na, bà li si mpyi yaaga kà ñkwǎ pi kùunᵛ mε. ¹⁴ Wuu cǎnmpyiibii ñyε a yaa pi pyi kanᵛwǎ baa mε. Màban le pi e bà pi si mpyi s'a kacεnᵛkii shiñi puni pyi tērigii puni i s'a pìi tère tèewaagil'e mε.

¹⁵ Cǎnmpyiibii pi ñaha ñaha ná mii i ke, pire pun'à mu shéere. Wuu kyal'à táan mpiimu á Kile kuni i ke, wuu à pire puni shéere.

Kile u ñwǎ yii puni na, u u jwǎ le yii á.

Letereŋi Poli à tun FilemƆ á ke Mpe yii à yaa yii cè mà jwo yii jyè letereŋi funŋƆ jwumpe e ke

Jwumpe Nintanmpe pu nyɛ na Yesu kyaa yu ke, Poli à puru jwo FilemƆ á, ka u u dá pu na. FilemƆ na mpyi shinbwo, bilinaŋi wà na mpyi u á, uru mege na mpyi Onɛzimu. Ka uru bilinaŋi si mpa fê.

Lir'à pi ta pi à Poli cù a tò kàsuni i Kile Jwumpe njwuŋi kurugo. Nyɛ ka Onɛzimu si fê a sà uye ta Poli yyére kàsuni i. Nyɛ lir'à pyi ke, ka Poli si wá na Yesu kyaa yu Onɛzimu á fo u à pa dá Yesu na. Lire kántugo ka u u Poli tɛge Yesu kani njwuŋi na sùpyire sannt'á. U kyaa mpyi a táan Poli á sèe sèl'e fo Poli mpyi maha u pyi uru jyanŋi mà tàanni ná Kile kuni i. Nyɛ tɛni là à pa nɔ, ka Poli si li lwó uye funŋ'i na uru sí Onɛzimu núrũŋƆ n-tùugo FilemƆ á.

Lire tɛni i, biliŋi n'a mpyi a fê, ka pi i núr'a u ta a cù, u jùŋufooŋi mpyi maha u kyérege, lire nyɛ me maha u bò. Lire e Poli à nge letereŋi séme a kan FilemƆ á, maa yi jwo u á na Onɛzimu ká núr'a nɔ u na, u àha u cù biliwe fiige me, ŋka u u cù u cìmpworo fiige mà tàanna ná Kile kuni i. Poli zòŋi mpyi na ŋkùre mpe jwumpe tajwuge e FilemƆ á Onɛzimu kyaa na me, jaha kurugo ye u mpyi a tɛen ná l'e na ur'à jwo a kùũŋƆ cyage ŋkemu na ke, na FilemƆ sí li pyi n-tòro kuru cyage taan. Puru mpe jwumpe cye kurugo, Poli mpyi a yi fêen a cyán FilemƆ taan na u Onɛzimu cye yaha bilere na.

Poli à FilemƆ shéere

¹ Mii Poli u nyɛ kàsuni i Yesu Kirisita kurugo ke, mii ná wuu cìmpworoŋi Timɔti u à nge letereŋi tun mu FilemƆ á, wuu cevoonŋi ná wuu báarapyijneŋi, ² ná mu Afya á wuu cìmpworocwoŋi ná mu Arisipi u à wuu tɛge zhileni na Kile jwumpe yyaha yyére zhèŋi kurugo ke, ná dánafeebii pi maha piye bínnini mu FilemƆ bage e ke. ³ Wuu Tunŋi Kile ná wuu Kafoonŋi Yesu Kirisita pi jwɔ yii na, pi i yyeŋiŋke kan yii á.

Poli à lógo na dánafeebii kyal'à táan FilemƆ á

⁴ FilemƆ, tère o tère e mii à Kile jáare ke, mii maha u shéere mu kurugo, ⁵ jaha na ye mii à lógo na Kile shiinbii kyal'à táan mu á, ali numɛ mu à maye tíŋe Kafoonŋi Yesu na. ⁶ Lire kurugo mii na Kile jáare mu á, Kile kuni l'à wuu pyi wuu à wwò ke, bà kuru wwɔŋege si mpyi s'a sè yyaha na me, yaayi niŋceŋyi wuu à ta Kirisita á ke, kuru wwɔŋege ku ma pyi mà yire cè a jwɔ. ⁷ Pyiŋkanni na Kile wuubii kyal'à táan mu á ke, lir'à mii funŋke táan maa màban le mii i sèl'e. Mii cìmpworoŋi, lire mpyiŋi cye kurugo, mu à Kile wuubii zòmpyaagii waha.

Poli à FilemƆ jáare bilinaŋi Onɛzimu kyaa na

⁸ Lire kurugo mii sí kyaa niŋkin cya mu á. Mà tàanna ná wuu wwɔŋege e Kirisita na, mii mpyi na sí n-jà fànha cyán mu na mu u li pyi. ⁹ Ŋka Kile wuubii ntàannamagare ti nyɛ mu i ke, tire kurugo mii sí mu jáare ma a li pyi. FunŋƆ cwo li na na mii Poli yecwugo wuŋi pi à cù a tò kàsuni i Yesu Kirisita kurugo ke, mii u na mu jáare. ¹⁰ Onɛzimu kurugo mii na mu jáare, jaha na ye u à pyi numɛ mii pyà Yesu Kirisita wwɔŋege e naha kàsuni i. ¹¹ Tɛni l'e, u kaŋwɔ mpyi mu á me. Ŋka numɛ, u kaŋwɔn'á ta mii ná mu á. ¹² Ali mà li ta u kyal'à waha mii na bà mii yabiliŋi kan'à waha

naye na me, mii sí u núrũŋŋ n-tũugo mu á. ¹³ Må mii yaha naha kàsũŋi i Jwumpe Nintanmpe njwũŋi kurugo, li mpyi na sí n-tåan mii i mà u yaha naye taan, u raa kariii pyi mii á mu cyaga. ¹⁴ Nka mii à li sũŋŋ'a ta na mii jye a yaa mii u kyaa pyi mu kântugo ná mii jye a li jwo mu á, ka mu u li ɔɔn shwɔ mà ye. Mii la jye sì mu kárama mu u kacenne pyi mii á me, fo ndemu ká fworu mu i ke.

¹⁵ Li sí n-jà n-ta Onɛzimu à láha mu na tère nimbilere e, si nuru ŋkwò mpyi ná mu i fo tèekwombaa. ¹⁶ U saha sì n-pyi mu biliwe kannna me, u sí n-pwɔrɔ biliwe na, u sí n-pyi mu cìmpworu. U kyal'à táan mii á sèl'e, ŋka u kyal'à yaa li taan mu á mà tòro mii na, naha na ye u jye mu wu, maa mpyi Kafoonji Yesu wu mú. ¹⁷ Nye kampyi mii à sii mu cìmpworu mà tàanna ná Kile kuni i, mii n'a mpyi a shà mu yyére, mu mpyi na sí mii cù jwɔ cũŋkanni ndemu na ke, mii na li caa mu á, Onɛzimu ká nɔ mu na, ma a u cù a jwɔ amuni. ¹⁸ U aha nta u à kakyara pyi mu á, lire jye me mu fwoo ká nta u na, mii sí cyire puni tò. ¹⁹ Mii Poli yabilinji cyege k'à mpe jwumpe puni séme na mii sí mu fwɔhigii puni tò, mii sì na wuuni jáara mu na me, lir'à li cyêe na mii fwoo jye mu na, naha na ye mii à mu le Kile kuni i.

²⁰ Mii cìmpworonji, mii la jye ma a lire kacenni ninjinji pyi na á Kafoonji Yesu kurugo, ma a màban le mii i Kirisita wwoŋe e. ²¹ Mii à li cè na nde mii à cya mu á ke, na mu sí lire pyi mii á. Lire kurugo mii à ŋge letereŋi tũugo mu á. Mii mú à tẽn ná l'e na mii à jwo a kũũŋŋ cyage ŋkemu na ke, mu sí li pyi n-tòro kuru cyage taan.

²² Nye ta na bashonge bégeli, mii à tẽn ná l'e, Kile sí yii nareyi shwɔ pi i mii cye yaha mii i sà fworu mu na.

Fwũŋi nizanji

²³ Epafirasi u naha naha ná mii i kàsũŋi i Yesu Kirisita mege kurugo ke, u à mu shéere. ²⁴ Mii báarapyiŋebii Marika ná Asitariki ná Demasi ná Luka à mu shéere mú.

²⁵ Kafoonji Yesu Kirisita u jwɔ yii na, u u jwó le yii á.

Letereŋi u à tun Eburu shiinbil'á ke Mpe yii à yaa yii cè mà jwo yii jyè letereŋi funŋo jwumpe e ke

Nge letereŋi'à tun Eburubii dánafeebii pil'á. Eburu shiinbii pi maha mpyi Yahutuubii ná Izirayeli shiinbii. Shinŋi u à nge letereŋi séme ke, urufoo mege jye a cè me. U sémefoonjii mpyi a Yahutuubii saliyaŋi cè. Yahutuubii pi mpyi a dá Yesu na, ná pi mpyi yyefuge e ke, u à nge letereŋi séma tun pir'á, maa màban le pi e. U à li cyèe pi na na pi aha Yesu dániyaŋi yaha ŋkere na, maa Yahutuubii làdaabii kurigii jaare, pi si tòn ta lire e me, jaaha kurugo ye zhwonji sèe wuŋi na ntaa Yesu dániyaŋi kanni cye kurugo.

Nge letereŋi sémefoonjii'à li cyèe wuu na na Yesu à fànha tò Kile mèlekεebii na. U à fànha tò Kile tūntunŋi Musa na. U à fànha tò Yahutuubii sáragawwuubii jūŋufeebii na, jaaha kurugo ye uru u jye sáragawwuŋufembwohe Kile yyahe taan.

Yesu na jye Melikisedeki fiige, uru na mpyi saanwa maa mpyi sáragawwu Ibirayima tēni i (Zhenēzi 14.17-24). Sárayi pi mpyi maha wwú tēcyiini i ke, yire mpyi na jīn'a sūpyire kapegigii yāfa ti na me. Ŋka Yesu à uye pyi sáraga maa wuu kapegigii yāfa wuu na tōgo niŋkin fo tēekwombaa.

Nge sémeŋi sémefoonjii'à màban le Eburu dánafeebil'e, bà pi si mpyi si dá Yesu na tērigii puni i si piye waha Kile kuni i ali yyefuge tēni i, bà Ibirayima ná pi sanmpii mpyi a piye pwō Kile na yyefuge e me.

Kile à jwo ná wuu e u Jyaŋi cye kurugo

¹ Tēcyiini i, Kile à jwo ná wuu tulyeyi i tooyo niŋyahaya ná piyŋkannigii niŋyahagii na u tūntunmpii cye kurugo. ² Ŋka jcyii tērigii nizanŋkil'e, u à jwo ná wuu e u Jyaŋi cye kurugo, u à uru ŋgemu tiŋe mà pyi yaayi punifoo ke, uru cye kurugo Kile à yaayi puni dá. ³ Uru u jye Kile sinampe bēenmpe ná Kile nāŋjaŋi yabiliŋi. U jwumpe fānhe jyaŋaŋi cye kurugo, diŋyeŋi yaayi pun'á yiye cū. Sūpyire kapegigii yāfaŋi kāntugo, u à kār'a sà ntēen niŋyiŋi i Kile Siŋi Punifoo kāniŋe cyēge na.

Yesu Kirisita à fànha tò mèlekεebii na

⁴ Mege u à ta Kile á ke, bà kur'à fànha tò mèlekεebii woge na me, amuni u tayyereg'à pēe mèlekεebii woge na. ⁵ Kile à tēl'a jwo u mèlekeŋi ŋgir'á na: «Mu u jye mii Jyaŋi, niŋjaa mii à pyi mu Tuŋi* » ye?

U mú jye a tēl'a jwo mèlekeŋi wà tufiige kyaa na:
«Mii sí n-pyi u Tuŋi,
u sí n-pyi mii Jyaŋi†» me.

⁶ Ŋka u Jyaŋi u jye yaayi puni jūŋo na ke, tēni i u sí nūru uru tun diŋyeŋi i ke, u sí n-jwo‡:

«Kile mèlekεebii, yii puni pi a u pēe§.»

⁷ Ŋje y'à jwo mèlekεebii kyaa na Kile Jwumpe Semēŋi i ke, yire yi jye:
«Kile à u mèlekεebii pyi kafεεε,»

* 1:5 Zaburu 2.7 † 1:5 2 Samuweli 7.14; 1 Izirayeli Saanre 17.13 ‡ 1:6 Pii maha jwo: «Ŋka u Jyaŋi u jye yaayi puni jūŋo na ke, tēni i u à uru tun diŋyeŋi i ke, u à jwo:» § 1:6 Duterenoŋmu 32.43

maa u báarapyiibii pyi na bèenme*.»

⁸ Nka Kile à yi jwo u Jyanj á:

«Mu u nyε Kile, mu sí n-kwôro nùñufente e tèrigii puni i.
Mpii nùñò na mu nyε ke, mu à tí pir'á.

⁹ Ntiñi karigii cyi à táan mu á,

ntiimbaanji karigii nyε a sàa táan mu á mε.

Lire kurugo, e Kile! Mu u Kilenji à mu cwóonrò,
maa mu pèe mà tòro mu fyèñwòhòshiinbii taan,

maa funntange sùguro mu ñunji nùguntan sìnme fiige†.»

¹⁰ Maa nùr'á jwo:

«Kafoonji, mà lwó fo tasiige e, mu u à ññke dá,
mu cyεge k'à ññyñi yaa.

¹¹ Yire puni sí n-pa n-pínni, nka mu wi ke, mu sí n-kwôro fo tèekwombaa.

Yi puni sí n-pa lyε bà vāanña maha lyε mε.

¹² Mu sí yi kùru bà sùpya maha vāanña kùru mε,

yi sí n-pa fáa bà sùpya maha u vāannderje fáa mε.

Nka mu wi ke, mu sí n-kwôro ma lyempe e,

mu canmpyaagii sì n-kwò mε†.»

¹³ Mèlèkεñji ñgi Kile à tēl'a pyi:

«Ta ma a pa ntēen na kàññe cyεge na,

fo mii aha mu zàmpeenbii pyi mu tooyi tatahage§» yε?

¹⁴ Mèlèkεebii nyε ñaha shi yε? Múnaa yaaya kanna yi nyε yi yi Kile báarañi laage e. Nùmpañk'a bégel'a yaha mpiimu mεε na ke, Kile à pi tun pi i mpa pire tège.

2

Yii àha ñcwò Yesu jwumpe e mε

¹ Lire e jwumpe wuu à lógo ke, wuu yákili yaha pu na sèl'e, lire baare e kuni sí n-pínni wuu na. ² Kile mèlèkεebii mpyi a jwumpe mpemu jwo ke*, puru mpyi a tàra. Mpii pi nyε pi mpyi a puru jwumpe cù ná sèl'e, lire nyε mε mà cyé pu na ke, Kile à pire puni sàra mà tàanna ná pi kapyiini i. ³ Nyε jwumpe p'à jwo múnahigii zhwoñi kyaa na ke, wuu à puru lógo. Pur'á fānha tò mèlèkεebii wumpe na. Wuu aha mpyi wuu nyε a puru cù ná wuu cyeyi shuunnñi i mε, nde l'à yaa li pyi wuu na ke, Kile sí lire pyi wuu na mú. Kafoonji yabilinji u à fyānha a puru jwumpe jwo, mpii pi à pu lógo ke, pir'á jwo na nàkaana nyε a sì p'e mε. ⁴ Ka Kile yabilinji si li cyêe na pi jwumpe na nyε sèe, kacyeenñkii ná kakyanhala karigii ná kabwòhigii ná Kile Munaani màkanyi cye kurugo, u à yire ñjemu kan sùpyir'á mà tàanna ná u ñyii wuuni i ke.

Yesu cye kurugo Kile maha sùpyañi shwò

⁵ Nyε ñnyenji ñimpañi kyaa wuu nyε na yu ke, mèlèkεebil'á bà Kile à uru nùñufente kan mε. ⁶ Yii li cè na y'à sémε Kile Jwumpe Semεñi i na:

«Sùpyañi nyε ñaha shi fo mu à yákili yaha u na yε?

Adama pyañi nyε ñaha shi fo mu na u kàanmucaa yε?

⁷ Mu à u pyi u tayyérege nyε a mèlèkεebii woge kwò sèl'e mε†,

* **1:7** Zaburu 104.4. Pii maha jwo: «Kile à kafεεge pyi u tūnntunñò, maa kileñini pyi u báarapyi.»

† **1:9** Zaburu 45.6,7 ‡ **1:12** Zaburu 102.25-27 § **1:13** Zaburu 110.1 * **2:2** Saliyanji u à kan Izirayeli shiinbil'á Sinayi ñañke ñunji ke, uru kyaa l'à jwo ñaha ñke cyage e. † **2:7** Pii maha jwo: «Mu à u tñrig'a wwu Kile mèlèkεebii taan mà tère pyi.»

mu à pèente ná fânhe kan u á maa njire taha u na.

⁸ Mu à yaayi puni tírig'a cyán u á†.»

Kile à yaayi puni tírig'a cyán u á, lire njwòhe ku nyε, yafyin nyε u njùhò na mε. Lire ná li wuuni mú i, wuu à li nya na yaayi puni sàha ñkwò a yiye tírige u á mε. ⁹ Nka wuu à ndemu kàanmucya ke, lire li nyε: Yesu mpyi a tírige mèlèkεεbii njwòh'i mà tère nimbilere pyi, bà u si mpyi si ñkwú sùpyire puni cyaga Kile kacenni kurugo mε. Numε, pèente ná njini saanwa maha nta ke, u à yire ta, naha na ye u à kyaala maa ñkwú wuu kurugo.

¹⁰ Kile à yaayi puni yaa uye wuyo. Lire kurugo li mpyi a njwò na Yesu u kyaala, bà u si mpyi si shinnyahara pyi ti pyi shinbwoo u yyére mε. Kyaage cye kurugo, Yesu à pyi njùufoo njicεnne, ñgemu u à já a kuni múgo shinnyahara á, bà ti si mpyi si nùmpañña ta mε. ¹¹ Yesu u maha sùpyire fininji Kile yyahe taan, u aha mpiimu fininje ke, u ná pire maha mpyi Tu na, lire kurugo u nyε a cwònrò s'a pi pyi u cìnmpyiibii mε. ¹² Lire e u à jwo Kile á:

«Mii sí mu mεge kêe na cìnmpyiibil'á,

mii sí mu mεge pèe mu wuubii shwòhòl'eS.»

¹³ U à jwo mú na:

«Mii kòni, mii sì na sònjore láha Kile na mε*»

maa núr'à jwo:

«Pyiibii Kile à kan mii á ke, mii ná pire pi mpii†.»

¹⁴ Nyε Yesu à pire mpiimu pyi pi à nùmpañña ta ke, pire na nyε sùpyii, lire kurugo Yesu mú à pyi sùpya. U à lire pyi bà li si mpyi, u kwùñi cye kurugo, Sitaanninji cye e kwùñi fânhe nyε ke, si uru fânhe kwò, ¹⁵ mpii pi mpyi u bilere e kwùñi fyagare na pi shinji canmpyaagil'e ke, si pire njùhò wwú mε. ¹⁶ Sèenji na, Yesu nyε a pa mpa mèlèkεεbii tège mε, u à pa mpa Ibirayima túluge shiinbii tège. ¹⁷ Lire kurugo fànha ku mpyi ku ki, u sàa pa sùpya u cìnmpyiibii fiige karigii puni i, bà u si mpyi si mpyi Kile sáragawwujñufembwòhò, ñkemu njùnaare t'à pèe, maa báarañi pyi na njwòge Kile á, maa sùpyire kapegigii tugure lwó mε. ¹⁸ Nyε ná u s'à tòro njwòwwuure kyaage e, lire e mpii pi nyε k'e numε ke, u sí n-jà pire tège.

3

Yesu à fànha tò Kile túnntunji Musa na

¹ Lire e ke mii cìnmpyiibii, yii Kile à yyére mà pyi uye wuu ke, yii a Yesu wíi. Wuu Kile kuni i, uru u nyε Kile túnntunji ná Kile sáragawwujñufembwòhe. ² Yesu à báarañi pyi u yyerefoon'á ná njwòmεfente e, bà Musa à u pyi Kile pyεngε shiinbil'á mε. ³⁻⁶ Nyε бага maha бага, ku ná ku faanrafoonji u nyε, yaayi puni Davoonji sí u nyε Kile. Nyε bage faanrafoonji na nyε ná njire e mà tòro bage na. Lire pyiñkanni ninuuni na, Kile Jyanji Yesu Kirisita u nyε bafaanrañi wwoñεñi sée wuñi, maa mpyi bage njùufoonji ke, uru na nyε ná njire e mà tòro Musa na. Musa mú à báarañi pyi ná sèl'e kuru bage e. Lire e u mpyi báarañi kanna. Karigii Kile mpyi na sí n-pa n-pyi ke, u báarañi u mpyi na cyire yyaha yu sùpyir'á. Wuu aha wuye waha maa wuu sònjore taha Kafoonji na fyagara baa ná funntange e mà sà nò tεgeni na, wuu sí n-pyi u bage.

Taññke k'à bégel'a yaha Kile wuubii mεε na ke

7 Lire e Kile Munaani à jwo:

«Yii aha Kile mejwuuni lógo nijnjaa,

8 yii àha yii ninngyigigii waha,

bà yii tulyey'à cyé Kile na síwage e, maa u jwɔ cù mɛ.

9 Kuru cyage e, yii tulyey'à jwo na yire sí mii Kile jwɔ cù, mà li ta pi à mii kapyiŋkii nya fo yye beeshuunni.

10 Lire l'à mii lùuni yírige pi taan,

ka mii i jwo “Pi yabilimpíi sònnɔre ti nyɛ na pi wuruge tɛrigii puni i, kuni mii la nyɛ pi lwɔ ke, pi nyɛ a cè mɛ.”

11 Lire e mii lùyiri wun'á kâa

“Tanɔŋke mii à bégel'a yaha pi yyaha na ke,

pi saha si n-sì n-jyè kur'e mɛ*.”»

12 Mii cinmpyibii, yii yiye kâanmucya, sùpya kà n-sì ta yii e, pege ná dánabaare zòŋi nyɛ ngemu i fo si sà nɔ u cyé Kile nyii wun'á na mɛ. 13 Lire e ke canmbile maha canmbile wuu sí n-jà n-yyere: «nijnjaa» ke, yii a yiye yeɛge cyire e, bà kapegigii mpyiŋi lage si mpyi k'àha yii wà wurugo si u ninngyiini pyi li waha mɛ. 14 Wuu aha sàa kwɔro Kile kuni i mà lwɔ tasiige e fo mà sà nɔ tɛɛni na, wuu à pyi Kirisita wwojɛ.

15 Y'à jwo Kile Jwumpe Semɛŋi i na:

«Yii aha Kile mejwuuni lógo nijnjaa,

yii àha yii ninngyigigii waha,

bà yii tulyey'à jùŋɔ kyán Kile na mɛ†.»

16 Nyɛ mpire pi à jùŋɔ kyán Kile na u mejwuuni lógonkwooni kàntugo ye? Musa à mpiimu yyaha cù a fworó Misira kini i ke, tá pire bà mɛ? 17 Mpire taan Kile lùuni mpyi a yíri yye beeshuunni funŋ'i ye? Mpii pi mpyi a kapiini pyi fo pi à kwù síwage e ke, tá pire bà mɛ? 18 Mpire kyaa na Kile à kâa na pi si n-jyè uru tanɔŋke e mà ye? Mpii pi à cyé u na ke, tá pire bà mɛ? 19 Lire pyiŋkanni na, mii cinmpyibii, wuu à li nya na pi dánabaare kurugo, pi nyɛ a jà a jyè kuru tanɔŋke e mɛ.

4

Kile à tanɔŋɔ jwɔmɛɛ lwɔ u pyiibil'á

1 Nyɛ Kile à u jwɔmɛɛni kan na wuu sí n-pyi ná ur'e u tanɔŋke e. Lire e wuu pun'á yaa wuu wuye waha, wuu wà kà ŋkwɔ ŋkùuŋɔ kuru cyage na mɛ. 2 Wuu à Jwumpe Nintanmpe lógo, bà wuu tulyeyi mpyi a pu lógo mɛ. Ŋka wuu à li nya na pu nyɛ a yafyin jwɔ pi na mɛ, jaha na ye pi à pu lógo, ŋka pi nyɛ a dá pu na mɛ. Lire kurugo pi nyɛ a jyè tanɔŋke e mɛ. 3 Wuu pi à dániyaŋi pyi ke, wuu pi sí n-jyè kuru tanɔŋke e. Mpii pi nyɛ pi nyɛ a dániyaŋi pyi mɛ, Kile à jwo pire kyaa na:

«Mii lùyiri wun'á kâa,

tanɔŋke mii à bégel'a yaha ke,

pi si n-sì n-jyè kur'e mɛ*.»

Mà li ta tanɔŋk'á yaa, jaha na ye Kile à kwɔ ku báaraŋi na fo tɛni i diŋnyɛŋ'á dá ke. 4 Yii li cè, y'à jwo cibilaage canmpyibaashonwuuni kyaa na Kile Jwumpe Semɛŋi i na:

«Kile à kwɔ u báaraŋi puni na, maa ŋò canmpyibaashonwuuni †»

5 Y'à jwo Kile Jwumpe Semɛŋi cyage kabɛr'e na:

* 3:11 Zaburu 95.7-11 † 3:15 Zaburu 95.7,8 * 4:3 Zaburu 95.11 † 4:4 Zhenzi 2.2

«Tanɔŋke mii à bégel'a yaha ke,
pi sî n-sîi n-nyè kur'e mɛ†.»

⁶ Mpii pi à pyi shincyibii mà Jwumpe Nintanmpe lógo ke, pire nyɛ a jɛn'a dá pu na mɛ. Lire l'à li ta, tanɔŋke Kile à bégel'a yaha ke, pi nyɛ a já a jyè kur'e mɛ. Nka piiberii sí n-jà n-nyè k'e. ⁷ Lire kurugo Kile mpyi a canŋke kabere kan ku njyɛni mɛɛ na, kuru ku nyɛ ninjaa. Shincyibii Kile jwɔmɛɛni yahanƙwooni kántugo, yyeɛ niŋyahigil'à tóro ke, ka Kile si jwumpe pà jwo saanŋi Dawuda cye kurugo, puru pu mpe:

«Yii aha Kile mejwuuni lógo ninjaa,
yii àha yii niŋgyigigii waha mɛ§.»

⁸ Tanɔŋke niwɔŋke kyaa l'à jwo ke, kɪni i Zhozuwe à kàre ná sùpyire e ke, lire bà mɛ. Kampyi lire kɪni li mpyi li li, Kile sàha mpyi na sî tanɔŋke kabere kyaa jwo mɛ. ⁹ Nyɛ Kile wuubii sí n-nyè kuru tanɔŋke e si nɔ, bà Kile à nɔ canmpyibaashɔnwuuni mɛ. ¹⁰ Ngemu ká jyè kuru tanɔŋke e ke, urufoo sí nɔ à báaranj na, bà Kile à u wuŋi pyi a kwɔ maa nɔ mɛ. ¹¹ Lire e ke wuu wuye waha wuu u jyè kuru tanɔŋke e, wà kà nkwɔ mpyi kántugo bà Kile jwɔmɛɛcumbaabil'à li pyi mɛ.

¹² Kile jwumpe na nyɛ nyii na, pu fành'à nyaha. Pu jwɔg'à táan kàshikwɔŋwɔgɔ jwɔyi shuunni woge na. Pu maha jyè sùpyanji cyeere e fo maha u zɔmbilini ná u múnaani láha yiye na, mà sà nɔ kacizogompe ná kaciiji sɪnmpe na. Pu maha sùpyanji zɔŋi ná u sɔnɔre kàanmucya fo maha jɛ. ¹³ Yadanŋke kà tufiige nyɛ a sɪi nƙemu k'à nƙwɔ Kile na mɛ. U nyiwiini bɛɛnmp'à wu yi puni na. Ur'à wuu puni sí sà wuu nintaga yyaha jwo.

Yesu u nyɛ wuu sáragawwɔŋufembwɔhe

¹⁴ Nyɛ wuu à li cè na sáragawwɔŋufembwɔhe na nyɛ wuu á nƙemu k'à dɔg'a kàre fo Kile yyere ke, kuru ku nyɛ Yesu, Kile Jyanji. Lire e ke Kile kuni i wuu nyɛ ke, wuu wuye waha, wuu u nkwɔro l'e. ¹⁵ Sáragawwɔŋufembwɔhe ku nyɛ ku sí n-jà jùnaara ta wuu na wuu fànhajcyere karigil'e mɛ, kuru bà ku nyɛ wuu woge mɛ. Bà Sitaanniji maha wuu sɔnni na wàa kapegigii shɪnji puni na mɛ, amuni Sitaanniji à ku sɔn a wíi, nka ku nyɛ a kapii pyi mɛ. ¹⁶ Lire e ke wuu wuu zɔmpii waha, wuu file Kile saanre yatɛɛnke na, uru u à jwɔ maa mpyi wuu saanŋi. Lire ká mpyi, u sí jùnaara ta wuu na. Wuu la ká mpyi u wuu tɛge tɛni ndemu i ke, u sí jwɔ wuu na.

5

¹ Nyɛ Izirayeli shiinbii shwɔhɔl'e, sáragawwuubii jùŋufembwɔhe maha jɛwɔɔnrɔ, ku s'a sùpyire ná Kile shwɔhɔŋi yaa. Kuru ku maha sùpyire yaayi niŋkanyi ná ti sárayi niŋgwuyi kaan Kile á, bà Kile si mpyi sí ti kapegigii yàfa ti na mɛ. ² Sáragawwuubii jùŋufembwɔhe fànhɛ mú à cyere, puru funŋke e, mpii pi nyɛ pi nyɛ a Kile kuni cè mɛ, mà bàra mpii pi à wurugo l'e ke, ku maha já a pire tɛge ná lùtaanni i. ³ Tire fànhajcyere kurugo, bà ku maha sùpyire kapegigii yàfanji sárayi wwù mɛ, amuni ku maha yaa ku ku yabilinji wogigii sárayi wwù. ⁴ Wà nyɛ na kuru mɛbwɔhe kaan uy'à mɛ, nka Kile yini li maha ku nɔ wà na, bà Arɔn wuun'à pyi mɛ.

⁵ Amuni Kirisita wuun'à pyi. Uru bà u à uye pyi sáragawwɔŋufembwɔhe mɛ. U à ti pɛente ta Kile á, uru nƙemu u à jwo:

† 4:5 Zaburu 95.11 § 4:7 Zaburu 95.7,8

«Mu u nyε mii Jyanji,
nijnjaa mii à pyi mu Tunji*» ke.

⁶ Kile à jwo u á sahanjki:

«Mu à pyi tètigi puni sáragawwuñi Mèlikisedeki fiige†.»

⁷ Mâ Yesu yaha njñke na, u mpyi a cè na Kile sí n-jà uru shwò kwùñi na. U à uye tìrige Kile á, maa mejwuuni dùrugo maa u jáare fànha na fo mà nyilwòhe tìrige, ka Kile si u parege shwò, jaha na ye u à uye tìrige. ⁸ U mén'à sù Kile Jyanji ke, u mpyi maha Kile jwómèécunte taanni yyefuge cye kurugo. ⁹ Kile à u pyi u à fúnñò. Lire kurugo mpii pi à u jwómèèni cù ke, Kile à u pyi u à pire puni shwò fo tèekwombaa. ¹⁰ Yii li cè na sáragawwuñufembwòhe shiñi u mpyi Mèlikisedeki ke, kuru shiñi Kile à pyi u wi.

Yii àha Kile kuni yaha mε

¹¹ Nyε mii cìmpyiibii, kariii nijyahagii na nyε wuu á mà jwo yii á puru kyaa na, ñka cyi yyaha cèm'à pèn yii á, jaha na ye yii nyε na kyaa yyaha cìn'a ta mε. ¹² Numε mpyi a yaa li yii ta yii à pyi cyelentii, ñka ali numε, pi saha na yii taanni Kile kuni karigii nijcyiigii na. Yii na nyε mu à jwo pìmpinjnyeya. Jirimpe kanni yii nyε na ñwòre, njyñji fànhe k'à jyahaha ke, yii sí n-jà uru lyí mε. ¹³ Shinji u nyε na uye jwò caa ná jirimpe kanni i ke, uru na nyε pìmpinjnyaga, u nyε a kacenne cè a wwù kapil'e mε. ¹⁴ Ñka shinlyebii pi maha fànhanjahaga yalyire lyí, pire yákilibil'à nò pi kacenne cè a wwù kapil'e, jaha na ye pi à tée cyi na.

6

¹⁻² Lire kurugo wuu àha ñkwôro s'a núruli Kirisita kani kàlanji tasiige na mε. Wuu àha nùru cyi sù cyi tasiige e s'a ñko: wuu wuu toronkanni kèènñe, karigii cyi maha kwùñi nò sùpñanji na ke, wuu u cyire jwò yaha, wuu u dá Kile na mε. Cyeresεεge jyíñkannigii ná cyeyi katahani sùpñanji na si jwò le u á, ná pyiñkanni na Kile sí kwùubii jè, si pi sàra si ntàanna ná pi kapyiñkil'e fo tèekwombaa ke, li saha nyε a nò wà si kàla kan wuu á mà yyaha tíi ná cyire e mε. Wuu a si yyaha na, bà wuu si mpyi si Kirisita kuni karigii yyaha cè sèl'e mε. ³ Kile ká jεε, lire wuu sí n-pyi.

⁴⁻⁶ Lire l'à li ta mà kwôro na karigii nijcyiigii taanni, lire nyε na ntège pyi mε. Pìl'à Kile bèènmpe ta, ka Kile si jwò pi na, ka Kile Munaani si pi tège, ka pi i li cè na Kile jwump'à jwò, maa dijnyeni nimpanji fànhe kà ta, maa nùr'a fworò Kile kuni i. Pire saha si n-jà pi toronkanni kèènñe mε. Li na nyε mu à jwo pi na Kile Jyanji kwòre cige na sahanjki, maa sùpyire sannte pyi ti i u cyere.

⁷ Nyε zànhe ká a ma sèl'e njñke ñkemu na, ka ku yafaayi si jwò ku faafoon'á ke, lire maha li cyèe na Kile à jwò lwó kuru njñke na. ⁸ Ñka k'aha a ñgure ná nyèpege kanni yige, kajwòo nyε na mpyi ku na mε. Li nyε na mōni mε, Kile maha kuru cyage láña, pi a si ku súugo.

⁹ Wuu na mpe puni yu, ñka wuu ntàannamacìmpyiibii, wuu à li cè yii na nyε kuni nijcenni i, ndemu i Kile sí yii shwò ke. ¹⁰ Kile nyε kacennècèmbaawa mε. Yii à ndemu pyi maa yii tàange cyèe u na u wuubii ntègenji cye kurugo mà lwó tajjaa na mà pa nò nijjaa na ke, u si funñò wwò lire na mε. ¹¹ Ñka wuu la nyε yii shin maha shin u uye waha u u jà a nò tégèni na, nde na u à u sòñjore taha ke, bà u si mpyi si lire ta mε. ¹² Wuu

* 5:5 Zaburu 2.7 † 5:6 Zaburu 110.4

la nyε yii pyi sàafee mε. Yaayi jwómεeni Kile à lwó ke, mpïi pi sí yire ta pi dáníyanjì ná piye zhiilinjì kurugo ke, yii a pire pyimpe taanni.

¹³ Kile à jwómεeni lwó Ibirayima á tēni ndemu i ke, u à kâa uye na, ñaha na ye u nyε a yaaga ta ñkemu k'à fânha tò uye na mε. ¹⁴ U à Ibirayima pyi: «Nàkaanna baa, mii sí jwó lwó mu na, si mu tüluge pēe sèl'e*.» ¹⁵ Nyε ka Ibirayima si Kile jyií cyán. Lire pyiñkanni na, yaage ñkemu jwómεε Kile mpyi a lwó u á ke, u à kuru ta.

¹⁶ Sùpyire ká a ñko si ñkâa, yaage k'à fânha tò ti na ke, kuru na ti maha ñkâa si lí cyêe na nje tir'à jwo ke, yire na nyε sèe, nàkaante puni maha ñkwò. ¹⁷ Yaayi jwómεeni Kile à lwó ke, mpïi pi à yaa pi yire ta ke, Kile la mpyi si li cyêe pire na na uru ká jwómεeni ndemu lwó ke, lire nyε na fyiinni mε. Lire kurugo u à kâa. ¹⁸ U à jwómεeni lwó wuu á, maa ñkâa. Cyire kapyaa gii shuunninjì si n-kēenñe mε, ñaha na ye Kile nyε na fini mε. Lire e ke wuu pi à u pyi wuu tañwòhoge ke, wuu wuye waha, ñaha na ye jwómεeni u à lwó wuu á ke, wuu à tēen ná l'e, u sí li yige li kuni i. ¹⁹ Tire sòñjore tatahage ku nyε wuu á ke, kuru na nyε mu à jwo tōñmεεge, ñkemu k'à wuu yal'a pwò Kile na ke. Kuru tōñmεεge maha bage táataa vāanñke† jyiile ná wuu e maha ñkàre Kile tatεenge e. ²⁰ Wani Yesu à fyânha a jyè wuu yyaha na wuu ntēgenjì kurugo. U à pyi Melikisedeki fiige sáragawwuñufembwòhe fo tèekwombaa.

7

Melikisedeki à fânha tò Ibirayima na

¹ Uru Melikisedeki mpyi Salému kânhe saanji, maa mpyi sáragawwu Kilenjì ñijyi wuñ'á. Nyε Ibirayima à kàshige kwòn saanbii na maa já pi na, maa núru na ma tēni ndemu i ke, Melikisedeki à fwor'a sà u ñùñò bē, maa jwó le u á. ² Yaayi Ibirayima à ta kàshige e ke, u à yire puni yáhanjì kan Melikisedeki á. Nyε Melikisedeki mεge jwòhe ku nyε: «ntiinjì saanji». Mà bàra lire na, Salému saanji u nyε u wí, puru jwòhe ku nyε: «yyenñke saanji». ³ U tunjì mεge nyε a yyere mε, u nunjì mεge nyε a yyere mε, u tayirige mú nyε a jwo mε, Kile Jwumpe Semεnjì wà tufiige nyε a sii na u sinjanni, lire nyε mε na u kwùñkanni kyaa yu mε. U na nyε mu à jwo Kile Jyanjì, ñaha na ye u sí n-kwôro sáragawwu tērigii puni i.

⁴ Yii nyε a li ñya na Melikisedeki tayyéreg'à pēe mà? Puru funñke e, wuu tulyεge Ibirayima à kàshige kwòn mà yaayi njemu ta ke, u à yire puni yáhanjì kan u á. ⁵ Levi tüluge shiinbii pi nyε sáragawwuubii ke, Musa Saliyanjì mpyi a fânhe cyán pi na pi à pi cinmpyiibii Izirayeli shiinbii cyeyaayi yáhanjì shuu, alí mà li ta pi ná pire puni na nyε Ibirayima tüluge shiin. ⁶ Melikisedeki mpyi Levi tüluge shin mε, ñka uru u à Ibirayima cyeyaayi yáhanjì ta. Mà bàra lire na, uru u à jwó le Ibirayima á, mà li ta Ibirayima á Kile mpyi a jwóm yahigii lwó. ⁷ Nàkaana baa, jwónjì lefoonj'à fânha tò u tafoonjì na.

⁸ Sáragawwuubii pi maha yáhanjì shuu sùpyir'á ke, pire na nyε sùpyii mpiimu pi sí n-kwú canñka ke. Melikisedeki mú mpyi na yáhanjì shuu, ñka uru sí n-kwôro nyii na bà y'à séme Kile Jwumpe Semεnjì i mε. ⁹ Levi tüluge shiinbil'á yáhanjì maha ñkaan ke, wuu bá sí n-jà n-jwo na pire mú à yáhanjì

* 6:14 Zhenezi 22.17 † 6:19 bage táataa vāanñke»: sùpyire mpyi maha Kile pēre vāanña bage e. Pi mpyi maha vāanña pyi maha ntēg'a bage sée cyage láha ku séesee cyage na. Kuni mpyi a kan sáragawwuubii ñufembwòhe kann'á ku jyè bage séesee cyage e, tōgo ñinjin yyeeni i.

wwû, naha na ye pi tulyege Ibirayima à u wwû mà kan Melikisedeki á. ¹⁰ Tèni i Melikisedeki à Ibirayima nùṅṅò bê maa yáhaṅi ta ke, Levi mpyi na sàha si me, ṅka u mpyi u tulyege Ibirayima sishange e, lire e ke u mú à wwû yáhaṅi i.

¹¹ Ma tàanna ná Izirayeli shiinbii Saliyaṅi i, Levi tùluge shiinbii kanni pi mpyi a yaa pi ja a pyi sáragawwu. Kampyi pi sáragawwuuni mpyi na sí n-ja Kile nyii wuuni pyi li fûṅṅò, nùṅṅò sàha mpyi na sì n-pyi sáragawwuṅi wabere u pa mà ta u nyε a pyi Aron fiige me, fo Melikisedeki fiige.

¹² Nyε sáragawwuuni ká fáa, fànha ki Saliyaṅi mú u fáa. ¹³ Ná wuu Kafoonji i, mpe jwump'a yyaha tí ke, ur'a fworò tùluge ṅkemu i ke, pire wà nyε a sáragawwubaaraṅi pyi mà nya sárayi tawwuge e me. ¹⁴ Sùpyire pun'à cè na wuu Kafoonji à fworò Zhuda tùluge e, ṅka Kile tùnntunṅi Musa à jwo sáragawwuubii kyaa na ke, u jwōge nyε a nò Zhuda tùluge na me.

Yesu nyε Melikisedeki fiige

¹⁵ Wuu Kafoonji à pyi sáragawwu bà Melikisedeki mpyi me, lire l'à li finin'a cyée na u ná Levi tùluge nyε piye kur'e me. ¹⁶ Tùlugo karií cye kurugo bà u à pyi sáragawwu me, shìṅi niṅkwombaaṅi fànhe ku nyε u e ke, kuru cye kurugo u à pyi u wi. ¹⁷ Y'à jwo Kile Jwumpe Semenji i na:

«Mu à pyi tèrigii puni sáragawwu Melikisedeki fiige*.»

¹⁸ Lire pyinṅkanni na, Saliyaṅi niṅjyen'á yírigé, naha na ye fànha nyε a mpyi u e me, kaṅwō mú nyε a mpyi u na me. ¹⁹ Musa Saliyaṅi nyε a kyaa yaa ndemu l'à fûṅṅò me, ṅka numε sòṅṅòṅò tatahaga sée wog'á kan wuu á. Kuru cye kurugo, wuu à tabaraga ta Kile na. ²⁰ Mà bâra lire na, Kile à kâa Yesu á, pi sanmpii s'à pyi sáragawwu mà ta Kile nyε a kâa pir'á me. ²¹ Yesu wi ke, ur'a le sáragawwubaaraṅi i tèni ndemu i ke, Kile à kâa u á na:

«Mii Kafoonji Kile à kâa, mii si na ntilwōhe niṅcyange lwó sahaṅki me:

“mu na nyε sáragawwu fo tèkwombaa†.”»

²² Lire kurugo tunmbyaare Kile à le ná wuu e numε ke, tir'à fànha tò niṅjyere na. Yesu cye kurugo, wuu à tēn ná lire e.

²³ Nyε kani là saha na nyε, ndemu l'à u ná pi wwû piye e ke. Sáragawwuubii niṅyahamil'á tòro mà li nùṅke pyi, pi mpyi na ṅkwúu. ²⁴ ṅka Yesu wi ke, uru na nyε nyii na fo tèkwombaa, sùpya saha sì n-pyi sáragawwu u cyaga me. ²⁵ Lire l'à li ta, mpiimu pi à bâra Kile na u cye kurugo ke, u sí n-ja pire shwō numε fo tèkwombaa, naha na ye u na nyε nyii na tèrigii puni i, maa Kile jaare pir'á.

²⁶ Sáragawwuṅiṅufembwōhe kurugo wuu mpyi ke, kuru ku nyε Yesu. U à ffiniṅe, ṅcēge cyaga ná jwōhōmō cyaga nyε u na me. Kile à u láha kapimpyiibii na, maa u ñurugo fo niṅyiṅi tēgeni na. ²⁷ Yesu nyε sáragawwuubiiṅiṅufembwoyi saṅnyi fiige me, u kuro nyε canṅa maha canṅa sáragawwuuni i uye kapegii yáfaṅi kurugo si nta sùpyire sannte wogigii yáfaṅi sárayi wwû me. U à uye pyi sáraga tōgō niṅkin tèrigii puni mē na. ²⁸ Yii li cè, Musa Saliyaṅi mpyi a mpiimu tiṅe mà pyi sáragawwuubiiṅiṅufembwoyo ke, pire mpyi a fûṅṅò me. ṅka Musa Saliyaṅi kàntugo, Kile à kâa maa jwumpe mpemu jwo ke, pur'à pyi kaṅṅò mà u Jyaṅi tiṅe mà pyi sáragawwuṅiṅufembwōhō, uru u à fûṅṅò tèrigii puni i.

* 7:17 Zaburu 110.4 † 7:21 Zaburu 110.4

8

Yesu, wuu sáragawwujunufembwøhe

¹ Nye wuu jwumpe ñumbwøhe ku nye: sáragawwujunufembwøhø na nye wuu á bà wuu à yi jwo me. U à sà ntèen ñijyiñi i fànhe cyage e, Kile Sinji Punifoo kàniñe cyege na. ² Sèe cyage e u nye na báarañi pyi ke, kuru ku nye Kile vaañke bage sèe woge, sùpya cye kurugo bà k'à faanra me, Kile yabilinji cyege k'à ku faanra. ³ Sáragawwuubii ñunufembwoyi pun'à tiñe, yi raa ñkannji pyi Kile á s'a sárayi pyi y'a ñoni Kile na. Lire pyiñkanni na, wuu sáragawwujunufembwøhe mú à yaa k'a yaaga kaan Kile á. ⁴ Kàmpyi u mpyi ñiñke na, u bá mpyi na sà n-pyi sáragawwu me, ñaha kurugo ye sáragawwuubii ñi na nye ñaha mpiimu pi nye na yakanyi kaan mà tàanna ná MusaSaliyañi i ke. ⁵ Pire sáragawwuubii na báare cyage ñkemu i ke, kuru na nye mu à jwo ñijyiñi woge ñañjañi. Tèni i Musa mpyi a bégele s'a Kile vaañke bage yyéñi ke, Kile à yi jwo u á: «Lóg'a ñwø, yaayi mii à cyèe mu na ñañke ñunji ke, maye waha ma a yire ñcamii yaa*.» ⁶ Nye nume, Yesu Kirisita u nye wuu sáragawwujunufembwøhe ke, báarañi Kile à kan ur'à ke, ur'à fànha tò pire wuñi na, ñaha na ye tunmbyaare u à le wuu ná Kile shwøhal'e ke, tir'à fànha tò ñijjyere na. Yaayi ñwømyahigii Kile à lwó nume ke, yire mú à fànha tò tèecyiini wuyi na.

⁷ Kàmpyi tunmbyaare ñijcyiire† mpyi na sí n-jà Kile nyii wuuni fúnñø, ñunñø sàha mpyi na sí n-pyi, mà shønworø tég'a ti fáa me. ⁸ Nka Kile à u shiinbii cèege maa jwo:

«Mii Kafoonji Kile à jwo,

“Canña na ma, mii sí n-pa tunmbyara ñivønno le ná Izirayeli shiinbii ná Zhuda shiinbil'e.

⁹ Canñke mii à pi tulyeyi cú pi cyeyi na, mà fworø Misira kinni i ke, tunmbyaare mii à le ná pi e ke, ti si n-pyi tire fiige me, ñaha na ye pi à tire kèege.

Lire na, mii à pi yaha wani.”

Mii Kafoonji Kile à jwo amuni.

¹⁰ “Nye cyire canmpyaagil'à tòro ke, tunmbyaare mii sí n-le ná Izirayeli shiinbil'e ke, tire ti nte:

Mii sí na Saliyañi le pi yákilibil'e,

si u jwumpe séme pi zóompil na.

Mii sí n-pyi pi Kileni,

pi sí n-pyi mii shiinbii.

¹¹ Wà saha si u shiññe, lire nye me u cìmpworø pyi

‘Maye waha ma a Kafoonji cé’ me,

ñaha na ye pi puni sí mii cè,

shinbwo bàra shinbilere na.

¹² Mii sí toro taha pi ntiimbaañi na,

mii sí pi kapegigii yàfa pi na‡.”»

¹³ Kile à tunmbyara ñivønno kyaa jwo, puru funñke e, ñijjyere kakwoø saha nye me, fànha saha nye t'e me, ñcyère ti sí n-pinni.

9

Tunmbyaare ñijjyere

* **8:5** Ekizodi 25.40 † **8:7** Tunmbyaare t'à le Sinayi ñañke ñunji ke, tire kyaa li nye na yu ñaha (Ekizodi 24.3-8). ‡ **8:12** Zheremi 31.31-34

¹ Tunmbyaare nijjyεere tēni i, pyiŋkannigii cyi mpyi wani, jcyiimu jwō kurugo sáragawwuubii mpyi maha yaa pi tōro, pi i nta a sárayi wwū ke. Baga mú mpyi wani jĩjke na, ŋkemu i pi mpyi maha yi wwū ke. ²Vàanŋa baga ku mpyi ku ki, maa ku taa mà pyi bapya shuunni. Babilini nijcyiini i bēnmbwōhe fūkinanŋi ná tábalaŋi jũŋ'i pi mpyi maha sárage bwúuruŋi yaha ke, yire yi mpyi wani. Lire babilini mege mpyi «bage sēecyage». ³Vàanŋa mpyi lire babilini ná funŋo wuuni shwōhōl'e. Funŋo babilini mege mpyi «bage sēesee cyage». ⁴Kuru cyage e, sárayi tasogoge sēenŋi woge mpyi, pi mpyi maha wusunanŋi súuge ku jũŋ'i. Tunmbyaare mbwūuni mú mpyi wani. Sēenŋi mpyi a tēg'a lire mbwūuni puni wōōgo. Sēen cwoō mpyi li funŋke e. Njyĩŋi mege ku jye mani ke, uru wà mpyi lire sēenŋi cwooni i. Arōn kàbiini* li mpyi a wyεere yige ke, ná kafaatente na Kile mpyi a u tunmbyaare jwumpe sémε ke, yire mú mpyi mbwūuni i. ⁵Sheribēenbii mpyi mbwūuni jũŋ'i, pire mpyi maha li cyēre na Kile yabilinŋi jye naha. Pire mpyi a fukanyi pili mbwūuni jwōtonŋke jũŋ'í†. Ŋka mii si n-jà cyire karigii puni jwo nō cyi tēgeni na numε me.

⁶Jye vāanŋke bage ná ku funŋo yaayi mpyi a bégele lire bègeleŋkanni na. Sáragawwuubii mpyi maha jyè kuru bage babilini nijcyiini i canŋa maha canŋa na pi báaraŋi pyi. ⁷Sáragawwuubii jũŋufembwōhe kanni ku mpyi maha jyè babilini shōnwuuni i tōōgo ninŋin yyeeni i. Kuru cyage e u mpyi maha ma ná yatōore sishange e na ŋkaan Kile á, u yabilinŋi ná sùpyire sannte ŋgurugoŋi kurugo. ⁸Cyire karigii cye kurugo, Kile Munaani à li cyēe wuu na na kuni nijjyeeni tēni i, sùpyire mpyi na si n-jà n-jyè bage sēesee cyage e me.

⁹Lire maha wuu tēge wuu à karii yyaha cè ninjaa, maa li cyēe wuu na na sùpyanŋi u jye na Kile pēre maa yaaya kaan u á, lire jye me na yatōore bùu u á ke, lire si n-jà urufoo zōŋi fīniŋε Kile á me. ¹⁰Kuni nijjyeeni karigii cyi mpyi sárayi yalyire ná yabyεere ná wiliŋkannigii cyi, si cyeere tufeempe ta. Cyire kurigii jaaraŋi fānhe mpyi a cyán sùpyire na fo mà sà yaa ná tēni i Kile à cyi fáa ná pyiŋkanni nivōnni i ke.

Yesu Kirisita sishange

¹¹Jye numε, Kirisita à pa. Uru u jye sáragawwujũŋufembwōhe, uru u à pa yaayi nijcēŋyi kan wuu á. Kile vāanŋke bage tayyérege k'á fānha tō nijjyεge na, ku karigii s'a fūnŋo ke, kur'e Kirisita à jyè. Sùpya bà u à kuru bage yaa me, ku mú jye ŋge dīnyēŋi i me. ¹²Kirisita à jyè bage sēesee cyage e ke, ná sikapere sishan, lire jye me nupeelyevōnnō sishan e bà u à jyè me. Ŋka u à jyè tōōgo ninŋin fo tèekwombaa maa u yabilinŋi sishange kan maa wuu jũŋo wwū wuu kapegigil'e. Tire jũŋgwuure na jye tèekwombaa woro. ¹³Sùpyiibii pi mpyi pi jye a fīniŋε mà tāanna ná kuni nijjyeeni i me, pi mpyi maha sikapērigii ná nupyahigii bùu, maa cyire sishange wuuni pire na. Pi mpyi maha nùpya bō maa u súugo, maa tire cwōōnre kuu na wuni pire sùpyiibii na. Lire mpyi maha pire cyeere pyi t'á finīŋε Kile á. ¹⁴Yatōore sishange mpyi na lire pyi, Kirisita woge s'á pwóro kuru na. Kile Munaani li sí n-kwōro fo tèekwombaa ke, lire l'á u yyaha cū, ka u u uye kan sáraga cwō cyaga baa wogo Kile á. Karigii cyi maha kwūŋi nō wuu na ke, u

* 9:4 Arōn kàbiin'a poroyo yige, maa yasere pyi, lir'á li cyēe na Kafoonŋi funŋk'á tāan ná Musa ná Arōn e (Nōmburu 17.1-11). † 9:5 Yatōore pi mpyi maha bō sùpyire kapegigii yāfanŋi kurugo ke, kuru jwōtonŋke jũŋ'í tire sishange mpyi maha wu.

sishange sí n-jà wuu zòmpii fíniñe cyire e. Lire ká mpyi, wuu sí n-jà n-file Kile nyii wuñi na, s'a báara u á.

¹⁵ Ná Kirisita s'à lire pyi, lire kurugo u à pyi tunmbyaare nivónnte sùsuruleñi Kile ná sùpyire shwòhal'e. Sùpyire mpyi a kapegigii ncyiimu pyi tunmbyaare niñjyere tēni i ke, Kirisita à kwú si ti nùñgò wwú cyire e, bà li si mpyi Kile à mpiimu yyere maa yaayi niñkwombaaayi ñwómēeni lwó pi á ke, pi i yire ta mē.

¹⁶ Yii li cè, mu aha tunmbyaare nya t'à le, yaaga ku maha bò maha mpyi sárage. ¹⁷ Ná kuru nyē a bò mē, mà ku yaha nyii na, tunmbyaare maha fworò mē. ¹⁸ Lire kurugo Kile nyē a tunmbyaare niñcyiire le ná sùpyire e sishan baa mē†. ¹⁹ Nyē ka Musa si Kile Saliyañi kapyaaagii jwo sùpyir'á, lire kántugo maa nunaare ná sikaferigii sishange shwò, maa lwòhe wùrugo k'e, maa izope cige wyēere tà ná mpà shire le a wu k'e, mà ñaraga ñaraga Kile Saliyañi Semēñi ná sùpyire puni na, ²⁰ maa jwo: «Tunmbyaare Kile à le ná yii e ke, ñke sishange k'à tire tígile S.» ²¹ Lire pyiñkanni na mú, ka Musa si sishange kà ñaraga Kile vāanñke bage ná Kile pēpee yaayi puni na. ²² Mà tàanna ná Musa Saliyañi i, sishange mpyi maha kari i niñyahagii fíniñe. Ná sishanga nyē a wu mē, sùpyire kapegigii sì yàfa ti na mē.

²³ Wuu à li nya na yatòore sishange ku mpyi maha ntég'a kuni niñjyeeni yaayi fíniñe, yire sí na nyē niñyiñi sēeyaayi nàñja kanna. Lire e ke sárage sishange tayyerege k'à pēe yire woge na ke, kuru kyaa li nyē Kile na yaayi sēe wuyi viniñi kurugo. ²⁴ Sùpyir'á Kile bage ñkemu faanra ke, kuru na nyē Kile bage niñyi woge malwòrò kanna. Niñyiñi yabiliñi i Kirisita à jyē maa Kile ñáare wuu kurugo. ²⁵ Kuni niñjyeeni i, sáragawwuubii ñùñufembwòhe mpyi maha jyē Kile bage sēeseē cyage e ná yatòore sishange e yyee maha yyee, ñka Kirisita nyē a jyē niñyiñi i maa uye kan sárage tooyo niñyahay'e mē. ²⁶ Ná lire bà mē, mà lwó dñyēñ'á dá ke, mà pa nò niñjaa na, numē mpyi na sí u ta u à kyaala tooyo niñyahay'e mà kwò. Ñka numē tēni takwòore e, u à pa maa uye pyi sárage tòogò niñkin tērigii puni mē na, maa kapegigii tugure láha wuu na. ²⁷ Yii à li cè na sùpyañi maha ñkwú tòogò niñkin, lire kántugo Kile maha u yíbe u kapyiñkii na. ²⁸ Lire pyiñkanni na mú, Kirisita à pyi sárage tòogò niñkin kanna, bà u si mpyi si shiñyahara kapegigii tugure lwó mē. Mpii pi nyē na u sigili ke, u sí n-pa uye cyēe pire na tozhònwogo pi zhwonji kurugo, ñka kapegigii yàfanji kurugo bà mē.

10

Yesu à uye pyi sárage

¹ Musa Saliyañi mpyi yaayi niñcēñyi nimpayi nàñjani kanna, u mpyi a fúnñgò mē. U mpyi a jwo na sárayi ninuyi y'à wwú yyee maha yyee. Lire e sùpyiibii pi nyē na bàrali Kile na ke, u sì n-jà pire fíniñe n-fúnñgò mē. ² Kàmpyi u mpyi na sí n-jà lire pyi, pi mpyi na sí n-kwòro s'a yi wwú mē. Naha na yē kàmpyi viniñi kurugo yi maha wwú, mpii pi maha yi wwú ke, li mpyi na sí n-pyi mu à jwo pir'á fíniñ'á kwò, pi sàha mpyi na sí piye nya kapimpyii mē. ³ Ñka lire bà li mpyi li li mē. Yyee maha yyee, sárayi mpyi maha wwú

† **9:18** Pii maha jwo: «16Wuu kooge kani kàanmucya. Mu aha lógo na ma kooge táa, sùpyañi u à kwú sēenji na ke, uru kooge ku maha ntáa. 17Sùpya ká u kooge táanjkanni jwo, ná u nyē a kwú mē, wà nyē na ku táali mē. 18Amuni, yi mú nyē Kile tunmbyaare kàmpanñke na. Tēni i Kile à tunmbyaare niñcyiire le ke, u à jwo pi á na pi yatòore tà bò, sùpyiibii puni si ti sishange nya, si ñcè na t'à kwú.»

si sùpyire funnᵋ cwo ti kapegigii na. ⁴Naha na yε nupyahigii ná sikaperigii sishange si n-sii n-jà sùpya kapegii yàfa u na mε.

⁵Lire kurugo tēni i Kirisita mpyi na ma dijyēni i ke, u à jwo Kile á:

«Mu à jwo na mu jye na jcaa yatᵋre sárayi na mε,
mu jye a jεε sùpya si yaaga kan mu á mε,
ᵋka mu à cyere yaa mii na.

⁶Yatᵋre ti jye na súuge sárayi tasogoge e,
lire jye mε sárayi sanjyi yi jye na ᵋkaan mu á kapegigii yàfanj kurugo ke,
kuru kà jye a mu funnᵋke jᵋjε mε.

⁷Lire kurugo mii à jwo

“Kile, mii u ᵋge,

mii à pa si mpa mu jyii wuuni pyi,

bà y'à séme mii kyaa na Kile Jwumpe Semēni i mε*.”»

⁸Bà wuu à li jya mε, Kirisita à fyânha a jwo Kile á: «Mu à jwo na sárayi ná yakanyi ná sárayi nizogoyi ná kapegigii yàfanj sárayi jye a táan mu á mε,
na yire na bà mu jye na jcaa mε.» U à yire puni jwo mà li ta MusaSaliyanj à jwo na yire puni y'a mpyi. ⁹Jye ka Kirisita si núr'a jwo: «Kile, mii u ᵋge, mii à pa si mpa mu jyii wuuni pyi.» Puru jwump'à li cyēe na sáraga nivᵋnᵋj'à tég'a sárayi niᵋjyeyi fáa. ¹⁰Yesu Kirisita à Kile jyii wuuni pyi. U yabilin'à uye kan mà pyi sáraga tᵋᵋᵋᵋ niᵋkin tērigii puni mεε na, lire pyiᵋkanni na wuu kapegigil'à jyé a láha wuu na.

¹¹Kuni niᵋjyeeni tēni i, canᵋa maha canᵋa, sáragawwuubii mpyi maha sárayi ninuyi wwú Kile á, ᵋka yire sárayi mpyi na si n-sii n-jà wà kapegigii yàfa u na mε. ¹²ᵋka Kirisita wi ke, ur'à uye kan mà pyi sáraga tᵋᵋᵋᵋ niᵋkin, kuru sárage na jye tērigii puni wogo. U à lire pyi kapegigii yàfanj kurugo, lire kántugo maa ᵋkàr'a sà ntēen Kile kàniᵋe cyεge na. ¹³Tēni i Kile sí n-pa u zàmpεεnbii pyi u tooyi tatahage ke, u à tēen wani kuru cyage e na lire sigili. ¹⁴Yii li cè, kuru sárage niᵋkinᵋi cye kurugo, Kile à mpiimu ffinᵋe ke, u à pire pyi jccεge cyaga baa fo tèekwombaa.

¹⁵Kile Munaani mú à yire ffinᵋj'a jwo wuu á. L'à jwo na:

¹⁶«Kafoonj Kile à jwo “Tunmbyaare mii sí n-le ná pi e canjyi nimpayi i ke,
tire ti jye:

‘Mii sí na Saliyanj le pi zòmpil'e,

si u jwumpe séme pi yákilibii na†.’ ”»

¹⁷Maa núr'a jwo:

«Mii saha si na yákilinᵋi yaha pi kapegigii ná pi ntiimbaanᵋi karigii na mε‡.»

¹⁸Jye kapegigil'à yàfa cyage ᵋkemu i mà kwᵋ ke, jᵋᵋᵋ saha na jye mà sáraga wwú cyi kurugo la?

Wuu yákiliteεnrε wuubii pi file Kile na

¹⁹Lire pyiᵋkanni na, mii cínmpyiibii, Yesu sishange cye kurugo, wuu sí n-jà n-jyē Kile bage sēsee cyage e fyagara baa. ²⁰Bage táataa vāanᵋke ku mpyi wuu yyaha na ke, bà kur'à cwān mε, amuni pi à Yesu cyeere pyi, ka lire si kuro nivᵋnᵋᵋ múgo wuu á ndemu li sí wuu nᵋ Kile na, si shᵋj sēe wunᵋ kan wuu á ke. ²¹Uru u jye wuu sáragawwunᵋᵋufembwōhe maa mpyi Kile bage jᵋᵋᵋ na. ²²Numε, wuu zòmpil'à jyé a yige kaᵋwōhᵋyi puni i ᵋjemu yi jye na wuu cēεge ke, wuu cyeere s'à jyé ná lūcennᵋe e. Lire e wuu àha nūru raa fyáge mε, wuu sàa dá Kile na, wuu u file u na ná funnᵋᵋ

* 10:7 Zaburu 40.6-8 † 10:16 Zheremi 31.33 ‡ 10:17 Zheremi 31.34

nin̄kin i. ²³ Wuu a yi yu n̄wɔfyinge na, na wuu à wuu sòn̄n̄ɔre taha Kile n̄wɔm̄ɛni na. Wuu àha wuu fun̄nyi c̄ɛnn̄ɛ m̄ɛ, n̄aha na ȳɛ u aha ndemu jwo ke, u maha lire pyi. ²⁴ Wuu yaha wuye na wuu raa m̄aban leni wuye e, bà wuu si mpyi s'a si yyaha na tàange ná kac̄en̄mpyiini i m̄ɛ. ²⁵ Wuu àha wuye m̄bin̄niñi n̄wɔ yaha bà pil' à li pyi m̄ɛ, n̄ka wuu a m̄aban leni wuye e, n̄aha na ȳɛ yii à li n̄ya na Kafoon̄ji t̄èpan' à byanhara.

²⁶ Wuu aha s̄èñji kuni c̄ɛ maa n̄cwó maa n̄kwôro na kapegigii pyi, s̄áraga saha n̄ȳɛ n̄kemu ku sí cyire yàfa wuu na m̄ɛ. ²⁷ Shin̄ji u n̄ȳɛ na lire pyi ke, ur' à yaa u a fyáge Kile yibige ná nabw̄ohe yyaha na. Mpii pi à cyé Kile na ke, kuru ku sí pire súgo. ²⁸ Wà n' a mpyi a MusaSaliyan̄ji kafuun pyi shiin shuunni taanre n̄yii na, ka pire si yí jwo, pi mpyi maha urufoo bò n̄j̄naara baa. ²⁹ Num̄ɛ, shin̄ji u n̄ȳɛ na Kile Jyan̄ji fare ke, Kile n̄ȳɛ a yaa u kyaa pyi uru na ndemu l' à f̄anha tò mbòñji na mà? S̄èñji na, sishange k' à t̄èg' a tunm̄byaare le maa urufoo kapegigii yàfa ke, u n̄ȳɛ a p̄ènn̄ɛ taha kuru na m̄ɛ. Kile Munaani li maha wuu pyi wuu à Kile tic̄en̄mpe c̄ɛ ke, u bà à lire cyahala. ³⁰ N̄ȳɛ Kile yabilin̄' à jwo: «Mii u sí na n̄koon̄ji ww̄u. Mii u sí katupw̄òh̄oyi pyifeebii s̄àraS̄.» Yi mú à s̄ém̄ɛ na: «Kafoon̄ji Kile sí u wuubii yíbe pi kapyiin̄kii na*.» N̄ȳɛ wuu à li c̄ɛ na nde u à jwo ke, u sí lire yige li kuni i. ³¹ Fyagara kyaa li n̄ȳɛ li li wà u cwo Kile n̄yii wun̄ji cyeyi i.

³² Nde l' à pyi yii na tan̄jaan̄ji i ke, yii fun̄n̄ɔ cwo lire na. Yii à Kile b̄ènn̄mpe ta t̄èni ndemu i ke, yyefug' à yii k̄anha s̄èl' e cyire canm̄pyaagil' e, n̄ka lire n̄ȳɛ a yii yatan̄nyi bò m̄ɛ. ³³ T̄èrigii cyil' e, pi mpyi maha yii cyere, maa yii kyérege s̄ùpyire n̄yii na. T̄èrigii cyil' e, mpii pi mpyi maha n̄kyérege yii fiige ke, yii mpyi maha pire t̄ère. ³⁴ Mpii pi mpyi a le k̄asun̄ji i ke, yii à pire t̄èḡɛ pire yyefugo karigil' e. Pi à yii cyeyaayi cyán a shw̄o yii na, ka yii i li kw̄u yiye e ná funntange e, n̄aha na ȳɛ yii à li c̄ɛ na yaage ku n̄ȳɛ yii á ke, kur' à f̄anha tò yire puni na, ku mú n̄ȳɛ na n̄kw̄u m̄ɛ. ³⁵ Lire e ke yii àha yii d̄aniyan̄ji láha Kile na m̄ɛ, lire sí yii pyi yii t̄ònn̄ nimbwo ta. ³⁶ Yii yiye waha num̄ɛ, yii raa si yyaha na Kile n̄yii wuuni mpyin̄ji i, lire ká mpyi, yaage n̄wɔm̄ɛni u à lw̄ó ke, yii sí kuru ta. ³⁷ Y' à s̄ém̄ɛ Kile Jwumpe Sem̄en̄ji i na:

«N̄cyèr̄ɛ, n̄gemu u à yaa u pa ke, uru sí n-pa,
u sí m̄o m̄ɛ.»

³⁸ Kile à jwo:

«Shin̄ji u à tí ke, d̄aniyan̄ji cye kurugo uru maha mpyi n̄yii na.

N̄ka wà ha k̄antugo wà mii á, mii fun̄n̄ke si n-táan ná urufol' e m̄ɛ†.»

³⁹ Mii à t̄ènn̄ ná l' e, mpii pi maha nt̄èr' a núru maa n̄kàre tapinnage e ke, wuu n̄ȳɛ pire e m̄ɛ. N̄umpan̄ja tafeebii pi à dá Kile na ke, pire e wuu n̄ȳɛ.

11

Mpii pi à fyánha a dá Kile na ke, wuu pire k̄anm̄ucya

¹ Naha ku n̄ȳɛ d̄aniyan̄ji ȳɛ? Mà ma sòn̄n̄ɔre taha yaaga na maa nt̄ènn̄ ná l' e mu sí ku ta, lire n̄ȳɛ m̄ɛ yaage ku n̄ȳɛ mu n̄ȳɛ na ku n̄aa m̄ɛ, maa dá ku na mu à jwo mu n̄yii na n̄ȳɛ ku na ke, lire li n̄ȳɛ d̄aniyan̄ji. ² Wuu tulyeyi d̄aniyan̄ji kurugo, Kile à n̄ɛ pi na.

³ D̄aniyan̄ji cye kurugo, wuu à li c̄ɛ na Kile à n̄nyin̄ji ná n̄n̄ke dá u jwumpe cye kurugo. Puru fun̄n̄ke e, yaaga maha yaaga wuu n̄ȳɛ na n̄aa ke, Kile à ku dá ná yan̄yambaage e. ⁴ Abeli à dá Kile na, lire kurugo s̄árage u à ww̄u

Kile á ke, kur'à pwórɔ Kanji woge na. U dáníyanji kurugo, Kile à jwo na u à tíi maa jɛɛ u sárayi na. U à kwû, ŋka u dáníyanji kani maha wuu kâlili ali nɔnjaa.

⁵ Enòki à dá Kile na, lire kurugo Kile à u lwó a kàre nɔnyinji na mà ta u jye a kwû mɛ. Wà saha jye a u nya mɛ, jaha na ye Kile à u lwó. Kile à jwo na ur'à jɛɛ u na, mà jwo u u lwó ke. ⁶ Nye Kile sì n-jà jɛɛ sùpya na ná urufoo jye a dá u na mɛ. Naha na ye ŋgemu la ká mpyi si file Kile na ke, fo urufoo u dá li na na Kile na jye wani, na mpíi pi jye na u caa ke, na u sí pire sàra.

⁷ Nuhu à dá Kile na, lire kurugo u mpyi na Kile yereyi núru mà yyaha tíi ná karigii nimpañkil'e jcyiimu cyi jye cyi sàha ŋkwò na jaa mɛ. U à Kile jwumpɛ cù ná sèl'e, maa bakwɔɔge yaa ŋkemu i u ná u pyenge shiinbil'à shwɔ ke, ka lire si sùpyire sannte ntiimbaanji cyêe. U à dá Kile na, lire e Kile à jwo na u à tíi.

⁸ Ibirayima à dá Kile na, lire kurugo, Kile à u yyere ke, u à Kile jwómɛɛni cù. Kìni Kile mpyi a bégele u mɛɛ na ke, u à fworu u yabilinji wuuni i na ŋkèege lire e, mà ta u jye a u tashage cè mɛ. ⁹ U à dá Kile na, lire kurugo kɔni jwómɛɛni Kile mpyi a lwó u á ke, u à jɛn'a kàr'a sà ntɛɛn lire e nàmpɔnnte na. U mpyi na shwùun vaaŋnyí bayi í. Ishaka ná Yakuba mú mpyi na shwùun yire y'e. Nwómɛɛni ninuuni mú mpyi a lwó pir'á. ¹⁰ Kàñhe nintaani l'à cyán a jwɔ ke, kuru na Ibirayima à u sòñɔre taha. Kile yabilinji u à kuru kàñhe bégele, maa ku faanra.

¹¹ Ali mà li ta Ibirayima mpyi a lyɛ, Sara sí jye cijirinje, mà Ibirayima yaha u à dá na Kile sí u jwómɛɛni fúnŋɔ pire pyítaani kyaa na, u à jà a pùnambile si. ¹² Ali mà u yaha u u sòñji na uru tèekwuun'à nɔ a kwò, ŋka supyinyahara à fworu uru nàñi nɔñkinji i mu à jwo wɔrigii ná lwòhe jwɔge ntícɛnñi.

¹³ Pire pun'à kwû ná pi dáníyanji i Kile na. Kile mpyi a yaayi njemu jwómɛɛ lwó ke, pi jye a yire ta mɛ, ŋka pi à yi nya laage e, ka lire si mpyi pi á funntanga. Puru funŋke e, pi à jɛɛ na pire na jye nàmpwuun na jaare na màre ŋke jɔñke na. ¹⁴ L'à fɔñinje na sùpyiibii pi à jɛɛ pur'e ke, na tatɛenge kabɛre pire jye na jcaa. ¹⁵ Cyage e pi à yiri ke, kàmpyí kuru kani mpyi a tige pi funŋ'i, pi mpyi na sí pyinŋkanna ta si núru ŋkàre wani. ¹⁶ Ŋka sɛɛnji na, cyaga pi jye na jcaa ŋkemu k'à jwɔ ke, kuru na jye nɔnyinji i. Lire kurugo Kile maha jɛɛ tire sùpyire t'a uru yiri ti Kilenji, jaha na ye u à cyaga bégel'a yaha ti mɛɛ na. ¹⁷⁻¹⁸ Kile mpyi a jwómɛɛni lwó Ibirayima á na u tɔluge sí n-fworu Ishaka e*, maa núr'a Ibirayima zò shwɔ a wíi na u Ishaka pyi sárage. Ibirayima mpyi a dá Kile na, lire kurugo u jye a cyé si u jyanji nɔñkinji pyi sárage mɛ. ¹⁹ Li mpyi u funŋ'i na síñi na jye Kile á mà Ishaka jè a yige kwùñi i, lire kurugo Kile à u jyanji núruŋ'a kan u á. L'à pyi mu à jwo kwùñi i u à fworu.

²⁰ Ishaka à dá Kile na, lire kurugo u à jwó le Yakuba ná Ezawu á karigii nimpañkii kyaa na.

²¹ Yakuba à dá Kile na, lire kurugo, u tèekwuun'à nɔ ke, u à jwó le Yusufu jyaabii shuunninji nɔñkin nɔñkin'á, maa ntígile u kàbiini na, maa nɔñkure sín, maa Kile pèe.

²² Yusufu à dá Kile na, lire kurugo, u tèekwuun'à nɔ ke, u à jwo u kacyyii kyaa na, na Izirayeli shiinbii ká a sí raa fwore Misira kɔni i, pi a si ná uru kacyyi'e.

* 11:17-18 Zhèenzi 21.12

²³ Musa sifeebil'à dá Kile na, lire kurugo, Musa à si ke, ka pi i u ηwòhò yìnye taanre, ñaha na ye pi mpyi a li ñya na u lem'à ñwò. Jwumpe saannji mpyi a jwo na pi a pùnampyire nizivónnte puni bùu ke, pi nyε a fyá puru na mε.

²⁴ Musa à dá Kile na, lire kurugo, u à pa yyaha cwo ke, u nyε a ñεε pi a uru pyi Faròn pworonji jyanji mε. ²⁵ Mà jwo u uye yaha kapegigii mpyinjì funntange e ke, u à li lwó uye e si ñkyaala ná Kile shiinbil'e, ñaha kurugo ye kuru funntange shinjì nyε na mōni mε. ²⁶ Musa mpyi a cè na Misira kìnì nàfuun'jà ñyaha, ñka mà ñεε cyàhigii na, bà Kile Nijcwōnrōnji sí n-pa ñεε cyi na mε, lire nàfanñ'jà fànha tò Misira nàfuunji na. U mpyi a u sōnñore taha uru nàfanñi na, u sí n-pa uru ñgemu ta ke. ²⁷ Musa à dá Kile na, lire e u à fworō Misira kìnì i mà ta u nyε a fyá lire kìnì saannji lùyirini yyaha na mε. Kilenji u nyε wà nyε na u ñaa mε, u mpyi a uye waha mu à jwo u ñyii na nyε uru na. ²⁸ U à dá Kile na, lire kurugo u à Izirayeli shiinbii pyi pi à bilerenkwōnji kataanni pyi, maa pi pyi pi à mpàbilini sìshange ñaraga ñaraga pi bayi ñwōyi na, bà li si mpyi mèlεkenji u maha boore pyi ke, uru nintoronji kà raa pi pùnampyciyiire bùu mε.

²⁹ Izirayeli shiinbil'à dá Kile na, lire kurugo Suumpe Lwòhe Nijnyage à táa, ka pi i jyiile ñijke ñinjage na. Misira shiinbii la mpyi si jyiile tēni ndemu i ke, ka lwòhe si pi puni lyí.

³⁰ Izirayeli shiinbil'à dá Kile na, lire kurugo pi à Zheriko kànhe màhana canmpyaa baashuunni i, ka kànhe káañke si ñcwo.

³¹ Fwòrobacwōnji Arahabu à dá Kile na, lire e Izirayeli shiinbii pi mpyi a pa kànhe ηwòh'a wíi ke, uru ceen'jà pire tège. Lire kurugo u nyε a bò ná Kile ñwòmεεcumbaabil'e sìjncyan mε.

³² Nyε mii bá si n-jà yi puni jwo mε, ñaha na ye tère naha mii á, mii i jwo a nò Zhedeyōn ná Baraki ná Samusōn ná Zhεfite ná Dawuda ná Samuweli ná Kile túnntunmpii sanmpii kyaa na mε. ³³ Pir'à dá Kile na, lire kurugo pi à jà saanbii pìi na, maa fànhe pyi ná ntinji i, yaayi ñwòmεeni Kile mpyi a lwó ke, maa yire ta, maa cànriyi yà ñwōyo pwò. ³⁴ Pi à pìi le nage e, ñka yaaga nyε a pire ta mε. Pi à jwo na pire sí pìi bò ná kàshikwōnñwōñni i, ñka pir'à shwò. Fànha mpyi pi e mε, ñka pi à fànha ta. Síñi mpyi pi á kàshige cyage e, pi à kìrigii cyi kàshicyeye kòr'a caala. ³⁵ Cyeebii pìi sùpyii ñinjkwul'à jè mà kan pi á.

Pìi mpyi wani, kampyi pire mpyi a fworō Kile kuni i, pi mpyi na sí pi yaha, ñka pi nyε a ñen'a fworō l'e mε. Pi à ñεε pi pi kyérege, bà Kile si mpyi si pi jè ñerñkanna ñijcenne na mε. ³⁶ Pi à pìi fwòhòrò maa pi bwòñ ná tiripaanni i. Pi à tōonnte yòrōyi le pi na mà yaha kàsuni i. ³⁷ Pi à pìi wà a bò ná kafaayi i, maa pìi pahala ná cikyangayi i, maa pìi bò ná kàshikwōnñwōñni i. Pìi mpyi na ñaare na màre ná mpàseeyi ná sikaseeyi i, yire yi mpyi pire vāanndeyi. Yaaga mpyi pi á mε. Sùpyiibil'à pi cùjcyere cù maa pi kyérege. ³⁸ Pi mpyi maha ñaare na màre sìge ná ñanyì ñun'ì, maa shwuun kafawiyi ná wyikuuyi i, mà li ta nte sùpyire ñjin'à pēe ñge dɪnyerji na.

³⁹ Tire nte sùpyire puni mpyi a dá Kile na, lire e Kile à ñεε ti na. Lire ná li wuunì mú i, yaayi ñwòmεeni Kile mpyi a lwó ke, ti nyε a yire ta mε. ⁴⁰ Ñaha na ye Kile à yaaga ñijcenne bégele wuu mεε na, u la nyε a mpyi pi kuru ta a wuu yaha mε.

12

Wuu kyaage kwú wuye e Yesu fiige

¹ Wuu pi ke, pire sùpyiibii puni pi mpyi a dá Kile na ke, pir'à pyi yyecyeene maa wuu kwúulo, wuu Kile kuni tafεere e. Lire kurugo tuguro maha tuguro ti nyε wuu juŋ'i maa wuu sige tire tafεere na ke, wuu juŋyi wwú tire puni juwòh'i, wuu u kapegigii juwò yaha, cyire cyi maha wuu pyi wuu u búruge. Tafεere na Kile à wuu yaha ke, wuu wuye waha wuu u tire fê fêŋkanna njcenne na. ² Wuu a Yesu wíi, uru u à wuu pyi wuu à dá Kile na, uru mú u sí wuu pyi wuu u nò tεgeni na. U à jεε, ka pi i u kwòr'a bò cige na. U nyε a kuru silege wíi yaaga mε, jaha na yε funntange Kile mpyi a bégel'a yaha u mεε na ke, kuru u mpyi na wíi. U à tεen numε saanre e Kile kàniŋe cyege na. ³ Kapimpyiibil'à ntùŋke taha u na maa u kyéerege sèl'e, u à lire kwú uye e pyiŋkanni ndemu na ke, yii funŋo cwo lire na, bà li si mpyi yii àha ŋkànha mε, yii yatanjyi kà ŋkwú mε. ⁴ Naha kurugo yε yoge yii nyε na ŋkwúun kapegigii na ke, yii wà sàha jà a ku kwòn a nò u shiŋi tεgeni na mε. ⁵ Yii pi nyε Kile pyiibii ke, yεrege Kile à kan yii á maa maban le yii e ke, yii funŋ'a wwò kuru na la? U à jwo:

«Mii jyaŋi, Kafoonjii ká mu kíbe,

ma hà lire wíi jcwó mε.

U aha mu cêεge mú,

lire kà ma yatanjyi bò mε.

⁶ Naha na yε shinŋi u à táan Kile á ke, uru u maha ŋkíbili.

U à ŋgemu cè u pyà ke, uru u maha bwùun*.»

⁷ Yii Kile ŋkíbiŋi kwú yiye e, jaha kurugo yε Kile à yii cù mu à jwo u pyii, lire kurugo u maha yii kíbili. Pyàŋi ŋgire u nyε ná u tunjii nyε na u kíbili mà yε? ⁸ Kile maha u pyiibii puni kíbili. U aha mpyi u nyε a yii kíbe mε, lir'à li cyêe na yii nyε u pyii sèenŋi na mε, ŋka kàsòogò kùŋo pyii pi nyε yii.

⁹ Tii na nyε wuu na naha juŋke na, pi maha wuu kíbili, ŋka wuu maha pi pére. Lire e ke wuu Tunjii njnyi wunŋi ká a wuu kíbili, tá wuu nyε a yaa wuu jεε lire na sèe sèl'e, bà wuu si mpyi si shiŋi niŋkwombaanŋi ta mε?

¹⁰ Wuu tiibii maha wuu kíbili tère nimbilere funŋ'i maha ntàanna ná pi sòŋŋŋkanni i. Ŋka Kile ká a wuu kíbili, u maha li pyi, bà wuu si mpyi si mpyi shincenmii uru yabiiŋi fiige mε. ¹¹ Sèe wi, mu aha a si sùpyaŋi kíbe, li tasiige maha mpyi u á yyetanha kyaa, funntanga kyaa bà mε. Ŋka urufoo ká kàla ta ŋkíbiŋi funŋke e, li maha mpa juŋo kuu yyenŋke ná ntiiŋi na.

¹² Lire kurugo yii yii cyeyi fànha baa wuyi yîrige, yii niŋkunŋyi yi nyε na jcyéenni ke, yii i yire tígil'a yyéenŋe. ¹³ «Yii a jaare kuntiile e†.» Lire e shinŋi u nyε na sègere ke, uru lôgoŋcini si n-fêen mε, u bá a yaa u cùuŋo.

¹⁴ Yii yiye waha yii raa yyenŋke caa yii ná sùpyire puni shwòhòl'e. Yii raa jaare fyinmpe e, jaha kurugo yε sùpya si n-jà Kafoonjii nya mà ta u nyε na jaare fyinmpe e mε. ¹⁵ Kile à juwò yii na maa yii shwò. Yii a yiye kàanmucaa, wà kà ŋkwò jcyé lire na mε. Wà hà uye pyi cige fiige yii shwòhòl'e ŋkemu bàha k'à pi, si kakyaare pyi ti nò shiŋiyahara na mε. ¹⁶ Yii yákili ta, sùpya kà zii mpyi jacwò yii shwòhòl'e mε. Yii àha jcyé péene tahaga Kile yaayi na Ezawu fiige mε. Ur'à u lyεge tònŋŋi fáa zànnεεge niŋkin kannà kurugo. ¹⁷ Yii à li cè na kàntugo, u la mpyi u tunjii si jwó le

* 12:6 Taanliŋkii 3.11,12 † 12:13 Taanliŋkii 4.26

u á, ñka tufoon'á cyé. U mæesuwuñi la mpyi si tufoonji sònñòñkanni kêenne, ñka u ñye a já mæ.

¹⁸ Kile ñaŋke na wà sí n-jà n-bwòn ke, tèecyiini i Izirayeli shiinbil'á file ku na pyiñkanni ndemu na ke, yii ñye a file Kile na amuni mæ. Nabwòhò ná numpilaga ná nimpiriñe ná zànha kafeebwòhò mpyi ñaŋke na, ¹⁹ ka pi i mpuruge tùmpe ná meñwuu nimbwoo lógo. Lire meñwuumi jwumpe ñgahanji kurugo, pu lógofeebil'á jwo na pà kà nùru mbàra pu na mæ. ²⁰ Naha na ye ñje yi mpyi a jwo: «Shin maha shin ká bwòn ñaŋke na ke, ali li mæe ká nta yatògò, kuru sí n-wà ná kafaayi i si mbò ke†» yire mpyi a fànha tò pi na. ²¹ Nde pi à ñya ke, lire mpyi a sù fiyagara fo Kile tùnntunñiMusa à jwo: «Mii naha fyá fo na ñcyéenniS!»

²² Ñka lire ñye yii wuuni mæ. Yii pi ke, yii à file Siyòn ñaŋke ná Kile ñyii wuñi kànbwòhe na, kuru ku ñye ñiñyiñi Zheruzalemu, ñkemu i Kile mèlekeke kampwòhii ñiñyahañyahamii ñye na kataanni pyi ke. ²³ Yii à bàra dánafeebii kurunke na, pire pi ñye Kile pyicyiibii. Pi mæy'á sème ñiñyiñi i. Yii à file Kile na, uru u maha sùpyire puni sàra a tàanna ná ti kapyiñkil'e. Mpii pi à toro ná pi mpyi a tíi, ka Kile sí pi pyi pi à fùnñò ke, yii à file pire na mú. ²⁴ Yii à file Yesu na. U à u sishange wu, maa ñkwú wuu kurugo. U sishange fàn'á pèe Abeli sishange woge na. Lire pyiñkanni na, Kile à tòro Yesu cye kurugo, maa tunmbyaare nivònnte le ná wuu e.

²⁵ Yii a yiye kàanmucaa, Kile ká a yii yeerege, yii àha ñcyé logogo mæ. Musa u mpyi na Kile jwumpe yu mà u yaha ñiñke na ke, Izirayeli shiinbil'á cyé uru yeerege logogo, lire kurugo kakyaar'á nò pi na. Ñye Kile ká jwo ná wuu e mà u yaha ñiñyiñi i maa wuu yeere, wuu aha ñcyé, di wuu sí n-shwò n-jwo ye? ²⁶ Tèni i Kile à jwo Sinayi ñaŋke ñuñ'i ke, u jwumpe mpyi a ñiñke cyéenne. Numæ, u à kâa na: «Tòoge kabere, mii sí ñiñke kanni cyéenne mæ, mii sí ñiñyiñi cyéenne mú*.» ²⁷ Lire ñwòhe ku ñye, yadayi yi sí n-jà n-kèege ke, yire sí n-pînni. Lire ká mpyi, ñje yi ñye yi sí n-jà n-kèege mæ, yire kanni yi sí n-kwòro.

²⁸ Amuni li ñye, saanre ti ñye ti sí n-cyéenne mæ, wuu sí n-nyè tire e. Lire e ke wuu fwù kan Kile á, wuu raa báare u á, wuu raa u ñyii wuuni pyi, wuu raa u père, wuu raa fyáge u na. ²⁹ Naha na ye «wuu Kile mú na ñye na fiige, ñkemu ku maha sùpyañi súug'a kwò ke†.»

13

Toronkanni l'á táan Kile á ke

¹ Mii cìmpyiibii, yii yiye waha yii i tàange yaha ku pyi yii ná yiye shwòhòl'e cìmpworoge e. ² Yii àha funñò wwò nàmpwuunbii sunmbashwooni na mæ, ñaha na ye puru funñke e pìl'á Kile mèlekeebii pìi sunmbaya shwò pi pyenyi i mà ta pi ñye a cè mæ. ³ Yii cìmpyiibii pi ñye kàsuni i ke, yii funñò cwo pire na mu à jwo yii yabilimpìi na ñye u e ná pi e. Mpii pi ñye na ñkyéerege ke, yii funñò cwo pire na mu à jwo yii yabilimpìi pi ñye na ñkyéerege.

⁴ Shin maha shin u fúruñi yaha ñjire e, fúrupyiñeñi wà ñye a yaa u tasinnaga pyi ná waber'e u bage wuñi kàntugo na mæ. Naha kurugo ye mpii pi ñye pi ñye a kúu pi fúrupyiñeñii na mæ, Kile sí n-pa pire ná jacwòore pyifeebii cèege.

† 12:20 Ekizodi 19.12,13 § 12:21 Duterenoñmu 9.19 * 12:26 Agize 2.6 † 12:29 Duterenoñmu 4.24

⁵ Yii àha wyéréni kani yaha li tateenge fô yii na me, nka yii cye wunji u yii funḡyji níḡe. Naha na ye Kile yabilin'á jwo:

«Mii sí n-sii n-yaha mu na.

Mii sí mu yaha maye ninḡkin me*.»

⁶ Lire kurugo wuu maha já a jwo fyagara baa:

«Kafoonji u nyé mii tégéfoonji,

mii sí n-fyá yafyín na me,

naha shi sùpya sí n-jà n-pyi mii na ye†?»

⁷ Yii yyaha yyére shiinbii ninḡyibii pi à Kile jwumpe jwo yii á ke, yii funḡo cwo pire na, yii i mpyi pi fiige, bà pi à dá Kile na fo mà sà nò pi canḡkwoge na me. ⁸ Yesu Kirisita nyé na nkéenni me: bà u mpyi tajjaa me, amuni u nyé ninjaa, amuni u sí n-kwôro fo tèekwombaa. ⁹ Yii a yiye kàanmucaa, sùpyire ti nyé na ma ná kàlanji nivonḡji shiḡi puni i ke, yii àha tire yaha ti yii wurugo me. Karigii cyi à yyaha tíi ná yalyire kani i ke, cyire tayyérege nyé a pèe me. Ngemu ká ntaha cyire fye e ke, urufoo sí tòn ta cyi e me. Kuni ninḡenni li nyé ndemu i Kile yabilin'á jwò wuu na maa màban le wuu e ke.

¹⁰ Yesu à kan sárage wuu kurugo, nka mpíi saha pi nyé na sárayi wwù mà tàanna ná kuni ninḡyeeni i ke, pire nyé a yaa pi tòn ta u sárage e me.

¹¹ Pi sáragawwuubii nḡufembwòhe maha jye bage sèesee cyage e ná yatòore sishange e sùpyire kapegígii yáfanji kurugo. Lire kàntugo pi maha yatòore ninḡwure yige maa ti sùugo kànhe kàntugo. ¹² Lire kurugo Yesu mú à kwù kànhe kàntugo, bà u si mpyi si sùpyire fíninḡe u yabilinji sishange cye kurugo me. ¹³ Nyé wuu a sí u taan kànhe kàntugo‡, wuu taha Yesu fye e, silege k'à u ta ke, wuu wuu nàzhan lwó kur'e ná u e. ¹⁴ Naha na ye kànha nyé naha wuu á nke ninḡke na, nkemu ku sí n-kwôro fo tèekwombaa me. Kànhe ku nyé Kile yyére ke, kuru wuu nyé na jcaa.

¹⁵ Lire kurugo wuu a fwù kaan Kile á, wuu raa u mege kêre tèrigii puni i Yesu cye kurugo. Lire na nyé mu à jwo sárage wuu à wwù u á. ¹⁶ Yii a kacennji pyi yiye na, yii raa yiye tère ná yii cyeyaayi i. Yii àha funḡo wwò lire na me. Lire na nyé sárage nkemu k'à táan Kile á ke.

¹⁷ Yii yii yyaha yyére shiinbii jwomyahigii cù, yii i yiye tírige pi á, naha na ye pire pi nyé na yii kàanmucaa maa yaha yii na. Pire Kile sí n-yíbe nùmpañja yii múnahigii kyaa na. Yii kúu pi á, lire ká mpyi, pi sí raa pi báaranji pyi ná funntange e. Lire baare e pi sí n-pyi yyetanhare e, yii sí sí tòn ta me.

¹⁸ Yii a Kile jáare wuu á. Wuu à tèn ná l'e na funḡcenniḡe na nyé wuu á. Wuu la mú si nyé s'a jaare jaaranḡkanna ninḡcenniḡe na tèrigii puni i. ¹⁹ Mii à sii na li caa yii á, yii a Kile jáare na á, bà mii si mpyi si wyère núru zhà yii yyére me.

Jwumpe nizanmpe

²⁰⁻²¹ Yyenḡkefoo Kile u à wuu Kafoonji Yesu nè a yige kwùḡi i ke, uru u yii tégé yii já yii a karigii ninḡcennḡkii shiḡi puni pyi, yii raa u nyii wogigii pyi. Nde l'à táan u á ke, u yii yaha yii já yii a lire pyi Yesu Kirisita cye kurugo. Uru u nyé mpánahanji ninḡcenni. U sishange k'à pyi sárage ke, kur'à wuu le tunmbyaare ninḡkwombaare e. U mege ku pèe tèrigii puni i fo tèekwombaa! Amiina.

* 13:5 Duterennu 31.6 † 13:6 Zaburu 118.6,7 ‡ 13:13 Wuu a sí u taan kànhe kàntugo»: lire jwòhe ku nyé, wuu àha núru raa jaare kuni ninḡyeeni i me.

22 Mii cìmpyibii, mii na li caa yii á, yii i na yεεge jwumpe lóg'a tara. Yii li cè na mii jwumpe nyε a tɔn sèl'e mε.

23 Mii sí yi jwo yii á na wuu cìmpworonji Timoti a fwordo kàsunji i. U aha wyèr'a nɔ naha mii yyé, mii ná uru sí n-shà wani yii yyére sijnayan.

24 Yii na fwùnji kan yii yyaha yyére shiinbii puni ná Kile wuubii pun'á. Dánafeebii pi nyε Itali kini i ke, pir'à yii shéere.

25 Kile u jwɔ yii puni na, u u jwó le yii á!

Lετερενι Yakuba à tun dánafeebil'á ke Mpe yii à yaa yii cè mà jwo yii jyè lετερενι funᅇᅇ jwumpe e ke

Dánafeebii pi à caala a tēn diᅇyε yyaha kurugo ke, Yakuba à nge lετερενι tun pir'á, maa màban le pi e Kile kuni ᅇaaranᅇi na.

U à jwo na yákilifente kyaa ká mpyi wà na, u ti ᅇáare Kile á, lire ká mpyi, ti sí n-kan urufol'á.

U à jwo na wuu aha dá Kile na, maa mpyi wuu ᅇyε na kacεnᅇii pyi maa yaha wuu ᅇjirigii na mε, uru dániyanᅇi na ᅇyε laaga baa. Lire kurugo Yakuba à ᅇyε yεyεyi kan dánafeebil'á maa màban le pi e maa jwo na:

pi kwôro ná Kile e tèewaagil'e
pi i Kile jwumpe kyaa táan piy'á, pi raa pu kurigii ᅇaare
pi i pi shinᅇyεbii kyaa táan piy'á, pi raa ᅇwôge fõᅇᅇfeebii na
pi àha raa pi karigii pyi pi kanni tōnᅇi kurugo mε
pi àha raa jwumpimε yu sùpyire sannte na mú mε.

Yakuba à fwù kan dánafeebil'á

¹ Mii Yakuba u ᅇyε Kile ná Kafoonᅇi Yesu Kirisita báarapyi ke, mii u à nge lετερενι tun Izirayeli tùluyi kε ná shuunninᅇ'á*, pire pi à caala a tēn diᅇyε yyaha kurugo ke, mii fwù ᅇyε pi na.

Yyefuge kani

² Mii cìnmpyiibii, yyefugo maha yyefugo k'à nō yii na ke, yii kuru pyi funntanga nimbwōhō. ³ Yii i li cè na Kile ká yii dániyanᅇi kàanmucya yyefuge tēni i mà u ta u à ᅇwō, lire li sí yii pyi yii yiye waha Kile kuni i. ⁴ ᅇyε yii yiye waha tērigii puni i, yii raa sì yyaha na Kile kuni i, bà yii si mpyi si mpyi sùpyii niᅇcεnmii sēᅇᅇi na, tìgire cyaga ᅇyε mpiimu na mε.

Yákilifente kani

⁵ Mii cìnmpyiibii, yákilifente ká yii wà kùuᅇᅇ, urufoo u ti ᅇáare Kile á. Kile sí ti kan, ᅇaha na yε u maha sùpyire puni kaan ná funvyinge e fahana baa. ⁶ ᅇka urufoo u ti ᅇáare ná funᅇᅇ niᅇkin i, u àha funᅇyᅇi pyi shuunni mε, ᅇaha na yε shinᅇi u ᅇyε na ᅇarege pyi ná funyō shuunni i ke, urufoo na ᅇyε mu à jwo suumpe lwōhe ku maha fuuli na yīri kafεεge cye kurugo, marii ku ᅇōᅇᅇi na ᅇkēεge kāmpanᅇyᅇi puni na ke. ⁷ Shin maha shin u ᅇyε amuni ke, urufoo u tēn ná l'e na u sì yaaga ta Kafoonᅇi á mε, ⁸ ᅇaha na yε funᅇyᅇishuunnifoo u ᅇyε u wi, yyeshaga niᅇkin ᅇyε urufoo na kani là tufiige e mε.

Nàfuufente ná fõᅇᅇfente

⁹ ᅇyε cìnmpyiibii pi ᅇyε fõᅇke e ke, yii pyi funntange e, ᅇaha na yε Kile à yii ᅇᅇyᅇi yīrig'a kwō. ¹⁰ ᅇka cìnmpyiibii nàfuufebii, Kile ká ᅇᅇzogoro nō yii na, yii pyi funntange e, ᅇaha na yε nàfuufoonᅇi sí n-tōro mu à jwo ᅇyεge yafyεnre. ¹¹ Canᅇke ká fworō, ku kafuge maha kuru ᅇyεge waha, maa ku yafyεnre wu, ti sìnamp'a sì láha ti na. Amuni li mú ᅇyε, nàfuufoonᅇi sí n-kwō n-fworo u cyelenᅇkarigii shwōhōl'e.

Yaage ku maha sùpyaᅇi sòn a yaha kapiini na ke

* **1:1** Naha ᅇke cyage e, Izirayeli tùluyi kε ná shuunninᅇ'á jwo a wà dánafeebii puni na diᅇyεᅇi yyaha kurugo.

¹² Shin maha shin u à jà a uye waha yyefuge tēni i, maa ntēen Kile kuni i ke, urufoo wuun'à jwɔ, naha na ye yyefuge kàntugo, Kile à shìnjì nìjkwombaani ngemu jwɔmɛɛ lwɔ u tàanɲɛɛbil'á ke, u sí urufoo tɔɔn ná uru shìnjì i.

¹³ Nka shin maha shin, mu aha òrì kapii kurugo, ma hà njwo na Kile u à mu sòn a wà li na mà ðe! Naha kurugo ye yafyin sì n-jà Kile sòn n-wà kapii na mɛ. Kile mú sí nyɛ na sùpya sònni na wàa kapii na mɛ. ¹⁴ Nka sùpyanji yabilinji nyii karigii cyi maha u cù kànhaɲa fiige ke, cyire cyi maha u sòn maha wà kapegigii na. ¹⁵ Mu nyii karigii nimpegigii sí ká fànha ta mu na, cyire maha mu yyaha kɛɛɲɲe kapegigii mpyin'á. Cyire sí ká nɔ cyi tɛɛɲi na, cyi maha kwùnjì nɔ mu na. ¹⁶ Mii ntàannamacinmpyibii, yii àha raa yiye jwɔ fáanji mɛ. ¹⁷ Yacɛɲɲe maha yacɛɲɲe wuu maha ntaa ke, yire puni na yiri wuu Tuɲi Kile yyére. Uru mú u à bèɛnmpe yaayi puni dá, u nyɛ na nkɛɲɲi mɛ, numpire cyaga nyɛ u e mɛ. ¹⁸ Kile Jwumpe pu nyɛ sɛɛɲi ke, mà tàanna ná u nyii wuuni i, u à shìfɔnɲi kan wuu á puru jwumpe cye kurugo, bà wuu si mpyi si mpyi mu à jwo u yadayi puni shwɔhɔl'e nìjcyiige, nkemu ku nyɛ u yahare e mɛ.

Yii a jaare yii a ntàanni ná Kile Jwumpe e

¹⁹ Mii ntàannamacinmpyibii, yii jcyii karigii lóg'a tàra, shin maha shin à yaa u u nìjgyiini pére, u raa núru, u jwɔge ká ngyère mɛ, u lùuni kà mpen mɛ. ²⁰ Naha kurugo ye sùpyanji lùyiri wunji sì n-jà katiile pyi Kile nyii na mɛ. ²¹ Lire kurugo yii pege karigii shìnjì puni jwɔ yaha, cyire na nyɛ katupwɔhɔyɔ. Kile jwumpe pu nyɛ yii funn'ì ke, yii yiye tírige yii i jɲɛ puru na, puru pu sí n-jà yii shwɔ.

²² Yii wà ká mpyi pu lógófoo kanna, urufoo na uye jwɔ fáanji. Yii a pu kurigii jaare. ²³ Naha kurugo ye ngemu u na Kile jwumpe núru, u sí nyɛ na pu kurigii jaare mɛ, urufoo na nyɛ mu à jwo nge u maha uye wíi dùbanji i, ²⁴ uye wíjkwooni kàntugo, u a sí nkàre, u sí nkɛɛɲɲe yafyin pyi mɛ, lire tènuuni mujye e, maa funnɔ wwɔ uye pyinɲkanni na ke. ²⁵ Nka Saliyanji sèe wunji u maha wuu yige kapegigii mpyinji bilere e ke, ngemu u à jà na uru kàanmucaa, marii jaare na ntàanni ná u kurigii puni i, maa mpyi u nyɛ a funnɔ wwɔ u na mɛ, urufoo wuuni sí jwɔ u kapyiinɲkii puni i. ²⁶ Ngemu ká a sònɲi na uru na jaare Kile kuni i, mà ta u jwuɲkanni nyɛ a jwɔ mɛ, urufoo na uye jwɔ fáanji, u Kile kuni jaaranji nyɛ laaga baa. ²⁷ Kile kuni jaaranɲkanni sèe wuuni li nyɛ nde wuu Tuɲi Kile yyaha taan: mà yákili yaha círimpii ná lenkwucyeebii na, pi yyefuge tèrigil'e. Maa kàntugo wà nge ðìjnyɛɲi kàjwɔhɔyɔ shìnjì pun'á.

2

Yii àha sùpya pwɔɔɲɔ sùpya na mɛ

¹ Mii cìnmpyibii, yii pi à dá pèentefoo wuu Kafoonji Yesu Kirisita na ke, yii àha sùpya pwɔɔɲɔ sùpya na mɛ. ² L'aha mpyi mu à jwo yii à bínni yii Kilepeebage e, ka shiin shuunni si mpa jyè yii shwɔhɔl'e, wà nìjkin nyɛ ná sɛɛn kampefegewe e, maa vàanya nisinanya le, u sanɲi sí nyɛ fòɲɔfoo, maa vàansicuyo le. ³ Ka yii i vàansinayifoo pèe, maa tatɛɛnge nìjɲɛɲɲe kan u á, maa fòɲɔfooni pyi u yyére, lire nyɛ mɛ u tɛɛn nìjke na yii tooy'e. ⁴ Tá yii nyɛ a sùpya pwɔɔɲɔ sùpya na, maa sɲɲwɔɔnɲɔgɔ pyi ná yii sònɲɔɲkanni nimpini i mɛ?

⁵ Mii ntàannamacinmpyiibii, yii lógo na jwɔ na: Kile à nge dɔnyɛni fɔɔfɛebii cwɔɔnr'a pyi nàfuufee Kile kuni i, pi i mpyi u Saanre e u à tire ntemu jwɔmɛɛ lwɔ u tàanɛɛbil'á ke. ⁶ Nka yii pi ke, naha na yii à fɔɔfɛebii yaha laaga baa yɛ? Tá nàfuufeebii nyɛ na jcwu yii na, marii yii yiri yukyaabii yyére mɛ? ⁷ Yesu Kirisita mɛtange ku nyɛ yii na ke, pire nàfuufeebii ninuubii bà pi nyɛ na kuru mɛge kèɛge mà?

⁸ Yii aha a Kile SaanreSaliyaŋi kurigii jaare, bà l'à sɛmɛ Kile Jwumpe Semɛni i mɛ na: «Ma shinɛɛŋi kyaa táan may'á, ma yabilinji fiige*» lire na nyɛ kyaa ninɛɛnɛ. ⁹ Nka yii aha sùpya pwɔɔŋɔ sùpya na, yii à kapii pyi, ka Kile Saliyaŋi si yii cɛɛge, naha na yɛ yii nyɛ a uru Saliyaŋi kurigii jaare mɛ.

¹⁰ Nyɛ shin maha shin u nyɛ na Kile Saliyaŋi kurigii jaare, maa ŋkùuŋɔ uru Saliyaŋi kabilini là ninɛkin kanna na ke, urufol'à cɛɛge u puni i. ¹¹ Naha kurugo yɛ Kilenji u à jwo: «Ma hà zínni ná wabɛɛ cwo e mɛ†» uru mú u à jwo: «Ma hà sùpya bò mɛ‡.» Nyɛ mu aha mpyi mu nyɛ a jacwɔɔ pyi mɛ, maa sùpya bò, mu à cɛɛge Kile Saliyaŋi i. ¹² Saliyaŋi u à yii yige kapegigii mpyinji bilere e ke, Kile sí yii toronɛkanni tàanna ná ur'e. Lire kurugo yii yii jwunɛkanni ná yii kapyiinɛkii puni yaha cyi yyaha tí ná uru Saliyaŋi i. ¹³ Nɛgemu ká mpyi u nyɛ a pi sanmpii jùnaara ta mɛ, canɛke Kile sí sùpyire puni sàra si ntàanna ná pi kapyiinɛkil'e ke, u mú si jùnaara ta urufoo na mɛ. Nka yii aha jùnaara ta pi sanmpii na, Kile sí jùnaara ta yii na si yii shwɔ.

Mu aha dá Kile na, li maha jɛcɛ mu kapyiinɛkii cye kurugo

¹⁴ Mii cìnmpyiibii, wà ha jwo na ur'à dá Kile na, u sí nyɛ na kacɛnɛni pyi, jɛyii cyi à li cyêe na u à dá Kile na mɛ, uru dáníyaŋi sí naha jwɔ urufol'á yɛ? Tá uru dáníyaŋi sí n-jà urufoo shwɔ bɛ? ¹⁵ L'aha mpyi kee cìnmpworonani wà, lire nyɛ mɛ cìnmpworocwoŋi wà na nyɛ vâanɛkuuŋi ná sùmakuuŋi i, ¹⁶ ka yii wà si jwo pi á: «Kile u yii tɛge, u u vâanya kan yii á, u u sùma kan yii á» mà li ta yaayi kuuŋi yi nyɛ pi na ke, urufoo nyɛ a yire kan pi á mɛ, naha uru jwɔni ndɛni sí jwɔ yɛ? ¹⁷ Nyɛ amuni li mú nyɛ sùpya ká dá Kile na, maa mpyi u nyɛ na kacɛnɛni pyi mɛ, uru dáníyaŋi na nyɛ laaga baa.

¹⁸ Shwɔhol'e wà sí n-jà n-jwo: «Pìl'à dá Kile na, pìi sí i kacɛnɛkii pyi.» Nka nje mii sí n-jwo ke: «Mii sí n-jà mu dáníyaŋi nja kacɛnɛkii baa mɛ. Nka mii wi ke, mii sí na dáníyaŋi cyêe na kacɛnɛkii cye kurugo.» ¹⁹ Mu à jwo na mu à dá na Kile na nyɛ ninɛkin, lir'à jwɔ. Nka lire kanni sí n-jà mu shwɔ mɛ. Jínabii mú à dá li na na Kile na nyɛ ninɛkin, lire maha pi pyi pi à fyá fo na jɛyɛnɛni. ²⁰ Mu funɛŋɔ baafonɛni, naha tère e mu sí li cè na dáníyaŋi kacɛnɛkii baa wunji nyɛ laaga baa yɛ?

²¹ Naha kurugo Kile à jwo na wuu tulyage Ibirayima à tí yɛ? U kapyiinɛkii kurugo bàl'à? U à jɛn'a u jyaŋi Ishaka cù si mpyi sárage. ²² Yii nyɛ a li nja na Ibirayima a dá Kile na, maa kacɛnɛni pyi mà? Nyɛ lire pyinɛkanni na, u kacɛnɛkil'á u dáníyaŋi fúnɛŋɔ. ²³ Lire pyinɛkanni na, jwumpe Kile Jwumpe Semɛni à jwo Ibirayima kyaa na ke, pur'à pyi sèe. Y'à sɛmɛ: «Ibirayima à dá Kile na, u dáníyaŋi kurugo, Kile à jwo u à tíŜ.» Lire cye kurugo, u à pyi Kile cevoo. ²⁴ Yii à li nja numɛ na sùpyanji maha ntíi Kile yyahe taan u kacɛnɛkii kurugo, dáníyaŋi kanni bà u maha u pyi u à tíi mɛ.

²⁵ Yii sônɛŋɔ fwòrobacwoŋi Arahabu kyaa na. Tèni i Izirayeli shiinbii túnntunmpil'à nɔ u yyére ke, u à pi tɛge, maa pi nɔwɔhɔ, maa kuni labɛɛ

* 2:8 Levitiki 19:18 † 2:11 Ekizodi 20.14; Duterɛnɔmu 5.18 ‡ 2:11 Ekizodi 20.13; Saliyaŋi kanshonwuuni 5.17 § 2:23 Zhenezi 15.6

le pi taan, bà pi si mpyi si shwə mə. Lire kacenni mpyiŋi kurugo, Kile à jwo u à tíi.

²⁶ Kwùŋkanni na cyeere maha ŋkwù, múnaani ká fworó t'e ke, amuni lí mú ñye, kacennkii ká mpyi cyi ñye dáníyanŋi ŋgemu i mə, uru dáníyanŋi mú maha ŋkwù.

3

Wuu à yaa wuu jwunŋanna cè

¹ Ñye mii cìmpyiibii, yii ñiyahamii ñye a yaa yii funŋyi wyèrenŋ'a pyi dánafeebii cyelentii mə. Yii lí cè, wuu pí ñye cyelentiibii ke, wuu aha wurugo, nde Kile sí n-pyi wuu na ke, lire sí n-waha mà tóro pí sanmpii wuuni na. ² Wuu puni na wuruge kariii ñiyahagil'e, ŋka ŋgemu ká já a cù u ñwəge na, maa mpyi u ñye na jwumpime yu mə, urufoo na ñye sùpya ŋgemu u à fùŋŋə ná u sí n-jà n-cù uye na ke. ³ Wuu maha məere le shəŋge ñwəge na ku raa wuu ñyii wogigii pyi. Lire e wuu maha já na ku kèenŋi na ŋkèege wuu ñyii cyeyi puni i. ⁴ Yii bakwəge kàanmucya a wíi mú, k'à pèe, kafeebwoyi maha ku ŋəŋi na ŋkèege. Ñka yaani là nimbilere lí maha mpyi bakwəge na, lire lí maha ku pyi ku u ntíli na ŋkèege ku fèvoonŋi ñyii cyeyi i. ⁵ Amuni ñjini ñye sùpyanŋi cyeere e tabilere. Ñka lí maha liye pèe marii jwumbwompe yu.

Tá nabilere bà lí maha le a tég'a sibwəhe súugo mə? ⁶ Sùpyanŋi ñjini mú na ñye na fiige. Dìnyenŋi pege puni na ñye l'e, l'à tèn wuu cyeere e, marii tí puni ñwəre, marii nage leni, ŋkemu ku sí wuu tìŋi puni kèege ke, kuru nage na yíri nafugombaage yabíliŋi i. ⁷ Sige yaare shiŋi puni ná saŋceenre ná ñŋke yafiliyi ná lwəhe ñwəhə yaayi, sùpyanŋi maha já a yire puni kúu. ⁸ Ñka ñjini lí ke, sùpya ñye a sii ŋgemu u sí n-jà lí kúu mə. Naha kurugo ye yapege ku ñye ku kí, ŋkemu tənme p'à pən ke, ku mú s'a ñí shəonre na. ⁹ Kafoonŋi Kile u ñye wuu Tuŋi ke, wuu maha uru père ná ñjini i, marii jwumpimpe yu sùpyire na ná lire ñjini ninuuni i, Kile à ntemu dá mà pyi u yabíliŋi malwəə ke. ¹⁰ Kile pèente na mpyi ná ñwəge ŋkemu i ke, kuru ñwəge ñŋkinŋi i jwumpimpe ñye na fwore. Mii cìmpyiibii, lire ñye a yaa lí pyi mə. ¹¹ Lútanga ná lùsorogo sí n-jà raa fwu raa fwore lùbílíŋi ñŋkinŋi i la? ¹² Mii cìmpyiibii, fízhiye cige sí n-jà olivye cige yasere pyi la? Lire ñye mə, erezen cige sí n-jà fízhiye cige yasere pyi la? Suumpe lwəhe na fwore lùbílíŋi ŋgemu i ke, lútanga sí n-jà n-fworo ur'e mə.

Yákilifente sèe woore

¹³ Ñye wà ha nta yii shwəhəl'e ŋgemu u ñye na uye sòŋŋi yákilifoo ná kacənŋe ke, urufoo u a kacənŋii pyi, u u uye tírige, lire lí sí lí cyèe na u na ñye yákilifoo. ¹⁴ Ñka l'aha nta yìncyege ná ñyipèenni ñye yii e, yii saha ñye a yaa yii yiye pèe s'a finí na yákilifene na ñye yii á mə. ¹⁵ Tire yákilifente shiŋi ñye a fworo Kile e mə. T'à fworo ŋge ñnyenŋi i. Sùpyire yabílimpii yákilifente tí ñye tí tí, Sitaanníŋi i t'à fworo. ¹⁶ Naha kurugo ye cyaga maha cyag'e yìncyege ná ñyipèenni ñye ke, ñyàhanŋurugunŋi ná katupwəhəyi shiŋi puni mú maha mpyi wani. ¹⁷ Ñka yákilifente Kile maha ŋkaan ke, tire tí ñye yákilifente sèe woore. Shin maha shin u à tire ta ke, urufoo maha mbèŋi caa sùpyire shwəhəl'e, maa mpyi ñùmpinŋefoo, u maha wyerege na ñeage pí sanmpii jwumpe na, u maha mpyi ñùnaarafoo, marii kacennkii pyi, u mú ñye na sùpya pwəəŋi sùpya na mə, u ñye na ñwəmyahii shuunni yu mə.

18 Mpii pi nyε na sisure leni sùpyire shwòhòl'e ke, pire báaraŋi tònŋi u nyε ntiŋi.

4

Yii kàntugo wà dɪnyɛŋi nyii karigi'l'á, yii i ntaha Kile fye e

¹ Nyε yoge ná nákaante ti nyε yii shwòhòl'e ke, ɲaha ku nyε ná lire e be? Yii nyii karigii nimpegigii cyi à yii yyaha ɲi ke, cyire fyè bàl'à? ² Yii ɲyiin'à fworò yaaya ɲiɲyahaya kurugo, yii nyε na yi taa mε, lire kurugo shinbuuni lage nyε yii na. Yii ɲyiin'à fworò yaaya ɲiɲyahaya kurugo, ɲka yii si n-jà yi ta mε, lire kurugo kàshige ná yoge nyε yii shwòhòl'e. Yaayi yii na ɲcaa ke, yii nyε na yire taa mε, ɲaha na yε yii nyε na Kile ɲáare mε. ³ Yii mée ká Kile ɲáare si yaage kà ta, u nyε na kuru kaan yii á mε, ɲaha na yε yii nyε na Kile ɲáare ná funɲɛnɲi i mε. Yii maha u ɲáare yii yabilimpíi ɲyii karigii nimpegigii kurugo. ⁴ Yii pi à kàntugo wà Kile á, maa ntaha dɪnyɛŋi ɲyii karigii fye e ke, yii nyε a cè a jwo na shinɲi u à dɪnyɛŋi ɲyii karigii kyaa táan uy'á ke, na urufoo maha Kile kyaa pɛn uy'á mà? Amuni li mú nyε, ɲgemu ká dɪnyɛŋi karigii kyaa táan uy'á ke, urufoo maha uye pyi Kile zàmpeɲ. ⁵ Yii na sònŋi na nde l'à séme ke, na lir'à jwo ɲùŋò baa la? Y'à séme na: «Sùpyaŋi sònŋòr'à pi. Tire sònŋòpeere maha u pyi u à ɲyii yige yaaya ɲiɲyahaya kurugo.» ⁶ Lire ná li wuuni mú i, Kile à ɲwò wuu na, maa fàŋha kan wuu á, ka wuu u sí ta tire sònŋòpeere na. Nde Kile Jwumpe Semɛŋi à jwo ke, lire li nyε nde: «Mpiimu pi à piye pèe ke, Kile maha pire tùn. ɲka mpiimu pi à piye tírige ke, u maha kacɛnɲii pyi pir'á*.» ⁷ Lire kurugo yii yiye tírige Kile yyahe taan, yii i Sitaanniŋi tùn, lire ká mpyi u sí n-fê si laaga tòn yii na. ⁸ Yii file Kile na, Kile sí n-file yii na mú. Yii mpii pi nyε na kapegigii pyi ke, yii yii cyeyi jyé a yige cyire mpyiŋi i feefee. Yii funɲyi shuunnifeebii, yii yii zòmpyaagii yaha cyi fíniŋe. ⁹ Yii pyi yyetanhare e yii kapegigii kurugo, yii raa myahigii súu fo ɲyilwòhe ká a fworò yii ɲyiiigil'e. Yii kataanre ti kèɛnɲ'a pyi mεε súu. Yii funntange ku kèɛnɲ'a pyi yyetanhara mú. ¹⁰ Yii yiye tírige Kifoŋi Kile yyahe taan, lire ká mpyi, u sí ɲùŋjirire kan yii á.

Yii àha raa yiye yu mε

¹¹ Mii cìmpyiibii, yii àha raa yiye yu mε. ɲgemu ká u cìmpworonɲi jwo, lire nyε mε mà tìgire cyán u na ke, Kile Saliyaŋi nyε urufol'á ɲùŋò baa ná kaɲwò baa. L'aha mpyi amuni, lir'à li cyé na mu saha nyε na uru Saliyaŋi kuni ɲaare mε, ɲaha na yε u à mu pɛn. ¹² Kile kanni u à Saliyaŋi tìŋe, uru kanni mú u sí n-jà sùpya cèege, lire nyε mε si tanga kan u á, uru kanni mú u sí n-jà sùpya shwò, lire nyε mε mà u shi bò. Joofo mu na maye sònŋi marii ma cìmpworonɲi cèege yé?

Yii àha yiye pèe mε

¹³ Yii lógo, yii mpii pi maha jwo: «Ninjaa, lire nyε mε nùmpaŋa wuu sí n-kàre kàhe kà na, si yyee niŋkin pyi wani, si cwòhònte pyi, si wyéɲyahaga ta» ke, ¹⁴ nde li sí n-pyi nùmpaŋa ke, yii à lire cè la? Yii nyε yafyin mε, yii na nyε mu à jwo kàŋkuraŋa. K'aha mpa, tère nimbilere funɲ'i, ku maha mpínni. ¹⁵ Yii à yaa yii jwo: «Kile ká ɲɛn'a wuu cùuŋò, wuu sí nde ná nde pyi.»

¹⁶ ɲka mà jwo yii lire pyi ke, kabwòhigii yii la nyε si mpyi ke, yii maha yiye pèe cyire kyaa na, yàmpeente sí nyε a ɲwò mε.

* 4:6 Taanliŋkii 3.34

17 Nye yii li cè na ñgemu u à kacenni cè, u sí nyé na li pyi mé, urufol'à kapii pyi.

5

Yerege k'à yyaha tí ná nàfuufeebil'e ke

1 Nyé yii pi nyé nàfuufeebii ke, yii lógo! Yyefuge ku nyé yii yyaha na ke, yii a myahii súu, yii raa kwuuyi wàa kuru yyaha na. 2 Yii nàfuun'á fwónhó. Ntòon'á yii vaañyi lyí. 3 Zún'á yii seenni ná yii wyéreni cù, uru zún'á u sí yii cêege. U sí n-pyi na fiige s'a yii cyeere súuge fo si yii shi bò. Yii a yii nàfuun'á bínn'a yaha yiye mée na, yii nyé a li cè na diñyeni tèekwoon'á byanhara mà? 4 Mà li ta báarapyiibii pi à yii kereyi sùman'á kwón ke, yii nyé a pire sàran'á kan pi á mé! Myahigii pire báarapyiibil'á sú ke, cyir'á nò Sinji Punifoo Kile na. 5 Yii à yii diñyeni canmpyaagii puni pyi ntàan'á kanni na, marii yii nyii karigii pyi. Yii à pèe mu à jwo yatògo, ñkemu pi à byé si mbò mpyi kyara ke. 6 Sùpyan'á u nyé u nyé a yaaga pyi yii na mé, yii à uru cêege, ka u u uye yaha yii cye e yii à bò, ñaha na ye sí nyé u na mé.

Funñke ná Kileñarege

7 Lire kurugo mii cìmpyiibii, yii funñyi ññe fo Kafoonji Yesu cannuruge ká nò. Yii nyé a faapyin'á kàanmucya mà? U maha funñke ññe na zànñyi niñcyiyyi ná nizan'á sigili, ñaha na ye yire yi maha sùman'á pyi u à ñwò. 8 Yii mú pi funñyi ññe amuni, yii i yiye waha, ñaha na ye Kafoonji Yesu tēpan'á byanhara.

9 Mii cìmpyiibii, yii àha raa tìgire cyáan yiye na mé, Kile kà ñkwò ntìge yii na mé. Kafoonji Yesu tēpan'á byanhara, uru u sí n-pa sùpyire sàra si ntàanna ná pi kapyiinkil'e. 10 Kafoonji Kile tūntunmpii pi à tòro tēcyiini i ke, yii pire pyiñkanni lwó, yyefug'á pi ta, ka pi i ku kwú piye e maa ñcú piye na. 11 Mpii pi à jà a cù piye na yyefuge e, maa ntēen Kile kuni i ke, pire wuun'á ñwò. Yii à yi lógo pyiñkanni na Zhobu à cù uye na yyefuge e, ná nde Kafoonji Kile à pyi u á yyefuge kántugo ke. Sēen'á na, Kafoonji Kile maha ññaara taa sùpyire na sēe sèl'e.

12 Mii cìmpyiibii, mii sí li jwo n-waha yii á, yii àha raa ñkàre Kile na mé, yii àha raa ñkàre ññke na mé, yii àha raa ñkàre yaayi yabere na mé, yii òon'á yaa u pyi òon, yii ònhon'á yaa u pyi ònhó, bà Kile si mpyi u àha bú ñkwò yii cêege mé.

13 Nyé wà ha mpyi yyefuge e yii shwòhòl'e, urufoo u Kile ñáare. Wà ha mpyi funntange e, urufoo u Kile shéere ná myahigil'e. 14 Kampyi yii wà na yà, urufoo u dánafeebii kacwòribii yyere pi i mpa Kile ñáare u na, pi i sìnmpé tìri u na* Kafoonji mege na. 15 Kileñarege ká mpyi ná dányan'á i, yan'á sí n-cùun'á, Kafoonji Kile sí u yíriige. U aha nta u à kapegii pyi, Kile sí cyi yàfa u na.

16 Lire kurugo mii cìmpyiibii, yii a yii kapegigii yu yiy'á, yii raa Kile ñáare yiy'á, bà yii si mpyi si ticuumpe ta mé. Sùpyan'á u à tí Kile yyahe taan ke, uru Kileñarege maha mpyi ná fànhe e sèl'e. 17 Yii sòn'á Kile tūntun'á Eli na, u mpyi sùpya wuu fiige. U à Kile ñáare ná u zòmbilini puni i, na zànha kà mpa mé. Nyé mà lwó lire tēni na, mà sà nò yye e taanre ná yiñye baani na, zànha nyé a pa mé. 18 Lire kántugo ka u u Kile ñáare sahan'á, ka zànhe si mpa cire ná sùman'á na, ka yi i yaseré pyi.

* 5:14 Pii maha jwo: «pi i sìnmpé wu u na.»

¹⁹ Mii cìnmpyiibii, Kile kuni li ᵐᵐε sèᵐᵐi kuni ke, wà ha fwordo lire e, ka yii wà si urufoo ᵐᵐε, ka u u núr'a pa jyè l'e, lir'à ᵐᵐᵐ. ²⁰ Yii li cè na shinᵐᵐi u à kapimpyiᵐᵐε ᵐᵐε, ka u u láha cyi na ke, urufol'à u shwᵐᵐ kwùᵐᵐi na. U méε ká nta u à kapegii niᵐᵐyahagii pyi, Kile sí cyi yàfa u na.

Pyeri letereŋi niŋcyiŋi **Mpe yii à yaa yii cè mà jwo yii jyè letereŋi funŋo** **jwumpe e ke**

Tùntunmpii ke ná shuunniŋi Yesu mpyi a cwɔɔnrɔ ke, Pyeri mpyi uru wà. Pyeri ná u siŋereŋi Andire mpyi maha fyaabii cwôre Galile banji i. Nka Yesu à pi yyere ke, ka pi i fyácyaaŋi yaha maa ntaha u fye e. U à pa dùgo niŋyiŋi na ke, ka Pyeri si wà na Jwumpe Nintanmpe yu na ntùuli.

Nye Pyeri à nge letereŋi sém'a tun dánafeebil'á, pire mpiimu pi à caala a tɛɛn tɛɛn Azi kùluni i ke. Lire pi maha mpyi niŋjaa Turiki. Lire tɛni i, dánafeebii mpyi yyefuge e wani. Lire kurugo Pyeri à nge letereŋi sém'a tun pi á, maa màban le pi e. U à pi funŋo cwo na Kile à yaaya niŋcɛnye bégel'a yaha pi mɛɛ na niŋyiŋi na, pi sí yire ta tɛni i Yesu sí nùru n-pa diŋyɛŋi i ke. Lire kurugo pi à yaa pi kwôro Kile kuni i, ali pi mée ká mpyi yyefuge e. Kile yabilinji u sí raa pi kàanmucaa. U à li cya pi á na pi a fyáge Kile na, pi i pi shiŋyɛebii kyaa táan piy'á, mpíi pi nyɛ pi nyɛ Kile kuni i ná pi e mɛ, pi a jaare jaaraŋkanna niŋcɛnne na pire shwɔhɔ'e. U à li cya pi á mú na pi Yesu Kirisita pyiŋkanni lwó: u à kyaala, mà li ta u nyɛ a kapii pyi mɛ.

Jwumpe tasiige

¹ Mii Pyeri u nyɛ Yesu Kirisita tùntunŋo ke, mii u à nge letereŋi séme mà tun yii Kile niŋcwɔnribil'á, yii mpiimu pi à tɛɛn tɛn'n'a màha mu à jwo nàmpwuun Pɔn ná Galati ná Kapadɔsi ná Azi ná Bitini kùligil'e ke. ² Mà tàanna ná Tufoonji Kile karigii puni ŋcɛŋi i, u à yii cwɔɔnrɔ fo tèemɔni i mà pyi u wuu, u Munaani cye kurugo, bà yii si mpyi si Yesu Kirisita ŋwɔmɛɛni cù, u siŋange si ŋarag'a wà yii na si yii finiŋe mɛ.

Kile u ŋwɔ yii na, u u yyeŋiŋke kan yii á sèl'e.

Dánafeebii sònŋɔre tatahage kani

³ Wuu Kafoonji Yesu Kirisita Tuŋi Kile à yaa u kée! U à sàa jùjaara ta wuu na sèe sèl'e, lire kurugo u à wuu pyi shiŋfɔnmii, Yesu Kirisita ñɛŋi cye kurugo mà fworɔ kwùŋi i, bà wuu si mpyi si sònŋɔrɔ tatahaga niŋcɛnne ta ⁴ niŋyiŋi yaayi kurugo mɛ. U à yire yal'a yaha u wuubii mɛɛ na. Yire yaayi nyɛ na ŋkèege mɛ, yi nyɛ na ŋwôre mɛ, là nyɛ na fworɔ yi sɔnampe e mɛ. Kile à yire yaha wani niŋyiŋi na yii yyaha na, ⁵ maa yii màra u fànhafente funŋke e, yii daniyaŋi cye kurugo yii zhwoŋi mɛɛ na, uru ŋgemu u à bégel'a kwɔ, ná u sí n-pa n-cyêe diŋyɛŋi canŋkwɔge ke.

⁶ Lire l'à yii funŋyi pyi y'á táan sèl'e, ali mà li ta yii nyɛ ŋgahaŋi shiŋi puni i numɛ, yii si n-jà lire fylinne mɛ, lire nde na nyɛ tere nimbilere kyaa. ⁷ Uru ŋgahaŋi ñùŋke ku nyɛ si yii daniyaŋi tayyérege cè. Sɛɛŋi u nyɛ yakwɔgo ke, sɛɛnbuubii maha u le nage e, si ñcè kampyi u à ŋwɔ. Lire pyiŋkanni na, yii daniyaŋi u à pwôrɔ sɛɛŋi na sèe sèl'e ke, ŋgahaŋi maha nɔ yii na, bà uru shi si mpyi si ñcè mɛ. Lire e yii daniyaŋi sèe wuŋi kurugo, canŋke Yesu Kirisita sí uye cyêe ke, yii sí ŋkèŋi ná pèente ná metange ta kuru canŋke. ⁸ Yii mée nyɛ yii sàha ntél'a u nya mɛ, u kyal'à táan yii á, yii nyii nyɛ u na mɛ, ŋka yii à dá u na. Funntange ku nyɛ yii e ke, kuru mpéŋi kurugo sùpya si n-jà ku jwo nɔ ku tɛɛni na mɛ, ⁹ ŋaha na ye ndemu kurugo yii à daniyaŋi pyi ke, yii sí lire ta, lire li nyɛ Kile sí yii shwɔ.

¹⁰ Kile tũntunmpil'á uru zhwoŋi kani yyaha cya sèe sèl'e, tènì i pi à jwo kuru Kile màkange kyaa na, kuru ŋkemu Kile à yaha yii yahare e ke. ¹¹ Kirisita Munaani* li mpyi pi e ke, lire mpyi a li cyêe pi na na Kirisita sí n-pa n-kyaaala, kuru kyaage kântugo, u sí pèene ta. Pi la mpyi si cyire karigii tēpyiini ná cyi pyiŋkanni cè. ¹² Kile mpyi a li cyêe pi na na karigii shēnre pi mpyi na yu ke, na pi yabilimpīi wogii bà mē, ŋka yii wogigii cyi. Nyē niŋjaa, Jwumpe Nintanmpe jwufēebil'á cyire karigii jwo yii á Kile Munaani cye kurugo, Kile à lire ndemu yaha a yīri nīŋyīŋi na ke. Ali Kile mēlekēebii na ŋcaa si cyire karigii yyaha cè.

Dánafeebii naaraŋkanni

¹³ Lire kurugo yii yákilibii yaha báaraŋi na tērigii puni i, yii i ŋcū yiye na, Kile sí n-pa jwō yii na si ndemu pyi yii á, Yesu Kirisita cannuruge ke, yii i yii sōŋŋore puni taha lire na. ¹⁴ Yii i Kile jwōmēeni cū, yii jyii karigii yii mpyi a fyánha na mpyi mà ta yii sàha Yesu Kirisita cè mē, yii i cyire jwō yaha. ¹⁵ Yii i mpyi fyīnme sūpyii yii kapyiīŋkii puni i, bà yii yyerefooŋi Kile à finiŋe mē. ¹⁶ Yire y'á sémē Kile Jwumpe Semēŋi i na: «Yii pyi fyīnme sūpyii, naha na ye mii à finiŋe†.»

¹⁷ Kile u maha sūpyire puni sàra mà tàanna ná pi kapyiīŋkil'e ke, uru jye a wà pwōŋŋ wà na mē. Ná yii maha u yiri yii Tuŋi yii ŋareyi i, lire kurugo, yii a yii karigii puni pyi ná u yyaha fyagare e, mà yii yaha ŋge diŋyēŋi i nāmpwuun fiige. ¹⁸ Yii à li cè na Kile à yaage ŋkemu tēg'a yii jūŋŋ wwū yii naaraŋkanni laaga baa wuuni i, yii mpyi a lire ndemu ta yii tulley'á ke, kuru jye yakwōŋ wyēŋēŋi ná sēŋŋi fiige mē. ¹⁹ ŋka u à yii jūŋŋ wwū ná Kirisita sishange loŋgara woge e. Uru u à uye pyi sáraga mpàbili fiige wuu kurugo, ndemu li jye cwō cyaga baa ná fwōnrō baa ke. ²⁰ Mà jwo diŋyēŋi u dá ke, Kile mpyi a u cwōnrō lire mēe na. Ŋcyii tērigii nizanŋkil'e, Kile à u pyi u à pa yii kurugo. ²¹ Uru cye kurugo yii à dá Kile na, uru ŋgemu u à u jē a yige kwūŋi i, maa u pēe, bà yii dāniyaŋi ná yii sōŋŋore si mpyi si ntaha Kile na mē.

²² Yii à ŋeē sēŋi jwumpe na ke, lir'á yii zōmpyaagii finiŋe, maa yii pyi yii à yii cīnmpyiibii kyaa táan yiy'á ná funvyinge e. Lire e yii yiye kyaa táan yiy'á ná yii zōmpyaagii puni i. ²³ Yii li cè na yii à pyi shīnfōnmii, nūguzhiŋi u maha fwōnre ke, uru cye kurugo bà lir'á pyi mē, ŋka ŋge u jye u jye na fwōnre mē, uru cye kurugo lir'á pyi, uru u jye Kile jwumpe, pu na jye jyii na, pu jye na ŋkēēŋi mē. ²⁴ Naha kurugo ye y'á sémē Kile Jwumpe Semēŋi i na:

«Sūpyaŋi na jye mu à jwo jyēpurugo,
u sīnampe na jye mu à jwo jyēge yafyēenre.
Nyēge maha waha, ku yafyēenr'a si mīn'a wu,

²⁵ ŋka Kafooŋi Kile jwumpe sí n-kwōro fo tēekwombaa‡.»

Puru jwumpe sí pu jye Jwumpe Nintanmpe p'á jwo yii á ke.

2

¹ Lire e ke yii láha pege karigii shiŋi puni ná nāŋwōhōre karigii shiŋi puni na. Yii áha fyīnme tò wwōmō na mē, yii i láha jyiipeenni ná jwoore shiŋi puni na. ² Bà jirimpe lage maha mpyi pīnmpinjyēge na mē, yii Kile Jwumpe lage yaha ku pyi yii na amuni, puru jwumpe na jye yii á mu à

* **1:11** Kirisita Munaani ná Kile Munaani jye niŋkin. † **1:16** Levitiki 11.44, 45; 19.2 ‡ **1:25** Ezayi 40.6-8

jwo jirimpe yabilinji, bà yii si mpyi s'a si yyaha na Kile kuni i yii zhwonji mεε na mε, ³ɲaha na yε yii à li cè ɲwɔŋkanni na Kafoonji à ɲwɔ ke.

Yesu u ɲyε bage kafaage sèe woge bage mbini na

⁴Yii file Kafoonji na, uru u ɲyε kafaage ɲyii woge, sùpyir'a cyé ɲkemu na ke. ɲka Kile à ku tayyérege ɲya k'à pèe, maa ku cwɔɔnrɔ. ⁵Yii yabilimpïi na ɲyε kafaaya ɲyii wuyo, lire e yii wà yiye na, yii i mpyi bage, Kile Munaani sí n-tɛɛn ɲkemu i ke, yii i mpyi Kile sáragawwuubii kurunɔ, Kile Munaani sí ɲkemu pyi k'a sárayi nintanyi wwú Kile á Yesu Kirisita cye kurugo ke. ⁶Yii li cè na y'à sémε Kile Jwumpe Semɛɲi i na:

«Yii wíi, mii à kafaaga cwɔɔnrɔ,
ku tayyéreg'a pèe sèl'e.

Mii sí ku pyi bage kafaage sèe woge bage mbini naSiyon kànhe e.
Shinji u à dá ku na ke,

urufoo sí n-sii n-sílege mε*.»

⁷Yii pi à dá ku na ke, yii ɲɲyii sí n-yírigε. ɲka mpïi pi ɲyε pi ɲyε a dá ku na mε, y'à sémε Kile Jwumpe Semɛɲi i na:

«Bafaanribil'à cyé kafaage ɲkemu na ke,

kuru k'à pa mpyi bage kafaage sèe woge bage mbini na†.»

⁸«Kafaaga ku ɲyε ku ki, sùpyire maha búruge ɲkemu na ke,
fáaga ku ɲyε ku ki, ɲkemu ku maha sùpyire pyi ti i ɲcwɔ ke‡.»

Pi ɲyε na Kile Jwumpe kurigii ɲaare mε, lire kurugo pi maha ɲcwu. Lire yahare e Kile mpyi a pi yaha.

⁹ɲka yii pi ke, yii na ɲyε supyishi, Kile à ɲgemu cwɔɔnrɔ ke, Saanji Kile sáragawwuubii kurunke ku ɲyε yii, maa mpyi Kile kini shiin, maa mpyi sùpyii, Kile à mpiimu ɲunɔ wwú, bà yii si mpyi s'a u kakyanhala karigii nimpyiiŋkii shenre yu mε. Uru u à yii yyer'a yige numpini i, maa yii le u bɛɛnmpe e, puru pu ɲyε bɛɛnmpe sèesee wumpe. ¹⁰Tèni l'e, yii mpyi na sàha ɲkwɔ a pyi Kile shiin mε, ɲka numε, yii à pyi Kile shiin. Tèni l'e, Kile mpyi na sàha ɲkwɔ a ɲunara ta yii na mε, ɲka numε, u à ɲunara ta yii na.

Dánafeebil'à yaa pi piye ɲaaranɲkanni cè

¹¹Mii ntàannamacinmpyibii, yii na ɲyε ɲge dɲyɛɲi i mu à jwo nàmpwuun, kùshee fiige, lire kurugo mii na li caa yii á, yi raa yiye kàanmucaa sùpyanji ɲyii karigii nimpigii na, cyire karigii maha yii tùnni Kile kuni i. ¹²Mpii pi ɲyε pi ɲyε Kile kuni i ná yii e mε, yii yii ɲaaranɲkanni cè pire shwɔhɔl'e. Lire e pi mée ká a fini na ntare yii na na yii à kapii pyi, pi sí raa yii kacɛɲkii ɲaa si Kile pèe canɲke u sí n-pa fworo pi na ke.

¹³Kafoonji kurugo, yii yiye tîrige ɲunufɛebii pun'á: yii yiye tîrige saanbwɔh'á, uru u ɲyε pi puni ɲunɔ na, ¹⁴yii yiye tîrige fânhafeebil'á, pire mpiimu pi à tîre saanbwɔhe cye kurugo, bà pi si mpyi s'a kapimpyiibii tùnni s'a kacɛnmpyibii kère mε. ¹⁵Yii li cè na Kile ɲyii wuuni li ɲyε yii a kacɛnɲkii pyi, bà yii si mpyi si supyikuuyi funɲɔ baa wuyi ɲwɔyi tò yi funɲɔ jwumpe na mε. ¹⁶Yii ɲyε bilere e mε. Yii a ɲaare yii a ntàanni ná lire e, ɲka yii áha lire tège fyɛnmε tò wwomɔ na s'a kapegigii pyi mε. Yii pyi Kile bilii. ¹⁷Yii a sùpyire puni père, yii yii cìnmpyibii kyaa táan yiy'á, yii raa fyáge Kile na, yii raa saanbwɔhe père.

Bilibil'à yaa pi Kirisita pyinɲkanni lwó yyefuge tèrigil'e

* 2:6 Ezayi 28.16 † 2:7 Zaburu 118.22 ‡ 2:8 Ezayi 8.14

¹⁸ Bilibii, yii yiye tîrige yii nùñufeebil'á Kile yyaha fyagare funñke e. Mpii pi à ñwò maa mpyi ná sùpyigire e ke, yii àha yiye tîrige pire kann'á mε. Ali mpii pi à kyán ke, yii yiye tîrige pir'á, ¹⁹ ñaha na ye yyefuge ku ñye yii ná kuru ñye a yaa mε, pi aha kuru tège yii ñuñ'i, ka yii i ntéen k'e, maa li pwò Kile na, lire na ñye kacenne. ²⁰ Ñka l'aha nta kapyimbaala yii à pyi, ka yyefugo si nò yii na, ka yii i ku kwú yiye e, pèente ntire yii sí n-ta lire e ye? Ñka yii kacennmpyiini kurugo, yyefugo ká yii ta, ka yii i ku kwú yiye e, lire na ñye kacenne Kile á. ²¹ Yii li cè na kuru yyefuge shinñi mεε na Kile à yii yyere. Kirisita yabilin'á kyaala yii kurugo, maa lire kuni le yii taan, bà yii si mpyi s'a ñaare u fyèñi i mε. ²² U ñye a kapiini là tufiige pyi mε, kafinara jwumò ñye a fworò u ñwòge e mà ñya mε\$. ²³ Pi à u cyahala, u ñye a cyàhii ñkoo láha pi na mε, pi à u kyéregé, u ñye a pi fùguro mε, ñka ñge u sí n-pa sùpyire puni sàra si ntàanna ná pi kapyiñkil'e ntinñi funñke e ke, u mpyi a u wuuni yaha uru cye e. ²⁴ U à wuu kapegigii tugure lwó u cyeere e kworokworocige na, bà wuu si mpyi si ñkwú kapegigii kàmpañke na, si shifonñò ta, s'a ñaare ntinñi i mε. Kyaage tooy'e u à tabannayi ñjemu ta ke, yire cye kurugo yii à cùuñò. ²⁵ Yii li cè na yii mpyi mu à jwò mpàa mpiimu pi mpyi piye nùñò kurugo ke, ñka numε yii à núr'a pa yii nàhafoon'á, uru u ñye na yii múnahigii sañcwonñi sigili.

3

Cilenambaabii ná nàmbajyicyeebii kani

¹ Ñye lire pyinñkani na, cyeebii, yii yiye tîrige yii nàmbaabil'á. Lire e ali li mée ká nta pi pii ñye a ñεε Kile jwumpe na mε, bà pire si mpyi si jyé Kile kuni i yii toronñkani cye kurugo, mà ta yii ñye a yaaga jwò pi á mε, ² ñaha na ye yii toronñkani ná yii sùpyigire sí pi yyaha ñi. ³ Yii àha yii wuuni kwó ñjaha pùcyage yaleere ndenji kanni na, mu à jwò ñumpwooni ná sεenñi pùcyage yaayi ndenji ná vaañyi lonğara wuyi ndenji na mε. ⁴ Ñka pùcyage yaleere ti ñye zòmbilini i ke, yii a tire caa. Tire ñye na ñkéεge mε, tire yaleere ti ñye ñumpinñke ná zòmpyiñini, kuru ku ñye pùcyage sèe woge yaleere Kile á. ⁵ Tèecyiini i, cyeebii pi mpyi a piye pwò Kile na, maa pi sònñore taha u na ke, pire mpyi maha piye tîrige pi nàmbaabil'á, lire li mpyi pire pùcyage lonğara yaayi. ⁶ Amuni Sara mpyi. U mpyi a Ibirayima ñwòmεeni cù fo u mpyi maha u pyi: «mii kàfoonji». Ñye ñinñjaa, yii pi ñye Sara pworibii, ñka fo yii aha a kacennkii pyi, maa mpyi yii ñye a yaaga yaha k'á yii fùgur'a láha lire na mε.

⁷ Lire pyinñkani na mú, nàmbaabii, yii yii cyeebii cùmu lemε ñwò, ñaha na ye cεere na ñye yaaga ñkemu fànhe k'á cyéεe yii woge na ke. Kile à ñwò wuu na maa shinñi ñinñkwombaanñi ñgemu kan wuu á ke, yii ná yii cyeebil'á uru ta sijnayan. Lire e yii pi le ñjire e, bà li si mpyi yaaga kà ñjà yii Kileñarege pyi kà raa nòni Kile na mε.

Dánafeebil'á yaa pi kwôro kacennkii mpyiñi na, ali pi mée ká ñgaha ta l'e

⁸ Ñwòñyega ninñkin na, yii yii sònñore pyi ninñkin, yii i mpyi ná funñò ninñkin i, yii i yiye kyaá táan yiy'á cinnmpworoge e, yii raa ñùñaara taa yiye na, yii i yiye tîrige yiy'á. ⁹ Yii àha kapii tège kapii fwoo tò mε, yii àha cyàhii tège cyàhii ñkoo láha mε. Ñka yii a jwó leni pi á, ñaha na ye lire mεε na yii à yyere, jwóni ñwòmεeni Kile à lwó yii á ke, bà yii si mpyi si uru ta mε. ¹⁰ Yire y'á sémε Kile Jwumpe Semenji i na:

«Shin maha shin la ku nyε si shi ta,
u canmpyaagii si ntáan u na ke,
urufol'á yaa u láha jwumpimpe njwuñi
ná kafinare na.

¹¹ Urufoo u laaga tɔɔn pege na,
u raa kacεnñii pyi,
u u uye waha u raa yyeñinke caa
u ná sùpyire sannnte shwəhəl'e,
¹² naha na ye mp̄ii pi à tí ke,
Kafooni Kile maha pire kàanmucaa,
u maha niñgyiini pεε maa pi nareyi núru.
Nka mp̄ii pi nyε na kapegigii pyi ke,
Kafooni sí yyaha kεεnñe pir'á si pi tùn* .»

¹³ Nyε yii aha yiye pwɔ kacεnñkii mpyiñi na, jofoo u sí yii kyérege ye?
¹⁴ Yyefugo méε ká nɔ yii na yii ntiñi kurugo, yii li cè na yii wuun'á jwɔ.
Mp̄ii pi nyε na yii kyérege ke, yii àha raa fyáge pire na mε, yii àha yii yákilibii
yaha pi wùrugo mε†. ¹⁵ Nka yii nεε Kirisita kafente na ná yii zòmpyaagii
puni i. Sònñɔre tatahage ku nyε yii á ke, tère o tère e wà sí yii yibe kuru
kyaa na ke, yii bégele tērigii puni i yii i jwəshwəɔ nɔncenne kan urufol'á.
¹⁶ Nka yii à yaa yii lire pyi lútaanni ná péente funñke e, ná funvyinge e. Lire
e kyaa maha kyal'e pi nyε na yii nùnyì tare, metange ku nyε yii na Kirisita
wwojεεge e, maa kuru kεεge ke, cyire karigii pyifeebii sí n-sílege. ¹⁷ L'à
pwɔrɔ yii kyaala kacεnmpyiini kurugo, kampyi Kile nyii wuuni li nyε li li,
mà tòro yii kyaala kapegigii mpyiñi kurugo.

¹⁸ Yii li cè na Kirisita yabilinji mú à kyaala tɔɔgɔ niñkin wuu kapegigii
kurugo. Uru u à tí ke, u à kwù shintiimbaabii kurugo, bà u si mpyi si yii
yyaha kεεnñe Kile á mε. Sùpyir'à u bò naha jìnke na, nka Kile Munaani
cye kurugo u à jè a fworɔ kwùñi i. ¹⁹ Jínabii pi mpyi tañwəhɔge e ke,
lire Munaani cye kurugo mú u à sà yi jwo pir'á na ur'à fànha ta pi na‡.
²⁰ Tèecyiini i, pire pi mpyi a jùñɔ kyán Kile jwumpe na Nuhu tēni i ke, Kile
mpyi a u lùuni bò, ka Nuhu si bakwɔɔge yaa. Shiin baataanre kannna pi à
jyè k'e, maa shwɔ lùbwooni kakyaare na.

²¹ Nyε kuru lwəhe mpyi na batizelinji kyaa yu. Numε uru batizelinji
maha li cyée na wuu à shwɔ. Lire nyε a li cyée na wuu cyeer'à jyè mà
fwɔɔnre láha ti na mε, nka lire jwəhe ku nyε wuu maha Kile jáare u wuu
zòmpyaagii fñinε§. Wuu à shwɔ Yesu Kirisita jèñi cye kurugo, ²² uru u à
dùg'a kàre niñyini na, maa sà ntēen Kile kàniñe cyεge na. Puru funñke e,
mèlekeebii ná yaayi niñyambaayi sanñyi yi nyε ná jùñufente ná sífente e
ke, pire pun'á kúu u á.

4

Dánafeebii pyiñkanni niwənni

¹ Nyε ná Kirisita s'á kyaala cyeere e, yii bégele mú ná tire sònñɔre ninure
e. Yii li cè na uru u à kyaala cyeere e ke, uru u à fànha ta kapegigii na.
² Lire e mà lwɔ numε na, yii à yaa yii yii shiñi canmpyaagii sanñkii pyi yii
tàanna ná Kile nyii wuuni i, yii sùpyire nyii karigii yaha. ³ Yii li cè na tēni

* **3:12** Zaburu 34.12-16 † **3:14** Ezayi 8.12 ‡ **3:19** Pii maha jwo: «sùpyire múnahigii cyi mpyi
tañwəhɔge e ke, lire Munaani cye kurugo mú, u à sà Kile jwumpe jwo cyir'á.» § **3:21** Pii maha
jwo: «wuu maha Kile jáare ná zòvynre e.»

l'e, mpïi pi nyε pi nyε Kile kuni i ná yïi e mε, pire mpyi na piye m̀ntanma karigii nyiimu pyi ke, yïi à m̀ a tòro pire m̀ntanma karigii mpyiñi i. Yïi mpyi na silege baa karigii pyi, maa mpyi ná yaayi lapege e, maa sinmpe byii na ncwo, yïi mpyi lakyanhayafee, yïi mpyi sinmbyampiye, maa mpyi kacyzunmii lire s'á núr'a pɛn Kile á. ⁴ Nka numε, yïi saha nyε na cyire kapegigii pyi ná pi e mε, lir'á pi kàkyanhala fo pi na yïi ǹnyï tare. ⁵ Kile sí n-pa pi yibe lire na. Uru u sí s̀pyire puni s̀ara si ntàanna ná pi kapyiñkil'e, nyii shiinbii bâra kwùbii na. ⁶ Lire kurugo mpïi pi à kwù ke, Jwumpe Nintanmpe mpyi a jwo pir'á mú, bà li si mpyi kwùñi ká ǹ pi na s̀pyire sannte fiige, pi i shiñi niñkwombaanji ta Kile á, u Munaani cye kurugo mε.

⁷ Karigii puni takwɔr'á byanhara, lire e ke, yïi pyi yákilfee, yïi i ncú yiye na, bà yïi si mpyi si yiye pwo Kileñarege na mε. ⁸ Karigii puni niñcyiini li nyε: yïi yiye kyaa táan yiy'á sèl'e, naha na yε tàange maha pege karigii niñyahagii kwɔ s̀pyire ná tiye shwɔhɔl'e. ⁹ Yïi a yiye sunmbage shuu, jwunyahama baa.

¹⁰ Yïi shin maha shin à Kile màkange ñkemu ta mà tàanna ná Kile yabilingi ku kanñkanni i ke, yïi yire c̀mu lemε jwɔ, yïi raa jwɔge yiye na ná y'e. ¹¹ Wà ha mpyi Kile jwumpe jwufoo, urufoo jwump'á yaa p'a fwore Kile e, wà ha nta u u s̀pyire sannte t̀re, urufoo u a pi t̀re ná Kile fànhe niñkange e, bà p̀ente si mpyi si ntaha Kile na karigii puni i Yesu Kirisita cye kurugo mε. P̀ente ná fànhe nyε u woyo fo tèkwombaa.

Amiina!

Dánafeebii maha yyefuge ñkemu taa ke

¹² Mii ntàannamacinmpyiibii, yyefuge e yïi nyε numε ke, ali li m̀ε ká nta kuru na yïi s̀uge na fiige, lire nyε a yaa li p̀aa yïi e mε, yïi àha raa s̀ññi na kani labεε li nyε li li mε. Zòzhwɔrɔ ti nyε ti ti. ¹³ Lire bà à yaa li pyi funntanga kyaa yïi á, mà li nya na yïi à yïi nàzhan lwɔ Kirisita yyefuge e. Lire e canñke Kirisita sí u sinampe cyêe ke, kuru canñke yïi sí raa yogore si mpyi funntange e. ¹⁴ Wà ha yïi cyahala mà lire ǹñke pyi na yïi na nyε Kirisita wuu, yïi wuun'á jwɔ, naha na yε Kile Munaani li nyε sinampe wuuni ke, lire na nyε ná yïi e. ¹⁵ Lire e ke yïi a yiye kàanmucaa, yyefugo nyε a yaa ku ǹ yïi wà na, mà lire ǹñke pyi na urufol'á s̀pya bò, lire nyε mε mà nàñkaaga pyi, lire nyε mε mà kapii pyi, lire nyε mε mà yïi jwɔyi le kani l'e, ndemu li nyε li nyε yïi kur'e mε. ¹⁶ Nka yyefugo ká ǹ yïi wà na, mà lire ǹñke pyi na urufol'á dá Kirisita na, urufoo ka lire pyi silege kyaa mε, ñka u Kile k̀e kuru mεge kurugo. ¹⁷ Yïi li c̀e na Kile sí s̀pyire puni s̀ara si ntàanna ná pi kapyiñkil'e, lir'á jwɔ c̀ú Kile wuubii na mà kwɔ. Ná lire s'á jwɔ c̀ú wuu na, mpïi pi à cyé Kile jwumpe na ke, di pire sí n-pyi n-jwo yε? ¹⁸ Mpïi pi à t̀i ke, pire ǹmpanña ntañi ká waha, lire e ke, mpïi pi nyε pi nyε na fyáge Kile na mε maa kapegigii pyi ke, di pire wuuni sí n-pyi n-jwo yε?

¹⁹ Lire kurugo mpïi pi nyε yyefuge e mà lire ǹñke pyi na pi na Kile nyii wuuni pyi ke, pir'á yaa pi piye le yaayi puni Davoonji cye e, jwɔmεε niñkin foo u nyε u wɔ, pi raa kacεñkii pyi.

5

Pyeri jwumpe nizanmpe dánafeebii ná pi kacwɔnribil'á

¹ Numε, mii sí kariii l̀ada cya yïi dánafeebii kacwɔnribil'á. Dánafeebii kacwɔnrɔñi wà u nyε mii yïi fiige, maa Kirisita yyefuge karigii nya. U sí

n-pa ná u sînampe mpemu i ke, mii sí pà ta pur'e mú. Lire e nde mii jye na jcaa yii á ke, lire li jye: ² dánafeebii kurunke Kile à le yii cye e mpàa fiige ke, yii pire cùmu lemε jwə. Li jye a yaa li pyi mu à jwo sùpya u à yii kárama a yaha uru báaraŋi na mε, yii a u pyi u lage na, yii tàanna ná Kile jyii wuuni i. Yii àha raa u pyi náfuu kurugo mε, ŋka yii a u pyi ná funjɔcɔŋ'i. ³ Dánafeebii pi à le yii cye e ke, yii àha raa fànha cyáan pi na mε. Ŋka yii pyi yyecyeenε pi á. ⁴ Lire ká mpyi, tēni i dánafeebii kacwənrɔribii jùŋufembwəhe sí n-pa ke, yii sí kajaŋjwooni nisinani ta, lire jye na ŋkèεge mε.

⁵ Nye nàŋjiibii, yii yiye tŋrige kacwənrɔribil'á. Yii puni, yii yiye tŋrige yiy'á, yii i yiye tēge, jaha na ye y'à séme Kile Jwumpe Semεŋi i na: «Mpii pi à piye pēe ke, Kile maha pire tūn, ŋka mpii pi à piye tŋrige ke, Kile maha kacεŋkii pyi pir'á*.» ⁶ Lire kurugo yii yiye tŋrige Kile cyεge fànhaŋyahaga wog'á, bà u sí mpyi si yii dūruugo u jyii tēni i mε. ⁷ Yii yii funmpεŋ karigii puni le u cye e, jaha na ye uru u à yaha yii na. ⁸ Yii i jɔcū yiye na, yii yákili yaha yiye na, jaha na ye yii zàmpεŋŋi u jye Sitaanniŋi ke, uru na jaare na mâre, maa ŋkyânge mu à jwo cànruga katege wogo ku jye na ku jjiyŋi caa. ⁹ Yii yiye pwə Kile kuni i, yii i u tūn. Yii li cè na kuru yyefuge ninuge e yii cìmpyiibii jye dijyeŋi yyaha kurugo.

¹⁰ Ŋka Kileni u maha kacεŋkii shinjɔ puni pyi ke, uru u à yii yyere Kirisita wwojεεge e, bà yii si mpyi si u sînampe tεgele baa wumpe ta mε. Yii sí n-kyaala tère nimbilere funŋ'i, ŋka u sí bárağa le yii e, si maban le yii e, si fànha kan yii á, si yii pyi yii yiye waha Kile kuni i. ¹¹ Fànhe jye uru wogo tērigii puni i. Amiina.

Jwumpe nizanmpe

¹² Silivεn u à mii tēg'a nje jwəkanyi séme si yii yeεε. Mii cìmpworu u jye u wi, jwəməε ninjinfoo wi. Mii à ŋge letεεŋi tun yii á si maban le yii e, si li cyēe yii na na kacεnni nimbwooni Kile à pyi ke, yii yiye pwə lire na.

¹³ Kile à mpiimu cwənrə Babilonni kànhe e yii fiige ke, pir'à yii shéere, mà bâra Marika na, uru na jye mii jya mà tàanna ná Kile kuni i. ¹⁴ Yii a cìmpworogo fwù kaan yiy'á.

Yii shin maha shin u jye Kirisita wwojεεge e ke, Kile u yyεŋŋke kan yii á.

* 5:5 Taanlinjɔkii 3.34

Pyeri letereŋi shɔnwuŋi Mpe yii à yaa yii cè mà jwo yii jyè letereŋi funŋɔ jwumpe e ke

Nge letereŋi i Pyeri à li cya dánafeebil'á na pi piye pwo Kile jwumpe na, bà pi si mpyi si já piye shwɔ cyelentiibii kafinivinibii na me. Pyeri à jwɔ tãra toronkanni nijcenni na mà yyaha tí ná Kile kuni i, ná jwɔmɛcunte mà yyaha tí ná Kile yini zhwoŋi i (1).

Mà bâra lire na, mp̄ii pi jyɛ na Kile mege kɛɛge ná pi yabilimp̄ii jwuŋjaampe e ke, u à pire toronkanni mú jwo (2). Mp̄ii pi jyɛ na Kirisita mpanji sigili ke, pi maha pire fwɔhɔre, maa ŋko na u saha si n-pa me. Nka Pyeri à jwo na u papa tooy'á níŋɛ, naha kurugo ye Kile à funŋke níŋɛ si tɛni kan sùpyire pun'á, bà ti si mpyi si nùru mpa tiye kan u á si shwɔ me (3).

Jwumpe tasiige

¹ Mii Simɔ Pyeri u jyɛ Yesu Kirisita báarapyi maa mpyi u tũntunŋɔ ke, mii u à nge letereŋi séme si ntun yii á, yii mp̄ii pi à dániyaŋi sèe wuŋi ta wuu fiige ke, uru dániyaŋi'á ta wuu Kileni ná wuu Shwofooŋi Yesu Kirisita ntiŋi cye kurugo. ² Kile u jwɔ yii na, u u yyeŋiŋke kan yii á sèl'e, Kile ná wuu Kafooŋi Yesu kani jɔcɛni cye kurugo.

Dánafeebil'à yaa pi a naare naaranŋanni ndemu na ke

³ Yaaga maha yaaga ku sí n-já wuu pyi wuu shiŋi sèe wuŋi ta, si wuu pyi wuu wuye pwo Kile na ke, Kileni u à u sinampe ná u fãhe kakyanhala woge tɛg'a wuu yyere ke, uru kani jɔcɛni cye kurugo Yesu Kirisita à yire puni kan wuu á, u kileere fãhe funŋke e. ⁴ Puru sinampe ná kuru fãhe cye kurugo, Kile à jwɔmyahigii jcyiimu lwɔ wuu á ke, cyire fãh'à sàa pɛe, Kile sí cyire jwɔmyahigii fũnŋɔ, yaayi lage maha ma ná diŋyeŋi kakɛgyi njemu i ke, bà yii si mpyi si shwɔ yire na, si Kile pyiŋkanni lwɔ me.

⁵ Lire kurugo yii yiye waha yii i naaranŋanni nijcenni bâra yii dániyaŋi na, yii i Kile jɔcɛni bâra yii naaranŋanni nijcenni na, ⁶ yii i cùmayaŋaŋi bâra Kile jɔcɛni na, yii i lùtaanni bâra cùmayaŋaŋi na, yii i Kile yyaha fyagare bâra lùtaanni na, ⁷ yii i cìmpworoge bâra Kile yyaha fyagare na, yii i ntàannamagare bâra cìmpworoge na. ⁸ Cyire karigii ká ndire wà a ta yii e, cyi sí yii yaha kacɛnŋkii mpyiŋi na, si yii pyi yii tɔn ta wuu Kafooŋi Yesu Kirisita kani jɔcɛni i.

⁹ Nka cyire karigii ká mpyi cyi jyɛ ngemu i me, urufoo maha mpyi fyin fiige, u maha jaa na jcwúu me. U funŋɔ maha wwɔ li na na Kile à u finin'a yiye u kapyiŋjyagil'e. ¹⁰ Lire kurugo mii cìmpyiibii, yii yiye waha yii i li cyèe yii naaranŋanni cye kurugo na Kile à yii yyere maa yii cwɔnɔ. Yii aha a lire pyi, yafyin si n-já yii pyi yii búrug'a cwo me. ¹¹ Lire pyiŋkanni na, wuu Kafooŋi ná wuu Shwofooŋi Yesu Kirisita Saanre tèekwombaa woore tajiŋjwɔge sí múgo yii á faaa.

¹² Lire kurugo mii sí raa yii funŋɔ cwo jcyii karigii na tèrigii puni i, ali mà li ta yii à cyi puni cè a kwɔ, sɛɛni jwumpe p'à jwo yii á ke, maa yiye pwo puru na. ¹³ Mà mii yaha jyi na, mii à li ta kacɛnɛ li jyɛ li li, mii u a yii funŋɔ cwo tèrigii puni i. ¹⁴ Bà wuu Kafooŋi Yesu Kirisita à li cyèe mii na me, mii à li cè na mii canmpyaagii sanŋkii nɛŋke saha jyɛ a tɔn ŋke jɔŋke

na mε. ¹⁵ Lire kurugo mii sí naye waha, bà li si mpyi ali mii kwùḅkwooni kàntugo yii i jà a ḅcyii karigii yaha yiye funḅ'i mε.

Nàkaana ḅye Yesu Kirisita fànhe ná u mpañi kani i mε

¹⁶ Yii li cè na jwuḅjyemε laaga baa wumᵔ na bà wuu à wuye pwᵔ maa wuu Kafoonji Yesu Kirisita fànhe ná u mpañi kyaa jwo yii á mε. Wuu yabilimpìi ḅyìigil'á u bwompe ḅya, ¹⁷ ḅaha na ye canḅke u à pèente ná sinampe ta Tufoonji Kile á ke, lir'á pyi wuu ḅyii na. Kile u ḅye sinampe ná pèente punifoo ke, ur'á mεε wà kuru canḅke na: «Mii Jyanji u ḅye u ḅge, u kan'á waha mii na sèl'e, u kapyiḅkil'á táan mii á mú*.» ¹⁸ Mà wuu yaha ná u e Kile ḅanḅke ḅunḅ'i, lire meḅwuuni li mpyi a fworō ḅijyinjì na ke, wuu à li lógo.

¹⁹ Lire kurugo mú, wuu à dá Kile túnntunḅpii ḅijwuyi na sèl'e. Yii aha yiye pwᵔ puru jwumpe na, lire sí n-yaa ná yii e, ḅaha na ye pu sí yii zòmḅyaaḅii fñiḅe, bà bèenḅpe maha ḅi numpilage e fo mà sà nᵔ canḅke na mε. Lire tēni i Kirisita u bèenḅpe sí yii zòmḅyaaḅii fñiḅe, bà ḅyēmugo woni maha bèenḅpe yige mε. ²⁰ Kabilini ḅijcyiini yii à yaa yii cè ke, lire li ḅye: jwumᵔ maha jwumᵔ Kile túnntunḅpil'á jwo, ka pu u sémε Kile Jwumpe Semēḅi i ke, puru pà ḅye a fworō pi yabilimpil'e mε†, ²¹ ḅaha na ye Kile túnntunḅji wà tufiḅe ḅye a li yige uye e s'a Kile túnnture yu mε, ḅka Kile Munaani li mpyi a pi yaha Kile túnnture ḅjwuḅji na.

2

Cyelentiibii kafinivinibii kani

¹ Bà kafinivinibii ḅii mpyi a piye pyi Kile túnntunḅiitirayeli shiinḅii shwᵔhᵔl'e mε, amuni li mú sí n-pa n-pyi yii á. Cyelentiibii kafinivinibii ḅii sí n-pa n-yīri yii shwᵔhᵔl'e, pi jwumpe sí n-pyi kafinara, s'a kakyaare pyi. Kafoonji u à pi ḅiḅᵔ wwū ke, pi sí uru cyé, ḅka pi yabilimpìi ḅimḅyini sí kakyaare pyi ti pāl'a nᵔ pi na. ² Shinḅyahara sí n-taha pi fye e pi silege baa karigil'e. Pi kapyiḅkii sí sēenji kuni mεge pēn. ³ Nāfuunji kani sí tatēngē fō ḅi na, lire kurugo, pi sí raa yii cyeyaayi fōnḅji raa shuu yii na na pi ḅwᵔtanyi i. ḅka mà lwᵔ fo tēmāni i, Kile à bégele si pi sāra si ntāanna ná pi kapyiḅkil'e. Li saha si mᵔ mε, Kile sí pi shi bᵔ.

⁴ Yii li cè na mēlekēebii pi mpyi a kapegigii pyi ke, Kile ḅye a li táan pire na mε. ḅka u à pi wà Jahanamaḅji numpini i, canḅke u sí pi sāra si ntāanna ná pi kapyiḅkil'e ke, na kuru canḅke sigili, pi si n-jà piye shwᵔ lire numpini na mε. ⁵ Yii li cè na ḅpii pi mpyi pi mpyi na fyáge Kile na Nuhu tēni i mε, Kile ḅye a li táan pire na mú mε, u à lùbwooni tēg'a pire puni shi bᵔ. ḅka Nuhu u mpyi maha yi yu lire tēni sùpyir'á na pi a katiigii pyi ke, Kile à uru shwᵔ tire kakyaare na, mà bâra shiḅ baashuunni na. ⁶ Yii li cè mú na u à Sᵔdᵔmu ná Gᵔmāri kanyi shi tᵔ, maa yi súug'a pyi cwᵔnrᵔ yi kapegigii kurugo. ḅpii pi ḅye pi si n-pa raa fyáge Kile na mε, u à nde pyi mà tēg'a pire yeḅ. ⁷ ḅka Loti u mpyi a tí, ná u mpyi pire silege baa shiinḅii shwᵔhᵔl'e, ná pi kapyiḅkii mpyi a u tegele ta ke, Kile à uru shwᵔ tire kakyaare na. ⁸ Uru u mpyi a tí maa mpyi tēnni i ná tire sùpyire e ke, u mpyi maha ti ḅaa silege baa karigii tapyige e, maa ti laaga baa jwumpe ḅijwumpe nūru canḅa maha canḅa. Lire mpyi a pyi u á kayana. ⁹ ḅye ḅcyii karigii pun'á li cyēe wuu na na ḅpii pi à piye pwᵔ Kafoonji Kile na

* 1:17 Macwo 17.5; Marika 9.7; Luka 9.35 † 1:20 Pii maha jwo: «Wà si n-jà Kile túnntunḅpii jwumpe ḅwᵔhe cè ná ma yabilinjì yákilifente e mε.»

ke, u sí n-jà pire yige kawagil'e, si shinpiibii yaha raa canḡka sigili, kuru canḡke u sí pi sâra si ntâanna ná pi kapyiinḡkil'e, si ḡgaha nḡ pi na. ¹⁰ Mpii pi ḡye na dirili pi yabilimp̄ii ḡyii karigii kurugo, maa katupwḡḡyi pyi, maa Kafoonji fânhaḡente ḡjini fare ke, nde li sí n-pa pire ta ke, lire lemp'a pi a tòro.

Pire cyelentiibii kafinivinibii ḡye na fyáge mē, pi maha piye pēre. Yaayi yi ḡye ná pēente e ḡḡyḡḡi na ke, pi maha yire fare. ¹¹ Mà li ta ali mēlekēebii pi ḡye ná Kile e ná pi tayyereg'a fânha tò pire kafinivinibii woge na fânhe ná sífente e ke, pire ḡye a sii na ḡeg'a pire cyahala mē. ¹² Ḥka pire cyelentiibii kafinivinibii na ḡye funḡḡ baa sige yaaya fiige, ḡjemu yi ḡye ḡcḡḡi ná mbḡḡi laage e ke, yaayi y'a fânha tò pi taceḡke na ke, pi maha yire ḡjini fare. Pi shi sí n-pa n-tò sige yaare fiige. ¹³ Lire e kapiini pi à pyi ke, kapii li sí n-tàge lire fwooni tò pi á. Na silege baa karigii pyi sḡpyire ḡyii na, ali canḡke e, lire l'à táan pi á. Kēgēmpē karigii ná ḡwḡḡmpe karigii kanni cyi à pi yyaha ḡḡ. Cyire maha sḡpyire wuruge, pi aha a wwūu ná yii e kataangii na, pi maha yii mēyi kēge. ¹⁴ Jacwḡore kanni t'à pi yyaha ḡḡ, pi ḡye na ḡkânre kapegigii mpyiḡi taan mē. Mpii pi ḡye pi sâha fânha ta Kile kuni i mē, pi maha pire yákilibii kēenḡi ná pi ḡwḡḡtanyi i. Pi yákilibii pun'à taha nâfuunḡi na, pi à láḡa. ¹⁵ Pi à kuni ḡḡcēnni yaha maa kumpiini lwḡ Beyḡri ḡyanḡ Balamu* fiige. Wyérenḡi lage mpyi maha uru yaha ntiimbaanḡi karigii na. ¹⁶ Ḥka Kile à u faha u ntiimbaanḡi kurugo, maa dùfaanḡa pyi k'à sḡpyii mēe jwo ná u e. Ka lire si mpyi kaḡḡḡḡ mà Kile tūnntunḡi Balamu pyi u à láha u funḡḡbaara karigii na.

¹⁷ Ḥye pire cyelentiibii kafinivinibii na ḡye laaga baa, pi na ḡye mu à jwo lwḡḡḡ baa lūbilii, pi na ḡye mu à jwo kilewwo kafeeg'a ndemu fwḡ a tòro ke, kyaage ku ḡye na pi sigili numpini cyage e. ¹⁸ Jwumbwompe laaga baa wumpe pi maha yu. Mpii pi à fwooro kumpiini ḡaarafeebii ḡḡwḡḡi i kàavo ke, pi maha pire yákilibii kēenḡi ná pi silege baa karigil'e, cyire cyi à táan pi á. ¹⁹ Pi maha jwo na pire sí pi yige bilere e, mà li ta pi yabilimp̄ii na ḡye kapegigii bilere e, tire ntemu ti sí kakyaare nḡ pi na ke. Yii li cē na yaaga maha yaaga k'à fânha ta mu na ke, mu maha mpyi kuru biliwe.

²⁰ Sēenḡi na, wuu Kafoonḡi u ḡye wuu Shwofoonḡi Yesu Kirisita ke, mpii pi à fwooro ḡḡyēnḡi katupwḡḡyi i uru kani ḡcēnḡi cye kurugo ke, cyire karigii ká núr'a pi cū maa fânha ta pi na, nde li sí n-pa pifee ta ke, lir'à pi mà tòro ḡḡcyiini na. ²¹ Li mú bá mpyi a pwḡro pi á, pi àha kuni nintiini cē mē, mà tòro pi li cē pi i núr'a kântugo wà Kile tonḡi na, u à uru ḡḡemu kan pi á ke. ²² Tāanlini sḡpyire maha yu na:

«Pwunḡ' à nūru u tūgur' á» ke,

ná nde pi maha yu na:

«Caan' à wūli, maa ntíl'a sà uye máanḡa yḡḡge e» ke,

lire li ḡye mpii shiinbii wuuni.

3

Kafoonḡi Yesu Kirisita mpanḡi kani

¹ Mii ntāannamacinmpyiibii, mii sēmenḡi shḡnwunḡi u ḡye ḡge mà tūugo yii á. Pire sēmebii shuunnḡi puni i, mii à yii funḡḡ cwo yii kálanḡi nintanḡi na, si yii yákilibii múgo, ² Kile tūnntunmpil' à jwumpe mpemu jwo fo tēemḡni i, mà bāra Kafoonḡi u ḡye Shwofoonḡi ke, kálanḡi ur' à jwo u tūnntumpil' á, pi à

* **2:15** Wyérenḡi kurugo, Balamu mpyi a Izirayeli shiinbii wurugo pi i yasunḡyi sunni (Nḡmburu 22.4-35).

jwo yii á ke, bà yii si mpyi si funṅɔ cwo uru na mε. ³ Kabilini niṅcyiini yii à yaa yii cè ke, lire li ṅye: diṅyeṅi canzanṅyi i, sùpyire tà sí n-pa a yii fwóhɔre. Pi sí raa pi ṅyii karigii pyi, s'a yii fwóhɔre na: ⁴ «Yesu à li ṅwɔmεeni lwó na uru sí núru n-pa, taa u sí ṅye ke? Mà lwó wuu tulyey'à kwú ke, karigii puni saha ṅye cyi talyeḡe e diṅyeṅi téesiini fiḡe.»

⁵ ṅye tire sùpyire ṅye na ṅεḡ'a tēen li taan, na niṅyiṅi ná ṅiṅk'à yaa l'à mɔ mε. Kile à yire yaa u yabiliṅi ṅwɔjwumpe cye kurugo. U à ṅiṅke yiḡe lwóhe e, maa ku ná lwóhe tεḡeni wwú. ⁶ ṅye kuru lwóhe k'à diṅyeṅi ná u funṅɔ yaayi puni lyí tēcyciini i. ⁷ ṅka numε, Kile ṅwɔjwumpe cye kurugo mú, niṅyiṅi ná ṅiṅk'à béḡel'a yaha nage mεε na. Canṅke Kile sí sùpyire puni sâra si ntâanna ná ti kapyiṅkil'e ke, u à yi béḡel'a yaha kuru canṅke mεε na. Mpii pi ṅye pi ṅye na fyáḡe u na mε, u sí pire shi tò kuru canṅke.

⁸ ṅka mii ntâannamacinmpyiibii, kabile niṅkin na ṅye wani, yii àha funṅɔ wwò lire na mε, lire li ṅye: canmbilini niṅkinṅi na ṅye Kafoonji á mu à jwo yyeε kampwoo (1.000), yyeε kampwoo sí ṅye u á mu à jwo canmbile niṅkin. ⁹ ṅwɔmεeni Kafoonji à lwó ke, u si mɔ ná u ṅye a li fúnṅɔ mε, ali mà li ta pii na sônṅi na u à li yaha l'à mɔ fúnṅɔmbaa. ṅka yii li cè na u à funṅke ṅiḡe ná yii e, ṅaha na ye u la ṅye sùpyari wà tufiḡe u pòon u nùmpañke e mε, ṅka u la ṅye sùpyire puni si ti toroṅkanni kēennḡe. ¹⁰ Yii li cè na Kafoonji cannuruge si n-pâa sùpyire e, bà nàṅkaṅi maha mpâa cyagefol'e mε. Kuru canṅke, niṅyiṅi sí n-tòro ná tùmmbwòh'e, u funṅɔ yaayi sí ṅa, diṅyeṅi ná u funṅɔ yaayi puni sí n-kwò.

¹¹ Ná yire yaayi puni sí n-pa n-kwò lire kwòṅkanni na, lire e ke, yii a ṅaare ṅaaranṅanna niṅcennε na, yii i yiye pwò Kile na, ¹² yii raa Kile canmbilini sigili, yii yiye waha bà lire canmbilini si mpyi si wyēre nɔ mε. Kuru canṅke nage sí niṅyiṅi súugo, si u funṅɔ yaayi puni ṅa. ¹³ ṅka wuu pi ke, bà Kile à li ṅwɔmεeni lwó wuu á mε, wuu sí niṅyiṅi níwòṅṅi ná ṅiṅke níwòṅṅe ta, katiḡii kanni cyi sí raa n-pyi wani, lire wuu ṅye na sigili.

¹⁴ Lire kurugo mii ntâannamacinmpyiibii, mà wuu yaha yire yaayi zigiṅi na, yii yiye waha bà yii fyinmε wuubii ná yii tḡire cyaga baa wuubii si mpyi si nta Kile yyahe taan yyeṅiṅke e kuru canṅke mε. ¹⁵ Yii li cè na wuu Kafoonji à funṅke ṅiḡe, bà sùpyire si mpyi si shwò mε. Wuu ntâannamacinmpworonji Poli mú à yire séme mà tâanna ná Kile yákilifente niṅkaanre u á. ¹⁶ Cyaga maha cyag'e u à jwo ṅcyii karigii kyaa na u lēteribil'e ke, mpe jwumpe ninumpe u à jwo. U lēteribil'e cyeyi yà na ṅye wani, yire yyahacemε ṅye a táan mε. Mpii pi ṅye pi ṅye a yaaga cè mε, mà bâra mpii pi ṅye pi ṅye a fânha ta Kile kuni i mε, pire maha yire cyeyi jwumpe ṅwóhe labali na yu, bà pi maha lire pyi ná Kile Jwumpe Semēṅi cyeyi sanṅyi i mε. Lire e pi yabilimp̄ii nùmpañke ntambaṅi sí n-fworo pi e.

¹⁷ ṅye mii ntâannamacinmpyiibii, yii pi ke, mii à yii yeḡe mà kwò, yii a yiye kâanmucaa, tayyérege sēe woge ku ṅye yii á ke, bà li si mpyi shinpiibii kà ṅjà kuru shwò yii na ná pi kumpiini i mε. ¹⁸ Piyiṅkanni na Kile maha ṅwóḡe yii na ke, yii a sônṅi lire na, yii raa ṅwóḡe yiye na. Wuu Kafoonji u ṅye wuu Shwofoonji Yesu Kirisita ke, yii raa si yyaha na uru ṅcēṅi i. Uru u à yaa ná péente e, numε fo tēekwombaa. Amiina!

Yuhana letereŋi niŋcyiŋi

Mpe yii à yaa yii cè mà jwo yii jyè letereŋi funŋo jwumpe e ke

Yuhana mpyi Yesu tūntunŋo. Uru u à nge letereŋi sém'a tūugo dánafeebil'á Azi kùluni i. U à li cyêe dánafeebii na na pi nyɛ a yaa pi a ŋko pire nyɛ na kapegigii pyi mɛ, pi à yaa pi a yyérelɛ pi kapegigii na, ŋaha kurugo yɛ Yesu à kwû, maa pi kapegigii jyé a láha pi na.

U à li cya dánafeebil'á na pi piye kyaa táan piy'á, ŋaha na yɛ Kile u à fyánha a wuu kyaa táan uy'á. Cyelentiibii kafinivinibii pii mú na mpyi wani, pir'à jwo na Yesu nyɛ a pa sùpya diŋyɛŋi i mɛ, na Kile Jyanj wi kanna. Yuhana à li cya dánafeebil'á na pi a piye kàanmucaa pire na.

Jwumpe pu nyɛ na shìŋi sèe wuŋi kaan ke

¹ Mà jwo diŋyɛŋi u dá ke, nge u mpyi wani ke, wuu à uru kyaa lógo, wuu ŋyigil'á u ŋya, wuu à u wíi maa bwòn u na ná wuu cyeyi i. Jwumpe pu nyɛ na shìŋi sèe wuŋi kaan ke, puru kyaa li. ² Kile à uru shìŋi cyêe wuu na. Shìŋi niŋkwombaanji u mpyi Tufoonji Kile taan ná u à u cyêe wuu na ke, wuu à u ŋya, wuu na u shɛnrɛ yu, uru kyaa wuu nyɛ na yu yii á. ³ Ŋgemu wuu a ŋya maa u kyaa lógo ke, uru kyaa wuu nyɛ na yu yii á, bà yii si mpyi si jyè wuu ŋgwòŋi i mɛ. Wuu pi ke, wuu ná Tufoonji ná u Jyanj Yesu Kirisita pi nyɛ wwoŋɛɛ. ⁴ Wuu na ŋcyii karigii sémeni si ntun yii á, bà wuu funntange si mpyi si fûnŋo mɛ.

Wuu à yaa wuu a ŋaare bɛɛnmpe e

⁵ Jwumpe wuu à lógo u á si ŋjwo yii á ke, puru pu nyɛ: Kile na nyɛ bɛɛnmɛ, numpire cyaga nyɛ a sii u e mɛ. ⁶ Wuu aha jwo na wuu ná uru na nyɛ wwoŋɛɛ, mà li ta wuu na ŋaare numpini i, wuu na fini, wuu nyɛ sɛɛŋi ŋuŋ'i mɛ. ⁷ Ŋka wuu aha a ŋaare bɛɛnmpe e, bà Kile yabiliŋi nyɛ bɛɛnmpe e mɛ, wwoŋɛɛge sí n-pyi wuu ná wuye shwòh'al'e. U Jyanj Yesu sishange sí wuu kapegigii puni jyé n-láha wuu na. ⁸ Wuu aha jwo na wuu nyɛ na kapegii pyi mɛ, wuu na wuye ŋwò fáanŋi, sɛɛŋi nyɛ wuu á mɛ. ⁹ Ŋka wuu aha ntɛɛn li taan, na wuu na nyɛ kapimpyimii, Kile sí cyi yàfa wuu na, si ntiimbaanji puni jyé n-láha wuu na, ŋaha na yɛ ŋwòmɛɛ niŋkinfoo u nyɛ u wi, u à tíi. ¹⁰ Wuu aha jwo na wuu nyɛ a kapii pyi mɛ, wuu maha Kile pyi kafiniviniwe, u jwumpe nyɛ wuu funŋ'i mɛ.

2

¹ Mii pyiibii, mii à nge letereŋi séme si ntun yii á, bà yii si mpyi si láha kapegigii mpyiŋi na mɛ. Ŋka wà ha kapii pyi, tegefoo niŋcɛnŋɛ na nyɛ wuu á Tufoonji taan, Yesu Kirisita kyaa li, u à tíi. ² U à uye pyi sáraga maa wuu kapegigii tugure lwó maa Kile lùuni tìŋɛ. Wuu kanni wogigii kurugo bà u à uye pyi sáraga mɛ, ŋka diŋyɛŋi sùpyire puni wogigii kurugo.

³ Wuu aha a u tonj kurigii ŋaare, lire cye kurugo wuu sí n-cè na wuu à u cè. ⁴ Wà ha jwo na ur'à u cè, mà li ta urufoo nyɛ na u tonj kurigii ŋaare mɛ, urufoo na nyɛ kafiniviniwe, sɛɛŋi nyɛ urufol'á mɛ. ⁵ Ŋka ŋgemu u nyɛ na u jwumpe kurigii ŋaare ke, uru maha li cyêe na Kile kyal'á táan ur'à sɛɛŋi na. Lire cye kurugo, wuu maha li cè na wuu ná Kile à wwò. ⁶ Wà ha jwo na ur'à wwò ná u e, urufol'à yaa u a u karigii pyi Yesu wogigii fiige.

⁷ Mii ntàannamacinmpyibii, tonji kyaa mii à jwo yii á nge letɛɛɛni i ke, to nivɔnɔɔ bà mɛ. To nijnye wi, canjke na yii à jyè Kile kuni i ke, uru ton'á kan yii á kuru canjke. Jwumpe p'á fyánha a jwo yii á ke, puru pu nyɛ uru tonji nijnye. ⁸ Nka lire ná li wuuni mú i, to nivɔnɔɔ wi mú. Yesu Kirisita à uru tonji kuni jaara, yii mú sí na u kuni jaare. Numpini na ntùuli, bèenmpe sèe wumpe na jî mà kwò. ⁹ Shinji u à jwo na uru na jaare bèenmpe e, mà li ta u à u cìmpworonji kyaa pɛn uy'á ke, urufoo saha na nyɛ numpini i. ¹⁰ Shinji u à u cìmpworonji kyaa táan uy'á ke, urufoo maha mpyi bèenmpe e, yafyin nyɛ na jìn'a urufoo pyi u à cwo mɛ. ¹¹ Nka shinji u à u cìmpworonji kyaa pɛn uy'á ke, urufoo na nyɛ numpini i, u na jaare numpini i, u nyɛ a tashaga cé uye na mɛ, jaha na ye numpin'á u yyahe wwò u na.

¹² Mii pyibii, mii na nje sémeni si ntun yii á, jaha na ye yii kapegigil'á yáfa yii na Yesu mɛge na.

¹³ Tiibii, mii na nje sémeni si ntun yii á, jaha na ye mà jwo dijnyeɛni u dá ke, ngemu u nyɛ ke, yii à uru cè.

Nànjiibii, mii na nje sémeni si ntun yii á, jaha na ye yii à jà Sitaanninji na.

¹⁴ Mii nànkwoobii, mii à nje sém'a tun yii á, jaha na ye yii à Tufoonji cè.

Tiibii, mii à nje sém'a tun yii á, jaha na ye ngemu u nyɛ mà jwo dijnyeɛni u dá ke, yii à uru cè.

Nànjiibii, mii à nje sém'a tun yii á, jaha na ye yii à pyi fànhanyahaga sùpyii.

Kile jwump'á tateɛnge wwù yii zòompil'e, ka yii i jà Sitaanninji na.

¹⁵ Yii àha dijnyeɛni ná u funɔɔ karigii kyaa táan yiy'á mɛ. Shinji u à dijnyeɛni kyaa táan uy'á ke, Tufoonji kyaa maha ntáan urufol'á mɛ. ¹⁶ Jaha kurugo ye yaaga maha yaaga ku nyɛ dijnyeɛni i mu à jwo sùpyanji nyii karigii ná yaayi u maha jaa maa nyii yige yi kurugo ke, ná dijnyeɛni karigii cyi maha ma ná yàmpeente e ke, lire là nyɛ a fworo Tufoonji i mɛ, nka dijnyeɛni i cyi à fworo. ¹⁷ Dijnyeɛni ná u nyii karigii na ntùuli. Nka shinji u nyɛ na Kile nyii wuuni pyi ke, urufoo sí n-kwôro tèekwombaa.

Kirisita zàmpɛnɛni kani

¹⁸ Mii nànkwoobii, dijnyeɛni tèekwooni laaga saha nyɛ a tɔɔn mɛ. Y'á jwo yii á na Kirisita zàmpɛnɛni sí n-pa. Nye tɛni i wuu nyɛ numɛ ke, Kirisita zàmpɛnɛnii nijnyahamil'á pa a kwò. Lire cye kurugo wuu à li cè na dijnyeɛni tèekwoon'á byanhara. ¹⁹ Pi à fworo wuu shwòhòl'e, nka pi mpyi ná wuu e mɛ, jaha na ye kàmpyi pi mpyi ná wuu e, pi mpyi na sí n-kwôro ná wuu e. Nka pi à fworo wuu shwòhòl'e ke, lir'á li cyèe na pi wà tufiige mpyi ná wuu e mɛ.

²⁰ Nka yii pi ke, Yesu Kirisita u à fworo Kile e ke, ur'á Kile Munaani le yii e, ka yii puni si sèenji cè. ²¹ Mii à nge letɛɛɛni sém'a tun yii á, nka lire nyɛ a li cyèe na yii nyɛ a sèenji cè mà de! Yii à u cè ke, lire kurugo u à tun yii á. Yii à li cè mú na kafinara si n-jà n-fworo sèenji i mɛ.

²² Jofoo sí u nyɛ kafiniviniɛni ye? Shinji u à Yesu cyé na Kile Nijɔwɔnɔɔni bà u nyɛ u wi mɛ, uru u nyɛ kafiniviniɛni, maa mpyi Kirisita zàmpɛnɛni. Urufol'á cyé Tufoonji ná Jyafoonji na. ²³ Shin maha shin u à Jyafoonji cyé ke, urufoo nyɛ ná Tufoonji i mɛ. Nka ngemu ká jɛɛ Jyafoonji na ke, urufoo mú na nyɛ ná Tufoonji i.

²⁴ Yii pi ke, jwumpe pu nyɛ na yu yii á mà lwó fo yii tèejyiini i Kile kuni i ke, pur'á yaa pu kwôro yii funɔɔ'i. Puru ká nkôro yii funɔɔ'i, yii sí n-pyi Jyafoonji wwoɔɔɛ, sí n-pyi Tufoonji wwoɔɔɛ mú. ²⁵ Nwɔmɛɛni Jyafoonji s'á lwó wuu á ke, lire li nyɛ: shɔnɔɔ niɔkwombaanji.

²⁶ Sùpyire ti nyε na yii leni kumpiini i ke, mii à jcyii karigii sé m'a tun yii á pire kyaa na. ²⁷ Yii pi ke, Kile Munaani Jyafoonji à le yii e ke, lir'à tēen yii e. Lire e ke nùñò saha nyε mà yaaga jwo yii á mε, ñaha na yε lire Munaani na karigii puni yyaha yu yii á. Yaaga maha yaaga li nyε na yu ke, yire puni nyε sèe, li nyε na fini mε. Nyε lire e ke, l'aha ndemu jwo yii á ke, yii a lire pyi. Yii kwôro Kirisita wwoñεεge e.

Kile pyiibii pyiñkanni

²⁸ Nyε mii pyiibii, yii kwôro Kirisita wwoñεεge e, bà li si mpyi, canñke u sí ñuru n-pa ke, u u mpa wuu yákilibii ta pi à tēen, k'aha ñkwò mpyi wuu á silege kuru canñke mε. ²⁹ Bà yii à li cè na Kirisita à tí mε, yii li cè mú na shin maha shin u maha katiigii pyi ke, urufoo maha li cyêe lire cye kurugo na uru nyε Kile pyà.

3

¹ Táanñkanni na wuu kyal'à táan Tufoonji á ke, yii lire kàanmucya ke! U à wuu kyaa táan uy'á fo wuu na yire Kile pyi. Kile pyi pi à sii wuu. Nde l'à dijnyēñi sùpyire pyi ti nyε a wuu cè mε, lire li nyε: pi nyε a Kile cè mε. ² Mii ntàannamacinmpyiibii, numε kōni, wuu à pyi Kile pyi. Wuu sí n-pa n-pyi yaage ñkemu ke, kuru sàha ñkwò a cyêe wuu na mε. Ñka wuu kōn'à cè, canñke Yesu Kirisita sí n-cyêe ke, pyiñkanni na u nyε ke, wuu sí n-pyi amuni. Lire e*, pyiñkanni na u nyε ke, wuu sí u nya amuni. ³ Shin maha shin u à u sòñjore taha li na na uru sí n-pyi Yesu fiige ke, urufoo maha uye fíniñε bà u à fíniñε mε.

⁴ Shin maha shin u nyε na kapegigii pyi ke, urufoo maha Kile Saliyañi tūmni, ñaha na yε kapegigii cyi nyε Kile Saliyañi kafuunñkii. ⁵ Yii s'a li cè na Yesu Kirisita à pa si kapegigii shi kwò. Uru yabilinji nyε a kapii pyi mà ñya mε. ⁶ Lire e ke shin maha shin u nyε Yesu Kirisita wwoñεεge e ke, urufoo si ñεε n-kwôro kapegigii mpyiñi na mε. Shin maha shin u à kwôro kapegigii mpyiñi na ke, urufoo nyε a Yesu Kirisita ñya mε, u mú nyε a u cè mε.

⁷ Mii pyiibii, yii àha ñkwò wà yaha u yii le kumpiini i mε. Shin maha shin u nyε na katiigii pyi ke, urufol'à tí bà Yesu Kirisita à tí mε. ⁸ Shin maha shin u nyε na kapegigii pyi ke, urufoo na nyε Sitaanninji wu, ñaha na yε mà lwó fo tasiige e, Sitaanninji na kapegigii pyi. Kile Jyanji kapani sí li nyε si Sitaanninji kapyiñkii shi bò.

⁹ Shin maha shin u nyε Kile pyà ke, urufoo nyε na ñkwôroli kapegigii mpyiñi na mε, ñaha na yε Kile fānhe maha mpyi urufol'e. Ná urufoo sí nyε Kile pyà, lire kurugo u si n-jà n-kwôro kapegigii mpyiñi na mε. ¹⁰ Nde l'à Kile pyiibii ná Sitaanninji pyiibii wwú piye e ke, lire li nyε: shin maha shin u nyε u nyε na katiigii pyi, maa u cìmpworonji kyaa táan uy'á mε, urufoo nyε Kile pyà mε.

Pyiñkanni na wuu à yaa wuu wuu cìmpyiibii kyaa táan wuy'á ke

¹¹ Yii li cè na jwumpe p'à jwo yii á mà lwó fo yii tēejyiini i Kile kuni i ke, puru pu nyε: wuu wuye kyaa táan wuy'á. ¹² Wuu àha mpyi Kanji fiige mε, uru na mpyi Sitaanninji wu, u à u sñεεñi bò. Kanji kapyiñkii mpyi a pi, lire kurugo u à u sñεεñi bò, mà li ta u sñεεñi wogigii mpyi a tí.

¹³ Cìmpyiibii, yii kyaa ká mpεñ dijnyēñi sùpyir'á, lire kà mpāa yii e mε. ¹⁴ Wuu à li cè na tēni l'e shiñi sèe wuñi mpyi wuu á mε. Ñka numε u nyε

* 3:2 Pli maha jwo: «ñaha kurugo yε».

wuu á, naha na ye wuu à wuu cìmpyiibii kyaa táan wuy'á. Shinñi u à u cìmpyiibii kyaa pen uy'á ke, urufoo na nyε kwùñi i. ¹⁵ Shin maha shin u à u cìmpworonji kyaa pen uy'á ke, urufoo ná supyibon'á tàanna. Yii s'à li cè na supyibon'á si n-jà n-kwôro supyibuuni na, si shñji ninjkwombaanji ta mε. ¹⁶ Ndemu cye kurugo wuu à tàange shi cè ke, lire li nyε: Yesu Kirisita à u múnaani kan wuu kurugo. Lire e wuu mú à yaa wuu wuu múnahigii kan wuu cìmpyiibii kurugo. ¹⁷ Nàfuufoo ká u cìmpworonji wà nya kanhare e, maa mpyi u nyε a jεn'a u tēge mε, tá Kile tàange nyε urufol'e? ¹⁸ Mii pyiibii, wuu tàange nyε a sàa yaa ku pyi jwójwumō kanna mε. K'à yaa ku pyi tàange yabilinji, njkemu ku sí raa naa wuu kapyiin'kil'e ke.

¹⁹ Lire cye kurugo, wuu sí li cè na wuu na jaare sēenji jnñ'ji, wuu yákilibii mú sí n-tēen Kile yyahe taan. ²⁰ Ali wuu zòmpyaagii mée ká si na wuu cēge karigii cyil'e, wuu li cè na Kile à fànha tò wuu zòmpyaagii na, u à karigii puni cè. ²¹ Mii ntàannamacinmpyiibii, wuu zòmpyaagii ká mpyi cyi nyε na wuu cēge mε, wuu yákilibii sí n-tēen Kile yyahe taan. ²² Lire ká mpyi, wuu aha yaaga maha yaaga jáare u á ke, u sí kuru kan wuu á, naha na ye wuu na u tonji kurigii jaare, maa u nyii karigii pyi. ²³ Nde u à cya wuu á uru tonji funñke e ke, lire li nyε: wuu dá u Jyanji Yesu Kirisita na, wuu u wuye kyaa táan wuy'á bà u à li cya wuu á mε. ²⁴ Shinñi u nyε na Kile tonji kurigii jaare ke, urufoo ná Kile maha mpyi wwojñε, Kile ná urufoo mú maha mpyi wwojñε. Ndemu cye kurugo wuu maha li cè na wuu ná Kile nyε wwojñε ke, lire li nyε: u à u Munaani le wuu e.

4

Ndemu cye kurugo Kile túnntunñi maha jçè ke

¹ Mii ntàannamacinmpyiibii, mpii puni pi nyε na ma yii á, na pire na nyε Kile túnntunmii ke, yii áha ndá pi puni na mε, yii a pi zòmpii shuu yii a wii, yii i jçè kampyi Kile u à pi tun, naha na ye shinñyahara na fini dijnyenji yyaha kurugo na pire na nyε Kile túnntunmii. ² Ndemu cye kurugo Kile túnntunñi maha jçè ke, lire li nyε: shin maha shin u à tēen li taan na Yesu Kirisita à pa mpyi sùpya ke, urufoo na nyε Kile túnntunñō. ³ Nka shin maha shin u à jwo na uru na nyε Kile túnntunñō, maa Yesu cyé ke, urufoo nyε Kile túnntunñō mε. Kirisita zàmpeññi túnntunñō u nyε urufoo, u kyaa s'à jwo yii á na u sí n-pa, u s'à pa a kwò dijnyenji i.

⁴ Yii pi ke, mii pyiibii, yii na nyε Kile wuu. Yii à fànha ta pire kafinivinibii na, naha na ye Munaani l'à tēen yii e ke, lir'à fànha tò dijnyenji sùpyire wuuni na. ⁵ Pire kafinivinibii pi ke, pire na nyε dijnyenji wuu, lire kurugo pi maha yu mà tàanna ná dijnyenji jwuñkanni i, dijnyen'á si wá na núru pi jwō na. ⁶ Wuu pi ke, wuu na nyε Kile wuu. Shinñi u à Kile cè ke, urufoo maha núru wuu jwō na. Njemu u nyε u nyε Kile pyà mε, urufoo nyε na núru wuu jwō na mε. Lire cye kurugo, wuu maha túnntunmpii sèe wuubii cè a wwu kafinivinibil'e.

Kile à wuu kyaa táan uy'á, wuu wuu shinñεεbii kyaa táan wuy'á mú

⁷ Mii ntàannamacinmpyiibii, wuu wuye kyaa táan wuy'á, naha na ye tàang'à fworō Kile e. Shin maha shiin u à u cìmpyiibii kyaa táan uy'á ke, urufoo na nyε Kile pyà, maa u cè. ⁸ Shinñi u nyε u nyε a u cìmpyiibii kyaa táan uy'á mε, urufoo nyε a Kile cè mε, naha na ye Kile na nyε tàanga. ⁹ Pynjkanii na Kile à li cyé wuu na na wuu kyal'à táan ur'á ke, lire li nyε: u à u Jyanji ninjkinñi tun u à pa dijnyenji i, bà wuu si mpyi si shñji sèe wunji ta

u cye kurugo me. ¹⁰ Kuru tàange ku nye: wuu bà pi à Kile kyaa táan wuy'á mà de! Nka Kile u à wuu kyaa táan uy'á, maa u Jyanji tun u à pa mpyi sárage maa wuu kapegigii tugure lwò maa Kile lùuni tñe.

¹¹ Nye mii ntàannamacinmpyiibii, ná Kile à wuu kyaa táan uy'á lire pyinjanni na, lire e wuu mú à yaa wuu wuye kyaa táan wuy'á. ¹² Sùpya nyii nye a tèg'a nya Kile na me, nka wuu aha wuye kyaa táan wuy'á, wuu sí n-kwôro Kile wwojneege e, u tàange mú sí raa jaa wuu shwòhòl'e sèenji na.

¹³ Ndemu cye kurugo wuu à li cè na wuu à wwò ná Kile e, Kile mú s'à wwò ná wuu e ke, lire li nye: u à u Munaani le wuu e. ¹⁴ Tufooni à Jyafoonji tun u à pa mpyi dijnyeni Shwofooni, wuu à lire nya wuu nyiigii na, maa mpyi lire kani sheenre jwufee. ¹⁵ Shinji u à tèn li taan na Yesu u nye Kile Jyanji ke, Kile à wwò ná urufol'e, urufoo mú à wwò ná Kile e. ¹⁶ Táannjanni na Kile à wuu kyaa táan uy'á ke, wuu à lire cè, maa dá li na. Kile na nye tàanga, shinji u à kwôro tàange e ke, urufol'à wwò ná Kile e, ka Kile sí wwò ná urufol'e.

¹⁷ Wuu kyal'à táan Kile á sèenji na, lire kurugo canjke u sí sùpyire puni sâra si ntàanna ná pi kapyinjil'e ke, wuu yákiliteenre wuu pi sí n-pyi kuru canjke. Naha kurugo ye bà Yesu Kirisita mpyi nge dijnyeni i me, amuni wuu mú nye. ¹⁸ Shinji u à Kile ná u cinmpyiibii kyaa táan uy'á ke, urufoo yákiinj maha ntèn, naha na ye tàange sèe woge maha fyagare kwò. Yii li cè na mu aha sùpyani nya u u fyáge, u kapegigii sí ndemu nò u na ke, lire yyaha na u maha fyáge. Lir'à li cyèe shinji u nye na fyáge ke, tàange nye a ndire wà urufol'e me. ¹⁹ Wuu pi ke, Kile u à fyánha a wuu kyaa táan uy'á, lire kurugo wuu à Kile ná wuu cinmpyiibii kyaa táan wuy'á. ²⁰ Wà ha jwo na Kile kyal'à táan ur'á, mà li ta urufol'à u cinmpworoni kyaa pen uy'á, urufoo na nye kafiniviniwe, naha na ye mu nyii nye ma cinmpworoni ngemu na ke, mu aha uru kyaa pen may'á, Kile u nye mu nyii nye uru na me, di uru kyaa sí n-jà n-táan mu á n-jwo ye? ²¹ Nde Kile nye na jcaa wuu á ke, lire li nye: uru kyal'à táan ngemu á ke, urufoo u u cinmpworoni kyaa táan uy'á mú.

5

Kile à njemu jwo Yesu kyaa na ke, wuu dá yire na

¹ Shin maha shin u à dá li na na Yesu u nye Kile Njcwònróni ke, urufoo na nye Kile pyà. Tufooni Kile kyal'à táan shin maha shin á ke, u pyiibii kyaa maha ntáan urufol'á mú. ² Wuu aha Kile kyaa táan wuy'á, maa u tonji kurigii jaare, lire cye kurugo wuu sí li cè na u pyiibii kyal'à táan wuu á. ³ Yii li cè, mà Kile kyaa táan may'á, lire li nye: na u tonji kurigii jaare. Cyire sí nye kapyimpengii me, ⁴ naha na ye shin maha shin u nye Kile pyà ke, urufoo maha fánha ta dijnyeni na. Yaage urufoo maha ntég'a fánha ta dijnyeni na ke, kuru ku nye wuu dánianji Yesu Kirisita na. ⁵ Jo u sí n-jà fánha ta dijnyeni na ye? Shinji u à dá li na na Kile Jyanji u nye Yesu ke, urufoo wi.

⁶ Yesu Kirisita à pa dijnyeni i, maa batize lwòhe e, maa uye pyi sárage, u sishang'à wu. U nye a batize kanna me, u à batize, lire kántugo maa uye pyi sárage, u sishang'à wu. Kile Munaani na yire yu wuu á, lire li nye sèenji. ⁷ Nye yii li cè na yaayi taanre yi nye na Yesu Kirisita kyaa yu wuu á, yire yi nye: ⁸ Kile Munaani ná lwòhe ná sishange. Yire taanrenji mú s'à bê ninjin na u kyaa na. ⁹ Nde sùpyir'à nya maa li yu ke, wuu maha jeege lire na, mà li ta nde Kile nye na yu ke, lir'à fánha tò sùpyire wuuni na, naha na ye

Kile yabilin'á jwo u Jyanj kyaa na. ¹⁰ Shin maha shin u à dá Kile Jyanj na ke, urufol'á jye Kile ninjwuyi na, maa yi yaha uye funn'i. Ngemu sí u jye u jye a dá Kile ninjwuyi na me, urufol'á Kile pyi kafiniviniwe, naha na ye nde Kile à jwo u Jyanj kyaa na ke, urufol'á Kile a dá lire na me. ¹¹ Lire sí li jye: Kile à shìjì ninjkwombaanjì kan wuu á, uru shìjì na ntaa u Jyanj cyè kurugo. ¹² Shin maha shin u jye ná Jyafoonjì i ke, shìjì sèè wunjì na jye urufol'á. Shinjì u jye u jye ná u e me, shìjì sèè wunjì jye urufol'á me.

Jwumpe nizanmpe

¹³ Yii pi à dá Kile Jyanj na ke, mii à nge leterejì séme si ntun yii á, bà yii si mpyi si li cè na yii à shìjì ninjkwombaanjì ta me. ¹⁴ Wuu aha yaaga maha yaaga jáare Kile á mà tàanna ná u jyii wuuni i ke, wuu à tèn na l'e na u sí wuu jarege lógo. ¹⁵ Ná wuu s'à li cè na u maha wuu jareyi núru, lire e, wuu aha yaaga maha yaaga jáare u á ke, wuu maha li cè na wuu à kuru ta a kwò.

¹⁶ Wà ha cìmpworonjì wà nya u u kapii pyi, ndemu li jye li sè kwùnjì nò u na me, urufol'á Kile jáare u á. Kile sí shìjì sèè wunjì kan u á, kapegii cyi jye cyi jye na kwùnjì nòni sùpyanjì na me, cyire pyifeebii kyaa li. Nka kapiini là na jye wani, lire maha sàa kwùnjì nò sùpyanjì na. Lire kapiini shìjì pyifoonjì kyaa na bà mii à jwo yii Kile jáare me. ¹⁷ Kyaa maha kyaa l'á para tapyige e ke, lire na jye kapii. Nka kapegii puni jye na kwùnjì nòni sùpyanjì na me*.

¹⁸ Wuu à li cè na shin maha shin u jye Kile pyà ke, urufol'á jye na uye yare kapegii mpyinjì yahare e me, naha na ye Kile Jyanj maha urufol'á saɲwɔnnjì sigili, lire kurugo Sitaannjì sè n-jà yafyin pyi urufol'á na me.

¹⁹ Wuu à li cè na wuu na jye Kile wuu, dijyeni sùpyire sannte sí jye Sitaannjì fàhe jwòh'i.

²⁰ Wuu à li cè mú na Kile Jyanj à pa, maa wuu yákilibii múgo, ka wuu u Kilenjì sèè wunjì cè. Wuu jye Kilenjì sèè wunjì wwojje, wuu ná u Jyanj Yesu Kirisita wwojjege cyè kurugo. Uru u jye Kilenjì sèè wunjì, ngemu u maha shìjì ninjkwombaanjì kaan ke.

²¹ Mii pyiibii, yii a yiye kàanmucaa yasunji na.

* 5:17 Yii Marika 3.28-29 wii.

Yuhana 1εΤΕΡΗJi shɔnwuŋi Mpe yii à yaa yii cè mà jwo yii jyè 1εΤΕΡΗJi funŋɔ jwumpe e ke

Yuhana mpyi Yesu tũntunŋɔ. Uru u à nge 1εΤΕΡΗJi sém'a tũugo dánafeebii kuruŋke kà á. Ku mpyi a sàa táan u á. Lire e u à ku yyere: «cĩmpworocwoŋi». U à ku dánafeebii yyere: «cĩmpworocwoŋi pyĩibii».

Yuhana à li cya pi á, pi piye kyaa táan piy'á. U à li cya mú na wà ha mpa pi á ná kàlanji waber'e, ŋgemu u à li cyêe na Yesu jye a pa mpyi sũpya dijyeni i mε, pi àha jεε urufoo na mε.

Jwumpe tasiige

¹ Mii u jye dánafeebii kacwɔnrɔŋi ke, mii u jye na nge 1εΤΕΡΗJi sémeni si ntun cĩmpworocwoŋi* ná u pyĩibil'á, Kile à uru ŋgemu cwɔnrɔ ke. Yii kyal'à táan mii á sèŋi na. Mii kann'á bà yii kyal'à táan mε, ŋka mp̄ii puni pi à sèŋi cè ke, yii kyal'à táan pire pun'á. ² Yii kyal'à táan wuu á, jaha na ye wuu à sèŋi cè, u mú sí n-kwôro ná wuu e, fo tèekwombaa. ³ Tufooni Kile ná u Jyanji Yesu Kirisita sí jwɔ wuu na, si jũnaara ta wuu na, si yyeniŋke kan wuu á, bà wuu si mpyi s'a jaare sèŋi jũŋ'i, si wuye kyaa táan wuy'á mε.

Wuu à yaa wuu a jaare sèŋi jũŋ'i, wuu u wuye kyaa táan wuy'á

⁴ L'à pyi mii á funntanga nimbwɔhɔ, mà li jya na mu pyĩibii pi na jaare sèŋi jũŋ'i, bà Tufooni à li cya wuu á mε. ⁵ Nyε mii cĩmpworocwoŋi, jje mii jye na sémeni si ntun mu á numε ke, to nivɔŋɔ bà mε. Uru tonj'à le wuu á, canŋke wuu à jyè Kile kuni i ke, uru u jye: wuu wuye kyaa táan wuy'á. ⁶ Wuu aha a Kile tonji kurigii jaare, lire li jye tàange. Yire yi jye na yu yii á, mà lwó fo yii canjyige Kile kuni i, yii a lire pyi.

⁷ Mp̄ii pi jye na sũpyire jwɔ fáanji na leni kumpiini i ke, pir'à jyaha dijyeni yyaha kurugo numε. Pi jye na jεεg'a tɛen li taan na Yesu Kirisita à pa dijyeni i ná supyicyeere e mε. Shin maha shin u jye amuni ke, urufoo na jye kafiniviniwe, maa mpyi Kirisita zàmpen. ⁸ Yii a yiye kàanmucaa, bà li si mpyi yii àha ŋkwò wuu báaraŋi kapyiini yaha li pyi laaga baa mε, yii yiye waha bà yii si mpyi si u tɔŋŋi puni ta mε. ⁹ Kàlanji u à yyaha tíi ná Kirisita kani i ke, shin maha shin u jye u jye a uye pwɔ uru na mε, maa laaga tɔŋ uru na ke, urufoo jye ná Kile e mε. Ŋka shinji u à uye pwɔ uru na ke, urufoo jye ná Tufooni ná Jyafooni i. ¹⁰ Wà ha mpa yii á ná kàlanji waber'e, ŋgemu u jye u jye a yyaha tíi ná Kirisita kani i mε, yii àha jεε urufoo yaha u sunmbage lèŋe yii pyenge e† mε. Yii àha urufoo shéere bá mε, ¹¹ jaha na ye ŋgemu ká urufoo shéere ke, u à wwò ná urufol'e kuru báaraŋe na.

Jwumpe nizanmpe

¹² Karii nijyahagii saha na jye mii á mà jwo yii á, mii la nàha si cyi séme mε, jaha na ye mii la jye si ŋkàre wani yii yyére si sà cyi jwo yii á, bà wuu

* **1:1** Naha ŋke cyage e, dánafeebii kuruŋke kà mεge ki. Dánafeebii kuruŋke shiinbii pi jye u pyĩibii.

† **1:10** Pyenge kyaa l'à jwo naha ŋke cyage e ke, dánafeebii tabinnige kyaa li. Lire tɛni i cyeye mpyi sàha ŋkwò a faanra Kile pèente mεε na mε, dánafeebii mpyi maha piye bínnini pyenyi i.

funntange si mpyi si fũnnɔ me. ¹³ Mu cìmpworocwoŋi Kile à cwɔɔnrɔ ke,
uru pyiibil'à mu shéere.

Yuhana letereŋi tanrewuŋi Mpe yii à yaa yii cè mà jwo yii jyè letereŋi funŋo jwumpe e ke

Yuhana mpyi Yesu tūntunŋo. Uru u à nge letereŋi sém'a tun Gayusi á. Tūntunmpii Yuhana mpyi a tun pi sà Jwumpe Nintanmpe jwo Gayusi kànhe e ke, Gayusi mpyi a pire sunmbage lèŋe. Nka nàŋi wà na mpyi dánafeebii shwòhòl'e, na Jwoterefu. Uru mpyi a jɛe Yuhana tūntunmpii sunmbage na mɛ. U mpyi maha Yuhana jùŋke tare. Yuhana à Gayusi kèe maa li cya u á na u àha mpyi Jwoterefu fiige mɛ.

Nge letereŋ'á li cyèe na shin maha shin u jye na báare Kafoonji á ke, wuu à yaa wuu pire cūmu leme jwò.

Jwumpe tasiige

¹ Mii u jye dánafeebii kacwònròŋi ke, mii u jye na nge letereŋi sémeni si ntun mii ntàannamacinmpworòŋi Gayusi á. Sèŋi na, mu kyal'à táan mii á. ² Mii ntàannamacinmpworòŋi, mii na li jáare Kile á, u u ma wuuni jwò, u u ma yaha ticuumpe e, bà mu jye na si yyaha na Kile kuni i mɛ. ³ Mii funŋk'à táan sèl'e, jaha na ye pyiŋkanni na mu à maye pwò sèŋi na, ná pyiŋkanni na mu jye na jaare u jwò'i ke, cìmpyiibii pìl'à pa yire jwo mii á. ⁴ Mà lógo na mii pyiibii wá na jaare sèŋi jwò'i, funntanga nimbwòho jye a tòro kuru na mii á mɛ.

Gayusi kani

⁵ Mii ntàannamacinmpworòŋi, kyaa maha kyaa mu jye na mpyi cìmpyiibil'á fo mà sà nò nàmpwuunbii na ke, mu à li cyèe na mu na jye jwòmɛɛ niŋkinfoo cyire karigii cye kurugo. ⁶ Pyiŋkanni na mu à li cyèe pi na na pi kyal'à táan mu á ke, pi à pa lire jwo naha dánafeebii kurunŋk'á. Mu aha yákili yaha pi na, maa pi tège pi kùsheeni i mà tàanna ná Kile jyii wuuni i, lire sí n-yaa. ⁷ Li cè na Kirisita mege kurugo pi à nde kùluni tóoge lwó, mpìi pi jye pi jye Kile kuni i ná wuu e mɛ, pi jye a pire cyeyaage kà tufiige jáare mɛ. ⁸ Jye wuu à yaa wuu a tire sùpyire shiŋi tère. Wuu aha a lire pyi, lire li sí li cyèe na wuu à cyeyi kan wuy'á maa báare, bà sèŋi jwumpe si mpyi si nò tanyahay'e mɛ.

Jwoterefu ná Demetirusi kani

⁹ Mii à jwòjyeya sém'a tūgo dánafeebii kurunŋk'á wani, nka Jwoterefu à wuu jwumpe cyé, u la jye si uye pyi dánafeebii puni jùŋufoonji. ¹⁰ Lire e mii aha nò wani, kapyimbaagil'e u à cye le, maa wuu jùnyi tare ke, mii sí cyire puni tège yii niŋyigigii na. Lire kanni bà mɛ, u jye na jɛege cìmpyiibii sunmbage na mɛ, mpiimu la si ku jye s'a pi sunmbage lèŋi ke, u maha núru na pire sigili lire na, maa pi kòre na yige dánafeebii kurunŋke e.

¹¹ Mii ntàannamacinmpworòŋi, ma hà raa òrili kapiini kurugo mɛ, ta òrili kacenni kurugo. Shiŋi u jye na kacenni pyi ke, urufoo na jye Kile wu. Nka shiŋi u jye na kapiini pyi ke, urufoo jye a yafyin cè Kile e mɛ.

¹² Demetirusi wi ke, dánafeebii puni na uru metanga yu, sèŋi jwò'i u jye na jaare ke, uru mú à li cyèe na u meg'à táan. Wuu na u metanga yu mú, mu s'à li cè na nje wuu à jwo u kyaa na ke, yire na jye sèe.

Jwumpe nizanmpe

¹³ Karii niyahagii saha na naha mii á si jwwo mu á, ñka mii la nàha si cyi séme me. ¹⁴ Mii na sônñi li saha sì mō me, wuu sí wuye nya, si jwo ná wuye e.

¹⁵ Kile u yyeññke kan ma á.

Mu ceveebil'à mu shéere. Wuu ceveebii puni niñkin niñkinñi shéere wani.

Zhude lεtεrεŋi

Mpe yii à yaa yii cè mà jwo yii jyè lεtεrεŋi funŋo jwumpe e ke

Zhude na mpyi wuu Kafoonji Yesu Kirisita cìmpworo. Cyelentiibii kafinivinibii pìi mpyi na kàlanji wà kaan dānafeebil'á na Kile maha sùpyire kapegigii yàfani pi na, ná lire e dānafeebii sí n-jà raa pi jyyi karigii puni pyi. Lire e Zhude à nge lεtεrεŋi sém'a tun dānafeebil'á, maa li cyèe pi na na pi àha raa pi jwumpe nūru mε, jaha kurugo ye pi jye na fyáge Kile na mε.

Jwumpe tasiige

¹ Mii Zhude u jye Yesu Kirisita báarapyi, maa mpyi Yakuba s̄jɛe ke, Tufoonji Kile à yii mpiimu yyere mà pyi u wuu, maa yii kyaa táan uy'á, maa yii saɲcwɔn̄ji sigili na Yesu Kirisita cannuruge sigili ke, yii á mii à nge lεtεrεŋi tun. ² Kile u jùnaara ta yii na, u u yyeɲɲke ná tãnge kan yii à sèe sèl'e.

Cyelentiibii kafinivinibii kani

³ Mii ntàannamacinmpyibii, mii la mpyi a s̄i si lεtεrε sémε si ntun yii á wuu mú puni zhwoŋi kyaa na. Nka mii à li ta kacennε li jye li li mii u nge lεtεrεŋi tun yii á si màban le yii e, bà yii si mpyi si yiye waha Kile kuni zh̄i leni na, lire ndemu l'à le Kile wuubii taan tɔɔgɔ n̄ɲkin fo tèekwombaa ke.

⁴ Mii à u tun yii á, jaha na ye mp̄ii pi jye pi jye na fyáge Kile na mε, pire pil'á n̄wɔh'a jyè yii shwɔh'l'e, maa wuu Kile kacenni kani labali na yu, si nta raa silege baa karigii pyi. Wuu jùɲufoonji ná wuu Kafoonji n̄ɲkin̄ji u jye Yesu Kirisita ke, pi maha uru cyige. Mà lwó fo tèem̄ni i y'à sémε Kile Jwumpe Semεŋi i na Kile sí pire s̄ara si ntàanna ná pi kapyɲkil'e.

⁵ Kyaa maha kyaa mii sí n-jwo yii á ke, yii à cyire puni cè mà kwò, nka mii sí yii funŋo cwo cyi na na Kafoonji à u shiinbii yige Misira k̄ni i ke, mp̄ii pi mpyi pi e pi jye a dá u na mε, u à pire bò. ⁶ Yii funŋo cwo li na mú, mèlεkεεbii pi mpyi ná pi tayyérege mpyi a pi yyaha j̄i mε, ka pi i ȳiri pi tateεnge e ke, pire nimpwɔɲjahabii pi jye tèrigii puni i ȳɔɔyi na numpini cyage e, na canmbwɔhe sigili, kuru canɲke Kile sí pi s̄ara si ntàanna ná pi kapyɲkil'e. ⁷ Yii funŋo cwo Sɔɔmu ná Gɔm̄ɔri k̄anyi shiinbii ná pi kwùumpe k̄anyi shiinbii na mú. Pire mpyi a piye yaha jacwɔɔre ná silege baa karigii mpyiŋi na pire mèlεkεεbii fiige. Lire e Kile à nafugombaage t̄εg'a pire súgo si mpyi yyecyeenε.

⁸ Jye pire cyelentiibii kafinivinibii kyaa mii à jwo ke, cyire karigii shiŋi pire jye na mpyi mú: pi maha piye n̄wɔre ná jacwɔɔre e, maa nko na cyire karigii kun'à kan pir'á n̄ɔɔyi i, pi maha Kafoonji kafente cyige, p̄ent'á yaa ti taha yaaga maha yaaga na n̄ɲyiŋi na ke, pi maha yire cyere. ⁹ Mà li ta Misheli u jye mèlεkεεbii jùɲufembwɔhɔ ke, mà u ná Sitaanniŋi yaha piye na Musa buwuŋi kyaa na, u jye a Sitaanniŋi jwɔ shwɔ ná cyàhigil'e mε, nka u à jwo kannā: «Kafoonji Kile u ma s̄ara.» ¹⁰ Nka pire kafinivinibii jye a yaage nkemu cè mε, pi maha kuru njini fare, pi na jye mu à jwo sige yaaya. Pi maha karigii pyi piye jùɲo kurugo, pi yabilimp̄ii kapyiini li sí pi shi tò. ¹¹ Pi wuun'à k̄εεge, jaha kurugo ye pi à kumpiini lwó Kan̄ji*

* **1:11** Adama jyanji n̄ɲcyiŋi u mpyi Kan̄ji. Ur'à u cɔɔn̄ji bò (Zhenεzi 4.1-8).

fiige. Wyérenji kurugo pi à sùpyire wurugo Balamu† fiige. Pi à jùḡ kyán Kile na, bà Kore‡ mpyi a jùḡ kyán me, lire kurugo Kile sí pi shi bò.

¹² Pire pi maha karigii nyaha na wùruge yii kanḡwəḡ jyjḡ cyeyi i, silege nyε pi na me. Piye kanni pi maha wíi. Pi na nyε mu à jwo kilewwoo kafεεg'á ndemu fwə a tòro ke, pi na nyε mu à jwo cire ntemu ti nyε ti nyε a sù na yasere pyi tēni là tufiige e me, pi na nyε mu à jwo cige k'á ñr'a kò ná ku ñdīre e ke, lire kurugo k'á waha. ¹³ Pi maha pi silege baa karigii pyi sùpyire nyii na, bà suumpe lwəhe maha ḡkânḡ na yīri maa kakyayi yige na wàa cyínḡ na me. Pi na nyε mu à jwo wərii jcyiimu cyi nyε na jaare na mâre ke. Nde Kile à bégele pi meε na ke, lire li nyε nimpiriḡke, pi sí n-pyi kur'e fo tèkwombaa.

¹⁴ Enəki u mpyi Adama tūluge lyeḡwəge baashənwoge ke, Kile mpyi a uru pyi u à jwo mpīi shinpiibii shiḡ kyaa na, u mpyi a jwo: «Kafoonji sí n-pa ná u mèlekεεbii kampwəhii niḡyahənyahamil'e, ¹⁵ si sùpyire puni sàra si ntàanna ná pi kapyiḡkil'e, mpīi pi nyε pi nyε na fyáge Kile na me, si pire cēεge pi kapegigii mpyiḡi kurugo. Jwunḡama maha jwunḡama pi à jwo u na ke, u sí pi cēεge cyire puni kurugo.»

¹⁶ Jwuḡyahamafee pi nyε pi pi, pi funḡke nyε na jḡḡini me, pi maha jaare na ntàanni ná pi nyii karigil'e, pi maha jwumbwompe yu, maa sùpyire booli pi nāfanḡi kurugo.

Dánafeebil'á yaa pi piye waha Kile kuni i

¹⁷ Nka mii ntàannamacinmpyiibii, yii pi ke, jwumpe Yesu tūntunmpil'á fyánha a jwo yii á ke, yii àha funḡə wwə puru na me. ¹⁸ Pi mpyi a jwo yii á na ñnyenji canzanḡyi i, sùpyire tà sí raa yii fwəhəre, pi sí raa fyáge Kile na me, pi sí raa pi nyii karigii pyi. ¹⁹ Tire sùpyire ti nyε nte, pi maha ma ná ndàhalanḡi i dánafeebii kurunḡe e, pi maha pi karigii pyi mà tàanna ná pi yabilimpīi sənḡḡkanni i. Kile Munaani nyε pi e me.

²⁰ Nka yii pi ke, mii ntàannamacinmpyiibii, yii yiye waha yii raa sì yyaha na Kile kuni i, yii raa Kile jaare u Munaani fānhe cye kurugo. ²¹ Kile à yii kyaa táan uy'á, yii kwôro kuru tàange e. Kafoonji Yesu Kirisita jùjaare funḡke e, u sí shiḡi niḡkwombaanḡi ḡgemu kan yii á ke, yii a uru sigili. ²² Mpīi pi nyε ná funyḡ shuunni i ke, yii a pire jùjaare taa, yii fānha le, yii i pi yákilibii tiḡe. ²³ Yii i pi ñr'a yige nage e bà pi si mpyi si shwə me. Pii na nyε wani, yii a jùjaara taa pire na mú, ḡka yii a yiye kànmucaa pi na, yii laaga tən pi katupwəhəyi puni na, ali pi vāantiniḡyi y'á jwəhə kapegigii cye kurugo ke, yii yire cyé.

Jwumpe nizanmpe

²⁴ Kile sí n-já yii shwə kapegigii mpyiḡi na, si yii tḡire cyaga baa wuubii ná yii funntanga wuubii pyi yii yyere u yyahe taan u sinampe e canḡka. ²⁵ Uru Kile niḡkinḡi u à wuu shwə wuu Kafoonji Yesu Kirisita cye kurugo. Sinampe ná pèente ná fānhe ná jùḡufente nyε u á, mà ta ñnyenji sàha dá me, maa mpyi u á nume ná tèkwombaa. Amiina!

† **1:11** Wyérenji kurugo, Balamu mpyi a Izirayeli shiinbii wurugo pi i kacyanhigii sunni (Namburu 22.4-35). ‡ **1:11** Kore mpyi a jùḡ kyán Kile tūntunḡi Musa na (Namburu 16.1-35).

Kacyeenkii sémenji

Mpe yii à yaa yii cè mà jwo yii jyè sémenji funḡo jwumpe e ke

Azi kùluni pi maha mpyi numε Turiki ke, Yesu tùnntunḡi Yuhana u à nḡe letεrenji séma'a tun lire dánafeebii kuruyi baashuunniḡ'á. Lire tēni i, Ɔrōmu saanbwōhe mpyi na dánafeebii kyérege. Lire funḡke e, pi à Yuhana cù mà le kàsuyi i Patimōsi i, lwōh'à kuru cyage kwùulo. Mà Yuhana yaha wani, Kafoonji Yesu Kirisita à uye cyēe u na maa nḡyini yaayi ná yaayi nimpayi cyēe u na, maa u pyi na nde u à ḡya ke, na u lire séme. Nḡe sémenji i Yuhana à li cyēe na ḡcyère Yesu sí n-pa si u wuubii shwō, si u zāmpεenbii shi bō. Puru jwumpe cye kurugo, u à dánafeebii fḡonḡo, maa māban le pi e, bà pi si mpyi si piye pwo Kile kuni i yefuge tēni i mε.

Kuni nḡcyiini i, pyinḡanni na Yesu à uye cyēe Yuhana na ke, u à lire jwo. Jwumō tateenyε baashuunni yi ḡyε nḡe sémenji funḡke e, yire tateenyi puni nḡkin nḡkinḡi sí n-jà n-tāa tataaya baashuunni shuunni.

Jwumpe tateenyi nimbwoyi baashuunniḡi u ḡyε:

Letεribii baashuunniḡi u à tūgo Azi kùluni dánafeebii kuruyi'á ke (2--3).
Fyèebii baashuunniḡi kani (4.1--8.6).

Mpuruyi baashuunniḡi kani (8.7--11.19).

Kabwōhigii kani (12--15).

Kile lūyirini ḡkunahigii baashuunniḡi kani (16).

Kapyaagii cyi à yyaha tii ná Babilōnni kànhe e ke (17.1--19.10).

Kacyeenkii nizannḡkii mà yyaha tii ná tērigii nizannḡkii ná Zheruzalemu nivōnḡi kani i (19.11--22.5).

Sémenji takwōre e, Yesu à ḡwōmεε lwó, u à jwo «ḡcyère, mii sí n-pa.»

Sémenji tasiige

¹ Yesu Kirisita à karigii nimpaanḡkii ḡcyiimu ḡya ke, cyire cyi ḡyε nḡe sémenji i. Kile u à cyire karigii cyēe u na, u cyēe u báarapyiibii na na ḡcyère cyi sí n-pyi. Yesu à u mèlεkenji tun u pa cyire karigii cyēe u báarapyinḡi Yuhana na. ² Kile à karigii ḡcyiimu kyaa jwo, ka Yesu Kirisita si cyi sēenji cyēe Yuhana na, ka u u cyi puni ḡya ke, Yuhana à cyire puni séme. ³ ḡgemu ká nḡe sémenji kála sùpyir'á, ka mpiimu si u funḡo jwumpe lógo karigii nimpaanḡkii kyaa na, maa pu kurigii ḡáare ke, pīrefee wuun'à ḡwō, naha na yε nḡe sémenji karigii tēpyiin'à byanhara.

⁴ Dánafeebii kuruyi baashuunniḡi* yi ḡyε Azi kùluni i ke, mii Yuhana u à nḡe sémenji séme si ntun yir'á. Kilenḡi u ḡyε, ná u mpyi, ná u sí n-pa ke, uru u ḡwō yii na, u u yyenḡnḡke kan yii á. Múnahigii baashuunniḡi cyi ḡyε u saanre yatεenḡke yyaha yyére ke, cyire mú cyi ḡwō yii na, cyi i yyenḡnḡke kan yii á. ⁵ Yesu Kirisita u à Kile jwumpe jwo ná ḡwōmεεfente e, maa mpyi shincyiinḡi mà ḡè a fworō kwùḡi i ná uru u ḡyε ḡnḡke saanbii ḡḡufoonḡi ke, uru mú u ḡwō yii na, u u yyenḡnḡke kan yii á.

Uru u à wuu kyaa táan uy'á maa wuu ḡḡo wwú wuu kapegigil'e, u sishange ḡḡḡi cye kurugo, ⁶ maa wuu le u Saanre e, maa wuu pyi

* 1:4 Yahutuubil'á, baashuunniḡi maha jwo a wà yaaga na ḡkemu k'à fūnḡo ke. Naha ḡke cyage e, baashuunniḡi'à jwo a wà Azi kùluni dánafeebii kuruyi puni na.

sáragawwuu, bà wuu si mpyi s'a báare u Tunji Kile á me. Pèente ná fàhne na nyε u á tèrigii puni i, fo tèekwombaa. Amiina!

⁷ Yii li cè, u sí n-pa nahanyi i! Sùpyire puni sí u nya, ali mpíi pi à u fúruogo ke, pire mú sí u nya. Nijke supyishinji puni sí mee sú u kurugo. Amuni li sí n-pyi. Amiina.

⁸ Kafoonji Kile à jwo: «Mii u nyε Alifa ná Omega--tasiige ná takwøge. Mii u nyε, mii u mpyi, mii sí n-pa, Sinji Punifoo.»

Yesu Kirisita à uye cyêe Yuhana na

⁹ Mii Yuhana u nyε yii cìmpworonji ke, mii ná yii pi nyε Kile saanre shiinbii, maa wuye shiile yyefuge e Yesu wwojεεge kurugo ke, Kile jwumpe ná Yesu kani nijwun'á pi pyi pi à mii cù a kàre Patimási i†. ¹⁰ Kafoonji pèente canjke, ka Kile Munaani si mii yige na lyempe e, ka mii i mejwuu nimbwoo lógo naye kàntugo mu à jwo mpurugo mee. ¹¹ L'á jwo: «Nde mu nyε na jaa ke, lire sém'a tùugo dánafeebii kurunji baashuunni'á nje kànyi na: Efese ná Simirina ná Perigamu ná Cyatiri ná Saridesi ná Filadelfi ná Lawodisi.»

¹² Ka mii i yyaha kèenje si jwè shinnji u nyε na yu ná mii i ke. Mii à yyaha kèenje ke, ka mii i sèenji fùkinabii baashuunni nya, ¹³ maa yaage kà nya fùkinabii shwòhòl'e mu à jwo sùpya. Vàanntinmbwòhò mpyi u à le, kuru mpyi na u taa fo u nintakuruyi na, sèen vāanmεεge s'á tég'a u máhana u ntùjke e. ¹⁴ U njùjke mpyi a fíniñe weewee, nyiigii sí i jñi mu à jwo na. ¹⁵ U tooyi mpyi na jñi mu à jwo dànyε tóonno pi à le a fwò nage e, u mejwuuni sí nyε mu à jwo lufoomò túnno. ¹⁶ Wòrii baashuunni mpyi u kàniñe cyεge e. Nwòyò shuunni kàshikwònjwòtanga mpyi na fwore u njwøge e. U yyaha mpyi na jñi bà canjke maha mpyi canvwuge na me.

¹⁷ Mii à u nya ke, maa jcwò u fere e, mu à jwo mii à kwù. Ka u u u kàniñe cyεge taha mii na, maa jwo: «Mà hà raa fyáge me, mii u nyε nijcyiini ná nizanji. ¹⁸ Mii nyii wu u nyε. Mii mpyi a kwù, njka numε mii nyε nyii na fo tèekwombaa. Kwùni ná njñke njwòhò shiinbii cyage tirikyaanni na nyε mii cye e. ¹⁹ Nyε karigii cyi nyε na mpyi numε, ná jcyii cyi sí n-pa n-pyi ke, cyire puni mu à nya ke, cyi sémε. ²⁰ Wòrigii baashuunni mu à nya mii kàniñe cyεge e, ná sèenji fùkinabii baashuunni mu à nya ke, cyire karigii njwòhe k'á njwòhò ke, kuru ku nyε njke: wòrigii baashuunni cyi nyε dánafeebii kurunji baashuunni yyaha yyére shiinbii‡. Fùkinabii pi nyε yire kurunji baashuunni.

2

Leterenji u à tùugo Efese kànhe dánafeebii kurunji'á ke

¹ Dánafeebii kurunje ku nyε Efese kànhe e ke, leterε sém'a kan kuru yyaha yyére shinn'á*, maa yi jwo u á na:

“Mii kàniñe cyεge e wòrigii baashuunni nyε, mii i jaare sèenji fùkinabii baashuunni shwòhòl'e ke, mii à jwo: ² mii à yii kapyiinji cè, báaranji yii nyε na mpyi maa yiye shiile shiilinkanni ndemu na ke, mii à yire cè. Mii à li cè na yii nyε na jεεge shinpiibii karigii na me. Mpíi pi à piye pyi Yesu túnntunmii mà ta sèe bà me, yii à pire kàanmucya mà li ta na pi na fini. ³ Yii à yiye waha, maa kyaage kwù yiye e mii mege kurugo, sàage nyε a jyè yii e me. ⁴ Cyire mú i, mii à tìgire cyán yii na, jaha na yε

† 1:9 Kiribilere li nyε li li suumpe lwohe ninjke e. ‡ 1:20 Pii maha jwo: «dánafeebii kurunji

baashuunni mèlekεebii». * 2:1 Pii maha jwo: «mèlekεen'á».

yii mpyi a mii kyaa táan yiy'á pyiŋkanni ndemu na ke, là a fworo lire e. ⁵ Cyage yii à kùuŋ'a cwo ke, yii funŋo cwo kuru na, yii i yiye cêεεε, yii i nùru yii toroŋkanni niŋjyeeen'á. Ná yii jye a lire pyi me, mii sí n-pa yii mee na, si yii fùkinanji lwó u tayahage e. ⁶ Nka kyaa niŋkin na jye yii e, ndemu l'à táan mii á ke. Nikolayiti shiinbii† kapyiinŋkil'á pɛn yii á, mii fiige. ⁷ Nye Kile Munaani na njemu yu dánafeebii kurunŋ'á ke, ngemu la ku jye si yire yyaha cè ke, urufoo u niŋgyigigii pɛɛɛ, u raa nùru. Ngemu ká mpyi javoo ke, shìŋi cige ku jye Kile Arijinanji i ke, mii sí kuru yasεere tà kan urufoo u lyí.”

Letɛɛŋi u à tùugo Simirina kànhe dánafeebii kurunŋ'á ke

⁸ Dánafeebii kurunŋe ku jye Simirina kànhe e ke, letɛɛ sém'a kan kuru yyaha yyéere shinŋ'á†, maa yi jwo u á na:

“Mii u jye niŋcyiini ná nizannji ke, mii u mpyi a kwû maa jɛ ke, mii à jwo: ⁹ mii à yii yyefuge ná yii fɔŋke cè, nka Kile kàmpañke na, yii na jye yaarafee. Mpii pi maha nko na pire pi jye Kile shiinbii§, mà ta sèe bà me, pire na yii meyi kèεεε pyiŋkanni ndemu na ke, mii à lire cè. Sitaanniŋi wwojɛɛ pi jye pi pi. ¹⁰ Yyefuge ku sí raa yii taa ke, yii àha vyá kuru yyaha na me. Yii lógo, Sitaanniŋi sí yii pii le kàsuni i, bà pi si mpyi si yii zò shwò ŋgí me. Yii sí canmpyaa ke yyefugo pyi, nka yii kwôro Kile kuni i, pi méε ká mpyi na sí yii bò. Lire ká mpyi, mii sí shìŋi niŋkwombaanji kan yii pyi yii kajanjwooni.

¹¹ Nye Kile Munaani na njemu yu dánafeebii kurunŋ'á ke, ngemu la ku jye si yire yyaha cè ke, urufoo u niŋgyigigii pɛɛɛ, u raa nùru. Ngemu ká mpyi javoo ke, kwùŋi shanwunji sì nò urufoo na me.”

Letɛɛŋi u à tùugo Perigamu kànhe dánafeebii kurunŋ'á ke

¹² Dánafeebii kurunŋe ku jye Perigamu* kànhe e ke, letɛɛ sém'a kan kuru yyaha yyéere shinŋ'á†, maa yi jwo u á na:

“Nwòyo shuunni kàshikwòŋwòtange jye mii ngemu á ke, mii à jwo: ¹³ mii à yii tateεnge cè. Mii à cè na Sitaanniŋi fànhe tateεnge ki. Antipasi u à pyi jwòmεε niŋkinfoo maa mii kyaa jwo ke, pi à uru bò wani yii yyéere Sitaanniŋi tateεnge e. Lire ná li wuuni mú i, yii à yiye pwò mii na, yii jye a jɛn'a kàntugo wà mii na me. ¹⁴ Cyire mú i, mii à tigire cyán yii na, naha na ye pii na jye yii shwòhòl'e, pir'à taha Balamu† kàlanji fye e. Balamu u mpyi a saanŋi Balaki sòn, ka lire si mpyi kapuŋò mà Izirayeli shiinbii yaha yasunŋyi kyaare nkyanji ná jacwòare karigii mpyiŋi na. ¹⁵ Amuni li mú jye, sùpyire tà na jye yii shwòhòl'e, tir'à taha Nikolayiti shiinbii§ kàlanji fye e. ¹⁶ Nye yii yii toroŋkanni kèεεε, lire baare e kàshikwòŋwòoni li jye na fwoore mii jwòge e ke, jcyèɛ mii sí n-shà yii yyéere si sà tire tùn ná l'e.

† **2:6** Nikolayiti shiinbii na mpyi toŋkuro. Lire toŋkuni shiinbii mpyi maha sùpyire leni kumpiini i ná pi kàlanji ná pi kapyiinŋkil'e. † **2:8** Pii maha jwo: «mèlɛkɛŋ'á». § **2:9** Pii maha jwo: «Yahutuubii». Yahutuubii pii mpyi maha sònŋi na pire pi jye Kile shiinbii, ali pi méε ká mpyi pi jye na kacɛnŋii pyi me. * **2:12** Kacinzunni mpyi a fànha ta kuru kànhe e. Kuru mú k'à pyi kànha niŋcyiige ŋkemu i pi à Jromu saanbwòhe pèe mu à jwo Kile ke. † **2:12** Pii maha jwo: «mèlɛkɛŋ'á».

† **2:14** Yɛɛyi Balamu à kan saanŋi Balaki á ke, yir'à pyi kapuŋò mà Izirayeli shiinbii le kumpiini i (Nòmburu 31.16). Naha nke cyage e, cyelentiibii kafiniviniibii pi jye na sùpyire leni kumpiini i ná pi kàlanji i ke, Yuhana à pire tàanna ná Balamu i. § **2:15** Nikolayiti shiinbii na mpyi toŋkuro. Lire toŋkuni shiinbii mpyi maha sùpyire leni kumpiini i ná pi kàlanji ná pi kapyiinŋkil'e.

17 Kile Munaani na njemu yu dánafeebii kurunɔy'á ke, ngemu la ku nyɛ si yire yyaha cɛ ke, urufoo u niŋgyigigii pɛɛɛ, u raa núru. Ngemu ká mpyi javoo ke, njyɛni mɛge ku nyɛ mani ná u à ɲwɔhɔ ke, mii sí uru kan urufol'á. Mii sí kafafyinge kan urufol'á mú. Mɛge nivɔnɲ'á sɛmɛ kuru kafaage ɲun'i, sùpya nyɛ a ku cɛ mɛ, fo ku tafoonɲi.”

Leterɛni u à tùugo Cyatiri kànhe dánafeebii kurunɔk'á ke

18 Dánafeebii kurunɔke ku nyɛ Cyatiri kànhe e ke, leterɛ sém'a kan kuru yyaha yyére shinɲ'á*, maa yi jwo u á na:

“Mii Kile Jyanɲi nyiigii cyi nyɛ na ɲi na fiige, mii tooyi sí i ɲi dànyɛ tɔɔnnɔ fiige ke, mii à jwo: 19 ‘Mii à yii kapyiɲkii ná yii tàange ná yii dáníyanɲi ná yii sùpyire ntɛgenɲi ná yii yiye zhiilinɲi cɛ. Yii báaraɲi mú s'á ɲyaha numɛ mà tòro niɲcyiɲi na. 20 Cyire mú i, mii à tìgire cyán yii na, ɲaha na yɛ ceenɲi u nyɛ Zhezabeli† ke, ur'á finɛ na uru na nyɛ Kile túnntunɲɔ, ɲka yii à u yaha u u mii báaraɲyibii leni kumpiini i ná u kàlanɲi i, bà pi si mpyi s'a jacwɔɔre pyi, s'a yasunɲyi kyaare kyáa mɛ. 21 Mii à tère kan u á u u toronɲkanni kɛɛnɲɛ, ɲka u la nyɛ sɪ láha u jacwɔɔre karigii na mɛ. 22 Lire kurugo mii sí yampe pà yaha u na fo si u sinniɲɛ. Mpii pi nyɛ na jacwɔɔre pyi ná u e ke, mii sí yyefugo nimbwɔhɔ wà pire na mú, fo pi aha pi toronɲkanni kɛɛnɲɛ. 23 Mii sí u fyɛɲwɔhɔshiinbii pyi pi a ɲkwúu. Lire e, dánafeebii kurunɲyi puni sí n-cɛ na shinɲi u à sùpyire sɔnɲɔre ná ti funɲɔ karigii cɛ ke, mii wɪ. Mii sí yii shin maha shin sára si ntàanna ná u kapyiɲkil'e.

24 Nyɛ yii sanmpii pi nyɛ Cyatiri i, ná yii nyɛ a ɲɛ uru ceenɲi kàlanɲi na mɛ, yii pi à pyi yii nyɛ a ɲɛn'a Sitaanniɲi kanwɔhigii yyaha cya si ɲcɛ mɛ, mii sí kyaa niɲkin kanna cya yii á, lire li nyɛ: 25 kàlanɲi yii à ta ke, yii kwôro uru na fo mà sà nɔ mii tèɛpani na. 26 Ngemu ká mpyi javoo maa mii nyii karigii pyi mà nɔ fo tɛgeni na ke, mii sí supyishɲi puni ɲùɲufente kan urufol'á. 27 U sí raa pi kɛɛnɲi ná tɔɔnnɔ kàbil'e, si pi jya jya pwooro cwoɔ fiige. 28 Mii sí tire ɲùɲufente kan urufol'á, bà mii Tunɲi Kile à ti kan mii á mɛ. Mii sí ɲyɛmugo woni kan urufol'á mú.’

29 Kile Munaani na njemu yu dánafeebii kurunɔy'á ke, ngemu la ku nyɛ si yire yyaha cɛ ke, urufoo u niŋgyigigii pɛɛɛ, u raa núru.”

3

Leterɛni u à tùugo Saridesi kànhe dánafeebii kurunɔk'á ke

1 Dánafeebii kurunɔke ku nyɛ Saridesi kànhe e ke, leterɛ sém'a kan kuru yyaha yyére shinɲ'á* maa yi jwo u á na:

“Kile múnahigii baashuunniɲi ná wɔrigii baashuunniɲi nyɛ mii ngemu á ke, mii à jwo mii à yii kapyiɲkii cɛ. Sùpyire na sɔnɲi na yii à shɲi sèe wunɲi ta, mà li ta yii à kwú u kàmpanɲke na. 2 Nyɛ yii yíri ɲɔɔmpe na, yii fànha le yiye e, ɲaha na yɛ yii fàn'h'à kwò a kwò. Yii li cɛ na yii nyɛ na yii karigii pyi na nɔni cyi tɛgeni na mii u Kilenɲi nyii na mɛ. 3 Kàlanɲi yii à lógo maa ɲɛ u na ke, yii funɲɔ cwo uru na, yii i u cú yii tàanna ná u lógonɲkanni i, yii i yii toronɲkanni kɛɛnɲɛ. Ná yii nyɛ a nyiigii múgo mɛ, mii sí n-pâa yii e nàɲkaawa fiige, yii sɪ mii tèɛpani cɛ mɛ. 4 Lire ná li wuuni mú i, sùpyire tà

* 2:18 Pii maha jwo: «mèlɛkɛɲ'á». † 2:20 Uru ceenɲi Zhezabeli kurugo, Akabu mpyi a Kile kuni yaha (1 Saanbii 16.29-31; 1 Saanbii 18.4,19; 2 Saanbii 9.22). Lire kurugo, naha ɲke cyage e, ceenɲi u à dánafeebii le kumpiini i ná u kàlanɲi i ke, Yuhana à uru ceenɲi mɛge le Zhezabeli. * 3:1 Pii maha jwo: «mèlɛkɛɲ'á».

na nyε wani Saridesi kàñhe e, tire nyε a ti vāanɲyi ɲwóhɔ me. Tire ti sí n-pa vāanvɲinɲyi le, s'a náare ná mii i, ɲaha na ye ti ná lir'a yaa.

⁵ Nɲemu ká mpyi javoo ke, urufoo mú sí vāanvyinge kà le amuni. Mii sí n-sii urufoo mege bò shìɲi nɲɲkwombaanɲi tafeebii meyi tasemege e me. Mii sí yi jwo mii Tuɲi Kile ná u mèlekεebii ɲyii na, na urufoo na nyε mii wu. ⁶ Kile Munaani na ɲjemu yu dānafeebii kurunɲ'á ke, ɲgemu la ku nyε si yire cè ke, urufoo u ɲingyigii pεre, u raa núru."

Letεreɲi u à tùugo Filadelifi kàñhe dānafeebii kurunɲ'á ke

⁷ Dānafeebii kurunɲe ku nyε Filadelifi kàñhe e ke, letεre sém'a kan kuru yyaha yyére shinɲ'á†, maa yi jwo u á na:

"Mii u nyε ɲɲcɲɲi, sɛɲɲifoo, saanɲi Dawuda tirikyaanni foo. Mii aha ɲwɔge ɲkemu múgo ke, wà si n-jà kuru tò me, mii aha ɲkemu tò ke, wà si n-jà kuru múgo me. ⁸ Mii à yii kapyiɲkii cè. Mii à li cè na yii fành'à cyère, lire ná li wuuni mú i, yii à kwôro na mii jwumpe kuni ɲaare, yii nyε a cyé mii na me. Lire kurugo, mii à ɲwɔge múgo yii á, sùpyanɲi wà tufiige si n-jà ku tò me. ⁹ Sitaannɲi wwoɲεebii pi à piye pyi Kile shiin‡ mà ta sèe bà me, mii sí fànha cyán pire na, pi a ma pi a ɲɲkure sínni yii á, s'a yii père. Lire e pi sí n-cè na yii kyal'à táan mii á. ¹⁰ Yii à kwôro na mii jwumpe kurigii ɲaare, maa yiye shiile. Lire kurugo, yyefuge ku sí n-pa diɲyɲɲi sùpyire puni ta si pi zò shwɔ ɲgí ke, kuru tɛni ká nɔ, mii mú sí n-kwôro ná yii e. ¹¹ Ncyère mii sí n-pa. Kàlanɲi yii à ta ke, yii uru cú ná sèl'e, wà kà ɲkwò kajanɲwooni shwɔ yii na me. ¹² Nɲemu ká mpyi javoo ke, mii sí uru pyi cinɲkunɲɔ mii Kilenɲi náarebage e, u saha si n-fworo wani me. Mii sí na Kilenɲi mege ná Kile kàñhe mege sémε urufoo na. Kuru ku nyε Zheruzalemu kàñhe ɲivɔɲɲke, ɲkemu ku sí n-yíri ɲɲɲɲi i Kile yyére si ntíge ke. Mii sí na yabilɲi mege ɲivɔɲɲke sémε urufoo na mú.

¹³ Kile Munaani na ɲjemu yu dānafeebii kurunɲ'á ke, ɲgemu la ku nyε si yire yyaha cè ke, urufoo u ɲingyigii pεre u raa núru."

Letεreɲi u à tùugo Lawodisi kàñhe dānafeebii kurunɲ'á ke

¹⁴ Dānafeebii kurunɲe ku nyε Lawodisi kàñhe e ke, letεre sém'a kan kuru yyaha yyére shinɲ'á§, maa yi jwo u á na:

"Mii u nyε Amiina*, ɲgemu u nyε na Kile jwumpe yu ná ɲwɔmεefente ná sɛɲɲi i ke. Mii cye kurugo Kile à yaayi puni dá. ¹⁵ Mii à yii kapyiɲkii cè. Yii nyε a ɲíɲe me, yii mú nyε a wyère me. Yii n'a mpyi a ɲíɲe, lire nyε me mà wyère, lire bá mpyi na sí n-pwóro. ¹⁶ Nka yii na nyε mu à jwo lùwɔɔgo. Yii nyε a wyère me, yii mú nyε a ɲíɲe me, lire kurugo mii sí yii tùgo na ɲwɔge e. ¹⁷ Yii na yiye sɔɲɲi yaarafee, na yaayi puni na nyε yii á, na yafyin kyaa saha nyε yii na me, ɲka yii nyε a cè na yii na nyε kanhamafee ná ɲùɲaarafee me. Yii cyɛɲgaya wuu ná yii cipyire wuu pi nyε, maa mpyi fyinmii. ¹⁸ Lire kurugo, mii na yii yeɲge: yii a ma, mii sí sɛɲɲi sèe wunɲi pεre yii á, bà yii si mpyi si mpyi yaarafee me. Yii a ma, mii sí vāanvɲinɲyi pεre yii á, yii tèg'a yii cipyire tò, bà silege si mpyi si láha yii na me. Yii a ma, mii sí ɲyiigii wyεere pεre yii á, yii pyi yii ɲyiigii na, bà yii si mpyi s'a ɲaa me. ¹⁹ Mpíi kyaa l'à táan mii á ke, pire wà ká wurugo, mii maha u yeɲe, maa u le kuni i. Nyε yii yiye waha, yii i yii toronɲkanni kēɲɲe. ²⁰ Mii

† 3:7 Pii maha jwo: «mèlekɛɲ'á». ‡ 3:9 Pii maha jwo: «Yahutuubii». Yii 2.9 wii. § 3:14 Pii maha jwo: «mèlekɛɲ'á». * 3:14 Nde jwumbilini ɲwɔhe ku nyε naha ɲke cyage e: «Sèe wi.» Kirisita mege ká mpyi Amiina, lir'á yaa li wuu pyi wuu tēen ná l'e na ɲwɔmyahigii Kile à lwɔ u cye kurugo ke, cyire puni sí n-funɲɔ.

nijjyerenji na nyε jwɔge na, maa ku kúuli. Ngemu ká mii mejwuuni lógo, maa jwɔge múgo ke, mii sí n-jyè urufoo yyére si lyí ná u e, urufoo mú sí n-lyí ná mii i.

²¹ Ngemu ká mpyi javoo ke, mii sí urufoo pyi u tɛn ná mii i na saanre yateɛnɛke e, bà mii à pyi javoo maa ntɛn ná na Tunji i u saanre yateɛnɛke e mɛ.

²² Kile Munaani na njemu yu dánafeebii kuruny'á ke, ngemu la ku nyε si yire yyaha cè ke, urufoo u ninjyigigii pɛɛ, u raa núru.»

4

Kile pèente nìnyinjì i

¹ Lire kàntugo nde à pyi mii á kacyele mà jwɔgo nya k'à múgo nìnyinjì i. Mejwuuni mii mpyi a fyánha a lógo mpurugo mɛɛ fiige ke, lir'à jwo: «Dùgo naha, karigii cyi à yaa cyi pyi nde kàntugo ke, mii sí cyire cyèe mu na.» ² Lire tèenuuni i, ka Kile Munaani si mii yige na lyempe e, ka mii i saanra yateɛnɛke nya nìnyinjì i, wà s'à tɛn k'e. ³ Urufoo mpyi na jì zasipe ná sariduwanɛ kakyanhala kafaare lonɔara woore fiige. Zànhajwɔge mpyi a kuru tatɛnge kwùulo, ku mpyi na jì mu à jwo kafaani pi maha mpyi emɛrodiɛni ke. ⁴ Saanra yateɛnyɛ beɛjaaga ná sicyɛere mpyi a saanre yateɛnɛke nìjcyiige kwùulo. Kacwɔnrii beɛjaaga ná sicyɛere mpyi a tɛn y'e, pi mpyi a vaaɔnyinre le, maa sɛnɛni jùntɔnyì tò pi jùnyì na. ⁵ Kileɛnini ná tùmpe ná kiletinni mpyi na fwore kuru saanre yateɛnɛke e. Fùkinahii baashuunni mpyi na jì ku yyaha yyére, pire pi nyε Kile múnahigii baashuunni. ⁶ Yateɛnɛke yyaha yyére, tafabwɔhɔ mpyi wani mu à jwo lwɔhɔ cyaga. Kuru cyage mpyi na jì dùba ná zànhafunɛɛnɛke fiige. Nyii yaaya sicyɛere mpyi saanre yateɛnɛke nìjke e maa ku kwùulo, yire yyaha yyérenji ná yi kàntugo yyérenji puni mpyi nyipyaa. ⁷ Nyii yaage nìjcyiige mpyi mu à jwo cànrage, shɔnwoge mpyi mu à jwo nupeyaaga, tanrawoge yyahe sí nyε mu à jwo sùpya wogo, sicyɛrewoge sí nyε mu à jwo nyε u nyε na mpéeli. ⁸ Fukanya baani mpyi yire nyii yaayi sicyɛerenji puni ninjin nìnkinnji na. Yi cyeere puni mpyi nyipyaa. Pilaga bàra canna na, yi maha njko:

«Nijcɛnɛni, nìjɛnɛni, nìjɛnɛni, Kafoonji Kile, Sini Punifoo, ngemu u mpyi, ná u nyε, ná u sí n-pa ke.»

⁹ Nge u à tɛn saanre yateɛnɛke e, ná u nyε nyii na fo tèekwombaa ke, nje nyii yaayi ká a uru père, maa u báami, maa fwù kaan u á tère o tère e ke, ¹⁰ kacwɔnribii beɛjaaga ná sicyɛerenji maha nìnkure sín saanre yateɛnɛkefoo yyaha yyére, uru nyii wunji u nyε tɛrigii puni i, maa u pèe, maa pi kajanjwooni jùntɔnyì kwɔng'a tìrige u taan, maa jwo:

¹¹ «Wuu Kafoonji Kile, mu à yaa ná pèente ná nkèenji ná sífente e, jaha na ye mu u à yaayi puni dá, mu à yi dá mà tàanna ná ma nyii wuuni i.»

5

Mpabilini ná sémeɛwɛnke kani

¹ Nyε nge u mpyi a tɛn saanre yateɛnɛke e ke, ka mii i sémeɛwɛnɛ nimbwɔhɔ nya k'à myígile uru kàniɛ cyεge e. Sémere mpyi ku kàmpañyì shuunni na, maa ku jwɔ tò ná fyèe baashuunni i. ² Ka mii i Kile mèlɛke fanhajyahaga wu nya u u yu fánha na: «Jofoo u à yaa ná fyèebii ndàhanji i si sémeɛnɛ jwɔ múgo yε?»

³ Nka wà nyε a ta nìnyini ná jìṅke ná jìṅke jwòh'i, ṅgemu u sí n-jà sémeṅi jwò múgo si u funṅke wíi mε. ⁴ Ka mii i mεε sú sèl'e, naha na yε sùpya nyε a ta ṅgemu u à yaa ná sémeṅi mùgoṅi i, si u funṅke wíi mε. ⁵ Ka kacwònròṅi wà ninṅin si mii pyi: «Ma hà raa mεε súu mε. Zhuda tùluge shinṅi u nyε mu à jwo cànraga, maa mpyi saanṅi Dawuda nampyige ke, yi li cè na kur'à pyi javoo. Lire e, ku sí n-jà fyèebii baashuunṅi láha, si sémeṅi jwò múgo.»

⁶ Nyε ka mii i Mpabili nya l'à yyére saanre yatεεṅke yyaha yyére, nyii yaayi sicyεεreṅi ná kacwònrìbii shwòhòl'e. Li mpyi mu à jwo l'à bò mà pyi sárage. Nèṅii baashuunni mpyi l'à, ná nyii baashuunni, cyire cyi nyε Kile múnahìgii baashuunṅi cyi à tùgo dīnyēṅi cyeyi puni i ke. ⁷ Ka Mpabilini si file maa sémeṅi shwò saanre yatεεṅke tēenfoonṅi kàniṅe cyεge e. ⁸ Lir'à pyi ke, ka nyii yaayi sicyεεreṅi ná kacwònrìbii beṅjaaga ná sicyεεreṅi si piye tìrìg'a cyán Mpabilini á. Pi shin maha shin mpyi ná ṅkònn'i, mà bàra sēen ṅkunahii, cyire puni mpyi a jì wusuna nùguntanga wu na. Nareyi Kile wuubii maha mpyi ke, yire yi mpyi uru wusunāṅi. ⁹ Pi mpyi na mεε nìvòṅṅò cēe nā:

«Mu u à yaa ná ṅke sémeṅeṅke zhwoṅi i,
si ku fyèebii láha,

naha na yε mu à bò mà pyi sárage,
maa sùpyire tà jùṅṅò wwù ná ma sishange e mà pyi Kile wuu,
tùluyi puni ná shēenre puni ná supyishinṅi puni ná kīrigii puni i.

¹⁰ Mu à pi pyi saanlii ná sárage wuu, bà pi si mpyi s'a báare Kile á,
si mpyi jùṅufente e jìṅke na mε.»

¹¹ Lire kàntugo ka mii i Kile mèlεkεε miliyoo nìnyahanyahamii mεε lógo. Pi mpyi a saanre yatεεṅke ná nyii yaayi ná kacwònrìbii kwùulo. ¹² Pi mpyi na ṅko fànha na:

«Mpabilini l'à bò mà pyi sárage ke,
lire l'à yaa ná sífente ná yaarafente ná yákilifente ná fànhe
ná pèente ná sīnampe ná ṅkèeṅi i.»

¹³ Yaaga maha yaaga k'à dá nìnyini ná jìṅke ná jìṅke jwòh'i ná lwòhe e ná yaaga maha yaaga ku nyε ke, ka mii i yire puni nya yi i mεε cēe na:
«ṅkèeṅi ná pèente ná sīnampe ná fànhafente ti pyi saanre yatεεṅke
tēenfoonṅi ná Mpabilini woro, fo tèekwombaa!»

¹⁴ Nyii yaayi sicyεεreṅi mpyi na ṅko: «Amiina». Ka kacwònrìbii si piye tìrìg'a cyán, maa saanre yatεεṅke tēenfoonṅi ná Mpabilini pēe.

6

Mpabilini à fyèe baani láha yyecyiige na

¹ Nyε sémeṅeṅke fyèebii baashuunṅi i, ka mii i Mpabilini nya l'à nìncyiṅi láha. Nyii yaayi sicyεεreṅi i, ka mii i kuru kà ninṅin nya k'à jwo fànha na mu à jwo kilenṅi u à tìn, na: «Pa naha!» ² Ka mii i wíl'a shònfyinge nya, sintaaga mpyi ku fèvoonṅi cye e. Kajaṅjwoo nintonṅò mpyi a kan u á, ka u kajaṅṅuṅi si ṅkàre si sà mpyi kajaṅṅa sahanṅi.

³ Mpabilini à fyèṅi shònwuṅi láha sémeṅeṅke na ke, ka nyii yaage shònwoge si jwo: «Pa naha!» ⁴ Nyε ka shònge kabere si fworo. Kuru mpyi a jàaṅa. Fànhe mpyi a kan ku fèvoonṅi á u yyēṅiṅke kwò jìṅke na, bà sùpyire si mpyi s'a tiye bùu mε. Kàshikwòṅṅwòtòṅṅò mpyi a kan u á.

⁵ Tēni i Mpabilini à fyèṅi tanrewuṅi láha ke, ka nyii yaage tanrawoge si jwo: «Pa naha!» Ka mii i shòṅṅò nìṅwòṅṅò nya k'à fworo. Nge u mpyi ku jūṅ'i ke, paanni mpyi uru cye e. ⁶ Ka tūnmò si fworo sùpya meṅjwuu

fiige nyii yaayi sicyεεrenji shwəhəl'e na: «Mòdɔŋi paanni jnyεge niŋkinŋi na jnyε shin niŋkin canmpuŋə báara sàra. Kàlage paanni jnyεyi taanrenji mú na jnyε amuni. Nka ma hà sinmpe ná ερεzen sinmpe kεεge me.»

⁷ Nyε Mpabilini à fyèŋi sicyεrewuŋi láha ke, ka mii i nyii yaage sicyεrowoge nya k'à jwo: «Pa naha!» ⁸ Nyε ka mii i shəngə nishwushwugo nya. Nge u mpyi ku jnyε'i ke, uru mege ku jnyε Kwùŋi. Niŋke jwəhə shiinbii cyage mpyi a taha u fye e. Mu aha diŋyεni sùpyire taa tataaya sicyεεre, fànhe mpyi a kan pi á, pi taaga niŋkin bò ná kàshikwəŋwəŋni ná katege ná yampimpe ná niŋke sige yapiyi i.

⁹ Nyε Mpabilini à fyèŋi kanjuro wuŋi láha ke, mpii pi mpyi a bò Kile jwumpe ná pu njwuŋi kurugo ke, ka mii i pire múnahigii nya sárayi tawwuge jwəh'i. ¹⁰ Pi mpyi na ŋko fànha na: «Wuu Kafoonji niŋcɛŋŋi ná sèe wuŋi, jaha tère mu jnyε na sigili si diŋyε sùpyire yíbe wuu mbòŋi kyaa na, si li fwooni tò pi na ye?» ¹¹ Ka vāantninmbwəhə nivyinge si ŋkan pi shin maha shin á, maa pi pyi pi funjyɪ níŋe sahanjki tère nimbilere e fo pi báarapyiŋεebii ná cinmpyiibii pi sí n-bò pi fiige ke, pire dáŋi ká fúŋŋə.

¹² Nyε Mpabilini à fyèŋi baani wuŋi láha ke, ka mii i niŋke nya k'à cyéenne sél'e. Ka canŋanyiiŋi si wwə diri, ka yinke si jána mu à jwo sishan. ¹³ Ka wərigii si yíri niŋyini i mà pa jcwə jcwə niŋke na mu à jwo kafebwəhə k'à fizhiye cige nimpimbaaga jàhara a wwù. ¹⁴ Ka niŋyini si myígil'a lwó wani, bà wà maha sémeŋeŋe myígile me. Nanjyɪ ná kiripyεere ti jnyε suumpe lwəhe niŋke e ke, ka yire puni si jćúnŋə jćúnŋ'a lwó yi tateeny'e. ¹⁵ Ka niŋke saanbii ná fànhafeebii ná kàshikwəŋbii jùŋufeebii ná nàfuufeebii ná sifeebii ná diŋyε sùpyire sannte puni, bilibii bàra mpii pi jnyε pi jnyε billi me, ka pire puni si ŋwəhə nanjyiyi ná kafawiyi'e. ¹⁶ Pi mpyi na ŋko nanjyɪ ná kafaay'á: «Yii cwo wuu jnyε'i, yii wuu ŋwəhə saanre yatεenŋke tɛnfoonji yyaha na, ná Mpabilini lùyirini yyaha na. ¹⁷ Jaha na ye pi lùyirini canmbwəhe k'à nə niŋjaa, joofo u si n-jà n-shwə ye?»

7

Fyè à bwəŋ Kile báarapyiibii na

¹ Lire kántugo ka mii i Kile mèlekeε sicyεere nya pi à yyére diŋyεni jùŋyɪ sicyεεrenji na. Pi mpyi a kafεεge kwəŋ diŋyεni jùŋyɪ sicyεεrenji na, bà li si mpyi kafεεge kà nuru vwə niŋke ná suumpe lwəhe ná cige kà tufiige na me. ² Ka mii i Kile mèlekeŋi wabere nya u à yíri canjafyinmpe e. Kileni nyii wuŋi fyèŋi mpyi u cye e. Kile mèlekeεbii sicyεεrenj'á fàn'h'à kan pi niŋke ná suumpe lwəhe yaayi kεεge ke, u mpyi na yu fànha na pir'á na: ³ «Yii àha yaaga pyi niŋke ná suumpe lwəhe ná cire na me, fo wuu aha fyè bwəŋ wuu Kileni báarapyiibii byahigii na.»

⁴ Sùpyire na fyèŋi mpyi a bwəŋ ke, ka pire pèrege si jwo mii á. Pi mpyi shiin kampwəhii ŋkuu ná beeshuunni ná sicyεere (144.000) mà fworo Izirayeli tùluyi puni i.

⁵ Zhuda shiinbil'e fyèŋi mpyi a bwəŋ shiin kampwəhii ke ná shuunni (12.000) na,

Urubɛn shiinbil'e, maa u bwəŋ shiin kampwəhii ke ná shuunni na,

Gadi shiinbil'e, maa u bwəŋ shiin kampwəhii ke ná shuunni na,

⁶ Asheri shiinbil'e, maa u bwəŋ shiin kampwəhii ke ná shuunni na,

Nɛfitali shiinbil'e, maa u bwəŋ shiin kampwəhii ke ná shuunni na,

Manase shiinbil'e, maa u bwəŋ shiin kampwəhii ke ná shuunni na,

⁷ Simiyon shiinbil'e, maa u bwəŋ shiin kampwəhii ke ná shuunni na,

Levi shiinbil'e, maa u bwòn shiin kampwòhii ke ná shuunni na,
 Isakari shiinbil'e, maa u bwòn shiin kampwòhii ke ná shuunni na,
 8 Zabolòn shiinbil'e, maa u bwòn shiin kampwòhii ke ná shuunni na,
 Yusufu shiinbil'e, maa u bwòn shiin kampwòhii ke ná shuunni na,
 Benzhama shiinbil'e, maa u bwòn shiin kampwòhii ke ná shuunni na.

Shinnyahanyahara na Kile père

9 Lire kàntugo ka mii i núr'a wíi mà sùpyinyahanyahara nya wà sà n-jà ntemu tðrò mɛ. Kirigii puni ná tùluyi puni ná supyishinji puni ná sheenre puni sùpyii pi mpyi pi pi. Pi mpyi a yyére Kile saanre yatεenɲke ná Mpabilini yyaha yyére. Vàanvynre mpyi pi na, sháhanɲenyε* sí nyε pi cye e. 10 Pi mpyi na yu fànha na: «Wuu Kilenji u à tɛen saanre yatεenɲke e ke, uru ná Mpabilini à wuu shwò.» 11 Kile mèlekεεbii puni mpyi a saanre yatεenɲke ná kacwònribii ná nyii yaayi sicyεerenji kwùlo, maa piye tìrig'a cyán saanre yatεenɲke taan, maa Kile père, 12 maa ŋko:

«Amiinal
 Nkèenji ná sìnampe
 ná yákilifente ná fwùnji ná pèente
 ná sífente ná fànhe
 na nyε wuu Kilenji wuyo fo tèekwombaa.

Amiina.»

13 Nyε ka kacwònɲenji wà ninjin si mii pyi: «Mpire pi à nte vàanvynre le amε yε, taa pi à yiri ke?» 14 Ka mii i jwo: «Mu à pi cè káfoonji.» Ka u u jwo: «Mpii pi à fworò kyaage nimbwòhe e, maa pi vàanɲyi jyé a fiɲinε Mpabilini sishange e ke, pire pi. 15 Lire e, pi nyε Kile saanre yatεenɲke yyaha yyére, maa u père u bage e pilaga bàra canja na. Nge u à tɛen saanre yatεenɲke e ke, uru sí n-tɛen pi shwòhòl'e, si pi le u fukange ɲwòh'i. 16 Katege ná byage saha sà pi ta mɛ. Canjke sà pi súugo mɛ, kafuge kà tufiige saha sà pi ta mɛ, 17 ɲaha na yε Mpabilini li nyε saanre yatεenɲke niɲke e ke, lire sí n-pyi pi nàhafoonji. Lùbilibii lwòhe ku maha shìnji sèe wunji kaan ke, li sí n-kàre ná pi e pire cyage e. Kile yabilinji sí pi nyilwòhe puni cwùun.»

8

Mpabilini à fyèni baashonwunji láha

1 Tèni i Mpabilini à fyèni baashonwunji láha ke, ka túnmpε si fyáha niɲyini i, mà tère nimbilere pyi. 2 Kile mèlekεεbii baashuunninji u à yyére Kile yyaha yyére ke, ka mii i pire nya, ka mpuruyo baashuunni si ŋkan pir'á.

3 Ka Kile mèlekεenji wabεre si mpa yyére sárayi tasogoge taan. Wusuna-suugocwoo mpyi u cye e, ndemu l'à yaa ná sεenɲi i ke. Ka wusuna niɲyahawa si ŋkan u á, u pyi sáraga ná Kile wuubii puni ɲarey'e, sárayi tasogoge sεenɲi woge ku nyε Kile saanre yatεenɲke yyaha yyére ke, kuru ɲun'i. 4 Ka wusunanji ŋguruge si wá na fworε cwooni i Kile mèlekεenji cye e, na dùru ná Kile wuubii ɲarey'e Kile yyahe taan. 5 Lire kàntugo ka Kile mèlekεenji si wusunanji cwooni jî sárayi tawwuge nanjyanhigii na, mà wu ɲiɲke na. Ka kilenji si wá na ntìnni, maa jî, túnmpε s'à ɲyaha, ka ɲiɲke si ɲcyéenne.

Kile mèlekεεbil'à mpuruyo baani wyi yyecyüige na

* 7:9 Yire ŋkényi mpyi na funntange ná kataanni cyére.

⁶ Kile mèlèkèebii baashuunninji cye e mpuruyi baashuunninji mpyi ke, ka pire si bégele s'a yi wyi.

⁷ Kile mèlèkèni nijncyiin' à u mpuruge wyi ke, ka zànhafunncèenyi ná nage ná sishange si wùrugo yiye e mà yîri nijnyini na mà wà jîŋke na. Nîŋke ká ntáa tataaya taanre, taaga ninŋkin à sógo ná ku cire ná ku nyèpuruge e.

⁸ Kile mèlèkèni shònwun' à u mpuruge wyi ke, ka yaaga nimbwòhò si wà suumpe lwòhe e mu à jwo jàŋa nawogo. Suumpe lwòhe ká ntáa tataaya taanre, taaga ninŋkin à kèŋŋ'a pyi sishan. ⁹ Nyii yaayi yi nyè suumpe lwòhe e ke, yire ká ntáa tataaya taanre, taaga ninŋkin à kwù, bakwooyi ká ntáa tataaya taanre, taaga ninŋkin à murulo.

¹⁰ Kile mèlèkèni tanrewun' à u mpuruge wyi ke, ka woro nintabaala si yîri nijnyini i mà mpa jcwò jîŋke na. Li mpyi na jí na fiige. Baabii ká ntáa tataaya taanre, l' à cwo taaga ninŋkin ná ku lùbilibii jún' i. ¹¹ Lire woni mège na nyè Zoronji. Lwòhe ká ntáa tataaya taanre, l' à taaga ninŋkin pyi k' à soro. Mpii pi à ku bya ke, pire nijyahara à kwù ku zoronji kurugo.

¹² Kile mèlèkèni sicyerewun' à u mpuruge wyi ke, canŋke ná yinŋke ná wòrigii ká ntáa tataaya taanre taanre, taaya ninŋkin ninŋkin à kèege. Lir' à pyi ke, yi saha nyè a jà a bènmpè yige pu yigenkanni na mè. Canŋke ká ntáa tataaya taanre, taaga ninŋkin à kwòro canŋanyiini bènmpè baa. Numpilage ká ntáa tataaya taanre, yinŋke nyè a bènmpè yige taage tanra- woge e mè.

¹³ Ka mii i núr'a nyè nya fo nijnyini i, u u ŋko fànha na: «Nîŋke sùpyire wuun' à kèege, l' à kèege, l' à kèege, jaha kurugo ye jcyèrè mèlèkèebii taanrenji sanŋi sí pi mpuruyi wyi.»

9

¹ Nyè Kile mèlèkèni kanŋkuro wun' à u mpuruge wyi ke, ka mii i woni là nya l' à yîri nijnyini i mà mpa jcwò jîŋke na, ka kacwewiyicugunŋke tirikyaanni si ŋkan l' á. ² Ka li i ku múgo, ka ŋguruge si ntii na dùgudugu na dùru mu à jwo kacèege ku nyè na sóre, mà canŋanyiini ná kafèege pyi k' à wwò. ³ Ka kampèenyè si fworò kuru ŋguruge e mà caala mà jîŋke tò. Fànhe mpyi a kan y' a sùpyire nòni nòŋyahigii fiige. ⁴ Y' à jwo y' á na y' áha yaaga pyi nyèege, lire nyè mè cire, lire nyè mè yaaga maha yaaga k' à sii na fyin jîŋke na ke, kuru kà na mè, fo sùpyire ti nyè Kile fyèni nyè a bwòn ti byahigii na mè. ⁵ Kuni nyè a kan y' á, y' a sùpyire bùu mè, ŋka yi ti yyahayi fwòhòrò yînyè kanŋkuro funŋ' i. Yi tanŋke yanŋkanni ná nòŋyaani woge na nyè ninŋkin. ⁶ Cyire canmpyaagil' e, sùpyire sí raa kwùni caa, ŋka ti sí u ta mè. Ti là sí n-pyi si ŋkwù, ŋka kwùni sí raa fi ti yyaha na.

⁷ Yire kampèenyi mpyi shònyò fiige, njemu y' à bégele kàshige mèe na ke. Yaaya na mpyi yi jùnyi na sèen jùntoyo fiige, yi yyahayi mpyi sùpya wogo fiige. ⁸ Yi jùnjooore mpyi ceewe woro fiige, ŋkyànhigii sí nyè cànràga wogii fiige. ⁹ Yi ntùŋke mpyi mu à jwo k' à tò ná tònno vāanntinŋ' i, yi fukanyi tùnmpè mpyi mu à jwo shònkuruŋò ku nyè na fi ná yi wòtoribil' e na wá kàshige cyage e. ¹⁰ Yi nenyi mpyi ná sènnil' e nòŋyahii fiige. Yire nenyi cye kurugo, fànhe mpyi y' e, yi jà a yyefuge nò sùpyire na yinyè kanŋkuro funŋ' i. ¹¹ Kacyewiyicugunŋke mèlèkèni u mpyi yi saanŋi. Eburubii shèenre e pi maha u mège pyi: «Abadòn» Girekiibii woore e maa u mège pyi: «Apoliyòn». (Kuru mège jwòhe ku nyè: «kakyampyiŋi».)

¹² Nyè yyefuge nijncyiig' à tòro, yii li cè shuunni saha na ma kàntugo.

¹³ Nyε Kile mèlekenji baani wuñ'à u mpuruge wyi ke, sárayi tawwuge seenni woge ku nyε Kile yyaha yyére ke, ka mii i mejwuu lógo kuru mbiñkii sicyereñi na. ¹⁴ Kile mèlekenji baani wuñi u mpyi ná mpuruge e ke, ka nde mejwuuni si uru pyi: «Kile mèlekeebii sicyereñi u à pwo Efirati bañi nimbwoni cyage e ke, pire sánha.» ¹⁵ Pire Kile mèlekeebii sicyereñi mpyi a bégel'a yaha na nde yyeeni ná nke yinke ná nde canmbilini ná nde tēni yabilinji sigili ke, pi à sánha, bà li si mpyi, diñye sùpyire ká ntáa tataaya taanre, pi i taaga niñkin bò me. ¹⁶ Pi kàshikwóonbii pi mpyi shónyi ñuñ'i ke, pire pèreg'à jwo mii á. Pi mpyi shiin miliyoo ñkwuu shuunni (200.000.000). ¹⁷ Kacyeeni mii à nya ke, lire l'à pyi, mii à shónyi ná yi feveebii nya. Tóonnte váanntinñyi yi mpyi pi na ke, yire mpyi a ñáañja na fiige, maa mpyi bula fiige, maa mpyi nεre fiige. Shónyi ñuñyi mpyi canraya wuyi fiige. Nage ná nguruge ná ñkìriginji mpyi na fwore yi ñwóyi i. ¹⁸ Diñyeñi sùpyire ká ntáa tataaya taanre, nage ná nguruge ná ñkìriginji u mpyi na fwore shónyi ñwóyi i ke, yire yyefuyi taanrenj'à taaga niñkin bò. ¹⁹ Shónyi fànhe mpyi yi ñwóyi ná yi neñyi i. Yi neñyi mpyi wwóo fiige, maa mpyi ná ñumbogil'e. Cyire cye kurugo, yi mpyi maha yyefuge wáa sùpyire na.

²⁰ Nyε sùpyire t'à pyi ti nyε a kwú yire yyefuyi cye e me, tire nyε a láha ti cyeyayaayi mpèñi na me. Ka ti i ntóro ná ti jínasunni ná ti kacyzunni i, ti mpyi a yire njemu yaa ná seenni, lire nyε me wyérfyinni, lire nyε me dànyeni, lire nyε me kafaayi, lire nyε me ná cire e ke. Mà li ta, yire yaayi nyε na ñaa me, yi nyε na núru me, yi nyε na já a ñaara me. ²¹ Ti mú nyε a láha ti supyibuuni ná ti sñkanmpe ná ti jacwóore ná ti nàñkaage na me.

10

Sémebileni kani

¹ Lire kántugo ka mii i Kile mèleke fanhanyahaga wuñi wabere nya u à tíge mà yíri ñinyinji i. Nahaña mpyi u na váanntinñe fiige, zánhanwóoge sí nyε u ñinke e. U yyahe mpyi canñanyíni fiige, u tooyi sí nyε mu à jwo na ku nyε cinñkunyo na. ² Sémebileni là ñwó mpyi a múgo u cye e. Ka u u à kaniñe tóoge yaha suumpe lwáhe ñuñ'i, maa kámene woge yaha ñinke na, ³ maa jwo fànha na cànrage fiige. U à jwo amuni ke, ka kilenji si ntín tooyo baashuunni. ⁴ Cyire kiletinñkii baashuunniñ' à njemu jwo ke, mii la mpyi si yire séme, nka mii à mejwuu lógo ñinyinji i na: «Kiletinñkii baashuunniñ' à njemu jwo ke, puru pyi ma kanni funño kyaa, ma hà pu séme me.» ⁵ Kile mèlekenji mii mpyi a nya u à u tóoge kà niñkin yaha suumpe lwáhe ñuñ'i, maa ku sanñke yaha ñinke na ke, ka uru si u kaniñe cyege yírigē ñinyinji i, ⁶ maa jwo: «Kilenji u nyε fo tēkwombaa, ná u à ñinyinji ná ñinke ná suumpe lwáhe ná yi funño yaayi puni dá ke, mii sí n-káa uru mege na na tēn'à nō, tēre saha nyε me. ⁷ Mèlekenji baashonwuñi ká u mpuruge wyi canñke ñkemu i ke, kanwóhoni Kile à bégel'a yaha ke, u sí lire pyi, bà u à yi jwo u tūntunmpii, u báarapyibil' á me.»

⁸ Mejwuuni mii mpyi a fyánha a lógo mà yíri ñinyinji i ke, ka lire si núr'a mii pyi: «Kile mèlekenji u à yyére suumpe lwáhe ná ñinke ñuñ'i ná sémebileni nimugonjähani i ke, sà li shwó u cye e.» ⁹ Ka mii i file uru Kile mèlekenji na, maa u pyi u sémebileni kan, ka u u mii pyi: «Li shwó ma a ñkyáa, li sí n-soro mu funñke e, nka li sí n-póo mu ñwóge e sere fiige.» ¹⁰ Nyε ka mii i sémebileni shwó Kile mèlekenji cye e mà kyá. Li mpyi a pōo

mii jwəge e sere fiige, nka mii à li jò ke, ka li i mii funnke pyi ku u mii yà zoroŋi cye e.

¹¹ Ka pi i yi jwo mii á na Kile saha sí túnnturo le mii cye e mii u jwo supyishi nijyahawa ná kírrii nijyahagii ná shenre nijyahara sùpyii ná saanlii nijyahamil'á.

11

Kile túnntunmpii shuunniŋi kani

¹ Nye lire kántugo, ka pi i sumara pyipyi yaaga kan mii á mu à jwo kàbii, maa yi jwo mii á: «Yír'a Kileñaarebage ná sárayi tawwuge súma, mpíi pi jye wani na Kile père ke, ma a pire tòro. ² Nka ma hà Kileñaarebage ntàani súma me, naha na ye mpíi pi jye pi jye Kile kuni i me, kuru cyag'à kan pir'á. Pire pi sí n-pa Kile kànhe jya yijye beeshuunni ná shuunni funŋ'i. ³ Mii sí na jwumpe jwufeebii shuunniŋi tun ná bubaga vāanjiyi i yacyi'e. Pi sí raa mii túnnture pyi canmpyaa kampwoo ná nkwwu shuunni ná beetaanre (1.260) funŋ'i.» ⁴ Olivye ciyi shuunniŋi ná fūkinabii shuunniŋi pi jye jñke Kafoonji taan ke, yire yi jye pire túnntunmpii shuunniŋi. ⁵ Sùpya la ká mpyi si kawaa pyi pi na, nage maha fwooro pi jwəyi i, maa uru zampenŋi bō. Sēnŋi na, sùpya maha sùpya la ká mpyi si kawaa pyi pi na, urufol'à yaa u bō amuni. ⁶ Fānhe na jye pi á pi jà a zānhe cū k'āha mpa pi túnnture canmpyaaŋi funnke e me. Pi mú maha jà a lwəhe kēenŋ'a pyi sishan. Tère o tère l'à pi táan ke, yyefuge shiŋi u à pi táan ke, pi maha jà a kuru wà sùpyire na jñke na.

⁷ Pi aha pi túnnture jwo a kwò tēni ndemu i ke, sige yapege kà sí n-fwooro kacyyeyicugunke e si mpa pi tūn, si jà pi na, si pi bō. ⁸ Pi buwuubii sí n-yaha kànbwəhe tafage e. Kuru kànhe ku sí n-jà n-tàanna ná Sədamu* ná Misira† e, yi kapegigii kurugo, kur'e pi à pi Kafoonji kwòro cige na mú. ⁹ Pii sí n-yiri kirigii puni ná tūluyi puni ná shēenre puni ná supyishiŋi puni i si mpa a pi buwuubii wíi canmpyaa taanre ná paanga funŋ'i, pi si jye wà u pi tò me. ¹⁰ Pi nkwwūŋi funntange kurugo, dijye sùpyire sí n-pyi ntāanŋi i, s'a ma yaaya kaan piy'á, naha na ye pire Kile túnntunmpii shuunniŋi mpyi a dijyeŋi sùpyire yyahayi fwəhəwə səl'e.

¹¹ Nye cyire canmpyaa taanre ná paange kántugo, ka shiŋi nōni si yiri Kile yyere mà jyè pi e, ka pi i yir'a yyere. Mpii pi à pi nya ke, ka pire si fyá səl'e. ¹² Ka pire túnntunmpii shuunniŋi si mejuwu lógo fānha na mà yiri nijnyinŋi i na: «Yii dùgo naha.» Ka pi i dùgo nijnyinŋi i jahanke k'e, mà pi zampenbii yaha tayyerege e na pi wíi. ¹³ Ka jñke si ntíl'a cyēenne səl'e. Kànhe ká ntāa tataaya ke, taaga ninŋin baya mpyi a cwo, ka shiin kampwəhii baashuunni (7.000) si nkwwū kuru jñke jcyēenniŋi kajyil'e. Mpii pi à kwòro ke, ka pire si fyá səl'e, Kilenŋi u jye yaayi puni jùŋə na ke, maa li jwə cū na uru père.

¹⁴ Nye yyefuge shənwog'à tòro, nka jcyère tanrawoge sí jwə cū.

Kile mèlkeŋi baashənwuŋ'à u mpuruge wyi

¹⁵ Nye Kile mèlkeŋi baashənwuŋ'à u mpuruge wyi ke, ka mejuwugii si fwooro nijnyinŋi i fānha na:

«Dijyeŋi jùŋufent'à pyi wuu Kafoonji Kile ná u Nijcwənrəŋi woro fo tèekwombaa.»

* **11:8** Kuru kànhe mpyi a cè ná silege baa karigil'e (Zhenzi 19.4-11). † **11:8** Lire kini shiinbii na mpyi Izirayeli shiinbii zampenmii. Wani Izirayeli shiinbii mpyi bilere e.

ná Jwumpe Nintanmpe njwunji cye kurugo.

Pi à jɛɛ mà pi múnahigii kan sáraga.

¹² Lire e ke tatɛɛnge na jye yii mpiimu á n̄jyini i ke, yii pyi funntange e,

ɲka n̄ɲke ná suumpe lwɔhe wuun'à kɛɛge,

naha na ye Sitaannini n̄avun̄ɔ wun̄'à tíge yii yyére.

U à cè na uru canmpyaagii nen̄e saha jye a tɔɔn me.»

¹³ Wwòlyeg'à pi jya pi à kuru wà n̄ɲke na ke, ceeni u mpyi a p̄nambilini si ke, maa ntaha uru fye e na ɲkòre. ¹⁴ Ka jye nimbwɔh̄o fukanya shuunni si ɲkan ceen̄'á, u ȳiri yire na u a si u tatɛɛnge e síwage e, bà u jwɔ si mpyi s'a jcaá wani yee taanre ná paanga fun̄'i, si laaga tɔɔn wwòlyege na me. ¹⁵ Lir'à pyi ke, ka wwòlyege si lwɔh̄o yige ku jwɔge e mà wà ceeni k̄ántugo ba fiige, bà kuru si mpyi si u lwó me. ¹⁶ ɲka n̄ɲk'á ceeni t̄ɛge. Lwɔhe wwòlyeg'à yige ku jwɔge e mà wà ke, n̄ɲk'á múgo, maa kuru bya.

¹⁷ Lir'à pyi ke, ka wwòlyege l̄uni si ȳiri ceeni taan, maa k̄ashige k̄ɛnn̄e u pȳibii sanmpil'á. Pire pi jye, mp̄ii pi jye na Kile ton̄i kurigii j̄áare, maa Yesu kyaa yu s̄up̄yir'á ke.

¹⁸ Lire k̄ántugo ka wwòlyege si sà yyére suumpe lwɔhe jwɔge na.

13

Sige yapiyi shuunniñi kani

¹ Jye lire k̄ántugo, ka mii i sige yapege kà jya ku u fwore suumpe lwɔhe e. Nen̄ii ke ná j̄umbogigii baashuunni jye k'á. Saanre j̄unton̄ɔ na mpyi cyire j̄ɛɛɲkii puni n̄ɲkin n̄ɲkin̄i na, Kile m̄ek̄eger̄e meyi s'à séme ku j̄umbogigii na. ² Sige yapege mii mpyi a jya ke, kuru mpyi cin fiige. F̄anhe mpyi ku tooy'e, ku jwɔge sí jye c̄anraga wogo fiige. Ka wwòlyege si ku f̄anhe fiige kan k'á, maa ku saanre yat̄ɛɛn̄jke kan k'á, maa j̄un̄ufente kan k'á s̄èl'e. ³ Sige yapege j̄umboge kà n̄ɲkin mpyi a b̄anni mu à jwo ku sí n-kwú. ɲka kuru tabannag'à pa ɲkwò, ka li i mpyi kakyanhala s̄up̄yir'á fo t'à ȳir'a taha ku fye e. ⁴ Ka ti i wwòlyege p̄e, naha na ye k'á j̄un̄ufente kan sige yapeg'á. Ka ti i sige yapege p̄e mú na: «Jofoo u jye ɲke sige yapege jca ye? Jofoo u sí n-jà ku t̄un ye?»

⁵ Jwɔg'à kan k'á, bà ku si mpyi si kuye p̄e, s'a Kile m̄ek̄eger̄e jwumpe yu me. Kun'à pa ɲkan k'á ȳijye beeshuunni ná shuunni fun̄'i, k'a lire pyi. ⁶ Ka ku u ku jwɔge múgo maa Kile ná u tatɛɛnge mege k̄ɛɛge, mp̄ii pi à t̄ɛn n̄jyini i ke, maa pire meyi k̄ɛɛge mú. ⁷ Kun'à pa ɲkan k'á, ku Kile wuubii t̄un, ku u jà pi na. F̄anh'à kan k'á, ku pyi t̄uluyi puni ná kirigii puni ná sh̄ɛnre puni jwufeebii ná supyish̄ini puni j̄un̄ɔ na. ⁸ D̄ijye s̄up̄yire puni sí raa ku p̄ere, fo mp̄ii meyi y'à séme sh̄ini n̄ɲkwombaan̄i tafeebii meyi tasemege e mà lwó d̄ijye tasiige e ke. Mp̄abilini l'à pyi sáraga ke, uru sémen̄i na jye lire wu.

⁹ Ngemu la ku jye si karii yyaha cè ke, urufoo u n̄jyigigii p̄ere, u raa n̄uru. ¹⁰ Ngemu ká mpyi na sí n-le k̄asun̄i i ke, urufoo sí n-le k̄asun̄i i. Ngemu ká mpyi na sí n-bò ná k̄ashikw̄on̄ɔw̄on̄i i ke, urufoo sí n-bò ná l'e. Lire e ke Kile wuubil'à yaa pi kyaage kwú piye e, pi i ɲkwòro Kile kuni i.

¹¹ Jye ka mii i n̄ur'a sige yapege kabere jya ku u fwore j̄ɲke e. Nen̄ii shuunni mpyi ku na mp̄abili wogii fiige, ku mpyi na yu wwòlyege fiige. ¹² Ku mpyi na ku karigii pyi sige yapege n̄jcyiige j̄yii na, ná kuru u f̄anhe puni i. Tabannage mpyi na ɲko s'a sige yapege n̄jcyiige ɲkemu

bùu, ka ku u núr'a yíri ke, ñke numε wog'à dijnyeni ná u sùpyire pyi na t'a kuru père. ¹³ Sige yapege shònwoge mpyi maha kakyanhala karigii pyi, fo maha nage pyi ku u yíri ñinyini i na ntíri ñinke na sùpyire nyii na. ¹⁴ Lire pyiñkanni na, fànhe ku mpyi a kan k'a kakyanhala karigii pyi sige yapege ñincyiiige nyii na ke, ku mpyi a dijnyeni sùpyire wurugo ná cyire karigil'e. Kàshikwònñwònni mpyi a sige yapege ñkemu bânni, ka ku u núr'a cùuñò ke, ku mpyi a dijnyeni sùpyire pyi na ti kuru nàñjani yaa ti raa ku père. ¹⁵ Nyε sige yapege ñincyiiige nàñjani sùpyir'à yaa ke, fàn'h'à kan sige yapege shònwog'á, ka ku u múnaa le uru nàñjani i, bà u si mpyi s'a yu, mpiimu ká ñcyé si u pèe ke, u u pire bò mε. ¹⁶ Ka ku u fànha cyán sùpyire puni na, bà fyé si mpyi si bwòn pi shin maha shin kàniñe cyεge, lire nyε mε u byaani na mε, shinbilere bâra shinbwo na, yaarafoo bâra yaara baafoo na, biliwe bâra shinñi u nyε u nyε biliwe mε. ¹⁷ Sùpya mpyi na si n-jà zhwo pyi, lire nyε mε mà pεrεmε pyi, ná ñke sige yapege fyèñi nyε urufoo na mε. Uru fyèñi u nyε sige yapege mεge, lire nyε mε tórɔmpe pu sí n-bê ná ku mεge e ke.

¹⁸ Nde na nyε yákilifee kyaa. Tórɔmpe pu sí n-bê na sige yapege mεge ñwòh'i ke, shinñi u nyε yákilifoo ke, urufoo u puru ñwòhe cya a cé. Sùpya mεge ku nyε ku ki. Kuru ku nyε ñkwuu baani ná beetaanre ná baani (666).

14

Mpabilini ná l'à mpiimu ñuñò wwù ke

¹ Lire kántugo ka mii i wíi mà Mpabilini ñiñjyereni nya Siyón ñanke ñuñ'i. Shiin kampwòhii ñkwuu ná beeshuunni ná sicyεere (144.000) mpyi ná l'e. Mpabilini mεge ná li Tunji mεge mpyi a séme pire shiinbii byahigii na. ² Ka mii i mεjwuu lógo l'à fworò ñinyini i mu à jwo lufoomò túnma, maa mpyi mu à jwo kiletinne. Li mú mpyi mu à jwo pii pi nyε na ñkònnii bwùun. ³ Pi mpyi Kile saanre yateεññe ná nyii yaayi sicyεereni ná kacwònrìbii yyaha yyéere na mεε ñivònnò cée. Pire shiin kampwòhii ñkuu ná beeshuunni ná sicyεereni ñuñò Kile à wwù dijnyeni i ke, pire baare e, sùpya mpyi na si n-jà lire mεeni taanna mε. ⁴ Tire sùpyire nyε a mpyi a ñen'a tiye ñwòhò ná cibahani i mε. Ti nyε a mpyi a ceewe shi cé mε. Tire mpyi maha ntaha Mpabilini fye e li tasheyi puni i. Tire ñuñyi y'à wwù yyecyiiige na sùpyire shwòhòl'e, maa ti pyi Kile ná Mpabilini wuu. ⁵ Ti nyε a sii na fini mε, ñcèεge cyaga nyε ti na mε.

Kile mèlεkεbii taanreni kani

⁶ Lire kántugo ka mii i Kile mèlεkeni wabεε nintorowo nya fo ñinyini i. Jwumpe Nintanmpe pu nyε tèrigii puni wumpe ke, puru mpyi u á ñjwuñi mεε na sùpyire pun'á. U mpyi a yaa u a pu yu kírìgii puni ná túluyi puni ná shεenre puni jwufeebii ná supyishini pun'á. ⁷ Ka u u wá na yu fànha na: «Yii a fyáge Kile na, yii raa u kère, ñaha na ye tèn'à nò u dijnyε sùpyire yíbe ti kapyiñkii na. Uru u à ñinyini ná ñinke ná suumpe lwòhe ná lùbilibii dá ke, yii a u père.»

⁸ Kile mèlεkε shònwu mpyi a pa ñincyiiñi kántugo maa ñko: «K'à jya! Kànbwòhe Babilónni à jya! Kuru k'à ku εεzen sinmpe kan supyishini puni u a bya. Lire ñwòhe ku nyε, k'à supyishini puni pyi u à jacwòre pyi ku fiige.»

⁹ Nyε Kile mèlεkε tanrewu mpyi a pa mpíi shuunniñi kántugo, maa ñko fànha na: «Shin maha shin ká ñke sige yapege ná ku nàñjani pèe, ka ku

fyèni si bwòn u byaani, lire nyε me u cyεge na ke, ¹⁰ urufoo sí ερεzenji sinmpe nintanhampe bya. Puru pu nyε Kile lùyirini. Yyefuge sí nɔ u na nage ná ηkiriginji cye kurugo, Kile mèlekεεbii ná Mpabilini nyii na. ¹¹ Nage e u sí n-pyi ke, kuru si n-sii n-fùgo me. Mpii pi à sige yapege ná ku nànjani pèe, ku mege fyèni sí nyε pi na ke, pilaga bâra canja na, ηomɔ̀ sì n-pyi pir'á me.»

¹² Lire e ke mpii pi nyε Kile wuubii, maa u tonji kurigii naare maa ntaha Yesu fye e ke, pir'á yaa pi kyaage kwú piye e.

¹³ Lire kântugo ka mii i mejwu lógo nìnyinj i na: «Yi séme na mà lwó nume na, sùpyire ti sí n-kwú si ti yaha Kafoonji wwojεεge e ke, tire wuun'à jwɔ.» Kile Munaani à jwo: «Sèe wi, tire sí ηò ti báarawage na, jaha na ye Kile si funjɔ wwò ti báaranji njicεnji na me.»

Kile lùyirini l'à tàanna ná sùmakwɔngigil'e ke

¹⁴ Nyε ka mii i núr'a wíi mà jahanke kà nivyinge nya, wà mpyi a téen ku na mu à jwo sùpya. Sεεn jùntonjɔ mpyi urufoo jùjke na, kònnja nintan sí nyε u cyεge e. ¹⁵ Ka Kile mèlekεnɔ wabεε si fworɔ Kilejaarebage e, maa jwo fánha na ná jahanke jùjɔ wujɔ i na: «Njike sùmanɔ tèekwɔnn'à nɔ, sùmanɔ pun'à nɔ, ma kònnjanɔ lwó ma a u kwúun.» ¹⁶ Nge u mpyi a téen jahanke juj' i ke, ka uru si u kònnjanɔ lwó, maa njike sùmanɔ kwòn.

¹⁷ Lire kântugo ka Kile mèlekεnɔ wabεε si fworɔ Kilejaarebage e nìnyinj na, kònnja jwɔtanga wu na mpyi uru cye e mú.

¹⁸ Ka Kile mèlekεnɔ wabεε si fworɔ sárayi tawwuge e, uru u nyε nage jùjɔ na. Ka u u kònnjanjifoo pyi: «Njike ερεzenj' à nɔ, u kwòn ná ma kònnjanɔ i.» ¹⁹ Ka Kile mèlekεnɔ si u kònnjanɔ lwó, maa njike ερεzenji kwòn mà wà ερεzen lwòhe tawwuge wyige e. Kuru ku nyε Kile lùyirini. ²⁰ Ka pi i ερεzenji fwònjɔ kuru wyige e kànhe kântugo. Mà pi yaha pi i u fwònjɔ, sishang'à fworɔ wyige e mà dùg'a nɔ shɔnyɔ jwɔyɔ na, maa fwu a kàre sumare kampwoo ná ηkwuu baani (1.600*) njike na.

15

Kile mèlekεεbii baashuunninj ná yyefuyi nizanɔyɔ kani

¹ Lire kântugo mii à núr'a kakyanhala kacyele nimbwoo nya nìnyinj i: Kile mèlekεε baashuunni mpyi ná yyefugo kuuyo baashuunni i piye cye e. Yyefuyi nizanɔyɔ yi mpyi yire, Kile lùyirini sí jùjɔ kuu yire na.

² Lire kântugo ka mii i cyage kà nya suumpe lwòhe fiige, ku mpyi na jì dùba fiige, maa mpyi mu à jwo na k'à wùruo k'e. Mpii pi à pyi javee sige yapege na ke, mii à pire nya pi à yyéε suumpe lwòhe cyage e. Pire nyε a mpyi a sige yapege ná ku nànjani pèe me, tɔɔmpe pu sí n-bê ná ku mege jwòhe e ke, pi à cyé uru fyèni na piye na. Nkònnibii Kile mpyi a kan pi á ke, pire mpyi pi cye e. ³ Pi mpyi na Kile báarapyinj Musa mεeni ná Mpabilini mεeni cée na:

«Kafoonji Kile, Sijɔ Punifoo!

Mu kapyiinjɔ na nyε kabwòhii ná kakyanhala.

Supyishinjɔ puni Saannjɔ,

mu kapyiinjɔ pun'à tíi,

maa mpyi sèe!

⁴ Kafoonji, jofoo u nyε u sì n-fyá mu yyaha na mà ye?

Jofoo u nyε u sì mu pèe mà ye?

* 14:20 Ku laag'à culumetirii ηkwuu taanre (300) kwò.

Mu kanni u nyε niɲɛnɲi.

Supyishiɲi puni sí n-pa niɲkure sín mu á,

ɲaha na ye mu katiigii nimpyiɲkil'à fíniɲ'a cyêe pi na.»

⁵ Lire kântugo ka mii i tunmbyaare cyage ɲya k'à múgo niɲyiɲi i Kileɲaarebage e. ⁶ Yyefuyi baashuunniɲi mpyi Kile mèlɛkɛɛbii baashuunniɲi mpiimu cye e ke, ka pire si fworɔ Kileɲaarebage e. Vãanvyinweeweere mpyi pi à le. Sɛɛnɲi vãanmɛɛnyε mpyi pi à tɛg'a piye bĩnni ntùɲyi i. ⁷ Nyii yaayi sicyɛɛɛɛnɲi i, ka kà niɲkin si sɛɛn ɲkunaɲii baashuunni kan Kile mèlɛkɛɛbii baashuunniɲ'a. Kilenɲi u nyε ɲyii na fo tɛekwombaa ke, cyi mpyi a ɲi uru lùyirini na. ⁸ Lire tɛni i, ka Kileɲaarebage si ɲi nanɲuruge na, lir'à li cyêe na Kile sínampe ná u fãnhafente na nyε kuru cyage e. Kile mèlɛkɛɛbii baashuunniɲi mpyi a pa ná yyefuyi baashuunniɲi ɲjemu i ke, sùpya mpyi na si n-jà n-ɲyè Kileɲaarebage e ná yire nyε a tòro mɛ.

16

ɲkunahigii baashuunniɲi cyi nyε na Kile lùyirini kyaa yu ke

¹ Lire kântugo ka mii i meɲwuu lógo fãnha na Kileɲaarebage e, li i ɲko Kile mèlɛkɛɛbii baashuunniɲ'a na: «Kile lùyirini na nyε ɲkunahigii baashuunniɲi ɲcyiimu i ke, yii sà cyi sùguro ɲiɲke na.»

² Nyε ka Kile mèlɛkɛɛnɲi niɲcyiɲi si sà u ɲkunaani sùguro ɲiɲke na. Lir'à pyi ke, sige yapege fyèɲi mpyi mpiimu na, pi sí i ku nãɲɲani père ke, ka nɔwapiye si fworɔ pire na.

³ Ka Kile mèlɛkɛɛnɲi shɔnwuɲi si sà u ɲkunaani sùgoro suumpe lwɔhe e, ka lwɔhe si ɲkɛɛnɲ'a pyi mu à jwo supyikwugo sishan. Nyii yaayi yi mpyi k'e ke, ka yire puni si ɲkwû.

⁴ Ka Kile mèlɛkɛɛnɲi tanrewuɲi si sà u ɲkunaani sùgoro baɲi lwɔhe ná lùbilibil'e, ka yire puni si ɲkɛɛnɲ'a pyi sishan. ⁵ Kile mèlɛkɛɛnɲi u nyε lwɔhe ɲùɲɔ na ke, ka mii i uru ɲya u à jwo: «Mu u nyε niɲɛnɲi, mu u nyε, ná mu mpyi ke, mu à tí, ɲaha na ye amuni mu nyε na yoge kwùun. ⁶ Pi à mu shiɲbii ná mu tũntunmpii sishange wu, ka mu u sishange kan pi a byii, pi ná lir'à yaa.» ⁷ Lire kântugo ka mii i meɲwuu lógo sárayi tawwuge e na: «Sɛɛnɲi na, Kafoonɲi Kile, Siɲi Punifoo, mu yoge kwɔnɲkann'à tí.»

⁸ Ka Kile mèlɛkɛɛnɲi sicyɛrewuɲi si u ɲkunaani sùgoro canɲaɲyiini ɲuɲ'i, bà li kafuge si mpyi si mpêe s'a sùpyire súuge na fiige mɛ. ⁹ Kuru kafug'à sùpyire súugo sèl'e. Ka pi i wá na Kile mege kèege, uru cye e cyire yyefuge karigii nyε. Pi nyε a ɲɛn'a pi toronkanni kɛɛnɲε si u pèe mɛ.

¹⁰ Ka Kile mèlɛkɛɛnɲi kanɲkuro wuɲi si u ɲkunaani sùgoro sige yapege saanre yateɛnɲke e. Ku mpyi na ku saanre pyi cyeyi ɲjemu ɲùɲɔ na ke, ka numpini si ɲyè yire puni i, ka sùpyire si wá na ti ɲɲirigii nɔni yyefuge cye e. ¹¹ Yyefuge ná nɔwapiyi kurugo, ka pi i wá na niɲyiɲi Kilenɲi mege kèege, ɲka pi nyε a pi toronkanni kɛɛnɲε mɛ.

¹² Ka Kile mèlɛkɛɛnɲi baani wuɲi si u ɲkunaani sùgoro Efirati baɲi i, ka baɲi lwɔhe si waha maa tatorogo kan saanbil'a, pire mpyi a yĩri canɲafyinmpe e. ¹³ Lire kântugo ka mii i múnapegii taanre ɲya ntàsɛɛn fiige, là à fworɔ wwòlyege ɲwɔge e, ka là si fworɔ sige yapege ɲwɔge e, ka là sí fworɔ tũntunɲi kafiniviniɲi ɲwɔge e. ¹⁴ ɲinãhii pi mpyi cyire múnahigii, cyi maha kakyanhala karigii pyi. Cyi sí n-shà ðiɲyɛnɲi saanbii puni bínni, bà pi si mpyi si kàshige kwɔn Kile Siɲi Punifoo canmbwɔhe e mɛ.

¹⁵ Kafoonji à jwo: «Lógo, mii sí n-pa mu à jwo nàṅkaawa. Ngemu u à kwôro nyii na, maa mpyi u nyε a u vâanɲyi wwû sùpyire ti kwò t'a u silege cyeyi naa me, urufoo wuun'à jwò.»

¹⁶ Nyε ka jínabii sí sà saanbii bínni cyage k'e, pi maha kuru mege pyi Eburubii shεenre e: «Arimagedon*».

¹⁷ Nyε ka Kile mèlεkenji baashonwunji si u ṅkunaani sùgoro kafεεge e. Ka mejwuu si fworo Kileṅaarebage e saanre yatεεnṅke e na: «Y'à kwò numε.»

¹⁸ Ka kileṅini ná túnmpε ná kiletinni si mpyi, ka ṅṅke si ṅcyêenne sèl'e. Mà lwó sùpyire nyε ṅṅke na ke, ku mpyi na saha ṅcyêenne lire cyêenneṅkanni na me. ¹⁹ Ka Babilónni kànbwòhe si jya mà pyi taanre. Ka kírígii puni kànyi si ṅcwò. Kile funṅo nyε a wwò kuru kànbwòhe na me, maa u lùyirini tírige ku shiinbii ṅun'i, lire li nyε mu à jwo u à εrezεn sintanhampe kan pi a bya. ²⁰ Kíripyεere ti mpyi suumpe lwòhe ṅṅke e ke, ka tire puni si mpínni, wà saha nyε a ṅaṅyi saha cè me. ²¹ Ka zànhafunṅcεenyε nitabaaya si wá na ṅcwò sùpyire ṅun'i. Yi puni ṅṅkin ṅṅkinji mpyi a dùgo sèe sèl'e. Ka sùpyire si wá na Kile mege kεεge kuru yyefuge mpèenji kurugo.

17

Fwòrobacwòge kani

¹ ṅkunahigii baashuunniji mpyi Kile mèlεkεebii baashuunniji mpiimu cye e ke, ka pire wà si file mii na, maa jwo: «Ta ma, fwòrobacwòge ku nyε lùbwoyi ṅwòge na ke, tunṅkanni na mii sí kuru kapegigii tún ke, mii sí lire cyèe mu na. ² Dṅnyenji saanbil'à jacwòore pyi ná k'e, ka dṅnyenji sùpyire si ku εrezεn sinmpe bya a méε, lire li nyε pi à jacwòore pyi ku fiige.»

³ Ka Kile Munaani si mii yige na lyempe e, ka Kile mèlεkenji si ṅkàre ná mii i síwage e. Wani mii à ceenji wà ṅya u à tēen sige yapege ṅṅyεga ṅun'i. Kuru sige yapege mpyi ná ṅùmbogii baashuunni ná ṅenji ke e, Kile mekεgεre jwumpe mpyi a séme ku puni na. ⁴ Vâanya lonḡara wuyo ṅṅyεya ceenji mpyi a le, maa uye yaa ná sεenji ná kafaare lonḡara woore ná kóonji lonḡara wunji i. Sεenji funṅcwokwuu na mpyi u cye e, jacwòore karigii cyi à nàar'a pi maa ṅwòhò ke, li mpyi a ṅi cyire na. ⁵ Mege kà mpyi a séme u byaani na ṅkemu ṅwòhe k'à cùgo ke, kuru mege ku nyε: «Kànbwòhe Babilónni: jacwoobii ná dṅnyenji katupwòhòyi pyifeebii nunji.» ⁶ Mii à li ṅya na ṅge ceenji mpyi a bya mà méε Kile wuubii sishange ná Yesu kani jwufeebii sishange e.

Mii à u ṅya ke, li mpyi a mii kàkyanhala mà tòro. ⁷ Nyε ka Kile mèlεkenji si mii pyi: «Naha na l'à mu kàkyanhala ye? Ceenji u à tēen sige yapege ṅun'i ná ku nyε ná ṅùmbogigii baashuunniji ná ṅenjkii kenji i ke, mii sí lire ṅwòhe jwo mu á. ⁸ Sige yapege mu à ṅya ke, ku mpyi nyii na, ṅka ku saha nyε me, ku sí n-pa fworo wyicugunke e, si ṅkàre tapinnage e. Mà lwó dṅnyenji'à dá ke, sùpyire ti nyε ti meyi nyε a séme shṅi ṅṅkwombaanji tafeebii meyi tasemege e me, sige yapege ṅyanji sí n-pàa tire e. Yii li cè na tēni l'e ku mpyi nyii na, ṅka ku saha nyε me, ku sí nùru n-pa.

⁹ Sṅcyiimpe ná yákilinj u à yaa u tég'a ṅke cyage yyaha cè. ṅùmbogigii baashuunniji na nyε ṅaṅya baashuunni yire ṅjemu ṅun'i uru ceenji'à tēen ke. ¹⁰ Cyire ṅùmbogigii na nyε saanlii baashuunni mú, kaṅkur'à cwo pire e, ṅṅkin na nyε wani, u sanji sàha mpa me. ṅka uru ká mpa, u sí tère nimbilere pyi kanna. ¹¹ Sige yapege ku mpyi nyii na, ná ku saha nyε me,

* **16:16** Izirayeli shiinbil'à kàshibwoyi kwòn kuru cyage e.

kuru mú na nyε saanji wà, kuru ku sí pi fũnᵇ baataanre, ᵇka ku na ntõre mp̄ii saanbii baashuunniᵇi i. Kuru na ᵇkεεge tapinnage e. ¹² Nεεᵇkii keᵇi mu à nya ke, cyire na nyε saanlii ke, pire sāha ᵇkwᵇ à tēen fānhe na mε. Pire sí n-pa ᵇᵇufente ta si tere nimbilere kanna pyi ná ᵇke sige yapege e siᵇcyan. ¹³ Sᵇnᵇore ninure ti nyε pire pun'á, pi sí pi fānhafente ná pi ᵇᵇufente kan sige yapeg'á. ¹⁴ Pi sí Mpabilini tũn, ᵇka Mpabilini sí n-jà pi na, ᵇaha na ye lire li nyε kafeebii puni Kafoonji ná saanbii puni Saanji. Mp̄ii pi nyε ná l'e ke, pire Kile à yyere maa pi cwᵇnrᵇ, ka pi i ᵇkwᵇro u kuni i.»

¹⁵ Ka Kile mēlekεᵇi si nūr'a mii pyi: «Lũbwoyi ᵇwᵇge na mu à fwᵇobacwᵇni ᵇya u à tēen ke, yire na nyε k̄rii ná supyikuruyo ná supyishi niᵇyahawa ná shεnrε. ¹⁶ Nεεᵇkii keᵇi mu à ᵇya ke, cyire ná sige yapege sí fwᵇobacwᵇni kyaa pεn yiy'á. Yi sí u cyεᵇgaya wuᵇi ná u cipyire wuᵇi yaha, si ᵇkyà u e, si u sanᵇi sũgo.

¹⁷ Yii li cε, Kile u à sᵇnᵇore le pi e pi i uru ᵇyii wuuni pyi, pi i pi sᵇnᵇore pyi niᵇkin, pi i pi ᵇᵇufente kan sige yapeg'á, fo Kile jwumpe ká fũnᵇ. ¹⁸ Kānbwᵇhe ku nyε na ᵇᵇke saanbii puni kēenᵇi ke, ceenᵇi mu à ᵇya ke, uru u nyε kure.»

18

Babilᵇni kānbwᵇh'á ᵇya

¹ Lire kántugo ka mii i Kile mēlekεᵇi waberε ᵇya u à yīri niᵇyini i na nt̄ri. Nᵇᵇufente mp̄yi u á sèl'e, u sinampe mp̄yi bēenmε ᵇᵇke cyeyi puni i. ² Ka u u ᵇkwᵇulo fānha na: «K'á ᵇya! Babilᵇni kānbwᵇh'á ᵇya! K'á pyi numε j̄nabii tateᵇge, maa mp̄yi múnapegigi puni ná m̄pεᵇge saᵇcyεᵇᵇwᵇh'áyi puni taᵇwᵇᵇᵇ. ³ Lir'á pyi, ᵇaha na ye k'á supyishini puni pyi pi à jacwᵇore pyi ku fiᵇge, ka lire si mp̄yi mu à jwo pi à ku εrεzen sinmpe bya. Nᵇke saanbil'á jacwᵇore pyi ná k'e, ᵇᵇke cwᵇh̄mpil'á pa mp̄yi k̄mpyaafee ku p̄cyage yaare cye kurugo.»

⁴ Nyε ka mii i mεjwuuni laberε lógo niᵇyini i na: «Mii shiinbii, yii fworo Babilᵇni kānhe e, lire e kapegigii k'á pyi ke, yii nāzhan si n-pyi cyire e mε. Amuni li mú nyε, yyefuyi yi sí nᵇ ku na ke, yii nāzhan si n-pyi yire e mε. ⁵ Yii li cε na ku kapegigil'á bínni cyiye e, m̄ dũg'a nᵇ fo niᵇyini na. Kile funᵇᵇ nyε a wwᵇ ku ntiimbaanᵇi karigii na mε. ⁶ Nde k'á pyi pi sanmp̄ii na ke, yii lire fiᵇge pyi ku na. Yii ku nimp̄yiini fiigii shuunni pyi ku na. K'á yaage ᵇkemu kan yii à bya ke, ᵇkemu fānhe k'á ᵇyaha kuru woge na tooyo shuunni ke, yii kuru le ku byabya ceni i. ⁷ B̄ k'á yasinayi ná n̄fuunᵇi tēg'a kuye p̄e mε, yii kyaage ná n̄vunᵇke pyi ku nᵇ ku na amuni, ᵇaha na ye k'á kuye pyi saancwo, na kuru nyε lenkwucwo mε, na kuru si n-sii yamεε sú mε. ⁸ Lire kurugo, yyefuyi yi nyε ku mεε na ke, yire yi nyε: kwᵇni ná yamεeni ná katege. Yire sí nᵇ ku na canᵇa niᵇkin. Nage sí ku sũgo, ᵇaha na ye Kafoonji Kile u nyε na yoge kwᵇun ku na ke, fānhe na nyε ur'e.»

⁹ Nyε ᵇᵇke saanbii pi à jacwᵇore pyi ná k'e, maa ku p̄cyage lonᵇara yaayi ta ke, pire ká ku sũgo sũgo nanᵇgurge ᵇya, pi sí raa ᵇkwᵇuli s'a yamεeni sũu sēe sèl'e. ¹⁰ Pi sí n-yyere tatᵇᵇge e, ᵇaha na ye pi sí raa fyáge ku yyefuge ká ᵇkwᵇ nᵇ pire na mε, s'a ᵇko: «Kānbwᵇhe Babilᵇni wuun'á kēεge! L'á kēεge! Nāmbaa kānhe! Yoge ku kwᵇn mu na, lire nyε a pyi kamᵇnᵇ mε, tere nimbilere kanna.»

¹¹ D̄nyεᵇi cwᵇh̄mp̄ii mú sí raa ᵇkwᵇuli s'a yamεeni sũu ku kurugo, m̄ li ᵇᵇke pyi pi yapereyi saha nyε na shuu mε. Yire yaayi yi nyε: ¹² sēenᵇi

ná wyérefyinni ná lonḡara kafaare ná lonḡara kóonni ná shire vāanḡyi ná vāanḡyeyi nisinanḡyi ná vāanntufagare lonḡara woore ná nūguntanga cire ná ntāsuunḡi nḡkaangil'á tēg'a yaayi nḡjemu yaa ke, ná lonḡara cir'á tēg'a yaayi nḡjemu yaa ke, ná dānḡyeni wuyi ná tōonnte wuyi ná kafaayḡi lonḡara wuy'á te mà pyi yaayi nḡjemu ke, ¹³ ná cyangayaare nūguntanga woore ná lātikolonḡi ná miri nūguntanga sinmpe ná wusunanḡi ná ɛɛɛɛɛɛ sinmpe ná sinmpe ná farini mbyimpe ná mḡonḡi ná nūiyi ná mpàabii ná shōnyḡi ná wōtoribii, ali bilibii mú. ¹⁴ Pi sí raa nḡko: «Yaayi mu mpyi a cya ke, yire pun'á fworó mu cye e. Uru nāfuunḡi ná yire kakyanhala yaayi pun'á pīnni mu na, mu saha sì n-sìi yi ta mɛ.» ¹⁵ Cwḡhōmpii pi à nāfuunḡi ta ku cye kurugo ke, pire sí laaga tōon ku na, ku yyefuge kà nḡkwḡ nḡ pire na mɛ. Pi sí raa mɛɛ sūu s'a nḡkwūuli, ¹⁶ s'a nḡko: «Kānbwōhe wuun'á kēege! L'á kēege! Ku sí mpyi a yal'a nḡwḡ ná shire vāanḡyi ná vāanḡyeyi ná sɛɛɛnḡi ná kafaare lonḡara woore ná kóonḡi lonḡara wunḡi i. Yire puni y'á kēege amɛ tère ninḡkin!»

¹⁷ Bakwooyi nūḡufeebii puni ná yi kūsheebii ná mpīi pi nḡyɛ na báare yi e ke, ná shin maha shin u nḡyɛ na u nḡwōlyinḡi taa suumpe lwōhe nḡun'ḡi ke, pire pun'á pa yyére tatōonge e, ¹⁸ maa kānhe wíi tasogoge e, maa jwo fānha na: «Kānha mpyi a sāa pēl'a nḡke kānbwōhe kwḡ mɛ.» ¹⁹ Pi à cwōonre wu pi nūmbogigil'e, maa yamɛeni kwuuni wà, maa jwo: «Kānbwōhe wuun'á kēege! L'á kēege! Ku lonḡara yaayi yi mpyi a bakwooyi feebii puni pyi yaarafee ke, tère ninḡkin funḡ'ḡi kur'á pīnni. ²⁰ Nḡnḡyḡi, ta múḡure ku nḡyanḡi kurugo! Kile wuubii ná Yesu tūnntunmpīi ná Kile tūnntunmpīi, yīi a múḡure mú, naha na yɛ Kile à yogo kwḡn ku na, maa yīi nḡkoonḡi wwū ku na.»

²¹ Nḡyɛ ka Kile mēlekɛnḡi wà si kafaabwōhḡ lwḡ mu à jwo tiraga, maa ku wà suumpe lwōhe e, maa jwo: «Amɛ Babilonni kānbwōhe sí n-wà fānha na, wà saha sì ku nḡya mɛ. ²² Nḡkōnnḡ ná mɛɛɛɛnḡkuruḡḡ ná tūnmpire ná mpurugo mɛɛ saha sì n-sìi n-lógo wani mɛ. Cyebaarapyi saha sì nḡya wani mɛ, tiraga mɛɛ saha sì n-fworó wani mɛ. ²³ Fūkina bēnɛmɛ saha sì n-fworó wani mɛ, tacwokwōngḡ ná ku pōo jwumḡ saha sì n-lógo wani mɛ, naha na yɛ mu cwḡhōmpii pi mpyi dḡnḡyɛ shinbwoobii, mu sḡnḡkanma karigil'á dḡnḡyɛ sūpyire puni wurugo. ²⁴ Mā bāra lire na, Kile tūnntunmpīi ná Kile wuubii ná sūpyire puni t'á bō nḡnḡke na ke, mu yyére pire puni sishang'á nḡya.»

19

¹ Lire kántugo ka mīi i tūnmbwōhḡ lógo nḡnḡyḡi i, mu à jwo supyḡnḡyahara ti nḡyɛ na yu, na: «Aleluya*! Zhwonḡi ná pèente ná sífente na nḡyɛ wuu Kilenḡi á. ² U kapegigii tunḡnḡkanni na nḡyɛ sèe, maa ntíi, naha na yɛ fwōrobacwōge ku mpyi a dḡnḡyɛ sūpyire pyi t'á tiye pḡwḡ kapegigii na ke, u à kuru tūn. Kile báarapyibii k'á bō ke, Kile à lire nḡkoonḡi wwū ku na.» ³ Ka pi i nūr'a jwo: «Aleluya! Ku súugosuugo nanḡguruge sí raa dūru tērigii puni i.» ⁴ Ka kacwōnribii benjaaga ná sicyɛɛrenḡi ná nḡyīi yaayi sicyɛɛrenḡi si piye tḡrig'a cyán, maa Kile nintɛɛnḡi pēe u saanre yatɛɛnḡke e na: «Amiina, Aleluya!»

Dánafeebii kurunḡ'á bégel'a yaha Mpabilini mɛɛ na mu à jwo tàcwo

⁵ Nḡyɛ ka mɛjwuu si fworó saanre yatɛɛnḡke cyage e na: «Yīi pi nḡyɛ Kile báarapyibii maa fyáge u na ke, shinpyɛɛre bāra shinbwoobii na, yīi puni, yīi a wuu Kilenḡi kēe.» ⁶ Ka mīi i nūr'a tūnmbwōhḡ lógo mu à jwo shinḡyahara, lire nḡyɛ mɛ lufoomḡ, lire nḡyɛ mɛ mu à jwo kile u à sèe fānha na na: «Wuu wuu Kafoonḡi Kile kēe, naha na yɛ wuu Kafoonḡi Kile, Sinḡi

* **19:1** Lire nḡwōhe ku nḡyɛ: «Wuu Kile kēe!»

Punifoo na nyε u saanre e. ⁷Wuu pyi funntange e, wuu raa múgure, wuu u pèene taha u na, naha na yε Mpabilini cikwɔɔnr'à nɔ, li tàcwoŋi mú à tɛen li tɛenl'e. ⁸Kun'à kan u á, u vāanvynweeweere nisinana le. Kile wuubii kapyiŋkii nintiigii cyi nyε tire vāanvynre.»

⁹ Ka Kile mèlɛkɛŋi si mii pyi: «Yi sémɛ “mpii pi à yyére Mpabilini cikwɔɔnre njiŋi na ke, pire wuun'à nɔwɔ.»» Maa núr'a mii pyi: «Kile yabilinji jwumpe pu nyε mpe.»

¹⁰ Ka mii i niŋkure sín u fere e si u pèe, nka u à mii pyi: «Ma hà li pyi mɛ, mii mú na nyε Kile báarapyi mu à jwo mu ná ma cìmpyiibii pi nyε na Yesu kyaa yu sùpyir'á ke. Kile mu à yaa mu u a mpéere.» Jwumpe pu nyε na yu Yesu kyaa na ke, puru pu nyε Kile túnntunpii túnnture nùŋke.

Kirisita à pyi javoo sige yapege ná ku fyèŋwəhəshiinbii na

¹¹ Ka mii i niŋyini nja u à múgo, ka shəŋgɔ nivyinge si fworo. Sùpyanji u mpyi ku njaŋ'i ke, uru mege ku nyε: «Nwəmɛ niŋkinfooŋi ná sèŋifooŋi». Ntiŋi funŋke e, u maha yoge kwùun maa sùpyire tùnni. ¹² U nyiigii na nɔ na fiige, saanra nùntoyo niŋyahaya sí nyε u nùŋke na. Mege kà mpyi a sémɛ u na, uru kanni baare e wà nyε a kuru cè mɛ. ¹³ U mpyi a vāanntinmbwəhɔ le, ku puni mpyi sishan. U mege na nyε: «Kile Jwumpe». ¹⁴ Niŋyini kàshikwənbii kuruŋyi mpyi a taha u fye e shəŋfyinyi njaŋ'i. Pi puni mpyi a shire vāanvynweeweere le. ¹⁵ Kàshikwəŋwətanga mpyi na fwore u nɔwəge e, si ntɛge sùpyire bɔ. U sí raa pi kɛŋŋi ná tɔnmbil'e. U sí Kile Siŋi Punifoo lùyirini nimbwooni cyèe, bà pi maha ɛɛzenpiŋke fwɔɔŋɔ ɛɛzen lwəhe tawwuge wyige e mɛ. ¹⁶ Mege kà mpyi a sémɛ u vāanntinŋke ná u cyiini na na: «saanbii Saanŋi, kàfeebii Kafooŋi».

¹⁷ Lire kàntugo ka mii i Kile mèlɛkɛŋi wà nja u à yyére canŋaŋyiini njaŋ'i, saŋcyɛnre ti nyε na mpéeli fo niŋyini i ke, maa jwo fànha na tire pun'á: «Yii a ma, yii pa bínni yii a Kile lyimbwooni sigili. ¹⁸ Yii pa saanbii ná kàshicyeyi nùŋufeebii ná kàshikwəŋmpiyi ná shənyi ná shəŋfeempii ná sùpyire puni, bilibii ná mpyi pi nyε pi nyε bilii mɛ, ná shinpyɛere ná shinbwoobii kyaare kyà.»

¹⁹ Nye ka mii i sige yapege ná nùŋke saanbii ná pi kàshicyeyi nja y'à bínni si kàshige kwəŋ shəŋfyinge fèvoonji ná u kàshicyege na. ²⁰ Ka pi i sige yapege cù mà bàra túnntunŋi kaviniviniŋi u mpyi maha kakyanhala karigii pyi sige yapege nyii na ke. Kuru sige yapege fyèŋi mpyi sùpyire ntemu na, ka ti i ku nàŋjanji pèe ke, cyire kakyanhala karigil'à pire wurugo. Ka sige yapege ná túnntunŋi kafiniviniŋi nyii wuubii si nɔcù a wà ŋkriŋiŋi nabwəhe e. ²¹ Kàshikwəŋwəge ku mpyi na fwore shəŋfyinge fèvoonji nɔwəge e ke, ka u u pi sanmpii bɔ ná kur'e. Saŋcyɛnre pun'à jò a tìn pi kyaare e.

20

Sitaanniŋi à pwə mà yyee kampwoo pyi

¹ Lire kàntugo ka mii i Kile mèlɛkɛŋi wà nja u à yîri niŋyini i na ntîri, kacyewyicugunŋke tirikyaanni ná yòrəyɔ nitabaaya mpyi u cye e. ² Wwòlyege ku mpyi tèecyiini i, ná pi maha ku pyi jínabii nùŋufooŋi, lire nyε mɛ Sitaanniŋi ke, ka pi i kuru cù a pwə fo yyee kampwoo (1.000) ³ maa ku wà kacyewyicugunŋke e, maa ku shwəhɔ, maa fyè bwəŋ ku nɔwəŋke na, bà li si mpyi, k'áha nùru s'a sùpyire wuruge ncyii yyee kampwooni funŋke e mɛ. Cyire ká ntòro, k'à yaa ku yige ku tère nimbilere pyi.

⁴ Nye ka mii i saanra yatεenyε nya. Mpii pi mpyi a tεen yi nηη'i ke, fānhe mpyi a kan pir'á, pi a yoge kyáali. Mpii nùmbogigii pi mpyi a kwòn Yesu kani njwunji ná Kile jwumpe njwunji kurugo ke, mii à pire múnahigii nya. Pi mpyi a nen'a sige yapege, lire nye me ku nànjani pée me, pi mú mpyi a nye fyēni u bwòn pire byahigii, lire nye me pire cyeyi na me. Pire mpyi a nè, maa ntēen ná Kirisita e saanre e mà yye kampwoo pyi. ⁵ Shincyiibii pi nye pire mà nè a fworò kwùni i. Kwùubii sanmpii nye a nè mà ta yyeegii sàha fūnno kampwoo na me. ⁶ Mpii pi à pyi nijcyiibil'e mà nè ke, pire wuun'à nwò, pi à pyi Kile wuu. Pi saha si kwùzhonwuu kwù me. Pi sí n-pyi Kile ná Kirisita sáragawwuu, si ntēen ná Kirisita e saanre e si yye kampwoo pyi.

Fànha à ta Sitaanniŋi na

⁷ Yye kampwooni (1.000) ká fūnno, Sitaanniŋi sí n-yige u tatonjke e. ⁸ U sí n-kàre si sà supyishiŋi puni wurugo dijyēni yyaha kurugo. Uru supyishiŋi puni mege ku nye Gōgi ná Magōgi*. U sí supyishiŋi puni bínni kàshige meε na. Pir'à nyaaha bà suumpe lwōhe nwōge nticyēniŋi nye me. ⁹ Mii mpyi a li nya na pi à pa cyage puni shwò a ta, maa Kile wuubii cyage kwùulo, kuru ku nye kànhe tàange woge. Mà pi yaha puru na, nage kà à yīri nīnyīni na mà pa pi puni súugo. ¹⁰ Nye Sitaanniŋi u mpyi maha sūpyire wuruge ke, ka pi i uru cū, nkiriginiŋi na nye kacyyewyige nage nkemu i ke, maa u wà kur'e sige yapege ná tūntunniŋi kafiniviniŋi kurugo. Pi sí raa nkyaali wani pìlaga bàra canja na fo tèekwombaa.

Kile yoge nizannjke

¹¹ Nye ka mii i nūr'a saanre yatεēnŋke kà nimbwōhò nivyinge nya, wà u à tēen k'e. Ka nīnyīni ná njnke si fē a yīri u yyaha na, wà saha nye a yi nya me. ¹² Mpii pi à kwù ke, ka mii i pire nya, shinbwo bàra shinbilere na, pi puni mpyi a yyére saanre yatεēnŋke yyaha yyére. Ka sémēbii pii si múgo. Lire kántugo ka wà si nūr'a múgo, shiŋi nīnkwombaanji tafeebii meyi tasemege ku mpyi ure. Ka Kile si kwùubii sàra a tàanna ná pi kapyiŋkil'e jcyiimu cyi à séme sémebil'e ke. ¹³ Suumpe lwōhe mpyi a sūpyire ntemu lyi ke, k'à tīre nūruŋ'a yige. Mpii pi à kwù mà kàre njnke nwōhò shiinbii cyage e ke, pire mú à fworò, ka shin maha shin si sàra mà tàanna ná u kapyiŋkil'e. ¹⁴ Nye ka kwùni ná njnke nwōhò shiinbii cyage si wà kacyyewyige nage e, kuru ku nye kwùni shonwunji. ¹⁵ Shin maha shin u nye u mege nye a ta k'à séme shiŋi nīnkwombaanji tafeebii meyi tasemege e me, pire pun'à wà kacyyewyige nage e.

21

Zheruzalēmu kànhe nivōnŋke kani

¹ Lire kántugo ka mii i nīnyi nivōnno ná njnke nivōnno nya, paha na ye nīnyīni nīnjyēni ná njnke nīnjyēge mpyi a pīnni, suumpe lwōhe mú sàha mpyi me. ² Ka mii i Kile kànhe nya, Zheruzalēmu kànhe nivōnŋke, k'à yīri Kile yyére nīnyīni i na ntūri njnke na. Ku mpyi a légel'a nwò mu à jwo tacwokwōngò ku nye na nkēge ku poo yyére. ³ Ka mii i mejwuu nimbwoo lógo saanre yatεēnŋke cyage e na: «Yii lógo! Kile à u tateenge yaa sūpyire

* **20:8** Gōgi u mpyi Magōgi kīni njūfooni (Ezekiyeli 38-39). Uru u à pyi Izirayeli shiinbii zāmpēni nizanni. Naha nke cyage e, Sitaanniŋi à mpiimu wurugo supyishiŋi puni i ke, pire pi maha mpyi Gōgi ná Magōgi. Pire pi sí n-pa kàshige kwòn ná Kile shiinbil'e dijyēni canjkwoge.

shwəhəl'e, u sí n-tèen ná t'e, ti sí n-pyi u shiinbii, Kile yabilinji sí n-pyi ná t'e, si mpyi ti Kilenji. ⁴ U sí ti jyiłwəhe puni cwúun. Kwù saha sí n-pyi mɛ, yamɛsuu mú sí n-pyi mɛ, mɛɛsuu sí n-pyi mɛ, kyaaga sí n-pyi mɛ, ɲaha na yɛ yalyey'à tòro.» ⁵ Nge u à tɛen saanre yatɛɛnɲke e ke, ka uru si jwo: «Yii li cɛ, mii sí yaayi puni kɛɛnɲɛ n-pyi nívɔnyɔ numɛ.» Maa núr'a jwo mii á: «Mpe jwumpe sɛmɛ, ɲaha na yɛ pu na ɲyɛ pyàa jwumɔ sèe wumɔ!» ⁶ Maa núr'a mii pyi: «L'à pyi a kwò. Mii u ɲyɛ Alifa ná Omega, tasiige ná takwəge. Byage na ɲyɛ ɲgemu na ke, lùbilinji lwəhe ku ɲyɛ na shìɲi sèe wunji kaan ke, mii sí uru lwəhe kan urufoo u bya mana. ⁷ ɲgemu ká mpyi javoo ke, mii sí yire kan urufol'á. Mii sí n-pyi urufoo Kilenji, urufoo sí n-pyi mii pyàɲi. ⁸ Nka fyagarafeebii ná mpíi pi ɲyɛ pi ɲyɛ a dá mii na mɛ, ná kapimpyiibii ná shinbuubii ná jacwoobii ná sinɲkanfeebii ná kacyzunmpii ná kafinivinibii puni, pire nàzhanji u ɲyɛ ɲkìriginji wycugunke nage. Uru u ɲyɛ kwùɲi shɔnwonji.»

⁹ ɲyɛ ɲkunahigii baashuunninji cyi mpyi a ɲí kasanrage yyefuyi baashuunninji na ke, cyire mpyi Kile mèlɛkɛɛbii baashuunninji ɲgemu cyɛ e ke, ka pire wà ninɲin si mpa mii pyi: «Pa naha, mii sí cifɔnɲi cyèe mu na, Mpabilini cwonji.» ¹⁰ Ka Kile Munaani si mii yige na lyempe e, ka Kile mèlɛkɛɲi si ɲkàre ná mii i ɲaɲa nintɔngɔ ɲun'í, Kile kànhe ku ɲyɛ Zheruzalɛmu ke, maa kuru cyèe mii na. Ku mpyi na ntíri mà yíri nɲyɲi i Kile yyére. ¹¹ Kile sinampe mpyi ku na mà ku pyi ku u ɲí lonɲara kafaare pi maha mpyi zasipe ke, tire fiige. Tire maha ɲí dùba fiige. ¹² Kàsɔɔgɔ nintɔngɔ mpyi a kànhe kwúulo. Tajyɲwəɔgɔ ke ná shuunni mpyi ku na. Tajyɲwəɔgɔ maha tajyɲwəɔgɔ, Kile mèlɛkɛ ninɲin mpyi kuru na. Izirayeli túluyi ke ná shuunninji mɛyi mpyi a sɛmɛ yire tajyɲwəɔyi na. ¹³ Tajyɲwəɔgɔ taanre taanre mpyi kàmpaɲyí sicyɛɛɛɛnɲi na: canɲafyɲmpe ná canɲacwumpe ná suumɔ kùlo ná wòro kùlo. ¹⁴ Kàsɔɔge mpyi a cyán kafaaya ke ná shuunni ɲun'í, Mpabilini túnntunmpii ke ná shuunninji mɛyi mpyi a sɛmɛ yire kafaayi na.

¹⁵ Mèlɛkɛɲi u mpyi a jwo ná mii i ke, súmasuma sɛɛn kàbii mpyi uru cyɛ e, u tɛg'a kànhe ná tajyɲwəɔyi ná kàsɔɔge súma. ¹⁶ Kànhe mpyi sicyɛyɛ sicyɛɛɛɛ, sicyeyi puni mpyi a tàanna. U mpyi a kànhe súma ná kàbiini í. Sicyaga maha sicyaga mpyi kàbiini sinnagii kampwəhii ke ná shuunni (12.000). Ku yyesanhampe ná ku yyeparampe ná ku yyerempe mpyi a taanna. ¹⁷ Lire kàntugo ka u u kànhe kàsɔɔge bilimpe súma, ka ku u bɛ kàsimeɛni sinnagii ɲkuu ná beeshuunni ná sicyɛɛɛɛ (144) mà tàanna ná sùpyire sumare pyɲɲkanni í. ¹⁸ Lonɲara kafaare pi maha mpyi zasipe ke, tire ti mpyi a tɛg'a kàsɔɔge faanra, maa sɛɛnɲi yabilinji tɛg'a kànhe faanra, ku u ɲí dùba fiige. ¹⁹ Kàsɔɔge nintaani mpyi a cyán ná lonɲara kafaayi shɲi puni í. Nintaani kafaage nɲcyiige mɛge mpyi zasipe, shɔnwoge mɛge mpyi safiri, tanrawoge mɛge mpyi agati, sicyɛrewoge mɛge mpyi ɛmɛrodi, ²⁰ kanɲkuro woge mɛge mpyi oníkisi, baani woge mɛge mpyi sariduwanɛ, baashɔnwoge mɛge mpyi kirizoliti, baatanrewoge mɛge mpyi berili, baacyɛrewoge mɛge mpyi topazi, ke woge mɛge mpyi kirizopirasi, ke ná ninɲin woge mɛge mpyi iyasenti, ke ná shɔnwoge mɛge sí mpyi amɛtisiti. ²¹ Kànhe tajyɲwəɔyi ke ná shuunninji bàrayi mpyi lonɲara kóonɲi pyàa ke ná shuunni. Bàraga maha bàraga mpyi kóonbile ninɲin. Kànhe tafabwəhe mpyi sɛɛnɲi yabilinji, maa ɲí mu à jwo dùba.

²² Mii ɲyɛ a Kileɲaarebaga ɲya kànhe e mɛ. Kafoonji Kile, Sinji Punifoo ná Mpabilini li mpyi kànhe Kileɲaarebage. ²³ Bèɛnmpɛ kàmpaɲke na,

kànze kuro nyε a mpyi canṅaṅyiini, lire nyε me yinṅke e me. Kile sinampe mpyi ku bēnmpε, Mpabilini sí nyε ku fùkinaṅi. ²⁴ Niṅke sùpyire sí raa ṅaare ku bēnmpε e, niṅke saanbii sí n-nyε k'e ná pi bwompe e. ²⁵ Kànze tajyiṅwōyi sí n-tò tēni là tufige e me, ṅaha na ye numpilage saha sí n-wwò wani me. ²⁶ Supyishiṅi puni sí raa ma ná u pēente ná u ṅjire yaay'e ku funṅke e. ²⁷ Yaṅwōhoge kà tufige sí n-nyε wani me, shin maha shin u nyε na kapegigii pyi, lire nyε me na fini ke, pire wà sí n-nyε wani me. Mpabilini sémeṅi u nyε shiṅi niṅkwombaṅi tafeebii meyi tasemeṅe ke, mpiimu meyi y'à séme ur'e ke, pire kanni pi sí n-nyε wani.

22

¹ Lire kàntugo ka Kile mèlekeṅi sí baṅi wà cyēe mii na. Uru lwōhe maha shiṅi kaan. Ku mpyi na ṅi dūba fiige na fwoe Kile ná Mpabilini saanre yatεenṅke e, ² na fwu kànze tafabwōhe e. Cige ku maha shiṅi kaan ke, kuru mpyi baṅi kàmpanṅyi shuunniṅi na. Yyeeni i, ku maha se tooyo ke ná shuunni i. Yinε maha yinε, ku maha se, ku weyi maha sùpyire wyεε pyi. ³ Lanṅa sí n-sii n-pyi me. Kile ná Mpabilini saanre yatεenṅke sí n-pyi kànze e, Kile báarapyiibii sí raa u pēre, ⁴ s'a u ṅaa pi nyiigii na, u mege sí n-séme pi byahigii na. ⁵ Numpilage saha sí n-wwò wani me. Fùkina, lire nyε me canṅke bēnmpε kyaa saha sí n-pyi pi na me, ṅaha na ye Kafoonji Kile yabiliṅi sí bēnmpε yige pi á. Pi sí n-pyi saanlii fo tèekwombaa.

Yesu tèepan'à byanhara

⁶ Lire kàntugo ka Kile mèlekeṅi sí mii pyi: «Jwumpe mu à lógo ke, puru puni na nyε sēe, wà sí n-jà n-dá pu na. Kafoonji Kile u maha u jwumpe leni u túnntunmpii ṅwōyi i pi i yu u Munaani cyε kurugo ke, ur'à u mèlekeṅi tun, karigii cyi à yaa cyi pyi ṅcyēε ke, u pa cyire cyēe u báarapyiibii na.»

⁷ Yesu à jwo: «Ncyēε mii sí n-pa. Jwumpe p'à séme ṅge sémeṅi i karigii nimpaanṅii kyaa na ke, ṅgemu u nyε na pu kuni ṅaare ke, urufoo wuun'à ṅwō.»

⁸ Mii Yuhana à ṅcyii karigii lógo, maa cyi ṅya. Mii à cyi lógo maa cyi ṅya ke, Kile mèlekeṅi u à cyi cyēe mii na ke, ka mii i niṅkure sín u fere e si u pēe. ⁹ Ka u u mii pyi: «Ma hà li pyi me! Mii na nyε báarapyi, mu ná túnntunmpii sanmpii mu cìmpyiibii fiige, mà bàra mpii pi nyε na ṅge sémeṅi jwumpe kurigii ṅaare ke. Kile mu à yaa mu u a mpēre.»

¹⁰ Maa núr'a mii pyi: «Karigii cyi sí n-pa n-pyi ná cyi à séme ṅge sémeṅi i ke, ma hà cyi ṅwōhō me, ṅaha na ye cyi tèepyiin'à byanhara. ¹¹ ṅge u nyε u nyε à tí me, u yyaha le ntiimbaṅi i, ṅge u nyε na kaṅwōhōyi pyi ke, u yyaha le u a kaṅwōhōyi pyi. ṅge u à tí ke, u yyaha le u a katiigii pyi, ṅge u à finiṅe ke, u yyaha le u a fyinme karigii pyi.»

¹² Yesu à jwo: «Lógo, li saha sí mō me, mii sí n-pa. Sùpyire sàraṅi na nyε mii cyε e, mii sí n-pa shin maha shin sàra sí ntàanna ná u kapyiinṅkil'e. ¹³ Mii u nyε Alifa ná Omega, niṅcyiṅi ná nizannji, tasiṅe ná takwōge.»

¹⁴ Mpii pi à pi vāanṅyi jyé ke, pire wuun'à ṅwō, ṅaha kurugo ye kun'à múgo pi á pi jyé kànze tajyiṅwōyi i, cige ku nyε na shiṅi kaan ke, pi i kuru yaseere lyí. ¹⁵ ṅka kaṅwōhōyi pyifeebii ná sinṅkanfeebii ná jacwoobii ná shinbuubii ná kacyzunmpii ná kafinar'à táan mpiimu á pi mú si i fini ke, pire sí n-kwōro kànze kàntugo.

¹⁶ «Mii Yesu à na mèlekeṅi tun u pa ṅcyii karigii puni cyēe yii dánafeebii kuruyi na. Saanṅi Dawuda túluge shin u nyε mii. Nyēmugo woni li maha ṅi ke, mii wi.»

¹⁷ Kile Munaani ná cifɔnn'á jwo: «Ta ma!» Ngemu u à mpe jwumpe lógo ke, urufoo u jwo: «Ta ma!»

Byage na nyɛ ngemu na ke, urufoo u a ma. Lwɔhe ku nyɛ na shìŋi sèe wunji kaan ke, kuru lage na nyɛ ngemu na ke, urufoo u kà kwó a bya mana.

¹⁸ Shin maha shin u à nge sémeŋi jwumpe lógo mà yyaha tíi ná karigii nimpaŋkil'e ke, mii sí yi jwo n-waha pir'á, ngemu ká pà bâra pu na ke, yyefuyi kyaa l'á jwo nge sémeŋi i ke, Kile sí yire bâra urufoo woge na.

¹⁹ Sùpya ká là yige nge sémeŋi jwumpe e, shìŋi cige yaseere ná Kile kàhe kyaa l'á jwo u e ke, Kile sí urufoo nàzhan yige yire e.

²⁰ Ngemu u à li cyêe na ncyii karigii na nyɛ sèe ke, ur'á jwo: «Sèeŋi na, ncyèrɛ mii sí n-pa.»

Amiina! Ta ma, Kafoonji Yesu.

²¹ Kafoonji Yesu u nɔwɔ yii puni na, u u jwó le yii á!